

Folkpartiet liberalernas landsmöte 2007

6-9 september

Aros Congress Center, Västerås

Innehållsförteckning

Föredragningslista	3	Område F, Försvars- och utrikespolitik,	
Program för landsmötet 2007	4	EU samt biståndspolitik	342
PS-förslag 1 - Förhandlingsordning	5	Försvars- och utrikespolitik	342
PS-förslag 2 - Medlemsavgift till riksorganisationen	6	Europeiska unionen	353
PS-förslag 3 - Stadgeändring	7	Bistånd	358
PS-förslag 4 - Följdändringar i partiprogrammet	14	Område G, Jämställdhet	366
PS-förslag 5 - Psykiatrilýftet	15	Jämställdhet allmänt	366
PS-förslag 6 - Kulturen lyfter Sverige	31	Våld i nära relationer m.m.	374
PS-förslag 7 - Mellan glastak och skurgolv	41	Rätt till abort	378
Verksamhetsberättelse	54	Familjepolitik	381
Dechargerapport	87	Område H, Miljö och energi	388
Valberedningens förslag till partistyrelse	92	Miljö allmänt	389
Område A, Liberalism	93	Klimat- och energipolitik	397
Ideologi och allmänpolitik	93	Djurskydd	418
Partinamnet	108	Område I, Integration, migration och asylfrågor	424
Område B Skola, högskola och kultur	114	Integrationspolitik allmänt	424
Skol- och utbildningsfrågor allmänt	115	Minoritetspolitiken	433
Forskning och högre utbildning	134	Asyl- och migrationspolitik	436
Kultur, media och idrottspolitik	140	Område K, Regional-, trafik- och bostadspolitik m.m.	447
Område C, Sociala frågor	153	Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén	448
Hälso- och sjukvård allmänt	154	Regionalt stöd	455
Äldreomsorg	168	Regionala trafiksatsningar	458
Psykiatrisk vård	175	Övriga trafikpolitiska frågor	465
Socialtjänstfrågor	180	Flygtrafik och relaterade frågor	471
Assisterad befruktning för ensamstående	189	Bostadspolitik	472
Funktionshinder	190	Strandskydd	480
Folkhälsa och relaterade frågor	194	IT-politik	482
Alkohol, tobak och narkotika	200	Område O, Organisation och stadgar	486
Spelfrågor	211	Organisation allmänt	486
Område D, Demokrati, Lag och rätt	217	Landsmöte och interndemokrati	497
Demokratin och valsystemet	218	Stadgar	501
Övriga demokratifrågor	229	Riksdagsmotioner 2005 - 2007	509
Brott och straff	238	Motionslista landsmötet 2007	527
Rättssäkerhet och integritetsfrågor	249		
Mänskliga rättigheter	262		
Religions- och livsåskådningsfrågor	271		
Äktenskap och familjelagstiftning	282		
Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning	287		
Statsskickets grunder	290		
Område E, Ekonomi, skatter och företagande	292		
Ekonomi allmänt	293		
Fler i arbete	304		
Vissa pensionsfrågor	308		
Övriga skattefrågor	312		
Arbetsmarknadsfrågor	320		
Företagande	336		
Konsumentfrågor	340		

Föredragningslista

1. Landsmötet öppnas
2. Val av ordförande, tre vice ordförande och sekreterare för landsmötet.
3. Val av protokollsjusterare samt rösträknare
4. Fråga om landsmötet behörigen utlysts
5. Fastställande av föredragningslista
6. Fastställande av förhandlingsordning
7. Fråga om tillsättande av utskott samt nominering och val till dessa
8. Dechargeutskottets betänkande
9. Rapport från riksdagsgruppen
10. Revisorernas berättelse
11. Fråga om ansvarsfrihet
12. Allmänpolitisk debatt
13. Partistyrelsens förslag
14. Behandling av motioner
15. Fastställande av medlemsavgift till riksorganisationen och tid för vilken denna skall gälla
16. Nominering och val för tiden intill nästa ordinarie landsmöte av:
 - a) partiordförande
 - b) 1:e och 2:e vice ordförande
 - c) 21 övriga ledamöter av partistyrelsen
 - d) Två revisorer, varav en auktoriserad samt två revisorssuppleanter
 - e) Ordförande och sex ledamöter av dechargeutskottet
 - f) Ordförande, fyra ledamöter och två suppleanter i valberedningen
 - g) Övriga eventuellt förekommande val
17. Under landsmötet väckta frågor som landsmötet beslutar behandla
18. Landsmötet avslutas.

Program för landsmötet 2007

Torsdag 6 september

- 11 00 Mötesbyrå öppnar
- 13 00 Lars Leijonborg öppnar landsmötet.
- FÖRHANDLINGSPASS I
- PS-förslag Förhandlingsordning
- Val av utskott
- 13 30 Utskottsarbetet inleds
- 16 45 Utskottsförhandlingarna avslutas
- 17 00 FÖRHANDLINGSPASS II
- Allmänpolitisk debatt
- Dechargeutskottets betänkande
- Revisorernas berättelse
- Beslut om ansvarsfrihet
- 19 30 Förhandlingarna ajourneras för middag
- 21 00 Förhandlingarna återupptas vid behov

Fredag 7 september

- 08 30 Mötesbyrå öppnar
- 09 30 Invigning av landsmötet
- 10 30 FÖRHANDLINGSPASS III
- Nominering och val av partiledare ca. 12 00
- 12 00 Mingellunch för deltagare i landsmötet och inbjudna gäster
- 13 30 FÖRHANDLINGSPASS IV
- 18 00 Ajournering för dagen
- 20 00 Landsmötesmiddag

Lördag 8 september

- 08 30 FÖRHANDLINGSPASS V
- 13 00 Kommunens lunch
- 14 30 FÖRHANDLINGSPASS VI
- 17 00-18 00 Rullande middag
- 18 00 FÖRHANDLINGSPASS VII
- Nominering av förste och andre vice partiordförande ca. 19 30
- Förhandlingarna ajourneras när dagens frågor och
bordlagda ärenden färdigbehandlats
- From. 22 00 FÖRHANDLINGSPASS NATT I

Söndag 9 september

- 08 30 FÖRHANDLINGSPASS VIII
- Val av förste och andre vice ordförande
- Nominering till partistyrelsen
- Val av partistyrelse
- 12 30-13 30 Rullande lunch
- 13 30 FÖRHANDLINGSPASS IX
- Val av dechargeutskott, revisorer och valberedning
- 16 00 (senast) Landsmötet avslutas.

PS-förslag 1

Förhandlingsordning

Tidsplan

Av tidsplanen för landsmötet framgår när förhandlingspassen börjar och slutar och vilka ärenden som skall behandlas på varje pass. Ärenden som inte hunnit behandlas på avsett förhandlingspass bordläggs till kommande förhandlingspass och behandlas i mån av tid vid dessa.

För att möjliggöra en noggrann behandling av frågorna samt ge olika åsikter rimliga och likvärdiga möjligheter att komma till tals erfordras en stark självdisciplin från deltagarna.

Debatt, yrkanden mm

Anföranden

Tre typer av inlägg i debatter förekommer: anförande, replik och kontrareplik. Anförande begärs skriftligt. Ordet kan begäras i alla frågor som ska behandlas under ett förhandlingspass från och med förhandlingspassets början.

Om utskottets talesman, utskottsminoritetens talesman eller partistyrelsens talesman begär ordet innan behandlingen av ärendet påbörjas skall de få ordet före övriga personer som begärt ordet och i den ovan angivna ordningen.

Repliker

Replik och kontrareplik skall begäras före nästa anförande och kan begäras muntligt. Sittande ordförande har rätt att medge replik på den som blivit apostroferad i anförandet. Ordföranden skall medge den som hållit anförandet kontrareplik om så begärs. Replik på kontrareplik medges ej. Replik kan medges även efter att streck har satts.

Tidsbegränsning

För att samtliga ärenden skall kunna behandlas får talarna, i det fall de är ombud eller tillhör partistyrelsen, inte överskrida två minuter i första anförandet, en minut i andra anförandet och en minut i replik och kontrareplik. Övriga talareshöjda maximala tid är en minut. Talesman för utskottet eller partistyrelsen kan av presidiet medges längre tid. Vid plädering inför val gäller tidsbegränsning till en minut.

Yrkanden

Yrkanden skall framställas skriftligt. Bifallsyrkande föreligger automatiskt endast till utskottets förslag. Den som vill bifalla andra yrkanden än utskottets måste alltså skriftligen yrka bifall till dessa. Under landsmötesförhandlingarna kan bifalls- eller avslagsyrkande framställas till yrkanden eller reservationer i utskott, yrkanden eller reservationer vid partistyrelsens behandling samt yrkanden i motioner. Nya yrkanden skall remitteras till beredningsutskott för behandling såvida inte presidiet bedömer att det nya yrkandet endast i ringa utsträckning avviker från de yrkanden som finns i landsmöteshandlingarna.

Vid behandling av ett förslag från beredningsutskottet anses samtliga tidigare yrkanden i ärendet ha fallit. Den som önskar att ett tidigare yrkande ändå skall behandlas av landsmötet måste yrka detta skriftligt.

Ordningsfråga

Om ordningsfråga begärs skall debatten i sakfrågan avbrytas och ordningsfrågan omedelbart upptas till behandling och beslut. Ordningsfråga kan inte upptas till behandling under pågående omröstning.

Streck i debatten

Streck i debatten är en möjlighet att begränsa debatttiden i en enskild fråga. Fråga om streck i debatten kan väckas av ombud eller presidiet.

När streck i debatten satts gäller följande:

- Alla yrkanden läses upp.
- Möjlighet ges att lämna in ytterligare yrkanden och dessa läses upp.
- Talarlistan läses upp och möjlighet ges att anmäla sig. Namnen på de ytterligare anmälda talarna läses upp.
- Ordföranden meddelar vilken talartid som gäller för ombud (och motsvarande) och övriga.
- Streck är satt och debatten i sakfrågan fortsätter.

Deltagande och beslut

Rösträtt

För deltagande och beslut vid landsmötet gäller bestämmelserna i stadgarna (§6 mom. E):

”Medlem i folkpartiet liberalerna liksom revisorerna har rätt att delta i landsmötets överläggningar och där framställa förslag. Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande suppleant.

Omröstning sker öppet. Om minst 25 röstberättigade begär det, skall röstning ske genom namnupprop. Vid val sker röstning med slutna sedlar om röstberättigade begär det. Som mötets beslut gäller, med undantag för stadgändring (§ 12) den mening som erhållit flest röster. Vid lika röstetal skall frågan avgöras genom lottning. Vid val av partiordförande krävs absolut majoritet av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster.

Beslut i ärenden då mer än ett yrkande föreligger kan inte fattas mellan klockan 01.00 och 08.00.

Beredningsutskott

För beredning av nytt förslag som framkommer under landsmötet och andra frågor som landsmötet i varje enskilt fall beslutar om remittering av tillsätts vid landsmötets början ett beredningsutskott bestående av två personer samt ordföranden i det berörda utskottet.

Reservation

Röstberättigade kan reservera sig mot landsmötets beslut. Reservation måste lämnas in skriftligen senast fyra timmar efter att beslutet har fattats. Presidiet skall, i mån av tid, läsa upp namnen på dem som har reserverat sig.

Propositionsordning

Propositionsordning bestäms i regel av sittande ordförande. Om närvarande röstberättigad yrkar på annan propositionsordning skall frågan underställas landsmötet för beslut. När det finns förslag från utskottet eller beredningsutskottet bör detta vara huvudförslag.

Val

Valen föregås av nominering vid tidpunkt som anges i dagordningen. Valberedningens förslag framläggs först. I anslutning därtill bereds landsmötet tillfälle att föreslå ytterligare kandidater.

En lista i bokstavsordning över nominerade kandidater utdelas före pläderingen. Direkt efter pläderingen sker val.

Ombudsbyte

Ombud har rätt att under landsmötet överlåta rösträtten till ersättare. Sådan överlåtelse kan endast ske i samband med byte av förhandlingspass och skall anmälas till mötesbyrå senast en timme före inledningen av påföljande förhandlingspass.

PS-förslag 2

Medlemsavgift till riksorganisationen

Enligt stadgarna skall länsförbuden senast den 28 februari erlægga en avgift för varje redovisad medlem vid föregående årsskifte. Landsmötet fastställer storleken på denna avgift.

Den del av medlemsavgiften som går till riksorganisationen höjdes relativt kraftigt vid landsmötet 1987. I början av 1980-talet var avgiften 25 kronor. Avgiften har därefter höjts på följande sätt (med år avses det år då avgiften betalas till riksorganisationen):

1986	25
1987	40
1988	40
1989	40
1990	50
1991	60
1992	70
1993	75
1994	80
1995	85
1996	90
1997	90
1998	90
1999	90
2000	90
2001	90
2002	90
2003	90
2004	90
2005	90
2006	90
2007	90

Partistyrelsen föreslår följande avgifter:

2008	90
2009	90

Medlem kan även vara direktansluten till folkpartiet liberalernas riksorganisation. Avgiften för direktansluten medlem uppgår f n till 250 kronor. Partistyrelsen föreslår ingen höjning under åren 2006-2007.

Yrkande

1. **att** länsförbunden för varje redovisad medlem erlägger en avgift om 90 kr under 2006 och år 2007.
2. **att** årsavgiften för direktansluten medlem fortsatt skall vara 250 kronor från och med år 2006.

PS-förslag 3

Stadgeändring

Partiledningen tillsatte 2005 en arbetsgrupp för att se över partiets stadgar och normalstadgar. Arbetsgruppen har bestått av Martin Andreasson (ordförande), Jan-Olof Blomster, Helena Dyrssen, Farrokh Farrokhi, Olle Schmidt samt Susann Torgerson (sekreterare). Förutom att rent allmänt pröva olika stadgeförändringar har gruppen också haft i uttryckligt uppdrag att ta ställning till de stadgeförslag som lämnades av partiets utvecklingsgrupp.

Efter landsmötets beslut om partistadgar i september 2007 kommer partistyrelsen att anta normalstadgar för länsförbund och lokala föreningar. Eftersom normalstadgar inte antas av landsmötet inkluderas dessa alltså inte i förslaget. I de sammanfattande punkterna här nedan ingår dock några frågor som är övergripande för partistadgarna samt i nästa steg normalstadgarna.

Stadgegruppen har överlämnat sitt förslag till partistadgar vilket därefter har bearbetats av partiledningen och partistyrelsen vilkens förslag här föreligger. De viktigaste förändringarna i korthet är:

Övergripande för partistadgar samt normalstadgar för länsförbund och lokala föreningar

- Det tydliggörs att partistadgarna gäller fullt ut på alla nivåer, även för länsförbund och lokala föreningar. Det tydliggörs också att normalstadgarna gäller obligatoriskt för länsförbund och lokala föreningar om annat inte uttryckligen beviljats av partistyrelse respektive förbundsstyrelse. (Man får lov att tänka sig en viss övergångstid, förslagsvis ett år, innan denna regel får fullt genomslag så att partistyrelsen och länsförbundens styrelser hinner pröva befintliga stadgar mot de nya normalstadgarna och bevilja ev. undantag.)
- En uttrycklig regel införs om att medlemskap vinnas genom egen ansökan. Det ska alltså vara omöjligt att värva någon utan dennes aktiva godkännande. En undre åldersgräns för medlemskap i partiet införs och sätts till samma nivå som gäller för medlemskap i LUF (i dag 13 år).
- Ny medlem ges rätt att rösta eller tjänstgöra som ombud vid möten först efter att fyra veckor gått sedan medlemsavgiften betalades in.
- En generell regel införs i alla stadgar om att personval till uppdrag som endast en person kan väljas till kräver absolut majoritet med mer än hälften av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster. (I dag gäller denna regel endast vid val av partiordförande.)

- Det tydliggörs att riksorganisationen är mottagare av offentligt partistöd på riksnivå och att länsförbund och lokala föreningar är mottagare på läns- resp. kommunnivå. I kommuner där alla lokala föreningar är sammanslutna i en kommunförening (t.ex. i Stockholm) är det dock kommunföreningen som tar emot partistödet.

Partistadgarna

- Partistyrelsen fastställer etiska regler för både förtroendevalda, kandidater och anställda. Dessa tas in som en bilaga till stadgarna.
- Partirådets roll förändras. I stället för att vara partistyrelsens sätt att sammanträda med en bredare krets inom partiet (men där den formella beslutsmakten ligger hos partistyrelsen) blir partirådet ett eget beslutsorgan för de frågor som hänskjuts dit av antingen landsmöte eller partistyrelse. Röstberättigade ombud blir 61 representanter för länsförbunden, en representant vardera från LUF, LK och LIF samt partistyrelsen.
- Partistyrelsen ges rösträtt vid landsmötet utom vid valärenden.
- Alla sju ledamöter i valberedningen blir ordinarie. Därmed får valberedningen samma konstruktion som dechargeutskottet.
- Landsmötets presidium ges i uppdrag att bereda val av valberedning.
- Riksdagsgruppens gruppleddare blir självskriven ledamot i partiledningen. Partiledningens storlek och formerna för dess tillsättande behålls oförändrade.
- EU-representantskapet avskaffas. Kandidatlistan till Europaparlamentsvalet antas vid landsmöte eller partiråd.

Det har också gjorts en hel del språkliga förtydliganden och andra rent redaktionella ändringar.

Fortsättning på nästa sida.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
§ 1. Ändamål Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.	Oförändrad.
§ 2. Medlemskap Var och en som omfattar en liberal samhällsåskådning har rätt till medlemskap i folkpartiet liberalerna, om vederbörande inte efter egen ansökan är ansluten till annat politiskt parti eller annars särskilda skäl talar däremot. Inträde vinnns antingen i en lokal förening, direkt i ett länsförbund eller direkt i riksorganisationen. Bara den som erlagt fastställda avgifter räknas som medlem. När särskilda skäl föreligger kan medlem uteslutas ur partiet. Beslut om uteslutning fattas av styrelse för lokal förening eller styrelse för länsförbund eller partistyrelsen. Före beslut om uteslutning skall den som berörs underrättas om skälen för förslaget och beredas möjlighet att yttra sig. Om beslut fattats av lokal förening eller länsförbund skall den uteslutne och partistyrelsen omedelbart underrättas. Den som vägrats inträde eller uteslutits av lokal förening eller länsförbund kan inom sex veckor från beslutsdagen begära omprövning av beslutet hos partistyrelsen.	§ 2. Medlemskap Var och en som omfattar en liberal samhällsåskådning har rätt till medlemskap i folkpartiet liberalerna, om vederbörande inte är ansluten till annat politiskt parti eller annars särskilda skäl talar däremot. Inträde vinnns genom egen ansökan antingen i en lokal förening, direkt i ett länsförbund eller direkt i riksorganisationen. Bara den som erlagt fastställda avgifter räknas som medlem. En person kan inte samtidigt vara medlem i mer än en lokal förening. Den som inte uppnått nedre åldersgränsen för medlemskap i Liberala Ungdomsförbundet kan inte bli medlem i folkpartiet liberalerna. När särskilda skäl föreligger kan medlem uteslutas ur partiet. Beslut om uteslutning fattas av styrelse för lokal förening eller styrelse för länsförbund eller partistyrelsen. Före beslut om uteslutning skall den som berörs underrättas om skälen för förslaget och beredas möjlighet att yttra sig. Om beslut fattats av lokal förening eller länsförbund skall den uteslutne och partistyrelsen omedelbart underrättas. Den som vägrats inträde eller uteslutits av lokal förening eller länsförbund kan inom sex veckor från beslutsdagen begära omprövning av beslutet hos partistyrelsen, som har det slutliga avgörandet.
§ 3. Organisation Folkpartiet liberalernas medlemmar är sammanslutna i föreningar på lokal nivå. De lokala föreningarna inom en eller flera riksdagsvalkretsar sammansluts i ett länsförbund. Den som så önskar kan ansluta sig direkt till länsförbund eller till riksorganisationen. För länsförbund och lokal förening gäller av partistyrelsen fastställda normalstadgar. Ändringar eller tillägg till stadgarna för ett länsförbund kan dock göras med partistyrelsens godkännande. Ändring eller tillägg till stadgarna för en lokal förening kan göras med godkännande av styrelsen för det länsförbund den tillhör.	§ 3. Organisation Folkpartiet liberalernas medlemmar är sammanslutna i föreningar på lokal nivå. De lokala föreningarna inom en eller flera riksdagsvalkretsar sammansluts i ett länsförbund. Den som så önskar kan ansluta sig direkt till länsförbund eller till riksorganisationen. Partistadgarna gäller för såväl riksorganisation som länsförbund och lokala föreningar. För länsförbund och lokala föreningar gäller också av partistyrelsen fastställda normalstadgar. Inför beslut om ändringar av normalstadgarna skall partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter. Stadgeändringar, tillägg eller andra avvikelser från normalstadgarna för ett länsförbund skall för att äga giltighet ha fått medgivande av partistyrelsen. Stadgeändringar, tillägg eller andra avvikelser från normalstadgarna för en lokal förening skall för att äga giltighet ha fått medgivande av styrelsen för det länsförbund föreningen tillhör. Partistyrelsen beslutar om etiska riktlinjer, vilka skall följas av folkpartiet liberalernas kandidater, förtroendevalda och anställda. Dessa riktlinjer är intagna som bilaga till partistadgarna.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
§ 4. Avgifter Länsförbund skall senast den 31 januari till riksorganisationen insända uppgift om antalet medlemmar som den 31 december var direkt eller indirekt anslutna till länsförbundet, samt senast den 28 februari för varje redovisad medlem erlagga den avgift som landsmötet fastställer. För medlem i länsförbundet eller någon av dess lokala föreningar under 25 år, som samtidigt är medlem i Liberala Ungdomsförbundet uppbär riksorganisationen halv avgift från länsförbunden.	§ 4. Avgifter m.m. Länsförbund skall senast den 31 januari till riksorganisationen insända uppgift om antalet medlemmar som den 31 december var direkt eller indirekt anslutna till länsförbundet, samt senast den 28 februari för varje redovisad medlem erlagga den avgift som landsmötet fastställer. För medlem i länsförbundet eller någon av dess lokala föreningar under 25 år, som samtidigt är medlem i Liberala Ungdomsförbundet uppbär riksorganisationen halv avgift från länsförbunden. Riksorganisationen är mottagare av bidrag i form av statligt stöd som är avsett för folkpartiet liberalernas rikstäckande verksamhet.
§ 5. Centrala organ Folkpartiet liberalernas centrala organ är: 1. Landsmötet 2. Partistyrelsen 3. Partiledningen 4. EU-representantskapet. Folkpartiet liberalernas riksdagsledamöter bildar dessutom en särskild riksdagsgrupp med av gruppen bestämda organ.	§ 5. Centrala organ Folkpartiet liberalernas centrala organ är: 1. Landsmötet 2. Partirådet 3. Partistyrelsen 4. Partiledningen Folkpartiet liberalernas riksdagsledamöter, Europaparlamentariker och statsråd bildar dessutom en särskild riksdagsgrupp med av gruppen bestämda organ.
§ 6. Landsmötet A. Sammansättning Landsmötet som är folkpartiet liberalernas högsta organ består av 174 ombud utsedda av länsförbunden, partistyrelsens ledamöter samt vardera två ombud utsedda av de med folkpartiet liberalerna samverkande organisationerna Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet samt tre ombud utsedda av Liberala Ungdomsförbundet. Som ombud vid landsmötet kan endast medlem i folkpartiet liberalerna tjänstgöra. B. Ombudsval Länsförbundens ombudsplatser, utöver ett ombud per länsförbund, fördelas proportionellt på grundval av antalet medlemmar inom varje länsförbund den 31 december året före landsmötet, för vilka stadgad avgift erlagts till riksorganisationen. Namn- och adressuppgifter på ombud och suppleanter för dessa skall insändas till riksorganisationen. C. Ordinarie landsmöte Ordinarie landsmöte skall hållas en gång vartannat år, udda årtal. Tid och plats fastställs av partistyrelsen. Om särskilda skäl föreligger kan dock partistyrelsen senarelägga landsmötet. D. Extra landsmöte Extra landsmöte hålls inom två månader efter begäran från styrelserna för minst en tredjedel av länsförbunden eller om partistyrelsen finner det erforderligt. Tid och plats fastställs av partistyrelsen. Extra landsmöte får inte fatta beslut i annat ärende än som angivits i kallelsen.	§ 6. Landsmötet A. Sammansättning Landsmötet, som är folkpartiet liberalernas högsta organ, består av 174 ombud utsedda av länsförbunden, partistyrelsens ledamöter samt vardera två ombud utsedda av de med folkpartiet liberalerna samverkande organisationerna Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet samt tre ombud utsedda av Liberala Ungdomsförbundet, varav en skall tillhöra nätverket Liberala studenter. Som ombud vid landsmötet kan endast medlem i folkpartiet liberalerna tjänstgöra. Medlem kan tjänstgöra som ombud först efter det att fyra veckor gått sedan inträdet i folkpartiet liberalerna. B. Ombudsval Länsförbundens ombudsplatser, utöver ett ombud per länsförbund, fördelas proportionellt på grundval av antalet medlemmar inom varje länsförbund den 31 december året före landsmötet, för vilka stadgad avgift erlagts till riksorganisationen. Namn på ombud och ersättare för dessa skall meddelas riksorganisationen. C. Ordinarie landsmöte Oförändrad. D. Extra landsmöte Extra landsmöte hålls inom två månader efter begäran från styrelserna för minst en tredjedel av länsförbunden eller efter beslut av partistyrelsen. Tid och plats fastställs av partistyrelsen. Extra landsmöte får inte fatta beslut i annat ärende än som angivits i kallelsen.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
E. Deltagande och beslut Medlem i folkpartiet liberalerna liksom revisorerna har rätt att delta i landsmötets överläggningar och där framställa förslag. Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande suppleant. Omröstning sker öppet. Om minst 25 röstberättigade begär det skall röstning ske genom namnupprop. Vid val sker röstning med slutna sedlar om röstberättigad begär det. Som mötets beslut gäller, med det undantag som stadgas i § 12, den mening som erhållit flest röster. Vid lika röstetal skall frågan avgöras genom lottning. För att ett beslut skall vara giltigt skall minst hälften av ombuden vara närvarande. Vid val av partiordförande krävs absolut majoritet av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster. F. Kallelse och landsmöteshandlingar Tid och plats för ordinarie landsmöte skall offentliggöras minst åtta månader före mötet. Vid samma tidpunkt skall partistyrelsen, i det fall landsmötet endast kommer att behandla vissa områden, meddela vilka ämnen som är föremål för motionsrätt. Kallelse och föredragningslista skall tillställas alla röstberättigade senast fem veckor före mötet. Partistyrelsens förslag, motioner, partistyrelsens yttranden över motionerna och verksamhetsberättelsen skall översändas till länsförbund och ombud senast fem veckor före landsmötet. G. Ärenden Vid ordinarie landsmöte skall följande ärenden förekomma: 1. Landsmötet öppnas 2. Val av ordförande, tre vice ordförande och sekreterare för mötet 3. Val av protokollsjusterare 4. Fråga om mötet behörigen utlysts 5. Fastställande av föredragningslista 6. Fastställande av förhandlingsordning 7. Fråga om tillsättande av utskott samt nominering och val till dessa 8. Dechargeutskottets betänkande 9. Rapport från riksdagsgruppen 10. Revisorernas berättelse 11. Fråga om ansvarsfrihet 12. Allmänpolitisk debatt 13. Partistyrelsens förslag 14. Motioner 15. Fastställande av medlemsavgift till riksorganisationen och tid för vilken denna skall gälla 16. Nominering och val för tiden intill nästa ordinarie landsmöte av: a) partiordförande b) 1:e och 2:e vice ordförande c) 21 övriga ledamöter av partistyrelsen d) två revisorer, varav en auktoriserad samt två revisorssuppleanter e) ordförande och sex ledamöter av dechargeutskottet f) ordförande, fyra ledamöter och två suppleanter i valberedningen g) övriga eventuellt förekommande val 17. Under landsmötet väckta frågor som landsmötet beslutar behandla 18. Landsmötet avslutas.	E. Deltagande och beslut Medlem i folkpartiet liberalerna liksom revisorerna har rätt att närvara vid landsmötets överläggningar och där framställa förslag. Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare samt partistyrelsen. Partistyrelsen har dock inte rösträtt vid valärenden enligt § 6, punkt G 16. Omröstning sker öppet. Om minst 25 röstberättigade begär det skall röstning ske genom namnupprop. Vid val sker röstning med slutna sedlar om röstberättigad begär det. Som mötets beslut gäller, med det undantag som stadgas i § 12, den mening som fått flest röster. Vid lika röstetal skall frågan avgöras genom lottning. För att ett beslut skall vara giltigt skall minst hälften av de röstberättigade vara närvarande. Vid val till sådana uppdrag där endast en person kan väljas krävs absolut majoritet med mer än hälften av antalet röstande. Om i första omgången ingen av de föreslagna fått absolut majoritet sker förnyad omröstning mellan de två kandidater som fått flest röster. F. Kallelse och landsmöteshandlingar Oförändrad. G. Ärenden Vid ordinarie landsmöte skall följande ärenden förekomma: 1. Landsmötet öppnas 2. Val av ordförande, tre vice ordförande och sekreterare för mötet 3. Val av protokollsjusterare 4. Fråga om mötet behörigen utlysts 5. Fastställande av föredragningslista 6. Fastställande av förhandlingsordning 7. Fråga om tillsättande av utskott samt nominering och val till dessa 8. Dechargeutskottets betänkande 9. Rapport från riksdagsgruppen 10. Revisorernas berättelse 11. Fråga om ansvarsfrihet 12. Allmänpolitisk debatt 13. Partistyrelsens förslag 14. Motioner 15. Fastställande av medlemsavgift till riksorganisationen och tid för vilken denna skall gälla 16. Nominering och val för tiden intill nästa ordinarie landsmöte av: a) partiordförande b) förste och andre vice ordförande c) 21 övriga ledamöter av partistyrelsen d) två revisorer, varav en auktoriserad, samt två ersättare för dessa e) ordförande och sex ledamöter i dechargeutskottet f) ordförande och sex ledamöter i valberedningen g) övriga eventuellt förekommande val 17. Under landsmötet väckta frågor som landsmötet beslutar behandla 18. Landsmötet avslutas.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
H. Förslag av partistyrelsen och motioner Varje medlem i folkpartiet liberalerna liksom även länsförbund och lokala föreningar får till ordinarie landsmöte året efter ordinarie riksdagsval framlägga motion om ändringar i och tillägg till folkpartiet liberalernas program och stadgar eller i annan fråga som kan behandlas av landsmötet. Vid övriga ordinarie landsmöten gäller denna motionsrätt endast stadgarna samt de frågor partistyrelsen beslutat skall behandlas vid landsmötet. Motion skall vara partistyrelsen tillhanda senast vid tidpunkt som partistyrelsen beslutar och meddelar minst åtta månader före landsmötet. Vidare kan partistyrelsen framlägga förslag för landsmötet. Partistyrelsen skall med eget yttrande överlämna motion till landsmötet. Ordinarie landsmöte kan besluta att efter beredning behandla förslag som väckts under pågående landsmöte. Valberedningen och dechargeutskottet är landsmötets permanenta utskott. De väljs av landsmötet och fungerar under tiden till nästa ordinarie landsmöte. Valberedningen har att bereda vid landsmötet förekommande val enligt mom G punkt 16 a - e och g. Granskning av partistyrelsens verksamhet sedan föregående landsmöte åligger dechargeutskottet som framlägger ett yttrande till grund för landsmöte. I . Permanenta utskott Valberedningen och dechargeutskottet är landsmötets permanenta utskott. De väljs av landsmötet och fungerar under tiden till nästa ordinarie landsmöte. Valberedningen har att bereda vid landsmötet förekommande val enligt moment G punkt 16 a–e och g. Granskning av partistyrelsens verksamhet sedan föregående landsmöte åligger dechargeutskottet som framlägger ett yttrande till grund för landsmötets behandling av riksorganisationens förvaltnings- och verksamhetsberättelse. Granskningen avser inte partiets politik som behandlas i landsmötets allmänpolitiska debatt. J. Tillfälliga utskott För beredning av motioner och förslag som inkommer till ordinarie landsmöte indelas landsmötets ombud i utskott. Utskottsindelning och fördelning av ärenden beslutas av landsmötet på förslag av partistyrelsen. Före behandlingen av partistyrelsens förslag och av motioner ajourneras landsmötet för utskottsförhandlingar.	H. Förslag av partistyrelsen och motioner Varje medlem i folkpartiet liberalerna liksom även länsförbund, lokala föreningar och sammanslutningar av desamma får till ordinarie landsmöte året efter ordinarie riksdagsval lägga fram motion om ändringar i och tillägg till folkpartiet liberalernas program och stadgar eller i annan fråga som kan behandlas av landsmötet. Vid övriga ordinarie landsmöten gäller denna motionsrätt endast stadgarna samt de frågor partistyrelsen beslutat skall behandlas vid landsmötet. Motion skall vara partistyrelsen tillhanda senast vid den tidpunkt som partistyrelsen meddelar minst åtta månader före landsmötet. Vidare kan partistyrelsen lägga fram förslag för landsmötet. Partistyrelsen skall med eget yttrande överlämna motion till landsmötet. Ordinarie landsmöte kan besluta att efter beredning behandla förslag som väckts under pågående landsmöte. I . Permanenta utskott Valberedningen och dechargeutskottet är landsmötets permanenta utskott. De väljs av landsmötet och fungerar under tiden till nästa ordinarie landsmöte. Valberedningen har att bereda vid landsmötet förekommande val enligt moment G punkt 16 a–e och g. Landsmötets ordförande och tre vice ordförande har till uppgift att bereda val av valberedning enligt moment G punkt 16 f. Granskning av partistyrelsens verksamhet sedan föregående landsmöte åligger dechargeutskottet, som lägger fram ett yttrande till grund för landsmötets behandling av riksorganisationens förvaltnings- och verksamhetsberättelse. Granskningen avser inte partiets politik, som behandlas i landsmötets allmänpolitiska debatt. J. Tillfälliga utskott För beredning av motioner och förslag som inkommer till ordinarie landsmöte indelas landsmötets ombud i utskott. Utskottsindelning och fördelning av ärenden beslutas av landsmötet på förslag av partistyrelsen. Före behandlingen av partistyrelsens förslag och av motioner ajourneras landsmötet för utskottsförhandlingar. § 7. Partirådet Partirådet fattar beslut i de frågor som hänskjuts dit av landsmötet eller partistyrelsen. Partirådet består av partistyrelsen och 61 ombud utsedda av länsförbunden samt ett ombud vardera för Liberala Ungdomsförbundet, Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet. Länsförbundens ombudsplatser, utöver ett ombud per länsförbund, fördelas proportionellt på grundval av antalet medlemmar inom varje länsförbund den 31 december året före partirådet, för vilka stadgad avgift erlagts till riksorganisationen. Namn på ombud och ersättare för dessa skall meddelas riksorganisationen. Partirådet sammanträder minst en gång per år under de år landsmöte inte hålls samt i övrigt då partistyrelsen så beslutar. Tid och plats för partirådet fastställs av partistyrelsen och skall offentliggöras minst en månad före partirådet. Kallelse och uppgift om de ärenden som skall behandlas skall tillställas alla röstberättigade senast två veckor före partirådet.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
§ 7. Partistyrelsen Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dessa stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:e och 2:e vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. De samverkande organisationerna utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen. Sådan adjungerad skall vara medlem i folkpartiet liberalerna. Dessa adjungerade har yrkanderätt samt rätt att avge särskilt yrkande till protokollet. Det åligger partistyrelsen särskilt att utöver vad som i övrigt nämns i dessa stadgar ansvara för att landsmötets beslut verkställs utse partiledning bestående av partiordföranden, partisekreteraren och ytterligare 4 till 6 ledamöter utse partisekreterare besluta om regler och tidsplan för nomineringsarbetet inför val till Europaparlamentet. Partistyrelsen är beslutsfattande när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Omröstning till beslut sker öppet. Vid val sker slutet omröstning då så begärs. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst utom vid val då lottning sker.	§ 8. Partistyrelsen Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dessa stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets förste och andre vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreteraren. Liberala Ungdomsförbundet, Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen. Sådan adjungerad skall vara medlem i folkpartiet liberalerna. Dessa adjungerade har yrkanderätt samt rätt att avge särskilt yttrande till protokollet. Det åligger partistyrelsen särskilt att utöver vad som i övrigt nämns i dessa stadgar • ansvara för att landsmötets beslut verkställs utse partisekreterare • utse partiledning bestående av partiordföranden samt ytterligare fem till sju ledamöter, bland vilka partisekreteraren och gruppledaren för riksdagsgruppen alltid skall ingå • besluta om etiska riktlinjer för kandidater, förtroendevalda och anställda Partistyrelsen är beslutsfattande när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Omröstning till beslut sker öppet. Vid val sker slutet omröstning då så begärs. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst utom vid val då lottning sker.
§ 8. Partiledningen Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder på kallelse av ordföranden och är beslutsfattande då minst hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal gäller den mening som ordföranden biträder utom vid val då lottning sker.	§ 9. Partiledningen Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ. Partiledningen sammanträder på kallelse av ordföranden och är beslutsfattande då minst hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst utom vid val då lottning sker.
§ 9. EU-representantskapet För att besluta om kandidater inför val till Europaparlamentet samlas EU-representantskapet. EU-representantskapet består av partistyrelsen och 51 ombud utsedda av länsförbunden fördelade proportionellt på grundval av antalet medlemmar den 31 december året före representantskapet för vilka stads-egenliga avgifter erlagts. Varje länsförbund har dock minst ett ombud. Även de med folkpartiet liberalerna samverkande organisationerna har var sitt ombud i representantskapet. Partistyrelsen saknar dock rösträtt vid representantskapet. EU-representantskapet sammankallas av partistyrelsen.	§ 10. Val till Europaparlamentet Inför nominering till val till Europaparlamentet bör provval genomföras. Partistyrelsen beslutar om regler och tidsplan för nomineringsarbetet. Beslut om kandidatlista inför val till Europaparlamentet skall fattas vid landsmöte eller partiråd.
§ 10. Partirådet Partistyrelsen skall minst en gång per år under de år landsmöte inte hålls sammanträda tillsammans med partiets riksdagsledamöter och EU-parlamentariker, ordförandena i länsförbunden (eller annan som länsförbundets styrelse utser) och en representant vardera för de samverkande organisationerna. Denna församling kallas partirådet. Det skall också sammankallas om minst fem länsförbund begär det.	Bestämmelser om partirådet återfinns i föreslagen § 7.

Gällande stadgar	Förslag till partistadgar
§ 11. Revision och räkenskaper Riksorganisationens räkenskaper avslutas per kalenderår och överlämnas tillsammans med partistystyrelsens och partiledningens protokoll till revisorerna senast den 15 mars. Revisorerna skall överlämna sin berättelse till partistystyrelsen och dechargeutskottet senast en månad före ordinarie landsmöte.	§ 11. Revision och räkenskaper Oförändrad.
§ 12. Stadgeändring För ändring av dessa stadgar erfordras antingen beslut med absolut majoritet vid två på varandra följande landsmöten, varav minst ett ordinarie, eller med stöd av kvalificerad majoritet med minst 2/3 av de röstberättigade vid ett landsmöte.	§ 12. Stadgeändring För ändring av dessa stadgar krävs antingen beslut med absolut majoritet med mer än hälften av de röstberättigade vid två på varandra följande landsmöten, varav minst ett ordinarie, eller med stöd av kvalificerad majoritet med minst två tredjedelar av de röstberättigade vid ett landsmöte.

PS-förslag 4

Följdändringar i partiprogrammet

Vid landsmötet kommer förmodligen ett antal beslut att fattas som står i strid med åsikter i gällande partiprogram. Det kan handla om beslut där partiet bytt åsikt men det kan också gälla beslut på områden som inte finns med i partiprogrammet.

Det är viktigt att partiprogrammet inte blir inaktuellt och står i strid med senare fattade landsmötesbeslut.

Av den anledningen föreslår partistyrelsen landsmötet besluta:

1. **att** uppdra åt partistyrelsen att vidta de följdändringar i partiprogrammet som anses nödvändiga med anledning av beslut på årets landsmöte.

PS-förslag 5

PS

Psykiatriliftet

Innehåll

Inledning	15
Landsmötet föreslås besluta	16
1. Förebygg psykisk ohälsa i samhället	19
1.1. Tidigare insatser för barn och unga	19
1.2. Mer av psykisk hälsovård inom primärvården	19
2. Kompetens och vetenskap ska vara vägledande	20
2.1. Tydligare riktlinjer och bättre uppföljning	20
2.2. Mer forskning	20
2.3. Det behövs fler psykiatriker	21
2.4. Återinrätta mentalskötartutbildningen	21
2.5. Fler privata vårdgivare	21
3. Ge makten till individen	22
3.1. Personliga ombud ska finnas i hela Sverige	22
3.2. Mer valfrihet – inför stöd- och servicepeng	22
3.3. Utvidga husläkarsystemet till psykiatri	22
4. Jobb istället för bidrag	23
5. Vård och boende	24
5.1. Förbättrade vård- och boendeformer	24
5.2. Fler slutenvårdsplatser	24
5.3. Inför tvångsinslag i öppenvården	25
5.4. Läkemedelsbehandling av personer med allvarlig psykisk sjukdom	25
5.5. Riskbedömningar i allmänpsykiatri	25
6. Barn och ungdomar med psykiska problem	26
6.1. En månads vårdgaranti inom BUP	26
6.2. Barn ska kunna ha egen kontakt med BUP	26
6.3. Fler slutenvårdsplatser inom BUP	26
7. Särskilt stöd till missbrukare med psykiska problem	27
8. Rusta upp äldrepsykiatri	28
9. Mer självmordsprevention	28
10. Stöd dem som lämnat manipulativa rörelser	29
11. Stärk anhörigas rättigheter	29
12. Reformera rättspsykiatri	30

Inledning

Det är bara jag som kan leva mitt eget liv. Så kan man formulera utgångspunkten för folkpartiet liberalernas arbete för att öka den enskilda människans möjlighet att själv kunna påverka och forma sitt liv. Idag är det tyvärr många som inte kan det. En grupp som är särskilt utsatt är människor med psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder. De är en del i det som vi benämner ”det glömda Sverige”. Det handlar om människor som har svårt att göra sin röst hörd och som aldrig stått längst fram i kön när samhället genomfört förändringar för att förbättra människors liv. Tyvärr.

Psykiatrireformen som genomfördes under 1990-talet var rätt tänkt – undersökningar visar att många personer med psykiskt funktionshinder fått det bättre. Men många problem kvarstår än idag. Människor faller mellan stolarna och får inte den hjälp de har rätt till när de bollas mellan myndigheter som anser att någon annan har ansvaret för dem. De som får vård skulle kunna få en ännu bättre vård om kompetensen ökade och metoderna för behandling hade den vetenskapliga förankring som de borde. Idag tar det dock alldeles för lång tid innan ny forskning når de psykiatriska verksamheterna. Vården utvärderas också alltför dåligt idag. Om vi inte vet vad vi gör för fel eller var det brister som mest är det svårt att göra vården bättre. Många personer med psykiskt funktionshinder passiviserar också av det faktum att arbetslinjen fått stå tillbaka till förmån för vård och omsorg. Givetvis behövs det vård – men meningsfull sysselsättning för människor har ett oerhört egenvärde. Tillgängligheten till öppenvården är idag begränsad. Mellanvården är inte tillräckligt utvecklad. Slutenvården har dränerats på platser. Barn, ungdomar, vuxna och äldre människor med psykiska problem får idag vänta orimligt lång tid för att få hjälp. Anhörigorganisationer vittnar om att hjälpen inte alltid är självklar, inte ens när behoven blivit akuta. Anhöriga har också i flera fall en svår situation och många som vårdar sina nära och kära knäcks på vägen.

Vi vill lyfta psykiatri och framförallt de människor som idag lever med psykiskt funktionshinder. Ingen ska falla mellan stolarna. Gemensam penningpåse mellan landsting och kommun gör det mer lönsamt att samarbeta. En ansvarsgaranti för de mest utsatta, de som lever med psykiskt funktionshinder och missbruk, tydliggör huvudmännens ansvar och tvingar till åtgärder. Samtidigt ska vården bli bättre genom tydligare riktlinjer och bättre uppföljning. Höjd status på psykiatriyrket, genom bland annat ökade forskningsmedel, kan råda bot på dagens brist på psykiatriker. Mentalskötartutbildningen ska återinrättas för att öka

kompetensen hos dem som tar hand om personer med psykiskt funktionshinder.

Vi vill genomföra en valfrihetsreform för personer med psykiskt funktionshinder som i första hand lägger besluten över deras liv i deras egna händer. Det handlar om att genom en stöd- och servicepeng själv kunna välja vilket stöd man behöver. Det handlar om att kunna välja sin egen fasta läkarkontakt – oavsett om den finns på vårdcentralen eller inom psykiatri. Att välja ska vara något man har rätt till och inte något man är utlämnad till. Därför är det viktigt att rätten till ett personligt ombud som kan hjälpa till i vardagens val blir till en reform som fastställs genom lagstiftning. Vi vill underlätta för personer med psykiskt funktionshinder att sysselsätta sig och arbeta – meningsfull sysselsättning ska vara ett ledord för att få dem mer delaktiga i samhället.

Öppenvården ska bli tillgängligare. Inom Barn- och ungdomspsykiatri ska väntetiden max vara en månad. Vi tror dock inte att alla lösningar finns inom öppenvården. Därför ska slutenvården få fler platser – både för barn, unga och gamla. Olika former av gruppboenden ska också bli fler. För dem som idag lever ute i samhället men på grund av t.ex. bristande sjukdomsinsikt kan skada sig själva och andra behövs ett tvångsinslag i öppenvården där man genom domstolsbeslut behöver följa vissa förhållningsregler för att få vistas ute i samhället. Det ger förutsättningar för bättre vård och tillgodoser också samhällsskyddet. Vi vill också lyfta de anhöriga som idag gör stora insatser för sina nära. Valfärden inom detta område vilar till stor del på dem. Men deras rättigheter måste också vägas in. Anhörigperspektivet i vården ska bli starkare i folkpartiets Sverige.

Den psykiska ohälsan i vårt samhälle har ökat markant under många år inte minst bland ungdomar. Där krävs förebyggande arbete. Det handlar om jobb, om arbetsvillkor, om skola, om integration. Det handlar om åtgärder för att få livets pussel att gå ihop. Det handlar om att tidigt fånga upp barn och ungdomar som har det svårt och ge dem hjälp. Det handlar om att öppna upp vårdcentralerna för människor som inte är allvarligt psykiskt sjuka men som mår dåligt och behöver hjälp. Det handlar om att tillgodose äldres behov av psykisk hjälp. Vår rapport börjar här – i det förebyggande arbetet. Men det är inte främst den biten vår rapport handlar om. Fokus är istället på dem som under allt för lång tid glömts bort och som behöver en röst som gör dem hörda. Vi vill genomföra reformer för att de ska kunna få mer hjälp och stöd och framförallt mer egenmakt och inflytande över sitt eget liv. Folkpartiet liberalerna ska vara en företrädare för dem som har minst frihet i samhället.

Johan Pehrson

Ordförande i arbetsgruppen för psykiatri

Arbetsgruppen har i övrigt bestått av Börje Alström, Marita Aronson, Agneta Berliner, Linnéa Darell, Bengt Eliasson, Mia Franzén, Kristina Gunnarsson, Camilla Lindberg, Rakel Lundgren, Maria Lundqvist-Brömster, Erika Meurlin, Birgitta Rydberg, Marita Sander-Schale och Barbro Westerholm. Sekreterare i gruppen har varit Anna Prucha.

Landsmötet föreslås besluta:

1. Svensk psykiatri behöver lyftas. Människor far illa för att de nekas vård och samhället upplevs som otryggt. Psykiatireformen, som folkpartiet var medansvarig för, var rätt tänkt men i verkligheten har minskade resurser gjort att öppenvården inte fungerat tillräckligt väl och alltför många slutenvårdsplatser har tagits bort.
2. Folkpartiet står upp för de människor som har allra minst frihet i samhället – de som lever i det glömda Sverige. Årliga statliga resurstillskott ska kompletteras med ökade satsningar på kommun- och landstingsnivå.
3. Förbättrade vård- och boendeformer. Öppenvårdspsykiatri ska bli tillgängligare genom ökade resurs-satsningar. Antalet gruppboenden och annat boendestöd ska byggas ut då det idag är otillräckligt. Mellanvården ska utökas och utvecklas. Det behövs också fler mobila resursteam som kan hjälpa människor i deras hemmiljö.
4. Barn och ungdomar med psykiska problem. När ett barn eller en ungdom mår dåligt behövs snabb hjälp. Köerna till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) är idag orimligt långa. Folkpartiet vill införa en månads vårdgaranti inom BUP. Vi anser också att barn ska kunna ta kontakt med BUP utan föräldrarnas vetskap när bedömningen är att det är bäst för barnet. Det behövs också fler slutenvårdsplatser inom BUP som erbjuder kvalificerad psykiatrisk vård.
5. Äldrepsykiatri. Folkpartiet liberalerna vill att öppen och sluten äldrepsykiatrisk specialistsjukvård ska finnas i alla landsting. Särskild hänsyn ska tas till olika invandrargrupperns behov. De som tar hand om de äldre måste också få tillräcklig utbildning. Inom primärvården behövs särskilda äldreteam för att upptäcka psykisk ohälsa hos äldre.
6. Förbättrad slutenvård. All psykiatrisk vård kan inte bedrivas inom ramen för öppenvården. Därför behövs slutenvården. Pendeln vad gäller nedläggningen av slutenvårdsplatser slog för långt och ett av psykiatris stora problem är avsaknad av vårdplatser. Det behövs en utökning av såväl slutenvård som gruppboendestäder med personal som har psykiatrisk kompetens. Det behövs också platser i mindre s.k. krishem. Sammantaget behövs ett par tusen nya platser.
7. Alla patienter ska få ett trygghetskvitto när de skrivs ut från slutenvården som visar att kommunen åtar sig att se till att övergången från sluten till öppenvård fungerar på bästa sätt.
8. Inför tvångsinslag i öppenvården. För personer som det inte är rimligt vårda inom ramen för slutenvården men som behöver ett visst tvångsinslag för att genomgå behandling behöver ”öppenvård med särskilda villkor”

införas. Det innebär att personen vårdas i öppenvården med vissa förhållningsregler som kan gälla t ex. förbud att använda rusningsmedel. Beslutet om öppenvård med särskilda villkor fattas av domstol. För att öka rättssäkerheten för den enskilde behövs snabb tillgång till stödperson vid tvångsvård.

9. Riskbedömning. Patienter inom psykiatrin som kan misstänkas vara farliga för sig själva och för sin omgivning måste riskbedömas. Det gäller särskilt personer som har kombinationen missbruk och psykiatriska problem. Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för riskbedömningar av hjälpsökande på psykiatriska kliniker och även för delar av tvångsvården.
10. Stöd till missbrukare med psykiska problem. Denna grupp av människor faller ofta mellan stolarna mellan kommun och landsting. En ansvarsgaranti ska införas som innebär att den verksamhet som upptäcker en missbrukare med psykiska problem har ansvar att inom en vecka börja planera för behandling om behovet inte är akut. Ingen med missbruk och psykiska problem ska heller få avvisas från psykiatriska akutmottagningar.
11. Ökad kompetens om missbrukare med psykiska problem. För att förbättra kunskapen om missbrukare med psykiska problem ska utbildning om missbruksberoende vara obligatoriskt inom vårdyrkenas grundutbildning. Det behövs också fler vårdteam på sjukhusen bestående av olika kompetenser och fortbildning av personalen gällande missbrukare med psykiska problem.
12. Läkemedelsbehandling. Folkpartiet liberalerna anser att det är viktigt att existerande läkemedel görs mer tillgängliga för patienter efter deras behov. Det är också viktigt att kombinera medicinering av människor med allvarlig psykisk sjukdom med olika psykosociala insatser, som stöd till närstående och träning i sociala färdigheter.
13. Det behövs kraftfullare förebyggande insatser för att förhindra att barn och ungdomar drabbas av psykisk ohälsa. Föräldrastöd ska ges via Mödravårds- och barnavårdscentraler och familjestöd ska inrättas på kommunal nivå. En väg att samla föräldrastöd är att bygga upp familjecentraler där olika yrkesgrupper arbetar under samma tak och hjälper behövande familjer.
14. Utbildningen av personal inom barnomsorg och skola rörande psykiska funktionshinder ska stärkas. Skolans elevhälsa ska finnas i alla kommuner och lagregleras i skollagen.
15. Psykisk hälsa ska bli ett uttalat folkhälsomål.
16. I grunden borde det vara lika naturligt att få vård för en depression som för ett benbrott. Den psykiska hälsovården inom primärvården måste kraftigt förbättras.

Vårdcentralerna ska bli tillgängligare för människor med psykisk ohälsa och fler yrkeskategorier inom primärvården ska arbeta i psykosociala team.

17. Vetenskap ska vara vägledande inom psykiatrin. Socialstyrelsens riktlinjer för behandling ska användas i de psykiatriska verksamheterna. När riktlinjer finns ska andra metoder i regel inte användas. Socialstyrelsen ska också få i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer för andra prioriterade områden inom psykiatrin. Psykisk sjukdom bör läggas till listan över sjukdomar som enligt den s k kvacksalverilagen (Hälso- och sjukvårdslagen (1998:531) 4 kap) endast får behandlas av behörig personal inom hälso- och sjukvården.
18. De nationella kvalitetsregistren ska förbättras. Kvalitetsregister är mycket viktiga för att utvärdera den psykiatriska vården och Sveriges kommuner och landsting ska tillsammans med Socialstyrelsen få i uppdrag att utarbeta sådana register inom alla psykiatris delområden. Vid utvärderingar av vårdens kvalitet och innehåll ska även brukare och anhöriga ha en central funktion.
19. Mer forskning om psykiatri. Psykisk ohälsa och sjuklighet står för en betydande del av behovet av vårdinsatser som dock inte motsvaras av resurser för forskning och utveckling. Det behövs därför riktade forskningsmedel till psykiatrin och nationella och regionala kompetenscentrum behöver byggas upp för olika psykiatriska tillstånd. Inte minst gäller detta små patientgrupper, som till exempel psykiatrisk vård med viss språklig inriktning och stöd åt grupper som är i kris efter att ha lämnat manipulativa rörelser.
20. Fler psykiatriker. Det är brist på psykiatriker på många håll i landet. För att råda bot på bristen behövs fler platser på läkarutbildningen. Folkpartiet liberalerna vill också på kort sikt uppmuntra arbetskraftsinvandring till bristyrken som psykiatriker.
21. Den psykiatriska kompetensen inom flera utbildningar behöver höjas. Det behövs nationella riktlinjer över hur stor del av läkarutbildningen som ska innefatta psykiatri. Behovet av psykiatri- och psykologinslag i socionomutbildningen behöver också ses över.
22. Mentalskötarutbildningen ska återinrättas. Folkpartiet liberalerna anser att det är viktigt att människor med psykisk sjukdom tas om hand av personal med adekvat utbildning. Dagens utbildning inom gymnasieskolans omvårdnadsprogram är inte tillräcklig och därför ska den gamla mentalskötarutbildningen återinrättas som kvalificerad yrkesutbildning.
23. Fler privata vårdgivare. Folkpartiet liberalerna strävar efter mångfald inom vården. Att olika driftformer verkar inom psykiatrin främjar nytänkande och effektivitet. Vården ska vara den bästa – vem som driver den är inte

det primära. Självklart ska dock inte beslut om myndighetsutövning ske i privat regi.

24. Personliga ombud ska finnas i hela Sverige. Personliga ombud, som hjälper personer med psykiska funktionshinder att klara sig bättre i vardagen, är ett framgångskoncept. Alla Sveriges kommuner bör erbjuda personliga ombud till personer med psykiska funktionshinder.
25. Inför stöd- och servicepeng. Många människor med psykiska funktionshinder faller mellan stolarna. För att motverka detta vill folkpartiet liberalerna införa ett system med en stöd- och servicepeng där huvudmännen har en gemensam penningpåse och där pengarna styrs till den verksamhet som den enskilde har behov av. I ett sådant system blir det ointressant för huvudmännen att försöka lägga ansvaret för personen på någon annan. Det ger också personen mer inflytande över vilket stöd, vård och sysselsättning som ska ges.
26. Sysselsättningsgaranti för person med psykiska funktionshinder. Idag är det många personer med psykiska funktionshinder som saknar daglig sysselsättning. Det behövs en sysselsättningsgaranti för dessa personer – personkrets 3 i LSS-lagstiftningen bör få rätt till daglig sysselsättning. Det behövs också fler skyddade anställningar till personer med psykiska funktionshinder.
27. Fler ska få möjlighet att pröva på en anställning. Idag är det många personer med psykiska funktionshinder som inte vågar arbetspröva då tremånadersregeln gör att de efter denna tid kan bli av med sin sjukdomsgrundande inkomst. För personer med psykiska funktionshinder bör en individuell bedömning göras och de bör ha möjlighet att arbetspröva under längre tid.
28. Stöd till frivilligorganisationer. Många frivilligorganisationer gör ett fantastiskt arbete för att ge personer med psykiskt funktionshinder till exempel daglig sysselsättning och arbetsrehabilitering. Långsiktigt offentligt stöd som kan användas som igångsättningsmedel ska utgå till ideella organisationer som sysslar med daglig sysselsättning och arbetsrehabilitering.
29. Mer självmordsprevention. Självmord är den största dödsorsaken inom psykiatri och måste tas på allvar. Det behövs mer kunskap och därför bör en statlig satsning göras för att öka forskningen om suicidalitet. Ingen ska ta sitt liv för att de nekats vård. Insatserna för anhöriga ska förstärkas. Självmord som inträffar inom en månad efter sökt vård som anmälts enligt Lex Maria ska följas upp och få direkt återkoppling till personal och anhöriga.
30. Anhörigstöd. De anhöriga till personer med psykiskt funktionshinder behöver mer stöd än vad de får idag. Det behövs anhörigteam inom vården som kan förbättra samarbetet mellan anhöriga och vårdare. Anhörigutbildning och samtalsstöd ska också erbjudas till anhöriga.
31. Nätverkskontrakt. För att en svårt sjuk person ska kunna påverka hur de vill behandlas och för att underlätta för anhöriga ska nätverkskontrakt uppmuntras. Det är en på förhand uppgjord plan om hur vården ska se ut för patienten när denne insjuknar. Det besparar både patienten och den anhörige mycket lidande.
32. Reformera rättspsykiatri. Folkpartiet liberalerna anser att rättspsykiatrisk vård som särskild påföljd ska avskaffas. Den som är otillräckelig ska ges vård enligt Lagen om Psykiatrisk tvångsvård. Den som är tillräckelig ska dömas till fängelse. Samhällsskyddet ska regleras genom särskilda regler vid såväl permissioner och frivård i kriminalvården som vid utskrivning från slutenvård enligt psykiatriskt tvångslagstiftning. Eftersom staten är ansvarig för rättsväsendet ska staten ska ta över kostnaderna för den rättspsykiatriska vården och utöka de psykiatriska insatserna för dem som är dömda till fängelse.

1. Förebygg psykisk ohälsa i samhället

1.1. Tidigare insatser för barn och unga

Många människor i Sverige mår dåligt. Det bekräftas också av undersökningar som visar att den psykiska ohälsan hos svenska folket har försämrats sedan början av 1990-talet. Psykisk ohälsa är den sjukskrivningsorsak som ökat allra mest.

Bland unga flickor och pojkar är situationen särskilt allvarlig. Åtstörningar, självskadebeteende och ett tilltagande drogmissbruk är en del i denna oroande utveckling. En rapport från Socialstyrelsen (2006) visar att unga kvinnor i åldern 15-24 år som försökt ta sitt liv ökat med 44 procent under åren 1998-2003. Skrämmande nog är självmord den vanligaste dödsorsaken i åldrarna 15-44 år. Statistiken talar sitt tydliga språk. Det finns många som ropar på hjälp och varje självmord är ett oerhört misslyckande för samhället – någonstans räckte vi inte till.

Folkpartiet liberalerna vill ha ett perspektivskifte i synen på psykisk ohälsa och hur vi ska hantera den. Allt för länge har samhällets insatser fokuserats på åtgärder när problemet redan är ett faktum. Mer kraft måste läggas på det förebyggande arbetet och på att skapa möjligheter att tidigare och tydligare kunna ingripa och hjälpa ett barn som signalerar att något är fel. Då ökar möjligheterna att förhindra att de en dag blir föremål för psykiatri.

En nyligen publicerad rapport från Socialstyrelsen "Tänk långsiktigt" visar också att det både ur individens och ur samhällets perspektiv är oerhört viktigt med tidiga insatser för att förebygga psykisk ohälsa. Om problemen inte åtgärdas kommer de mänskliga och ekonomiska kostnaderna att bli omfattande.

De förebyggande insatserna i skolan för att möta barn- och ungdomars problem har minskat. Skolans elevvård som ska möta barnet med en hel palett av åtgärder finns tyvärr idag mer till namn än gagn. Trycket på socialtjänsten har ökat. I all synnerhet som barn- och ungdomspsykiatri samtidigt dras med stora bemanningsproblem. För att skapa humana och verkningsfulla insatser ska kraftsamlingen därför göras under förskola och tidiga skolår. Även barnavårdscentraler och mödravårdscentraler spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet och för att tidigt upptäcka psykisk sjukdom. Elevhälsan i skolan med kuratorer, psykologer och skolsköterskor är i dag nedrustad och måste förstärkas. Samarbetet mellan skolan och barn- och ungdomspsykiatri måste också utvecklas. Familjecentraler främjar samverkan mellan kommun och landsting och ger familjen en möjlighet att på ett enkelt sätt ha flera kontakter på samma plats. Samlokalisering av socialtjänst och individ och familjeomsorg med sjukvårdens primärvård och barnavårdscentraler ger bättre förutsättningar för individen. I folkpartiet liberalernas rapport "Rusta upp barn- och ungdomsvården" (2006) utvecklas andra förslag om tidigare insatser för barn och unga.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Satsa på föräldrastödande insatser via MVC och BVC för att tidigt ge extra stöd, råd och hjälp.
- Att elevhälsa ska finnas i alla kommuner och att dess existens ska lagstadgats i skollagen.
- Inrätta Familjestödet, en kommundriven rådgivningsfunktion som kan ge råd och stöd utan att föräldrar behöver hamna i något register eller befara tvångsåtgärder. Vården, barnomsorgen och skolan ska med föräldrarnas samtycke kunna vända sig dit för att medverka till att ett barn eller en familj får stöd. När föräldrarna ger sitt samtycke bryts sekretessen för alla parter.
- Inrätta familjecentraler som samlar olika yrkeskategorier och samordnar sina resurser till en gemensam enhet i t ex ett bostadsområde.
- Utbilda personalgrupper inom barnomsorg, skola, förskola, fritidsverksamhet för att öka medvetenheten och kunskapen om psykiskt funktionshinder.

1.2. Mer av psykisk hälsovård inom primärvården

Vårdcentralerna tar idag emot fler och fler patienter som söker hjälp för psykiska problem – ungefär 30 procent av de sökande har psykosociala problem. En anledning till att fler söker hjälp är antagligen, förutom att den psykiska ohälsan ökat, att gemene man idag har en annan inställning till psykiska problem än tidigare. Det är inte lika tabu vilket gör det lättare att söka sig till sjukvården.

Världshälsoorganisationen (WHO) har uppskattat att depression kommer att vara den vanligaste sjukdomsorsaken i västvärlden år 2020. Om vi inte möter behoven idag kommer systemen som ska ta hand om dessa människor att braka samman. Samtidigt vet vi att mörkertalet är stort – undersökningar tyder till exempel på att många som drabbas av psykisk ohälsa överhuvudtaget inte söker sig till sjukvården.

Utvecklingen innebär också att mer och mer pengar krävs från den offentliga sektorn. Samhällets kostnader för depression har till exempel fördubblats under år 2005 och antalet förtidspensionärer har ökat markant under samma tid.

För att den psykiatriska specialistvården, som ska ta hand om dem med allvarliga psykiatriska diagnoser, inte ska bli överbelastad och förhindras att ge hjälp till dem som bäst behöver det måste vårdcentralerna ha möjlighet att hantera de vanligaste psykiska problemen som lättare depressioner och ångesttillstånd. Enligt Psykiatrisamordningen är det dock många inom primärvården som vittnar om att de inte kan möta efterfrågan på utredning och behandling då primärvården är överbelastad redan som den är. Det saknas både resurser och personal med tillräcklig kompetens för att upptäcka psykisk ohälsa och psykiska sjukdomar. Det måste åtgärdas. Fler kuratorer och psykologer inom primärvården kan bidra till att psykosociala problem kan upptäckas i tid. Fler husläkare ger tid för samtalsstöd. För att stärka

kompetensen och tillgängligheten inom primärvården behövs ett resurstillskott.

I flera Europeiska länder har det funnits försöksverksamhet där personal från flera yrkeskategorier som till exempel kuratorer, socialsekreterare, psykiatriker och psykologer arbetat nära distriktsläkarna. Det har också i flera svenska kommuner genomförts lyckade försök med psykosociala team inom närsjukvården, som har möjlighet att bedöma graden av de psykiska besvären innan patienten remitteras vidare till specialistvården. I Norge har man på ett framgångsrikt sett integrerat den psykiska hälsovården inom primärvården.

Primärvården kan med hjälp av frivilligorganisationer, patientföreningar och självhjälpssgrupper få avlastning med lättare depressioner, ångest, tvångssyndrom och andra problem som inte främst är en uppgift för sjukvården, t ex relationsbesvär.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Statligt resurstillskott till primärvården för en storsatsning på psykisk hälsovård.
- Fler yrkeskategorier inom primärvården som arbetar i psykosociala team.
- Psykisk hälsa bör bli ett uttalat folkhälsomål för att markera hur viktigt samhället ser på psykisk hälsa.

2. Kompetens och vetenskap ska vara vägledande

2.1. Tydligare riktlinjer och bättre uppföljning

Idag råder det inom psykiatriknäppst någon oenighet om att den vård som ges ska vara evidensbaserad och därmed bygga på vetenskapliga kunskaper och metoder. Så har det dock inte alltid varit. Problemet idag är istället att trots att forskning och evidensbaserade metoder i stor utsträckning finns även inom psykiatrikn så tar det orimligt lång tid för dem att få verkligt genomslag i de psykiatriska verksamheterna. Det saknas således ofta strukturer för att implementera befintlig kunskap i verksamheterna.

Psykiatrisamordningen har gjort bedömningen att det finns stora brister bland annat när det gäller tillgång på kompetent personal, metoder och arbetssätt inom psykiatrikn. Ändå ger Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk utvärdering genom nationella riktlinjer tydliga rekommendationer om behandling för en rad åkommor som det enligt Psykiatrisamordningen råder konsensus om bland experterna. Men dessa används ändå inte. Socialstyrelsen bör därför arbeta än mer aktivt för att gallra ut de omoderna behandlingarna och förmå de psykiatriska verksamheterna att använda evidensbaserade metoder. Socialstyrelsens riktlinjer ska implementeras i verksamheten och ineffektiva behandlingsmetoder ska utsortas.

Socialstyrelsen ska få i uppdrag att snarast möjligt komma med nationella riktlinjer för de områden inom psykiatrikn som är i mest akut behov av översyn, förslagsvis handlar det då om psykos, kriterier för utskrivning från tvångsvård och vården av depressioner.

Det är också viktigt att all vård utvärderas. Det finns idag fyra kvalitetsregister som är mycket viktiga för att se resultat och utvärdera nya metoder och dess konsekvenser. Kvaliteten på dagens kvalitetsregister måste dock förbättras och de som ska använda registren måste få mer stöd. Av patient-säkerhetsskäl är det mycket viktigt att det existerar kvalitetsregister inom alla psykiatrins delområden och därför bör Sveriges kommuner och landsting och Socialstyrelsen få i uppdrag att arbeta fram dessa. Nationella kvalitetsregister är ett sätt att tydligt dokumentera vad man gör, följa upp sin verksamhet och kunna jämföra sitt resultat med andra kliniker. Kort sagt kan det bidra till en bättre och mer likvärdig vård i olika delar av landet.

Eftersom både brukare och anhöriga har mycket kontakt med vården och besitter stor kunskap utifrån sina självupplevda erfarenheter bör de ha en central funktion vid utvärderingar av vårdens kvalitet och innehåll.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Socialstyrelsens nationella riktlinjer för behandling ska användas i de psykiatriska verksamheterna. När riktlinjer finns ska andra metoder i regel inte användas.
- Socialstyrelsen ska få i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer inom andra prioriterade områden inom psykiatrikn.
- De nationella kvalitetsregistren för att utvärdera den psykiatriska vården ska förbättras.
- SKL och Socialstyrelsen ska få i uppdrag att arbeta fram kvalitetsregister inom alla psykiatrins delområden.
- Brukare och anhöriga ska ha en central funktion vid utvärdering av vårdens kvalitet och innehåll.

2.2. Mer forskning

Den psykiska ohälsan och sjukligheten står för en betydande del av behovet av vårdinsatser. Detta motsvaras dock inte av de resurser för klinisk, patientnära forskning och utveckling, FoU, som finns inom psykiatrikn och primärvård. Därför är också forskningskulturen mindre utvecklad inom dessa verksamhetsområden. Inom psykiatrikn saknas på många håll också en subspecialisering – det behövs mer stöd till de kliniker som försöker bygga upp sådana.

För att förbättra omhändertagandet av människor med psykisk sjukdom och psykiskt funktionshinder behövs ett starkt samarbete mellan kommunernas forskningsverksamhet, universitet och högskolor samt ett utökat forsknings- och utvecklingsarbete. Psykiatrins och allmänmedicinska vårdens andel av nationella och regionala FoU-medel är marginell. Resurserna för FoU-projekt och vetenskapliga studier inom området psykisk ohälsa måste förstärkas. Ett första steg är att successivt utveckla nationella och regionala kompetenscentrum för de olika psykiatriska sjukdomsgrupperna.

Inom vissa områden finns på nationell nivå ett FoU-samarbete mellan landstingen. Detta gäller bland annat inom ätstörningar, NÅT – Nationellt kunskapscentrum för ätstörningar. Liknande centra behöver byggas upp inom andra diagnosområden.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Införa riktade forskningsmedel till psykiatri.
- Bygga upp nationella och regionala kompetenscentrum för olika psykiatriska sjukdomsgrupper.

2.3. Det behövs fler psykiatriker

Det finns idag stor efterfrågan på läkare inom flera specialiteter. Bristen är omfattande, det gäller, enligt Socialstyrelsen, inte minst inom psykiatri. Nästan varannan läkare är också 50 år eller äldre och närmar sig således pensionsåldern och därmed kommer utmaningen att växa. Efterfrågan på läkare antas vidare öka snabbare än tillgången på grund av befolkningstillväxten, åldrande befolkning och fortsatta medicinska framsteg. Bristen på läkare måste åtgärdas genom fler utbildningsplatser. Uppskattningsvis behövs cirka 300 nya platser. Det behöver också startas upp nya läkarutbildningar för att fylla behovet.

Antalet sökanden till läkarutbildningen i Sverige överstiger med höga siffror tillgängliga platser och många svenskar utbildar sig därför i andra nordiska länder, framför allt Danmark, men även i t ex Polen och Ungern. Utöver detta invandrar också läkare till Sverige. Sverige bör på kort sikt uppmuntra arbetskraftinvandring inom bristyrken som till exempel psykiatriker. Det är viktigt att valideringen av deras utbildning sker på ett snabbt och smidigt sätt. Men det är inte önskvärt att bara förlita oss på arbetskraftinvandring eftersom de länder som läkarna utvandrar ifrån förlorar mycket kompetens när läkarna flyttar till ett annat land. Av solidaritetsskäl är det därför viktigt att fler psykiatriker utbildas i Sverige. Statusen på psykiatryrket måste då öka för att fler ska välja denna specialistutbildning. Det handlar bland annat om mer forskningsresurser.

Det behövs vidare nationella regler kring hur stor del av läkarutbildningen som AT-läkarna och ST-läkarna ska förlägga inom psykiatri och rekommendationer kring fördelningen av denna tid mellan barn- och vuxenpsykiatri. Detta är ett led för att höja kompetensen i psykiatri inom läkarkåren.

Det behövs också fler psykiatriker med neuropsykiatrisk kompetens. För många barn och unga med neuropsykiatriska funktionshinder, som till exempel ADHD och DAMP, kan hela ungdomsperioden bli mycket svår, om man inte har fått förståelse för problematiken. Dessa barn blir många gånger utåtagerande och drar sig undan. Problemet idag är att de ofta får hjälp för sent när det gäller att utredas och få en diagnos. Psykiatri saknar i många fall psykiatriker med kompetensen neuropsykiatri. Det gäller både inom barn- och vuxenpsykiatri.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Inrätta fler utbildningsplatser på läkarutbildningen.
- Uppmuntra arbetskraftsinvandring inom bristyrken som psykiatriker.
- Höja statusen på psykiatryrket genom bl.a. mer forskningsresurser.
- Införa nationella riktlinjer över hur stor del av läkarutbildningen som ska innefatta psykiatri.
- Att neuropsykiatrisk kompetens ska bli vanligare inom psykiatri.
- Se över behovet av psykiatri- och psykologiinslag i socionomutbildningen mot bakgrund av kommunernas ansvar för socialpsykologin.

2.4. Återinrätta mentalskötarutbildningen

För att säkra ett gott omhändertagande av personer med psykisk sjukdom är det viktigt att personalen har en adekvat utbildning. Fram till 1990-talet fanns det en kvalificerad yrkesutbildning, mentalskötarutbildningen, som var tvåårig och inriktad på psykiatriska sjukdomar. Utbildningen varvades med praktik inom psykiatri. Utbildningen innebar att mentalsköterna stod väl rustade för att ta hand om människor med psykiskt funktionshinder.

För oss är det självklart att denna utsatta grupp ska få sin omsorg av personal som har rätt kompetens. Det finns idag ingen bra utbildning för första linjen när det gäller psykiatriska funktionshinder. Det finns inom gymnasieskolans omvårdnadsprogram endast en valbar kurs i psykiatri.

Vi anser inte att denna utbildning räcker för att arbeta med psykiatri, som kan innefatta till exempel missbruksvård, anorexi, äldrepsykiatri, psykos och depression. För detta behövs det en speciell kunskap precis som i andra områden inom vården och omsorgen. Därför behöver en ny mentalskötarutbildning återinrättas som kvalificerad yrkesutbildning. Denna utbildning kan med fördel bedrivas så att den ger högskolepoäng så att det går att bygga på med annan högskoleutbildning, till exempel sjuksköterskeutbildning.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Återinrätta mentalskötarutbildningen.

2.5. Fler privata vårdgivare

Fler privata vårdgivare och alternativa driftsformer inom psykiatri ska uppmuntras. Det kan främja utveckling och prestationer inom den psykiatriska vården. Mångfald och konkurrens om vårdidéer är något positivt som stimulerar till nytänkande och effektivitet. Fler kan också hjälpa till att korta väntetider. I till exempel Stockholms läns landsting har upphandlingar totalt sett inneburit kostnadssänkningar med 10-20 procent.

När regeringen nu avskaffat stopplagen möjliggörs för fler vårdgivare. Vården ska vara den bästa – vem som driver den är inte det primära. Det finns också goda erfarenheter av vård i privat regi i Sverige till exempel inom beroendevård, barn-

och ungdomspsykiatriska mottagningar, vård vid ätstörningar och olika psykiatriska boendeformer.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Uppmuntra till fler privata vårdgivare inom psykiatrin.

3. Ge makten till individen

3.1. Personliga ombud ska finnas i hela Sverige

Människor med psykiskt funktionshinder ska ha samma möjlighet som andra att bestämma över sitt eget liv, delta i samhällslivet och kunna arbeta. Så är det inte idag. Det finns flera hinder på vägen som måste undanröjas för att denna grupp av människor ska känna delaktighet i samhället.

För att se till att människor med psykiskt funktionshinder inte begränsas av desamma när det gäller att ta tillvara sina intressen är insatser från flera myndigheter ofta nödvändiga. Personliga ombud, som samordnar dessa insatser har haft en stor betydelse för att ge människor möjlighet att leva ett liv mer på sina egna villkor. Personliga ombud har varit ett mycket framgångsrikt sätt för att se den enskildes behov av vård och stöd, se till att huvudmännens insatser planeras och samordnas, utforma individuella vårdplaner och fungera som ett stöd i kontakten med myndigheter och därmed bevaka att den enskilde får del av de insatser som hon eller han har rätt till. Socialstyrelsens utvärdering av reformen har visat att den gör stor nytta. Behoven av både öppen och slutna psykiatrisk vård har minskat avsevärt. Patienterna har också, enligt Socialstyrelsen, färre psykiatriska symptom, bättre livskvalitet och ett större socialt nätverk.

Enligt Socialstyrelsen är det dock cirka 60 kommuner som idag saknar personliga ombud. Det vill vi ändra – målet ska vara att alla Sveriges kommuner erbjuder människor med psykiskt funktionshinder ett personligt ombud. Det bör säkerställas i lagstiftning.

Psykiatrisamordningen har också poängterat att alla som har behov bör få ett personligt ombud eftersom det stärker den enskildes inflytande och självbestämmande. Regeringen har tagit ett stort steg på vägen genom satsningen som gjordes på personliga ombud i höstbudgeten 2006 och det återstår att utvärdera hur utfallet blir. Det är både bra och nödvändigt att staten tar ett större ansvar för kostnaderna för de personliga ombuden. Det är bra att Socialstyrelsen fått i uppdrag att se över hur definitionerna av målgruppen som kan få personligt ombud kan göras enhetligare över landet.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Att alla Sveriges kommuner ska erbjuda personliga ombud till personer med psykiskt funktionshinder. Att så sker ska säkerställas genom lagstiftning. Staten ska finansiera.

3.2. Mer valfrihet – inför stöd- och servicepeng

Folkpartiet liberalerna anser att den enskilde individens makt över sitt eget liv ska öka. Det gäller givetvis också för personer med psykiskt funktionshinder. Att själv vara med och påverka och fatta beslut som rör ens egen person är oerhört viktigt. Det finns många människor med psykiskt funktionshinder som skulle kunna ha ett större inflytande över vilket stöd som ges till dem. Därför anser vi att system måste skapas där den enskildes önskemål i större utsträckning styr. Individens ställning ska stärkas och personen ska själv kunna välja vilket stöd som är bäst i varje enskilt fall.

Vi vet att personer i dag faller mellan stolarna och bollar mellan kommun och landsting. Kommunen tycker ibland att landstingen inte ger adekvat vård och psykiatrin anser att kommunerna inte tar sitt ansvar för boendet. Med detta i åtanke finns det skäl att den enskilde individen får direkt inflytande över hur resurserna används.

Ett sätt är att införa en stöd- och servicepeng för personer med psykiskt funktionshinder likt systemet med skolpeng. Huvudmännen, det vill säga kommunerna och landstingen, har då en gemensam penningpåse och pengarna styrs sedan till den verksamhet som den enskilde har behov av. Om personen är i behov av sysselsättning styrs pengarna till kommunen och har de behov av psykiatrisk vård styrs pengarna till landstinget. I ett sådant system blir det ointressant för huvudmännen att försöka lägga över ansvaret för personen på någon annan.

Pengen ska därmed omfatta både vård och sysselsättning och annat typ av stöd. Systemet ska fungera som en kundvalsmodell. I Danmark har detta system prövats inom rehabiliteringsområdet. Den enskilde har då varit med och slutgiltigt beslutat hur pengarna till utbildning, arbetsträning och omskolning ska användas. Att alla kommuner tillhandahåller personliga ombud är viktigt i detta system för den som behöver hjälp att göra sina val. Genom pengsystemet kan Psykiatrireformens mål om mer valfrihet för personer med psykiskt funktionshinder bli verklighet. Individens önskemål kommer att stå i centrum och efterfrågan blir styrande. Detta är en egenmaksreform för personer med psykiskt funktionshinder.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Utredda möjligheten att införa en stöd- och servicepeng för personer med psykiskt funktionshinder.

3.3. Utvidga husläkarsystemet till psykiatrin

Att alla invånare i Sverige ska ha rätt att välja sin egen läkare har folkpartiet länge stridit för. Människor i Sverige är inte annorlunda än andra länders medborgare – de vill ha en långvarig och personlig relation till sin läkare. En stor majoritet av det svenska folket, 80 procent, anser att det är viktigt att ha en egen läkare att vända sig till vid sjukdom. I exempelvis Storbritannien, Nederländerna och i Danmark

har invånarna sedan lång tid sett detta som något helt naturligt.

I takt med landvinningar inom medicinsk vetenskap har det skett en ökad specialisering och subspecialisering av medicinsk personal. En utveckling som lett till nya behandlingsmöjligheter, men också ett allt mer komplext sjukvårdssystem som det kan vara svårt för en patient att orientera sig i. De medicinska framstegen har således gjort det än mer motiverat med en personlig och långvarig relation med en läkare.

När det gäller människor med allvarlig psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder så kan det vara ännu viktigare med en fast läkarkontakt. Idag är husläkaren en specialist i allmänmedicin som verkar inom primärvården och som är tänkt att vara denna fasta läkarkontakt. Många människor som är inskrivna inom psykiatri och återkommande besöker den träffar dock läkaren där oftare än läkaren på vårdcentralen.

Vi anser därför att man bör se över hur husläkarsystemet kan utvidgas till att i vissa fall även omfatta psykiatri och därmed möjliggöra för personer inskrivna inom psykiatri att välja en läkare där. Denne läkare kan även ta sig an uppgiften att hjälpa till med en del somatiska besvär och i förekommande fall lotsa personen ifråga vidare till andra specialister. Detta förutsätter dock att denne läkare vill åta sig uppgiften. Det förutsätter också att psykiatriken har ett tätt samarbete med allmänläkaren så att somatiska besvär tas om hand på ett adekvat sätt. Patienter som väljer detta ska givetvis ha samma möjlighet som andra till jourbesök hos allmänläkare utanför kontorstid.

Det är överhuvudtaget önskvärt med mer samarbete mellan husläkarmottagningar och specialistläkare, gärna under samma tak. Psykiatri i tätt samarbete med allmänläkaren gör att allmänläkaren kan få hjälp med primärvårdspatienter som behöver en bedömning av psykiatriker eller att läkaren får konsultbistånd.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Se över hur husläkarsystemet kan utvidgas och därmed i vissa fall även omfatta psykiatri.

4. Jobb istället för bidrag

Att människor har en meningsfull sysselsättning är oerhört viktigt. Enligt Psykiatrisamordning har rehabiliteringen och arbetslinjen när det gäller personer med psykiskt funktionshinder dock nedprioriterats och istället har fokus legat på vård och omsorg. Det synsättet har passiviserat många och de har idag en mycket svag förankring på arbetsmarknaden. Idag saknar hälften av personerna med psykiskt funktionshinder daglig sysselsättning.

Vi anser att sysselsättning ska vara ett ledord i rehabiliteringen av personer med psykiskt funktionshinder. Det handlar inte om att tvinga människor i arbeten som de inte klarar av. Det

är givetvis den enskilda människans förutsättningar som ska styra i vilken utsträckning en person kan arbeta.

I Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) finns en mängd insatser som görs för den som är berättigad till stöd, t ex ingår rätten till daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Lagen är idag uppdelad i tre personkretsar och omfattar personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd (personkrets 1). Vidare personer som fått ett betydande begåvningsmässigt funktionshinder pga. hjärnskada (personkrets 2) eller andra personer med fysiskt eller psykiskt funktionshinder som förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen (personkrets 3). Den tredje personkretsen omfattas dock inte av den ovan nämnda rätten till daglig sysselsättning vilket bör ändras. Den enskilde bör ges denna rätt som är utkrävbar i domstol. Vi vill därför införa en sysselsättningsgaranti för personer med psykiskt funktionshinder som just innebär att de personer som ingår i personkrets 3 får rätt till daglig sysselsättning enligt LSS. Det skulle förbättra livssituationen avsevärt för många människor som idag lever isolerade. Kommunerna ska kompenseras för detta ekonomiskt och exakt hur det ska gå till måste vi titta närmare på.

För dem som beviljas daglig verksamhet enligt LSS ska det finnas olika alternativ – all verksamhet behöver inte ske i kommunernas regi. Det finns idag flera bra alternativ inom föreningsliv och frivilligorganisationer. Fontänhuset är ett exempel på en frivilligorganisation som bedriver bra och meningsfull verksamhet för personer med psykisk ohälsa. Fontänhusen driver klubbhus dit medlemmarna är välkomna dygnet runt och där man gemensamt varje dag sköter sysslorna för att få huset att fungera. Fontänhuset utgår ifrån individens behov och förutsättningar och bygger på frivillighet. Istället för att fokusera på sjukdomen eller det som upplevs som fel så är filosofin att fokusera på vad varje människa har att ge.

Fontänhuset hjälper också människor med psykisk ohälsa att få in en fot i arbetslivet något som är oerhört värdefullt för den enskilde individen. En prövad modell för arbetsträning är Fontänhusens övergångsanställningar som innebär att en person under en begränsad tid får behålla sin ersättning samtidigt som man uppbär lön för det utförda arbetet. Denna modell har testats i flera olika länder och varit mycket framgångsrik. Den tremånadersregel som i dag gäller vid arbetsprövning och innebär att en person måste arbeta heltid under tre månader för att behålla sin sjukdomsgrundande inkomst (SGI) sätter dock en del käppar i hjulet. Många människor som lider av psykisk ohälsa vågar nämligen inte pröva på ett heltidsarbete under tre månader utan att veta om man klarar av jobbet och samtidigt riskera sin SGI. Systemet måste därmed göras mer flexibelt och individuellt så att en person t ex kan arbeta halvtid under sex månader och samtidigt få sjukersättning på halvtid.

Modellen med övergångsanställningar har varit mycket framgångsrik för att råda bot på stigmatiseringen av psykiskt

sjuka människor. Det viktigaste sättet att motverka fördomar är mötet mellan människor och det har haft en stor effekt på de arbetsplatser där man anställt en fontänhusare, t ex har fördomarna minskat samtidigt som arbetsglädjen ökat och sjukfrånvaron bland övrig personal minskat.

Det är viktigt med frivilligorganisationernas arbete, de spar också resurser från psykiatri. I t ex Danmark har staten avsatt några miljoner per år i en särskild fond där kommunerna kan ansöka om igångsättningsmedel för till exempel Fontänhus. Det är ett bra föredöme för Sverige.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Införa en sysselsättningsgaranti för personer med psykiskt funktionshinder – personkrets 3 i LSS-lagstiftningen ska få rätt till daglig sysselsättning.
- Införa flexibla tremånadersregler för arbetsträning, som individanpassas.
- Att staten fonderar pengar som kan användas som igångsättningsmedel för ideella organisationer som ger daglig sysselsättning, till exempel Fontänhus.
- Inrätta 2 000 skyddade anställningar till personer med psykiskt funktionshinder, enligt Psykiatrisamordningens förslag.

5. Vård och boende

5.1. Förbättrade vård- och boendeformer

Många människor med psykiskt funktionshinder får idag inte det stöd och den hjälp de behöver för att klara sig i samhället. Vården har blivit mer öppen och boendet mer småskaligt men utvärderingar visar att trots att de flesta patienter fick det bättre i och med Psykiatireformen kvarstår flera problem idag. Kommunerna som har fått ett ökat ansvar för denna grupp har haft svårt att ta hand om dessa personer och att erbjuda dem bra boende och sysselsättning. Samtidigt har den psykiatriska vården dränerats på resurser på många håll vilket har förvärrat situationen avsevärt för de psykiskt sjuka. Situationen när det gäller vård och boende visar på stora regionala skillnader runt om i Sverige idag.

Tanken med psykiatireformen var bland annat att istället för att vårda psykiskt sjuka människor på stora mentalsjukhus så skulle de få hjälp och stöd av öppenvården och därmed kunna fungera ute i samhället samtidigt som de fick behandling. Detta är av stor betydelse för den enskilde eftersom personen kan fungera i ett sammanhang där familj och vänner finns med och kan stötta på ett annat sätt än om man vårdas på en institution. Problemet är att öppenvården idag inte har möjlighet att erbjuda patienten nödvändig vård. Enligt flera anhörigorganisationer är hjälpen inte ens självklar när behoven nått ett akut stadium. Många gånger måste personen ha sjunkit djupt in i sitt sjukdomstillstånd innan psykiatris resurser sätts in. Detta är givetvis oacceptabelt. Psykiatrisamordningen har också påpekat att belastningen på öppenvårdspsykiatri ökat. Det handlar om att fler söker vård och att remisserna blivit fler samtidigt som många fall är svåra och komplicerade och ställer höga krav på samverkan

mellan flera aktörer. Den psykiatriska öppenvården behöver ökade resurser för att kunna hjälpa personer med psykiska sjukdomar.

Mobila resursteam är en viktig väg att gå liksom utveckling av telefonrådgivning och integrerade slutenvårds- och öppenvårdsformer så kallade mellanvårdsformer. Det är angeläget att finna modeller för att snabbt kunna göra insatser på olika håll för att kunna ge en mer individuell hjälp till dem som är i behov av att snabbt få stöd eller vård. Bristen på platser i ordnade boendeformer såsom gruppboenden är stor. Det krävs en ambitiös utbyggnad. Fler gruppboenden och andra boenden med stöd kan också avlasta slutenvården.

Boendestödare eller mobila team är viktiga för att människor med psykiska problem ska klara av sitt boende och känna trygghet. Det innebär att ett team kan göra hembesök, och ge olika former av stöd och hjälp för att den boende ska klara sig själv. Om det behövs ska de också kunna hjälpa till att kontakta den psykiatriska vården. Denna service måste finnas dygnet runt.

Det är också viktigt att inom vården utarbeta individuella vårdplaner för patienterna tillsammans med professionen och de anhöriga. Psykiatri måste även bli bättre på att informera patienten om behandlingsmetoder och patientens rättigheter.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Skapa en tillgängligare öppenvårdspsykiatri genom ökade resurssatsningar.
- Bygga ut antalet gruppboenden och annat boendestöd. Mellanvården ska utökas och utvecklas.
- Satsa på fler mobila resursteam som kan hjälpa människor i deras hemmiljö.

5.2. Fler slutenvårdsplatser

All psykiatrisk vård kan inte heller bedrivas inom ramen för öppenvården. Givetvis är både slutenvård och tvångsvård nödvändiga inslag i vissa situationer. Slutenvården har under lång tid dränerats på resurser och de vårdplatser som har lagts ner har inte ersatts med fler öppenvårdsplatser. Trycket på slutenvården har också ökat på grund av att antalet vårdade enligt lagen om rättspsykiatrisk vård har ökat med en tredjedel på tio år eftersom vårdtiderna ökar.

Det saknas också riktlinjer för hur slutenvården ska fungera och det har hittills varit upp till varje sjukvårdsområde att avgöra det. I vissa landsting råder det platsbrist och Psykiatrisamordningen har uppmärksammat att det är ett kontinuerligt inslag att svårt sjuka människor avvisas från sjukhus på grund av platsbrist. Detta är oacceptabelt. Det har också påpekats att patienter ibland skrivs ut utan att ha återhämtat sig tillräckligt mycket eller innan det finns en bra uppföljning inom öppenvården. Det behövs således fler platser inom slutenvården. Det behövs också mer av ett mellanting mellan slutenvård och psykoteam. En patient ska inte behöva vara psykotisk för att få hjälp hemma. Regeringens satsning i höstbudgeten har därför varit mycket efterlängtat och

kommer att leda till att antalet vårdplatser och boenden ökar. Men det kommer att behövas ytterligare satsningar för att råda bot på den situationen som finns idag.

När en psykiatrisk patient skrivs ut från slutenvård måste sjukvårdshuvudmannen ta kontakt med kommunen för att säkerställa att kommunen är redo att ta hand om de uppgifter som den ansvarar för. Det kan gälla till exempel boende, försörjning och sysselsättning. Patienten ska sedan få ett trygghetskvitto, som fungerar som ett bevis på att kommunen har åtagit sig att övergången från sluten till öppenvård ska fungera så smidigt som möjligt.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Inrätta fler vårdplatser inom slutenvården.
- Att Socialstyrelsen utarbetar riktlinjer för hur slutenvården ska fungera.
- Att patienter får ett trygghetskvitto när de skrivs ut från slutenvård.

5.3. Inför tvångsinslag i öppenvården

Enligt Socialstyrelsen finns det cirka 300-400 personer som i dag lever ute i samhället som på grund av t.ex. bristande sjukdomsinsikt kan skada sig själv och andra. Det handlar om personer som det inte är rimligt att tvinga till slutenvård men som behöver ett visst tvångsinslag för att genomgå behandling. För att ge dem en trygg och bra vård bör möjligheten till tvång i öppenvården, så kallad öppenvård med särskilda villkor, införas. Det innebär att personer som har en allvarlig psykisk störning, men som ändå kan få sitt vårdbehov tillgodosett utan att vara inlagd på vårdinrättning, vårdas i öppenvård med vissa förhållningsregler. Personen måste följa dessa för att få vara ute i samhället. Förhållningsreglerna kan gälla vård, behandling, boende, sysselsättning, förbud mot att använda berusningsmedel med mera.

Psykiatrisamordningen har lagt ett förslag om detta som berör personer som idag finns i sluten tvångsvård. Vi vill gå ett steg längre och anser att möjligheten ska omfatta även personer som idag inte tvångsvårdas. Beslut om öppenvård med särskilda villkor ska fattas av en domstol. Bryts reglerna ska personen kunna bli föremål för sluten tvångsvård utan dröjsmål.

Redan 1998 i utredningsbetänkandet "Rättssäkerhet, vårdbehov och samhällsskydd vid psykiatrisk tvångsvård" (SOU 1998:32) föreslogs möjligheten till öppenvård med särskilda villkor. Snart har tio år gått och det är dags att genomföra detta förslag.

I Norge beslutar man först om en patient behöver tvångsvårdas eller inte, och därefter avgörs om vården ska vara sluten eller öppen. Det ger större flexibilitet och öppnar för bästa möjliga samhällsskydd kombinerat med minsta möjliga frihetsinskränkning.

Frågan om tvångsvård är svår och kräver flera avvägningar, men för oss är det givet att öppenvård med särskilda villkor ger både bättre vård för de berörda och bättre samhällsskydd.

Samtidigt måste rättssäkerheten för den enskilde individen öka. I de fall tvångsvård måste användas anser vi att det är viktigt att personen snabbt får tillgång till en stödperson, som i samråd med anhöriga kan föra patientens talan. En tydlig tidsgräns måste sättas för hur lång tid det får ta från det att beslut om tvångsvård fattas till det att patient och anhöriga erbjuds en stödperson. I de fall där anhöriga saknas kan det finnas anledning att utse en stödperson även mot patientens vilja.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Införa öppenvård med särskilda villkor.
- Öka rättssäkerheten för den enskilde genom bland annat snabb tillgång till stödperson vid tvångsvård.

5.4. Läkemedelsbehandling av personer med allvarlig psykisk sjukdom

I Sverige finns en viss benägenhet att undermedicinera personer med psykiatrisk sjukdom som till exempel schizofreni och psykotiska tillstånd. I läkemedlens barndom, då vi inte visste så mycket om läkemedel som t.ex. neuroleptika och dess verkan fanns ingen utvärdering eller bra kvalitetsuppföljning. Ofta doserades det på känsla. Svarade inte patienten på läkemedelsbehandlingen direkt ökades bara dosen. Biverkningarna ökade dessvärre också.

Rädslan för denna olämpliga medicinering har gjort att anhöriga och patienter ibland har en överdriven rädsla för medicinering. Nya, moderna läkemedel har en helt annan biverkningsprofil och framförallt finns idag en större kunskap och möjlighet till personligt anpassad dosering. Försäljningen varierar kraftigt mellan olika län, utan att det finns någon känd skillnad i sjuklighet. Tyvärr är de moderna läkemedlen, som påverkar även kognitiva funktionsnedsättningar, dyrare. Men det läkemedel som bedöms bota och lindra mest bör naturligtvis användas. Den bästa effekten nås om man kombinerar medicinering med olika psykosociala insatser, så som stöd till närstående, kontinuitet i behandlingskontakterna och träning i sociala färdigheter i allmänhet.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Att existerande läkemedel ska göras mer tillgängliga för patienter efter deras behov.
- Att kombinerade behandlingsprogram som kan tillgodose behoven av antipsykosmedicinering, familjeintervention, kognitiva behandlingsinsatser, hjälpmedel och sociala träningsprogram ska användas.

5.5. Riskbedömningar i allmänpsykiatrin

Patienter inom psykiatrin som kan misstänkas vara farliga för sig själva och för sin omgivning måste riskbedömas. Det gäller särskilt patienter som har kombinationen missbruk och psykiatriska problem, så kallad dubbeldiagnos. Genom att riskbedöma patienten kan rätt åtgärder sättas in. Risken minskar då att patienten skadar sig själv eller andra. Det är mycket viktigt att det utvecklas bra metoder för att riskbedöma patienter inom psykiatrin, och att dessa också tillämpas konsekvent i vården. Det är humant mot den psykiskt sjuka

människan samtidigt som det främjar rättsäkerheten. I många av de mest uppmärksammade våldsdåden de senaste åren har den som begått dåden sökt psykiatrisk vård men skickats i väg från sjukvården. Farlighetsbedömningar måste göras mycket oftare och Socialstyrelsen bör därmed utarbeta riktlinjer för detta. Det ska naturligtvis gälla långt ifrån alla – de flesta som söker sig till psykiatri gör det för depression och liknande. Men psykiatriska kliniker måste ha som rutin att göra en farlighetsbedömning av hjälpsökande i alla fall där det finns minsta anledning till misstanke om att personen kan ha sådana problem att han eller hon kan bli våldsam.

Även inom delar av tvångsvården som berör hämtning och innehållet i vården bör det utarbetas nationella riktlinjer. Om sjukvården betar sig felaktigt mot den enskilde kan personens tilltro till psykiatri skadas för lång tid.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Uppdra till Socialstyrelsen att ta fram nationella riktlinjer för riskbedömningar av hjälpsökande på psykiatriska kliniker och även för delar av tvångsvården.

6. Barn och ungdomar med psykiska problem

När ett barn eller en ungdom mår dåligt behövs snabb hjälp. En förutsättning för detta är att vården är lättillgänglig för såväl patienter som anhöriga. Det är viktigt att kommuner i samarbete med landstingen utvecklar metoder för att snabbt diagnostisera och tillgodose denna grupps behov.

En fungerande elevhälsa innebär tidigare upptäckt av och åtgärder för barn med psykiska problem och därmed behöver färre barn och ungdomar söka sig till barn- och ungdomspsykiatri.

Barnahus, som är en verksamhet som tar emot barn som misstänks ha utsatts för våld eller sexuella övergrepp, bör också inrättas i hela landet. Socialtjänst, polis, åklagare, BUP, sjukvård och rättsmedicin samverkar och samordnar då sina utredningar av brott, skydd och behandling. Barnahus är viktiga för att barn som har det svårt inte ska slussas mellan myndigheter och för att underlätta en smärtsam process.

Enligt Barnombudsmannen har psykiska besvär som irritation, nervositet, sömnsvårigheter och att känna sig "nere" ökat bland barn sedan mitten av 1980-talet. Mellan 1999 och 2003 fördubblades också försäljningen av antidepressiva läkemedel i gruppen 15 -19 år. Det kan spegla att fler fall av psykisk ohälsa upptäcks och behandlas men samtidigt pekar det på att många unga mår så dåligt att de behöver medicineras. Även försäljningen av lugnande medel och sömnmedel har ökat för denna grupp. Tyvärr är det inte ovanligt att insatsen stannar vid piller och att ingen samtalskontakt erbjuds. Mycket tyder på att det finns ett större antal barn och ungdomar än tidigare som behöver stöd

från barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Hur BUP arbetar råder det emellertid ovisshet om eftersom man på olika håll i landet använder sig av skilda sätt att föra statistik på. Det är nödvändigt att det går att följa upp barn- och ungdomspsykiatriska insatser i landet för att på bästa sätt möta det ökande behovet.

6.1. En månads vårdgaranti inom BUP

Barnombudsmannen har kartlagt väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatri och sett att kötiden varierar i landet. Av 113 mottagningar som BO kontaktat vintern 2004 uppger 90 att de har en väntetid på upp till tre månader för ett första bedömningssamtal. På frågan om mottagningarna anser att den psykiska ohälsan har ökat de senaste tre åren hos barn svarar hälften att den ökat mycket.

Ett barn eller en ungdom kan inte vänta länge på vård. Vi vill därför införa en månads vårdgaranti i barn- och ungdomspsykiatri. Den som inte får vård inom en månad ska kunna vända sig till ett annat landsting eller en annan vårdgivare som är godkänd av ett landsting. I vissa fall krävs också akuta åtgärder till exempel vid anorexi och då måste barnet få hjälp ännu tidigare.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Införa en månads vårdgaranti inom barn- och ungdomspsykiatri.

6.2. Barn ska kunna ha egen kontakt med BUP

BRIS uppger att de kontaktas av barn som vill ha en behandlingskontakt inom BUP utan att familjen blandas in. Det handlar ofta om flickor mellan 13-18 som mår mycket dåligt. Det är idag inte möjligt på de flesta BUP-mottagningar. Barnen kommer i kläm mellan olika lagtexter som ger föräldrarna rätt till insyn i deras barns behandling. En av de främsta orsakerna till att barnen inte vågar ta kontakt med BUP är av rädsla för att föräldrarna ska få reda på vad de berättar. I Barnkonventionen slås det fast att barn har rätt till sjukvård och att barnets bästa alltid ska vara vägledande. Vi anser att det måste finnas ökade möjligheter för BUP att med stöd av sekretesslagen ta emot barn utan föräldrars vetskap om man bedömer att det är det bästa för barnet.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Att barn ska kunna ta kontakt med barn- och ungdomspsykiatri utan föräldrarnas vetskap.

6.3. Fler slutenvårdsplatser inom BUP

De senaste tio åren har barn- och ungdomspsykiatri övergått till att nästan uteslutande behandla alla patienter i öppenvård. Antalet slutenvårdsplatser har minskat kraftigt i hela landet. Samtidigt pekar mycket på att behovet av kvalificerad psykiatrisk vård för barn och ungdomar är stort. Öppenvården har vunnit framsteg eftersom den ofta är lika effektiv och mindre kostnadskrävande. Men vi menar att det existerar en övertro på behandling av tunga ärenden i öppenvården.

I betänkandet av sociala barn- och ungdomsvårdskommittén "Källan till en chans" (SOU2005:81) konstateras det att det finns barn och ungdomar som öppenvården inom BUP inte fungerar för. Inte sällan är de samtidigt i behov av psykiatrisk vård och insatser från socialtjänsten samtidigt. Missbruk och kriminalitet präglar ofta problembilden. Samtidigt ökar självmordsförsöken och självdestruktivt beteende bland unga, som att skära eller svälta sig. Inte heller för dem fungerar alltid öppenvården. De här barnen söker sig inte alltid frivilligt till en mottagning och en samtalskontakt någon gång i veckan hjälper dem inte. Eftersom det saknas kvalificerade vårdplatser inom landstinget placeras de på institution eller hem för vård eller boende. De har ofta en för tung problematik för att kunna placeras i ett familjehem. Men de verksamheter som tar emot dem har ingen skyldighet att erbjuda psykiatrisk vård men tillhandahåller det ibland ändå via konsultläkare.

Vi vill inrätta fler slutenvårdsplatser inom BUP som erbjuder kvalificerad psykiatrisk vård med kompetens att hantera även svår social problematik. När det blir aktuellt att barnet lämnar slutenvården är det viktigt att insatserna fortsätter från BUP och att familjen involveras och stötts.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Att staten finansierar fler slutenvårdsplatser inom barn och ungdomspsykiatri.

7. Särskilt stöd till missbrukare med psykiska problem

Personer som både lider av psykisk sjukdom och missbruksproblem, så kallad dubbeldiagnos, tillhör antagligen några av de mest utsatta i vårt samhälle. Vården har inte anpassats till deras förutsättningar och behov. Många faller mellan stolarna när kommunen och landstingen skickar personen fram och tillbaka mellan sina ansvarsområden. Vi vet att ungefär 30 till 50 procent av psykiatrins patienter har någon form av missbruksproblem. Det vanligaste är att det är de psykiatriska problemen som har föregått missbruket. Det finns också en hög förekomst av neuropsykiatriska funktionshinder bland tunga missbrukare. En stor del av dem som är hemlösa i vårt samhälle är också personer som lever med missbruk och psykiatriska problem.

De kontaktpersoner som idag utses till hemlösa enligt LSS eller Socialtjänstlagen gör en stor medmänsklig och samhällelig insats. Dessa kontaktpersoner ställs ofta inför många komplicerade situationer, både av mänsklig, administrativ och av etisk karaktär. Därför är det viktigt att kommunerna uppmuntras att utse kontaktpersoner och att de erbjuds en bra introduktionsutbildning.

Det var efter psykiatrireformen som det uppmärksammades att människor med dubbeldiagnos inte fick rätt vård. Efter det har flera projekt satts igång med fokus på denna problematik. Det har visat sig att satsningarna på många sätt fått bra resultat men att det stora problemet fortfarande är

ansvarsfördelningen mellan kommuner och landsting. Människor faller fortfarande mellan stolarna. Kommunerna anser att eftersom de har psykiska problem så ska landstinget ge dem vård medan landstingen fokuserar på att de har beroendeproblem och därmed ska tas om hand av kommunen.

Uppenbarligen är skydds nätet som ska ta emot personer med dubbeldiagnos inte särskilt starkt idag och vården har svårt att tillgodose deras behov. Det behövs därför en utarbetad strategi för att få samarbetet mellan landstingen och kommunerna att fungera. Ansvar mellan de olika instanserna måste tydliggöras. Psykiatrisamordningen har uppmärksammat detta och föreslagit vård och stöd till personer med missbruk och psykisk sjukdom i integrerade former så att behandlingen av problemen sker på samma gång. En ansvarsgaranti bör införas som innebär att den verksamhet som upptäcker en person som lider av dubbeldiagnos har ansvar för att inom en vecka börja planera för behandlingen. Inom en månad ska behandlingen sedan sätta igång om behovet inte är akut. Om landstingen inte kan fullgöra sin uppgift bör en förstärkt vårdgaranti inträda så att patienten har rätt till vård inom ett annat landsting.

Vi vill införa en regel om att när någon söker sig till en psykiatrisk akutmottagning eller en enhet för missbruksvård ska enheten vara skyldig att ta emot patienten om inläggning behövs, alternativt se till att patienten får plats på annan klinik. Detta ska gälla oavsett om orsaken primärt är psykisk sjukdom eller beroende/missbruk. Om patienten behöver flyttas till annan klinik på grund av att det i första hand är missbruksproblemet eller det psykiska sjukdomstillståndet som kräver akut behandling ska den först mottagande kliniken kunna hållas ansvarig för en del av behandlingskostnaderna. Detta förutsätter dock att patienten i fråga har en dubbeldiagnos. Andra förbättringar på området ska vara bildandet av olika vårdteam med flera kompetenser och fortbildning av personalen. Det gäller såväl sjuksköterskor och läkare som psykologer, sjukgymnaster och arbetsterapeuter. Vi vill även göra utbildning om missbruksberoende till ett obligatoriskt kursmoment inom olika vårdyrkens grundutbildning.

Kommunerna drar sig ofta för att skicka missbrukare till behandlingsshem av ekonomiska skäl, samtidigt som det för samhällsekonomin som helhet är en stor vinst när en missbrukare lyfts ur sin misär. Det finns också få vårdplatser för personer med dubbeldiagnos och paradoxalt är det inga köer till dem eftersom kommunerna sällan är villiga att betala för behandlingen. För att undvika att snålheten bedrar visheten bör staten finansiera den missbrukarvård som kräver institutionsplaceringar. I gengäld måste kommunen ha en plan för hela vårdkedjan, från akut avgiftning till en integrering i samhället.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Utred en ansvarsgaranti för personer med psykisk sjukdom och missbruksproblem.

- Ingen med dubbeldiagnos ska få avvisas från psykiatrisk akutmottagning.
- Skapa vårdteam med flera kompetenser.
- Utbildning om missbruksberoende ska vara obligatoriskt inom vårdyrkenas grundutbildning.
- Staten bör ta betalningsansvar för den missbruksvård som kräver institutionsplaceringar.

8. Rusta upp äldrepsykiatri

Äldrepsykiatri är en av framtidens största socialpolitiska utmaningar. Antalet personer över 65 år kommer att öka från dagens 1,5 miljoner till 2,25 miljoner år 2030 och antalet 80-åringar och äldre från 450 000 till 750 000. Förekomsten av psykisk ohälsa ökar med stigande ålder – en fjärdedel av de äldre över 75 år behöver hjälp för psykiatriska problem. Psykiska sjukdomar är folksjukdomar hos äldre. Man räknar med att 10-15 procent av alla över 65 lider av depression. Bland de svårast sjuka på institutioner blir siffran för såväl ångest som depression skrämmande hög, omkring 40 procent. Självmodstalen är nu väsentligt högre bland äldre än bland yngre. Svenska studier visar att många av dem som begått självmord har ätit antidepressiva läkemedel, men uppenbarligen inte fått tillräcklig behandling. Förekomsten av demens ökar exponentiellt med stigande ålder.

Enhetligt ansvar för äldrepsykiatrisk vårdorganisation saknas. Patienterna tillåts falla mellan stolar, dels i form av olika medicinska specialiteter, och dels mellan sjukvård och kommunalt ansvar. Svårt sjuka och ofullständigt behandlade äldre lämnas över till kommunala sjukhem, där tillgången till läkare och sjuksköterskor är starkt begränsad, eller skickas hem. En äldre person som lider av psykisk ohälsa har ofta en kombination av psykologiska, fysiska och sociala behov vilket kräver särskilda insatser av vården och kommunernas äldreomsorg. Flera undersökningar visar att äldre sällan får adekvat behandling för sin depression och att självmord hos äldre oftast beror på depression. De allmänpsykiatriska klinikerna prioriterar ofta andra grupper. De geriatrika klinikerna prioriterar akuta somatiska tillstånd. Därför behövs en utbyggnad av specialiserade vårdenheter för psykiatri med tillgång till slutenvård för äldre med psykiatriska sjukdomar.

Äldre psykiskt sjuka finns överallt i vården, men får ofta pga. kunskapsbrist fel vård. Äldre på sjukhem utsätts ofta för övermedicinering av psykofarmaka. Kroppsligt sjuka upplevs som svårskötta och tillfrisknar långsammare pga. samtidig odiagnostiserad depression eller demens. Anhöriga får ofta dra ett mycket tungt lass.

Internationella och svenska erfarenheter visar mycket goda resultat av äldrepsykiatrisk specialistvård med tvärprofessionella öppenvårdsteam, vårdavdelningar, dagsjukvård och samverkan med andra samhällsfunktioner och med anhöriga. I Sverige finns äldrepsykiatrisk specialistvård endast på ett fåtal platser i landet, och har minskat under 2000-talet. Det vill vi ändra på.

Äldrepsykiatriens status måste också höjas inom den svenska läkarutbildningen och övriga vårdutbildningar. Till skillnad från bl.a. Storbritannien och USA har äldrepsykiatri inte status som medicinsk specialitet i Sverige.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Att öppen och slutet äldrepsykiatrisk specialistsjukvård ska finnas i alla landsting.
- Att särskild hänsyn ska tas till olika invandrargrupperns särskilda behov.
- Att yrkeskategorier som har med äldre, psykiskt sjuka att göra ska få tillräcklig utbildning i äldrepsykiatri, och redan yrkesverksamma skall erbjudas fortbildning.
- Särskilda äldreteam för att förebygga och upptäcka psykisk ohälsa hos äldre ska inrättas inom primärvården.
- Att öronmärkta resurser ska tillföras medicinska fakulteterna för att tillsätta lärartjänster i äldrepsykiatri.
- Att äldrepsykiatri blir en egen medicinsk specialitet.

9. Mer självmordsprevention

Självmod är den största dödsorsaken inom psykiatri. I Sverige är det närmare 1 500 personer som dör på grund av självmord under ett år. Det är tre gånger fler än de som dör i trafikolyckor. För män mellan 15 och 44 år är självmord den vanligaste dödsorsaken och den näst vanligaste för kvinnor i samma åldersgrupp. Det är också många som drabbas av det lidande som följer av självmord – kring varje individ finns det närstående som berörs. Självmodstankar och självmordsförsök är symptom för psykiatriens högriskpatienter men åtgärder för att minska risken för suicid ligger inte bara på psykiatri. Suicidprevention börjar långt tidigare.

Den allmänna medvetenheten kring vilka faktorer som är psykiskt skadliga och vilka faktorer som kan stärka den psykiska hälsan måste öka. Det är av stor vikt att den kunskap, forskning och kompetens som finns inom suicidprevention samlas och används samtidigt som den tillåts utvecklas. Flera områden är ännu inte utforskade, och därför behövs en ordentlig förstärkning för att möta det växande kunskapsbehovet och den växande problematiken bland såväl unga som äldre.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Göra en statlig satsning för att öka kunskaperna om och forskningen om suicidalitet.
- Riksdagen och regeringen ska anta en nollvision för självmord. Nollvisionen innebär att ingen ska ta sitt liv för att de inte fått vård.
- Förstärka insatserna för dem som gjort självmordsförsök och deras närstående.
- Att de självmord som inträffar inom en månad efter sökt vård som anmälts enligt Lex Maria ska följas upp och få direkt återkoppling till personal och anhöriga.

10. Stöd dem som lämnat manipulativa rörelser

Under senare år har behovet av psykiskt stöd och vård till människor som lämnat manipulativa rörelser aktualiserats. Det manipulativa ledarskap som är den utlösande orsaken till hälsoproblemen återfinns i en del rörelser som står för ett religiöst innehåll samt i vissa politiska rörelser, motorcykelrörelser och kurser i personlig utveckling. Bakom vårdbehoven ligger symtom som till exempel panikångest, mardrömmar, självmordstankar och psykosomatiska problem.

Många människor som lämnar en manipulativ rörelse klarar detta utan att få svåra psykiska besvär medan andra behöver hjälp. Bland dem har det visat sig att sedvanlig psykiatrisk behandling med samtal och medicinering inte är tillräckligt.

Det krävs således kvalificerad psykiatrisk behandling av dessa patienter. Vi anser därför att ett kunskapscentrum kring dessa frågor bör inrättas. En psykiatrisk klinik i Sverige bör få i uppdrag att bygga upp sådan kompetens så att patienter från hela landet, som har psykiska besvär efter avhopp från manipulativa rörelser, dels kan få akut psykiatrisk vård som tillgodoser deras speciella behov, dels kan få fortsatt rehabilitering enligt de erfarenheter som finns till exempel i USA. En viktig uppgift för ett sådant vårdcentrum ska vara att bedriva forskning och utbildning med avsikt att förstärka kunskaperna hos vårdpersonalen. Centret ska vara akademiskt förankrat och tvärvetenskapligt och fungera som ett nationellt stöd och resurs till landstingen och samtidigt utveckla vårdprogram för drabbade individer.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Inrätta ett kunskapscentrum inom psykiatrin med samlad kompetens för personer som lämnat manipulativa rörelser.

11. Stärk anhörigas rättigheter

En grupp som ofta kommer i skymundan när vi talar om psykiatrin är de anhöriga. På ett sätt är det inte konstigt att fokus ofta ligger på de drabbade i sig. Men det är inte bara de som lever med ett psykiskt funktionshinder som är drabbade, det är givetvis också alla dem som är närstående. Det är ofta de anhöriga som tar det största ansvaret. För självklart vill man finnas där. Det är dock viktigt att påminna sig om att situationen för de som lever med en psykisk sjukdom skulle se oerhört mycket annorlunda ut om det inte vore för de fantastiska insatser som idag görs från de anhöriga. Välfärden inom detta område vilar till stor del på dem.

Med den vetskapen anser vi att samhällets ansvar måste vara att ge de anhöriga till personer med psykiskt funktionshinder så bra förutsättningar som möjligt för att kunna hjälpa. Så är det inte idag och det vill vi ändra på. Den krassa sanningen

är tyvärr att många anhörigvårdare knäcks på grund av samhällets bristande stöd.

Vi anser att det behövs ett stärkt anhörigperspektiv när det gäller vården av de sjuka. Idag avgör den svårt sjuke själv om vården ska ske i hemmet. Idag avstår samhället från att ge vårdinsatser när den sjuke vägrar att ta emot hjälp. Och den sjukas rätt att bestämma över sitt eget liv och respekten för personens integritet måste givetvis väga oerhört tungt. Men de anhörigas situation måste väga tyngre än vad som sker idag. När vårdbehovet väl är konstaterat blir den enes frihet någon annans ofrihet. Vården tvingas idag ibland av lagen att överge de anhöriga och närstående då våra lagar inte ger sjukvårdspersonalen möjligheter att ingripa när en svårt sjuk människa vägrar vård. Därför anser vi att en närståendegaranti bör införas som rutin vid varje ärende som handlar om hemvård eller öppenvårdsalternativ där anhöriga kan antas bli dem som kommer att få det stora ansvaret för att vården fungerar. Närståendegarantin ska särskilt ta tillvara de anhörigas intressen och göra en rimlig avvägning mellan den svårt sjukas egen vilja och de behov en närstående kan ha av avlastning, stöd och i vissa fall även tvångsintagning. För att garantin ska fungera behövs en kompetenshöjning och en ökad medvetenhet kring frågorna om anhörigstöd ute i kommunerna.

Vi vet att det framförallt är kvinnorna vars situation påverkas av vård i hemmet. De flesta kommuner erbjuder idag dagvård som avlastning vilket är bra. Tre av fyra kommuner har också enskilda samtal med de anhöriga. Hälften av kommunerna hjälper till med att ordna med anhörigstödare men bara 32 procent har någon form av träffpunkt för anhörigvårdare. Stödet till anhörigvårdare är alltså generellt sett dåligt och för den vars anhörige vägrar ta emot hjälp eller inte inser sitt vårdbehov finns i stort sett inget stöd alls. Anhörigfällan är tyvärr en uppenbar men bortglömd baksida av den egna önskan om vård i hemmet. Det är viktigt att se vad detta får för konsekvenser när det gäller den fysiska och psykiska hälsan, för jämställdheten och för människors frihet.

Den anhöriga bär, som beskrivits ovan, ofta ett oerhört ansvar för patientens liv och hälsa och sitter inne med viktig information om den sjuke. De har bra kännedom om patientens sjukdomscykel och bör ses som resurs. När patienten tas in på sjukhus kan sjukvårdens tystnadsplikt dock bli ett allvarligt hinder för kontakten med de anhöriga. Det kan undvikas med nätverkskontrakt som är ett kontrakt mellan patient, vårdgivare, anhörig och vänner. I kontraktet finns en på förhand uppgjord plan hur vården ska se ut för patienten när denna insjuknar. Nätverket ges då fullmakt att handla efter en på förhand uppgjord plan. Det finns mycket att tjäna på att upprätta dessa kontrakt och de har besparat både patienten och de anhöriga mycket lidande. Det behövs också anhörigteam inom vården som kan fånga upp de anhörigas erfarenheter i syfte att förbättra behandlingen och underlätta samarbetet mellan anhöriga och vårdgivare.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Införa en närståendegaranti som garanterar stöd till anhöriga.
- Uppmuntra upprättande av nätverkskontrakt.
- Inrätta anhörigteam som kan förbättra samarbetet mellan anhöriga och vårdare.
- Erbjuder anhörigutbildning och samtalsstöd även till de anhöriga.

12. Reformera rättspsykiatrin

De flesta människor begår inte allvarliga brottsliga handlingar. De gäller friska människor precis som det gäller människor med psykiska sjukdomar. Men det händer givetvis att personer som lider av en psykisk sjukdom begår brott. Ofta får detta stora rubriker i massmedierna och det är därför lätt att tro att det är vanligare än vad det är att psykiskt sjuka människor begår brottsliga handlingar. Det är därför viktigt att understryka att det är ovanligt.

Som systemet ser ut idag får en person som begår ett brott under påverkan av en allvarlig psykisk störning inte dömas till fängelse. Istället döms personen till rättspsykiatrisk vård. Det är knappt 400 personer i Sverige som varje år överlämnas till rättspsykiatrisk vård. Vårdtiderna varierar mycket men den genomsnittliga längden har, enligt Psykiatrisamordningen, ökat. Kostnaden för rättspsykiatrin är ungefär tio procent av landstingens kostnader för den psykiatriska vården.

Vi vill reformera dagens system av flera olika skäl. En grundtanke i liberalismen och i vårt straffrättsliga system är att man är personligt ansvarig för vad man gör så länge man är medveten om det. Att allvarligt psykiskt sjuka människor eller en person som har t ex en hjärnskada och inte vet vad han eller hon har gjort, döms i domstol till straffrättsligt ansvar, strider mot dessa grundprinciper. Människor som är otillräkneliga, d v s inte förstår vad de har gjort, ska inte dömas i domstol utan få ansvarsfrihet. De bör istället tas om hand enligt Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT). Sverige är ett av få västländer i världen som fortfarande dömer otillräkneliga människor i domstol. Om en person själv orsakat otillräkneligheten, till exempel genom att dricka alkohol, ska givetvis inte ansvarsfrihet ges. I Psykiatrisamordningens utredning från 2002 stod alla riksdagens partier eniga bakom förslaget att införa en civiliserad politik på området i harmoni med den som finns i vår omvärld. Sedan dess har dock inget hänt.

Det är viktigt att hålla isär begreppen straff och vård. Idag kan en del psykiskt sjuka brottslingar släppas mycket kort tid efter brottet eftersom de räknas som medicinskt färdigbehandlade. Andra får vara kvar i vården, trots att det inte längre finns något vårdbehov, för att det skulle vara osäkert att släppa ut dem. Det är inte rimligt att ha kvar människor inom rättspsykiatrin av skäl som inte är medicinska.

Straffrättsliga principer måste också läggas samman med samhällsskydd. I ett par situationer bör man kunna besluta om en särskild samhällsskyddsåtgärd som bör införas i det straffrättsliga systemet. Om en gärning begås av en icke-tillräknelig person där skydd behövs eller där man ser risk för återfall ska tvångsvård ändå kunna bli aktuellt. För personer som vårdas med stöd av LPT måste det finnas möjlighet till uppföljning efter utskrivning från slutenvård. Såväl personer med personlighetsstörningar som psykosjukdom behöver ofta fortsatta vårdkontakter med psykiatrin och/eller socialtjänst. Därför är det nödvändigt att förändringar av lagstiftningen snarast införs med möjlighet till så kallad öppenvård med särskilda villkor.

Vi anser att rättspsykiatrisk vård som påföljd bör avskaffas. Personer som är tillräkneliga, oavsett om de är psykiskt sjuka eller inte, och därmed vet vad de har gjort ska dömas till en tidsbestämd påföljd och ska under tiden i fängelse ha tillgång till en mycket god psykiatrisk vård vid behov. De normala reglerna om påföljdsbestämning ska då gälla även för psykiskt störda lagöverträdare, vilket bland annat innebär att psykiskt sjuka kan dömas till fängelse.

Staten ska också, fullt ut, ta över kostnaderna för de insatser som bedrivits inom den rättspsykiatriska vården men som ska övergå till kriminalvården, så att landstingens övriga verksamhet inte trängs ut av rättspsykiatrin.

Folkpartiet liberalerna vill:

- Avskaffa rättspsykiatrisk vård som särskild påföljd. Den som är otillräknelig ska ges vård enligt LPT.
- Att personer som vet vad de har gjort och därmed är tillräkneliga ska döms till fängelse.
- Att samhällsskyddet regleras genom särskilda regler vid såväl permissioner och frivård i kriminalvården som vid utskrivning från slutenvård enligt psykiatrisk tvångslagstiftning.
- Att staten ska ta över kostnaderna för den rättspsykiatriska vården och utöka psykiatriska insatser för dem som är dömda till fängelse.

PS-förslag 6

PS

Kulturen lyfter Sverige

– en liberal framtidsvision för kulturpolitiken Inledning

Innehåll

Inledning	31
Landsmötet föreslås besluta	32
Ny inriktning för kulturpolitiken	33
Kulturens frihet	34
Skolan är den viktigaste kulturinstitutionen	34
Modernt uppdrag för biblioteken	35
Stärk litteraturen!	36
Kulturell infrastruktur – viktigt för hela landet	37
Det ska löna sig att arbeta med kultur	37
Fler finansiärer ökar kulturens oberoende	38
Gör kulturen till en angelägenhet för alla	39
Moderna nationella institutioner	39

Inledning

Ett självständigt kulturliv är en förutsättning för ett modernt och civiliserat samhälle och grundläggande för det offentliga demokratiska samtalet. Kulturen är betydelsefull för människors bildning, utveckling och kreativitet. Därför är kulturlivets villkor och möjligheter avgörande för både människors och för samhällets utveckling, och kulturpolitiken ett centralt politikområde. Kulturen är, och har alltid varit, ett viktigt liberalt åtagande.

Liberal kulturpolitik syftar till att garantera det fria ordet genom att skapa goda möjligheter för ett dynamiskt och oberoende kulturliv. Bibliotek, museer och teatrar är grundläggande institutioner och ska därför ha ett starkt offentligt stöd. Lika viktigt är att fria kulturorganisationer får möjlighet att utvecklas. Den kulturella infrastrukturen ska vara stark och bärkraftig i hela landet.

Alltför ofta betraktas kulturen som en sektor vid sidan om allt annat, istället för att inkluderas i arbetsliv och samhällsutveckling. Samhället går därmed miste om mycket av vad kulturen kan erbjuda, inom såväl offentlig planering som näringsliv och organisationer. Samhället går genom ett sådant sätt att se också miste om den tillväxt som ett rikt och rörligt kulturliv för med sig.

Mycket har hänt sedan målen med den statliga kulturpolitiken formulerades 1974. Under senare år har kulturpolitiken inte sällan använts som instrument för regionalpolitik, integrationspolitik, näringspolitik och annat. Det vänder vi oss emot. Ett starkt och fritt kulturliv är ett mål i sig. Det är dags att finna nya stigar i kulturpolitiken.

Den rapport som vi lägger fram inför landsmötet är inget heltäckande kulturpolitiskt program. Inte heller behandlas mediepolitiken, eftersom folkpartiet presenterade ett mediepolitiskt program i våras. Det finns flera viktiga områden som vi väljer att inte lyfta fram denna gång, exempelvis folkbildning, idrott, upphovsrätt och filmpolitik. Vi återkommer till dessa i ett annat sammanhang. Här presenterar vi istället några skarpa förslag för hur kulturpolitiken i Sverige kan utvecklas.

Kulturen lyfter Sverige tillkom sedan Cecilia Wikström fått i uppdrag av folkpartiets partiledning att leda en arbetsgrupp för idéutveckling av folkpartiets kulturpolitik.

Följande personer har medverkat i arbetsgruppen: Cecilia Wikström (ordf.), riksdagsledamot (fp), vice ordförande i kulturutskottet, Madeleine Sjöstedt, kultur- och idrottsborgarråd (fp), i Stockholms stad, Anna Starbrink (fp), kulturchef i Uppsala kommun, Solveig Hellquist, riksdagsledamot (fp), Västernorrland, kulturutskottet, Lars Burman, professor i litteraturvetenskap, Uppsala universitet, Peter Luthersson, docent, VD Atlantis bokförlag, Jasenko Selimovic, chef SR Radioteatern

Dessutom har följande personer medverkat som föredragande: Olle Wästberg, liberal kulturprofil, Astrid Assefa, chef för Dalateatern, ordförande Dramatiska institutets styrelse, Birgitta Svendén, rektor Operahögskolan, Charlotta Mellander, doktorand, Internationella handelshögskolan i Jönköping, Solfrid Söderlind, professor, chef Nationalmuseum, Sonja Svensson, docent, f.d. chef Svenska barnboksinstitutet

Sekreterare:

Yoav Bartal, Tina Sandin och Anna Wåglund-Söderström

Landsmötet föreslås besluta:

1. Förnya de kulturpolitiska målen med utgångspunkt i kulturlivets självständighet, internationalisering, kvalitet och tillgänglighet. Den vaga formuleringen i dagens nationella mål om att "motverka kommersialismens negativa verkningar" borde förbytas till ett positivt anslag där samverkan mellan kultur, näringsliv och samhällets många aktörer bejakas.
2. Avstå från pekpinnar i kulturpolitiken. De kulturella verksamheterna ska fokusera på kärnverksamheten: teater, dans, musik eller annat – inte byråkratiskt upprättade planer som ska anses politiskt korrekta.
3. Inför yttrandefrihetsbistånd och gör Sverige till fristad för förföljda författare. Den fria opinionsbildningen är central för att skapa samhällen med mångfald och tolerans. Detta gäller särskilt länder som lämnar diktatur och tar de första stegen mot demokrati. En "yttrandefrihetsmiljard" inom biståndet bör öronmärkas under denna mandatperiod.
4. Kultur ska integreras i förskolans och skolans pedagogiska verksamhet. Barns rätt att få uppleva litteratur och andra kulturformer ska bejakas kvalitetshöjningar av förskolan och i kommande reformer av skolan.
5. Skoleleverna ska ges möjlighet att möta professionella kulturskapare, t.ex. genom konserter och teaterföreställningar och klassrumsbesök av skådespelare, regissörer eller författare. Kultur i skolan ska utformas i samarbete mellan kulturskapare och skolans ordinarie undervisning.
6. Folkpartiet anser att musik- och kulturskolornas verksamhet ska stödjas och stimuleras.
7. Erbjud lärare kompetenshöjning i kultur. Kulturella upplevelser, estetik och utbildning i kulturhistoria ska vara en del av lärarutbildningen och den generella kompetenshöjning som regeringen nu genomför för lärarkåren.
8. Litteraturkanon införs i svensk skola. Detta innebär att alla elever kan få känna förtrogenhet med det svenska språkets och världslitteraturens stora verk från både nutid och dåtid. Eftersom kanon införs i läroplanen blir litteratur en angelägenhet för alla, oavsett läsvanor i hemmet. Denna litteraturkanon skulle inspirera till samtal om bildning och litteratur och samtidigt sända en klar signal om litteraturens betydelse. Listan ska tas fram av litteraturvetare, svensklärare, bibliotekarier och övriga experter.
9. Säkerställ fria boklån också inför framtiden. Bibliotekslagen ska bevaras för att garantera alla människors rätt till biblioteksverksamhet och avgiftsfria boklån i hela landet. Det fantastiska utbud av tjänster, litteratur, programverksamhet, information och annat som biblioteken erbjuder ska vara gratis för alla invånare.
10. Genomför en nationell biblioteksstrategi för att tillgodose biblioteksbehoven i hela landet, ge förutsättningar för teknisk uppgradering av bibliotek och för att utveckla metoder för det läsfrämjande arbetet.
11. Inrätta ett biblioteksråd som ska analysera de framtida behoven på landets bibliotek. Offentligt finansierade bibliotek i kommuner, skolor, universitet, sjukhus och fängelser ska samordnas, så att man får ut så mycket som möjligt av de anslagna medlen.
12. Varje skolelev ska ha tillgång till ett skolbibliotek med utbildad bibliotekspersonal.
13. Förstärk stödet till litteratur som stimulerar förlagens utgivning av kvalitetslitteratur.
14. Utveckla den kulturella infrastrukturen i hela landet. Stödet till regionala och lokala kulturinstitutioner bör öka.
15. Garantera Moomsteaterns verksamhet för att utvecklingsstörda ska kunna delta i teaterverksamhet.
16. Förbättra villkoren för personer som arbetar med kultursektorn. Allianserna inom de olika yrkeskategorierna behöver utvecklas och statliga institutioner som anlitat konstnärer ska ge skäligt betalt.
17. Öka möjligheterna för företag att samarbeta med kultursverige. Inom idrottens område är samarbetsmöjligheterna stora och företagen har enkelt att göra

avdrag för sina kostnader. Skattelagstiftningen måste ändras så att den goodwill som företag får genom samarbete med kulturen motiverar avdragsgilla kostnader.

18. Det offentliga stödet till institutioner och fria grupper ska uppmuntra till att öka den egna finansieringsgraden. Att öka de egna intäkterna får aldrig inverka negativt på det offentliga stödet.
19. Avsatt statligt kapital till en fristående kulturfond. En sådan fond skulle öka mångfalden av finansörer och kunna bidra till engångsinvesteringar, projekt eller särskilda insatser i det ordinarie kulturlivet, exempelvis teknisk upprustning.
20. Statens konstråd bör få i uppdrag att visa konst på naturliga mötesplatser i samhället, t.ex. inom kollektivtrafiken eller på andra oväntade ställen.
21. Inrätta nytt opera- och scenkonsthus och ett Nobelmuseum i brett samarbete med flera finansörer. Nationalscenerna har en stor inspirerande betydelse för den konstnärliga utvecklingen i hela Sverige. Sponsring och privata donationer ska kunna spela en viktig roll när nya nationella institutioner inrättas. Ett konsortium med flera aktörer är nödvändig för så stora satsningar.

Särskilt yttrande över punkt 4

Frida Johansson Metso, Liberala Ungdomsförbundet

”Punkt 3 borde ha haft den tydliga lydelsen att förföljda författares asylskäl ska erkännas. Att få flyktingskäl borde i denna situation vara naturligt och inga speciallösningar bör göras. Även författare bör kunna få långvarigt – permanent – skydd *Sûr place* borde ändå bli konsekvensen, så varför inte värna om uppehållstillstånd genast?”

Ny inriktning för kulturpolitiken

Kulturpolitiken ska inte styra kulturlivets utveckling. Den ska däremot försvara de demokratiska principerna om tanke- och yttrandefrihet, samt garantera de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för produktion, distribution och konsumtion av kultur. Flera av de kulturpolitiska mål som riksdagen antog 1974 tillhör en sedan länge passerad epok. Den räddhågsna formuleringen i dagens nationella mål om att motverka kommersialismens negativa verkningar borde förbytas till ett positivt anslag där samverkan mellan kultur och näringsliv bejakas och där kommersiellt utvecklade medier kan ge kulturen spridning till många fler. En liberal kulturpolitik måste formulera nya målsättningar där kulturens frihet, utveckling och professionalism lyfts fram.

Den första utgångspunkten för den liberala kulturpolitiken är att värna yttrandefriheten och kulturlivets oberoende. Demokratin är beroende av det levande offentliga samtal som kulturlivet består av. Konst, litteratur, teater och andra kulturuttryck ger stoff, kunskap och inspiration till detta samtal. Speciellt viktigt är att det som inte får allmänt gillande kan uttryckas fritt, då slipas argumenten eller visar sig vara ohållbara.

Frihet är en nödvändighet för ett levande kulturliv. Få områden lämpar sig så illa för lagstiftning och anvisningar som kulturen, vars inneboende kraft finns just i att vara fri, dynamisk och ifrågasättande. Alla försök att med lagar och regleringar snäva in kulturlivet måste avvärjas.

Den andra utgångspunkten för en liberal kulturpolitik är att internationaliseringen av kulturlivet i Sverige i grunden är positiv och ska bejakas. De senaste decenniernas invandring, och globaliseringen av såväl populärkultur som smalare kulturella uttryck, har givit Sverige ett rikare och mer mångfacetterat kulturliv.

Den tredje utgångspunkten är att kulturpolitiken ska prioritera nytänkande, kvalitet och professionalism. Detta gäller såväl de offentliga institutionerna som stödet till de fria kulturorganisationerna. Stödet ska vara en kvalitetsgaranti och möjliggöra ett brett utbud som utan stöd inte skulle överleva.

Den fjärde utgångspunkten för liberal kulturpolitik är att alla människor i Sverige ska kunna ta del av kulturarvet och det moderna kulturlivet. Stora delar av kulturlivet fungerar väl på de villkor som marknaden skapar. Men det gäller inte all kulturverksamhet. Det blomstrande kulturlivet i många delar av landet som skapas av fria grupper, konstnärer och små och stora institutioner är beroende av ett brett offentligt stöd. Men stödet förutsätter att en mångfald kulturyttringar kommer alla till del. Kulturen lyfter Sverige om ännu fler tar del av den.

Förnya de nationella målen för kulturpolitiken
Säkerställ yttrandefriheten och kulturlivets oberoende
Bejaka internationaliseringen av kulturen
Prioritera kvalitet och professionalism
Kulturen och kulturarvet ska vara tillgängligt för alla i samhället

Kulturens frihet

Det liberala samhället kännetecknas av öppenhet, frihet och tolerans. Grundläggande är respekten för varje människa och tilltron till hennes förmåga att bejaka sitt livs chanser och att växa som individ. Vi tror på en skillnad mellan liv och existens. Den som har mat för dagen existerar, medan liv är något som sker på insidan – i hjärtat och i hjärnan. Livsmöjligheterna kommer bäst till uttryck när varje människa äger rätten att uttrycka sig fritt och utifrån sina egna val kan forma sin framtid som individ. Friheten att tänka fritt och rätten att uttrycka sina åsikter utan inskränkningar från staten är en förutsättning för all kulturell och vetenskaplig utveckling. Det fria ordet utgör navet i folkpartiets kulturpolitik.

Frihetstanken är djupt förankrad i den liberala själen. För att fortsätta forma demokratin krävs ett levande offentligt samtal. Kultur i form av konst, litteratur och teater är ofta det som ger stoff, kunskap och inspiration till detta samtal. Att kulturlivet står fritt från ingripanden och begränsningar möjliggör det levande offentliga samtalet. Få områden lämpar sig så illa för reglementeringar som kulturen. Alla försök att snäva in kulturen, vars inneboende kraft finns just i att vara fri, dynamisk och ifrågasättande, måste avvärjas. Kulturpolitiken får inte reduceras till ett verktyg för att lösa andra problem i samhället. Kulturen får inte reduceras till att bli ett instrument för exempelvis turism eller förbättrad folkhälsa, även om det givetvis är positivt att kulturellt skapande leder till dessa goda resultat, utan den är till sitt väsen icke-instrumentell och utgör ett mål i sig själv.

Varje kulturinstitution måste få styra sin verksamhet och skapa sin framtid utan pekpinnar från staten. Under många år har vi sett hur den tidigare socialdemokratiska regeringen har använt kulturpolitiken som ett medel att uppnå politiska mål. Temaår som exempelvis barnkulturår är inte rätt väg att gå. För oss ska det alltid finnas en bärkraftig barnkultur. Det är viktigt att verksamheterna kan fokusera på sin kärnverksamhet, som kan vara teater, dans, musik eller annat – inte att byråkratiskt upprätta planer som ska anses korrekta och korrespondera med det som regeringen förväntar sig. Politikens roll är att skapa möjligheter för kulturen att leva och utvecklas som en fri, oberoende och betydelsefull samhällssektor. Det förutsätter ett starkt ekonomiskt stöd till kulturen, men också att möjligheterna till alternativ finansiering och samarbete med näringslivet blir bättre.

Sveriges långa tradition av yttrandefrihet förpliktigar. Vi borde genomföra särskilda insatser för att stödja den fria opinionsbildningen i slutna samhällen. Sverige bör erbjuda fristad åt människor som förföljs och hotas av repressalier på grund av inskränkningar i yttrandefriheten. Sverige bör införa ett särskilt yttrandefrihetsbistånd för stöd till författare och skribenter i diktaturer, som ett led i den av riksdagen antagna politiken för global utveckling. I många av de länder som lämnat diktatur och börjat resa sig ur fattigdomen är kulturaktiviteter en nyckel för att skapa samhällen med mångfald och tolerans. Här kan Sverige spela en viktig roll som part för kulturutbyte.

Avstå från pekpinnar i kulturpolitiken

Gör Sverige till fristad för människor som förföljs till följd av inskränkningar av yttrandefriheten

Inför ett yttrandefrihetsbistånd som del av politiken för global utveckling

Skolan är den viktigaste kulturinstitutionen

Kultur ska genomsyra skolan genom hela undervisningskedjan; från förskola till högskola. Kulturen, särskilt litteraturen, har en förmåga att utveckla elevernas kreativitet och öppna fönster både mot andra landsändar och länder, men den kan också låta oss stå i samklang med och föra en dialog med tidigare generationer. Skolan ska erbjuda kulturella upplevelser för alla barn, även dem som inte uppmuntras att läsa böcker i hemmet, måla, musicera eller besöka teaterföreställningar. Det är dags att uppvärdera de humanistiska idealen i skolan så att unga människor inte riskerar att skäras av från kulturarvet.

Barn måste i tidig ålder få chansen att möta kulturintresserade lärare som väcker intresse för kultur. En statlig satsning på kultur i skolan skulle säkerställa att alla barn nås av professionella kulturutövare och får uppleva teater, film och musik av kvalitet. Regeringen har aviserat förstärkningar av det pedagogiska innehållet i förskolan som ett led i en familjepolitisk reform. I förskolan har samhället ett unikt tillfälle att låta nästan alla barn komma i kontakt med kultur och böcker. Nu är resurserna ojämnt fördelade; somliga förskolor är synnerligen välutrustade medan andra inte äger en enda barnbok utan helt litar till det lokala biblioteket – om man ens gör det. Kulturupplevelser och barnlitteratur ska vara ett levande inslag i förskolan.

I Norge har skolbarn över hela landet fått regelbundna kulturupplevelser genom den så kallade ”kulturella skolesekken”. På lokal nivå, exempelvis i Stockholm, har detta redan införts. En liknande satsning på kultur i den svenska skolan skulle ge alla barn rätt till ett kulturellt grundutbud, t.ex. ett par konserter och teaterföreställningar om året och klassrumsbesök av skådespelare, regissörer eller

författare. Barn som får möjlighet att uppleva kvalitativa teater- och musikupplevelser får ovärderliga kulturupplevelser som man bär med sig som en rikedom genom livet. Det är viktigt att en satsning på kultur i skolan till stor del får utformas regionalt, i samspel med regionala kulturinstitutioner och fria grupper. Den kulturella skolsatsningen ska genomföras i samarbete mellan kulturskapare och skolans ordinarie undervisning.

Lärarnas kunnighet, engagemang och pedagogiska förmåga är helt avgörande för att väcka och stimulera elevernas intresse för kultur. En satsning på kultur i skolan måste gå hand i hand med att förstärka lärarnas kunskaper om det levande kulturlivet och litteraturarvet. Därför bör staten satsa på en kulturell kompetenshöjning för lärare i såväl förskolan som grundskolan och gymnasiet. Kulturella upplevelser, estetik och utbildning i kulturhistoria ska vara en del av lärarutbildningen och den generella kompetenshöjningen som regeringen nu genomför för lärarkåren.

Svenskämnet, läslust och litteraturens ställning måste få högre status i skolan. Barn som får läsa skönlitteratur kommer ha lättare att beskriva vad de ser och berätta om sina känslor. Bara för att vissa böcker är svåra att läsa i början ska de inte förkastas. Den som tidigt etablerar en personlig relation till litteraturen får ett välutvecklat språk och en ökad lust att läsa mer och att studera vidare. Det fanns en rättvisetanke i den traditionella bildningsskolan som prioriterade svenskämnet och litteraturen. I den nu gällande läroplanen för gymnasieskolan intar litteraturen en undanskymd plats. Där finns inte några uttalade krav på att elever ska läsa de viktiga verken i svensk litteraturhistoria eller världslitteraturens viktigaste verk, även om det naturligtvis finns skolor och lärare som fortfarande lyfter fram litteraturen och entusiasmerar sina elever att läsa.

Sverige bör återinföra en litteraturkanon – en litteraturlista för skolan – som skulle utgöra ett stöd för de barn vars föräldrar inte uppmuntrar till läsning eller själva inte kan vara läsande förebilder för sina barn. Dessa barn kommer annars att missgynnas när skolan inte visar dem vägen till den rika svenska litteraturskatten och världslitteraturens stora verk. Skolan måste ge unga människor goda kunskaper i svenska språket, både i tal och i skrift. Den som äger ett språk är både rik och trygg och kan med frimodighet ta del av ett rikt socialt liv och samhälleligt engagemang på alla nivåer.

Musik- och kulturskolorna ger barn och ungdomar möjlighet till mer individuellt kulturutövande och främjar deras förståelse av kulturens olika uttryck. Folkpartiet anser att musik- och kulturskolornas verksamhet ska stödjas och stimuleras.

Humanistiska ämnen som historia och litteratur är grunden för den liberala folkbildningstraditionen och har möjliggjort för många människor att hävda sina demokratiska rättigheter. Det borde finnas större möjligheter för universitet och högskolor att erbjuda alla heltidsstudenter, oavsett vilket

program man studerar, en översiktskurs i humaniora (s.k. studium generale som erbjudits vid universitet i Europa sedan medeltiden).

Kulturupplevelser och litteratur ska vara ett levande inslag i förskolan
Statlig satsning på kultur i skolan
Erbjud lärare kompetenshöjning i kultur
Svenska ska vara skolans viktigaste ämne
Inför en litteraturkanon
Värna musik- och kulturskolorna
Översiktskurs i humaniora för högskolan

Modernt uppdrag för biblioteken

Att bli en kunskapsnation i världsklass är Sveriges stora framtidsutmaning. Sveriges behöver en kulturell infrastruktur som erbjuder barn och vuxna i hela landet tillgång till fri kunskap, information och kulturverksamhet. Ingen organisation är bättre lämpad att stärka medborgarnas informationskompetens än biblioteken. Avgiftsfria boklån och biblioteksservice av hög kvalitet är ett oeftergivligt krav som folkpartiet alltid kommer att försvara. Bibliotekslagen ska bevaras för att garantera alla människors rätt till biblioteksverksamhet i hela landet. Det fantastiska utbud av böcker som biblioteket erbjuder ska vara gratis för alla invånare. Rätten till det fria ordet ska aldrig säljas ut.

Det ska alltid vara nära till närmaste bok och fler ska kunna ta del av bibliotekens stora utbud och service. Biblioteken är, vid sidan av skolan, den viktigaste och mest besökta kulturinstitutionen. På många mindre orter är de dessutom den enda tillgängliga kulturinstitutionen. Sedan 2004 har folkbiblioteken haft över 70 miljoner besök.

Det krävs långsiktigt arbete om biblioteken ska lyckas anpassa sin verksamhet för att förbli en nyckelinstitution i det moderna informationssamhället. Biblioteken ska utvecklas till mötesplatser som är kultur- och informationsförmedlare och som tillhandahåller både tryckt och elektroniskt material som människor efterfrågar. Biblioteken ska sätta medborgarens behov i centrum och erbjuda ett brett medieutbud.

Samtidigt måste vi understryka bokens stora betydelse. På många håll urholkas bibliotekens mediaanslag genom otillräckliga uppräknings, men också genom att anslaget ska räcka till så mycket mer; tidskrifter, olika elektroniska medel, musik och mycket annat. För folkpartiet är det självklart att markera att boken också i framtiden ska inta en stark ställning. Biblioteken ska främja läskunnighet och inspirera till läsning av skönlitteratur. Den traditionella läskunnigheten är omistlig för att kunna förstå, söka, jämföra och använda information via andra tryckta och elektroniska källor.

Professionella bibliotekarier kan hjälpa människor att sovra i det stor informationsflödet och därmed möjliggöra fördjupning, inte bara kunskapsinhämtning på ytan.

Biblioteken ska fortsätta vara en lokal angelägenhet. Men det behövs en tydlig nationell biblioteksstrategi för att tillgodose biblioteksbehoven i hela landet, ge förutsättningar för teknisk upprustning av bibliotek och att utveckla metoder för det läsfrämjande arbetet. Kultur- och informationsförmedlingen på biblioteken ska moderniseras. Bibliotek i kommuner, skolor, universitet, sjukhus och fängelser bör samordnas och den elektroniska infrastrukturen på landets folkbibliotek uppgaderas. Ett nationellt råd bestående av personer med stor kunskap i biblioteksverksamheten med uppgift att analysera bibliotekens behov av utveckling bör också tillsättas. Hur biblioteken utformas kan skilja sig åt. På vissa håll ska det finnas stora välkomnande folkbibliotek, på andra håll en filial som kan vara inrymd i skolan. Bokbussar med rikt utbud och avancerade tekniska lösningar kan ibland ersätta små filialer med utvecklad service. Varje skolelev ska ha tillgång till ett skolbibliotek med utbildad bibliotekspersonal. Folkbiblioteken och skolbiblioteken ska vara välkomnande, moderna och dra nytta av dagens tekniska möjligheter.

Biblioteken ska lägga särskild tonvikt på att främja läsning hos barn. Läsning är mer än bara ett verktyg för att tillgodogöra sig kunskaper. God läskunnighet öppnar dörren till skönlitteraturens och humanioras värld. En oroande utveckling är att skolelever lånar färre böcker på biblioteken än tidigare, samtidigt som antalet böcker och dagstidningar i hemmen har minskat. Enligt den senast tillgängliga statistiken har bara 53 procent av grundskoleeleverna tillgång till ett bibliotek som är bemannat minst sex timmar i veckan eller integrerat med ett folkbibliotek. Folkbibliotek och skola ska tillsammans arbeta för att öka läskunnighet och läslust bland barn.

Folkbiblioteken ska också vara tillgängliga för alla. Det är viktigt att människor med funktionshinder lätt kan komma åt sitt bibliotek. Det behövs en nationell infrastruktur som ger biblioteken mer jämlika tekniska möjligheter.

Säkerställ avgiftsfria bibliotekslån
Ge alla skolbarn tillgång till bibliotek
Genomför en nationell biblioteksstrategi
Inrätta ett nationellt biblioteksråd
Modernisera bibliotekstjänsterna och biblioteken som mötesplatser
Underlätta samverkan mellan bibliotek, skolor och universitet

Stärk litteraturen!

Det ligger i samhällets intresse att göra litteraturen tillgänglig för alla. En viktig del i detta mål är en bokutgivning som präglas av kvalitet och mångsidighet. Sverige behöver ett förstärkt litteraturstöd som stimulerar utgivning av kvalitetslitteratur som annars skulle anses för riskabel att ge ut.

Generellt sett säljs det många böcker i Sverige. Orsakerna är sänkningen av bokmomsen från 25 till sex procent och att det går att köpa böcker nästan överallt, till låga priser tack vare den goda konkurrensen. År 2005 såldes 80 miljoner böcker till en omsättning av sju miljarder kronor. En stor del av bokförsäljningen är pocketversioner av populärlitteratur, exempelvis deckare. All läsning är bra – men det finns ett särskilt värde i att stödja kvalitetslitteratur.

Idag finns ett litteraturstöd som förlag eller andra utgivare kan söka för den första upplagan. Stödet avser främst litteratur på svenska och man söker stödet när boken har kommit ut. Det behövs ett stöd som stimulerar utgivning av svensk och internationell kvalitetslitteratur. Stödet fyller den funktionen att utgivningen ska kunna bidra till en dynamisk idédebatt. Litteraturstödet ska inte vara föremål för politisk styrning.

Det finns ett starkt intresse för skandinavisk litteratur runt om i världen. Den tidigare socialdemokratiska regeringens beslut att dra in stödet för översättning av svensk litteratur till främmande språk var djupt olyckligt. Sverige riskerar bli ett av få länder i västvärlden som inte gör sin litteratur tillgänglig för läsare utomlands. Stödet till översättningen bör finnas kvar så att det även fortsättningsvis kan bidra till att sprida svensk litteratur i utlandet. Svenska institutet, som hitintills har administrerat stödet, har redan en uppbyggd organisation och erfarenhet av att marknadsföra svensk kultur runt om i världen. Därför vore det lämpligt att regeringen återkallar beslutet att slopa stödet för översättning av svenska böcker.

Förstärk stödet för en mångfacetterad utgivning av skönlitteratur, poesi, facklitteratur och barnböcker
Litteraturstödet ska vara politiskt oberoende
Säkra stöd till översättning av svensk litteratur till främmande språk

Kulturell infrastruktur – viktigt för hela landet

Det behövs ett starkt och dynamiskt kulturliv både på det lokala och det regionala planet. Därför behöver vi investera i en kulturell infrastruktur över hela landet. Vi föreslår en statlig satsning på 100 miljoner årligen till att stärka regionala kulturinstitutioner som länsbibliotek, läns museer, länsteatrar och länsmusiken runt om i landet. Det är viktigt att regionerna får en större möjlighet att avgöra inom vilka områden kulturpengarna ska användas.

Det är nödvändigt med kulturpolitiska insatser, ett slags ”kulturella frizoner” för att skapa icke-kommersiella mötesplatser i samhället. All kulturpolitik måste ha en lokal förankring, även om de nationella institutionerna har ett ansvar som gäller för alla invånare och bör vara en angelägenhet för hela landet.

Professionellt framförd levande musik ger en upplevelse som ingen inspelning kan förmedla. Länsmusiken svarar för den största delen av det professionella konsertutbudet i respektive region/län.

Sverige har en rikedom i en mångfald av teatrar. Såväl nationalscenerna som de regionala teatrarna är en förutsättning för ett rikt utbud av scenkonst i hela landet.

En viktig fråga för liberaler att lyfta är allas tillträde till scenkonsterna. Ingen får uteslutas på grund av exempelvis kön, ålder eller funktionshinder. En teater som är värd att uppmärksamma är Moomsteatern i Malmö. Den arbetar med utvecklingsstörda skådespelare på professionell grund och har uppnått hög konstnärlig kvalitet genom sitt unika scenspråk och sin kompetens.

Förstärk och utveckla den kulturella infrastrukturen i hela landet. Ett hundra miljoner kronor bör satsas på regionala och lokala kulturinstitutioner.

Garantera Moomsteaterns verksamhet för att utvecklingsstörda ska kunna delta i teaterverksamhet.

Det ska löna sig att arbeta med kultur

Sverige ska bli en vinnare i globaliseringens tid genom att utveckla kvalitativa och kunskapsintensiva tjänster, inte genom sämre arbetsförhållanden för alla som arbetar. Det är enskilda människors kreativitet, idéer och entreprenörsanda som banar väg för en ny svensk framgångsvåg. Kultursektorn och kreativa branscher kommer att spela en viktig roll för Sveriges tillväxt. Att inte satsa på kulturen idag betyder att stänga sig ute från dagens och morgondagens världsomfattande arbetsmarknad.

Kulturen får aldrig bli ett instrument för ekonomisk tillväxt, men ett fritt och levande kulturliv har positiva bieffekter. Den kulturella sektorn skapar arbetstillfällen, bidrar till ekonomisk och social utveckling och tjänar som en kreativ motor, enligt en ny studie från EU-kommissionen. Studien visar också att kulturen och den så kallade kreativa sektorn har indirekta kopplingar till innovation och utveckling inom tekniksektorn, samt inte minst till regional och lokal utveckling. Under perioden 1999-2003 var tillväxten i kultursektorn 12,3 procent högre än Europas ekonomi i övrigt.

Alliansen vann valet på att göra det mer lönsamt att arbeta och skapa företag. Denna inriktning ska i hög grad även gälla inom kultursektorn, som spelar en nyckelroll för att nya arbetstillfällen tillkommer inom framtidsbranscher. Kulturforskaren Richard Florida har identifierat tre framgångsfaktorer för samhällen i den kreativa ekonomin: talang, tolerans och teknik. Ett fritt, nyskapande och kvalitativt kulturliv gör Sverige till ett attraktivare land.

Villkoren för kulturarbetare måste förbättras. En stor del av detta handlar om att kultursektorn måste hitta nya medel för sin finansiering. Men det behövs också politiska förändringar för att förbättra kulturskaparnas arbetsmarknad. För kultursektorn har arbetsmarknadsåtgärderna och a-kassan under en längre tid utgjort ett slags konstgjord andning, en smygvariant av finansiering. Det går inte att bortse ifrån att arbetslöshet är ett stort problem inom kulturvärlden. Kultursektorn som arbetsmarknad har under flera år försumrats och politiska förslag har uteblivit. Därför behövs en strategi för att skapa jobb inom kultursektorn, men även för att tackla det stora problemet med korta arbetslöshetsperioder mellan olika arbetsperioder för exempelvis skådespelare.

De förändringar av A-kassan som har gjorts påverkar många inom kultursektorn, där arbetslösheten är stor. Problemet för kulturarbetare uppstår ofta mellan två arbeten. Många kulturarbetare är anställda kortare perioder för att sedan vara arbetslösa i väntan på nästa uppdrag. Det kan därför finnas anledning till vissa justeringar av detaljerna i reglementet för att skapa ett system som passar kultursektorn. På papperet står det att skådespelarna, dansarna eller bildkonstnärerna är arbetslösa och att de därför är berättigade till utbildningsbidrag eller a-kassa. I verkligheten fortsätter många av dessa

förmodade arbetslösa att intensivt arbeta mot minimal betalning och med få chanser att nå ut till publiken.

Teateralliansen, dansalliansen och musikeralliansen har en viktig funktion att fylla genom att erbjuda kvalificerade konstnärer en ”tredje anställningsform”. Det är viktigt att dessa allianser får det stöd de behöver för sin utveckling och expansion.

Konstnärer förväntas ofta, till skillnad från de flesta andra yrkesgrupper, arbeta gratis. Sådana exempel har vi bland annat fått se på statliga museer. Staten ska agera som en seriös och föredömlig arbetsgivare. När statliga museer anlitar konstnärer, ska skälig ersättning utgå.

Lika viktigt är att staten i sitt stöd till institutioner och fria grupper inkluderar löner till konstnärerna.

Detta kan antingen göras genom att en viss del av stödet till konsthallar och liknande bör vara öronmärkt för löner, eller genom att det med kulturstödet följer med krav på skäliga ersättningar till konstnärerna.

Utveckla allianserna (teater, dans och musikerallianser)

Statliga institutioner ska ge skäliga ersättningar till professionella konstnärer

Fler finansiärer ökar kulturens oberoende

Att skapa utrymme för kvalitetskultur för människor i hela landet, oaktat vilken region man bor i, är en viktig kulturpolitisk uppgift. Det offentliga ekonomiska kulturstödet, framför allt det nationella, bör främst riktas mot det professionella kulturlivet. Detta kulturstöd måste också präglas av långsiktighet. En liberal uppgift i alla kommuner och landsting/ regioner är att ta ansvar för att medborgarna erbjuds tillgång till ett rikt kulturliv.

Folkpartiet ser det som avgörande att det finns ett livaktigt kulturliv på alla nivåer: lokalt, regionalt och nationellt. Det offentliga engagemanget för kulturen måste också vara en kombination av statlig, regional, och kommunal finansiering. Det är positivt att allt fler kommuner inser värdet av att prioritera kulturen. Två tredjedelar av kommunerna ökar sina kulturbudgetar i år enligt en undersökning av Sveriges radio (maj 07). Det är viktigt att säkerställa stöd till regional musikverksamhet, regionala och lokala teater-, dans- och musikverksamheter.

Med fler finansiärer ökar kulturens oberoende. Det gör också att utbudet och mångfalden kan bli större. Samarbetet mellan kultur och näringsliv måste öka. Många inom kultursektorn har en positiv inställning till samarbete med näringslivet och på många håll har sådana samarbeten pågått länge. Till exempel har Dramaten, Operan och Norrlandsoperan och

många andra institutioner väl etablerade samarbeten med näringslivet, men sponsringen är otillräcklig idag. Lokala festivaler, teatergrupper och andra kulturskapare kan ha stort utbyte av samarbete med det lokala näringslivet, inte minst ekonomiskt, men också som en väg att förstärka sin lokala förankring och möta nya publikgrupper. Många mindre företag kan ta hjälp av kulturen, exempelvis i arbetet med personalvård, träning i presentationsteknik eller för att stärka den egna organisationskulturen eller varumärket. Kulturen kan spela en viktig roll i företag som vill hitta nya metoder och lära känna nya synsätt. Möjligheterna för samarbeten är oändliga.

Inom idrottsvärlden är samarbetet med näringslivet väl utbrett. Det finns många fördelar för företag som sponsrar idrott. Företaget har lätt att komma ut med sitt namn genom exempelvis namn på idrottsanläggningar och logotyper på tröjor etc. Insatsen är lätt att mäta som motprestation, då företaget syns tydligt. För denna typ av sponsring får företagen skatteavdrag.

Inom kulturen är det ofta inte lika lätt att visa vad sponsringen betyder för företaget i form av reklam och marknadsföring. Därför är möjligheterna att göra skatteavdrag begränsade. För att komma tillrätta med detta krävs en lagändring som gör att sponsring inom kultursektorn blir lättare att göra avdragsgill. Frågan är väl utredd, bland annat av Stockholms handelskammare som har lagt fram ett förslag om vilka ändringar som krävs. Vi föreslår en lagändring som gör sponsring inom kultursektorn avdragsgill.

Det offentliga kulturstödet utgår till verksamhet som inte är kommersiellt gångbar. Genom kulturstödet kvalitetssäkras verksamheten. Det är dock viktigt att den icke-kommersiella verksamheten når många, verksamhet som får stöd ska vara lätt tillgänglig. Att öka de egna intäkterna får aldrig inverka negativt på det offentliga stödet. Tvärtom ska arbete för att öka intäkterna, såväl för institutionerna som för de fria grupperna, vara gynnsamt i fördelningen av stöd från staten. Till exempel kan det göras genom ett bonussystem, som innebär att en bonus delas ut utöver det ordinarie verksamhetsstödet och som beräknas proportionellt efter hur mycket biljettintäkter eller andra intäkter verksamheten lyckats inbringa. På det sättet finns ett tydligt incitament att öka de egna intäkterna.

Lotteri och spelande är en växande företeelse. Staten får därigenom in stora summor pengar. Den växande vinsten som Svenska spel årligen gör bör även komma kulturlivet till del, utan att fördelas på sedvanligt sätt via kulturrådet. Staten planerar att sälja flera bolag, vilket också kommer att inbringa stora summor pengar till statskassan. Dessa måste förvaltas väl. En god investering vore att satsa på kultur. En ny kulturfond bör inrättas med syfte att bidra till att finansiera nyskapande konst i framkant, som vanligtvis har mycket svårt att få stöd från det offentliga. Fram tills nu har Framtidens kultur haft möjlighet att vara med och finansiera denna form av nyskapande kulturella projekt, men snart upphör den möjlighet då Framtidens kultur snart förbrukat

de pengar som man disponerat. En ny kulturfond behövs. Den skulle också kunna bidra till nödvändiga engångsinvesteringar inom det ordinarie kulturlivet, exempelvis tekniska upprustningar eller liknande. Den nationella bibliotekssatsningen som vi förespråkar kan också finansieras genom denna fond.

Inför avdragsrätt för kultursponsring

Egna intäkter ska löna sig – inför bonussystem i kulturstödet

Starta kulturfond med medel från Svenska Spel och vinst efter försäljning av statliga bolag

Gör kulturen till en angelägenhet för alla

Kulturen är en möjlighet för alla, inte bara för ett litet fåtal. Den har en naturlig och oundgänglig roll i samhället. Det borde därför vara en självklarhet att kulturen ska vara tillgänglig för alla människor oavsett plånbok, social ställning, kön, ålder eller utbildningsnivå.

Statliga museer har något fantastiskt att förmedla till medborgarna. De kulturskatter och det konstnärskap som finns i museerna måste komma så många som möjligt till del. När fri entré infördes vid de statliga museerna ökade besöken kraftigt. Det visar att det finns ett stort intresse för vad museerna har att erbjuda och att ett hinder för många människor att besöka dem försvann i och med den fria entrén. När den fria entrén togs bort 1 januari 2007 minskade besöken vid de statliga museerna med ca 40 procent under det första kvartalet. Den mest dramatiska nedgången, 87 procent, uppvisade Arkitekturmuseet. Även Hallwylska museet, Livrustkammaren och Sjöhistoriska museet fick se minskningar på mellan 78 och 57 procent, enligt en rapport från Kulturrådet.

Vi vill att fler ska få möjlighet ta del av vad de statliga museerna har att erbjuda.

Fri entré borde återinföras vid de statliga museerna, för att nå fler människor och nya målgrupper.

Kostnaden för att återinföra fri entré på statens museer är liten i förhållande vad det ger tillbaka. I Stockholm, där folkpartiet styr kulturpolitiken, har den fria entrén blivit kvar, liksom de höga besöksantalen. Satsningen kostade 10 mkr att införa och resultatet har blivit att besöken vid Stadsmuseet ökat med 54 procent, vid Medeltidsmuseet med 100 procent och i Kulturhuset med 19 procent. Det är väl investerade medel.

Det är inte bara på institutioner som människor ska möta konst. Det behövs insatser för kulturella möten i människors vardag. Statens konstråd bör få i uppdrag att ställa ut

konstnärliga verk på naturliga mötesplatser i samhället, t.ex. torg eller busstationer.

Det behövs bredd i kulturutbudet som tillfredsställer människors olika behov. Kulturlokaler ska vara tillgängliga för funktionshindrade. Uttrycksformer som människor med olika funktionshinder kan tillgodogöra sig ska stödjas. Informationstekniken kan utnyttjas mer för att göra kulturutbudet tillgängligt för fler.

Kultur kan läka och stärka. Äldre och funktionshindrade måste självklart ha rätt till kulturella upplevelser. Exempelvis böcker och musik skänker aktivering och livskvalitet. Därför måste uppsökande verksamhet ha en stark ställning inom kulturpolitiken. Det kan ske både genom direkta insatser och genom att vård- och omsorgspersonal blir förmedlare av kultur.

När nya kulturlokaler byggs är det viktigt att tillgängligheten finns med i planeringen från början. Offentliga kulturlokaler ska utstråla öppenhet.

Återinför fri entré på statliga museer

Statens konstråd ska visa konst i människors vardag

Aktivt arbete för att göra kulturen tillgänglig

Moderna nationella institutioner

En nationalscen för opera, teater eller balett ska vara ett internationellt, mångkulturellt centrum där det spelas på olika språk, i olika traditioner och där musiken, scenbilden, dramatiken och dansen överskrider alla språkliga och kulturella barriärer. Det konstnärliga utvecklingsarbetet på teaterns, dansens och operans områden vilar i stor utsträckning på nationalscenerna. Det är viktigt att de har reella möjligheter att genomföra gästspel och turnéer både i Sverige och i andra länder. Självfallet har nationalscenerna också en stor inspirerande betydelse för den konstnärliga utvecklingen vid regionala teatrar och för fria grupper.

Ett antal av våra nationella institutioner behöver restaureras men det finns även behov av nya hus. Frågan om ett nytt museum till minne av Alfred Nobel har länge diskuterats, eftersom dagens museum inrymt i Börshuset i Gamla Stan inte är funktionellt. Vi vill se en vidare kunskapsspridning kring Nobel och de vetenskapliga landvinningar som belönats med nobelpriset. Varumärket Nobel är internationellt känt och ett museum skulle kunna locka besökare från hela världen. Nobelnamnet skulle gynnas av att förekomma i internationella sammanhang. I globaliseringens tid är ett forskningsinriktat museum där besökare från hela världen kan ta del av olika forskningsinsatser viktigt. Det behövs dock stöd för att kunna utveckla ett nytt museum.

Det är också dags för ett nytt nationellt operahus, eller snarare ett hus för scenkonst. Alla våra nordiska grannländer

har nyligen byggt nya operahus. Scenen i Stockholms operahus är för liten och maskineriet ålderdomligt, vilket innebär att vi inte längre kan ta emot utländska uppsättningar och inte heller längre gästspela utomlands – inte ens i Helsingfors, Oslo eller Köpenhamn! I en globaliserad värld där internationella utbyten blir allt viktigare är det dags för Nordens huvudstad Stockholm att ha ett väl fungerande operahus att vara stolta över. Då det också finns behov av bättre möjligheter för andra scenkonster, har vi nu chansen att få ett samlat scenkonsthus i Stockholm.

Samlingarna, vårt gemensamma kapital, på Nationalmuseum, måste kunna visas och behöver därför byggas ut. Huset är gammalt och behöver genomgå omfattande restaureringar. Vid en utbyggnad bör även design/form inrymmas i huset.

Vi förespråkar att kulturlivet ska bäras av många och vill se en mångfald av finansiärer. Att finansiera ett nytt opera- och scenkonsthus, ett Nobelmuseum och ett utbyggt Nationalmuseum är kostsamt och det är orimligt att det offentliga ska bära hela kostnaden. En betydande del av investeringskostnaderna bör kunna finansieras genom samarbete med andra aktörer än staten. Breda samarbeten är en förutsättning för ett offentligt engagemang. Sponsring och privata donationer kommer att spela en viktig roll när nya nationella institutioner inrättas. Förutsättningar för breda konsortier vid tillskapandet av så stora nya projekt måste noga genomlysas.

Skapa ett nytt Nobelmuseum
Inrätta nytt opera- och scenkonsthus
Bygg ut Nationalmuseum

PS-förslag 7

PS

Mellan glastak och skurgolv

– klämda kvinnor i det klämda Sverige

Innehåll

Förord	41
Landsmötet föreslås besluta	42
Sverige – världens mest jämställda land?	43
Det har gått framåt	43
Liberal feminism	44
En rationell angreppspunkt	44
Kvinnor på arbetsmarknaden	45
En ond cirkel av ojämställdhet	45
Diskriminering på arbetsmarknaden	46
Karriärbeslut	46
Partnerval	46
Val av tid med barnen	46
Offentliga system drar i fel riktning	47
Stoppa diskrimineringen	47
Name and shame	48
Engagera arbetsmarknadens parter	48
Karriär ska löna sig	48
Mjuka socialförsäkringar	48
Fler karriärvägar	49
Låga inkomster för kvinnor	49
Tid för arbete, barn och fritid	50
Barnförsäkring i stället	50
Pappamånader	50
VAB-dagar	51
Jämställdhetsbonus II	51
Taket i försäkringen	52
Hushållsnära tjänster	52
Barnomsorgsgaranti	52
Förskola på nätter och helger	52
Neutral information från samhället	52
Flexibel arbetstid	53

Förord

Den 1 december 2006 gick startskottet för ett utvecklingsarbete inom folkpartiet liberalerna som går under namnet "Vision 2014". Vi måste hitta vägar att gå från ett samhälle genomsyrat av socialdemokratiska värderingar i riktning mot social-liberalism. Då är en mandatperiod inte nog. De närmast årens viktiga reformer ska bygga på de överenskommelser som Allians för Sverige slöt före valet. Vad som ska hända därefter är en öppen fråga, som vi ska hjälpa till att besvara.

Under rubriken "Det klämda Sverige" presenterade partistyrelsen inriktningen för vår arbetsgrupp, som fick namnet "En växande och friare medelklass". Vi ska föreslå åtgärder för att göra det lättare för medelklassen i vid bemärkelse att få vardagen och ekonomin att gå ihop. Dels för att de ska tycka att det är lönt att kämpa på och ta nya tag i föreningslivet, på jobbet och i familjen eller kanske orka starta eget. Dels för att de som inte ingår i medelklassen ska tycka att det är lönt att sträva efter att komma in. Folkpartiet ska naturligtvis fortsätta ha fokus på de individer som har de allra största behoven av samhällets stöd. Men just därför är medelklassens villkor så viktiga. Som det står i direktiven från partistyrelsen: "Om det klämda Sverige tappar sugen är det glömda Sverige den stora förloraren."

Det finns stora könsskillnader när det gäller både brist på tid och pengar. Kvinnor är i större utsträckning än män dubbel- eller trippelarbete, klämda mellan lönearbete, barn och ibland även andra anhöriga som behöver deras hjälp. Kvinnor tjänar i genomsnitt 20 procent mindre än män. Ämnet för gruppens första delrapport är därför jämställdhet. Det innebär inte att vi har haft ambitionen att skriva en heltäckande jämställdhetsrapport – en sådan antogs av folkpartiets landsmöte så sent som 2005. Vi har försökt hålla oss inom de ramar som satts av vårt uppdrag.

Den här rapporten kommer att behandlas först av folkpartiets partiledning, därefter av partistyrelsen och slutligen av landsmötet i september 2007.

Vi planerar sedan att återkomma med ytterligare delrapporter under tiden fram till landsmötet 2009:

Mobilitet. Här granskar vi de hinder som klass, kön, ursprung, funktionshinder med mera lägger i vägen för möjligheter i arbetslivet, och vad vi kan göra åt dem. En utgångspunkt är att klassresan börjar i klassrummet. Det finns även andra politikområden som är viktiga för att alla ska ha möjlighet att delta på lika villkor såsom integrations-

politiken. Inget av dessa politikområden kommer dock att närmare behandlas. En viktig punkt är att det ska löna sig att arbeta och utbilda sig. Vi tittar närmre på den sammanpressade lönestrukturen, progressiv skatt och annat som påverkar incitamenten. Hur kan vi få fler att våga starta eget? Vi diskuterar LAS-regler och provanställningar.

Trygghet. Väl fungerande socialförsäkringar som uppmuntrar till mobilitet är en viktig del av tryggheten. Vi diskuterar ofrivillig deltid, otrygga anställningar, behovet av en pålitlig offentligfinansierad välfärd, hur vi kan stärka det civila samhället och hur vi kan skapa en ökad egenmakt. Sparande och tillgång till kapital är en viktig del av trygghet och egenmakt och kommer därför att diskuteras.

Offentlig sektor som förebild. En stor del av arbetsmarknaden har politiker mer direkt ansvar för. Här finns också en mycket stor del av kvinnors arbetsmarknad idag. Hur kan vi använda det instrumentet för att skapa jämställdhet, mobilitet och trygghet?

Tid och pengar. De flesta har skiftande behov av tid och pengar under livet. Vi tittar på vad staten kan göra för att hjälpa individer att fördela båda delarna över livet på ett sätt som passar dem. Förslag som diskuteras är kompetenskonton, att ta ut ett pensionsår i förskott, tidsbank för ledighet med mera.

Entreprenörskap och villkor för företagande. Att kunna förverkliga sin idé om en födkrok eller skapa ett växande företag är viktiga delar i en politik för en både växande och friare medelklass. Tillgång till riskkapital, sociala trygghets-system, ökande inkomstmöjligheter är några viktiga beståndsdelar liksom att underlätta olika former av entreprenörskap inom ramen för de offentligt finansierade tjänsterna.

Vi väntar oss många reaktioner på varje delrapport, och kommer därför att bli klokare under resans gång. Som avslutning samlar vi våra erfarenheter och kunskaper till ett program som ska ge en helhetsbild av vad folkpartiet kan göra för det klämda Sverige. Gruppens förslag ska presenteras i början av 2009 för att sedan kunna behandlas av landsmötet senare samma år.

Karin Pilsäter
Agneta Berliner
Johanna Elgenius
Christer Nylander
Helene Odenjung
Ulf Öfverberg
Andreas Bergström (sekr.)

Landsmötet föreslås besluta:

1. En rad politiskt beslutade system får till effekt att skillnader mellan könen förstärks, upprätthålls eller inte motverkas på det sätt som var tänkt. Folkpartiets jämställdhetspolitik ska ha som utgångspunkt att undanröja dessa systembrister.
2. En ny ”Hagauppgörelse”. Regeringen bör samla arbetsmarknadens parter till en överenskommelse om vilka åtgärder staten och parterna ska vidta för att öka jämställdheten i arbetslivet.
3. Jämställdhetslagen måste göras mindre krånglig genom att kravet på handlingsplaner för jämställda löner på enskilda arbetsplatser tas bort. De har inte fyllt sin funktion.
4. Överför jämställdhetsmål till tingsrätterna, gärna till ett fåtal tingsrätter som specialiserar sig på sådana mål.
5. Ett antal indikatorer på jämställdhet i arbetslivet bör tas fram som större arbetsgivare ska använda. En samlad redovisning av dessa ska göras tillgänglig, så att allmänhet, media, presumtiva kunder och anställda kan granska och jämföra. Detta bör gälla offentliga arbetsgivare samt statliga och publika företag.
6. Den offentliga sektorn är en stor arbetsgivare där politiken har ett direkt ansvar för arbetsformer, löner och anställningsvillkor. Offentlig sektor bör därför gå fram med ett brett program för jämnare könsfördelning, utökade utvecklingsmöjligheter, fler karriärsteg, underlätta för kvinnor att ha ledande positioner. En särskild rapport om detta presenteras.
7. Arbetstidslagstiftningen bör förändras så att den enskilde får ett betydligt större inflytande över sin egen arbetstid, både längd och förläggning. De offentliga arbetsgivarna skall motverka att kvinnor fastnar i ofrivilliga deltidsanställningar.
8. Marginaleffekter för arbete ska minskas. De har särskilt stor effekt på kvinnors arbetsutbud och därmed på jämställdheten. Utöver beskattningen är bostadsbidrag och underhållsstöd viktiga att reformera i syfte att minska marginaleffekterna.
9. Socialförsäkringarna får inte vara utformade så att de används som utfyllnad vid frivilligt deltidsarbete eller på annat sätt minska incitamenten att försörja sig själv. Samtidigt måste de kopplas till bra stöd på vägen till egen försörjning.
10. Regeringen ska göra en genomgång av fortbildningsmöjligheter inom kvinnodominerade sektorer av arbetsmarknaden. Målet är att det ska finnas tydliga karriärvägar inom alla de vanligaste yrkena.
11. Inför individuella kompetenskonton – ett bra sätt att utöka utvecklingsmöjligheter oavsett kön.

12. Utvidga skatterabatten för hushållsnära tjänster till att även omfatta direktanställning av exempelvis barnvakt samt beakta vikten av fortsatta skattesänkningar i tjänstesektorn i vidare bemärkelse.
13. Föräldraförsäkringen. Statens stöd till barnfamiljerna bör bland annat ha som mål att ansvaret för barnen fördelas mera lika mellan föräldrarna. En viktig del i detta är att föräldraförsäkringen fördelas mer lika. Därför bör en jämställdhetsbonus snarast införas. Effekterna av denna och den nyligen genomförda takhöjningen bör nog utvärderas för att se om ytterligare åtgärder behövs.
14. Den så kallade ”2,5-års-regeln”, undantaget för föräldrar som har lägre inkomst mellan barnafödande, cementerar normen att småbarnsmammor ska arbeta deltid. Det bör vara upp till föräldrar att göra avvägningen mellan arbetsinkomster och ledighet. Undantagsregeln ska därför avskaffas.
15. De två månader per förälder som idag är ”öronmärkta” ska kvarstå. Syftet med de öronmärkta månaderna har varit att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden genom en mer jämställd fördelning av hemarbetet och att ge barn en möjlighet att få en tidig anknytning till båda sina föräldrar.
16. Föräldrar kan idag överlåta ersättning för vård av sjukt barn till någon annan som är berättigad till sjukpenning. Den rätten bör utökas. Det ska vara möjligt att överlåta ersättning till vem som helst eller att använda den för att köpa tjänster från ett företag.
17. Försäkringskassan bör tydligare upplysa föräldrar om den ekonomiska helhetsbilden vid föräldraledighet. Flera ekonomiska faktorer gör att en delad ledighet är mer gynnsam än vad det först kan verka. Mödra- och barnavården ska ge en allsidig information om hur föräldraansvaret kan fördelas.
18. Valfriheten måste öka med en barnomsorgspeng, som kan användas även för barnomsorg på andra tider än de mest vanliga.
19. Idag skiljer sig möjligheten till förskola på andra tider än vanlig kontorstid mellan kommunerna. Alla kommuner bör erbjuda dem som inte kan lösa sina behov på annat sätt, barnomsorg också på obehövligt arbetstid.
20. Platsgarantin i förskolan måste bli skarpare, så att föräldrarna vet när de kan gå tillbaka till arbete. Om kommunen inte kan hålla garantin ska de vara skyldiga att ge föräldrarna en ekonomisk ersättning som ger möjlighet att lösa barnomsorgsbehov på annat sätt om kommunen brister, i jämförelse med vårdgarantin.

Reservation punkt 5

Carl B Hamilton, Jan Ertsborn, Ann-Cathrine André

Den föreslagna krångelökande redovisningen ska inte gälla företag. Sista meningen borde lyda: ”Detta bör gälla offentliga arbetsgivare.”

Sverige – världens mest jämställda land?

Jämställdhet handlar inte om antal, utan om makt. Makt över sin egen tillvaro såväl som i samhället i stort. Generellt sett har kvinnor mindre makt än vad män har, såväl över det egna livet som samhällslivet. Makt är ett begrepp som för många är negativt laddat. Men vi ser det som möjligheter att själv avgöra hur vardagen och framtiden ska se ut, efter sina egna drömmar och önskemål.

Makt och ansvar hänger intimt ihop. Och det tar tid.

”Inte kommer kvinnorna att uppfylla de plikter som är förenade med deras kön, förrän de blivit upplysta samhällsmedborgare och självständiga varelser genom att tjäna sitt eget levebröd oberoende av männen. För att undvika missförstånd vill jag bara tillfoga att jag menar på samma sätt som en man är oberoende av en annan.” Det skriver Mary Wollstonecraft, i sin stridsskrift Till försvar för kvinnans rättigheter redan år 1792.

Mary Wollstonecraft som räknas som den liberala feminismens moder påtalar att ”Jag medger att kvinnan har många olika förpliktelser. Med det handlar om mänskliga plikter, och jag vidhåller bestämt att de principer som bör styra uppfyllandet av dessa måste vara desamma för båda könen.”

Det har gått framåt

Sedan 1792 har enormt mycket hänt. I Sverige är det över 150 år sedan flickor fick allmän skolgång, under tiden har alla utbildningsvägar till sist öppnats för kvinnor. Mary Wollstonecrafts krav på upplysning och utbildning för kvinnor är helt uppfyllt, dagens kvinnor har till och med mer utbildning än männen och förvärvsfrekvensen är jämförbart stor.

Under lång tid handlade jämställdhetsarbetet i hög grad om att upphäva och förändra direkt diskriminerande lagstiftning, så kvinnor blev myndiga, fick äga, arva och förvärva. Äktenskap upphörde att vara saklig grund för uppsägning och alla yrken öppnades för kvinnor. De särskilda kvinnolönerna avskaffades och många andra diskriminerande regler togs bort.

På alla samhällets områden har också stora förändringar skett. Ibland snabbare, ibland långsammare. Detta visar att jämställdhetsarbetet lönar sig, och kvarvarande utmaningar kan vi ge oss i kast med en stark känsla av hopp. Det går att förändra!

Idag finns ingen direkt diskriminerande lagstiftning. Däremot är en rad system och regler utformade på ett sätt som gör att de val och beslut vi tar om vår vardag och framtid påverkas i viss riktning. Det är dessa som måste identifieras och neutraliseras.

Liberal feminism

Kvinnor diskrimineras på grund av sitt kön i hela världen. Mannen är norm, kvinnan utgör undantaget. Strukturer, traditioner och normer gör att människor inte i främsta hand bedöms som individer utan efter könstillhörighet. Lönerna är systematiskt lägre i kvinnodominerade yrken än i mansdominerade. Kvinnor känner i högre utsträckning än män frustration över att inte ha makt över sitt eget liv. Män stängs inne i mansroller som bland annat hindrar dem att ta det ansvar som pappor som de skulle vilja.

Att se detta mönster och vilja bryta det är att vara feminist.

Ekonomien och filosofen Amartya Sen har argumenterat för att kvinnor i många delar av världen uppvisar deformerade preferenser, även när det handlar om väldigt basala saker som näringsintag, hälsa, säkerhet och fysiskt välmående.¹

Om man inte vet vad det innebär att verkligen vara och känna sig välnärd och mätt, är det kanske möjligt att man är, om inte nöjd, så likgiltig inför det stadium av kontinuerlig undernäring som man befinner sig i. Om man aldrig har fått lära sig att läsa och fått sig itutat att undervisning inte är till för kvinnor är det lätt att internalisera och godta sin andraklassstatus och lära sig att inte sträva efter, eller kanske ens önska det som traditionen har placerat utom räckhåll.

Amartya Sens exempel skiljer sig en hel del från svenska kvinnors vardag. Men könsroller och genusstrukturer påverkar våra liv och våra val på ett sätt som de kanske inte hade gjort om strukturerna varit mindre tvingande. Det måste vara en socialliberal politikens uppgift att bryta de mönster som styr våra liv i banor och till val som inte är självständiga. Det handlar helt enkelt om att öppna upp fler livschanser för människor.

En rationell angreppspunkt

Normer och traditioner är svåra för politiken att påverka, annat än på lång sikt. Men ojämställdhet vilar också på mer rationella grunder. Ojämställdhet uppstår i konkreta beslutssituationer, där individerna gör val som är rationella för dem just då.² Idag är det i flera situationer åtminstone ekonomiskt rationellt att göra ojämställda val. De valen leder i sin tur till att det i andra situationer blir rationellt att fortsätta i samma riktning. På så sätt uppstår en ond cirkel av ojämställdhet.

Vår analys visar att det finns en rad politiska system som understödjer de ojämställda valen i varje beslutssituation. En del av systemen är sådana där det inte har varit självklart för

¹ Se exempelvis Amartya Sen "Gender Inequality and Theories of Justices", ur "Women, Culture, and Development: A Study of Human Capabilities", M Nussbaum och J Glover (Oxford: Clarendon Press, 1995) samt Amartya Sen "Internal Consistency of Choice", Presidential Address of the Economic Society 1984, *Econometrica* 1993.

² Mycket av de grundläggande tankarna i rapporten är inspirerade av Magnus Henrekson, *Vägar till ökad jämställdhet i svenskt näringsliv*, SNS förlag 2004.

Jämställt och segregerat

Baserat bland annat på andelen kvinnor på arbetsmarknaden (ca 50 procent), andelen kvinnliga parlamentariker (ca 45 procent) och kvinnors löner (80 procent av männens) har FN pekat ut Sverige som ett av de mest jämställda länderna i världen. Men väljer vi andra mått är bilden inte alls lika ljus.

Deltidsarbete är mycket vanligt bland svenska kvinnor, vilket gör att kvinnors deltagande på arbetsmarknaden ofta inte är på samma villkor som männens. Deltidsarbetet hänger också samman med att Sverige har den mest könssegrigerade arbetsmarknaden i OECD, enligt en ILO-undersökning. Kvinnor har alltså kommit ut på arbetsmarknaden, men de arbetar i mycket stor utsträckning med samma uppgifter som tidigare; de har ansvaret för barn och äldre, städar, lagar mat etc.

För 30 år sedan låg Sverige betydligt lägre än jämförbara länder vad gäller kvinnliga chefer. Idag är vi genomsnittliga, både mätt som andelen företag med minst en kvinna i toppen (strax över det globala medelvärdet) och andelen kvinnor i ledningen för medelstora företag (strax under det globala medelvärdet) enligt en färsk undersökning av den internationella revisions- och konsultbyrån Grant Thornton. Det lyft Sverige har gjort är till stor del genom offentlig sektor (där cheferna sällan har lika bra villkor som i privat sektor).

En lika stor andel kvinnliga mellanchefer som manliga vill göra karriär. Men kvinnorna ser många fler hinder på vägen än männen, bland annat att de motarbetas på grund av sitt kön (enligt en enkätundersökning av Monica Renstig m.fl.) Det speglar sig också i att andelen kvinnor minskar för varje steg uppåt i hierarkin. Detta fenomen brukar också kallas glastaket, en osynlig barriär som hindrar kvinnors karriär.

En fjärdedel av svenska företagare är kvinnor. De har i genomsnitt färre anställda och är verksamma i branscher där företagen har sämre förutsättningar att växa sig stora.

Källa där inte annat framgår: Magnus Henrekson, *"Vägar till ökad jämställdhet i svenskt näringsliv"*, SNS förlag 2004.

politiker att de har en effekt på jämställdheten, som hög och progressiv skatt. Andra system är tänkta att öka jämställdheten, men har fått begränsad eller motsatt effekt genom sin utformning, som jämställdhetslagen och organisationen av offentliga välfärdstjänster.

Systemen innehåller ingen direkt könsdiskriminering, men när de påverkar beslutssituationer där förutsättningarna redan är skeva av andra skäl verkar de ändå i riktning mot minskad jämställdhet. Det kan jämföras med två personer

som spelar Monopol, där en person får ett rejält försprång och sedan vinner spelet. Reglerna är lika för båda, men har spelarna inte samma startposition kan de ändå ge orättvisa effekter.³

Den onda cirkeln kan bara brytas helt om det finns en strävan hos individerna att fatta individuella beslut, ibland i strid mot både tradition och vad som är kortsiktigt rationellt. En sådan strävan finns i stor utsträckning idag, jämställdhet är ett ideal för de allra flesta. Ett konkret exempel är föräldraförsäkringen, där män sakta ökar sitt uttag av ledighet. Men så länge offentliga system verkar i motsatt riktning går utvecklingen långsamt. Det är svårt att veta hur starka traditionerna egentligen är – så mycket har ändå hänt de senaste hundra åren. Kanske försvagas traditionen snabbt om den ekonomiska logiken ändras?

Den enklaste lösningen på ojämställda system är ofta att bevara systemfelen men hitta sätt att kompensera för dem. Kvotering är ett sådant exempel. Sådana lösningar måste användas med mycket stor försiktighet, eftersom spridningen inom könen är så stor att de ger andra orättvisor, mot både män och kvinnor. Det innebär en intressant balansgång, en utmaning för oss liberaler. Vi ska inte försöka tvinga människor att välja sitt liv efter hur andra vill ha det. Politiken måste förändras till att bli mindre styrande och mindre konserverande.

Kvinnor på arbetsmarknaden

Under lång tid har väldigt mycket av debatten om jämställdhet, skillnader i lön och arbetsvillkor, betalt kontra obetalt arbete etc till slut kokat ner till en ren debatt om fördelningen av föräldraledigheten. De flesta argument för och emot dagens individualisering av föräldrapenningen såväl som en ytterligare utökning av dessa dagar är väl kända. Vi har därför valt att istället fokusera på kvinnornas åter-etablering på arbetsmarknaden. Det mönster som uppstår då har omfattande betydelse för hela samhället.

Kvinnor är väl utbildade men finns i hög grad inom sektorer som har lägre nivåer på löner och där löneutvecklingen över tid är sämre. Detta beror både på individuella reella faktorer som på förväntningar och samhällsorganisation. Kompetens och kunnande är inte en gång för alla vunnen i och med utbildningen utan vi fortsätter, i olika takt, att utveckla detta under arbetets gång.

När kvinnor på bred front har anträt arbetsmarknaden, har denna i stället i hög grad organiserats utifrån förutsättningen att kvinnan likafullt ska ta huvudansvaret för hem och barn. En självförstärkande process uppstår, där deltidsarbetet ofta är norm och arbetet organiseras utifrån förutsättningen att engagemanget är begränsat, arbetstagaren har kortare eller längre återkommande avbrott och därför behöver vara

utbytbar. Utvecklingsmöjligheter är ofta sämre, delvis utifrån en rationell förväntan om att sådana ändå inte kommer att tas.

Eftersom återetableringen efter föräldraledighet är en central faktor väljer vi i det följande att fokusera på några system och regelverk som förstärker och upprätthåller mönstret av begränsning av både tid och engagemang i arbetet.

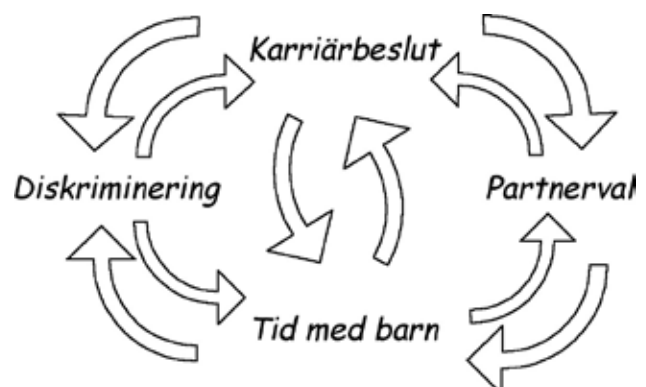
Att bryta mönster och system som hindrar individer från att vid sina köksbord – eller var nu besluten tas – bestämma om sin vardag och sin framtid efter egna drömmar och önskemål är en bjudande uppgift för det liberala partiet.

En ond cirkel av ojämställdhet

Det finns vissa kritiska beslutssituationer där mycket av ojämställdheten på arbetsmarknaden uppstår. Var och en av dem ger dessutom rationella skäl för ett par av de andra, så att de bildar en ond cirkel. De fyra beslutssituationerna och kopplingarna mellan dem som beskrivs här ska inte ses som ett försök att ge en fullständig beskrivning av hur könskillnader uppstår och upprätthålls i samhället, men vi tror att de bildar en användbar illustration.

Den beskrivning som följer här är baserad på vanliga stereotyper. Eftersom Sverige har den mest könsuppdelade arbetsmarknaden i västvärlden är det inte en allt för stor förenkling att använda begrepp som kvinno- respektive mansdominerade yrken. Och de beslut om karriär och föräldraledighet som är så avgörande för jämställdheten fattas i mycket hög utsträckning av en man och en kvinna som lever ihop. Senare i livet är det vanligt med separationer, men det är få par som separerar den allra första tiden med småbarn. Därutöver finns självklart en mindre grupp ensamstående och samkönade par som skaffar barn. Deras beslut har inte lika självklart betydelse för de problem som beskrivs nedan.

En ond cirkel av ojämställdhet. Fyra olika besluts-situationer där ojämställdhet skapas, och hur de påverkar varandra. I texten förklaras de pilar som pekar mot en viss beslutssituation under rubriken för den situationen.

³ Bo Rothstein för ett motsvarande resonemang i artikeln *Den moderna könsmaktsordningens grundbult* (Statsvetenskaplig tidskrift 1999, årg. 102, nr 1). Rothstein har här inspirerats av ekonomen Brian Arthurs forskning om fall där marginalavkastningen är ökande i stället för, som normalt, minskande.

Diskriminering på arbetsmarknaden

Eftersom unga kvinnor statistiskt sett kommer att vara föräldralediga mycket och sedan jobba deltid, det vill säga satsa mindre på karriären, är det rationellt för arbetsgivare att välja bort dem.

Karriärbeslut

Kvinnor och män väljer i stor utsträckning olika utbildningar och yrken. Överlag är de yrken där män dominerar mer välbetalda och erbjuder bättre karriärmöjligheter. Alla de tre andra faktorerna medverkar till att göra det rationellt. Eftersom kvinnor diskrimineras på arbetsmarknaden har de mindre incitament att satsa på karriären. Eftersom kvinnor i snitt tjänar betydligt mindre än de män de är ihop med blir det ekonomiskt rationellt att prioritera mannens karriär. Eftersom kvinnan i ett förhållande sannolikt kommer ta huvuddelen av tiden med barnen, och mannen sannolikt kommer arbeta heltid eller mer än så, har han mer att tjäna på att välja ett karriäryrke.

Partnerval

I ett parförhållande i Sverige är mannen i snitt 2,7 år äldre än kvinnan. Attitydundersökningar visar att de flesta män har svårt att tänka sig att vara tillsammans med någon med högre inkomst, och vice versa. Två faktorer medverkar till att göra det rationellt. Har kvinnan valt en ekonomiskt olönsam karriär gäller det för henne att dela liv med någon som drar in pengar till hushållet. Eftersom många män väljer att arbeta heltid är det en fördel att hitta någon som ger honom bra möjligheter till det, t.ex. genom att kvinnan tar huvudansvaret för barnen.

Val av tid med barnen

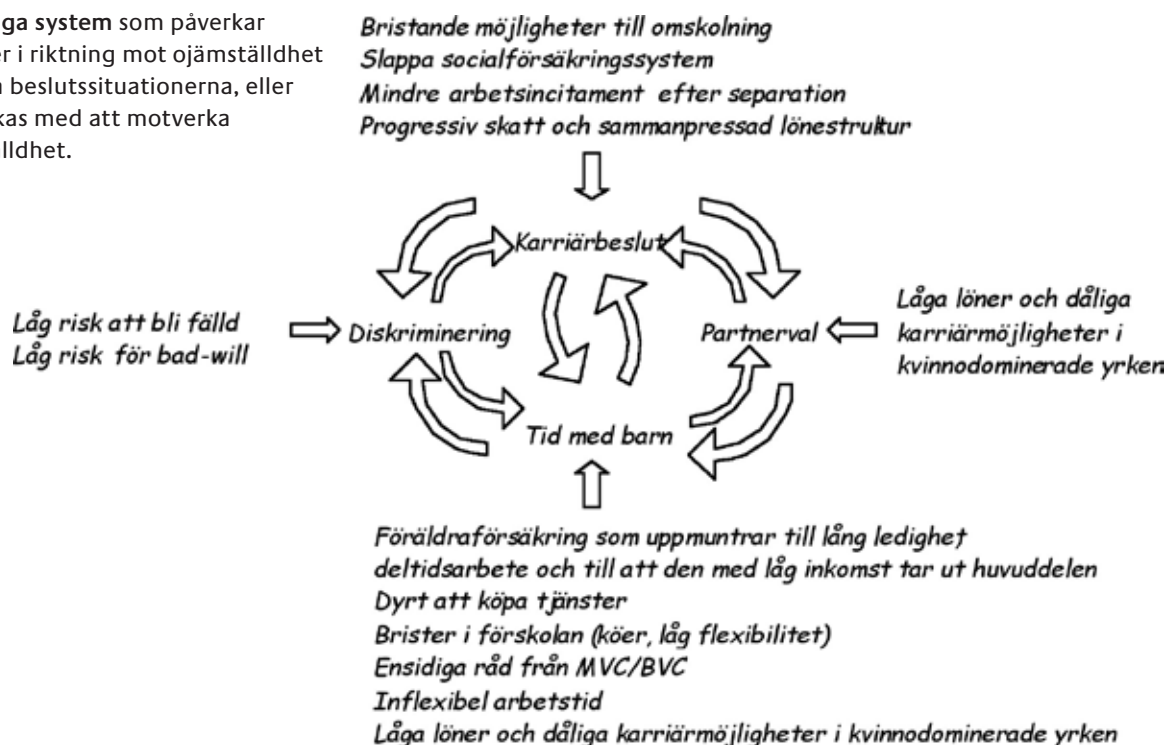
Par övergår ofta till mer traditionella könsroller efter att de skaffat barn. (Se faktaruta.) De andra tre beslutssituationerna medverkar till att göra det rationellt. Eftersom kvinnans möjligheter till karriär är mindre blir det rationellt för henne att satsa mer av sin tid på familjen. Om det, oavsett diskriminering, finns mindre karriärmöjligheter i kvinnans än i mannens yrke är det rationellt att hon är borta mer än han från jobbet. Och om mannen har högre lön än kvinnan är det ekonomiskt rationellt att hon är borta mer från jobbet.

Små barn tar tid

SCB:s tidsstudie från 2000/2001 visar att både män och kvinnor får en radikal ökning av tiden de lägger på "obetalt arbete" när de får småbarn. Bland sammanboende tar kvinnorna huvudansvaret, och lägger ca 41 timmar i veckan på det jämfört med männens 27 timmar. Ensamstående kvinnor lägger ner ca 32 timmar, ensamstående män med småbarn är för få för att redovisas i statistiken.

Tidsanvändningen går i rätt riktning: Jämfört med undersökningen 10 år tidigare har skillnaderna minskat mellan kvinnor och män när det gäller både betalt och obetalt arbete. Jämfört med övriga Europa lägger svenska kvinnor minst tid på hushållsarbete, och ligger trea efter Norge och Finland när det gäller fritid.

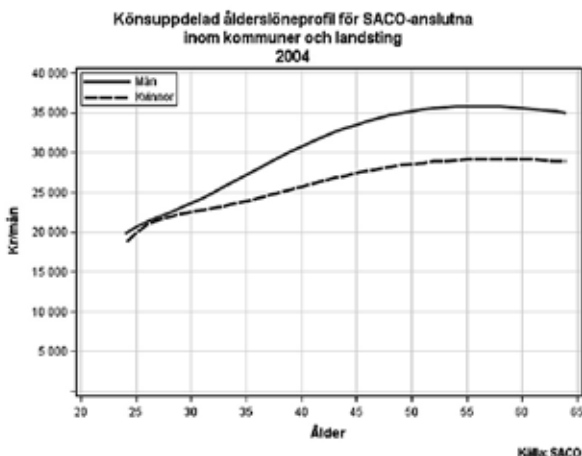
Offentliga system som påverkar individer i riktning mot ojämställdhet i de fyra beslutssituationerna, eller misslyckas med att motverka ojämställdhet.

Offentliga system drar i fel riktning

För var och en av de fyra beslutssituationerna ovan går det att hitta offentligt beslutade system som konserverar situationen. Åtgärder som har införts delvis för att möjliggöra för kvinnorna att komma ut på arbetsmarknaden – förskola, äldreomsorg, föräldraförsäkring – har lett till att många kvinnor visserligen deltar, men på helt andra villkor än männen.

För 35 år sedan avskaffades sambeskattningen, en av de viktigare jämställdhetsreformerna – och sedan dess har kvinnorna på mycket bred front anträt arbetsmarknaden. Samtidigt har kvinnor i hög grad bibehållit huvudansvaret för hem och familj. Samhället har i hög grad organiserats för att det ska vara möjligt. Detta gäller i särskilt hög utsträckning de offentliga systemen och de offentliga arbetsgivarna med deltidstjänster, en arbetsorganisation med centraliserat beslutsfattande, standardiserade uppgifter och små utvecklingsmöjligheter.

80 % till kvinnorna

Enligt medlingsinstitutets lönestatistik för 2004 tjänar kvinnor 83 procent av vad män gör. Det allra mesta kan förklaras av kortare arbetstid, lägre löner i kvinnodominerade yrken och utbildningsskillnader. Den återstående skillnaden är då 8 %. Av detta kan sannolikt en del förklaras av skillnader i arbetslivserfarenhet, där kvinnor ligger betydligt lägre. Det som inte kan förklaras av någon annan faktor, några få procent, innebär att kvinnor får lägre lön än män utan någon rimlig förklaring. Diskrimineringen kan förstås vara större i enskilda fall.

Att huvuddelen av löneskillnaderna kan förklaras på gruppnivå är inte detsamma som att de är rättvisa.

Småbarnsåren tycks vara en avgörande punkt där löneskillnaderna uppstår, som i detta exempel från SACO-rapporten Därför tjänar män mer än kvinnor (2003).

Sverige hade en dålig utgångspunkt för 30 år sedan med en låg andel kvinnliga chefer jämfört med USA och andra länder i Europa. När sedan arbetsmarknaden helt formades utifrån tanken att kvinnor skulle jobba i offentlig sektor (skulle fortsätta passa upp männen fast med kollektivavtal) cementerades den strukturen. Sverige har den mest könssegregerade arbetsmarknaden i västvärlden och fortfarande en låg andel kvinnliga chefer (se separat faktaruta).

När man inför formellt sett könsneutrala system – föräldraledighet, förskola, kraftigt utbyggd offentlig sektor – i ett könssegregerat samhälle kommer systemen att samspela med den befintliga uppdelningen mellan könen. Det har gjort att systemen många gånger har gett oavsiktliga effekter. Därför föreslår vi nedan en rad förändringar av systemen så att jämställdheten ska förbättras, samt introducerar en rad nya tankar om hur vi ska gå vidare.

Stoppa diskrimineringen

Diskriminering sker när en person blir negativt särbehandlad just beroende på sin tillhörighet till viss grupp.

De stora löneskillnaderna mellan kvinnor och män omtalas ofta svepande som lönediskriminering, men så är inte fallet. De stora löneskillnaderna går att förklara med andra faktorer, såsom skillnad i bransch, sektor, nivå, erfarenhet. Rensat för alla dessa faktorer återstår en kvarvarande ren diskriminering som enligt olika undersökningar varierar inom branscher och sektorer. Denna ska givetvis bekämpas.

Brott mot jämställdhetslagen avgörs i Jämställdhetsnämnden och Arbetsdomstolen. I båda fallen är representanter för arbetsmarknadens parter med och avgör målen. Det innebär en tydlig markering att förbudet mot diskriminering är en förhandlingsfråga, i stället för en rättighet. Det ger också konkreta effekter, mycket få mål leder till fällande dom i Arbetsdomstolen.

Systemet är inte rimligt. Jämställdhetsmål bör överföras till tingsrätterna, gärna till ett fåtal tingsrätter som specialiserar sig på sådana mål, på samma sätt som med t.ex. miljömål.

En ytterligare markering om att jämställdhetslagen inte behöver tas på allvar idag är 31 §, som säger att JämO:s uppgift i första hand är att se till att arbetsgivare följer lagen frivilligt. Det är ett udda resonemang. Alla andra lagar ska följas oavsett om man vill det eller inte. Paragrafen bör tas bort.

De stora skillnaderna i löneutfall beror på skillnader i yrke, bransch och nivå och erfarenhet. En brist i jämställdhetslagen är att kraven på handlingsplaner för jämställda löner som ska upprättas enligt 11 § är svåra att leva upp till, utan att göra nytta som är proportionell mot administrationen. Den kartläggning av löneskillnader som ska göras på arbetsplatsen räcker för att visa de problem som finns. Handlingsplanerna verkar bra i teorin men treårsplaner fungerar inte på en dynamisk arbetsplats där medarbetare börjar och slutar.

Dessutom visar undersökningar att de direkta löneorättvisorna mellan anställda med motsvarande tjänster är mycket små. De stora problemen är de olika värderingarna som har gjorts, och fortfarande görs, av arbete i olika sektorer. Det löser vi inte genom handlingsplaner på enskilda arbetsplatser.

Jämos kartläggningar visar att många företag struntar i att bedriva det jämställdhetsarbete de är ålagda att göra, eller gör det bristfälligt. Enligt resonemanget ovan kan bristerna delvis bero på att lagen är fel utformad. Jämo har även föreslagit att det borde vara möjligt att utdöma böter till de företag som inte gör lönekartläggningar åtminstone vartannat år.

Name and shame

En annan möjlig väg att uppmuntra företag att göra det som krävs av dem och kanske till och med mer än så är att de uppmanas att uppge för Jämo vilket arbete de bedriver, till exempel via ett enkelt formulär på Internet. Alla uppgifterna skulle sedan finnas tillgängliga på Jämos hemsida med möjligheter att göra olika typer av jämförelser så att journalister och allmänhet får möjlighet att se vilka företag som tar jämställdhetsarbetet på allvar.

De uppgifter som skulle publiceras skulle kunna vara när senaste lönekartläggningen gjordes, vilka löneskillnader den visade, hur företaget arbetar med att lösa eventuella problem, om det bedrivs ett aktivt arbete mot sexuella trakasserier, eventuella fällande domar för diskriminering, hur arbetsgivaren håller kontakt med föräldralediga anställda och så vidare.

Man kan vänta sig att medierna skulle göra sammanställningar när det gäller åtminstone de större företagen, vilket ger skapar incitament för dem att förbättra sig. Modellen är inspirerad av EU:s arbetsmetoder inom ramen för Lissabon-processen för att få länderna att tävla mot varandra i att genomföra åtgärder för ökad konkurrenskraft.

Engagera arbetsmarknadens parter

Från vänsterblocket föreslås ofta kvotering för att lösa jämställdhetsproblem, bland annat till bolagsstyrelser. Vi föreslår inte något sådant i denna rapport, och Allians för Sverige har tydligt tagit ställning emot den typen av åtgärder. Sådana försök att rätta till orättvisor på gruppnivå leder till att nya orättvisor uppstår på individnivå. Men det är ändå ett faktum att själva hotet om kvotering gav vissa resultat i statistiken. När nu Sveriges företag inte kommer att utsättas för den åtgärden frågar vi: vad föreslår ni i stället?

Val av styrelse är en ägarfråga. Många ägare har haft anledning att ifrågasätta rationaliteten i ensidiga urvalskriterier. Den viktiga frågan nu är att ge fler kvinnor möjlighet att utvecklas och inta ledande positioner på många områden. Då växer också ytterligare antalet möjliga rekryteringar även till styrelser.

Bolagsstyrelserna är visserligen enkelt mätbara, men frågan är om detta är det mest relevanta.

Om vi utgår från att intelligens och kompetens är jämt spridd i mänskligheten är det ett samhällsekonomiskt slöseri att inte fullt ut skapa så jämställda villkor att alla har likvärdiga möjligheter.

Kvinnoandelen på ledande positioner har ökat markant på senare år. Samtidigt är det uppenbart att villkoren inte är jämställda. För att komma vidare skulle det behövas ett gemensamt arbete där arbetsmarknadens parter kan identifiera hinder och behov för att öka kvinnors möjligheter.

Vi vill därför att regeringen kallar arbetsmarknadens parter till ett samtal för att starta arbetet med ett sådant program. Där skulle arbete mot diskriminering vara en del. En annan är chefsrollen – många uppfattar det som närmast omöjligt att kombinera ett stort ansvarstagande för barn med höga karriärposter. Flera företag anstränger sig redan idag för att ge goda möjligheter att kombinera barn och arbete, de goda exemplen borde spridas.

Karriär ska löna sig

Det är ett väletablerat empiriskt resultat i den ekonomisk forskningen att kvinnor svarar starkare än män på ekonomiska incitament i arbetslivet.⁴ Bland annat har det visats att den stora skattereformen 1991 ledde till ett ökat arbetsutbud bland kvinnor, men i princip ingen effekt för män.⁵ En tänkbar förklaring är att män för det mesta väljer att jobba heltid av tradition, medan det krävs tydliga ekonomiska fördelar för att kvinnorna ska lockas att minska sin tid för hemarbete. Sverige har höga marginaleffekter i låga lönelägen på grund av hög kommunalskatt, bostadsbidrag (som i stor utsträckning går till ensamstående kvinnor), förskoletaxa med mera. Lönestrukturen är mycket sammanpressad, särskilt för kvinnor. Detta ger direkt negativa effekter på jämställdheten. Vi kommer att återkomma i den delrapporten om mobilitet med mer konkreta förslag för hur vi ska minska marginaleffekterna. Se även nedan för resonemang om låga löner i offentlig sektor.

Mjuka socialförsäkringar

Socialförsäkringssystemen minskar också de ekonomiska incitamenten för arbete, på tre sätt. För det första är systemen för mjuka, det går lätt att tänja på reglerna för att få deltidssättning från antingen sjukförsäkring eller a-kassa. Det innebär att inkomstförlusten av att arbeta deltid blir i princip noll. Regeringen tar nu flera steg för att skärpa tillämpningen av de regler som finns.

För det andra är systemen inte tillräckligt inriktade på arbetslinjen. Till exempel är underhållsstöd och bostadsbidrag inte alls kopplade till krav på att försöka försörja sig själv.

4 Henrekson, Magnus och Mats Persson (2004), *The Effects on Sick Leave of Changes in the Sickness Insurance System*. Journal of Labor Economics, Vol. 22, No. 1.

5 Klevmarken, N. Anders, *Did the Tax Cuts Increase Hours of Work? A Statistical Analysis of a Natural Experiment*, Kyklos v53, n3 (2000): 337-62

Om stöden inte var konstruerade så skulle människor i större utsträckning än idag behöva ta hänsyn till att en stor del av alla par med barn separerar innan barnen har flyttat hemifrån. Följden skulle sannolikt bli att fler kvinnor satsade på sina jobb och att ansvaret för hem och barn delades mer lika.

För det tredje har sjukförsäkringen varit dålig på att förebygga ohälsa eller komma med tidiga insatser. Inriktningen har inte varit, och är fortfarande inte, på rehabilitering och liknande utan på att betala ut pengar till de som är sjuka. Folkpartiförslag som finansiell samordning, kortare vårdköer med mera är avgörande för att få försäkringen att fungera bättre. Det är ett jämställdhetsproblem, eftersom kvinnor är kraftigt överrepresenterade i sjukskrivningsstatistiken.

Fler karriärvägar

I en lång rad kvinnoyrken saknas tydliga utvecklings- och karriärvägar. Vi vill att regeringen gör en genomgång av de utbildningsmöjligheter som står till buds inom kvinno-dominerade områden som hotell, restaurang, handel, förskola, vård och omsorg. En väg framåt skulle sedan vara att skapa korta, effektiva utbildningar (gärna på distans och deltid) för dessa grupper. Det bör finnas utbildningar som följer tre olika spår: skräddarsydda chefsutbildningar för de olika grupperna, utbildningar för att specialisera sig inom respektive yrke och utbildning till ett mer välbetalt jobb inom samma sektor (vårdbiträde till undersköterska till sjuksköterska, utbildad personal till barnskötare till förskollärare, butiksbiträde till lageransvarig till inköpschef etc.). Det skulle innebära att alla de kvinnor som har valt yrken med små karriärmöjligheter och platt löneutveckling får nya chanser att byta spår.

En annan brist i utbildningsmöjligheterna idag är att det inte finns individuella kompetenskonton. Det var en reform som hade kommit en bra bit på väg mot att förverkligas när socialdemokraterna avbröt den och drog in de pengar som hade avsatts. Statistiken visar tydligt att kvinnor har svårare att göra karriär trots att de vill det i lika stor utsträckning som män. Det tyder på att män får fler möjligheter än kvinnor att utvecklas i jobbet. Det finns alltså en risk att kvinnor missar karriärmöjligheter dels på grund av diskriminering, dels på grund av att de är frånvarande från jobbet med barn mer än män. Individuella kompetenskonton skulle vara ett sätt att kompensera för detta.

Låga inkomster för kvinnor

När kvinnor blev vanligare på arbetsmarknaden under 1900-talet var det helt accepterat att sätta lägre löner i kvinno-dominerade yrken med hänvisning till att kvinnorna inte var familjeförsörjare. Idag är det förstås förbjudet, men den lönestrukturen lever kvar. Så länge lönerna är anpassade för att mannen ska stå för familjens huvudsakliga försörjning upprätthåller det mönstret att kvinnor väljer män med högre inkomster och vice versa. De låga inkomsterna påverkar också kvinnors val mellan tid på arbetet och tid i hemmet.

Föräldraförsäkringen idag

Föräldrapenning omfattar 390 dagar (ca 13 månader) med en ersättning på 80 procent av tidigare inkomst. Taket ligger på 10 basbelopp (ca 33 600 kr/mån). Föräldrarna får hälften av dagarna var, men kan överlåta dem till varandra så när som på 60 dagar (det som kallas två pappamånader).

Därutöver finns 90 lägstanivådagar som ger 180 kr/dag. Man behöver inte ta ut föräldrapenning för alla dagar man är ledig, på det sättet sprider många föräldrar ut uttaget över en längre period.

Den tillfälliga föräldrapenningen används när barnet är sjukt. Där är taket 7,5 basbelopp.

Det finns data som visar att pappor blir mer benägna att ta ut föräldrapenning om de har högre inkomst, men att detta samtidigt motverkas om pappan har inkomst över och mamman under taket. Högre tak borde i så fall leda till mer jämställd fördelning. Det är svårt att mäta effekten av takhöjningen som gjordes 2006, men Försäkringskassan har inte kunnat se någon avgörande förändring.

Ovan presenterades ett par förslag för att öka karriärmöjligheterna för kvinnor. I den svenska blandekonomin har politiken också påverkat lönenivån för kvinnor på åtminstone tre sätt.

Det första är direkt, genom att politiker är ena motparten i löneförhandlingar i offentlig sektor. Stat, kommuner och landsting skulle kunna agera för att höja lönerna i kvinno-dominerade sektorer. Samtidigt finns ett konflikt mellan olika delar av fackföreningsrörelsen om vem som ska vara löneledande, som det kan vara olämpligt att politiker lägger sig i. En annan möjlighet på samma område är att lägga större tonvikt vid utbildningskrav. Så länge vård, omsorg och skola anställer många utbildade personer blir incitamenten att utbilda sig inom de sektorerna låga. Det håller nere de genomsnittliga lönerna.

Det andra är att välfärdsproduktion i privat regi har motarbetats. Därmed har det inte funnits någon konkurrens mellan arbetsgivare om arbetskraften inom flera kvinno-dominerade yrken. Det har också inneburit sämre möjligheter för kvinnor att starta företag, eftersom många har kunskaper på just de här områdena. Vi vill i det här sammanhanget lyfta fram jämställdhetsfördelar för kundval jämfört med entreprenad. Kvinnor tar ofta huvudansvaret för både barn och äldre anhöriga, kundval i barnomsorg, skola och äldreomsorg ger därför mer makt åt kvinnor. Kundval ger också bättre möjligheter till avknoppning, där personalen (oftast kvinno-dominerad) tar över driften av verksamheten. Den fria etableringsrätt, med kvalitetskrav, som finns i förskola och skola bör följas upp på fler områden.

Det tredje hänger ihop med det andra, den offentliga tjänsteproduktionen har inte erbjudit några tilläggstjänster. Även om en större del av produktionen kan övergå i privat drift nu när majoriteten av kommuner och landsting är borgerligt styrda kommer det inte omedelbart att leda några stora skillnader i kvinnolönerna. Det är fortfarande samma skattepengar som ska användas för att finansiera verksamheten. Men det har också uppstått en marknad för helt privat finansierade tjänster, som kan utföras av samma företag som utför tjänster för kommunens eller landstingets räkning. Till exempel har det blivit vanligare de senaste tio åren att människor köper privat hjälp i hemmet som komplement till den hemtjänst som kommunen finansierar. Den typen av marknader ger helt andra möjligheter till höjda löner, eftersom det inte finns någon gräns för omfattningen och prissättningen av tjänsterna.

Arbetsgruppen kommer att återkomma till den offentliga sektorns roll i det klämda Sverige i en separat delrapport.

Tid för arbete, barn och fritid

Individens val av hur mycket tid de ska spendera med sina barn påverkas i allra högsta grad av föräldraförsäkringens utformning, vilken information om föräldraförsäkringen som sprids och av hur förskola eller annan barnomsorg fungerar.

Föräldraförsäkringen är central i statens stöd till barnfamiljer och gör det ekonomiskt inte bara möjligt utan fördelaktigt att vara hemma med de minsta barnen. Detta är bra.

Taket för högsta dagpenning har höjts den 1 juli 2006, och Allians för Sverige avser att införa en jämställdhetsbonus för mera delat uttag av föräldraförsäkring. Effekterna av dessa reformer bör noga följas och utvärderas för att utröna om dessa reformer ger tillräckliga effekter för det delade ansvaret för barnen.

Föräldraförsäkringen fyller flera syften. En generös föräldraförsäkring ger ökad nativitet. Genom kopplingen till tidigare inkomst stimuleras kvinnor att skaffa en fast anknytning till arbetsmarknaden innan de skaffar barn, vilket ger en stor sannolikhet att de återvänder till arbetsmarknaden efteråt. Pappamånaderna ska stimulera till en mer jämställd fördelning av föräldraansvaret och ge barn en möjlighet att få en tidig anknytning till båda sina föräldrar. Men samtidigt ger försäkringen möjligheter till en traditionell arbetsfördelning mellan könen genom särskilt förmånliga regler vid deltidsarbete mellan barnafödslar och möjlighet att överlåta föräldrapenningdagar mellan föräldrarna.

Forskningen visar att en lång föräldraförsäkring ger kvinnor sämre arbetsmarknadsanknytning, och därmed försämrar jämställdheten.⁶ Även i länder med kortare betald ledighet, eller ingen alls, är det förstås i stor utsträckning kvinnan som

stannar hemma med barnet, ofta längre tid än vad det utgår betalning för.

Barnförsäkring i stället

Att erbjuda offentligt subventionerad barnomsorg före ett års ålder är knappast i nämnvärd utsträckning efterfrågat, och det kan inte anses vara samhällsekonomiskt lönsamt. Däremot bör stödet till småbarnsfamiljerna kunna användas något mer flexibelt än bara till att vara försörjning då man ej arbetar. För många är det angeläget att på ett eller annat sätt upprätthålla ett visst förvärvsarbete även under den första tiden, för företagare kan det vara helt nödvändigt.

Vi föreslår därför att föräldraförsäkringen konstrueras om så att den blir mer neutral mellan olika mönster av ledighet och arbete. Utöver de fyra månader som är örönmärkta för respektive förälder ska ingen ersättning vara kopplad till ledighet. Återstående nio månader ska kunnas användas antingen av någon annan som är hemma från arbetet, på det sätt som tillfällig föräldrapenning kan användas idag, eller som delbetalning för barnpassning. Försäkringen blir därför inte en föräldraförsäkring, utan en barnförsäkring. Med den här konstruktionen missgynnas inte föräldrar som väljer att återgå till arbetet tidigt efter barnets födsel. Försäkringen kommer därmed inte längre på samma sätt bidra till att öka könsskillnaderna på arbetsmarknaden. Det innebär inte att vi rekommenderar föräldrar att låta andra ta hand om spädbarnen, men vi tror att staten bör hålla sig så neutral som möjligt till de olika möjligheterna.

För de fall försäkringen används som delbetalning för barnomsorg ska den beräknas som en genomsnittlig föräldrapenningsättning inklusive arbetsgivaravgift.⁷

Föräldraförsäkringen innehåller idag undantagsregler för föräldrar som har lägre inkomster mellan barnafödslar, förutsatt att mamman blir gravid innan det förra barnet är ett år och nio månader. Regeln utgår ifrån normen att småbarnsmammor arbetar deltid, och att det är statens roll att fylla ut den lägre inkomst som följer av det. Vi menar i stället att det är upp till föräldrarna att göra avvägningen mellan arbetsinkomster och ledighet. Det kan inte vara statens uppgift att spendera skattepengar på att uppmuntra en traditionell arbetsfördelning mellan könen. Många föräldrar har uppfattat dagens regel som att staten lägger sig i hur tätt föräldrarna skaffar barn. Så är givetvis inte fallet, men uppfattningen att mammor ska övergå till deltid är så cementerad som det normala. Den effekten försvinner om regeln tas bort, vilket innebär att staten även i den meningen lägger sig i individens egna val i mindre utsträckning.

Pappamånader

Syftet med pappamånaderna (och mammamånaderna) är att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden genom att papporna stimuleras till att stanna hemma mer, samt att ge barn en möjlighet att få en tidig anknytning till båda sina

6 Magnus Henrekson, *Vägar till ökad jämställdhet i svenskt näringsliv*, SNS förlag 2004.

7 Beräkningsmodellen föreslogs, för VAB-dagar, av Tjänstebeskattningsutredningen, SOU 1997:17.

föräldrar. Det innebär att papporna tar ett större ansvar för hem och barn. Därmed kan mammorna ta ut mindre föräldraledighet och papporna mer vilket sammantaget bidrar till att kvinnorna jobbar mer.

Idag tas mycket av pappamånaderna ut som en förlängning av jul- eller sommarledighet när barnet börjar bli lite större. När den första pappamånaden infördes ledde det till att pappors uttag ökade med i genomsnitt 15 dagar, varav ungefär hälften togs ut innan barnen fyllde två.

Den andra pappamånaden går inte att utvärdera helt än, eftersom föräldraförsäkringen kan tas ut ändå fram till barnet fyller åtta år och reformen infördes 2002. Men pappors uttag innan barnen fyllde två ökade bara med fyra dagar. Samtidigt ökade mammors uttag under den perioden med fem dagar – reformen innebar också en förlängning från 12 till 13 månader, så för de familjer där pappan redan tog ut två månader eller mer av försäkringen innebar den att det fanns fler dagar som mamman kunde ta ut. Det är alltså tveksamt om det blev någon jämställdhetsvinst alls, kanske snarare tvärtom eftersom kvinnors anknytning till arbetsmarknaden minskade!⁸

Eftersom pappamånaderna inte ger de tänkta effekterna bör de villkoras till att de tas ut under den första tiden med barnet, till exempel de första två åren. Vi tycker att grundtanken bakom pappamånaderna är rimlig och forskning visar att det är i barnets intresse; i familjer där pappan tar ut mycket ledighet är risken för separation mindre.⁹

Ibland förs resonemang om att pappamånader och liknande är ett oacceptabelt ingrepp i människors privatliv. Föräldraförsäkringen har, oavsett utformning, ett tydligt inflytande på människors val i mycket privata situationer. Själva kärnan i den här rapporten är att detta inte gäller bara föräldraförsäkringen, utan också många andra politiskt bestämda system. Det går inte att säga att just den utformning som har växt fram under lång tid, och i huvudsakligen socialdemokratiskt styre, är neutral, tvärtom har den tydliga negativa effekter på jämställdheten i kombination med de andra faktorer som beskrivs i denna rapport. Vi vill i detta sammanhang påtala att den lagstadgade rätten att vara ledig från arbetet i ett och ett halvt år inte påverkas av föräldraförsäkringen och dess utnyttjande.

VAB-dagar

Utifrån detta resonemang är det också intressant att titta på den norska modellen för tillfällig föräldrapenning (det som ofta kallas vård av barn, VAB, i debatten). Mammorna tar en klar majoritet av ledigheten vid barns sjukdom i Sverige. (64 %, tar man dessutom hänsyn till att Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering i sin studie av det vanligt

Skattekil

A vill att hantverkare B ska göra ett arbete åt A. B vill ha minst 41 kr netto för arbetet.

A ökar sin inkomst med 100 kr för att betala B. Dessa 100 kr kostar arbetsgivaren 132:42 kr på grund av arbetsgivaravgifterna. A betalar 100 kr till B för arbetet. B måste först betala moms, 20 kr. Av de 80 kr som är kvar går 19:59 i arbetsgivaravgift. Kvar är 60:41. På dessa kommer B:s inkomstskatt, 19:06. Nettot är 41:35. För att A ska kunna ge B en summa som ger B 41:35 netto måste A alltså tjäna in 132:42 i lönekostnad. Mellan bruttot på 132:42 kommer skatt på 91:07 som ger B ett netto på 41:35 kr. Skattekillen är 68.7%.

En sådan skattekil stimulerar egenarbete (eller svartarbete). A kan vara mer än 3 gånger mer ineffektiv än hantverkare B och ändå tjäna ekonomiskt på egenarbete.

förekommande överutnyttjandet av VAB har visat att pappor överutnyttjar försäkringen oftare än mammor blir siffran snarare 67 %). I Norge kan var och en av föräldrarna få ut ersättning för max tio dagar var om året för att vara hemma med sjukt barn (fler om de har flera barn).¹⁰ Systemet sänder en stark signal om att även småbarnsmammor är pålitlig arbetskraft.

Möjligheten att använda försäkringen till att köpa barnomsorg ska också gälla för tillfällig föräldrapenning. Även tillfällig föräldrapenning premierar ledighet. Möjligheten att i stället köpa tjänster kommer leda till att unga kvinnor i mindre utsträckning än med dagens system betraktas som opålitlig arbetskraft. Förslaget skulle vara till särskilt stor nytta för ensamstående föräldrar.

Möjligheten att köpa barnomsorg innebär också ett alternativ för par som har svårt att få ihop VAB-dagarna efter en individualisering.

Jämställdhetsbonus II

Vissa företag bedriver ett aktivt arbete för att få föräldrar att dela på föräldraansvaret, genom att ge höginkomsttagare utfyllnad av inkomstbortfall över taket och genom att visa en tillåtande attityd för män som vill ta ut ledighet. För att uppmuntra detta föreslår vi en jämställdhetsbonus även för företag. Den kan vara direkt kopplad till den jämställdhetsbonus som föräldrarna får, så att företaget får mer bonus ju mer föräldrarna får.

⁸ Artikeln *Effekter av de svenska pappamånaderna* av John Ekberg och Rickard Eriksson i Søkelys på arbeidsmarkedet årgång 23, sid. 269-278, är en bra genomgång av hur föräldraförsäkringen påverkar arbetsmarknaden..

⁹ Se doktorsavhandlingen *Gendering family dynamics: the case of Sweden and Hungary* av Livia Oláh vid Stockholms Universitet 2001.

¹⁰ Småbarnsförelärdres rättigheter, Barne- og likestillingsdepartementet, 2007.

Taket i försäkringen

Taket i föräldraförsäkringen har ofta lyfts fram som en viktig jämställdhetsfråga. Eftersom pappor generellt tjänar mer än mammor gör taket att det i en del familjer blir ett klart större ekonomiskt avbräck om pappan är hemma. Folkpartiet var pådrivande för den höjning av taket som genomfördes förra året. Tyvärr visar den första utvärderingen att höjningen inte gav något resultat, och det är därför inte aktuellt med något omedelbart förslag om ytterligare höjning. Vi kommer ha anledning att återkomma till taken i socialförsäkringarna i kommande delrapporter.

Hushållsnära tjänster

Även efter föräldraledigheten är det i stor utsträckning kvinnor som tar huvudansvaret för det dagliga arbetet med hem och barn, vilket visar sig bland annat i SCB:s tidsstudier. De små löneskillnaderna och höga skatterna på arbete gör det olönsamt att anlita någon som hjälper till med tjänster i hemmet. Även om någon som arbetar professionellt med fönsterputsning, städning, matlagning eller något annat i hemmet utför sysslorna betydligt mer effektivt än sina potentiella kunder, så är det ändå mer lönsamt för dem att lönearbeta mindre och sköta allt hushållsarbete själv. Alternativet har för många blivit att anlita svart arbetskraft. Alliansregeringen inför nu en skattereduktion för hushållsnära tjänster, vilket kommer att göra förhållandena mer rimliga. Förhoppningsvis ska reformen både leda till att det blir lättare att kombinera arbete med barn och till att mer av tjänsterna utförs vitt.

Samtidigt måste vi betrakta reformen som ett första steg. Dels har regeringen redan själv deklarerat att reglerna ska göras enklare framöver, så att skattereduktionen finns där redan vid köpet, i stället för att kunderna måste begära skattereduktionen från Skatteverket, med eventuell jämkning och så vidare. Dels är många hushållsnära tjänster uteslagna. Det går till exempel att få skattereduktion för någon som hjälper till med tvätt i hemmet, men inte för att lämna in tvätt till en tvättfirma. Det går inte heller att få reduktion för att direktanställa någon i hemmet, bara för att köpa tjänster från ett företag. Om reformen visar sig så lyckad som vi tror att den blir finns det därför självklara ytterligare steg att ta.

Det finns även andra tjänster än de man omedelbart tänker på som hushållsnära, och även varor, som sparar tid för familjen och därmed underlättar kombinationen arbete och barn. Ett allmänt lägre skatteläge ger därför klart positiva effekter på jämställdheten.

Barnomsorgsgaranti

En absolut förutsättning för att kunna kombinera arbete med barn är tillgång till välfungerande barnomsorg. Naturligtvis ska samhället inte motverka att föräldrar som vill ta hand om sina egna barn i hemmet gör det. Men i dagens Sverige är det ytterst få som vill leva som traditionella hemmafruar. Så gott som alla föräldrar vill lönearbeta, i större eller mindre utsträckning. Om barnomsorgen håller låg kvalitet, inte finns på de tider när det passar föräldrarna eller har långa köer

hindras föräldrarnas önskningar. Resultatet blir sämre ekonomi både för dem själva och för samhället.

Folkpartiet i riksdagen har de senaste åren arbetat för en skarp barnomsorgsgaranti. De kommuner som inte klarar av att ordna en förskoleplats inom rimlig tid drabbas idag inte av några konsekvenser. Vi vill att kommunen blir tvungen att betala skadestånd till föräldrar som inte får förskoleplats i tid. Det kan förstås uppfattas som en möjlighet för kommunen att köpa sig fri från att ordna förskoleplats. Samtidigt är det oändligt mycket bättre än dagens situation, när det i realiteten inte går att ställa några krav alls på kommunen.

Förskola på nätter och helger

Den barnomsorgspeng som Allians för Sverige har kommit överens om att införa kommer att ge föräldrarna betydligt större valfrihet på området. Det ska gå att välja fritt mellan förskola, dagbarnvårdare, flerfamiljssystem med mera. Den valfriheten kommer att göra det betydligt enklare för de föräldrar som har mindre vanliga arbetstider att hitta ett alternativ som fungerar för dem. Samtidigt kommer det sannolikt fortfarande finnas skäl att se över tillgången till förskola på nätter och helger för de som behöver. Vi föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning som ser över möjligheterna till "nattis" och liknande.

Neutral information från samhället

Mödra- och barnavård har ofta kritiserats för att i sina råd vara inriktade på en traditionell arbetsfördelning mellan könen. Ett exempel är amningsråden, där Livsmedelsverkets rekommendationer är svåra att kombinera med en jämställd fördelning av föräldraansvaret. Samtidigt ska naturligtvis inte fördelarna med amning förnekas. Idag drar Livsmedelsverket, mödra- och barnavården, Socialstyrelsen och Försäkringskassan delvis åt olika håll med sina rekommendationer till föräldrarna. Följden blir en ökad press på dem, kanske särskilt på kvinnorna som i någon mening sviker samhällets förväntningar hur de än betar sig. Representer från de uppräknade aktörerna borde utforma gemensamma riktlinjer för de råd och uppmaningar som ges till föräldrar, där till exempel amningens hälsoeffekter vägs samman med samhällets intresse av ett delat föräldraansvar ur både jämställdhets- och samhällsekonomiskt perspektiv.

Det finns även andra ekonomiska överväganden som föräldrarna kan behöva hjälp med. Det är sannolikt inte många som har uppmärksammat att det jobbskatteavdrag som infördes vid nyår ger klara fördelar för familjer som delar på föräldraledigheten. Om bara den ena föräldern arbetar under året är det ju bara den föräldern som får avdraget, om båda arbetar kan båda få det, helt eller delvis. I föräldraförsäkringen ingår dessutom semesterersättning för de första 120 dagarna *per förälder*. Ju mer föräldrarna delar på försäkringen, desto mer semesterersättning således. Sådan information bör Försäkringskassan inkludera och förklara pedagogiskt i sina broschyrer.

Flexibel arbetstid

En flexiblare arbetstid och mer makt över det egna arbetet skulle betyda mindre stress för många. Folkpartiet har i flera år arbetat hårt för en arbetstidsreform som ger stor frihet för den enskilde att påverka sin arbetstid. Vi vill att den femte semesterveckan, inarbetad semester och eventuella ytterligare lediga dagar som kan komma ska kunna läggas i en timbank som får tas ut som till exempel kortare veckoarbetstid. Arbetsgivaren ska ha starka skäl för att neka en anställd förändrad arbetstid.

Det är en skam för en demokrati där alla partier säger sig vara feministiska att just de offentliga arbetsplatserna uppenbart har de allra sämsta arbetsvillkoren. Inom till exempel vård och omsorg är det idag på de flesta håll mycket svårt att kunna styra sin arbetstid. Här har politiken en mycket viktig roll, eftersom politiker är ytterst ansvariga som arbetsgivare. Vi återkommer till dessa frågor i en senare delrapport.

Verksamhetsberättelse för tiden efter landsmötet 2005

Innehåll

Förord	54
1. Aktiviteter	54
1.1 Landsmötet 2005	54
1.2 Partistytelsen	54
1.3 Partiledningen	55
1.3.1 Organisationsutskottet	56
1.4 Partiråd	56
1.5 Nätverk	56
1.5.1 Nätverk	56
1.6 Stöd till kommunal- och landstingspolitiker	58
1.7 Särskilda satsningar	59
1.8 Medlemsvärvning och medlemsutveckling	61
2. Kommunikation	62
2.1 Interninformation	62
2.2 Material och trycksaker	62
2.3 Valrörelser och kampanjer	63
2.4 Webb och annan digital kommunikation	65
2.5 Tidningen NU	65
2.6 Tryckfrihet	65
3. Övrig utbildning och studieverksamhet	66
4. Internationellt arbete	66
5. Ekonomi	68
5.1 Personal	68
6. Åtgärder med anledning av landsmötesbeslut	68
7. In memoriam	69
8. Liberala ungdomsförbundet	70
9. Liberala kvinnor	70
10. Liberala invandrarförbundet	71
Bilaga 1 Valda av landsmötet 2005	72
Bilaga 2 Riksdagsgruppen 2005/2006, 2006/2007	73
Bilaga 3 Rapport från EU-kansliet i Bryssel	76
Bilaga 4 Årsredovisning för räkenskapsåret 2006	76
Noter	79

Förord

Folkpartiet vann tillsammans med de andra partierna i Allians för Sverige regeringsmakten i valet 2006. Samtidigt gick vårt parti tillbaka, men genom att vi nu sitter i regeringen samt styr över hälften av våra kommuner och landsting gör vi för närvarande Sverige mer liberalt i stället för att skriva aldrig så välformulerade reservationer.

Folkpartiet var pådrivande för bildandet och utvecklingen av ett tätare samarbete mellan de borgerliga partierna – Allians för Sverige. Med Alliansen förnyades svensk politik och de fyra samarbetande partierna lyckades visa att vi är mer regeringsdugliga än den tidigare vänstermajoriteten.

Folkpartiets medlemstal började stiga efter valframgången 2002 och vi har under de senaste åren stabiliserat oss på en något högre nivå. Efter valet 2006 har vi genomfört en omfattande förändring av personalorganisationen där antalet tjänster på riksorganisationen minskat.

Riksdagens högre ambitioner för stöd till parlamentarikerna och det faktum att tidigare medarbetare fick anställning i Regeringskansliet har trots allt medfört ett relativt stort antal nyanställningar vid riksdagskansliet.

När folkpartiet samlas till landsmöte i september 2007 är det ett för hela Sverige viktigt evenemang. De beslut vårt parti då fattar har vi goda möjligheter att omvandla till verklighet i människors vardag.

Stockholm 2005-06-01

Erik Ullenhag
partisekreterare

1. Aktiviteter

1.1 Landsmötet 2005

2005 års landsmöte hölls på Svenska Mässan i Göteborg den 18-21 augusti. Utskottsförsamlingen sammanträdde i samma lokaler.

1.2 Partistytelsen

Partistytelsen har under perioden haft 19 sammanträden varav sex per telefon.

Vid sammanträdet i september omvaldes den sittande partiledningen. Dessa var Jan Björklund, Anna Grönlund Krantz, Bo Könberg, Cecilia Malmström, Johan Pehrson och Nyamko Sabuni förutom partiordföranden och parti-

sekreteraren. Vid sammanträdet beslutades också att Marit Paulsen och Lennart Gabrielsson skulle vara permanent adjungerade till partiledningen.

Vid oktobersammanträdet samma år antogs en verksamhetsplan för riksorganisationen. Johan Jakobsson meddelade vid det tillfället också att fp-europaparlamentarikern Maria Carlshamre fällts för bokföringsbrott vid Stockholms tingsrätt.

Vid sammanträdet i december 2005 valdes Erik Ullenhag till ny ledamot av partiledningen i stället för Bo Könberg som utnämnts till landshövding i Södermanland. Vid samma tillfälle diskuterade partistyrelsen huruvida man skulle rekommendera riksdagsgruppen att lämna misstroende-förklaring till regeringen på grund av dess hantering av Tsunamikatastrofen. Partistyrelsen beslutade att inte lämna en sådan rekommendation. Vid sammanträdet höll Lars Leijonborg ett föredrag om sin bok om globaliseringen som skulle komma ut i februari följande år. Etiska regler och principer för folkpartiets kandidater och förtroendevalda antogs av partistyrelsen.

Vid sammanträdet i mars 2006 diskuterades några områden där det inte föreligger enighet mellan de fyra allianspartierna och folkpartiets hantering av dessa frågor. Områdena var biståndet, fastighetsskatten, familjepolitiken och energipolitiken.

Vid partistyrelsens sammanträde i maj diskuterades ett förslag till valmanifest och ett antal synpunkter framfördes inför den fortsatta hanteringen i partiledningen.

Vid ett gemensamt telefonsammanträde med riksdagsgruppen informerade Lars Leijonborg om den uppgörelse om energipolitiken som gjorts mellan allianspartierna.

Vid ett sammanträde i augusti 2006 diskuterade partistyrelsen det kommande valmanifestet för alliansen. Vidare diskuterades kommande aktiviteter under valrörelsen.

Vid ett gemensamt telefonsammanträde med riksdagsgruppen den 23 augusti informerade Lars Leijonborg om att enighet nu nåtts om alliansens valmanifest och dess innehåll.

Vid ett likaledes gemensamt telefonsammanträde med riksdagsgruppen den 5 september informerade Lars Leijonborg om dataintrånget i socialdemokraternas intranät och att en person, anställd av LUF, erkänt intrånget. Under dagen hade även partisekreterare Johan Jakobsson lämnat sin tjänst och presschefen Niki Westerberg tagit time-out. Partistyrelsen godkände Lars Leijonborgs åtgärd att utnämna Helena Dyrssen till tillförordnad partisekreterare.

Vid sammanträdet två dagar efter valet, den 19 september, beslutades att tillsätta en etikkommission med Stefan Einhorn som ordförande och Maria Arnholm, Claes Beyer, Axel Darvik, Lena Isaksson och Caroline Krook och en valanalysgrupp med Martin Andreasson som ordförande och

Birgit Friggebo, Nina Larsson, Åsa Malmström, Allan Widman, Ann-Cathrine André, Ann Catrine Fogelgren, Håkan Lindh och Nina Lundström som ledamöter. Den senare gruppen skulle rapportera till ett partiråd i slutet av hösten. Partistyrelsen uttalade också ett enhälligt stöd för Lars Leijonborg som partiledare.

Vid ett telefonsammanträde den 9 oktober utsågs Erik Ullenhag till ny partisekreterare då Helena Dyrssen begärt entledigande på grund av att hon utsetts till statssekreterare i statsrådsberedningen.

Vid sammanträdet den 27 oktober rapporterade Lars Leijonborg att Anna Grönlund Krantz av sagt sig sitt uppdrag som ledamot av partiledningen.

Vid ett sammanträde den 8 december rapporterade Erik Ullenhag om vissa organisationsförändringar på partikansliet som innebar en minskning av personalen från 14 till åtta personer på grund av minskat partistöd och att förändringarna på riksdagskansliet väntades bli klara under januari.

Vid samma sammanträde valdes ett nytt kommunalpolitiskt råd bestående av Lennart Gabrielsson, ordförande, Birgitta Rydberg, vice ordförande, Lars Persson, Britt-Marie Lövgren, Staffan Werme, Torkild Strandberg, Karolina Hilding, Jonas Andersson och Maria Winberg Nordström.

Vid sammanträdet redovisade Olle Schmidt ansvars-kommitténs förslag och överväganden inför slutskedet av utredandet. Partistyrelsen beslutade tillstyrka huvudinriktningen i Olle Schmidts förslag.

Vid ett telefonsammanträde den 10 december, samma dag som etikkommissionens rapport presenterades, uttalade partistyrelsen sin uppskattning av kommissionens arbete och instämde i huvuddragen av de förslag kommissionen lagt. Partistyrelsen uttalade också att etikkommissionens rapport inte rubbade styrelsens enhälliga förtroende för Lars Leijonborg.

Vid sammanträdet den 26 januari 2007 invaldes Håkan Lindh och Helene Odenjung i partiledningen. Vidare meddelade Lars Leijonborg att Carl B Hamilton utsetts till klimat- och energitalesman och att han skulle överta ordförandeskapet i folkpartiets klimatkommission. Vid det sammanträdet antogs också ett förslag till landsmötet om revidering av stadgar för riksorganisationen. En arbetsgrupp med Martin Andreasson som ordförande hade tagit fram förslaget som därefter hade beretts av partiledningen.

Vid sammanträdet den 30 mars 2007 antog partistyrelsen en reviderad krisplan. Nyamko Sabuni gjorde vidare en föredragning av förslag inom integrationspolitiken.

1.3 Partiledningen

Partiledningen består av fyra – sex ledamöter förutom partiledaren och partisekreteraren. Den har sammanträtt minst en gång i månaden. Under perioden sedan landsmötet

har partiledningen sammanträtt vid 24 tillfällen. Valda ledamöter har varit Jan Björklund, Anna Grönlund Krantz (t o m oktober 2006), Bo Könberg (t o m 31 december 2005), Håkan Lindh (fr o m 26 januari 2007), Cecilia Malmström, Helene Odenjung (fr o m 26 januari 2007), Johan Pehrson och Nyamko Sabuni.

1.3.1 Organisationsutskottet

Partiledningen beslutade vid sitt sammanträde den 2004-12-17 att inrätta ett särskilt organisationsutskott (OU) med uppgift att vara partistyrelsens verkställande organ i organisatoriska frågor. Prioriterade uppgifter var att utveckla och leda folkpartiets kampanjorganisation inför och under valrörelsen 2006.

Organisationsutskottet arbetade direkt under PL och var förtroendemannaorganisationens länk till tjänstemannaorganisationen. Utskottet bestod av tre personer varav ordföranden var arvoderad. Olle Schmidt utsågs till ordförande; till ledamöter utsågs Anna Grönlund Krantz och Martin Andreasson. Beredande tjänstemän var Susann Torgersson, Eva-Lotta Nilson, Ulrika Tellander och Christer Svensson, sekr.

Utskottet ansvarade för följande funktioner:

- kampanjorganisation
- intern kommunikation
- central administration
- nätverksutveckling
- relationer till samverkande organisationer
- organisatoriska utvecklingsprojekt

Under 2005 höll OU 20 sammanträden och under valåret 2006 tio. OU:s uppdrag upphörde och OU upplöstes i och med dess sista sammanträde 2006-10-18.

1.4 Partiråd

Under perioden har två sammanträden med partirådet hållits. Det första hölls den 9 juni 2006 i Stockholms stadshus. Då antogs ett valmanifest inför valet 2006 med rubriken En socialliberal modell i globaliseringens tid. Borgarrådet Lotta Edholm höll ett tal om stadshuset och Stockholms stad bjöd på lunch i Prinsens galleri.

Det andra partirådet hölls i riksdagens andrakammarsal med lunch i Sammanbindningsbanan den 1 december 2006. Vid partirådet diskuterades valanalysgruppens rapport. Vid mötet presenterades även rapporten Vision Sverige 2014.

1.5 Nätverk

Nedan följer en sammanställning över de olika nätverk som varit i gång under perioden.

1.5.1 Nätverk

Folkpartister i Svenska kyrkan

Folkpartister i Svenska kyrkan är namnet på ett nätverk för folkpartimedlemmar och andra liberaler som är engagerade

i Svenska kyrkan. Nätverket bildades i mars 2004 och har cirka 1600 medlemmar. Syftet med nätverket är att vara ett stöd i uppdragen framför allt i kyrkofullmäktige och kyrkoråd men också vara ett forum för diskussioner.

Ett e-nyhetsbrev – ”Fisknätet” distribueras till medlemmar med e-postadress. Särskilt tät var utgivningen före och efter kyrkovalet som ägde rum tredje söndagen i september 2005. E-brevet har därtill i vissa delar publicerats på hemsidan www.folkpartiet.se/fisk som med ojämna mellanrum uppdateras. På hemsidan redovisas nätverkets arbetsgrupp och möten för både hela landet och stifts-/regionvis. Hemsidan har också erbjudit aktiva att framföra synpunkter till vår representant i kyrkans egen demokratiutredning inför slutskrivningen av ett betänkande kring de kyrkliga valen.

I valet till kyrkomöte behöll FiSK de tidigare av folkpartiet innehavda 15 platserna. Uppoffrande insatser från nyckelpersoner bidrog till ett ofta bättre valresultat 2005 på stifts- och församlingsnivå än vid valet dessförinnan.

Skövde var platsen för nätverkets riksmöte i maj 2006. Vid riksmötet skedde val av nätverkets arbetsgrupp för åren 2006-2007. Följande utsågs: Åke Blomqvist, Stockholms stift (ordförande), Britt Louise Agrell, Uppsala stift (gruppledare i kyrkomötesgruppen), Gunnar Trenning, Göteborgs stift, Christina Holmgren, Luleå stift, Karin Långström-Vinge, Skara stift, Jens Mikael Larsson, Västerås stift, Susann Torgerson, Stockholms stift och Lisa Edfast, Luleå stift (nyval). Komminister Karin Långström-Vinge inledde riksmötet med ”Visioner om Svenska kyrkan”, Mötesordförande var Birgit Friggebo, Stockholm och mötessekreterare Lars-Bertil Wiklund, Leksand. Utöver glimtar från kyrkans demokratiutredning och kyrkostyrelsen gavs tillfälle för de deltagande att aktualisera olika frågor. Bl.a. redovisades olika erfarenheter vad gäller stöd från länsförbunden och lokalföreningarna i samband med det kyrkovalet 2005, som trots ofta bristande stöd ändå givit FiSK ett gott valresultat. FiSK:s organisationsform, partiets hållning och landsmötets beslut var föremål för en djupgående debatt och hänsköts till arbetsgruppen. Ett medskick till kyrkomötesgruppen och arbetsgruppen kom från Göteborgs stift under beteckningen ”Den ofullbordade religionsfriheten”.

I flertalet stift har hållits regionala samlingar för att dels stimulera de kyrkligt förtroendevalda dels informera om vissa kyrkliga verksamheter.

Nätverket åtnjuter till skillnad från andra nätverk inga ekonomiska bidrag från riksorganisationen.

Inför kyrkovalet 2005 antogs handlingsprogram och visst centralt valmaterial tillhandahölls (riksfolder, affisch och rockslagsmärke med FiSK-logga). Av medel från rikskyrkan kunde vissa kostnader för distribution av valsedlar till valnämnderna bekostas via FiSK.

Möten med arbetsgruppen har huvudsakligen varit virtuella. Dock hölls den 31 mars 2007 ett möte med arbetsgruppen bl.a. med hänsyn till att motionstiden för landsmötet gick ut den 10 april. Arbetsgruppen beslöt dock att inte väcka någon motion. I stället planerades för en riksträff den 27 oktober 2007 i Stockholm.

Gröna liberaler

Nätverket Gröna liberaler har under perioden fortsatt arbetet med att lyfta natur- och miljöfrågorna inom partiet och i samhällsdebatten. Arbetssättet är ett öppet nätverksbyggande för att dels stimulera intern debatt och ge möjlighet till kompetenshöjning och politikbyggande i partiet dels att ge liberalt sinnade natur- och miljöintresserade människor en möjlighet att delta utan att för den skull vara partianknutna.

Seminarier/mötesplatser anordnas minst två gånger per år, vid ett tillfälle i Stockholm och ett ute i landet. Senast hölls Gröna liberalers Riksmöte i Uppsala i mars på temat "Konkurrensen hårdnar om den biologiska mångfalden". Dessförinnan "Östersjögasledningen-konsekvenser och möjlighet till påverkan" offentlig hearing i Visby 22 januari 2007, "Torsk i olja och alger – en hearing om havsmiljön och Östersjön" den 4 augusti 2006 i Västervik, "Allas rätt men ingens ansvar – ett seminarium om havsmiljön" vid Kommunala Riksmötet i Malmö 25-26 mars, och Gröna liberalers Riksmöte i Riksdagshuset med klimatfrågan och hållbara transporter i fokus den 4 februari 2006. Gröna liberaler har funnits med i Liberala nätverk med en hemsida, ett diskussionsforum och ett nyhetsbrev. Detta diskussionsforum har varit ett av de mest använda och nyhetsbrevet har haft mellan 900-1000 prenumeranter. Efter att Liberala nätverk nu tagits bort byggs nu en ny hemsida och nyhetsbrevet startar på nytt.

Ordföranden och aktiva i nätverkets ledningsgrupp ställer även upp som stöd och hjälp vid möten och utbildningar i lokalföreningar och länsförbund. Seminarier och möten har mötts av ett ökande intresse inom och utom partiet och är mycket välbesökta. På flera håll i Folkpartilandet bildas lokala nätverk och efterfrågan på medverkan av Gröna liberaler vid både lokalförenings- och länsförbundsarrangemang har ökat starkt. Gröna liberala har goda och täta kontakter med samtliga stora miljöorganisationer, intresseorganisationer och myndigheter som företrädare jord-, skogs- och fiske- och sjöfartsnäringarna och även med företrädare för forskning.

Kristna liberaler

Kristna liberaler är ett nätverk för frisinnade och kristna folkpartister. Såväl riks- som regionala träffar anordnas där angelägna ämnen diskuteras. Nätverket ger också ut ett nyhetsbrev, som utkommer några gånger per år. Redaktör är Mattias Reinholdson. Styrelsen har bestått av Ann-Cathrine André, Skeppshult, ordförande, Marita Aronson, Mölndal, vice ordförande, Susann Torgerson, sekreterare, Britt Louise Agrell, Uppsala, Gösta-John Bredberg, Lund (t o m 2006), Anna Ekström, Lund, Kenneth Nordgren, Undersåker, Lennart Olsson, Göteborg, Mattias Reinholdsson, Lidingö och Staffan Werme, Örebro. Från våren 2007 ingår även

Liselott Hagberg i gruppen. Arbetsgruppen har sammanträtt två gånger årligen.

Verksamhet från landmötet år 2005

Den 18 augusti, under folkpartiets landsmöte, anordnades en välbesökt landsmötesgudstjänst i Betlehemskyrkans kapell, Göteborg. Beträktelse hölls av pastor Sigfrid Deminger. Mötesledare var Lennart Olsson, övriga medverkande var Marita Aronson och Susann Torgerson.

Den 20 oktober inbjöd arbetsgruppen Kristna liberaler till en lunchträff i folkpartiets klubbhus, Riksdagshuset, Stockholm. Temat var "Jorden vi ärvde – om miljö, förvalterskap och ansvar". Medverkande var riksdagsledamöterna (fp) Anita Brodén och Sverker Thorén, som redogjorde för folkpartiets miljö-, jord-, skogsbruks- och landsbygds politik. Riksdagsledamot Cecilia Wikström (fp), talade om kristet samhällsansvar ur ett förvalterskapsperspektiv. Ett 15-tal personer deltog i denna lunchträff. Stiftsadjunkten Kenneth Nordgren avslutade mötet med en andakt.

Ett uttalande från styrelsen har gjorts om bibehållen U-hjälp, med anledning av moderaternas utspel om halvering av biståndet till förmån för säkerhetsbefrämjande åtgärder. Arbetsgruppen har även kommenterat flyktingpolitik i en krönika i tidningen Dagen.

Verksamhet år 2006

Under året har mycket tid lagts på planerandet av Kristna liberalers riksmöte, som hölls lördagen den 26 augusti 2006 i Immanuelskyrkan och Sofia kyrka i Jönköping. Temat för riksmötet var "Se Människan". Medverkande var Lars Leijonborg, partiledare, Lennart Koskinen, biskop Visby stift och Utlandskyrkan, Alice Bah-Kunke, generalsekreterare Rättvisemärkt, Johanna Elgenius, journalist, samt riksdagsledamöterna (fp) Marita Aronson, Anita Brodén, Tobias Krantz, Cecilia Wigström och Sverker Thorén. I den avslutande sånggudstjänsten i Sofia kyrka medverkade sångerskan Titti Sjöblom och kyrkoherde Kerstin Wredén. Mötet var mycket välbesökt och c:a 200 personer deltog i kristna riksmötet under dagen. I avslutningsgudstjänsten i Sofia kyrka deltog c:a 300 personer.

Den 15 maj anordnades en samtalskväll i Göteborg om barns utsatthet i Sverige och världen – med temat "Se till mig som liten är...". Medverkande var barnläkaren Henry Ascher, som berättade om sitt engagemang i Rosengrenska stiftelsen i Göteborg, där läkare och vårdpersonal arbetar ideellt med att ge vård och hjälp till gömda flyktingbarn. Marita Aronson redogjorde för folkpartiet barnrapport. Medverkande var också Ragnar Sahlin från Stiftelsen Reningsborgs verksamhet i Rumänien. Samtalsledare var Ann-Cathrine André och Lennart Olsson. Pastor Evert Eggelind avslutande samlingen med en andakt.

Ett uttalande gjordes i december angående fortsatt enprocentsmål och en uppmaning till regeringen att inte minska skuldavskrivningarna för U-länderna.

Under 2006 har även en hemsida för nätverket Kristna liberaler tillkommit med adressen www.folkpartiet.se/kristnaliberaler

Verksamhet 2007

Den 8 februari anordnades en lunchträff i Riksdagshuset på temat "Kvinna i U-land – om utsatthet och möjligheter". Medverkande var Birger Thureson, PMU InterLife, som berättade om PMU:s arbete för våldtagna kvinnor i Kongo-Kinshasa. Birgitta Ohlsson, riksdagsledamot (fp), redogjorde också för fp:s biståndspolitik.

Den 13 maj 2007 genomfördes en träff i Värnamo. Temat denna gång var utsatta barn. Frågor som diskuterades intensivt att de tjugotalet deltagande var: när skall samhället ingripa, hur får vi mer forskning om barns situation och hur hjälper vi ungdomar som kommit snett och hur hjälper vi dem på rätt köl igen. Medverkade gjorde, förutom Ann-Cathrine André, nätverkets ordförande, Stig-Arne Tengmer, Tobias Krantz, Jan Wahlin och Marita Aronson.

Liberala seniorer

Hösten 2005 återstartade Liberala seniorer sin verksamhet. Ett upptaktsmöte ägde rum 2005-10-13 i riksdagen med ett 70-tal deltagare. Föredrag, grupparbeten och diskussion fokuserades på hur liberala seniorer skulle arbeta i valrörelsen. Man beslöt lägga upp en hemsida. Ordföranden påtog sig att regelbundet via e-post skicka ut nyhetsbrev vilka samtidigt skulle läggas på hemsidan. Där skulle också artiklar skrivna av liberala seniorer samlas liksom annat material som rör äldrepolitiken.

Våren 2006 (2006 04 05) ägde nästa möte rum i Riksdagen. Ett 50-tal medlemmar deltog. Dagen koncentrerades till det fortsatta arbetet i valrörelsen. 2007 01 17 genomfördes det tredje mötet med ett 70-tal deltagare. Dagen ägnades åt redovisning av folkpartiets insatser som regeringsparti, IT och äldre samt grupparbeten kring äldreboende frågor.

Under 2006 ordnades möten av liberala seniorer för pensionärer i olika delar av Sverige (Blekinge, Jönköpings län, Västra Götaland, Östergötland, Södermanland, Stockholm, Uppsala, Värmland, Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten). Av kostnads-skäl genomfördes dessa ofta i anknytning till aktiviteter ordnade av andra arrangörer. Utgångspunkten var Marit Paulsens skrift "Hela livet ska levas". Antalet deltagare varierade från ett 20-tal till c:a 450 (Blekinge).

Hösten 2005 skickade ordföranden ut fyra nyhetsbrev, under 2006 31 samt fram till mars 2007 fyra. De ligger alla på hemsidan.

Virtuella nätverk

Liberala Nätverk var en webbaserad nätverkslösning som skapades 2003. Partiet hade tio olika nätverk där. Nätverken var kopplade till olika sakfrågor och då huvudsakligen partiets mest prioriterade politiska områden. Nätverken fungerade mycket olika (se föregående verksamhetsberättelse).

P g a för låg aktivitet från nätverksägare, moderatorer och för få deltagare, kopplat till den stora kostnaden för driften, så lades Liberala Nätverk ned och diskussionerna flyttades över till Nubbs, folkpartiets intranät.

Totalt loggade 3000 personer in under de tre år nätverken fanns, där det stora flertalet endast loggade in en gång.

1.6 Stöd till kommunal- och landstingspolitiker

Kommunalpolitiska rådet

Folkpartiets kommunalpolitiska råd (KPR) är ett organ under partistyrelsen med uppdrag att stimulera politisk aktivitet och opinionsbildning i kommuner och landsting, samordna kommunalpolitiken och vara en länk till partiets ledning. Rådet arbetar för att skapa en hjälpande struktur för politiker på kommunal nivå, genom till exempel nyhetsbrev, stommaterial, spridning av goda exempel, utbildningsinitiativ osv.

Kommunalpolitiska rådet består efter valet 2006 av tio ledamöter, utsedda av partistyrelsen:

Lennart Gabrielsson, Sollentuna, ordförande
Jonas Andersson, Partille
Karolina Hilding, Uppsala
Britt-Marie Lövgren, Umeå,
Helene Odenjung, Göteborg
Lars Persson, Sundsvall
Birgitta Rydberg, Stockholm, vice ordförande
Torkild Strandberg, Landskrona
Staffan Werme, Örebro
Maria Winberg Nordström, Helsingborg

Lennart Gabrielsson, Sollentuna, har varit ordförande i KPR fr o m hösten 2000. Britt-Marie Lövgren, Umeå, var från november 2002 tom 2006 vice ordförande. Sedan dess är Birgitta Rydberg, Stockholm, vice ordförande. Politisk sekreterare knuten till KPR var till och med december 2006 Eleonor Sandahl. Från och med december 2006 arbetar Per Hammar som kommunalpolitisk sekreterare.

KPR:s regelbundna möten sker i samband med Sveriges Kommuner och Landstings beredningar och styrelse, då mötena oftast inkluderar alla folkpartiets ledamöter i Sveriges Kommuner och Landsting. De ärenden som rör enbart KPR avhandlas via e-post eller vid särskilt behov sammankallade möten.

KPR:s målsättning för mandatperioden är att folkpartiet ska vara det ledande lokala kampanjpartiet i valet 2010. KPR ansvarar också för den nya utbildningssatsningen Full fart framåt i folkpartikampanjen som riktar sig till nyvalda gruppledare och politiska sekreterare.

Kampanjstöd till kommun- och landstingspolitiker

Det lokala kampanjarbetet blev allt mera intensivt efter landsmötet 2005.

I centrala kampanjer, som till exempel skolkampanjen efter landsmötet 2005. Klassresan börjar i klassrummet, får kommun- och landstingspolitiker ett stöd i form av kampanjpaket att använda på lokal och regional nivå. Kampanjpaketet tas fram för de av partiledningen prioriterade politiska sakområdena med särskild inriktning mot frågor av angelägenhet att driva på lokal och regional nivå. Paketet distribueras brett. Utskicken går via e-post till nyckelpersoner som gruppleddare, kommunal- och landstingsråd, politiska sekreterare, ombudsmän, länsordförande med flera. Totalt handlar det om ca 500 personer som får varje utskick. Kampanjpaketet innehåller diverse stommaterial för till exempel motioner, interpellationer, pressmeddelanden, artiklar och flygblad. Materialet är mycket uppskattat och gör det betydligt enklare för den som vill följa upp rikskampanjer på lokal nivå.

Vid större utspel från folkpartiet i riksdagen har riksorganisationen infört som rutin att skicka ut kampanjmaterial som stöd för lokal uppföljning och lokala utspel i frågan. Även i dessa sammanhang tillhandahålls diverse stommaterial som gör det enkelt att följa upp med lokal kampanj i frågan.

Den regionala kampanjorganisationen byggdes upp från och med hösten 2005. Ett av syftena var att stödja och stärka det lokala kampanjarbetet.

I nubbs finns mappen "lokal politik". Den innehåller material som underlättar och stimulerar det politiska arbetet på lokal och regional nivå. Den innehåller färskta initiativ från hela landet, en bank med motioner, interpellationer och förslag till direktiv som lagts av folkpartiet runt om i landet, tips på utspel, stommaterial, artiklar och insändare, nyhetsbevakning, allmän dialog mellan folkpartister och mycket annat. Många använder sig av mappen dagligen och får uppslag till egna initiativ i kommunen/regionen. Alla med uppdrag i folkpartiet kan få tillgång till mappen. Det enda som krävs är ett konto i nubbs.

Konferenser

Ett antal större konferenser med kommun- och/eller landstingspolitiker som målgrupp genomförs varje år. Riksmötet är det största arrangemanget. I samband med riksmöten arrangerar kommunalpolitiska rådet konferenser för kommunpolitiker, främst gruppleddare. Folkpartiets politiker i landstingen har en återkommande tvådagarskonferens på hösten.

Större konferenser riktade till kommunal- och landstingspolitiker under perioden hösten 2005 till augusti 2007

Konferens/utbildning	Tidpunkt	Plats	Deltagare
2005			
Landstingskonferens	23-24 sept	Lidingö	110
2006			
Riksmöte	23-24 mars	Malmö	1100

Gruppleddare i kommun och landsting	22 mars	Malmö	90
Gruppleddare i kommun och landsting	10-11 sept	Lidingö	110

2007

Nyvalda gruppleddare och politiska sekreterare	26 mars	Stockholm	25
Riksmöte	20-21 april	Örebro	700
Gruppleddare i kommun, landsting och pol sekreterare	20 april	Örebro	150

1.7 Särskilda satsningar

Mångfald 2006

Som ett utflöde ur och en fortsättning av arbetet inom Aktionsgruppen för utanförskap startade under våren 2005 projektet Mångfald 2006. För första gången genomfördes en utbildningssatsning på tre nivåer. Centralt anordnas två seminarier under verksamhetsperioden, en hösten 2005 och ett våren 2006. Deltagarna fick utbildning i kampanjteknik, varumärkesbyggande och retorik. Konferenser följdes upp med regionala samlingar i fyra grupper med Studieförbundet Vuxenskolan som ansvarig. De fyra grupperna var Nord, Mellan nord, Mellan syd och Syd. Deltagarna fick möjlighet att diskutera och träna olika färdigheter i mindre grupper. Alma och Kalix folkhögskolor ansvarade för den interaktiva distansutbildningen på Nubbs. Meningen med distansutbildningen var att ge individuell träning i att skriva debattartiklar och insändare samt delta i ett eget debattforum inom utbildningens ram.

Totalt deltog c:a 40 personer i projektet. En projektgrupp med Susann Torgerson, ordförande, Sophie Holgersson, Anita Holm, Mikael Nissén, Mohammad Noori och Eleonor Sandahl ledde projektet.

Vald 2006

Ett utbildningsprojekt för fler kvinnor i politiken med namnet Vald 2006 startade i januari 2005. Målet var att fler kvinnor skulle ställa upp som kandidater på vallistor på kommun-, landstings- och riksdagslistor och bli valda antingen genom sin plats på listan eller i personvalet. De kvinnliga kandidaterna skulle vara beredda att stå på "valbar" plats, åta sig att genomföra en valrörelse och vilja fortsätta ta politiskt ansvar. Länsförbunden hade valt ut deltagarna.

Projektet innehöll fem seminarietillfällen och avslutades vintern 2006. Inger Erlandsson från Studieförbundet Vuxenskolan (SV) var processledare för utbildningen. I projektgruppen ingick Birgitta Ohlsson, ordförande, Tina Acketoft, Helena Bargholtz, Tobias Holdstock, Eleonor Sandahl, Tina Sandin och Susann Torgerson (projektledare). Projektet hade 52 deltagare och genomfördes i samverkan med SV.

Regionala toppkandidatutbildningar

Till konferensdagarna inbjöds toppkandidater till riksdagen, kommunfullmäktige och landsting. I princip inbjöds personer

som stod på ”valbara” plats men inbjudningsskaran anpassades efter lokala önskemål. Utbildningen fokuserade på debatt- och argumentationsträning och på den personliga kampanjen. Totalt deltog c:a 700 personer runt om i landet.

Ansvariga för utbildningen var Susann Torgerson, Inger Erlandsson, SV, och Therése Quiding.

Tid och plats för konferenserna:

Stockholm	Lördag 11/3	Stockholm och Uppsala
Göteborg	Lördag 4/3	Västra Götaland, Halland
Kristianstad	Lördag 11/3	Skåne och Blekinge
Nässjö	Lördag 4/3	Jönköping, Kalmar län
Kronoberg, Östergötland		
Örebro	Lördag 11/2	Örebro, Värmland, Västmanland, Sörmland
Gävle	Lördag 25/2	Gävleborg, Dalarna, Jämtland, Västernorrland
Skellefteå	Söndag 23/4	Norrbotten, Västerbotten
Visby	Lördag 13/5	Gotland

Valspurtsutbildningar

På Marstrand, Gränsö och i Stockholm hölls valspurtsutbildningar sommaren 2006. Ungefär 60 deltagare på Marstrand respektive Stockholm. På Gränsö var det något färre närvarande. Målgrupp var personer som deltagit på riksorganisationens toppkandidatutbildningar och på lokala toppkandidatutbildningar. Under utbildningen slipades argumenten inför den direkta valrörelsestarten när det gällde partiets viktigaste profilområden.

Medieträningsutbildningar

Under våren 2006 hölls ett antal medieträningsutbildningar med videoinspelning för toppkandidater till riksdagen. Det skedde i samband med riksmötet i Malmö samt den 24 och 26 april i Stockholm. Totalt deltog c:a 80 personer. Målet med medieträningen var att bättre klara intervjusituationer och liknande tillfällen där partiets budskap skulle framföras kort och slagkraftigt. De olika kurstillfällena leddes och lades upp av Björn Tygårdh och ett antal journalistiskt utbildade personer.

Sommararrangemang

Endast en sommar sedan landsmötet 2005 har förflutit när detta skrivs i maj 2007. Det är sommaren 2006.

Under **Almedalsveckan** framträdde folkpartiledaren Lars Leijonborg med ett anförande i Almedalen fredagen den 7 juli. Underhållningen sköttes av sångerskan Sonya (Aldén) och bandet Schlagerfeber. Som konferencier fungerade Johan Pehrson. Samma dag hölls ett seminarium om skolfrågor i Almedalsbiblioteket med deltagande av Ebba Witt Brattström och Hugo Lagercrantz under ledning av Jan Björklund. Under dagen delades flygblad och korsord inför kvällsmötet och under eftermiddagen hade Erik Ullenhag och Barbro Westerholm mottagning i ett tält i Almedalen där man informerade om folkpartiets äldrepolitik.

Den 22 juli hölls traditionsenligt möte i **Marstrand** i samverkan med folkpartisterna i Västra Götalandsregionen. Lars Leijonborg talade i Societetshuset på eftermiddagen till en rekordstor publik på ungefär 275 åhörare. Harald Treutiger medverkade med en trevlig utfrågning av partiledaren efter talet. Där underhöll också sångerskan Åsa Fång. Under dagen hölls torgmöte och delades material av västsvenska folkpartister på kajen. Musikunderhållning ägde rum av bandet Moonshine. Efter mötet på eftermiddagen hölls räksupé i regi av folkpartisterna i Kungälv. Under dagen hölls också en särskild kurs för västsvenska kandidater.

Gränsödag hölls lördagen den 5 augusti. Den inleddes med valutbildning för kandidater på Gränsö slott och följdes under eftermiddagen med ett framträdande av Lars Leijonborg på Grönsakstorget inne i staden. Lunch serverades före mötet på ångaren Simson. Ett antal kandidater presenterades på scenen och bandet Rekyl underhöll. Ett stort antal folkpartister delade ut material och kampanjade också runt om i staden.

Valupptakt hölls på Teaterskeppet vid Skeppsbron i Stockholm lördagen den 19 augusti med deltagande av ungefär 300 personer. Konferenciäre var Bella Goldman och Sarah Dawn Finer och Pablo Cepedo underhöll innan ordet överlämnades till Lars Leijonborg för ett anförande. Bella Goldman intervjuade efter Lars Leijonborgs tal ett antal toppkandidater, bland andra Jan Björklund, Karin Pilsäter och Cecilia Malmström. Efter scenframträdandena i teatersalongen blev det mingel med drycker och snacks i Stora matsalen med grandios utsikt över Stockholms vatten, Skeppsholmen och Södermalm.

Samma dags förmiddag hölls en valspurtkonferens för kandidater i Sjöfartshuset på Skeppsbron.

Valvaka hölls på Hotel Hilton Slussen i Stockholm. Där serverades buffé till ca 300 gäster under tiden som valresultatet inväntades. Valet innebar en röstminskning för folkpartiet men dock en valseger för alliansen.

Tiden efter valet

Uppföljning av valanalysen 2006

Partirådet den 1 december 2006 beslutade på valanalysgruppens förslag att ge partistyrelsen tolv uppdrag inför utvecklingen av partiets fortsatta arbete. En delredovisning skulle enligt beslutet göras till landsmötet 2007 och en slutredovisning göras senast till landsmötet 2009. Nedanstående punkter är alltså en delredovisning.

1. Förstärk partiets idéarbete

Partistyrelsens åtgärder: Ett antal arbetsgrupper har tillsatts, bland annat inom ramen för det långsiktiga idéprojektet ”Vision 2014”. Likaså har partiet byggt ut sin organisation genom att inrätta en typ av intern tankesmedja i form av den utredargrupp på fyra personer med särskild uppgift att bistå partiledning och riksdagsgrupp i utvecklingen av partiets politik.

2. Öppna den interna idédebatten för fler liberaler utan partibok

Flera av de ovan nämnda arbetsgrupperna inkluderar personer utanför folkpartiet. Partistyrelsen avser att fortsätta på denna linje. Likaså har debatten på kommunala riksmötet breddats genom att utomstående organisationer och företag getts möjlighet att ordna egna seminarier.

3. Gör retoriken tydligare

Ett utvecklingsarbete har inletts för att förtydliga partiets kommunikationsstrategi. Detta arbete involverar både partikansliet och riksdagskansliet.

4. Förtydliga talesmannabegreppet

Partistyrelsen avser att återkomma till frågan efter att den nya partiledningen tillträtt vid landsmötet 2007.

5. Utveckla det lokala kampanjarbetet

Partiet har ett fortlöpande arbete för att bland annat stärka samverkan mellan riksdagskansliet och den lokala nivån, till exempel med kommunalpolitiska rådet och dess sekreterare som förmedlande länk. Likaså har seminarier hållits på kommunala riksmötet på detta tema. Partistyrelsen avser att fortsätta vara pådrivande.

6. Ta tillvara våra medlemmar som ambassadörer för folkpartiet

Ett nytt studiematerial som bl.a. ska underlätta för nya medlemmar att bli goda ambassadörer för liberal politik är under utarbetande. I utvecklingen av folkpartiets webbplats kommer att övervägas olika åtgärder för att förbättra direktdialogen mellan partiorganisation och medlem.

7. Driv på moderniseringen av partiets arbetsformer

Partistyrelsen avser att utnyttja ny teknik för att t.ex. underlätta fler och bredare samråd i framtiden. Sms-utskick och e-post används rutinmässigt för att sprida snabb information till nyckelpersoner, och telefonkonferenser är en stående arbetsform för löpande dialog. Partistyrelsen avser att fortsätta driva på användandet av nya arbetsformer.

8. Höj statusen på organisationsarbetet

Partistyrelsen avser att också i framtiden ordna regelbundna länsledningskonferenser. Partiets utbildningsstrategi för mandatperioden kommer att ta hänsyn till behovet av kvalificerade ledarskapsutbildningar i enlighet med vad analysgruppen förespråkar.

9. Ta tag i personvalet

Partistyrelsen avser att återkomma i frågan i god tid inför valen 2009 och 2010.

10. Skapa en grafisk grundprofil

Riksorganisationen och partiledningen har en löpande

dialog med partiets externa konsulter vad gäller grafisk kommunikation.

11. Starta Europakampanjen tidigt

Partistyrelsen vill peka på det viktiga opinionsbildande arbete som folkpartiet gör för Europafrågan inom regering och riksdag. Partistyrelsen avser att vidta åtgärder för att den konkreta planeringen inför Europavalet 2009 ska starta i god tid.

12. Påbörja omedelbart den konkreta planeringen inför valet 2010

Det förändringsarbete som sätts sedan valet har haft valförberedelserna inför 2010 som en självklar grundförutsättning. Det är också partistyrelsens absoluta ståndpunkt att dialogen mellan riksnivå och länsförbund inte ska bli lidande av att partiet på grund av förra årets valresultat fått minskade resurser.

1.8 Medlemsvärvning och medlemsutveckling

Medlemsvärvning och medlemsutveckling

Vid årsskiftet 2005-2006 hade folkpartiet 21 238 medlemmar varav 9 370 kvinnor och 11 868 män. Vid årsskiftet 2006-2007 hade medlemsantalet minskat något till 20 686 personer varav 11 390 män och 9 296 kvinnor. 55 procent av medlemmarna är män och 45 procent kvinnor.

Åldersfördelning 2005 och 2006

Ålder	2005	Procent	2006	Procent
Under 20 år	237	1 %	255	1 %
21-30 år	1569	7 %	1475	7 %
31-40	2452	12 %	2419	12 %
41-50	2586	12 %	2485	12 %
51-60	3821	18 %	3555	17 %
61-70	4851	23 %	4900	24 %
71-80	3548	17 %	3662	16 %
Över 81 år	2174	10 %	2135	10 %
Summa	21238	100 %	20686	100 %

Medlemsvärvning per län

Län	2005	2006
Stockholm	736	444
Uppsala	97	66
Södermanland	62	73
Östergötland	56	76
Jönköping	49	70
Kronoberg	40	33
Kalmar	30	35
Gotland	6	0
Blekinge	45	42
Skåne	448	292
Halland	26	57
Bohuslän	74	99
Göteborg	175	123
Älvsborgs N:a	54	62

Älvsborgs S:a	29	30
Skaraborg	49	62
Värmland	45	33
Örebro	57	49
Västmanland	103	49
Dalarna	76	55
Gävleborg	32	39
Västernorrland	58	32
Jämtland	7	11
Västerbotten	46	69
Norrbottn	42	71
Direktanslutna	4	5
Summa	2446	1977

Antal medlemmar per län

Län	2005	2006	Ökning/min
Stockholm	4238	4107	- 3,09 %
Uppsala	688	674	- 2,03 %
Södermanland	527	564	7,02 %
Östergötland	776	813	4,77 %
Jönköping	1075	944	- 12,19 %
Kronoberg	285	300	5,26 %
Kalmar	355	342	- 3,66 %
Gotland	100	91	- 9,00 %
Blekinge	401	397	- 1,00 %
Skåne	2219	2204	- 0,68 %
Halland	447	451	0,89 %
Bohuslän	918	953	3,81 %
Göteborg	1032	1038	0,58 %
Älvsborgs N:a	901	890	- 1,22 %
Älvsborgs S:a	477	472	- 1,05 %
Skaraborg	746	735	- 1,47 %
Värmland	894	832	- 6,94 %
Örebro	753	549	-27,09 %
Västmanland	614	605	- 1,47 %
Dalarna	699	698	- 0,14 %
Gävleborg	600	595	- 0,83 %
Västernorrland	414	422	1,93 %
Jämtland	328	322	- 1,83 %
Västerbotten	1179	1099	- 6,79 %
Norrbottn	540	551	2,04 %
Direktanslutna	32	38	18,75 %
Summa	21238	20686	- 2,60 %

Totalt antal medlemmar minskat med 552 personer (2,60 %) under 2006 jämfört med 2005.

2. Kommunikation

2.1 Interninformation

Medlemsnummer av tidningen NU utkom hösten 2005 (efter landsmötet) med ett nummer, 2006 fyra gånger och våren 2007 två gånger. Därutöver har partiet infört annonser i NU för att bland annat informera om större evenemang och utbildningar. Med jämna mellanrum har partisekreteraren haft en krönika kallad ”Inspark” där han kommenterat det politiska läget.

Blåklintsbulletinen (ett e-nyhetsbrev som kommenterar det politiska läget och bland annat innehåller politisk retorik) har utkommit regelbundet och under valrörelsen 2006 med ökad frekvens till partiets nyckelpersoner.

KPR:s e-nyhetsbrev (med bland annat förslag till motioner och interpellationer samt tips på utspel och kampanjaktiviteter) har utkommit med cirka 10 nummer per år till partiets nyckelpersoner.

Under perioden har Portalen på Nubbs utvecklats vidare. Till portalen har anställda och ledande företrädare tillträd till. Portalen fungerar som en viktig informationskälla i det dagliga arbetet och är partiets digitala arkiv.

2.2 Material och trycksaker

Riksorganisationen har sedan föregående landsmöte producerat en mängd olika trycksaker och ”prylar”, se nedan. Produkterna har funnits att beställa via vår ”prylshop”, en hemsida länkad från www.folkpartiet.se. Ett externt distributionsföretag har skött lagerhållning, ordermottagning, distribution och fakturering.

För att lättare kunna säkerställa en riktig användning av partiets grafiska profil finns alla ”kontorstrycksaker” upplagda i ett ”webbtryckeri”. De län eller fp-föreningar som vill beställa tex kuvert eller brevpapper, lägger bara in sina egna uppgifter i de färdiga mallarna. Detta ger en enhetlighet åt partiets kontorstrycksaker.

Prylar	
Ballonger (orange m. logga)	150000 st
Blyertspenna (vit, ”Att ställa krav i skolan...)	5000 st
Bordsstandar (vit m. logga)	50 st
Buttons (blå m. negativ logga)	5000 st
Buttons (orange m. logga)	13100 st
Dekaler (för insida, 50x35cm, orange m. logga)	1500 st
Dekorationsplakat (70x100, kartong, orange m. logga)	700 st
Dörrmatta (75x85 cm, orange m logga och Välkommen)	20 st
Flagga (240x150, orange m. logga)	80 st
Fleecejacka (marin m. broderad logga på bröstet)	400 st

Godis (orange papper m loggotryck, smörkolasmak)	2550 kg
Kampanjbord	27 st
Kampanjjacka (orange)	1535 st
Keps (orange, broderad logga fram, hemsidesadress bak)	1300 st
Kulspetspenna (orange, tryckt logga)	10000 st
Kundvagnspolletter	10000 st
Magnetskyltar (orange, rund 30cm)	400 st
Medlemsnål	15000 st
Papperspåsar (orange m. logga, 28x3x30 cm)	37800 st
Pappmuggar (orange m. logga)	54000 st
Parasoll (orange m logga på 4 fält)	159 st
Pikétröja (marin, broderad logga)	1000 st
Plåster (orange m. logga)	5000 st
Roll-ups (orange m. logga)	43 st
Ryggsäck (svart m. broderad logga)	160 st
Stickad mössa (marin m. broderad logga)	500 st
Trottoarpratere	13 st
T-shirt (dammodell, loggotryck rygg och hals)	932 st
T-shirt (herrmodell, vita loggotryck rygg och hals)	500 st
T-shirt (orange "Jag är inte bara snygg,,")	450 st
T-shirt (svart, vitt tryck "Har vi inte hört det löftet förr")	50 st
Valsedelskartonger, gul, blå, vit	12000 st
VIP-band (vita och orangea, tryckt logga)	7500 st
Värdinneband (vit, loggotryck)	2500 st
Trycksaker	
Affischer (70x100 bild o text o slutspurt)	22450 st
Flickorna vi sviker, Nyamko Sabuni (64 sid + omslag)	500 ex
Flygblad för gratisutdelning A6	1000000 ex
Fp på 19 språk	15000 ex
Global utmaning, Leijonborg, inbunden	2000 ex
Global utmaning, Leijonborg, pocket	10000 ex
Global utmaning, studiehandledning	2000 ex
Hela livet ska levas, Marit Paulsen (12 sid A5)	10000 ex
Telefonbok (80 sid)	700 ex
Valhandbok, pocket (400 sid)	6200 ex
Valmanifest (A5, 28 sid)	60000 ex
Valtidning 1, "Kom igen Sverige" (tabloid 4 sid)	350000 ex
Valtidning 2, "Framtidens Nyheter" (tabloid, 4 sid)	300000 ex
Sommarkorsord (falsad 8 sid, A5)	10000 ex
Foldrar (8 sid, A6)	
Ekonomi	60000 ex
HBT (HBT-liberalerna)	15000 ex
Integration	80000 ex

Internationellt	55000 ex
Jämställdhet	80000 ex
Kvalitet i forskning... (LS)	35000 ex
Lag och rätt	80000 ex
LIF-folder	50000 ex
Rimliga och rättvisa villkor... (LS)	15000 ex
Skola	80000 ex
Vård	60000 ex

2.3 Valrörelser och kampanjer

Höstkampanj 2005

I och med landsmötet 2005 startade skolkampanjen "Klassresan börjar i klassrummet" och pågick till och med september.

Valrörelsen 2006

Framtidens Nyheter

För att på ett positivt och tydligt sätt berätta om våra förslag och vilka resultat vi uppnår med dem, lånade folkpartiet i spurtkampanjen uttryck från nyhetsförmedlingens värld. Idén kallades "Framtidens Nyheter" och gick igen i alla de kommunikationskanaler och media vi förfogade över. Poängen med detta uttryckssätt är att nyttan med politiken framgår tydligt, samtidigt som det enskilda förslaget också presenteras.

Kampanjens politiska fokus beslutades i och med antagandet av folkpartiets valmanifest av partirådet den 9 juni.

Gemensam finansiering genom samarbete riksorganisation och länsförbund

En förutsättning för en sammanhållen reklamkampanj i hela Sverige var att denna kunde finansieras gemensamt av länsförbund och riksorganisationen. Alla länsförbund utom Jämtland och Bohuslän tecknade avtal om gemensam finansiering.

Tre mindre kampanjer under våren

Bortsett från spurtkampanjen genomförde folkpartiet ett par aktiviteter under våren där köpt reklam kompletterade våra andra kommunikationskanaler. Dessa var:

- Breddkampanj om arbetsro i skolan
- Reklam om pocketversionen av Lars Leijonborgs bok "Global utmaning"
- Kampanj om skolan i samband med LO-rapport om globaliseringen

Sammanhållen spurtkampanj i många kanaler

Spurtkampanjen startade i och med politikerveckan i Almedalen (vecka 27) då folkpartiet hade köpt samtliga affischtavlor i Eurosizformat (busskurser etc) i Visby.

- Mallar för kandidatmaterial och lokalt material
- Riksorganisationens målsättning detta valår var att tidigt erbjuda länsförbund och kandidater mallar för utdelnings-

och uppsättningsmaterial. Så gjordes också, från januari fanns mallar tillgängliga för länsförbunden att använda.

- Egenuppsatta affischer

Cirka fyra veckor innan valet startar partiernas egen uppsättning av affischer i format 70X100 cm. 15 budskapsaffischer samt sex affischer med folkpartiets nationella toppkandidater (Lars Leijonborg, Jan Björklund, Marit Paulsen, Cecilia Malmström, Johan Pehrson och Nyamko Sabuni) togs fram. Budskapsaffischerna såldes till länsförbunden i två paket om tio affischer i varje. Kandidataffischerna såldes var för sig. En spurtaffisch togs också fram och levererades till länsförbunden fredagen den 8 september.

Totalt beställdes ca 10000 budskapsaffischer och drygt 5000 affischer på de nationella toppkandidaterna, varav ungefär hälften med Lars Leijonborg. Bortsett från de affischer som togs fram av riksorganisationen gjorde flera länsförbund egna varianter för egen uppsättning med samma manér.

- Nationellt utdelningsmaterial

Som nationellt utdelningsmaterial togs först tidningen "Kom igen Sverige!" fram. När upplagan av denna var utdelad producerades inför valupptakten den 19 augusti tidningen "Framtidens Nyheter". Som komplement togs folder inom folkpartiets sju prioriterade områden fram. Dessutom producerades en folder med folkpartiets politik på 19 olika språk.

Under valrörelsen tog riksorganisationen löpande fram flygblad för utdelning i hela Sverige. Med dessa kunde vi vara något mer aktuella än i det övriga materialet.

- Utomhus

Den största ekonomiska satsningen gjordes på utomhusreklam. Folkpartiet utomhussatsning bestod i en pelarkampanj vecka 33-34, Eurosizeaffischer (busskurer etc) vecka 36-37 samt stortavlor under de sista tio dagarna.

- Dagspress

Satsningen på dagspress genomfördes framför allt genom helsidor sista veckan. Folkpartiet hade närmare 50 helsidor under den sista veckan i både rikstäckande storstadspress och lokala tidningar. Annonseringen i dagspress med helsidor kompletterades med viss specialannonsering gentemot specifika målgrupper. Annonser köptes till exempel i hbt-media och finskspråkig press.

- Internet

Internetsatsningen utgjordes av webbannonser på olika nyhetssajter, till exempel dn.se, gp.se, svd.se, osv. Kampanjen startade vecka 34 och pågick således fyra veckor. Syftet med webbannonserna var att driva trafik till www.folkpartiet.se där hela kampanjen (film, affischer, radio) fanns samlad. Kampanjen genererade totalt 137 tusen klick. Klickfrekvensen var i genomsnitt 0.19% vilket anses vara bra. Under valrörelsen hade folkpartiets webbsajt fler besökare än någonsin tidigare.

- TV

För första gången blev det möjligt att sända reklam för politiska partier i tv. De kanaler som erbjöd denna möjlighet var TV400, TV4Fakta och TV4+. Folkpartiets reklamfilm "Framtidens Nyheter" gick under åtta veckor i dessa kanaler.

- Bio

Även på bio visades reklamfilmen "Framtidens Nyheter". Fokus låg på storstadsbiografer och kampanjen på bio startade vecka 32 och pågick således i sex veckor. Antal besök på bio där folkpartiets reklamfilm visats uppgår till drygt 800 000.

- Folkpartiet.se

Även partiets egna webbplats, www.folkpartiet.se, var en väsentlig kanal i den totala kommunikationen. Vetskapen om att fler och fler, framför allt yngre, väljare använder webben för att lära mer om de olika partiernas politik var en drivande kraft i webbens utveckling under perioden. Målsättningen var en sajt som ständigt uppdaterad och i samklang med vår övriga kommunikation kompletterade och fördjupade folkpartiets övriga marknadsföring och kommunikation.

Folkpartiet.se hade under valrörelsen samma uttryckssätt och samma budskap som partiet förmedlade i övrigt. Dessutom skapades möjligheter för besökaren att aktivera sig för ett maktskifte, till fördjupning inom olika specifika frågor och enkla ingångar till lokalavdelningars och kandidaters hemsidor.

Besöksstatistiken visar att september månad markant skiljer ut sig, med cirka 15 000 besök i genomsnitt per dag (närmare 25 000 på valdagen). En vanlig dag har folkpartiet.se cirka 2 000 besök.

Bra genomslag för spurtkampanjen

Spurtkampanjen har noterats av många väljare. Också redaktionellt har genomslaget varit bra. Företaget Centrum för marknadsanalys, CMA, har vid tre tillfällen under valrörelsen mätt de sju riksdagspartiernas affischer och övrig reklam. Deras analys visar att folkpartiets reklam uppmärksammats av 80% av väljarna. Bara socialdemokraternas och moderaternas reklam har uppmärksammats mer, av 85% respektive 84% av väljarna.

Centrala aktiviteter

Under de sista veckorna av kampanjen, från 1 augusti, fanns ett valcenter dit medborgare kunde vända sig för att få svar på sina frågor och rekquirera informationsmaterial. Upplysningen fungerade också som särskilt stöd för kandidaterna när det till exempel gällde sakupplysningar, bakgrundsinformation och retorik tips. Centret tog emot frågor per mejl, post, fax och telefon. De första veckorna höll centret öppet mellan 09.00-17.00 på vardagar. Den sista månaden utökades öppettiderna, 09.00-20.00 på vardagar och öppet mellan 10.00-16.00 på helgerna samt jouröppet efter TV- & radiodebatter.

Valupptakten den 19 augusti hölls i Stockholm på Teaterskeppet vid Skeppsbron (se vidare stycke 1.7)

Riksvälvakan hölls i Stockholm, Hotel Hilton (se vidare stycke 1.7).

Team och aktiviteter

Personella team bildades runt ledande kandidater och partiledaren. Teamens uppgift var att ge support och samordna aktiviteter och kontakter med media.

De olika teamen var:

- Team kring nationella kandidater
- Allmänpolitiskt team
- Team för tekniskt stöd
- Team för evenemang och utbildning
- Administrativt stödteam
- Team för turnésupport
- Regionala team
- Reklamteam
- Massmediateam
- Team för omvärldsbevakning

LUF fick ett särskilt valbidrag för att kunna bedriva kampanj för att nå ut till studerande på gymnasier, universitet och högskolor. LUF tog fram eget kampanjmaterial i form av bland annat en broschyr, affischer m.m.

2.4 Webb och annan digital kommunikation

Webb/IT

Internet har under denna period haft en central roll i partiets interna och externa kommunikation. Internt är det fortfarande First Class-systemet Nubbs som används som verktyg för e-post med ca 1900 användare. Via kontaktsystemet är det möjligt att skicka större mängder e-post internt. Externt är det webbplatsen www.folkpartiet.se som är basen i den digitala kommunikationen

Under perioden har folkpartiets digitala kommunikation renodlats och samordnats. Webbplatsen www.folkpartiet.se inbegriper idag hela organisationen, från de centrala delarna till länsförbundssidor, kommunföreningssidor, kandidatsidor i valet och medlemmars egna sidor. Partiets webbpublicerings-system hade för ett par år sedan cirka 600 användare. Idag hanterar systemet över 1200 användare och över 60 000 sidor. Vår webbplats är därmed en av organisations-Sveriges största webbar.

På folkpartiet.se publiceras alla stora riksnyheter om folkpartiet, fakta om partiets politik samt kontaktinformation. Folkpartiet.se har ca 50 000 besök per månad, i valtider cirka 300 000 per vecka.

Bloggfunktionalitet finns inbyggd i webbpublicerings-programmet, men används i mycket liten grad. De flesta föredrar att skriva omfattande nyhetsbrev istället.

Vår websajt www.folkpartiet.se är numera integrerad i kontaktsystemet (medlemsregistret) på så sätt att en medlems-ansökan som görs på sajten automatiskt hamnar i kontaktsystemet för direkt behandling.

Lars Leijonborgs nyhetsbrev "Lars Leijonborgs rådgivarbrev" har under perioden omvandlats till ett interaktivt brev där mottagarna via en webbsida kan ge råd till partiledaren. Antalet prenumeranter har under perioden flerfaldigats och har idag över 10 000 prenumeranter/respondenter.

Förutom Lars Leijonborgs rådgivarbrev finns ett antal andra nyhetsbrev. Våra talesmän samt våra ministrar skickar ut nyhets- eller rådgivarbrev. Även många enskilda folkpartister skriver och skickar ut nyhetsbrev. Från Brysselkansliet skickas Bryselliberalen ut. Från samordningskansliet i Rosenbad skickas "Nytt från samordningen ut" till hela partiorganisationen.

Folkpartiet delar telefonväxel med Tidningen NU och Liberala ungdomsförbundet/Liberala studenter. Varje vecka inkommer ca 100 samtal till folkpartiets växel på partikansliet. Ett flertal samtal kommer också via riksdagens växel.

2.5 Tidningen NU

NU Det liberala nyhetsmagasinet har utkommit helgfria torsdagar sedan den 22 september 1983. Från 1997 har även de folkpartimedlemmar som inte är NU-prenumeranter fått tidningen vid tre till fem tillfällen per år som medlemsförmån från folkpartiet. Under 2006 utkom fyra sådana medlemsnummer.

NU ges ut av Liab, Liberal Information AB. Aktiekapitalet uppgår till 1 200 000 kronor och antalet aktieägare är drygt 500. Största aktieägare är folkpartiet (cirka 39 procent), näst största aktieägare är Stiftelsen Pressorganisation (cirka 14 procent). Sedan bolagsstämman år 2000 är Anders Frostell styrelsens ordförande. Chefredaktör och ansvarig utgivare är Jan Fröman och verkställande direktör har varit Tommy Svensson. Jan Fröman tillträdde i april 2001 och Tommy Svensson i april 2005. Tommy Svensson avgick som chefredaktör 15 januari 2007. Den TS-noterade upplagan är 6 600 exemplar (2006).

2.6 Tryckfrihet

Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB ägs helt av folkpartiet liberalernas riksorganisation. Sedan mitten av 1999 har ingen verksamhet bedrivits i bolaget. Bolaget har en styrelse och en oavlönad Vd. Bolaget är avregistrerat hos skattemyndigheten men inlämnar reviderad förvaltningsberättelse och årsredovisning till PRV.

3. Övrig utbildning och studieverksamhet

2005

12-13 november, i Uppsala, träffades länsledningarna och den 6-7 december, i Södertälje, träffades ombudsmännen. På de båda konferenserna diskuterades valförberedelser.

2006

I Malmö, den 24 mars, genomfördes en fältkonferens för ombudsmän och länsledningar, även personal från riksorganisationens olika kanslier deltog. På förmiddagen träffades de regionala teamen och på eftermiddagen anslöt länsledningarna.

30-31 oktober samlades ombudsmän till fältkonferens På Täby Park Hotell i Täby. På konferensen deltog även delar av partiledningen samt folkpartiministrar. Ur programmet kan nämnas att Erik Ullenhag presenterade sig i sin roll som ny partisekreterare och hade också en politisk diskussion med ombudsmännen, "Utmaningar inför 2010" och Martin Andreasson redogjorde för valutvärderingsgruppens pågående arbete.

2007

Den 1-3 februari genomfördes en fältkonferens i Södertälje. Kallade var ombudsmän (1-2 februari) samt länsledningar (2-3 februari). Programmet innehöll en liten del backspegel samt en stor del framåtblick, både politisk som organisatorisk.

Verksamhet tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan

Folkpartiet liberalernas studieförbund är Studieförbundet Vuxenskolan. Folkpartiet ingår, tillsammans med Centern och LRF, som en av studieförbundets tre grundorganisationer.

Folkpartiets studieverksamhet har fått en allt mer underordnad roll i partiets verksamhet. Färre och färre träffas i cirkelgrupper och diskuterar politik. Färre och färre anser att de har möjlighet att delta i denna typ av aktiviteter. Utbildning bedrivs numera ofta i andra former än studiecirkeln som till exempel en studiekväll med många deltagare och kvalificerade föreläsare, studier via webb och interaktivt via Internet, utbildningskonferenser på särskilda teman under ett eller ett och ett halvt dygn på en kursgård. Utbildningstimman är säkerligen inte färre men de anmäls inte i tillräcklig omfattning som studier och kommer därför inte med i statistiken. Under slutet av 2006 har diskussioner förts med SV gällande folkpartiets utbildnings- och studiematerialstrategi för innevarande mandatperiod samt kring funderingar kring vad som komma skall efter valdagen 2010.

Under våren 2007 har arbetet med att uppdatera "Politik i praktiken" tagit ny fart. Målet är att studiematerialet skall vara i hamn under hösten 2007.

Följande folkpartimaterial har funnits tillgängligt under perioden:

- Folkpartiet, i ett nötskal
- Lokalt kampanjarbete, i ett nötskal
- Mediakontakt, i ett nötskal
- Lars Leijonborgs bok "Nya Frihetstiden"
- Lars Leijonborgs bok "Global utmaning"
- Valhandbok, valrörelsen 2006

4. Internationellt arbete

Folkpartiets internationella kontakter har under perioden haft fortsatt hög prioritet. Det internationella utskottet bildades i september 2004 och har verkat i linje med de mål som partiledningen tidigare satt upp för den internationella verksamheten.

Det politiska arbetet inom samarbetsorganisationerna ELDR och Liberal International har varit omfattande och utbytet med andra liberala partier har varit mycket gott.

Internationella utskottet

Internationella utskottet består av fem ledamöter

Cecilia Malmström, Göteborg, ordförande
Birgitta Ohlsson, Stockholm
Lennart Rohdin, Gräddö
Olle Schmidt, Malmö
Cecilia Wigström, Göteborg

Sekreterare i utskottet var partiets internationelle sekreterare. Oscar Wåglund Söderström var sekreterare till efter valet 2006, därefter tog Fredrik Svensson vid. Den internationella sekreteraren har utkommit med ett nyhetsbrev under perioden.

Silc och LUF är adjungerade med en representant vardera. Den internationella sekreteraren är utskottets tjänsteman.

Internationella utskottets uppdrag är att arbeta enligt de mål som är uppsatta för folkpartiets internationella verksamhet. Ett av de prioriterade målen är att skapa förutsättningar för långsiktigt och varaktigt nätverksbyggande mellan fp-företrädare och personer inom andra liberala partier, men också att öka idéutbytet med liberaler världen över i syfte att berika folkpartiets politik och organisation. Här ingår också att ansvara för och fördjupa partiets engagemang i ELDR och Liberala Internationalen. Utskottet ska även sprida information om internationellt samarbete till folkpartiets medlemmar.

Utskottet fungerar delvis som berednings- och verkställande organ för partiledningen i frågor som rör internationell verksamhet, men har även rätt att fatta vissa beslut om den löpande internationella verksamheten på delegation. Internationella utskottet har haft två protokollförda sammanträden under 2005.

ELDR

Samarbetet i ELDR, European Liberal, Democrat and Reform Party, har varit prioriterat och engagemanget har varit fortsatt

högt. I ELDR ingår ett 50-tal liberala partier från hela Europa och det är därmed en betydande arena för politisk debatt mellan europeiska liberaler. ELDR bli rockså en alltmer inrikespolitisk arena för partierna inom Europeiska unionen då organisationens politiska fokus ligger på EU-relaterade frågor. Det svenska centerpartiet är medlemmar i ELDR.

Folkpartiet har varit representerat med stora delegationer vid kongresserna i Bratislava (september 2005) och Bukarest (oktober 2006). Delegationerna har varit sammansatta av ledamöter från riksdagsgruppen, partistyrelsen och EU-parlamentariker. Våra Europaparlamentariker är ombud på eget mandat vid kongresserna. Vid kongressen i Bratislava lade folkpartiet fram resolutioner om såväl EU:s konstitution, Västsahara som kurdernas situation i Turkiet.

Folkpartiet har också deltagit vid samtliga möten med representantskapet – ELDR Council. De har under perioden hållits i Bratislava, Stockholm och Bukarest. Vid ELDR Council i Stockholm höll Cecilia Malmström ett anförande och ett hundratal deltagare deltog från liberala partier runt om i världen. T o m januari 2007 var följande ledamöter utsedda av partiledningen: Cecilia Wigström och Karin Granbom. Ersättare var Karin Granbom och Oscar Wåglund Söderström. Fr o m januari 2007 utsågs Karin Granbom som ny ordinarie ledamot efter Tobias Krantz och Mauricio Rojas och Fredrik Malm som nya ersättare.

Lars Leijonborg eller en ersättare har medverkat i ELDR:S ”Leaders Meeting”, som hålls i samband med Europeiska rådets möten i Bryssel. Dessa möten är ett viktigt samtalsforum för liberala partiledare och politiker.

Den 5:e maj 2006 stod folkpartiet och centerpartiet värdar för ELDR:s representantskap som arrangerades i riksdagen. Europas framtid stod som tema och Lars Leijonborg höll ett anförande om europeiskt samarbete.

Liberala Internationalen

Liberala Internationalen, som folkpartiet var med och grundade 1947, växer och är fortfarande i dag den naturliga mötesplatsen för liberala partier runt om i världen. Folkpartiet har ökat sitt engagemang i LI, både vad gäller deltagande såväl som på dess kongresser och möten och som politiska initiativ.

Folkpartiet var representerat vid kongresserna i Marrakech, Marocko (november 2006). Vid den senare deltog folkpartiet med en femmannadelegation och flera representanter från Silc. Vid det senare mötet debatterades särskilt frågan om ett fritt Västsahara.

Folkpartiet har också deltagit vid exekutivmöten i Manila (Filippinerna) och Palma de Mallorca. Vid den senare lade folkpartiet fram en resolution om den demokratiska situationen i Ukraina och svårigheterna att registrera nya partier.

För folkpartiets räkning deltog Gunnar Nordmark i en fact-finding mission till Västsahara (2006) och Algeriet som

anordnades av LI. Anita Brodén deltog som observatör när liberaler från Mellanöstern och Nordafrika (2006) samlades i Kairo för att bilda ett nätverk.

I april 2007 deltog Birgitta Ohlsson och Fredrik Svensson på LI:s exekutiva möte Cancun, Mexico.

Samverkan med systerpartier

Folkpartiet har ett mycket gott samarbete med utländska liberala partier. Detta gäller särskilt partierna i andra EU-länder. Via europaparlamentet sker dagliga kontakter via våra europaparlamentariker och vårt kansli. Givande utbyten sker också genom besök på kongresser och i valkampanjer samt när liberaler från andra länder besöker Sverige. Under 2005 besöktes bland annat Civic Alliance i Serbien, Israel och Palestina, Italien,

Landsmötet i Göteborg 2005 hade en tydlig europaprägel och besöktes av gästande politiker från Bosnien, Polen, norska Venstre, och danska Radikale Venstre och Venstre, katalanska Convergencia och Moldava Noastra från Moldavien. På landsmötet arrangerades seminariet ”Where will the EU end”, med Bronislaw Geremek som huvudtalare. I maj besökte ett 20-tal medarbetare från riksorganisationen Liberal Democrats i Storbritannien för att delta i valrörelsen.

I januari 2006 besökte två folkpartimedarbetare The Liberal Party of Canada och den kanadensiska valrörelsen i delstaten Ontario. Besök har även gjorts hos Demokraterna i USA, El-Ghad i Egypten och DPP i Taiwan. I april 2006 hade vi besök av en stor delegation från Convergencia i Katalonien, Spanien.

I mars 2007 hade vi ett flera dagar långt studiebesök av katalanska Convergencia.

SILC

Silc är en liberal stiftelse som arbetar med demokratibistånd i totalitära och post-totalitära stater. För att demokratiseringen ska påbörjas och fullföljas krävs tydliga politiska aktörer som kan mobilisera medborgare och institutioner att genomföra de förändringar som krävs, och sedan fylla nya roller inom det demokratiska systemet. I detta arbete använder Silc aktivt de kunskaper som finns i den svenska liberala rörelsen.

Silc samarbetar framförallt med liberala politiska partier, ungdomsförbund, människorättsorganisationer och oberoende journalister. Tyngdpunkten i arbetet ligger i Bosnien-Hercegovina, Kuba, Ryssland, Serbien, Ukraina och Vitryssland. Det övergripande målet med arbetet är att utöka och främja enskilda politiska aktivisters arbete för demokrati och mänskliga rättigheter. Arbetet leder också till att folkpartiets internationella nätverk utanför EU stärks betydligt.

Silcs begränsade resurser, och det faktum att det är nödvändigt med god aktörs- och landkunskap för att genomföra projekt,

gör att arbetet inte kan omfatta alltför många länder. I vissa projekt kan kansliet ta ett stort genomförandeansvar. I andra fall måste de ideellt engagerade stå för huvuddelen av arbetet. Sedan 2002 har vi utökat samarbetet med lokala folkpartiavdelningar, bland annat i Örgryte-Härlanda, Umeå, Solna, Haninge, Tyresö och Uppsala.

2003 grundades "Silc förlag", vars skrifter och böcker tar tempen på arbetet för demokrati i olika delar av världen. De senaste åren har vi publicerat skrifter om och av demokratiaktivister på Kuba, om den politiska utvecklingen i Vitryssland och Zimbabwe, om hotet mot pressfriheten i Indonesien, och om Dawit Isaak – den svenske samvetsfången i Eritrea. Under 2006 kom vi ut med böcker om livet på Kuba, om Aung San Suu Kyi i Burma, och demokratiaktivister i Ryssland och om förtrycket i Singapore.

Våren 2003 dömdes flera av våra samarbetspartners på Kuba till fängelsestraff på upp till 25 år. Silc och Kristdemokraternas internationella centrum, KIC, öppnade då en fond för att stödja deras familjer ekonomiskt, och för att sprida uppmärksamhet kring fångarna så att de inte glöms bort. Fonden finansieras helt av privata gåvor och har sedan november 2003 förmedlat 30 EURO i månaden till familjerna till 15 samvetsfångar. Folkpartiets riksdagsgrupp har tagit ett stort ansvar för fonden. Fondens postgiro är: 125783-1.

5. Ekonomi

Se bilaga 4.

5.1 Personal

Efter valet genomfördes en omfattande personalförändring på partikansliet för att anpassa organisationen till de nya ekonomiska förutsättningarna. Sex tjänster på kansliet avskaffades och antalet anställda minskade därmed från 14 till 8. De tidsbegränsade anställningarna för de regionala kampanjsamordnarna förlängdes inte.

På riksdagskansliet slutade ett stort antal anställda främst genom att ett antal av dem fick tjänster på Regeringskansliet men också genom att några fick arbeten utanför politiken. Efter valet har därför ett arbete inletts för att skapa en ny organisation av riksdagskansliet. Till följd av att ett stort antal lämnat sina tjänster på kansliet och att riksdagen beslutat att utöka det ekonomiska stödet till politiska sekreterare inleddes ett rekryteringsarbete till riksdagskansliet mot slutet av verksamhetsåret.

Vissa personalförändringar har under året skett vid Brysselkansliet.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har under året uppmärksamats, varvid konkreta åtgärder vidtagits bl.a. föranledda av synpunkter som framkommit genom de fackliga organisationernas årliga arbetsmiljöenkät.

Medelantal anställda 2005:

Män: 25

Kvinnor: 28

Totalt: 53

Medelantal anställda 2006:

Män: 31

Kvinnor: 33

Totalt: 64

Medelantal anställda i maj 2007:

Män: 20

Kvinnor: 20

Totalt: 40

6. Åtgärder med anledning av landsmötesbeslut

Med anledning av landsmötets beslut år 2005 överlämnar partistyrelsen en redovisning över dessa samt vidtagna åtgärder.

Organisatoriska m.m.

Partistyrelsen fick i uppdrag att samordna ett arbete att ta fram etiska uppförandekoder för folkpartiets förtroendevalda på alla politiska nivåer.

Partistyrelsen har under perioden arbetat vidare med ett antal åtgärder för att ytterligare förtydliga de etiska riktlinjerna, inteminstfrågeställningar i samband med personvalskampanjer under valrörelsen 2006. Etiska riktlinjer togs fram inför valrörelsen.

Partistyrelsen har också tillsatt den etiska nämnden, som består av Anders Frostell, (ordförande), Claes Beyer och Charlotte Branting. Sekreterare har varit Susann Torgerson.

Folkpartiets kandidater i valet 2006 har uppmanats att genomgå regionala och nationella kandidatutbildningar, syftande till att dels förbereda kandidaterna för själva valrörelsen, men också att bland annat kunna diskutera vilka kampanjmetoder och liknande som är acceptabla. Flera länsförbund har också använt sig av så kallade kandidatkontrakt, vilka också i huvudsak fokuserar på det politiska innehållet, men också inskräpper förhållningssättet att tydligt redovisa mål, ställningstaganden och redovisa resultat för väljarna.

Folkpartiets valhandbok för valrörelsen 2006 togs fram vid årsskiftet 2005/06 av medarbetare på folkpartiets riksdagskansli och innehöll de av partistyrelsen antagna etiska reglerna för valkampanjen. Valhandboken spreds till de flesta aktiva i valkampanjen, såväl kandidater som anställda i valkampanjen, och låg till grund för många utbildningar av kandidater och valarbetare.

Arbetet fortsätter bland annat genom en pågående uppdatering av studiematerialet "Politik i praktiken" som riktar sig till nya eller blivande förtroendevalda och kommer att ta upp ett

antal etiska frågeställningar kopplade till förtroendeuppdraget.

Landsmötet beslutade uppdra åt partistyrelsen att genomföra en översyn av stadgarna inför landsmötet 2007. Samt att i övrigt "beakta och vidarehandlägga" utvecklingsgruppens rapport.

Stadgeförslag arbetades fram av en särskild arbetsgrupp och behandlades av partistyrelsen 070126. Stadgeförslaget har därmed funnits tillgängligt i god tid för medlemmarna att inkomma med motioner till landsmötet 2007.

Partistyrelsen har beaktat övriga synpunkter från utvecklingsgruppen i relevanta delar, som till exempel i fråga om utformningen av den centrala valorganisationen vid riksorganisationen i valet 2006 och i behovet av en utbyggd internkommunikation. Efter valsegern med efterföljande regeringsskifte har partiets riksorganisation också haft ett stort behov av att finna nya arbetsformer med öppenhet, tydlig kommunikation och nära kontakt mellan de olika delarna.

Partistyrelsen tillsatte vid årsskiftet 2004/05 ett organisationsutskott som bestod av Olle Schmidt, Martin Andreasson och Anna Grönlund Krantz. Organisationsutskottet utgjorde partiledningens närmast underställda organ för organisatoriska frågor. Utskottet fortsatte en stor del av Utvecklingsgruppens arbete under sin verksamhetsperiod.

Folkpartiet har gjort flera viktiga anpassningar och moderniseringar. Partistyrelsen är fast övertygad om att den utvecklingen måste fortsätta för att folkpartiet inte ska stelna och förlora politisk kraft. Valanalysgruppens och Etikgruppens rapporter under hösten 2006 belyser ytterligare behovet av ett aktivt arbete. Arbetet med att förnya partiorganisationen måste gå vidare även efter landsmötet 2007.

Partistyrelsen gavs också ett antal uppdrag som följde ur PS-förslag 5 till landsmötet, om den interna jämställdheten och jämställdhetsboksutlåt för folkpartiet liberalerna. Detta arbete redovisas på annat sätt.

Politiska

Partistyrelsen fick i uppdrag att arbeta vidare med frågor kring mervärdeskatten och fortsätta överväganden kring antal och omfattning av differentierade mervärdeskattesatser.

Genom de ekonomiska uppgörelserna i Allians för Sverige kom de stora och bindande alliansöverenskommelserna att fokusera på sänkta inkomstskatter för framför allt låg- och medelinkomsttagare samt sänkta skatter för företag. Förutom några få enstaka justeringar berördes inte mervärdeskattefrågor. Folkpartiets huvudsakliga fokus har därför varit att undvika att hamna i en löfteskarusell som ytterligare skulle öka komplexiteten och svåröverskådligheten i momsreglerna genom fler undantag och särregler. Utöver det har bedömningen varit att det inte funnits tid och utrymme för en så omfattande genomsyn som landsmötet önskade.

Partistyrelsen ska utarbeta en rapport kring Mellanöstern.

Frågan om en "Fredsplan för Mellanöstern" har hållits levande bland annat genom en särskild kommittémotion som väcktes under riksmötet 2005/06 om mellanöstern (2005/06:fp172, "Stärk kampen för fred och frihet i Mellanöstern"). En arbetsgrupp som ska färdigställa rapporten arbetar för närvarande, men har försenats.

Partistyrelsen fick i uppdrag att utarbeta en rapport om socialtjänstens förutsättningar och möjligheter att arbeta förebyggande med barn och ungdomar.

Folkpartiet har presenterat inte bara en utan flera rapporter som berör socialtjänstens arbete med barn och ungdomar. I mars 2006 kom en slutrapport från folkpartiets riksdagsgrupps särskilda "barngrupp" som arbetade mellan 2003 och 2006, "Inget barn får glömmas bort". Den andra juli 2006, i den begynnande valrörelsen, presenterades så rapporten "Rusta upp barn- och ungdomsvården".

Landsmötet uppdrog åt partistyrelsen att utarbeta en rapport om transporters klimat- och miljöpåverkan.

Folkpartiet lanserade rapporten "Med miljö i tankarna – strategi för teknikomställning av bränsleanvändningen på vägarna" (publicerad 06-06-02) som mest specifikt berör transporters klimat- och miljöpåverkan. Till det kommer ett flertal riksdagsmotioner som berör frågan.

7. In memoriam

Avlidna efter landsmötet 2005

Ingrid Lunde, Stockholm
Helge Bernhardsson, Falun
Bernt Ekinge, Nyköping
Marianne Wahlberg, Bromma
Erik Arvidson, Eskilstuna
Uno Arvidsson, Vallentuna
Joussi Poutianen, Bromma
Rune Rydén, Växjö
Kerstin Sandborg, Jönköping
Magnus Taube, Kristianstad
Lutz Heinemann, Västerås
Bengt Bojstedt, Oskarshamn
Karl-Arne Otterstål, Nacka
Hedda Lindahl, Alingsås
Inga Jansson, Eskilstuna
Tore Lundberg, Falun
Anna-Greta Jansson, Härryda
Jan Olof Branting, Strängnäs
Cyril Olsson, Stockholm
Nils Orring, Umeå

8. Liberala ungdomsförbundet

Fram till valet

Förbundsstyrelsen 05/06 var den sista etappen av mellanvalsperioden från valet 2002 fram till det viktiga riksdagsvalet 2006. Under hela denna period har Liberala ungdomsförbundet arbetat efter en långsiktig plan att förbättra organisationen på en rad punkter för att kunna genomföra en stark valrörelse 2006.

2005-2006 har den nya kampanjorganisationen – fyra kampanjer per år – följts och arbetet att göra Liberala ungdomsförbundet mer professionellt när det gäller organisation, information, administration och kommunikation har fortsatt.

Förberedelserna inför valrörelsen får både ris och ros. Ambitionerna var mycket högt ställda, högre än någonsin i Liberala ungdomsförbundet. På några punkter lyckades förbundet inte klara de högt ställda förväntningarna, på andra gick det över förväntan.

Under perioden har stora resurser lagts på utbildningar. Ledarskaps- och valledarutbildningarna hölls under perioden höst 2005 – vår 2006 och syftade till att stärka organisationen inför höstens valrörelse. De uppskattade Basliberalerna för nya medlemmar har arrangerats oftare än tidigare och haft fler besökare än tidigare. Utöver detta har även specifika valutbildningar anordnats.

Förbundsorganet Liebling (Liberal ungdom) har fått en rejäl upppfräschning de senaste åren och produkten har fått många goda omdömen såväl för innehåll som för form. Det långsiktiga målet att Liebling ska vara ett modernt ungdomsmagasin med liberal och tolerant grundsyn anser förbundsstyrelsen vara uppnått. Detta fick till resultat att det inför sommaren 2006 producerades ett valnummer av tidningen som kom att utgöra huvuddelen av Liberala ungdomsförbundets material under valrörelsen. Den fräscha pockettidningen uppskattades av såväl medlemmar som allmänheten.

I övrigt producerades inget nytt material. Den stora produktionen av allmänmaterial och profilmaterial inför kampanjer och valrörelse gjordes så tidigt som våren 2005 och i valrörelsen distribuerades folktopartimaterial vid sidan av val-Liebling.

Efter valet

2 december 2006 valdes Frida Johansson Metso till ny ordförande för Liberala ungdomsförbundet. Detta val innebar att ungdomsförbundet stod redo att ta nya tag och komma igång efter den minst sagt turbulenta hösten. Händelserna under valrörelsen hade lett till att delar av förbundsledningen fick nya uppdrag i Sveriges riksdag och att personalen på förbundsexpeditionen sökte sig vidare ny tjänster/uppdrag hos såväl departementen som näringsliv.

Med en ny förbundsledning och en ny förbundsexpedition började arbetet med att aktivera de medlemmar som kommit

in i organisationen under valrörelsen. Den första tiden har främst använts till att förstärka de lokala engagemangen och planera för de centrala arrangemang som under året sker på förbunds nivå.

Två basliberaler arrangeras under våren, i mars det årliga återkommande Universitet Liberal som 2007 anordnas i Växjö och i augusti kommer en motionsbehandlande kongress att hållas i dagarna fyra.

En vårkampanj kommer att dra igång i april och är tänkt att övergå i en sommarkampanj som löper fram till kongressen. Till denna kampanj kommer ett tematiskt nummer av Liebling att produceras, på samma sätt som gjordes inför valrörelsen 2006.

9. Liberala kvinnor

Seminarium "Delad makt – självklart i folkpartiet?"

Den 15 oktober 2005 hölls ett seminarium gällande jämställdhet med ett 50-tal åhörare. Plats för seminariet var klubbbrummet på riksdagskansliet.

Liberala kvinnors Landsmöte den 18-19 februari 2006, Tema: "Makt-Media-Mormonopol".

Under 2005 aviserade Helena Bargholtz sin avgång som ordförande för Folkpartiets kvinnoförbund, Liberala Kvinnor. Vid Liberala Kvinnors Landsmöte den 18-19 februari 2006 på Bygdegården Anna Whitlock i Stockholm valdes Solveig Hellquist, riksdagsledamot från Västernorrland, till ny ordförande. Till centralstyrelsen valdes också Inger Mathisson, Floda, Lisbet Enbjerde, Munka Ljungby, Inger Gustafsson, Jönköping, Monika Broman, Linköping, Liselott Hagberg, Nyköping, Gudrun Wallman, Umeå, Renate Moberg, Västra Frölunda, Amelie Tarschys Ingre, Stockholm. Inbjudna talare: Barbro Hedvall, ledarskribent på Dagens Nyheter, en islänning och parlamentariker som föreläste om den tredelade föräldraförsäkringen, riksdagsledamöterna Birgitta Ohlsson. Tina Acketoft och Jan Björklund – de två sistnämnda tillika Folkpartiets talesmän i jämställdhetsfrågor. Till Landsmötet hade många kvinnor från hela landet slutit upp.

En studieresa till New York

Den 25 februari – 4 mars 2006 gjorde 15 liberala kvinnor en studieresa till New York med ett intensivt program. Vi träffade bl a dåvarande ordförande för FN:s generalförsamling Jan Eliasson, journalisterna Jenny Nordberg, New York Times och Sara Stenholm, Ekoredaktionen. Vi besökte UNIFEM, Safe Horizon, Lily House i Bronx, Mayor's Office to Combat Domestic Violence, Legal Momentum, Columbia School of Journalism mm.

Valrörelsen 2006

Liberala Kvinnor deltog aktivt i valrörelsen 2006. Egna valbroschyrer spreds över hela landet via de 17 distrikten. Vi annonserade i två veckotidningar med ca 600 000 läsare för att göra Liberala Kvinnor mera känt. Vår populära t-shirt "Alla älskar en Liberal Kvinna" såldes i minst 250 exemplar.

Liberala Kvinnors hemsida förnyades och många distrikt fick hjälp att starta egna webbplatser. Minst 40 kvinnor ville bli medlemmar enbart i Stockholm.

Kampanjbidrag

Centralstyrelsen fick 28 ansökningar om kampanjbidrag varav 17 beviljades. Via Liberala Kvinnors hemsida erbjöds stöd/"bollplank" för de kandidater som så önskade.

Almedalen 3 – 8 juli 2006

Under Almedalsveckan fanns många Liberala Kvinnor på plats för att bevista seminarier, delta i debatter och dela ut eget och Folkpartiets valmaterial.

Under våren har kvinnoförbundsordföranden i allians för Sverige samarbetet och bl a tryckt upp gemensamt flygblad och gemensam allianströja. Alliansordföranden genomförde också appeller på Donners Plats och Björkanderska magasinet tillsammans.

Andra aktiviteter

Genom det kombinerade uppdraget som riksdagsledamot/förbundsordförande har ordföranden varit partiets/Liberala kvinnors representant i

Talmannens kvinnliga nätverk (numera Talmannens referensgrupp i jämställdhetsfrågor) vars uppgift är att arbeta för en mer jämställd riksdag, anordna seminarier som rör jämställdhet och att delta i internationellt samarbete.

Jämställdhetsrådet. Helena Bargholtz blev under sitt ordförandeskap för Liberala kvinnor utsedd av regeringen att sitta i Jämställdhetsrådet.

Samarbete med förbundsordföranden i alliansen. Vi har haft lunchmöten, tagit emot besök och undertecknat artiklar tillsammans.

Q-sam är ett tvärpolitiskt nätverk som består av kvinnor från alla partier och som bl a anordnar seminarier i riksdagen.

Liberala kvinnors sammanträden

Liberala kvinnors Centralstyrelsen sammanträder ca 4 gånger/år. Det har hållits en distriktsordförandekonferens i Stockholm den 20 maj 2006. Den första på många år. Liberala Kvinnor har också deltagit vid Partistyrelessens möten och Folkpartiets Partiråd.

Övrigt

Enkätundersökning

En enkätundersökning genomfördes och sammanställdes december -06/januari-07. distriktsordföranden fick besvara frågor om aktiviteter i distrikten, ekonomi, önskemål om utbildning mm. Sammanfattningsvis – med några undantag – är aktivitetsnivån låg i distrikten – främst beroende på brist på tid, pengar och verksamhetsplanering. Medelåldern är relativt hög. Undantaget är framförallt Stockholm.

Aktiviteter

Konferenser, möten och studiebesök har anordnats i några distrikt i landet. Liberala kvinnor har varit fortsatt engagerad i Fistulasjukhuset i Etiopiens verksamhet.

Media

Sveriges Kvinnolobby sände under våren programmet TV-Q på Öppna kanalen i Stockholm. med Liberala kvinnors ordförande i Kvinnolobbyns kampanj "Kryssa för en kvinna i valet 2006. Artiklar om jämställdhet har införts i fler tidningar.

Organisationer som har kontakt/samarbete med Liberala kvinnor

Sveriges kvinnolobby, Kvinnoforum, Kvinna till kvinna, KSAN, Westsaharas kvinnor, Liberala internationalen, Läkare mot tobak, Glöm inte Pela och Fadime-föreningen, Fistulasjukhuset m fl.

Utredning om kvinnoförbundens

framtida organisation och ekonomiska stöd

En utredning om kvinnoförbundens framtida organisation och ekonomi lämnar sina förslag senast den 31 mars 2007. Förbundsordförandena har träffat utredaren vid fyra tillfällen varav ett tillsammans med partisekreterare eller annan partiföreträdare. Ordföranden har även tillsammans med utredaren besökt Finland den 15-16 januari 2007 för att träffa finska riksdagsledamöter och kvinnoorganisationer.

Framtiden

Solveig Hellquist beslutade den 19 februari 2007 att avgå som ordförande. Liberala kvinnor kallade till ett **extra Landsmöte** den 12 maj 2007 för att utse en ny ordförande. Landsmötet valde riksdagsledamot Birgitta Ohlsson. Fram till det extra landsmötet fungerade vice ordförande Inger Mathisson som ordförande. Ett utredningsförslag har förelagts regeringen. Detta innebär bl a att ett mandatstöd delas ut till kvinnoförbunden redan 2008. Förslaget skulle innebära en kraftig resursförstärkning för Liberala Kvinnor.

10. Liberala invandrarförbundet

Årsmötet 2005 ägde rum den 14 maj i Uppsala.

Förbundsstyrelsen bestod under verksamhetsperioden av:

Farrokh Farokhi	Ordförande
Thomas Ochman	Vice ordförande
Britt-Marie Norelius	Sekreterare
Ewa Lindman	Kassör
Mohamad Hassan	Ledamot
Ulla Herbert	Ledamot
Sakib Kenjar	Ledamot
Zahra Daii	Ersättare
Gabriel Donner	Ersättare
Mohammad Noori	Adjungerad

Adjungerad till centrala partistyrelessen: Farrokh Farokhi

Partirådet: Farrokh Farrokhi

Arbetsutskottet har bestått av:

Farrokh Farrokhi
Thomas Ochman
Britt-Marie Norelius
Ewa Lindman (kassör)

År 2006 har LIF haft c:a 30 ledamöter i kommunfullmäktige, flera personer i nämnder och styrelse b la landstingsråd i Uppsala och kommunalråd i Uddevalla. Antalet medlemmar beräknas till omkring 600.

Förbundet har aktivt deltagit i:

- Kontakter med iranska liberala nätverk
- Kontakter med kurdiska riksförbundet
- Kontakter med anti-rasiströrelsen
- Samarbete med aktionsgruppen
- Kontakter med invandrarföreningar
- Skrivit artiklar
- Radiointervjuer
- Kampanj under valrörelsen
- Insändare och artiklar i lokala tidningar

Förbundet har haft bra samarbete med partiorganisationen och lokala LIF-föreningar och har haft en central broschyr som delats ut på förorterna under valet. LIF föreningar har varit aktiva under valet 2006, många kandidater har fört personvalkampanj och fått många kryss. Förbundet har utvecklat hemsidan för LIF.

Bilaga 1

Valda av landsmötet 2005

Presidium

Lars Leijonborg, Stockholm, ordförande	omval
Jan Björklund, Bromma, 1:e vice ordförande	omval
Marit Paulsen, Malung, 2:e vice ordförande	omval

Partistyrrelse (i bokstavsordning)

Jonas Andersson, Partille	nyval
Ann-Cathrine André, Skeppshult	omval
Martin Andreasson, Stockholm	omval
Jan Ertsborn, Falkenberg	omval
Anna Grönlund Krantz, Stockholm	omval
Carl B Hamilton, Stockholm	omval
Claes Jägevall, Tibro	omval
Bo Könberg, Stockholm	omval

Lämnade 061231

Håkan Lindh, Skellefteå	omval
Britt-Marie Lövgren, Umeå	nyval
Cecilia Malmström, Göteborg	omval
Helene Odenjung, Göteborg	omval

Johan Pehrson, Örebro	omval
Karin Pilsäter, Botkyrka	omval
Iva P Ryggeståhl, Malmö	omval
Birgitta Rydberg, Stockholm	omval
Paula Röttorp, Stockholm	omval
Nyamko Sabuni, Stockholm	omval
Olle Schmidt, Malmö	omval
Erik Ullenhag, Uppsala	omval

P-sekr pl okt. 06

Barbro Westerholm, Stockholm	nyval
------------------------------	-------

Dechargeutskott

Anders Bjurström, Nyköping, ordförande	omval
Ann Cathrine Fogelgren, Göteborg	omval
Gösta Frödin, Arvika	omval
Inger Mathisson, Floda	omval
Anna-Kerstin Larsson, Kristianstad	omval
Kerstin Weimer, Sveg	nyval
Kjell Westring, Stockholm	omval

Revisorer

Ordinarie:

Marie Welin, Stockholm	omval
Harald Hagnell, Uppsala	omval

Ersättare:

Kristina Malmnäs, Katrineholm	omval
Kenth Skårvik, Grundsund	omval

Bilaga 2

Riksdagsgruppen 2005/2006, 2006/2007

2005-2006

Under förra mandatperioden var Folkpartiet liberalerna riksdagens tredje största parti med 48 mandat och förde en kraftfull oppositionspolitik inom samtliga utskottsområden. Partigruppen hade flera viktiga poster i riksdagen. Kerstin Heinemann var riksdagens andre vice talman. Johan Pehrson och Lennart Kollmats var ordförande i justitie- respektive kulturutskottet. Anna Grönlund Krantz var vice ordförande i skatteutskottet och Ulf Nilsson andre vice ordförande i utbildningsutskottet. Carl B Hamilton var vice ordförande i EU-nämnden.

Fram till årsskiftet 2005/2006 innehades gruppleaderskapet av Bo Könberg och därefter av Anna Grönlund Krantz. Vice gruppledare var först Anna Grönlund Krantz och Marita Aronson och därefter Marita Aronson och Allan Widman. Karin Karlsbro var kanslichef, och Oscar Wåglund Söderström samt Therese Wallqvister biträdande kanslichefer.

Inför valet 2006 var gruppen mycket aktiv i att tillsammans med moderaterna, centern och kristdemokraterna forma den allianspolitik som vi sedan gick till val på. Kansliet omstrukturerades inför valet till en teamorganisation där fokus lades på de prioriterade valfrågorna och stödet till toppkandidater.

2006-2007

Valsegern 2006 medförde en delvis ny roll för folkpartiets riksdagskansli. Från att ha varit ett oppositionsparti blev vi ett parti med reell makt att påverka regeringens politik. Valresultatet ledde dock att riksdagsgruppen förminskades – från 48 ledamöter till 28.

Fokus under tiden sedan september 2006 har legat på att bygga upp en organisation som bättre motsvarar de krav som ställs på ett regeringspartis riksdagsgrupp. Ledamöterna skriver färre motioner, och arbetar istället med att påverka regeringen och bygger upp en stark folkpartiprofil både på hemorten och gentemot andra organisationer. Under hösten 2006 ökade riksdagens ekonomiska stöd till partigrupperna, vilket innebär att vi nu har fler politiska sekreterare per ledamot än tidigare.

Samarbetet med regeringen fungerar bra. Riksdagsgruppen har väl utvecklade kontakter med de olika departementen och med samordningskansliet. De löpande kontakterna sker dels genom gruppledaren och dels inom ramen för samarbetet mellan utskott och departement. Folkpartiets statsråd deltar vid riksdagsgruppens sammanträden, och övriga ministrar bjuds regelbundet in för diskussioner.

Riksdagsgruppen innehar sedan valet 2006 flera uppdrag i riksdagen. Liselott Hagberg är 3:e vice talman, Karin Pilsäter är ordförande i näringsutskottet och Cecilia Wikström är vice ordförande i kulturutskottet. Eva Flyborg är ordförande i Riksrevisionen.

Sedan valet 2006 är Johan Pehrson gruppledare för riksdagsgruppen. Allan Widman och Eva Flyborg är vice gruppledare. Lennart Rohdin var tillförordnad kanslichef fram till februari 2007, och därefter Åsa Nilsson Söderström. Margareta Bosved tillträdde som ordinarie kanslichef i juni 2007.

Riksdagsgruppen 2005/2006

I riksdagsgruppen ingick följande personer:

Tina Acketoft, Skåne västra. AU, (KU t.o.m. 051208)
 Martin Andreasson, Sthlms län. LU, (AU fr.o.m. 060216, KU)
 Gunnar Andrén, Sthlms län. SkU (BoU)
 Marita Aronson, Västra Götaland västra. (FiU, SoU, UbU)
 Hans Backman, Gävleborg. (KrU, NU)
 Erling Bager, Göteborg. TU, (KrU)
 Helena Bargholtz, Sthlms län. KU, (JuU)
 Heli Berg, Blekinge. FöU, (MJU)
 Anita Brodén, Västra Götaland norra. (MJU, UbU)
 Linnéa Darell, Östergötland. SfU, (SoU)
 Axel Darvik, Göteborg. (BoU, KrU, UbU)
 Louise Edlind-Friberg, Sthlms kommun, fr.o.m. 060101. (SfU t.o.m. 06309, KrU fr.o.m. 060309)
 Anne-Marie Ekström, Västra Götaland södra. (SkU, SfU)
 Jan Ertsborn, Halland. LU, (JuU, KU fr.o.m. 060117, NU)
 Eva Flyborg, Göteborg. NU, (FöU)
 Mia Franzén, Sthlms län. (LU, SoU)
 Lennart Fremling, Dalarna. MJU, (TU, EUN)
 Karin Granbom, Östergötland. EUN, (JuU)
 Anna Grönlund Krantz, Norrbotten. V ordf SkU, (TU t.o.m. 060309).
 Liselott Hagberg, Södermanland. (AU t.o.m. 060215, KU, SfU fr.o.m 060310)
 Carl B Hamilton, Sthlms kommun. V ordf EUN, AU, (NU, SkU)
 Kerstin Heinemann, Västmanland. SoU
 Solveig Hellquist, Västernorrland. SfU fr.o.m. 060101, (BoU, SfU t.o.m. 051231)
 Lennart Kollmats, Halland. Ordf KrU
 Tobias Krantz, Jönköping. KU, (EUN)
 Bo Könberg, Sthlms kommun, t.o.m. 051231. SfU, (FiU, EUN)
 Lars Leijonborg, Sthlms län. (FiU)
 Nina Lundström, Sthlms län. BoU, (FiU fr.o.m. 060101, UU)
 Ana Maria Narti, Sthlms kommun. UbU, (LU)
 Ulf Nilsson, Skåne södra. 2 v ordf UbU
 Gunnar Nordmark, Kronoberg. (FiU, MJU t.o.m. 060309, TU fr.o.m. 060309)
 Christer Nylander, Skåne norra och östra. FiU, (UbU)
 Birgitta Ohlsson, Sthlms kommun. UU, (AU)
 Runar Patriksson, Värmland. TU, (FöU)
 Johan Pehrson, Örebro. Ordf JuU

Karin Pilsäter, Sthlms län. FiU, (SkU, EUN)
 Mauricio Rojas, Sthlms län. (AU, KU to.o.m. 060117, SfU)
 Gabriel Romanus, Sthlms kommun. (SoU, UU)
 Nyamko Sabuni, Sthlms kommun. (NU, SfU, EUN fr.o.m. 060101)
 Torkild Strandberg, Skåne västra. JuU, (KrU to.m. 060309, SkU)
 Sverker Thorén, Kalmar. MJU, (NU)
 Lars Tysklind, Västra Götaland västra. BoU, (LU, MJU fr.o.m 060310, NU)
 Erik Ullenhag, Uppsala. SoU
 Marie Wahlgren, Skåne södra. (BoU, MJU, TU)
 Allan Widman, Malmö. FöU, (KU fr.o.m. 061209, UU)
 Cecilia Wigström, Göteborg. UU, (JuU, EUN)
 Cecilia Wikström, Uppsala. KrU, (UU)
 Christer Winbäck, Västra Götaland östra. (FöU, TU)
 Yvonne Ångström, Västerbotten. NU, (FöU)

Följande personer har varit ersättare

Åke Bergbäck ersatte Anna Grönlund Krantz 051001–051130
 Christina Berlin ersatte Karin Pilsäter 051126–051228
 Inger Gustafsson ersatte Tobias Krantz 051201–060228
 Anna Ågerfalk ersatte Johan Pehrson 060110–060210

Mandatfördelning

Socialdemokraterna	144
Moderata Samlingspartiet	55
Folkpartiet liberalerna	48
Kristdemokraterna	33
Vänsterpartiet	30
Centerpartiet	20
Miljöpartiet de gröna	17

Uppdrag inom riksdagen mm

Talman

Kerstin Heinemann, 2:a vice talman

Europarådets svenska delegation

Helena Bargholtz, led
 Jan Ertsborn, ers

Interparlamentariska delegationen

Ana Maria Narti, led
 Erling Bager, ers

Krigsdelegationen

Linnéa Darell, led
 Tobias Krantz, led
 Bo Könberg, led (t.o.m. 051231)
 Lars Leijonborg, led
 Karin Pilsäter, led
 Erik Ullenhag, led
 Yvonne Ångström, led

Nordiska rådets svenska delegation

Gabriel Romanus, ordf
 Heli Berg, led

Runar Patriksson, led
 Marita Aronson, ers
 Lars Leijonborg, ers
 Sverker Thorén, ers

OSSE-delegationen

Cecilia Wigström, led
 Allan Widman, ers

Riksdagsstyrelsen

Bo Könberg, led (t.o.m. 051231)
 Anna Grönlund Krantz, ers (t.o.m. 051231, därefter ledamot)
 Marita Aronson, ers (fr.o.m. 060101)

Rådet för ledamotsnära frågor

Maria Aronson, led

Utrikesnämnden

Lars Leijonborg, led
 Carl B Hamilton, ers (fr.o.m. 060101)
 Kerstin Heinemann, ers
 Bo Könberg, ers (t.o.m. 051231)

Riksdagens valberedning

Helena Bargholtz, led
 Lennart Kollmats, led
 Bo Könberg, ers (t.o.m. 051231)
 Yvonne Ångström, ers

Riksdagens myndigheter

Riksbanksfullmäktige

Karin Pilsäter, led

Riksrevisionen

Eva Flyborg, vice ordf
 Gunnar Andrén, led
 Nina Lundström, ers

Valprövningsnämnden

Gunnar Nordmark, led
 Mia Franzén, ers

Överklagandenämnden

Jan Ertsborn, ers

Riksbankens jubileumsfond

Lennart Kollmats, led
 Yvonne Ångström, ers

Riksdagsgruppen 2006/2007

I riksdagsgruppen ingår följande personer

Tina Acketoft, Skåne västra, fr.o.m 070111. (AU)
 Gunnar Andrén, Sthlms län. Sku (FiU)
 Hans Backman, Gävleborg. AU (KrU)
 Agneta Berliner, Västmanland. (KU, SkU, EUN)

Jan Björklund, Sthlms kommun. Statsråd fr.o.m. 061006
 Anita Brodén, Västra Götaland norra. MJU, (TU)
 Jan Ertsborn, Halland. CU, (JuU, NU)
 Eva Flyborg, Göteborg. AU, (FöU, KU)
 Karin Granbom, Östergötland. NU, EUN
 Liselott Hagberg, Södermanland. KU t.o.m. 061222, (NU)
 Carl B Hamilton, Sthlms kommun. EUN, (NU, UU)
 Solveig Hellquist, Västernorrland. KrU, (AU)
 Tobias Krantz, Jönköping. SfU, (CU, KrU, EUN)
 Nina Larsson, Värmland. (AU, FöU, MJU)
 Lars Leijonborg, Sthlms län. Statsråd fr.o.m. 061006
 Camilla Lindberg, Dalarna. (CU, JuU, KrU)
 Maria Lundqvist Brömster, Västerbotten. (CU, NU, SoU)
 Fredrik Malm, Sthlms kommun. Statsrådsersättare för Jan Björklund. (KrU, SfU, UbU)
 Ulf Nilsson, Skåne södra. UbU, (CU)
 Christer Nylander, Skåne norra och östra. FiU, (SkU, UbU)
 Birgitta Ohlsson, Sthlms kommun. UU
 Johan Pehrson, Örebro. SoU, (FiU)
 Karin Pilsäter, Sthlms län. Ordf NU, (EUN)
 Mauricio Rojas, Sthlms län. Statsrådsersättare för Lars Leijonborg. KU fr.o.m. 070116, (AU)
 Torkild Strandberg, Skåne västra, t.o.m. 070110. (AU, JuU)
 Lars Tysklind, Västra Götaland, västra. CU, (MJU, TU, EUN)
 Barbro Westerholm, Sthlms län. (SfU, SoU)
 Allan Widman, Malmö. FöU
 Cecilia Wigström, Göteborg. JuU, (UU, EUN)
 Cecilia Wikström, Uppsala. V ordf KrU
 Christer Winbäck, Västra Götaland östra. TU

Följande personer är eller har varit ersättare

Emma Löfdahl Landberg ersatte Tobias Krantz mellan 061204 - 070106
 Fredrik Malm ersätter Nyamko Sabuni (statsråd fr.o.m. 061006) som ersätter Jan Björklund fr o m 061006
 Mauricio Rojas ersätter Lars Leijonborg fr o m 061006

Mandatfördelning

Socialdemokraterna (s), 130 mandat
 Moderata samlingspartiet (m), 97 mandat
 Centerpartiet (c), 29 mandat
 Folkpartiet liberalerna (fp), 28 mandat
 Kristdemokraterna (kd), 24 mandat
 Vänsterpartiet (v), 22 mandat
 Miljöpartiet de gröna (mp), 19 mandat

Uppdrag inom riksdagen m m

Talman

Liselott Hagberg, 3:e vice talman

Europarådets svenska delegation

Tina Acketoft, ers (fr.o.m. 070111)
 Jan Ertsborn, ers (t.o.m. 070110)

Interparlamentariska delegationen

Ulf Nilsson, led
 Nina Larsson, ers

Krigsdelegationen

Eva Flyborg, led
 Johan Pehrson, led
 Karin Pilsäter, led
 Allan Widman, led

Nordiska rådets svenska delegation

Anita Brodén, led
 Christer Winbäck, ers

OSSE-delegationen

Cecilia Wigström, led

Riksdagsstyrelsen

Johan Pehrson, led
 Allan Widman, ers

Rådet för ledamotsnära frågor

Allan Widman, led

Utrikesnämnden

Johan Pehrson, led
 Allan Widman, ers

Riksdagens valberedning

Jan Ertsborn, led
 Solveig Hellquist, led
 Maria Lundqvist-Brömster, ers
 Barbro Westerholm, ers

Riksdagens myndigheter

Riksbanksfullmäktige

Karin Pilsäter, led
 Johan Pehrson, ers

Riksbankens jubileumsfond

Johan Pehrson, ers

Riksrevisionen

Eva Flyborg, ordf
 Tobias Krantz, ers

Valprövningsnämnden

Jan Ertsborn, ers

För en förteckning över avgivna motioner i riksdagen, se sid xxx.

Bilaga 3

Rapport från EU-kansliet i Bryssel

Brysselkansliets uppgift är att driva kontoret som folkpartiet har i europaparlamentet och stödja parlamentarikern.

Tiden efter förra landsmötet har för Brysselkansliet varit mycket turbulent. På hösten efter landsmötet lämnade Maria Carlshamre folkpartiet för feministiskt initiativ. Det ledde till ett krympt kansli och personalomflyttningar till riksdagen.

Stora framgångar nåddes över hela Europa under 2006 med den s.k. oneseatkampanjen (www.oneseat.eu) där Cecilia Malmström startade ett medborgarinitiativ som samlade över 1 miljon underskrifter från hela Europa för att få ett stopp på europaparlamentets flyttcirkus mellan Bryssel och Strasbourg. Stor uppmärksamhet riktades också mot det specialinrättade utskott för de olagliga CIA-flygningar över Europa där Cecilia Malmström satt med som ordinarie ledamot.

Valåret 2006 präglades av förberedelser inför Cecilia Malmströms turné runt landet. Efter alliansens seger i riksdagsvalet utsågs en EU-minister och det självklara namnet till posten var Cecilia Malmström. En av folkpartiets tidigare europaparlamentariker, Olle Schmidt, tog över platsen i mitten på oktober 2006.

Anställda på Brysselkansliet under perioden:

Anders Ekberg
Karin Berntzon
Anne-Charlotte Amnéus
Jenny Sonesson
Maria Lindström
Karin Svanborg

Praktikanter på Brysselkansliet under perioden:

Catrine Norrgård
Helena Samuelsson
Sofia Könberg
Eva-Marie Byberg

Bilaga 4

Folkpartiet Liberalernas Riksorganisation
Org nr 802000-9349

Årsredovisning för räkenskapsåret 2006

Styrelsen avger följande årsredovisning.

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkpartiet liberalernas uppgift är att samla personer med liberal samhällsåskådning till gemensamt arbete och uppträdande, att genom upplysning väcka intresse för samhällsfrågor, att främja en demokratisk utveckling samt att verka för val av personer med liberal åskådning till politiska förtroendeuppdrag.

Verksamheten under året har självklart präglats av valrörelsen 2006, förberedelserna inför densamma samt övertagandet av regeringsmakten tillsammans med de andra partierna i Allians för Sverige.

Redan 2002 uttalade partistytelsen målet att vi ska bli ett av de modernaste partierna, såväl politiskt som organisatoriskt. Det arbetet har fortsatt under det gångna året.

Helägda dotterbolaget Tryckfrihet i Stockholm Tryckeri AB, organisationsnummer 556138-7829, har under året inte bedrivit någon verksamhet.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Valrörelsen dominerade verksamhetsåret. Folkpartiet liberalerna lyckades tillsammans med de övriga partierna i Allians för Sverige nå huvudmålet om att få väljarnas förtroende att bilda regering även om valresultatet för folkpartiets del inte blev så bra som vi hade hoppats.

Tiden efter valet har varit inriktad på maktövertagande på regeringsnivå och byggandet av en ny organisation. Dessutom har partiets valrörelse och valresultat i grunden analyserats av den valanalysgrupp som folkpartiet tillsatte efter valet.

Partistytelsen och partiledningen har under perioden fortsatt folkpartiets arbete med förnyelse och fördjupning av politiken. Arbetet har fram till valet varit inriktat på valrörelsen – därefter har fokus lagts på att stärka partiets idéarbete samtidigt som partiet är med och regerar såväl riket som en rad kommuner och landsting.

Förberedelserna inför valet 2006 var omfattande. En ny valorganisation sattes i sjön, där utgångspunkten var

teamarbete kring folkpartiets prioriterade politikområden. I valbudgeten utgjorde satsningen på reklam och material en väsentlig del. Länsförbuden har i varierande grad bidragit till en väsentlig förstärkning av partiets utåtriktade reklaminsatser under valåret.

Ett valcenter inrättades under valrörelsen som besvarade samtliga väljarfrågor som inkom till riksorganisationen. Inför valet byggdes också en omfattande interninformation och internkommunikation upp med bl.a. kampanjbrev från partisekreteraren, återkommande sms-utskick, Lars Leijonborgs rådgivarbrev och återkommande telefonkonferenser.

Partiledningen tillsatte i slutet av 2004 ett organisationsutskott (OU) med syfte att fungera som partiledningens organ för samråd med länsförbundens ledningar. Organisationsutskottet fullföljde denna uppgift fram till att det avskaffades efter valet.

”Allians för Sverige” fortsatte under verksamhetsåret sitt arbete för maktövertagande i Sverige. De politiska arbetsgrupperna inom Alliansen, av vilka tre leddes av folkpartister, presenterade i början av året sina slutrapporter och ett Allianskonvent anordnades i februari. Även därefter fördjupades samarbetet med nya politiska överenskommelser, gemensamma partiledarturnéer och ett gemensamt valmanifest.

Under valåret fanns en regional kampanjorganisation med regionala kampanjsamordnare som var anställda av riksorganisationen. Arbetet leddes, i nära samarbete med fältorganisationen, av riksorganisationen.

Utvecklingsarbetet inom IT-området har fortsatt. Folkpartiets hemsida har förnyats och moderniserats och systemet med ”Lars Leijonborgs rådgivare” på nätet har förfinats.

Ett brett förankringsarbete genomfördes för att involvera partiet i partiets reklamkampanj och kommunikativa manér samt med syfte att åstadkomma finansiell samordning. Partiets reklamkampanj innefattade såväl köpta marknadsplatser som baskampanjmaterial.

Efter valet genomfördes en omfattande personalförändring på partikansliet för att anpassa organisationen till de nya ekonomiska förutsättningarna. Sex tjänster på kansliet avskaffades och antalet anställda minskade därmed från 14 till 8. De tidsbegränsade anställningarna för de regionala kampanjsamordnarna förlängdes inte.

På riksdagskansliet slutade ett stort antal anställda främst genom att ett antal av dem fick tjänster på Regeringskansliet men också genom att några fick arbeten utanför politiken. Efter valet har därför ett arbete inletts för att skapa en ny organisation av riksdagskansliet. Till följd av att ett stort antal lämnat sina tjänster på kansliet och att riksdagen beslutat att utöka det ekonomiska stödet till politiska sekreterare inleddes ett rekryteringsarbete till riksdagskansliet mot slutet av verksamhetsåret.

Vissa personalförändringar har under året skett vid Brysselkansliet.

Det kommunalpolitiska rådet har haft ett intensivt år, där arbetet kring valrörelsen samt förhandlingar inför maktövertagandet av Sveriges kommuner och landsting varit dominerande. Övriga nätverk har haft flera olika aktiviteter som Gröna liberaler, Liberala seniorer, Kristna liberaler, Folkpartister i svenska kyrkan (FiSK) samt Homo-, bi- och transliberaler (HL).

Samarbetet med de samverkande organisationerna, LUF, Liberala kvinnor och LIF har fungerat väl.

De större centrala arrangemangen har varit riksmötet i Malmö, partiråd med antagande av valmanifest, Almedalsmötet som fokuserade på skolfrågor, partiordförandens sommartal i Marstrand om insatser för utsatta barn och på Gränsö om förbättringar av psykiatrin, valupptakten i Stockholm som fokuserade på skolan samt partiråd med diskussion kring valanalysgruppens rapport. Under våren skedde också en uppmärksam lansering av Lars Leijonborgs bok om globaliseringens utmaningar.

Ett omfattande utbildningsarbete inför valrörelsen har bedrivits främst i form av toppkandidatutbildningar på en rad olika platser i landet och studiecirkel utifrån Lars Leijonborgs bok.

Personalens kompetensutveckling har fortgått bl.a. genom interna och externa utbildningar. Arbetsmiljön inom kanslierna har under året uppmärksamats, varvid konkreta åtgärder vidtagits bl.a. föranledda av synpunkter som framkommit genom de fackliga organisationernas årliga arbetsmiljöenkät.

Investeringar

Föreningens investeringar har uppgått till 181 tkr (317 tkr) huvudsakligen i datautrustning. Investeringar har gjorts för att garantera säkerheten för partiets olika IT-system.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Verksamhetsåret 2007 genomförs riksmöte i Örebro i april och en större vårkampanj. Landsmöte arrangeras i Västerås i början av september. En ny organisation av riksdagskansliet sjsätts och en rad utbildningssatsningar genomförs.

Förvaltning

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:a och 2:a vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda övriga ledamöter samt partisekreterare. De samverkande organisationerna Liberala Invandrarförbundet och Liberala kvinnor utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen. Liberala Ungdomsförbundet utser två. Partistyrelsen har sammanträtt vid 13 tillfällen.

Partiledningen har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ.

Partiledningen sammanträder regelbundet, i genomsnitt var tredje vecka.

Organisationsutskottet, som fram till valet var partiets organ för bl.a. samråd med länens ledningar, har sammanträtt varannan vecka.

Resultat och ställning

Riksorganisationens resultat efter finansiella poster uppgår till - 13.978 tkr (5.222 tkr) Vid årets utgång uppgår det balanserade resultatet till 8.022tkr (22.000 tkr)

Resultatet av föreningens verksamhet samt den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets utgång framgår i övrigt av efterföljande resultaträkningar och balansräkningar med noter.

Resultaträkning	Not	2006	2005
Föreningens intäkter	2	82 972	59 544
Föreningens kostnader			
Övriga externa kostnader		- 62 670	- 26 573
Personalkostnader	3	- 34 894	049
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		- 331	- 263
			- 54
Summa föreningens kostnader		- 97 895	885
Verksamhetsresultat		- 14 923	4 659
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	4	946	565
Räntekostnader och liknande resultatposter		- 1	- 2
Summa resultat från finansiella investeringar		945	563
Årets resultat		- 13 978	5 222

Balansräkning	Not	2006-12-31	2005-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	5	260	411
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Värdepappersinnehav	6	2 940	2 726
Andelar i intresseföretag	6	470	521
		3 410	3 247
Summa anläggningstillgångar		3 670	3 658

Omsättningstillgångar		
<i>Kortfristiga fordringar</i>		
Kundfordringar	591	1 096
Övriga kortfristiga fordringar	9	-
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	7	859
		1 087
		1 459
<i>Kassa och bank</i>		20 178
Summa omsättningstillgångar		21 637
Summa tillgångar		25 307

Eget kapital och skulder		
Eget kapital	8	
<i>Bundet eget kapital</i>		
Ändamålsbestämda medel / fonderingar	8 640	8 640
<i>Fritt eget kapital</i>		
Balanserad kapital	8 022	22 000
Summa eget kapital	16 662	30 640

Långfristiga skulder		
Övriga långfristiga skulder	9	283
Summa långfristiga skulder		283

Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	956	1 402
Övriga kortfristiga skulder	499	934
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10	6 907
		3 457
Summa kortfristiga skulder	8 362	5 793
Summa eget kapital och skulder	25 307	36 883

Ställda säkerheter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper Redovisningsprinciper

Föreningens årsredovisning har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar. Om inte annat framgår är principerna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp, som efter individuell bedömning beräknas bli betalt.

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas (RR11).

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsfördes som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd.

Om ett bidrag avser en bestämd tidsperiod periodiseras bidraget över denna period.

Begreppet bidrag används för att beteckna medel som erhållits av externa bidragsgivare efter ansökan.

Samtliga bidrag intäktsförs endast om det med hög grad av sannolikhet kan bedömas att stödet inte kommer att återkrävas (BFN R5).

Bidraget skuldföres därför till dess att de utgifter som bidraget skall täcka uppkommer.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar.

Utgifter för reparationer och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av anläggningstillgångar och följande avskrivningstider tillämpas:

Inventarier 5 år

Datorer och elektronikutrustning 3 år

Bil 5 år

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde dvs. marknadsvärde.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betald (FAR).

Finansiella leasingavtal

Föreningen disponerar genom leasingavtal en mindre volym inventarier. Leasingavtalens längd är i linje med tillgångarnas ekonomiska livslängd. Leasingavtal redovisas som leasing/hyresavtal.

Not 2 Intäkternas fördelning

Riksorganisationens intäkter	2006	2005
Statlig partistöd	52 898	48 690
Medlemsavgifter	1 828	1 779
Bidrag från Europaparlamentet	1 953	3 057
Konferensintäkter	2 644	3 076
Statlig valbidrag	4 142	-
Lönebidrag från Nordiska Rådet	173	217
Medlemsgåvor	96	128
Kommunförbundet och Landstingsstöd	421	402
AMI lönebidrag	80	173
Övriga bidrag och intäkter för fakturerade kostnader i huvudsak samfinansiering av reklamkostnader	18 506	2 022
Summa	82 741	59 544

Not 3 Medelantal anställda, löner, ersättningar och sociala avgifter

	2006	2005
Medelantalet anställda, med fördelning på kvinnor och män har uppgått till		
Kvinnor	33	28
Män	31	25
Totalt	64	53

Löner och ersättningar har uppgått till		
Styrelsen och partisekreterare	2 645	1 334
Övriga anställda	17 968	16 538
Totala löner och ersättningar	20 613	17 872

Sociala avgifter enligt lag och avtal	6 604	5 971
Pensionskostnader (varav för styrelse och partisekreterare 622 kkr (199 kkr))	2 530	1 921
Totala löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader	29 747	25 764

Sjukfrånvarostatistik i % av totala årsarbetstiden:

Perioden 1 januari - 31 december 2006

Perioden 1 januari - 31 december 2005

	Män	Kvinnor
Män		
Pers. upp till 29 år	0,8%	1,1%
1,9%	1,8%	
Kvinnor		
Personer 30-49 år	3,0%	1,1%
1,5%	0,6%	
Pers. över 50 år	0,9%	6,4%
0,3%	0,3%	
Totala sjukfrånvaro	2,3%	1,9%
3,7%	2,6%	

Långtidssjukskrivna fördelas och redovisas inte p.g.a. för små grupper i samma åldersklass. Gruppen understiger 10 personer och ingår i den totala frånvarostatistiken.

Not 4 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	2006	2005
Utdelningar fonder	144	89
Ränteintäkter	803	441
Summa	947	530
I ränteintäkter ingår finansiella intäkter på 130 tkr, som har uppstått vid försäljning av Liberala Nyhetsbyrån AB.		

Not 5 Inventarier

	2006-12-31	2005-12-31
Ingående anskaffningsvärden	1 103	787
Årets inköp	181	316
Utrangeringar och försäljning	- 295	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	989	1 103
Ingående avskrivningar	- 692	- 429
Utrangeringar och försäljning	295	-
Årets avskrivningar	- 330	- 263
Utgående ackumulerade avskrivningar	- 727	- 692
Utgående restvärde enligt plan	260	411

Not 6 Värdepappersinnehav och andelar i intresseföretag

	2006	2005
Årets förändring avser återinvesterad utdelning.		
SEB Etisk Globalfond	70	-
SEB Schweizfond	923	872
SEB Sverigefond II	995	930
SEB Globalfond	952	924
Summa bokfört värde	2 940	2 726

SEB Etisk Globalfond	72	-
SEB Schweizfond	4 557	3 829
SEB Sverigefond II	3 535	2 815
SEB Globalfond	1 182	1 149
Summa marknadsvärde	9 346	7 792

Andelar i intresseföretag		
Tryckfriheten i Stockholm Tryckeri AB, 5000 stycken Ägarandel 100%	350	350
Liberala Nyhetsbyrån AB, 500 stycken Ägarandel 19%, se nedan	-	50
Liberal Information AB, 4704 stycken Ägarandel 39%	120	120
Summa bokfört värde	470	520

Liberala Nyhetsbyrån AB såldes under året. Försäljningspris uppgick till 180 tkr, det genererade finansiell intäkt på 130 tkr. Finansiella intäkten ingår i verksamheten, se not 6

2006 2005

Deposition i stiftelsen Sånga Säby Folkhögskolan

7 april 1997 ombildas stiftelsen till en ideell förening och byter namn till Alma Folkhögskolan med org.nr 815200-7533

Bokfört värde (deposition) 100 kr, 100.000 stycken

Folkhögskolan grundades 1990 och ingår i SV:s Folkhögskoleförening

Not 7 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2006	2005
Förutbetalda hyror	369	386
IT tjänster/kommunikation	305	275
Övriga poster	185	423
Summa	859	1 084

Not 8 Förändring av eget kapital

Folkpartiets Riksorganisa- tion	Reservfond	Breviksfond	Cars-Europafond	Personalfond	Fritt eget kapital	Summa eget kapital
Eget kapital 2005-12-31	4 925	2 169	105	1 441	22 000	30 640
2006 års resultat	-	-	-	-	-13 978	-13 978
Förändring under året	-	-	-	-	-	-
Eget kapital 2006-12-31	4 925	2 169	105	1 441	8 022	16 662

Not 9 Långfristiga skulder

Tryckfrihet i Stockholm AB publ har sitt säte i Stockholm Sverige.

Skulden uppgår till 282 tkr.

Summa långfristiga skuld till 100% ägt och vilande aktiebolag.

Not 10 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2006-12-31	2005-12-31
Upplupna löneskulder	4 345	-
Upplupna semesterlöner	1 399	1 975
Upplupna sociala avgifter	413	627
Övriga poster	<u>750</u>	<u>856</u>
Summa	6 907	3 458

Stockholm 2007-03-_____

Lars Leijonborg
Partiordförande
Marit Paulsen
2:a vice ordförande
Ann-Catherine André
Jan Ertsborn
Carl B. Hamilton
Håkan Lindh
Cecilia Malmström
Johan Pehrson
Birgitta Rydberg
Nyamko Sabuni
Erik Ullenhag
Barbro Westerholm

Jan Björklund
1:a vice ordförande
Jonas Andersson
Martin Andreasson
Anna Grönlund Krantz
Claes Jägevall
Britt-Marie Lövgren
Helene Odenjung
Karin Pilsäter
Iva Ryggeståhl P
Olle Schmidt
Paula Röttorp

Vår revisionsberättelse har lämnats 2007-03-_____.

Marie Welin
Auktoriserad revisor

Harald Hagnell
Revisor

Bilaga 5 till Verksamhetsberättelsen

Jämställdhetsbokslut för folkpartiet liberalerna

Vid landsmötet i Göteborg 2005 behandlades ett partistyrelseförslag om jämställdheten inom folkpartiet liberalerna. Partistyrrelsens förslag utgick från en rapport om den interna jämställdheten som utarbetats av en arbetsgrupp under ledning av Karin Pilsäter. Även rapporten presenterades för landsmötesombuden. Landsmötets beslut blev att utfärda ett antal rekommendationer till länsförbund och kommunföreningar samt att ge ett antal uppdrag till partistyrelsen. Uppdragen till partistyrelsen var att:

1. Tillse att det i centrala arbetsgrupper och programgrupper normalt är en fördelning på minst 40 procent av vardera könet
2. Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang, såsom exempelvis kampanjverksamhet, konferensverksamhet och central marknadsföring
3. Kontinuerligt uppmärksamma dessa frågor genom t.ex. seminarier vid riksmöten
4. Uppdra åt partistyrelsen att genomföra en fördjupad jämställdhetsanalys av fp centralt, arbetsformer, attityder, villkor etc.

Det avslutande uppdraget var att partistyrelsen till varje landsmöte skulle genomföra en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden och presentera sina förslag till fortsatt arbete (jämställdhetsbokslut). Dessutom beslutade landsmötet att uppdra åt dechargeutskottet att granska partistyrrelsens rapport om den interna jämställdheten.

Partistyrelsen överlämnar här sitt jämställdhetsbokslut för den gångna landsmötesperioden inklusive förslag till det fortsatta arbetet.

Varför ett jämställdhetsbokslut?

Att alla individer oavsett kön ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter är en av hörnstenarna i den liberala ideologin. Fortfarande i Sverige i början av det tjugoförsta århundradet är vi inte framme vid målet. Även om stora framsteg gjorts finns det fortfarande stora skillnader mellan kvinnor och män när det gäller makt över sin egen tillvaro och inflytande i samhället. Detta syns också i folkpartiet.

Partistyrelsen anser att en jämställdhetssyn ska genomsyra partiets arbete och organisation. Folkpartiet har visserligen uppnått en betydande grad av könsmässigt jämn

representation, men fortfarande finns det en stark manlig dominans på många uppdrag. Jämställdheten är på intet sätt införd för gott i folkpartiet.

För att nå fram till målet måste vi först och främst inse att vi inte är där ännu. Detta jämställdhetsbokslut beskriver situationen i dag inom partiet, med fokus på de förändringar som skett sedan 2005. De förslag till beslut som finns i slutet av bokslutet är till stora delar likalydande med 2005 års beslut, vilket avspeglar att jämställdhetsarbetet måste ses som en kontinuerlig process. Några förändringar och preciseringar har dock gjorts för att uppmärksamma särskilt viktiga frågor.

Uppdrag 1: Jämställd fördelning i centrala arbetsgrupper och programgrupper

Av de centrala arbetsgrupper och programgrupper som tillsatts av partistyrelsen eller partiledningen sedan förra landsmötet har de allra flesta en jämn könsfördelning. En arbetsgrupp har dock haft ojämställd fördelning där männen dominerat, och två arbetsgrupper har haft ojämställd fördelning där kvinnorna dominerat. I övrigt har fördelningen varit jämställd.

När det gäller fördelningen av antalet ledamöter verkar alltså partiets ledning i huvudsak ha levt upp till förra landsmötets beslut. Det kan dock observeras att männen dominerar bland ordförandena. Av de centrala arbets- och programgrupperna sedan 2005 har 67 % fått män som ordförande.

Uppdrag 2: Jämn könsfördelning vid externa och interna arrangemang samt marknadsföring

Partiets viktigaste arrangemang vid sidan av landsmötet är det kommunala riksmötet. De två senaste riksmötena, i Malmö 2006 och Örebro 2007, har uppfyllt kraven på jämn könsfördelning bland talare och medverkande även om det finns en viss manlig övervikt. Ser man till de medverkande under seminariepassen var andelen män 57 % vid riksmötet 2006 och 56 % år 2007. Av talare och övriga medverkande vid plenarsessionerna var 58 % män år 2006 och 50 % år 2007.

Däremot är könsfördelningen ofta skevare vid partiets interna arrangemang, som länsledningskonferenser, ombudsmannakonferenser och gruppledarkonferenser. Det har inte varit möjligt att göra en fullständig kartläggning av alla

medverkande vid olika tillställningar, men bilden är att könsfördelningen här ofta är mer ojämn och att det är till kvinnornas nackdel.

Av de nationella kandidater som var rikstäckande affischnamn under valrörelsen 2006, och därmed våra ledande företrädare i den externa marknadsföringen, var tre män och tre kvinnor.

Uppdrag 3: Kontinuerligt uppmärksamma den interna jämställdheten

Partiets ledning har vidtagit vissa åtgärder för att stärka och uppmärksamma den interna jämställdheten i partiet. Till att börja med har utbildningsprojektet ”Vald 2006”, med syftet att fler kvinnor skulle ställa upp i valet 2006, fullföljts under 2006. Projektet hade 52 deltagare och genomfördes i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan.

Likasa sammankallade riksorganisationen länsförbundens valberedningar till en konferens för att diskutera principerna inför nomineringsarbetet inför valet 2006. Vid konferensen uppmärksammades frågan om jämn könsfördelning särskilt, inte minst ur perspektivet att den sammantagna bilden av de olika länsförbundens valsedlar också måste vara jämställd.

De interna jämställdhetsfrågorna har däremot inte uppmärksamats i ett bredare perspektiv i form av t.ex. seminarier på kommunala riksmöten eller punkter under interna konferenser. Partistyrelsen ser här ett tydligt utvecklingsområde där mer kan göras i framtiden.

Uppdrag 4: Jämställdhetsanalys

Landsmötet uppdrog också åt partistyrelsen att göra en fördjupad jämställdhetsanalys av folkpartiet centralt. Redovisningen i det följande koncentrerar sig på utvecklingen av könsfördelningen när det gäller förtroendevalda på olika poster. Med detta har dock inte hela uppdraget från förra landsmötet till fullo genomförts, vilket partistyrelsen i sina slutsatser nedan föreslår ett antal åtgärder för hur vi går vidare.

Jämställdhetsgruppens rapport till landsmötet 2005 visade med stor tydlighet att vi har långt kvar till en jämn fördelning mellan män och kvinnor på olika uppdrag, även om könsfördelningen redan då var jämn inom t.ex. riksdagsgruppen. Den första frågan att ställa sig är därför: Har det blivit bättre? Svaret är: Ja, överlag går utvecklingen åt rätt håll – men vi har fortfarande långt kvar till jämn fördelning.

Sedan lång tid har folkpartiet haft en rekommendation om varvade listor i valen. En sådan rekommendation riktad till länsförbund och kommunföreningar utfärdades också av 2005 års landsmöte.

Partistyrelsen har låtit göra en genomgång av folkpartiets samtliga valsedlar till kommun, landsting och riksdag. För

att underlätta jämförelser bakåt i tiden har samma principer använts som 2005 års jämställdhetsgrupp utnyttjade. Således har listorna granskats ur en strikt princip om varannanplacering för de sex första namnen. Skälet att stanna vid platserna 1–6 är bedömningen att de allra flesta kommuner/valkretsar bör klara ett sådant mål. De mycket små kommuner/valkretsar som kan ha svårt med detta uppvägs av de störres möjlighet till varvade listor även vid lägre placeringar.

De icke varvade listorna har därefter undersökts för att kontrollera om de ger fördel för män, fördel för kvinnor eller har en trots allt jämn könsfördelning. Vid denna kontroll har använts ett poängsystem där plats 1 räknas som 6 poäng, plats 2 som 5 poäng osv. till plats 6 som ger 1 poäng. Totalt delas alltså 21 poäng ut. Om summan blir 11–10 bedöms listan inte ge något kön fördel, i alla andra fall har listan bedömts ge fördel för ettdera könet.

Riksdagslistorna

Av riksdagslistorna var 36 % varvade år 2002. Denna siffra hade år 2006 stigit till 41 %. Fortfarande är det alltså mer än hälften av riksdagslistorna som inte är varvade.

Av de icke varvade listorna hade 53 % en jämn könsfördelning år 2006. Detta är en markant ökning mot 2002, då enbart 22 % hade jämn könsfördelning. År 2006 hade 24 % av de icke varvade riksdagslistorna fördel för män och 24 % för kvinnor. Motsvarande andelar år 2002 var 33 % för männen och 45 % för kvinnorna.

Dessa procentsiffror skulle för övrigt inte ha förskjutits nämnvärt om man haft en mer generös definition på jämn könsfördelning, så att också poängsiffran 12–9 (som ju en strikt varvad lista medför) räknas som jämn. Vid en sådan beräkning skulle andelen jämnt fördelade riksdagslistor endast ha ökat från 55 % till 59 %. Av detta kan slutsatsen dras att merparten av de riksdagslistor som fortfarande har en ojämn könsfördelning inte har en liten utan en stor skevhet i könsfördelningen.

Vilket blev då utfallet i valet? I riksdagsgruppen var efter valet 2002 andelen män 52 % medan andelen kvinnor var 48 %. Efter valet 2006 hade denna jämna fördelning utjämnats ytterligare så att fördelningen var exakt 50–50. Därefter har ytterligare förändringar skett i riksdagsgruppen till följd av regeringsbildningen och avsägelser, vilket gör att könsfördelningen numera är 46 % män och 54 % kvinnor (exklusive statsråd men inklusive statsrådsersättare).

Av de 24 männen i 2002 års riksdagsgrupp hade 16 stycken, alltså 67 %, placerats på första plats på riksdagsvalsedeln i sin valkrets. Procentandelen för kvinnorna 2002 var 11 stycken, alltså 46 %. Motsvarande siffror efter valet 2006 var 86 % för männen (12 av 14) samt 64 % av kvinnorna (9 av 14).

Landstingslistorna

Om bilden av riksdagslistorna är förhållandevis ljus, ser det ut på ett annat sätt när det gäller landstingslistorna. Andelen varvade listor i landstings- och regionfullmäktigevalen har

rentav *sjunkit*, från 29 % år 2002 till 20 % år 2006. Av de icke varvade listorna råder könsbalans enbart hos 17 %, också detta en *minskning* från 22 % år 2002. Andelen mansdominerade listor bland de icke varvade har ökat från 44 % år 2002 till 50 % år 2006 medan andelen kvinnodominerade listor ligger stilla (33 % år 2006 mot 34 % år 2006).

Ser man däremot till vilka som valdes in i landstingsfullmäktige blir bilden en annan. Det visar sig då att det råder jämn könsfördelning bland folktoparterna och att detta var fallet redan år 2002. Enligt SCB:s statistik fanns det 53 % män bland folktopartiets landstingsledamöter efter valet 2002, en siffra som år 2006 hade sjunkit till 52 %. Fyra partier hade efter landstingsvalet 2006 ännu jämnare könsfördelning (miljöpartiet, vänsterpartiet, socialdemokraterna och kristdemokraterna), jämfört med tre partier efter valet 2002 (kristdemokraterna, socialdemokraterna och miljöpartiet).

Det verkar alltså som om den kraftiga mansdominansen på listorna slagit igenom i första hand i valkretsar där folktopartiet inte fick mandat eller på listplaceringar som inte var valbara. Man kan dock fråga sig vad som här är orsak och verkan. Det är inte osannolikt att kraftigt ojämsställda listor avskräcker väljare från att rösta med folktopartiet.

SCB:s statistik visar intressanta könsskillnader i åldersstatistiken över folktopartiets landstingsledamöter. Både kvinnor och män i åldrarna 18-29 år är kraftigt underrepresenterade, men detta gäller i särskilt hög grad kvinnor. I åldern 30-49 år har detta jämnats ut: också här finns en viss underrepresentation, men den är ungefär lika mellan könen. Ålderskategorin 50-64 år är kraftigt överrepresenterad i ungefär samma utsträckning i båda könen. Vad gäller seniorerna finns däremot en skillnad: medan män över 65 års ålder är överrepresenterade i landstingspolitiken i förhållande till sin andel i befolkningen (24 % av folktopartiets landstingsledamöter mot 20 % av den manliga befolkningen) är kvinnor över 65 års ålder underrepresenterade (19 % mot 24 % av den kvinnliga befolkningen).

Kommunlistorna

Också när det gäller kommunlistorna finns en bra bit kvar till jämställd fördelning. Dock kan en viss utveckling i positiv riktning märkas, vilket alltså inte var fallet när det gällde landstingslistorna. 29 % av kommunlistorna var varvade, vilket är en ökning jämfört med 2002 då andelen låg på 22 %. Av de icke varvade listorna hade 22 % könsbalans, vilket också detta är en ökning (från 16 %). Andelen icke varvade listor med mansdominans var dock fortsatt mycket hög: 60 % år 2006 jämfört med 66 % år 2002. Enbart 18 % av de icke varvade listorna hade kvinnodominans, en oförändrad andel jämfört med 2002.

Också i kommunerna blir bilden dock mer jämställd när man undersöker vilka som faktiskt valdes in i fullmäktige. Enligt SCB:s statistik var det 59 % män av folktopartiets fullmäktigeledamöter efter valet 2006, vilket är en oförändrad nivå jämfört med valet 2002. Eftersom gränsen för jämn könsfördelning brukar anses vara 60-40 klarar folktopartiet

alltså nätt och jämnt en jämställd fördelning i kommunfullmäktige. Tre partier hade efter kommunvalet 2006 ännu jämnare könsfördelning (vänsterpartiet, socialdemokraterna och miljöpartiet). Samma partier hade jämnare könsfördelning också efter valet 2002.

I folktopartiets kommunfullmäktigegrupper är åldersstrukturen något annorlunda jämfört med i landstingen. Både kvinnor och män är kraftigt underrepresenterade i åldrarna 18-29 år, och båda könen är ungefär lika underrepresenterade. Däremot finns faktiskt en viss överrepresentation av kvinnor i åldern 30-49 år jämfört med andelen i befolkningen, medan männen i samma ålder är något underrepresenterade. Ålderskategorin 50-64 år är kraftigt överrepresenterad, i synnerhet männen. I åldern 65 år och uppåt finns en viss underrepresentation av män medan underrepresentationen är betydligt större bland kvinnor. Redan 2005 års jämställdhetsrapport pekade på att kvinnor hoppar av politiska uppdrag tidigare än män, vilket är en delförklaring till att underrepresentationen av kvinnor ökar med stigande ålder.

Andra uppdrag

En genomlysning har också gjorts av könsfördelningen på andra uppdrag. Inte minst viktigt är att studera hur makten fördelas mellan kvinnor och män när det gäller de ledande positionerna och hur uppdragen skiftas mellan könen beroende på politiskt sakområde.

Vi konstaterade ovan att 59 % av folktopartiets kommunfullmäktigeledamöter är män. Av folktopartiets ledamöter i kommunstyrelserna är däremot hela 64 % män (en minskning med 4 % från jämställdhetsrapporten 2005), och lika hög andel män finns också bland folktopartiets kommunalråd (en minskning med 21 % från år 2005). Bland folktopartiets grupp- ledare i kommunerna är 69 % män (en minskning med 6 %). Även om man alltså kan se en utjämnningstendens klarar folktopartiet inte att uppnå jämn könsfördelning bland de mest centrala kommunala uppdragen.

I jämställdhetsrapporten år 2005 konstaterades att byggnadsnämnderna var manliga domäner med 76 % män, medan andelen män i socialnämnderna bara var 37 %. I år har dessa siffror utjämnats marginellt: 75 % av folktoparterna i byggnadsnämnder är män, medan motsvarande siffra i socialnämnderna är 41 %. Folktopartiet klarar alltså jämn könsfördelning inom den sociala sektorn, men inte på så kallat hårda områden. Detta mönster bekräftas också när man studerar vilka som representerar folktopartiet i kommunala bolagspresidier (många kommunala bolag ligger ju inom den tekniska eller bostadsrelaterade sektorn). År 2005 var hela 94 % män, en andel som i år har sjunkit till 81 %. Fortfarande år 2007 går det alltså mer än fyra män på varje kvinna i bolagspresidierna.

Även i landstingen finns ett tydligt mönster av att de ledande uppdragen tenderar att tillfalla män. Ovan redovisades att 52 % av folktopartiets landstingsfullmäktige är män, men i landstingsstyrelserna har andelen ökat till 59 % (en minskning med 2 %). Andelen män bland landstingsråden är 69 %, och

andelen män bland gruppledarna i landstingen är hela 70 % (jämförelse bakåt kan inte göras på dessa siffror eftersom 2005 års rapport inte redovisar dem).

En genomgång har också gjorts av de uppdrag till statliga myndigheter, utredningar m.m. som utses via nominering från riksdagsgruppen. Av de nu pågående uppdragen har 47 % tillfallit män och 53 % kvinnor, att jämföra med 2005 års siffror då fördelningen var i princip den omvända. Eftersom andelen kvinnor har ökat i riksdagsgruppen finns det dock en logik i att andelen kvinnor ökar också vad gäller dessa uppdrag. Här råder alltså jämn könsfördelning.

Folkpartiet som medlemsorganisation

Hur fördelas då uppdragen i folkpartiet som medlemsorganisation? Enligt senast tillgängliga statistik är 55 % av folkpartiets medlemmar män, vilket visar på en viss utjämning sedan 2005 då andelen män var 56 %. Av ordförandena i folkpartiets kommunföreningar är däremot 70 % män, vilket är en oförändrad andel jämfört med 2005. Andelen män bland lokalföreningsordförandena är 73 % (77 % år 2005), och bland länsförbundens ordförande är hela 74 % män vilket rentav är en ökning med 6 % jämfört med läget för två år sedan. Också i folkpartiets interna medlemsstrukturer finns alltså ett tydligt mönster av att män fortfarande har ett försteg till de allra mest ledande uppdragen.

2005 års jämställdhetsgrupp redovisade alarmerande siffror när det gällde könsfördelningen på de yngsta medlemmarna och de nyvärvade. Vid denna period var hela 68 % av medlemmarna yngre än 20 år män liksom 60 % av de nyvärvade, vilket alltså ledde till att könsfördelningen bland medlemmarna försköts i ojämställd riktning. Situationen har dock utjämnats sedan dess. Bland de nyvärvade medlemmarna år 2006 var 56 % män, och samma siffra för medlemmar yngre än 20 år ligger i dag på 57 %. Även om det fortfarande finns en manlig överrepresentation verkar den alltså inte öka ytterligare bland medlemmarna – tvärtom har det alltså skett en liten utjämning sedan 2005.

Folkpartiet som arbetsgivare

En viktig aspekt av folkpartiet centralt är hur folkpartiet förvaltar arbetsgivarrollen. Riksorganisationens jämställdhetsplan uppdateras årligen i enlighet med jämställdhetslagens krav och innehåller, förutom redovisning av de lagstadgade åtgärderna, bland annat ett tydligt ställningstagande för att ingetdera könet ska vara representerat med mindre än 40 % inom de olika befattningar som finns inom partiets riksorganisation.

Jämställdhetsplanen är samordnad med folkpartiets arbetsmiljöpolicy, policy mot mobbning och kränkande särbehandling, policy mot sexuella trakasserier, kris- hanteringsplan samt lönepolicy. För mandatperioden 2003–2006 fanns också en övergripande jämställdhetspolicy. Det är i skrivande stund inte bestämt om någon motsvarande policy kommer att finnas för mandatperioden 2007–2010 eller om innehållet inarbetas direkt i jämställdhetsplanen.

Sammanfattning: Jämställdhetsbokslut för 2005–2007

Den sammanfattande bilden är att det under de senaste åren har skett en viss utveckling i riktning mot ökad jämställdhet inom partiet. Att stanna vid det konstaterandet, när så mycket återstår, blir dock närmast som att hamna i en diskussion om glaset är halvtomt eller halvfyllt. För oss som liberaler finns bara ett rimligt mål, nämligen att folkpartiet på alla nivåer och i alla sammanhang ska erbjuda miljöer och arbetsvillkor där kvinnor och män har samma möjligheter. Vi har kommit en bit i riktning mot detta mål, men mycket arbete återstår.

Att fastslå detta är också en påminnelse om att jämställdhet inte är något som uppnås en gång för alla. I likhet med andra demokratiska värden är jämställdheten något som måste erövrats gång på gång. Det finns ingen mirakelmedicin som löser alla jämställdhetsproblem från ena dagen till den andra. För att skapa genuint jämlika villkor för alla individer oavsett kön behövs det framför allt ett förhållningssätt där man ständigt är medveten om de effekter som dagens ojämställda samhälle skapar för individen och där man i det löpande arbetet ständigt prövar sina egna beslut ur ett jämställdhetsperspektiv.

Ett sådant synsätt är vad som brukar kallas för jämställdhetsintegrering, som är något som folkpartiet självt varit pådrivande för i politiska sammanhang. I korthet går jämställdhetsintegrering ut på att säkerställa att jämställdheten inte betraktas som en isolerad fråga utan som något som ska ingå som ett naturligt perspektiv i alla beslutsprocesser. Den mer precisa definition som utarbetats inom Europarådet är att jämställdhetsintegrering innebär (om)organisation, förbättring, utveckling och utvärdering av beslutsprocesser, så att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet.

Partistyrelsen anser att mer kan göras för att också genomföra jämställdhetsintegrering av partiets inre arbete, både på central och lokal nivå. På den centrala nivån ser partistyrelsen också stora möjligheter i ett tätare samråd med riksdagsgruppen i dessa frågor.

Jämställdhet får inte bli en kvinnofråga. En särskild uppgift inför framtiden blir att arbeta för att männen inom folkpartiet får en ökad insikt i hur makten inom partiet de facto är fördelad och att män och kvinnor ser det som ett självklart gemensamt ansvar att riva de hinder som i dag gör att kvinnor inte alltid får samma möjligheter. Det kan handla om formella strukturer, till exempel hur möten schemaläggs och vilken sammanträdesteknik som råder.

Men minst lika viktig är att synliggöra de informella strukturerna och särskilt ledarens roll. Oavsett om det handlar om lokalföreningen eller regionpolitiken har de folkpartister som har ledande positioner ett särskilt ansvar att se till att det råder ett arbetsklimat som gör att både kvinnor

och män känner sig välkomna. Det händer inte av sig själv utan kräver att ledaren vågar reflektera kring frågor om till exempel könsjargong och härskartekniker.

Ledaren har också en viktig roll för att uppmuntra aktiva av båda könen, så att nya personer ges möjlighet att växa som politiker. Och sist men inte minst – ledaren måste våga vara självkritisk och studera sitt eget nätverk. Är män och kvinnor delaktiga på jämlika villkor i de informella nätverk som varje ledare behöver i sitt arbete?

2005 års jämställdhetsutredning pekade på vikten av att genomföra särskilda utbildningsåtgärder för kvinnor, både på riksnivå och på regional eller lokal nivå. Partistyrelsen anser att detta är lika viktigt också i dag, men utan en ökad medvetenhet bland både män och kvinnor finns risken att kvinnorna i alla fall inte ges chansen att verka på jämställda villkor. Partistyrelsen anser därför att det bör övervägas att ordna särskilda jämställdhetsseminarier enbart för män, till exempel i anslutning till kommunala riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser.

Liksom förra jämställdhetsutredningen anser partistyrelsen att nomineringskommittéerna har en central uppgift. Den konferens för länsförbundens valberedningar som hölls 2005 bör upprepas i någon form i god tid före nomineringsarbetet inför 2010 års val. Samtidigt visar årets kartläggning att de stora problemen inte finns på riksnivån, utan i kommun- och landstingspolitiken. Partistyrelsen överväger därför tänkbara sätt att åstadkomma någon form av möten med så många av nomineringskommittéerna i landstingsvalkretsar och kommunföreningar som möjligt.

Åtgärderna behöver även ta hänsyn till nästa landsmötesperiod innefattar nomineringsprocessen till Europavalet 2009. Flera länsförbund har också som praxis att vara tidigt ute med att fastställa riksdagsvalsedlarna, vilket gör att nomineringarna till valet 2010 också blir aktuellt före nästa landsmöte.

Partistyrrelsens förslag till beslut

1. Att landsmötet rekommenderar följande till länsförbund och kommunföreningar:
 - 1.1. Gå till väljarna med en varvad lista
Vartannat namn på valsedeln bör vara en kvinna, vartannat namn en man. Detta gäller särskilt de översta platserna på listan. Om listan trots detta inte är varvad bör den på annat sätt ha en jämn könsfördelning.
 - 1.2. Jämn könsfördelning av de olika listornas förstanamn
I det fall flera listor finns inom kommunen, för landstinget genom landstingsvalkretsar och inom länsförbundet flera riksdagslistor bör dessa växelvis toppas av kvinnor och män. Detta kräver i förekommande fall samverkan mellan nomineringskommittéerna för de olika listorna.

- 1.3. Aktivt arbete från nomineringskommittéerna
Kommittén måste arbeta aktivt, uppsökande och förberedande för att skapa underlag för nomineringsmöten att fatta beslut enligt rekommendationen.
- 1.4. Varierad representation i styrelser och nämnder
Då platser i styrelser och nämnder fördelas bör nomineringskommittén föreslå en varvad representation, särskilt när det gäller de tyngsta posterna i de centrala nämnderna och styrelserna, liksom när det gäller fördelning mellan ordinarie platser och ersättarplatser.
- 1.5. Aktivt arbete med jämställdhetsintegrering
Länsförbund och kommunföreningar bör se till att den interna jämställdheten integreras i allt löpande arbete. Detta kräver åtgärder t.ex. i form av analyser av styrelsens arbete, utbildningar för förtroendevalda samt kartläggning av den aktuella situationen. Särskilda åtgärder bör göras för att säkerställa att nomineringskommittéer involveras i dessa processer. Särskilda åtgärder bör också göras för att säkerställa att männen är inkluderade i arbetet.
2. Att landsmötet uppdrar följande åt partistyrelsen:
 - 2.1. Jämn könsfördelning i arbetsgrupper
Tillse att det normalt är en fördelning på minst 40 % av vardera könet i centrala arbetsgrupper och programgrupper
 - 2.2. Jämställd profil
Tillse att partiet har en tydlig jämställdhetsprofil genom att det är en jämn könsfördelning bland folkpartiets företrädare i samtliga externa och interna arrangemang samt i partiets centrala marknadsföring.
 - 2.3. Aktiv jämställdhetsintegrering och jämställdhetsanalys
Uppmärksamma kontinuerligt jämställdhetsfrågorna genom t.ex. seminarier vid riksmöten eller grupp- eller länsledningskonferenser, konferenser för nomineringskommittéer m.m. samt dialog även med riksdagsgruppen. Överväg särskilda konferenser eller seminarier för manliga förtroendevalda. Integrera jämställdhetsperspektivet i folkpartiets beslutsfattande på central nivå och i partiet som helhet. Följ upp könsfördelningen bland folkpartiets medlemmar och förtroendevalda.
 - 2.4. Jämställdhetsbokslut
Presentera i verksamhetsberättelsen inför varje landsmöte ett jämställdhetsbokslut innehållande en kartläggning och utvärdering av den gångna perioden.
3. Att landsmötet uppdrar åt dechargeutskottet att granska partistyrrelsens jämställdhetsbokslut som en del av verksamhetsberättelsen.

Dechargerapport för tiden september 2005 – juni 2007

Dechargeutskottet, valt vid landsmötet 2005, överlämnar härmed sin rapport.

Decharge kan definieras enligt följande: **”Den ansvarsfrihet som ett parlament beviljar regeringsmedlemmar”**. Översatt till folkpartiet skall dechargerapporten tillsammans med andra rapporter utgöra underlag för att kunna ge ansvarsfrihet vid landsmötet för partiledning och partistyrelse för tiden mellan två landsmöten.

Dechargeutskottet har vid utformandet av rapporten 2005-2007 valt att genomföra redovisningen i form av en förenklad redovisning i tabellform för de utvalda fokusområdena. Detta för att göra dechargeutskottets iakttagelser lättillgängliga.

Dechargeutskottet finner även i denna rapport ett folkparti med en väl utvecklad organisationsstruktur, administrativa rutiner, verksamhet och it-stöd. Till exempel centrala arrangemang som upplevs mycket viktiga, många aktiva nätverk, ett driftigt organisationsutskott och en väl genomförd team- och valorganisation under valet 2006. Se vidare i rapportens tabeller.

Men utskottet finner också ett parti som behöver utveckla sitt lyssnande till enskilda och grupper av medlemmar. Bland det som måste utvecklas bättre kan nämnas t ex dåligt utnyttjande av partistyrrelsens höga kompetens liknas mer vid en diskussionsklubb, partiledningens och partistyrrelsens beslutskraft utnyttjas inte optimalt, den politiska paketeringen har varit viktigare än själva det politiska budskapet, taktik före ideologi, nätverken tenderar att bli en envägs-kommunikation, få medlemmar utnyttjar kommunikationssystemet Nubbs upplevs för komplicerat mm. Se vidare i rapportens tabeller.

Dechargeutskottet har när det gäller Luf:s dataintrång på Sapnet noga studerat advokat Peter Danowskys rapport om hur dataintrånget gick till samt Etikkommissionens rapport, där Stefan Einhorn var ordförande. Kommissionen, som tillsattes av partistyrelsen, fick ett brett mandat att i partiet initiera en process som säkrar att den typ av etiska övertramp som nu uppdragats i vårt parti inte händer igen. Dessa dokument innehåller mycket tänkvärt. Det gäller både om organisationen och hur vi folkpartister bemöter varandra och vilka värderingar som styr vårt handlande. Stundtals har ett gott etiskt förhållningssätt och en tillåtande partikultur saknats. Utskottet finner det mycket negativt att dataintrånget skedde och att det fanns problem i partiet som gjorde detta möjligt samt att dataintrånget var känt inom en mindre krets

av partiet långt innan det blev allmänt känt vid en tidpunkt då valrörelsen 2006 gick in i sitt slutskede.

Utskottet anser det positivt att Etikkommissionen snabbt tillsattes efter valet och att dess slutsatser framlades redan efter tre månaders arbete. Partistyrelsen har tagit till sig ett antal av de förbättringsförslag som Etikkommissionen föreslagit och fattat beslut om vissa åtgärder. Bland annat föreslår partistyrelsen en stadgeändring i partistadgarna till landsmötet 2007: Partistyrelsen fastställer etiska regler för både förtroendevalda, kandidater och anställda. Dechargeutskottet kan dock notera att antalet åtgärder från partistyrelsen och partiledningen med anledning av etikkommissionens rapport är förhållandevis få till antalet.

Dechargeutskottet konstaterar också att utskottets roll vid kriser i partiet som t ex under dataintrånget inte är självklar. Utskottet finner det anmärkningsvärt att utskottet inte involverades i samband med partiets olika åtgärder efter dataintrånget.

”It is the strongest of the species that survives, not the most intelligent but the one most responsive to change”. (C. Darwin)

Dechargeutskottet har efter framläggande av sin rapport därmed genomfört sitt uppdrag från landsmötet 2005.

Sverige 2007-06-20

Anders Bjurström
Ordförande

Ann Catrine Fogelgren
Gösta Frödin
Anna-Kerstin Larsson
Inger Mathisson
Kerstin Weimer
Kjell Westring

1. Partistyrelsen

Partistyrelsen leder partiets verksamhet i enlighet med dess stadgar och landsmötets beslut. Partistyrelsen består av partiordföranden, partiets 1:e och 2:e vice ordförande, 21 av landsmötet utsedda ledamöter samt partisekreteraren. De samverkande organisationerna utser vardera en representant som skall adjungeras till partistyrelsen.

+

- Hög närvaro av ledamöterna på sammanträdena
- God ordning gällande administrativa rutiner, såsom kallelser och protokoll
- Vid akuta behov sammankallas partistyrelsen med kort varsel till telefonmöten för att bli uppdaterade
- Landsmötet 2005 gav ett antal uppdrag till partistyrelsen vilka framgår av verksamhetsberättelsen. Samtliga är nu genomförda förutom jämställdhetsboks slutet.

—

- Enligt uppdraget skall partistyrelsen lägga fram ett bokslut till varje landsmöte angående jämställdheten i partiet. Ett sådant är framtaget. Dock har partistyrelsen under perioden sedan förra landsmötet inte aktivt bedrivit arbetet gällande jämställdhetsfrågorna enligt landsmötets uppdrag 2005. Som exempel kan nämnas uppdraget ”en fördjupad jämställdhetsanalys” där partistyrelsen endast behandlar hur könsfördelningen på olika uppdrag för partiet förändrades efter valet. I uppdraget ingick även att följa upp arbetsformer, attityder, villkor etc.
- Ledamöterna i partistyrelsen besitter hög kompetens inom olika områden men denna utnyttjas dåligt av partiledningen.
- Partistyrelsemötena upplevs som en ”diskussionsklubb” utan möjlighet att påverka.
- Få beslut fattas under sammanträdena vilket innebär att partistyrelsens ”status” inom partiet är svag.
- Partistyrelsen fattar beslut om verksamhetsplan medan partiledningen fattar beslut om budget.
- Dålig ekonomisk redovisning trots att ledamöterna i partistyrelsen skriver under årsredovisningen.
- Återrapportering till partistyrelse från partiledning sker inte i tillräcklig omfattning.
- Trots liknande påpekande i tidigare dechargerapporter har inte någon förändring gällande partistyrelsens arbete skett.

Förbättringsförslag:

- Partiets beslutsordning bör ses över och kompletteras.
- Partistyrelsen borde även mellan landsmötena arbeta i beredningsgrupper inför sammanträdena med olika frågor för att utnyttjas bättre och det skulle också ge ledamöterna större möjlighet att påverka och känna delaktighet.

- Då partistyrelsen är ansvarig för både verksamhetsplanen och årsredovisningen bör även beslut om budget tas i partistyrelsen.
- Arbetsgrupper bör utses av partistyrelsen i stället för av partiledningen.
- Partistyrelsens ledamöter bör, för att få en mer central roll, själva ställa krav på större delaktighet i styrelsearbetet.
- Partistyrelsen bör inom sig utse ett par ledamöter som ansvarar för och tydliggör partiets jämställdhetsarbete.

2. Partiledningen

Inom detta bevakningsområde granskas partiledningen som har hand om partiets löpande angelägenheter och tjänstgör som partistyrelsens verkställande organ.

+

- Tydlig och fastlagd tidsplan för partiledningens mötesplanering mm
- Fungerande administrativa rutiner och regler
- Genomarbetade och väl förberedda kampanjer och utspel med tillhörande material
- En tydligare organisation för riksdagskansliet
- Arbetet med att aktivera partiarbetet via ett antal väl avgränsade arbetsgrupper och program inom några sakpolitiska områden
- Väl förberedd budskapsplanering och folkpartiets del i alliansarbetet inför valet 2006

—

- Partiledningens beslutskraft utnyttjas inte optimalt
- Partiledningens direkta agerande under ”datainträdet” var mycket anonymt och svagt
- Trots att etikkommissionens rapport har behandlats vid ett flertal sammanträden har litet kommit ut från partiledningens arbete med rapporten
- Sammansättningen av partiledningen och därmed dess ”status” i fp-landet är okänd och otydlig. Detta har påpekats i de två senaste dechargerapporterna
- Systematik kring återrapportering till PL av uppdrag saknas
- Svårt följa systematiken i arbetet med att verkställa PL:s uppdrag
- Det finns en tendens till ”kompisrekrytering” när arbetsgrupper bildas.
- Strukturerad förankring och uppföljning av kampanjer saknas.

Förbättringsförslag:

- Partiledningen bör se över sina samverkansformer, särskilt gentemot riksdagsgruppen
- Bredda rekryteringen till arbetsgrupper så att medlemmar från landet utanför Stockholm kommer med.

3. Centrala arrangemang

Kommunala riksmöten

- Attraherar många aktiva folkpartister
- Varierade och intressanta program med möjlighet även för externa organisationer att visa upp sig och knyta kontakter.
- Viktiga mötesplatser för folkpartiets medlemmar.
- Stor kraft i att vara många folkpartister tillsammans

- Kostnaden är en begränsande faktor för medlemmar och föreningar. Därför kan inte alla som önskar delta.

Landsmötet 2005

- Väl genomfört landsmöte som gav inspiration inför valet 2006.

- Ej acceptabelt att något ämne debatteras efter midnatt. Så skedde t.ex. när jämställdhetsfrågan togs upp fram på småtimmarna!

Förbättringsförslag:

- Tydlig tidsplan för landsmötet med avgränsad tid för olika frågor. Inga nattplena.

Centrala utbildningar

- Mångfald 2006 hade en bra uppläggning genom att kombinera engagemang på central, regional och lokal nivå.
- Vald 2006 för kvinnliga kandidater har resulterat i ett levande nätverk och utvärderingen var mycket positiv.

- Mångfaldssatsningen hade svårt att hitta rätt målgrupp och andelen deltagare som verkligen genomförde utbildningen var låg.

Nätverk (FiSK, Kristna liberaler, Gröna liberaler och Liberala seniorer)

- Bra stöd från partikansliet efter godkännande av partiledningen.
- Lätt att nå ut via hemsida och mail
- Viktig informationskälla
- Ekonomiskt stöd ges även till sammanträden och utåtriktade arrangemang.
- Viktiga mötesplatser för personer intresserade av samma politiska frågor
- När även personer som inte är partianslutna

- Nätverk som saknat brett stöd och ej varit uppdaterade har tagits bort.

- Varit risk för att det enbart blivit envägskommunikation
- Uppföljning har ibland saknats så att ej aktiva hemsidor legat kvar.

Förbättringsförslag:

- Utökat samarbete FiSK och KL eftersom båda vänder sig till kristna folkpartister. Ett nätverk för andra trosanhängare än kristna skulle välkomnas.

Kommunalpolitiska rådet

- Är en viktig politisk informationskanal till och mellan kommun- och landstingspolitiker
- Tar stort ansvar för kampanjarbetet och genomför det väl
- Engagerar sig även i utbildningar för sina målgrupper
- Använder både mail, sms och Nubbs och även fysiska möten.

- Man måste vara Nubbsanvändare för att ha tillgång till allt material. Många politiker är inte det.

Förbättringsförslag:

- Stöd kommunalpolitiker att bli nubbsanvändare.

4. Särskilda satsningar

Valrörelsen

- Teamorganisationen fungerade väl med bra stöd till länsförbundens kampanjarbete och de ledande riksdagskandidaterna.
- Den interna informationen från riksorganisationen var omfattande och relativt snabb vad gäller kampanjinformat, webbsida och sms.
- Partiets rikstäckande utdelningsmaterial (broschyrer, foldrar, gratistidningar mm) samt valaffischer fick huvudsakligen positiva bedömningar avseende utformning.
- De som hade kontakt med folkpartiets valcenter under valrörelsen var nöjda.
- Positivt att man startade ett projekt för att nå väljare i invandrartäta områden.

- En stor del av de aktiva under valrörelsen utnyttjade inte folkpartiets valcenter.
- Stödet till valkretsar med osäkra riksdagsmandat kunde varit starkare med mer besök av partiledning och partiledare.

- Verksamheten för att nå invandrare behöver utvecklas.
- Den interna organisationen var under krisdagarna med anledning av datainfrånget delvis lamslagen.

Intern jämställdhet

Granskningen grundar sig på partistyrelsens jämställdhetsboksut för den gångna landsmötesperioden.

+

- Det långsiktiga arbetet med jämställdhetsintegrering
- Synen på jämställdhet som ett gemensamt ansvar för både kvinnor och män
- Ambitionen att rikta utbildningar utifrån ett jämställdhetsperspektiv inte bara mot kvinnor utan även specifikt mot män.

—

- Förslagen till åtgärder saknar ett tydligt uppdrag till partistyrelsen att ta fram en handlingsplan med konkreta åtgärder för ökad jämställdhet inom partiet.

Internationell verksamhet

ELDR (The European Liberal Democrat and Reform Party)

+

- Aktivt deltagande vid ELDR:s kongresser 2005 och 2006 med stora delegationer
- Regelbundet deltagande vid representantskapet ELDR Council

Liberala internationalen

+

- Ökat engagemang i form av politiska initiativ vid kongresser 2005, 2006 samt i samband med exekutivmöten

Samverkan med systerpartier

+

- Kontakt och utbyte med utländska liberala partier, särskilt inom EU, sker kontinuerligt genom besök på kongresser och i valkampanjer

SILC (Swedish International Liberal Centre)

+

- SILC, vilkens styrelse utses av partiledningen, bedriver en mycket aktiv verksamhet.

Sommararrangemang

+

- Sommararrangemangen 2006 som bestod av seminarium om skolpolitik och framträdande av

partiledaren under Almedalsveckan i Visby, traditionsenligt tal av Lars Leijonborg och kampanjaktiviteter i Marstrand, valutbildning och tal av partiledaren i Västervik har fungerat väl och varit uppskattade.

5. Information

Innehåller intern och extern information, IT-baserade nätverk, tidningen NU, kommunikation och medlemskontakter.

Extern information

+

- Folkpartiet skickar ut ett stort antal pressmeddelanden. Under 2006 var de 428 stycken. Genomslaget motsvarar ungefär partiets väljarandel.
- Folkpartister, inte minst våra ministrar, publicerar ett stort antal debattartiklar som ofta får stort genomslag. På DN-debatt, Sveriges mest inflytelserika debattsida, har exempelvis åtskilliga artiklar av folkpartister publicerats.
- Hemsidan är en viktig informationskälla för externa besökare med över 50 000 besök per månad.

Intern information

+

- Hemsidan är även internt en mycket viktig informationskälla.
- SMS-meddelanden till nyckelpersoner är en bra snabbkommunikation som fungerar väl.
- Information via e-post till olika nyckelgrupper är en viktig och väl fungerande informationskanal.
- IT-baserade nyhetsbrev fyller en viktig funktion. Finns numera ett ganska stort antal och kommer ut med varierande mellanrum. Exempel är Brysselliberalen, KPR:s nyhetsbrev, Liberal socialpolitik, Information från partisekreteraren, Skola för kunskap.
- Tidningen NU utkommer varje vecka till ca 5 000 prenumeranter. Fyra nummer årligen går till samtliga medlemmar i folkpartiet. NU är en viktig informationskälla och debattorgan.
- NUBBS är en viktig informations- och kommunikationskanal framför allt för folkpartianställda i hela landet. Men den utnyttjas av ett ganska litet antal andra medlemmar.

—

- NUBBS upplevs av många fritidspolitiker som krångligt och används därför av ett begränsat antal aktiva folkpartister. NUBBS behöver förenklas och utvecklas eller ersättas.
- NU borde ha fler folkpartimedlemmar som prenumeranter. Fler medlemsnummer är önskvärt. Det är en av de få informationskanalerna till den vanlige medlemmen.

Övrigt

+

- De konferenser som arrangeras för länsordförande, AU-ordförande och ombudsmän är mycket värdefulla för information och dialog och bör även i fortsättningen arrangeras regelbundet.

Förbättringsförslag:

- NUBBS behöver förenklas och utvecklas eller ersättas.
- Skapa ekonomiska resurser för fler medlemsnummer av NU.

Organisation

+

- Valorganisationen fastställdes tidigt och i samråd med partiorganisationen.
- Kontakterna med länsförbunden var bättre än någonsin, inte minst med hjälp av ett mycket väl fungerande organisationsutskott.
- Ett valcenter i anslutning till partikansliet inrättades.
- Valorganisationen var partiets mest omfattande någonsin.
- En majoritet av partiets nyckelpersoner svarade i partiets valutvärdering att man ansåg att organisationen hade fungerat väl.
- Valorganisationen bidrog starkt till att hålla tillbaka nedgången i riksdagsvalet.
- De ledarsatsningar som genomfördes inför valet var lyckade och vi är nu rustade med många goda förmågor i riksdagen och på regional och kommunal nivå.
- Beslutet att flytta partikansliet till nya lokaler närmare riksdagen.

—

- Organisationsutskottet har lagts ned, varför man kan känna en viss oro inför möjligheterna att upprätthålla en fortsatt god kontakt med länsförbunden på det organisatoriska planet.
- Partisekreteraren kommer sannolikt att vara hårt belastad på grund av flera arbetsgrupper och den nya etikgruppen.
- Även övrig personal på partikansliet kommer på grund av nedskärningarna att vara hårt belastad.

Förbättringsförslag:

- Förstärk organisationen genom återinrättande av någon form av organisationsutskott och frigör därmed partisekreteraren för det utåtriktade arbetet.
- Verkställ de förslag som tagits fram av jämställdhetsredovisningen.

Valberedningens förslag till partistyreelse 2007 – 2009

Presidium

Jan Björklund, Stockholm, ordförande	nyval
Cecilia Malmström, Göteborg, förste vice ordförande	nyval
Helene Odenjung, Göteborg, andre vice ordförande	nyval

Partistyreelse (i bokstavsordning)

Jonas Andersson, Partille	omval
Ann-Cathrine André, Skeppshult	omval
Lotta Edholm, Stockholm	nyval
Roger Haddad, Västerås	nyval
Carl B Hamilton, Stockholm	omval
Claes Jägevall, Tibro	omval
Tobias Krantz, Jönköping	nyval
Nina Larsson, Karlstad	nyval
Håkan Lindh, Skellefteå	omval
Britt-Marie Lövgren, Umeå	omval
Birgitta Ohlsson, Stockholm	nyval
Johan Pehrson, Örebro	omval
Karin Pilsäter, Botkyrka	omval
Birgitta Rydberg, Stockholm	omval
Nyamko Sabuni, Stockholm	omval
Olle Schmidt, Malmö	omval
Torkild Strandberg, Landskrona	nyval
Jens Sundström, Alvik, Norrbotten	nyval
Sverker Thorén, Västervik	nyval
Maria Wallhager, Stockholm	nyval
Barbro Westerholm, Stockholm	omval

Kompletterande utskick om dechargeutskott
och revisorer kommer senare.

Område A, Liberalism

Ideologi och allmänpolitik Motioner, A1 – A12

93

- A1 Ny frihetlig linje
- A2 Nytt partiprogram
- A3 En fördjupad ideologisk diskussion samt namnändring
- A4 Partiets anseende m m
- A5 Folkpartiet skall leva vidare som Sveriges viktigaste liberala parti
- A6 Rak ideologisk kurs i tvära politiska svängningar
- A7 De förtroendevaldas arbetsgivaransvar
- A8 Det civila samhället i nutidens demokrati
- A9 Låt folkpartiet lokalt bestämma
- A10 Fördjupat samarbete med en valallians
- A11 Slå ihop Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet till CenterLiberalerna
- A12 Liberala programmet

PS-yttrande Ideologi och allmänpolitik, motion A1-A12 103

Partinamnet Motioner, A13-A23

108

- A13 Byt ut namnet folkpartiet
- A14 Liberalerna
- A15 Originalet
- A16 Skrota namnet folkpartiet
- A17 Partiet byter namn till "Liberalerna"
- A18 Byt till socialliberalerna
- A19 Byt partinamn till "Socialliberala partiet"
- A20 Nytt namn
- A21 Byt inte namn till liberalerna, utan behåll nuvarande namnkombination
- A22 Upprepade omröstningar om partinamnet
- A23 Vi ska ha samma namn inåt som utåt

PS-yttrande Partinamnet, motion A13 – A23 samt A3 yrkande 3-4

111

Ideologi och allmänpolitik

Motioner, A1 – A12

A1 Ny frihetlig linje

Henrik Bergquist, Stockholm

Efter riksdagsvalet i fjol har den borgerliga alliansen inlett ett förändringsarbete till förmån för enskilda människors frihet att bestämma över sina liv. Fram till nästa val bör vi inom folkpartiet utveckla arbetet, genom att erbjuda väljarna en frihetlig väg, med avstamp i vår starka frihetliga grund.

Under det halvsekel som har gått sedan vi var med och utvecklade välfärdssamhällets grunder har den goda ansatsen förfelats. Välfärdssamhället har blivit välfärdsstaten. Ur en försäkringsmekanism har sprungit en försörjningsmekanism. En sjättedel av hushållen tar emot offentliga överföringar. En femtedel i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden. Vi har bland världens längsta levnadslängder och arbetar allt mindre, men menar oss vara sjuka som få.

Från ungdomar, invandrare, kvinnor och arbetslösa, till kulturarbetare, småbarnsföräldrar, glesbygdsbor och pensionärer har de grupper som har blivit föremål för den offentliga maktutövningens ingrepp blivit så många, att ingreppen undergräver ett stort antal människors drivkraft att utveckla sina liv, samtidigt som den offentliga sektorn inte förmår bistå dem som i verklig mening är utsatta. Det är ett sakernas tillstånd, som är ovärdigt en tilltro till människans frihet. Därtill är det ekonomiskt och socialt ohållbart.

Vi bör åter ifrågasätta välfärdsstaten, och lyfta fram en annan, frihetlig liberal väg till ett nytt välfärdssamhälle. Vi bör utgå från en humanistisk medborgartanke, om att den enskilde bäst lever sitt liv efter eget förnuft, i fri gemenskap med sina medmänniskor.

Med en frihetlig grundsyn utgår vi i första hand från att den enskilde kan bemöta de angelägenheter som uppstår i hans eller hennes liv. Tvångsreglering genom den offentliga maktutövningen är en sista utväg. Vi sätter den enskildes förnuft och val främst, i fråga om bland annat livsstil, hälsa, familjeförhållanden, arbete och bostad. Vi återkallar därvidlag de regleringar som avser enskilda förhållanden, såsom lagtvång på bilbälte, provning av bygglov på enskild egendom, krav på statligt godkännande av de namn föräldrar vill ge sina barn och förbud mot rökning på enskild egendom. Vi lägger en ny betoning på den personliga integriteten i rättsfrågor.

Med en frihetlig grundsyn ägnar sig staten och den offentliga sektorn i övrigt åt att tillgodose de nyttigheter som alla behöver men som kan vara för krävande för den enskilde att ombesörja, och åt de nyttigheter som är avsedda att möjliggöra för människor i utsatta grupper att utveckla sina liv. I fri konkurrens med andra institutioner bör den offentliga sektorn härmed tillgodose allmän ordning, rättssäkerhet, utbildning, sjukvård, viss infrastruktur och grundläggande inkomstskydd. Folkpartiet är starkt på dessa områden.

Utifrån en frihetlig grundsyn upphör därmed staten och kommunerna med de stora och små sysslor där inget behov finns för dess delaktighet, som arbetsmarknadspolitik, folkhälsa, drivande av företag, regionalpolitik, sändande av radio och tv, bostadspolitik, opinionsbildning och arbetsmiljö. De avvecklar kvarvarande monopol, liksom den statliga detaljstyrning av kommunerna som har undergrävt det lokala folkstyret. Staten återkallar ytterligare av de hinder dagens lagstiftning medför mot företags tillväxt, bland annat genom avskaffande av arbetsgivaravgifterna och ändringar i den arbetsrätt som försvårar för dem utan arbete.

Med fler äldre, stigande forsknings- och utvecklingskostnader och ökande andelar personalkostnader kommer välfärdstjänster att bli dyrare framöver. Oaktat hur man ser på det moraliskt riktiga i en frihetlig linje måste således den offentliga sektorn avgränsa sig.

En ökad folkpartistisk betoning på frihetliga värden torde stämma väl överens med liberala väljares övertygelser, eftersom väljarna förväntar sig att folkpartiet verkar för människans frihet, i fortsatt värn om utsatta gruppers behov.

Yrkande:

1. **att** uppdraga till partistyrelsen att utarbeta ett förslag till frihetlig linje som partiet kan föreställa väljarna i 2010 års val, med utgångspunkt i innehållet i denna motion, vid behov med ändring i partiprogrammet

A2 Nytt partiprogram

Staffan Werme, Örebro

Under den senaste tioårsperioden har Folkpartiet förändrat kurs. Vissa medlemmar och många utomstående har hävdat att partiet inte längre är socialliberalt i flera frågor. Jag delar denna åsikt. Hårda tag, minskad förståelse för individens rätt till integritet, minskat fokus på mjuka frågor, minskat miljöengagemang, ökad tro på militarism, större fokus på plånboksfrågor för rikare är några av de förändringar som skett.

För drygt tio år sedan skrevs ett nytt partiprogram. Det är mycket omfattande och reglerar, eller borde reglera, i detalj vissa politiska frågor. Det finns ett dubbelt problem med detta. Dels att verkligheten ofta springer ifrån det skrivna. Dels att programmet inte alltid styr. Väljer riksdagsgruppen, partistyrelsen eller partiledningen att driva en fråga på tvärs mot partiprogrammet så gäller inte partiprogrammets detaljerade formuleringar.

Därför måste ett nytt partiprogram framarbetas. Ett partiprogram som är så kortfattat att det kan omfatta alla och inte behöva förändras varje landsmöte. Ett partiprogram som tydligt slår fast de socialliberala principer som ska vägleda beslutsfattare på alla nivåer i sitt politiska engagemang. Inledningen i det nuvarande partiprogrammet kan utvecklas till ett sådant partiprogram.

Utöver detta program kan och bör partiet kontinuerligt arbeta med olika typer av skrifter som handlar om olika delar av den politiska vardagen. Ett energipolitiskt program. Ett natur- och miljöprogram. Ett utbildningspolitiskt program. Ett internationellt program. Ett program om sjukvård. Ett program om äldreomsorg. Och så vidare.

Men huvudsaken är att Folkpartiet de kommande åren funderar över vilken den politik är som partiet ska föra. Ska vi vara en socialliberal kraft för det tjugoförsta århundradet? Eller ska vi bli en del av ett ”liberalkonservativt” borgerligt maktparti? Frågan måste ställas. Den bör besvaras i ett nytt partiprogram.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar initiera arbetet med ett nytt partiprogram för antagande 2009 eller 2011.

A3 En fördjupad ideologisk diskussion samt namnändring

Anita Brodén, Sollebrunn, Sten Jonsson, Storvreta, Camilla Lindberg, Borlänge, Cecilia Wikström, Uppsala, Lena Gunnarsson, Alingsås, Solveig Hellquist, Sundsvall, Kristina Bergman Alme, Göteborg, Agneta Berliner, Västerås

Folkpartiet liberalerna är det enda nuvarande partiet i Sveriges riksdag som har liberalismen som grundideologi. Vi liberaler kan fortsätta att göra skillnad i Sverige och i omvärlden. Men för att detta arbete skall röna större långsiktig framgång krävs en tydlighet i vad vår liberala grundideologi står för samt en tydlighet i kopplingen av vårt namn och vår grundideologi, inför framförallt nya väljare.

Alltför få av dagens väljare har kunskap om att det var tack vare liberalerna som vi fick allmän folkskola, kvinnlig rösträtt, frihandel och tullfrihet. Det var också liberaler som drev igenom pensioner, arbetsrätt och handikappreformer eller som stått på barrikaderna för att bevara ett bistånd på anständig nivå samt som ett miljöengagerat parti slagits för de stora älvarna, den biologiska mångfalden och som initierade SNFs bildande.

Jag anser att det krävs en fördjupad ideologisk diskussion så att det mer än hittills sker en koppling mellan vår ideologi samt de frågor och de ställningstaganden som företrädare för vårt parti under 2000-talet tar. Om vi exempelvis gör ett utspel oberoende område skulle det vara betydelsefullt att samtidigt haka upp det på, eller påminna om, vår ideologiska förankring.

Jag yrkar därför att landsmötet beslutar ge partiledningen i uppdrag att initiera en ”ideologisk fördjupningskampanj” samt att en enkel och värdefull lathund framställs innehållande de reformer som inom olika områden genomförts med liberalism som grund.

Att ha liberalismen som en grundideologi, att i dess djupaste mening vara liberal är genomgripande och inkluderar alla områden.

Jag anser därför att det nu är hög tid, och rätt tid, att landsmötet tar steget fullt ut och markerar vår tillhörighet och vår ideologi genom att tydliggöra kopplingen mellan vårt namn och vår ideologi.

Frågan är inte ny- den har varit föremål för både samråd och motioner tidigare, vilket inneburit att vi kommit halvvägs-folkpartiet liberalerna. "Liberalerna" tappas dock alltför ofta bort i både tal och skrift och människor som inte är historiskt bevandrade missar alltför ofta vår ideologiska tillhörighet. I våra egna utskick, annonser och dekaler utlämnas alltför ofta tillägget liberalerna.

Jag är socialliberal, men anser att ordet Liberal kan inkludera såväl socialliberaler som stadsliberaler. I liberalismen inryms vi alla.

Flera har gått före; liberala ungdomsförbundet, liberala studenter, liberala seniorer, liberala kvinnor, gröna liberaler, liberala invandrarförbundet och kristna liberaler.

Jag anser att det nu är hög tid för moderförbundet att sätta ned foten och på ett tydligare sätt i namnet visa vår ideologiska tillhörighet. Den nya generationens väljare förstår tillhörigheten lättare då namn och ideologi hänger samman.

Man kan välja att göra det enkelt, tydligt och konsekvent genom att helt enkelt byta namn till "Liberalerna".

Man kan också, av hänsyn till alla som räds att den historiska kopplingen till folkpartiet som förknippas med frisinne och socialliberaler skulle gå förlorad välja "Liberalerna folkpartiet".

Liberalerna blir det primära men kopplingen till folkpartiet finns med.

Yrkande:

1. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att ta initiativ till en "ideologisk fördjupningskampanj"
2. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att ta fram en enkel lathund innehållande de reformer som inom olika områden genomförts med den liberala grundideologi som utgångspunkt.
3. **att** ta steget fullt ut och markerar vår tillhörighet och vår ideologi genom att byta namn till "Liberalerna".
4. **att** om namnyrkandet ovan inte vinner gehör byta namn till "Liberalerna folkpartiet", där Liberalerna står först för att tydliggöra kopplingen mellan ideologi och namn.

A4 Partiets anseende m m

Åke Wredén, Eksjö

Ansvaret för valnederlaget 2006 måste till stor del läggas på partiledningen. Andra faktorer hade också betydelse, men i eftervalsdebatten har partiledningen på ett orimligt sätt lyckats undgå konsekvenserna av vad den själv gjort.

Inte minst har partiledningen ett tungt ansvar för att väljare som delat, och fortfarande delar -värderingarna i folkpartiet liberalernas idéarv har stötts bort. Även efter valet har man på ledande håll blundat för hur det inne i partiets tidigare allra mest trogna väljar-, ja till och med medlemsgrupper, har inträffat att människor vänt sig bort, i avsmak eller i undran över vad mycket högprofilerade fp-namn hållit på med.

Partiledningen måste i hög grad bära ansvaret för att vårt parti, i stället för att som tidigare vara högt respekterat även bland många meningsmotståndare, nu har lågt anseende.

Med rätta kan de många liberaler som arbetat och slitit med skolfrågor, miljöfrågor, ekonomisk politik och internationella demokrati- och rättvisefrågor säga att den bild av fp som under den förra mandatperioden blev mer och mer utbredd i medier och bland många väljare var orättvis. Visst var den det. Men det går inte att resonera bort att den bilden i hög grad var skapad av ett litet antal personer som framför andra agerade i partiets namn med utspel, taktik och "strategi", och som utifrån sådana riktmärken valde vilka ståndpunkter som skulle förtigas respektive lyftas fram.

Det är ett missförstånd, men också en av motståndare skapad myt, att det här skulle vara en fråga om att vara för eller emot "hårda tag". En rad av de fp-ståndpunkter som blev hårt kritiserade från socialistiskt håll var i själva verket positiva tillgångar i valrörelsen och kunde under andra förhållanden ha gett fler mandat. De knöt an till viktiga inslag i partiets frisinnade och folkliga tradition av hur sociala reformer skall utformas. Socialliberalism är ju inte någon "snällism". Det är verkligen angeläget att återupprätta den kunskapsskola för alla som Gunnar Helén ville införa med den grundskolereform som senare förfuskades. För Bertil Ohlins parti är det ju inte heller någon nyhet att både skatte- och socialförsäkringssystem måste vara utformade så att de inte förstör välfärdens grund av arbete och företagande.

Felet var något annat, det låg i den påfallande ensidigheten i vilka "hårda tag" som ansågs opportuna nog. Samtidigt som partiledningen aktade sig noga för att irritera ekonomiska intressegrupper på högerborgerlig sida sökte den uppenbarligen aktivt efter sådana utspel som uppfattades som riktade nästan enbart mot människor som inte tillhör en borgerlig storstadselit. När hördes till exempel något om effektiva polisinsatser mot öl- och spritlangare, mot fifflandet i s.k. skatteparadis eller mot andra skattebedrägerier?

Religiösa skolor – kristna och muslimska – var man däremot ivrig att ifrågasätta. Fördomarna mot troende människor ströks medhårs – och det på ett sätt som inte kunde ha annan

verkan än att stöta bort en av partiets under många år mest trogna väljargrupper.

I alkoholfrågan gick partiledningens yttranden nästan inte att skilja från den kommersiella alkohollobbys, trots att den senares framgång skulle allvarligt skada möjligheterna till en liberal politik för arbete, social välfärd och minskat bidragsberoende. Även när det gäller de kommersiella spelföretagen har ledande personer i partiet visat en anmärkningsvärd följsamhet mot lobbyintressen som skulle förvärra sociala problem och orättvisor ifall de nådde framgång.

Ensidigheten i partiledningens beteende var lätt att uppfatta. Den skadade tilltron till partiets avsikter. Detta undergrävde i sin tur partiets möjligheter att få förståelse för andra åtgärder som är i hög grad sakligt motiverade, bland annat språkkrav för medborgarskap, bättre kontroll mot missbruk av socialförsäkringar och upprätthållande av arbetslinjen i A-kasseförsäkringen.

Ett ytligt, slagordsflåsigt avståndstagande från bidragsfusk ansågs till exempel vara en viktig del i valkampanjen. Men vad hände med den allra viktigaste åtgärden för att undvika onödigt långa sjukskrivningar och minska onödig belastning på sjukförsäkringen – nämligen husläkarsystem i primärvården? Den bedrövliga sanningen är att detta såldes ut i allianssamarbetet. Husläkarmotståndare i kd fick bestämma. Följden är nu att den nya regeringen har mycket svårare att klara medicinsk kvalitet och ekonomisk hushållning i sjuk- och äldreården.

Att taktik sattes före substans – samtidigt som det slarvades med den liberala kompassen i värderingsfrågor, under tilltagande ointresse för den svenska liberalismens idéarv – gällde inte bara husläkarfrågan. Detta arbetssätt hade förödande resultat även i att dataintrånget hos socialdemokraterna kunde ställa till sådan väldig skada, och göra att partiets kandidater i praktiken inte kunde komma till tals i sakfrågor under en stor och avgörande del av valkampanjen. Den dag det stod klart att partisekreteraren talade osanning om dataintrånget fanns det just inget kvar av ett livsviktigt förtroendekapital, som den övriga partiledningen hade behövt stödja sig på för att kunna tala allvar i viktiga sakfrågor med bevarad trovärdighet trots polisutredningen.

I årtal hade partiledningen gett de viktigaste massmedierna en bild av övertaktiskt trixande och utspel som varit uppenbart uträknade för att ge spelmässiga och inte sakliga resultat. På det sättet förskingrades ett stort förtroendekapital som folkpartiet liberalerna tills för några år sedan hade när det gällde principfasthet och integritet i försvaret av liberala värderingar. I detta var det förre partisekreteraren som angav tonen, men naturligtvis uppträdde han med mandat och samtycke från partiordföranden och några till. Huvudansvaret kan inte ligga på annat håll än hos partiordföranden. Misstroendeförklaring och val av ny ordförande är den rimliga följd av en sådan misskötsel.

Men det gäller också att bygga upp det som raserats. En ny risk är att partiet blir en förlängning av fyrpartiregeringens pressavdelningar. Tendenserna till detta är redan tydliga.

Att medverka till att den nya regeringen lyckas är en viktig uppgift, men inte den enda. Det behövs en liberal politik för tiden efter 2010, och för de andra nivåer där partiet har ett ansvar – kommuner, landsting, EU och inte minst den allmänna idé- och värderingsdebatten. Detta måste vara en av de viktiga uppgifterna för den nya partistyrelsen. Partiets interna studiearbete, inte minst när det gäller den svenska liberalismens utveckling och idéer, har under en följd av år försumrats. Det har ersatts av en kortsiktig utspelsmentalitet.

Det räcker alltså inte att ha blivit kvitt en partisekreterare, och att ha fått en bättre som ersättning för den förre. Det behövs också en idémässig upprykning, och en pånyttfödd respekt för partiets idéarv.

Det behövs en helt ny respekt för att riksdagsgrupp och partistyrelse är viktiga organ där betrodda förtroendevalda gör viktiga vägval, och att de inte får förkrympas till transportkompanier åt en inre klick. Men det behövs sist och slutligen en partistyrelse, och en partiordförande, som gör att det system som utvecklades under den förre partisekreteraren inte inträffar en gång till. Traditionella, trogna och idémässigt övertygade folkpartister skall kunna känna sig hemma i folkpartiet liberalerna – det är där det har gått fel, och därför är det där det måste vridas rätt igen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar misstroende mot partiordföranden.
2. **att** landsmötet därefter väljer en ny partiordförande.
3. **att** landsmötet uppdrar till partistyrelsen att förbättra partiets interna studiearbete.
4. **att** landsmötet ger partistyrelsen och riksdagsgruppen till känna det som i motionen anförts om partiledningens respekt för partistyrelsens och riksdagsgruppens betydelse.

Not: Yrkande 1 och 2 har dragits tillbaka av motionären efter att partiordföranden aviserat sin avgång.

A5 Folkpartiet skall leva vidare som Sveriges viktigaste liberala parti

Claes Lerén, Donsö

Något är inte som det skall.

Sveriges liberala parti har blivit auktoritärt. Att vara liberal är motsatsen till att vara auktoritär. Detta borde därför vara omöjligt! Ett liberalt parti är radikalt inte reaktionärt. Liberalismen uppmanar människan att tänka fritt, inte att låsa fast sig. Folkpartiet vill sätta fasta normer för utbildning. Den fria viljan att lära och ta till sig kunskap ska ersättas med krav och betygsnormer. Staten skall ta ansvar åt oss, så att vi inte gör något som vi inte förväntas göra. Invandrare skall

språktestas. Elever som har svårt att klara sin utbildning skall lyftas ut ur gemenskapen, krigstrauman, dolda handikapp i form av DAMP, ADHD till trots. Oskyldiga mister sitt integritetsskydd alla skall kunna avlyssnas. Vad hjälper en ursäkt när fel begångets? Den som skjutits till döds är död. Den som fått sin integritet krossad står naken.

Folkpartiet ~~liberalerna~~ är inte liberalt. Vad är det då?

Ingen vet. Folkpartiet får inte debattera liberala frågor. Det låter otroligt men jag har provat. Personligen överlämnade jag till NUs och Göteborgsliberalens chefredaktörer en liberal filosofi, som jag kände, som viktig att få diskuterad. Göteborgs Liberalens redaktör läste den och sade ”att det inte var några problem” De tar in alla bidrag, den här var inget undantag.” Publicering utlovades. Från NUs redaktör har inte hörts ett knäpp. Tydligen har vi censur för någon publicering har vi ej sett! Hade det gällt något kränkande men icke: en fundering om ”Liberalismen – framgångens filosofi”!

Det händer något allvarligt i vårt parti. Det var säkert ingen tillfällighet att dataintranget fick passera utan invändningar uppifrån.

Vi har en partiledning som tycker att Liberalism är en snällfälla och att vi svenskar ska ha Kina som mönster för vårt näringsliv. För övrigt gäller det att rätta in sig och gilla läget.

Vem bär då ansvaret? Leijonkungen har blivit till vår kejsare. Han har fullt upp med att beundra sin förträffliga garderob med kostymer och hans medarbetare är förstummade av skräck för att avslöja sin oduglighet. Folkpartiet saknar ~~liberalerna~~!

Yrkande:

1. att årsmötet utser en liberal ledning.
2. att socialliberalismen skall vara vår ideologi fullt ut.
3. att socialliberalismen utvecklas i en fri liberal debatt till att bli ett modernt redskap för ett modernt socialliberalt parti.
4. att ”Det liberala nyhetsmagasinet NU” får i uppdrag att inbjuda partiets medlemmar till en fortlöpande kritisk, liberal debatt och hålla alla medlemmar väl informerade.

A6 Rak ideologisk kurs i tvära politiska svängningar

Gunnar Andrén, Stocksund

Om det liberala uppdraget – och det liberala partiet

En gång på sjuttioalet, 1973, en gång på åttioalet, 1982, en gång på nittioalet, 1998, och en gång på 2000-talet, 2006, drabbades folkpartiet av valförluster som föranledde mer än vanligt omfattande ideologiska och organisatoriska debatter inom det liberala partiet.

Men folkpartiet har också haft betydande framgångar de senaste decennierna, på sjuttioalet, 1976, på åttioalet, 1985, på nittioalet i EU-valet 1999, i riksdagsvalet 2002. Efter det

liberala segervalet 2002 fanns skäl att positionsbestämma vad liberala värderingar står för och vilka förväntningar och krav som kunde ställas på det liberala partiet inför det maktskiftesval som vi stod inför 2006.

Aktuella frågor var:

1. Hur ser det liberala uppdraget ut?
2. Vilken roll har Sveriges liberala parti?
3. Hur ser det ideologiska mönstret ut?
4. Vilka är samarbetsmönstren?
5. Hur ser vår tids politiska stridsfrågor och skiljelinjer ut?

Tillkomsten av Allians för Sverige påverkade starkt möjligheterna att ytterligare utmejsla den liberala profilen inför 2006. Men frågorna är desamma inför 2010, oaktat att Allians för Sverige då kommer att vara samma kraftkälla som inför valet 2006.

Varje försök att vara heltäckande vad gäller samtliga dessa avseenden är självfallet dömda att misslyckas.

Likväl måste det liberala uppdraget söka definieras – på nytt.

Den stora skillnaden mellan förr och nu – och ännu mer framtiden – är den fortgående internationaliseringen, inte bara av politiken med EUs framväxt utan framför allt nationsgränsernas allt mindre betydelse för enskildas vardag, för handel, undervisning, kunskap, resande, boende, arbete och alla de ting som vi förknippar med vardagen.

Internationaliseringen är liksom teknikframstegen oåterkalleliga förändringar, förhoppningsvis gäller det också demokratiseringen av många länder som länge levt under förtryckares ideologiska ok – men vaksamheten mot bakslag på det området får aldrig övergå i passivitet eller ideologisk likgiltighet.

Att demokratin måste vinnas av varje generation är dessvärre en alltför ofta bekräftad sanning. Vi kan också notera att organisationer är bra på många sätt men saknar en väsentlig mänsklig egenskap – minne, kanske också erfarenhet.

Kunskapsöverföring mellan generationer fungerar däremot oftast – och på många sätt -, dock är den inte genetiskt betingad utan måste just på demokratins fält vinnas genom personlig övertygelse i varje generationsled.

I denna motion har några tidigare idédokument nyttjats – allt som tänks behöver inte vara nytt, att uppfinna hjulet efter varje val är oklok resursförbrukning. Ty av studiet av historien kan många politiska lärdomar göras, misstag undvikas.

Liberalismens största tillgång under tidens egen gång ligger i den ideologiska övertygelsen om frihetens, eller snarare friheternas, inneboende kraft: Stora segrar ligger bakom liberalismen på demokratins, humanismens, ekonomins, vetenskapens och miljöns områden, lika stora segrar kan

ligga framför oss om vi förvaltar det liberala arvet – eller kanske riktigare framtidsarvet – väl.

Liberalismens kännetecken framför andra är dess ständiga strävan att öka den enskildes frihet – samtidigt som den betonar att det handlar om frihet under ansvar: Ingen frihet är total eller oinskränkt.

Stundom kan liberala idéer för att vinna människors acceptans tvingas ut i partipolitiskt tvära svängar. Också liberala motstående krav kan kollidera. Då kan talet om liberal kluvenhet locka fram ironiska kommentarer. Det får man leva med.

Liberalismen – friheten, toleransen, det personliga ansvaret för både Dig själv och andra – kommer aldrig att nå ända fram, den ideologiska resan målet för färden. Konflikter mellan olika principer kommer att komma att dyka upp under denna resa.

Liberalismen är därför just en färdriktning mot ökad personlig frihet – under personligt ansvar för andra och där toleransen och solidariteten är centrala normer under resans gång.

Det betyder dock inte att färdriktningen är ointressant, tvärtom. Den som inte har något mål, vet ju inte heller var resan skall ställas. Därför måste fokus alltid riktas mot ökad frihet – frihet för Mig, för Dig och för andra, men också frihet från olika ting, diktatur, beroendeförhållanden, skräck, tortyr, fattigdom, brott, social misär, ja, uppräknings skulle kunna fortsätta.

De liberala friheterna innefattar både traditionella rättigheter som rätten till åsiktsfrihet, rätten till trygghet till liv och lem, frihet från majoritetsförtryck, gränslös internationalism och kamp mot alla former av fördomar.

Men friheten innefattar också skyldigheten att bistå medmänniskor i svårigheter, att visa tolerans för människor med andra åsikter, att klargöra att solidaritet inte får stanna vid administrativa gränser, det må vara mellan staten eller landsting och regioner, inte heller mellan generationer eller göras beroende av politiska maktförhållanden. I just dessa avseenden blir liberala friheter och liberalt ansvar – omfattande både rättigheter och skyldigheter – något annat och mer än socialismens politiskt beroende och beslutade friheter och konservatismens skyggglapps försedda blundande för orättvisor.

Socialismen, inklusive avarten kommunismen, tar sin utgångspunkt i främst ekonomiska motsättningar mellan grupper av människor, konservatismen, med dess avart nationalismen, önskar bekämpa förändringar till fördel för dem som redan har makt, det må gälla politiskt inflytande eller via penningen.

Människovärdet är dock – ett välbekant yttrande – alltid högre än penningvärdet, oavsett om detta bestämts av socialistiska eller konservativa idéströmningar.

Därför saknas liberalismens frihetssträvanden för alla individer motsvarighet hos såväl socialismen som konservatismen: Varje frihet har två sidor: Personlig frihet och ansvaret för nästan. Den politiska skillnaden blir stor:

Det viktigaste är inte hur långa steg man tar utan i vilken riktning man går.

Hur ser det liberala uppdraget ut i slutet av 2000-talets första decennium?

Det är lätt att se hur de politiska dagsfrågorna skiftat genom åren, ibland står striden om konjunktursvängningar, arbetslöshet, löntagarfonder, företagsklimat, statsskuld, andra gånger handlar det om specifika frågor som kärnkraftens farlighet, pensionssystemets utformning, infrastruktur och regionalpolitik.

Ofta blandas mål och medel, inte minst när motståndare – eller medier i brådska – skall förklara ideologiska samband eller tydliggöra skillnader. Vem kunde för några år sedan mer än ana att 2002 års valrörelse i så hög grad skulle komma att kretsa kring invandrades och flyktingars villkor när 1998 års valrörelse egentligen handlat om bara statsbidragens storlek till vissa kommuner, några partiledares personliga dragningskraft eller brist på sådan eller regeringsmakten rätt och slätt? Vem kunde ana att 2006 års viktigaste fråga var utanförskapet, arbetslöshetens och skolans kvalitet?

Vem kan i dag förutsäga 2010 års valrörelses viktigaste frågor – utöver regeringsmakten? Blir det klimatfrågan? Eller internationaliseringen, globaliseringen? Kanske bostadspolitik eller entreprenörskapets betydelse? Sveriges roll i EU?

Liberalismen frodas alltid när de ideologiska skillnaderna blir tydliga, när den politiska debatten handlar om enskildas rättigheter och skyldigheter.

Vid mitten av 1970-talet formulerade blivande fp-ledaren Per Ahlmark *Tio teser om ett liberalt parti*. Ett drygt decennium senare formulerade då blivande DN-redaktören Hans Bergström *Tio punkter om liberal människosyn*.

Efter valet 2002 var det inte svårt att i eftervalsanalysen hitta liberala styrkebälten, kampen mot intoleransen och fördomsfullheten, kombinationen av rättigheter och krav ("att ställa krav är att bry sig"), tydligheten inte bara i ståndpunkter utan också i regeringsfrågan: Sverige är värt en bättre regering. I 2006 års valrörelse var det inte de liberala förgrundsfrågorna som kom att dominera debatten – undantaget utbildnings- och bildningspolitiken. Men folkpartiet lyckades inte att locka fram samma intresse kring företags- och sysselsättningsfrågornas betydelse som framför allt moderaterna men i slutskedet även centerpartiet lyckades med.

Det betyder att vi måste fundera kring hur våra egna värderingar skall få ökat inflytande på dagspolitiken inför

EU-valet 2009 och de allmänna valen till riksdagen, kommuner och landsting/regioner 2010.

Tio teser om det liberala uppdraget och det liberala partiet inför 2000-talets andra decennium skulle kunna formuleras på dessa sätt:

1. Världighet och personlig integritet – och tolerans

Liberalismens och liberalers viktigaste uppdrag är att alltid värna varje individs världighet. Den personliga integriteten hotas från många håll, vi behöver av världighetsskäl en integritetspolitisk debatt och lagstiftning som skyddar den enskilde mot övervakning och registrering. Toleransen måste samtidigt leva jämsides med frihetssträvandena. Jämställdhet – den lika rätten för kvinnor och män – är en del av varje individs rätt att bli bedömd som enskild individ.

2. Internationalismen – och friheten

Internationalismen – på det kommersiella området oftast benämnt globalisering vilket i sig måste innefatta styrning av miljö- och klimatpolitik – måste bejakas. Att främja den enskildes rätt att bo och verka var man vill är en central liberal värdering, ofta bortglömd. Det kräver kamp mot totalitära regimer och tankegångar – och konkret borttagandet av hinder för den enskildes rätt att röra sig över alla sorts gränser; Sveriges medlemskap i såväl FN som i den Europeiska Unionen är medel för detta, inte mål, inte ens begränsningar utan förutsättningar för envars och allas frihet.

Frihetens gränser kan alltid töjas.

3. Kunskap – för makt och en uthållig värld

Kunskap och bildning, forskning och teknikutveckling ger makt, makt att förändra, motarbeta fattigdom och orättvisor. Kunskap, mer kunskap, måste utgöra grunden också för framtidens politik och rationella beslutsfattande. Det betyder inte att värderingar tillmäts ringa betydelse, tvärtom måste all politik baserad på att kunskap värderas från ideologiska utgångspunkter – men tankefrihet, teknisk utveckling och hushållning med jordens knappa resurser får inte stoppas genom ogenomtänkta eller i värsta fall fundamentalistiska beslut. Vi måste alltid sträva efter att lämna en mer uthållig värld efter oss än när vi själva började vår vandring på jorden, det är grunden för förvaltarskapstanken.

4. Individualismen – och tankesuveräniteten

Individualismen får inte tillåtas övergå i oinskränkt egoism. Men kollektivismen, ofta nyttjad för att uppnå inte bara materiellt goda ting för majoriteter utan också för att förtrycka minoriteters rättigheter, är i sig egoistisk, ganska sällan dess motsats, altruistisk.

Här har liberalismen en viktig roll att spela, inte bara att balansera olika önskemål och krav utan framför allt värna enskildas rättigheter, både materiella och ideella. Gränsen mellan frihet och majoritetsförtryck är ofta hårfin; liberalers ansvar för att motarbeta både offentliga monopol och privat dominans är stort. Den individuella friheten och tankesuveräniteten står över kollektivets. Eller för att nyttja

den framstående liberale filosofen Karl Poppers berömda ord i skriften *Det öppna samhället och dess fiender*: ”Försöket att inrätta himmelriket på jorden leder ofelbart till helvetet.”

5. Att vinna makten – utan att förlora lidelsen

För att vinna väljarnas förtroende måste det liberala partiet vara tydligt, sakligt och ideologiskt.

Folkpartiet måste visa upp sitt eget ansikte. Det betyder inte att samverkan med andra partier skall avvisas, tvärtom visade Allians för Sverige att sådan samverkan leder till resultat, att ett litet parti kan nå mycket stort inflytande över politiken genom att samverka.

Men strävan att erövra regeringsmakten eller få inflytande över dagspolitiken måste alltid vägas mot de ideologiska förluster eller tillkortakommanden som kompromisser om grundläggande värderingar kan leda till. Det kan inte döljas att folkpartiet under Alliansregeringens första månader uppnått åtskilligt men också – inte minst på integritetsområdet – tvingats till kompromisser som strider mot liberala värderingar om den enskildes rätt till rättssäker integritet.

Därför är det mycket viktigt att det liberala partiet blir större, får ökat väljarstöd.

Regeringsinnehav är ett medel för att nå mål, om detta missas blir det snarast ideologiska självmål. Liberala företrädare måste ständigt, övertyga människorna om det viktiga i sitt budskap. Konsekvens och lidelse är viktigare begrepp än vinster i kronor eller förhandlingar.

6. Kravmaskinerna – ett hot mot demokratin

Makten behöver spridas, också i Sverige.

För att förbättra demokratin i Sverige behöver de formellt opolitiska men reellt mycket politiska intresseorganisationernas makt över politikens agenda brytas. Det gäller även efter de förändringar som Alliansregeringen genomdrivit på främst skatte- och arbetslöshetspolitikens områden i synnerhet Landsorganisationen i Sverige – att höra dess ledare tala å kollektivets vägnar när det allt oftare handlar om den egna organisationens livsbetingelser inger lika delar avsmak och löje.

Också andra intressegrupper fungerar inte sällan som väloljade kravmaskiner; det liberala partiet måste våga gå emot särintressen av skilda slag och inte låta bli att säga obekväma sanningar; fp-ledaren Lars Leijonborg var inte bara tydlig utan också politiskt vågad – vilket bar frukt – i 2002 års valrörelse genom att utmana både främlingsfientlig inskränkt nationalism utan också trångsynt facklig egoism, låt vara förklädd i retoriskt politiskt korrekt skrud. Frågan om arbetsvillkoren – symboliserade av begrepp som skolbygget i Vaxholm 2005 och salladsbaren i Göteborg 2007 – visar att övermakt stundom brukas på ett sätt som gör att enskilda rättigheter förkvävs; att ställa detta mot föreningsfrihet, kollektivavtal och rätten till att få och i värsta fall gå miste om

arbete då arbetsbrist föreligger, vittnar framför allt om brist på insikt om att även kollektiv – både på arbetsgivare- och arbetstagsidorna – måste inse att det ibland måste stridas med proportionalitetsprincipen som förebild, att den starkaste inte alltid har rätten på sin sida.

Att ha rätt, är inte detsamma som att få rätt.

Utan politiska fiender får man inga vänner, allra minst trogna vänner. Det liberala partiet måste våga ta strid också när opinionsvindarna är snåla och opinionsmätningarna nedslående, det handlar ytterst om politiskt ledarskap och förändringsbenägenhet.

7. Närdemokrati – begrepp att fylla med innehåll

På det demokratiska området måste folkpartiet återge begreppet närdemokrati näring och innebörd.

Det politiska intresset och de politiska kunskaperna är större än någonsin, men allt färre finner vägen till partipolitiskt engagemang. Det betyder att diskussionsformerna, mer än det demokratiska beslutsfattandet, misslyckats; att partierna förlorar medlemmar är mindre oroande än att engagerade ungdomar i dag uttrycker uppgivenhet över möjligheten att påverka det politiska systemet.

Den levande närdemokratin kräver inte föreningskunskap om protokollsjustering eller stadgemässiga årsmöten men väl beredskap av dem som redan är med att lyssna och pröva sina argument i debatt med dem som inte varit med tidigare. När enfrågorörelser förlorar inflytande – vilket beklagligt nog också tycks medföra färre aktiva sympatisörer hos allt från Naturskyddsföreningen, Röda Korset, frikyrkor, Amnesty International till andra ideella organisationer (men goda rekryteringstider för både ytterlighetsrörelser och kommersiellt genomtänkta underhållningsinriktade verksamheter) – borde fler unga finna intresse av att verka inom organisationer med stabilitet och förmåga att åstadkomma förändringar.

Men ungt engagemang kan aldrig kommenderas fram, närdemokratin är ett mångfacetterat begrepp som ständigt måste utvecklas för att stimulera deltagande i samhällsbygget.

8. De välståndsbildande krafternas renässans

Också på ekonomins område behöver folkpartiet vara tydligt, helst tydligare. Vikten av ekonomisk tillväxt – eller att med förre fp-ledaren Bertil Ohlins ord att värna de välståndsbildande krafterna – kan inte nog understrykas. Det innefattar fortsatt kamp för företagande, enskilt ägande och ansvarstagande, kamp mot myndighetsmissbruk (mot Krångel-Sverige), minoritetsskydd också på ekonomins område, kamp mot statlig maktkoncentration och privata monopol – och inte minst vaksamhet mot mygelekonomin avarter.

På skatteområdet måste skadliga skatter fortsätta att sänkas och avvecklas, först därefter kan vi ta itu med en rad orättvisa, oförsvarliga och konkurrenssnedvridande skatter.

Samtidigt måste vi som värnare av välfärdssamhället motarbeta den nakna skattekverulansen, också skattefiffel. Som liberaler kan vi klart säga att skatter är ett medel för att fördela välstånd mellan generationer och regioner liksom att finansiera allt det vi som enskilda inte personligen kan betala eller försäkra oss mot. Det är oklokt att underskatta väljarnas insikter om att någon – skattebetalarna – också måste betala den välfärd vi själva beviljar oss.

9. Fria partier – fria staters livsnerv

Politiska partier är inget självändamål, de utgör också medel för att förverkliga människors drömmar om ett annat samhälle. Fria partier är fria staters livsnerv. Rätten för enskilda att sluta sig samman för att förändra är vad vrängt är, är demokratins viktigaste fundament, rätten att söka andras förtroende i fria val.

Folkpartiet behöver en starkare organisation, denna har aldrig varit – och lär inte komma att bli – partiets styrka; det är dess idéer om personlig frihet under ansvar.

Men i takt med att folkpartiet fått större styrka är det naturligt att också se över organisationsformerna och ett förtjänstfullt arbete har också bedrivits under flera år under 1990-talet för att möjliggöra flera liberalers deltagande i arbetet att förverkliga och praktisera liberal politik.

På det organisatoriska området måste ständigt nya arbetsformer prövas.

10. Politikens mål och medel

Slutligen: Politik handlar ytterst om att lösa konflikter och att våga leda.

Det blir ett samspel mellan ideologi och dagspolitik. Mellan dessa ting måste finnas en maktbalans, dock i sådan form att troheten mot grundläggande frihetsideal aldrig skymms av kortsiktiga, rent av spekulativa vinster, i form av fler förtroendeposter eller politiska kompromisser. Målen får aldrig helga medlen, det bör med stor tydlighet sägas i anslutning till den dataskandal – stöld av datalagrad information – som drabbade folkpartiet så hårt i 2006 års valrörelses slutskede.

Dessbättre var ingen förtroendevald i riksdagsgruppen ansvarig, ingen visste något. Men alla liberaler har likväl ett ansvar för att medlen som används är etiskt acceptabla och tolererade.

Den liberala ideologins styrka finns i respekten för den enskilde men knyter också samman det nära med det fjärran, från närdemokratin till engagemanget för Europiska Unionen, främlingen som i flyktingens skepnad snart nog kan vara din granne – till värnandet av Förenta Nationerna, den främsta av sammanslutningar av suveräna stater.

När tidningen NU – Det liberala nyhetsmagasinet utkom med sitt första nummer den 22 september 1983 var rubriken på ledaren Den kämpande liberalismen. Den gav uttryck för att folkpartiet befann sig i en svår partipolitisk situation. Men den gav också uttryck för okuvlig tro på liberalismen som bärare av frihetsideal inom både demokratins, internationalismens och ekonomins olika fält.

Det finns många fler liberaler än folkpartister – som tur är.

Även framöver kommer den kämpande liberalismen att vara kännetecknet framför andra.

Låt oss välkomna, och alls inte frukta, att andra partier anammar, och inte sällan stjälar, våra förslag och idéer.

I grunden är det faktiskt det allra bästa betyg liberal politik kan få.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att låta de värderingar och teser som presenteras i motionen utgöra övergripande riktlinjer för folkpartiets – Sveriges liberala parti – politik.

A7 De förtroendevaldas arbetsgivaransvar

Shirley Gerhardsson, Västerås

Det förekommer allt oftare att politikerna lämnar över ansvaret för de offentliga verksamheterna till tjänstemän. Eftersom politiker och tjänstemän många gånger har gemensam arbetsplats bildas en ”vi” anda där det politiska uppdraget glöms bort, där skattebetalarna har allt mindre att säga till om.

Den demokratiska ordningen störs av att vanliga anställda tjänstemän tar på sig en företagsledarroll utan ett motsvarande ansvar. Det har gått inflation på direktörstiteln inom det offentliga. Mötet handlar inte längre om att arbetsledarna företräder de anställda utan tar på sig en arbetsgivarroll. Ett bra exempel är de försvunna goda rektorerna i skolvärlden. De har säkerligen fortfarande goda intentioner men deras pedagogiska gärningar är som bortblåsta. Borta är den rektor som kunde knacka på dörren och fråga om han kunde ta över lektionen. De är inte ens fysiskt närvarande på skolorna längre utan sitter på möten och utbildningar för jämnar. Synd.

Men vem är den egentliga arbetsgivaren? Det är ingen som vill svara på det. En del politiker på kommunal nivå fråntar sig ansvaret att träda in och undersöka arbetsgivarfrågor. På riksdagsnivån är det förståeligt men man vill ha närmare till makten på kommunal nivå. Var det inte därför regeringen har delegerat så många ansvarsområden till kommunpolitiker?

Det växer fram en toppstyrd verksamhet vars makthavare inte känner sig tvungna att bemöta farhågor. Byråkratin har växt oss över huvudet. Vill vi verkligen ha det så här?

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för införandet av en öppen deklaration om vem som innehar arbetsgivaransvaret inom de kommunala förvaltningarna.
2. **att** folkpartiet verkar för införande av en regelbunden utvärdering av vad den byråkratiska verksamheten genererar i, en sorts indexreglering precis på samma sätt som man mäter arbetsinsatserna på golvet.
3. **att** folkpartiet verkar för framtagandet av relevanta åtgärder efter granskningen så att ord blir till handling. Inspektionsfolk på olika nivåer är just bara inspektörer utan handlingskraft!

A8 Det civila samhället i nutidens demokrati

Ana Maria Narti, Stockholm, Alexandra Birk, Huddinge

Ett globalt civilt samhälle?

Tsunamikatastrofen 2004 hade som vi alla vet förödande effekter. Men förstörelsen satte också i gång en våg av skapande handlingar som snabbt spred sig över hela världen. Den del av samhället som engagerade sig intensivt i denna spontana kampanj och bar fram alla hjälpaktioner och stödinsamlingar är den sociala sektor som vi brukar kalla för det civila samhället eller den tredje sektorn (i internationella sammanhang också oftast benämnd NGO:s, Non Governmental Organizations): en brokig samling av grupperingar som växer nerifrån och upp, bygger på gräs-rötternas initiativ och energi och verkar enligt egna ideal och egna organisatoriska modeller. Man kan undra om den spontana vågen av goda gärningar efter tsunamin inte utlöstes av den ovanliga psykologiska chock som följde en ofattbart stor katastrof. Vi vet mycket väl att andra kriser inte möts av samma vilja till hjälp. Men även om reaktionen till tsunamikatastrofen är unik, illustrerar den övertygande den enorma kraft som världens civila samhälle bär inom sig.

Andra händelser från de senaste årtiondena talar också om en utveckling som sprider sig från områden till område och låter de fristående grupperingarnas initiativ ta impulser ifrån varandra. Det var kvinnoorganisationerna som i sina manifestationer alltid tog upp diktaturens brott mot de mänskliga rättigheterna i Chile. I Argentina bar mödrarna på Plaza de Mayo oavbrutet fram motståndets vittnesmål. Sydafrikanska fackföreningar och organisationer demonstrerade gång på gång under orden ”Frige Mandela”. Maasdemonstrationerna lyckades mobilisera världsopinionen.

I detta ligger det högsta värdet som civilsamhället förkroppsligar: i den omöjliga likgiltigheten, i befrielsen från passivitet, rädsla och tyst underkastelse. Egentligen är hela den kedjereaktion som i slutet av 1900-talet och i början av det nya millenniet ledde till så många diktaturers fall en klar illustration av denna sanning. Det var inte terrorn som hade försvagats när Ceausescu blev utbuad på palatstorget i Bukarest: det som hade försvagats var folkets rädsla. En mjuk revolution mot kommunismen hade redan tidigare varit på gång i Polen, Ungern, Öst Tyskland, Tjeckoslovakien framburen av oftast illegala men verkligen fria fackföreningar, kyrkor, församlingar. Spontana folkliga demokratirörelser

har senare varit motorerna bakom upprepade fredliga uppror i Serbien, Georgien, Ukraina.

En spelarena för förtryckta och fattiga

Bland NGOs finns sammanslutningar som med tiden har lyckats samla stora förmögenheter – Röda Korset, Rädda Barnen o s v – men också många små och ödmjuka nya organisationer. Den kanske märkligaste egenskap det civila samhället äger, en egenskap som ofta blir redskap i det praktiska arbetet, är denna sektors ödmjuka ekonomi, samtidigt en styrka och en svaghet. Eftersom verksamheten i första hand växer ur frivilliga insatser och eftersom alla människor har möjlighet att själva investera energi i det de tror på, är den tredje sektorns potential oändlig. Man startade inte ”Free Mandela” rörelsen genom att samla kapital och organisera PR-kampanjer, man började med att gå ut på gatan under handmålade slagord. Men en sådan potential utplånas lätt i ogynnsamma omständigheter: folk kan tröttna på att ständigt satsa på sin egen frivillighet. Om genvägen från andra sektorer blir alldeles för svagt, om eldsjälarnas satsningar ständigt möter likgiltighet, kan entusiasmen ersättas av passivitet. Det är därför som det demokratiska samhället bör skapa säkra finansieringskällor för det civila samhället samtidigt som det bör garantera denna tredje sektors oberoende.

FN, EU, Europarådet, Alfred Nobels fredpris tilldelat till t ex den gröna rörelse ledd av Wangari Maathai har redan på olika sätt visat respekt för det civila samhället. Sverige bör i EU, i FN, och i alla internationella sammanslutningar arbeta för att uppmuntra och försvara det civila samhällets utveckling. Sund finansiering, enkla och flexibla regler och lagar som försvarar de fristående gruppernas verkliga självständighet, transparens och tydlig ekonomisk redovisning, gemensamma initiativ som förstärker det globala civila samhällets skapande utveckling är punkter som bör stå på den internationella dagordningen och Folkpartiet liberalerna bör verka energiskt för att uppnå dessa mål.

Destruktiva strömmar

Intoleransens ideologier utgör källan till allvarliga faror riktade mot demokratin och dessa ideologier verkar både som uppifrån kommande påtryckningar och som försök att underifrån infiltrera fristående organisationer för att vända deras verksamhet i odemokratisk riktning. Särskilt farliga är extremisternas kontinuerliga försök att utnyttja det civila samhället som en rekryteringsbas för våldsamma aktioner: högerextremister som söker nya medlemmar på ställen där ungdomar samlas, vänstergrupper som gömmer sin beundran för våldet under antiglobaliseringens slagord och religiösa fanatiker som alltid anstränger sig för att förföra tonåringar – alla dessa grupper bör ständigt bekämpas.

Alla demokratier bör i dag göra stora och kontinuerliga ansträngningar för att uppmuntra, stödja och vidareutveckla det civila samhällets mobilisering för försvar av demokratin. Detta arbete kan nå framgång enbart om den växer upp från gräsrotternas nivå, om den hämtar kraft och utvidgar sig inifrån mindre gynnade gruppers vardag – just de grupper

som intoleransens profeter försöker förleda: etniska minoriteter, arbetslösa ungdomar, ungdomar på väg in i farliga gäng, marginaliserade individer och grupperingar. Sverige bör agera i denna anda i alla internationella sammanslutningar och på den nationella politikens arena.

En kris för svenska civila samhället?

Under de senaste åren har allt flera larmsignaler kommit från undersökningar och debatter kring svenska NGOs. Avslöjanden om fusk med antalet medlemmar i ungdomsorganisationer samt invandrarorganisationer har skapat bilden av en korrumpad och opålitlig atmosfär inne i vissa delar av det civila samhället. Negativa beskrivningar av vissa organisationer har nått den allmänna debatten – när det gäller t ex den roll vissa etniska grupperingar spelar i samband med hedersmord och andra former av trakasserier mot kvinnor.

I förhållande till detta bör man analysera de modeller för finansiering som existerar i Sverige och också noggrant undersöka de regler och bestämmelser som styr relationerna mellan den tredje sektorn och de andra aktörerna i samhället. Frågan är om de fall av uppenbar korruption som har avslöjats inte har sin förklaring i själva finansieringssättet och i relationerna som med tiden växer mellan den offentliga finansären – bidragsgivaren – och mottagarna av stöd – de fristående grupperingar.

I Sverige är det civila samhället huvudsakligen försörjt av bidrag från den offentliga sektorn, bidrag som delas ut antingen av statliga verk eller av landstingens och kommunernas förvaltningar. Ett av de oftast använda kriterierna i utvärderingen av olika organisationers insatser är en redovisning av antalet medlemmar: ju större organisationen, desto större bidrag. Denna syn på det civila samhället bör snarast förkastas. Det är inte mekaniska kvantitativa kriterier – antalet verkliga eller framfuskade medlemmar – som ger demokratiskt värde till en organisation. Det som i första hand bör värderas är kvalitén i det arbetet organisationen redovisar och kvalitén i redovisningen av ekonomi och verksamhet. Och den som genomför denna utvärdering bör inte vara just den myndighet eller organisation som delar ut stöd; verkligt oberoende och vetenskapligt tränade utredare kan fungera bättre som revisorer när det gäller den sociala ekonomins funktionssätt och resultat.

Själva bidragssystemet behöver granskas i detta ljus. Relationen mellan bidragsgivare och bidragsmottagare är i och för sig inte jämlik och värdig, snarare leder den till hierarkiska skalor och olika grader av över- och underordning. Det är dags att ersätta stora delar av bidragssystemet med andra strukturer t ex avtal. . Ett avtal är alltid en överenskommelse som sluts mellan jämbördiga partner och ett avtal är inte längre giltigt om en av de berörda inte uppfyller sina skyldigheter. Entreprenader eller varierande typer av kontrakt mellan å ena sidan leverantörer av sociala eller utbildningstjänster från det civila samhället och å andra sidan offentliga och privata köpare av sådana tjänster kan vara tydligare och sundare finansieringssätt än dagens bidrag.

Yrkande:

1. att partiprogrammet bör innehålla nya punkter angående utvecklingen av föreningslivet (se avsnitt "Utmaningar för liberalismen" och "Frihet i gemenskap") och preciseringsåtgärder som tydliggör:

1. Sveriges internationella insatser angående det globala civila samhället;
2. villkoren för utvecklingen av ett sunt civilt samhälle;
3. bekämpning av totalitära tendenser – högerextremism, våldsam klasskamp och anarkistiskt uppror mot globaliseringen, religiösa fanatism – som söker infiltrera det civila samhället;
4. en sanering av det svenska civila samhället genom minskat bidragsberoende, nya finansieringsmodeller samt nya bestämmelser som garanterar det civila samhällets oberoende;
5. utformningen av nya utvärderingsmodeller av fristående organisationer och deras verksamhet.

A9 Låt folkpartiet lokalt bestämma

Johan Strandberg, Södertälje

Gräsrotterna kan stärkas. En fördel vore att folkpartiet på kommun- och landstingsnivå själv avgjorde huruvida samverkan med ett främlingsfientligt parti är lämplig.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet lokalt får samverka med ett främlingsfientligt parti.

A10 Fördjupat samarbete med en valallians

Mathias Sundin, Norrköping, Erik Svansbo, Norrköping

Nästa steg i utvecklingen av Allians för Sverige är rimligen en valallians. Alla fyra partier ställer upp under en gemensam partibeteckning, "Allians för Sverige", men med fyra olika listor.

För väljarna blir det ännu tydligare att vi tänker regera tillsammans även den kommande mandatperioden. Inget parti behöver heller oroa sig för att ramla ur riksdagen

Yrkande:

1. att folkpartiet liberalerna, via partistyrelsen, föreslår de andra tre borgerliga partierna att en valallians ska ingås inför nästa riksdagsval.
2. att folkpartiet liberalerna, via partistyrelsen, föreslår de andra tre borgerliga partierna att en valallians ska ingås inför nästa Europaparlamentsval.

A11 Slå ihop Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet till CenterLiberalerna

Peter Lowe, Stockholm

För att bli det största borgerliga partiet i en eventuell borgerlig allians 2010 bör folkpartiet och centern slås ihop.

Vi distanserar oss härigenom tydligare från moderaterna och även från ett eventuellt sammanslaget värdekonserverande parti mellan kristdemokrater och moderater. De socialliberala-, småföretagar- och miljöfrågorna blir alltmer angelägna. Det sammanslagna partiet får en tydligare profil och kan attrahera väljargrupper som idag varken röstar på folkpartiet eller centern. Vi kan också få tillbaka alla de väljare som i det senaste valet föredrog centern framför oss. Moderna socialdemokrater kan också komma att attraheras av ett brett, stort och starkt socialliberalt parti.

Yrkande:

1. att ge partistyrelsen i uppdrag att undersöka möjligheten till en sammanslagning av Folkpartiet liberalerna och Centerpartiet.

A12 Liberala programmet

Åke Wiman, Gunnebo

Folkpartiets ombud har vid upprepade landsmöten fastställt ett partiprogram med ett antal reformer som exempelvis omfattar flera, närpolis, trygghetsförsäkring, pensionernas köpkraft, skilda valdagar, medlemskap i ENU.

Nu när folkpartiet deltar i regeringen borde åtminstone några av föreslagna reformer genomföras.

Yrkande:

1. att landsmötet 2007 uppmanar de liberala förtroendevalda i riksdagen att med all kraft vinnlägga sig om att genomdriva de förslag som folkpartiet i demokratisk ordning intagit i sitt program.

PS-yttrande Ideologi och allmänpolitik, motion A1-A12

Motionerna

I **motion A1** argumenterar motionären för att folkpartiet starkare bör betona frihetliga värden och yrkar att partistyrelsen ska uppdras att utarbeta ett förslag till frihetlig linje inför valet 2010. Motionären tar upp ett antal frågor där han anser att folkpartiet tydligare bör betona frihetliga värden, till exempel i synen på välfärdsstaten och i integritetsfrågor.

I **motion A2** menar motionären att det nuvarande partiprogrammet är alltför detaljerat, och att det inte längre är i takt med vare sig verkligheten eller med folkpartiets nuvarande politiska linje och yrkar därför att arbetet med ett nytt partiprogram ska inledas.

Motion A3 anser att det behövs en fördjupad ideologisk diskussion inom folkpartiet och vill med sina två första yrkanden uppdraga åt partiledningen att initiera en "ideologisk fördjupningskampanj", samt att partistyrelsen ska ta fram en lathund om genomförda reformer med liberal ideologi som

utgångspunkt. Yrkande 3 och 4 som berör partinamnet, behandlas under det senare avsnittet om partinamnsfrågan.

I **motionerna A4 och A5** framförs kritik mot folkpartiets politiska kurs och framtoning.

Motionären till motion A4 menar att valnederlaget 2006 till stor del kan förklaras med att partiledningen har satt taktik före substans och slarvat med den liberala kompassen i värderingsfrågor. Många av de krav som kritiserats från socialistiskt håll har varit sakpolitiskt motiverade, till exempel kampen mot missbruk av socialförsäkringarna, men ensidigheten i kraven har underminerat partiets trovärdighet. Partiets studiearbete har försummats. Den svenska liberalismens utveckling och idéer har ersatts av en kortsiktig utspelsmentalitet. Riksdagsgrupp och partistyreelse har reducerats till ett transportkompani för en inre klick. Motionären yrkar därför att partistyrelsen uppdras att förbättra partiets interna studiearbete samt att landsmötet ger partistyrelsen och riksdagsgruppen till känna det som i motionen anförs om partiledningens respekt för partistyrelsens och riksdagsgruppens arbete.

I motion A5 anförs att folkpartiet har blivit auktoritärt, som kräver att invandrare ska språktestas och att skolbarn som har svårt att klara sin utbildning ska lyftas ur gemenskapen krigstrauman eller dolda handikapp till trots. Motionären menar också att hans debattartiklar censurerats av Tidningen Nu. Motionären yrkar att socialliberalismen ska vara folkpartiets ideologi och utvecklas i en fri debatt för att bli ett modernt redskap för ett modernt socialliberalt parti. Motionären vill vidare uppdras till Tidningen Nu att inbjuda folkpartiets medlemmar till en fortlöpande, kritisk liberal debatt.

I **motion A6** framhålls att det liberala uppdraget ständigt måste definieras på nytt. Motionären formulerar tio punkter som han yrkar ska utgöra riktlinjer för folkpartiets politik.

Motion A7 handlar om kommunalpolitikens arbetsgivaransvar. Motionären framför förslag för att förtydliga vem som innehar arbetsgivaransvaret inom de kommunala förvaltningarna och för utvärderingen av den kommunala byråkratin.

Motion A8 handlar om det civila samhällets omistliga betydelse för en väl fungerande demokrati, men där beskrivs också hur föreningslivet kan vara korrupt och stå för odemokratiska värderingar. Motionärerna yrkar att ett antal nya punkter om det civila samhällets roll, betydelse och villkor tillförs partiprogrammet.

I **motion A9** menar motionären att folkpartiets gräsrotter bör stärkas och yrkar därför att landsmötet uttalar att folkpartiet lokalt får samverka med ett främlingsfientligt parti.

Motionärerna till **motion A10** argumenterar för att folkpartiets partistyreelse ska verka för att partierna i Allians för Sverige ska ingå en vallallians inför nästa riksdags- och europaparlamentsval, för att tydliggöra att vi tänker regera

tillsammans även kommande mandatperiod, och för att säkerställa att inget av de ingående partierna ramlar ur riksdagen.

I **motion A11** framhåller motionären att folkpartiet och centern bör slås ihop för att kunna bli största borgerliga parti i valet 2010 och yrkar att partistyrelsen får i uppdrag att undersöka förutsättningarna för en sammanslagning.

I **motion A12** framför motionären att nu när folkpartiet är i regeringsställning bör några av de reformer som föreslås i folkpartiets partiprogram kunna förverkligas och yrkar därför att folkpartiets förtroendevalda i riksdagen ska uppmanas att med kraft verka för detta.

Partistyrelsens yttrande

I **motionerna A1, A2, A3, yrkande 1, motion A4, yrkande 3 och motion A5, yrkande 3**, föreslås olika former av program- och internt studiearbete. **Motion A6** innehåller ett förslag till övergripande riktlinjer för folkpartiets politik.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att idéarbetet är omistligt. Det som vi har uppnått kan bara säkras genom fortsatt idéarbete. Vi kan ta itu med det med gott självförtroende. Det är inte vi som sneglar åt andra rörelser när vi söker förnyelse – det är glädjande nog andra som menar att framtiden ligger i att bli mer liberala, mer idémässigt lika folkpartiet. Inspiration till vår förnyelse får vi hämta i verkligheten, hos människor som lever i vårt land och i goda exempel från andra länder.

Partistyrelsen initierade i december 2006 ett programarbete med det sammanhållande temat "Vision för Sverige 2014". Att det idé- och programarbetet har siktat inställt på valet 2014, snarare än på innevarande mandatperiod, beror på att mycket av det som ska hända de allra närmaste åren redan är förhandlat och överenskommet inom Alliansen. Idéarbetet bör omfatta ett relativt brett politiskt fält. Ibland är det viktigt att snitta den politiska verkligheten på nya sätt. Viktiga processer och samhällsförändringar får inte hejdas av gamla departementsindelningar och revirtänkande.

Arbetet bedrivs i flera centrala arbetsgrupper och med lokala samrådsaktiviteter, istället för i form av en enda programgrupp med uppdrag att ta fram ett helt nytt partiprogram. Detta för att arbetet på det sättet blir både bredare och djupare. Detta landsmöte samt landsmötet 2009 är viktiga avstämningspunkter för arbetsgrupperna. Deras förslag kan komma att resultera i så genomgripande förändringar att det föranleder att partiprogrammet helt förnyas, men partistyrelsen vill inte redan nu binda upp sig för detta.

Vad vidare gäller förslagen om att ta fram ett helt nytt partiprogram, menar partistyrelsen att det ligger mycket i att ett sådant riskerar att snabbt bli inaktuellt. Partistyrelsen är inte främmande för tanken att ett idéprogram skulle behövas tas fram för att ersätta partiprogrammet i sin nuvarande form. Landsmötet bör ge partistyrelsen i uppdrag att se över folkpartiets olika program och former för politiska

ställningstaganden och återkomma till 2009 med ett förslag på ny programstruktur.

När det gäller yrkanden om olika sakpolitiska program eller rapporter, vill partistyrelsen anföra ett liknande resonemang. I motionerna till detta landsmöte har yrkats på sammanlagt nio olika program och två rapporter. Vart och ett för sig kan förslagen vara motiverade och vällovliga, men skulle alla bifallas skulle det innebära att partistyrelsen inte kommer att kunna göra något mer än att verkställa dessa landmötesuppdrag fram till 2009. Till de arbetsgrupper och programuppslag som föreslås i motioner, ska läggas de initiativ som redan tagits av partistyrelsen inom ramen för Vision 2014, som bland annat handlar om klimatfrågan, psykiatri, kultur, ”det klämda Sverige” samt integrationspolitiken. Dessa överlappar delvis redan en del av de föreslagna områdena. Partistyrelsen har också bildat en arbetsgrupp för att utveckla folkpartiets politik i integritetsskyddspolitik.

Av den anledningen avser partistyrelsen förfara på samma sätt som föregående landsmöte, att alla yrkanden om nya program eller rapporter som framställs under förhandlingarna remitteras till beredningsutskottet för att mot slutet av landsmötet kunna bli föremål för ett samlat och genomtänkt beslut.

Därutöver planerar folkpartiets riksorganisation inför denna mandatperiod ett nytt utbildningsmaterial med ideologisk inriktning samt en aktualiserad ”Politik i praktiken”. Dessutom ett antal återkommande regionala konferenser. Liksom tidigare kommer omfattande utbildningsprogram inför valet till europaparlamentet 2009 och självfallet valåret 2010 att tas fram.

Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta att motion A1, motion A2, A3, yrkande 1, motion A4, yrkande 3 och motion A5, yrkande 3, anses besvarade med det ovan anförda.

I **motion A3** föreslås vidare att partistyrelsen ska få i uppdrag att ta fram en enkel lathund innehållande de reformer som inom olika områden genomförts med den liberala grundideologi som utgångspunkt. Partistyrelsen instämmer i motionärernas ambition att synliggöra vår politiks ideologiska rötter och vilken betydelse liberaler har haft i Sveriges politiska historia. En enkel översikt av viktiga liberala reformer finns på folkpartiets hemsida, som ett av folkpartiets faktablad och brukar finnas med som ett inslag i folkpartiets valhandbok inför riksdagsval. En kortversion finns också i folkpartiets telefonbok. För den som vill läsa mer har folkpartiet också bidragit till tillkomsten boken ”Kämpande liberalism – 100 år av liberal historia” av Anders Johnson 2002. **Med detta yrkar partistyrelsen att motion A3, yrkande 2, anses besvarat.**

I **motion A4** hävdar motionären att partiledningen skapat en bild av partiet som övertaktiskt trixande, med utspel för att ge spelmässiga snarare än sakliga resultat. Motionären är bland annat kritisk till att religiösa friskolor har ifrågasatts

och menar att partiets ställningstaganden i alkohol- och spelfrågor varit alltför tillmötesgående gentemot branschens intressen. Partistyrelsens åsikt i sak i dessa frågor utvecklas under respektive sakområde.

I detta sammanhang vill partistyrelsen anföra att seriösa politiska förslag aldrig kan ha som självändamål att provocera, men politiken får heller aldrig bli konfliktundvikande och utslätad på grund av rädslan för kritik och hårda strider. Att goda liberaler kan landa på skilda ståndpunkter i den interna debatten är inte något problem utan tvärtom ett sundhetstecken – ett bevis på att vi är ett brett parti.

Partistyrelsen menar att partiets tydlighet och mod att utmana är en positiv utveckling, och konstaterar att även motionären till motion A4 stödjer huvudlinjerna i denna. För inte så många år sedan talades det mycket om att folkpartiet inte syntes, var otydligt och ”försvann in i tapeten”.

Opinionsmätningar visar att väljarna nu har en långt tydligare bild av var vi står. Vår dominans som ”bästa parti” på skolområdet har förstärkts ytterligare – 29 procent av väljarna tycker vi har bäst idéer på skolområdet. Enligt samma institut, FSI, har vi återtagit positionen som det parti som har störst stöd för sin invandrapolitik – 20 procent av hela väljarkåren tycker vi är bäst på det området.

Det folkpartiet har uppnått de senaste åren är viktigt. Vår skolpolitik och vår integrationspolitik vann i valen 2002 och 2006 över socialdemokrater i en utsträckning som blev avgörande för maktskiftet. Det våra belackare kallar ”kravliberalism” – klarspråk om arbetslinjen, mot fusk, mot flum i skolpolitiken och för att vi alla har ett personligt ansvar att göra så gott vi kan – har påverkat den politiska debatten och vad som faktiskt sker. Att fusk och överutnyttjande i socialförsäkringarna måste angripas är nu allmänt accepterat och arbetslinjen var mer än något annat Alliansens segervapen i valet.

I **motion A5** påstås att folkpartiet har blivit ”auktoritärt” och att partiledningen anser att liberalismen är en ”snällfälla” och yrkar bland annat att socialliberalism ska vara vår ideologi fullt ut. Partistyrelsen anser verkligen inte att liberalismen är en snällfälla. Den föreställning som motionären tycks hysa att socialliberalism skulle vara en kravlöshetens ideologi är dock lika felaktig. Att framhålla det personliga ansvaret har varit en huvudströmning i svensk liberalism från begynnelsen på 1700-talet och framåt, möjligen med en viss nedtoning under ”halmhattperioden” från slutet av 60-talet och ett antal år därefter. Från slutet av 1960-talet påverkades vi för mycket av det då rådande samhällsklimatet och talade för lite om individens ansvar. Vi är därför i någon mån medskyldiga till den ”snällism” som fick breda ut sig, till exempel omhändertagandementaliteten i integrationspolitiken, förflackning av användande av sjukpenning och a-kassa samt att försörjningsstöd inte kopplades till krav på motprestation för dem som är friska.

Under ett skede var vi också för mjuka i vår kritik av socialdemokratiskt flum i skolpolitiken.

Men successivt har folkpartiet återvänt till sina ideologiska rötter. Bengt Westerberg lanserade uttrycket ”hårdare nypor för ett mjukare Sverige” för att försvara en del nödvändiga uppstramningar av politiken. Det är en tanketradition som denna partistyrelse stolt för vidare. En del röster i dagens debatt verkar anse att det skulle vara något kränkande att ställa krav på dem som behöver samhällets stöd. De socialpolitiska pionjärerna i början av förra seklet insåg att det var precis tvärtom. Man förminskar människor om man inte förväntar sig något av dem. Inget är så förödande för en människas självkänsla som att passivt ta emot hjälp.

I **motion A5** yrkande 1 vill motionären ”att årsmötet utser en liberal ledning”. Vilken styrelse som väljs av landsmötet, är upp till ombuden. Det får förutsättas att landsmötesombuden utser en partistyrelse som de har förtroende för och som står för den politik som landsmötet beslutat om. I alla händelser kan inte partistyrelsen ingripa i valet av sig självt. **Partistyrelsen föreslår att motion A5, yrkande 1 och 2, anses besvarade med det ovan anförda.**

I **motion A5** uttrycks också kritik mot tidningen Nu. Motionären menar att han blivit censurerad eftersom ett av hans debattinlägg till tidningen inte publicerats, och yrkar att tidningen ”får i uppdrag att inbjuda partiets medlemmar till en fortlöpande kritisk, liberal debatt och hålla alla medlemmar väl informerade.” Tidningen Nu är förvisso folkpartiet närmastående, men ägs av aktiebolaget Liberal Information AB, som landsmötet inte har någon bestämmanderätt över. Partistyrelsen anser dock samtidigt att tidningen fungerar väl, både som informationsorgan och som ett forum för liberal debatt inom folkpartiet. Det är orimligt att förvänta sig att en tidning ska publicera allt som den får tillsänt sig. **Partistyrelsen föreslår att motion A5, yrkande 4, avslås.**

Partistyrelsen delar inte den uppfattning som framförs i **motion A4** och antyds i motion A5, att partistyrelse och riksdagsgrupp blivit överkörda av partiledningen eller partiledaren. Men det är oroväckande nog att det finns människor som har den bilden. Partistyrelsen och partiledningen arbetar kontinuerligt med att utveckla arbetsformerna för ett lyssnande ledarskap, det är inget som föranleder något särskilt tillkännagivande från landsmötet. **Partistyrelsen föreslår att motion A4, yrkande 4, avslås.**

Motion A6 utgör ett viktigt inspel i programarbetet, och partistyrelsen vill gärna återkomma till en betydande del av texterna där, även om det vore alltför långtgående att fastställa dem som övergripande riktlinjer. **Partistyrelsen föreslår därför att motion A6 avslås.**

I **motion A7** berörs politikernas roll som förtroendevalda och folkets företrädare, men också som arbetsgivare, ledare och chefer inom en kommunal organisation och de rollkonflikter som därmed uppstår. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att det är av principiell vikt att politikerna i det demokratiska

systemet förmår se sin roll som beslutsfattare snarare än att inlemmas i en kollegial anda på arbetsplatsen i kommunen, landstinget eller var man nu råkar verka. Förutsättningen för att vi som liberaler kan vara fristående från de intressen som – helt naturligt – uppstår i varje form av organisation som arbetar med begränsade resurser, är att vi kan se det politiska uppdraget som en utlöpare inte bara av allmänna lagar och bestämmelser utan också av vår ideologi.

All makt innebär ansvar. Politisk makt måste balanseras av kontroll. Kontroll utövas i en demokrati av folkets valda företrädare. Dessa till synes enkla förhållanden måste hållas levande och omsättas i paktisk handling. Till skillnad från motionären anser inte partistyrelsen att det huvudsakligen är mer ”operativa” begränsningar som krävs. Folkpartiet verkar redan för en förstärkning av de formella kontrollorganen på kommunal, regional och nationell nivå. Dessa är verktyg som behövs för att skapa underlag för en fortgående granskning. Men ansvaret för att begränsa den administrativa apparatens tillväxt, för att granskning och kontroll verkligen utövas, kan inte delegeras till expertorgan eller ersättas med indexregleringar eller deklarationer. Det måste utövas av fysiska människor med förtroendeuppdrag. Det vill säga politiska företrädare. Partistyrelsen menar därför att motionärens förslag är för detaljerade och långtgående och i en förlängning skulle riskera att motverka sina syften. **Motionens yrkanden bör därför avslås**, även om partistyrelsen även i framtiden ska vinnlägga sig om att uppmärksamma problemet såväl politiskt som i interna sammanhang som utbildningar och studiematerial för förtroendevalda.

I **motion A8** diskuteras det civila samhällets roll i nutidens demokrati och motionärerna yrkar att partiprogrammet tillförs nya punkter om utvecklingen av föreningslivet. Motionärerna yrkar att partiprogrammet ska precisera ”1. Sveriges internationella insatser angående det globala civila samhället; 2. villkoren för utvecklingen av ett sunt civilt samhälle; 3. bekämpning av totalitära tendenser – högerextremism, våldsam klasskamp och anarkistiskt uppror mot globaliseringen, religiösa fanatism – som söker infiltrera det civila samhället; 4. en sanering av det svenska civila samhället genom minskat bidragsberoende, nya finansieringsmodeller samt nya bestämmelser som garanterar det civila samhällets oberoende; 5. utformningen av nya utvärderingsmodeller av fristående organisationer och deras verksamhet.”

Partistyrelsen vill framhålla att det nuvarande parti-programmet ingalunda saknar referenser till det civila samhällets roll och inflytande. Flera av de resonemang motionärerna för kommer också att beröras i det programarbete som bedrivs inom programarbetet Vision 2014. Partistyrelsen vill ändå med inspiration från motionen göra några ändringar och tillägg.

Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att besluta att rubriken ”Föreningslivet” i partiprogrammet ändras till ”Det civila samhället”, och att första meningen i första stycket därefter ändras till ”Människors engagemang och arbete i det civila samhällets organisationer, föreningar

och samfund är en omistlig kraft för ett gott samhälle och en levande demokrati.”

I partiprogrammets under rubriken ”Världen” står det att demokrati ska vara det överordnade målet för utvecklingsbiståndet och att ”Hjälp att bygga upp demokratiska institutioner, effektiva och hederliga förvaltningar och ideella organisationer är viktiga inslag.” Under rubriken ”Utmaningar för liberalismen” nämns riskerna för totalitära tendenser. Partistyrelsen sympatiserar med flera av motionärernas resonemang, men anser inte att partiprogrammet i dessa avseenden bör vara mer detaljerat än idag.

Vad gäller motionärernas förslag om nya modeller för finansiering och utvärdering av det civila samhällets organisationer, som i brödtexten föreslås vara baserat på entreprenader och kontrakt, befarar partistyrelsen att en sådan modell skulle kunna ha rakt motsatt verkan mot den som motionärerna eftersträvar, att garantera det civila samhällets oberoende. Entreprenader eller kontrakt kan vara intressant för de organisationer som är intresserade, men de ger inte utrymme för vare sig den kontinuitet, transparens eller oberoende som offentligt stöd till det civila samhällets organisationer bör ha. Det är enligt partistyrelsens mening viktigt att visa respekt för att självständiga organisationer vilar på människors frivilliga engagemang. Partistyrelsen anser inte heller att formerna för offentligt stöd till föreningslivet är något som lämpar sig att utveckla i partiprogrammet.

Partistyrelsen avstyrker med detta motion A8.

I **motion A9** föreslår motionären att folkpartiets gräsrotter ska stärkas genom att landmötet uttalar att folkpartiet lokalt får samverka med ett främlingsfientligt parti. Folkpartiet är ett parti som står för tolerans och internationalism, för respekt för den enskilda människan oavsett hennes ursprung och härkomst. Formellt är folkpartiets förtroendevalda suveräna att samarbeta med vem som helst i sina valda församlingar. Men att underlätta för partier som motarbetar så centrala liberala värden att få inflytande borde vara uteslutet för envar som vill kalla sig liberal. **Partistyrelsen yrkar därför att motion A9 avslås.**

Motion A10 argumenterar för att partierna i Allians för Sverige bör ingå en valallians. **Motion A11** vill se en sammanslagning mellan folkpartiet och centern.

Samarbetet mellan de fyra allianspartierna var tätare i valet 2006 än i något tidigare val. Gemensamma program och budgetförslag redovisades för väljarna före valet. En viktig bakgrund var att de fyra borgerliga partiernas förmåga att regera tillsammans tidigare har ifrågasatts i många valrörelser.

Folkpartiets ledning medverkade till att skapa Allians för Sverige, ett samarbete som fick stöd av landsmötet 2005. Lars Leijonborg föreslog också att alliansen skulle kunna förtätas ytterligare genom att föra upp frågan om en val-

allians, ett förslag som dock avvisades av de övriga borgerliga partierna.

Partierna i Allians för Sverige är fyra partier i utveckling. Med partier som utvecklas självständigt kommer vi gemensamt att kunna utveckla alliansen. Respekt ska visas för våra olikheter och respektive partiers utveckling. Att alliansens partier ibland har olika lösningar på samhällsproblem är naturligt och en styrka.

När vi möter väljarna 2010 är situationen en annan än 2006. Då har en borgerlig regering visat att det går utmärkt att regera tillsammans, och sannolikt kommer sökarljuset att i högre grad riktas mot vänsterkartellen och dess gemensamma, eller brist på gemensamma, politik.

Det är naturligt att en alliansregering 2010 på centrala områden redovisar gemensamma åtaganden också inför den kommande mandatperioden. I vilken utsträckning detta ska ske är för tidigt att ta ställning till idag.

Förslag om valkarteller 2010 är diskussioner som kan föras, i den mån det finns ett intresse för det. Partistyrelsen uppfattning är dock att den typen av frågor är alltför tidigt väckta, och att huvudprognosen för dagen måste anses vara att partierna liksom 2006 går fram var för sig. Partistyrelsen vill dock klargöra att beslut om att ingå i valkarteller inför riksdagsval måste förankras i landsmötet.

När det gäller Europaparlamentsvalet är situationen en annan. Europaparlamentet ska inte bilda någon regering och alliansens partier ingår i skilda europeiska parlamentsgrupper. I den viktiga frågan om huruvida Sverige skall vara medlem i EMU har dessutom allianspartierna olika uppfattning. Partistyrelsen anser inte att folkpartiet ska väcka frågan om gemensam valkartell inför EU-valet. **Partistyrelsen avstyrker därmed motionerna A 10 och A 11.**

I **motion A12** yrkas att landsmötet ska uppmana de liberala förtroendevalda i riksdagen att med all kraft vinnlägga sig om att genomdriva de förslag som Folkpartiet i demokratisk ordning intagit i sitt program. Partiprogrammet och landsmötets ställningstaganden är ständigt vägledande för riksdagsgruppens arbete. Valsegern för Allians för Sverige har givit oss fantastiska möjligheter att få genomslag för vår politik, och partistyrelsen noterar med glädje att riksdagsgruppen och våra fyra statsråd lägger ned ett mycket stort arbete på att få så stort genomslag som möjligt för folkpartiets politik. **Partistyrelsen yrkar därmed att motion A12 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion A1 anses besvarad**
2. **att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att se över folkpartiets olika program och former för politiska ställningstaganden och återkomma till 2009 med ett förslag på ny programstruktur**
3. **att motion A2 anses besvarad**

4. **att** motion A3, yrkande 1, anses besvarat
5. **att** motion A3, yrkande 2, anses besvarat
6. **att** motion A4, yrkande 1, anses besvarat
7. **att** motion A4, yrkande 2, avslås
8. **att** motion A5, yrkande 1, anses besvarat
9. **att** motion A5, yrkande 2, anses besvarat
10. **att** motion A5, yrkande 3, anses besvarat
11. **att** motion A5, yrkande 4, avslås
12. **att** motion A6 avslås
13. **att** motion A7 avslås
14. **att** rubriken ”Föreningslivet” i partiprogrammet ändras till ”Det civila samhället”
15. **att** första meningen i första stycket därefter ändras till ”Människors engagemang och arbete i det civila samhällets organisationer, föreningar och samfund är en omistlig kraft för ett gott samhälle och en levande demokrati.”
16. **att** motion A8 avslås
17. **att** motion A9 avslås
18. **att** motion A10 avslås
19. **att** motion A11 avslås
20. **att** motion A12 anses besvarad

Partinamnet

Motioner, A13-A23

A13 Byt ut namnet folkpartiet

Folkpartiet liberalerna i, Halmstad

Vi anser att partinamnet folkpartiet i dag har spelat ut sin roll! Det är nu dags att byta ut det mot beteckningen Liberalerna, och alltså ta bort den gamla dubbla beteckningen i vårt partinamn!

Anledningarna är många: För det första visar ordet Liberalerna vad vi verkligen är, nämligen just liberala! För det andra har ordet Folkpartiet på senaste tid blivit solkat – detta genom de olika ”affärer” som partiet – omedvetet eller inte! – varit inblandad i! För det tredje är det i dagens politiska klimat i Sverige alltmer populärt att framhålla sig själv som ”liberal”. Vi känner dessvärre igen det från exempelvis moderathåll. T o m socialdemokrater har stundtals sagt sig vara ”liberala”. För det fjärde bör ingen annan kunna kalla sig liberal(i politisk mening) än just en medlem i Liberalerna! För det femte är det knappast någon fara (politisk eller inte) att byta namn! Se bara på hur den gamla Högern har klarat sig – trots alla de verop och protester som en gång kantade namnbytet! För det sjätte har idag praktiskt taget samtliga dagstidningar i landet med en liberal åskådning på ledarplats inte beteckningen (fp) efter tidningsnamnet! Istället kallar de sig (liberal).

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna ska byta sin partibeteckning till Liberalerna.
2. **att** namnbytet bör ske i mycket god tid till allmänna val 2010.

A14 Liberalerna

Folkpartiets länsförbund i Södermanland

Det bör finnas ett parti för alla Sveriges liberaler. Detta parti bör klart och tydligt deklarera i partinamnet att det är ett liberalt parti. Det naturliga namnet blir då ”Liberalerna”, vilket kan förkortas (lib).

Folkpartiet liberalerna har detta element i partinamnet men i kommunikationen används nästan uteslutande enbart ”folkpartiet”. Folkpartiet har tidigare hävdats vara ett starkare varumärke, vilket inte längre kan sägas vara fallet. För att visa att vi menar allvar med vår ideologi vore det därför lämpligt att stryka ”folkpartiet” ur partinamnet.

Yrkande:

1. **att** stryka ”folkpartiet” ur partinamnet och att partiet därmed byter namn till ”liberalerna”.

A15 Originalen

Liberala ungdomsförbundet

Med den borgerliga regeringen har det blivit ett modeord att kalla sig liberal. Det är viktigt att göra en markering var den liberalideologiska ryggraden i svensk politik främst finns. Vi måste våga vara liberaler och säga att vi är det. Ingen ska behöva gissa sig fram i svensk politik gällande vilket parti som är det liberala.

Under flera landsmöten har frågan om partiets namn diskuterats. Förslag har tidigare avslagits av goda skäl: nyligen omgjort profilprogram, valrörelser som kräver kända varumärken etc. Dessa skäl är inte längre aktuella. Ett tidigare beslut om att partinamnet skall vara en kompromiss – ”Folkpartiet liberalerna” – vann gehör på en partikongress, men kongressbeslutet har hanterats ovarsamt av partiets kommunikatörer. För tydlighetens skull bör Folkpartiet liberalerna bli Liberalerna. Från Liberala ungdomsförbundets sida är vi trötta på att efter presentation behöva förtydliga vilket vårt moderparti är.

Yrkande:

1. **att** ”Folkpartiet Liberalerna” byter namn till ”Liberalerna”

A16 Skrota namnet folkpartiet

Folkpartiet liberalerna Östermalm, Mark Klamberg

Efter Berlinmurens fall 1989 hade liberalismen segrat i Europa. Kommunismen hade fallit samman och människorna i Östeuropa fick uppleva frihet och demokrati. Två partier valde samtidigt att justera sina namn. Vänsterpartiet ville inte kännas vid sin ideologi och hakade av ”kommunisterna”. Folkpartiet valde att tydligare visa ideologin och la till ”liberalerna” till namnet. Folkpartiets ungdomsförbund lyfte fram ideologin än tydligare och byte namn till det mer rättvisande Liberala ungdomsförbundet. Nu är det tid att liberalernas parti fullföljer namnändringen.

Namnet folkpartiet hade möjligtvis sitt berättigande i en tid av klassamhälle där överklassens högerparti stod mot arbetarrörelsen och det behövdes ett "tredje alternativ". I dagens samhälle är det andra politiska konflikter som är mer relevanta varför det är att angeläget att betona vår värdegrund och ideologi istället för att ta ställning till en förlegad klasskamp. Vidare måste vi svenska liberaler fråga oss om vi vill förknippas med diverse folkrepubliker, European People's Party (konservativa/kristdemokrater i EU), Österreichische Volkspartei (kristdemokrater), Schweizerische Volkspartei (extremhöger) och Dansk folkeparti (främlingsfientlig populism)? Det är hög tid att skrota det gamla partinamnet.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna byter namn till Liberalerna

A17 Partiet byter namn till "Liberalerna"

Folkpartiet i Malmö

I en tid då man talar om "partiernas kris". I en tid när medieexponering och varumärkesuppbyggnad är lika viktigt för ett politiskt parti som välskrivna partiprogram. I en sådan tid anser vi att det är dags för vårt parti att heta vad vi är.

"Folkpartiet" är ett vagt och gammaldags namn. I ett europeiskt perspektiv hänvisar "folk" oftast till konservatism och/eller nationalism. Vi är Sveriges liberala parti, och det skall otvetydigt synas när vi omnämns. Förvisso finns "liberalerna" med i dagens partinamn, men vi benämns aldrig som "Folkpartiet liberalerna", utan oftast kort och gott som "folkpartiet".

Detta vill vi ändra på genom att helt enkelt ta bort det första ledet i dagens partinamn.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att ändra partiets namn till "Liberalerna".

A18 Byt till socialliberalerna

Johan Strandberg, Södertälje

Socialliberala samhällspartiet (sl) kunde bättre än folkpartiet och liberalerna spegla bredden hos partiprogrammet samt vår position som ett mittenparti.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att vi bytt till Socialliberala samhällspartiet.

A19 Byt partinamn till "Socialliberala partiet"

Marcus Claesson, Mölndal

Vårt partinamn förknippas tyvärr med alltför många saker som gör att vår ideologi och våra idéer för att utveckla Sverige hamnar utanför fokus. Tre exempel är främlingsfientliga partierna "Dansk Folkeparti" i Danmark och "Fremskrittspartiet" i Norge samt datorintrångsskandalen.

Därutöver är vårt fullständiga partinamn så långt att de flesta väljer att förkorta till bara "folkpartiet", vilket gör att vår ideologi faller bort.

Kärnan i vår ideologi är att hitta rätt avvägning mellan socialt ansvar för varandra och egen frihet.

Vi gör alltså klokt i att värdera varje förslag för att se om det håller måttet på egen hand eller behöver balanseras av ytterligare förslag för att jämvikten ska bevaras. Vi har också ett historiskt arv att förvalta från tiden då vår starkaste ideolog, Bertil Ohlin, förespråkade "fri ekonomi med socialt ansvar".

Med ovanstående som bakgrund föreslår jag att vi byter partinamn till "Socialliberala partiet".

Om landsmötet bifaller intentionerna i denna motion i sin helhet, kommer jag kostnadsfritt att överlåta ägande- och nyttjanderätten för följande domännamn till "Socialliberala partiet":

socialliberal.se, socialliberalerna.se och socialliberalerna.nu.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att byta partinamn till "Socialliberala Partiet".
2. **att** landsmötet beslutar att partinamnets beteckning ska vara (slp).
3. **att** landsmötet beslutar att partinamnet ska förkortas "Socialliberalerna".
4. **att** landsmötet ger i uppdrag till partistyrelsen att genomföra nödvändiga ändringar i t ex stadgar, partiprogram, m m som följd av beslut 1, 2 och 3.

A20 Nytt namn

Ulla Palmgren, Göteborg

Jag tycker att partiet ska i det officiella namnet folkpartiet lägga till namnet liberalerna. I dagligt tal är det vad de flesta säger, enbart namnet folkpartiet låter lite urmodigt. Att lägga till namnet liberalerna fastställer och förtydligar vår grundtanke enligt gällande partistadgar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet lägger till namnet Liberalerna i det officiella namnet folkpartiet.

A21 Byt inte namn till liberalerna, utan behåll nuvarande namnkombination

Finn Cromberger, Frösön

Byt inte ett vinnande koncept som har fungerat sedan 1937 någonting. Alla partier skall då och då förnya sig, oftast genom att byta logga men ibland mer drastiskt som att ändra namn. I folkpartiet har vi ingen anledning till namnbyte. Det förvillar bara för väljarna.

Jag är emot att vi byter namn och motionerar därför att vi inte skall byta namn.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet inte har någon anledning till namnbyte.

A22 Upprepade omröstningar om partinamnet

Gunnar Andrén, Stocksund

Förutom den liberala, ganska lösligt partilikhande gruppering som bildades i andra kammaren 1886, kallad Vänstern, utgörs embryot till dagens Folkpartiet liberalerna av den sammanslutning av liberaler som den 29 april 1895 antog namnet Folkpartiet. Till Folkpartiet anslöt sig 32 folkvalda.

Det förtjänar att erinras om att den liberala partibildningen med största sannolikhet försinkades av händelserna vid 1887 års andrakammarval i vars centrum stod frihandelsfrågan. En obetald kommunalskatt om 11 kr 58 öre – det var den frihandelsvänliga Olof Larsson, Ångköks-Olle kallad, som ej betalat sin skatteskuld. Det medförde i sin tur att 22 frihandelsvänliga Stockholmsliberaler miste sina riksdagsplatser och riksdagen från att i valet ha bejakat frihandel blev extremt protektionistisk.

Tullarna på spannmål återinfördes och tullvännerna firade ”segern” på restaurang Hasselbacken med en bankett som kostade envar deltagare 11 kr och 58 öre.

Bland de liberaler som förlorade sin riksdagsplats 1887 fanns redaktören och direktören Ernst Beckman, liberalernas partiordförande 1902-14 i egenskap av ordförande i Frisinnade landsföreningens förtroenderåd (partistyrrelse) under det att advokaten Karl Staaff hela tiden var obestriddlig politisk ledare i egenskap av ledare för den liberala riksdagsgruppen i andra kammaren.

1895 års politiska program, med huvudinriktningen allmän rösträtt för män, vidgade medborgerliga fri- och rättigheter, en fredlig unionsupplösning, långtgående skolreformer i 1842 års liberala folkskoleanda, arbetarskydd och ekonomiskt skydd vid arbetsoförmåga, hade skrivits av två av samtidens mest framstående liberaler, David Bergström och Fridtjuf Berg, tillsammans med Ernst Beckman Karl Staaffs kanske närmaste förtrogna.

Efter den stora valframgången i 1899 års andrakammarval kom den 16 januari 1900 en ny gruppering, omfattande 84 riksdagsledamöter, att bildas, dock under namnet Liberala samlingspartiet. Utöver reformsinnade liberaler innehöll denna gruppering också några partilösa reformister samt ett fåtal tidigare Lantmannapartister som hade övergivit sitt konservativa ursprung.

1900 års politiska program var smalare än folkpartiets från 1895 och upptog utöver rösträttsfrågan med kravet på allmän rösträtt för alla män över 25 års ålder, en skarpare hållning gentemot Norge i unionsfrågan men ett brett socialreformistiskt

program, bland annat innefattande statlig olycksfalls- och ålderdomsförsäkring (ett förbehåll till folkpensionen 1913), förlikning och skiljedom i arbetstvister, vidare stöd till egnahemsrörelsen och sjukvårdsrörelsen.

Den 22-24 februari 1902 bildades det första liberala partiet, Frisinnade landsföreningen. Mötet inleddes av den riksbekante riksdagsmannen Daniel Persson i Tällberg och till mötesordförande valdes riksdagsmannen Sixten von Friesen. Partiordförande i egenskap av ordförande i förtroenderådet blev Ernst Beckman, den politiske ledaren Karl Staaff blev dess vice ordförande.

Karl Staaff blev statsråd 1905 inför unionsförhandlingarna med Norge i Karlstad, var därefter statsminister 1905-06 och 1911-14 innan han tog sin hatt och gick. Också Nils Edén, född i Piteå, professor i Uppsala och slutligen landshövding i Stockholms län, var liberal statsminister som tillhörde Frisinnade landsföreningen.

Striden om rusdrycksförbud eller ej med folkomröstning 1922 splittrade det liberala partiet. Sedan Edén-falangen hade förlorat en omröstning vid Frisinnade landsföreningens extra landsmöte den 27 maj 1923 – förbudsanhängarna, som förlorat folkomröstningen 1922 ville med 77-56 skriva in rusdrycksförbud i Frisinnade landsföreningens partiprogram – splittrades partiet.

Den 7 oktober 1923 bildades Sveriges liberala parti. Partiledare blev advokaten Eliel Löfgren. Detta existerade alltså samtidigt med det tidigare Frisinnade landsföreningen under åren 1923-35.

Efter ett upprop den 14 juli 1934 om bildande av Nya Folkpartiet, bildades den 5 augusti ett nytt parti av de två tidigare splittrade, med namnet Folkpartiet. Detta parti behöll sitt namn – trots nya partiprogram 1944, 1962, 1972 och 1982.

Vid 1990 års landsmöte, efter en motion från David Nyström i Gävle, bytte partiet dock namn till Folkpartiet liberalerna. Motivet var i första hand att markera den liberala tillhörigheten i en ideologiskt turbulent tid då både moderaterna och andra sökte ikläda sig den vackra liberala dräkten, utan att i grunden acceptera den liberala ideologin som bärare av både socialt ansvar och frihet under samma ansvar.

Nu har Folkpartiet liberalerna vid fyra landsmöten efter varandra sedan senaste partiprogrammet antogs i Göteborg 1997, nämligen 1999 i Lund, 2001 i Stockholm, 2003 i Västerås och 2005 i Göteborg, haft motioner, diskussioner och voteringar om partinamnet.

Vid samtliga dessa fyra tillfällen har majoritet förelegat för att bibehålla partinamnet Folkpartiet liberalerna. Likväl förekommer det debatt – även inför 2007 års landsmöte – att byta partinamn. Det är enligt min mening inte rimligt att debattera denna fråga vid varje landsmöte.

Det är mot den bakgrunden jag ovan har skrivit, i kortfattad form, hela den nu mer än 100-åriga liberala historien vad gäller partinamn.

Om vi fortsätter att ha möjlighet att vid varje enskilt landsmöte byta namn på partiet, ligger det i sannolikhetens, och kanske också farans, riktning att vid något tillfälle blir det namnbyte, till något som en tillfällig majoritet vill ha.

Jag är själv, liksom fallet var 1990, förespråkare för bara namnet Folkpartiet. Men nu heter partiet sedan 1990 Folkpartiet liberalerna – det bör partiet fortsatt heta trots att tillfälliga opinioner säkert vill ändra i olika riktningar, Folkpartiet, Liberalerna, Liberala folkpartiet och åtskilligt annat som tänkas kan.

Jag menar emellertid att efter de fyra omröstningar som förevarit måste det nu till restriktioner vad gäller möjligheterna att vart och vartannat år byta partinamn – när det är politikens innehåll som är det väsentliga.

Därför vill jag att landsmötet skall ge partistyrelsen i uppdrag att se till att i stadgarna skrivs in att det inte skall finnas möjlighet att ta upp frågan om partiets namn förrän minst fem år – eller helst tio – förflutit sedan senaste ordinarie landsmöte behandlat frågan och genom omröstning bland ombuden fastställt partiets namn.

Det innebär också att jag vill avvisa varje försök – och oavsett argument – att på 2007 års landsmöte ändra partinamnet.

Med den stadgeändring jag förslår skall träda i kraft 2009 skulle första möjliga tidpunkt för ändring av partinamnet bli vid det ordinarie landsmötet 2011. Det är bra också av ett annat skäl: Då kan vi socialliberaler koncentrera oss på att göra ett bra och liberalare Sverige ännu bättre med ett ännu större socialliberalt inflytande i regeringen 2010-14.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att frågan om ändring av partinamn – sedan beslut träffats om att avvisa namnbyte genom omröstning vid ordinarie landsmöte – inte åter kan bli föremål för beslut vid nästkommande ordinarie landsmöte utan först efter två ordinarie landsmöten eller fem år.

A23 Vi ska ha samma namn inåt som utåt

Björn Brändewall, Kalmar

Det är snart 20 år sedan Folkpartiet bytte namn till "Folkpartiet liberalerna". Men i broschyrer, webbplatser m m så lyser detta med sin frånvaro. Det är inte någon slump. Partiets grafiska manual dikterar uttryckligen att namnet och logotypen "Folkpartiet liberalerna" enbart ska användas internt och att "Folkpartiet" ska användas externt.

Varför, kan man fråga sig? Regel #1 när man jobbar med varumärken är ju att man ska vara konsekvent. Men här har

vi skapat en situation där en del väljare till och med undrar om "Folkpartiet" och "Folkpartiet liberalerna" är två olika partier.

Detta skapar även problemet att vanligt folk inte ser kopplingen till våra andra organisationer. Liberala ungdomsförbundet, Liberala studenter, Liberala invandrarförbundet, Liberala kvinnor, Gröna liberaler, HBT-liberaler – listan kan göras lång, men folk utanför den politiska sfären, särskilt ungdomar, vet inte vilket parti som vi kommer från när vi representerar dessa organisationer. (Jämför med Miljöpartiet, som aldrig är sena att påpeka att de är "de gröna" – där är kopplingen till "Grön ungdom" genast uppenbar.)

Förvirringen blir sedan total när vi ska kommunicera med mail till väljare – och alla våra e-postadresser slutar med "@liberal.se", inte "@folkpartiet.se".

Efter de senaste årens grumliga debattutspel är det viktigare än någonsin att vi påminner allmänheten om att vi är ett parti som grundar sig i liberalismen, oavsett vilken prefix var och en vill sätta på sig själv.

Det handlar inte om att byta partinamn, utan om att stå för vad vi är och har hetat i snart 20 år. I slutändan så är det "Folkpartiet liberalerna" som är vårt namn och som det står på valsedlarna. Låt oss vara konsekventa, vara stolta över vår värdegrund och sluta förvirra folk.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att se till så att Folkpartiet liberalerna börjar använda varumärket "Folkpartiet liberalerna" i extern kommunikation, såsom webbplatser, trycksaker och övrigt reklammaterial.

PS-yttrande Partinamnet, motion A13 – A23 samt A3 yrkande 3-4

Motionerna

I motionerna framförs synpunkter på folkpartiet liberalernas partinamn. I **motionerna A3 yrkande 3, A13, A14, A15, A16 och A17** yrkas att folkpartiet liberalerna ska byta namn till "Liberalerna". I **motion A3 yrkande 4**, föreslås vidare att om namnbyte till "Liberalerna" inte vinner gehör ska namnet bytas till "Liberalerna Folkpartiet". I **motion A18** föreslås att namnet ska vara "Socialliberala samhällspartiet", medan **motion A19** framhåller "Socialliberala Partiet". Motionären till **motion A20** menar att folkpartiets officiella namn ska ändras till "Folkpartiet Liberalerna".

Motionären till **motion A21** uttrycker att namnbyte bara förvillar väljarna och vill att landsmötet ska uttala att folkpartiet inte ska byta namn.

I **motion A22** redogörs för 100 år av liberal partihistoria och de namn som folkpartiet liberalerna har haft under denna tid. Motionären menar att det är orimligt att namnfrågan ska vara

uppe till diskussion varje landsmöte och yrkar därför att frågan om namnbyte, efter att sådant förslag avvisats av ett landsmöte, inte ska kunna tas upp till behandling förrän efter två ordinarie landsmöten eller fem år.

I **motion A23** framhålls att det är inkonsekvent och förvirrande för väljarna att namnet "folkpartiet" används i extern kommunikation och "folkpartiet liberalerna" i den interna. Motionären menar att liberalismen inte är något att skämmas för, och att "folkpartiet liberalerna" bör användas även i den externa kommunikationen.

Partistyrelsens yttrande

Folkpartiet bildades 1934 efter en sammanslagning av de två partier som skiljdes åt på grund av nykterhetsfrågan 1923, samt två mindre lokala partisammanslutningar i Stockholms och Jönköpings län som gick upp i det nybildade folkpartiet. Namnet valdes för att markera att partiet till skillnad från till exempel bondeförbundet eller arbetarepartiet var oberoende i förhållande till intressegrupper. Namnet valdes också för att knyta an till den liberala riksdagsklubben "folkpartiet" som bildades redan 1895 av ledamöter i andra kammaren. Det stod för ett program med sociala och ekonomiska reformer och ökande av demokratin.

Landsmötet 1990 lade ordet liberalerna till partinamnet för att tydligare markera den ideologiska tillhörigheten.

Till landsmötet 2001 föreslog tre motioner att folkpartiet liberalerna ska byta namn till Liberalerna eller Liberala partiet. Landsmötet avlog motionerna och beslöt att uppdra åt partistyrelsen att genomföra ett samråd i namnfrågan. Detta samråd genomfördes under 2003, då 14 av 17 svarande länsförbund motsatte sig ett namnbyte.

Till landsmötet 2003 föreslog fyra motioner namnbyte till Liberalerna eller Liberala folkpartiet. Landsmötet avlog motionerna, och tillstyrkte samtidigt ett yrkande från partistyrelsen att partiet i marknadsföringen utåt oftare skulle använda hela partinamnet Folkpartiet Liberalerna.

Partinamnet ska fylla många syften – det ska kännas igen av väljarna så att dessa kan koppla ihop de värden som partiet söker identifieras med, med företrädare, affischer, framträdande osv. Det bör också appellera till medlemmarna och vara lätt att bygga en intern gemenskap kring. Slutligen är det bra om namnet i sig självt är en bärare av de budskap och värden som partiet vill föra fram.

Dessa tre mål kan naturligtvis hamna i konflikt. Partistyrelsen bedömer att risken för en konflikt är särskilt uppenbar vid ett byte av namn – nämligen att igenkänningen av det parti som de flesta människor känner som folkpartiet minskar medan tydligheten om att vi kallar vår ideologi liberalism möjligen ökar.

Att byta partinamn är en stor och kostsam apparat. En ny grafisk profil måste tas fram, arbetas in och allt material från flygblad till broschyrer till ljusskyltar utanför partiets lokaler

måste göras om. För att kompensera för den minskade igenkänningen måste annonseringen öka på kort sikt, genom att resurser tas som annars kunde ge högre aktivitetsnivå i samband med nästa valrörelse eller rent av tidigare. Det betyder att mycket resurser binds vid dessa aktiviteter.

Är "liberalerna" en bättre bärare av de värderingar partiet står för än "folkpartiet" med eller utan efterledet? Partistyrelsen gör bedömningen att det inte självklart är så att enbart liberalerna är bättre på att bära positiva värderingar än hela namnet folkpartiet liberalerna.

Ibland, som i **motion A16** framhålls en risk för att folkpartiet kan tolkas som namnet på ett kommunistiskt parti, eller som i **motion A17 och A19**, ett främlingsfientligt eller nationalistiskt parti. Sanningen är att varje ideologisk inriktning haft ett parti, i något land, som kallat sig något med –folk– i namnet. I Sverige har namnet folkpartiet alltid varit förknippat med liberala idéer. I den, stora, grupp för vilka liberalism är ett påtagligt värde är vetskapen om att liberalismen är folkpartiets ideologi redan stor. Ett namnbyte ger därför inga självklara fördelar. Risken finns däremot att vi i grupper som saknar någon positiv känslomässig koppling till ordet liberalism, tappar den laddning för partinamnet som finns idag, som enligt partistyrelsen uppfattning i grunden är mycket positiv.

Partistyrelsens bedömning är därför att skälen mot ett namnbyte överväger. **Därmed föreslås landsmötet besluta att motion A3, yrkande 3 och 4, A13, yrkande 1 och 2, A14, A15, A16, A17, A18 samt A19, yrkande 1-4, avslås samt att motion A20 och A21 anses besvarade.**

I motion A22 föreslås att partinamnet inte ska kunna komma upp till behandling vid varje landsmöte. Partistyrelsen har stor förståelse för att medlemmar kan känna frustration över att samma fråga återkommer landsmöte efter landsmöte. Det är dock inget som är unikt just för frågan om partinamnet. Omvärlden förändras och nya argument kommer till. **Partistyrelsen menar att medlemmarna bör ha möjlighet att föreslå förändringar i partiets stadgar varje landsmöte och föreslår därför landsmötet att avslå motion A22.**

I **motion A23** argumenterar motionären för att hela partinamnet, Folkpartiet liberalerna, bör användas i den externa kommunikationen. Bruket av "Folkpartiet" i extern kommunikation, "Folkpartiet liberalerna" internt och i officiella sammanhang, "liberal.se" i e-postadresserna och "Liberala" eller "liberaler" för sidoorganisationer och nätverk förvirrar väljarna. Partistyrelsen vill påminna om att varken Moderata Samlingspartiet, Miljöpartiet de Gröna eller Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti (som hos Valmyndigheten är registrerat som Arbetarepartiet-Socialdemokraterna) använder hela sina namn i någon större utsträckning. Centerpartiet kallar ofta sig själva för centern och vänsterpartiet för vänstern. De har alla goda skäl till det. Det officiella partinamnet bär viktiga referenser till respektive partis ideologi och historia, men är ofta otympligt i dagligt tal

och när en grafisk profil ska utformas. Partistyrelsen bedömer att väljarna väl klarar av att hantera denna inkonsekvens.

2003 års landsmöte biföll ett yrkande från partistyrelsen att hela partinamnet ska användas oftare i den externa kommunikationen. Partistyrelsen konstaterar att logotypen med hela partinamnet används på kuvert, brevpapper och visitkort, program, rapporter och liknande material, men hur mycket det används i skrift är svårt att avgöra, ännu mindre om det är oftare än förr. Hur partiföreträdare uttrycker sig eller hur logotyper ska utformas är inget som landsmötet bör reglera. **Partistyrelsen anser med detta att motion A23 bör anses besvarad.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion A3 yrkande 3, avslås
2. att motion A3 yrkande 4, avslås
3. att motion A13 avslås
4. att motion A14 avslås
5. att motion A15 avslås
6. att motion A16 avslås
7. att motion A17 avslås
8. att motion A18 avslås
9. att motion A19 avslås
10. att motion A20 anses besvarad
11. att motion A21 anses besvarad
12. att motion A22 avslås
13. att motion A23 anses besvarad

Område B

Skola, högskola och kultur

Skol- och utbildningsfrågor allmänt

Motioner B1 – B34

115

- B1 Barn i behov av särskilt stöd har också rätt till valfrihet
- B2 Differentierad skolpeng för likabehandling av barn i behov av särskilt stöd
- B3 Svenskundervisningen
- B4 Ökad satsning på matematik och svenska i grundskolan
- B5 Hemspråk som grund för andraspråksinläring
- B6 Genomför successiv övergång till allmän skolstart vid 6 års ålder!
- B7 Språk- och ämnesintegrerad undervisning
- B8 Stödundervisning utöver ordinarie lektionstid
- B9 Återupprätta skolplikten!
- B10 Godkänd behörighet för rektorer och gymnasiechefer
- B11 Lovdagskonto i skolan
- B12 Hjälp unga individer med privatekonomin!
- B13 Prao i grundskolan
- B14 Använda svensk skolpeng i andra länder
- B15 Öka valfriheten
- B16 Förbjud religiösa friskolor
- B17 Religionsfrihet
- B18 Krav på tillgängliga friskolor
- B19 Grundskolans nationella ämnesprovsbetyg i årskurs 9 i jämförelse med slutbetygen
- B20 Inför en målrelaterad betygsskala med 101 steg
- B21 Komvux från 18 år
- B22 Förstatligande av gymnasieskolan
- B23 Förstatliga och decentralisera skolan
- B24 Skolan – ett nationellt ansvar
- B25 En moderniserad och förstärkt skolhälsovård
- B26 Dagens alla svenska skolor behöver kurator och psykologhjälp
- B27 Effektiva och humana metoder mot mobbning
- B28 Barnomsorg för föräldrar med annorlunda arbetstider
- B29 Fritids, Nattis, Kvällis, Dagis
- B30 Rätt till nattdagis
- B31 Rätt till nattbarnomsorg i landets alla kommuner
- B32 Rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid
- B33 Försvara den liberala valfrihetsrevolutionen (förskola)
- B34 Säkerhet på Internet

PS-yttrande Skol- och utbildningsfrågor allmänt, motion B1 – B44 och E48 yrkande 1

129

Forskning och högre utbildning Motioner B35 – B42 134

- B35 Utbildningen måste riva klassgränser!
- B36 Fri forskning
- B37 Uppvärdera humaniora
- B38 Mer och bättre klinisk medicinsk forskning i Sverige
- B39 Bättre villkor för doktorander
- B40 Minska det statliga ägandet av svenska lärosäten!
- B41 Instans för utredning av oredlighet i forskningen
- B42 Studentinflytandet

PS-yttrande Forskning och högre utbildning, motion B35 – B42 samt B15 yrkande 9

139

Kultur, media och idrottspolitik

Motioner, B43 – B61

140

- B43 Bilda verkligen fria kulturfonder!
- B44 Anställningsförhållanden för anställda inom kultursektorn
- B45 Avgiftsfritt på biblioteket
- B46 Fria entréer till de statliga museerna
- B47 Ja – till gratis inträde till statens museer
- B48 Pensionsfrågan inom scenkonstområdet
- B49 Klotterplank
- B50 Genomförande av ett ”arkitekturtestamente”
- B51 SVARs släktforskarsal i Ramsele.
- B52 Liberalare copyright och patent
- B53 Alfred Nobel: Framtidsmuseum, finansiering och internationell flygplats
- B54 En ny koppling mellan media och regeringsmakten, främst tv och radio, bör göras
- B55 Finansiera radio och tv ”i allmänhetens tjänst” via den statliga skatten till dess att tjänsten blir valfri
- B56 EU-information från Bryssel i SVT på egen kanal
- B57 Kostnadsfri tillgång till vissa program i andra EU-länders public service-tv
- B58 Public service-kanaler från England/BBC, Tyskland/ARD, ZDF samt de franska Parlementaire, TV5
- B59 Ett samhälle utan idrott?
- B60 Friskvård och folkhälsa – motion om motion
- B61 Nya krafttag mot huliganismen krävs

PS-yttrande Kultur-, media- och idrottspolitik, motion B43 – B61

150

Skol- och utbildningsfrågor allmänt

Motioner B1 – B34

B1 Barn i behov av särskilt stöd har också rätt till valfrihet

Jan Jönsson, Skärholmen

Det fria skolvalet är kanske en av de viktigaste reformer som folkpartiet drivit igenom. Att man ska få välja skola har brett stöd i befolkningen.

Tyvärr omfattar inte valfriheten alla barn idag. Det är allt för vanligt att barn i behov av särskilt stöd möts av ett nej när de söker sig till en annan skola än den egna. De flesta skolledningar tampas med en tuff ekonomi och är måna om sin skolas rykte och kan man undvika att ta emot ett barn som kan komma att ställa till med problem eller kosta pengar gör man bäst i att säga nej. Elever som söker skola i en annan kommun blir sällan välkomnade om inte den egna kommunen garanterar att man kommer att betala alla extrakostnader som kan tänkas uppstå på grund av barnets behov.

Det bör i lag fastslås att alla barn har samma rätt att välja skola (givetvis inom respektive skolform grundskola/särskola/specialskola) oavsett behov. En skola ska i princip bara kunna tacka nej till en elev på grund av platsbrist. För att komma tillrätta med de mellankommunala stridigheterna om pengar bör det också fastslås att barnets egen kommun alltid minst ska betala för det extrastöd som kan behövas, utifrån den mottagande kommunens fördelningsprinciper för elever i behov av särskilt stöd. Motsvarande bör också gälla när friskolor tar emot elever. Det är tyvärr inte helt ovanligt att elever stängs ute genom att skolan ställer orimliga krav på de stödkostnader kommunen ska stå för.

Marknadstänkandet på en del skolor, både kommunala och fristående, har idag gått extremt långt. Det gäller att till varje pris få in duktiga och välartade elever och göra sig av med dem som är besvärliga och kostar resurser och rykte.

Men det ska inte vara skolorna som väljer sina elever. För oss i folkpartiet måste det vara en helig princip att valfriheten på skolområdet ska gälla alla barn, oavsett förutsättningar eller behov.

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte uttalar att alla barn ska ha samma rätt att välja skola, både inom och utom den egna kommunen, oavsett förutsättningar eller behov.

B2 Differentierad skolpeng för likabehandling av barn i behov av särskilt stöd

Lennart Svensson, Skene

Möjligheten att välja friskola är en frihet som betyder mycket för många föräldrar och deras barn. Tyvärr leder det system

med enhetliga skolpengar som många kommuner använder sig av till diskriminering av de elever som har stora behov av särskilt stöd. Risken är stor att mottagandet av en elev som behöver mycket mer resurser än vad skolpengen ger blir annorlunda än den elev som klarar sig bra med de resurser skolan tillförs för henne.

Istället för att känna att skolans resultat förbättras tack vara att eleven valt just denna skola riskerar ledning och lärare att istället behöva fokusera på hur de kan skaffa extraresurser, vilka omfördelningar och neddragningar de behöver göra för andra elever. Risken är också att de andra elevernas föräldrar börjar tänka i termer att deras barn drabbas av neddragningar för att just denna elev med särskilda behov valt den friskola deras barn går på.

Istället borde en differentierad skolpeng införas. En skolpeng som utgår från elevens behov av stöd och extraresurser. Detta leder till ett på alla plan bättre mottagande av elever med behov av särskilt stöd. Det gör det också enklare för skolor att satsa på och bli riktigt bra på att ta emot den här barngruppen.

En differentierad skolpeng gör att barn med särskilt stöd får en behandling som är likvärdig med alla andra barn.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till en skolpeng som är differentierad utifrån barnets behov av särskilt stöd.

B3 Svenskundervisningen

Birgitta Carlstedt, Västerås, Roger Haddad, Västerås

Antalet undervisningstimmar i svenska har, sett över en längre period, minskat på de studieförberedande programmen på gymnasiet samtidigt som nya moment som språksociologi och större vikt vid muntlig och skriftlig framställning tillkommit. Detta innebär att om kursplanen och betygsgriterierna skall följas blir det mycket lite lektionstid kvar till litteraturstudier. I B-kursen finns det bara utrymme till vissa nedslag i litteraturhistorien vilket kan i extremfallet kan innebära att en elev är berättigad till ett VG-betyg utan att känna till Bellman.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet anser att svenskundervisningen utökas med 100 undervisningstimmar på gymnasienivå så att Svenska C och Litteratur och litteraturvetenskap blir obligatoriska kurser på de studieförberedande programmen, samtidigt som Svenska C och en (1) yrkesinriktad kurs blir obligatorisk på yrkesförberedande program. Detta i avvaktan på en genomgripande ändring av kurssammansättningen.

B4 Ökad satsning på matematik och svenska i grundskolan

Åke Wedin, Halmstad

I min forskning framkommer det att i ämnet matematik hos 15 000 elever är antalet elever som får VG och MVG mycket lägre än för engelska och svenska. Om lärarna hade följt det nationella ämnesbetyget och inte höjt slutbetyget så skulle skillnaden ha varit ännu större. Engelska ligger betydligt bättre till än svenska.

Det behövs en utökning i matematik med två veckotimmar i åk. 7-8-9. I årskurs 7 behövs det också svensk-matte stöd timme varannan vecka, så att de svagare eleverna har möjlighet att förstå och klara av en svensktext i matematiktal. Detta var ett stort problem tidigare för elever med allmän kurs i matematik bl a. i åk 7.

Det behövs även en utökning två lektioner i svenska per vecka för åk 7-8-9.

Extra stöd skall ges i förväg. Slopa därför sommarskola efter årskurs 9 för att lyfta betyg för behörighet. Inför en frivillig sommarskola på två veckor före läsårsstarten för de elever som ligger på betygsnivå ”IG” och ”G” i matematik och svenska. Börja med att ge detta stöd i dessa ämnen till blivande elever i årskurs 7-8-9. Yngre elever bör också ges motsvarande möjligheter.

Yrkande:

1. **att** det sker en utökning med två matematiklektioner per vecka i årskurs 7-8-9.
2. **att** det sker en utökning med två svensklektioner per vecka i årskurs 7-8-9.
3. **att** en frivillig tvåveckors kurs i matematik och svenska före höstterminsstarten erbjuds dem som skall börja årskurs 7-8-9 och har betygsnivå ”IG” och ”G”.
4. **att** även yngre elever skall ges samma möjlighet.
5. **att** det sker en utökning av lektionstimmar i matematik och svenska fr o m årskurs 1 i grundskolan.

B5 Hemspråk som grund för andraspråksinläring

Tove af Geijerstam, Vänersborg, Anita Brodén, Sollebrunn, Kristina Bergman Alme, Göteborg, Johan Ekström, Vänersborg

Hemspråket ses ibland som något som konkurrerar med eller till och med hämmar inläringen av det svenska språket. I själva verket förhåller det sig tvärtom. Språkforskning visar att en person som väl behärskar sitt första språk har oerhört mycket lättare att tillägna sig ett nytt. Logiken hjälper oss också att förstå detta: Om man förstår nyanserna i sitt modersmål kan man lättare resonera kring såväl begrepp som satskonstruktioner i det nya språket. Att vara halvspråkig på två språk är bland det värsta som kan drabba en person som skall etablera sig i ett nytt land, på en ny arbetsmarknad. Hemspråksundervisningen måste därför stärkas och samtidigt knytas till undervisningen i svenska, så att varje

elev ges möjlighet att utnyttja alla tillgängliga kanaler för att lära sig svenska som andraspråk. Hemspråket blir därmed vad det skall vara: En tillgång och inte en börda.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar följande:
”Barn och ungdomar med ett annat modersmål än svenska behöver goda färdigheter i detta språk för att på bästa sätt tillägna sig svenska språket. Därför skall hemspråksundervisning erbjudas alla barn i behov av det, samt samordnas med och knytas till undervisningen i svenska.”

B6 Genomför successiv övergång till allmän skolstart vid 6 års ålder!

Folkpartiet liberalerna i Sigtuna

En motion med liknande innehåll lämnades av motionären till landsmötet 2005. Den besvarades välvilligt men lades till handlingarna. Nu är dock läget ett helt annat med alliansregering och ett särskilt fp-ansvar för just skolfrågorna. Eftersom fördelarna med motionens förslag kvarstår och inga kända nackdelar kommit fram riktas därför samma förslag till Landsmötet 2007.

Bakgrund

Svenska skolbarn börjar i genomsnitt det kalenderår de fyller 7 år. I många andra länder börjar man vid 6 års ålder och i några redan vid 5.

Ett – inte minst av fp – uppmärksammat problem är att kunskaperna i ”verktygsämnen” – läsa, skriva, räkna – har blivit allt sämre med allvarliga konsekvenser för både individer och samhälle. Samtidigt är det väl känt att inlärningskapaciteten vid 5-6 årsåldern är högre än vid 7-8. Det är också omvittnat från lärarhåll att den nyfikenhet och motivation som de yngre barnen oftast uppvisar avtar ju närmare den ”struliga” pubertetsåldern man kommer.

Ett annat problem är samhällets ökande barntillsynskostnad som särskilt efter införandet av maxtaxan blivit en allt större post i kommunernas ekonomi.

Ett tredje problem är årskullarnas skiftande storlek vilket medför planerings- och resursproblem i skolan.

Ett fjärde stort och långsiktigt problem är den demografiska balansen i Sveriges befolkning när de stora 40-talskullarna gått i pension. Alla prognoser pekar på arbetskraftsbrist och en alltför låg andel arbetande befolkning efter 2015.

Samtliga dessa ”problem” påverkas gynnsamt av att hela ”skoltidspaketet” flyttas ett år tidigare för de svenska skolbarnen.

Obs! att den s.k. 6-årsverksamheten inte har dessa effekter eftersom man inte kan bygga det pedagogiska upplägget i lågstadiet på ett frivilligt system och eftersom det heller inte

innebär ett tidigare skolslut. Efter en övergång till tidigare skolstart kan med fördel en "5-årsverksamhet" inrättas.

Förslaget

1. Genomför en gradvis övergång till allmän skolstart vid 6 års ålder.
2. Genomför förändringen med ett antal månader yngre elever varje år (beroende på vilken total övergångstid – 3, 5, 10 år? – som bedöms lämplig)
3. Ge kommunerna möjlighet att justera perioden för intagningsfödelsedatum något åt ena eller andra hållet så att man på kommunnivå får en jämn tillströmning av elever varje år under övergångsperioden och/eller kan anpassa till skolutbyggnadsplaner.
4. Ge frihet för föräldrar att välja annan startålder (+/- 6 månader?)
5. Anpassa gradvis pedagogiken och läroplanen till allt yngre elever.

Resultatet

Med ovanförstående åtgärder uppnås följande resultat (i prioritetsordning):

1. En högpotentiell inlärningsålder används för att stärka elevernas grundkunskaper och ökar förutsättningen för vidare inlärning och anpassning till samhällets skiftande krav.
2. Efter X år har Sverige en tillgänglig (och sannolikt bättre förberedd) arbetskraftbas som är en hel åldersklass (ca 100 000 personer) större än den annars skulle vara. Den genomsnittliga livsarbetstiden blir ett år längre.
3. Barntillsynskostnaden minskar med motsvarande en åldersklass (efter X år)
4. Kommunernas möjligheter att planera intagning och tillgängliga resurser ökar.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att den allmänna skolstarten i Sverige skall flyttas från genomsnittligt 7 till 6 års ålder och uppdrar åt partiledningen att inom alliansen, i riksdag, regering och berörda departement driva denna fråga.

B7 Språk- och ämnesintegrerad undervisning

Camilla Eriksson, Lidingö

Språk- och ämnesintegrerad undervisning handlar om att undervisa både språket och ämnet samtidigt. Från ett språkligt håll pratar man om undervisning med ett autentiskt innehåll. Från ämnessåll är detta inte ännu lika vanligt, men de senaste åren har det skett ett rejält uppsving, framförallt i storstadsområden och så kallade internationella program. Det vanligaste i Sverige är att ämnesundervisning bedrivs på ett annat målspråk än svenska. Jag menar dock att denna pedagogik med fördel kan användas utan att målspråket ändras.

Språk- och ämnesintegrerad undervisning bör ta klivet in i de svenska klassrummen. Varför?

1. När språket sätts i fokus i ämnesklassrummet ges eleverna ett kraftfullt verktyg för att underlätta ämnesinläringen. Detta syns väldigt tydligt och är en stor fördel framförallt inom de naturvetenskapliga ämnena.
2. Sprint ökar även intresset för inläring av främmande språk, särskilt engelska, om undervisning bedrivs på annat språk än svenska.
3. Undervisning med sprint-tekniker ger barn som inte talar svenska hemma ett ovärderligt stöd att tillgodogöra sig samtlig undervisning i den svenska skolan.

Flera av våra europeiska grannar och både USA och Kanada har länge integrerat språk och ämnesundervisning. Hur går detta till? Oftast innebär det att ämnet, låt oss ta biologi som exempel, undervisas "som vanligt" fast på målspråket istället för på svenska.

I biologi-, kemi- eller fysikklassrummet använder ämnesläraren sig av en speciell ämnesspecifik vokabulär. I början av sjuttioalet gjordes en studie av pedagogiska institutionen vid Göteborgs universitet där man studerade det talade språket i naturvetenskapliga klassrum. Resultatet var förvånansvärt. Under år 7, 8 och 9 var eleverna tvungna att lära sig mer ny vokabulär under sina fysiklektioner än under engelsklektionerna.

En annan studie visar att om läraren utgick ifrån läroboken i fysik så introducerades ett nytt koncept var tionde minut. Om vi även inkluderar substantiv som till exempel grundämnen och laboratoriemateriel introducerades ämnesspecifik vokabulär var femte minut. Det verkar inte mer än rimligt att ämneslärare i naturvetenskapliga ämnen bör fokusera mer på språkbruket i klassrummet.

Vilka svårigheter möter eleverna i de naturvetenskapliga klassrummen? Att lära sig naturvetenskap är alltså som att lära sig ett nytt språk. I en av mina biologikurser för år 9 (nervsystemet) behöver eleverna lära sig drygt 50 nya glosor av ämnesspecifik karaktär. Exempel på dessa är: signalsubstans, axon och dendrit. Inte nog med att en stor mängd ämnesspecifik vokabulär introduceras i klassrummet, icke ämnesspecifika ord har strikta definitioner som skiljer sig från de betydelser vi vanligen associerar dem med. Några exempel för sådana ord är arbete, massa och energi. I ämnet fysik har orden specifika betydelser som är viktiga för förståelsen av de resonemang som lärs ut (och som inte motsvaras av vardagsspråkets mer generella användning av orden). Grammatiska strukturer och olika språkfunktioner skiljer sig dessutom från de samhällsorienterande ämnena. Eleverna förväntas lyssna, förstå, följa instruktioner och utföra relativt komplexa uppgifter och slutligen analysera och dra slutsatser av olika utfall. Redan idag finns ett behov av att medvetandegöra ämneslärare om språkets betydelse i klassrummet samt att visa alla lärare på de möjligheter som följer med sprint.

I en gemensam text för biologi, kemi och fysik i nya Kursplan 2000s anvisningar för bedömningens inriktning står bl a att vi lärare ska bedöma ”elevens förmåga att använda naturvetenskapliga begrepp och teorier i naturvetenskapliga samtal och diskussioner vid experimentellt arbete”. Det är alltså viktigt att eleverna integrerar den naturvetenskapliga vokabulären och uttryckssätt för att kunna uppnå de av Skolverket fastställda målen.

Centralt för ämneslärare är att undervisa alla elever så att de har möjlighet att nå olika högt uppsatta mål. Den kognitiva aspekten av kunskap och förståelse är det fokus ämneslärare analyserar och arbetar med dagligen. Elevernas vardag i de naturvetenskapliga klassrummen präglas alltså av en språklig dimension ämnesläraren sällan eller aldrig funderar över. Och då har jag bara gett exempel från en naturvetenskaplig bakgrund. Samma strukturer finns naturligtvis i alla andra undervisningsämnen, moderna språk undantagna.

Jag ser en stor möjlighet att med sprintpedagogik förändra utbildningssituationen för alla de barn/ungdomar som inte talar svenska hemma. Om sprint-pedagogiken blir ett obligatoriskt moment för alla lärarstuderande i Sverige ökar vi deras medvetande om språkets betydelse i ämnesklassrummet. Detta är bra för alla barn/ungdomar, oavsett språklig bakgrund. Men det är ett verkligt verktyg för att minska det stora utanförskapet som idag huserar i Sverige. Framförallt i invandratäta förorter till våra storstäder.

Yrkande:

1. **att** ett nytt stycke infogas under rubriken ”Utbildning för alla” i partiprogrammet med följande lydelse:
”För att alla barn och ungdomar ska ges möjlighet att utvecklas efter sin fulla potential bör språk- och ämnesintegrerad undervisning bli ett naturligt pedagogiskt inslag i undervisningen.”
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till ett införande av språk- och ämnesintegrerad pedagogik som en obligatorisk kurs vid landets lärarutbildningar för lärarexamen.

B8 Stödundervisning utöver ordinarie lektionstid

Christina Fossum, Haverdal

I skolan ska elever och inläring stå i centrum. Elever med behov av stöd för att kunna inhämta kunskaper behöver ytterligare tid utöver ordinarie lektionstid.

En elevs närvaro på alla lektioner under läsåret är nödvändig för att eleven ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i ett ämne. Genom att exempelvis låta eleven byta de vanliga svensklektionerna mot stödundervisning så avskiljer man honom/henne från ämnets inbyggda processordning. Det leder till att eleven tappar ämnets innehåll då denne inte får följa undervisningen enligt läroplanen.

Av samtal med många unga, som haft stöd i ett eller flera ämnen på olika nivåer från ettan till och med gymnasiet och som varit tvungna att lämna lektionsundervisningen i ämnet

för stödundervisning, framgår att de inte kunnat inhämta kunskaperna enligt läroplanen. Det innebär att deras godkända betyg i ämnena till stor del saknar relevant kunskapsinnehåll. Och trots godkända betyg måste de fylla ut dessa kunskapsluckor som vuxna för att kunna studera vidare.

Dessa unga har framfört att de borde ha fått gå på de vanliga lektionerna och följa undervisningen i ämnena och därutöver haft särskild stödundervisning i ämnet.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet utreder möjligheten att ge stödundervisning utöver ordinarie lektionstid.

B9 Återupprätta skolplikten!

Jan Jönsson, Skärholmen

Det råder skolplikt för alla barn och ungdomar i Sverige mellan 7-16 år. Att skolplikten finns beror på att samhället ser det som så viktigt att alla barn får en bra grundutbildning att inte ens barnets föräldrar ska kunna förhindra det. I barnkonventionen har Sverige förbundit sig att se till att alla barn verkligen får sin rätt till grundutbildning tillgodosedd. Trots det får inte alla barn i Sverige idag den utbildning de har rätt till.

I en del fall handlar det om högstadieungdomar som kommer för sent eller skolkar enstaka lektioner, på grund av lättja eller svaga föräldrar. Dessa ungdomar löper högre risk att falla in i kriminellt beteende och skolket måste därför kraftfullt motverkas. Här har folkpartiet redan presenterat flera förslag på åtgärder.

Än större oro finns anledning att känna för de så kallade ”hemmasittarna”, barn som helt stannar hemma från skolan under långa perioder, i värsta fall flera år. Det handlar då ofta om barn som har en mycket problematisk hemsituation och skolsituation i kombination med egna psykiska problem. Dessa barn får idag inte på något sätt sin rätt till utbildning tillgodosedd.

För det mesta är både BUP och socialtjänst inkopplat, men allt för ofta händer det att just dessa familjer inte samverkar frivilligt på ett bra sätt och det blir därför svårt att få tillstånd varaktiga insatser i familjen. Socialtjänsten tenderar dessutom att betrakta dessa ”hemmasittare” som problem för skolan, snarare än för socialtjänsten. Skolan å sin sida saknar möjligheter att arbeta i familjen. BUP kan bara agera utifrån föräldrarnas egna önskemål om stöd. Ansvaret för att hantera barnens situation blir otydligt. Ibland, men inte alltid, erbjuder skolan några timmars hemundervisning i veckan, dock långt ifrån tillräckligt för att kunna fylla någon annan mening än att kommunen kan känna sig fri från ansvar vid eventuella skolverksanmälningar.

Att ett skolpliktigt barn blir hemma från skolan i många år, i synnerhet när hemmasittandet påbörjas redan under de tidiga skolåren, måste betraktas som mycket allvarligt. Tvångsmöjligheter är förstås alltid en tveksam väg att gå, men det

bör övervägas om inte en missad skolgång är lika förödande för ett barns framtida utveckling och hälsa som grovt kriminellt beteende eller våld i familjen. Som en sista utväg bör LVU-tvång (lagen om vård av unga) kunna tillämpas i de fall där barnets frånvaro från skolan pågått länge och familjen inte medverkar till eller förmår medverka till en lösning.

Mot bakgrund av de hemmasittande barnens svåra situation, är det därför upprörande när föräldrar på egen begäran tar ut långa ledigheter från skolan för sina barn. Det händer att föräldrar begär att barnen ska få gå på sommarledighet redan i april eftersom t.ex. föräldrarna vill besöka sina hemländer. Det händer också att någon ledighet helt enkelt aldrig begärs, man åker ändå och kommer tillbaka någon månad senare. Tyvärr handlar det ofta, enligt min erfarenhet, om barn i familjer med svaga studietradition och som dessutom har svårigheter att nå målen och som därför behöver all tid de kan få i skolan.

Skolan står sig slätt gentemot dessa föräldrar. Det finns för närvarande inga sanktionsmöjligheter som går att använda. Även om det än så länge handlar om ett fåtal familjer per skola som gör så här, kan det få desto större földeffekter i framtiden. Risken är att allt fler föräldrar får en för slapp inställning till skolplikten om den inte på något sätt upprätthålls. Det kan på sikt leda till fler ”hemmasittare” som hamnar i stora svårigheter.

Enligt min mening har Sverige idag ingen skolplikt. Skolplikten måste därför återupprättas!

Yrkande:

- 1. att** folkpartiets landsmöte uttalar att alla barn och ungdomar har rätt till utbildning. Skolplikten måste därför ses över för att tydliggöra föräldrarnas ansvar för sina barns skolgång. Kraftfullare åtgärder måste kunna vidtas för att garantera alla barns rätt till utbildning.

B10 Godkänd behörighet för rektorer och gymnasiechefer

Folkpartiet liberalerna i Halland

Som grund för vårt yrkande vill vi påtala, att vem som helst myndig person med yrkesutbildning kan bli rektor eller gymnasiechef.

Inom Halmstad kommun har skolledarna ”snabbutbildats” via en 5-veckors kurs på Högskolan.

Den utbildningen är alldeles för kort och hjälper ej då många av skolledarna ej känner till de lagar och förordningar som styr den svenska skolan, sekretesslagen, instruktion för skolhälsovården, och saknar högre ekonomisk utbildning.

Yrkande:

- 1. att** godkänd behörighet före anställningen ska krävas för rektorer och gymnasiechefer inom det svenska skolväsendet.

B11 Lovdagskonto i skolan

Britt-Marie Norelius, Sigtuna

Ge varje skola rätt att upprätta ett lovdagskonto för sina elever, så att dessa i samråd med föräldrar, lärare och skolledning kan lägga upp sina lediga dagar efter egna behov.

Detta lovdagskonto skulle naturligtvis gälla alla elever i den skola som väljer att inrätta lovdagskonton, men särskilt underlätta för elever med annan kulturell bakgrund och deras föräldrar att fira sina högtider, utan att skolarbetet hämmas. Skolan måste då hjälpa eleverna att planera för detta.

Ett lovdagskonto för fri disposition är ett led i den liberala politiken för ökad individuell valfrihet och för att ge unga ansvar för hur de kan lägga upp, planera för sitt arbete, i det här fallet med sin inläring.

I förlängningen anser jag som liberal att alla skolor, och även arbetsmarknaden, ska ha lovdagskonton för maximal frihet för både skolor, elever och föräldrar som visar total acceptans för att Sverige är ett mångkulturellt samhälle med många olika behov som kan tillgodoses. Men det för långt i denna landsmöteshantering.

Yrkande:

- 1. att** Folkpartiet liberalerna på sitt landsmöte 2007 uttalar att skolor ska kunna ge alla sina elever ett eget lovdagskonto med ett lämpligt antal lediga dagar (t ex 5-10 dagar) att disponera för uttag i syfte att särskilt underlätta för elever med behov av andra lediga dagar än de traditionellt svenska, utan att skolarbetet hämmas.

B12 Hjälp unga individer med privatekonomin!

Vensan Vukovic, Skellefteå

Unga individer får allt svårare att sköta sin privata ekonomi, samtidigt som samhället ständigt förändras och ställer fler och högre krav. Den bistra sanningen är att allt fler skjutsas in till inkasso eller kronofogden, samtidigt som allt färre är rustade med kunskapen om hur man tacklar de ekonomiska problemen. På grund- och gymnasieskolan erbjuder man mycket sällan en djup introduktion i ämnet privatekonomi, om någon alls.

Som socialliberaler bör vi arbeta med att tidigt hjälpa unga individer med kunskapen om vad som gäller i frågor som rör exempelvis sociala försäkringar, lån, inkasso, kronofogden etcetera. Genom denna kunskap blir unga individer bättre rustade att undvika eventuella obehag i framtiden och kan ta ett större ansvar, med en större personlig frihet som följd.

Yrkande:

- 1. att** folkpartiet aktivt arbetar med att privatekonomi blir ett obligatoriskt inslag i högstadiet och gymnasieskolan.

B13 Prao i grundskolan*Åke Wedin, Halmstad*

Alla grundskoleelever skall ha rätt att få tre tvåveckors praoperioder ute i arbetslivet. Studie- och yrkesvägledare ansvarig för praoverksamheten under rektor skall finnas på varje skolenhet. Eleverna skall prova på tre olika yrkesområden. Jag har under årens lopp mött många elever, som tänkt sig en yrkesinriktning men efter en aktuell tvåveckors prao inom yrkesområdet ifråga fått helt andra åsikter. I andra fall upptäcker elever ett yrke de vill satsa på. Eleven har också en chans att genom prao skaffa sig ferie och sommar jobb på den aktuella praoplatsen.

Fördelningen av praoplatser måste ske med omdöme. Uppföljningen av prao är viktig. Att låta eleverna själva skaffa praoplatser skall ej godkännas annat än i undantagsfall. Skolan måste också försäkra sig om att praoplatserna de fördelar är säkra. Jag har under de 25 åren jag arbetat som yrkesvalslärare/SYO-konsulent haft elever ute på ca 12 000 – 13 000 tvåveckorspraoperioder.

Prao har också betydelse för arbetsmarknadens framtida behov av personal. En viktig grupp är äldreomsorgen och sjukvården.

Yrkande:

1. **att** det skall vara en skyldighet för kommunala skolor och friskolor att alla elever skall ha tre tvåveckorspraoperioder inom olika yrkesområden.
2. **att** en studie- och yrkesvägledare skall finnas på varje högstadieskola.

B14 Använda svensk skolpeng i andra länder*Ingegerd Andréasson, Herrljunga*

Gymnasieungdomar bör få största möjlighet att göra egna val till olika utbildningar, även i andra länder.

Yrkande:

1. **att** den kommunala skolpengen får användas även för studier i andra länder.

B15 Öka valfriheten*Johan Strandberg, Södertälje*

För att befrämja utveckling och uppfräschning borde konsumentinflytandet öka. Ett steg i rätt riktning vore borttagande av obligatoriska ämnen i gymnasiet samt att i grundskolan de tre kärnämnen räckte som påtvingade. Via ett personligt konto kunde eleverna delta i frivillig utbildnings- och hobbyverksamhet. Därtill finns skäl att grundskolorna påtvingar eleverna en timme per vecka med varierande innehåll och erbjuder regelbunden studie vägledning. För att befrämja kunskapsinhämtning borde i årskurserna ett till fem rätt ges till i normalfallet fyra timmars undervisning per skoldag.

Ett problem idag är de få utbildningsvägarna. Grundskole- och gymnasieelever utestängs från till exempel arbetsmarknadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, komvux, högskolan och folkhögskolan. En lösning vore att obehöriga sökande till anordnare med plats över erbjöds att göra ett inträdesprov. Med en mångfald av möjligheter förbättras sannolikt konkurrensen och kvaliteten inom utbildningsväsendet.

För att befrämja elevhälsan borde måltiderna på gymnasiet vara avgiftsbefriade och ingen stängas av från måltiderna. Samtidigt kunde eleverna hjälpa till mer.

Orimligt är att trots att avgiftsfrihet införts här hemma, betalar utlandssvenskar femsiffriga belopp till av svenska staten godkänd verksamhet.

Studiemedelsystemet i Finland har blivit en succé. En fördel vore att något liknande infördes i Sverige.

Skriftlig information gör ofta nytta. Grundskoleeleverna borde därför få rätt till betyg i ettan och dessutom varje månad för att undvika obehagliga överraskningar vid terminssluten.

Kunderna kan stärkas. En fördel vore att skolpersonal inte beslagtogs deras ägodelar.

Hörande har fått problem. En förbättring vore att de tilläts vid solidariskt finansierade dövskolor.

För att höja kvaliteten borde fler högskoleinstitutioner utmanas av icke-offentliga utförare.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att obligatoriska ämnen på gymnasiet tas bort och i grundskolan de tre kärnämnen räckte som påtvingade.
2. **att** landsmötet uttalar att anordnare av arbetsmarknadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, komvux, högskola och folkhögskola med plats över får erbjuda obehöriga sökande ett av en myndighet godkänt inträdesprov.
3. **att** landsmötet uttalar att grundskoleinslaget "elevens val" innebär checkar för köp av utbildnings- och hobbyverksamhet.
4. **att** landsmötet uttalar att grundskoleeleverna får rätt till betyg från och med ettan.
5. **att** landsmötet uttalar att måltiderna på gymnasiet blir avgiftsfria.
6. **att** landsmötet uttalar att bidragsberättigade vid av svenska staten godkänd utlandsskola är avgiftsbefriade därvid.
7. **att** landsmötet uttalar att staten ger garantier till fristående kreditinstitut för studielån.
8. **att** landsmötet uttalar att skolpersonal inte beslagtogs ägodelar.
9. **att** landsmötet uttalar att fler statliga högskoleinstitutioner utmanas av icke-offentliga utförare.

10. **att** landsmötet uttalar att ingen elev stängs av från måltiderna.
11. **att** landsmötet uttalar att grundskoleeleverna ges rätt till månatliga betyg.
12. **att** landsmötet uttalar att hörande bör tillåtas vid dövsolor.

B16 Förbjud religiösa friskolor

Erika Nagy, Olofström

Vi lever i en tid där fundamentalismen växer inom alla religioner. Nyandligheten, pseudovetenskapen och annan vidskepelse växer sig också allt starkare. Vårt samhälle är skyldigt att skydda våra barn så länge de är sårbara, under vuxnas inflytande och inte kan skydda sig själva. Inte bara från kroppsliga utan också för mentala övergrepp. Ge våra barn chansen att upptäcka världen på riktigt. Den är nog så fantastisk, fascinerande och njutbar som den är. Förbjud religiös indoktrinering i skolan.

Anser vi att religion är en strikt privat angelägenhet som varje individ, inklusive barn, skall ha rätt att besluta om för egen del? Eller anser vi att föräldrar äger sina barn; deras tankar, känslor och åsikter? Muslimska fundamentalism är ett växande problem i Sverige och det är därför jag vill stoppa religiösa friskolor. Jag medger gärna att religiös indoktrinering är själva fundamentet för verksamheten i muslimska friskolor. Liksom det är det själva fundamentet för verksamheten i alla religiösa friskolor. Och just därför bör inga religiösa friskolor vara tillåtna i Sverige.

Det är i så fall inte en dag för tidigt, barnens rätt måste gå före föräldrarnas. Det nuvarande systemet fungerar heller inte i praktiken: De religiösa friskolorna ignorerar de regler som redan finns i dag.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för att religiösa friskolor bör förbjudas.

B17 Religionsfrihet

Saga Rosén, Falköping

Religionsfriheten är okränkbar och en av våra grundläggande friheter. Den kommunala svenska skolan skall vara konfessionellt obunden, men så är icke fallet. Alla, både lärare och elever, skall kunna känna sig hemma i den svenska skolan oavsett religion.

Idag firas mången skolavslutningar i kyrkan, med psalmer och präst. Det gör att många som inte är kristna inte känner sig hemma i den miljön. Sverigedemokraterna har den senaste tiden höjt rösten för skolavslutningar i kyrkan med hänvisning till de svenska värderingarna och traditionerna. Vi ska vara en stark röst mot SD även i den här frågan, den må vara liten, men väldigt principiell. Därmed så bör Folkpartiet ta ställning mot skolavslutningar i religiösa lokaler.

Skolan idag på såväl grund- som gymnasienivå visar idag ej hänsyn till att barn och ungdomar vill vara lediga när de firar sina religiösa högtider. Samma gäller i stor grad även på vuxna personers arbetsplatser. I ett parti som Folkpartiet, där vi ser till individens frihet, bör man tycka att elever har rätt att ta ledigt pga. religiösa skäl. Därför är ett rödadagskonto ett bra alternativ. Genom ett sådant konto så får man X antal dagar som man kan ta ut för ledighet. Dagarna omfattar de röda dagar som finns i Sverige idag. För ett samhälle som accepterar mångkulturalism är ett rödadagskonto nödvändigt.

Religionsfrihet handlar om individens rätt att välja religion. Det handlar även om individens rätt att inte tro. Idag så finns det en mängd religiösa friskolor i Sverige. Friskolor och valfrihet är bra, så länge som religionen inte inblandas. Därför är ett stopp för religiösa friskolor på grundskolenivå nödvändigt. Det är tragiskt att troende föräldrar kan tvinga in sitt barn i en religiös friskola, där till mångt och mycket religionskritik fattas. Hur skall en sjuåring kunna få en objektiv uppfattning av religion och skapa sin egen tro i en sådan situation? Det är svårt. Kyrka och stat är sedan länge åtskilda och därmed bör således skattefinansierad skola och kyrka vara detsamma. Liberala ungdomsförbundets förbundsstyrelse tycker dock att religiösa friskolor på gymnasienivå är acceptabelt, i sextonårsåldern har många format sin tro och sina värderingar och om man vill gå i en religiös friskola skall det då inte finnas några problem att göra det.

Yrkande:

1. **att** följande mening förs in under rubriken Jämlikhet i sakpolitiska programmet "Bryt utanförskapet": "Den svenska skolan är konfessionslös och därmed bör skolavslutningar i religiösa lokaler avskaffas då sådana firanden utesluter en mängd elever med annan, eller utan tro."
2. **att** följande mening förs in under Jämlikhet i sakpolitiska programmet "Bryt utanförskapet!": "För att alla individer, oavsett religiös tro, skall kunna ta ledigt för att fira sina religiösa högtider utan att behöva ta ut extra semesterdagar bör ett rödadagskonto tilldelas samtliga individer som går i skola och arbetar i Sverige."
3. **att** följande mening läggs till innan sista meningen i punkt 21 i det sakpolitiska programmet "Bryt utanförskapet!": "Religiösa friskolor på grundskolenivå bör stoppas för att minimera risken att barn ofrivilligt tvingas in i en tro."

B18 Krav på tillgängliga friskolor

Maria Johansson, Stockholm, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm

I dag är det tillåtet att starta och bedriva fristående skola i lokaler som utestänger elever, föräldrar och personal med rörelsehinder. Detta begränsar möjligheterna att välja skolform och skola för såväl barn med rörelsehinder som för föräldrar med rörelsehinder. Tillgänglighet och användbarhet enligt bygglagstiftningens bestämmelser måste vara ett

grundläggande krav som skall vara uppfyllt för att beviljas godkännande att starta och bedriva friskola.

Yrkande:

1. **att** ställningstagandet att ett krav på tillgänglighet och användbarhet kopplas till godkännande att bedriva fristående skola förs in i partiprogrammet i kapitlet "Den växande människan", under rubriken "Kunskap/Utbildning för alla" enligt följande:
"För att godkännas att starta och bedriva fristående skola skall de tilltänkta skollokaler uppfylla kraven på tillgänglighet och användbarhet enligt bygglagstiftningen."

B19 Grundskolans nationella ämnesprovsbetyg i årskurs 9 i jämförelse med slutbetyget

Åke Wedin, Halmstad

Meningen med de nationella ämnesproven skall väl vara att ge läraren en god vägledning till slutbetyg och att elever med lika kunskap också skall få ett likvärdigt betyg i det aktuella ämnet oberoende av skolenhet och kommun. På likvärdiga villkor skall de sedan bli antagna på en gymnasieutbildning.

På en skolenhet skall endast en minimal procentuell skillnad mellan slutbetyget och resultatet från ämnesprovet i åk 9 godkännas. Gränsen bör ligga på max ca 5 % högre eller lägre räknat på flickor och pojkar var för sig.

Idag sker en odemokratisk betygssättning när elever lämnar grundskolan. Jag har i min forskning följt elever från 17 skolenheter i 9 år. För att kunna få fram en mer detaljerad bild har jag nu gått ned på individnivå för att se skillnader mellan flickor och pojkar och samtidigt se vad dessa elever presterat på de nationella ämnesproven i förhållande till slutbetyget från grundskolan i engelska, matematik och svenska. För 15 av dessa skolenheter blir det nu en uppföljning för de elever som slutade grundskolan vårterminen 2005, 2006 och 2007. Totalt är det 4 000 elever som ingår i denna del av forskningen på totalt över 23 000 elever.

Det är främst i matematik som jag uppmärksammat orimligt stora höjningar från det nationella ämnesprovet till slutbetyget. För engelska och svenska är skillnaden betydligt lägre, dock i flera fall högre för svenska än för engelska.

Man blir chockad när man upptäcker att 50 procent av flickorna i matematik i en stor skolenhet fått ett betygstegs höjning. Några har fått två betygstegs höjning. I en annan stor skolenhet har 45 procent av eleverna i matematik fått ett stegs höjning och några har fått två stegs höjning. I detta fall är det 46,6 procent av pojkarna och 43,2 procent av flickorna som fått ett betygstegs höjning, två betygstegs höjning har gått till en pojke och en flicka.

I en medelstor skolenhet hittar jag en klass med 30 elever där läraren i matematik har gett 13 av de 14 flickorna ett stegs höjning. Det är 92,9 procent, 7 av de 16 pojkarna har fått ett stegs höjning, det är lika med 43,8 procent. I den klassen har

66,7 procent av eleverna fått ett högre betyg än det som gavs i det nationella ämnesprovet.

Det skiljer bara ca en månad mellan det aktuella nationella provet i matematik och slutbetyget. Om man tar hänsyn till andra faktorer enligt föreskrifterna så är det en minimal höjning eller sänkning som det bör röra sig om.

I svenska finns skillnader på 26,2 %, 25,0 %, 25,6 %, 19,1 %, 26,2 % för flickor och 21,1 % för pojkar.

För engelska är det betydligt lägre procenttal i skillnaderna mellan det nationella ämnesprovet och slutbetyget.

Dessa höjningar har skett i tre olika kommuner på de skolenheter, som är färdigbedömda på elever som slutat grundskolan 2005 och 2006.

Yrkande:

1. **att** dessa skillnader mellan det nationella ämnesprovet i engelska, matematik och svenska i årskurs 9 och slutbetyget uppmärksammas och förhindras.

B20 Inför en målrelaterad betygsskala med 101 steg

Marcus Claesson, Mölndal

Varje elev förtjänar en rättvis bedömning, och då krävs ett betygssystem med fler intervall, än dagens. Med för få intervall är risken överhängande, att nästa högre betygsteg känns ouppnåeligt, vilket gör att eleven inte ens försöker. Det är mycket viktigt att eleven hela tiden sporras till ansträngning och får lön för mödan.

Rent matematiskt är ett betygssystem med 101 steg idealiskt. Skalan går från 0-100 och motsvarar hur stor del av kursen som eleven har tillgodogjort sig. Ett provresultat med 34 rätt av 50 möjliga, motsvarar alltså $34/50=0,68=68\%$.

Att ha en betygsskala i procent öppnar också för möjligheten att vikta kurserna genom att summera studietimmar. Om en kurs uppskattas till 100 timmar arbetsinsats så har du med ovanstående exempel tillgodogjort dig 68 timmar.

Vidare är ett sifferbetyg vida överlägset ett bokstavs-betyg när det kommer till att räkna fram genomsnitt. Det första som händer med bokstavs-betyg är att alla intervall måste översättas till siffror för att möjliggöra framräkning av medel.

Dessutom är ett betygssystem baserat på siffror och procent internationellt gångbart, eftersom de flesta länder använder siffrorna "0-9" och procenträkning dagligen.

Till sist infinner sig en fantastisk valfrihet. Bara för att det finns 101 steg, så innebär ju inte det att man måste använda alla. De lärare och elever som kommer överens om att använda 5- eller 10-stegs intervall kan göra det. Det viktiga är att inte betygssystemet begränsar möjligheten att sätta ett så rättvist betyg som möjligt.

Det förekommer en del diskussioner om att införa ECTS-skalan (European Credit Transfer System) i ett så litet land som Sverige, men eftersom den skalan är relativ och inte fungerar bra på små grupper så vore det direkt olämpligt.

Yrkande:

1. att en enhetlig betygsskala med 101 steg införs.

B21 Komvux från 18 år

Roger Haddad, Västerås, Anne-Lie Lindström, Västerås, Ragnhild Källberg, Västerås

Gymnasieskolan är ingen obligatorisk skolform idag, men över 90 % av eleverna väljer att gå vidare från grundskolan till gymnasieskolan för att studera på ett nationellt program.

Folkpartiet har under många år påtalat vikten av att redan från grundskolan ha med sig de kunskaper som krävs för att kunna gå vidare på gymnasieskolan. Trots detta är det alldeles för många som kommer in som obehöriga på gymnasiet vilket leder till flera omval, att man hamnar på det individuella programmet eller till och med helt hoppar av gymnasieskolan och helt avbryter sina studier. För många av dessa ungdomar är gymnasieskolan fel utbildningsform, man kanske skulle klara sig bättre i mindre grupper och med motiverade elever och lärare. Ofta är det också nyttigt att få fler vuxenkontakter. Därför bör folkpartiet verka för att ändra lagstiftningen så att även 18-åringar får ansöka om att få börja studera inom den kommunala vuxenutbildningen.

Idag är reglerna sådana att man måste ha fyllt 20 år och staten har lagt ett uppföljningsansvar på kommunerna upp till 20 år för ungdomar, oavsett om de går i gymnasieskolan eller har hoppat av. En lösning vore att underlätta för 18-åringar som tidigt bedöms klara av sina studier inom kommunal vuxenutbildning. Rent ekonomiskt skulle kommunen använda resurserna mer effektivt och inte finansiera en skolgång inom gymnasiet för att några år efter det, när den studerande fyllt 20 år, återigen betala för studier inom vuxenutbildningen.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet anser att en lagändring bör göras som möjliggör inträde till studier inom kommunal vuxenutbildning redan från 18 års ålder.

B22 Förstatligande av gymnasieskolan

Folkpartiet i Malmö

Den svenska gymnasieskolan har stora problem både vad gäller elevernas kunskapsnivå och deras närvaro och ordning. Internationella jämförelser visar att svenska elevers kunskaper har försämrats samtidigt som de toppar skolk- och stökligan. Dessutom har vi numera en betygsinflation som visar sig genom att gymnasisternas avgångsbetyg blir högre utan att resultaten på högskoleprovet förbättras i samma utsträckning.

Ett problem är bristen på likvärdighet i såväl kursernas innehåll och omfång som utvärdering och betygsättning. Ett annat bekymmer är kommunernas olika ekonomiska förutsättningar och skiftande ambitionsnivå för gymnasieskolan. Exempelvis är elevpengen lägre i Malmö än i Lund.

Den bristande likvärdigheten beror på det systemfel som bakades in i skolan i och med kommunaliseringen. De nationella styrdokument som finns i form av kursplaner och betygskriterier är oerhört vaga och oprecisa. Inte heller finns några nationella timplaner, utan hur många timmar varje ämne ska tilldelas ska man bestämma på varje skola. De skiftande ekonomiska villkoren för gymnasieskolan skapar naturligtvis också olikvärdighet över landet.

Eftersom ett lands utbildningssystem är en nationell angelägenhet måste staten återta ansvaret för gymnasieskolan. Den är för viktig för att reduceras till en kommunal utgift. Likvärdigheten ska garanteras dels genom nationella timplaner och tydliga och klara nationella kursplaner och betygskriterier, dels genom statlig skolpeng för att de ekonomiska ramarna ska vara desamma i alla kommuner. Vi måste kunna garantera eleverna en likvärdig utbildning oavsett var de bor, och vi måste ge de enskilda gymnasieskolorna ekonomisk stabilitet och därigenom långsiktig arbetsro.

Det statliga huvudmannaskapets fördelar kommer dessutom att ge lärarkåren höjd status, och härmed underlättas rekryteringen av duktiga studenter till lärarutbildningen, något som i förlängningen garanterar lärare av hög kvalitet.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att staten återtar huvudmannaskapet för gymnasieskolan.

B23 Förstatliga och decentralisera skolan

Lars Åhman, Skellefteå

I början av 1990-talet kommunaliserades skolan av Göran Persson. Få som arbetar inom skolan tycker att det var ett bra och klokt beslut. Nu är Ordförande Persson borta. Det är hög tid att göra rent hus också med hans omformning av skolan.

Att avkommunisera skolan är också folkpartiets politik. Så måste det förbli! Fp vill införa en nationell skolpeng som garant för kvalitet och likvärdighet, samtidigt som det gör att den som sätter målen (d v s riksdagen) också står för resurserna. Övriga allianspartier svävar på målet eller är positiva till dagens situation. Låt det stå för dem. Folkpartiets politik är den rätta.

Därför måste två saker göras.

Det är politikens uppgift att ge ramar och riktlinjer för skolans verksamhet i form av nationella styrdokument och skolpeng. Detta ska göras på riksnivå för att ge likvärdighet. Således måste staten återta denna makt från kommunen. Förstatliga skolan!

Elever och lärare, precis som andra individer, växer om de ges och får ta ansvar. Mer makt måste föras ut till klassrummen. Således måste kommuner ge ifrån sig denna makt till skolorna. Decentralisera skolan!

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att fortsatt starkt betona att elevernas utveckling och utbildningssystemets likvärdighet bäst gynnas av en förstatligad och decentraliserad skola.

B24 Skolan – ett nationellt ansvar

Agneta Berliner, Västerås, Karin Granbom, Linköping, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Camilla Lindberg, Borlänge, Tina Acktoft, Arild, Liselott Hagberg, Nyköping, Hans Backman, Gävle, Tobias Krantz, Jönköping, Christer Nylander, Kristianstad, Bengt Olsson, Linköping, Nina Larsson, Karlstad, Ulf Nilsson, Lund, Barbro Westerholm, Stockholm, Iván Czitrom, Köping, Lotta Edholm, Stockholm, Gunilla Wolinder, Kungsör, Tommy Tikkanen, Västerås, Roger Haddad, Västerås, Nina Lundström, Sundbyberg

Alla barn och ungdomar ska oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden ha tillgång till likvärdig utbildning.

Så är det inte idag. Sedan skolan blev kommunal skiljer sig satsningarna stort mellan olika kommuner. Vi kan inte längre tala om en likvärdig skola och detta får givetvis återverkningar på hur väl eleverna når målen. De resurser som satsas på en elev ska inte variera beroende på var eleven råkar bo, utan beroende på vilka behov eleven har.

Åtskilliga folktopartistiska riksdagsmotioner, rapporter och program innehåller tanken att skolan ska ha statlig finansiering för att säkra rätten till en likvärdig utbildning. En statlig finansiering av skolan gör också att resurser kan reserveras för barn med särskilda behov. Liksom att särskilda riktade satsningar kan göras; exempelvis språksatsningar till skolor i socioekonomiskt utsatta områden.

En statlig finansiering underlättar slutligen valfriheten genom att kommuner inte, som idag, ges möjlighet att motverka etablering av friskolor som uppfyller kvalitetskraven.

I vår skolpolitik är vi tydliga med vikten av nationella mål, utvärderingar och tillsyn som verktyg för staten att säkra kvaliteten i hela den svenska skolan. Det är hög tid att Landsmötet fattar ett principiellt beslut om att skolan är ett nationellt ansvar och därför också ska finansieras med statliga pengar. Vårt partiprogram bör därför kompletteras med ett stycke med nedan innebörd.

Yrkande:

1. att stycket nedan läggs till i partiprogrammet under rubriken Den växande människan, Kunskap, efter andra stycket: "Alla barn och ungdomar skall oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska

förhållanden ha tillgång till likvärdig utbildning. Skolan är ett nationellt ansvar och skall därför ha staten som huvudman. Kvalitet och likvärdighet skall säkras genom statlig finansiering samt nationella mål, utvärderingar och tillsyn."

B25 En moderniserad och förstärkt skolhälsovård

Solveig Hellquist, Sundsvall, Agneta Berliner, Västerås, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling

I skolhälsovårdens barndom led många barn av näringsbrist, bristande hygien, var nagelbitare och sängvätare. Det var inte ovanligt att behövande barn fick en tesked fiskleverolja eller järnmedicin i skolan. Skolsköterskan skötte – då som nu – dessutom vägning, mätning och viss vaccinering. Skolläkaren kom ungefär vartannat år för att undersöka hjärta och lungor eller kolla om barnet var plattfot m.m.

Mycket har förändrats sedan dess. Idag kommer barnen ofta till skolsköterskan med problem som huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter, trötthet och stress – problem som inte sällan är tecken på en svår social problematik och livssituation.

Skolhälsovårdens mål enligt skollagen är att följa elevens utveckling, att bevara och förbättra dess själsliga och kroppsliga hälsa, att verka för sunda levnadsvanor och att tillförsäkra eleverna rätt att vid behov söka skolhälsovården. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet bland barn är en viktig uppgift för skolhälsovården. Detta gäller inte minst idag då vart fjärde barn räknas som överviktigt på grund av felaktig kost och mycket stillasittande vid tv och dator, vilket har konsekvenser för barnens framtida hälsa.

Skolsköterskan har under årens lopp haft en viktig roll för barnen i skolan. Hon/han har varit en person som både har lyssnat och tröstat. Skolsköterskans uppgifter med det hälsofrämjande arbetet kvarstår och har blivit allt viktigare.

Eftersom barn idag har delvis andra problem än förr är det dock viktigt att komplettera skolhälsovården med personal som har adekvat utbildning i socialt arbete. Det kan vara kuratorer med gedigen erfarenhet av arbete med barn och föräldrar och som har goda kunskaper i gällande lagstiftning. Kuratorer är idag en bristvara på många skolor trots att åtskilliga barn har en komplicerad social problematik. Genom att tillföra skolhälsovården beteendevetenskaplig kompetens skulle helhetssynen på barns situation bli bättre.

Många kommuner brottas idag med ekonomiska problem som har inneburit att satsningar på barn och det förebyggande arbetet har uteblivit – trots att många vet att sådana satsningar är en investering som skulle innebära minskade kostnader i framtiden. Genom samverkan mellan t ex skola och socialtjänst skulle befintliga resurser kunna användas på ett mer flexibelt sätt. Socionomer som arbetar i socialtjänstens barn- och familjegrupper eller motsvarande skulle t ex mycket väl kunna arbeta där barnen finns – inom förskola och skola.

Ska barnet kunna få ett tidigt stöd måste det finnas en helhetssyn som utgår från såväl barnets fysiska och psykiska hälsa som den sociala situationen. Det skulle också underlätta samarbetet mellan skolhälsovårdens läkare och sjuksköterskor och den särskilda elevvården till vilken psykologer och kuratorer hör. Idag har skolhälsovård och särskild elevvård olika slags sekretess även om sträng sekretess råder inom båda verksamhetsgrenarna. Olika slags sekretess innebär t ex att den skolsköterska som också anställts som kurator måste hålla reda på i vilken roll hon/han fått information och hur den får användas.

Trots skolhälsovårdens starka sekretess föreligger en anmälningsskyldighet till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt.

På många av kommunernas hemsidor som informerar om skolhälsovårdens uppgifter finns ingen information om denna skyldighet. Följande exempel är tagna från några aktuella hemsidor:

”Skolhälsovården är till för alla elever. Till skolsköterskan kan eleverna gå med alla sorters problem, stora som små. All skolhälsovård är kostnadsfri och vi har tystnadsplikt enligt hälso- och sjukvårdslagen.”

”Skolläkaren och skolsköterskan har den strängaste formen av sekretess, vilket innebär att de inte får lämna ut några uppgifter av personlig art, utan samtycke av elev eller förälder.”

”Skolsköterskan och skolläkaren har tystnadsplikt, vilket innebär att ingenting som sagts till dem får föras vidare utan förälders eller barnets medgivande.”

Att informera om tystnadsplikten utan att samtidigt informera om att anmälnings- och upplysningsskyldigheten bryter sekretessen kan försätta skolhälsovården i en onödigt besvärlig situation. Har skolsköterskan lovat barnet eller föräldern att inte föra uppgifter vidare, kan det upplevas både som ett brott mot tystnadsplikten och ett svek, om hon/han (då samtycke inte varit möjligt) ändå har följt gällande bestämmelser och lämnat uppgifterna till socialtjänsten. Det är därför angeläget att skolhälsovården förtydligar detta.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att skolhälsovården skall förstärks med personal med beteendevetenskaplig kompetens.
2. **att** landsmötet beslutar verka för att skolhälsovårdens sekretess liksom anmälnings- och upplysningsskyldighet till socialtjänsten när barn misstänks fara illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt förtydligas i skollagen.
3. **att** landsmötet beslutar verka för att skolläkare och skolsköterskor ska ha samma sekretess som kuratorer och psykologer.
4. **att** landsmötet beslutar verka för att socionomer som arbetar i socialtjänstens barn- och familjegrupper eller motsvarande har sin arbetsplats där barnen finns – dvs. inom förskola och skola.

B26 Dagens alla svenska skolor behöver kurator och psykologhjälp

Ove Källström, Kramfors

När de problem som ökar allra mest bland våra barn är de psykiska problemen. Bör vi därför arbeta med att motverka svenska skolans problem med dessa barn.

Många av dessa skolbarn har huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter med trötthet, oroliga och ibland stressiga. Ett tecken som inte sällan är social problem som de behöver hjälp med.

Våra skolbarn är en viktig resurs i framtida svenska samhället.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet skall verka för en garanterad sammanhållen skolhälsovård.
2. **att** skolbarn skall få hjälp för psykiska problem av adekvat utbildad personal.
3. **att** skollagen kompletteras med en bestämmelse om att det skall finnas kurator och psykologhjälp på landets alla skolor.

B27 Effektiva och humana metoder mot mobbning

Hanna Olehäll

Ta hjälp av forskningen

100 000 barn mobbas i vårt land varje år, bara i grundskolan. Samtidigt finns det metoder som drastiskt reducerar mobbningen på kort tid. I Norge och Island sprids forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning till landets alla skolor, varpå mobbningen halverats på två år i Norge och minskat med en tredjedel efter ett år i Island, i berörda skolor.

I Sverige har skolministern nyligen meddelat att olika metoder mot mobbning ska utvärderas, att framgångsrika metoder mot mobbning ska spridas till skolorna, och att det på sikt ska lagstiftas om att skolan använder metoder mot mobbning som visar sig fungera. Detta är alldeles utmärkt och borde vara Folkpartiets egen politik.

Fungerande handlingsplaner mot mobbning är bra, men för det första måste de vila på vetenskaplig grund (annars vet man inte om de fungerar), och för det andra måste de också användas.

Förbjud kränkande medlingsmetoder

Lika viktigt som att metoder mot mobbning är effektiva är att de är humana. Idag används ibland medlingsmetoder som utgår ifrån att mobbning är en konflikt, och går ut på att mobboffret förmås göra eftergifter gentemot mobbarna i utbyte mot att trakasserier upphör. (En sådan metod beskrivs i docent Anatol Pikas bok *Gemensamt-bekymmermetoden*, 1998.)

Ett sådant förfarande står i strid med skollagens 2 §, att skolan ska ”främja aktning för varje människas egenvärde”. Mobbning är ett övergrepp. Skolan är ingen värdeneutral plats, utan ska ta ställning mot brott gentemot de mänskliga rättigheterna.

Folkpartiet har i riksdagen uttalat sig mot medlingsmetoder i samband med mobbning (betänkande 2005/06:UbU4, reservation 28), och det är ett steg i rätt riktning. Men kränkande metoder bör inte bara kritiserats utan även stoppas.

Ålägg skolan att flytta mobbare som sista utväg

Ett mobboffer ska aldrig behöva byta skola, säger vi. Ändå är detta många mobboffers verklighet. Grundskolan har länge saknat en uttalad rätt att flytta mobbare mot deras föräldrars samtycke. Gymnasieskolan kan stänga av elever i upp till tre terminer, men har ingen skyldighet att göra detta i någon som helst situation.

Det är bra att Folkpartiet drivit att mobbare ska kunna flyttas som sista utväg. Men det hjälper inte de mobboffer som har oturen att ha en skolledning som vägrar vidta denna åtgärd. Skolan borde åläggas – inte bara tillåtas – att flytta mobbare, om inga andra åtgärder hjälper. Så får alla mobboffer skydd, oavsett vilken skolledning de har.

En lagteknisk lösning vore att skolan blir skadeståndsskyldig gentemot mobboffret, om skolan inte använt sina befogenheter (inkl. möjligheten att flytta mobbare) för att få stopp på mobbningen. En annan lagteknisk lösning vore att polisen kunde utfärda besöksförbud för icke-straaffmyndiga förövare; något som skolan sedan får rätta sig efter.

Yrkande:

- 1. att** tredje meningen under punkt 22 i skolprogrammet ”Återupprätta bildningsskolan” (och tredje meningen under punkt 22 i det rättspolitiska programmet ”Ökad trygghet mot brott”) stryks, och ersätts med:
”Forskning visar att mobbning kan halveras på kort tid. Alla skolor ska snarast informeras om, och åläggas att använda, metoder mot mobbning som ger bevisad positiv effekt”.
- 2. att** följande mening läggs till punkt 22 i skolprogrammet ”Återupprätta bildningsskolan”(och punkt 22 i det rättspolitiska programmet ”Ökad trygghet mot brott”):
Medlingsmetoder som går ut på att mobboffret gör eftergifter gentemot mobbarna ska inte användas.
- 3. att** fjärde meningen under punkt 22 i skolprogrammet ”Återupprätta bildningsskolan” (och fjärde meningen under punkt 22 i det rättspolitiska programmet ”Ökad trygghet mot brott”) stryks, och ersätts med
”Skolan ska ha möjlighet och skyldighet att förflytta mobbare om inga andra åtgärder hjälper.”

B28 Barnomsorg för föräldrar med annorlunda arbetstider

Folkpartiet liberalerna i Nacka

Regeringsrätten har nyligen förklarat att kommuner inte har skyldighet att tillhandahålla barnomsorg på andra tider än under normal arbetstid dvs. under kontorstid. Det innebär att skollagen inte motsvarar dagens samhälleliga och yrkesmässiga realiteter.

Ett framträdande samhällsmål är att alla arbetsföra personer också ska arbeta. För den enskilda människan är det också av största vikt att kunna arbeta inom det yrke man valt och utbildats för. Människor med yrken som innebär ”onormala” arbetstider ska inte tvingas välja mellan yrke och barn, därför att de inte orkar leva med ständiga barnomsorgsproblem. Slutligen är det också, som Barnombudsmannen påpekar i sin årsrapport, viktigt att alla barn, utan hänsyn till föräldrarnas arbetstider, kan få tillgång till förskola.

Det beskrivna problemet drabbar främst:

- vård- och servicesektorn, där behovet av arbetskraft för allas vår skull inte är begränsat till kontorstid utan bemanning ofta behövs alla tider på dygnet.
- kultur- och underhållningssektorn, där sångare, skådespelare, dansare, musiker m.fl. yrkesgrupper vanligtvis arbetar på dagtid med repetitioner och förberedelser, medan kvällar och helger är den tid då föreställningar, konserter och shower äger rum.

I ett fungerande samhälle måste det finnas en balans mellan de krav, som samhället ställer på den enskilda människan och de rättigheter medborgaren kan hävda gentemot stat och kommun. Ett samhälle som vill tillhandahålla vård, service, kultur och underhållning på kvällar, nätter och helger måste möjliggöra att föräldraskap och arbete kan kombineras även för dessa arbetstagare.

Yrkande:

- 1. att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för en ändring i skollagen, så att kommunerna har skyldighet att – i de fall där behov kan styrkas – tillhandahålla barnomsorg även på obekväma arbetstider som kvällar, nätter och helger.

B29 Fritids, Nattis, Kvällis, Dagis

Mia Franzén, Rönninge

Idag erbjuds från kommunerna barnomsorg under ”normal” arbetstid. ”Normal” arbetstid har egentligen alltid varit få förunnat. Idag upplever dock många föräldrar, framförallt ensamstående, att deras möjligheter till arbete är helt avhängigt om barnomsorg/ socialt skyddsnät i form av mor- och farföräldrar finns att tillgå. Vi i Folkpartiet liberalerna borde inte vara så främmande för att framtiden kommer att bjuda nya möjligheter. Vi borde också vara öppna för att privata alternativ i större utsträckning än idag kan ges möjlighet att agera där behov/efterfrågan finns. Det vore

synnerligen oliberalt att inte vara för en förändring även på barnomsorgsområdet, där föräldrar och barn i framtiden får en reell möjlighet att umgås på tider som passar just den egna familjen.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att till partiprogrammet foga skrivningar som öppnar för en positiv inställning till att kommuner/privata alternativ själva kan erbjuda barnomsorg på de arbetstider föräldrarna kan tänkas ha, d v s dygnet runt.

B30 Rätt till nattdagis

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Esbjörn Nyström, Göteborg, Fatima Svanå, Halmstad, Anders Jansson, Strängnäs, Karin Långström Vinge, Skara, Thérèse Tangen, Knivsta, Philip Wendahl, Årsta, Markus Forslund, Bromma, Sven Jägervall, Halmstad, Maria Johansson, Stockholm, Karin Granbom, Linköping, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Anita Wejbrandt, Stockholm

God barnomsorg med minskade barngrupper, pedagogiskt utbildad personal samt allmänt hög omsorgskvalitet är en nyckel för att våra barn ska kunna utvecklas, föräldrar ska kunna förvärvsarbeta och även kvinnor göra karriär. Även föräldrar med obekväma arbetstider ska kunna garanteras att få tillgång till detta. Denna service är vanligen kostsam, men nödvändig i ett samhälle där alla inte arbetar på traditionella arbetstider eller där alltför många föräldrar är ensamstående. Enligt Skolverkets undersökning 2005 erbjuder ungefär varannan kommun barnomsorg under kvällar, nätter och helger. I 60 kommuner finns efterfrågan, men inga nattdagis i bruk.

Men denna möjlighet att finna ett fungerande nattdagis varierar stort i dagens Sverige. Huruvida kommuner ska vara skyldiga att ordna barnomsorg även på kvällar, helger och nätter avgörs av Regeringsrätten.

Bakgrunden är att föräldrar som fått barnomsorg indragen har överklagat till både länsrätt och kammarrätt. Ärendet ska nu avgöras i högsta instans. I skollagen står förvisso redan att kommunen är skyldig att ordna förskoleplatser "i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete", men trots detta nekas många nattarbetare detta.

Yrkande:

1. att följande infogas i partiprogrammet:
"Rätten till nattdagis bör skrivas in i skollagen."

B31 Rätt till nattbarnomsorg i landets alla kommuner

Ann-Cathrin Larsson, Älvkarleby

I vårt samhälle finns det olika sorters utanförskap. Oftast tänker vi då på människor som är utanför samhället på grund av etnicitet, arbetslöshet eller någon form av missbruk.

Ytterst sällan associerar vi utanförskap med att ha ett arbete men tvingas säga ifrån sig det på grund av att det inte finns någon barnomsorg att tillgå. Vi pratar alltså om de föräldrar som arbetar annan tid än 07.00 – 18.00 och därför inte har någon som helst möjlighet att kunna använda sig av den kommunala förskoleverksamhet som flertalet kommuner väljer att erbjuda förvärvsarbetande föräldrar.

Idag arbetar en stor del av oss människor på så kallad obekväm arbetstid. Inte ens de som arbetar inom handeln har idag en arbetstid måndag – fredag 8.00-17.00, utan en del arbetar där det är öppet 24 timmar om dygnet. För att föräldrar ska klara av att arbeta på obekväm arbetstid är de helt beroende av mor- och farföräldrar, grannar, vänner etc. Finns inte detta nätverk runt omkring så kan de inte ta eller ha kvar sitt arbete om de bor i en kommun som inte tillhandahåller nattbarnomsorg.

I skollagens kapitel 2a 6 § står "Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg skall tillhandahållas i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller barnets eget behov".

Idag så är denna skrivning inte tillräckligt tydlig utan ger utrymme för olika tolkningar och så gott som alla överklaganden har lett till att kommunen har fått rätt.

Samtliga partier i regeringen är överens om att det är arbetslinjen som gälle och då finns det all anledning att bredda arbetsmarknaden för de föräldrar som står utanför den så att de kan ta ett arbete även med obekväm arbetstid.

I dag uppfattar de flesta kommuner det som frivilligt att anordna barnomsorg på obekväma arbetstider. Trots detta erbjuder redan nära hälften av landets kommuner någon form av nattlig barnomsorg. Vanligast enligt skolverket är nattöppna förskolor men det förekommer även så kallade "nattmammor" samt omsorg i det egna hemmet. Att föräldrar med obekväma arbetstider har så skilda förutsättningar i olika kommuner är naturligtvis ett problem ur rättvisesynpunkt.

Yrkande:

1. att Folkpartiet liberalerna verkar för att skollagen ändras så att rätten till barnomsorg gäller alla föräldrar med barn oavsett arbetstid.

B32 Rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid

Tina Acketoft, Höganäs

Tillgången till en god barnomsorg var en av grundstenarna i det svenska jämställdhetsarbetet. Den gav kvinnor och män mer jämlika möjligheter att delta på arbetsmarknaden och samtidigt kunna bilda familj. Idag deltar 92,3 procent (enligt Skolverkets statistik för 2005) av alla treåringar i någon form av förskoleverksamhet. Den allra största delen av dessa barn deltar i verksamheten under dagtid och av landets kommuner var det 109 stycken som erbjöd barnomsorg på oregelbunden arbetstid (helger/kvällar/nätter/tidiga morgnar mellan kl 19.00 och 06.30) Arbetslivet förändras ständigt och utbudet av

deltider, flextider och andra former av mer oregelbundet arbete än vad som varit traditionellt kommer sannolikt bara att öka. Även familjekonstellationer och sociala nätverk ser för många annorlunda ut nu mot förr. Kommunen har en skyldighet att tillhandahålla barnomsorg, men rätten till barnomsorg på oregelbundna tider är inte absolut. Detta får till följd att utbudet av barnomsorg på oregelbundna tider starkt varierar i landet och huruvida du ska kunna ta jobb utanför "ordinarie arbetstider" kan alltså bestämmas av var du bor i landet om du råkar behöva barnomsorg på oregelbunden arbetstid.

Förutom att skollagen reglerar rätten till barnomsorg står även; 2 § Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet.

Yrkande:

1. att följande infogas i partiprogrammet:
"Rätten till barnomsorg på oregelbunden arbetstid skall skrivas in i skollagen."

B33 Försvara den liberala valfrihetsrevolutionen (förskola)

Sven Jägervall, Halmstad

Den liberala valfrihetsrevolutionen handlade om att kunna välja mellan offentlig egen regi, privat, kooperativt eller andra driftformer. Syftet var att få en mångfald av driftsformer, inte att ersätta ett monopol med ett annat.

Grundprincipen för den liberala valfrihetsrevolutionen är att brukarnas val av driftform i princip skall vara överordnat politikernas och/eller marknadens val.

Viktigt är även att över tiden respektera brukarnas val, en självklarhet bör vara att före en ändring av driftform efterhöra brukarnas uppfattning. Skulle ett flertal vidhålla sitt tidigare val av driftform bör upphandlingen avbrytas. Om en majoritet skulle föredra ändring av driftform bör de som vidhåller sitt tidigare val garanteras flytträtt till tidigare vald driftform.

I många kommuner är valfriheten begränsad i vissa fall t o m avskaffad för föräldrar och anställda som efterfrågar driftform offentligt egen regi. Bristen på valfrihet skall brytas inte bytas.

Yrkande:

1. att föräldrarnas val av driftform skall vara en rättighet och respekteras över tiden.
2. att föräldrarnas val av driftform skall beaktas vid upphandling.
3. att föräldrar, som vidhåller sitt tidigare val driftsform vid t ex upphandling, skall garanteras flytträtt till tidigare vald driftform.

B34 Säkerhet på Internet

Solveig Hellquist, Sundsvall

I FN:s Barnrättskommittés slutrapport till den svenska regeringen daterad januari 2005 underströks att Sverige måste: "strengthen the protection measures for children who are using Internet and the awareness-raising programmes for children about the negative aspect of Internet." 1.

Organisationen Ecpat uppger att de så gott som varje vecka blir kontaktade av lärare, skolungdomar eller föräldrar som ställer frågor om vad man kan göra eller vem man ska vända sig till med frågor relaterade till Internet när barn har farit illa.

Organisationen har från 1998 då Skolverket lanserade projektet IT i Skolan – ItiS, som gick ut på att alla elever skulle ha tillgång till en dator, Internet och egna e-mailadresser m m, föreläst för ungdomar om farorna på nätet. Ett av deras projekt, "Internet Action", gick ut på att uppmärksamma mellanstadieeleverna på att det finns personer som söker kontakt med barn på Internet i sexuellt syfte. Det finns med i svenska regeringens handlingsplan mot kommersiell sexuell exploatering av barn, (november 1999), där det står att materialet från Internet Action ska användas och spridas, så att fler elever får del av budskapet. Detta har dock inte genomförts trots påtryckningar så sent som våren 2005.

Även i proposition nr 1999/2000:86 "Ett informationssamhälle för alla" nämns särskilt Internet Action-kampanjen i avsnittet som rör skydd av barn. I riksdagsbeslutet med anledning av propositionen sägs: "Regeringen skall utöver nationella åtgärder aktivt delta i det internationella arbetet för att skapa ett gott skydd för barn i en globaliserad medievärld."

Än så länge har barn i Sverige inte ett "gott skydd i en globaliserad medievärld". Många barn känner till att de ska vara försiktiga i kontakten med personer de träffat på Internet, som exempelvis att de inte ska lämna ut personliga uppgifter och alltid ska vara två vid första personliga mötet. Det råder dock fortfarande stor brist på insikt om konsekvenserna av att lägga ut bilder på sig själv, använda webbkamera osv. Unga flickor beskriver att de är beroende av att lägga ut bilder på sig själva för att upprätthålla sitt självförtroende. Bilderna blir inte sällan sexualiserade och leder många gånger till alltmer utmanande bilder. En del ungdomar visar upp sig i webbkameran mot ersättning, ovetande om att bilden/filmen sparas och sprids för all framtid. Dessa bilder/filmer kan senare användas i utpressningssyfte, för att tvinga fram alltmer vågade bilder. Utpressningssituationen leder många gånger till att flickorna inte vågar berätta för någon anhörig på grund av skam och rädsla. Då frågorna inte heller berörs i skolundervisningen förebyggs varken liknande situationer eller hjälper de elever som drabbats.

Mot bakgrund av att tillgång till datorer och Internet finns i stort sett för alla skolelever, på alla skolor i Sverige idag och dagligen används i undervisningen, borde det vara en självklarhet att skolan tar sitt ansvar och lär eleverna hur de

ska förhålla sig till Internet. I en undersökning som genomfördes av Ecpat Sverige i augusti månad 2006, bland ungdomar i åldrarna 13-25 år, bekräftas att även ungdomarna själva anser att "säkert surfande på Internet – pedofila aktiviteter på Internet" är den viktigaste frågan att prioritera inom kommersiell sexuell exploatering och bör läras ut i skolan.

Kunskap om säkerhet på Internet bör därför läras ut så snart datorer används i undervisningen. Det räcker sammanfattningsvis inte att enbart eventuellt införa en kriminalisering av förövarnas beteende, s k grooming, utan förebyggande insatser måste också införas, genom den kunskapskanal i Sverige som når alla barn, d v s skolan.

Denna motion har lämnats in till riksdagen av sju ledamöter från samtliga riksdagspartier. Den har behandlats i utbildningsutskottet – betänkande 2006/07;UbU 8. Motionen avslogs då med hänvisning till att uppläggningsen av undervisningen är skolornas sak.

Jag anser att det är viktigt att politiker inte detaljstyr skolans undervisning. Däremot kan politiker visa en viljeinriktning utifrån den samhällsutveckling som ske. Internet idag är de facto både på gott och ont. I en tid då Internet är en självklar del i barnens verklighet är det av yttersta vikt att skolan – i samarbete med föräldrarna – sätter sig in i och även undervisar barnen om de faror som är kopplade till Internet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att verka för att barn får undervisning om säkerhet på Internet i skolan.

PS-yttrande Skol- och utbildningsfrågor allmänt, motion B1 – B44 och E48 yrkande 1

I **motion B1** föreslås att landsmötet ska uttala att alla barn ska ha samma rätt att välja skola, både inom och utom den egna kommunen, oavsett förutsättningar eller behov.

Naturligtvis ska valfriheten även gälla för elever i behov av särskilt stöd. I dag bestäms ersättningen genom överenskommelser mellan hemkommunen och den mottagande skolan. Det finns inga garantier för att det stöd eleven får i hemkommunen också följer med. Partistyrelsen vill förstärka elevernas rätt att välja och anser att det ska finnas en möjlighet att överklaga beslutet om ersättning, i fall det är uppenbart att eleven inte får det stöd som han eller hon hade fått i en av hemkommunens skolor. Regeringen har gett en utredare i uppdrag att föreslå hur en sådan överklagandemöjlighet kan utformas. Med detta anser partistyrelsen att **motion B1 ska anses besvarad**.

I **motion B2** föreslår motionären att landsmötet ska uttala att folkpartiet liberalerna är positivt till en skolpeng som är differentierad utifrån barnets behov av särskilt stöd.

Partistyrelsen delar i huvudsak motionärernas åsikter. I dag finns det inget enhetligt skolpengssystem. Alla kommuner har någon form av socioekonomiskt fördelningssystem mellan skolorna i kommunen, vilket gör att elever med behov av extra stöd kan få det. Med detta anser partistyrelsen att **motion B2 ska anses besvarad**.

I **motion B3** yrkar motionärerna att landsmötet ska uttala att svenskundervisningen ska utökas på gymnasiet. I **motion B4** föreslår motionären att tiden för matematik och svenska ska öka i grundskolan.

Kunskaper i det svenska är avgörande för att eleven ska klara kunskapsmålen i alla andra ämnen. Svenskämnet bör därför få en uttalad särställning i grundskolan. Den nya regeringen har föreslagit att mål i läsning, skrivning och räkning ska införas i årskurs tre, någonting som folkpartiet har förespråkat i många år. Eleverna bör därutöver få fler timmar i ämnet svenska. Det handlar både om mer tid för läsning och skrivning, men också om att stärka litteraturkunskapen. För att förbättra litteraturens ställning anser partistyrelsen att två separata betyg i svenskämnet bör införas: ett i svenska språket och ett i litteraturkunskap. På gymnasiet bör svenska även i framtiden vara ett kärnämne. För eleverna på de studieförberedande programmen ska fördjupningskurser i det svenska språket och i litteraturkunskap vara obligatoriskt. Det nu gällande betygssystemet lockar gymnasieeleverna att välja bort mer krävande kurser och ämnen till förmån för kurser av hobbykaraktär. Regeringen har föreslagit att ett nytt betygssystem ska införas. Från och med 2010 kommer också elever som läser fördjupningskurser i matematik att få extrapoäng vid antagningen till högskolan. Det höjer statusen på ämnet och får fler ungdomar att läsa mer matematik. Med detta anser partistyrelsen att **motionerna B3 och B4 ska anses besvarade**.

I **motion B5** föreslår motionärerna att landsmötet ska uttala att hemspråksundervisning ska erbjudas alla barn i behov av det, samt samordnas med och knyts till undervisningen i svenska.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas åsikter. Elever med annat modersmål än svenska och de nationella minoritetsspråken har redan i dag rätt till modersmålsundervisning, så länge språket talas i hemmet. Kommunen är skyldig att anordna modersmålsundervisning om det finns en lämplig lärare och minst fem elever önskar undervisning i språket. Partistyrelsen anser att dagens reglering är välavvägd och att rätten till modersmål inte behöver stärkas ytterligare. Med detta anser partistyrelsen att **motion B5 ska anses besvarad**.

I **motion B6** vill motionärerna att landsmötet uttala att skolstarten ska flyttas från genomsnittligt sju till sex års ålder.

Folkpartiet har under många år förespråkat skolstart från sex år. I princip alla sexåringar deltar sedan flera år i "sexårsverksamhet". Partistyrelsen delar åsikten att det nu är dags

att genomföra den formella övergången till generell skolstart från sex års ålder. Partistyrelsen anser med detta att **motion B6 ska anses besvarad**.

I **motion B7** yrkar motionären att ett nytt stycke om språk- och ämnesintegrerad undervisning ska skrivas in i parti-programmet, samt att landsmötet uttalar att språk- och ämnesintegrerad pedagogik ska bli en obligatorisk kurs vid landets lärarutbildningar.

Partistyrelsen anser att det behövs en tydlig rollfördelning mellan politiker och professionen. Skolpolitikerna ska ställa upp kunskapsmål, och sedan utvärdera om eleverna når dem. Professionen ska bestämma vilka pedagogiska metoder som skolan ska använda för att eleverna ska nå målen. Det vore olyckligt om vi som skolpolitiker skulle uttala vilka pedagogiska metoder lärarna ska använda – det är någonting som ska avgöras på den enskilda skolan, anpassat efter varje elev. Med detta anser partistyrelsen att **motion B7 ska anses besvarad**.

I **motion B8** föreslår motionären att folkpartiet ska utreda möjligheten att ge stödundervisning utöver ordinarie lektionstid.

Partistyrelsen delar motionärens syn på behovet av stödundervisning utöver ordinarie lektionstid. Elever är olika och behöver olika lång tid för att lära sig samma kunskaper. Några elever kan gå snabbare fram, samtidigt som andra behöver extra stöd, hjälp och tid. Under många år har folkpartiet förespråkade tydligare utvärdering av elevernas kunskaper så att extra stöd kan sättas in tidigare. Det extra stödet kan vara undervisning i mindre grupp med en speciallärare, läxläsningshjälp eller stödundervisning efter lektionstid. Det är upp till skolan och kommunen att avgöra vilken sorts stöd som passar bäst för den enskilda eleven. Det motionären föreslår är tillåtet redan i dag och bör uppmuntras. Med detta anser partistyrelsen att **motion B8 ska anses besvarad**.

I **motion B9** yrkar motionären att landsmötet ska uttala att skolplikten måste ses över för att tydliggöra föräldrarnas ansvar för sina barns skolgång.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärens problem-beskrivning och syn på skolk och olovlig frånvaro. Föräldrarna är huvudansvariga för sina barns skolgång. Utan föräldrarnas medverkan är det inte möjligt att upprätthålla skolplikten. I den nu gällande skollagen finns skrivningar om att vitesföreläggande mot föräldrar som inte tar sitt ansvar. Folkpartiet har också förespråkade att skolk ska noteras i elevernas terminsbetyg. Vissa föräldrar har dock inte möjlighet att hävda sig mot sina barn och då måste samhället träda in. Partistyrelsen anser med detta att **motion B9 ska anses besvarad**.

I **motion B10** föreslår motionärerna att det ska krävas godkänd behörighet för anställning som rektor i det svenska skolväsendet.

Partistyrelsen delar motionärernas syn på behovet av tydliga behörighetskrav för rektorer. Den nya regeringen har tillsatt en utredning som ska föreslå skärpta behörighetsregler och en förbättrad rektorsutbildning. Partistyrelsen anser med detta att **motion B10 ska anses besvarad**.

I **motion B11 och B17, yrkande 2**, föreslår motionärerna att landsmötet ska uttala att alla skolor ska kunna ge sina elever ett eget lovdagskonto. I **motion E48 yrkande 1** föreslår motionären att elever ska ges fem-tio valfria helgdagar per läsår att ta ut i samband med religiösa och nationella helger eller andra högtidsdagar.

Precis som motionären skriver ska alla barn kunna fira sina religiösa högtider tillsammans med sina föräldrar. Partistyrelsen utgår ifrån att alla rektorer och skolor respektera barnens religionsfrihet, samtidigt som man alltid måste se till att eleverna når skolans mål. Undervisningen får inte bli lidande på grund av att eleverna är frånvarande under en stor del av året. Partistyrelsen anser inte att det behövs några ytterligare statliga regleringar, utan att vi ska lita på att man lokalt kan göra professionella bedömningar. Med detta anser partistyrelsen **motion B11 och B17, yrkande 2, samt motion E48 yrkande 1 ska anses besvarade**.

I **motion B12** föreslår motionären att folkpartiet aktivt ska arbeta för att privatekonomi ska bli ett obligatoriskt inslag i högstadiet och gymnasieskolan.

Redan i dag ingår privatekonomi i ämnet Hem- och konsumentkunskap. Partistyrelsen anser därför att **motion B12 ska anses besvarad**.

I **motion B13** yrkar motionärerna att skolan ska vara skyldig att ge eleverna tre tvåveckors praoperioder inom olika yrkesområden, samt att en studie- och yrkesvägledare ska finnas på varje högstadieskola.

Partistyrelsen delar många av motionärens synpunkter. Av läroplanen framgår att den obligatoriska skolan ska samverka med arbetslivet och närsamhället i övrigt. Rektorn har ett särskilt ansvar för att samverkan med arbetslivet ska utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Det är upp till den enskilda skolan att välja arbetssätt som leder till att målen i läroplanen uppfylls. Det finns inga uttryckliga krav på att skolan skall genomföra s.k. praktisk arbetslivsorientering (prao). Prao genomförs ändå i många skolor som ett sätt att ge eleverna konkreta erfarenheter av yrkeslivet. Partistyrelsen anser att det ska finnas ett stort friutrymme för skolorna att själva utforma kontakterna med yrkeslivet och att den nu gällande regleringen därför är bra. Det gäller även studie- och yrkesvägledningen. Enligt läroplanen ska skolan sträva mot att varje elev inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden, få inblick i närsamhället och dess arbetsliv, samt få kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. För att utföra det uppdraget krävs

studie- och yrkesvägledare. Hur skolan sedan löser uppgiften är upp till varje enskild rektor. Med detta anser partistyrelsen att **motion B13 ska anses besvarad**.

I **motion B14** föreslår motionärerna att den kommunala skolpengen även ska få användas för studier i andra länder.

När en elev flyttar från landet upphör skolplikten. Det finns därför i dagsläget ingen skyldighet för kommunen att betala ut den kommunala skolpengen för skolgång i det nya landet. Inom EU har svenska medborgare rätt att få undervisning på samma sätt som medborgarna i mottagarlandet. För diplomatbarn och personer som är tillfälligt anställda på stora internationella företag finns svenska utlandsskolor som finansieras med statsbidrag. Om en elevs föräldrar betalar kommunalskatt i en viss kommun är det rimligt att tänka sig att man ska kunna ta med skolpengen under en tillfällig flytt. Partistyrelsen anser att motionärernas förslag är intressant, men att dess konsekvenser ytterligare måste utredas. Med detta anser partistyrelsen att **motion B14 anses besvarad**.

I **motion B15 yrkande 1-8, 10-12** föreslår motionären att landsmötet uttalar att obligatoriska ämnen på gymnasiet tas bort och i grundskolan de tre kärnämnen räcker som påtvingade, att anordnare av arbetsmarknadsutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, komvux, högskola och folkhögskola med plats över får erbjuda obehöriga sökande ett av en myndighet godkänt inträdesprov, att grundskoleinslaget "elevens val" innebär checkar för köp av utbildnings- och hobbyverksamhet, att grundskoleeleverna får rätt till betyg från och med ettan, att måltiderna på gymnasiet blir avgiftsfria, att bidragsberättigade vid av svenska staten godkänd utlandsskola är avgiftsbefriade därvid, att staten ger garantier till fristående kreditinstitut för studielån, att skolpersonal inte beslagtar ägodelar, att ingen elev stängs av från måltiderna, att grundskoleeleverna ges rätt till månatliga betyg, att hörande bör tillåtas vid dövskolor.

Partistyrelsen anser att grundskolan ska ge eleverna den bas de behöver för fortsatta studier och avvisar därför förslaget om endast tre kärnämnen i grundskolan. Partistyrelsen anser också att vi att vissa kärnämnen ska vara kvar på gymnasiet, till exempel svenska, engelska och matematik, och **avstyrker därför yrkande 1**. Partistyrelsen anser att det ska finnas tydliga förkunskapskrav till KY, komvux, högskolan och folkhögskolor, och **avstyrker därför yrkande 2**. Partistyrelsen anser att all undervisning i skolan ska hålla hög kvalitet och **avstyrker därför yrkande 3**. Partistyrelsen anser att betyg ska ges från sexan och **avstyrker därför yrkande 4**. Partistyrelsen anser att kommunerna själva ska få avgöra om man vill ta ut en kostnad för skolmåltiderna på gymnasiet, **yrkande 5 avstyrks därför**. Partistyrelsen yrkar **avslag på yrkande 6**. Folkpartiet har i motioner till riksdagen uttalat att CSN:s de facto-monopol på att erbjuda studielån på längre sikt måste brytas. Partistyrelsen **anser med detta att yrkande 7 ska anses besvarat**. Partistyrelsen anser att skolpersonalen ska få beslagta exempelvis mobiltelefoner då sådana stör undervisningen och **yrkar därför avslag på**

yrkande 8. Partistyrelsen avstyrker därutöver yrkande 10, 11 och 12.

I **motion B16 och i motion B17, yrkande 3**, föreslår motionärerna att landsmötet ska uttala att folkpartiet ska verka för ett förbud mot religiösa friskolor.

Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Konfessionella skolor får finnas, men de ska vara skyldiga att följa den svenska läroplanen. Om en skola ändå bedriver konfessionell undervisning, eller på något annat sätt bryter mot läroplanen, kan skolan förlora rätten till bidrag. Partistyrelsen anser att inspektionen av både kommunala och fristående skolor måste skärpas. Detta för att garantera att skolorna följer gällande lagar och regler. Därutöver ska konfessionella skolor vara skyldiga att redovisa all extern finansiering till Skolverket. Det ska till exempel inte vara möjligt att ta emot pengar från en stiftelse vars syfte uppenbarligen inte är förenligt med läroplanen. Partistyrelsens syn är att konfessionella friskolor även i fortsättningen ska få finnas i det svenska skolväsendet, men att extrema inslag inte ska vara tillåtet. Partistyrelsen föreslår att **motion B16 och motion B17, yrkande 3**, anses besvarade med partistyrelsens yttrande.

I **motion B17, yrkande 1**, vill motionären att skolavslutningar i religiösa lokaler ska avskaffas.

Två bärande principer för den svenska skolan tenderar att ställas mot varandra: värnandet av vårt gemensamma kulturarv å den ena sidan och det uttryckliga förbudet mot konfessionella inslag i utbildningen å den andra sidan. Debatten blir ofta positionerad och infekterad. Inget hindrar i dag en skola att förlägger en skolavslutning, eller något annat evenemang, till en byggnad för religiös verksamhet. Utformas skolavslutningen så att tonvikten inte ligger på religiösa inslag utan på traditioner, högtidlighet och den gemensamma samvaron, är en skolavslutning i kyrkan försvarligt. Det är inte byggnaden som är avgörande. Föräldrarna ska kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att de inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Detta gäller även för skolavslutningar, som ska vara en fin och stämningsfull ceremoni, öppen för alla skolans elever. Partistyrelsen föreslår att **motion B17 yrkande 1** ska anses som besvarad med detta yttrande.

I **motion B18** föreslår motionärerna att partiprogrammet ska slå fast att krav på tillgänglighet och användbarhet ska kopplas till godkännande att bedriva fristående skola.

Enligt skollagen har både kommunala och fristående skolor en skyldighet att ta emot alla elever, såvida det inte orsakar avsevärda ekonomiska eller organisatoriska problem. Det är inte möjligt att kräva att en friskola innan den har fått rätt till bidrag ska kunna redovisa vilka lokaler man avser att använda. Det är önskvärt att alla skolor, såväl kommunala som fristående, ska vara tillgängliga och kunna ta emot alla elever, men motionärernas förslag skulle kraftigt försvåra för

friskolor att få tillstånd. Med detta anser partistyrelsen att **motion B18 ska anses besvarad.**

I **motion B19** yrkar motionären att skillnader mellan det nationella ämnesprovet i engelska, matematik och svenska i årskurs 9 och slutbetyget ska uppmärksammas och förhindras.

Partistyrelsen delar i huvudsak motionärens åsikt. Samma kunskap ska ge lika betyg. För att garantera en rättvis och likvärdig betygssättning över hela landet har folkpartiet har länge drivit att det ska införas fler nationella prov i årskurs nio och att skolinspektionen ska skärpas. Alliansregeringen har också för avsikt att lägga förslag med den innebörden. Men därutöver krävs naturligtvis hela tiden ett aktivt arbete bland lärare med bedömningskriterier. **Med detta anser partistyrelsen motion B19 som besvarad.**

Motionären i B20 föreslår att en enhetlig betygsskala med 101 steg ska införas.

Den nya regeringen har föreslagit att en ny betygsskala ska införas mot slutet av mandatperioden. Det ska finnas fler steg. Betygsstegen ska uttrycka nivåer av kunskapskvalitet. Ju fler steg, desto svårare är det att distinkt kunna ange kunskapskraven. **Partistyrelsen avstyrker därför motion B20.**

I **motion B21** föreslår motionärerna att landsmötet ska uttala att inträde till studier inom kommunal vuxenutbildning ska möjliggöras redan från 18 års ålder.

Inget hindrar i dag en kommun från att ha mindre grupper i gymnasieskolan, med motiverade elever och lärare. Tvärtom finns det en stor lokal frihet. Det är också möjligt för en kommun att ha integrerade gymnasie- och vuxenutbildningsklasser. Partistyrelsen anser ungdomar under tjugo år ska tillhöra gymnasieskolan, eftersom vuxenutbildningen är till för vuxna. Vem som sitter i vilket klassrum är däremot en fråga för kommunen att bestämma. Med detta anser partistyrelsen att **motion B21 anses besvarad.**

Motionerna B22, B23 och B24 föreslår att skolan ska återgå till statligt huvudmannaskap. Det svenska skolväsendet kommunaliserades genom en uppgörelse mellan socialdemokraterna och centern 1990. Folkpartiet och moderaterna röstade emot denna reform. Våra skäl att motsätta oss kommunaliseringen var att skolan bör vara en nationell angelägenhet där likvärdighet är särskilt viktig.

Kommunerna hade även före 1990 ett delansvar för skolan, bl.a. genom inflytande över skolans infrastruktur; lokaler, skolskjutsar mm. Det har alltid ansetts vara ett väsentligt kommunalt intresse att kunna styra var skolor ska ligga samt vilka upptagningsområden och årskurser som skall finnas vid olika skolenheter.

Kommunaliseringen avsåg huvudansvaret för att läroplanens mål nås. I detta ligger bl.a. rekrytering och styrning av

rektorer, lärare och innehållet i deras uppgifter samt fortbildning.

Den borgerliga regeringen 91-94 rev inte upp kommunaliseringen, väsentligen på grund av centerpartiets motstånd.

Sedan 1990-talet måste konstateras att målpuppfyllelsen i svensk skola har sjunkit. Både Skolverket och OECD påtalar att svensk skola i presterar väsentligt lägre resultat än för 15 år sedan. Det vore inte korrekt att säga att detta enbart beror på kommunaliseringen, men det går inte att blunda för att folkpartiets farhågor har besannats. Orsakerna till de försämrade resultaten måste naturligtvis också sökas i den socialdemokratiska skolpolitiken. Såväl Skolverket som SCB konstaterar att skillnaderna mellan hur mycket resurser kommunerna satsar på skolan är stora.

Vid 2001 års landsmöte fördes resonemang om den ekonomiska likvärdigheten och beslutades att staten bör överta finansieringen genom en s.k. nationell skolpeng. Innebörden i detta beslut var att kommunerna skulle behålla huvudmannaskapet men staten skulle finansiera ungefär samma del av skolväsendet som staten finansierade före 1990. Skolans infrastruktur skulle alltså vara ett kommunalt ansvar.

I folkpartiets skolpolitik ingår i dag många inslag som skall förstärka den statliga styrningen, till exempel fler och tydligare nationella kunskapskrav i olika årskurser, nationella prov, distinktare betygssystem och vassare statlig inspektion.

Folkpartiet anser att statliga behörighetsregler ska skärpas, att en statlig lärarauktorisering ska införas och att lärarutbildningen ska styras upp mer. Att kommunerna i mycket hög utsträckning har monterat ned den kontinuerliga fortbildningen för svensk lärarkår, har lett till att regeringen nu tagit initiativ till "Lärarlyftet", som innebär att staten direktrikt ca en miljard kronor varje år för fortbildning av kommunalt anställd personal. Statlig rektorsutbildning och behörighetsregler för skolledare förebereds inom utbildningsdepartementet.

Motionerna anser att staten fullt ut bör överta ansvaret för svenskt skolväsende. Partistyrelsen kan se argument för ett sådant ställningstagande. Men det finns också invändningar. En stor omorganisation tar tid, energi och kostnader i anspråk som sannolikt kan användas bättre.

Partistyrelsen anser att det väsentligen finns tre huvudalternativ i den fråga motionären tar upp; för det första att åter förstatliga skolan och därmed återgå till den ansvarsfördelning mellan stat och kommun som gällde före 1990, för det andra att genomföra nationell skolpeng i huvudsak i enlighet med folkpartiets nuvarande ståndpunkt och för det tredje att avstå från förändringar och låta skolan förbli under kommunalt huvudmannaskap.

Partistyrelsen anser att regeringen bör tillsätta en utredning som väger alternativen om nationell skolpeng och att åter

förstatliga skolväsendet mot varandra. **Motionerna B22, B23 och B24 bör därmed anses besvarade.**

Motion B25 och B26 behandlar skolhälsovården. I motion B25 yrkar motionärerna att landsmötet ska besluta att skolhälsovården ska förstärks med personal med beteendevetenskaplig kompetens, att landsmötet beslutar verka för att skolhälsovårdens sekretess liksom anmälnings- och upplysningsskyldighet till socialtjänsten när barn misstänks fara illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt förtydligas i skollagen, att landsmötet beslutar verka för att skolläkare och skolsköterskor ska ha samma sekretess som kuratorer och psykologer, samt att landsmötet beslutar verka för att socionomer som arbetar i socialtjänstens barn- och familjegrupper eller motsvarande har sin arbetsplats där barnen finns – dvs. inom förskola och skola. I motion B26 föreslår motionären att landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för en garanterad sammanhållen skolhälsovård, att skolbarn ska få hjälp för psykiska problem av adekvat utbildad personal, samt att skollagen kompletteras med en bestämmelse om att det skall finnas kurator och psykologhjälp på landets alla skolor.

Många barn och ungdomar mår dåligt. En fungerande elevhälsa är en förutsättning för att skolan ska kunna ta sitt ansvar för elevernas välmående. I det skolpolitiska programmet från 2003 står det att ”Förebyggande åtgärder som en välfungerande elevvård bestående av skolkuratorer, psykologer och skolsköterskor ska finnas på alla skolor”. Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas synpunkter, och **motion B 25 yrkande 1 samt motion B26 yrkande 1 och 2, föreslås därför bifallas.** I regeringens skollagsarbete kommer frågorna om elevhälsovården och sekretess behandlas. Sekretessfrågor rymmer fler och mer komplicerade frågeställningar som först bör utredas, men partistyrelsen delar motionärernas viljeinriktning. **Motion B25 yrkande 2 och 3 bör därmed anses besvarade.** Den nya skollagen bör vara tydligare på de punkter som motionärerna tar upp, men partistyrelsen vill inte i förväg binda sig för så detaljerade krav som att personalen ska finnas tillgänglig på varenda skola. Partistyrelsen anser att **motionerna B25 yrkande 4 och B26 yrkande 3 med detta kan anses besvarade.**

I **motion B27** föreslår motionären att punkt 22 i skolprogrammet och punkt 22 i rättsprogrammet ska ändras.

Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärens synpunkter. Nästan alla skolor i Sverige har olika mobbningsplaner, men vi vet i väldigt lite utsträckning vilka som fungerar. Regeringen har gjort en satsning på att ta fram och informera om forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning. I framtiden ska skolorna vara skyldiga att använda de mobbningsprogram som Skolverket har kvalitetssäkrat. Partistyrelsen tillmötesgår motionärens yrkande 2 och 3 och föreslår att landsmötet, i anslutning till punkt 22 i skolprogrammet och punkt 22 i rättsprogrammet som behandlades av föregående landsmöte, gör ett landsmötesuttalande med följande lydelse:

”Mobbning är ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för andra människor. Det är viktigt att alla i skolan tydligt visa att mobbning aldrig kommer att accepteras. Forskning visar att mobbning kan halveras på kort tid. Alla skolor ska vara skyldiga att använda metoder mot mobbning som ger bevisad positiv effekt. Medlingsmetoder som går ut på att mobboffret gör eftergifter gentemot mobbarna får inte användas. Skolan ska ha möjlighet och skyldighet att förflytta mobbare om inga andra åtgärder hjälper.” **Motion B27 bör med detta anses besvarad.**

I **motion B28-B32** vill motionärerna att folkpartiet ska verka för en ändring av skollagen, så att kommunerna har en skyldighet att erbjuda barnomsorg även på obekvämt arbetstid.

Alla föräldrar ska kunna känna sig trygga med sina barns omsorg, även om de inte arbetar dagtid, måndag till fredag. Partistyrelsen anser därför att föräldrar som har behov av barnomsorg utanför reguljär arbetstid, och som inte kan lösa behovet av omsorg på annat sätt, ska få sitt behov prövat av kommunen. En kartläggning från Skolverket visar att det stora flertalet kommuner redan i dag anordnar barnomsorg på de tider som familjen har behov av. Ett antal kommuner hade dock beslutat att inte tillhandahålla omsorg på kvällar, helger och nätter. Folkpartiet bör lokalt verka för att kommunen erbjuder barnomsorg på obekvämt arbetstid, men det är inte önskvärt att i skollagen införa en generell rättighet. Förskolan har ett pedagogiskt uppdrag som nattomsorgen inte kan ta över. Med en generell rätt skulle kommunerna både bli tvungna att erbjuda förskoleverksamhet på dagtid och omsorg på kvällar och nätter. Det innebär ett stort ekonomiskt åtagande och skulle inskränka det kommunala självstyret. Den barnomsorgspeng som folkpartiet vill införa skapar stor valfrihet för föräldrar att också använda den på andra tider än traditionella öppettider. Med detta anser partistyrelsen att **motionerna B28-B32 ska anses besvarade.**

I **motion B33** yrkar motionären att föräldrarnas val av driftsform ska vara en rättighet som respekteras över tid och beaktas vid upphandling. Föräldrarna ska också garanteras flytträtt till tidigare vald driftsform.

Partistyrelsen delar i huvudsak motionärens synpunkter. Rätten att välja skola ökar mångfalden i utbildningsväsendet, skapar sund konkurrens och ger större möjlighet att utvecklas. Folkpartiet har alltid försvarat valfrihetsreformerna och förespråkat fri etableringsrätt för friskolor. Valfrihet förutsätter dock att det finns både kommunala och fristående skolor. Ett skolväsende med endast kommunala skolor ska inte ersättas med ett skolväsende med endast privata alternativ. Vid avknoppningar och upphandlingar bör kommunen alltid lyssna på lärarnas, elevernas och föräldrarnas åsikter. Avknoppning måste ske tillsammans med lärarkollegiet, inte mot dess vilja. Med detta anser partistyrelsen att **motion B33 ska anses besvarad.**

I **motion B34** föreslår motionären att folkpartiet ska verka för att barn får undervisning om säkerhet på Internet i skolan.

Partistyrelsen delar motionärens problembeskrivning. Nästan fyra av tio flickor i årskurs nio har det senaste året fått sexuella inviter från okända vuxna via Internet. Redan utsatta flickor är särskilt sårbara för sexuella kontakter och övergrepp via nätet. De vuxna utnyttjar dessa barns behov av bekräftelse. För att komma tillrätta med problemen har regeringen tillsatt en gemensamarbetsgrupp på Utbildningsdepartementet och Jämställdhets- och integrationsdepartementet som ska komma med förslag under 2007. Utgångspunkten är att föräldrarna har huvudansvaret för sina barns Internetanvändning på fritiden, men att även skolan måste kunna hantera de risker som finns och i undervisningen ta upp hur man ”surfar” säkert. **Partistyrelsen anser med detta yttrande att motion B34 ska anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar

1. **att** motion B1 anses besvarad
2. **att** motion B2 anses besvarad
3. **att** motion B3 anses besvarad
4. **att** motion B4 anses besvarad
5. **att** motion B5 anses besvarad
6. **att** motion B6 anses besvarad
7. **att** motion B7 anses besvarad
8. **att** motion B8 anses besvarad
9. **att** motion B9 anses besvarad
10. **att** motion B10 anses besvarad
11. **att** motion B11 anses besvarad
12. **att** motion B17, yrkande 2, anses besvarad
13. **att** motion E48 yrkande 1 anses besvarad
14. **att** motion B12 anses besvarad
15. **att** motion B13 anses besvarad
16. **att** motion B14 anses besvarad
17. **att** motion B15, yrkande 1-6, 8, samt 10-12 avslås
18. **att** motion B15, yrkande 7 anses besvarad
19. **att** motion B16 anses besvarad
20. **att** motion B17, yrkande 1, avslås
21. **att** motion B17, yrkande 3, anses besvarad
22. **att** motion B18 anses besvarad
23. **att** motion B19 anses besvarad
24. **att** motion B20 avslås
25. **att** motion B21 anses besvarad
26. **att** landsmötet uttalar att regeringen bör initiera en utredning där skolans framtida huvudmannaskap övervägs
27. **att** motion B22 anses besvarad
28. **att** motion B23 anses besvarad
29. **att** motion B24 anses besvarad
30. **att** motion B25 yrkande 1 bifalls
31. **att** motion B25 yrkande 2 anses besvarat
32. **att** motion B25 yrkande 3 anses besvarat
33. **att** motion B25 yrkande 4 anses besvarat
34. **att** motion B26 yrkande 1 bifalls
35. **att** motion B26 yrkande 2 bifalls

36. **att** motion B26 yrkande 3 anses besvarat
37. **att** motion B27 yrkande 1 anses besvarad
38. **att** motion B27 yrkande 2 och 3 bifalls
39. **att** landsmötet gör ett uttalande som preciserar punkt 22 i skolprogrammet och punkt 22 i rättsprogrammet från 2005, med följande lydelse:
”Mobbning är ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för andra människor. Det är viktigt att alla i skolan tydligt visa att mobbning aldrig kommer att accepteras. Forskning visar att mobbning kan halveras på kort tid. Alla skolor ska vara skyldiga att använda metoder mot mobbning som ger bevisad positiv effekt. Medlingsmetoder som går ut på att mobboffret gör eftergifter gentemot mobbarna får inte användas. Skolan ska ha möjlighet och skyldighet att förflytta mobbare om inga andra åtgärder hjälper.”
40. **att** motion B28 anses besvarad
41. **att** motion B29 anses besvarad
43. **att** motion B30 anses besvarad
44. **att** motion B31 anses besvarad
45. **att** motion B32 anses besvarad
46. **att** motion B33 anses besvarad
47. **att** motion B34 anses besvarad

Forskning och högre utbildning

Motioner B35 – B42

B35 Utbildningen måste riva klassgränser!

Peter Giesecke, Liberala studenter, Anna Neuman, Liberala studenter, Andrei Muntmark, Liberala studenter

Pengar, sociala koder och kontaktnät är till viss del något vi ärver av våra föräldrar. Därför ser vi fortfarande ett klassamhälle i Sverige, trots att de formella förutsättningarna för att skapa sitt liv är desamma för varje individ. Här spelar utbildningssystemet en central roll, både som verktyg för att underlätta för förändring och som mätare för var vårt land står idag. Så hur ser det ut i på svenska högskolor år 2007? Tja, efter snart femtio år med ett kostnadsfritt utbildningssystem och generösa studiemedelsmöjligheter kan man som liberal tycka att gamla strukturer borde ha brutits ner. Men så verkar inte vara fallet. Ganska många ungdomar från arbetarmiljö går visserligen vidare till högre studier, men på de utbildningar som leder till samhällets maktpositioner (civilingenjörsprogrammen, juristutbildningarna, de tunga ekonomiutbildningarna t.ex) är de försvinnande få, några enstaka procent bara. Däremot är de desto fler på de kortare utbildningar som ger dålig ekonomisk utdelning och små chanser till inflytande i samhället. Det är tydligt att den som saknar akademikerföräldrar tenderar att göra mindre upplysta val när det kommer till utbildning – åtminstone om man ser till saker som makt och pengar. Vilket väl i grund och botten är just vad det handlar om när man talar om klass?

Behöver det vara så här? Absolut inte! Vi liberaler menar att begåvning är en egenskap som inte respekterar klassgränser. Kan vi bara låta individens begåvning få större genomslag så kommer den sociala rörligheten i Sverige att öka. Men hur

ska vi gå tillväga? De ekonomiska förutsättningarna för dagens studenter kunde knappast vara bättre, med gratis undervisning och ett relativt generöst studiemedelssystem. Med minst en högskola i varje län lär det heller inte vara tillgängligheten det är fel på.

Nej, det är informationen som måste bli bättre. Den tjej eller kille som idag tar studenten vet ofta för lite om vad det innebär att läsa vidare – åtminstone om inga högutbildade föräldrar finns som kan ge stöd och råd. Han eller hon kan visserligen bläddra igenom VHS-katalogen och se vad som erbjuds, men flera viktiga saker berörs inte där. Leder utbildningen till jobb? Är det bättre att läsa ett visst program i Falun än i Jönköping? Vilken lön får man? Hur ser karriären ut på sikt? Folkpartiet har redan lanserat ett utmärkt förslag om att upprätta ett kvalitetsinstitut som ska bedöma varje utbildning för sig. Men det gäller då att dels inkludera de parametrar som är viktiga för de blivande studenterna, dels att se till så att informationen verkligen når dem. Partiprogrammet förordar i nuläget att en sådan kvalitetsgranskande instans måste vara obunden till Högskoleverket, något som LS inte håller med om.

Yrkande:

- 1. att** andra meningen, tredje stycket under rubriken "Högskolan" stryks och ersätts med:
Ett kvalitetsinstitut ska granska standarden på landets högskoleutbildningar, program och kurser.
- 2. att** följande meningar tillfogas efter andra meningen, tredje stycket under rubriken "Högskolan":
I kvalitetsbegreppet ingår utbildningarnas utformning men också aspekter såsom studenternas anställningsbarhet och karriärmöjligheter. För att främja den sociala rörlighet som den högre utbildningen skapar måste information om dessa faktorer spridas bättre till blivande studenter.

B36 Fri forskning

Ana Maria Narti, Stockholm, Yvonne Rosenthal, Stockholm

Få frågor är så svåra att besvara som frågorna om relationen mellan vetenskap och politik. Å ena sidan är vi alla överens om att relationerna är nödvändiga, eftersom de lösningar som vetenskapen finner bär oss alla närmare sanningen – utan något som helst anspråk på en enda allomfattande sanning. Å andra sidan vet de flesta av oss att denna relation inte alls är ofarlig. Vi vet att vetenskapen mycket ofta överraskar sig själv med sina upptäckter och uppfinningar, att det okända och dykningen i det okända är andarna som styr forskningen och att man alltså på förhand inte kan veta vart vetenskapen för oss och vad vi kan och får kräva när det gäller resultaten av forskarnas ansträngningar. Och många vet också – hoppas jag – att politiska befallningar riktade till vetenskapen leder till katastrofer. De av oss som har erfarenhet av totalitära samhällen kan vittna om detta. Det räcker att citera de fantasiteorier som Stalin ville vara ledande inom biologi eller språkvetenskap, den s.k. rashygien som betraktade sig själv som en högt stående vetenskap i Nazi Tyskland men inte bara

där, eller de beställningar som Mao sände till jordbruk och industri i tron på att själv besitta den yttersta kunskapen om samhälle och natur.

Att vetenskapen behöver politiker är självklart åtminstone om den offentliga finansieringen utgör en avgörande del i kunskapens ekonomi, vilket händer i många demokratier. Att politiker som delar ut stora belopp till utbildning och forskning får möjlighet att ställa krav är lätt att förstå. Men hur ska man stänga vägen för orimliga eller direkt destruktiva krav? Hur ska man undvika de stora misstag som inte bara totalitära despoter utan också upplysta demokratiska ledare har begått när det gäller hemskheter som t ex de svenska steriliseringarna? En första startpunkt för denna diskussion bör då vara antagandet att politikens relationer till vetenskapen behöver vara ytterst ödmjuka, lösa, flexibla, följsamma men att de ändå bör öppna rum för frågor och kritik. Alltså: Absolut inte styrning av vetenskapen utan dialog och ständig ömsesidig granskning.

Sedan bör vi komma ihåg att denna relation klär sig i helt olika skepnader beroende på vilka vetenskapsgrenar vi talar om. När det gäller naturvetenskapliga områden kan man inte upprepa tillräckligt ofta att politikens förmåga att ta ställning är ytterst begränsad. Det räcker med att ta upp det kända exemplet, Einsteins relativitetsteori: den skulle aldrig ha fått erkännande och finansiering från ett offentligt organ när den formulerades, eftersom ingen utomstående från starten kunde förstå teorin. Det enda politiken kan göra i förhållande till naturvetenskapen är att förstärka utbildningens och forskningens ekonomiska bas och störa lärare och forskare så lite som möjligt.

Ungefär samma kriterier borde styra politikens ställningstagande till humaniora och konstvetenskap. Egentligen är detta kunskapsfält ännu svårare att utifrån få grepp om än naturvetenskaperna, inte så mycket därför att man inte på förhand kan gissa vilket arbete som i nära eller avlägsen framtid kommer att bli viktigt, utan därför att humaniora och konstvetenskap rör sig så långt borta från den vardagliga nyttan. Man kan aldrig räkna fram vilka fördelar djup och bredd kunskap inom olika språk och fungerande flerspråkighet ger en viss nationell ekonomi, men det är ändå uppenbart att ett samhälle stängt inom ett enda språk tvingas betala ett högt pris bl a för ständigt återkommande och allt intensivare krav på tolkning och översättningar. Det är också omöjligt att kalkylera de vinster som rikedomerna på konstnärlig erfarenhet kan uppbära i ett lands ekonomi, men vi vet att det sociala klimatet alltid påverkas positivt av ett rikt kulturliv. Det som politikerna behöver komma ihåg när de bestämmer storleken på anslag för humaniora och konstvetenskap är att helt bortse från trånga nyttekriterier och tänka på en omfattande men svårdefinierad påverkan över hela det sociala livet. Och tyvärr måste man i dag säga att Sverige saknar detta tänkande, att både humaniora och konstvetenskaperna tvingas till ett slags kroniskt tiggeri, vilket självklart är skadligt för hela samhällsklimatet.

Inom samhällsvetenskapen stöter vi på helt andra problem. Frestelsen är stor där att snabbt hämta in stödargument för den egna ideologin från en forskning och en utbildning som står nära det egna politiska programmet. Denna helt förödande ömsesidiga påverkan har ägt rum i Sverige mellan en viss inriktning inom pedagogiken och skolpolitiken. Från och med mitten av 60-talet och fram till i dag har den s.k. progressiva pedagogiken ritat utvecklingslinjerna för den socialdemokratiska skolpolitiken. Under decennier har denna attityd varit stark och till och med de borgerliga partierna länge lät sig dras in i samma ström. Den forskning som bygger på föreställningen om nästan total frihet för barnen under uppväxttiden, på en stor rädsla för strukturerad undervisning inom teoretiska ämnen – som anses utgöra överklassens arv, alltså vara främmande för arbetarklassen – och på strävan att minska lärarens roll i skolan har dikterat en hel kedja av skolreformer. Alla andra inriktningar inom forskningen har fullständigt nonchalerats av statsmakten.

Resultaten av denna starka ideologisering av skolan ser vi tydligt i dag, när så många barn och så många ungdomar inte klarar av att själva hämta den kunskap som skolan vägrar förmedla. I denna styrande och nästan religiösa bild av en helt ny skola har många märkliga ingredienser blandats. Ett intressant element i det är en felaktig tolkning av Pierre Bourdieus kultursociologi som aldrig någonsin har propagerat för manipulationer med skolämnen eller talat för försök att åstadkomma en social revolution genom en total omstrukturering av utbildningssystemet. Ett annat typiskt drag i denna skolideologi är dess absoluta oförmåga att ompröva egna attityder eller ens ifrågasätta dem. I USA kunde en och samma skolforskare publicera två böcker som erbjöd motsatta uppfattningar om skolan. Neil Postman publicerade 1967 – tillsammans med en medförfattare – boken ”Teaching as a Subversive Activity” men 1979 skrev han ensam ”Teaching as a Conserving Activity”. Ingen självkritik eller självgranskning går att upptäcka någonstans i den dominerande svenska skolforskningen samtidigt som djupgående studier – i t ex Inger Enkvists böcker – ignoreras systematiskt både av ledande skolpolitiker och av ledande lärarutbildare.

En sådan symbios mellan samhällsvetenskap och politik är skadlig. Den tvingar in forskningen i en enda fåra, skapar ett intolerant klimat, ger upphov till själv censur och strävar efter att kväva all kritik. Och samhällsvetenskapen kan inte förnya sig utan ständig kritisk prövning. Här borde politiken helt ändra inställning. I stället för att klänga sig fast vid en enda teoretisk modell som lovar förstärka den egna ideologin borde politikerna ständigt och envist försvara vetenskapliga arbeten som bygger på många och djupt olikartade teoretiska synsätt, i stället för att sortera bort all forskning som inte bekräftar de egna föreställningarna borde de uppmuntra och stödja forskare och lärare som ständigt söker mångfald, motsättningar, kontraster mellan arbetsmetoderna, nya synsätt, överraskningar. Och en sund förebyggande åtgärd mot åsiktsmonopol inom vetenskapen skulle mångfalden av finansieringskällor erbjuda. Om pengar för forskning inte enbart kommer från det offentliga eller från forskargrupper närstående den politiska makten, om det privata näringslivet

blir intresserat att erbjuda donationer också till samhällsvetenskap, humaniora och konstavetenskap – och detta intresse kan väckas bara av rätten till betydande skatteavdrag för sådana donationer – då blir det betydligt svårare för maktgrupper att upprätthålla en enda politiskt korrekt modell för tänkandet.

En sida av relationen vetenskap-politik har med en tredje part att göra – medierna. Det finns inom vetenskapsvärlden och också i medierna s.k. trender, dominerande strömmar av åsikter och synsätt och de kan gömma undan forskning som inte stämmer med den starkaste trenden och lyfta fram arbeten som kanske inte alls är av särskilt hög kvalitet. Under 70-talet var det marxismen som styrde debatten inom samhällsvetenskap och humaniora, sedan kom postmodernismen och dekonstruktionen och efter det hade vi under 90-talet ett slags nyuppvaknande av intresset för ekonomiska mått sträckta över alla sorters kunskapsfält. Här borde vi som arbetar politiskt se till att tendensen till åsiktsmonopol ständigt bryts. Den kanske lämpligaste metoden för detta är en ständig inhämtning och spridning av nya metoder och analysmodeller från vetenskapens fält.

Sedan kan hela debatter förstöras av mycket vinklade polemiska gräl i vilka personlig prestige och maktkamp blir uppenbara. Det finns inga gräl som är så bittra och orättvisa som akademiska gräl. Så hände när Mona Sahlin bestämde sig för att ingripa i en konflikt kring utredningen om integration och makt. När hon ersatte den redan nyutnämnda utredaren med en annan blåste en hel medial storm upp. Den nye utredaren beskrevs som en politisk lakej till socialdemokraterna och smutskastades utomordentligt. Nu är den nya utredningen redan publicerad och det visar sig att den innehåller en svidande kritik mot just den svenska socialdemokratiska integrationspolitiken – kanske den mest allvarliga kritik som någonsin har formulerats i Sverige. Men just när man inte längre har möjlighet att angripa den ledande utredaren och sätta i gång en skandal kring hans person, just då är det ganska tyst kring många nya och spännande analyser i utredningen. Denna mediernas småaktiga attityd skadar självklart både vetenskapen och politiken. Hur ska vi lyckas befria oss från sådana attityder – detta är svårt att veta. Ett botemedel kan bestå i en omfattande och systematiskt populärvetenskaplig övervakning av samhällsvetenskapens och humanioras nya publikationer. I Kanada avslutas nu det stora forskningsprojektet Metropolis – en långvarig och djupgående kedja av studier om det kanadensiska samhället i dag. Ett viktigt moment i arbetet består i ständigt återkommande arbetsmöten mellan forskarna, politiker och representanter för väldigt många fria föreningar. På så sätt undviker man att nya vetenskapliga rön förblir okända eller nonchaleras av ideologiska skäl samtidigt som en sund dialog med beslutande grupper och hela det civila samhället garanteras.

Denna text börjar med att påminna inte bara om totalitära terrorregimer som förstärkte sina positioner med vetenskapens hjälp utan också om de tragiska svenska steriliseringarna. I centrum av texten står de tragiska misstag som begicks i skolpolitiken under decennierna med

åsiktsmonopol på pedagogikens område – misstag som absolut inte får upprepas. Motionen slutar med att en gång till påminna om de faror som lurar bakom politikens sträva att bestämma om vetenskapen eller direkt utnyttja vissa vetenskapliga teorier i det sociala livet. Politiken är skyldig att respektera vetenskapens tankefrihet: den får inte söka i vetenskapen vinster för den egna ideologin och den får inte heller se vetenskapen som ett redskap för de egna ambitionerna inom den sociala ingenjörskonsten.

Yrkanden:

Partiprogrammet bör innehålla nya punkter i anknytning till avsnittet ”Den växande människan” (underrubrik ”Kunskap”):

- skattelättnader för privata donationer till forskning inom samhällsvetenskap, humaniora och konstvetenskap;
- nya initiativ inom regeringens globaliseringsarbete med syfte på kontinuerlig inhämtning och spridning av kunskap om en mångfald av nya modeller inom vetenskapsteorin;
- ständiga arbetsmöten mellan forskare, politiker, representanter för det civila samhället och medierna med syfte att bredda och fördjupa allmänhetens kunskap om utvecklingen inom olika vetenskapliga fält (enligt den kanadensiska ”Metropolis” modellen);
- intensifiering och generös finansiering av rika publikationer om populärvetenskapen,
- stimulans för folkrörelser som engagerar sig i arbetet med populärvetenskap.

B37 Uppvärdera humaniora

Cecilia Wikström, Uppsala

Humanistiska ämnen som historia och litteratur är grunden för den liberala folkbildningstraditionen och har möjliggjort för kvinnor, invandrare och arbetarklassens barn att hävda sina demokratiska rättigheter. Det borde finnas större möjligheter för lärosäten att erbjuda alla heltidsstudenter, oavsett val av program, högkvalitativa kurser i humaniora.

Den socialdemokratiska politiken innebar en rad försämringar för svensk humaniora. Bildningsidealet monterades ned från grundskolan och gymnasiet och gjorde eleverna sämre förberedda för akademiska studier än någonsin förut. Utbyggnaden av studieplatserna skedde på bekostnad av kvaliteten i undervisningen. Fakulteterna har inte fått tillräckliga egna anslag vilket gjort forskare beroende av snåriga ansökningsförfaranden.

Folkpartiet har i regeringsställning aviserat viktiga reformer som stärker grundskolan, kraftigt ökar resurserna till humaniora och stärker universitetens frihet och självstyre. Men vi får inte nöja sig med att vara bättre än den socialdemokratiska regeringen. Målet bör vara att ordentligt höja humanioras ställning på våra lärosäten. Det är inte acceptabelt att elever som läser humaniora på heltid endast får några få timmar lärarledd undervisning i veckan. Vi behöver skapa förutsättningar för en fri, nyskapande och internationellt konkurrenskraftig forskning i humaniora.

Litteraturprofessor Ebba Witt-Brattström beskriver situationen på följande vis: ”I synnerhet humaniora måste uppvärderas och få kostna. Att strunta i humanioras överlevnad är inte bara att strunta i mänskliga erfarenheter i historien, utan framförallt att aktivt stödja en samhällsutveckling som inte räknar med människor i framtiden.”

På samma sätt som naturvetare och tekniker måste ha tillgång till laboratorier och tid för experiment behöver humanister bibliotek och lärarledda seminarier för att kunna bedriva en meningsfull forskning och utbildning.

Yrkande:

Att följande skrivs in i partiprogrammet:

1. att fp verkar för att lärosäten ska kunna höja kvaliteten i undervisningen i humanistiska ämnen.
2. att fp verkar för att lärosäten ska kunna erbjuda högkvalitativa kurser i humaniora för alla studenter.

B38 Mer och bättre klinisk medicinsk forskning i Sverige

Margareta Blombäck, Stockholm

Under senare år har speciellt klinisk medicinsk forskning sackat efter i Sverige. Vi kommer under följande år att hamna ännu lägre i poängsättningsskalan. Detta har flera orsaker. Pressen från sjukvården på läkare, som vill forska har, till följd av budgetproblem blivit mycket hårdare, industrier som tidigare stött läkemedelsforskning har flyttat ut, statliga anslag har inte ökat i tillräcklig grad och läkarna/forskarna måste nu dessutom betala rekordhöga lokalhyror förutom overhead kostnader till universiteten ur sina snålt tilltagna forskningsanslag.

Under Erlanders tid var forskningen fri och anslagen räckte. Säkert finns många läkare som vill fortsätta att forska och antalet har säkert mångdubblats sedan den tiden. Eftersom utvecklingen av medicinsk diagnostik, teknik och läkemedel går framåt med hög hastighet behövs såväl basal forskning som tillämpad forskning. Detta avser exempelvis forskning för att tidigt upptäcka en hotande hjärtinfarkt eller stroke så att förebyggande insatser kan sättas in i tid. Medel behövs framför allt till att finansiera tid men också instrument och analysmaterial.

Ett fåtal forskare är förunnat att få medel från Vetenskapsrådet eller andra statliga myndigheter. Hade inte t.ex. Riksföreningen mot Cancer eller Hjärt-Lungfonden funnits hade mycket forskning strypts i sin linda.

Nu har många som trots den hårda arbetsbördan i sjukvården blivit beroende av att tigga medel från industrin vilket ger ett starkt beroende.

I USA och säkert många andra länder finns avdragsrätt för gåvor till forskning. Hur stora är möjligheterna till detta i vårt land? När förmögenhetsskatten avvecklas förväntas många ta hem sina förmögenheter eller delar därav. Här finns en möjlighet att kanalisera dessa till forskning och utveckling

genom att skapa ett system som ger skattebefrielse för vissa gåvor. På det sättet skulle samhället återvinna något av den skatteabsolution som förutskickats.

Yrkande:

1. **att** landsmötet tillser att en utredning över den finansiella situationen för forskning i Sverige ses över och att man framför allt undersöker möjligheten till skatteavdrag för gåvor till forskning.

B39 Bättre villkor för doktorander

Anna Neuman, Liberala studenter, Andrei Muntmark, Liberala studenter, Robert Brunström, Göteborg

En mycket stor del av Sveriges doktorander finansierar sin forskarutbildning med så kallat utbildningsbidrag under en del av tiden. Då utbildningsbidrag per definition inte är någon anställning blir doktoranderna betydligt billigare arbetskraft än om de hade haft en doktorandtjänst. Efter att ha investerat minst fyra år och över 200 000 kronor i form av studieskulder för en grundutbildning utför doktoranden ett arbete men får ändå betalt genom ett bidrag på 14 900 kronor före skatt. Bidraget är inte underlag varken för sjukpenning eller för a-kassa.

Utöver detta är närmare 2000 doktorander försörjda genom stipendier. Stipendier är inte heller de sjukpenninggrundande och innebär ytterligare otrygghet för doktoranden, då det inte är reglerat vad som skall ske med stipendiet vid sjuk- eller föräldraledighet.

Dessa forskare, som idag ersätts genom bidrag eller stipendier, utför precis samma arbete som de med doktorandtjänst men tjänar flera tusen kronor mindre per månad. Det som universitet och högskolor sparar i form av uteblivna löne- och anställningskostnader får doktoranden betala för i form av lägre ersättning och försämrade sociala förmåner.

Det är inte löneskillnaden som är det största problemet, utan doktorandernas otrygga situation. Exempelvis är de flesta personer som genomgår forskarutbildning i den tid av livet då de vill skaffa barn, men att bilda familj är svårt för den som är försörjd genom utbildningsbidrag. Dessa dåliga villkor måste lösas genom att samtliga doktorander erbjuds anställning i form av doktorandtjänst eller att sociala förmåner garanteras på något annat sätt. Annars kommer duktiga studenter att avskräckas från att påbörja en forskarutbildning.

Om kvaliteten och statusen på svensk forskning skall öka är det därför vår bestämda uppfattning att utnyttjandet av underbetalda doktorander måste avslutas.

Yrkande:

1. **att** åttonde meningen i fjärde stycket under rubriken "Högskolan" i partiprogrammet ändras till "Alla doktorander skall erbjudas doktorandtjänst."

B40 Minska det statliga ägandet av svenska lärosäten!

Peter Giesecke, Liberala studenter, Anna Neuman, Liberala studenter, Andrei Muntmark, Liberala studenter

De flesta större högskolor och universitet i Sverige ägs av staten. Tidigare tillsattes deras styrelser också av regeringen, något som allianspartierna nu på ett föredömligt sätt satt stopp för. Men det finns ingen anledning till att inte gå längre i befriandet av landets akademi. Goda förebilder så som Chalmers tekniska högskola och Handelshögskolan i Stockholm visar att självständigt ägda lärosäten kan nå minst lika stora framgångar som sina statligt ägda motsvarigheter. Jönköpings högskola, som på kort tid nått internationell ryktbarhet trots avsaknad av gamla lagrar att vila på, är ett ännu bättre exempel.

Trenden är tydlig: ju mindre statlig inblandning desto bättre utbildning och forskning. Huruvida ägandet sedan ska vara i form av stiftelser, bolag eller liknande är mindre viktigt och får bedömas från fall till fall.

Yrkande:

1. **att** följande mening infogas efter andra meningen i sjätte stycket under rubriken "Högskolan":
"De statligt ägda lärosäten som så önskar ska i möjligaste mån beviljas självständigt ägande."

B41 Instans för utredning av oredlighet i forskningen

Barbro Westerholm, Stockholm

Från den 1 september 2006 finns en ny paragraf i Högskoleförordningen som fastslår att varje högskola har skyldighet att utreda misstanke om oredlighet i forskningen. Det här är positivt men otillräckligt. Nedan redovisas sex skäl för att en central, oberoende instans behöver inrättas för att ta hand om ärenden som idag inte täcks av lagstiftningen

1. Långtifrån all forskning bedrivs vid universitet och högskolor. Svensk forskning bedrivs också inom industrin och vid olika offentliga och privata institut.
2. Långtifrån all universitetsforskning bedrivs vid ett universitet eller en högskola. Samarbete mellan olika universitet och högskolor och med industrin är vanligt. Vem ska då ta det odelade ansvaret för att utreda misstanke om forskningsfusk?
3. Liknande fall av misstänkt forskningsfusk kan bli olika bedömda om varje högskola ska göra sin egen utredning. Det som vid en högskola anses som normal praxis kan vid en annan bedömas som ett svårt övertramp.
4. Det är inte alla brott mot god forskningssed som begås av enstaka personer. En hel forskningsmiljö kan vara genomsyrad av dålig praxis. Den inom gruppen som vill rätta till detta kan ha svårigheter att anmäla det hela till sin chef.
5. Svensk och internationell erfarenhet visar att rektorer och andra chefer inte alltid är benägna att lyfta fram oredligt förfarande i forskningen i ljuset. Det finns

många exempel på att både äldre erfarna forskare och unga doktorander inte vågat göra en anmälan till sin chef av rädsla för att själva råka illa ut.

6. Det kan finnas ekonomiska skäl för en högskolerektor att blunda för eventuella avvikelser från god sed i forskningen. Högskolorna konkurrerar om pengar och anseende och avslöjande om forskningsfusk skulle kunna skada högskolans rykte.

Vetenskapsrådets expertgrupp

Vetenskapsrådet har sedan 2002 haft en egen expertgrupp som på begäran från rektorer vid universitet och högskolor utrett anmälningar om misstänkt forskningsfusk eller brott mot god vetenskaplig sed. Antalet ärenden har inte varit stort men de har spänt över hela fältet av vetenskaplig oredlighet. En begränsning i gruppens arbete är att den bara får utreda anmälningar från rektorer eller motsvarande. Ett tiotal anmälningar som kommit direkt från enskilda forskare som inte fått gehör från sina överordnade har därmed inte kunnat behandlas. Hälften av dessa borde enligt några av rådets ämnesexperter ha utretts.

En oberoende instans med brett mandat bör inrättas

En diskussion pågår mellan Vetenskapsrådet och Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) angående hantering av oredlighet i forskningen. Denna diskussion drar enligt uppgift ut på tiden vilket är olyckligt då frågor om oredlighet inom forskning måste hanteras på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för forskningen bevaras. Detta är nödvändigt för vetenskapens förankring i ett demokratiskt samhälle.

För att få ett heltäckande system för utredning av misstänkt oredlighet i forskningen behövs en central instans dit forskningsinstitutioner utanför universitets- och högskolevärlden samt enskilda kan inrapportera misstänkta fall. Så är det ordnat i många andra länder. I t.ex. Norge har inrättats en "Nationell kommitté för granskning av oredlighet i forskning". Givetvis bör denna instans också stå öppen för anmälningar från universitet och högskolor. Folkpartiet bör verka för att en sådan oberoende instans inrättas också i Sverige.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att folkpartiet ska arbeta för att en central, oberoende instans inrättas med uppgift att utreda misstankar om oredlighet i forskningen.

B42 Studentinflytandet

Peter Giesecke, Liberala studenter, Andrei Muntmark, Liberala studenter, Anna Neuman, Liberala studenter

Andra stycket i partiprogrammet, under rubriken "Högskolan", lyder så här:

Studenterna måste ges mer makt över sin studiesituation. Genom en studentpeng blir det studenternas val som avgör fördelningen av utbildningsplatser mellan olika lärosäten och ämnesdiscipliner. Studenternas rättigheter måste stärkas. Varje institution skall upprätta ett studentkontrakt i vilket

studentens rättigheter och skyldigheter slås fast. Kårobligatoriet strider mot den grundlagsskyddade föreningsfriheten och skall därför avskaffas.

När man talar om inflytande så brukar man nämna två möjligheter: "Exit" (att rösta med fötterna) och "voice" (att försöka påverka aktivt). Den ovan nämnda studentpengen är ett bra exempel på exit-metoden och bör därför stå kvar. Idén om ett studentkontrakt är inte dum men LS har hittills inte erfarenhet att några initiativ till ett sådant har tagits från ledande folkpartister. Stycket om kårobligatoriet är för övrigt inte så aktuellt i sin nuvarande lydelse, eftersom det snart ska avskaffas.

Alltså saknas något om vår syn på studenternas möjligheter till "voice". LS uppfattning är att studentinflytandet på något vis måste säkras när kårobligatoriet försvinner. Därför föreslår vi en ny lydelse enligt nedan.

Yrkande:

1. att tredje meningen i andra stycket under rubriken "Högskolan" i partiprogrammet stryks.
2. att femte meningen i andra stycket under rubriken "Högskolan" i partiprogrammet ändras till: "Nya möjligheter till studentinflytande måste säkras i och med kårobligatoriets avskaffande."

PS-yttrande Forskning och högre utbildning, motion B35 – B42 samt B15 yrkande 9

I **motion B35** föreslår motionärerna att andra meningen, tredje stycket under rubriken "Högskolan" stryks och ersätts med "Ett kvalitetsinstitut ska granska standarden på landets högskoleutbildningar, program och kurser", samt att följande meningar tillfogas efter andra meningen, i tredje stycket, "I kvalitetsbegreppet ingår utbildningarnas utformning men också aspekter såsom studenternas anställningsbarhet och karriärmöjligheter. För att främja den sociala rörlighet som den högre utbildningen skapar måste information om dessa faktorer spridas bättre till blivande studenter. Partistyrelsen delar i allt väsentligt motionärernas åsikter och **tillstyrker motion B35**.

I **motion B36** föreslår motionärerna flera förändringar i partiprogrammet. Det gäller skattelättnader för privata donationer till forskningen, inhämtning och spridning av kunskaper inom regeringens globaliseringsarbete, arbetsmöten mellan forskare, politiker och det civila samhället, samt stimulans för folkrörelser som engagerar sig i arbetet med populärvetenskap. I **motion B37** yrkar motionären att folkpartiet ska verka för att lärosätena ska höja kvaliteten i undervisningen i humanistiska ämnen. I **motion B38** föreslås att folkpartiet verkar för att en utredning över den finansiella situationen för forskning i Sverige ses över och att man framför allt undersöker möjligheten till skatteavdrag för gåvor till forskning.

Partistyrelsen delar många av motionärernas synpunkter. Folkpartiet driver flera av dessa frågor i regeringen, t ex satsningar på humaniora, höjda anslag till forskningen och avdragsrätt för donationer till forskning. Regeringens globaliseringsråd har inlett sitt arbete under ledning av Lars Leijonborg. Högskolans tredje uppgift är att kommunicera med det omgivande samhället. Där ingår att sprida kunskap om forskningsresultat på ett populärvetenskapligt sätt. Partistyrelsen ser inget behov av förändringar av partiprogrammet på dessa punkter. **Med detta anser partistyrelsen motion B36, B37 och B38 som besvarade.**

I **motion B39** yrkar motionären att det i partiprogrammet ska framgå att alla doktorander ska erbjudas doktorandtjänst.

Möjligheterna att bedriva doktorandstudier med hjälp av studiemedel minskade i slutet av nittioalet. I princip skulle ingen kunna antas till forskarutbildningen som inte hade sin försörjning, annan än studiemedel, tryggad för hela sin studietid. Reformen drevs igenom trots hårt akademiskt och politiskt motstånd. Om människor, drivna av sin lust att utveckla ny kunskap, är beredda att forska trots att de inte kan garanteras en doktorandtjänst under hela sin studietid ska staten inte skicka signalen att de borde syssla med någonting annat. Partistyrelsen anser att möjligheten att doktorera, utan att ha hela sin forskarutbildning finansierad, ska återinföras. Men det är viktigt att de forskarstuderandes ekonomiska villkor förbättras. Antalet doktorandtjänster måste utökas genom ökade statliga medel. Partiprogrammet slår fast att fler doktorander bör erbjudas doktorandtjänster, men att det inte ska finnas ett krav på fullständig finansiering för att kunna bli antagen till forskarutbildningen. Partistyrelsen anser att viljeyttringen i partiprogrammet är fullt tillräcklig. Det finns ingen anledning att kräva att samtliga doktorander ska erbjudas doktorandtjänst. **Med detta yrkar partistyrelsen avslag på motion B39.**

I **motion B40** föreslår motionärerna att meningen ”De statligt ägda lärosäten som så önskar ska i möjligaste mån beviljas självständigt ägande” infogas efter andra meningen i sjätte stycket under rubriken ”Högskolan”. I **motion B15, yrkande 9**, föreslår motionären att fler statliga högskoleinstitutioner utmanas av icke-offentliga utförare.

Folkpartiet försvarar den fria forskningen och universitetens självständighet. I dag är de offentligt ägda universiteten och högskolorna myndigheter under regeringen. Det finns ett fåtal högskolor med enskild huvudman, exempelvis Chalmers Tekniska Universitet i Göteborg, Handelshögskolan i Stockholm och Teologiska Högskolan i Stockholm. Folkpartiet slår vakt om möjligheten för högskolor med enskild huvudman att få statsbidrag och examinationsrätt om de uppfyller kvalitetskraven. Om icke-statliga lärosäten attraherar många sökande kommer deras andel av högskolesektorn att växa. De statliga högskolornas självständighet bör öka. Exakt hur ägandet ska se ut kan övervägas. I Finland har man nyligen genomfört en omfattande omvandling till fristående stiftelser. En liknande utveckling i Sverige bör främjas. Det finns däremot inget

behov av förändringar i partiprogrammet på denna punkt. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion B40 och motion B15 yrkande 9 ska anses besvarade.**

I **motion B41** anser motionären att folkpartiet ska arbeta för att en central, oberoende instans inrättas med uppgift att utreda misstankar om oredlighet i forskningen.

Frågor om oredlighet inom forskning hanteras på ett sådant sätt att allmänhetens förtroende för forskningen bevaras. Detta är nödvändigt för vetenskapens förankring i ett demokratiskt samhälle. Meningarna har gått isär om hur frågor om oredlighet i forskningen ska utredas och åtgärdas. Uppgifter har kommit om att Vetenskapsrådet och Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) inom kort kommer att presentera en lösning på problemet. Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att några ytterligare åtgärder just nu inte behöver vidtas. **Motion B41 bör därmed anses besvarad.**

I **motion B42** föreslår motionären att tredje meningen i andra stycket under rubriken ”Högskolan” i partiprogrammet stryks, samt att femte meningen i andra stycket under rubriken ”Högskolan” i partiprogrammet ändras till ”Nya möjligheter till studentinflytande måste säkras i och med kårobligatoriets avskaffande”. Partistyrelsen delar motionärernas åsikter och **tillstyrker motion B42.**

Partistirelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistirelsen yrkar

1. att motion B35 bifalls
2. att motion B36 anses besvarad
3. att motion B37 anses besvarad
4. att motion B38 anses besvarad
5. att motion B39 avslås
6. att motion B40 anses besvarad
7. att motion B20, yrkande 9, anses besvarad.
8. att motion B41 anses besvarad
9. att motion B42 bifalls

Kultur, media och idrottspolitik

Motioner, B43 – B61

B43 Bilda verkligen fria kulturfonder!

Ana Maria Narti, Stockholm, Avni Dervishi, Västerås

Kunskap och kultur som en av tillväxtens motorer

Försäljningen av statliga bolag förbereds just nu: använd en del av de belopp som på så sätt kommer in i statens budget för att förstärka kulturens ekonomi! Kulturen kallas nuförtiden ”upplevelseindustri” och står för en stor del av intäkterna i flera länders ekonomi. Många stora städer har renoverat sina museer och byggt upp stolta nya bredvid de gamla. Festivaler som samlar folk kring film, musik, teater utgör en stark motor i berömda turistorters utveckling. Dessa evenemang placerar storstäder och tidigare okända små orter på de internationella resornas kartor. Att i dag inte satsa på

kulturen betyder att stänga sig ute från morgondagens världsomfattande arbetsmarknad.

Den fattiga svenska kulturen

I Sverige lever kulturfolket under svåra omständigheter. De flesta människor som försörjer sig på att skriva, spela musik, måla, dansa eller spela teater är inte och kan inte bli fast anställda. Socialdemokratiska regeringar försökte lindra kulturens ständiga ekonomiska kris med olika arbetsmarknadsåtgärder men grundläggande behov i daglig verksamhet kan inte täckas med tidsbegränsade insatser. Statens pengar har gått till fel adress: betydande summor hamnade hos arbetsförmedlingar och a-kassor i stället för att riktas direkt till kulturens arbetsfält, i stället för att finansiera arbetskraft, lokaler och teknik.

En liten del av de belopp som resulterar ur försäljningen av statliga bolag skulle kunna åstadkomma under inom kulturen. För att undvika att nya investeringar ger upphov till ännu en omgång av krånglig byråkrati bör dessa summor placeras enligt helt nya modeller, liknande de stiftelser som skapades när löntagarfonder lades ner men utan det tvång som gjorde att t ex Framtidens kultur blev kortlivat. Avkastningen från fonderade medel bör gå till kulturen, kapitalet bör vårdas så att långvariga investeringar blir möjliga.

Nya fristående fonder kan ge långvariga konstnärliga löner och stöd för särskilda insatser (ny teknik, förnyelse av utrustning, högre lokalhyror).

De nya kultur- och konststiftelserna bör stå helt oberoende av både politiker och tjänstemannagrupper samtidigt som förvaltning och hantering av kontakter med producenter och distributörer bör vara helt genomskinliga. Dessa nya finansieringsformer borde också kunna ge upphov till fristående agenturer för marknadsföring och försäljning av kulturella tjänster och till distributionskanaler i stånd att bättre utveckla konstens och kulturens marknad.

En total renovering

Utgångspunkten för en sund kulturpolitik borde vara en stadig och långsiktig förstärkning av kulturens ekonomi genom både en starkare offentlig finansiering och en decentraliserad mångfald av finansieringsmöjligheter. Om en fri grupp eller ett litet museum från en avlägsen ort eller en invandrarförening engagerad i arbetet med sitt modersmål och sin kultur inte får tillräckligt stöd från stat, landsting och kommun (och vi vet att offentliga finansiärer kopierar varandra när bidrag och anslag delas ut) ska det alltid finnas en andra chans.

Kultur och konst är särpräglade grenar av mänsklig kommunikation med många omedvetna och irrationella element: det går inte att alltid vara säker på att den bedömning en finansiär gör verkligen speglar kvaliteten i arbetet hos den grupp eller den individ som behöver stöd. Det andra principiella kriteriet för en sådan mångfald har med relationen mellan politik och kultur att göra. De offentliga finansiärerna samspekar med varandra: detta samspel öppnar vägen för

medveten eller omedveten styrning av kultur och konst, vilket står i rak motsats till demokratins grundläggande principer.

Yrkande:

Partiprogrammet bör innehålla nya punkter angående kulturlivet (se avsnitt "Frihet i gemenskap") och preciseringar som tydliggör:

1. **att** de statliga institutionernas permanenta kris bör ta slut: höjda anslag till alla statliga institutioner bör stå i proportion med tidigare uteblivna investeringar.
2. **att** den fria kulturens folk ska få tillgång till långvariga konstnärliga löner eller fleråriga kontrakt; beloppen i dessa överenskommelser ska motsvara någorlunda anständiga löner från andra arbetsområden.
3. **att** de fria kulturmänniskorna vars tjänster regelbundet efterfrågas ska också få hållbara sociala försäkringar, inklusive pensionsförsäkringar anpassade till arbetets särart, utan att försäkringarnas kostnader höjer priset på deras medverkan så mycket att de automatiskt slästs ut.
4. **att** de nya kulturfonderna ska frikopplas från statsbudgeten och regelverket ska skydda konstnärliga löner och investeringar från dessa fonder; offentliga finansiärer ska inte kunna motivera neddragningar i sina anslag med hänvisning till beslut rörande andra stödformer.
5. **att** minoriteternas kultur antligen bör få någorlunda fungerande ekonomi – det är kulturpolitikens uppgift att skapa finansiering för denna verksamhet om vi menar allvar med våra vackra deklarationer om integration och jämlikhet.

B44 Anställningsförhållanden för anställda inom kulturen

Bengt Wahlgren, Borås

Idag är mer än 80 % av kulturarbetarna inom teater, musik och dans frilansare, i vissa fall frivilligt, men oftast mer eller mindre påtvingat. I alla fall är frilansarnas arbetssituation speciell och ofta mycket svår.

Främst märks kanske detta inom skådespelarkåren eftersom teatrarnas fasta ensembler har minskat kraftigt. För 15 år sedan fanns det cirka 700 fasta skådespelartjänster vid landets teatrar. Idag finns det cirka 300. Skälet till denna minskning har i många fall varit ekonomiskt, då teatrarna inte haft medel att anställa tillräckligt många i en fast ensemble. Detta har särskilt gällt de mindre teatrarna. En positiv sida av ökningen av antalet frilansare har varit att teatrarna har kunnat erbjuda en större variationsrikedom, större flexibilitet och kanske känt en ökad konstnärlig frihet.

För skådespelarnas anställningstrygghet har det emellertid varit en stor nackdel. När ett engagemang har avslutats har de varit hänvisade till a-kassan i väntan på nytt engagemang, eftersom det knappast gått att hitta någon annan kortvarig anställning. De förändringar i a-kassan som nyligen införts och som i vissa fall varit befogade, slår hårdare mot de frilansande skådespelarna än mot de flesta andra inom arbetslivet. Därför är det viktigt för hela vårt kulturliv att

hänsyn tas till de frilansande kulturarbetarnas situation och att en förbättring av deras villkor kommer till stånd.

Ett sätt att förbättra för skådespelarna har varit inrättandet av den s k Teateralliansen, som erbjuder en ny form av anställningstrygghet för kvalificerade skådespelare, som efter fem år i yrket inte kunnat få en fast anställning. I Teateralliansen erbjuds frilansande skådespelare en grundanställning som de kan utnyttja när de inte har ett engagemang. Så fort en frilansare får ett engagemang tar han eller hon tjänstledigt från alliansen. Teateralliansen finansieras med arbetsmarknadspengar, eftersom behovet av a-kassa har bortfallit för de berörda. För att vara kvar i alliansen krävs att skådespelaren i fråga har arbete inom sitt yrke minst halva året.

Idag består Teateralliansen av drygt 100 skådespelare. Alliansen borde utökas att omfatta fler frilansande skådespelare, men även sångare, dansare, musiker, regissörer och scenografer. Vi talar ändå om en mycket liten grupp i det svenska samhället, en grupp som är av vital betydelse för vårt kulturliv. Om vi tror på kulturens omistliga värden i det demokratiska samhället måste vi också slå vakt om grundtryggheten för dem som arbetar där.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ställer sig bakom ett uttalande att grundtryggheten för scenkonstens anställda tillgodoses enligt ovanstående eller liknande förslag.
2. **att** folkpartiets representant i riksdagens kulturutskott får i uppdrag att ta initiativ för en lösning av problemet.

B45 Avgiftsfritt på biblioteket

Lars Åhman, Skellefteå, Helmi Berggård, Skellefteå, Håkan Lindh, Skellefteå, Karl Karlsson, Byske, Vensan Vukovic, Skellefteå, Martha Hellgren, Skellefteå, Ulla Brändal, Burträsk

Inom Alliansen råder delade meningar om huruvida lån på landets bibliotek ska vara avgiftsfria eller inte.

Folkpartiets självklara ställningstagande i frågan måste förbli att bibliotekslån ska förbli avgiftsfria.

Att läsa böcker bildar på många olika sätt. Läsandet gör att man lär sig nya fakta. Läsandet öppnar för reflexioner och eftertanke. Läsandet förströr och ger härliga upplevelser. Läsandet ger större ordförråd. Läsandet är en del för att skapa ett mer jämlikt samhälle. Med mycket mer, allt i klassisk liberal bildningstradition. Förutom läsandet bidrar bibliotekens utlåning av talböcker och filmer till samma slags bildande.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger riksdagsgrupp och ministrar i uppdrag att verka för att värna bibliotekens fria utlåning.

B46 Fria entréer till de statliga museerna

Bengt Wahlgren, Borås

Införandet av fri entré till de statliga museerna till en kostnad för staten på ca 45 miljoner kronor är en av de senaste årens mest lyckade kulturpolitiska reformer. Publikunderlaget breddades kraftigt, spontan besöken ökade och museerna blev fina mötesplatser för många människor. Eftersom vi alla behöver lära känna vår historia och få perspektiv på nuet är det synnerligen angeläget att fri entré till de statliga museerna återinförs. En entréavgift innebär att besökarna får betala två gånger, dels via skattesedeln, dels vid entrékassan.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet bör gå i spetsen för att återinföra fri entré till de statliga museerna.

B47 Ja – till gratis inträde till statens museer

Magnus Simonsson, Stockholm

Enligt Dagens Nyheter (22/2-07) har var tredje besökare försvunnit sedan regeringen avbröt försöket med gratis inträde till statens museer. Under försöket ökade antalet besök med drygt två miljoner och sex av tio besökare gick in för första gången. Våldigt många individer tog alltså del av intellektuell stimulans, kreativa utmaningar och kulturarv. Detta till en mycket rimlig kostnad, omkring 96 miljoner kronor av en kulturbudget på över sex miljarder kronor. Bibliotek och statliga arkiv är gratis. Portarna till våra museer bör också vara öppna. Entréavgifter har uppenbarligen stor betydelse för mangas val att avstå från besök på ett museum. Gick du inte själv oftare på museer under tiden det var gratis?

Yrkande:

1. **att** följande mening läggs till sist i det andra stycket under rubriken "Kulturarvet": "De statliga museerna skall ha fri entré, så att alla kan ta del av det kulturarv, de kreativa utmaningar och den intellektuella stimulans som museivärlden erbjuder."

B48 Pensionsfrågan inom scenkonstområdet

Bengt Wahlgren, Borås

Pensionsfrågan inom scenkonstområdet är ett mångfacetterat problem.

När det gäller kostnaderna har staten infriat sitt löfte att höja anslagen för att täcka de förväntade kostnadsökningarna. Nu har det emellertid nämnts att man från och med i år skall frångå systemet med solidarisk premiedebitering och övergå till företagsspecifika premier. Om detta blir verklighet krävs också en omläggning av statsbidragssystemet till teatrar.

Beträffande pensionsnivåer för de anställda inom scenkonsten i förhållande till andra offentligt anställda, avsätts idag 3,3 % av de scenkonstanställdas löner till avtalad pension medan

motsvarande nivå för statsanställda är 4,3 %. Ett rättvisekrav är att nivåerna likställs till 4,3 %.

Pensionsproblemen kring vissa scenkonstnärer, t.ex. dansare och sångare, är ännu inte lösta. Dessa yrkesgrupper har ju möjlighet att gå vid en lägre pensionsålder. Den tjänstepension man får är emellertid inte pensionsgrundande för den allmänna pensionen. Detta leder till ett inkomstglapp på cirka 20 år, vilket innebär att man löper risk att få en mycket låg pension vid 65 års ålder, att bli fattigpensionär, om man inte lyckas hitta en ny anställning. Dansare kan i bästa fall få en karriärväxling genom en ny utbildning, men för sångare med en ålder på 50+ är det mycket svårt att finna en ny yrkeskarriär.

Problemen tenderar att bli akuta även på sätt att allt fler anställda väljer att utnyttja sin rätt att stanna kvar i sin anställning efter uppnådd pensionsålder. Institutionerna kan då inte nyrekrytera i den takt som verksamheten kräver och de yngre blir hindrade i sin karriär.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ställer sig bakom ett uttalande att grundtryggheten för scenkonstens anställda tillgodoses enligt ovanstående eller liknande förslag. Folkpartiets representant i riksdagens kulturutskott får i uppdrag att ta initiativ för en lösning av problemet.

B49 Klotterplank

Michal Swedberg, Stockholm

Jag har ett förslag när det gäller graffitiklotter i tunnelbanan, nämligen att införa klotterplank i tunnelbaneperronger i stationer i fortsättningen, så får dom klottra hur mycket som helst.

Yrkande: (saknas)

B50 Genomförande av ett "arkitekturtestamente"

Michael Bonde, Varberg

Bakgrund

Så länge vi människan funnits har byggnadskonsten varit en del av samhällsutvecklingen. Bebyggelsen är ett kulturarv som angår alla människor i samhället.

Det kallas byggnader, hus, byggnadsverk eller arkitektur. Orden täcker ett stort fält inom kulturarvet. Men de utgår alla från en gemensam grund. Det är något som människan byggt. En sten- eller trä konstruktion, några väggar som bär upp ett tak. Men utöver praktiska funktioner har det byggda kulturarvet också symboliska och estetiska betydelser. De säger något om de som byggt, ägt och använt dem. De kan visa; på fattigdom och maktlöshet eller tvärtom, eller tvärtom på rikedom och makt. Oberoende av byggherrens ställning och resurser är bebyggelsen en del av kulturarvet. Ett arv som berättar om hur människor har levt och arbetat och om de kulturer eller samhällsförhållanden som skapat det.

Ju äldre byggnaderna blir desto fler spår av mänsklig verksamhet kan de rymma. Om ett tidsskikt rensas bort har en berättelse försvunnit. Därför måste vi respektera alla tidslager och inte riva bort något i onödan. Samtidigt måste också nya funktioner kunna tillföras så att kulturarvet blir användbart och tillgängligt i vår egen tid.

Vare sig bebyggelsen är i privat eller offentlig ägo sker det praktiska arbetet med den i kommuner och län, i föreningar och församlingar, hos företag och privatpersoner.

Samhället har olika redskap till förfogande för att bevara det byggda kulturarvet; ekonomiska bidrag, lagstiftning, arkiv, kunskapsförmedling, utveckling och forskning. Allt finns till för att det byggda kulturarvet ska vara så rikt och kunna användas av så många människor som möjligt. Bebyggelsen och de berättelser den rymmer är en viktig resurs och en del av vår kultur.

Åtgärd

Undertecknad föreslår att vid varje byggnad, hus privat eller offentlig skall det inlämnas en handling "arkitekturtestamente" som innehåller bl.a. hur och vad arkitekten har tänkt på när han ritade denna byggnad.

Det kan innehålla funktionen, val av material mm detta för att vi i framtiden skall få det lättare att forska och ta ställning till huruvida en byggnad är en del av framtida kulturarv eller inte.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet skall driva frågan om ett arkitekttestamente enligt med ovan, detta för att göra det lättare för bl.a. framtida beslutfattare och forskare om förståelsen för arkitektens vilja, tanke och samtidigt förstå byggnadens kulturhistoriska värde.
2. **att** ovanstående blir en del i folkpartiets partiprogram som handlar om kulturfrågor.

B51 SVARs släktforsarsal i Ramsele.

Åke Wedin, Halmstad

Riksarkivet har dragit ner på verksamhet på flera orter i Sollefteå kommun. Nu står SVARs verksamhet i Ramsele i blickfånget för neddragning. Det är forskarsalen man vill stänga trots att besöksfrekvensen ökat från 3 942 besökare 2005 till 4 567 besökare 2006. Besökarna tillbringade förra året 10 000 dagar i forskarsalen.

Jag har vid ett flertal tillfällen varit där och släktforskat. Det är en mycket välskött anläggning med goda förutsättningar för en släktforskarare. En personalstyrka av högsta klass bistår en när det behövs.

Yrkande:

1. **att** släktforsarsalen i Ramsele skall fortleva i sitt nuvarande skick.
2. **att** inga som helst ytterligare begränsningar får göras.

3. att man på inga villkor får stänga en perfekt anläggning för släktforskare.

B52 Liberalare copyright och patent

Lars Åhman, Skellefteå, Håkan Lindh, Skellefteå, Karl Karlsson, Byske, Vensan Vukovic, Skellefteå, Martha Hellgren, Skellefteå

Under valrörelsen fick vi i valstugan frågor om fp:s syn på patent och copyright. Via partiets hjälptelefon fick vi utförliga och till stora delar bra svar att föra vidare till frågeställaren.

Just kring frågan om copyrights anser vi dock att skelleftebon som ställde frågan har bättre argument för sin ståndpunkt än vad Folkpartiet har för sin politik i denna fråga.

För copyright anser Folkpartiet idag att dagens gräns är tillfredställande, en gräns som i allmänhet innebär en drygt 100-årig copyrighttid.

Bättre, tycker vi, vore en återgång till det gamla systemet, där en copyright gällde en bestämd tidsrymd från första utgivning. Exakt hur lång denna tidsrymd är varierar mellan olika länder, men kanske kan omkring 30 år från första utgivningsdatum vara rimligt.

Problemet med dagens system är att mycket av dagens kulturproduktion riskerar att förloras om inte copyright-innehavarna ger ut den på nytt. Om upplagan är blygsam så är det inte omöjligt att alla utgivna exemplar kan ha gått förlorade innan copyrighttiden gått ut.

Ett annat problem är verk där det är svårt att avgöra vem som innehar rättigheterna. Det kan handla om s k abandonware, datorspel och datorprogram som getts ut av bolag som numera är nerlagda, uppköpta, satta i konkurs, delade, etc och där de företag som nu innehar rättigheterna till dessa är omedvetna om att de äger dem.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att folkpartiet verkar för en översyn av hur reglerna för copyrights kan göras mer liberala och tidsrymden kortas i enlighet med motionen.

B53 Alfred Nobel: Framtidsmuseum, finansiering och internationell flygplats

Gunnar Andrén, Danderyd

Den som numera kommer till Warszawas internationella flygplats landar numera på Frederic Chopin. Det är naturligtvis ingen tillfällighet. På motsvarande sätt har Washingtons inrikes flygplats döpts om till Ronald Reagan National Airport, utrikesflygplatsen heter redan John Foster Dulles International. I New York landar vi på JFK (John F. Kennedy) eller LaGuardia, uppkallad efter den berömda borgmästaren där Fiorello LaGuardia. I München är flygplatsen uppkallad efter Bayernpolitikern Franz Josef Strauss, i Paris efter

president Charles de Gaulle, Roms internationella flygplats Fiumicino är numera mer känd som Leonardo da Vinci Airport efter den enastående vetenskapsmannen. Inte heller detta är självfallet någon tillfällighet. Det handlar om både marknadsföring och nationell stolthet. Notera att Chopin, död vid 39 års ålder, bodde i Paris och på andra håll under sina sista två årtionden i livet, under vilka han aldrig besökte Warszawa.

Jubel och fanfarer: Prakt, glitter och skådespel. Direktsändning i TV från Nobelprisutdelningen och Nobelbanketten till alltfler länder. Intervjuprogram med Nobelpristagarna, "Årets snillen", sänds världen över. Så ser det ut år efter år, en dag om året. Sverige och Stockholm i centrum för världens blickar. Alla stora tv-bolag rapporterar.

Stockholm and Sweden. En dag om året. Men de övriga 364 dagarna?

Uppriktigt sagt: Sverige missköter grovt den möjlighet att sprida kunskap om Sverige och om Stockholm som Nobelpriset ger oss. Nobelpriset – och uppfinnaren Alfred Nobel – blir allt viktigare som åtrådd utmärkelse, det finns ingen internationell hedersbetygelse med högre värde än ett Nobelpris. Inte bara i den vetenskapliga världen utan överallt, jorden runt.

I Stockholm planeras nu ett permanent Nobelmuseum. I sin regeringsdeklaration den 13 september 2005 meddelade dåvarande statsministern Göran Persson (s) korthugget: "Staten kommer att aktivt stödja skapandet av ett nytt Nobelmuseum". Det finns all anledning att tro att detta löfte gäller också Sveriges nya regering. Men är det bra att ett Nobelmuseum görs beroende av statliga bidrag? Så bra! är det lätt att tänka. Bidrag från staten – hurra! Det kan tyckas osvenskt men inte minst för att bevara Nobelinstitutionens obundenhet, friheten från statens överhöghet, bör en finansiering ske på andra sätt.

För en av de viktigaste anledningarna till Nobelstiftelsens anseende – liksom Svenska Akademiens eller de vetenskapliga akademier som utser varje års pristagare – är just frihet från bindningar till staten, till myndigheter av varje slag. Att utse Nobelpristagare, inte minst i litteratur, är förvisso grannlaga av många skäl, men friheten från att vara beroende av statliga eller andra intressen är en av de viktigaste förutsättningarna för prisets värde långt mer än i valuta räknat. Därför bör också ett nytt och framtidsinriktat Nobelmuseum stå fritt från statens annars lika hjälpande som stjälpande hand.

Är det möjligt? Ja, det borde kunna åstadkommas genom en nationalinsamling, med högt ställt mål, att skaffa fram kanske ett par miljarder kronor under några år. En nationalinsamling till ett internationellt inriktat Nobelmuseum (förslagsvis beläget på någon plats i centrala Stockholm, Skeppsholmen har det sagts och utretts, jag tycker att Stadsgårdskajen med en byggnad likt Operahuset i Sydney vore en mer intressant placering) i ett område av rikskaraktär, borde kunna inbringa stora pengar.

Då skulle man kunna bygga ett mycket framtidsinriktat museum där alla Nobelpristagares upptäckter redovisas – och där unga människor från hela världen kunde samlas för att ta del av världens olika historiska och framtida rön på vetenskapens område. Varje år kunde man ha en internationell Nobelvecka i kemi, i fysik, i medicin – och inte minst i litteratur. Besökande barn skulle själva kunna få göra intressanta experiment. Och med modern kommunikationsteknik skulle Nobelmuseet kunna vara centrum för många internationella konferenser med vetenskaplig inriktning. Ett sådant projekt kostar pengar, ungefär som nationalarenor av skilda slag tenderar att göra. Men med stöd av både enskilda och företag som alla skulle få sina namn antecknade i museet för framtiden, borde en sådan nationalinsamling kunna generera mycket pengar, bara man vet vad syftet är: Att sprida kunskap om det som var för framtida upptäckter i mänsklighetens tjänst.

Nobelstiftelsen äger rätten till namnet Alfred Nobel. Stiftelsen har också juridiskt sett till att ingen utan stiftelsens medgivande kan bruka namnet. Det är bra. Det är en säkerhet, en investering i kvalitet. Namnet är en klenod och måste nyttjas med eftertanke och klokskap. Det borde emellertid ligga i både Nobelstiftelsens, Sveriges, Stockholms och framtidens intresse att se till att namnet ges vidare spridning än som sker i dag.

Nobelnamnet skulle gynnas av att förekomma i ett internationellt, dagligt sammanhang.

Hittills har Nobelstiftelsen varit negativ till tanken på att döpa om eller komplettera Arlanda med namnet Alfred Nobel International Airport. I längden borde det inte vara en rationell hållning som gagnar Nobelstiftelsens höga syften. Att redan på Arlanda mötas av namnet Alfred Nobel borde vara intressant. Ty Alfred Nobel tillhör i dag världen, ej blott Sverige, Stockholm eller Nobelstiftelsen, vilket inte hindrar att Alfred Nobel också är mycket svensk – och lite norsk, för att nu inte säga rysk, amerikansk eller fransk eller, ja, Den store internationalisten.

Vi i Sverige har ett särskilt ansvar för att hans ryktbarhet skall fortsätta vara det som namnet förpliktar – men också göra det än mer känt. En bild från 2005: tv-sändning i Kiev. Obegripligt. Utom att i Stockholm, i Sverige hade årets Nobelpris i litteratur delats ut. Stort reportage om litteratur, om pristagaren, om Stockholm och om Alfred Nobel. Lätt att förstå. En skål för vår store donator som satt Sverige på världskartan mer än någon annan.

Låt oss nu ge något tillbaka. Låt oss bygga ett framtidens Nobelmuseum för pengar som vi samlar in tillsammans. Låt oss göra Alfred Nobels namn känt också under årets övriga 364 dagar, inte bara den 10 december. Låt oss också göra det genom att komplettera Arlanda med namnet Alfred Nobel International Airport.

Det skulle Alfred Nobel ha uppskattat.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att föreslå riksdagsgrupp och regering att utforma förslag som upptas i motionen.

B54 En ny koppling mellan media och regeringsmakten, främst tv och radio, bör göras

Paul Westerlund, Stockholm

Vi har haft ett regeringsskifte. Den nya regeringen kan nu via kulturdepartementet utse nya majoriteter i de olika förvaltningsbolagen, förvaltningsstiftelsen för Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges undervisningsradio AB, och styra via licensavgifter och anslag.

Granskningsnämnden kontrollerar att radiolagen följs, allt ska vara ”säkra fakta och objektivt”. Granskningsnämnden utses av regeringen via kulturdepartementet. Förvaltningsstiftelsens styrelse består av elva medlemmar, nominerade av partiet vid makten och tillsatta av kulturdepartementet. Nu skall regeringen utse ny ordförande och fem nya styrelsemedlemmar. Förvaltningsstiftelsen utser fem medlemmar i de övriga tv, radio och undervisningsradions sjuåringar.

Sittande regering kontrollerar tv och radio. Detta hör icke till en demokrati. Makten skall vara väl uppdelad mellan olika aktörer. System av liknande slag har funnits i Hitler-Tyskland och Sovjetunionen t ex. Kan det långa socialdemokratiska maktinnehavet kanske härledas till deras inflytande på tv och radio?

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna skall arbeta för att bryta upp den nuvarande kopplingen mellan regeringsmakten och televisionen och radion. En ny demokratisk kontroll av tv och radio skall tas fram.

B55 Finansiera radio och tv ”i allmänhetens tjänst” via den statliga skatten till dess att tjänsten blir valfri

Marcus Claesson, Mölndal

Fyra gånger om året skickas miljontals fakturor till oss skattebetalare för att vi ska betala tv-licens oavsett om vi tittar på kanalerna eller inte. Radio är fortfarande gratis av någon anledning. Detta slöseri med papper, onödig administration, reklamslag om att betala tv-licens samt kontrollanter måste få ett slut.

Egentligen borde vi tv-tittare och radiolyssnare bara behöva betala för det vi konsumerar men av två onda ting så får man välja det minst dåliga. Därför föreslår jag att vi som en tillfällig lösning finansierar radio och tv i allmänhetens tjänst via den statliga skatten istället.

Yrkande

1. **att** radio och tv i allmänhetens tjänst tillfälligt finansieras via den statliga skatten istället.

B56 EU-information från Bryssel i SVT på egen kanal

Paul Westerlund, Stockholm

Det har klagats under flera år på att vi inte får tillräcklig information om vad som händer i EU. Information finns för den intresserade, men det tar tid och kraft att jaga den.

Det spelas in med tv-kameror i alla möjliga lägen, plenardebatter, pressinfo, utskottsdebatter m m. Vi borde av vårt public service-företag SVT, som har en ifrågasatt relation till de politiska makthavarna, en annan fråga, ändå kräva att flödet med info från EU-institutionerna och Bryssel får en egen kanal inom SVT. SVT24 hade uppdraget att svara för EU-information, vilket de inte lyckats med. De sänder som de övriga, 1:an och 2:an, sport och nöje i stor omfattning.

Det är ändå så att majoriteten av svenska folket tror på EU-samarbetet. Vi borde ha rätt till en tillgänglig tv-information. Upplägget kan diskuteras, men kanalen måste öppnas upp. EU angår oss i allra högsta grad.

Yrkande:

1. att partiet skall ha som mål att arbeta för att öppna en EU-kanal inom SVT.

B57 Kostnadsfri tillgång till vissa program i andra EU-länders public service-tv

Björn Jansson, Motala, Solveig Jansson, Motala

(Brödtext saknas)

Yrkande:

1. att i partiprogrammet under Medierna på sid 16 mellan första och andra stycket infogas nedanstående tillägg: "...och distribuera kvalitetsprogram.

I likhet med kostnadsfria boklån är det viktigt att människor i Sverige kostnadsfritt har tillgång till public service-producerade tv-program från andra EU-länder via det nationella marknätet eller via avgiftsfria satellitkanaler. Detta främjar den europeiska folkgemenskapen, kunskaperna om varandra, EU:s och demokratins utveckling samt ökar individens förmåga att förstå främmande språk och kultur. Mångfalden i etermedierna ..."

B58 Public service-kanaler från England/BBC, Tyskland/ARD, ZDF samt de franska Parlementaire, TV5

Paul Westerlund, Stockholm

Vill vi komma närmare Europa och EU? Folkpartiet svarar obetingat ja på denna fråga. Informationen i SVTs utbud hittills är mycket sparsam. Vår möjlighet att kunna enkelt följa utvecklingen och debatten i EUs tre centrala länder är idag mycket begränsad. En stor grupp människor i vårt land är mycket intresserade av europeisk kultur, ekonomi och politik. Genom att public service-kanalerna från dessa tre

länder upprättar ett sändningsavtal med SVT i Sverige om att låta SVT lägga dessa tre kanalerna till sitt basutbud, utan extra kostnader (skall ingå i den vanliga licensavgiften) skulle informationsflödet till oss mångdubblas.

Yrkande

1. att folkpartiet skall arbeta för denna utökning av SVTs kanalutbud med att sända public service-kanalerna från England, Tyskland och Frankrike.

B59 Ett samhälle utan idrott?

Mathias Lindow, Österskär

I folkpartiets partiprogram nämns inte orden idrott, sport eller spel. Idrottsrörelsen är tveklöst den största folkrörelsen i samhället och det är därför märkligt att inte folkpartiet tar deras problem på större allvar.

Idrottens ledare gör ett fantastiskt jobb för att aktivera ungdomar runt om i landet. Genom idrotten får många personer lära sig de demokratiska värderingarna som behövs i samhället och det är också viktigt att idrottsrörelsen har ett ansvar att aktivt arbeta mot diskriminering av alla slag. Annars ska rätten till statsbidrag ifrågasättas. Riksidrottsförbundet (RF) ska ha friheten att fördela de offentliga medel själva efter idrottens egna prioriteringar.

Svenska spel är idag en av de mest viktiga inkomstkällorna för idrotten. Vinsten ger idag 2/3 av statsanslaget (eller ca 1 miljard kr). Med tanke på det ökade spelmissbruket är det olyckligt att mer spelande ger mer pengar till barn och ungdomsidrotten. Det är också väldigt svårt att bygga en bra verksamhet när anslaget kan variera så mycket från år till år. Därför bör inte statsanslaget vara direkt kopplat till vinsten för Svenska Spel.

Det svenska spelmonopolet är inte längre försvarbart. Allt fler svenskar väljer att spela på bolag utanför Sveriges gränser, vilket gör marknaden okontrollerbar och vi förlorar skatteintäkter. Med införandet av ett licenssystem kan vi säkerställa satsningar på spelmissbrukare och vi ser till att pengarna stannar i Sverige. Från EG-domstolen har man signalerat att monopolet bryter mot gällande bestämmelser och det är troligen bara en tidsfråga innan de svenska reglerna måste förändras. Genom att införa ett licenssystem kan vi förekomma att vi får en situation helt utan regelverk.

En viktig inkomstkälla för idrottsföreningarna är sponsring och reklamförsäljning. Många företag står idag bakom idrottens värderingar och skulle gärna stödja idrotten mer, men avskräcks av kostnaden och regelverket kring sponsring. Genom att avskaffa reklamskatten för ideella föreningar och göra sponsring avdragsgillt för företagen så skulle idrottsföreningarna och företagen hitta betydligt närmare samarbeten vilket skulle öka möjligheten för idrottsrörelsen att hjälpa till med friskvård på företag etc.

Idag är nästan alla former av motion avdragsgillt för företagen gentemot sina anställda. Skatteverket ändrade sin policy för

några år sedan och inkluderade det mesta som massage, yoga och de flesta idrotter. Tyvärr diskriminerar man fortfarande två av de största kvinnoidrotterna, golf och ridning. Två idrotter som säkert skulle kunna få många att motionera regelbundet högt upp i åren. Men de anses för exklusiva. På min klubb Skepptuna Golfklubb kan du för 1 700 kr/år spela hur mycket golf du vill, vilket är betydligt billigare än vad gymkort och de flesta andra idrotter i Stockholms området. För ridsporten skulle det kunna innebära att fler stall till överkomliga priser kan blomstra och många kvinnor och män kan hitta tillbaka till en motion och livsstil som är väldigt bra för hälsan. Bor man i fjällvärlden tror jag inte att alpint anses som exklusivt utan en normal form av motionsidrott. Att utesluta dessa idrotter är bara en förlegad syn och bör snarast förändras.

Yrkande:

1. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i partiprogrammet "Idrotten är en viktig del av samhället och bidrar till att det demokratiska samhället stärks."
2. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i parti-programmet "Idrottsrörelsen har ett ansvar att aktivt arbeta mot att ingen diskrimineras pga kön, ras religion och sexuell läggning"
3. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i parti-programmet "Idrotten ska vara självständig och ska själva via Riksidrottsförbundet (RF) styra över de offentliga stöden."
4. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i partiprogrammet "Statens stöd ska inte vara kopplat till vinsten från Svenska spel, utan vara bestämda anslag."
5. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i parti-programmet "Genom att avskaffa spelmonopolet och införa ett licenssystem kan staten och idrottsrörelsen ta del av den internationella spelmarknaden."
6. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i parti-programmet "För att stimulera sponsring ska företagen få möjlighet till att dra av kostnaden."
7. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i parti-programmet "Reklamskatten bör avskaffas för ideella föreningar."
8. **att** följande mening förs in på lämpligt ställe i partiprogrammet "Företagens friskvårdbidrag ska vara avdragsgilla för samtliga idrotter inom RF."

B60 Friskvård och folkhälsa – motion om motion

Madeleine Sjöstedt, Stockholm, Johan Storåkers, Sundbyberg, Peter Ahlström, Sollentuna, Mattias Lönnqvist, Sundbyberg, Mats Hasselgren, Täby, Göran Aspgren, Stockholm

Sverige och svenskarna står inför ett växande välfärdsproblem. Den ökande fysiska inaktiviteten leder inte bara till större risk för sjukdomar beroende på fetma hos såväl barn som äldre. Den riskerar även hela den sektor som består av fysiskt krävande arbeten. Vi vet också att fysisk aktivitet leder till att även hjärnan hålls igång. D v s den som tränar blir klokare. Oroande rapporter visar att hälsa som ett klassproblem blir ställer oss inför stora utmaningar. Det är hög tid att få in mera

rörelse i olika former i vår vardag. Grunden måste läggas i unga år.

Mer motion – mindre teori i idrottsundervisningen

Idrottsämnet har minskat i tid på alla stadier under de senaste årtiondena. Samtidigt som detta skett har ämnet fått ett utvidgat innehåll. Den svenska skolan har få idrottstimmar jämfört med andra EU-länder. Under en dag rör sig vissa barn endast motsvarande 7 000 steg, andra rör sig över 20 000 steg. En timme idrott & hälsa motsvarar normalt ca 4 000 steg.

För skolungdomar som rör sig lite skulle extra idrottstimmar ha stor betydelse för folkhälsan och välbefinnandet. Idrottstimmar är oftast det enda tillfället för pulshöjande aktivitet under en skolvecka. Detta är mycket viktigt för exempelvis viktkontroll, blodsockervärden, hjärthälsa, bentäthet, motorisk utveckling, koncentrationsförmåga och utveckling av fysiologiska stressmekanismer. Forskning har även visat att barn som prioriterar fysisk aktivitet har bättre förutsättningar att klara av den teoretiska undervisningen. Därför behöver eleverna fler idrottstimmar i skolan.

Idrottsämnet har blivit mer teori och mindre motion, trots att själva syftet med idrottsundervisning inte i huvudsak är att utbilda barnen i kunskap om idrott, utan att försäkra sig om att alla barn motionerar regelbundet. Ett visst mått av teori, exempelvis om hur träning inverkar på kroppen, hur man rör sig bäst eller liknande kan ha en viktig betydelse, men idrotten i skolan ska vara inriktad på rörelse, inte på teori.

Rörelse på egna villkor

En förutsättning för att alla elever, i synnerhet de som rör sig för lite, ska ha nytta av och känna glädje i skolidrotten, är att idrottsämnet görs om från grunden. I kursplanen för idrottsämnet är en av målsättningarna att eleven "får inblickar i idrottens och friluftslivets historia samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer". En sådan målsättning kan låta positiv, men i praktiken innebär den att alla elever måste delta i idrotter och tävlingsmoment som för många upplevs som pressande. Löpning på tid eller andra tävlingsmoment stöter bort många elever och kan stjälpa mer än det hjälper elever som är rädda eller, ovana eller svaga i idrott. Idag är det många av de fysiskt utsatta eleverna som inte deltar i ämnet idrott och hälsa överhuvudtaget.

Idrottsundervisningen ska därför inte i första hand inrikta sig på prestation och tävling utan ha som övergripande mål stimulera alla till motion och friskvård. För att nå alla måste idrottsundervisningen bli mer individanpassad. Alla behöver inte spela fotboll, dansa, hänga i ringar eller springa 60 meter på tid. Det är därför viktigt att tydliggöra att skolans ansvar är att se till att eleverna får röra på sig på sina egna villkor. Det finns oändliga möjligheter att skapa ett sådant system, exempelvis genom årskurslösa grupper i skolan, där eleverna får välja vad de vill göra. Ett ökat samarbete mellan skolan föreningslivet kan också göra att eleverna får fler val-möjligheter.

Det är viktigt att också fundera över om betyget i idrottsämnet bör finnas kvar. För att verkligen komma ifrån idrottsämnet som ett tävlingsmoment och använda det som ett att ge eleverna rätt till rörelse, bör betyget i ämnet idrott och hälsa slopas. Närvarokontrollen bör dock strikt upprätthållas.

Satsa där behoven är störst

Ungefär en tredjedel av skolans elever har ett extra behov av idrott och hälsa då de har fysiska medicinska problem i form av t.ex. fetma och deltar aldrig i någon form av föreningsaktivitet. Dessa barn och ungdomar undviker ofta fysisk ansträngning och försöker därför avstå från idrottslektionerna. För att nå dessa killar och tjejer och samtidigt erbjuda en ändamålsenlig undervisning är det viktigt att på ett effektivt sätt utöka och utveckla samarbetet mellan behöriga idrottslärare och skolsköterskor.

Agenda för rörelse tidigt i livet

Vi måste sätta en agenda för mycket rörelse tidigt i olika människors liv. Redan i förskolans läroplaner bör detta prioriteras. Det är dock viktigt att påpeka att det inte behöver gälla "rena" idrottsaktiviteter utan gärna motion och annan fysisk aktivitet. Viktigt är att barn på ett tidigt stadium får uppleva rörelse som något positivt och roligt, inte som en plåga eller ett måste.

Stora ålders- och klasskillnader i fysisk aktivitet

Stockholms Idrottsförvaltning presenterade tidigare i år en mycket intressant rapport¹ om fysisk aktivitet bland barn- och ungdomar. Studien omfattar över 20 000 elever på mellan- och högstadiet samt gymnasiet i Stockholms stad, Lidingö stad, Helsingborgs stad och i kommunerna Haninge och Jönköping. Ett par av de centrala slutsatser som presenteras är följande:

1. Barn- och ungdomar från lägre socio-ekonomiska grupper är mindre fysiskt aktiva än barn från högre.
2. 60 procent av flickorna från de lägre socio-ekonomiska grupperna i gymnasiet, och mer än 60 procent av första generationens invandrarflickor i tonåren är fysiskt inaktiva
3. Gymnasieungdomar är mycket mindre fysiskt aktiva än elever på mellanstadiet. Idrottsföreningar når 65 procent av mellanstadiet, 47 procent av högstadiet men bara 36 procent av gymnasisterna.

Ta vara på föreningslivet

Sveriges största folkrörelse är idrotten och alla landets föreningar är en stor resurs för undervisningen i idrott och hälsa i skolan. Föreningslivet erbjuder ett brett utbud av idrotter och aktiviteter i landets alla hörn. Idrottsrörelsen skulle kunna vara en stor resurs för undervisningen i idrott och hälsa i skolan och öka valmöjligheterna för elever att röra sig på det sätt som passar dem bäst.

Tyvärr söker sig barn och ungdomar från utsatta socio-ekonomiska grupper i mindre grad till föreningslivet. I gymnasieåldern lämnar många ungdomar idrottsföreningarna och slutar därmed att motionera regelbundet. Dessutom är nyrekryteringen av gymnasieungdomar till idrottsrörelsen mycket låg.

Idrottsrörelsen måste därför bli bättre på att ge utrymme till dem som inte vill elitsatsa, utan bara fortsätta idrotta för att det är roligt och ger bra motion. Kommuner och stat kan genom sin bidragsgivning uppmuntra föreningar som är särskilt lyckosamma vad gäller att hålla kvar även tonåringar samt klarar nyrekrytering i alla åldrar.

Rekryteringen skulle bli lättare om idrottsföreningarna blev en mer naturlig del av skolans vardag. Om idrottsföreningarna kunde delta mer i skolidrotten skulle man kunna bygga bryggor till föreningsidrotten och introducera nya idrotter för dem som vill. För många föräldrar med invandrarbakgrund ges föreningsaktiviteter extra legitimitet om skolan är medverkande. Väl fungerande skolidrott kan vara en viktig faktor i integrationsarbetet. Detta är särskilt viktigt för flickor.

Rätten till motion en kvinnofråga

Det finns en stor skillnad mellan hur mycket unga kvinnor och unga män rör sig. Flickor är mera inaktiva än pojkar, särskilt gäller detta upp i åldrarna. Särskilda åtgärder måste därför vidtas för att grundlägga goda vanor hos unga flickor. Satsning på de aktiviteter som intresserar särskilt flickor bör lyftas fram vid nyinvesteringar. Fördelning av träningstider bör ske utifrån såväl pojkars som flickors möjlighet att få bra tider. Särskilda satsningar på s.k. flickidrotter såsom t e x ridning och konstakning bör uppmuntras. Trygghetsskapande åtgärder måste vara en viktig del i alla idrottsplanering. Det kan handla om allt från säkra gångstigar till stallet till fredade bad och väl belysta joggingspår.

Prioritera idrottsanläggningar i kommunernas planeringsarbete

När politiker och tjänstemän arbetar med planeringen av byggande i landets kommuner är det viktigt att beakta nödvändigheten av näridrottsplatser och grönområden i anslutning till skolor och bostadsområden. Lättillgängliga anläggningar av det här slaget är ett incitament för befolkningen att röra sig mer. Det är även viktigt att man tänker på jämställdhetsfrågor när planeringen genomförs. Killar och tjejer har ibland olika intresseinriktningar inom idrotten. Ovan nämnda studie visade även att de fysiskt inaktiva, och då främst flickorna, ville att staden skulle satsa mer på utomhusbad, simhallar och lokaler för dans och aerobics.

Samtidigt får vi inte glömma bort att ta vara på alla grönmarker som vårt avlånga land består av. Det finns t.ex. mil av goda löp- och skidmarker. Naturen kan även användas för många andra idrottsaktiviteter i skolan men även för spontanidrott och allmän rekreation och motion.

¹ Rapport "Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom?" från Stockholms Idrottsförvaltning 2007. Författare är Ulf Blomdahl, forskningsledare vid idrottsförvaltningen i Stockholms Stad, och Stig Elofsson som är fil dr i statistik och docent vid institutionen för socialt arbete vid Stockholms Universitet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ställer sig bakom att idrottsämnet i grundskolan ska innehålla minst 3 stycken 60-minuterspass.
2. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att se över om betyget i ämnet idrott bör slopas
3. **att** landsmötet ställer sig bakom att eleverna i grundskolan ska ha någon form av motion och fysisk aktivitet varje dag.
4. **att** landsmötet ställer sig bakom att särskilda insatser ska göras för den grupp barn som är mest passiva och som tidigt behöver stöd och uppmuntran för att motionera och röra på sig.
5. **att** landsmötet ställer sig bakom att skolidrott och breddidrott inom skolans ram ska uppmuntras. Idrott, bredd- och lagtävlingar både inom den egna skolan och i samarbete med andra skolor uppmuntrar eleverna och stärker identiteten och samhörigheten med den egna skolan.
6. **att** landsmötet ställer sig bakom att huvudlärare eller samordnare i ämnet idrott ska finnas i varje kommun/skola och ökad samverkan med föreningslivet ska eftersträvas.
7. **att** landsmötet ställer sig bakom att investeringar i idrottsanläggningar ska ske utifrån tydliga jämställdhets-kriterier.
8. **att** landsmötet ställer sig bakom att investeringar i idrottsanläggningar ska ske utifrån ambitionen att erbjuda motionsmöjligheter för alla.
9. **att** landsmötet ställer sig bakom att stödet till idrottsrörelsen särskilt bör uppmuntra föreningars förmåga att aktivera inaktiva.
10. **att** landsmötet ställer sig bakom att naturliga ytor för aktivitet, motion och rekreation ska finnas med i all stadsplanering. Idrottsplatser och anläggningar behövs och är viktiga, men här avser vi i första hand öppna gräsytor, naturområden och enkla bollplaner av olika slag. För barn och ungdomar är det viktigt att det är nära, lätt och enkelt.

B61 Nya krafttag mot huliganismen krävs

Hans Backman, Hofors, Cecilia Wigström, Göteborg

Fotbollsvåldet har gått för långt. Det som ska vara en glädje att uppleva har i många fall bytts ut i våld och tråkigheter. Självutnämnda IFK Göteborgs-anhängare har vid ett tillfälle attackerat en pub där bland annat barnfamiljer befann sig och det har varit upplopp i både Göteborg och Stockholm i samband med fotbollsmatcher under förra hösten 2006. Om inte vi inser allvaret och agerar med bl.a. kraftfullare lagstiftning finns det risk att fler kommer drabbas av våld och i värsta fall döden till följd av huliganismen i Sverige.

VDarna för tre av Sveriges största klubbar har också ropat på hjälp från samhället och politikerna (Expressen 7/2-07). Och situationen är allvarlig. Enligt artikelförfattarna är det allt fler unga som rekryteras till huliganerna och de kommer från allt mer socialt utsatta grupper. Fotbollsklubbarnas

subgrupper har blivit ett destruktivt nätverk för våldsbenägna unga killar med trasig bakgrund.

För att förhindra att unga hamnar i en kriminell spiral krävs ett förebyggande arbete där vi tidigare och tydligare griper in för att hjälpa barn och ungdomar som är på väg ut i fritt fall i livet. Det handlar om en socialtjänst med vässade verktyg och en polis som utreder alla brott oavsett gärningsmannens ålder. Det handlar om att felaktigt beteende ska få konsekvenser. Allt för länge har samhället signalerat till unga att vi ingriper först när de gör någonting värre. Och då är det tyvärr ofta för sent.

Men för att råda bot på den eskalerande situationen krävs lagstiftningsförändringar då dagens verktyg uppenbarligen inte räcker. Folkpartiet liberalerna har länge drivit på för att skärpa möjligheterna att komma till bukt med våldet och antligen har vi nu efter valet möjlighet att genomföra kraftiga åtgärder. Det finns ingen anledning för regeringen att dröja. Det är dags att agera.

Lagen om tillträdesförbud vid idrottsarrangemang måste kompletteras. Polisen måste få möjlighet att ansöka hos åklagaren om att portförbjuda huliganer till arenorna, något som bara klubbarna kan göra idag. Hittills är det bara några personer som fått tillträdesförbud. Både polisen och klubbarna har information om vilka som inte bör komma in på matcherna. Men mycket av informationen som klubbarna behöver för att ansöka om tillträdesförbud, får polisen inte lämna ut. Ett resultat är att endast ett fåtal personer fått tillträdesförbud. Fler våldsamma personer kan stoppas om både klubbarna och polisen får ansöka. Det är vidare viktigt att klubbarnas kontroller vid inpassering är bra.

Åklagarna bör också få kunna utfärda tillfälliga förbud, s k interimistiska beslut, vilket skulle göra att våldsamma personer snabbt kan portförbjudas. Det behövs också en skärpning av straffet för överträdelse av tillträdesförbud så att den som bryter mot förbudet kan gripas och ytterst häktas.

Regeringen måste nu agera. Satsningen på fler poliser är välkommen och möjliggör för bättre brottsförebyggande arbete men det räcker inte för att komma till bukt med fotbollsvåldet. Lagstiftningen måste också förändras. Samhället måste ta ett större ansvar för att skydda medborgare som idag oskyldigt kan utsättas för brott i samband med fotbollsmatcher. Vi anser att folkpartiet liberalerna ska fortsätta att driva på regeringen att vidta åtgärder.

Situationen kan inte fortsätta som idag. I England tvingas portade fotbollshuliganer anmäla sig vid polisstationen innan match i en annan stad än där matchen hålls. Det är en konsekvens av det eskalerande fotbollsvåldet i England. De åtgärderna vill vi undvika att behöva vidta. Men då krävs också att vi börjar handla innan situationen blir värre.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet liberalerna ska verka för att lagen om tillträdesförbud vid idrotts-

arrangemang kompletteras så att polisen får möjlighet att ansöka hos åklagaren om att portförbjuda huliganer till arenorna.

2. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet liberalerna ska verka för en lagändring som innebär att åklagarna ska få kunna utfärda tillfälliga förbud, så som interimistiska beslut, vilket skulle göra att våldsamma personer snabbt kan portförbjudas.
3. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet liberalerna ska verka för en skärpning av straffet för överträdelse av tillträdesförbud så att den som bryter mot förbudet kan gripas och ytterst häktas.

PS-yttrande Kultur-, media- och idrottspolitik, motion B43 – B61

I **motion B43 och B44** yrkar motionärerna på förändringar och preciseringar i partiprogrammet under avsnittet ”Frihet i gemenskap”. Det handlar om höjda anslag till alla statliga institutioner, bättre trygga anställningsförhållanden för kulturarbetare, nya kulturfonder frikopplade från statsbudgeten samt satsningar på minoriteternas kultur.

Folkpartiet har en lång historia av att värna kulturlivet. Partistyrelsen delar flera av motionärernas synpunkter. Många kulturarbetare är anställda kortare perioder för att sedan vara arbetslösa i väntan på nästa uppdrag. Det kan därför finnas anledning att skapa ett system som passar kultursektorn. Teateralliansen, dansalliansen och musikeralliansen har en viktig funktion att fylla genom att erbjuda kvalificerade konstnärer en ”tredje anställningsform”. Dessa allianser måste få det stöd som de behöver för sin utveckling och expansion. Regeringen satsar därutöver 170 miljoner kronor på kultur i skolan. Förebilden är den kulturella skolesekken i Norgesomharskapat jobb med trygga anställningsförhållanden för många konstnärer och andra kulturarbetare. Partistyrelsen anser med detta yttrande att **motion B43 och B44 anses besvarade**.

I **motion B45** föreslår motionärerna att folkpartiet ska verka för att värna bibliotekens fria utlåning. Folkbiblioteken är en av samhällets viktigaste kulturinstitutioner. Genom den fria utlåningen kommer hundratusentals barn, ungdomar och vuxna i kontakt med litteraturen. Folkpartiet har alltid verkat för bibliotekens fria utlåning och kommer att vara en garant för dess fortsatta existens. Partistyrelsen yrkar att landsmötet uttalar att ”Bibliotekslagen, som garanterar fria bibliotekslån, ska vara kvar”. **Motion B45 anses därmed besvarad**.

I **motion B46 och B47** yrkar motionärerna att de statliga museerna ska ha fri entré.

De statliga museerna både vårdar och gör vårt kulturarv tillgängligt för allmänheten. Deras ekonomiska förutsättningar måste även i framtiden vara trygga. Införandet av gratisentré på de statliga museerna var underfinansierat. En för museerna viktig intäkt försvann, samtidigt som kostnaden för att kunna

ta emot fler besökare var större än beräknat. Kvaliteten försämrades: museerna blev tvungna att lägga resurser på säkerhetsvakter i stället för bra utställningar. Huvuddelen av museernas intäkter kommer i dag från den statliga kulturbudgeten. Partistyrelsen anser dock att det är rimligt att museerna också ska kunna ta ut en mindre avgift. Staten ska inte rycka undan en viktig intäktskälla för museerna. Även i fortsättningen bör museerna dock vara avgiftsfria för barn och ungdom, och vuxna som så önskar ska kunna köpa rabatterade årskort. Ett argument som ofta förekommer i debatten är att den fria entrén har ökat antalet besökare. Självklart nyttjas en gratistjänst mer än en tjänst som är avgiftsbelagd. Men allt i samhället kan inte vara gratis. Vi måste erkänna att kvalitet måste få kosta, även för museibesökare. Huvuddelen av de statliga museerna ligger i Stockholm. Vi måste våga erkänna att införandet av gratisentré innebar en kraftig subvention av stockholmarnas kulturkonsumtion. **Partistyrelsen avstyrker därför motion B46 och B47**.

I **motion B48** vill motionären att folkpartiet ska ta initiativ för att lösa scenkonstnärers dåliga grundpensionsvillkor, där särskilt dansare och sångare med tidigare pensionsavgångar än övriga yrken är särskilt utsatta.

Partistyrelsen delar motionärens synpunkt att pensionsfrågan för scenkonstyrkena måste ges en långsiktigt hållbar lösning samtidigt som det är viktigt att hålla fast vid pensionsöverenskommelsens grunder och arbetslinjen. De scenkonstarbetare som har tidigare pensionsavgång bör självklart i första hand kunna få ett nytt arbete. Tillfredställande framsteg har också gjorts. Efter en enveten kampanj från folkpartiets riksdagsgrupp gav den socialdemokratiska regeringen med sig och skött till sammanlagt 55 miljoner kronor för att förbättra pensionsvillkoren inom scenkonstområdet. Det räcker långt – men inte ända fram. Folkpartiets riksdagsgrupp fortsätter att verka för nödvändiga resursförsträckningar till institutionsteatrarna såväl som de fria teatergrupperna. Med detta bör **motion B48 anses besvarad**.

I **motion B49** vill motionären att det ska införas klotterplank på tunnelbaneperrongerna. Klotter är ett stort problem i många städer. Partistyrelsen anser dock att frågan om klotterplank på perrongerna i tunnelbanan ska avgöras av lokalpolitikerna i Stockholms län. **Med detta yttrande anser partistyrelsen motion B49 som besvarad**.

I **motion B50** föreslår motionären att folkpartiet ska driva frågan om ett arkitekturtestamente, detta för att göra det lättare för framtida beslutfattare och forskare att förstå arkitektens vilja, tanke och samtidigt förstå byggnadens kulturhistoriska värde.

Partistyrelsen delar motionärens syn på vikten av att förstå arkitekternas vilja med sin byggnad. Det är däremot ingenting som staten bör reglera, utan någonting som arkitekterna själva bör ta initiativ till. **Med detta anser partistyrelsen att motion B50 anses besvarad**.

I **motion B51** föreslår motionären att släktforskarsalen i Ramsele ska fortleva i sitt nuvarande skick. Partistyrelsen anser att släktforskningen är bra och viktigt, men anser att släktforskarsalen i Ramsele inte är en fråga för landsmötet att ta ställning till. **B51 anses med detta besvarad.**

I **motion B52** yrkar motionärerna att folkpartiet ska verka för en översyn av hur reglerna för copyrights kan göras mer liberala och tidsrymden kortas i enlighet med motionen. Den svenska upphovsrättslagstiftningen överensstämmer i allt väsentligt med den i de övriga nordiska länderna och inom EU. I Sverige och övriga Europa förekommer ingen registrering av upphovsrätt, utan upphovsrätten uppkommer enligt skyddsreglerna i upphovsrättslagen i och med att ett verk skapas. Upphovsrätten till ett verk gäller normalt under en period som börjar löpa vid verkets uppkomst och som fortsätter gälla t o m. 70 år efter upphovsmannens dödsår. Därefter står det fritt att använda verket utan tillstånd, om än med vissa undantag vad gäller namngivelse- och respekträtt. Partistyrelsen anser att upphovsrätten är central för att värna de konstnärliga skaparnas rätt att bestämma över spridningen av sina verk och därmed också, om de önskar, begära ersättning för dem. Partistyrelsen anser att principerna för upphovsrätten är välavvägda. Upphovsrättslagen är dock svåröverskådlig och behöver ses över, men reformeringen ska inte inskränka konstnärernas grundläggande rätt till sina verk. När det gäller de situationer som berörs i motionen då en viss rättighetshavare är svår att spåra anser partistyrelsen att dessa vanligtvis går att hantera genom det arbete som sker inom de upphovsrättsliga samarbetsorganisationerna. **Partistyrelsen anser med detta att motion B52 bör avslås.**

Motion **B53** lyfter fram ett förslag om framtidens Nobelmuseum för Alfred Nobels minne. Motionären tar även upp alternativa finansieringslösningar för detta samt ett förslag om att komplettera Arlanda med namnet Alfred Nobel International Airport. Motionären vill att landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att föreslå riksdagsgrupp och regering att utforma förslag som upptas i motionen

Vad gäller motion **B53** är partistyrelsen positiv till de förslag motionären ger om framtidsmuseum mm. Partistyrelsen erfar att från riksdagsgruppens sida är frågorna väckta. Frågan om ett nytt permanent museum måste givetvis vägas mot andra angelägna kulturpolitiska önskemål men det i motionen framlagda förslaget om insamling vore en spännande metod att pröva. Partistyrelsen tillstyrker att folkpartiet arbetar för såväl ett Nobelmuseum som att Arlandas namn kompletteras. Därmed bör **motionen anses besvarad.**

I **motion B54** yrkar motionären på att folkpartiet ska för att bryta upp den nuvarande kopplingen mellan regeringsmakten och televisionen och radion. I **motion B55** föreslår motionären att radio och TV ”i allmänhetens tjänst” ska finansieras via den statliga skatten. I **motionen B56** föreslås att EU-information från Bryssel ska sändas i en egen kanal inom SVT. I **motion B57 och B58** föreslås att public service-producerade tv-program från andra EU-länder ska sändas via det nationella marknätet eller via avgiftsfria satellitkanaler.

Partistyrelsen anser att public service ska värnas genom att SVT och SR behålls som separata bolag. Nuvarande ägarförhållanden och regler för utseende av styrelser ska bibehållas, helst kompletterade med en överenskommelse mellan partierna om att ägarstiftelsen i ännu högre grad ska låta professionell kompetens prägla urvalet av styrelseledamöterna. Licensfinansieringen ska vara kvar så länge den fungerar. Den allmänna meningen bland experter har länge varit att den tekniska utvecklingen, med tevetittande på datorn, radiolyssnande i mobilen etcetera, kommer att göra att människor inte längre är beredda att betala licens. Men hittills har licensintäkterna fortsatt att strömma in. Först om den utvecklingen bryts bör ett skifte till skattefinansiering ske. **Partistyrelsen avstyrker mot bakgrund av detta att motion B54 och B55.**

Svt24 sänder idag mycket viktig samhällsinformation, bevakar riksdagsdebatter, seminarier, partiernas kongresser och större organisationers arrangemang som har betydelse för samhällsdebatten. Svt24 bevakar också EU:s institutioner och sänder ibland debatter från Europaparlamentet. Partistyrelsen anser att denna värdefulla samhällsbevakning i stort uppfyller intentionen i motion B56, och ser inget behov av en egen kanal för den EU-relaterade samhällsbevakningen. **Motion B56 bör därmed anses besvarad.**

Det digitala marknätet byggs ut och Sverige övergår nu etappvis till digitala sändningar. Den 1 februari 2008 ska de analoga sändningarna i marknätet ha upphört i hela Sverige. Regeringen beslutar vilka kanaler som ska få sändningstillstånd för digital marksänd TV, men det är Radio- och TV-verket utlyser tillstånden och handlägger ansökningarna. Kanalerna som Radio- och TV-verkets förslår ska bredda dagens utbud och tilltala många, men kanske särskilt ungdomar, äldre och tittare intresserade av film, kultur och samhällsfrågor. I det digitala marknätet kommer det att finnas fri-TV, alltså gratiskanaler, och betal-TV. BBC:s kanaler BBC Prime och BBC World finansieras utanför Storbritannien med avgifter och kommer därför hamna i betal-TV-utbudet. **Partistyrelsen anser med detta att motion B57 och B58 ska anses besvarade.**

I **motion B59** föreslår motionären att partiprogrammet ska innehålla ett kapitel om idrottspolitik. I **motion B60** föreslår motionären förändringar i idrottsämnet. I **motion B61** föreslår motionären krafttag mot huliganism.

Idrotten är Sveriges största folkrörelse. Nästan hälften av alla svenskar mellan sju och sjuttio är medlem i en idrottsförening. Det är ett engagemang som betyder mycket för samhället. Barn och ungdomar rör sig allt mindre. Vi ser en ökning av fetma, åldersdiabetes och benskorhet – åkommor för vilka rätt sammansatt kost tillsammans med fysisk aktivitet är de största friskfaktorerna. Det här är oroväckande tendenser som vi måste ta på allvar. Folkpartiet har i riksdagsmotioner beskrivit den liberala idrottspolitik. Idrotten måste få goda förutsättningar att egenfinansiera sin verksamhet. Skattereglerna måste bli klarare och reglerna för folkrörelse-drivna spel och lotterier generösare. Det behövs mer motion

i skolan och idrottsämnet måste avteoretiseras. I stadsplaneringen är det viktigt att man tar hänsyn till barn och ungdomars möjlighet till spontanidrott. Arbetet för jämställdhet ska genomsyra all verksamhet inom idrotten, samtidigt som sexuella trakasserier och homofobi ska bekämpas. Det är också viktigt att understryka föräldrarnas ansvar för barnens hälsa och motion.

I riksdagsmotioner har folkpartiet har även föreslagit att klubbarna ska ta större ansvar för våld i samband med matcher, men också få större möjligheter att avvisa och portförbjuda våldsamma personer. Polisen ska få mer ordningsbefogenheter och resurser.

Partistyrelsen anser därför att partiprogrammet inte behöver kompletteras med ett särskilt idrottsavsnitt. **Motion B59, B60 och B61 anses med detta besvarade.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar

1. **att** motion B43 anses besvarad
2. **att** motion B44 anses besvarad
3. **att** motion B45 anses besvarad
4. **att** landsmötet uttalar som sin mening att ”Bibliotekslagen, som garanterar fria bibliotekslån, ska vara kvar”
5. **att** motion B46 avslås
6. **att** motion B47 avslås
7. **att** motion B48 anses besvarad
8. **att** motion B49 anses besvarad.
9. **att** motion B50 anses besvarad
10. **att** motion B51 anses besvarad
11. **att** motion B52 avslås
12. **att** motion B53 anses besvarad
13. **att** motion B54 avslås
14. **att** motion B55 avslås
15. **att** motion B56 anses besvarad
16. **att** motion B57 anses besvarad
17. **att** motion B58 anses besvarad
18. **att** motion B59 anses besvarad
19. **att** motion B60 anses besvarad
20. **att** motion B61 anses besvarad

Reservation 1

Håkan Lindh

Jag anser att motion B52 bör anses besvarad med motiveringen: ”Utifrån de argument som framförs i motionen kan det finnas anledning att se över folkpartiets syn på upphovsrättslagstiftningen, självklart med skyddet av upphovsmannens rättigheter i bibeållet fokus.”

Område C, Sociala frågor

Hälso- och sjukvård allmänt Motioner C1 – C20 154

C1	Dags att ta ett samlat ansvar för medborgarnas vård och omsorg	
C2	Uppmuntra kommunerna och landstingen att bilda gemensamma nämnder för äldre och psykiskt sjuka	
C3	Våga vara patient! Våga arbeta inom vården!	
C4	Översyn av kvacksalverilagen	
C5	Försvara valfrihetsrevolutionen (äldreomsorg)	
C6	Försvara valfrihetsrevolutionen (sjukvård)	
C7	Nollvision i läkemedelssäkerhetsarbetet	
C8	Gör vården och omsorgen tryggare	
C9	Gör husläkarens återkomst till folkpartiets profilfråga	
C10	Vårdgaranti för barn	
C11	Biobanker som upprättas av privata aktörer	
C12	Kvalitetsmätningar i vården!	
C13	Sätt betyg på ambulanssjukvården!	
C14	Gå vidare med tandvårdsreformen!	
C15	Rätt använd kompetens inom sjukvården	
C16	Slarviga läkare	
C17	Reformera läkarutbildningen	
C18	Utveckling av kompetensområdet Avancerad specialistsjuksköterska	
C19	Prostatacanceropererade mäns rätt till högkostnadsskydd för potenshöjande medel	
C20	Sjukskrivning för skönhetsoperation	
PS-yttrande	Hälso- och sjukvård, allmänt, motion C1 – C20	163

Äldreomsorg Motioner C21 – C29 168

C21	Dags för en stor välfärdsreform för de äldre!	
C22	Prioriteringar inom omsorgen	
C23	Demenssjuksköterskor i kommuner och landsting	
C24	Våld och övergrepp mot äldre	
C25	Tid för omtanke om våra äldre	
C26	Mobila läkare för äldre i närsjukvården	
C27	Valfrihet till äldreomsorg över kommungränser	
C28	Valfrihet och kvalitet – ledord i liberal äldreomsorg	
C29	Anhöriga som vårdar svårt sjuka i det egna hemmet	
PS-yttrande	Äldreomsorg, motion C21-C29	174

Psykiatrisk vård Motioner C30 – C35 175

C30	Vård för psykiskt sjuka	
C31	Vård via webben!	
C32	Lagen om slutna psykiatrisk tvångsvård	
C33	En mänsklig psykiatri	
C34	Dags för nollvision för självmord i partiprogrammet!	
C35	Rent hemma och rent i själen – Att införa en "hälsocheck"	
PS-yttrande	Psykiatrisk vård, motion C30-C35 samt C8 yrkande 4, 6, 7, 8 och 13	179

Socialtjänstfrågor Motioner C36 – C43 180

C36	En formell, kommunal social översiktsplan som komplement till den lagstadgade fysiska översiktsplanen	
C37	Utvärdera de förebyggande välfärdssatsningarna – ett första steg i en ny socialliberal välfärdsmodell	
C38	Satsa på barn – och ungdomsvården	
C39	Hemlösa behöver trygghet först	
C40	De hemlösa – en del av "det gömda Sverige"	
C41	"Alfredboende" – otraditionell boendelösning för de hemlösa	
C42	Överföring av socialbidragskostnaderna till staten	
C43	Avidentifiera biståndsansökningar	
PS-yttrande	Socialtjänstfrågor, motion C36-C43	187

Assisterad befruktning för ensamstående Motioner C44 – C45 189

C44	Assisterad befruktning för ensamstående	
C45	Insemination för ensamstående	
PS-yttrande	Assisterad befruktning för ensamstående, motion C44-C45	190

Funktionshinder Motioner C46 – C50 190

C46	Satsa på funktionshindrade	
C47	Handikappolitiken en naturlig del av alla politikområden	
C48	LSS och den verkliga tillgängligheten	
C49	LASS-ersättning	
C50	Kräv utdrag ur brottsregistret för anställda i handikappomsorgen	
PS-yttrande	Funktionshinder, motion C46-C50	193

Folkhälsa och relaterade frågor Motioner C51 – C56 194

C51	Komplettering av folkhälsomålen	
C52	Förbättra folkhälsan – inför sockeravgift	
C53	Hälsa – en ekonomisk framgångsfaktor	
C54	Hörselskador ett folkhälsoproblem	
C55	Vår skyldighet att förhindra att ungdomar drabbas av hörselskador	
C56	Åtgärder mot buller för en bättre hälsa	
PS-yttrande	Folkhälsa och relaterade frågor, motion C51-C53	199

Alkohol, tobak och narkotika Motioner C57 – C69 200

C57	Om den restriktiva och socialt ansvarsfulla alkoholpolitiken	
C58	Solidarisk alkoholpolitik	
C59	Slopa dubbelgreppet inom alkoholpolitiken!	
C60	Sänk införselkvoterna och höj minimiskatterna på alkohol inom EU	
C61	Angående licensierad alkoholförsäljning	
C62	Drogtester	
C63	Narkotikapåverkade bilförare	

- C64 Drog- och alkoholförebyggande arbete
bland ungdomar – föräldrautbildning
- C65 En liberalare alkoholpolitik
- C66 Lag om tvångsvård för gravida missbrukare
- C67 Samarbete och samlokalisering-missbruksvård
- C68 Förbud för införsel av tobak i Sverige
- C69 Avbryt all sprututbytesverksamhet
- PS-yttrande Alkohol, tobak och narkotika,
motion C57-C69 samt C8 yrkande 9 och E1 yrkande 5 208

- Spelfrågor Motioner C70 – C75 211**
- C70 Avskaffa spelmonopolet
- C71 Ny liberal spelpolitik räddar
en ohållbar spelmarknad
- C72 Sverige behöver en ny spelpolitik
- C73 Spelmissbruk i Socialtjänstlagen
- C74 Samhällets ansvar för spelpolitiken
och dess följder
- C75 Offensiv mot spelberoende
- PS-yttrande Spelfrågor,
motion C70-C75 samt E1 yrkande 6 215

Hälso- och sjukvård allmänt

Motioner C1 – C20

C1 Dags att ta ett samlat ansvar för medborgarnas vård och omsorg

Håkan Lindh, Skellefteå, Anders Östlund, Skellefteå, Jens Nyman, Skellefteå, Åsa Gustafsson, Burträsk, Inger Lundqvist, Skellefteå, Ulrika Öberg, Skellefteå, Ulla Brändal, Burträsk, Bitte Ekersund, Skellefteå, Lars Åhman, Skellefteå

Sveriges kommuner och landsting/regioner har ansvar för medborgarna när det gäller hälsovård, sjukvård samt vård och omsorg om äldre och handikappade. För att möta detta har de båda huvudmännen byggt upp separata organisationer med var sin ledningsstruktur och politisk överbyggnad.

Både kommun och landsting/regioner har idag problem med att på ett fullgott sätt klara dessa åtaganden gentemot medborgarna. Orsakerna därtill är bl.a. ökande vård- och omsorgsbehov samt att verksamheterna inte är organiserade och samordnade på ett optimalt sätt.

Vi anser att det nu är dags att riva de organisatoriska och ekonomiska murar som byggts upp mellan kommun och landsting/regioner. Ur ett medborgarperspektiv är interna diskussioner om gränser mellan de båda huvudmännens ansvarsområden och vem som ska ta kostnaden för olika insatser, fullständigt ointressanta. Medborgarna förväntar sig att vi som förtroendevalda tar ett samlat ansvar för deras hälsa, vård och omsorg. Oavsett om våra ekonomiska resurser kommer från kommun- eller landstingsskatten, handlar det om medborgarnas pengar som vi är skyldiga att förvalta så klokt som möjligt.

Vi menar att det nu är hög tid att leva upp till medborgarnas krav och förväntningar. Det är dags att visa att vi i Folkpartiet är beredda att ta ett helhetsansvar för våra medborgares hälsa, sjukvård och omsorg.

Vårt förslag

Vi föreslår att all närsjukvård och omsorg inom varje kommuns geografiska område samlas under samma hatt och bedrivs i en gemensam organisation. Verksamheten leds av en styrelse/nämnd bestående av lokala kommun- och landstings/regionpolitiker, i enlighet med det uppdrag som huvudmännen fastställt.

Finansiering av verksamheten bör så långt som möjligt utformas i någon form av kundvalsmodell, med auktorisering av en mångfald av utförare och en ”peng” som följer med det val som medborgaren träffar. Vårdcentraler, äldreboenden och hemtjänstområden m fl, kan med fördel drivas som självstyrande enheter – offentliga eller privata – med eget budgetansvar och stor frihet att utforma verksamheten, utifrån de mål och det uppdrag som huvudmännen fastställt.

Exempel på verksamheter som bör föras samman i den gemensamma vård- och omsorgsorganisationen är från landstingens/regionerna ansvaret för sjukvårdsrådgivning,

akutmottagning, ambulans, internmedicin, avancerad hemsjukvård, geriatrik, rehabilitering, vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri.

Från kommunsidan handlar det främst om äldre- och handikappomsorgerna samt missbruksvården, men även andra delar som gränsar till landsting/regioners ansvarsområden bör givetvis ingå.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för att ansvaret för medborgarnas vård och omsorg förs samman i en organisation med en gemensam budget och en politisk ledning, i enlighet med vad som anförs i motionen.

C2 Uppmuntra kommunerna och landstingen att bilda gemensamma nämnder för äldre och psykiskt sjuka

Olov Lindquist, Södertälje

Ansvar för våra äldre och de psykiskt sjuka är till stor del uppdelat idag mellan kommunerna och landstingen, där det grovt sett kan sägas vara kommunerna som ansvarar för boendet och landstingen för den medicinska servicen. Att framförallt de psykiskt sjuka mer än en gång har fallit mellan stolarna under de senaste åren torde vara uppenbart med tanke på de tragiska dödsfall som fallit offer för de psykiskt sjuka, även om inte detta enbart kan skyllas på att den sjuke har fallit mellan stolarna.

Det finns exempel på bra samarbete mellan vissa kommuner och landsting när det gäller både äldre och psykiatri. Själv vill jag gärna nämna det samarbete som finns i Södertälje när det gäller den öppna psykiatri, men det finns givetvis fler exempel. Jag tror dock att för att samarbetet skall öka krävs att det från politiskt håll organiseras på ett bra sätt. Ett sådant sätt är att kommunerna och landstingen bildar gemensamma nämnder för att lösa dessa frågor. Staten kan uppmuntra att sådana kommer till genom att ge särskilda statsbidrag till kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder för äldre och psykiskt sjuka.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på lämpligt ställe i handlingsprogrammet skriver in att ett sätt för att förbättra samarbetet mellan kommunerna och landstingen om de äldre och psykiskt sjuka skulle kunna vara att staten inför ett särskilt statsbidrag för de kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder.

C3 Våga vara patient! Våga arbeta inom vården!

Bengt Eliasson, Åsa, Mia Franzén, Rönninge

I USA uppskattar man att 98 000 människor per år avlider på sjukhus, inte på grund av sin sjukdom eller en skada utan på grund av något misstag i vården som hade kunnat undvikas. Ingenting talar för att situationen ser annorlunda ut i Sverige. Omräknat till svenska siffror betyder det att uppskattningsvis

4 000 svenskar avlider av misstag i vården. Långt många fler skadas. I stora delar av västvärlden, inte minst i USA och England, är patientsäkerhetsfrågorna i fokus. Patientsäkerhet och kvalitet kommer allt högre även på den svenska agendan vilket är nödvändigt. Hälso- och sjukvården ligger i samma riskklass som exempelvis bungy-jump men behöver komma upp i samma säkerhetsklass som trafikflyget.

Hälso- och sjukvården kan, med rätt inställning, systematiskt arbete och en förändrat och förbättrat regelsystem, minska mycket lidande och onödiga dödsfall. Detta leder i sin tur till kraftigt minskade kostnader och klart högre kvalitet. Vi har mycket att lära av andra system, exempelvis flyget, men också av andra länder, exempelvis Danmark och England, som ligger långt före oss.

De fall som uppmärksammas, då patienter kommer till skada, fokuserar ofta på enskilda yrkesutövares tillkortakommanden och misstag – när anledningen i själva verket oftast är organisatoriska systemfel eller bristande rutiner. Här är experterna eniga: det förebyggande arbetet bör inriktas på att inget misstag passerar utan att orsaken analyseras och åtgärdas. Stor vikt bör läggas vid att identifiera svagheter i verksamheten innan något har hänt.

Om vi kan skapa en hälso- och sjukvård med en hög patientsäkerhet, då är mycket vunnet. Många människoliv kan sparas och ett stort lidande undvikas. Vårdens personal behöver inte uppleva egna och andras misstag, vars orsaker står att finna i systemfel och bristande rutiner.

Vi menar att grunden i allt patientsäkerhetsarbete är vårdens medarbetares genuina intresse och att man tar med patienten och anhöriga/närstående i vårdprocessen. Det gäller helt enkelt att tillåta och möjliggöra för vårdpersonalen att lära av sina misstag och använda denna kunskapsbank. Läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal gör redan i dag mycket för att successivt förbättra patientsäkerheten.

Detta är alltså ett område som folkpartiet har all anledning att ägna större uppmärksamhet och engagemang kring.

Det behövs en förändrad lagstiftning så att vårdpersonalen ska våga rapportera negativa händelser. Det sker en underrapportering av tillbud och allvarliga händelser i dag. En orsak till detta är att den som rapporterar ett misstag riskerar en disciplinpåföljd från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, HSAN.

I Danmark finns sedan år 2005 en unik patientsäkerhetslag som kan tjäna som föredöme. Den slår fast att en rapport om en kritisk händelse inte kan användas för att ge den person som rapporterar en disciplinpåföljd. Omfattningen, art och konsekvenser av misstag inom hälso- och sjukvården i Sverige måste kartläggas.

Det räcker inte med att konstatera att det nu finns cirka 120 000 skador som är registrerade enbart i LÖFs (Landstingets Ömsesidiga Försäkringsbolag) databas. Vi måste med

säkerhet kunna säga om patientsäkerheten förbättras eller försämrats. Stifta en särskild och samlad patientsäkerhetslag!

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen får i uppdrag att ta fram programförslag till en ny samlad patientlagstiftning enligt motionens intentioner.

C4 Översyn av kvacksalverilagen

Barbro Westerholm, Stockholm, Liselott Hagberg, Nyköping, Solveig Hellquist, Sundsvall, Lars Tysklind, Strömstad, Christer Winbäck, Skövde

Sedan 1960 har vi en lagstiftning mot den som utan läkarlegitimation eller motsvarande, men mot ersättning, undersöker annans hälsotillstånd eller behandlar annan för sjukdom eller liknande genom att vidta eller ordinera förebygga, botande eller lindrande åtgärder. Lagstiftningen fanns först som en särskild lag, kallad kvacksalverilagen (SFS 1960:409). Numera är den infogad i Hälso- och sjukvårdslagen 4 kap. lagen (1998:531 om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område). Enligt lagen är det förbjudet att behandla sjukdomar som enligt smittskyddslagen är samhällsfarliga, cancer och andra maligna tumörer, diabetes, epilepsi, sjukdomar eller komplikationer i samband med graviditet och förlossning samt att prova ut eller leverera kontaktlinser. Det är förbjudet att undersöka eller behandla barn, som inte fyllt åtta år. Lagen täcker däremot inte psykiska tillstånd.

Lagstiftningen om kvacksalveri har kritiskt ifrågasatts med hänsyn till utvecklingen inom den s.k. alternativa medicinen. Den flora av kommersiella institut och kliniker som växt fram och det utbud av terapier, kurer och påverkan på människors psykiska tillstånd som inte är grundade på vetenskap eller beprövad erfarenhet och som utövas av personer utan läkarlegitimation eller motsvarande inger farhågor. Det finns också vittnesmål om hur människor som genomgått personlighetsutvecklingskurser eller som varit medlemmar i auktoritära eller manipulativa rörelser mått psykiskt dåligt av den påverkan de utsatts för.

Motioner om översyn av kvacksalverilagen har avslagits i riksdagen med allmänna formuleringar om att det inte finns anledning att göra en översyn av lagen. I socialutskottets betänkande 2005/06:SoU17 tillkommer en motivering, nämligen att utredningen Ett nationellt register över yrkesutövare av alternativ- eller komplementär medicin har remissbehandlats och bereds. Tillkomsten av ett sådant register kommer emellertid inte tillrätta med att psykiska tillstånd inte ingår bland de tillstånd lagen omfattar.

Mot bakgrund av ovanstående bör lagstiftningen mot kvacksalveri bli föremål för översyn i syfte att skydda människor mot psykisk påverkan utövad av personer som inte har läkarlegitimation eller motsvarande

Yrkande

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet i regering och riksdag ska arbeta för att en modernisering av kvacksalverilagen kommer till stånd.

C5 Försvara valfrihetsrevolutionen (äldreomsorg)

Sven Jägersvall, Halmstad

Den liberala valfrihetsrevolutionen handlade om att kunna välja mellan offentlig egen regi, privat, kooperativt eller andra driftformer. Syftet var att få en mångfald av driftformer, inte att ersätta ett monopol med ett annat.

Grundprincipen för den liberala valfrihetsrevolutionen är att brukarnas val av driftform i princip skall vara överordnat politikernas och/eller marknadens val.

Viktigt är även att över tiden respektera brukarnas val, en självklarhet bör vara att före en ändring av driftform efterhöra brukarnas uppfattning. Skulle ett flertal vidhålla sitt tidigare val av driftform bör upphandlingen avbrytas. Om en majoritet skulle föredra ändring av driftform bör de som vidhåller sitt tidigare val garanteras flytträtt till tidigare vald driftform.

I många kommuner är valfriheten begränsad i vissa fall t o m avskaffad för brukare och anställda inom äldre- eller andra former av social omsorg som efterfrågar driftform offentligt egen regi. Bristen på valfrihet skall brytas inte bytas.

Yrkande:

1. **att** brukarnas val av driftform skall vara en rättighet och respekteras över tiden.
2. **att** brukarnas val av driftform skall beaktas vid upphandling.
3. **att** brukare som vidhåller sitt tidigare val driftsform vid t ex upphandling, skall garanteras flytträtt till tidigare vald driftform.

C6 Försvara valfrihetsrevolutionen (sjukvård)

Sven Jägersvall, Halmstad

Den liberala valfrihetsrevolutionen handlade om att kunna välja mellan offentlig egen regi, privat, kooperativt eller andra driftformer. Syftet var att få en mångfald av driftformer, inte att ersätta ett monopol med ett annat. För de anställda är det också viktigt att kunna välja mellan flera arbetsgivare/driftformer.

Grundprincipen för den liberala valfrihetsrevolutionen är att brukarnas val och inte minst bortval av driftform i princip skall vara överordnat politikernas och/eller marknadens val.

Viktigt är även att över tiden respektera medborgarnas val. Man bör försöka hitta former för att före en ändring av driftform efterhöra medborgarnas uppfattning, t ex genom enkäter från besökande på en sjukvårdinrättning eller i andra former av medborgarundersökningar. Skulle ett flertal anse

att nuvarande driftform bör bibehållas bör tänkt upphandling/avknoppning ej slutföras. Om en majoritet skulle föredra ändring av driftform, bör det i närområdet finnas möjlighet att vända sig till sjukvårdsnärhet med tidigare av medborgaren vald driftform.

I många landsting/regioner är valfriheten begränsad i vissa fall t o m avskaffad för medborgare och anställda som efterfrågar driftsform offentligt egen regi. Bristen på valfrihet skall brytas inte bytas.

Yrkande:

1. **att** medborgarnas val av driftform skall vara en rättighet och respekteras över tiden.
2. **att** medborgarnas önskemål om driftform skall beaktas vid upphandling/avknoppning och vid utformning av vårdgarantier.
3. **att** medborgare som vidhåller sitt tidigare val driftform vid t ex upphandling/avknoppning, skall om så är möjligt/skäligt garanteras tillgång tidigare vald driftform.

C7 Nollvision i läkemedelssäkerhetsarbetet

Barbro Westerholm, Stockholm

Trafiksäkerhetsarbetets inriktning lades fast genom riksdagens beslut om Nollvisionen hösten 1997. Den innebär att trafiksäkerhetsarbetets mål är att ingen dödas eller skadas allvarligt till följd av olyckor i vägtrafiken. Samma vision borde gälla för behandling med läkemedel.

De läkemedel vi har på marknaden idag har efter noggrann prövning godkänts för användning därför att deras nytta överstiger riskerna. Det finns i princip inga effektiva läkemedel som inte har biverkningar, men en del av komplikationerna kan undvikas om patienterna får rätt doser i förhållande till ålder och kroppsvikt och om de inte samtidigt använder läkemedel, naturläkemedel eller kosttillskott som negativt påverkar varandras effekter.

Läkemedelsrelaterade problem är speciellt omfattande bland äldre. Läkemedelsbehandling är ett särskilt och komplicerat kapitel därför att äldre ofta har flera hälsoproblem som behöver behandlas samtidigt. Svenska och internationella studier har visat att cirka 15 procent av alla inläggningar av äldre (65+) på sjukhus har läkemedelsrelaterade orsaker. Det innebär både mänskligt lidande och ekonomiska förluster för samhället.

För en del äldre leder läkemedelskomplikationerna till döden. Det är svårt att uppskatta hur många det handlar om eftersom alla fall inte anmäls till Läkemedelsverkets biverkningsenhet. Enligt verkets sammanställning över inrapporterade läkemedelsbiverkningar 2004, dog det året 115 patienter i tillstånd där det inte kunde uteslutas att läkemedelsbehandlingen varit den utlösande orsaken. Av dem var mer än hälften äldre.

Biverkningar är inte de enda problemen vid läkemedelsbehandling. På listan finns också användning av läkemedel på oklara grunder, underanvändning genom att patienten inte tar läkemedlet enligt ordination och underanvändning/felanvändning genom att diagnoser missats eller att behandlingen inte är optimerad i förhållande till de aktuella hälsoproblemen. Också utbyte till billigare preparat på apoteken är för en del patienter problematiskt.

Socialstyrelsen genom sin tillsyn, länsstyrelserna samt landstingsrevisorerna bland annat i Stockholm har lämnat kritiska synpunkter på läkemedelsbehandlingen av äldre. De flesta problemen har berott på brister vid ordinationen. Läkarna verkar inte alltid ha klart för sig vilka läkemedel, vilka doser och läkemedelskombinationer som utgör en risk för äldre patienter.

Internationellträknas problemen med läkemedelsbehandlingen av äldre för vanvård. Både sjukvårds- och utbildningsansvariga måste vidta åtgärder för att komma tillrätta med dem av såväl humanitära som ekonomiska skäl.

En läkare ska ha ansvar för den äldres läkemedelsbehandling

Landstingsrevisorerna har dragit slutsatsen att varje äldre patient måste få tillgång till en läkare med ett helhetsansvar för den medicinska behandlingen. Samma tankegång har uttalats av regeringen i samband med att den nu tillför 1,35 miljarder kronor till äldreomsorgen. Detta ansvar bör därför tydliggöras i Hälso- och sjukvårdslagen. Regeringens satsning innefattar också att äldre ska erbjudas särskilda läkemedelsgenomgångar i syfte att garantera att läkemedelsbehandlingen är adekvat.

Det räcker dock inte med att den äldre får tillgång till en läkare med helhetsansvar för läkemedelsbehandlingen. Ansvarig läkare måste också ha goda kunskaper i äldrefarmakologi och om riktlinjer inom området. Hon eller han måste få tillgång till forskrivarens stöd och i sitt uppdrag ha inskrivet krav på regelbunden utvärdering och omprövning av läkemedelsbehandlingen. Dessutom måste slutanteckningarna från slutenvården innehålla utförligt avsnitt om patientens läkemedelsordinationer så att de kan införas i vårdcentralens journal. Alla äldre patienter måste ha ett kort med uppgifter om aktuell läkemedelsbehandling.

Utbildningen i läkemedelsanvändning och geriatrik måste stärkas

Äldre utgör den största patientgruppen i hälso- och sjukvården. Läkemedelsbehandling är den vanligaste medicinska åtgärden. Samtidigt är utbildningen, inte minst av läkarna, i geriatrik och farmakologi av ringa omfattning. Krav på utbildning i geriatrik för allmänläkare (distriktsläkare) föll bort med Specialiseringstjänstgöringsreformen (ST-reformen) 1995. Tidigare var det brukligt att blivande distriktsläkare var placerade 3 – 6 månader på geriatrisk klinik. Det innebär att allmänläkare idag kan uppnå godkännande av sin utbildning utan beröring med den geriatriska specialiteten och det geriatriska multiprofessionella arbetssättet.

Utbildningen i läkemedelsanvändning för blivande läkare är mycket blygsam. Tillgänglig information visar att undervisningen inom detta område utgör mindre än fem procent av den totala utbildningstiden för läkare. På sina håll har den nästan tappats bort vid omläggningar av utbildningsplanen. För geriatriker, de läkare som ska vara specialister på behandling av äldre, särskilt de multisjuka, är den producentombundna fortbildningen om läkemedel försumbar. Det enda som finns idag är en statligt finansierad vidareutbildning för ST-läkare i geriatrisk farmakoterapi vid Karolinska universitetssjukhuset.

Också annan sjukvårdspersonal som möter äldre i sin vardag har otillräcklig kunskap om läkemedelsbehandling av äldre och behöver dels utbildning om åldrandet och äldres hälsoproblem, dels om vad man ska iakttä när det gäller läkemedelsbehandling av äldre. Sveriges Kommuner och Landsting samt Läkemedelskommittéernas samarbetskommitté (LOK) arbetar för en bättre och klokare läkemedelsanvändning särskilt hos de äldsta och mest sårbara i befolkningen. Det här är bra men bättre effekt skulle kunna uppnås om också grundutbildningarna för de olika yrkesgrupperna ägnade mer uppmärksamhet åt äldre och deras behandling av läkemedel.

Konsumenterna

Även användarna av ett läkemedel, och i förekommande fall deras anhörig/närstående/vårdare, har ett ansvar för att läkemedlen används på ett korrekt sätt. Här kan ideella organisationer och studieförbund spela en viktig roll genom att erbjuda seminarier och studiecirklar om läkemedel och vad man som äldre bör tänka på när man använder medlen. Staten bör genom sina myndigheter Socialstyrelsen, Läkemedelsverket och Statens Folkhälsoinstitut samt Apoteket AB stödja sådana insatser inom den ideella sektorn.

Yrkande:

Att landsmötet beslutar att folkpartiet bör verka för

1. **att** det tydliggörs i hälso- och sjukvårdslagen om patienters rätt till en läkare med helhetsansvar för den medicinska behandlingen.
2. **att** dokumentation och uppföljning av läkemedelsbehandlingen i journalerna säkerställs.
3. **att** läkare och andra yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården får adekvat utbildning i geriatrik och om läkemedels användning både under grundutbildningen och under fortbildningen.
4. **att** kunskap om läkemedelsbehandling av äldre förmedlas till den berörda åldersgruppen.

C8 Gör vården och omsorgen tryggare

Johan Strandberg, Södertälje

Borttagande av kommunsektorns beskattningsrätt kunde bland annat påskynda kvalitetsutjämningen mellan landstingen.

För att stoppa ökningen av skatter och skulder borde ingen mot sin vilja uppgå i en storregion.

Om dessutom lämpliga organ och vävnader togs tillvara kunde, enligt Socialstyrelsens beräkningar, antalet donatorer fördubblas.

Hanteringen av svårlösta mål kan utvecklas. Då i fråga om fortsatt tvångsvård ingen majoritet nåtts borde den som är motpart släppas. Då i en kammarrätt fortsatt tvångsvård beviljas med en rösts marginal borde ärendet gå vidare till en överkammarrätt.

Den psykiatriska tvångsvården går att förbättra. En fördel vore att mer av icke-offentliga aktörer släpptes fram.

Spridning av smitta går att hindra. Därför finns skäl att sprutor för missbruk får säljas till narkomaner.

För att förbättra avgörandena borde en och samma domare eller läkare inte delta i två raka länsrättsförhandlingar som handlar om en patients fortsatta tvångsvård.

Många pensionärer har det dåligt. Hemtjänstanordnare som inte ger kunder möjlighet till utevistelse kunde straffas på ungefär samma sätt som dem som inte släpper ut nötkreatur.

För att öka kunskapen om olika utförare kunde Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds register över personalfel presenteras på Internet.

Omvandlingstrycket i den solidariskt finansierade sjukvården kan bli större. Förhandsbesked för vård utomlands är därför ett steg i fel riktning.

Välfärden kan öka. En förbättring vore att staten tog över finansieringen av barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård.

Kännedom om receptbelagda läkemedel är viktig. Reklam för konsumenterna borde därför tillåtas.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att kommunsektorns beskattningsrätt tas bort.
2. **att** landsmötet uttalar att svenskars lämpliga organ och vävnader bör tas tillvara oavsett vad för inställning avlidna och anhöriga haft.
3. **att** landsmötet uttalar att reklam för receptbelagda läkemedel får göras för konsumenterna.
4. **att** landsmötet uttalar att mer av den psykiatriska tvångsvården bör drivas i icke-offentlig regi.
5. **att** landsmötet uttalar att ingen kommun mot sin vilja uppgår i en storregion.
6. **att** landsmötet uttalar att en överkammarrätt införs.
7. **att** landsmötet uttalar att en och samma domare inte deltar i två raka länsrättsförhandlingar om en patients fortsatta tvångsvård.
8. **att** landsmötet uttalar att då i fråga om fortsatt tvångsvård i en förvaltningsdomstol ingen majoritet nåtts släpps patienten.
9. **att** landsmötet uttalar att sprutor för missbruk får säljas till narkomaner.

10. **att** landsmötet uttalar att Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds register över anmälda och konstaterade vårdfel presenteras på Internet.
11. **att** landsmötet uttalar att straffen för hemtjänstanordnare som inte erbjuder regelbunden utevistelse kan bli hårdare.
12. **att** landsmötet uttalar att förhandsbesked för vård utomlands inte behövs.
13. **att** landsmötet uttalar att en och samma läkare inte två gånger i följd får ansöka till en länsrätt om en patients fortsatta tvångsvård.
14. **att** landsmötet uttalar att staten tar över finansieringen av barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård.

C9 Gör husläkarens återkomst till folkpartiets profilfråga

Göran Nilsson, Västerås

På många håll i landet brottas man med stor brist på allmänläkare. I Västmanland är 20 av 88 familjeläkartjänster vakanta. I Fagersta är endast 2,5 av 8 familjeläkartjänster besatta. En del av vakanserna kan täckas med tillfälliga korttidsvikarier, ”stafettläkare”, till kostnader som är långt högre än kostnaderna för en fast läkare. Stora delar av vårt land, särskilt små orter lider av stor läkarbrist. Ett stabilt, förtroendefullt och långvarigt förhållande mellan en patient och en allmänläkare är långt ifrån så vanligt som det borde vara.

Tillgången av läkare i primärvården är ett av landstingens stora problem. Paradoxalt nog löses det bäst om man inte är så energisk att styra och ställa! Man bör nämligen återgå till husläkarsystemet som fungerade utmärkt innan det socialdemokratiska maktövertagandet 1994.

Husläkarsystemet bygger nämligen på en gammal enkel modell som innebär att en läkare öppnar praktik på en ort och läkarpraktikens fortbestånd beror på om patienten väljer att anlita läkarens tjänster. Istället för att landstinget som nu upphandlar läkare åt patienten upphandlar patienten själv läkarens tjänst med hjälp av sjukförsäkringspengar. Detta innebär att landstingen kan spara in komplicerad administration.

Men då skulle det ju bli en fruktansvärd brist på läkare särskilt på mindre orter invänder många centralplanerande politiker som ser den pinne han sitter på hotad! Nej det finns en dynamik i systemet som skyddar mot detta. När husläkarsystemet infördes 1994 rekryterades cirka 1000 nya allmänläkare på kort tid. Till stor del kom de från specialistvården. Tydligt trivs läkare med att vara fria yrkesutövare. Det är dags att kritiskt granska myten att husläkarsystemet skulle vara negativt för mindre orter. Det har nu gått över 12 år sedan husläkarlagen avskaffades och det har inte blivit något bättre med småorternas läkarförsörjning.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet driver på förhandlingar inom alliansen för återinförande av husläkarlagen under innevarande mandatperiod.
2. **att** om detta ej lyckas partiet gör husläkarfrågan till en framträdande profilfråga i nästa valrörelse.

C10 Vårdgaranti för barn

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

En riksomfattande vårdgaranti om 90 dagar gäller. Det är en viktig framgång för människor i behov av sjuk- och hälsovård i Sverige. För barn är detta dock inte tillfredställande.

Att hindras i skolarbete eller utvecklande fritidsaktiviteter av t ex tillfälligt nedsatt hörsel, kan få negativa konsekvenser som tar lång tid att reparera. Många gånger är det relativt lätt avhjälpbara åkommor som drabbar i övrigt friska barn, men ändå behövs kontakt med specialiserad sjukvård för att komma till rätta med det.

De flesta landsting har även remisstvång till sina sjukhus. Remissen har då oftast föregåtts av ett antal besök på vårdcentralen eller motsvarande. Varje dag i ett barns liv innebär nya viktiga utvecklingssteg. Det är därför viktigt att barnen garanteras en maximal väntan till vård omfattande en månad.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet arbetar för en särskild vårdgaranti för barn, omfattande 30 dagar.

C11 Biobanker som upprättas av privata aktörer

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Sedan biobankslagen trädde i kraft den 1 januari 2003 måste alla nya biobanker anmälas till Socialstyrelsen. En biobank består av biologiskt material från en eller flera människor. Den samlas och bevaras tills vidare eller för en bestämd tid. Ursprunget kan härledas till den eller de människor som lämnat materialet. För primära biobanker gäller att vårdgivaren formellt beslutar om inrättandet. Dessa inrättas i en vårdgivares hälso- och sjukvårdsverksamhet. För sekundära banker beslutar den juridiska person som mottar proverna om inrättande. Dessa består av material som lämnats ut från en primär bank.

Om proverna samlas in utanför hälso- och sjukvården, t ex av ett läkemedelsföretag eller en forskningsinstitution som tar prover utan samband med egentlig sjukvård, bildas en privat biobank. Biobankslagen är då inte tillämplig. Den behöver inte anmälas till Socialstyrelsen. Det finns då heller inga restriktioner till vem proverna kan lämnas ut.

Som lagstiftningen gäller idag kan vävnadsprover i en bank för forskningsändamål lämnas till en annan enhet för forskning. Detta gäller också prover som lämnats ut till ett bolag för klinisk prövning av läkemedel eller om medicinska

produkter lämnas ut till annat bolag. Detta kan ske också till utlandet. Överlåtelse av hel biobank till utlandet är dock inte tillåten. Proverna ska vara kodade och provgivarna ha gett samtycke. Alternativet till samtycke kan vara att en etiknämnd godkännt användning av materialet.

Det finns idag ett skydd mot att polis och Försäkringskassa kan få del av materialet.

Det är dock mycket viktigt för den enskildes integritet och rättssäkerhet att lagstiftningen förtydligas.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte ger partiledningen i uppdrag att verka för att lagstiftningen förändras så att också privata biobanker omfattas av biobankslagen.

C12 Kvalitetsmätningar i vården!

Jarl Strömbäck, Bonässund

Vårdens kvalitet i olika avseenden är ett återkommande ämne för debatt. Det är naturligtvis bra att den öppenheten finns, men samtidigt oroande att man inom vårdsektorn förefaller ha svårt att finna former för att åstadkomma kvalitetsförbättringar. Socialstyrelsen har sin roll som tillsynsmyndighet inom vårdområdet, men det förebyggande och styrande arbetet med kvalitetsutvecklingen förefaller vara eftersatt i många fall.

Inom den konkurrensutsatta industrin har olika former av kvalitetsmätningar och undersökningar sedan länge varit ett givet inslag i förbättringsarbetet. I internationella sammanhang är begrepp som TQM (Total Quality Management) och ISO 9000/14000 etablerade begrepp. Organisationer som Svensk Kvalitetsindex har byggt upp en kompetens på området som på ett opartiskt sätt kan användas för att mäta och redovisa kvalitetstillståndet i företag och verksamheter på ett helt opartiskt sätt. De resultaten kan sedan läggas till grund för förbättringsåtgärder och uppföljningarna göras årligen återkommande.

Yrkande:

Att landsmötet beslutar verka för

1. **att** offentlig verksamhet, i synnerhet inom vårdområdet skall årligen kvalitetsgranskas av oberoende organ.
2. **att** resultatet av den granskningen öppet redovisas samt görs till föremål för förbättringsåtgärder med syftet att förbättra måluppfyllelse, ekonomi och trivsel i verksamheterna.

C13 Sätt betyg på ambulanssjukvården!

Anders Berggren, Ludvika

Akutsjukvården centraliseras till all färre sjukhus. Av den anledningen har den akuta ambulanssjukvården fått allt större betydelse. Det är därför dags att upprätta ett offentligt kvalitetsregister över ambulanssjukvården. Genom fakta kan

vi få en saklig diskussion om det verkliga läget och arbeta för förbättringar och utveckling av sjukvården.

Allt fler akut sjuka skall transporteras allt längre sträckor med ambulans. Därmed får betydelsen av väl fungerande akutsjukvård i ambulans allt större betydelse. Varje led från och med telefonsamtalet till larmcentralen, deras beslut, väntetid på ambulans, behandling i ambulans och transporttid fram till akutsjukhuset blir allt viktigare. Misstag får inte ske eftersom den totala tiden fram till avancerad vård på akutsjukhus blir allt längre för allt fler svenskar.

I ett läge när akutsjukvården koncentreras till allt färre platser måste ambulanssjukvården fungera. Idag är det lätt att tvivla. Vet vi om ambulanserna är rätt bemannade, har de rätt utrustning och fungerar kommunikationen med mottagande sjukhus i alla väder? Frågan är om vi får sjukvård enligt vetenskap och beprövad erfarenhet och enligt socialstyrelsens senaste rekommendationer. Hur vet vi att personalen är tränad enligt senaste krav.

Akutsjukvården i ambulans blir allt viktigare, av den anledningen bör ett kvalitetsregister skapas som visar hur väl ambulanssjukvården fungerar i praktiken.

Exempel på frågor som bör besvaras när det gäller ambulanssjukvård:

- Vilket är målet för ambulanstransporten?
- Hur blev resultatet av ambulanstransporten?
- Vilken är den normala uttryckningstiden till olika platser i kommunen vid olika årstider och tidpunkter?
- Hur blev det verkliga utfallet?
- Vilken bemanning planeras för olika typer av uttryckning?
- Vilken bemanning blev det?
- Vilken utrustning planerades ambulansen ha?
- Vilken utrustning hade ambulansen och fungerade den?
- Vilken typ av kommunikation med mottagande sjukhus planerades?
- Hur fungerade kommunikationen med fungerade sjukhus?

Med hjälp av ett offentligt kvalitetsregister kan alltså allmänheten få veta vad som planerats, hur resultatet blev och därmed kräva förbättringar och utveckling av sjukvården. I registret skall också redovisas motsvarande data för andra platser i Sverige. I förlängningen vore det bra med jämförelser med andra länder inom främst EU. Med utgångspunkt därifrån kan vi avgöra om vi skall vara nöjda eller kräva förbättringar. Målet måste vara att alla människor skall ha tillgång till sjukvård enligt vetenskap och beprövad erfarenhet oavsett var de bor i Sverige.

Med ett kvalitetsregister får vi betyg på ambulanssjukvården, som grund till förbättringar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för införandet av ett nationellt kvalitetsregister avseende ambulanssjukvården. Det vill

säga ett register där man kan jämföra hur verkningsfull och effektiv ambulanssjukvården är i olika delar av Sverige. Avsikten är att få ett underlag för att kunna förbättra ambulanssjukvården och ge oss likvärdig och hög kvalitet på ambulanssjukvården i hela Sverige.

C14 Gå vidare med tandvårdsreformen!

Lars Åhman, Skellefteå, Ulla Brändal, Burträsk, Inger Andersson-Öberg, Skellefteå, Kurt Karlsson, Byske, Martha Hellgren, Skellefteå

Folkpartiet har varit drivande i den tandreform som Alliansregeringen nu genomför. Det handlar dels om en tandvårdscheck och dels om ett högkostnadsskydd. Reformen är bra, men inte klar. Folkpartiet måste driva på så att tandvårdsreformen byggs ut.

I början av april rapporterades om en ny svensk undersökning som visar att unga personer med tandlossning har en kraftigt förhöjd risk att dö i någon allvarlig sjukdom. Ingen annan riskfaktor, inte heller rökning, var lika tydlig som just tandlossning.

Tandvårdsreformen behöver därför i nästa steg byggas ut kring frisk tandvård, där regelbundna tandvårdskontakter och förebyggande åtgärder uppmuntras.

Yrkande:

1. att folkpartiet driver på för en fortsättning av tandvårdsreformen med fokus på frisk tandvård.

C15 Rätt använd kompetens inom sjukvården

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Tillgången till bl a läkare är inte tillfredsställande och bristen drabbar särskilt Norrlands inland. Risken finns att fler yrkesområden inom sjukvården kommer att få brist framöver. Det är ganska tydligt att sjukvården behöver få en större del av landets bruttonationalprodukt än idag, men det kommer ändå att krävas att vi försöker använda kompetensen bättre hos våra yrkesgrupper. Politiken ska inte styra den operativa driften, men är ansvarig för bl a både lagstiftning och organisationsstrukturer.

Lagstiftningen blir ibland ett hinder för effektivitet och i slutändan drabbas då patienter, när resurserna inte används rätt. Som enskilt exempel kan jag nämna Journallagen. Pat. "äger" sin journal och har rätt att läsa den eller få ut en kopia. Alla försäkringsbolag och även andra myndigheter får också ta del av pat.journaler om patienten godkänner det.

I dagens lagstiftning ska då alltid en ansvarig läkare först granska journalen innan den lämnas ut. Detta, i första hand, för att det inte ska finnas med någon uppgift som kan "skada" tredje person. Jag påstår att denna uppgift kan utföras av vilken annan yrkeskategori som helst inom sjukvården och som har utbildning och ett sjukvårdsansvar. Detta är bara ett exempel.

Jag anser att Folkpartiet bör ta initiativ för en ordentlig genomlysning av lagstiftningen som reglerar hälso- och sjukvården för att föreslå ändringar av lag och förordning för ett effektivare resursnyttjande = Rätt Använd Kompetens.

Yrkande:

1. att landsmötet uppdrar till partistyrelsen att genomföra en genomlysning av lagstiftningen som reglerar hälso- och sjukvården och föreslå ändringar som syftar till ett effektivare resursutnyttjande.

C16 Slarviga läkare

Bengt-Olof Nelson, Mölndal

Kombinera etiska regler med straffpåföljd vid felbehandling!

Inom alla områden finns det slarviga människor, som orsakar irritation och otrivsel, och sjuk- och hälsovården utgör inget undantag. Även där begås mer eller mindre allvarliga fel.

De offentliganställda läkarna har historiskt haft hög yrkesetik, vilket givit läkarkåren ett gott anseende. Det har medfört att läkarutlåtanden fått ett högre bevisvärde, än utlåtande av annan person, men situationen har på ett dramatiskt sätt förändrats sedan många läkare nu har förtroendeskadliga bisysslor i betydande utsträckning, vilket gör dem stressade.

De tar då inte sin yrkesroll på fullt allvar, vilket exempelvis leder till att en läkare inom psykiatri skriver ut intyg om en person, som läkaren inte ens träffat, och förklarar denne psykiskt sjuk. Följden blir att polisen tar hand om den enskildes jaktvapen. Detta är bara ett exempel, men det finns säkert många fler fall, där försvarslösa personer felbehandlas.

Det räcker inte med att det finns etiska regler och patientnämnder, som granskar felsteg inom sjuk- och hälsovården. De etiska reglerna för läkare behöver därför kompletteras med ett lagfäst straffansvar vid felbehandlingar.

Yrkande:

1. att utskrift av läkarintyg om patient, som läkaren inte undersökt, skall vara förenat med straffansvar enligt lag,
2. att uppdras åt riksdagsgruppen att Brottsbalken kompletteras så att läkare kan fällas för felbehandling.

C17 Reformera läkarutbildningen

Folkpartiet liberalerna i Dalarna

Reformera läkarutbildningen och inrätta tre utbildningslinjer med inriktning på kirurgi, internmedicin och allmänmedicin med separat ansökningsförfarande för respektive linje. Utöka läkarutbildningen med 200 platser till en kostnad av 400 miljoner kr.

Bakgrund

I Dalarna liksom i flera andra glesbygdslän lever allmänmedicinen i bakvatten. Dyra stafettläkare avlöser varandra på vårdcentralerna till men för medborgaren.

En synd som både tidigare borgerliga och socialdemokratiska regeringar har ansvar för är den underdimensionerade läkarutbildningen och framför allt allmänläkarutbildningen. Redan på 70-talet fanns debatten levande hur man skulle kunna bryta skråbildningen och den därmed begränsade utbildningen av läkare.

Idag finns läkarutbildning på 6 orter Stockholm, Uppsala, Umeå, Linköping, Lund och Göteborg med totalt ca 800 platser/årskurs.

För många läkare blir kvar på universitetsorterna och i de stora sjukhuskorridorerna medan ett fåtal söker sig ut till det idag mycket tunga arbetet på vårdcentraler och mindre sjukhusenheter

För att få en större produktion av läkare inom Allmänmedicin är det enklast att utvidga de redan befintliga utbildningsanordnarnas verksamhet. Den utökning som kommer tillstånd måste dock riktas mot bristområdena

För att få en öronmärkning till allmänläkarutbildning bör man redan i antagningsskedet fastställa en fördelning av utbildningsplatserna mellan Kirurgi, Internmedicin och Allmänmedicin. Man kan jämföra med de tekniska högskolorna som antar studenter med inriktning på t ex Teknisk fysik, Maskinteknik eller Arkitektur beroende på vilket arbetsområde man siktar på.

En förstärkning av läkarutbildningen bör i första skedet också kunna ske med 200 årsplatser till en kostnad av ca 400 msek.

Det är angeläget att en reformerad utbildningsstruktur inom läkarutbildningen sätts igång snarast då tillgången på kvalificerade studenter är god och dessutom tillgången på lärare är relativt god så länge 40-talisterna finns kvar i systemet.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet i Dalarna uppvaktar utbildningsdepartementet med krav på en omstrukturering av läkarutbildningen med separat antagning till tre yrkeslinjer (+den forskningsinriktade linjen som ej leder till läkarlegitimation) med inriktning mot Kirurgi, Internmedicin och Allmänmedicin, och med en behovsbaserad fördelning av utbildningsplatserna inom respektive yrkeslinje.
2. **att** folkpartiet i Dalarna uppvaktar utbildningsdepartementet med krav på en förstärkning av läkarutbildningen med 200 platser till en kostnad av 400 MSEK år 2008

C18 Utveckling av kompetensområdet Avancerad specialistsjuksköterska

Ulla-Britt Hagström, Skövde

I en rapport från arbetsgruppen "Välfärd för trygghet och valfrihet" benämnd "Från byråkrati och monopol till patientmakt och mångfald" från februari 2006 inför maktskifte Allians för Sverige, berörs utbildningen av avancerad specialistsjuksköterska. Bl a står "Överför fler uppgifter till sjuksköterskor och undersköterskor. Yrkesinnehåll, kompetenskrav och karriärvägar behöver förnyas och utvecklas. Utveckla utbildning av avancerad specialist-sjuksköterska".

Högskolan i Skövde och Primärvården i Skaraborg har tillsammans arbetat för att utveckla sjuksköterskans roll. Med för högskolan European Master och för primärvården Advanced Nursing Practise handlar det i början om ca tio sjuksköterskor med påbyggnadsutbildning.

Programmet Avancerad specialistsjuksköterska, 120 högskolepoäng, vänder sig till sjuksköterskor inom allmän hälso- och sjukvård inom landsting och kommun. Funktionen och rollen som avancerad specialistsjuksköterska innehåller ytterligare en vårdnivå inom den svenska hälso- och sjukvården. Denna funktion finns bl a i England och USA under benämningen Nurse Practitioner och relaterar till området infektionssjukdomar. Samarbete sker med St Martins' College, England och University of Rhode Island, USA med syftet att utveckla programmet. Vidare finns samverkan med högskolor i Norden (Nordplus) gällande funktionen som Avancerad specialistsjuksköterska och i TENN (Thematic European Nursing Network) utarbetas en gemensam bas.

Sjuksköterskan kan med utvecklad kompetens och behörighet arbeta med förebyggande åtgärder och med stöd av vårdprogram självständigt lösa patienters hälsoproblem inom vissa kompetensområden. Tillgängligheten till vård inom den öppna hälso- och sjukvården ökar. Detta gör att resurser kan utnyttjas på ett mera effektivt sätt. En viktig del i detta är att sjuksköterskor har forskrivningsrätt av vissa läkemedel. Västra Götalandsregionen har beslutat att aktivt utveckla funktionen och kompetensområdet Avancerad specialist-sjuksköterska inom hela regionen. Regionen har också tillskrivit Socialstyrelsen om angelägenheten att sjuksköterskor ges utökad forskrivningsrätt.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uppdrar åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att verka för en utökad läkemedelsförskrivningsrätt för sjuksköterskor.
2. **att** utbildningsplatserna till Avancerad specialist-sjuksköterska ökas drastiskt.

C19 Prostatacanceropererade mäns rätt till högkostnadsskydd för potenshöjande medel

Thomas Erlandsson, Johanneshov

I dagens samhälle kan vi upptäcka tidiga former av prostatacancer tack vare PSA och cellprover och cancer upptäcks ända ned till 35-års ålder. Vi har duktiga kirurger som på t ex Karolinska sjukhuset opererar med hjälp av en robot och titthållsmetod.

Efter en sådan operation behöver patienten medicinsk hjälp för att få tillbaka potensen. Enligt ett dokument, skrivet av Margareth Harris leg uroterapeut på Karolinska Universitets-sjukhuset i Solna, som prostatacancer-opererade får kan man läsa: "Även om du läcker urin är det viktigt att försöka få igång erektionsförmågan igen. Inte i första hand för att kunna ha samlag, utan för att det är bra för din kropp att den börjar fungera normalt igen". Hon beskriver sedan olika sätt att stimulera potensen. Bland annat med hjälp av tabletter. Därefter påtalar hon: "Detta är viktigt för att din kropp skall må bra".

Problemet är bara att dessa tabletter kostar 80 kr styck och ingår inte i högkostnadsskyddet.

Det innebär att det är bara de som har gott ställt som har möjlighet att må bra efter en prostatacanceroperation.

Yrkande:

1. att fp arbetar för att den medicin som prostatacancer-opererade män behöver, skall ingå i högkostnadsskyddet. Detta skall även gälla potenshöjande medel.

C20 Sjukskrivning för skönhetsoperation

Jan-Erik Brohede, Örebro

I vårt utseendefixerade samhälle blir så kallade skönhetsoperationer allt vanligare, både bland kvinnor och män.

Landstingen använder idag inga skattesubventioner för denna typ av "vård" om landstinget över huvud taget utför dessa ingrepp. Om det däremot finns synnerliga medicinska skäl för att ingreppet bör göras så utförs operationen och då utgår också vanlig sjukvårdstaxa och vid behov föreligger utgång även sjukpenning vilket jag anser vara helt korrekt.

(Utdrag ur Försäkringskassans vägledning 2004:2 version 6 ang Sjukpenning och samordnad rehabilitering):

"När det gäller operativa ingrepp har praxis efter hand utvecklats så att anledningen till ingreppet inte tillmäts någon betydelse när det gäller att bedöma sjukdomstillståndet efter ingreppet. Bedömningen ska i stället göras utifrån det sjukdomstillstånd som det operativa ingreppet medfört. Operativa ingrepp som enligt praxis kan ge rätt till sjukpenning är kejsarsnitt, abort, sterilisering, skönhetsoperation och organ- eller vävnadsdonation.

(FÖD:s dom 710-1980 ref. 81:21 och dom 1051-1983 ref. 84:37)

Ett exempel som försäkringskassan själva använder i samma skrift är:

"Gert sjukanmäler sig hos sin arbetsgivare den 1 oktober på grund av att han ska genomgå en plastikoperation. Orsaken till operationen är att han ska låta ta bort tatueringar på armar och rygg. Gert är gjuteriarbetare. Den behandlande läkaren sjukskriver honom och gör bedömningen att Gert är helt arbetsoförmögen på grund av sjukdom under den tid som läkningen efter operationen beräknas ta. Enligt läkarintyget är arbetsförmågan helt nedsatt till och med den 5 november. Från och med den 22 oktober, då sjuklöneperioden löpt ut, konstaterar Försäkringskassan att sjukdom föreligger eftersom operationen medfört att Gert befinner sig i ett sjukdomstillstånd."

Denna praxis innebär att arbetsgivaren får betala för Gerts första 14 arbetsdagarnas sjukskrivning och därefter betalar Försäkringskassan ut ersättning.

Jag finner det stötande att en person som själv valt att göra en skönhetsoperation för att tex göra en bröstförstoring, penisförlängning eller lyfta en rumpa skall få sjukskriva sig för detta. Det illa nog att skattebetalarna får stå för en del sjukskrivningskostnader men det är ännu mer stötande att kostnaden för en arbetstagares skönhetsoperation vältras över på en arbetsgivare.

Det borde vara mer rimligt att en person som väljer att göra en skönhetsoperation ansöker om tjänstledighet eller semester och att lagen ändras så att sjukskrivning inte kan beviljas för ej medicinskt motiverade ingrepp.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att uppdra åt riksdagsgruppen att påverka lagstiftningen i ovan beskriven riktning.

PS-yttrande Hälso- och sjukvård, allmänt, motion C1 – C20

Motionerna

I **motion C1** anför motionärerna att det finns problem med den nuvarande uppdelningen i ansvar för olika delar av vård och omsorg mellan kommuner och landsting. Motionärerna yrkar därför på att all vård och omsorg inom en kommuns geografiska område ska föras samman i en organisation.

Motion C2 yrkar på att det i folkpartiets handlingsprogram ska skrivas in att staten ska ge ett bidrag till de kommuner och landsting som bildar gemensamma nämnder inom äldre- och psykiatrisk vård.

Motion C3 yrkar på en förändring av patientlagstiftningen i syfte att höja säkerheten för patienten och trygga arbetsmiljön för personal inom vården.

I **motion C4** anför motionärerna ett behov av se över den s k kvacksalverilagen (4 kap. lagen (1998:531 om yrkesverksamhet

på hälso- och sjukvårdens område)) med syfte att skydda människor mot psykisk påverkan utövad av personer som inte har läkarlegitimation eller motsvarande.

Motionerna C5 och C6 behandlar valfrihet för brukare och patienter inom äldreomsorg och sjukvård. Motionären yrkar på att val av driftform ska vara en rättighet, att patienters/brukares val av driftform ska respekteras vid upphandlings-situationer samt att flytträtt garanteras till vald driftform ifall den förändras.

I **motion C7** yrkar motionären på att folkpartiet ska verka för att patienter ska få rätt till en läkare med helhetsansvar för medicinering, att läkare ska få tillräcklig utbildning i äldres medicinering samt att dokumentation i journaler måste förbättras samtidigt som kunskaper om medicinering också ska förmedlas till berörda.

Motion C8 berör en mängd olika områden. Yrkande 1, 5 och 14 behandlas under område K, Regionalpolitik med mera. De yrkanden som berör det sociala området föreslår att organ ska kunna tas från alla lämpliga personer efter deras död oavsett vilken vilja som de har uttalat innan, att det ska få göras reklam för receptbelagda läkemedel, samt att Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds register över anmälda och konstaterade vårdfel presenteras på Internet. Yrkande 4, 6, 7, 8 och 13 att folkpartiet bör verka för att mer av den psykiatriska vården ska drivas i icke-offentlig regi, och behandlas i avsnittet Psykiatri. Yrkande 9 föreslår att sprutor för missbruk ska få säljas till narkomaner och behandlas i avsnittet Alkohol, tobak och narkotika.

I **motion C9** yrkas det på att folkpartiet bör verka för ett återinförande av Husläkarlagen och om detta inte lyckas ska den frågan antas som en profilfråga hos partiet inför nästa valrörelse.

Motion C10 tar upp vikten av att barn får vård i tid och vill att folkpartiet ska verka för en vårdgaranti för barn på 30 dagar.

I **motion C11** yrkar motionären på att även privata biobanker ska omfattas av biobankslagen.

Motion C12 anför att det ska införas årliga kvalitetsmätningar av svensk hälso- och sjukvård och att resultaten av dessa mätningar ska redovisas öppet och leda till förbättrings-åtgärder.

Motionären i **C13** yrkar på att folkpartiet ska verka för att ett nationellt kvalitetsregister för ambulanssjukvård ska införas i Sverige.

I **motion C14** anför motionärerna att folkpartiet ska driva på för en fortsättning av tandvårdsreformen med fokus på frisktandvård.

Motionären i **C15** vill att folkpartiet bör ta initiativ för en ordentlig genomlysning av lagstiftningen som reglerar hälso-

och sjukvården för att föreslå ändringar av lag och förordning för ett effektivare resursnyttjande.

Motion C16 anför att det ska vara straffbart för läkare att skriva ut läkarintyg för personer läkaren inte har undersökt. Motionären yrkar vidare på att folkpartiets riksdagsgrupp ska uppdatera brottsbalken i denna riktning.

I **motion C17** yrkar motionären att folkpartiet i Dalarna ska uppvakta utbildningsdepartementet med krav på en omstrukturering av läkarutbildningen samt med krav på en förstärkning av läkarutbildningen med 200 platser.

Motion C18 yrkar på att sjuksköterskor ska få utökad en utökad läkemedelsförskrivningsrätt samt att antalet platser på distriktssköterskeutbildningen ska öka.

I **motion C19** yrkar motionären på att potenshöjande läkemedel ska ingå i högkostnadsskyddet för prostataopererade män.

Motion C20 yrkar på att sjukersättning inte ska beviljas för icke medicinskt motiverade ingrepp i samband med skönhets-operationer trots att det kan behövas en period av konvalescens efter ingreppet.

Partistyrelsen yttrande

Motion C1 yrkar på att all vård och omsorg ska föras samman i en organisation. **Motion C2** är inne på liknande tankegångar i sitt yrkande. Partistyrelsen håller med motionärerna om att det finns gränsdragningsproblem i ansvaret mellan kommun och landsting. Många äldre, personer med fysiska och psykiska funktionshinder samt människor med missbruksproblem hamnar därför i kläm.

Partistyrelsen delar motionärerna uppfattning att kommuner och landsting måste kunna ta ett samlat ansvar för sina medborgares behov av vård och omsorg. Vården måste vara flexibel och tillåta olika lösningar. Det måste t ex finnas möjlighet till finansiell samordning och att sätta upp gemensamma nämnder. De lokala förutsättningarna måste styra. Partistyrelsen vill vidare betona det nära sambandet som också finns mellan primärvård och akutsjukvård, eftersom många behandlingar inledningsvis startar på sjukhus. Den ständigt pågående metodutvecklingen gör att en allt större del av behandlingen kan flyttas ut i primärvården. Det är därför viktigt att inte skapa ekonomiska hinder för en sådan utveckling.

För att minska risken för att utsatta grupper hamnar mellan stolarna driver folkpartiet kravet på ett trygghetskvitto. Det innebär att när t ex en psykiatrisk patient skrivs ut från slutenvård måste sjukvårdshuvudmannen ta kontakt med kommunen för att säkerställa att kommunen är redo att fullgöra de uppgifter som den ansvarar för. Trygghetskvittot ska fungera som bevis på att kommunen har åtagit sig att övergången från slutet till öppenvård ska fungera så smidigt som möjligt.

Folkpartiet har sedan några år drivit kravet att det övergripande ansvaret för sjukvård, inom av riksdagen fastlagda ramar, skall samlas i vårdregioner som, förutom den nationella ersättningen till husläkarna, får tillgång till alla de resurser som nu används för sjukvård, rehabilitering och sjukförsäkring. Vårdregionerna bör i framtiden vara färre till antalet än dagens cirka 20 landstingsområden och det bör bli i storleksordningen sex till tio sådana regioner. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C1 och C2 avslås.**

Motion C3 yrkar på att partistyrelsen ska få i uppdrag att ta fram programförslag till en ny samlad patientlagstiftning enligt motionens intentioner. Socialdepartementet har nyligen tillsatt en patientsäkerhetsutredning. Utredaren ska bland annat göra en översyn av tillsynen över och ansvarssystemet inom hälso- och sjukvården ur ett patientsäkerhetsperspektiv. Vidare ska utredaren föreslå ändringar i regelverket för att stärka patientsäkerheten och också göra en jämförelse med hur dessa frågor hanteras i andra länder. Uppdraget ska redovisas senast 31 december 2008. **Partistyrelsen anser därför att de frågor om patientsäkerhet som tas upp i motion C3 kommer behandlas effektivt av denna utredning och att motionen kan anses besvarad.**

Motion C4 föreslår en översyn av kvacksalverilagen. Partistyrelsen anser att den flora av olika typer av behandling för psykisk ohälsa som växt fram i Sverige de senaste åren innebär en svårighet och otydlighet för patienter i behov av vård. I värsta fall kan det även få till följd att patienten inte blir behandlad eller utsatt för grov felbehandling. Uppföljning och tillsyn av dessa olika institutioner och metoder behöver införas för att säkerställa patientsäkerheten. **Partistyrelsen anser därmed motion C4 besvarad.**

Offentlig finansiering av vård och omsorg som ges efter behov kan förenas med såväl en stor variation i driftformer och en vidsträckt valfrihet för patienten. Valfriheten för patienten blir större än vid upphandling om kundvalsmodeller införs och sådana skall användas där det är praktiskt utförbart med hänsyn till tjänsternas art och kravet på trygghet för brukaren och god hushållning med skattemedel. PS delar åsikten i motionerna **C5 och C6** om vikten av valfrihet för patient och brukare, men påpekar att regeringen tillsatt en utredning (Dir. 2007:38 Fritt val inom äldre- och handikappomsorgen) för att titta på förutsättningarna för ökad valfrihet när det gäller vård, omsorg, stöd och service inklusive särskilt boende som ges till äldre och personer med funktionshinder enligt socialtjänstlagen. Utgångspunkten för utredarens förslag ska vara att öka valfriheten och inflytandet för äldre och personer med funktionshinder. Förslagen ska främja en mångfald av utförare, både i fråga om storlek och om inriktning. Inom detta område spelar vår tanke på avknopningsstöd och ett avskaffande av stopplagen en viktig roll. **Partistyrelsen är nöjd med utredningens direktiv och yrkar därför avslag på motionerna C5 och C6.**

Det är sedan tidigare folkpartiets åsikt att äldre med en komplicerad sjukdomsbild skall ha tillgång till geriatrisk kompetens. Sjukvårdens journal- och liknande system skall

kunna tekniskt klara att på ett säkert sätt för patientens personliga integritet förmedla information mellan olika vårdgivare och till patientens samlade journal. Ansvaret för denna skall ligga hos patientens husläkare. Patienten skall, med vissa undantag, alltid och även i elektronisk form ha tillgång till uppgifterna i sin journal. Folkpartiet vill även införa ett nationellt husläkarsystem som bör tillgodose yrkandena i **motion C7** som lagts fram i folkpartiets vårdprogram från landsmötet 2005. **Motionen C7 anses genom detta vara besvarad.**

Motion C8, yrkande 2, vill att landsmötet uttalar att svenskars lämpliga organ och väpnader bör tas tillvara oavsett vad för inställning avlidna och anhöriga haft. Partistyrelsen vill betona att den enskilda individens rätt att bestämma över sig själv ligger till grund för hela den liberala ideologin. En människas enskilda vilja måste respekteras, även efter dennes död. **PS föreslår därför att motion C8, yrkande 2, avslås.**

Motion C8, yrkande 3, vill att landsmötet uttalar att reklam för receptbelagda läkemedel får göras för konsumenterna. När det gäller reklam för receptbelagda läkemedel så väljer partistyrelsen att följa de EU-direktiv som även gäller i Sverige. De direktiven säger att medlemsländerna ska förbjuda reklam för receptbelagda läkemedel om reklamen riktas till allmänheten. Medlemsländerna ska även förbjuda reklam för läkemedel som inte fått ett godkännande för försäljning enligt gemenskapslagstiftningen. I Sverige regleras detta i Läkemedelslagen. Anledningen till förbudet är att det krävs specialistkunskap för att bedöma vilka läkemedel som är tillämpliga i olika medicinska situationer. Reklam kan i många fall ge överdriven och felaktig information om produkter. Producentobunden information om olika läkemedels effekter och biverkningar finns tillgängliga för allmänheten via FASS. **Partistyrelsen föreslår mot bakgrund av ovanstående att motion C2, yrkande 3, avslås.**

Motion C8, yrkande 10, vill att landsmötet uttalar att Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds register över anmälda och konstaterade vårdfel presenteras på Internet. Partistyrelsen anser att det kan ge en felaktig bild av vårdsituationen i Sverige. Det finns dock anledning att diskutera vidare hur vårdfel ska offentliggöras och hur lärdomar dras för att öka patientsäkerheten. **Partistyrelsen föreslår att motion C8 yrkande 10, avslås.**

Motion C8, yrkande 11, vill att landsmötet uttalar att straffen för hemtjänstanordnare som inte erbjuder regelbunden utevistelse kan bli hårdare. Partistyrelsen vill hänvisa till avsnittet om äldreomsorg där regeringens förslag till en värdighetsgaranti presenteras närmare. **Partistyrelsen föreslår att motion C8 yrkande 11, avslås.**

Motion C8, yrkande 12, vill att landsmötet uttalar att förhandsbesked för vård utomlands inte behövs. Partistyrelsen håller med motionären om principen att en patient enkelt ska kunna söka vård utomlands. Frågan är för närvarande under

beredning i regeringskansliet. **Partistyrelsen föreslår att motion C8, yrkande 12, avslås.**

Folkpartiets hälso- och sjukvårdspolitik bygger sedan länge på att var och en ska kunna välja sin egen husläkare, en allmänläkare, som dels kan tillgodose de vanligaste behoven av hälso- och sjukvård, dels lotsa en vidare till annan specialist. Systemet prövades under den förra borgerliga regeringen (1991 – 1994) och förde med sig många positiva effekter. Fler läkare blev tillgängliga i primärvården. Efter valförlusten 1994 genomförde socialdemokraterna s k återställare som bromsade utvecklingen av husläkarsystemet. Motionären i **motion C9** yrkar på ett återställande av husläkarreformen. Mycket har emellertid hänt under de senaste tio åren som gör att partistyrelsen anser att husläkarsystemet i stället bör utvecklas.

Partistyrelsen anser att var och en ska ha rätt till en egen läkare som liksom i husläkarsystemet dels tar sig an ens hälso- och sjukvårdsproblem, dels fungerar som lots till andra specialister. De flesta torde vilja välja en allmänläkare men det finns patienter med kroniska sjukdomar som ser sin specialist på området som den egna läkaren. Partistyrelsen anser att det ska vara möjligt för dessa patienter att välja denna specialist som sin doktor förutsatt att denna åtar sig uppdraget.

Partistyrelsen anser också att andra generalistspecialiteter (barnläkare, geriatriker) ska kunna finnas på en vårdcentral tillsammans med specialister i allmänmedicin och kunna vara patientens läkarkontakt. Särskilt multisjuka äldre är i behov av en läkare som ansvarar för deras behandling och rehabilitering som inbegriper ett team av andra yrkesgrupper. Här är samordningen av insatser av största vikt och det finns anledning att stödja både satsning på äldrevårdsteam och på försök med äldrevårdscentraler. Inom ramen för det utvecklade husläkar-/egenläkarsystemet ska inrymmas satsning på förebyggande hälsovård, bättre stöd till sjukförsäkringen än idag och upphäva dagens stora regionala orättvisor i tillgänglighet. **PS föreslår mot bakgrund av ovanstående att motion C9 ska anses besvarad.**

Barn har rätt till vård snarast möjligt. **Motion C10** tar upp vikten av detta genom att föreslå ett införande av en vårdgaranti för barn på högst 30 dagar. Partistyrelsen håller med om andemeningen i motionen och tycker egentligen att barn ska få vård mycket tidigare än 30 dagar. Folkpartiet har tidigare varit inne på denna linje när man verkat för att förbättra situationen inom barn- och ungdomspsykiatri. Partiet driver att en särskild besöksgaranti dit skall införas, med högst en månads väntan för första besök och kortare tid i allvarigare fall. Likaväl vill vi se en återupprustning av den försummade skolhälsovården, och att ett införande av ett husläkarsystem skall underlätta möjligheterna att bättre förebygga allvarliga psykiska besvär så att färre skall behöva söka sig till barn- och ungdomspsykiatri. **Partistyrelsen föreslår att motion C10 därmed anses besvarad.**

Alla aktörer inom hälso- och sjukvården, oavsett om de är privata eller offentliga, bör omfattas av samma regler vad gäller patientsäkerhet och personlig integritet. **PS tillstyrker därför motion C11 om att folkpartiet bör verka för att även privata biobanker omfattas på ett tydligt sätt av biobankslagen.**

Kvalitet i vården är av yttersta vikt och vi måste hela tiden arbeta för att förbättra denna. Socialstyrelsen utövar idag tillsyn av svensk vård. Socialstyrelsen har tillsynsansvaret både för socialtjänst och hälso- och sjukvård. Tillsynen över hälso- och sjukvården och dess personal syftar främst till att förebygga skador och eliminera risker. Socialstyrelsen granskar verksamheten och stödjer hälso- och sjukvårdspersonalens arbete. Tillsynen utövas av sex regionala tillsynsenheter. I alliansens välfärdsgrupps rapport inför valet 2006 anges det att en förbättrad kvalitetsuppföljning är nödvändig och regeringen driver på Socialstyrelsen för den ska förbättra sitt arbete med att förbättra kvalitén i tillsynen. Socialstyrelsen har även varit samlingsmyndighet för Nationella kvalitetsregister inom vård och omsorg, ett arbete som från 1 januari 2007 togs över av Sveriges kommuner och landsting (SKL). Dessa offentliga register är ett unikt samarbete mellan professionen, sjukvården och myndigheten. SKL ska ständigt arbeta för att registren utvecklas och ökar i kvalitet. Målet är att kvalitetsregistreringen i framtiden ska ske automatiskt via ett interaktivt system som registrerar inmatning i patientjournalerna. **Partistyrelsen föreslår att motion C12 anses besvarad.**

Idag är det Socialstyrelsen som utövar tillsynen över ambulanssjukvården i Sverige. Socialstyrelsen undersöker inte sjukvården årligen utan utför tillsyn vid behov som bedöms genom antalet och typen av anmälningar och ärenden som inkommer om en del av sjukvården. Ambulanssjukvården ingår i vanlig sjukvård och faller alltså under Lex Maria om en patient skulle drabbas av eller utsättas för risk att drabbas av en allvarlig skada eller sjukdom under behandling. Partistyrelsen är tillfredställd med Socialstyrelsens översyn av de nationella kvalitetsregistren och vill inte rucka på frivilligheten i registren då den är avgörande för kvaliteten. **Partistyrelsen föreslår därför att motion C13 avslås.**

En av de första åtgärderna som den nya alliansregeringen sjösatte var att reformera tandvården. Den 6 mars 2007 presenterade Tandvårdsutredningen sitt betänkande och förslagen behandlas just nu av regeringskansliet. Regeringen avser att lägga fram sitt förslag till tandvårdsreform i början av 2008. Reformen ska skydda mot höga tandvårdskostnader och utgöra en ny modell för tandvårdsstöd för personer i åldrarna 20 år och uppåt. Det införs också en tandvårdscheck som kan användas för delbetalning för abonnemang eller regelbundna förebyggande besök hos tandläkare eller tandhygienist. Mer arbete kommer dock att behövas för att en effektiv modell ska hittas för förebyggande tandvård. **Partistyrelsen anser därmed motion C14 besvarad.**

PS håller med motionären i **C15** om att resursutnyttjandet i vården måste vara effektivt. Att ansvarig läkare först ska

granska journalen innan den lämnas ut beror på att man måste kolla om innehållet kan påverka patienten menligt därför att texten är svår eller skrämmande. Ordet tumör kan t ex uppfattas som cancer men vara en godartad knuta. Det bästa brukar vara att ansvarig läkare och patient sitter tillsammans och går igenom journalen som patienten sedan får med sig. Självklart är det varje patients rätt att få tillgång till sin journal om han eller hon så önskar. PS har tidigare föreslagit att rollerna i sjukvården ska förändras för ett mer effektivt resursutnyttjande. Distriktsköterskornas rätt att själva skriva ut vissa mediciner bör t ex byggas ut. De bör i ökad utsträckning kunna bedriva egen verksamhet främst inom det förebyggande området. Partistyrelsen tycker dock inte att en genomlysning av lagstiftningen är nödvändig. **Partistyrelsen föreslår avslag på motion C15.**

Motion C16 föreslår i sina två yrkanden dels att utskrift av läkarintyg om patient, som läkaren inte undersökt, skall vara förenat med straffansvar enligt lag, dels att riksdagsgruppen ska få i uppdrag se till att brottsbalken kompletteras så att läkare kan fällas för felbehandling.

Regeringen har tillsatt en utredning "Operation patient-säkerhet" för att göra en samlad översyn av lagstiftningen inom patientsäkerhetsområdet. Utredningen ska vara klar senast 31 december 2008. Regeringen kommer också att arbeta för att stimulera fler anmälningar av felbehandlingar i vården. Socialstyrelsen har föreslagit en rad förändringar i Lex Maria-bestämmelserna för att stärka avvikelserapporteringen som regeringen nu kommer att gå vidare med för presentation av proposition i höst. Förslagen innebär att avvikelserapporteringssystemet förstärks genom att det ställs krav på att all rapportering om avvikelser ska ske inom sju dagar från det att det inträffade har blivit känt. Vårdgivaren ska sedan analysera händelsen och vid allvarlig skada eller sjukdom göra anmälan enligt Lex Maria inom 60 dagar. För att stimulera rapporteringsviljan hos vårdpersonalen föreslår Socialstyrelsen också att LYHS (Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område) ändras så att Socialstyrelsen inte behöver föra sådana disciplinärenden vidare till HSAN (Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd) där avvikelseanmälan skett inom föreskriven tid. Det föreslås också att väsentliga uppgifter i vårdgivarnas avvikelserhanteringssystem sammanställs och analyseras nationellt samt blir föremål för årliga säkerhetsrapporter från Socialstyrelsen tillbaka till hälso- och sjukvården. Ambitionen är ikraftträdande av förändrat Lex Maria-regelverk vid halvårsskiftet 2008. PS vill avslutningsvis påpeka att landsmötet inte kan ge uppdrag till riksdagsgruppen. **Partistyrelsen yrkar mot bakgrund av ovanstående avslag på motion C16.**

Partistyrelsen yrkar avslag på motion C17. Partistyrelsen delar dock motionärens uppfattning att det finns behov av att öka antalet läkarstuderande. Alliansregeringen är medveten om att antalet platser på läkarutbildningen måste öka. År 2006 har läkarutbildningen utökats med 165 helårsstudenter. Alliansen föreslog i budgetpropositionen 2007 att antalet helårsstudenter ökar med ytterligare 185. Tilläggs kan också

att Högskoleverket nyligen har granskat alla vårdutbildningar i Sverige och resultatet är att läkarutbildningen håller hög nivå vid en internationell jämförelse. Man rekommenderar dock att utbildningen förlängs till sex år totalt för att öka på den kliniska delen i utbildningen. Partistyrelsen vill avslutningsvis påpeka att landsmötet inte kan ge uppdrag åt ett länsförbund.

Distriktsköterskornas rätt att själva skriva ut vissa mediciner skall byggas ut, som **motion C18** föreslår. De bör i ökad utsträckning kunna bedriva egen verksamhet främst inom det förebyggande området. Detta står redan i folkpartiets partiprogram. Det är viktigt att denna ökade utskrivningsrätt följs av ökad utbildning och kompetens. Utbildning till Avancerad sjuksköterska enligt den modell som anges i motionen bör därför uppmuntras och utökas. Partistyrelsen tillmötesgår motion C18 genom att föreslå **att landsmötet uttalar som sin mening att "folkpartiet ska verka för en utökad läkemedelsförskrivningsrätt för sjuksköterskor", och motion C18 bör med detta anses besvarad.**

Frågan om potenshöjande läkemedels omfattning av högkostnadsskyddet ligger just nu på Regeringsrättens bord efter ett antal sega tvister mellan läkemedelsförmånsnämnden och ett antal tillverkare av dessa produkter. Partistyrelsen anser att män med svår erektil dysfunktion (impotens) borde få den rabatt som högkostnadsskyddet innebär. De män som drabbas av impotens efter prostataoperation faller inom denna kategori. Det är dock viktigt att invänta Regeringsrättens dom. I detta sammanhang vill partistyrelsen också lyfta fram vikten av att kvinnor ska få samma rätt som män till läkemedel för behandling av åkommor som förhindrar sexuell aktivitet. **Partistyrelsen anser att motion C19 därmed kan anses besvarad.**

Motion C20 handlar om sjukskrivning efter skönhetsoperationer. Partistyrelsen delar motionärens åsikt att den som gjort en skönhetsoperation av skäl som inte är medicinska ska bekosta både ingreppet och rehabiliteringen själv. Man får ta semester eller begära tjänstledighet under rehabiliteringsperioden. Denna linje drivs också av folkpartiets företrädare i riksdag och regering. **Partistyrelsen föreslår att motion C20 anses besvarad.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion C1 avslås**
2. **att motion C2 avslås**
3. **att motion C3 anses besvarad**
4. **att motion C4 anses besvarad**
5. **att motion C5 avslås**
6. **att motion C6 avslås**
7. **att motion C7 anses besvarad**
8. **att motion C8, yrkande 2, 3, 10, 11 och 12, avslås**
9. **att motion C9 anses besvarad**
10. **att motion C10 anses besvarad**
11. **att motion C11 bifalls**
12. **att motion C12 anses besvarad**
13. **att motion C13 avslås**

14. att motion C14 anses besvarad
15. att motion C15 avslås
16. att motion C16 avslås
17. att motion C17 avslås
18. att landsmötet uttalar som sin mening att folkpartiet ska verka för en utökad läkemedelsförskrivningsrätt för sjuksköterskor
19. att motion C18 anses besvarad
20. att motion C19 anses besvarad
21. att motion C20 anses besvarad

Äldreomsorg

Motioner C21 – C29

C21 Dags för en stor välfärdsreform för de äldre!

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

I valet i september 2006 fick Sverige äntligen en ny regering. En Alliansregering där folkpartiet har en central position tack vare våra genomarbetade politiska program och våra fyra liberala statsråd.

Regeringen har rivstartat. Främst inom området skola, högre utbildning och forskning, samt med insatser som syftar till fler jobb, bl a genom jobbavdrag, ett system med hushållsnära tjänster och nystartsjobb. Detta är utmärkt!

Nu är det dags att ta ytterligare några steg framåt inom ett annat angeläget område.

Under den tidigare socialdemokratiska regeringen genomfördes en omfattande nedrustning av äldreboenden i vårt land, där bl a 10 000-tals äldreboendeplatser avvecklades. Inför valet förde Folkpartiet därför fram en rad offensiva förslag för att öka kvalitén och förstärka rättigheterna för våra äldre.

- Det handlade om omsorgsgarantier, för att tillförsäkra alla tillgång till en värdig omvårdnad av hög kvalitet och ett tryggt äldreboende då orken tryter.
- Det handlade om rätten till ett särskilt boende då det behovet uppstår.
- Det handlade om valfrihet, att garantera den äldres självklara rätt att själv bestämma över sitt eget liv.

I regeringsställning måste man kontinuerligt ta ställning till hur, när och till vad de tillgängliga resurserna ska prioriteras. Vi menar att ett antal angelägna välfärdsreformer nu knackar på dörren och måste ges högsta prioritet.

Det är dags för en ny genomgripande välfärdsreform för Sveriges alla äldre!

Yrkande:

1. att folkpartiet i regeringen agerar för att en genomgripande välfärdsreform för de äldre prioriteras, med

inriktning att via ett antal omsorgsgarantier öka kvalitén och förstärka rättigheterna för våra äldre.

C22 Prioriteringar inom omsorgen

Barbro Westerholm, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling

År 1995 presenterade Prioriteringsutredningen sitt slutbetänkande "Vårdens svåra val" (SOU 1995:5). Bakgrunden var bland annat att det fanns tecken på svårigheter att i framtiden fördela resurser inom vården. Utredningen sammanfattade sin syn på prioriteringar i en "etisk plattform" bestående av tre generella principer: människovärdesprincipen, behovs- och solidaritetsprincipen och kostnadseffektivitetsprincipen. Med utgångspunkt från detta arbete beslöt riksdagen 1996 (1996/97:60) om riktlinjer för prioriteringar i hälso- och sjukvården. Riksdagen kompletterade utredningen med en allmän prioriteringsregel i 2§ Hälso- och sjukvårdslagen som fastlägger målet för hälso- och sjukvården. Det uttrycks som att den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ha företräde till vården. Lagen ger också alla medborgare rätten till en första bedömning, varefter den enskildes behov av hälso- och sjukvård kan bedömas om det inte är uppenbart obehövligt.

Hälso- och sjukvårdslagen är en ramlag och lämnar därför stort utrymme för sjukvårdshuvudmännen och för vårdpersonal att tolka intentionerna i lagen. Socialstyrelsen, Svenska Läkaresällskapetets prioriteringskommitté, Vårdförbundet, regioner och landsting lägger nu ner stort arbete på olika arbetsmodeller främst med vertikala prioriteringar men också horisontella så att ramlagens intentioner kan förverkligas.

Kommunerna har ett hälso- och sjukvårdsansvar som de delar med landstingen för främst äldre multisjuka och funktionshindrade med både medicinska och sociala behov. Kommunerna har alltså att följa hälso- och sjukvårdslagen men den lagstiftning som huvudsakligen styr kommunernas handlande är socialtjänstlagen. Här finns ingenting om etiska principer för prioritering mellan olika omsorgstagares behov.

Av studier som PrioriteringsCentrum i Linköping genomfört framgår att kommunerna av olika skäl inte känt sig direkt berörda av riksdagsbeslutet om prioriteringar i hälso- och sjukvårdslagen. En förklaring kan vara att kommunerna genom lagstiftningen i socialtjänstlagen och i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade har flera prioriteringsordningar att följa och att oklarheter finns om vilka behov, de sociala eller hälso- och sjukvårdsbehoven, som i första hand bör lyftas fram. Inte heller fungerar samverkan mellan kommuner och landsting kring prioritering av de grupper med komplexa och sammansatta vårdbehov för vilka dessa har ett gemensamt ansvar. Snarare tycks dessa grupper ha sämre tillgång till vård och omsorg än vad andra delar av befolkningen har.

Därför behövs riktlinjer för prioriteringar också inom omsorgerna så att kommunerna i sitt prioriteringsarbete har en etisk plattform att grunda sina beslut på. Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att utarbeta sådana riktlinjer.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att folkpartiet i regeringen ska arbeta för att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppdrag att utarbeta en etisk plattform och riktlinjer för prioriteringar i den kommunala omsorgen.

C23 Demenssjuksköterskor i kommuner och landsting

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Antalet dementa ökar kraftigt under de kommande åren samtidigt som tillgången till utbildad personal minskar. Kontinuitet i vården av dementa är en avgörande kvalitetsfråga. Därför är kommunikationen mellan kommun och landsting avgörande. Demenssjukdom är idag en så pass vanlig sjukdom så att alla demensutredningar inte kan göras av geriatriker.

Vi anser därför att kompetens i demenssjukdomar måste finnas på varje vårdcentral för att tidigt upptäcka och göra demensutredningar. Specialistremiss ska givetvis skickas till geriatrisk klinik vid vissa specificerade fall. Vid vårdcentralen görs även en vårdplanering och erbjuder anhörigstöd i form av utbildning. Kommunen ansvarar för fortsatt anhörigstöd i form av "närstående grupper".

Den kommunala demenssköterskan är länken mellan olika vårdgivare och den anhöriges stöd av olika slag och ansvar även för utbildning och handledning av personal i kommunens omsorg.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar lägga till följande mening i stycke 14 under rubriken "Vård och omsorg" i parti-programmet:
"Demenssjuksköterskor ska finnas tillgängliga på vårdcentraler och i geriatrisk verksamhet i kommuner och landsting."

C24 Våld och övergrepp mot äldre

Barbro Westerholm, Stockholm, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling

Våld och övergrepp mot äldre dit även vanvård räknas är ett dolt och försummat samhällsproblem. Beroende på var våld och övergrepp mot äldre äger rum och vem som är förövare brukar man skilja på våld och övergrepp från utomstående (till exempel rån, misshandel, inbrott, stöld och bedrägeri), våld och övergrepp mot närstående och våld och övergrepp inom vård och omsorg.

Den definition på våld och övergrepp mot äldre som används internationellt går under namnet Torontodeklarationen från

2002. Det är Världshälsoorganisationen (WHO), Universitetet i Toronto i Kanada och International Network for the Prevention of Elder Abuse (INPEA) som enats om den. Den lyder i översättning: "Våld mot äldre är en enstaka eller upprepade handling, eller frånvaro av önskvärd/lämplig handling, som utförs inom ett förhållande där det finns en förväntan på förtroende och som förorsakar skada eller smärta hos en äldre person." Denna handling kan vara fysisk, psykologisk/känslomässig, finansiell eller helt enkelt återspegla avsiktlig eller oavsiktlig försummelse.

Hur vanligt är våld och övergrepp mot äldre?

Av Statistiska Centralbyråns (SCB) rapport "Offer för våld och egendomsbrott 1978 – 2004" kan man få uppfattningen att våld och övergrepp mot äldre är ett litet problem. Här visas att personer över 65 år tillhör den grupp i den vuxna befolkningen som är minst utsatt för våld, hot om våld, stöld eller skadegörelse. För åren 2000 – 2002 uppgav 7,6 procent av befolkningen att de under en ettårsperiod utsatts för våld eller hotelser. I åldersgruppen över 65 år är motsvarande siffra under två procent för både män och kvinnor. Då ska man dock observera att SCB har satt en övre åldersgräns på sina undersökningar på 84 år, så hur utsattheten för människor över 84 år vet vi mycket litet om. Hur stort mörkertalet är vet man heller inte något om.

Det vi däremot vet är att äldre människor är betydligt mer oroliga än yngre för att bli överfallna, rånade eller ofredade trots att yngre är mer utsatta för sådana övergrepp. Över hälften av de äldre kvinnorna i våra tre storstadsområden Stockholm, Göteborg och Malmö har uppgivit för SCB att de är rädda för att utsättas för våld och avstår därmed från att lämna bostaden och gå ut på kvällen. Att äldre i så stor utsträckning upplever en stor rädsla är givetvis ett allvarligt problem.

Vi vet också att bilden av äldres utsatthet inte är så entydig som statistiken visar. I Umeå kommun gjordes år 2000 en omfångsundersökning som visade att 16 procent av de äldre kvinnorna mellan 65 och 80 år och 13 procent av männen i samma åldersgrupp utsatts för någon form av våld eller övergrepp vid något tillfälle efter det att de fyllt 65 år (Eriksson H. Ofriid. Umeå 2001). Utsatthet i sådan omfattning brukar i Sverige betraktas som ett folkhälsoproblem. Försummelse var vanligast, därefter hot och trakasserier, fysiskt våld och sexuella trakasserier.

År 1994 kom Socialstyrelsen med sin rapport Övergrepp mot äldre i hemmet. Ser vi toppen av ett isberg? I den presenterades den indelning av begreppen kring våld/övergrepp i hemmet som också används internationellt:

- Fysisk misshandel (våld mot kroppen).
- Psykisk misshandel (hot, trakasserier).
- Försummelse (vanvård, exempelvis felaktig medicinering, otillräcklig föda, bristande hygien).
- Sexuellt utnyttjande.
- Ekonomiskt utnyttjande (utpressning, stöld av pengar eller egendom).

I Socialstyrelsens rapport från 1994 framkom att de flesta gamla som utsatts för övergrepp var kvinnor med fysiska eller psykiska handikapp. Majoriteten av förövarna var manliga familjemedlemmar, äkta maken eller sonen.

Våld mot äldre inom familjen är tabubelagt. Den som drabbas känner ofta skuld. Man vill tysta ner det inträffade eller av diskretionsskäl låtsas om som det inte hänt. Kvinnor anmäler sällan själva misshandeln och de som anmäler tycks i första hand vända sig till akutsjukvården eller annan del av sjukvården där de har möjligheter att förbli anonyma. Man kontaktar sällan polisen.

De undersökningar som gjorts inom vård och omsorg omfattar företrädesvis våld som personalen utsätts för från omsorgstagarnas sida men våldet inom vården har många ansikten. I tidskriften *Äldre i Centrum* (nr 2, 2000) skriver Magnus Westlander: "Våldet inom äldreomsorgen har många ansikten. Vårdtagare blir trakasserad av personal. Under-sköterska hotas av vårdtagare. En vårdtagare ger sig på en annan och ett vårdbiträde tvingas använda bryska metoder för att skilja dem åt." Vanvård som brister i hygien och felaktig läkemedelsbehandling räknas definitionsmässigt också till våld och övergrepp i vården.

Vilka åtgärder har hittills vidtagits?

År 1994 kom Nordisk socialpolitisk kommitté i publikationen "Övergrep mot äldre" (Nord 1994:29) med rekommendationer riktade till Sverige och dess social- och justitiedepartement. Lagen om anmälningsplikt borde inte bara gälla barn under 18 år utan också vuxna med fysiskt, psykiskt eller socialt handikapp. Bland andra förslag var:

- direktiv till kommunerna att inrätta ett specifikt organ dit anmälningar kan riktas och varifrån åtgärder kan initieras,
- information och utbildning av personal,
- information och utbildning om övergrepp mot äldre,
- konkreta åtgärder för att ute i landet få igång konkreta åtgärder riktade till de personer som är inblandade i övergrepp mot äldre,
- tydliggörande av att kommunerna har det primära ansvaret för att fall av övergrepp uppmärksammas och åtgärdas,
- bättre kriminalstatistik.

Under 1991 tog riksdagen ett beslut där äldres frihet och likvärdighet betonades. Äldre ska ha rätt till makt över sitt liv. Kvinnofridspropositionen från 1998 innehåller ett avsnitt om äldre och funktionshindrade kvinnor som beskrivs som tysta grupper som inte i första taget söker, eller kan uttrycka behov av hjälp hos myndigheter eller ens familjen. Behovet av avlastning av anhöriga tas upp som en förebyggande insats.

År 2000 fick vi Lex Sarah som innebär att alla som arbetar inom omsorgen för äldre och funktionshindrade ska anmäla allvarliga missförhållanden i vården och omsorgen. Det finns dock vittnesbörd om att man inte alltid vågar använda lagen på grund av rädsla för repressalier.

Nästa initiativ togs samma år (2000) när regeringen inrättade Nationellt råd för Kvinnofrid som under en treårsperiod skulle utgöra ett rådgivande organ för frågor som rör våld mot äldre kvinnor. I sin slutrapport till regeringen juni 2003 angav rådet följande förslag till åtgärder beträffande äldre, utöver dem som är giltiga för samtliga våldsutsatta grupper: Inom vård och omsorg måste personalen, vid misstanke om våld mot en äldre person, ställa den direkta frågan om hon eller han har utsatts för våld eller övergrepp, och göra det i enrum.

Det är viktigt att läkaren skriver ett rättsintyg så att polis och rättsväsende kan få en riktig uppfattning om skadornas omfattning, ålder och ursprung.

Det behövs en instans, anpassad efter äldres krav, att vända sig till. I Norge har man inrättat så kallat Vern for eldre, som äldre kan ringa till eller kontakta på annat sätt.

Slutrapporten var så upplagd att råden visserligen var riktade till regeringen men det specificerades vilka åtgärder de olika ministrarna borde vidta. Vid en uppföljning 2004, Slag i luften (SOU 2004:121) kunde konstateras att ingenting hänt på de olika departementen.

WHO fortsätter att driva frågan, nu med ökad draghjälp från EU-kommissionen genom det intresse kommissionär Spidla visat för problemet. WHO gav 2002 ut en rapport "World report on violence and health", där man konstaterar att kunskaperna om våld och övergrepp mot äldre är ofullständig. WHO efterlyser i den så kallade Torontodeklarationen lagstiftning till skydd för äldre, likaså engagemang över alla verksamhetsgränser, förebyggande insatser, primärvårdens medverkan, utbildning och spridning av kunskap, könsaspekter på våldet, solidaritet mellan generationerna samt stöd och hjälp åt brottsoffren. WHO vill högprioritera frågan om de äldre brottsoffrens situation och behov av stöd, hjälp och förebyggande insatser.

Vad behöver göras?

Det är uppenbart att de förslag till åtgärder som presenterats sedan 1990-talets början inte förverkligats. Därför bör de förslag till åtgärder som Nordisk socialpolitisk kommitté presenterade år 1994, WHO 2002 och Nationellt råd för kvinnofrid 2003 genomföras.

Det innebär att vi måste få ett bättre kunskapsunderlag om hur ofta och vilken typ av våld och övergrepp äldre utsätts för. Såväl Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Brottsoffermyndigheten och SCB bör i sin statistik över brott och brottsoffer redovisa i vilken omfattning äldre utsätts för våld och övergrepp. Någon övre åldersgräns ska inte finnas i statistiken.

Forskning behöver initieras för att vi ska få bättre kunskap om orsakerna till våldet och övergreppen, hur det kan förebyggas och hur de utsatta bäst kan rehabiliteras och hjälpas.

Det behövs information till och utbildning av de olika yrkesgrupperna inom hälso- och sjukvården, omsorgen, polisen och rättsväsendet som möter äldre i sin verksamhet. Utbildningen bör omfatta hur man upptäcker att en äldre blivit utsatt och hur hon eller han bäst kan hjälpas och rehabiliteras. Kunskap behövs också om hur de olika yrkesgrupperna kan samverka kring den äldre.

Det är kommunerna som har det primära ansvaret för att fall av övergrepp mot äldre uppmärksammas och åtgärdas. Vi anser att det ska finnas en instans, anpassad efter äldres krav, att vända sig till om man behöver hjälp och råd. Det norska systemet med Vaern for eldre bör prövas. Folkpartiet har länge drivit frågan om äldreombudsmän i alla kommuner som skulle kunna ha också denna funktion.

Det bör utredas om lagen om anmälningsplikt kan vidgas att inte bara gälla barn utan också vuxna med fysiskt, psykiskt eller socialt handikapp samt äldre.

Lex Sarah bör utvärderas och eventuellt förändras så att man inte avstår från att anmäla på grund av rädsla för repressalier.

Fler synliga lokalt förankrade poliser behövs både som brottsförebyggande kraft men inte minst för den upplevda tryggheten

Yrkande:

Att landsmötet beslutar att folkpartiet bör verka för

1. **att** de förslag till åtgärder som Nordisk socialpolitisk kommitté presenterade 1994, Världshälsoorganisationen (WHO) 2002 och Nationellt råd för kvinnofrid genomförs.
2. **att** statistiken över förekomst av våld och övergrepp mot äldre utvecklas samt att någon övre åldersträns inte tillämpas.
3. **att** forskning om våld och övergrepp mot äldre initieras.
4. **att** de yrkesgrupper som möter äldre får information och utbildning om hur man ska möta äldre som utsatts för våld och övergrepp och hur deras behov kan tillgodoses.
5. **att** kommunerna inrättar en instans dit äldre som utsatts för våld och övergrepp kan vända sig.
6. **att** våld och övergrepp mot äldre anmäls till rättslig instans.
7. **att** Lex Sarah utvärderas och eventuellt förändras.
8. **att** det i samhället finns fler synliga lokalt förankrade poliser som brottsförebyggande kraft.

C25 Tid för omtanke om våra äldre

Mia Franzén, Rönninge

Äldre människor är "överrepresenterade" i självmordsstatistiken. Hur vi tar hand om/bryr oss om våra äldre är en signal om hur anständigt ett samhälle är och i grunden signalerar det även hur vi, samhället, egentligen mår.

Med små förändringar skulle vi kunna minska antalet självmord och självmordsförsök bland äldre.

Vi ska först ha klart för oss att många naturliga livskriser drabbar den som blir äldre, att förlora jobbet, mista sin livskamrat, bli ensam och isolerad, tappa aptiten, förlora helt eller delvis, syn, hörsel och rörelseförmåga – det räcker med en sådan livskris för att även en ung människa ska riskera att tappa livslusten. Då är det extra viktigt att primärvården/hemtjänsten och samhället arbetar aktivt med prevention och en förstärkning av den psykosociala hälsan.

Yrkande:

Att landsmötet föreslås besluta anta (ev med redigering/ omskrivning) och på lämpliga ställen införa i partiprogrammet följande punkter:

1. **att** "Människan är lika värdefull, genom hela livet. Den som, oavsett ålder, söker hjälp och behöver samtalsstöd vid livskriser skall kunna få det via primärvården. Primärvårdens talsvarsservice måste ha ett dygnetrunt-alternativ med jourhavande människa. Att i en kris mötas av en telefonsvararröst är oacceptabelt. Talsvar som teknisk lösning är dock ett bra alternativ som kan komplettera det mänskliga telefonmötet, dock aldrig tvärtom."
2. **att** "Hemtjänst/vårdpersonal bör ges större utrymme till det psykosociala omhändertagandet. Även detta är ett vårdbehov som kan och bör biståndsbedömas."
3. **att** "Emotionella kompetensen (EQ)bör finnas med i de individuella lönesamtalen och skall i sig kunna utgöra grund för en högre lön. Det är på tiden att denna kompetens uppvärderas och inte ständigt hamnar på undantag, då vi tror att vi kan ta denna kompetens för given."
4. **att** "Den emotionella kompetensen är något vi måste kämpa för att hålla levande, uppvärdera och bevara, precis som demokratin. Den dag vi tror att vi kan ta någon av dessa för given är vi illa ute."

C26 Mobila läkare för äldre i närsjukvården

Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Britt-Marie Lövgren, Umeå, Marianne Normark, Umeå

Det är av största vikt att det satsas på de äldre och de äldres sjukdomar inom närsjukvården. De äldre har också lyfts fram och prioriterats i den nationella handlingsplanen. Tyvärr har denna satsning uteblivit i många S-märkta landsting. I stället har de statliga pengarna använts för att sanera de budgetunderskott som varit dominerande i dessa landsting.

Folkpartiet liberalerna ser att ett ökat samarbete mellan landstingen och kommunerna är ett sätt att förstärka resurserna för vården och omsorgerna om de äldre. I landets närsjukvård ska samverkan vara ett nyckelbegrepp. Arbetet ska kännetecknas av flexibilitet och kreativitet. Nya arbetssätt för att öka tryggheten för äldre behöver ständigt vara i fokus.

I Uppsala prövas sedan flera år ett system som både avlastar och sparar pengar åt akutsjukvården, samtidigt som den ger

tydliga humanitära vinster. Det handlar om hembesök till hemmaboende äldre över 65 år, av mobila läkare. För den som är äldre och många gånger har flera kroniska sjukdomar riskerar även en mindre infektion att bli förödande. Att ta sig till vårdcentralen eller akuten kan vara krävande och ambulanstransporterna är dyra. Vi vet att alldeles för ofta transporteras äldre akut sjuka i ambulans till sjukhusen där de kan bli liggande i timmar i väntan på en vårdplats. Många får ingen plats, utan skickas hem igen efter diagnos. Ett hembesök av en mobil läkare förebygger inte bara onödiga ambulanstransporter utan skapar också en lugn och trygg kontakt för patienten.

På många ställen i vårt land finns ambitionen att tillskapa en kvalitativt bättre hemsjukvård genom att arbeta på ett nytt sätt. Folkpartiet liberalerna anser att ett system med mobila läkare för äldre är helt i linje med närsjukvårdens uppdrag.

Yrkande:

1. **att** i Folkpartiet liberalernas partiprogram verka för inrättande av mobila läkare i våra landsting och regioner.

C27 Valfrihet till äldreomsorg över kommungränser

Ulla-Britt Hagström, Skövde, Sewon Ekberg, Skövde

På grund av en stadig ökning av den åldrande befolkningen de senaste 20 åren har procenten av personer över 64 nått 16 % av Europas totala befolkning. Diskussioner förs i flera länder om utveckling av äldreomsorgen.

Regeringen har lämnat direktiv till en utredning om fritt val inom äldre- och handikappomsorgen. Fortfarande kommer dock valfriheten att avgöras inom vilken kommun den äldre bor. En ytterligare angelägen reform skulle vara att öppna upp kommungränserna. Som jämförelse kan nämnas s k frisök inom gymnasieskolan, där eleven kan välja sitt första val fritt mellan kommuner.

Det finns flera argument för att öppna upp mellan kommungränser. Dels ser samhällsstrukturen ut sådan att anhöriga ofta bor i helt olika kommuner. De äldre kan önska sig omvårdnaden i ett äldreboende närmare sina anhöriga. Dels blir äldre boende på landsbygden ofta hänvisade in till städerna, eftersom upptagningsområdet blir för litet. I stället skulle boende i glesbygd i flera kommuner kunna nyttja ett gemensamt äldreboende. Det kan också gälla äldreboenden med behov av tvåspråkig personal.

Om makten ska flyttas från politiker till medborgare och de enskildas önskemål komma i fokus är det befogat att bryta den s k ”kommunarresten”. Möjligheten att välja och välja bort skulle då ytterligare öka.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte tar ställning för valfrihet för äldreomsorg över kommungränser.

2. **att** uppdrag ges till partiledningen att föreslå ett lämpligt system för en sådan kommunövergripande valfrihet.

C28 Valfrihet och kvalitet – ledord i liberal äldreomsorg

Folkpartiet liberalerna i Stockholms stad

Liberalismens kärna handlar om att ge människor själva möjlighet att forma sina liv och fatta de avgörande besluten utifrån vad man själv anser viktigt. Dagens verklighet i äldreomsorgen är i alltför många kommuner mycket fjärran från denna vision. Kommun- eller stadsdelarresten är för många äldre ett faktum, liksom bristen på valfrihet inom såväl hemtjänst som boende.

2001 drev folkpartiet i Stockholms stad igenom försök med hemtjänstpeng, ett system som nu permanentats. Ett flertal kommuner har liknande system. Intresset för att välja äldreomsorg själv är stort i Stockholm, och totalt har omkring 25 procent av stadens äldre hemtjänst utförd i annan regi än kommunens. Olika utvärderingar av kundvalsmodellen i hemtjänsten visar att nästan alla äldre är mycket nöjda med möjligheten att välja utförare. Utvärderingarna visar också på en mycket stor efterfrågan bland äldre att själva kunna påverka innehållet i hemtjänsten.

Hemtjänstpengen är dock bara det första steget mot en ökad valfrihet. Nästa steg är att ge människor rätt att välja vilket äldreboende de önskar flytta till.

De kommuner som i dag erbjuder människor möjligheten att välja utförare inom äldreomsorgen tvingas göra detta inom ramen för ett system byggt på ständiga upphandlingar. Vi vill införa ett system med så kallad certifiering i äldreomsorgen, där en utövare som uppfyller ett visst antal kriterier, eller kvalitetsnormer, godkänns. Den enskilde får därefter i full frihet välja mellan dessa certifierade utövare.

Certifierade utförare ska granskas av inspektörer liknande det system som i dag finns för skolan. Utförare som inte uppfyller kraven förlorar rätten att bedriva offentligt finansierad omsorg.

Med ett nationellt regelverk som gör att pengar följer den äldre, så kallad ”äldrepeng” garanteras dessutom valfriheten även för den som vill ta sig över kommungränsen för att få sina önskemål uppfylla.

Idag hindras alltför många äldre som av olika anledningar vill flytta till annan bostadsort av kommuners formella och informella regelverk.

För att valfriheten ska bli reell krävs att det i verkligheten finns olika utförare att välja emellan. Genom införande av ett nationellt regelverk där pengarna följer den äldre ökar möjligheten för mindre aktörer att etablera sig. Det kan till exempel handla om mindre företag, föreningar, församlingar och stiftelser.

Vi lever allt längre, men människan förändras inte så mycket för att hon blir äldre. De allra flesta har samma önskemål, vanor, drömmar och intressen som tidigare i livet. Att ge äldre goda möjligheter att utvecklas och ha en trivsamt och innehållsrik vardag, är en av de mest centrala uppgifterna för en liberal äldreomsorgspolitik. Folkpartiets krav när det gäller äldres valfrihet måste renodlas, och placeras högt på dagordningen – inte dränkas i tekniska diskussioner kring vistelsebegrepp och uppsägningstider.

Vi lever allt längre och lägger ofta fler friska år till livet. Det finns många som tar det till intäkt för att antalet platser i äldreboenden kan minska eller i vart fall inte öka., detta trots att vi vet att antalet äldre medborgare kommer att öka kraftigt i Sverige. De senaste årens utveckling visar dock att kommunerna blivit allt restriktivare med att bevilja plats i äldreboenden. Idag är det tyvärr inte ovanligt att ensamboende personer över 90-år nekas plats trots att de känner stor trygghet och ensamhet

Detta har fått förödande konsekvenser för många. Den som inte tillhör de allra sjukaste, men ändå har ett visst behov av hjälp och samvaro, den som känner oro och är ensam tvingas alltför ofta att bo kvar hemma. I bästa fall dyker hemtjänsten upp ibland.

För den som ”bara” är gammal, känner sig ensam och isolerad saknar sällskap, omtanke och trygghet finns ingen plats att få. För många behövs dock någonting mer utan att man för den skull är så sjuk att man måste komma till ett gruppboende.

Det här är en grupp äldre som under de senaste åren glömts bort. Många sitter idag hemma i sina lägenheter utan annan kontakt med omvärlden än när hemtjänsten kommer och levererar en matlåda som man sedan sitter i ensamhet och äter. Tryggheten består av ett trygghetslarm. Maken eller maken har gått bort, så också de flesta vänner, barnen bor på annan ort.

Ensamheten är total

Det är dags att återupprätta ålderdomshemmet. På ålderdomshemmet ska den kunna bo som vill ha sällskap och fler människor omkring sig. Måltiderna ska vara gemensamma och det ska vara möjligt att hjälpa till med matlagning och andra hushållsgöromål. Det ska finnas ett gemensamt vardagsrum där det ska vara möjligt att knyta nya kontakter och där man kan ägna sig åt gemensamma aktiviteter. Självklart ska man ha sin egen lägenhet men det ska finnas personal som ser de boende. De bryr sig om och ser till att hjälpa till när så behövs.

Ålderdomshemmen ska vara till för de som inte är så sjuka men som söker den trygghet som ett gemensamt boende ger. För den som inte själv vågar gå ut och som känner att de behöver hjälp med att knyta kontakter. Ålderdomshemmet ska vara till för den som vill kunna somna lugnt på kvällen i trygg förvisning om att någon bryr sig om och märker ifall man skulle ramla eller snabbt bli sjuk.

I samhällssamtalet om äldreomsorg fokuseras ofta på driftsfrågor, medicinska frågor och strukturfrågor. Det är naturligtvis viktigt, inte minst i vårt moderna samhälle med höga krav och ambitioner när det gäller omsorgen om äldre. Baksidan är att vi ibland glömmar att tala om själva livet. Vi önskar oss alla en vardag fylld med sköna vanor, trevliga överraskningar, stimulerande upplevelser och gemenskap. Det är sådant de flesta av oss önskar och strävar efter på olika sätt. Detta gäller förstås också äldre människor. Denna insikt måste präglade vår äldreomsorgspolitik.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet bör utreda formerna för införande av ett nationellt regelverk så pengar följer den äldre i hemtjänst och boende för att skapa förutsättningar för mångfald och valfrihet.
2. **att** folkpartiet bör inleda arbetet med att återinföra ålderdomshemmen som också bör innefattas av systemet med äldrepeng.
3. **att** nationella kvalitetsnormer införs det bör prövas huruvida detta kan kopplas till certifieringen av utförare inom äldreomsorgen. Kraven måste uppfyllas för att en omsorgsutövare ska certifieras.

C29 Anhöriga som vårdar svårt sjuka i det egna hemmet

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Man hör ofta i media och i andra debattforum, att sjuka i beroende av hjälp, att deras livskvalitet behöver höjas, som t ex att få komma ut i friska luften och duscha oftare. Detta med all rätt, men sällan debatteras anhöriga, som vårdar svårt sjuka i hemmet, att deras livskvalitet också behöver höjas.

Anhöriga, som vårdar svårt sjuka i hemmet, har också svårt att få tillfällen till utevistelse, kulturella upplevelser och social samvaro. Många blir isolerade i det egna hemmet tillsammans med den sjuka. Att vården den egna hälsan är svårt. Möjlighet till avlastning är begränsad. Ej utbildad personal vågar ej ta ansvar att hjälpa till. Anhörigvård har ingen 40-timmarsvecka och ingen lagstadgad semester. Det är 7-dagarsvecka och sovande vak varje natt. Många anhöriga bryts successivt ned och kommer aldrig tillbaka till hälsa även efter att den sjuka avlidit.

Yrkande:

1. **att** en utredning tillsätts, som inventerar svårt sjukas anhörigas fysiska, psykiska och ekonomiska situation.
2. **att** utredningen ska leda till konkreta åtgärder för att förbättra vårdande anhöriga livsvillkor.

PS-yttrande Äldreomsorg, motion C21-C29

Motionerna

Motion C21 yrkar på att folkpartiet i regeringen agerar för att en genomgripande välfärdsreform för de äldre prioriteras, med inriktning att via ett antal omsorgsgarantier öka kvalitén och förstärka rättigheterna för våra äldre.

Motionärerna i bakom **motion C22** yrkar på att landsmötet beslutar att folkpartiet i regeringen ska arbeta för att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppdrag att utarbeta en etisk plattform och riktlinjer för prioriteringar i den kommunala omsorgen.

Motion C23 tar upp vikten av att det finns demenssjuk-sköterskor tillgängliga på vårdcentraler och i geriatrisk verksamhet i kommuner samt landsting i och med den ökande andelen äldre i befolkningen.

Motion C24 tar upp situationen vad gäller våld och övergrepp mot äldre och anför ett antal yrkanden för att förebygga och kartlägga förekomsten av våld mot denna åldersgrupp.

Motionären i **C25** yrkar på tillägg till partiprogrammet i riktning att inkludera skrivningar om den psykosociala hälsan hos äldre.

Motion C26 yrkar på införande av mobila läkare i våra landsting och regioner i syfte att förbättra närsjukvården.

I **motion C27** yrkas det på att folkpartiets landsmöte tar ställning för valfrihet för äldreomsorg över kommungränser och att partiledningen ska föreslå ett lämpligt system för en sådan kommunövergripande valfrihet.

Motion C28 behandlar bristerna i dagens system för äldreomsorg och föreslår att folkpartiet bör verka för att utreda formerna för införande av ett nationellt regelverk så pengar följer den äldre i hemtjänst och boende för att skapa förutsättningar för mångfald och valfrihet. Motionärerna yrkar också på att folkpartiet bör inleda arbetet med att återinföra ålderdomshemmen som också bör innefattas av systemet med äldrepeng. Vidare bör nationella kvalitetsnormer införas och det bör provas huruvida detta kan kopplas till certifieringen av utförare inom äldreomsorgen.

Motionären i **C29** yrkar på att det tillsätts en utredning som inventerar svårt sjukas anhörigas fysiska, psykiska och ekonomiska situation och att utredningen ska leda till konkreta åtgärder för att förbättra vårdande anhöriga livsvillkor.

Partistyrelsens yttrande

I **motion C21** anför motionärerna att regeringen har kommit igång fördelaktigt på många områden men att folkpartiet nu måste driva igenom en reform inom äldreomsorgen. Regeringen tillsatte den 1 mars 2007 en utredning för att ta fram förslag till en värdighetsgaranti för äldreomsorgen. En värdighetsgaranti ska göra det tydligt för alla vad äldreomsorgen ska erbjuda och vad de äldre och deras anhöriga kan förvänta sig

när de behöver äldreomsorg. Inom äldreomsorgen behövs något att mäta emot för att säkerställa värdighet och kvalitet. Det ger trygghet för vårdbehövande och anhöriga och också för medarbetarna att veta hur de ska prioritera. Värdighetsgarantin ska öka tryggheten och förvissningen om att alla får den vård och omsorg som de har behov av i rätt tid och att vården och omsorgen är av god kvalitet. Särskild hänsyn ska tas till hur en värdig omsorg tillförsäkras de sköraste individerna, de som inte själva kan göra sin röst hörd. Utredningen ska lämna in sitt betänkande senast den 31 mars 2008. **I och med att regeringen har inlett ett arbete med värdighets-/omsorgsgaranti föreslår partistyrelsen att motion C21 anses besvarad.**

Partistyrelsen instämmer med motionärerna att det är angeläget att föra en diskussion om etiska principer för prioriteringar i den kommunala omsorgen. En sådan diskussion behöver hållas ständigt levande. Partistyrelsen anser dock inte att en särskild utredning i nuläget är motiverad utan förutsätter att Prioriteringscentrum i Linköping eller dess efterföljare tar nödvändiga initiativ för att frågan ska kunna föras vidare. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C22 anses besvarad.**

PS yrkar att motion C23 ska anses besvarad. Det är av stor vikt att primärvården anpassas till en förändrad demografi. Vårdcentralerna är primärvårdens viktigaste instans och det är av oerhörd vikt att kompetens gällande ett av de vanligaste sjukdomstillstånden i Sverige finns tillgängligt där.

Våld mot äldre är ett fenomen som vi vet alldeles för lite om. **Motion C24** för fram flera yrkanden för att kartlägga, bekämpa och förebygga denna företeelse. PS yrkar därför att **yrkande 1-4 i motionen tillstyrks**. Partistyrelsen tycker att kommunerna bör klara att inom existerande resurser finna en instans dit äldre som utsatts för våld och övergrepp kan vända sig. Kommunernas äldreombudsman vore en naturlig redan existerande instans för den här typen av frågor. **Yrkande 5 anses därmed besvarat.** Däremot är det viktigt, att som det framförs i yrkande 4, de yrkesgrupper som möter våldsoffer har den rätta kompetensen. Våld och övergrepp mot äldre ska anmälas till en rättslig instans. Anmälningsfrekvensen av dessa brott bör öka i samband med att kunskap och forskning sprids inom området. Det är inte rimligt att personalen skall lämna anmälningar enligt Lex Sarah till den som är ansvarig för bristerna, ofta personalens chef. Då finns en klar risk att anmälningen varken leder till någon åtgärd eller kommer till tillsynsmyndighetens kännedom. En utvärdering av Lex Sarah borde därför genomföras i enlighet med vad **motion C24 anför och yrkande 6 och 7 bör tillstyrkas**. Fler poliser som syns är sedan länge en linje som folkpartiet driver och **yrkande 8 kan därför anses vara besvarat.**

Problemet med självmord bland äldre är allvarligt. Tillgängligheten måste förbättras så att människor med suicidtankar har lätt att hitta någon att tala med. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning att det psykosociala omhändertagandet är en viktig del av äldreomsorgen. Regeringen

tillsatte den 1 mars 2007 en utredning för att ta fram förslag till en värdighetsgaranti för äldreomsorgen. En värdighetsgaranti ska göra det tydligt för alla vad äldreomsorgen ska erbjuda och vad de äldre och deras anhöriga kan förvänta sig när de behöver äldreomsorg. Utredningen kommer att belysa det psykosociala omhändertagandet och hur det kan omfattas av värdighetsgarantin. I samband med att statens Medicinsk-Etiska Råd behandlar frågor kring ett värdigt livsslut tas vad partistyrelsen erfarit frågan om självmord bland äldre också upp. **Mot den bakgrunden ser partistyrelsen inte behov av att fördjupa frågan vidare i partiprogrammet, utan föreslår avslag på motion C25.**

Partistyrelsen instämmer med motionärerna om att ett ökat samarbete mellan landstingen och kommunerna är ett sätt att förstärka resurserna för vården och omsorgerna om de äldre. I landets närsjukvård ska samverkan vara ett nyckelbegrepp. Arbetet ska kännetecknas av flexibilitet och kreativitet. Nya arbetssätt för att öka tryggheten för äldre behöver ständigt vara i fokus. Möjligheten till hembesök av husläkare är t ex mycket viktigt för att äldre ska få en trygg och bra vård. Fler försök behöver utföras vad gäller effektiviteten av att införa mobila läkarteam. Folkpartiet bör vara pådrivande att fler försök genomförs så att en tydlig utvärdering kan göras avseende mobila läkarteam i våra landsting och regioner. **PS anser därmed motion C26 besvarad.**

Partistyrelsen håller med motionären om att valfrihet inom äldreomsorgen är en viktig fråga för den enskilda människan. Redan idag är det tillåtet för människor i behov av äldreomsorg att få det i annan kommun om någon är där på semester eller om någon flyttar för att t ex komma närmre familj och vänner. Folkpartiet fastslog i sitt yttrande från 2005 att valfrihet och konkurrens skall stimuleras med hjälp av kundvalssystem och upphandling. Landsmötet 2005 antog också ett vårdprogram som föreslog att Socialtjänstlagen skall ändras, så att "vistelsebegreppet" där inte hindrar att utflyttningskommunen kan åläggas att under viss tid betala till den nya kommunen när en person som har behov av äldreomsorg byter hemort. **Partistyrelsen anser därmed motion C27 besvarad.**

Partistyrelsen håller med motionärerna i C28 om vikten av valfrihet inom äldreomsorgen. I det av landsmötet 2005 antagna programmet om vård står det att "när biståndsbehovet för hemtjänst är fastställt bör det, där så är praktiskt möjligt, gå att genom en äldrepenng välja mellan olika vårdgivare, som arbetar under gemensamma villkor när det gäller bland annat maxtaxan för äldreomsorgen". Vad gäller äldreboenden anser partistyrelsen att det är viktigt med mångfald och olika lösningar. Viktigt är dock att inte bara återinföra det som en gång var utan att titta på hur man kan förnya och förbättra metoder och system för att tillgodose äldres boendebest. Regeringens äldreboendedelegation tittar närmare på dessa frågor och tillsatte i november 2006 folkpartisten Barbro Westerholm som dess ordförande. Delegationen ska komma med sitt betänkande senast den 31 december 2009. I vårdprogrammet från 2003 står det även att nationella kvalitetsnormer ska utgöra grund för omsorgsgarantin på det lokala planet med tydliga krav på

vad som skall fungera för vårdtagare med olika hälsoproblem, boendeformer och omvårdnadsbehov. Att koppla de nationella kvalitetsnormerna till certifieringsprocessen innebär en intressant förebyggande åtgärd. **Partistyrelsen rekommenderar att motion C28 ska bifallas.**

Partistyrelsen instämmer med motionären att anhörigas tillstånd och hälsa är eftersatt område. Anhöriga drabbas ofta hårt vid sjukdom och de får ofta dra ett dubbelt lass med oro och stor vårdbelastning. Regeringen har beslutat att Socialstyrelsen skall utveckla ett nationellt kompetenscentrum för vård och omsorg om äldre med inriktning på frågor som rör anhöriga respektive demens. Socialstyrelsen kommer att finansiera verksamheten och ansvarar för den inför regeringen. Projektet kommer att vara under två år. Det är partistyrelsens åsikt att det nationella kunskapscentret kommer att tillgodose den information som en utredning skulle tillhandahålla. **Partistyrelsen anser därmed motion C29 besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion C21 anses besvarad
2. att motion C22 anses besvarad
3. att motion C23 anses besvarad
4. att motion C24, yrkande 1-4, bifalls
5. att motion C24, yrkande 5, anses besvarat
6. att motion C24, yrkande 6-7, bifalls
7. att motion C24, yrkande 8, anses besvarad
8. att motion C25 avslås
9. att motion C26 anses besvarad
10. att motion C27 anses besvarad
11. att motion C28 bifalls
12. att motion C29 anses besvarad

Psykiatrisk vård

Motioner C30 – C35

C30 Vård för psykiskt sjuka

Therese Traneborn, Dalsjöfors

Lagstifta så att nära släktingar, sjuk- och omvårdnadspersonal får rätt att ansöka om vård, tvångsvård och tvångsmedicinering för psykiskt sjuka människor över 18 år. Som det är nu kan inte en förälder eller far- och morförälder ringa till psykmottagningen och boka en tid för sin sjuka släkting. Att se en nära släkting bli deprimerad eller få vanföreställningar är en tragisk situation och medför att man behöver söka hjälp för den sjuke som inte har någon egen sjukdomsinsikt.

Är det god omvårdnad att ge en psykiskt sjuk människa en burk med tabletter och skicka hem den till en egen lägenhet, där ingen kan kontrollera om tabletterna tas eller hur personen mår.

Staten borde öka sitt ansvar för de psykiskt sjuka genom att bygga fler psykiska institutioner som kan vårda de svårast sjuka. Staten har en skyldighet att skydda medborgarna från

de svårast sjuka som kan vara mycket farliga om de lever i egen lägenhet utan att någon hjälper dem med deras medicinering. Vid vissa sjukdomar är medicinering en förutsättning för att de ska klara att leva ett bra liv i egen lägenhet.

Vi måste i praktiken visa att vi faktiskt värnar om alla i vårt land.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för att nära släktingar får rätt att ansöka om vård, tvångsvård och tvångsmedicinering för psykiskt sjuka anhöriga över 18 år.
2. **att** folkpartiet ska verka för en utbyggnad av vårdplatserna inom den psykiatriska sjukvården och minska antalet psykiskt sjuka som medicineras utan annan behandling

C31 Vård via webben!

Liberala ungdomsförbundet

Sedan ett par år tillbaka har den svenska psykiatridebatten präglats av vården av de psykiskt sjuka som är utåt agerande. De våldsbrott som uppmärksammade media och allmänhet på psykiatrins svaga kedja har blivit motivationen till att förändra psykiatrin. Folkpartiet har varit ett av undantagen. Redan före valdagen försökte partiledaren lyfta upp den breda krisen i psykiatrin som en valfråga. Folkpartiet har dessutom varit det parti som orkat erkänna sin del av skulden i att psykiatrireformen inte blev odelat positiv. Det är viktigt att ta nästa steg och värna om psykiatrin mer aktivt, som en självklar del av partiets politik.

I Sverige är det fortfarande skamfyllt att besöka en psykolog. De psykiska sjukdomarna är inte jämställda med de somatiska. Den ångest och det behov av att dölja problem istället för att se möjligheter till hjälp som många människor känner handikappar dem. Vi liberaler förordar en allmän vård för alla men har inte lyckats göra psykiatrin tillgänglig.

Problemen i psykiatrin tar sig många uttryck. För Liberala ungdomsförbundet ligger ungdomspsykiatrin nära till hands. Som regeringsparti med ansvar för utbildningsfrågor har vi stor insikt i hur skolan misslyckas med sin uppgift att fånga upp unga med psykisk ohälsa. Vi kan se hur Barn- och ungdomspsykiatrin (BUP) misslyckas med sin uppgift att vara tillgänglig i många delar av landet, där väntetiderna inte sällan är över ett halvår långa även för allvarliga symptom. Vi kan konstatera att depressioner och självskadebeteenden gått ner i åldrarna i många år utan att politiker lyckats reagera. Det råder fortfarande en syn på att unga ska ”rycka upp sig”. De människor som ger uttryck för sådana åsikter har mycket sällan förstått att en psykisk sjukdom, precis som en somatisk, kräver behandling och inte kan avhjälpas enbart genom en förändrad inställning.

Det är önskvärt att folkpartiet utvecklar sin politik på det vårdpolitiska området och det inte bara med politiskt korrekta slutsatser. Liberala ungdomsförbundet vill se partiet gå i

framkant för att öka tillgängligheten till den psykiska vården.

En metod som mer och mer används är vad vi från LUF kallar ”vård via webb”. Många med psykiskt funktionshinder väljer att inte söka vård på grund av stigmatiserandet av psykiskt sjuka. Många av de våldsökande har också svårt att kommunicera sina behov. Lösningen som nu utvecklats är ett webbformulär som kan göras av patienten och som skickas till psykologen. Kommunikationen sker därefter via mail eller via möten, beroende på behov och möjlighet. Redan idag görs detta när det gäller enklare psykiska problem som hanteras med kognitiv beteendeterapi, som även i vanliga fall baseras mycket på hemläxor och övningar. Psykologiska test, vetenskapligt prövade, är ingen nyhet.

Metoden öppnar för en större tillgänglighet för psykologens tjänster, samtidigt som väntetiderna kan kortas. Givetvis är metoden inte lämplig för alla typer av åkommor, men det är en revolution för alla dem som aldrig kommer i närheten av vård och en avdramatisering av psykologens roll.

Yrkande:

1. **att** följande stycke införs under punkt 11 i Folkpartiets liberalernas sakpolitiska vårdprogram:
”Den psykiska vården måste uppvärderas och jämföras med den somatiska. Samma krav på tillgänglighet och gemensam finansiering ska gälla. De psykiatriutredningar som gjorts efter psykiatrireformen måste respekteras och deras sammanlagda förslag ses över för möjlig tillämpning. Nya metoder, som tillgänglighet till psykisk vård via webbformulär och kontakt via e-post är lämpligt för vissa typer av psykiska sjukdomar och bör breddas väg för.”

C32 Lagen om slutna psykiatrisk tvångsvård

Anita Boström, Halmstad

Jag yrkar på förändring av lagen om den slutna psykiatriska tvångsvården i Sverige, LPT 1991:1128.

Jag kräver möjlighet för en tvångsintagen patient att överklaga tvångsintagning på de psykiatriska klinikerna till Länsrätten FÖRE tvångsmedicinering, eftersom de grava biverkningar som viss medicin ger och som aldrig kan förutses, kan göra patienten psykotisk och alltså framkalla den sjukdom som de är avsedda att motverka!!

Yrkande:

1. **att** förbud för underläkare att skriva vårdintyg (vilket under många år har skett på den psykiatriska mottagningen i Halmstad utan att klinikchefen kontrollerat deras anamnesupptagning!!).
2. **att** lag på användning av bandspelare på de psykiatriska mottagningarna för att stärka patientsäkerheten. En bandinspelning som patienten i efterhand skall ha rätt att få ut, genom uppvisande av legitimation.
3. **att** utlämnande av journalkopior till den utskrivne, f d tvångsintagne patienten vid dennes begäran (för att ev användas som bevis vid rättegång om feldiagnos och

brott mot de mänskliga rättigheterna har skett). (Idag kan journalerna innehållas om klinikchefen anser att det är till men för patienten eller dennes anhörig att journalen lämnas ut. På så sätt kan också feldiagnos och felbehandling döljas.)

4. att klinikchefen kontrollerar sina AT-läkares anamnesupptagning och genast anmäler ev felaktig tvångsintagning och alltså brott mot de mänskliga rättigheterna till socialstyrelsen som har att väcka åtal.
5. att klinikchefen åläggs vite om lagen om psykiatriskt tvång ej efterlevs och anmälning om suicid inom kliniken eller efter utskrivning ej sker. Alltså ett uppföljningsansvar på den som har tvångsintagits.
6. att de politiskt tillsatta nämndemännen i länsrätten skall ha kunskap om de lagar som styr hälso- och sjukvården och den slutna psykiatriska vården och biverkningar av psykofarmaka innan de tillåts att närvara vid rättegången om slutna psykiatrisk vård. Jag kräver alltså utbildning av nämndemännen.

C33 En mänsklig psykvård

Ana Maria Narti, Stockholm

De senaste åren har psykiatrisamordnaren lagt fram en rad förslag för förbättringar inom denna vårdsektor. Stora förändringar är på gång men just därför är det nödvändigt att än en gång lyfta upp några väsentliga frågor.

När ska man tillgripa tvångsvård?

En sådan fråga har den juridiska synen på patienterna som ämne. Hur mycket hänsyn ska vårdlagen ta när det gäller de sjukas ställningstagande till behandling och omhändertagande? Det är självklart att den sjukes fria val når sin gräns när inre kaos åstadkommer fara för den egna personen eller hotar någon annans hälsa och liv. Men det finns också mindre farliga situationer då respekten för patientens integritet och fria val ändå verkar snabbt leda till döden. Ofta händer det att patienten själv inte förstår eller inte vill erkänna dessa försämringar och vägrar behandling, operation, användning av hjälpmedel. Resultatet blir att den förvirring den sjuke lever i fördjupas och hans/hennes förmåga att orientera sig i vardagen dramatiskt minskar.

En psykiskt sjuk person som låt oss säga får gråstarr men vägrar både undersökning och operation riskerar att med tiden bli halv eller helblind – vilket självklart försämrar alla hans relationer med omgivningen och gör honom/henne hjälplös. Det borde finnas möjlighet att i lag bestämma användning av vissa tvångsåtgärder för att undvika fysiskt förfall hos den psykiskt sjuke. Detta

Relationerna mellan de sjuka och deras omgivande miljö

Erfarenheterna från Stockholm bevisar att kollektivt boendet är den bästa och också den billigaste boendeformen för svårt psykisk sjuka som inte är våldsamma. I denna boendeform kan de sjuka få uppleva hemkänsla och de kan också träna fram socialt samspel med medmänniskorna under uppmärks-

samt stöd från vårdarna. Men kollektiven ställer särskilda krav på organisatörerna.

När man placerar psykiskt sjuka i vanliga bostadsområden brukar man informera de boende om de nya grannarnas sjukdom. Vårdarna försöker sedan hålla i gång en återkommande diskussion med de boende i området. I dag kan man undra om detta räcker för att avdramatisera de berördas synsätt på de sjuka och skapa lugn i bostadsområden. I min omgivning har jag haft tillfälle att iaktta psykiskt sjuka personer som inte alls är våldsamma och inte ser hotande ut men som ändå råkar illa ut i en vanlig bostad. Det kan hända att patienterna inte klarar av att städa och att stank och oordning ger upphov till aggressivitet bland andra boende och systematisk mobbning från barn i grannskapet. Ungdomsgång på jakt efter pengar kan upprepade gånger råna hjälplösa patienter. Konflikter uppstår bara därför att vissa patienters ser ovanligt ovärdade ut eller därför att deras beteende skrämmer små barn.

Min slutsats är att information och diskussioner med grannarna inte löser problemen. Det krävs betydligt bättre fysisk vård av de sjuka så att deras bostäder inte förfaller och att deras utseende inte skapar rädsla eller avsmak. Det behövs också en ständigt pågående pedagogisk verksamhet bland andra boende för att göra slut på fördomarna. Relationerna mellan psykiskt sjuka som lever i vanliga bostadsområden och deras närmaste omgivning bör bli föremål för särskilda former av stödverksamhet.

Den allra viktigaste frågan om kollektivt boendet är frågan om kontinuitet och trygghet. När patienterna redan vant sig vid sin nya miljö och börjat orientera sig i sin nya vardag händer det att de flyttas till andra bostäder bara på grund av vissa administrativa beslut. Detta kan inte accepteras. Just för dessa människor är kontinuitet och djupt rotade vanor den starkaste delen i anpassningen till ett någorlunda normalt liv. På vissa ställen händer det också att äldre patienter mekaniskt flyttas tillbaka till institutioner när de fyller 65. Detta är grymt och ett stort steg tillbaka till en omänsklig behandling av psykisk sjuka. Varför ska man ta från dessa människor just ett av de mycket få glädjeämnen de har tillgång till – hemkänslan?

Beredskap inför ovanliga situationer

Nya rutiner bör utvecklas inom vårdapparaten som beredskap inför händelser som bryter vårdens ordning. På vilket sätt är vårdarna förberedda för att tex söka och återfinna vilsegångna patienter? En sådan situation är i och för sig ganska vanlig, eftersom patienternas orienteringsförmåga ofta är nedsatt, men när detta inträffar reagerar vårdpersonalen med improvisationer. De saknar aktuella fotografier av patienterna – fotografier som snabbt kan sändas via Internet till polis, akutmottagningar, socialbyråer, kyrkor, humanitära organisationer och olika nätverk som kan identifiera och lokalisera patienterna.

Det behövs regelbundna kontakter med alla nätverk som lätt kan spåra försvunna patienter – personal som arbetar på bussar, tunnelbana eller spårvagn, frivilliga organisationer

som tar hand om bostadslösa, de bostadslösas egna nätverk kring t ex tidningen "Situation Stockholm" och andra träffpunkter. En sund handlingsplan för psykiatri bör garantera patienternas grundläggande trygghet också i mindre vanliga situationer. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Yrkande:

- att** partiprogrammet bör innehålla nya punkter om radikalt förbättrad psykisk vård (se avsnitt "Den växande människan" underrubrik "Vård och omsorg") och preciseringar som tydliggör:
Krav på en snabb översyn om lagen angående behovet av tvångsvård för psykiskt sjuka, utveckling av olika former av stödverksamhet som garanterar goda relationer mellan psykiatriens patienter och de miljöer de lever i, stopp för godtycklig förflyttning av psykisk sjuka som har rotat sig i olika kollektiva boendeformer samt utveckling av särskilda rutiner för sökning, identifiering och återfinnande av psykiskt sjuka med dålig orienteringsförmåga.

C34 Dags för nollvision för självmord i partiprogrammet!

Mia Franzén, Rönninge

Ungefär 1 500 personer tar sitt liv varje år i Sverige. Av dem är över 100 barn under 20 år.

Vi har en nollvision för trafikdöden och med denna vision arbetas från flera håll för att förebygga och förekomma svåra trafikolyckor.

Varje förlorat liv är en svår olycka. Att så många människor upplever sin situation som så svår att de ser döden som en utväg är visserligen helt naturligt, men att inte se till att fler får hjälp och stöd vid sådana livskriser är oförsvarligt och omänskligt. Idag kan vi konstatera att många av dem som tar sitt liv sökt hjälp men inte fått någon. Det finns många tragiska fall där väntetiden till samtalsstöd hos kurator/psykolog är lång, där talsvar möter den förtvivlade och där signalerna om ett akut själsligt kristillstånd misstolkas och/eller inte uppfattas av t ex primärvården/skolhälsovården/företagshälsovården/värnpliktigas läkare m fl.

Yrkande:

- att** landsmötet föreslås besluta att anta en nollvision för självmord, där det förebyggande arbetet också lyfts. Denna vision införlivas i folkpartiets partiprogram på lämpligt sätt med ovanstående andemening. Ingen ska i Sverige behöva ta sitt liv för att den inte får vård/stöd i tid.

C35 Rent hemma och rent i själen – Att införa en "hälsocheck"

Charlotta Schenholm, Stockholm, Mark Klamberg, Stockholm,

Bakgrund

Under de senaste åren har larmrapporter kommit om ökad psykisk ohälsa inom stora delar av befolkningen. En stor andel av sjukskrivningarna beror också på psykisk ohälsa av olika slag.

Den psykiatriska vården räcker inte till för de oändliga behoven och stora grupper får inte hjälp i tid alternativt fel hjälp.

Inom folkpartiet betonar vi av tradition det egna ansvaret, men också att samhället skall stödja den som har det svårt och behöver hjälp.

Om individen i större utsträckning kunde söka hjälp i ett tidigare skede, utan att bli klassad som allvarligt psykisk sjuk, skulle sannolikt trycket på vården minska. Mindre resurser gå åt till att bedöma vem som skall få hjälp eller inte få hjälp och istället kunna läggas på att bedriva vård.

Att få rätt bedömning blir som att vinna på lotteri alternativt dra en nitlott i vårdlotteriet. Att få en psykisk diagnos kan dessutom i vissa fall motverka eller försena möjligheterna att må bättre igen, den psykiska diagnosen blir en del i självbilden och identiteten. Särskilt allvarligt är detta för unga människor.

I livet ingår att man i perioder har motgångar och svårigheter, att då kunna ta hjälp och stöd i en sådan situation är tyvärr få förunnat då det kostar mellan 600 kr – 1000 kr/timme. Ofta behöver man gå ett flertal gånger, t ex 1 vecka under några månader, ibland under en ännu längre tid.

Sverige är ett högbeskattat land med stora skatteklivar för tjänstesektorn. Om individen kunde få en hälsocheck, liknande som vi tänker med hushållsnära tjänster så skulle många i tid kunna på egen hand ta hjälp för att lösa sina problem och vi skulle kunna minska sjukskrivningarna för utbrändhet, depression m.m. Att jag själv betalar 250-300 kr/tillfälle och samhället hjälper till med resterande del hindrar överutnyttjande av gemensamma resurser men ger individen möjlighet till eget ansvar, dvs. egenmakt över sitt liv. Det ger också möjlighet för en viktig del av tjänstesektorn att växa och utvecklas.

Individen skall själv kunna välja vilken "terapeut" och i under hur lång tid man vill gå. Den terapeut som används till skall vara "licenserad" från statens sida.

Yrkande:

- att** landsmötet uttalar sig positivt om att införa någon form av "hälsocheck", så människor har möjlighet att själva ta ansvar för sin psykiska hälsa genom att det blir billigare att köpa tjänster som även "städar" i själen.

PS-yttrande Psykiatrisk vård, motion C30-C35 samt C8 yrkande 4, 6, 7, 8 och 13

Motionerna

Motion C30 yrkar på att folkpartiet ska verka för att nära släktingar får rätt att ansöka om vård, tvångsvård och tvångsmedicinering för psykiskt sjuka anhöriga över 18 år samt att folkpartiet ska verka för en utbyggnad av vårdplatserna inom den psykiatriska sjukvården och minska antalet psykiskt sjuka som medicinerar utan annan behandling.

I **motion C31** yrkas det på att folkpartiets partiprogram bör innehålla nya punkter om en radikalt förbättrad psykisk vård som tydliggör: ett krav på en snabb översyn om lagen angående behovet av tvångsvård för psykiskt sjuka; en utveckling av olika former av stödverksamhet som garanterar goda relationer mellan psykiatrins patienter och de miljöer de lever i; ett stopp för godtycklig förflyttning av psykiskt sjuka som har rotat sig i olika kollektiva boendeformer; en utveckling av särskilda rutiner för sökning, identifiering och återfinnande av psykiskt sjuka med dålig orienteringsförmåga.

Motionärerna bakom **motion C32** yrkar att följande stycke införs under punkt 11 i folkpartiets liberalernas sakpolitiska vårdprogram: ”Den psykiska vården måste uppvärderas och jämföras med den somatiska. Samma krav på tillgänglighet och gemensam finansiering ska gälla. De psykiatriutredningar som gjorts efter psykiatrireformen måste respekteras och deras sammanlagda förslag ses över för möjlig tillämpning. Nya metoder, som tillgänglighet till psykisk vård via webbformulär och kontakt via e-post, är lämpligt för vissa typer av psykiska sjukdomar och bör breddas väg för.”

Motion C33 anför att en förändring i lagen om den slutna psykiatriska tvångsvården i Sverige, LPT 1991:1128 är angelägen. Motionären gör flera yrkanden i riktningen att stärka en tvångsintagens patient rätt att få ut handlingar, överklaga intagandet, ökad kunskap hos nämndemän samt att underläkare inte ska få skriva vårdintyg.

I **motion C34** anför det att folkpartiet ska besluta att anta en nollvision för självmord, där det förebyggande arbetet också lyfts.

Motion C35 yrkar på att landsmötet ska uttala sig positivt om att införa någon form av ”hälsoscheck”, syftande till att minska psykisk ohälsa genom subvention av terapeutisk verksamhet och annan individuell vägledning.

Partistyrelsen yttrande

De anhöriga bär ofta ett oerhört ansvar för patientens liv och hälsa och sitter inne med viktig information om den sjuke. De har bra kännedom om patientens sjukdomscykel och bör ses som resurs. När patienten tas in på sjukhus kan sjukvårdens tystnadsplikt dock bli ett allvarligt hinder för kontakten med de anhöriga. Folkpartiets rapport ”Psykiatriljftet” tar upp formen med nätverkskontrakt. Nätverkskontraktet är ett kontrakt mellan patient, vårdgivare, anhörig och vänner. I

kontraktet finns en på förhand uppgjord plan hur vården ska se ut för patienten när denna insjuknar. Nätverket ges då fullmakt att handla efter en på förhand uppgjord plan. Det finns mycket att tjäna på att upprätta dessa kontrakt och de har besparat både patienten och de anhöriga mycket lidande. Det behövs också anhörigteam inom vården som kan fänga upp de anhörigas erfarenheter i syfte att förbättra behandlingen och underlätta samarbetet mellan anhöriga och vårdgivare. Slutenvården bör få fler platser – både för barn, unga och gamla. Olika former av gruppboenden ska också bli fler. För dem som idag lever ute i samhället och saknar sjukdomsinsikt och därmed kan skada sig själva och andra behövs ett tvångsinslag i öppenvården där man genom domstolsbeslut behöver följa vissa förhållningsregler för att få vistas ute i samhället. Det ger bättre vård och tillgodoser också samhällsskyddet. Behandlingsmetoden för patienter måste vara individuell och då kan en kombination av medicinering och andra behandlingsmetoder komma ifråga. En generell minskning av medicinering inom psykiatrin behöver därför inte alltid vara önskvärd. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion C30 avslås.**

Partistyrelsen har med stort intresse tagit del av **motion C31** och instämmer med motionärerna att folkpartiet ska ligga i framkant vad gäller politik kring psykiatrisk vård i Sverige. I detta sammanhang får man inte vara rädd att testa och utvärdera effekten och effektiviteten i nya metoder. Vård via webben är en sådan vårdkanal som fortfarande kan utvecklas till olika metoder för vård av olika psykiatriska tillstånd. **Landsmötet bör dock inte ändra redan antagna sakpolitiska program varför partistyrelsen måste yrka avslag på motion C31.**

Trycket på slutenvården har ökat på grund av att antalet vårdade enligt lagen om rättspsykiatrisk vård har ökat med en tredjedel på tio år eftersom vårdtiderna ökar. I den nya rapporten ”Psykiatriljftet”, som behandlas på landsmötet, föreslås att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att snarast möjligt komma med nationella riktlinjer för de områden inom psykiatrin som är i mest akut behov av översyn, förslagsvis handlar det då dels om psykoser, dels om kriterier för utskrivning från tvångsvård. Det är också oerhört viktigt att all vård utvärderas. Det finns idag fyra kvalitetsregister som är mycket viktiga för att se resultat och utvärdera nya metoder och dess konsekvenser. Av patientsäkerhetsskäl är det mycket viktigt att det existerar kvalitetsregister inom alla psykiatrins delområden och därför bör Sveriges kommuner och landsting och Socialstyrelsen få i uppdrag att arbeta fram dessa. Nationella kvalitetsregister är ett sätt att tydligt dokumentera vad man gör, följa upp sin verksamhet och kunna jämföra sitt resultat med andra kliniker. Kort sagt kan det bidra till en bättre och mer likvärdig vård i olika delar av landet.

Det saknas också riktlinjer för hur slutenvården ska fungera och det har hittills varit upp till varje sjukvårdsområde att avgöra det. I vissa landsting råder det platsbrist och Psykiatrisamordningen har uppmärksammat att det är ett kontinuerligt inslag att svårt sjuka människor avvisas från sjukhus på grund av platsbrist. Detta är oacceptabelt. Det har också

påpekats att patienter ibland skrivs ut utan att ha återhämtat sig tillräckligt mycket eller innan det finns en bra uppföljning inom öppenvården. Det behövs således fler platser inom slutenvården.

Partistyrelsen instämmer med motionären i **C32** att det viktigt att säkerställa patientens rättigheter och rättsäkerhet samtidigt som man måste väga in patientens akuta vårdbehov, fara för sig själv och andra när man beslutar om tvångs-intagning. Partistyrelsen vill inte yrka bifall på de yrkanden i motion C33 som är alltför detaljerade utan att frågorna utreds på ett vetenskapligt sätt. **Partistyrelsen yrkar därför avslag på motion C32 och motion C33.**

Motion C8, yrkande 4, 6, 7, 8 och 13, handlar om psykiatri och tvångsvård. Den rättsprövning som sker av tvångsvården syftar bland annat till att garantera den enskilde rättsäkerhet. Partistyrelsens bedömning är att det inte finns anledning att göra förändringar i den rättsliga prövningen. Partistyrelsen hänvisar i övrigt till rapporten Psykiatriliftet – mer egenmakt till personer med psykiskt funktionshinder som presenteras på detta landsmöte, där det finns förslag om hur tvångsvården kan utvecklas. **Partistyrelsen föreslår mot bakgrund av ovanstående att motion C8, yrkande 4, 6, 7, 8 och 13 avslås.**

I den nya rapporten ”Psykiatriliftet”, som presenteras på landsmötet, står följande: Själv-mord är den största dödsorsaken inom psykiatin. I Sverige är det närmare 1 500 personer som dör på grund av självmord under ett år. Det är tre gånger fler än de som dör i trafikolyckor. För män mellan 15 och 44 år är självmord den vanligaste dödsorsaken och den näst vanligaste för kvinnor i samma åldersgrupp. Det är också många som drabbas av det lidande som följer av självmord – kring varje individ finns det i genomsnitt fem närstående vilket leder till att närmare 800 000 människor berörs på olika sätt. Själv-mordstankar och självmordsförsök är symptom för psykiatrins högriskpatienter men åtgärder för att minska risken för suicid ligger inte bara på psykiatin. Suicidprevention börjar långt tidigare.

Den allmänna medvetenheten kring vilka faktorer som är psykiskt skadliga och vilka faktorer som kan stärka den psykiska hälsan måste öka. Det är av stor vikt att den kunskap, forskning och kompetens som finns inom suicid-prevention samlas och används samtidigt som den tillåts utvecklas. Flera områden är ännu inte utforskade och därför behövs en ordentlig förstärkning för att möta det växande kunskapsbehovet och den växande problematiken bland såväl unga som äldre. Riksdagen och regeringen ska anta en nollvision för suicidalitet. Nollvisionen innebär att ingen som har varit i kontakt med vården ska begå självmord. Folkpartiet har under förra mandatperioden i riksdagens socialutskott, tillsammans med övriga partier i Allians för Sverige, ställt sig bakom en reservation om ”att statens folkhälsomål bör kompletteras med en nollvision för självmord till följd av psykisk ohälsa.” Även om det är svårt med en nollvision är det viktigt att slå fast målet att ingen ska behöva ta sitt liv på

grund av att han/hon nekats vård. **Partistyrelsen anser motion C34 besvarad.**

Partistyrelsen kan instämma i att många människor särskilt i pressande skeden i livet, kan ha behov av vägledning och individuellt stöd på ett sätt som idag inte omfattas av hälso- och sjukvårdslagens definition av psykiatriska besvär och därför inte kan bekostas av Försäkringskassan eller erbjudas inom den allmänna sjukvården. Det är inte orimligt att tro att en ökning av tidiga och förebyggande insatser för psykiskt välbefinnande skulle minska riskerna för många individer att drabbas av framför allt olika former av utmattningsrelaterade syndrom.

Partistyrelsen tycker dock inte att förslaget är så välformulerat. Det finns ett stort utbud av mer eller mindre seriösa verksamheter som erbjuder vägledning och råd, så kallad ”livscoaching” och andra benämningar. Dessa lyder inte under hälso- och sjukvårdslagen och uppfyller många gånger inte kraven på vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket inte i och för sig hindrar att det många gånger är en verksamhet som är värdefull för den enskilde individen, men på andra grunder. Införandet av ett system som skulle belägga sådana tjänster med kraftiga skattesubventioner är inte helt genomtänkt. Att å andra sidan kräva av dessa privata verksamheter att de ska leverera dokumentation och granskas på samma sätt som annan hälso- och sjukvård är inte heller rimligt. Av dessa skäl bör förslaget inte genomföras så som motionärerna föreslår. Partistyrelsen menar däremot att folkpartiets ekonomiska politik som syftar till att sänka kostnaderna för tjänsteföretag i synnerhet ändå skulle kunna göra verksamheten tillgänglig för fler. **Motion C35 bör med detta avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion C30 avslås
2. att motion C31 avslås
3. att motion C32 avslås
4. att motion C33 avslås
5. att motion C8 yrkande 4, 6, 7, 8 och 13 avslås
6. att motion C34 anses besvarad
7. att motion C35 avslås

Socialtjänstfrågor

Motioner C36 – C43

C36 En formell, kommunal social översiktsplan som komplement till den lagstadgade fysiska översiktsplanen

Britt-Marie Norelius, Sigtuna

I syfte att förebygga social utsatthet för medborgarna och social oro i samhället bör det göras obligatoriskt för Sveriges kommuner att upprätta en social översiktsplan, som ett komplement till och med samma formaliakrav som den fysiska översiktsplanen, som är obligatorisk enligt Plan- och bygglagen.

Den sociala översiktsplanen bör utarbetas i varje kommun för att upptäcka och komma till rätta med underliggande orsaker till social utsatthet och föreslå förebyggande åtgärder för allt som ligger inom samhällets ansvar för att undvika att människor hamnar i riskzonen för social utsatthet. Detta kan handla bl.a. om att aktivt motarbeta utanförskap, skapa mötesplatser för dialog, stimulera till egenförsörjning, erbjuda hälsobringande och utvecklande aktiviteter över generationsgränser, ge större utrymme för medborgarnas egna initiativ, erbjuda reell delaktighet i kommunens beslutsprocess, föreslå och rekommendera lösningar för god social utveckling i samhällsbyggnadsmiljön respektive förebyggande åtgärder i den fysiska planeringen etc.

Den ska ta upp allt som påverkar den socioekonomiska livsmiljön. Den ska särskilt utförligt beröra barn och unga. Den ska ange en tydlig kommunal viljeinriktning. Den ska ge rekommendationer för det fysiska samhällsbyggnad som starkt påverkar den sociala miljöns utveckling. Den sociala översiktsplanen ska ha rullande uppdatering. Den ska remissas till bl.a. berörda kommuner och andra intressenter.

Den kommunala sociala översiktsplanen ska utarbetas, behandlas och spridas med samma intentioner som den i Plan- och bygglagen obligatoriska kommunala fysiska översiktsplanen.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på sitt landsmöte 2007 uttalar att Sveriges samtliga kommuner bör upprätta en social översiktsplan som komplement till den fysiska översiktsplanen i syfte att upptäcka och komma till rätta med underliggande orsaker till social utsatthet och föreslå förebyggande åtgärder för allt som ligger inom samhällets ansvar för att undvika att människor hamnar i riskzonen för social utsatthet samt att den bör ha samma formaliakrav som den lagstadgade fysiska översiktsplanen.

C37 Utvärdera de förebyggande välfärdssatsningarna – ett första steg i en ny socialliberal välfärdsmodell

Mathias Forsell, Lerum

Under 15 år tid har det funnits en tydlig utvecklingstrend i socialdemokraternas kamp för att upprätthålla tron på det gamla folkhemmet. "Att samarbeta kring gemensamma resurser och satsa förebyggande" har varit den generella lösningen på många välfärdsproblem. Frivilliga och öppna behandlingsformer nära medborgarna har varit modellen. Det har varit ett sätt för regeringen Persson att undvika en svekdebatt när det varit nödvändigt att spara i de offentliga finanserna.

Vad är det då för fel på att förebygga sociala problem? Det direkta svaret jag vill ge är att det inte är något fel på idén i sig, ju tidigare ett problem upptäcks desto bättre. Det är emellertid ett problem med den förebyggande ambitionen som enda politiska styrning då en sådan prioritering innebär problem på andra områden som vi idag måste ta itu med, t.ex.

vården av missbrukare och psykiskt sjuka. Här följer tre argument som talar emot en generell förebyggande trend i välfärdssektorn:

1. Resultatet är oklart – Att förebygga sociala problem och ohälsa är att sikta in sig på den befolkningsgrupp som kan antas ligga i riskzonen för att drabbas av problem i framtiden. Det innebär per definition att samhället tar större ansvar för fler människor än tidigare och att staten intervenerar i ett område som tidigare ansågs vara en privat angelägenhet. I vilken utsträckning dessa hittar rätt målgrupp och minskar rekryteringen till den målgrupp som kan anses vara de mest utsatta är mycket oklart. Effekten av denna politiska styrning måste utvärderas.

2. Finansieringen är oklar – Det är ett faktum att det inte tagits ut nya skatter eller höjt befintliga för att finansiera förebyggande välfärdssatsningar. Alltså, pengarna har tagits från befintliga välfärdsinstitutioner så som socialtjänst, psykiatri etc. Detta innebär att de förebyggande satsningar som ofta omnämns i kommunala årsredovisningar och budgetar inte är "nya" satsningar utan i själva verket stora omorganisationer. Detta måste rimligtvis ha fått konsekvenser för de verksamheter som är satta att fokusera på de mest utsatta medborgarna. Det kan möjligen förklara flera av de försämringar vi sett för många utsatta grupper de senaste åren.

3. Ansvar är oklart – Förebyggande satsningar innehåller ofta ett samarbetsmoment där flera välfärdsaktörer förväntas samordna sina resurser. Att fördela ansvar på många är en komplicerad form av politisk styrning vi måste våga ifrågasätta i framtiden. Risken att utsatta människor hamnar utanför välfärden är påtaglig.

Kommande mandatperiod bör vi inom Folkpartiet skapa en socialliberal välfärdsmodell utifrån ett helhetsperspektiv. Ett första steg i ett sådant arbete bör vara att utvärdera de förebyggande välfärdssatsningar som satt sin prägel på de senaste årens utveckling.

Liberal välfärd är att vara solidarisk med de mest utsatta medborgarna i samhället. De gemensamma medlen skall användas för dem som har det svårast. En väl fungerande vård för t.ex. narkotikamissbruk är human och preventivt då alternativet i många fall är social utslagning, polisiära insatser och inlåsning. I en socialliberal välfärdsmodell måste vi klara att mobilisera resurserna för de mest utsatt oavsett konjunkturläget, detta är den stora utmaningen. Klarar vi inom Folkpartiet denna utmaning kommer vi också på ett trovärdigt sätt framstå som det enda trovärdiga välfärdspartiet inom borgerligheten som på allvar kan utmana socialdemokraterna inför nästa val.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen tar initiativ för att utreda de förebyggande välfärdssatsningarna ur ett helhetsperspektiv, på samma sätt som vi gjort gällande skola, integration m.m.

C38 Satsa på barn – och ungdomsvården

Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Tobias Krantz, Jönköping, Barbro Westerholm, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Agneta Berliner, Västerås

Den senaste rapporten från BRIS visar på att våra barn och ungdomars psykiska ohälsa har ökat. Samtalen från barn som mår dåligt har ökat med 20 % mellan 2005-2006. Det handlar om självdestruktiva beteenden, självmordstankar, ätstörningar, depressioner, fobier och panikångest. Försäljningen av antidepressiva medel till 15-19-åringar har ökat kraftigt. Köerna till BUP är på många håll långa, framförallt till olika utredningar. Folkpartiet liberalerna och regeringen har agerat i denna fråga och kommer att införa en vårdgaranti på en månad till BUP.

Samverkan mellan myndigheter är bristfällig vilket gör att många barn och ungdomar faller mellan stolarna. Här krävs mer samarbete mellan elevhälsan, socialtjänst, BUP och primärvård. Elevhälsan är inom många kommuner kraftigt nedrustad trots det alltmer ökande ohälsotalet bland våra barn och ungdomar.

Alkoholkonsumtionen har gått ner bland ungdomar men bland de ungdomar som dricker har konsumtionen ökat.

Föräldraskapet sviktar och kommer många gånger i konflikt med föräldrarnas egna behov av förverkligande. Stressen är överlag mycket hög bland svenska barn och ungdomar vid internationella jämförelser.

Barnperspektivet i socialtjänsten

Socialsekreterare vittnar om att de inte hinner med utredningar, arbetet är stressigt och kommunerna sparar inom individ och familjeomsorg. Många närpolisier har inga fältassistenter att samarbeta med. Kritikerna uttrycker att anmälningar inte leder till tillräckligt snabba och kraftfulla ingripanden. Fler fältarbetare behövs inom socialtjänsten. Socialtjänsten får inte bara bli en utredningsavdelning utan måste finnas där våra barn och ungdomar befinner sig. 70 procent av de ungdomar som döms till vård inom socialtjänsten återfaller – det är högre återfallsfrekvens än i kriminalvården. Enligt en undersökning från våren 2006 av fackförbundet SSR anser en majoritet av socialarbetarna att socialtjänsten inte alls eller bara delvis lever upp till socialtjänstlagens intentioner.

Barnperspektivet och barnkompetensen måste få större fokus inom socialtjänstens område. I socialtjänstlagen och i FN:s barnkonvention som Sverige ratificerat slås det fast att barnets inställning så långt som möjligt skall klarläggas. Barn har ofta svårt att göra sin röst hörd. Därför är det angeläget att de som ska utreda utsatta barns behov har kunskap och förmåga att tala med dem. Tyvärr är det inte alltid så. Många beslut som får en avgörande inverkan på ett barns liv fattas över huvudet på dem, trots att barnperspektivet förstärkts i Socialtjänstlagen. Det är inte ovanligt att bedömningarna ser mycket olika ut.

Vid flera studier av barn som placerats i familjehem har barnen varit kritiska emot att de inte fått tala enskilt med den socialsekreterare som ansvarat för placeringen. I en studie (Cederborg & Carlsson, 2001) intervjuades tjugo barn mellan 5 -19 år. De flesta mindes inte att de fått berätta om sina åsikter överhuvudtaget under utredningstiden. 17 av barnen ansåg att de aldrig haft möjlighet att påverka valet av familjehem och 13 av dem hade aldrig talat i enrum med socialsekreteraren under placeringstiden i familjehemmet. En annan forskare (Mattson, 1998) har granskat slumpmässigt valda rättsfall omfattande barn som varit föremål för omhändertagande enligt LVU. I studien noteras det att barnens berättelser saknades genomgående i utredningarna. I flera av fallen hade socialsekreteraren inte träffat barnen under utredningen.

Barn är individer med skilda behov. Enligt vår mening måste barnperspektivet lyftas fram tydligare i socialtjänstens arbete med utsatta barn. Det är även angeläget att alla barn i praktiken, inte bara i teorin, har samma rättigheter oavsett var i landet de bor. Det kommunala självstyret får inte hindra att barn som far illa får den hjälp de behöver.

Fler män i socialt arbete

Kvinnorna är i stor majoritet bland socialtjänstens anställda. Den sneda könsfördelningen är inte oproblematisk, med tanke på att en stor del av de ungdomar som kommer i kontakt med socialtjänsten saknar manliga förebilder. Både män och kvinnor behövs i arbetet med utsatta barn och ungdomar. Därför bör män uppmuntras till att utbilda sig till yrken där man arbetar med utsatta barn och ungdomar. I diskussionen om hur framförallt pojkar som kommit snett ska stöttas, ställs ofta krav på fler manliga förebilder. Vi är övertygade om att den personliga lämpligheten är det viktigaste för den som arbetar med utsatta barn. Men betydelsen av att män och kvinnor är representerade i det sociala arbetet ska inte underskattas. Socialtjänsten kommer i kontakt med klienter av båda könen. Många av ungdomarna saknar bra manliga förebilder.

Riktade kampanjsatsningar bör göras för att få män att söka sig till socialt arbete.

Barn ska kunna ha egen kontakt med BUP

BRIS uppger att de kontaktas av barn som vill ha en behandlingskontakt inom BUP utan att familjen blandas in. Det handlar ofta om flickor mellan 13-18 som mår mycket dåligt. På de flesta BUP-mottagningar är detta inte möjligt idag. Barnen kommer i kläm mellan olika lagtexter som ger föräldrarna rätt till insyn i deras barns behandling. En av de främsta orsakerna till att barnen inte vågar ta kontakt med BUP är av rädsla för att föräldrarna ska få reda på vad de berättar.

I Barnkonventionen slås det fast att barn har rätt till sjukvård och att barnets bästa alltid ska vara vägledande. Enligt vår mening måste det finnas större möjligheter för BUP att med stöd av sekretesslagen ta emot barn utan föräldrars vetskap om man bedömer att det är det bästa för barnet.

Fler slutenvårdsplatser inom BUP

De senaste tio åren har barn- och ungdomspsykiatri övergått till att nästan uteslutande behandla alla patienter i öppenvård. Antalet slutenvårdsplatser har minskat kraftigt i hela landet. Från 534 stycken 1990 till 236 platser 2004. Samtidigt pekar mycket på att behovet av kvalificerad psykiatrisk vård för barn och ungdomar är stort. Öppenvården har vunnit framsteg eftersom den ofta är lika effektiv och mindre kostnadskrävande. Men vi menar att det existerar en övertro på behandling av tunga ärenden i öppenvården.

I betänkandet av sociala barn- och ungdomsvårdskommittén "Källan till en chans" (SOU 2005:81) konstateras det att det finns barn och ungdomar som öppenvården inom BUP inte fungerar för. Inte sällan är de i behov av psykiatrisk vård och insatser från socialtjänsten samtidigt. Missbruk och kriminalitet präglar ofta problembilden. Mycket pekar på att självmordsförsök och självdestruktivt beteende, som att skära eller svälta sig, bland unga ökar.

Inte heller för denna grupp fungerar alltid öppenvården. Enligt vår mening bör det skapas fler slutenvårdsplatser inom BUP som erbjuder kvalificerad psykiatrisk vård med kompetens att hantera även svår social problematik. När det blir aktuellt att barnet lämnar slutenvården är det viktigt att insatserna fortsätter från BUP och att familjen involveras och stötts.

Stöd i hemmet

En del av den mera utåtriktade och aktiva socialtjänst som vi vill se, bör ägna sig åt att ge stöd och råd åt problemfamiljer i deras hem. De flesta föräldrar som av olika anledningar inte klarar av sitt föräldraskap är medvetna om det. Och de vill ha hjälp och stöd. I dag är det inte ovanligt att de sociala nätverken runt människor har tunnats ut. Det gör att vissa föräldrar är mycket isolerade. Det är angeläget att det finns kvalificerad familjerådgivning som föräldrar kan vända sig till anonymt för att få vägledning och stöd utan remiss via socialtjänst eller barn- och ungdomspsykiatri. Flera kommuner skiljer redan stödjande verksamhet från beslutsfattande, och det kan göras ännu tydligare. Vår uppfattning är att råd och stöd till föräldrar ska bedrivas skilt från övrig socialtjänst, gärna av någon utomstående organisation med kommunal finansiering. Då skulle det vara ett mindre steg för föräldrar att ta emot hjälp. En sådan fristående verksamhet vill vi kalla familjestöd.

Sedan länge har flera kommuner "hemmahosare" som arbetar praktiskt med familjer. Vi anser att det är angeläget att kommuner kan stå till tjänst med kvalificerade "hemmahosare" som kan bistå föräldrar med vägledning i barnuppfostran och stötta dem i deras föräldraroll i hemsituationen.

Inför kontakt-timmar för föräldrar i skolan

Tidigare fanns det så kallade kontaktdagar som föräldrar kunde använda sig av för att följa sitt barn i skolan under två dagar per år. Om ett barn är stökigt eller på andra sätt inte mår bra i skolmiljön vill vi att det ska finnas möjlighet för föräldrar att vara med barnet i förskolan eller skolan.

Vi vill därför införa en form av VAB-system. Om ett barn är fysiskt sjukt kan föräldern stanna hemma med barnet utan att förlora arbetsinkomst. Men om ett barn mår psykiskt dåligt, och det visar sig till exempel i form av kraftigt utagerande beteende, finns inte samma möjlighet.

Kontakttimmarna kan beviljas som andra insatser via socialtjänsten. Formerna för hur ett VAB-system kan utformas för detta ändamål bör närmare utredas. Detta skulle dessutom öppna upp möjligheten för skolan att i högre grad samarbeta med föräldrar runt de barn som behöver stöd.

Barn ska kunna ha en egen kontakt med socialtjänsten

Enligt socialtjänstlagen ska en utredning inledas om det finns skäl att misstänka att ett barn far illa. Enligt samma lag ska barnets vårdnadshavare informeras om detta – i lagtexten står det skyndsamt. Det går idag inte att hålla vårdnadshavaren utanför, inte ens i ett inledningsskede. Även vid misstanke att föräldern är hotfull och kan pressa barnet att ljuga om att allt står bra till.

Socialtjänstlagen är inte skriven för barn som riskerar att mördas, misshandlas, giftas bort, könsstympas eller bli sexuellt utnyttjade av sina föräldrar. Det här måste ändras. Socialtjänsten ska ha ett tydligt brottsofferperspektiv i arbetet med utsatta barn. Barnet ska ges tid att bygga upp ett förtroende. Att berätta om övergrepp är inte enkelt. Speciellt inte om det är pappa eller mamma som är skyldig. Lagen borde ge utrymme för att socialtjänsten i undantagsfall kan utreda ett barn och ha kontakt med ett barn utan att en potentiellt farlig förälder får information. Ett sådant beslut ska inte en enskild tjänsteman behöva fatta. Därför föreslår vi att socialnämnden får möjlighet att hos Länsrätten ansöka om dispens och att sådana ärenden behandlas med kvalificerad sekretess. Länsrätten får pröva hotbilden mot barnet och det är viktigt att det görs en uppföljning.

Givetvis har föräldrar också rättigheter och huvudregel ska fortsätta vara att föräldrar har insyn i socialtjänstens arbete med deras barn.

Fler familjehem

I de flesta fall är det bättre för ett barn att komma till en familj än att placeras på en institution. Det råder idag brist på familjehem i hela landet vilket leder till att barn får stanna för länge i destruktiva miljöer, i jourhem eller hamnar på institutioner. Enligt vår mening bör möjligheten att bli familjehem presenteras för allmänheten via en nationell rekryteringskampanj.

Självklart måste blivande familjehem utvärderas noga och uppföljning ska göras kontinuerligt.

Det är angeläget att familjehem får kvalificerad handledning för att lyckas med uppdraget och att de nuvarande problemen som föreligger i socialförsäkringssystemet reds ut.

Ungdomar som förövare och brottsoffer

Barn är utsatta som brottsoffer. Särskilt om förövaren är en förälder eller närstående. Barn har svårt att sätta ord på det som de utsätts för eftersom de inte alltid förstår att handlingen är fel. Vi måste på ett bättre sätt utreda när barn utsätts för övergrepp. Det är angeläget att våldsbrott mot barn uppmärksammas i högre grad för att öka medvetandet hos oss alla. Det kan rädda barn från att gå ett grymt öde till mötes.

Ingen människa föds kriminell. Men allvarligt avvikande antisocialt beteende som kan leda till kriminalitet visar sig ofta tidigt. Dessa barn, som av olika anledningar, befinner sig i riskzonen för att bryta mot samhällets spelregler, måste få stöd i tid. Det är cyniskt att låta unga människor påbörja en brottslig karriär utan att ingripa förrän han eller hon gjort sig skyldig till grova brott. Enligt en studie av polismyndigheten i Västra Götaland om rekrytering till kriminella gäng är det en dyster prognos för dem som i unga år blir kriminell. Ju tidigare en person börjar med brott desto högre är återfallsfrekvensen och desto snabbare accelererar brottskarriären. Brottsoffren som kommit i dessa unga gärningsmäns väg får sällan se någon person ställas till svars.

Om vi ska kunna förhindra att fler ungdomar förstör sina egna och andras liv måste vi se verkligheten som den är. Misshandel, rån, skadegörelse, ringa narkotikabrott, stölder och bilinbrott är de vanligaste ungdomsbrotten. För oss handlar insatser mot ungdomsbrottsligheten om att våga välja väg. Antingen fortsätter vi med den missriktade välviljan som har gjort att allt fler ungdomar till slut hamnar i fängelse för att ingen ingrep i tid. Eller så väljer vi en väg med tidiga och tydliga insatser, när det fortfarande finns goda chanser att bryta ett kriminellt beteende. En väg där vi inte släpper taget om någon ung person som riskerar att hamna i brottslighet.

Förebygg sociala problem och brottslighet bland ungdomar

Den mest verkningsfulla åtgärden mot ungdomsbrottslighet handlar om förebyggande insatser. Det första är en skola med mindre utslagning. Om man får lust till skolan i lågstadiet genom att baskunskaperna, framförallt läsningen kommer på plats, minskar risken för senare misslyckanden i skolan. Folkpartiets ”Läsa-skriva-räkna-garanti” är ett försök att kanalisera resurser till den grupp elever som tidigt kommer efter när det gäller just baskunskaperna.

Det andra är en tuffare politik när det gäller unga och alkohol. Vi vill skärpa straffen för langning och öka polisens möjligheter att spana efter sådana brottslingar som profiterar på att fördärva våra barn.

Yrkande:

1. **att** fler fältarbetare anställs inom socialtjänsten. Fältarbetare som snabbt kan vara på plats vid akuta situationer och i utsatta miljöer.
2. **att** det satsas på fler familjehem genom bl a en rekryteringskampanj, samt att man skyndsamt utreder de problem som föreligger för familjehemmen inom socialförsäkringssystemet.

3. **att** en möjlighet till kontakttimmar inrättas för föräldrar om ett barn är stökigt eller på andra sätt inte mår bra i skolmiljön. Kontakttimmarna kan beviljas som andra insatser via socialtjänsten. Formerna för hur ett VAB-system kan utformas för detta ändamål bör närmare utredas.
4. **att** barn i undantagsfall ska ha rätt till en egen kontakt med socialtjänsten utan att förälder informeras. Socialtjänstlagen bör ge utrymme för att socialtjänsten i undantagsfall kan utreda ett barn utan att en potentiellt farlig förälder får information. Detta ska även gälla barn och ungdomars kontakter med BUP.
5. **att** skapa fler slutenvårdsplatser inom BUP som ska erbjuda kvalificerad psykiatrisk vård med kompetens att hantera även svår social problematik.
6. **att** satsa på ett familjestöd som bedrivs skilt från övrig socialtjänst för att underlätta för föräldrar att söka råd och stöd.
7. **att** skärpa straffen för langning och öka polisens möjligheter att spana efter brottslingar som profiterar på att fördärva våra barn.
8. **att** en kampanjsatsning ska göras för att värva fler män till socionomutbildningen. Både män och kvinnor behövs i socialt arbete med utsatta killar och tjejer.

C39 Hemlösa behöver trygghet först

Liberala ungdomsförbundet

Socialstyrelsens senaste mätning visar att välfärdssverige har över 17 000 personer som är hemlösa – och att mörkertalet är enormt. Inför valdagen presenterade Lars Leijonborg en rapport om hemlösheten. Liberala ungdomsförbundet vill se att den rapporten följs upp tydligt i partiprogrammet. Med en borgerlig regering borde det vara en självklarhet att ha som mål att ha minskat hemlösheten radikalt när den första mandatperioden är över. Det är egenmakt.

Liberala ungdomsförbundet tror att anledningen till att vi hittills inte lyckats bekämpa hemlösheten och hjälpa de hemlösa är att politiker närmat sig problemet från fel håll. Alla är ense om att boende måste förenas med krav när staten går in som borgenär. Alla är också ense om att en stor del av problemen med att behålla ett boende beror på missbruk eller psykisk sjukdom. Vad man hittills gjort är att använda sig av den så kallade trappmodellen, som används i nästan alla svenska kommuner. Istället för att få ett hem, där människor kan stänga om sig, känna trygghet och börja bygga upp sig själva, tilldelas man ett boende – ett boende där någon annan dikterar regler för uppförande, där socialen har obegränsat tillgång och där du är utlämnad till kommunens begränsade satsningar. Första stegen i ett trappboende är ofta ett lågtröskelboende, en barack delad med andra, inte sällan påverkade och sjuka människor. Precis som Folkpartiet tidigare reagerat på sammansättningen av SFI-klasser i vissa delar av Sverige bör vi reagera på att hemlösa, med helt skilda förutsättningar, klumpas ihop.

Liberala ungdomsförbundet anser att det är felaktigt att utgå från att människor behöver tränas i att bo. Det är bättre, anser

vi, att få tryggheten i bostaden som grunden för behandling, arbetssökande och avslutat missbruk. Vi tror att det, i enlighet med Hannover-modellen, kommer att hjälpa fler människor. Den svenska modellen idag innebär tvärtom att vi förväntar oss att människor bekämpar missbruk och tillfrisknar från psykisk sjukdom innan de får trygghet, trots att vi vet att missbruket ofta är ett flyktförsök från en hård verklighet.

Givetvis ska vi ändå ställa krav på de människor som staten väljer att förse med bostad. Men dessa regler ska inte, som idag, reglera vem man bor med, om man dricker alkohol eller tillåta människor att besöka hemmet utan att anmäla sig innan. Istället ska det vara regler som är relevanta för att vara boendekompetent: Att betala sin hyra. Andra regler är i hög grad moraliserande.

För att hjälpa människor att ta kontroll över sitt liv bör Folkpartiet också värna om att fler hemlösa med ekonomiska problem får tillgång till en kommunal budgetrådgivare. Många hemlösa skulle hjälpas stort om de klarade att genomgå en skuldsanering. För många är dock dagens process, om än förbättrad, alltför tung. Skuldsaneringskrav är inte orimliga ställd gentemot en person med relativt ordnade levnadsförhållanden men kan för den som kämpar för sitt fysiska välbefinnande varje dag vara orimligt. Liberala ungdomsförbundet önskar att Folkpartiet Liberalerna kan tänka sig att höja upp budgetrådgivarnas roll i processen för att minska hemlösheten och att se över lagstiftningen kring skuldsanering för att möjliggöra undantag för samhällets mest utsatta människor – att processen kan vara än mer smidig. En Situation Stockholm-försäljare uttryckte det plump: ”Skuldsaneringen tar fem år. De flesta jag känner tror knappast att de lever då om inget ändrats”.

Yrkande:

1. **att** följande stycke förs in partiprogrammet under rubriken ”Boendet”, efter det tredje stycket:
”Hemlösheten bekämpas bäst genom att ge människor trygghet i en bostad som grund för att hantera eventuella vårdbehov, arbetssökande och missbruk. En förutsättning för att ett självständigt liv är också en självständig ekonomi. Folkpartiet Liberalerna vill därför att satsningar på hemlösa ska breddas från psykiatri och missbruksvård till att även stötta den hemlöse i att sanera sin privatekonomi. Kommunernas budgetrådgivare ska här spela en mer framträdande roll än tidigare.”
2. **att** partistyrelsen får i uppdrag att se över möjligheten att i högre grad individanpassa skuldsaneringsprocessen.

C40 De hemlösa – en del av ”det gömda Sverige”

Stefan Björk, Habo, Tobias Krantz, Jönköping

De lever mitt i det svenska samhället men långt ut i välfärdsdebattens periferi. I det offentliga samtalet existerar knappt de hemlösa. Hemlösheten som mänskligt gissel uppmärksammas sällan eller aldrig. Tystnad, ointresse och stundom likgiltighet råder. De hemlösa lever i ”det gömda Sverige”.

Samtidigt talar mycket för att hemlösheten är ett växande samhällsproblem. Att människor saknar tak över huvudet och lever i samhällets yttersta marginaler är inte längre enbart en storstadsföreteelse. Visst är det fortfarande så, av allt att döma, att många som inte har en reguljär bostad finns i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Men antalet hemlösa är märkbart stort också i normalstora svenska städer som Linköping, Västerås och Jönköping. Hemlösheten sprider sig och den tenderar att ”normaliseras”. Det är en mycket oroande utveckling. Vi måste ta strid mot hemlösheten.

Varje hemlös har sin egen historia; orsakerna till hemlöshet är många. Men det finns också det som förenar. Hemlöshet är ofta ett resultat av en livskris med psykiska sjukdomar i kombination med självmedicinering och droger som följd. Många hemlösa drar sig undan all kontakt med myndigheter och kommunens socialtjänst.

Frivilligorganisationer och volontärer gör helt avgörande insatser bland de hemlösa. De gör en stor insats för samhällets mest utsatta. De flesta människor känner djup tillfredsställelse i att kunna hjälpa medmänniskor som behöver dem, och de bidrar med sitt volontärarbete till ett mänskligare samhälle.

Frivilligorganisationerna fyller därför en mycket viktig roll som ett alternativ, och de kan ofta fungera som en väg in i samhället för människor som helt tappat tilltron till myndigheter och samhällets institutioner. Det finns en kraft i det ideella arbetet som inte kan ersättas av något annat.

Stödet till frivilligorganisationerna måste prioriteras i det offentliga budgetarbetet. Nedsänkningar innebär inte bara rent ekonomiska försämrings för dessa verksamheter och de människor som besöker dem. Det skickar också tydliga signaler till frivilligorganisationer att deras verksamheter är mindre värda, att de inte behövs. Det bör också, enligt vår mening, seriöst prövas om gåvor från företag och privatpersoner till frivilligorganisationer som utför värdefullt socialt arbete bör vara avdragsgilla.

Men stödet till frivilligorganisationerna handlar inte bara om pengar. Kommunen kan även bidra genom att skapa mötesplatser för människor med ett socialt engagemang. Många människor är angelägna om att få arbeta ideellt med frivilligt socialt arbete.

Yrkande:

1. **att** landsmötet tar ställning för att stöd till frivilligorganisationerna i det offentliga budgetarbetet (stat, kommun och landsting) ska prioriteras.
2. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport som innehåller en liberal strategi mot hemlöshet.
3. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utreda om gåvor från företag och privatpersoner till frivilligorganisationer som utför värdefullt socialt arbete bör göras avdragsgilla.

C41 "Alfredboende" – otraditionell boendelösning för de hemlösa

Roland Utbult, Uddevalla

Vi var många som reagerade när Socialstyrelsen 2005 lade fram sin rapport om antalet hemlösa i Sverige. Fler än 17 000 personer definierades som hemlösa. I t ex Göteborg var antalet 2 620. Det är inte fel med en bred definition av hemlöshet där även personer på institutioner och fängelser som saknar bostad när de kommer ut räknas in i statistiken. Men om vi definierar hemlösa som de som idag "sover mer ute än inne" så kan den siffran uppskattas till ca 150-200 personer i Göteborg.

Tack vare frivilligorganisationer i Göteborg som Stadsmissionen, Räddningsmissionen, Frälsningsarmén, kommunens uppsökarenhet m.fl. så löses den akuta boendekrisen från dag till dag för de allra flesta av dessa 150-200 personer genom tillfälliga boenden. Men ca 60-70 personer "blir över" och många av dem "hämtas upp" av frivilligorganisationernas fälthandläggare och kommunens mobila team och hamnar på enkla akutboenden.

I Folkpartiets rapport "Växande hemlösheten är ovärdig Sverige" (2006-09-11) ges många bra exempel på vad som bör göras för de hemlösa. För att konkretisera och låta Folkpartiets socialliberala intentioner få namn och bärkraft föreslår jag följande:

Förslag

a) "Alfredkampanjen" – bygger på Astrid Lindgrens skildring av Emil i Lönneberga och dennes relation till drängen Alfred. Utan den kloke, vuxne Alfred som stöd och samtalspartner så hade Emil aldrig kunnat vara den självständiga person han var. Om 1 % av samhällets medborgare är hemlösa så är troligen 1 % en "Alfredresurs" som aldrig har tillfrågats eller annonserats efter. Med hjälp av enkät, utbildning och uppföljning knyts "Alfredar" till "Alfredboenden".

b) "Alfredboende" – otraditionell modell med mindre boendekollektiv på 8-10 personer som sköts av de ideella organisationerna med få anställda och många frivilliga. Personal nattetid. Kommunen betalar för utförda tjänster (avgift/boende).

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar sig positivt till motionen.
2. att landsmötet beslutar överlämna motionen till kommunalpolitiska rådet för diskussion.
3. att kommunalpolitiska rådet får i uppdrag att sprida motionen och dess idé till folkpartiets kommunfullmäktigeledamöter i landet.

C42 Överföring av socialbidragskostnaderna till staten

Olov Lindquist, Södertälje

Socialbidrag är till för människor med problem som hindrar dem från att själva klara sin försörjning. I vissa avseenden har dock socialbidraget blivit ett system för att komplettera de generella systemen, upp till den skåliga levnadsnivån.

För många kommuner är kostnaderna för socialbidrag höga. Rent ekonomiskt är det för dessa kommuner mycket bättre om socialbidragstagaren kan få förtidspension eller sjukbidrag. För försäkringskassan är det precis tvärtom. För kommunen är det idag angeläget att en arbetslös stämplar ut hela sin ersättningsperiod från A-kassan innan någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd sätts in. På det sättet kan fler arbetslösa försörjas ur statens kassa.

När kommunernas kostnader för socialbidrag ökar, i kombination med de allmänna besparingarna, leder det till att en allt större andel av kommunernas resurser måste användas till människors grundläggande försörjning. Detta sker då på bekostnad av de verksamheter som folkpartiet vill värna om; skola och omsorg.

Socialbidraget är det sista återstående stora kommunala bidragssystemet. Att så är fallet leder till att människor riskerar att bollas mellan olika instanser i samhället. Jag anser att resurserna borde samordnas, ansvarsfördelningen tydliggöras och resurser för arbetsmarknadspolitik, social rehabilitering och människors grundläggande försörjning samordnas genom statens försorg.

Yrkande:

1. att folkpartiet liberalerna tar som sin åsikt att socialbidragen fortsättningsvis helt skall finansieras av staten.

C43 Aidentifiera biståndsansökningar

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Forskning visar att män och kvinnor behandlas olika när man bedömer behov av olika former av bistånd inom handikappomsorgen och äldreomsorgen. Vare sig det är en medveten handling eller inte så är det ett problem att kvinnor förväntas klara sina behov i större utsträckning än män.

Män som kvinnor ska behandlas lika i en biståndsbedömning och enbart behovet av bistånd ska styra över beslutet. Ett sätt att säkerställa detta är att ansökningar om bistånd aidentifieras så att det inte går att utläsa vilket kön den ansökande personen har.

Naturligtvis finns det ansökningar som blir mycket svåra att aidentifiera då vissa sjukdomar och annat drabbar bara det ena eller andra könet. Det ska därför naturligtvis vara acceptabelt att vissa ansökningar inte är möjliga att aidentifiera.

Yrkande:

1. att i sista stycket i avsnittet "Ekonomisk trygghet" i Folkpartiet liberalernas partiprogram lägga till en mening med lydelsen "För att säkerställa en jämlik behandling ska ansökningar om bistånd avidentifieras så att det inte går att utläsa vilket kön den ansökande personen har".

PS-yttrande Socialtjänstfrågor, motion C36-C43

Motionerna

Motion C36 yrkar på att folkpartiet uttalar att Sveriges samtliga kommuner bör upprätta en social översiktsplan i syfte att upptäcka och komma till rätta med underliggande orsaker till social utsatthet och föreslå förebyggande åtgärder för allt som ligger inom samhällets ansvar för att undvika att människor hamnar i riskzonen för social utsatthet.

Motionären i **C37** yrkar på att partistyrelsen tar initiativ för att utreda de förebyggande välfärdssatsningarna ur ett helhetsperspektiv.

I **motion C38** tar motionärerna upp problemen som finns i svensk barn- och ungdomsvård inom socialtjänsten. Man för fram en rad yrkanden för att åtgärda dessa problem: fler fältarbetare anställs inom socialtjänsten. Fältarbetare som snabbt kan vara på plats vid akuta situationer och i utsatta miljöer; fler familjehem genom bl a en rekryteringskampanj samt att man skyndsamt utreder de problem som föreligger för familjehemmen inom socialförsäkringssystemet; möjlighet till kontakttimmar inrättas för föräldrar om ett barn är stökigt eller på andra sätt inte mår bra i skolmiljön; barn ska i undantagsfall ska ha rätt till en egen kontakt med socialtjänsten utan att förälder informeras; skapa fler slutenvårdsplatser inom BUP som ska erbjuda kvalificerad psykiatrisk vård med kompetens att hantera även svår social problematik; satsa på ett Familjestöd som bedrivs skilt från övrig socialtjänst för att underlätta för föräldrar att söka råd och stöd; skärpa straffen för langning och öka polisens möjligheter att spana efter brottslingar som profiterar på att fördärva våra barn; och en kampanjsatsning ska göras för att värva fler män till socionomutbildningen.

Motion C39 lyfter fram de ekonomiska problem som ofta drabbar hemlösa och som hindrar dem att få eget boende. Motionärerna yrkar på att satsningar på hemlösa ska breddas från psykiatri och missbruksvård till att även stötta den hemlösa i att sanera sin privatekonomi. Kommunernas budgetrådsgivare ska här spela en mer framträdande roll än tidigare. Motionärerna vill även att skuldsaneringsprocessen generellt ska individanpassas i högre grad.

Motionärerna i **motion C40** tar upp frågan om hemlösas situation i Sverige. Motionärerna yrkar på att landsmötet tar ställning för att stöd till frivilligorganisationerna i det offentliga budgetarbetet (stat, kommun och landsting) ska

prioriteras, att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att ta fram en rapport som innehåller en liberal strategi mot hemlöshet och att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utreda om gåvor från företag och privatpersoner till frivilligorganisationer som utför värdefullt socialt arbete bör göras avdragsgilla.

I **motion C41** föreslås det att man ska upprätta "Alfred-boenden" för hemlösa. Denna modell skulle innebära en otraditionell boendeform för hemlösa, som skulle skötas av ideella organisationer.

Motionären bakom **motion C42** yrkar på att folkpartiet ska verka för att staten tar över kostnaderna för socialbidragen från kommunerna. Motivet är att de flesta ersättningssystem såsom t ex a-kassa är statliga och att de olika ansvarsnivåerna kan motverka effektiva åtgärder.

Motion C43 yrkar på att biståndsansökningar ska avidentifieras så att det inte går att fastställa könet på den sökande. Motivet är att öka objektiviteten i handläggningen av biståndsärenden då det visat sig att kvinnliga sökanden har förfördelats jämfört med manliga sökanden.

Partistyrelsens yttrande

Att bekämpa social utsatthet är essentiellt för ett värdigt samhälle. Folkpartiet är det parti som starkast lyft frågor om utanförskap i Sverige. Vi har analyserat en mängd olika aspekter av hur utanförskapet ser, vad det beror på och vad man kan göra åt det. Detta har gjorts i arbetsgrupper och av forskare. Resultaten har presenterats i rapporter och vi arbetar nu inom alliansen för att driva igenom åtgärder för att få bukt med dessa problem. Folkpartiet fortsätter arbetet med nya arbetsgrupper för att idéutvecklingen ska fortsätta. Partistyrelsen instämmer i motionärens ambition att komma tillrätta med problemen. Vi ställer oss dock tveksamma till att en obligatorisk social översiktsplan för kommunen skulle vara nödvändig. **Partistyrelsen föreslår att motion C36 avslås.**

Hälsoutvecklingen påverkas framför allt av bestämningsfaktorer utanför vård- och omsorgssektorerna. Men en förändring av hälso- och sjukvården och äldreomsorgen i liberal riktning kommer att öka vårdens möjlighet att bidra till att förebygga sjukdom och ohälsa. Människor kommer att få större möjlighet, stöd och kunskap att göra egna "hälsosamma" val. Det finns stor evidensbaserad kunskap om hur sjukdom kan förebyggas, men den används inte alls i den utsträckning som den borde. PS menar att det finns en moralisk skyldighet att dessa förebyggande metoder tillämpas i vården och omsorgen, på samma sätt som moderna och effektiva behandlingsmetoder skall komma redan sjuka patienter till del. Kontinuitet och trygghet med husläkare och effektiva vårdregioner är enligt Partistyrelsen de nya och viktiga verktygen för en bättre folkhälsa. Det finns en stor kunskap på området förebyggande hälsa och Partistyrelsen anser att en utredning i nuläget inte är motiverad. **Partistyrelsen föreslår att motion C37 avslås.**

Även om den stora majoriteten svenska barn och ungdomar har det bra och är friska måste vi våga se att antalet, som inte har det bra, är stort och växer. Försäljningen av antidepressiva medel till 15-19-åringar har ökat kraftigt. Utslagningen i skolan ökar. Antalet barn som utsätts för våld eller bevittnar våld i hemmet ökar. Problem med destruktiva beteenden som anorexi eller att skära sig är stort, särskilt bland flickor. Den senaste statistiken tyder på att alkohol- och droganvändning bland unga har planat ut eller minskat totalt sett men att drickandet i den grupp som dricker mest ökat ytterligare. Kritiken mot socialtjänstens insatser är ofta hård. Personer inom polis och domstolar tycker att ärenden som överlämnas till "socialen" bara hamnar i en pärm. Många närpolis har inga fältassistenter att samarbeta med. Kritikerna uttrycker att anmälningar inte leder till tillräckligt snabba och kraftfulla ingripanden. 70 procent av de ungdomar som döms till vård inom socialtjänsten återfaller – det är högre återfallsfrekvens än i kriminalvården. En majoritet av socialarbetarna anser att socialtjänsten inte alls eller bara delvis lever upp till socialtjänstlagens intentioner, enligt en undersökning från våren 2006 av fackförbundet SSR. I hela landet råder det brist på platser i familjer som är redo att ta emot utsatta barn och ungdomar.

Ungdomar som borde få vård på ett ungdomshem går miste om den vården av ekonomiska skäl – regeringens brandkärsuttryckning nyligen med extrastöd till ungdomsvården är otillräcklig och berör bara 15 av landets kommuner. Unga är överrepresenterade i brottsstatistiken, både bland förövare och bland offer, vad gäller ett antal våldsbrott, exempelvis personrån och misshandel. Kötiderna till barn- och ungdomspsykiatri är på många håll fortfarande orimligt långa. Barnombudsmannen bedömer att en tredjedel av landstingen inte klarar den nuvarande vårdgarantins krav på en första behandling inom tre månader. Kötider på ett år förekommer fortfarande. **Motion C38** tar på ett förtjänstfullt sätt upp alla dessa problem och föreslår konsekventa socialliberala lösningar. **Partistyrelsen rekommenderar landsmötet att bifalla motion C38.**

Alla människor ska kunna få en säng att sova i på natten. Kampen mot hemlöshet måste drivas med högsta prioritet och på flera fronter. Sverige är ett av de rikare länderna i världen och vi kan aldrig acceptera att människor måste leva som hemlösa. Många hemlösa har flera olika problem samtidigt. En tredjedel eller fler är psykiskt sjuka. En stor andel har missbruksproblem i kombination med psykiska problem. Det har skett en dramatisk ökning av psykisk sjukdom bland hemlösa. Andelen hemlösa med en påtaglig psykisk störning som medför behov av behandling eller omvårdnad har i Stockholm ökat från 16 procent år 1993 till 40 procent år 2001. Det ska finnas en "tak över huvudet"-garanti för alla. Den borgerliga majoriteten i Stockholm införde år 2000 en sådan garanti. Stockholms hemlösa har sedan dess upprepade gånger uttalat sin uppskattning över garantin, som ger rätt till en plats på natthärbärge utan särskild biståndsprövning. Partistyrelsen håller med **motion C39** om att målet måste vara en fast bostad och stabilitet i tillvaron. Den 3 februari 2007 presenterade alliansregeringen

sin strategi för hemlöshet. Syftet är att skapa en struktur som tydliggör att många aktörer på såväl nationell, regional som lokal nivå har ett ansvar och en roll att spela i arbetet mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Strategin innebär en ambitionshöjning genom att ange en tydlig handlingsinriktning, ett brett angreppssätt och ett tydligt gemensamt arbete. Frivilligorganisationer och volontärer gör helt avgörande insatser bland de hemlösa. Frivilligorganisationerna fyller därför en central roll som ett alternativ, och de kan ofta fungera som en väg in i samhället för människor som helt tappat tilltron till myndigheter och samhällets institutioner. Regeringen anser i denna strategi att långsiktiga och uthålliga strukturer för samverkan behöver byggas upp såväl inom kommunens olika verksamheter som mellan kommun, landsting, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse liksom med frivilligorganisationer. Kommunernas budget- och skuldrådgivning har en viktig roll i strategin, dels när det gäller att hjälpa dem som redan hamnat i en skuldsituation, dels med förebyggande arbete. Att bekämpa hemlösheten är en viktig uppgift för ett liberalt parti. Det arbetet måste fortsätta. **Motion C39** samt **yrkande 1 och 2 i motion C40** bör därför enligt partistyrelsen **anses besvarade.**

Partistyrelsen håller med motionärerna i **C40** om att avdrag för gåvor till frivilligorganisationer kan utgöra ett kraftfullt incitament för att öka benägenheten att stötta den ideella sociala verksamheten i Sverige. Detta har tidigare tagits upp i samband med gåvor till internationellt bistånd i flera av folkpartiets partimotioner i riksdagen. **Partistyrelsen föreslår därmed landsmötet att anse yrkande 3 i motion C40 besvarad.**

Folkpartiets rapport "Växande hemlösheten är ovärdig Sverige" tar upp ett antal åtgärder som det nu byggs vidare på i regeringens strategi mot hemlöshet. PS vill peka på det viktiga samspelet mellan ideellt engagerade och socialtjänstens insatser för de hemlösa. I **motion C41** nämns Alfred i Emil i Lönneberga som en förebild. PS uppfattning är att det i frivilligorganisationerna just finns många människor som likt Alfred i Lönneberga är genuint engagerade och gör livsviktiga insatser för andra människor. Det vore dock olyckligt om landsmötet slog fast en särskild modell för det ideella arbetet mot hemlöshet. **PS yrkar därför avslag för motion C41.**

Genom det växande utanförskapet på arbetsmarknaden förvandlades försörjningsstödet från ett yttersta skyddsnät till mycket långvarig, till och med permanent, försörjning för stora grupper människor, ofta dessutom invandrare som på grund av en havererad integrationspolitik stängts ute från arbetsmarknad såväl som ordinarie stödsystem för arbetslösa.

Folkpartiet har drivit förslaget om införande av jobb- och utvecklingsgaranti, inkluderande att ersättning till de arbetslösa då ska vara statlig. Ett sådant system införs nu stegvis av Alliansen. Partistyrelsen anser att det bör vara en prioriterad uppgift att jobb- och utvecklingsgarantin byggs

ut till att omfatta alla personer som är arbetsföra men står utanför ordinarie arbetsmarknad.

I övrigt anser partistyrelsen att fördelningen av ansvar mellan de olika nivåerna, kommun, landsting och stat, är en grannliga fråga. Regeringens ansvarskommitté, med uppdraget att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för klara de utmaningar som den offentliga verksamheten kommer att ställas inför i ett längre tidsperspektiv, kom med sitt betänkande den 27 februari 2007 och det är nu ute på remiss hos över 500 instanser. Efter denna remissrunda kommer folkpartiet ta ställning till materialet för att utarbeta ett regeringsförslag på möjliga förändringar. **Till dess att det arbetet har kommit igång får partistyrelsen anse motion C42 som besvarad.**

Likabehandling av sökanden av socialtjänstens förmåner bör vara en förutsättning oberoende av kön, etnicitet, religion eller sexuell läggning. Partistyrelsen instämmer därför i andemeningen i **motion C43**. Partistyrelsen anser dock att det praktiskt skulle bli oerhört svårt att avidentifiera ansökningshandlingar med avseende på kön. Att möta och samtala med klienten om hans eller hennes behov ingår i en kvalificerad biståndsbedömning. Många av de problem som sökanden har är också könsrelaterade och en viktig del av ansökningsprocessen. **Partistyrelsen yrkar därför på avslag på motion C43.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion C36 avslås
2. **att** motion C37 avslås
3. **att** motion C38 bifalls
4. **att** motion C39 anses besvarad
5. **att** motion C40, yrkande 1 och 2, anses besvarade
6. **att** motion C40, yrkande 3, anses besvarat
7. **att** motion C41 avslås
8. **att** motion C42 anses besvarad
9. **att** motion C43 avslås

Assisterad befruktning för ensamstående

Motioner C44 – C45

C44 Assisterad befruktning för ensamstående

Martin Andreasson, Solna, Barbro Westerholm, Stockholm

Tillvaron kan se mycket olika ut för de människor som i vårt samhälle drömmer om att bli föräldrar. Vissa lever i fasta parrelationer, andra lever på annat sätt; vissa lever med någon av samma kön, andra med någon av motsatt kön.

Reproduktionen hör till själva kärnan i den enskilda människans privatliv. Vilka avgöranden en människa gör i detta sammanhang är normalt hennes ensak. Ur ett liberalt perspektiv är det naturligt att det bara finns ett intresse som

gör att staten och det allmänna kan behöva sätta upp begränsningar: att slå vakt om att barn får växa upp under så goda omständigheter som möjligt. I övrigt bör det allmänna förhålla sig neutralt till människors vägval när det gäller familjebildning och föräldraskap.

Den svenska lagstiftningen när det gäller ensamståendes föräldraskap är motsägelsefull. Å ena sidan har vi, inte minst tack vare liberalers insatser, åstadkommit att barnens rätt till sina föräldrar är lika stark oavsett om föräldrarna är gifta, partner eller ogifta. Sverige tillåter också ensamstående att bli adoptivföräldrar. Många ensamstående förverkligar i dag sin dröm om föräldraskap genom internationell adoption som ger ett barn ett nytt hem att växa upp i. Å andra sidan tillåts ensamstående inte att bli föräldrar genom assisterad befruktning, varken genom insemination eller genom provrörsbefruktning.

Några hållbara skäl för denna särbehandling finns inte. Om en ensamstående kvinna bedöms lämplig att ta emot ett barn för adoption borde samma kvinna rimligtvis också klara av att ta hand om ett eget biologiskt barn. Svensk lagstiftning garanterar också att barn som tillkommit genom assisterad befruktning har rätt att, om de så önskar, efter uppnådd myndighet få kännedom om sin biologiska fars identitet.

En invändning som förekommer mot att tillåta assisterad befruktning för ensamstående är att det inte är det allmännas uppgift att bekosta sådana befruktningar. Vi kan inte se att detta argument är ett hållbart skäl för att förbjuda individer att genomgå sådan behandling på egen bekostnad. Vi noterar att det gängse mönstret i USA och de europeiska länder som tillåter assisterad befruktning för ensamstående är att detta bekostas av de berörda personerna.

Det är alltså dags att häva förbudet mot assisterad befruktning för ensamstående. Lagstiftningen bör ses över så att kliniker under Socialstyrelsens tillsyn ska kunna tillhandahålla assisterad befruktning på alla kvinnor oavsett deras civilstånd och relationsstatus.

Yrkande:

1. **att** landsmötet tar ställning för att häva förbudet mot assisterad befruktning för ensamstående.

C45 Insemination för ensamstående

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tobias Söderkvist Revenäs, Västerås, Fatima Svanå, Halmstad, Rasmus Jonlund, Stockholm, Karin Långström Vinge, Skara, Thérèse Tangen, Knivsta, Philip Wendahl, Årsta, Markus Forslund, Bromma, Per Edman, Stockholm, Fred Saberi, Stockholm, Fredrik Westerlund, Stockholm, Catrine Norrgård, Näsjö, Maria Johansson, Stockholm, Tina Acketoft, Arild, Camilla Lindberg, Borlänge, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Henrik Persson, Sundbyberg, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Anita Wejbrandt, Stockholm

Begreppet familj har vidgats genom åren från att enkom först ha inkluderat den traditionella kärnfamiljen med mamma, pappa och barn till att numera i västerlandet också inkludera homosexuella relationer och allt större samhällelig acceptans för ensamstående hushåll. Denna utveckling är viktig, välkommen och kort sagt en prägel av det moderna samhälle vi lever i. Ett lagförslag kom i juni 2005 där riksdagen öppnade för lesbiskapar att få tillgång till donatorsinsemination. Nu bör även ensamstående kvinnor inkluderas i denna lagstiftning.

Förmågan att ge ett barn kärlek, trygghet, omsorg och respekt sitter inte i en persons sexuella läggning, kön eller partnerrelation utan i individens individuella förmåga att vara en bra förälder. Redan i dag finns många barn till ensamstående kvinnor och det är en växande grupp individer som väljer att skaffa barn utan partner.

I dag tillåts ensamstående att adoptera barn, men får inte tillgång till assisterad befruktning. Detta bör ändras och ingen ska bli diskriminerad utifrån sin relationsstatus på detta fält. De allra flesta ensamstående kvinnor som väljer att skaffa barn på egen hand har tänkt igenom frågan mycket noggrant. Barnen blir därför vanligen extra planerade och efterlängtrade. Ensamstående kvinnor har dessutom i alla tider redan skaffat sig barn.

Att få barn genom donatorsinsemination är ett säkrare alternativ för ensamstående kvinnor. I flera länder, såsom USA, Danmark och Holland, tillåter man dessutom redan detta.

Yrkande:

1. att fp verkar för att ensamstående kvinnor bör få tillgång till assisterad befruktning på samma sätt som homo- eller heterosexuella kvinnor sammanboende i par.

PS-yttrande Assisterad befruktning för ensamstående, motion C44-C45

Motionerna

Båda motionerna tar upp frågan om insemination för ensamstående kvinnor. **Motion C44** yrkar på att landsmötet tar ställning för att häva förbudet mot assisterad befruktning för ensamstående och **motion C45** yrkar på att folkpartiet

verkar för att ensamstående kvinnor bör få tillgång till assisterad befruktning på samma sätt som homo- eller heterosexuella kvinnor sammanboende i par.

Partistyrelsens yttrande

Reproduktionen hör till själva kärnan i den enskilda människans privatliv. Vilka avgöranden en människa gör i detta sammanhang är normalt hennes ensak. Ur ett liberalt perspektiv är det naturligt att det bara finns ett intresse som gör att staten och det allmänna kan behöva sätta upp begränsningar: att slå vakt om att barn får växa upp under så goda omständigheter som möjligt. I övrigt bör det allmänna förhålla sig neutralt till människors vägval när det gäller familjebildning och föräldraskap. Förmågan att ge ett barn kärlek, trygghet, omsorg och respekt sitter inte i en persons sexuella läggning, kön eller partnerrelation utan i individens individuella förmåga att vara en bra förälder. Svensk lagstiftning när det gäller vem som har rätt att bli förälder är inte konsekvent. Förutom att alla självklart har rätt att skaffa barn genom samlag så har idag, mycket tack vare folkpartiet, både homosexuella och heterosexuella par och ensamstående rätt att adoptera barn. Däremot tillåts inte ensamstående att bli föräldrar genom assisterad befruktning. **Partistyrelsen instämmer med motionärerna att det är dags för Sverige att bli konsekvent liberal i synen på familj och föräldraskap och yrkar därför bifall till motionerna C44 och C45.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion C44 bifalls
2. att motion C45 bifalls

Funktionshinder

Motioner C46 – C50

C46 Satsa på funktionshindrade

Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Agneta Berliner, Västerås, Solveig Hellquist, Sundsvall

Folkpartiet liberalerna har alltid kämpat för alla människors rätt att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Personer med funktionshinder ska inte handikappas av att samhället diskriminerar. Här måste vi beslutsfattare ge de rätta förutsättningarna. Det pågår ett omfattande arbete inom olika områden för att genomföra den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ”Från patient till medborgare” antogs politiskt för 6 år sedan. Trots att planen togs för 6 år sedan återstår det mycket att göra. Tyvärr lade den förra regeringen inte ner så mycket kraft på att driva handikappolitiken framåt. Här krävs en kraftsamling från regering och riksdag och i kommuner, landsting och regioner och här har handikapporganisationerna erbjudit sig att hjälpa till.

Den tidigare borgerliga regeringen genomförde Lagen om stöd och service för funktionshindrade (LSS), en reform som varit av stor betydelse för de funktionshindrade. Tyvärr har lagen under den förra socialdemokratiska regeringens tid

urholkats. Till alliansens glädje tillsattes assistanskommittén 2004 med uppdrag att se över denna lagstiftning ur flera aspekter.

Tillgänglighetsfrågorna är mycket viktiga. Tillgängligheten är helt avgörande för att man som funktionshindrad ska kunna leva ett självständigt liv. Här har privat såväl som offentlig sektor ett ansvar för att riva hinder och istället åstadkomma full delaktighet. Här krävs både skärpt lagstiftning som användbara metoder för att mäta att utvecklingen går åt rätt håll. Det handlar inte bara om utformning av fysiska miljöer och kollektivtrafik utan också om tillgängligheten till jobb. Vi vet att en majoritet av personer med funktionshinder och med nedsatt arbetsförmåga skulle kunna utföra ett förvärvsarbete om arbetsmiljön var tillgänglig och arbetsuppgifterna anpassade. Här måste folkpartiet och regeringen sätta upp tydliga mål.

Även personer med funktionshinder ska uppmuntras att starta egna företag. Ett ökat företagande bland personer med funktionshinder ska vara ett mål för näringspolitiken. Lönebidrag och andra stöd bör finnas tillgängligt för personer som startar och driver eget företag. Här krävs aktiva åtgärder och kreativitet.

Idag ges bilstödet till funktionshindrade personer under 65 år och som är beroende av motorfordon för förvärvsarbete. Vår uppfattning är att ålderstaket för bilstöd bör tas bort med hänvisning till att vi vill att de som vill och kan fortsätta arbeta högre upp i åldrarna inte ska hindras från att göra det på grund av kronologiska åldersgränser.

Yrkande:

Att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna bör verka för

1. **att** riktade pengar satsas för ökad tillgänglighet.
2. **att** tydliga mål utformas för att skapa fler arbetstillfällen för funktionshindrade.
3. **att** lönebidrag och andra stöd bör finnas för personer som startar och driver eget företag
4. **att** ålderstaket för bilstöd bör tas bort med hänvisning till att vi vill att de som vill och kan fortsätta arbeta högre upp i åldrarna inte ska hindras från att göra det på grund av kronologiska åldersgränser.

C47 Handikappolitiken en naturlig del av alla politikområden

Maria Johansson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm

Det krävs en attitydförändring och ett perspektivskifte för att Sverige skall förändras och bli ett land för alla. Inom många områden har vi bra lagstiftning men brister i efterlevnaden gör att vi fortsätter att bygga ett Sverige som, både bokstavligt och bildligt, stänger ute personer med funktionsnedsättningar. Bristerna i efterlevnaden beror antagligen till stor del på människosyn och på bristande kunskap. Ett viktigt steg och en tydlig markering i det förändringsarbete som ändå pågår vore att Folkpartiet,

istället för att ha ett handikappolitiskt manifest som man måste söka upp, delade upp det handikappolitiska materialet och förde in frågorna under respektive politikområde. Detta för att sprida kunskap till och förändra attityderna hos de som inte kommit i kontakt med frågorna tidigare. Exempelvis måste det krav Folkpartiet ställer i det handikappolitiska manifestet på att plan- och bygglagstiftningen skall efterlevas när det gäller tillgänglighet och användbarhet in i parti-programmet så inte endast "de redan frälsta" inser att detta är Folkpartiets ställning i frågan.

Yrkande:

1. **att** ett principbeslut fattas om att föra in funktionshinderperspektivet i alla politikområden istället för att begränsa det till ett eget.

C48 LSS och den verkliga tillgängligheten

Tord Wallgren, Skara, Ulla-Britt Hagström, Skövde, Sewon Ekberg, Skövde

Uttrycket "Att kunna leva ett så normalt liv som möjligt och uppnå goda levnadsvillkor" – vad säger det egentligen, och vad räknas som goda levnadsvillkor? Är det ett rum med en säng, mat för dagen, lite tidsfördriv någon stund på dagen och personal som bestämmer vad jag ska göra eller inte göra?

I LSS § 5 anges att verksamhet enligt denna lag ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Tyvärr verkar det ofta idag som att det alltid är de andra som bestämmer. Detta är mycket diffust eftersom det är personen med funktionshindret som själv ska få framhålla vad som är viktigt just för honom/henne. Det får inte vara så att det är kommunens personal som avgör vad som är mest betydelsefullt. Det kan leda till att en person med funktionshinder i unga år kan bli styrd av en handläggares godtycklighet för hela sitt liv. Här kan man verkligen tala om diskriminering.

Folkpartiet skriver i sitt handikappolitiska program att staten borde ta på sig hela kostnadsansvaret för personlig assistans, och övriga delar av LSS. Idag är en person som har rättighet till tio insatser enligt LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) helt beroende av i vilken kommun han eller hon bor. Tyvärr måste vi konstatera att kommuner lever upp till lagstiftningen i högre eller mindre grad. Detta är inte acceptabelt. Tillgängligheten för att få del av lagstiftade rättigheter är lika viktig som tillgänglighetsanpassningen för offentliga lokaler och infrastruktur.

Socialstyrelsens statistik avseende förhållanden 1 oktober 2005 visar enligt kommunernas redovisning att 54 300 personer hade en eller flera insatser enligt LSS. Det var en ökning med 3 procent sedan 2004. I denna redovisning ingår inte insatsen råd och stöd. Landstingen och kommunerna redovisade 10 500 personer med insatsen råd och stöd. Statistikrapporten visar också på att fler män än kvinnor har varje särskild insats.

Länsstyrelserna riktar med anledning av en rapport om LSS "Riktlinjer till hjälp eller stjälp" skarp kritik mot Sveriges Kommuner och Landsting. Kommunerna har problem att tolka lagtexten, och den enskilde i behov av stöd blir därför åsidosatt. Också domstolarna har svårt att tolka lagtexten. Därför har kommunerna antagit egna riktlinjer. Begreppet "Goda levnadsvillkor" är inte preciserat i lagtexten. Detta leder till stora kvalitetsbrister i kommunernas efterlevnad av lagen. Det är viktigt att konstatera att LSS är en rättighetslag som ska garantera den enskilde ett starkt skydd mot lokala politiska och ekonomiska omständigheter.

Staten har infört ett utjämningssystem som innebär att pengar flyttar runt mellan kommunerna utan att staten tillför en enda krona. Folkpartiet har helt rätt i att finansieringen av LSS-verksamheten ska tas över av staten. Det är inte rätt att en person med funktionshinder ska behöva ställas mot andra grupper i kommunen eller att äldreomsorgen ska få stå tillbaka.

I november 2004 överlämnades ett nytt betänkande om LSS till dåvarande regeringen. Här föreslogs bl a att habilitering och rehabilitering skulle ingå som en utökad rättighet i LSS.

Yrkande:

1. **att** verka för en förtydligad lagstiftning gällande LSS.
2. **att** uppdra åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att mera kraftfullt verka för att staten tar på sig kostnadsansvaret för LSS.

C49 LASS-ersättning

Morgan Hjalmarsson, Borås

När de nya lagarna LSS och LASS infördes fick staten hela kostnadsansvaret för de personliga assistenterna om verksamheten omfattade mer än 20 tim per vecka. Detta var logiskt då beslut och möjlighet att styra verksamhetens omfattning då som nu är en uppgift för försäkringskassorna. Därefter ändrades ansvaret så att kommunerna fick ett finansieringsansvar för de första 20 timmarna per vecka. Detta är ologiskt då någon förändring av möjligheten att styra verksamheten inte gjordes. Erfarenheten är att kommunens roll enbart blivit att betala räkningen från försäkringskassan utan att på något sätt kunna påverka beslut och verksamhet. Hela finansieringsansvaret bör återgå till staten.

Mot bakgrund av att försäkringskassorna handlägger de näraliggande stödformerna handikappersättning och vårdbidrag vore det konsekvent att även LASS-handläggningen var en fråga för enbart försäkringskassorna.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att staten ska ta över ansvaret för ersättningen och handläggningen av LASS.

C50 Kräv utdrag ur brottsregistret för anställda i handikappomsorgen

Folkpartiet liberalerna i Södermanland

Förslag om ändring av lagen om registerkontroll (2000:873) av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg.

Lagen om registerkontroll för personal inom ovan nämnda verksamheter trädde ikraft 1 januari 2001. 2004 föreslog en utredare att lagen borde ändras så att den även omfattade andra personkategorier än de som erbjuds anställning inom de berörda verksamheterna, t.ex. anställda inom andra kommunala verksamheter och anställda hos företag som genom avtal eller annan överenskommelse erbjuds att utföra arbetsuppgifter inom verksamheterna som en anställd där annars skulle kunna utföra. Som exempel nämns bl. a städbolag och vaktmästare.

Lagändringen trädde ikraft 1 juli 2005.

Syftet med lagen är att skydda barn att bli sexuellt utnyttjade av personal inom de berörda verksamheterna.

Det finns en annan grupp i samhället som inte allt för sällan utnyttjas sexuellt eller utsätts för andra brott och det är de funktionshindrade som omfattas av LSS och bor i grupp- bostäder, jobbar i daglig verksamhet, har beslut om personlig assistans enligt LASS eller åker färdtjänst.

Dessa människor har av naturliga skäl svårt att berätta vad som hänt och kan de inte berätta utblir även en polisanmälan. Forskarna Kerstin Ferm och Denise Malmborg har kommit fram till att brott mot personer med funktionshinder ofta inte anmäls till polisen. De har pratat med chefer inom handikappomsorgen och hos polisen i tre kommuner. Kerstin Ferm säger att många som de har intervjuat blir bestörta när de inser hur det faktiskt är. Forskarna frågade hur vanligt de tror det är med brott mot de människor i deras kommuner som behöver särskilt stöd, t. ex. i en gruppbostad. Till att börja med svarar de att det är ovanligt. Men när forskarna ställde fler frågor, kom det fram exempel efter exempel. Det finns även flera exempel på att funktionshindrade trakasserats sexuellt av taxichaufförer i samband med färdtjänstresor.

Anders Svensson, psykolog på vuxenförvaltningen i Lund är ofta med som medicinsk expertis vid förhör och rättegångar. Han berättade i en radiointervju att han följt ett 25-tal rättsprocesser där funktionshindrade har varit brottsoffer men i bara två fall har det lett till fällande domar.

Det finns ingen statistik i Sverige över hur ofta funktionshindrade utsätts för brott, men enligt internationella studier är de mer utsatta än befolkningen i övrigt.

Yrkande:

1. **att** uttala att Lagen (2000:873) om Registerkontroll bör ändras så att den även omfattar nyanställningar av personal inom handikappomsorgen och att omfatta även

andra personkategorier än de som erbjuds anställning inom de berörda verksamheterna, t.ex. anställda inom andra kommunala verksamheter och anställda hos företag som genomavtal eller annan överenskommelse erbjuds att utföra arbetsuppgifter inom verksamheterna. Registerkontrollen bör även omfatta färdtjänstchaufförer.

PS-yttrande Funktionshinder, motion C46-C50

Motionerna

Motionärerna bakom **motion C46** diskuterar frågan om tillgänglighet för de med funktionshinder och yrkar på att riktade pengar ska satsas för ökad tillgänglighet, att tydliga mål utformas för att skapa fler arbetstillfällen för funktionshindrade, att lönebidrag och andra stöd bör finnas för personer som startar och driver eget företag samt att ålderstaket för bilstöd bör tas bort med hänvisning till att vi vill att de som vill och kan fortsätta arbeta högre upp i åldrarna inte ska hindras från att göra det på grund av kronologiska åldersgränser.

I **motion C47** anför det att funktionshinderperspektivet inte genomsyrar beslutsfattande i svensk politik på ett tillfredsställande sätt. Motionen yrkar därför på att ett principbeslut fattas om att föra in funktionshinderperspektivet i alla politikområden istället för att begränsa det till ett eget.

Motionerna C48 och C49 tar upp LSS och LASS-lagstiftningen och yrkar på ett förtydligande och förstärkande av LSS samt att handläggningen av kostnaderna för personliga assistenter helt ska ligga på Försäkringskassan.

I **motion C50** diskuteras funktionshindrades utsatthet i samband med behandling och assistans. Motionären yrkar på att landsmötet beslutar att uttala att Lagen (2000:873) om Registerkontroll bör ändras så att den även omfattar nya anställningar av personal inom handikappomsorgen och att omfatta även andra personkategorier än de som erbjuds anställning inom de berörda verksamheterna, t.ex. anställda inom andra kommunala verksamheter och anställda hos företag som genom avtal eller annan överenskommelse erbjuds att utföra arbetsuppgifter inom verksamheterna. Det bör även gälla chaufförer inom färdtjänst.

Partistyrelsens yttrande

Handikappolitiken har hög prioritet för folkpartiet. Det är partistyrelsen uppfattning att människor med fysiska och psykiska funktionshinder skall kunna leva ett självständigt liv. I valrörelsen 2006 presenterade folkpartiet ett handikappolitiskt manifest. Handikappolitiken skall utgå från FN:s standardregler om funktionshinder. Tillgängligheten måste öka genom att lokaler, kommunikationer och utemiljöer handikappanpassas. De som till följd av funktionshinder har väsentligt högre levnadsomkostnader måste få ekonomiskt stöd. Människor med svåra funktionshinder måste ha rätt till

en personlig assistent som de själva har valt. Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och annan rättighetslagstiftning för funktionshindrade skall stärkas. Hur det kan göras undersöks nu av den parlamentariska Assistanskommittén. Lönebidrag för funktionshindrade finns redan idag och det är bra. Vi behöver system för att de som har funktionshinder ska kunna ha så hög livskvalitet som möjligt. Bidrag för att starta eget finns också idag och det gäller för alla. Att ge särskilt starta eget bidrag till funktionshindrade är tilltalande ur handikappolitiskt perspektiv men ur näringslivspolitisk synvinkel vill partistyrelsen inte särskilt gynna vissa grupper i samhället. Det är viktigt att vi främjar en konkurrens på lika villkor. Partistyrelsen finner i detta fall att principen om lika konkurrens och företagarevillkor väger tyngre än extra ”starta eget”-bidrag till funktionshindrade. Bilstödet ska inte vara åldersdiskriminerande varför partistyrelsen instämmer i motionens fjärde yrkande. **Partistyrelsen yrkar bifall till yrkande 1, 2 och 4 samt avslag på yrkande 3 i motion C46.**

Det är viktigt att alla myndigheter och institutioner men även privata företag och aktörer blir medvetna om de speciella utmaningar som personer med funktionsnedsättning står inför. Lika viktigt är det att bli medveten om de åtgärder som man kan och ska göra för att underlätta tillvaron för dessa människor. Partistyrelsen instämmer i vad motionärerna anför om att folkpartiet borde föregå med gott exempel genom att låta funktionshinderperspektivet genomsyra alla delar av partiprogrammet istället för att ha en särskild handikappolitisk del. Det är dock viktigt att också behålla en specifik del som tar upp de specifika frågor som rör funktionshindrade och som inte kommer till uttryck i några andra delar. Partistyrelsen förordar därför att man både låter handikappfrågorna genomsyra partiprogrammet samtidigt som man bibehåller ett specifikt handikappsavsnitt. **Partistyrelsen anser därmed motion C47 besvarad.**

Drömmen om ett samhälle för alla måste hållas levande. Delaktighet för personer med funktionshinder handlar om mänskliga rättigheter. I en långsiktig vision behövs ingen handikappolitik, för det är en självklarhet att bygga ett samhälle för alla. Men dit är det långt kvar. Under kommande år behövs ett mycket omfattande och målmedvetet arbete för att minimera de negativa effekterna av funktionshinder.

Under de år som folkpartiet styrde Socialdepartementet infördes ett tydligt rättighetsperspektiv främst genom reformen om personlig assistans. Men under åren därefter har rätten till personlig assistent inskränkts och kostnadsansvaret förändrats på ett sätt som gjort många kommuner avogt inställda till handikappinsatser. Positiva förhoppningar väcktes dock när den nationella handlingsplanen ”Från patient till medborgare” antogs år 2000. I den ställdes bland annat ett antal mål upp för ökad tillgänglighet till år 2010, som att all kollektivtrafik ska vara tillgänglig och att enkla anpassningar, som ramper och avfasade trottoarkanter ska vara ordnade.

Tyvärr står det nu klart att målen inte kommer att nås med dagens takt på tillgänglighetsarbetet. Boverket och flera kommuner konstaterar att arbetet med de enkla anpassningarna långt ifrån har nått halvvägs. Runt om i landet köps otillgängliga bussar och tåg in, som kommer att användas långt efter 2010.

Regeringen tillsatte år 2004 en parlamentarisk utredning som efter alliansregeringens tillträde fått en ny ordförande i Kenneth Johansson från centerpartiet. Partistyrelsens hoppas att kommitténs utvidgade mandat, att göra en komplett översyn av hela LSS, kommer att innebära konkreta förändringar för att komma tillrätta med de brister och åtgärder som motionärerna i **motion C48 och C49** pekar på. Tills dessa att Assistansutredningen är klar med sitt uppdrag vill partistyrelsen inte ta ställning till de yrkanden som framförs. **Partistyrelsen anser därmed motion C48 och C49 besvarade.**

För att säkra livskvaliteten för personer med funktionshinder krävs det allt som oftast olika former av personlig assistans. Det är av oerhörd vikt att den som får assistans ska kunna känna trygghet och tillit till den som utför assistansen. Övergrepp inom handikappomsorgen måste förebyggas. Partistyrelsen anser i likhet med **motion C50** att det också inom handikappomsorgen ska finnas möjlighet att begära utdrag ur belastningsregistret för den som nyanställs. Dock behöver utformningen av regelverket övervägas närmare, bland annat för att ta hänsyn till att vissa brukare själva är arbetsgivare för sina personliga assistenter medan andra anställs av kommuner, företag eller kooperativ. Många av de assistenter som direktanställs av brukarna själva är också nära anhöriga. Det är alltså för tidigt att binda sig för den detaljerade utformning som föreslås i motionen. Likaså vill partistyrelsen peka på att bestämmelserna om utdrag ur belastningsregister stegvis har utvidgats och att det nu finns skäl att göra en analys av hur de olika bestämmelserna om utdrag ur belastningsregister totalt sett har påverkat den enskildes integritet. Den analysen bör dock göras i annat sammanhang. Med detta får **motion C50 anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion C46, yrkande 1, 2 och 4, bifalls
2. **att** motion C46, yrkande 3, avslås
3. **att** motion C47 anses besvarad
4. **att** motion C48 anses besvarad
5. **att** motion C49 anses besvarad
6. **att** motion C50 anses besvarad

Folkhälsa och relaterade frågor

Motioner C51 – C56

C51 Komplettering av folkhälsomålen

Barbro Westerholm, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Christer Winbäck, Skövde

Riksdagen beslutade 2003 att anta en ny och sektors-övergripande folkhälsopolitik för att förbättra folkhälsan och minska skillnaderna mellan olika grupper i befolkningen. Folkhälsopolitisk rapport 2005 är en redovisning av de insatser som myndigheter, landsting och kommuner gjort för att uppfylla folkhälsopolitikens elva målområden. Målområde 3 behandlar gruppen barn och ungdom, målområde 4 fokuserar på gruppen vuxna i yrkesaktiv ålder. Något eget målområde för äldre finns däremot inte och rapporten tydliggör att hälsobefrämjande insatser för äldre inte genomförts i önskvärd omfattning.

Planering och prioritering av folkhälsoinsatser görs idag till stor del med utgångspunkt från folkhälsopolitikens elva målområden. Utvecklingen och uppföljningen av det framtida folkhälsoarbetet kommer också i stor utsträckning att styras av dem. Avsaknaden av ett livsrytmsperspektiv och ett målområde för äldregruppen leder till att den inte beaktas när folkhälsopolitiska insatser planeras och budgeteras.

Om folkhälsomålet "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen" ska kunna uppnås måste alla grupper, inte minst den stora gruppen äldre, beaktas. Därför måste folkhälsopolitikens målområden utökas med ett nytt målområde: Tryggt och hälsofrämjande åldrande. Detta kan påverka utvecklingen av folkhälsan positivt, öka livskvaliteten för gruppen äldre samt ge samhällsekonomiska vinster. Utvecklingen av äldres hälsotillstånd är avgörande för framtida resursbehov. Genom hälsobefrämjande och sjukdomsförebyggande insatser kan äldre behålla en god hälsa i allt högre åldrar.

Ett samhälle som skapar goda förutsättningar för äldre att fortsätta vara fysiskt aktiva, behålla goda matvanor, uppehålla sociala nätverk och ha meningsfull sysselsättning skapar också förutsättningar för äldre att bevara hälsa, oberoende och livskvalitet. Kunskapen om positiva effekter av preventiva insatser för äldre bör tas tillvara bättre. Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser bör därför ses som långsiktiga sociala investeringar och kunskaper om risk. Och friskfaktorer bör få genomslag i både resursfördelning och prioritering.

Folkhälsopolitiken måste således utökas med ett tolfte målområde: Tryggt och hälsofrämjande åldrande. Statens folkhälsoinstitut är för närvarande ansvarigt för ett stort EU-projekt, Healthy Ageing. Inom ramen för det arbetet har den forskning som visar vilka interventioner inom området hälsofrämjande åldrande som står på god vetenskaplig grund sammanställts. Projektet avslutas 2007 06 30. Det blir nu viktigt att resultaten från Healthy Ageing vidareförs till kommuner, landsting, äldreorganisationer m fl Statens

Folkhälsoinstitut bör därför på grund av den expertkunskap det har inom området ges i uppdrag att särskilt uppmärksamma utvecklingen av folkhälsoarbetet beträffande åldrande och hälsa.

I det elfte folkhälsomålet tas bruket av beroendeframkallande medel upp som en viktig bestämningsfaktor för hälsan. Även spelberoende kan leda till ohälsa. För att nå målet anges att det är nödvändigt att vidta åtgärder mot skador på grund av tobak, alkohol och spel. Åtgärder ska också vidtas för att skapa ett samhälle fritt från narkotika och dopning. Däremot nämns inget om insatser för att förebygga läkemedelsberoende trots att det enligt Folkhälsoinstitutets rapport Beroendeskapande läkemedel – ett folkhälsoproblem som ökar (A2006:05) är så många som en kvarts miljon människor i Sverige som i dag kan vara beroende av eller fysiologiskt tillvanda till smärtstillande medel, sömnmedel och lugnande medel. För att tydliggöra att läkemedelsberoende är ett allvarligt och vanligt hälsoproblem i Sverige bör det infogas i det elfte folkhälsomålet.

Yrkande:

Att landsmötet beslutar att folkpartiet ska arbeta för

1. **att** de svenska folkhälsomålen kompletteras med ett tolfte mål: Tryggt och hälsofrämjande åldrande.
2. **att** det elfte folkhälsomålet om beroendeframkallande medel bör kompletteras med läkemedelsberoende.

C52 Förbättra folkhälsan – inför sockeravgift

Marcus Claesson, Mölndal

Det råder inga tvivel om att vi äter alldeles för mycket socker i förhållande till vad som är nyttigt för oss. Överkonsumtionen av socker leder till en rad sjukdomar som tidigare var ovanliga men som nu håller på att utvecklas till morgondagens folksjukdomar. Fortsätter vi på den inslagna vägen kommer bomben att brisa och var och varannan av oss att utveckla t.ex. diabetes.

För att desarmera bomben behöver vi större resurser. Och vad vore lämpligare än att vi som bygger upp bomben också är med och finansierar motåtgärderna? Det vore ju osolidariskt av oss att kräva att andra ska betala för den vård som vi inom kort behöver pga våra medvetna och osunda matvanor.

Förhoppningsvis kan prishöjningar på varor med stora mängder socker i också bidra till att efterfrågan minskar. En annan effekt kan bli att tillverkaren väljer att minska mängden socker vilket också är helt ok. Alla förändringar som leder till att folkhälsan förbättras välkomnas.

Yrkande:

1. **att** sockeravgift införs i Sverige.
2. **att** sockeravgiftens storlek följer mängden socker på varans näringsvärdesdeklaration.
3. **att** intäkterna från avgiften går till att förebygga t.ex. diabetes, hål i tänder och övervikt.
4. **att** vi ska arbeta för en sänkt matmoms i Sverige i takt med förbättrad folkhälsa.

C53 Hälsa – en ekonomisk framgångsfaktor

Marianne Åhman, Sunne

Folkpartiets liberala ideologi sätter individen i centrum och vi skall som folkpartiets företrädare arbeta för allas rätt till ett bra och värdigt liv. En förutsättning för att kunna leva ett bra liv är att ha hälsa. Vi bör då vara det parti som sätter fokus på hälsa istället för ohälsa. Vi skall vara det parti som lyfter folkhälsofrågorna högt på dagordningen och ger uppdrag till våra verksamheter att skapa strategier och ”verktyg” för att förebygga ohälsa inom arbetslivet. Detta kan ske genom att lyfta fram folkhälsomålen i den politiska debatten och arbeta konkret i samhället med frågorna.

Vi inom folkpartiet skall arbeta aktivt för att skapa hälsoinriktade arbetsplatser. En god arbetsmiljö och en ”frisk” personal kan ses som en folkhälsofrämjande faktor samt en ekonomisk framgångsfaktor

Yrkande:

1. **att** under avsnittet Den växande människan skrivs följande in före nuvarande text under stycket ”Hälsa” i partiprogrammet:
”Den liberala ideologin skall ge alla människor förutsättningar till att leva ett rikt och värdigt liv. En förutsättning för att kunna leva ett bra liv är att ha HÄLSA. Hälsa kräver balans mellan arbete och fritid. Genom att lyfta fram de nationella folkhälsomålen och skapa politiska mål och strategier kring dessa ute i samhället ger vi bättre kunskap och tyngd i det hälsofrämjande arbetet. Att skapa förutsättningar för hälsoinriktade arbetsplatser genom en god arbetsmiljö som ger en ”frisk” personal kan ses som en folkhälsofrämjande faktor samt en ekonomiska framgångsfaktor.”

C54 Hörselskador ett folkhälsoproblem

Anne-Marie Ekström, Borås

I dag är det ca 605 000 av Sveriges befolkning i åldern 16-64 år som har en hörselskada av något slag. Totalt är det ca 1 miljon människor i Sverige som har hörselproblem och andelen ökar. Även i yngre åldrar. Hörselnedsättning kan inte betraktas bara som ålderskrämpa utan kan ses som ett folkhälsoproblem som berör alla generationer.

Enligt forskare finns det främst tre orsaker: Genetiska faktorer, bullriga ljudmiljöer och åldersnedsättning. Redan i förskoleåldern utsätts barn för höga ljudnivåer på dagis. Rock-konserter och andra musikevenemang bidrar också till att människor utsätts för höga ljudnivåer som medverkar till försämrad hörsel.

Hörselskador medför problem på många sätt. Som ett exempel kan nämnas att undersökningar visar att hörselskadade är överrepresenterade när det gäller sjukersättning (tidigare förtidspension). Statistik från Statistiska centralbyrån visar till exempel att var femte hörselskadad kvinna i yrkesverksam ålder har sjukersättning. Den forskning som finns kring orsakerna till varför så många hörselskadade inte fungerar i arbetslivet är bristfällig och måste ges högre prioritet.

Tidig rehabilitering och hjälpmedel skulle kunna medverka till att fler kan stanna kvar inom arbetslivet.

Såväl forskare som verksamhetsföreträdare och brukare anser att kunskapen är för liten om hörselskadornas folkhälsopolitiska betydelse. Forskare framhåller också att risken är stor att antalet personer med hörselnedsättning ökar till det dubbla fram till år 2020, dvs 2 miljoner.

Med ett så stort antal människor som har hörselproblem är otvivelaktigt hörselskador ett folkhälsoproblem som måste prioriteras.

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte uttalar sig positivt för att hörselskador ska betraktas som ett folkhälsoproblem.

C55 Vår skyldighet att förhindra att ungdomar drabbas av hörselskador

Hadar Cars, Stockholm

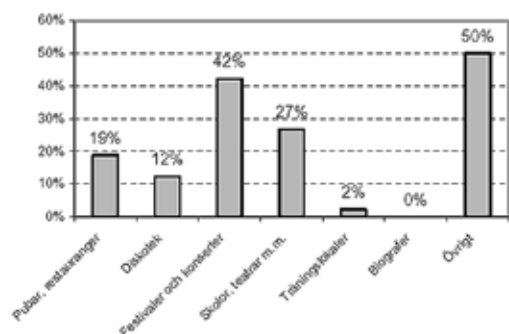
Utgångspunkter för denna motion är:

- De höga ljudnivåerna på diskotek och vid både inom- och utomhuskonserter riktade till ungdomar innebär kraftigt förhöjda risker för att åhörarna drabbas av permanenta hörselskador.
- Besökarna är ofta inte medvetna om riskerna med de höga ljudnivåerna.

Bakgrund

Socialstyrelsens allmänna råd om buller inomhus och höga ljudnivåer, SOSFS 1996:7, behandlar bl a frågan om höga ljudnivåer på diskotek och vid konserter m m både utomhus och inomhus. Den ekvivalenta ljudnivån (Leq) d v s medelvärdet under en längre tidsperiod, rekommenderas inte överskrida 100 dB(A) och den maximala ljudnivån ska inte överskrida 115 dB(A). Närmare tio år efter att rekommendationerna utfärdades undersökte Socialstyrelsen i vilken utsträckning dessa följs av musikarrangörerna. I undersökningen deltog 86 kommuner. Rapporten "Höga ljudnivåer från musik – Ett nationellt tillsynsprojekt" presenterades 2006.

Följande graf sammanfattar resultatet:

Figur 1. Andel överskridanden (%) fördelat på verksamhetstyp.

Det bör dock tilläggas att av de totalt 450 besök som gjordes var 295 föranmälda och endast 155 oanmälda. Om en representant från kommunen ringer till en klubbägare eller en musikarrangör och berättar när han/hon kommer på besök för att testa ljudnivån kan det inte uteslutas att detta påverkar ljudnivån i lokalen den aktuella dagen.

Följande citat är hämtat ur årsrapporten 2006 från Hörselskadades förening Stockholms.

"Aldrig tidigare har så många svenskar varit hörselskadade. Aldrig tidigare har så många människor under 65 år haft svårt att höra. Vi slår rekord i dålig hörsel, visar statistiken som presenteras i detta kapitel. I Sverige finns det över en miljon människor med olika grader av hörselnedsättning – från mindre hörselproblem till dövhet."

Enligt SCB har en person nedsatt hörsel om han/hon svarar nej på frågan: "Kan du utan svårighet höra vad som sägs i samtal mellan flera personer, med eller utan hörapparat?"

En hörselnedsättning innebär därför inte bara praktiska problem, utan får också stora konsekvenser för det sociala livet; självbilden, identiteten och relationerna med andra påverkas när det uppstår störningar och missförstånd i vardagens olika samtal.

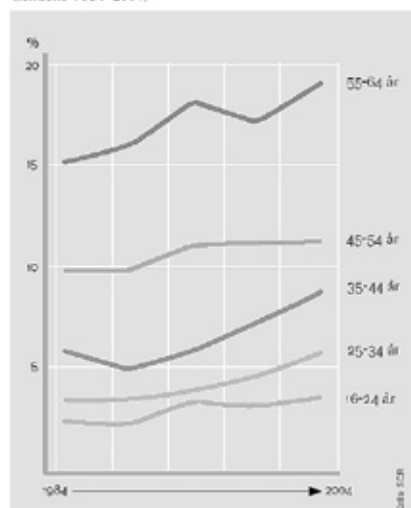
Andelen hörselskadade i Sverige ökar. Trendkurvan pekar brant uppåt sedan 15 år tillbaka. Nu har 13,8 procent av befolkningen i åldern 16–84 år nedsatt hörsel, enligt den senaste mätningen i SCBs levnadsnivåundersökning (2004).

Det innebär att ca 983 000 personer svarar nej på SCBs fråga: "Kan du utan svårighet höra vad som sägs i samtal mellan flera, med eller utan hörapparat?"

Sannolikt har betydligt flera mätbara hörselnedsättningar fast ännu inte i en omfattning som innebär stora svårigheter för dem vid samtal med flera.

Sedan början på 1990-talet har antalet hörselskadade i åldern 25–44 år nästan fördubblats. Det uppgår nu till cirka 190 000 personer.

Andel hörselskadade i yrkesverksam ålder, 16–64 år (tendens 1984–2004)

Förtidspension (sjukersättning) är i dag mer än dubbelt så vanligt bland hörselskadade som bland befolkningen i sin helhet (SCB 2004).

Bland hörselskadade är cirka 16,4 procent förtidspensionerade på hel- eller deltid. Av hela befolkningen är andelen förtidspensionerade 7,5 procent.

Statens kostnader för hörselskadades förtidspension (heltid) uppgick 2003 till cirka 5,2 miljarder kronor, exklusive sjukvårdskostnader.

Avancerad elektronik har inneburit att högtalaranläggningar och förstärkare har utvecklats så att musik idag kan framföras på mycket höga ljudnivåer. Den effekt som nu kan fås ut är cirka tio gånger högre än på 1980-talet, vilket har lett till en ca 10 dB höjning av ljudnivåerna på diskoteken. En sådan höjning upplevs som en fördubbling av ljudnivån. Dagens ljudsystem kan alstra ljudtoppar på 130-140 dB(A) som hörs på stora avstånd utan att ljudet förvrängs.

Hur mycket är för mycket?		Skydda din hörsel !!!	
dBA Leq		dBA Leq	
190	Högsta nivån som ljud kan ha i luft.	109	MAX 1 min
180	Kanonskott. Trumhinnan brister.	106	MAX 3 min
150	Gevärsskott.	103	MAX 7 min
135	Högsta uppmätta värde på rockkoncert.	100	MAX 15 min
125	Smärtgränsen.	97	MAX 30 min
120	Jetplan startar på ca 50 m avstånd.	94	MAX 1 tim
110	Diskotek 1m framför högtalaren.	91	MAX 2 tim
90	Kraftigt trafikerad gata.	88	MAX 4 tim
85	Maxnivå 8 tim utan hörselskydd.	85	MAX 8 tim
80	Dammsugare.	För varje 3db ökning halveras tiden.	
70	Lyssningsnivå för TV.		
60	Normal samtalston 35 cm.		
20	Lövsus.		
0	Mininivå som går att uppfatta.		

Hur man kan skydda sin hörsel vid besök på diskotek och konserter? Öronproppar är ett effektivt och enkelt sätt för individen att undvika hörselskador. En hög musikalisk ljudnivå – pulsen – som många upplever som positiv kan ändå kännas i kroppen. Öronproppar kan köpas på apoteken för ca 3 kr paret. Vid stora inköp t ex till en musiklokal, bör priset kunna sänkas till någon krona.

Sammanfattning

Mot bakgrund av ovan nämnda undersökningar (det finns fler att tillgå som visar i stort sett samma bild) är det uppenbart att Socialstyrelsens "allmänna råd" (som dessutom är mycket generöst tilltagna) och uppmaning till "självtyllsyn" inte fungerar. Det krävs ytterligare agerande för att skydda inte minst de ungas hörsel. Förslagen i denna motion är steg på vägen i den önskade riktningen. En fördel med förslagen är att de är enkla att genomföra.

Yrkande:

Med stöd av ovanstående yrkar jag att landsmötet måtte besluta:

1. att Folkpartiet liberalerna i regering och riksdag skall verka för att en lag antas som ålägger ägare av offentliga lokaler (såväl offentligt som privat ägda) att gratis

tillhandahålla öronproppar samt informationsmaterial om sambandet mellan hög ljudnivå och risken för permanent hörselnedsättning när det i lokalen framförs musik – även sk levande musik – med högre ljudnivå än 100db(A) leq mätt på 1 m avstånd från någon högtalare i lokalen.

2. att Folkpartiet liberalerna skall verka för att nämnda bestämmelser omgående – även utan tvingande lag – tillämpas i lokaler som ägs av stat eller kommun.

C56 Åtgärder mot buller för en bättre hälsa

Barbro Westerholm, Stockholm, Tor Kihlman, Göteborg, Kjell Spång, Västra Frölunda

Under den förra borgerliga regeringsperioden beslöt riksdagen, som ett resultat av folkpartistiska initiativ om en handlingsplan mot buller (SOU 1993:65, prop. 1993/94:215). Redan då var man klar över att buller medför hälsorisker. Forskningen har sedan gått vidare och gett ytterligare stöd för bullrets negativa effekter på hälsa och välbefinnande och vikten av tillgång till positiva ljudlandskap. Trots de tillkommande rönen har det efterföljande arbetet för att minska bullret i samhället inte drivits tillräckligt kraftfullt. Nu är det hög tid att åter ta krafttag mot bullret och ge det hög prioritet både vad gäller åtgärder på emissions – och immissions-sidan.

En hög andel av befolkningen i Sverige är utsatt för trafikbuller och annat samhällsbuller som har en menlig inverkan på hälsan. Mest omfattande är störningarna från vägtrafik, men även problemen med flygbuller och tågbuller är omfattande. Effekterna är bland annat sömnstörning, samtalsstörning, effekt på prestation och inlärning, psykosomatiska effekter och symptom samt kardio-vaskulära effekter såsom högt blodtryck samt ökad risk för hjärt-kärlsjukdomar inkl. hjärtinfarkter.

Buller är en av de få miljöföroreningar där problemen fortfarande ökar i omfattning. Samma riktvärden för trafikbuller har varit vägledande alltsedan 1960-talet då de formulerades som ett långsiktigt mål. Varken långsiktigt mål eller riktvärden har således skärpts sedan dess.

Det har varit svårt att uppfylla dessa riktvärden. De överskrids i stor omfattning i den befintliga miljön. De har varit och är svåra att tillgodose även i ny bebyggelse. Det långsiktiga målet ter sig idag mer avlägset än då det först formulerades på 1960-talet. De väsentligaste orsakerna här till är att de enskilda vägfordonen i normal trafik emitterar nästan lika mycket buller idag som för 40 år sedan. Det är bara invändigt som bilarna blivit tystare. Bullerminskande åtgärder på nya persontåg har ätits upp av ökade hastigheter. Den betydande bullerminskningen hos flygplan jämfört med 1950-talets första generation jetplan räcker inte för att kompensera för den ökade omfattningen av flygtrafiken.

Inom miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" anges som generationsmål (sid. 138 prop. 1997/98:145 Svenska miljömål) att människor inte ska utsättas för bullerstörningar samt att

inriktningen är att miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation. De åtgärder som därefter beslutats och delvis genomförts är dock helt otillräckliga; det är nu uppenbart att det satta målet inte har förutsättningar att uppfyllas på åtskilliga decennier om inte kraftfullare tag tas.

Med ett målmedvetet arbete är det möjligt att nå mycket stora förbättringar både på emissions- och immissionssidan. Arbetet måste intensifieras snarast och drivas kontinuerligt. Särskilt viktigt är att tillvarata möjligheterna till samordning med andra mål för miljö, resurshushållning och trafiksäkerhet. Samordningsmöjligheterna är större än konflikterna. Suboptimeringar inom andra delar av miljöområdet kan leda till att bullerproblemet ytterligare ökar.

Immission

Det politiska intresset i Sverige och de åtgärder mot buller som vidtagits har främst gällt riktvärdena och åtgärder på immissionssidan. Krav har på senare tid ställts på lättnader i riktvärdena snarare än på att kraftfullt verka för en mer hälsosam miljö trots att vetenskapliga rön rörande de negativa hälsoeffekterna visat alltmer på allvaret i bullerproblemen. Bullret från trafiken är en större folkhälsofråga än de luftföroreningar den genererar i närområdet. Det är inte riktvärdena som det är fel på, utan bullret.

Traditionella åtgärder mot trafikbuller har varit att ta till stora avstånd mellan vägar och bebyggelse samt att bygga bullervallar. Dessa åtgärder kan ses som en parallell till höga skorstenar som medel mot luftföroreningar. De löser inte problemen och är dessutom kontraproduktiva. Ökade avstånd leder till mer trafik och därmed mer buller totalt. Bullerproblemen blir som regel inte mindre i den utbredda staden än i den kompakta.

Mistra har satsat betydande medel på forskningsprogrammet "Ljudlandskap för bättre hälsa". Genom programmet har mycken ny kunskap om buller och dess hälsoeffekter vunnits. Resultaten har visat att tillgång till tyst sida på bostäderna och tysta områden har mycket stor positiv betydelse för hur människor upplever och påverkas av ljudmiljön och för att minska negativa hälsoeffekter. Dessa rön har tagits tillvara av Boverket i dess arbete med den praktiska utformningen av regelverket kring buller i planeringen. Syftet är att en god ljudmiljö ska kunna åstadkommas i en tät stad utan att bullermålet ska komma i konflikt med andra miljömål eller mål för naturresurshushållning. I detta sammanhang har det även föreslagits att bullermålet ska formuleras i hälsotermier.

Ytterligare frågor vars aktualitet ökar i fråga om immissionen från marktransporter gäller buller från tågtrafik och frågor knutna till att alltför många utsätts för buller från flera olika slag av källor. En ökande tågtrafik beror ofta på att godstransporterna ökar och den ökande godstrafiken körs i stor utsträckning nattetid. Att dygnsrytmen för väg- och tågtrafik är olika gör att det inte blir några lugna perioder kvar under dygnet för dem som exponeras för både tåg- och vägtrafikbuller. Hur olika slag av bullerkällor ska sammanvägas i störningshänseende är ännu inte helt klarlagt, men det

är definitivt fel att – som ofta ändå görs – behandla dem var för sig. Inom detta område behövs ett klagörande. Det vore särskilt felaktigt i sådana sammanhang att tillgodoräkna sig någon så kallad "tågbonus". Självklart förekommer det också fall när flygbuller förekommer tillsammans med buller från markbunden trafik. Även här behövs klarlägganden.

Emission

På emissionssidan – när det gäller vägtrafik – har vi tre viktiga aktörer: vägghållarna, däckstillverkarna och biltillverkarna. Alla måste medverka och med betydligt högre ambitioner än hittills för att minska bulleralstrandet. De tekniska möjligheterna är stora att väsentligt minska emissionerna. Det som saknas är politisk vilja att ställa tydliga och verksamma krav på aktörerna.

På emissionssidan har arbetet på nationell nivå främst rört "tysta vägbeläggningar". Sådana används i stor omfattning och med god verkan i bland annat Nederländerna. I Sverige möter vi dock stora svårigheter på grund av vår användning av dubbdäck. Dessa leder till en snabb försämring av de bullerreducerande egenskaperna hos tysta vägbeläggningar. Redan efter en vintersäsong har merparten av bullerreduktionen försvunnit. Om detta allvarliga hinder för en effektiv användning av tysta vägbeläggningar inte kan lösas borde man pröva möjligheterna till och effekterna av restriktioner mot dubbdäcksanvändning på liknande sätt som man gjort i Norge. Under alla omständigheter måste forsknings- och utvecklingsarbetet rörande tysta vägbeläggningar intensifieras liksom deras användning ökas. Olika metoder för att stimulera deras användning bör sökas. Tysta vägbeläggningar har i danska studier konstaterats vara mer kostnadseffektiva än bullervallar. Förutsättningarna för att kunna föreskriva deras användning i detaljplan behöver utredas.

EUs däcksbullerdirektiv, 2001/43/EC-Noise emission limits, är mycket svagt. Kommissionens utlovade omprövning av gränsvärdena är försenat minst två år. Det är angeläget att nya gränsvärden snarast sätts så att trafiken blir klart tystare. Utvecklingen borde också kunna stimuleras med ekonomiska styrmedel: en bullerrelaterad avgift på nya däck.

Nya vägfordon ska bullertypstestas. Ett problem under många år har varit att den använda provningsmetoden varit mycket otillfredsställande. Nu har en arbetsgrupp inom UNECE (United Nations Economic Commission for Europe; det organ som nu ansvarar för gemensamma globala krav på motorfordon) enats om en ny testmetod och nya gränsvärden. Detta arbete har tagit lång tid. EU har en stark position inom detta arbete och skulle kunna vara starkt pådrivande. Inga tecken tyder på att Kommissionen utnyttjar denna position. Här krävs mycket mer kraftfulla politiska initiativ.

Även för bilarna bör ekonomiska styrmedel mot lägre avgivning av buller införas. Det är anmärkningsvärt att det på s k miljöfordon inte ställs också bullerkrav.

Flygbuller är ett problem kring många flygplatser. Flygplanens bulleremission regleras av bestämmelser från ICAO, International Civil Aviation Organization. Framstegen i bullerbekämpning var inledningsvis stora efter att den första generationens jetplan kom på 1950-talet, men framstegen de senaste 30 åren har varit blygsamma och inte kompenserat för trafikökningen. Skärpta bullerkrav har varit teknikföljande, inte teknikdrivande. I samband med att sk Chapter 2 plan förbjöds på europeiska flygplatser och att flygtrafiken hade en nedgång efter 11 september 2001, minskade bullerzonerna något kring flygplatserna. När nu åter flygtrafiken ökar så ökar åter bullerzonerna. Det gäller därför att med en framsynt planering undvika att antalet flygbullerutsatta åter ökar. Det är också viktigt att Sverige är aktivt pådrivande i det internationella arbetet för tystare flygplan.

Yrkande

Att landsmötet beslutar att folkpartiet bör verka för

1. **att** åtgärder mot buller måste ges ökad prioritet för att de negativa hälsoeffekterna i befolkningen minskas och tillgången på goda, hälsosamma miljöer ökar.
2. **att** åtgärder vidtas både på emissionssidan och på immissionssidan.
3. **att** sådana åtgärder mot trafikbuller eftersträvas, som effektivast möjligt samverkar med andra åtgärder för bättre miljö, resurshushållning och trafiksäkerhet.
4. **att** bullerriktlinjer i samhällsplanering utformas så att hälsoperspektivet kommer i förgrunden och att bättre hänsyn tas till störningssituationen när flera olika slag av bullerkällor förekommer.
5. **att** Sverige kraftfullt verkar för att det internationella arbetet inom bl a UNECE snarast leder till väsentligt minskad bulleremission från alla slag av vägfordon.
6. **att** Sverige verkar för att bulleremissionen från civila flygplan minskar.

PS-yttrande Folkhälsa och relaterade frågor, motion C51-C53

Motionerna

Motion C51 yrkar på att landsmötet beslutar att folkpartiet ska arbeta för att de svenska folkhälsomålen kompletteras med ett tolfte mål: Tryggt och hälsofrämjande åldrande samt att det elfte folkhälsomålet om beroendeframkallande medel bör kompletteras med läkemedelsberoende.

Motionären i **C52** yrkar på att folkpartiet ska införa en sockeravgift i Sverige. Motionen anför att prishöjningar på varor med stora mängder socker i också bidra till att efterfrågan minskar. Intäkterna från avgiften skulle gå till att förebygga t ex diabetes, hål i tänder och övervikt. Motionären yrkar också på att matmomsen sänks i takt med att folkhälsan i Sverige förbättras.

I **motion C53** anför det att landsmötet ska föra in följande stycke i folkpartiets partiprogram under avsnittet ”Den

växande människan” före nuvarande text under stycket ”Hälsa”:

”Den liberala ideologin skall ge alla människor förutsättningar till att leva ett rikt och värdigt liv. En förutsättning för att kunna leva ett bra liv är att ha HÄLSA. Hälsa kräver balans mellan arbete och fritid. Genom att lyfta fram de nationella folkhälsomålen och skapa politiska mål och strategier kring dessa ute i samhället ger vi bättre kunskap och tyngd i det hälsofrämjande arbetet. Att skapa förutsättningar för hälsoinriktade arbetsplatser genom en god arbetsmiljö som ger en ”frisk” personal kan ses som en folkhälsofrämjande faktor samt en ekonomiska framgångsfaktor.”

I **motion C54** anför det att folkpartiet ska verka för att hörselskador ses som ett folkhälsoproblem.

Motion C55 anför att folkpartiet ska verka för en lag som ålägger innehavare av offentliga lokaler att gratis tillhandahålla öronproppar samt informationsmaterial om sambandet mellan hög ljudnivå och risken för permanent hörselnedsättning när det i lokalen framförs musik – även sk levande musik – med högre ljudnivå än 100db(A) leq mätt på 1 meters avstånd från någon högtalare i lokalen.

Motion C56 yrkande 1 innehåller flera förslag till tillkännagivanden rörande buller. Enligt det första bör åtgärder mot buller ges ökad prioritet i syfte att minska de negativa hälsoeffekterna av buller i befolkningen och öka tillgången på goda, hälsosamma miljöer. I det andra yrkandet förespråkas att bullerriktlinjer i samhällsplanering utformas så att bättre hänsyn tas till situationer där flera olika bullerkällor förekommer. Slutligen påpekas att åtgärder krävs både på emissionssidan och immissionssidan.

Partistyrelsens yttrande

Vård och omsorg om äldre är något som bara blir viktigare i vårt samhälle. Den demografiska strukturen i vårt samhälle förändras gentemot en allt äldre befolkning. Vi måste därför anpassa vår syn på hälsa efter den verklighet vi går till mötes. Folkhälsomålen ligger till grund för både forskning och verksamhet och det är av oerhörd vikt att de speglar den situation och de problem som vi möter i vårt samhälle. Främjande av ett hälsosamt åldrande borde ingå i den verksamheten. Likaså är läkemedelsberoendet ett växande problem i samhället och det är viktigt att det problemets bemöts innan det växer sig alltför stort. **Partistyrelsen instämmer med motionären i C51 och yrkar bifall till motionen.**

Arbetet med att bekämpa övervikt och dålig folkhälsa måste ske på många fronter. Maten och våra matvanor påverkar vår hälsa, men fungerar också som kulturbärare, mötesplats och källa till njutning. En riktigt sammansatt kost både främjar och bevarar en god hälsa och förebygger sjukdomar. Fem av de tio största riskfaktorerna för sjuklighet och död i i-länder är direkt relaterade till matvanor: högt blodtryck, högt serumkolesterol, övervikt, lågt intag av frukt och grönt samt järnbrist. Partistyrelsen tror dock inte att en skatt på socker är rätt väg att gå när det gäller att förbättra folkhälsan. Det

måste ytterst vara upp till den enskilda att ta ansvar för sin egen kropp och medan staten har till uppgift att tillhandahålla korrekt information så att ett medvetet val kan göras. Det kan då vara viktigt att det i första hand utvecklas riktlinjer om både mat och fysisk aktivitet enligt folkhälsomål 9 och 10. Effekten av en skatt på socker är också svår att mäta och den kan riskera att bli resultatlös. **Partistyrelsen yrkar därför avslag på motion C52.**

Hälsofrågorna har en framlyft position inom folkpartiets arbete. Folkhälsomålen är centrala för partiets riksdags- och regeringsarbete och ligger till grund för vår politik på hälsoområdet. Partistyrelsen instämmer med motionären i **C53** att den liberala ideologin kräver ett aktivt arbete med att förebygga ohälsa då individuell frihet endast kan uppnås om man är frisk. Partistyrelsen finner inte att den föreslagna texten är nödvändig för att partiets politik på hälsoområdet ska utvecklas vidare och **föreslår därmed att motion C53 anses besvarad.**

Buller drabbar många människor och ger dem en kraftigt försämrad livskvalitet. Genom omfattande bullersanering skall god ljudmiljö skapas för boende, arbete och fritid. Folkpartiet har sedan länge varit drivande i frågor rörande buller, hörsel och hälsa. Vi låg bland annat bakom den så kallade bullerpropositionen under den förra borgerliga regeringen. Medvetenheten om bullers effekter på stress och hörsel ökar hela tiden. Det är t ex mycket vanligt att lokaler med hög ljudnivå tillhandahåller öronproppar gratis till sina gäster. Redan idag regleras bullernivåer i miljöbalken och Socialstyrelsen tillhandahåller rekommendationer om hur lagen ska följas. Idag blir vi utsatta för ännu mer buller än för 13 år sedan och risken att bli hörselskadad har ökat. Människor med tinnitus och nedsatt hörsel blir allt vanligare. **Partistyrelsen yrkar därför bifall till motion C54.** Partistyrelsen vill inte i det här läget driva igenom ett så detaljerat lagförslag som anförs i **motion C55, yrkande 1**, men tycker att den här frågan bör utredas vidare av regeringen för att en bedömning ska kunna göras av möjliga åtgärder. Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att åtgärder behövs även innan ett lagförslag kan komma på plats och **föreslår därför att motionerna C55 och C56 anses besvarade.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion C 51 bifalls
2. **att** motion C52 avslås
3. **att** motion C53 anses besvarad
4. **att** motion C54 bifalls
5. **att** motion C55 anses besvarad
6. **att** motion C56 anses besvarad

Alkohol, tobak och narkotika

Motioner C57 – C69

C57 Om den restriktiva och socialt ansvarsfulla alkoholpolitiken

Anders Castberger, Upplands Väsby, Elver Jonsson, Alingsås, Eva Blomqvist, Mölndal

Förändringen av alkoholvanorna i Sverige har skett under en kort tid. Konsumtionen tangerar de högsta nivåerna som registrerats. Denna förändring har ibland ackompanjerats av naiva politiska uttalanden om att alkohol är vars och ens sak. Men med en sådan syn riskerar att vi tappar samhällsperspektivet på alkoholfrågan.

Sambandet mellan totalkonsumtionen och skadorna är belagt, och enbart alkoholindustrin och dess marknadsaktörer försöker idag bestrida detta.

Skadorna är medicinska, sociala, ekonomiska och påverkar produktivitet. Det handlar alltså inte någon enstaka privat skada som den enskilde eventuellt kan teckna en försäkring mot.

Utöver samhällsperspektivet måste i ett liberalt och frisinnat samhälle också anläggas ett mänskligt och solidariskt perspektiv.

En ansvarsfull alkoholpolitik måste ta sin utgångspunkt i avvägningen mellan önskemål om måltidsdrycker och skadescenariot. Eftersom alkohol inte är som andra varor, utan skapar medicinskt indikativa beroenden och leder till olika slags skador, kan inte heller alkohol behandlas som vilken annan vara som helst, där huvudspåret kan vara att den enskilde bär det fulla individuella ansvaret.

Särskilt viktigt är att ge tillgång till alkoholfria miljöer i ett konsumtionssamhälle.

Det finns en mycket bred enighet i Sverige om att alkohol och trafik inte hör ihop, att alkohol och unga människor inte hör ihop, att alkohol och idrott inte hör ihop, och att alkohol och havandeskapet inte hör ihop. Till detta kan utan vidare också läggas att alkohol och arbete inte hör ihop, och att de alkoholfria miljöerna bör omfatta människor som är alkoholskadade. Dessa beroende människor som vill sluta sitt beroende och sin konsumtion har naturligtvis svårt att inte påverkas i ett samhälle med ökade inslag av reklam och alkoholkultur.

Även för alkoholvaror blir effekten av lägre priser ökad konsumtion och högre priser minskad konsumtion. I den politiska debatten förekommer ibland scharlataner som vill försöka förneka detta grundläggande ekonomiska samband.

Ett ökat medvetande om alkoholskadorna har det senaste decenniet medfört ökad uppmärksamhet på problematiken i EUs medlemsländer, och politiken har efterhand inriktats mot minskad konsumtion, ökade krav på nykterhet i olika

situationer som trafik, arbete, idrott, etc. Även jämfört med svenska förhållanden mycket strikta regler och även förbud mot reklam för alkohol förekommer eller har införts även i utpräglade vinländer. Ökad uppmärksamhet på pris- och avgiftsinstrumentet har skett på EU-nivå. Nyligen beslöt EU trots kraftigt motstånd från marknadsintressen inom alkoholindustrin om den första europeiska alkoholpolitiska strategin. Sverige bör som regeringsdeklarationen understrekar, spela en roll som pådrivare och understödjare för denna nya inriktning av alkoholpolitiken.

Den försiktighet och det allvar som bör prägla alkoholpolitiken bör leda till en fortsatt inriktning mot restriktivitet, uppmuntran av alkoholfria alternativ, uppmuntran av folkrörelser och det civila samhället i övrigt för att erbjuda information och alternativ till alkohol, och en grundläggande behandling av att alkohol inte är som vilken vara som helst.

Därför bör det uttalas politiskt stöd för detaljistmonopolet Systembolaget, en aktiv prispolitik, fördelen av alkoholfria miljöer och en sammanhängande restriktiv och socialt inriktad alkoholpolitik.

Yrkande:

Folkpartiet liberalerna bör verka för

1. **att** huvudfåran i svensk politik är en fortsatt restriktiv och social inriktning av alkoholpolitiken.
2. **att** uppmuntra alkoholfria alternativ.
3. **att** uppmuntra folkrörelser och det civila samhället i övrigt att argumentera för en restriktiv och socialt ansvarsfull alkoholpolitik.
4. **att** detaljistmonopolet Systembolaget ges möjligheter att kvarstå.
5. **att** riksdag och regering driver en aktiv prispolitik.
6. **att** lyfta fram fördelarna med alkoholfria miljöer i samhället.
7. **att** Sverige ska spela en roll som pådrivare och understödjare för en alkoholrestriktiv inriktning av en gemensam europeisk alkoholpolitik.

C58 Solidarisk alkoholpolitik

Gabriel Romanus, Stockholm, Staffan Werme, Örebro, David Wirmark, Järfälla, Anita Brodén, Sollebrunn, Ann-Cathrine André, Skeppshult, Marita Aronson, Mölndal, Göran Rådö, Stockholm, Sven Andréasson, Stockholm, Linnéa Darell, Vikingstad, Birgitta Rydberg, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Carl-Anders Ifvarsson, Lidingö, Gunnar Asserhed, Norrköping, Urban Gibson, Sollentuna, Ulrik Hammar, Trollhättan

2001 och 2003 års landsmöten uttalade sig med anledning av motioner för en solidarisk, restriktiv alkoholpolitik. Vid 2003 års landsmöte fick partistyrelsen kritik av landsmötets utskott för att man inte hade lagt fram det förslag som hade utarbetats av en arbetsgrupp med anledning av beslutet vid 2001 års landsmöte. Därefter utarbetade partisekreteraren ett samrådsmaterial, som gick ut på samråd sommaren 2004. I november 2004 antog partistyrelsen ett antal punkter med

anledning av samrådet. Därefter överlämnades resultatet till folkpartiets riksdagsgrupp för ställningstaganden i konkreta frågor ”i enlighet med samrådet och gällande landsmötesbeslut”.

Partistyrelsens uttalande i november 2004 innebar ett fortsatt stöd för en restriktiv alkoholpolitik. Man underströk att detaljhandelsmonopolet skall bevaras, och förordade skärpta åtgärder mot alkoholmissbruk exempelvis i trafiken, av ungdomar och av gravida kvinnor. Man betonade att folkpartiet skall verka för en bättre alkoholpolitik i EU, där alkohol i ökad utsträckning behandlas som en folkhälsofråga.

Partistyrelsen uttalade sig för sänkt skatt på alkohol i den utsträckning som krävs för att värna en kontrollerad alkoholförsäljning och motverka privatinförsel och smuggling. Man överlämnade dock åt riksdagsgruppen att ta ställning till vilka skattesatser som skall gälla för olika alkoholdrycker.

Sedan dess har riksdagsgruppen uttalat öppenhet för att sänka alkoholskatterna om det blir nödvändigt, men avstått från att framföra konkreta förslag om skattesänkningar på alkohol. Detta har visat sig vara en klok politik, inte minst med tanke på den betydande ökning av alkoholskadorna som har följt i Finland efter att de finska alkoholskatterna sänktes 2004.

Den panik som följde i Sverige på skattesänkningarna i Danmark och Finland, har numera efterträtts av ett visst lugn, sedan utvecklingen de två senaste åren gått i positiv riktning i Sverige. Det innebär att den kraftiga ökningen av resandeförseln som följde på de nya, orimliga införselreglerna, som den socialdemokratiska regeringen accepterade med stöd av moderaterna, verkar ha brutits, och följts av en viss minskning. Samtidigt har Systembolagets försäljning ökat. Totalt sett verkar alkoholkonsumtionen ha minskat de två senaste åren. Denna utveckling tycks fortsätta även under 2007. Fortfarande ligger dock den svenska konsumtionen långt över den nivå som den hade när Sverige kom med i EU.

Folkpartiet bör även i fortsättningen ha en öppenhet för att alkoholskatterna kan behöva sänkas, om vi inte kan kontrollera införseln, och om en allt mindre del av den alkohol som konsumeras i Sverige köps i Sverige. Vi bör dock göra klart att detta är en sista utväg, som så långt som möjligt bör undvikas, eftersom en skattesänkning med all sannolikhet följs av ökad konsumtion och ökade skador i hela landet. Vi bör inte i tid och otid flagga med förslag om sänkta alkoholskatter på ett sätt som ger ett populistiskt intryck.

Vi bör också vara medvetna om att de kommersiella alkoholföretagen i Sverige, precis som annan kommersiell alkoholindustri, alltid vill sänka alkoholskatterna och inte drar sig för att vinkla statistiken för att passa detta syfte. Att ge konkurrens och privat vinstintresse inom alkoholhanteringen så begränsat utrymme som möjligt – den s k

desintresseringsprincipen – har alltid varit en klok linje inom svensk alkoholpolitik. Erfarenheterna av det som har hänt sedan Sverige kom med i EU har i hög grad bekräftat detta.

Den internationella kommersiella alkoholindustrin har numera byggt upp lobbyorganisationer som bland annat har lyckats allvarligt försvaga EU-kommissionens förslag till alkoholpolitisk strategi. Lyckligtvis var ministerrådet inte lika lätt att påverka som kommissionen. Det visar att ett arbete för att ta alkoholproblemen på större allvar inom EU är långt ifrån utsiktslöst. I ett läge när det finns möjlighet att stärka alkoholpolitiken inom EU bör Sverige naturligtvis inte avveckla eller försvaga de instrument som enligt modern alkoholforskning har störst utsikter att ge resultat. Dit hör alkoholbeskattningen, som också har starkt stöd i de deklarationer som världshälsoorganisationens europearegion (där alla EUs medlemsstater ingår) har antagit.

Folkpartiet bör utnyttja sitt ökade inflytande över Sveriges EU-arbete till att verka för att EU tar alkoholfrågan på större allvar, samtidigt som regelverket inom EU utformas så att de medlemsstater, som vill föra en mer ambitiös alkoholpolitik, inte hindras av frihandelsregler. Det betyder i klartext dels att minimiskatterna på alkohol höjs, dels att de orimliga införselreglerna ändras. Målet bör vara – som folkpartiet länge har arbetat för i riksdagen – att varje land själv får avgöra vilka regler som skall gälla för införsel av alkoholdrycker. Det finns inget i EUs ”filosofi” som säger att ett land, som av sociala skäl vill hålla höga alkoholskatter, skall pressas att sänka dessa genom ökad gränshandel från länder med lägre alkoholskatter. Tvärtom kan hävdas att länder som vill ”dra till sig handel” genom att ställa låga krav – t ex vad gäller arbetsmiljö och liknande – inte bör uppmuntras. Därför bör varje land ha rätt att själv fastställa reglerna för införsel av alkohol, lika väl som vi bör ha rätt att hävda vår egen lagstiftning när det gäller narkotika, vapen mm. Så länge det inte kan hävdas att vi diskriminerar utländska alkoholdrycker till förmån för svensktillverkade, bör EU acceptera våra införselregler.

En av följderna av den svenska tillämpningen av EUs regler är att vi har fått alkohol (inklusive söt cider, som egentligen är alkohol). Systembolaget ville säga nej till dessa produkter med hänvisning till risken att de skulle fungera som berusningsdryck för de särskilt unga, men den s k alkohol-sortimentsnämnden tolkade reglerna så att en produkt som säljs i ett EU-land måste få säljas i alla medlemsstater. Som man kunde befara, är alkohol nu en viktig berusningsdryck för ungdomar, särskilt unga flickor. Vi har också hamnat i den paradoxala situationen att flera EU-länder har infört särskilda skatter på alkohol, medan Sverige fortfarande tvekar. Det är nu dags att de tekniska svårigheter, som åberopas mot en hårdare beskattning av alkohol, övervinns. Sverige bör i detta avseende inte vara sämre än t ex Tyskland.

En annan beklaglig – och onödig – följd av vår EU-anslutning är att de svenska reglerna mot alkoholreklam har försvagats. När saken prövades av EG-domstolen hänvisades bedömningen av de svenska reglerna till den svenska domstolen.

Den svenska marknadsdomstolen – som uppenbarligen är mer intresserad av marknadsföring än av att förebygga sociala problem – ansåg att den ökning av alkoholskadorna, som kunde bli följden av mer alkoholreklam, borde kunna mötas med andra, mer effektiva metoder än reklamförbud. Man angav dock inte vilka metoder, som inte redan används, som man tänkte sig. I Norge kom den nationella domstolen till motsatt resultat. Där upprätthölls den norska reklam-lagstiftningen, som är minst lika sträng som den tidigare svenska lagen. Ett rimligt krav är att frågor om alkoholreklam handläggs av de vanliga domstolarna, inte av marknadsdomstolen, och att Sverige på nytt utmanar EG-rätten genom att åter skärpa reglerna mot alkoholreklam.

Det förtjänar att upprepas många gånger: Sverige gick inte med i EU för att få ökade alkoholskador. Det har vi tyvärr fått. Det ger oss anledning att arbeta både för att EU tar alkoholfrågan på större allvar, och för att Sverige mer bestämt skall hävda vår rätt att använda de alkoholpolitiska instrument som vi vet är de mest verksamma för att förebygga alkoholskador.

En ökande del av alkoholkonsumtionen i Sverige sker numera på restaurang. Till detta har bidragit att serveringstiderna i svenska storstäder numera hör till de mer generösa i Europa. De som har drömt om att en ökad alkoholkonsumtion på restaurang skulle bidra till ett mer måttfullt och stadat drickande, har tyvärr fått se sina förhoppningar grusade. Den enda märkbara förändring, som den ökade andelen restaurangdrickande har fört med sig, är att våldet omkring sent öppna serveringsställen har ökat. Nu kommer återigen moderata förslag om att krogarna i Stockholm skall kunna servera alkohol dygnet runt. Dessa förslag bör avvisas med kraft av folkpartiet, som i stället bör arbeta för att serveringstiderna begränsas i förhållande till nuvarande alltför långa öppettider. De problem som har följt med ökat restaurangdrickande är inget som vi kan skylla på EUs regler. Dem har vi tillverkat alldeles själva. Därför bör vi också kunna begränsa dem utan att EU har något att invända.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet fortsatt arbetar för en solidarisk, restriktiv alkoholpolitik.
2. **att** folkpartiet är öppet för att alkoholskatterna kan behöva sänkas om vi inte kan kontrollera införseln, men att detta skall betraktas som en nödfallsåtgärd som så långt som möjligt bör undvikas.
3. **att** folkpartiet med kraft arbetar för att alkoholfrågan tas på större allvar inom EU, samtidigt som de länder som vill föra en mer ambitiös alkoholpolitik får möjlighet till detta, framför allt genom att varje medlemsstat får fastställa sina egna regler för införsel av alkoholdrycker.
4. **att** folkpartiet arbetar för skärpt skatt på alkohol och liknande drycker.
5. **att** folkpartiet arbetar för att återinföra de svenska skärpta reglerna mot alkoholreklam.

6. att folkpartiet arbetar för att begränsa de idag alltför vidsträckta möjligheterna till alkoholservering sent på natten.

C59 Slopa dubbelgreppet inom alkoholpolitiken!

Jan Wahlin, Värnamo

Folkpartiet liberalerna står för en solidarisk och restriktiv alkoholpolitik. Många enskilda folkpartister har under lång tid på alla nivåer varit drivande och engagerande i den frågan. Men den 24 maj 2004 hände något som till en del ändrade på detta. Då presenterade den dåvarande partistyrelsen ett samrådsmaterial kring den framtida alkoholpolitiken. Det stora misstaget var att partistyrelsen inte nöjde sig att samråda med medlemmarna utan att man förde fram kraven på sänkta alkoholskatter redan innan ett enda svar inkommit. Flera ledande folkpartister uttalade att den svenska alkoholpolitiken hade "nått vägs ände" och påstod att sänka alkoholskatter i sig skulle minska alkoholkonsumtionen. Denna linje gick helt emot den alkoholpolitik som en stor majoritet beslutat på landsmötet 2003. Partistyrelsen fastställde ett alkoholpolitiskt program, där ett dubbelgrepp infördes som innefattade både sänkta alkoholskatter och restriktiva åtgärder. Efter detta har Folkpartiets stora förtroendekapital i alkoholfrågorna fått sig en knäck. Media och nykterhetsrörelsen uppfattar helt eller delvis att vi nu har övergett den restriktiva alkoholpolitiken. Det är dags att ändra på vårt nuvarande krav på dubbelgrepp innan det hinner genomföras. Tack vare att kd, mp och v motsatt sig skattesänkningar har denna "treklöver" hindrat de större partierna att genomföra sin prissänkarlinje. Dessutom går det konstatera utifrån min horisont att Folkpartiet tappat sin tätposition i engagemanget i alkoholfrågorna och blivit passerad av de tre nämnda partierna. Om man får tro massmedia finns det numera en enda folkpartist i riksdagens nykterhetsgrupp. Det visar på vilken brist av personligt engagemang som präglar dagens folkparti.

I genomsnitt konsumerades 9,7 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre under 2006 mot 10,2 liter under 2005, en nedgång med 5 procent. En minskad resandeförsäljning förklarar huvuddelen av nedgången. Sammantaget ligger alkoholkonsumtionen nu ungefär på den nivå som gällde innan de stora ökningarna i införselkvoterna trädde i kraft 2003 och 2004. Jämfört med 2005 ökade den registrerade konsumtionen (Systembolaget, restauranger och folköl i livsmedelsbutiker) med fyra procent till 69 procent av totalkonsumtionen. Att i det läget kräva att alkoholskatten ska sänkas är för mig helt ologiskt. Eftersom Systembolagets produkter nu ökar trots nuvarande alkoholskatter, så skulle en prissänkning leda till höjd totalkonsumtion och därmed ökade skador.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att ta bort den delen i "dubbelgreppet" inom alkoholpolitiken som kräver sänkta alkoholskatter och som motverkar den solidariska och restriktiva politiken inom alkoholområdet.

C60 Sänk införselkvoterna och höj minimiskatterna på alkohol inom EU

Anders A Aronsson, Uppsala

Under förra landsmötet var Folkpartiets ståndpunkt i alkoholfrågan uppe till debatt. Det fanns många bra åtgärder i de beslut som fattades, t ex upprustad missbruksvård, mer resurser till tull och polis och mer samarbete internationellt. Inom EU vill vi vidare verka för generellt sänkta införselkvoter med möjlighet för enskilda länder att sänka ytterligare, att få bort vinsubventionerna till bönderna och höjda minimiskatter. Vidare beslutades om att verka för bättre service på Systembolaget, alkoholfri barn och ungdom, alkoholfri trafik och arbetsliv.

Å andra sidan talades det om att ta ett dubbelt grepp. Om tendensen med överflyttning till källor utomlands eller illegala källor inom landet fortsätter kan en skattesänkning bli ofrånkomlig där det avgörande är hur smuggling, privatinförsel och Systembolagets försäljning utvecklas.

Detta beslutade vi hösten 2005. Sedan dess har mycket hänt på alkoholfronten.

Två år i rad har privatinförseln minskat (-15 % 2005 och -17 % 2006, se tabell) och är nu nere på nivåer som gällde före införselkvoterna på alkohol i princip släpptes fria. Systembolaget har under samma period ökat sin försäljning med tre procent både 2005 och 2006 samtidigt som smuglingen minskade med 11 procent under 2006 jämfört med 2005.

Resandeförsäljning i miljoner liter 2001-2006

	2001	2002	2003	2004	Förändring 2001-04	2005	Förändring 2004-05	2006	Förändring 2005-06
Öl	63,5	64,8	75,2	92,0	+ 45 %	70,8	- 23 %	58,1	- 18 %
Vin	35,2	39,9	43,2	46,0	+ 31 %	41,8	- 9 %	30,7	- 27 %
Sprit	12,8	13,1	18,7	23,9	+ 87 %	20,3	- 15 %	18,3	- 10 %
100% alkohol	12,8	13,7	16,7	20,2	+ 58 %	17,1	- 15 %	14,3	- 17 %

Källa: http://www.sorad.su.se/doc/uploads/alkohol_statistics/Resande070216.pdf

Problemen med alkoholen kvarstår dock. Fortfarande har vi en historiskt hög konsumtionsnivå som ligger 30 procent högre än för tio år sedan. Men argumenten för en sänkning av skatten på alkohol har försvunnit. Tvärtom har Systembolagets ställning stärkts de senaste åren.

Argumenten mot en sänkning blir ännu större när vi tittar på vårt grannland Finland. De sänkte skatten på alkohol 2004 och fick enorma problem. Alkoholen är idag den vanligaste dödsorsaken för finska män under 45 år. Misshandeln, omhändertagandet av berusade och rattfylleriet är högre idag än 2003 när skatten sänktes. Även om de som iscensatte sänkningen menar att skadorna var väntade kommer vi inte ifrån att det är ett cyniskt experiment på ett folk.

Även sett i EU-perspektiv är alkoholen en av de främsta orsakerna till ohälsa, trafikolyckor och våldsbrott. Enligt EU-kommissionen har mer än 55 miljoner invånare inom EU en

hälsofarligt hög alkoholkonsumtion (Europaposten 2006-10-24).

Vår uppgift som parti är att utifrån vederhäftig vetenskap skapa opinion för en politik som minskar alla slags alkoholskador.

- Vi vill ha färre alkoholrelaterade trafikolyckor, våldsbrott och sjukdomar.
- Vi vill ha färre alkoholister, färre barn som växer upp med missbrukande föräldrar och färre anhöriga som lider.
- Vi vill dessutom minska alkoholens samhällskostnad och minska den ojämlikhet, ojämställdhet och orättvisa som alkoholen orsakar.

Alkoholpolitiken bärs upp av ett antal grundläggande principer, dessa principer är globala och har noggrant vetenskapligt studerats.

- Den första är att alkoholkonsumtion leder till alkoholskador. Det finns ingen helt riskfri alkoholkonsumtion.
- Den andra är att alkohol är ett samhällsproblem. Det är inte bara den som dricker alkohol som påverkas, utan samhället påverkas.
- Den tredje är att alkohol är en vara på en marknad. En vara som precis som andra varor påverkas av förutsättningarna på marknaden. Vill vi begränsa konsumtionen av alkohol är ett effektivt sätt att begränsa förutsättningarna på alkoholmarknaden.

En alkoholpolitik värd namnet måste därför på ett eller annat sätt utformas utifrån dessa principer.

Med det menas att varje förslag till alkoholpolitisk åtgärd ska prövas utifrån hur det påverkar alkoholskadorna. Förvärras eller ökar skadorna är det ingen bra åtgärd. Minskar skadorna är det däremot en bra åtgärd.

En betydande problem är de orimligt höga införselkvoter som gäller för personligt bruk. De var orsaken till Finlands sänkning av skatterna. De är anledningen till att vi i Sverige diskuterat nivån på skatten. En privatperson kan föra in 230 liter alkohol mellan t ex Tyskland och Sverige. Att radikalt sänka införselkvoterna är något som vår regering borde prioritera. Vi kan inte längre bara verka för generellt sänkta kvoter, vi måste själva driva och prioritera frågan.

Yrkande:

1. **att** Sverige i EU driver linjen att förändra och minska kvoterna för införsel av alkohol.
2. **att** Sverige i EU driver linjen att minimiskatterna på alkohol ska höjas.
3. **att** konstatera att kraven på skattesänkningar av alkohol inte längre äger aktualitet.

C61 Angående licensierad alkoholförsäljning

Lennart Jonsson, Upplands Väsby

Det finns idag en märklig situation beträffande försäljning, utskänkning och framställning av alkoholhaltiga drycker.

Försäljning av alkoholhaltiga drycker till privatpersoner, förutom de svagare produkter som finns i detaljhandeln, får idag bara ske i Systembolagets butiker. Utskänkning sker på, av berörd kontrollmyndighet, godkända restauranger. Tillverkning sker i företag som är godkända av kontrollmyndighet för framställan av alkoholhaltiga drycker.

Vem som helst kan idag, om har åldern inne, köpa av systembolaget utvalda produkter. Systembolaget har makten att idag bestämma vilka produkter som skall finnas till försäljning. Om någon vill marknadsföra och sälja importerade alkoholprodukter genom sin agentur så skall det, som jag har förstått det, gå igenom en lång process för att ev godkännas för försäljning genom systembolaget. Det går däremot att sälja och marknadsföra mot restauranger genom grossist som har tillstånd att leverera ut till restauranger.

På restaurangen kan därigenom gästen välja produkter från ett stort antal olika leverantörer. Valfriheten är därmed väldigt stor.

Ett litet företag som har egen tillverkning av alkoholdrycker och då naturligtvis är godkänd för tillverkning av, öl, vin eller starksprit möter idag ett stort motstånd att få ut sina produkter. Systembolaget vill inte ta in dessa med risk att det är en för liten produkt. Behovet av just denna produkt i butik kanske inte finns just nu. Vissa produkter kan dock köpas genom systembolagets beställningssortiment. Problemet består här i att, ni får gärna tillverka men ingen tänker sälja. Det finns entusiaster som lägger ner mycket tid och eget kapital på något som de tror på, och själva har möjlighet att köra ut till en liten krets restauranger som tror på produkten. I längden så orkar de inte utan lägger ner sin verksamhet.

Jag grundar mitt förslag på att eftersom restauranger får sälja alkohol över disk till personer som är över 18 år, fast det finns större brister i kontrollen vad gäller ålder och nykterhet än i systembolagets butiker. För mig är det därför en självklarhet att ett företag skall få sälja sina egna produkter i egen butik, men skall då också riskera att mista sin licens om företaget missköter sig.

Yrkande:

1. **att** ett företag som är godkänt för tillverkning av alkoholprodukter skall i en egen butik, licensierad av systembolaget eller ansvarig myndighet, med de regler och krav som ställs på systembolaget, få sälja sina egenproducerade varor i en butik i direkt anslutning till tillverkningslokalen.

C62 Drogtester*Liberala ungdomsförbundet*

En stramare rättspolitik är något som Folkpartiet Liberalerna har satsat på de senaste åren. Liberala ungdomsförbundets förbundsstyrelse anser att det många gånger gått för långt. I punkt 44 i det rättspolitiska programmet berörs drogtestar av ungdomar i skolan. Det är självfallet alltid allvarligt när individer brukar droger och problemet blir inte mindre för att dessa är omyndiga. Dock bör vi tänka på vem som har ansvar för barn och ungdomar. Vi anser att det primärt är föräldrarna som har ansvar för sina barn. Förslaget om att drogtesta elever betyder ett omyndigförklarande av föräldrar och ger skolan en roll vi inte anser att den ska ha.

Yrkande:

1. att därför bör landsmötet slå fast att partistyrelsen skall bortse från punkt 44 i det rättspolitiska handlingsprogrammet.

C63 Narkotikapåverkade bilförare*Barbro Westerholm, Stockholm, Christer Winbäck, Skövde, Lars Tysklind, Strömstad*

Narkotikaanvändning bland Sveriges befolkning är ett allvarligt problem inte minst bland ungdomar. Narkotikaanvändningen visar sig i allt högre grad i samband med bilkörning, dels vid poliskontroller, dels i olycksstatistiken. Polisens möjligheter att vid kontroller ertappa drogpåverkade förare är dock begränsade idag, främst av det skälet att inga sällningsinstrument är tillåtna när det gäller att fänga in drogpåverkade förare.

All bilkörning med förekomst av illegala droger i blodet är förbjudet och straffbart enligt Trafikbrottslagen 1951:649, 4§, 2 st. Polisens möjligheter att upptäcka – fatta misstanke om -narkotikapåverkan har visserligen förbättrats genom möjlighet till ögonundersökning men metoden har sina klara begränsningar. Den är i praktiken svår, ibland omöjlig, att använda utomhus vid vägkanten, speciellt vid skymning/mörker. Dessutom krävs en betydlig mängd narkotika i blodet för att de eftersökta symtomen ska visa sig och leda till blodprovstagning/lagföring. Vid skälig misstanke om narkotikapåverkan (den högre graden av misstanke) får polisen beordra blodprovstagning.

På samma sätt som utandningsprovet som sällningsinstrument blivit rutin vid kontroller av fordonsförare för alkohol borde polisen ges möjlighet att på ett enkelt sätt få använda sällningsinstrument för narkotika för att identifiera förekomst av narkotika. Sådana metoder med samma tillförlitlighetsgrad som sällningsinstrument för utandningsprov finns redan på marknaden. De används i flera europeiska länder och i USA. Provtagningen som består i att man stryker en liten pappersbit mot huden och på den fångar upp narkotikamolekyler innebär inte större ingrepp i den personliga integriteten än alkoholutandningsprov då dessutom ett aktivt deltagande krävs från den undersökte.

I Sverige förhindras användandet av sällningsinstrument för narkotikapåverkan av gällande lagstiftning eftersom metoden betraktas som kroppsbesiktning. En lagändring behöver därför införas innebärande att narkotikascreening med ovan nämnda metod jämföras med alkoholutandningsprov.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för att en lagändring införs innebärande att narkotikascreening utifrån ovanstående metod jämföras med alkoholutandningsprov.

C64 Drog- och alkoholförebyggande arbete bland ungdomar – föräldrautbildning*Folkpartiet liberalerna i Lidingö*

En viktig uppgift som socialtjänsten har är att förebygga missbruk bland barn och ungdomar. För att kunna klara av denna och andra angelägna uppgifter måste myndigheten dels få tillräckliga resurser, dels få de verktyg den behöver.

I valtider och budgetdebatter kan man ofta få intrycket av att allting är en fråga om ekonomiska resurser; om bara den offentligt finansierade verksamheten får tillräckligt med pengar kommer det inte längre att existera något missbruk, utanförskap eller mänskligt lidande. Självfallet är det inte så. Det sociala nätverket kan aldrig ersättas av socialtjänsten. Dessutom måste lagstiftningen möjliggöra för socialtjänsten att kunna agera på ett tidigt stadium och ett ändamålsenligt sätt.

När det gäller det alkohol- och drogförebyggande arbetet bland barn och ungdomar så är det föräldrarna som har huvudansvaret att se till att deras barn inte brukar alkohol eller andra droger. De föräldrar som av olika skäl inte kan ta detta ansvar måste få hjälp och stöttning i sina egna ansträngningar.

Hittills har fokus i det drogförebyggande arbetet i huvudsak legat på droginformation riktad till skolelever. I forskningsrapporter börjar dock föräldrarnas roll och möjligheten att arbeta drogförebyggande genom att stärka föräldrarna betonas, se bl.a. Larsson, S. Lilja, J (2003) Ungdomsliv, identitet, alkohol och droger, Statens Folkhälsoinstitut Rapport nr: 2003:10

I Lidingö kommun driver vi föräldrautbildningen "Aktiv Förälder", som i första hand vänder sig till föräldrar som har skolbarn i årskurs 7. Utbildningen är allmänpreventiv, vilket således innebär att de föräldrar som erbjuds kursen inte behöver ha barn som har ett känt alkohol – eller annat drogmissbruk. Föräldrarna inbjuds att tillsammans med personal från socialtjänsten, skolan och polisen vid ett antal tillfällen få information om förekomsten av olika droger och vilka synbara effekter nyttjandet av dessa uppvisar för att man så tidigt som möjligt skall kunna bedöma risken för att och upptäcka om ens barn använder droger. I utbildningen ingår även värderingsövningar och diskussioner om bl.a. gränssättning och frågan ungdomars tillgång till alkohol i

hemmet. Utbildningen möjliggör bildandet av olika föräldranätverk som även efter utbildningens slut kan förbli ett stöd för föräldrar.

Kursen har flera syften. Ett huvudsakligt syfte är att se till att ungdomars alkoholdebut skjuts upp så att de är över 18 år när de börjar dricka alkohol. Ett annat syfte är att förmå föräldrarna att bli mer aktiva i sina barns liv och att stärka föräldrarna i deras gränssättning och föräldraroll.

I folkpartiets handlingsprogram står det i dag att alla elever tidigt i grundskolan skall få förebyggande droginformation och att det därtill fordras föräldrainsatser m.m.

Den ANT-undervisning som bedrivs på många skolor i dag, dvs de tillfällen då elever får kunskap om alkohol, narkotika och tobak och de negativa effekter användningen av dessa medför, verkar inte ha en önskad allmänpreventiv effekt, utan tycks snarare ha motsatt effekt. Detta framgår av diverse forskningsrapporter som har publicerats av Statens folkhälsoinstitut. Visserligen nämns inte uttryckligen ANT-undervisningen i aktuellt stycke i folkpartiets handlingsprogram i och med att det där talas om ”förebyggande droginformation” till elever, men detta är sådan droginformation som ryms inom den skrivning som finns i handlingsprogrammet. Mot denna bakgrund och då vi saknar en tydligare skrivning om föräldraansvaret känner vi oss inte tillfreds med nuvarande formulering i handlingsprogrammet. Det krävs ett tydligare fokus på föräldrarna och deras möjlighet och skyldighet att vara ansvarstagande föräldrar i det fortsatta alkohol- och drog förebyggande arbetet bland barn och ungdomar.

Yrkande:

1. **att** fjärde stycket under rubriken ”Förebyggande insatser” i handlingsprogrammet får följande lydelse: ”Kampen mot narkotikan måste skärpas. Alla föräldrar till elever i skolan skall bli erbjudna föräldrautbildning i alkohol och andra droger. Den droginformation som i dag ges till elever måste kompletteras med andra insatser. Därtill fordras samarbete mellan föreningsliv och myndigheter för att begränsa tillgången på alkohol och droger bland ungdomar.”

C65 En liberalare alkoholpolitik

Folkpartiet liberalerna i Malmö

En liberal politik innebär att människor ska bestämma över sitt eget liv så mycket som möjligt. Politiker ska inte bestämma vad vuxna medborgare ska göra på sin fritid.

Inom den svenska alkoholpolitiken har dock frihetsaspekten ofta varit bortglömd. Det har helt enkelt varit för mycket detaljregleringar och förbud. Vi menar att detta är en del av den svenska politiska strukturen där politiker har skaffat sig för mycket makt på medborgarnas bekostnad.

Alkoholmissbruk är ett allvarligt problem. Personer som inte klarar av att hantera alkohol ska få allt stöd som är möjligt.

Att se till att alla har en bostad, att alla som kan jobba ska ha ett arbete samt att öka informationen till unga om alkohol är några viktiga delar i en liberal politik för att bekämpa alkoholmissbruk.

Det är dock viktigt att konstatera att en stor majoritet bland vuxna medborgare klarar av att bruka alkohol. De frihetsinskränkningar som även vi inser måste finnas ska vara begränsade och framför allt syfta till att skydda barn och ungdomar.

Monopol vid försäljning är principiellt fel. Privata butiker bör kunna få licens att sälja alkohol. Så fungerar det i de flesta länder i världen. Att låta privata butiker sälja alkohol är inte konstigare än att privata restauranger gör det. Butiker ska kunna förlora licensen om de inte följer alkohollagen precis som fallet är med restauranger idag.

Åldersgränsen för inköp av alkohol bör vara samma som myndighetsåldern, dvs 18 år.

Förutom att den svenska förbudspolitiken är oliberal så har den även medfört allt större praktiska problem. Smugglingen av öl, vin och sprit har ökat dramatiskt de senaste åren. Hembränningen är ett annat problem som ofta har ungdomar som kunder precis som när det gäller smuggelsprit. Systembolagens försäljning står nuförtiden endast för ca hälften av alkoholkonsumtionen i Sverige. Sverige måste därför sänka alkoholskatten för att motverka den illegala försäljningen.

Målen för en liberal alkoholpolitik ska vara:

- Att vuxna medborgare ska ha friheten att kunna hantera alkohol utan detaljregleringar.
- Att den minoritet bland vuxna som inte klarar detta ansvar ska få erforderligt stöd från samhället.
- Att minderåriga inte ska kunna köpa alkohol, varken legalt eller illegalt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att säga ja till alkoholförsäljning i licensierade privata butiker.
2. **att** landsmötet beslutar att säga ja till att åldersgränsen för inköp av alkohol i butiker ska vara 18 år.
3. **att** landsmötet beslutar att riksdagen bör sänka alkoholskatten i syfte att begränsa smuggling och hembränning.

C66 Lag om tvångsvård för gravida missbrukare

Solveig Hellquist, Sundsvall

Bakgrund

Varje år föds många barn i Sverige med skador som en följd av att modern missbrukar alkohol eller narkotika. Det är orimligt och inhumant att barn ska behöva födas med skador till följd av missbruk under graviditeten. Därför är det nödvändigt att kvinnan får vård tidigt under graviditeten för att det ofödda barnet inte ska födas med obotliga och livslånga skador.

Alkohol- och narkotikakonsumtionen har ökat inte minst bland unga kvinnor i Sverige. Varje år blir sannolikt tusentals missbrukande kvinnor gravida. Forskning från Huddinge sjukhus i Stockholm visar att ca 30 % av blivande mödrar fortsätter att dricka under graviditeten, och 17 % dricker i en omfattning som kan innebära risk för skador på fostret. Det väntade barnet riskerar därmed att få allvarliga skador. Myndigheterna har oftast få möjligheter att stoppa kvinnornas missbruk genom ett tvångsomhändertagande. Svensk lag tillåter inte detta.

Missbruk under graviditeten

Det finns exempel på fall där kvinnan inte kunnat sluta missbruka under graviditeten och där socialtjänsten ansökt om tvångsvård enligt lagen om vård av missbrukare (LVM) men där domstolen avslagit ansökan. Det går inte att ta hänsyn till ett ofött barn har varit länsrättens motivering. Det är endast kvinnans eget vårdbehov som rätten kan ta hänsyn till. Är kriterierna för tvångsvård inte uppfyllda kan det inte heller bli fråga om tvångsvård.

I Norge kan kvinnor som missbrukar under graviditeten dömas till tvångsvård. Resultatet därifrån visar att endast få omhändertaganden kommit till stånd. Lagen har däremot haft en preventiv inverkan. I Sverige kan LVM ej användas som skydd för barnet. Detta gör att barn varje år föds med skador av alkohol och narkotika på grund av moderns missbruk under graviditeten.

Då konsumtionen av alkohol och narkotika ökar tycks också fler gravida kvinnor ha en högre konsumtion än tidigare enligt en pågående studie på familjesociala avdelningen på Huddinge sjukhus. Studien visar att var tredje kvinna dricker alkohol under graviditeten och var tionde dricker en gång i veckan. Trots information konsumerar alltså kvinnor alkohol och narkotika under graviditeten.

Fosterskador av missbruk

Forskning både från Sverige och från en stor mängd andra länder visar att foster som utsätts för stora mängder alkohol och narkotika får omfattande hjärnskador. De skadade barnen får olika grader av utvecklingsstörningar, beteendestörningar och psykiska besvär. De har svåra koncentrationsstörningar, impulsstörning, perceptionsstörningar m.m. De visar tillväxthämningar redan som foster och växer också dåligt efter födelsen.

Under skoltiden visar sig svårigheterna speciellt tydligt och även som vuxna har de många kvarstående problem med svårigheter som att behålla jobb, psykiska besvär, eget missbruk och kriminalitet. Även studier där den gravida kvinnan konsumerat måttliga mängder alkohol under graviditeten visar på att barnet kan få mindre skador, lätt utvecklingsstörning, koncentrationsstörningar m.m. Flera av barnen visar klara abstinenssymtom redan vid förlösningen.

Tvångsvård

För att undvika att flera barn med fetala skador av alkohol och narkotika föds, är det nödvändigt att införa en lag om tvångsvård för gravida missbrukare i Sverige – detta framför allt då konsumtionen av både alkohol och narkotika och även vissa läkemedel ökar för kvinnor i fertil ålder. Den personal som jobbar med dessa kvinnor och deras väntade barn känner stor frustration. De kan inget göra utan bara konstatera att fostret troligen utsätts för skador om modern fortsätter sitt missbruk under graviditeten. I de fall modern inte samtycker till vård är tvångsvård därför det enda alternativet. Därigenom slipper barnet skadorna och modern slipper den livslånga skulden att ha alkoholskadat sitt barn.

Under slutet av 70-talet och början av 80-talet diskuterades en lag om tvångsvård, men någon sådan antogs ej. Argumenten var då bl.a. att det skulle vara kritiskt ur psykisk synvinkel att omhänderta en gravid kvinna. Den socialdemokratiska regeringen genom folkhälsominister Morgan Johansson har beslutat utreda erfarenheterna av tvångsvård för gravida missbrukare i Norge. Erfarenheterna från personal som arbetat under lång tid med dessa kvinnor samt erfarenheter från andra länder visar på att en sådan lag om tvångsvård har en stor preventiv effekt och kan vara nödvändig att använda i extrema fall. I övrigt räcker information och behandling för de kvinnor som vill medverka i en sådan.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att gravida kvinnor skall kunna underkastas tvångsvård för sitt missbruk i de fall de ej är motiverade till frivillig vård – i syfte att förebygga alkoholskador hos barnet.

C67 Samarbete och samlokalisering-missbruksvård

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

Huruvida vården av en missbrukande person lyckas eller inte, är beroende av många faktorer. Självklart spelar individuella förutsättningar en avgörande roll, men det är även viktigt att samhällets resurser samordnas på ett för individen gynnsamt sätt.

I Lidingö kommun finns sedan många år tillbaka en samlokalisering mellan socialtjänstens missbruksenhet och landstingets öppenvård. Socialtjänstens missbruksenhet finns på samma ställe som landstingspersonal. Denna samlokalisering har från alla parter upplevts som mycket positiv.

Det hör dock dessvärre till ovanligheten att verksamheter på detta sätt samlokaliseras. Vi tror att det vore bra om ett sådant samarbete och en sådan samlokalisering kunde förekomma i fler kommuner än i dag.

Yrkande:

1. att ett nytt stycke i handlingsprogrammet förs in under rubriken hälsa med följande lydelse:

”Kommuner och sjukvårdshuvudmän måste bli bättre på att samverka kring individer med missbruksproblem. För att underlätta vården av dessa individer kan samlokalisering mellan socialtjänsten och landstinget utgöra ett viktigt led.”

C68 Förbud för införsel av tobak i Sverige

Anita Boström, Halmstad

Förbud för införsel av tobak i Sverige

Yrkande:

1. att folkpartiet verkar för förbud för införsel av tobak i Sverige.

C69 Avbryt all sprututbytesverksamhet

Olov Lindquist, Södertälje

Vid förra landsmötet antogs ett program med namnet ”En liberal politik för äldreomsorg och sjukvård”. Programmet punkt 39 lyder på följande sätt:

”Sprututbyte

Den svenska narkotikapolitiken måste förbli restriktiv. Som komplement till andra åtgärder som folkpartiet föreslagit mot missbruket skall de sjukvårdshuvudmän som så önskar kunna införa sprututbytesprogram, för att skapa kontakt med Sveriges tyngsta missbrukare och förhindra spridningen av hiv/aids.”

Sprututbyte har varit ett försök i region Skåne. Jag anser att det är en självklarhet att alla missbrukare behöver vårt stöd och en god beroendevård för att bli av med sitt missbruk. Men sprututbyten kan inte anses vara ett sådant stöd. Metoden är inte vetenskapligt förankrad. Tvärtom har ju Socialstyrelsens utvärderingar av Skåneprojektet inte kunnat visa någon effekt på smittspridningen. Att dela ut verktyg för missbruk utan att veta att det gör någon nytta är allvarligt och måste avbrytas omgående. Jag anser att det i så fall är bättre att utöka den uppsökande verksamheten, men även behandlingen med metadon och subutex.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att stryka punkt 39 i programmet ”En liberal politik för äldreomsorg och sjukvård”.

PS-yttrande Alkohol, tobak och narkotika, motion C57-C69 samt C8 yrkande 9 och E1 yrkande 5

Motionerna

Motionerna C57 och C58 yrkar på att folkpartiet ska föra en fortsatt restriktiv alkoholpolitik. I C57 anförs det att folkpartiet ska uppmuntra alkoholfria alternativ, att Systembolaget ska kvarstå som monopol och att regeringen bör driva prispolitik på alkohol. **Motionerna C57, C58 och**

C59 tar upp svensk alkoholpolitik inom ramen för EU med meningen att folkpartiet ska verka för att EU tar alkoholfrågan på allvar och verkar för en socialt ansvarsfull alkoholpolitik. Folkpartiet bör i detta sammanhang verka för att varje land själv får bestämma regler för införsel av alkoholhaltiga drycker.

Motion C58 anför också att folkpartiet bör verka för skärpt skatt på alkohol och ett återinförande av strikta regler gällande alkoholreklam.

I **motion C59** anges att folkpartiet har ett dubbelgrepp vad gäller alkoholpolitik, dels verkar folkpartiet för restriktiva åtgärder, dels verkar man för sänkt skatt på alkohol. Motionen yrkar på ett borttagande av detta dubbelgrepp till förmån för en restriktiv alkoholpolitik.

Motion C60 förordar också att kraven på sänkningar av alkoholskatten inte längre ska vara aktuella utan att folkpartiet istället ska verka för höjda minimiskatter på alkohol inom EU samt sänka införselkvoterna.

I **motion C61** yrkas det på att ett företag som är godkänt för tillverkning av alkoholprodukter skall i en egen butik, licensierad av Systembolaget eller ansvarig myndighet, med de regler och krav som ställs på Systembolaget, få sälja sina egenproducerade varor i en butik i direkt anslutning till tillverkningslokalen.

Motion C62 yrkar på att punkt 44 om drogtest av ungdomar i skolan stryks i det sakpolitiska programmet om rättspolitik.

I **motion C63** anförs det att polisen borde ges möjlighet att på ett enkelt sätt få använda sållningsinstrument för narkotika för att identifiera förekomst av narkotika i samband med fordonsnyttjande. Motionen yrkar på att landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för att en lagändring införs innebärande att narkotikascreening jämföras med alkoholutandningsprov.

Motion C64 yrkar på en förändring i folkpartiets handlingsprogram så att man under stycket ”Förebyggande insatser” skriver: ”Kampen mot narkotikan måste skärpas. Alla föräldrar till elever i skolan skall bli erbjudna föräldrautbildning i alkohol och andra droger. Den droginformation som i dag ges till elever måste kompletteras med andra insatser. Därtill fordras samarbete mellan föreningsliv och myndigheter för att begränsa tillgången på alkohol och droger bland ungdomar.”

Motionären i **C65** förespråkar en liberalare alkoholpolitik och yrkar på att landsmötet beslutar att säga ja till alkoholförsäljning i licensierade privata butiker, att landsmötet beslutar att säga ja till att åldersgränsen för inköp av alkohol i butiker ska vara 18 år samt att landsmötet beslutar att riksdagen bör sänka alkoholskatten i syfte att begränsa smuggling och hembränning.

Motion C66 yrkar på att landsmötet beslutar att gravida kvinnor skall kunna underkastas tvångsvård för sitt missbruk i de fall de inte är motiverade till frivillig vård – i syfte att förebygga alkoholskador hos barnet.

Motionärerna i **C67** yrkar på att ett nytt stycke i handlingsprogrammet förs in under rubriken hälsa med följande lydelse: ”Kommuner och sjukvårdshuvudmän måste bli bättre på att samverka kring individer med missbruksproblem. För att underlätta vården av dessa individer kan samlokalisering mellan socialtjänsten och landstinget utgöra ett viktigt led.”

Motion C69 yrkar på ett förbud av införsel av tobak i Sverige.

Motionären i **motion C69** yrkar på att landsmötet beslutar att stryka punkt 39 i programmet ”En liberal politik för äldreomsorg och sjukvård” gällande att de kommuner som vill ska kunna införa sprutbytesprogram för missbrukare.

Motion C8 yrkande 9 föreslår att sprutor för missbruk ska få säljas till narkomaner.

Motion E1, yrkande 5, menar att landsmötet bör uttala sitt stöd för att arbetsmarknad, marknadsekonomi, sjukvård och sjukförsäkring skyddas genom en restriktiv alkoholpolitik. Motionens yrkande behandlas i detta avsnitt med anledningen av kopplingen till alkohol- och narkotikapolitiken.

Partistytelsen yttrande

Om individens självständighet är en målsättning för liberalismen – vad innebär den personliga friheten i fråga om droger som alkohol eller narkotika? För att individer ska kunna använda sina friheter krävs att de inte befinner sig i en beroendeställning. Narkotika och alkohol kan skapa beroendeförhållanden för individen. Dessutom drabbas åtskilliga andra personer av konsekvenserna av alkohol- och narkotikamissbruk. Därför finns det skäl att på ett principiellt plan understryka att om alla människors intressen ska beaktas och behandlas med samma hänsyn och respekt krävs det att staten inskränker och förbjuder tillgången till olika droger. En tillåtande politik på dessa områden skapar beroendeförhållanden som snärjer individerna och drabbar tredje person.

Marknadsekonomi och näringsfrihet är grundläggande liberala utgångspunkter och ska endast inskränkas om det föreligger ett tydligt skyddsintresse. Varje ingrepp måste kunna motiveras. Det finns goda skäl att med statlig reglering och styrning försöka att minska bruket och motverka missbruk av alkohol, tobak, och vissa läkemedel. Inte bara den som konsumerar utan också familjemedlemmar, andra anhöriga, vänner och arbetskamrater kan drabbas genom missbruket. Därtill kommer en stor kostnad för samhället. Här blir då målet att förebygga att konsumenterna utvecklar beroende, liksom att förebygga att de ådrar sig akuta skador.

När dessa mål prioriteras, blir marknadsekonomi, med konkurrens och privat vinstintresse som dynamiska drivkrafter, olämpliga medel, som leder bort från de politiska målen. Det är därför ingen slump att den svenska alkoholpolitiken har utvecklats och stötts av den socialliberala rörelsen, med den liberala politikern Ivan Bratt som en av de främsta tänkarna och skaparna.

Detta är den ideologiska grunden för folkpartiets restriktiva politik mot droger. Partistytelsen finner ingen anledning att förändra denna linje inom folkpartiet. Alla alkoholhaltiga drycker är inte likadana. Därför kan det behövas olika restriktioner på olika drycker. Alkoläsk är något som marknadsförs och nyttjas främst av unga flickor, den grupp som tar störst skada av för stor alkoholkonsumtion. **Partistytelsen föreslår därför att motion C57 anses besvarad och motion C58, yrkande 1-5 tillstyrks.**

Sverige har historiskt sett haft en hög beskattning på alkohol som ett led i arbetet att minska konsumtionen. I ett internationellt perspektiv har denna strategi varit framgångsrik. Folkpartiet anser att höga alkoholskatter varit och är ett viktigt redskap för att minska konsumtionen, men i och med Sveriges medlemskap i EU har kraften i prisinstrumentet minskat. Införseln från andra EU-länder är i princip fri och prisnivån i närliggande länder har varit väsentligt lägre än i Sverige. Det har lett till att totalkonsumtionen av alkohol ökat i Sverige och att tillgängligheten till alkohol för unga blivit större. Den omfattande illegala försäljningen till unga är ett stort problem. Folkpartiet har lagt fram ett antal förslag i riksdagen i syfte att motverka den ökande kriminella hanteringen av alkohol.

Inom flera EU-länder och inom ramen för EU-samarbetet finns en ökande medvetenhet om problem kopplade till hög alkoholkonsumtion. Ett exempel är att det finns intresse av att utnyttja skatteinstrumentet i syfte att begränsa alkoholkonsumtionen. Folkpartiet välkomnar den utvecklingen och driver frågan att införelsereglererna för alkohol ska skärpas. Vår uppfattning är att detta är de mest effektiva vägarna att minska alkoholkonsumtionen i Sverige och resten av EU. Därmed menar vi att behovet av att sänka de svenska alkoholskatterna inte är lika påtaglig. Samtidigt måste vi följa situationen i vår omvärld nära och vara beredda att justera den svenska skattenivån om inte den utveckling vi nu ser får de positiva effekter som vi hoppas på. **Partistytelsen yrkar därför avslag på motion C59.**

Folkpartiet driver i partimotioner som t.ex. 2005/06:fp1237 redan linjen att införselkvoterna inom EU ska minska och att alla länder själva ska få bestämma vilka kvoter som ska gälla. Likaså driver vi att minimiskatterna på alkohol inom EU ska höjas. **Partistytelsen anser därmed motion C60 besvarad.**

När det gäller frågan om utskänkningstillstånd som tillåter alkoholservering sent på natten, som berörs i **motion C58, yrkande 6**, menar partistytelsen att den relativa uppmjukning som har skett det senaste decenniet i det stora hela trots allt

genomförts på ett ansvarsfullt och balanserat sätt. Erfarenheten visar att om restriktiviteten är för stor, ökar istället problemet med svartklubbar som förutom att bidra till okontrollerad alkoholkonsumtion också ökar kriminaliteten i samhället. När ett mindre antal krogar i Stockholms innerstad gavs utsträckta serveringstillstånd samtidigt som polisinsatserna mot svartkrogarna ökade försvann detta problem. Den större generositeten med sena utskänkningsstillstånd förutsätter att övervakning, kontroll och polisiära resurser anpassas. En del erfarenheter av försök med krogar som har öppettill till vad som närmast är att betrakta som tidig morgon, visar att det är problematiskt från samhällets sida att gå alltför långt utan erforderlig uppföljning och utvärdering. En närmare bedömning av varje fall måste göras. Risken för våld, skadegörelse, störningar för kringboende och nedskräpning får inte tillåtas öka. Den krogägare som inte kan hantera situationen på ett tillfredsställande sätt och upprätthålla alkohollagens krav bör omedelbart mista tillståndet. Partistyrelsen menar dock inte att det finns tillräckligt skäl att helt avvisa tanken på utsträckta utskänkningstillstånd, så länge skötseln är tillräckligt från krogägarens sida och kontrollerna tillfredsställande.

I längden handlar frågan också om den folkliga acceptansen för den restriktiva alkoholpolitiken. Samhället har förändrats i den riktningen att fler och fler förväntar sig en möjlighet att under socialt kontrollerade former kunna dricka alkohol även nattetid och en avvägning mellan detta intresse och behovet av restriktivitet måste kunna göras på ett sådant sätt att man når en rimlig kompromiss. **Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att motion C58, yrkande 6, avslås.**

Folkpartiet är för en restriktiv alkoholpolitik som vill behålla Systembolaget som monopol för försäljning av alkoholhaltiga drycker för privat bruk. Partistyrelsen anser inte att det är förenligt med den politiken att låta tillverkare öppna egna butiker i anslutning till tillverkningsplatsen. Detta skulle innebära en uppluckring av den nödvändiga kontroll av alkoholkonsumtionen som vi måste ha för att garantera folkhälsan. **Partistyrelsen yrkar avslag på motion C61.**

Det ovanstående visar även att partistyrelsen delar uppfattningen som förs fram i **motion E1, yrkande 5, och föreslår därför att yrkandet bifalls.**

Vid misstankar om drogmissbruk hos barn och ungdomar måste samhället ingripa omedelbart. Att inte tillåta drogtester i skolan vore en björntjänst mot de ungdomar som ytterst riskerar sina liv. Hur ska vuxna kring ett barn som börjat använda droger kunna hjälpa barnet om de inte ens känner till missbruket? PS ser drogtester är ett viktigt redskap för att hjälpa ungdomar bort från missbruk. Testerna ska bygga på samförstånd mellan skolan, föräldrar och elever. **Partistyrelsen föreslår att motion C62 avslås.**

Polisen bör få det lättare att kontrollera om bilförare är narkotikapåverkade. **Partistyrelsen instämmer med motionären och tillstyrker motion C63.**

Förebyggande verksamhet för att förhindra att ungdomar hamnar i missbruk och drogberoende är sannerligen något som inte kan stanna vid en enstaka informationsdag i skolan. Partistyrelsen instämmer med motionärerna i **C64** och förordar en större samverkan mellan föräldrar, frivilligorganisationer och myndigheter för att på ett långsiktigt sätt förebygga missbruk bland ungdomar. Landsmötet bör dock inte ändra det handlingspolitiska programmet. **Partistyrelsen anser därmed motion C64 besvarad.**

Partistyrelsen yrkar avslag på motion C65. Folkpartiet står för en restriktiv alkohol- och narkotikapolitik. Vår politik innebär ett dubbelt grepp. Å ena sidan kan vi tvingas sänka alkoholskatterna. Mer än hälften av spriten tar nu andra vägar än via Systembolaget, vilket innebär att vi har förlorat möjligheterna till ålderskontroll. Å andra sidan måste vi försöka undvika att lägre skatt leder till ökad konsumtion och ökade skador, genom andra restriktiva åtgärder som bland annat minskar risken för att ungdomar och gravida kvinnor dricker, och håller trafik och arbetsplatser alkoholfria. Vi behöver också bättre och mer intensiv information om alkoholens skadeverkningar och kraftigt upprustad missbrukarvård.

Barnets bästa måste alltid stå i centrum. Det är därför vi har lagar och regler som möjliggör omhändertagande av barn som far illa. En person som är gravid, och har intentionen att föda sitt barn, men som är fast i ett drog- eller alkoholmissbruk och därmed inte av egen fri vilja kan bryta det bör därför kunna läggas in på tvångsvård. Detta i syfte att barnet inte ska få några men av mammans missbruk som kommer till uttryck efter födseln. **Partistyrelsen ansluter sig till förslaget i motion C66** med tillägget att det även skall gälla för droger och inte endast för alkohol. **Detta bör landsmötet uttala som sin mening.**

Partistyrelsen håller med motionärerna i **C67** om att vikten av att samhällets resurser samordnas på ett för individen gynnsamt sätt. Samlokalisering mellan socialtjänst och landstinget kan här utgöra en viktig del. Landsmötet bör dock inte ändra i handlingsprogrammen från tidigare landsmöte. **Partistyrelsen anser att motion C67 ska anses besvarad.**

Tobakens faror för hälsan är väl dokumenterad och folkpartiets politik går ut på att minska användningen av tobaksprodukter i syfte att förbättra folkhälsan. Detta görs genom åldersgräns på tobaksprodukter, information och genom en restriktiv reklampolitik. Det är också viktigt att staten kan ha kontroll över tobakskonsumtionen i Sverige. Polisens och de andra brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att hindra organiserad alkohol-, narkotika- och tobakssmuggling samt försäljning av sådana varor måste stärkas. Folkpartiet vill därför att polisen ska kunna använda bevisprovokation som metod i bekämpningen av smuggling. **Partistyrelsen anser dock inte att införsel av tobak ska förbjudas i Sverige och yrkar avslag på motion C68.**

Partistyrelsen yrkar avslag på motion C69. Landsmötet bör inte ändra i handlingsprogrammen. Föregående

landsmöten har haft ingående debatter i frågan. Sprututbytesprogram är tillåtna enligt svensk lag. Däremot anser inte partistyrelsen att det ska vara tillåtet att sälja sprutor för narkotikamissbruk, som föreslås i **motion C8 yrkande 9**. Sprututbytesprogrammen bygger på att den som missbrukar i samband med sprutbytet ska komma in i någon form av vård. **Partistyrelsen föreslår att motion C8, yrkande 9, avslås.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion C57 anses besvarad**
2. **att motion C58, yrkande 1-5, bifalls**
3. **att motion C58 yrkande 6 avslås**
4. **att motion C59 avslås**
5. **att motion C60 anses besvarad**
6. **att motion C61 avslås**
7. **att motion E1, yrkande 5, bifalls**
8. **att motion C62 avslås**
9. **att motion C63 bifalls**
10. **att motion C64 anses besvarad**
11. **att motion C65 avslås**
12. **att motion C66 anses besvarad**
13. **att landsmötet beslutar att uttala som sin mening:**
”Gravida kvinnor skall kunna underkastas tvångsvård för sitt missbruk i de fall de inte är motiverade till frivillig vård – i syfte att förebygga drog- och alkoholskador hos barnet”
14. **att motion C67 anses besvarad**
15. **att motion C68 avslås**
16. **att motion C69 avslås**
17. **att motion C8 yrkande 9 avslås**

Reservation 2

Birgitta Rydberg, Ann-Catherine André

Vi reserverar oss mot yttrandet angående motion C69 och anser att partistyrrelsens yttrande borde lytt enligt följande: ”Nya sprutbytesprogram bör inte starta i Sverige. Vetenskapligt stöd saknas för att sprutbyten i sig förhindrar HIV-smitta. Enligt lagstiftning och enligt tidigare landsmötesbeslut ska beslut fattas i berört landsting. Om sprutbyten införs finns risk att det blir svårare att arbeta med mål att bekämpa narkotikamissbruket. Narkotikarelaterad dödlighet är högre i Skåne som har sprutbyten än i Stockholm och Göteborg som inte har sprutbyten. Det finns också en risk att missbrukare med annat missbruk rekryteras in i injektionsmissbruk. Projekten i Skåne bör följas med noggrannhet men inte förbjudas. **Motion C69 anses härmed besvarad.**”

Spelfrågor

Motioner C70 – C75

C70 Avskaffa spelmonopolet

Mathias Lindow, Österskär

Det råder inga tvivel om att det idag råder en monopolliknande situation på den svenska spelmarknaden genom att staten via Svenska Spel och ATG är den helt dominerande aktören. Försvarare av dagens modell brukar ofta måla upp alternativet som ett skräckliknande tillstånd där full anarki råder. Men så ser inte valet ut och det kan andra europeiska länder intyga. Det är dags att lämna den i det närmaste oreglerade monopolmarknad som hållits uppe av socialdemokratin och istället skapa en hård och tydligt reglerad, men konkurrensutsatt marknad, i enlighet med EG-rätten. Tydliga regler och konkurrens skulle ge såväl bättre speltjänster som ett starkare skydd för konsumenter och mot sociala risker. Dessutom måste en ny spelmodell också ta idrottsrörelsens, andra folkrörelers och hästsportens behov av finansiering på allvar, liksom skyddet mot ekonomisk brottslighet, och de offentliga finansernas intäktssida.

Det starkaste skälet till att modernisera den svenska spellagstiftningen ligger i de gemenskapsrättsliga regler samt den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen på spelmarknaden. Det handlar å ena sidan om att modernisera och anpassa spelmarknaden till dagens samhälle samtidigt som de sociala skyddsintressena kan tas på större allvar än idag. Detta kan vi enbart göra genom att renodla statens roll som lagstiftare. Som det ser ut idag är staten både lagstiftare, övervakare och aktör vilket i sin tur har lett till att staten gett sig själv allt större och bättre möjligheter att öka marknadsföring, omsättning och vinst, på bekostnad av de sociala skyddsintressena.

Marknadsföringen från spelbolag, främst Svenska Spel och ATG, är mycket aggressiv, framförallt i samband med statens frekventa introduceranden av nya spelformer och deras ständiga expansion av spel och lotteritillgängligheten. Vid en internationell jämförelse framstår mycket av den marknadsföring som staten genom sina bolag bedriver som oetisk. Det visar sig även att stora delar av den vore olaglig i många av de länder där man valt att ha en reglerad men konkurrensutsatt marknad, till exempel i Storbritannien. Regeringsrätten har kallat det för ”en stundom aggressiv marknadsföring”.

Idag satsar staten, genom sina bolag, nästan 30 gånger mer på att marknadsföra spelande än de väljer att satsa på att bekämpa spelberoende. Att minimera riskerna för spelberoende är i första hand en fråga om skydd för utsatta människor. Men det är också avgörande för marknadens och de enskilda bolagens långsiktiga trovärdighet. Att minderåriga idag spelar bort sina egna, och ibland familjens, pengar på statliga Svenska Spels Jack Vegas-maskiner är en mänsklig tragedi. Det skadar inte bara Svenska Spel och hela branschens trovärdighet. Det är också barockt att Svenska Spel konsekvent och strategiskt placerat ut fler Jack Vegas-maskiner i områden med fler sociala problem och låga

inkomster än i de områden där förhållandet är omvänt. Det är även känt att dessa maskiner har ett särskilt ansvar för de problem vi ser med spelberoende runt om i samhället. Denna strategi är särskilt påtaglig i storstäderna och symboliseras med all önskvärd tydlighet i att man placerat 52 Jack Vegas-maskiner i den socialt belastade kommunen Botkyrka samtidigt som det inte står en enda i till exempel Danderyd.

Yrkande:

1. **att** införa ett licenssystem som uppfyller EG-rättens krav genom att stå öppet för företag verksamma i Sverige eller något annat EU- eller EES-land.
2. **att** Lotteriinspektionen får en mer självständig ställning för att övervaka spelföretagens verksamhet och ansvara för licensgivning.
3. **att** en särskild avgift eller skatt för alla bolag som får licens införs som ger samma eller högre intäktsnivå som nuvarande monopolsystemet bidrar med till de verksamheter som idag tilldelas medel den vägen.
4. **att** nya regler för marknadsföring och tillgänglighet införs för att bättre än idag skydda unga och andra riskgrupper.

C71 Ny liberal spelpolitik räddar en ohållbar spelmarknad

Camilla Lindberg, Borlänge, Solveig Hellquist, Sundsvall, Nina Larsson, Karlstad, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Agneta Berliner, Västerås

Efter många års debatt om den svenska spelmarknaden är det dags för en reell förändring. Nuvarande situationen med reglerade spelmarknaden, statliga ägandet av Svenska Spel och kontrollen över ATG, Lotteriinspektionens beroendeställning till finansdepartementet, bristerna i den offentliga upphandlingen, en spelberoende idrottsrörelse, Socialdemokraternas tombolafinansiering och ett växande spelmissbruk bland medborgare är ohållbar.

Det rådet inga tvivel om att staten med 8 produktområden, närmare 40 spel, 6 385 ombud, 2 190 restauranger, 4 kasinon, 93 bingoapparater och barndistribution av triss är Svenska spel har ett spelmonopol utan jämförelse. Målet för svenska regeringens spelpolitik har varit ett s k socialt skyddshänsyn men i verkligheten kommer den spelmarknad som finns utanför monopoliet inte i närheten av den nivå som en av världens mest aggressiva annonsörer bygger hela sin marknadsdominans på, och där en mycket liten del av vinsten går till det enda legala syftet med monopoliet, det socialpolitiska. Allt fler medborgare dras in i ett spelberoende och skulder som får ödesdigra konsekvenser för dem och deras familjer samt kostar samhället stora summor. Sverige har idag en marknadsdominans som hotar att implodera, inte minst EG-rättsligt, om inte monopoliet bryts upp och konsumenten ges möjlighet att köpa reglerade speltjänster till rätt pris med valfri distribution.

Om vi i folkpartiet vill ha en fungerande spelmarknad krävs en radikalt ändrad lagstiftningsmodell som även innebär ett avvecklande av statens monopol. Dagens förhistoriska

ägaruppdelning fungerar varken ur en etisk, ideologisk, marknadsmässig – eller teknisk utveckling i samhället och på spelmarknaden. Folkpartiet bör verka för en reglerad marknad med sund konkurrens, tydliga regler samt mål och krav som kan ge ett fungerande skydd för konsumenterna.

Den ohållbara situationen på spelmarknaden skulle i stora delar lösas av ett licenssystem där tydliga och hårda krav ställs på licenstagaren. Så långt som möjligt bör alla aktörer på den svenska marknaden lyda under samma regelsystem. Det viktigaste är att villkoren för licenserna efterföljs därav något hinder mot kommersiella anordnare inte ställs upp. Det här skulle innebära att vi får den faktiska spelmarknaden reglerad, till skillnad från vad den är idag, samt får en EG-rättslig sanktion som bejaktar syftet med den inre marknaden.

Avkastningen skall beskattas i Sverige genom den normala bolagsskatten, men även en väl fungerande punktskatt, spelskatt, bör övervägas och medel från spelverksamheten kan därmed komma allmännyttan till godo också i fortsättningen. Vi tror även på tydliga socialpolitiska krav på alla aktörer på den svenska spelmarknaden så att spelbolagen tvingas ta konsekvenserna av ett överdrivet spelande. Vi i Folkpartiet värnar också om folkrörelserna och är måna om att deras finansiering inte försämras med en ny spellagstiftning. De ska även fortsättningsvis både agera aktivt på spelmarknaden och dra ekonomisk nytta av framtida svenska skatteintäkter.

Gör vi inget nu rinner tiden även på ut för den nuvarande svenska regleringen därför att den inte är förenlig med EG-rätten. Vår sittande allians var en hårsman från ett totalt nederlag och ifrågasättande av kommissionen nu i mars. Enligt Rom-fördraget, inte minst § 43 och 49 och senare direktiv är monopoliet inte försvarbart, och ifrågasätter att staten ger sig själv större möjligheter för marknadsföring, omsättning och olaglig vinst. Det visar de senaste årens utveckling i EG-domstolen men kända domar som Zenatti, Lindman, Gambelli och nu senast Placanica till stöd för en reformering av spelmarknaderna runt om i Europa.

Det är dags för Sverige att få fungerande spelmarknad med konkurrens som gynnar konsumenterna inom ramen av en reglering. Denna skall garanteras genom statlig och autonom tillsyn vad gäller konsumentskydd samt övervakning av industrin. Dessutom, det viktigaste, måste vi få tydliga sociala krav och ett verkligt ansvarstagande som kan garantera de människor som riskerar att råka illa ut eller är i spelberoende ett rättmätigt, värdigt skydd och vård.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ställer sig bakom och verkar drivande för ett licenssystem med tydliga krav och regler som dessutom uppfyller EG rättens krav genom att stå öppet för företag verksamma i Sverige eller något annat EU- EES land.

2. **att** folkpartiet ställer sig bakom och verkar drivande en omstrukturering av Lotteriinspektionen mot en reglerande myndighet som kan hantera licensansökningar samt sköta övervakningen av licensernas efterlevnad.
3. **att** folkpartiet verkar drivande för en utredning av statens ägande av Svenska Spel och närvaro i ATGs styrelse.
4. **att** folkpartiet ställer sig bakom och verkar drivande för att marknadsföring av spel skall regleras av marknadsföringslagen och att särskilda regler instiftas kring just spel för att särskilt skydda unga och andra riskgrupper.
5. **att** folkpartiet verkar drivande för att frågan om spelberoende, både avseende preventivt, förebyggande och vård inriktat arbete, bör ingå under socialtjänstlagen.
6. **att** folkpartiet verkar drivande för att folkrörelserna garanteras lika mycket stöd som idag samt att vissa delar av Svenska Spels verksamhet lämnas över till folkrörelserna.

C72 Sverige behöver en ny spelpolitik

Folkpartiet liberalerna i Dalarna

Den nuvarande regleringen av den svenska spelmarknaden, det statliga företagandet i Svenska Spel, finansieringen av idrottsrörelsen och problematiken kring spelmissbruk är frågor som är högst aktuella.

Att påstå att Sverige har monopol inom spelområdet är en sanning med modifikation, i dagsläget kan du spela på flertalet utländska aktörer minst lika enkelt som hos Svenska Spel, problemet är dock att skatteintäkterna för detta försvinner utomlands. Ett annat dilemma är att det inte finns någon tillsynsinstans för dessa bolag, då de egentligen inte finns.

Den svenska regleringen är ifrågasatt och är under prövning av EU. Skulle lagstiftningen bli underkänd riskerar därför Sverige att under en period få en helt oreglerad marknad. Jag tror i stället på att öppna upp för en reglerad och kontrollerad marknad redan nu.

Sverige behöver en fungerande spelmarknad med konkurrens som gynnar konsumenterna inom ramen av en reglering som garanterar statlig tillsyn vad gäller konsumentskydd och ett socialt ansvarstagande.

Yrkande:

1. **att** avskaffa det svenska monopolet och öppnar upp för en reglerad och kontrollerad marknad med hjälp av licenser.
2. **att** allas hjälp mot spelberoende ska skrivas in i socialtjänstlagen.
3. **att** tillståndsgivning ska för att undvika av otillbörligt gynnande av egna eller närstående lotterier inte handläggas av regeringen utan av en myndighet.

C73 Spelmissbruk i Socialtjänstlagen

Ragnhild Källberg, Västerås, Anne-Lie Lindström, Västerås

Spelberoende och spelmissbruk är ett växande problem i vårt samhälle. Enligt en flera år gammal undersökning var närmare 130 000 spelmissbrukare och av dessa kunde ca 40 000 betecknas som spelberoende. Idag är med säkerhet siffrorna högre.

Spelmissbruk är att klassa som ett folkhälsoproblem. Att vara spelberoende betyder att man inte längre kan kontrollera sin lust att spela. Spelandet påverkar hela den beroendes liv – familj, socialt umgänge, ekonomi och arbete. Tillvaron domineras helt av spelandet och den som är spelberoende löper stor risk att hamna i brottslighet för att få fram pengar till sitt fortsatta spelande.

Spelberoende är ett allvarligt beroendetillstånd som har likheter med alkohol- och narkotikaberoende. Men i Socialtjänstlagen står ingenting om spelmissbruk – trots att det ger lika allvarliga konsekvenser som alkohol- och narkotikamissbruk. Det finns dock i ett förarbete följande text: ”Den vård och behandling som närmast avses är sådan som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde, d v s framförallt behandling för missbruk av alkohol, narkotika och liknande. Men även behandling för spelmissbruk kan i vissa fall vara en insats som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde.”

För att ge de som redan är spelberoende likvärdiga förutsättningar till stöd och hjälp och för att tydliggöra kommunernas ansvar att förebygga och motverka spelberoende, anser vi att spelmissbruk ska tas med i Socialtjänstlagen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet anser att Socialtjänstlagen ändras så att spelmissbruk likställs med missbruk av alkohol.

C74 Samhällets ansvar för spelpolitiken och dess följder

Linnéa Darell, Vikingstad

Spelbranschen växer. Omsättningen idag beräknas till drygt 36 mdr kronor. Störst aktör är det statliga företaget Svenska Spel. I takt med denna utveckling ökar risken för att fler personer utvecklar ett spelberoende med alla de negativa sociala konsekvenser, som vi vet blir följden. Den spelform som har störst omsättning är Jack och Miss Vegas, som båda drivs av Svenska Spel I Svenska Spels årsredovisning för 2006 kan man läsa att dessa spel ”återhämtade sig” efter en tidigare nedgång. Det är svårt att instämma i företagets positiva beskrivning, när man vet att dessa spel är de som lockar flest ungdomar.

I januari 2006 lämnades utredningen ”Spel i en föränderlig värld” till den dåvarande s-regeringen. Av olika skäl gav denna utredning inte särskilt många svar på de frågor den

satts att utreda. Utredningen lär nu vara under beredning i det nya regeringskansliet enligt uppgift från finansminister Anders Borg i svar på en skriftlig riksdagsfråga i oktober 2006.

Under tiden ökar problemen ute i samhället kring spelberoendet. Resurserna till såväl förebyggande arbete, vård och behandling av redan beroende som forskning på området är starkt begränsade. Svenska Spels vinst 2006 uppgår enligt årsredovisningen till 4 807 mkr varav 3 437 mkr går direkt in i statskassan. I statsbudgeten för innevarande år budgeteras 28 mkr! Därutöver konstaterar regeringen att den följer utvecklingen på spelmarknaden och avser att återkomma i frågan. Också riksdagens socialutskott tycks nöjt. Man skriver att ”den av regeringen föreslagna medelsanvisningen är väl avvägd”.

Jag antar att både utskottet och regeringen menar att höjningen av grundbeloppet från 4 mkr till 28 mkr är det som är väl avvägt. Men den tidigare regeringen har ju faktiskt anslagit mer än grundbeloppet de senaste åren. Under 2006 utgavs exempelvis 29 mkr.

Det kan naturligtvis vara svårt att veta vad som är ”rätt” belopp. En viss vägledning ges i den ovan nämnda utredningen och i Folkhälsoinstitutets rapport från 2003 ”Förslag till handlingsprogram för att motverka spelberoende”. En kostnadsuppskattning anger 40-50 mkr per år fördelat med en tredjedel vardera till vård och behandling, förebyggande insatser och forskning. Om denna kostnadsberäkning kan förväntas utgöra en måttstock så behöver statens anslag nästan fördubblas jämfört med idag. Något, som med tanke på att statens intäkter från spelbranschen är mångdubbelt större, borde vara fullt möjligt. Dessutom skulle dessa kostnader på sikt återbetalas genom färre behov av vård- och behandlingsinsatser samt andra sociala åtgärder, som idag belastar kommunernas socialbudgetar. Till detta kommer de rent mänskliga aspekterna med färre kraschade familjeekonomier och färre kriminellt belastade ungdomar.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att en avsevärt större andel än idag ska avsättas av statens vinst från spelverksamhet till förebyggande insatser, vård och behandling av spelberoende samt till forskning.
2. **att** landsmötet uttalar att regeringen skyndsamt återkommer i frågan kring utformningen av den framtida spel- och lotteripolitiken.

C75 Offensiv mot spelberoende

Lars Åhman, Skellefteå, Håkan Lindh, Skellefteå, Kurt Karlsson, Byske, Inger Andersson-Öberg, Skellefteå

Spelande och Internet är en stor källa till glädje. Till spänning. Till information. Till kontakter med andra. Men för riktigt alla handlar det inte om glädje. För en del har det blivit ett beroende.

När vi idag pratar ”beroende” handlar det framför allt om kemiskt beroende i form av tobaks-, alkohol- och narkotikamissbruk. I vårt moderna samhälle drabbas allt fler lika hårt av olika icke-kemiska beroenden. Det kan t ex handla om spelberoende.

En enkätundersökning gjord 1997-98 talar om att omkring en halv procent av befolkningen i åldrarna 15-74 år har svåra problem med sitt spelande, d v s cirka 25 000 personer. Ytterligare knappt 1,5 procent eller cirka 90 000 har svårt att kontrollera sitt spelande och är i riskzonen.

Under de gångna åren har dock problemet spelberoende ökat. Till intäkt för detta kan nämnas ytterligare två uppgifter från Folkhälsoinstitutets hemsida:

- I ett yttrande från april 2005 pekar Statens folkhälsoinstitut på att nätpoker och andra spel om pengar på Internet ökar risken för problematiskt spelande. Spelen är lättillgängliga, snabba och anonyma. Spel på Internet lockar främst unga personer. Huvuddelen av pokerspelarna är yngre än 25 år, samtliga är män och många har inte spelat andra spel regelbundet tidigare.
- Stödlinjens för spelberoende (020-81 91 00), administrerad av Spelinstitutet och finansieras av Statens folkhälsoinstitut, statistik visar också att antalet inkommande samtal under år 2004 ökat kraftigt, varav ett växande antal från unga som anger poker på Internet som ett problemspel. När fel- och busringningar sällats bort kvarstår att antalet stödsamtal har ökat med 96 procent och att antalet informationssamtal har ökat med 150 procent.

Dessutom skriver Thomas Nilsson i sin bok Jakten på jackpot från 2002 att två procent av Sveriges befolkning är beroende av spel om pengar, d v s lika stor andel som är beroende av narkotika.

Spelberoende är ett missbruk med svåra följdverkningar. En spelberoende ägnar sin mesta tid och energi till att tänka på spel eller hur den ska få pengar till spelet. Någon omsorg om familj och vänner hinns knappast med. De ekonomiska förluster som blir följden riskerar leda till lån som inte återbetalas, att man hamnar i händerna på ”lånehajar” eller tvingas in i kriminalitet, samtidigt som härvor av lögn gör att spelaren riskerar att förlora sitt sociala nätverk. De riskerar även att missköta studier och arbete. Många lider av svåra skuld- och skamkänslor samt en psykologiska press som i en del fall leder till självmord.

En telefonundersökning av Vårdförbundet, presenterad i DN 20050707, visar att personer med beroende har svårt att få hjälp och stöd av kommunerna. Vårdförbundet pekar också på vikten av ökat samarbete mellan kommuner och landsting för att förebygga ohälsa.

I socialtjänstlagen står att kommunen ska arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra

beroendeframkallande medel. Kommunen ska aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och den vård som den behöver för att komma ifrån missbruket.

Enligt vår mening bör spel likställas med alkohol och droger. Spelberoende är ett växande samhällsproblem. Någon särskild strategi mot det växande spelberoendet finns dock sällan ute i kommuner och landsting. Knappast heller något om den psykiatriska hjälp som kan behövas, eller om ”ekonomisk förmedling av egna medel” och annat bistånd socialförvaltningen kan hjälpa till med.

Ett närliggande problem är s k Internetberoende. För att klassas som ett folkhälsoproblem måste minst en procent (ca 90 000 personer) av svenska folket lida av det. Hur det ser ut med Internetberoendet i riket är svårt att få någon uppfattning om, eftersom att forskningen varit minimal. En studie från Umeå universitet (Edin, Mikael; Internetberoende – ett nytt folkhälsoproblem? Examensarbete Beteendevetenskapliga programmet 20p, vt 2004. Umeå universitet) visar dock att i gruppen ungdomar mellan 14 och 19 år är 3 % Internetberoende, medan 10 % befinner sig i riskzonen. Framförallt handlar det om pojkar på högstadiet, där hela 25 % sitter 5 timmar eller mer av sin fritid varje dag vid datorn.

Yrkande:

Med anledning av ovan yrkar vi att landsmötet beslutar att folkpartiet på alla nivåer arbetar för

1. **att** likställa spelmissbruk med det missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel som nämns i socialtjänstlagen.
2. **att** kommuner i samarbete med landstingen tydligare lyfter fram problematiken också med icke-kemiskt beroende.

PS-yttrande Spelfrågor, motion C70-C75 samt E1 yrkande 6

Motionerna

Motionerna C70, C71 och C72 anför alla ett borttagande av det rådande svenska spelmonopolet. Motionärerna vill se ett införande av ett licenssystem öppet för all företag inom EU/EES-området samt en Lotteriinspektion med ansvar för licensernas försäljning och deras efterlevnad. Vidare anför det att marknadsföring av spel skall regleras av marknadsföringslagen och att särskilda regler instiftas kring just spel för att särskilt skydda unga och andra riskgrupper.

Motionerna C72, C73, C74 och C75 behandlar spelberoendet i Sverige. Motionärerna anför att spelmissbruk bör likställas med alkoholmissbruk enligt Socialtjänstlagen samt att en större andel av vinsterna från spel ska användas för förebyggande och behandling av spelmissbruk. I motion **E1, yrkande 6**, anför det restriktioner mot kommersiell spelverksamhet måste upprätthållas och skärpas av sociala skäl, särskilt vad gäller betalningar till Internetspel, och att detta gäller även statligt ägda spelbolag. I motionens brödtext menas att ”hasardlobbyn” söker få fritt fram för oreglerat

spelande, bland annat via Internetbaserade spel. Med anledning av detta behandlas motionens yrkande i detta avsnitt.

Partistyrelsens yttrande

Dagens spelmonopol är misskött och ohållbart. Både Svenska Spel och ATG annonserar för mycket för att det ska gå att försvara spelmonopolet med sociala hänsyn. Konkurrens från utländska spelföretag som skaffar sig svenska kunder via Internetbaserade spel är redan verklighet. Folkpartiet vill tillåta enskilda och utländska spelarrangörer att verka i Sverige mot att de följer svensk lagstiftning. På så vis tror vi att det går att förena fri konkurrens på spelmarknaden med ett socialt ansvarstagande för spelandes negativa sidor. Exakt hur det sociala ansvaret ska utformas för spelföretag, som inte ägs av svenska staten, får utredas närmare. Det skulle t ex kunna innebära ett system med licenser för spelbolagen samt begränsningar för hur stor del av intäkterna som får investeras i vinster – som gäller för svenskägda spel och lotterier idag.

En annan viktig aspekt är hur marknadsföringen är utformad. Vi tycker att statliga Svenska spels och ATGs marknadsföring idag är väldigt aggressiv. Den går absolut inte ihop med ambitionen att samtidigt ta ett socialt ansvar. Vi tror inte att man effektivt kan begränsa storleken, d v s antalet annonser eller reklamfilmer. Däremot överväger vi om man bör ställa krav på att reklamen till exempel ska innehålla korrekta uppgifter om vinstchanser, för att inte spelföretagen ska kunna överdriva allt för mycket. Folkpartiet vill också att staten inte längre ska ordna lotterier (det är den allra största delen av Svenska spels verksamhet) utan sälja ut de lotterier som finns till folkrörelser och ideella organisationer.

Idag görs det alltför lite åt spelmissbruk. Det finns egentligen ingen uppbyggd behandling. Därför har folkpartiet sagt att vi tycker att staten ska ta ansvar för att initiera uppbyggnaden av en sådan. Men när den har skapats så bör det vara kommuner och landsting som tar ansvaret för den, på samma sätt som ska ske med övrig missbruksvård. Spelföretag som agerar på den svenska marknaden ska var tvungna att ta ett socialt ansvar enligt lag. **Partistyrelsen ser att de berörda motionerna följer redan existerande folkpartistisk politik och anser därför motionerna C70-C75 som besvarade.**

I motion **E1, yrkande 6**, med tillhörande avsnitt i brödtexten beskrivs hur en total avsaknad av regleringar leder till spelande i former som är socialt ödeläggande. Partistyrelsen delar den bedömningen. Spelande måste lyda under någon form av samhällelig kontroll på grund av dess risker för beroende och åtföljande brottslighet och utslagning. Men modellen med slopat statligt spelmonopol men ett bibehållet socialt ansvar genom exempelvis licenssystem, anser dock partistyrelsen är en tillräcklig reglering för att begränsa risken för kraftiga sociala följdverkningar. **Motion E1, yrkande 6, bör därför avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion C70 anses besvarad
2. att motion C71 anses besvarad
3. att motion C72 anses besvarad
4. att motion C73 anses besvarad
5. att motion C74 anses besvarad
6. att motion C75 anses besvarad
7. att motion E1, yrkande 6, avslås

Område D, Demokrati, Lag och rätt

Demokratin och valsystemet Motioner D1 – D13 218

- D1 Rättvisare kommunalt valsystem
- D2 Ändra reglerna för valkretsindelning vid kommunalval!
- D3 Utjämningsmandat i kommunalval
- D4 Reformera vallagen (1997:157)
- D5 Medborgarinitiativ enligt närdemokratimodellen i kommuner och landsting
- D6 Bilda regeringar även på den kommunala nivån
- D7 Samlad utredning med fokus på folkstyre och medborgarskydd
- D8 Personvalet
- D9 Avskaffa spärrarna i personvalet
- D10 Onödiga spärrar bör tas bort
- D11 Tre års mandatperioder
- D12 Korta mandatperioderna
- D13 Rösträtten och valbarheten ska följa det kalenderår som 18-årsdagen uppnås i stället för födelsedatum

PS-yttrande Demokratin och valsystemet, motion D1–D13 226

Övriga demokratifrågor Motioner D14 – D24 229

- D14 Allmänna val och landsomfattande folkomröstningar
- D15 Valdeltagandet
- D16 Alla röster måste räknas!
- D17 Parlamentariska utredningar
- D18 Folkrorelsernas roll i det moderna samhället
- D19 Förbättra för icke-parlamentariker
- D20 Inför yttrande- och meddelarfrihet hos icke offentliga vårdgivare
- D21 Respektera grundlagarna
- D22 Krav på Sveriges kommuner
- D23 Ändrade regler för diarieföring av allmänna handlingar i form av e-post
- D24 Värna yttrandefriheten!

PS-yttrande Övriga demokratifrågor, motion D14–D24 234

Brott och straff Motioner D25 – D42 238

- D25 Dagsbot istället för fast bötesbelopp
- D26 Ökat skydd mot systematisk brottslighet
- D27 Skärpta förverkanderegler
- D28 Trafficking
- D29 Europeisk sexköpslag
- D30 Skydd för medborgarna mot utpressning och hot från maffialiknande grupper som Hells Angels, Bandidos och liknande
- D31 Avskaffa straffrabatten
- D32 Skärpt straff vid närvaro vid brottsplats
- D33 Förskott av skadestånd till brottsoffer
- D34 Stärk barnens ställning som brottsoffer
- D35 Hur minskar vi brottsligheten bäst?

- D36 Reformera frivården
- D37 Utvisning av brottslingar
- D38 Inför en särskild legitimation för poliser
- D39 Kompletterande påföljd för rattfylleri
- D40 Polisen ska kunna skjutsa hem unga på fel plats vid fel tidpunkt
- D41 Förnya rättsväsendet
- D42 Åtgärder mot s k nätmobbning

PS-yttrande Brott och straff, motion D25–D42 245

Rättssäkerhet och integritetsfrågor

Motioner D43 – D59 249

- D43 Frihetsmanifest
- D44 Inför en integritetsskyddslag!
- D45 Garanti för rättssäkerheten och integritet
- D46 Värna den personliga integriteten!
- D47 Kontrollen av tvångsmedel och spaningsmetoder
- D48 Rättssäkerhet i övervakningssamhället
- D49 Stopp för generell övervakning
- D50 Orwell 3.0
- D51 Arbeta för JKs förslag rörande resningsförfarandet
- D52 Ny myndighet för resning.
- D53 Om bidragsbrott
- D54 Bortom rimligt tvivel
- D55 Domstolarna är till för alla
- D56 Reformera domstolarna
- D57 Opolitiska nämndemän
- D58 Motion om rättssäkerheten
- D59 Rättssäkerhetens pris

PS-yttrande Rättssäkerhet och integritetsfrågor, motion D43–D59 samt D42, yrkande 2 259

Mänskliga rättigheter Motioner D60 – D63 262

- D60 En diskriminerande diskrimineringslagstiftning
- D61 Ett samhälle med frihet och mångfald
- D62 Åtgärder mot negativ särbehandling av äldre
- D63 Förnyad kamp mot diskriminering och förtryck av minoriteter: Specialiserade domstolar för brott mot mänskliga rättigheter

PS-yttrande Mänskliga rättigheter, motion D 60–D 63 269

Religions- och livsåskådningsfrågor

Motioner D64 – D72 271

- D64 Den sekulära staten – religionsfrihetens grund
- D65 Den ofullbordade religionsfriheten
- D66 Gemensam strävan hos Folkpartiet liberalerna och FISK i det fortsatta arbetet för religionsfrihet
- D67 Stöd till sekulära livssynsorganisationer
- D68 Otillbörlig påverkan av människors fria vilja
- D69 Stöd till personer som lämnat manipulativa rörelser
- D70 Utvidga religionsfriheten
- D71 Svenska kyrkans begravningsmonopol

D72 Ge människor som så vill möjlighet att på ett värdigt sätt avsluta sina liv
PS-yttrande Religions- och livsåskådningsfrågor, motion D64–D72 280

Äktenskap och familjelagstiftning

Motioner D73 – D77 282

D73 Cyniskt ordval om skilsmässor
D74 Könsnutralt äktenskap – utan diskriminering
D75 Svenska statens neutralitet
D76 Giftpars skydd mot sårkullsbarn vid maka/makes dödsfall
D77 Sårkullsbarn
PS-yttrande Äktenskap och familjelagstiftning, motion D73–D77 285

Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning

Motioner D78 – D82 287

D78 Differentiering av återbetalning av skulder till kronofogden
D79 Kronofogdens praxis
D80 Förbehållsbelopp för sammanboende med skuldsatta
D81 Skuldsanering för dömda som avtjänat straff
D82 Kommunal juristjour för kostnadsfri rådgivning i hela landet
PS-yttrande Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning, motion D78–D 82 290

Statsskickets grunder Motioner D83 – D84 290

D83 Fortfarande dags för republik!
D84 Ja – till republik
PS-yttrande Statsskickets grunder, motion D83-D84 291

Demokratin och valsystemet

Motioner D1 – D13

D1 Rättvisare kommunalt valsystem

Lars Johansson, Tumba

Valet 2006 visade på flera håll att det kommunala valsystemet behöver reformeras. I flera kommuner fick ett parti färre mandat än ett annat som hade färre röster. Det är till och med så att den politiska majoriteten hamnade hos ett block som hade färre röster än det andra blocket i något fall.

Att det blir så faller tillbaka på att dagens valsystem när det gäller kommunalval saknar möjlighet till utjämningsmandat eller procentspärr. Dessutom tvingar systemet alla kommuner med mer än 24 000 röstberättigade att dela in kommunen i flera valkretsar är enligt min uppfattning orättvist och får ologiska följder.

Som exempel kan jag ta Botkyrka där jag är politiskt verksam. Folkpartiet erhö11 3 183 röster, vänsterpartiet 2 969 röster och kristdemokraterna 2287 röster. Dessa tre partiet erhö11s följande antal mandat fp 4 mandat, v 5 mandat och kd 4 mandat. Folkpartiet har alltså färre mandat än vänsterpartiet och lika många som kristdemokraterna trots att vi har ca 900 fler röster. Hur är detta möjligt? Jo, ett lokalt parti som bara ställde upp i den ena valkretsen i kommunen fick 699 röster vilket räckte till att ta ett mandat. Ett annat lokalt parti som ställde upp i hela kommunen, Botkyrkapartiet, erhö11 ungefär hälften så många röster som fp men har bara ett mandat mindre än oss i det nya kommunfullmäktige.

De flesta torde hålla med om att detta är orättvist. Det finns väl ingen som skulle acceptera att folkpartiet i förra årets riksdagsval fått färre mandat än kristdemokraterna eller lika många som vänsterpartiet när vi har fler röster.

Indelningen av kommuner i olika valkretsar är också ologisk ur en annan synvinkel. Hänsyn tas inte till kommunernas storlek. Botkyrka med drygt 75 000 invånare har två valkretsar med ca hälften av kommunens befolkning boende i vardera kretsen. Stockholms stad med drygt 750 000 invånare är indelad i sex valkretsar. Om dessa kretsar är ungefär lika stora så innebär det ca 125 000 invånare per krets. Detta motsvarar ungefär Helsingborgs kommuns storlek, som är indelad i tre valkretsar.

Yrkande:

1. att landsmötet uppdrar åt riksdagsgruppen att arbeta för ett rättvisare kommunalt valsystem.

D2 Ändra reglerna för valkretsindelning vid kommunalval!

Folkpartiet liberalerna i Sigtuna

I reglerna för valkretsindelning i kommunerna ingår att kommuner över ett visst invånarantal måste delas in i flera valkretsar. Denna regel innebär risk för stor och onödig

demokratibrist när det gäller röstresultatets genomslag i mandatfördelningen i Kommunfullmäktige. Dessutom medför systemet möjlighet att genom ”smart” valkretsindelning manipulera valresultatet.

De negativa effekterna är flera:

- Varje ökning av antalet valkretsar utöver en medför en ökning av antalet ”spillröster” – ett fenomen som främst drabbar mindre partier.
- Antalet mandat i en valkrets bestäms utifrån antalet röstberättigade vilket innebär att valkretsar med högt valdeltagande leder till ”dyra” mandat medan valkretsar med lågt valdeltagande resulterar i mandat med färre röster bakom sig.

Sammantaget kan detta leda till att den partikonstellation som uppnått majoritet i kommunalvalet ändå inte får majoriteten i Kommunfullmäktige. Detta har exempelvis hänt både 2002 och 2006 i Sigtuna Kommun och det finns fler exempel runt om i landet. Dessutom blir ofta antalet röster bakom de olika partiernas mandat mycket olika – ibland på ett helt slumpmässigt sätt.

Dessa negativa effekter uppstår endast i kommunvalet eftersom systemet med utjämningsmandat inte tillämpas i dessa val. Tanken från riksdagsvalen att medborgarna i en valkrets röstar in kandidater från sin valkrets är heller inte tillämplig i kommunalvalet eftersom man normalt har endast en valsedel per parti.

Socialdemokraterna har av naturliga skäl varit ovilliga att diskutera förändring av detta system. De har ofta i historien visat sin beredvillighet att upprätthålla makten med hjälp av ofullkomligheter i valsystemet. Nu – med alliansmajoritet – borde dock Folkpartiet ta ledningen i ansträngningarna att göra också kommunalvalen så representativa som möjligt. Det brådskar, särskilt om en förändring kräver grundlagsjusteringar (vilket inte är känt för motionärerna).

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partiledningen i uppdrag att i riksdag och regering verka för en snar övergång till ett representativt valsystem också i kommunalvalen i första hand genom att mandatfördelning i kommunvalen sker som om hela kommunen vore en valkrets och i andra hand genom införande av systemet med utjämningsmandat också i kommunvalet.

D3 Utjämningsmandat i kommunalval

Gunnar Andrén, Stocksund

Vid val till riksdag och landsting/regioner är utjämningsmandat föreskrivet om fler än en valkrets finns. Samma princip bör gälla kommuner – för att varje röst skall vara lika mycket värd och möjligheten att manipulera valresultatet genom olika indelningar i valkretsar förebyggas. Det handlar ytterst om respekten för den enskilde väljaren.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att ge partistyrelsen i uppdrag att verka för ändring i vallagen så att uppdelning av kommuner i valkretsar också kräver utjämningsmandat

D4 Reformera vallagen (1997:157)

Mattias Lönnqvist, Sundbyberg

I ett parlamentariskt system där röster omvandlas till mandat kommer man aldrig att hitta ett system som är hundra procentigt rättvist; det blir alltid en avvägning mellan vad som är praktiskt och vilka prioriteringar man väljer att göra.

Detta innebär inte att Sveriges vallag (1997:157) inte kan förbättras. Ett problem som uppstår i både små och stora kommuner är indelningen i valkretsar. Vallagen, kapitel 2, §6, säger följande:

”Om en kommun har fler än 6 000 personer som har rösträtt, får kommunen delas in i två eller flera valkretsar. Om det finns fler än 24 000 som har rösträtt i en kommun eller om det för kommunen skall utses minst 51 fullmäktige, skall kommunen delas in i två eller flera valkretsar. En kommun som har färre än 6 000 personer som har rösträtt får delas in i två eller flera valkretsar bara om det finns synnerliga skäl därför att kommunen sträcker sig över ett betydande geografiskt område eller har andra geografiska förhållanden som motiverar en sådan indelning.”

För att ta min egen kommun, Sundbyberg, som exempel hade vi i valet 2006 totalt 27 642 röstberättigade i kommunen (källa: Valmyndigheten) och vi har dessutom 51 fullmäktige, vilket innebär att kommunen är tvungen att ha minst två valkretsar. Denna valkretsindelning påverkar sedan hur mandaten fördelas.

I valet 2002 ledde valkretsindelningen till att centerpartiet inte fick det mandat de skulle ha fått om kommunen hade varit en valkrets, och de kom därmed inte in i kommunfullmäktige. Däremot påverkades inte blockfördelningen i kommunen då detta mandat gick till moderaterna. I valet 2006 var det istället miljöpartiet som vann ett mandat på valkretsindelningen och istället förlorade Moderaterna ett mandat. Då miljöpartiet i Sundbyberg tillhör vänstersamarbetet så påverkar detta förhållandet mellan blocken och istället för en skillnad på tre mandat är det nu istället ett mandat som skiljer blocken åt. Detta ska ställas i relation till att det är sju procentenheter som skiljer blocken åt.

I riktigt stora kommuner, exempelvis Stockholms kommun, blir problemet annorlunda. Där vore det ogörligt att ha en valkrets för hela kommunen, men man får fortfarande situationen att valkretsarna gör valsystemet skevt. Ett parti som är starkt i en valkrets kan komma in, medan ett parti som tar fler röster i kommunen totalt kan hamna utanför fullmäktiga enbart på grund av att rösterna fördelas sig jämnt mellan valkretsarna. Ett extremt regionalt parti – exempelvis ett parti som inriktar sig på enbart en stadsdel – kan därmed få en valteknisk fördel i jämförelse med partier av mot-

svarande storlek som attraherar väljare mer jämnt inom kommunen.

Lösningen för stora kommuner är däremot inte ett avskaffande av valkretsarna, eftersom det skapar en hel del praktiska problem, utan istället att ge kommunerna en möjlighet att införa utjämningsmandat.

Min motion lyfter därmed fram tre kärnpunkter:

1. att vallagen (1997:157) behöver reformeras
2. att det bör vara upp till kommunen att avgöra när det behövs valkretsar
3. att de kommuner som så önskar ska ha rätt att använda utjämningsmandat för att kompensera för de regionala orättvisor som finns inbyggda i ett valkretssystem.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ställer sig positivt till en reformering av vallagen (1997:157).
2. **att** landsmötet ställer sig positivt till att landets kommuner – oavsett dessa kommuners storlek – själva får avgöra när det är lämpligt att dela in kommunen i valkretsar.
3. **att** landsmötet ställer sig positivt till att kommuner som är indelade i valkretsar får använda sig av utjämningsmandat.

D5 Medborgarinitiativ enligt närdemokratimodellen i kommuner och landsting

Gunnar Andréén, Stocksund

Närdemokratin – tanken att praktiskt och dramatiskt minska det mentala, geografiska och inte minst partiberoende avståndet mellan väljare och valda – utgör sedan tidigt 1970-tal en liberal ideologisk grundbult i strävandet att ständigt underlätta för envar medborgare att påverka och delta i det politiska beslutfattande.

Närdemokratitanken behöver ständigt hållas levande och formerna öppna och prövande inför nya tider, nya krav, ny teknik och nya förutsättningar.

Någon fullkomlig modell för närdemokrati finns inte, den måste alltid anpassas till föreliggande omständigheter, tekniska och andra möjligheter och inte minst de förändringar som består i de politiska frågornas och stridernas föränderlighet.

Den parlamentariska grundbulten i det nationella och lokala styret utgörs av fullmäktigeförsamlingarna, i kommunerna och landstingen/regionerna. Fullmäktige väljs vid de allmänna valen, fram till 1966 vart fjärde år, från 1970 vart tredje år, från 1994 åter vart fjärde år, alltid tredje söndagen i september.

Men frågan om närdemokratins fördjupning – särskilt möjligheten för den enskilde att mellan valen direkt kunna påverka den politiska processen och dagordningen – har varit

starkt begränsad genom att fullmäktigeförsamlingarna ger den enskilde få möjligheter att direkt medverka i och påverka den politiska processen mellan de allmänna valen.

Om vi emellertid fortsatt utgår från att den lokala och regionala självstyrelsen bäst förverkligas genom de allmänna valen och att vi därvid får fullmäktigeförsamlingar med ansvar under en förutbestämd mandatperiod, finns flera möjligheter att öka medborgarinflytandet:

1. En viktig närdemokratiåtgärd vore att åtskilja valdagarna mellan riks- och kommunalvalen.
2. En annan möjlighet vore att kraftigt utveckla det lokala folkomröstningsinstitutet.
3. En tredje möjlighet vore att införa upplösningsrätt med åtföljande nyval för de lokala parlamentariska församlingarna.
4. Ett fjärde sätt – huvudtanken i denna motion – är att möjliggöra kraftfullt medborgarinflytande mellan valen i fullmäktigeförsamlingarna utan att påverka den parlamentariska sammansättningen som den fastställts i allmänna val med lika rösträtt för alla medborgare.
5. En femte möjlighet är att genom direktval av en revisor öka medborgarinflytandet över kontrollmakten.

Låt mig diskutera de olika möjligheterna till ökad när-demokrati.

1. Skilda valdagar

För folkpartiets del har skilda valdagar mellan riks- och kommunala val – i syfte att underlätta för väljarna att bilda sig en egen uppfattning om de lokala frågornas vikt i förhållande till de rikspolitiska konfliktfrågorna och därmed kunna påverka den lokala politiken genom sin röst – sedan Grundlagberedningens så kallade Torekovskompromiss 1971 varit ett av de viktigaste förändringskraven.

På senare år har ökad röstsplittning mellan riks- och kommunalval kunnat iakttas. Det är välkommet.

Folkpartiet bör fortsatt intensivt arbeta för att valdagarna mellan riks- och kommunalval skall åtskiljas. Hur många kommun-, landstings- eller regionval som bör hållas vart år eller på vilken dag, bör närmare övervägas i samråd med övriga partier.

Partipolitisk enighet i denna lokalt och regionalt konstitutionella fråga är viktig att uppnå för att slippa återkommande formfrågedebatter.

2. Lokala folkomröstningar

Möjligheten att driva fram en lokal folkomröstning finns, men är administrativt komplicerad. Dessutom är resultaten inte sällan svårtolkade och därmed i grunden svårhanterlig för de folkvalda som har som uppgift att hantera den politiska helheten.

Svårigheten att parlamentariskt tillmötes folkomröstningsresultat har gång efter annan dessutom visat sig, inte minst på riksplanet:

- A. 1955 års högertrafikomröstning, som slutade med att 80 procent av väljarna uttalade sig för fortsatt vänstertrafik, slutade med införandet av högertrafik 1967.
- B. 1957 års tjänstepensionsomröstning slutade med att det 1959 införda ATP-systemet 1994 utan folkomröstning ersattes med ett helt nytt pensionssystem med stora likheter med Linje III-förslaget från 1957.
- C. 1980 års trelinjedelade folkomröstning om kärnkraftens avveckling har inte kunnat genomföras och håller nu på att bli överspelat av det vid omröstningstillfället underskattade eller rent av förbisedda klimathotet.

Ett annat folkomröstningsresultat som omöjligen kunnat efterföljas är 2006 års trängselskatteomröstningar i Stockholms stad och femton andra kommuner i Stockholms län eftersom ja-resultatet i staden motsvarades av 15 nej-rekommendationer i länskommunerna. En sammanvägning, som nödvändigtvis går emot olika delar av utslaget, är ofrånkomlig, men visar också på folkomröstningsinstitutets begränsade funktionsmöjlighet då även lokalt närstående intressen står emot varandra.

Slutsatsen är att närdemokrati genom folkomröstningar är behäftade med stora problem utöver att binda parlamentariska institutioner till resultat som ofta omöjliggör en rationell hantering av själva konfliktfrågan.

3. Nyvalsmöjligheten

Medan grundlagen i Sverige medger att riksdagen upplöses för nyval – endera på initiativ av statsministern eller då talmannen fyra gånger efter vartannat misslyckats att föreslå ny regeringschef – saknas motsvarande möjlighet i kommuner eller landsting.

Det är emellertid väl värt att överväga att införa en sådan möjlighet. Den bör dock vara omgärdad med betydande restriktioner för att förebygga missbruk. En minoritet bör inte kunna framtvunga kommunalt nyval. För att upplösa kommun-, landstings- eller regionfullmäktige bör det krävas en majoritet för detta – vilket också indikerar att det normalt finns en annan majoritet än den styrande som är beredd att överta ledningen i kommunen eller regionen därest de får medborgarnas förtroende i ett nytt allmänt val.

Folkpartiet bör arbeta för denna form av parlamentarisk närdemokrati.

4. Medborgarinitiativ

Hur skall medborgarinflytande enligt närdemokratiprincipen bäst kunna införas på det kommunala planet utan att det påverkar församlingens parlamentariska sammansättning som denna kommit till uttryck i senaste allmänna valet?

Det bör kunna ske genom att enskilda medborgare ges möjlighet att direkt i fullmäktige få förslag prövade eller att få framställa frågor, skriftliga eller muntliga.

Låt mig diskutera dessa möjligheter närmare.

1. Motioner

Förslag från enskilda, utformade enligt regler som bör fastställas i kommunallagen och inlemmas i fullmäktigeförsamlingarnas arbetsordning, bör kunna accepteras som vilket annat initiativ från vald ledamot dels under förutsättning att det rymms inom den kommunala eller landstings/regionala beslutskompetensen, dels att det tas upp av någon förtroendevald.

Det närmast till hands liggande är därvid att ge fullmäktiges ordförande en markant vidgad roll, nämligen som beslutande om förslag som kommit till fullmäktige på annat sätt än från ledamot, revisor eller kommunstyrelsen, skall få väckas som förslag, att behandlas av fullmäktige efter sedvanlig beredning av kommunstyrelse och andra kommunala organ, inkluderat remissförfarande till fristående myndigheter, organisationer, föreningar eller enskilda medborgare.

Om ett förslag väcks, ställt till fullmäktige, bör – utan att Fullmäktiges ordförande som person tar ställning till förslaget – Fullmäktiges ordförande få avgöra om förslaget skall underställas fullmäktiges prövning eller ej. Förslaget kan komma från enskild eller förening i kommunen/regionen, men måste vara undertecknat av enskild person eller flera i kommunen bosatta personer, för att Fullmäktiges ordförande skall kunna ta ställning till om förslaget bör underställas Fullmäktiges prövning.

Fördelen genom att antaga en sådan ordning är att det skulle ge envar medborgare förslagsrätt direkt till kommunfullmäktige under mandatperioden utan att detta påverkar den parlamentariska sammansättningen. Det skulle också ge Fullmäktiges ordförande en mycket central roll eftersom det alltid skulle kräva vederbörandes medgivande till att förslaget skall få framställas. Genom att fullmäktiges ordförande ensam skulle få denna roll, skulle också missbruk av förslagsinstitutet förhindras; samma förslag skulle inte kunna väckas av olika personer och upprepning av förslag skulle också kunna förhindras av Fullmäktiges ordförande med hänvisning till att fullmäktige redan prövat förslaget eller likartat förslag. Slutligen tillkommer att det skulle ankomma på den valda fullmäktigeförsamlingen att pröva varje utgiftsförslag i förhållande till övriga intäkter och kostnader.

Jag anser att folkpartiet bör driva frågan om enskilds initiativrätt i fullmäktigeförsamlingar enligt ovanstående "Ordförandemodell". Det vore ett bra och konkret – och samtidigt hanterligt och rättvist – sätt att kraftfullt stärka närdemokratin i kommuner, landsting och regioner.

2. Interpellation

På samma sätt skulle frågan om interpellationer kunna hanteras. Här blir dock skillnaden den att därest Fullmäktiges ordförande godkänner – och sedermera Fullmäktigeförsamlingen medger att interpellationen får ställas, att utomstående direkt skulle ges möjlighet att delta i en interpellationsdebatt i den lokala församlingen, utan att vara vald, men däremot godkänd och prövad i två instanser, Fullmäktiges ordförande och fullmäktige själv.

Jag anser att folkpartiet bör arbeta för att införa denna möjlighet till direkt närdemokrati genom det utvidgade interpellationsinstitutet, en form som troligen skulle öka intresset för fullmäktiges arbete på ett positivt sätt och dessutom ge fullmäktigearbetet en ny spännande dimension genom att utomstående intressen direkt kan få göra sin stämma och sina argument hörda i fullmäktige.

3. Skriftliga frågor

Precis som gäller motioner, skulle enskilda kunna få ställa skriftliga frågor till Kommunstyrelsens ordförande eller ordförande i nämnderna, på motsvarande sätt under förutsättning att vederbörandes initiativ godkänns av Fullmäktiges ordförande.

Också på detta sätt skulle närdemokratin stärkas: Var och en som vill ställa en fråga under mandatperioden till någon företrädare för kommunen, skulle ha denna möjlighet genom Fullmäktiges ordförande.

Jag föreslår att folkpartiet också arbetar för denna förstärkning av närdemokratin i våra kommunala församlingar.

Övriga möjligheter

Utöver dessa medborgarinitiativ finns många andra möjligheter att förbättra fullmäktiges arbetsformer. Att anordna årliga debatter om till exempel miljöarbetet i kommunen är en möjlighet, på motsvarande sätt skulle särskilda debatter kunna hållas om skolan, förskolan, gymnasiet, äldre- och barnomsorg, kommunikationer, representation, kommunens ekonomi och andra för medborgarna väsentliga ting. Därtill kommer särskilda debatter vid sidan av fullmäktiges sammanträden kan anordnas, om till exempel fastighetsskötseln, vägarna, alkoholpolitiken, tryggheten och mycket annat i kommunen, lite med riksdagens utskottsutfrågningar som förebild. Med ny teknik – digitaliseringen av TV-sändningar skapar helt nya möjligheter till att sända lokala debatter – kan dessutom många nya intresserade medborgare nås – vilket i sin tur är en viktig del av närdemokrati: Demokrati förutsätter nämligen kunskap om vad som skall beslutat och de alternativ som finns.

6. Folkvald revisor

Hur de valda hanterar våra skattepengar och kommunala avgifter blir allt viktigare. Också på detta område bör närdemokratin kunna stärkas.

Jag tror att den bästa vägen är att i varje kommun ge en direktvald person ansvaret att vara revisor, med resurser som i förväg är kända och beslutade av fullmäktige.

Denne person bör liksom fullmäktigeledamöterna väljas i allmänt val, det skulle ge vederbörande en mycket stark ställning i förhållande till de valda.

Skulle ett sådant system resultera i att de politiska partierna fortsatte och nominera revisor?

Det är möjligt, men min tro är också att snart nog skulle många enskilda tycka att uppdraget är intressant. Att vederbörande samtidigt skulle få räkna med mycket personlig uppmärksamhet, bör avhålla lycksökare.

Jag föreslår att folkpartiet som led i en vidgad närdemokrati-process arbetar för att den nya kommunala revisionen skall ledas av en i allmänna val utsedd kommunal revisor – samt att de närmare bestämmelserna för det fall vederbörande inte skulle kunna eller vill fullfölja sitt uppdrag närmare utreds inom ramen för det uppdrag som jag vill att landsmötet skall ge partistyrelsen.

Yrkande:

1. att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett konkret närdemokratiprogram för kommun- och landstingsfullmäktige avsett att möjliggöra för enskilda att direkt få upp förslag – motioner, interpellationer eller skriftliga frågor – på fullmäktiges agenda utan att påverka fullmäktigeförsamlingarnas parlamentariska sammansättning.

D6 Bilda regeringar även på den kommunala nivån

Olov Lindquist, Södertälje

Framförallt under de senaste mandatperioderna har det pågått olika försök till att vitalisera demokratin. Förslagen har varit många, en del som genomförts har varit bra, andra mindre bra. En del har kanske t o m varit dåliga.

Jag vill med den här motionen ta sikte på att göra landets alla fullmäktigeförsamlingar till ett mer levande organ, samtidigt som "regeringsmakten" synliggörs på ett mer tydligt sätt.

I riksdagen finns en tydlig regeringsmakt. Regeringen är utsedd av en majoritet av riksdagspartierna och det är endast någon eller samtliga av dessa majoritetspartier som är representerade i regeringen.

I kommuner, landsting och regioner är det precis tvärtom. I de "regeringsorgan" som finns i dessa församlingar, alltså kommunstyrelse m fl, finns företrädare för både majoritet och opposition och när ärenden sedan når det högsta beslutande organet, fullmäktigeförsamlingen, så sker en inte alla gånger så upplyftande debatt, där utgången dessutom är given från början.

Om det skulle vara så att "regeringsorganet" endast bestod av majoritetspartierna och oppositionen inte hade tillgång till detta, utan istället var "tvungna" att lägga sina förslag direkt i fullmäktigeförsamlingarna, så skulle dessa bli ett mer levande organ med en troligtvis mer spännande debatt. Jag menar inte att det här förslaget på något sätt är någon mirakelmedicin på hur demokratin vitaliseras, men jag anser ändå att det är ett värde i att tydliggöra "regeringsrollen" och att på alla sätt försöka få igång "insomningsorganet" fullmäktige.

Yrkande:

- 1. att** Folkpartiet liberalerna agerar för en ändring av kommunallagen, innebärande att kommun-, landstings-, och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet.

D7 Samlad utredning med fokus på folkstyre och medborgarskydd

Terry Carlbom, Knivsta

En fördjupad debatt om vår svenska författning, med tonvikt på grundlagarna, är påkallad. Det är dags att kritiskt utvärdera vårt svenska regelsystem i ett omvärldsperspektiv. I sammanhanget skulle en tydligare bild av vad folkpartiet står för välkomnas, och en förnyad prövning av argumenten kring strukturer och paragrafer vara välgörande för samhällsdebatten i stort. Frågor kring statschefen bör dock anstå för att inte distrahera från annan behövlig granskning.

Några av de punkter som förtjänar fördjupad analys gäller själva grundlagarna. I vilken utsträckning är dessa de facto normerande för grundlagar och medborgarsamhället – och vad har vi lärt oss av medlemskapet i EU och det lagsystem med dess förstärkta individskydd som är en konsekvens av EU-lagstiftningen? Tillkomsten av en svensk författningsdomstol bör t ex återigen prövas. En sådan borde kunna pröva inte bara om lagar tillkommer i laga ordning, utan även om deras förenlighet med grundlag, Europakonventioner m.m. (Exempel på tveksam grundlagsenlighet är t ex partier på uttalad diskriminatorisk ehuru ej direkt anti-demokratisk grund).

Vidare bör man granska de problem som kan återföras till det kritistreck som finns mellan politik och förvaltning i grundlagen, dvs. det som allmänt återges som principen för förvaltningens självständighet under allmänt hållna regeringsdirektiv. Man bör fråga sig om inte det under vissa omständigheter måste vara möjligt för områdesansvariga statsråd att tydligt ta ansvar och göra uttalanden angående – och i förlängningen ge direktiv till – myndigheter i pågående aktuella frågor. Under vissa omständigheter är det väsentligt att en minister direkt och indirekt skall kunna hållas ansvarig för såväl det som gjorts som det som blivit underlåtet. Rationaliteten i vårt system med formellt kollektivt regeringsansvar – nära nog ensamt i Europa – bör utvärderas ur ett medborgarperspektiv.

I detta sammanhang bör folkpartiet entydigt säga sin mening huruvida sanningsförsäkran skall gälla vid utfrågningar i konstitutionsutskottet, likaväl om ”ohörsamhet” mot konstitutionsutskottet inte bara är klandervärt utan även bör vara straffbart.

Det bör vara en klart uttalad liberal grundprincip att skydd för den enskilde, på allmän plats eller i kommunikationernas elektroniska värld, är det primära, men väl att skyddet (övervakningskameran, avlyssnandet m m) alltid skall kringgärdas av otvetydiga offentligt redovisningsbara integritetsgarantier. Återigen bör grundlagars överordnade karaktär göras tydlig

i förhållande till förvaltningslag m m. Vidare bör man principiellt analysera hur medborgarskyddet skall förstärkas gentemot administrativa regelverk. Det verkar absurt att en person kan finna sig införd i ett kronofogderegister på grund av annan myndighets felsteg, och endast erhålla rättelse efter att på egen hand och på egen bekostnad föra en rättsprocess emot myndigheten ifråga. Varför inte pröva ett krav på att varje sådan myndighet skall införa en egen ”appellationsinstans”, vilken i rättssäker form kan åstadkomma själv rättelse på kortast möjliga tid.

Andra punkter som förtjänar förnyat övervägande är valsystemet. Man bör dra sig till minnes argumenten för och emot det kartellförbud som på femtioalet infördes i grundlagen/vallagen. Varför bör man inte idag tillåta karteller i valteknisk mening? (Med valkartell menas att man går till val under en huvudbeteckning, såsom t ex ”Alliansen”, för att senare fördela mandaten i enlighet med ingående partiers röstandelar). Detta skulle tvinga fram tydligare regeringsalternativ för väljarna, vilka i dagsläget aldrig vet vilka partier som annars primärt avser samarbeta med varandra efter ett val. Detta kan även vara den väg som bäst motverkar en utveckling mot enmansvalkretsar och tvåpartisystem i Sverige – något knappast kan anses önskvärt.

Man kan även diskutera den jämkade mandatfördelningsmetoden med den ganska godtyckligt valda divisorn 1,4. Vilka argument för denna metod kvarstår i dagsläget, och just detta divisorstal?

Med möjligheten av avge personröster, varför de spärrar som nu finns när valutgången skall fastställas? Personvalssystemet bör kanske i sin helhet erhålla förnyad granskning.

Slutligen kan en utredning av detta slag pröva samtliga hithörande frågor på landsting- och kommunnivå, dvs. frågan om hur den kommunala självständigheten rättsligt skall utformas för att avspegla vad man egentligen menar eller vill med ’det kommunala självstyret’.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att initiera och genomföra en författningsmässig analys av dessa och möjligen även andra författningsfrågor, till gagn för en aktiv samhällsdebatt och en uthållig och levande demokrati.

D8 Personvalet

Jarl Strömbäck, Bonässund

När personvalet infördes i vårt land i samband med 1998 års val, möttes det av mycket positiv uppmärksamhet. Möjligheten att från väljarnas sida direkt kunna påverka vilka ledamöter som efter valet återfinns i olika politiska organ blev till en sporre för både väljare och aktiva politiker. En ny möjlighet uppstod för politiskt intresserade att komma fram eller att som väljare utöva en direkt påverkan. Så var det tänkt, men har det blivit så?

I valet 1998 kryssade ca 30 % sin personvalskandidat, 2006 hade den siffran minskat till ca 22 %. Av de analyser som presenterats på olika håll framstår två huvudskäl till nedgången. Det ena är att genomslaget i form av direkt påverkan inte motsvarat förväntningarna, det andra att allt färre vill påta sig rollen att driva personvalskampanjer. Tillåt mig att ge några fördjupande synpunkter i det avseendet baserade på egna erfarenheter.

Spärrgränser och nomineringar

De nuvarande spärrgränserna, i synnerhet de till riksdagen gör det mycket svårt, för att inte säga ointressant att driva personvalskampanj såvitt man inte står på valbar plats. Det är svårt att i ett helt län bli så väl känd att man når personvalsgränsen. Därmed blir kampanjarbete som läggs ner i realiteten ett direkt stöd till "förstanamnet".

När valet väl är över skall nomineringar till nämnder och styrelser ske. I det avseendet tas ofta ingen som helst hänsyn till personvalsresultaten. Då handlar det ofta om bevarandet av gamla maktstrukturer. Till väljarnas vägledning i valet tas ingen som helst hänsyn.

Eftersom jag menar att personvalet som tanke och demokratiskt projekt är av stor betydelse yrkar jag att landsmötet måtte besluta:

Yrkande:

1. **att** partiet skall verka för ett avskaffande av spärrgränserna.
2. **att** partiet skall utfärda en vägledande princip för nomineringarna med innebörden att personvalets resultat också skall vara vägledande i nomineringsarbetet efter valen.
3. **att** partiet skall ha klara riktlinjer för medelstilldelning mellan personvalskandidater och att de reglerna kommuniceras med intresserade kandidater som utgångspunkt för en kandidatur.

D9 Avskaffa spärrarna i personvalet

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Fred Saberi, Stockholm, Tobias Krantz, Jönköping, Martin Andreasson, Solna

I det svenska politiska systemet finns spärrar i personvalet. För att kunna bli invald i riksdagen på personröster måste kandidaten få minst 8 % av partiets röster i valkretsen. Motsvarande spärr för inval till kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige och Europaparlamentet är något längre, dvs. 5 %. För kommunfullmäktige gäller dessutom att kandidaten ska ha erhållit minst 50 röster och för landstingsfullmäktige minst 100 röster.

I valet till riksdagen 2006 blev endast sex riksdagsledamöter invalda via personvalskryss och ändrade därmed partiernas förslag till listor. För varje val som gått sedan personvalsreformen introducerades 1998 tycks andelen personvalskryssade minska. Även på kommun- och landstingsnivå är det tämligen få enskilda politiker som lyckas med detta. Partiernas makt är fortfarande alltför

omfattande, och systemet bör ses över. För att ge mer makt direkt åt folket och uppmuntra till fler självständigt tänkande och friare riksdagsledamöter som sitter på starkare personligt mandat bör spärrarna avskaffas på samtliga politiska nivåer såsom riksdag, kommun och landsting. Fp har alltid bejakat personvalet och i partiprogrammet sida 24 lyfts detta fram, men det bör förtydligas.

Yrkande:

1. **att** följande infogas i partiprogrammet sida 24 som tilläggsyrkande:
"Spärrarna i personvalet till riksdag, kommun och landsting bör avskaffas helt."

D10 Onödiga spärrar bör tas bort

Liberala ungdomsförbundet

1998 infördes en ny reform i det svenska valsystemet: Personvalet introducerades. Väljarna skulle nu få möjlighet att välja inte bara parti, utan även vilken kandidat de ville ge sitt förtroende. Detta skulle ske genom ett kryss på den politiker som man vill lyfta fram.

Syftet med reformen var att vitalisera demokratin och att minska glappet mellan väljarna och valda. Väljarnas inflytande skulle stärkas på bekostnad av de stora partiorganisationernas. Efter att systemet med personval hade prövats i Belgien och Danmark var det nu Sveriges tur.

Men i Sverige har framgångarna uteblivit. I årets val lyckades bara sex kandidater kryssa sig in på de 349 platserna i Sveriges riksdag. Även andelen väljare som kryssar för en kandidat har minskat i val efter val.

Den uteblivna succén är inte förvånande; tvärtom beror den till stor del på att riksdagen, när den beslutade om personval-reformen, också införde vissa spärrar. För att en riksdagskandidat ska kunna kryssas in i riksdagen krävs att minst åtta procent av partiets väljare i en valkrets kryssar för just den kandidaten, medan motsvarande spärr i valen till kommun, riksdag och Europaparlamentet är fem procent.

Spärrarna kommer från den kompromiss som socialdemokraterna, som i grunden var mot personvalet, krävde inför reformen. Att socialdemokraterna är kritiska till personvalet förvånar inte. Socialistiska partierna är sällan öppna för reformer som innebär att folket får ett större inflytande samtidigt som partierna och staten får mindre.

Med den nya regeringen kan vi hoppas att personvalet får en chans att utvecklas som det var tänkt. För det krävs att spärrarna tas bort. Systemet borde fungera som så att den politiker som får flest röster, också är den politiker som blir vald.

Det finns flera skäl till varför det borde vara så och varför personval som princip är att föredra. Ett grundläggande skäl är att det ger väljarna ökad makt. Ett annat att det ger de kandidater, som har svårt att hävda sig i partiernas strikta

hierarkier, större möjligheter att komma in i riksdagen och olika fullmäktigeförsamlingar. Det kan gälla ungdomar, kvinnor och invandrare. Genom personvalet får dessa grupper en chans att konkurrera om de politiska uppdragen, vilket leder till en större mångfald.

Personvalet innebär mer makt åt folket och mindre makt till partierna. Just därför borde alla spärrar tas bort, så att Sverige till sist får ett riktigt personval.

Yrkande:

1. **att** följande mening läggs till sist i det första stycket in i Folkpartiet liberalernas partiprogram under stycket "Val och folkomröstningar": "Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att avskaffa personvalets procentuella spärrgräns."

D11 Tre års mandatperioder

Michal Swedberg

Jag vill införa 3 års mandatperiod för riksdag, kommun och landstingsvalen i fortsättningen.

Yrkande: (saknas)

D12 Korta mandatperioderna

Johan Strandberg, Södertälje

Demokratin går att förnya. Kortare mandatperioder kunde exempelvis ge färre svikna vallöften, chans till revansch snabbare och yngre förstagångsväljare. Under de senaste tre åren har regeringen, enligt opinionsinstitutet, saknat väljarnas stöd. Bäst vore sannolikt att stat och kommuner, i likhet med till exempel aktiebolag och ideella föreningar, genomförde val årligen.

Antalet bortkastade röster borde dessutom minska. En fördel vore att landstingens tre- samt riksdagens fyraprocentsspärr togs bort.

För att öka väljarnas makt finns skäl att ett obegränsat antal kandidater får kryssas.

I Sverige bokförda icke svenska medborgare har ofta mycket att tillföra. De borde ges rösträtt i kommunvalen.

För att öka rättvisan i samband med lottning av parti eller kandidat borde personen som tar upp en sedel först ha känt med en hand på alla sedlarna i urnan. Den som tar upp en sedel borde inte först ha lagt sedlarna i urnan.

Riksregeringen har fått kritik. För att få väljarstöd för det fortsatta förändringsarbetet borde extraval genomföras årligen fram till 2010.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att mandatperioderna kortas.
2. **att** landsmötet uttalar att småpartispärrarna tas bort.

3. **att** landsmötet uttalar att treårsregeln när det gäller i Sverige bokförda icke svenska medborgare vid kommunvalen tas bort.
4. **att** landsmötet uttalar att ett obegränsat antal kandidater får kryssas.
5. **att** landsmötet uttalar att den som vid lottning av parti eller kandidat tar upp en sedel först känner med en hand på varje sedel i urnan men att en annan person först placerat sedlarna i urnan.
6. **att** landsmötet uttalar att ett extraval genomförs snart.

D13 Rösträtten och valbarheten ska följa det kalenderår som 18-årsdagen uppnås i stället för födelsedatum

Gunilla Almesåker, Linköping

Inför rösträtt från det år man fyller arton år oavsett när på året man är född. Många ungdomar (ca 40 000 varje valår) vet vad det innebär att kompisarna får rösta ett valår, men inte de själva.

Jag har tidigare lämnat in en motion i det här ärendet till landsmötet. Motionen bifölls. Förslaget gick vidare via fp:s riksdagsgrupp men bifölls inte i riksdagen.

Nu väcker jag frågan igen för att den ska kunna tas upp i regeringssamarbetet.

Att ha rösträtt måste sägas vara en grundläggande förutsättning för att fullt ut kunna vara engagerad och ha ett medborgerligt inflytande. Den nuvarande 18-årsgränsen medför att ungdomar som är födda sent på året inte har möjlighet att delta i de allmänna valen samtidigt som sina klasskamrater. Förlängningen av mandatperioden från tre till fyra år har dessutom fått till följd att genomsnittsåldern för förstagångsväljarna har höjts eftersom de förstagångsväljare som blir myndiga under mandatperioden får vänta ett år längre innan de kan rösta i allmänna val.

Jag förstår att frågan om rösträtten skall följa kalenderår och inte födelsedatum är komplicerad. Rösträtts-, valbarhets- och myndighetsåldern är idag densamma och bestämmelserna finns dels i regeringsformen, dels i vallagen och föräldrabalken. En eventuell reform kommer att förutsätta en noggrann analys av detta samspel mellan reglerna.

Noggranna analyser har gjorts sedan förra motionen lades vid landsmötet, trots det har inte någon ändring skett. Den demokratiutredning som har genomförts tar inte heller ställning till frågan.

Jag anser att det är möjligt att skilja på demokratianknytningen av rösträtts- och valbarhetsålder å ena sidan och myndighetsålder å den andra. Myndighetsålder är oftast knutet till ekonomiska förhållanden såsom bidrag, underhåll mm. Demokrati frågor är helt annorlunda. Då det gäller demokrati är strävan att få fler att delta och vara delaktiga. Att i praktiken öka antalet människor som får delta i allmänna val är angeläget.

Yrkande:

1. **att** rösträttsåldern och valbarhetsåldern ändras till det kalenderår som 18-årsdagen uppnås.

PS-yttrande Demokratin och valsystemet, motion D1–D13

Motionerna

Motionerna D1, D2, D3 och D4 berör valsystemet vid kommunala val och särskilt frågan om valkretsindelning och kommunala utjämningsmandat. Motion D1 beskriver den bristande koppling som kan uppstå mellan valresultat och mandatfördelning vid kommunvalen och yrkar att riksdagsgruppen arbetar för ett rättvisare kommunalt valsystem. Motion D2 vill uppdraga åt partiledning att i riksdag och regering driva frågan om att kommunalval ska ske så att varje kommun bara har en valkrets eller i andra hand kommunala utjämningsmandat införs. Motion D3 yrkar att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för en ändring av vallagen så att valkretsindelning i kommuner kräver utjämningsmandat. Motion D4 omfattar tre yrkanden med andemeningen att landsmötet uttalar stöd för förändring av vallagen för att medge landets kommuner rätten att själva avgöra valkretsindelningen och införandet av utjämningsmandat.

Motionerna D5 och D7 är breda motioner som berör stora delar av den konstitutionella debatten. Motion D5 syftar till att ge partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett närdemokratiskt program för kommun- och landstingsfullmäktige. **Motion D6** anför att kommunallagen bör ändras på så sätt att endast representanter från de partier som bildar majoritet i fullmäktige skall beredas plats i kommun, landstings- och regionstyrelser. Motion D7 föreslår att partistyrelsen ges i uppdrag att initiera en författningsmässig analys av de konstitutionella frågor som tas upp i motionen.

Motionerna D8, D9 och D10 berör samtliga personvalet. Motion D8 innehåller tre yrkanden, det första handlar om att folkpartiet ska verka för att spärrarna i personvalet tas bort. Motionens yrkande två och tre rör partiinternas frågor och behandlas under område O, Organisation och stadgar. Motionerna D9 och D10 yrkar att ett tillägg om slopade spärrar i personvalet fogas till partiprogrammet.

Motionerna D11 och D12 behandlar frågan om att förkorta mandatperioderna. **Motion D13**, slutligen, yrkar att folkpartiet ska driva åsikten att rösträtt och valbarhet ska följda det kalenderår som 18-årsdagen uppnås istället för födelsedatum.

Partistyrrelsens yttrande

Inledningsvis behandlar partistyrelsen frågan om det kommunala valsystemet samt andra frågor om kommunal demokrati.

Motion D1 yrkar att riksdagsgruppen skall uppdras att arbeta för ett rättvisare system för val till kommunfullmäktige. Ett

i sak likalydande förslag återfinns i motion **D2** samt i motion **D3**, som föreslår utjämningsmandat i de kommuner som är uppdelade i flera valkretsar. Partistyrelsen, som i sammanhanget vill understryka att landsmötet inte kan ge uppdrag till riksdagsgruppen, delar motionärernas synpunkter vad gäller behovet att reformera vallagen och att valkretsindelningen i kommuner ska slopas eller alternativt att utjämningsmandat införs. En sådan reform är också något som folkpartiet aktivt arbetar för riksdagen. Med anledning av att folkpartiet redan aktivt arbetar i motionernas riktning **föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D1, D2 och D3 skall anses besvarade.**

Motion D4 yrkar på en reformering av vallagen, att kommunerna själva ska få avgöra när det är lämpligt att dela in kommunen i valkretsar samt att kommuner ska få använda utjämningsmandat. Partistyrelsen delar motionärens syn på att vallagen behöver reformeras men delar inte motionärens mening vad gäller kommuners rätt att själva fatta beslut avseende valkretsindelning och användning av utjämningsmandat. Att ge kommuner denna möjlighet skulle öppna dörren för manipulation av valkretsindelningen för att maximera utdelningen för vissa partier vilket skulle utgöra ett hot mot tilltron till den representativa demokratin. Partistyrelsen anser istället att varje kommun bör utgöra en valkrets vid kommunvalen eller alternativt att utjämningsmandat införs. Beslut om indelning i valkretsar bör även fortsättningsvis vara en fråga som slutgiltigt beslutas av länsstyrelsen eller annan myndighet. **Med anledning av det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D4, yrkande 1, anses besvarat samt att motion D4 yrkandena 2 och 3 avslås.**

Motion D5 berör närdemokrati frågor och är indelad i sex områden, skilda valdagar, lokala folkomröstningar, nyvalsmöjligheter, medborgarinitiativ, olika typer av debatter samt folkvald revisor. Motionens yrkande går ut på att partistyrelsen ges i uppdrag att utforma ett konkret program för närdemokrati för kommun- och landstingsfullmäktige. Partistyrelsen vill inledningsvis kommentera några av de av motionären berörda områdena i motionen innan motionens yrkande behandlas.

Vad gäller skilda valdagar kan partistyrelsen konstatera att motionären förespråkar den åsikt som partiet har haft under en lång följd av år och liksom motionären vill partistyrelsen understryka frågans stora betydelse inom det författningspolitiska arbetet. Vad gäller lokala folkomröstningar vill partistyrelsen betona att folkomröstningar, även om de är ett trubbigt instrument, ger möjlighet till en breddad diskussion och aktivt folkligt deltagande i den politiska beslutsprocessen. Även om folkomröstningsinstrumentet bör användas sparsamt anser partistyrelsen att det är upp till varje kommun eller landsting att själv avgöra när dess användande är befogat. Vad gäller motionärens olika förslag avseende medborgarinitiativ vill partistyrelsen utan att i detalj kommentera de konkreta förslagen understryka att kommuner och landsting själva bör få bestämma i vilken grad medborgarinitiativ ska ges utrymme i beslutsprocessen.

Avslutningsvis vill partistyrelsen även kommentera motionärens förslag om folkvalda revisorer i kommunerna. På denna punkt håller partistyrelsen inte med motionären då det föreslagna systemet riskerar att medföra att revisorer kan komma att utses från samma parti som innehar majoriteten i fullmäktige. Därmed skulle revisorernas opartiskhet kunna komma att ifrågasättas, vilket vore olyckligt.

Motionären yrkar slutligen att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett särskilt program för närmedemokrati för kommuner och landsting. Partistyrelsen vill med anledning av detta säga att de frågor som motionären tar upp kommer att bevakas av partistyrelsen, inte minst inom ramen för den författningspolitiska debatten med anledning av grundlagsutredningen och ansvarskommittén. Däremot vill inte partistyrelsen binda sig vid att behandla dessa frågor inom ramen för ett programarbete och **föreslår därför landsmötet att motion D5 avslås.**

Motion D6 yrkar att folkpartiet liberalerna agerar för kommunal parlamentarism, dvs att kommunallagen ändras så att i första hand kommun-, landstings- och regionstyrelserna enbart består av de partier som bildar majoritet i fullmäktige. Den nuvarande utformningen av kommunallagen ger mycket begränsad möjlighet för kommuner och landsting att bilda lokala majoritetsstyrelser där endast majoriteten i fullmäktige bereds plats.

Kommunal parlamentarism är en av de återkommande frågorna i diskussionen om hur den lokala demokratin kan vitaliseras. Frågan rör dock vid grunderna i det kommunala folkstyret. Ända sedan allmän och lika rösträtt vid kommunalval infördes 1918 har valet till kommunalnämnden (dagens kommunstyrelse) skett proportionellt. Sedan 1955 har proportionellt valsätt också gällt för kommunernas fakultativa nämnder och sedan 1977 för de speciallagsreglerade nämnderna.

Det starkaste argumentet för kommunal parlamentarism är att det underlättar ett tydligt ansvarsutkrävande eftersom den styrande majoriteten får bära det fulla ansvaret för kommunstyrelsens (eller landstings- eller regionstyrelsens) beslut. Detta argument måste dock vägas mot att oppositionens möjlighet till insyn i det kommunala beslutsfattandet försämras högst avsevärt när oppositionen inte har möjlighet att delta i kommunstyrelsens beredning. Detta kan i värsta fall också sänka kvaliteten på de beslut som så småningom tas i fullmäktige.

Partistyrelsen anser inte att det är önskvärt att övergå till ett system med obligatorisk kommunal parlamentarism. Inom ramen för den pågående konstitutionella översynen är dock partistyrelsen beredd att pröva systemet i form av en försöksverksamhet där man ger ökade möjligheter till parlamentarism i de kommuner och landsting där detta efterfrågas lokalt. Formerna för ett sådant försök måste övervägas noggrant. **Partistyrelsen föreslår med hänvisning till det ovan anförda att motion D6 avslås.**

Motionerna D7, D8 yrkande 1 samt D9–D13 tar upp övriga författningspolitiska frågor med koppling till valsystemet.

I motion D7 yrkar motionären på att partistyrelsen ges i uppdrag att initiera en författningsmässig analys av en rad konstitutionella frågor som berörs i motionen. De frågor som tas upp är bland annat författningsdomstol, det kollektiva beslutsansvaret inom regeringen, sanningsförsäkran i KU, ökad möjlighet för självrättning för myndigheter, valkarteller, divisorstalet i jämkade uddatalsmetoden för mandatfördelning, personvalet och det kommunala självstyret. Partistyrelsen vill inte i detalj ta ställning till de många och komplexa frågor som motionären redogör för i sin motion utan väljer istället att koncentrera sitt svar på motionärens yrkande om att ge partistyrelsen i uppdrag att initiera en författningsmässig analys av förslagen.

Partistyrelsen delar motionärens syn att det är viktigt att folkpartiet liberalerna är pådrivande i den konstitutionella debatten. Partistyrelsen kan dock konstatera att partiet i partiprogrammet redan har antagna åsikter vad gäller flera av de områden som motionären tar upp. Folkpartiet driver även aktivt diskussionen kring de flesta frågor som motionären tar upp inom ramen för beredningen av ansvarsutredningens betänkande och inom grundlagsutredningen. Dessutom kan partistyrelsen konstatera att debatten kring de konstitutionella frågorna aktivt pågår inom riksdagsgruppen och i folkpartiets regeringsarbete. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen att syftet med motionen är tillgodosett och att det alltså saknas anledning till ett specifikt uppdrag till partistyrelsen i just denna fråga. **Partistyrelsen föreslår därmed landsmötet att motion D7 avslås.**

Motionerna D8, yrkande 1, D9 och D10 yrkar samtliga med något skilda formuleringar på att landsmötet ska tydliggöra ståndpunkten att spärrarna i personvalet ska avskaffas. Partistyrelsen konstaterar att denna åsikt redan är folkpartiets och anser att detta också bör klargöras i partiprogrammet. **Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund landsmötet att motion D9 bifalls och att motionerna D89, yrkande 1 och D10 mot denna bakgrund anses besvarade.**

Motion D11 liksom **motion D12, yrkande 1**, förespråkar att Sverige återgår till treåriga mandatperioder vid riksdag, kommun och landsting. I **motion D12, yrkande 6**, föreslås också att extraval skall genomföras varje år fram till 2010. Partistyrelsen delar inte motionärernas åsikt i sakfrågan utan vidhåller att fyraåriga mandatperioder bidrar till ett mer konstruktivt och långsiktigt arbetsklimat i politiken. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D12 samt D13 yrkandena 1 och 6 avslås.**

De övriga yrkandena i motion D12 vill partistyrelsen kommentera på följande sätt. I yrkande 2 vill motionären att småpartis spärrarna till riksdag och landsting avskaffas. Även om partistyrelsen välkomnar motionärens ansats att minska antalet röster på partier som inte bereds plats i en parlamentarisk församling är partistyrelsen av åsikten att slopade spärrar till riksdag och landsting inte är rätt väg att

gå. I ett system som bygger på parlamentarism är det önskvärt att det finns regler som, utan att hindra deltagande i allmänna val, möjliggör bildandet av parlamentariska majoriteter. Mot denna bakgrund vill partistyrelsen behålla spärrarna vid landstings- och riksdagsval och **föreslår landsmötet att motion D12, yrkande 2 avslås.**

I yrkande 3 anför motionären att treårsregeln för i Sverige bokförda icke svenska medborgare vid kommunvalen tas bort. Partistyrelsen delar inte motionärens mening i sakfrågan utan menar att det är rimligt att kräva den förankring i det svenska samhället som följer av treårsregeln innan rösträtt i lokala val erhålles. **Partistyrelsen föreslår därför att motion D12, yrkande 3, avslås.**

I yrkande 4 föreslås att ett obegränsat antal kandidater ska kunna kryssas på varje valsedel. Även om partistyrelsen i likhet med motionären anser att personvalet bör få starkare genomslag är partistyrelsen inte beredd att nu binda sig vid ett sådant ställningstagande utan anser att detta bör betraktas som en av flera tänkbara modeller som kan behandlas t ex i samband med grundlagsutredningens arbete. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D12, yrkande 4, anses besvarat.**

I yrkande 5 anför motionären synpunkter på det praktiska förfarandet vid lottning vid val. Partistyrelsen anser att detta är en detaljfråga som inte motiverar ett landsmötesbeslut. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motion D12, yrkande 5, avslås.**

Motion D13 föreslår att rösträtten och valbarheten ska följa det kalenderår som 18-årsdagen uppnås i stället för födelsedatum. Den huvudsakliga motiveringen från motionärens sida är att en övergång till kalenderår skulle medföra att ungdomar födda senare på åren får rösträtt samtidigt som sina klasskamrater. Motionären konstaterar även korrekt att folkpartiet efter landsmötesbeslut för tillfället företräder den ställning som motionären anför i motionen. Det är emellertid partistyrelsens mening att folkpartiet bör förändra sitt ställningstagande i denna fråga och istället ta ställning för att valbarhet och rösträtt också i fortsättningen skall följa födelsedatum och inte kalenderår.

Partistyrelsen menar att en övergång till kalenderårssystem skulle medföra ett ökat godtycke i systemet, eftersom vissa personer då skulle få rösträtt vid en lägre ålder enbart på grund av att de är födda sent på året. En sådan effekt skulle dels framstå som orättvis, dels stå i strid med grundläggande principer om likhet inför lagen. Partistyrelsen vill understryka att övriga rättigheter som tillkommer myndig uppnås vid det datum person fyller 18 år och att ett särskilt undantag för valbarhet och rösträtt skulle framstå som svårt att motivera. Avseende argumentet att samtliga klasskamrater i en årskull bör medges rösträtt det kalenderår som de fyller 18 år vill partistyrelsen fästa landsmötets uppmärksamhet på att förändringarna i skolväsendet troligen kommer att medföra en mer individualiserad skolgång med följande åldersspridning i gymnasieklasserna. **Mot denna bakgrund föreslår parti-**

styrelsen landsmötet att motion D13 avslås och att landsmötet beslutar att uttala att ”rösträtt och valbarhet vid allmänna val också i fortsättningen enbart bör tillkomma de personer som senast på valdagen uppnått en ålder av minst 18 år.”

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion D1 anses besvarad
2. **att** motion D2 anses besvarad
3. **att** motion D3 anses besvarad
4. **att** motion D4, yrkande 1, anses besvarat
5. **att** motion D4, yrkande 2, avslås
6. **att** motion D4, yrkande 3, avslås
7. **att** motion D5 avslås
8. **att** motion D6 avslås
9. **att** landsmötet tar ställning för en försöksverksamhet med ökade möjligheter till kommunal parlamentarism i de kommuner, landsting och regioner där detta efterfrågas lokalt
10. **att** motion D7 avslås
11. **att** motion D8, yrkande 1, anses besvarat
12. **att** motion D9 bifalls
13. **att** motion D10 anses besvarad
14. **att** motion D11 avslås
15. **att** motion D12, yrkande 1, avslås
16. **att** motion D12, yrkande 6, avslås
17. **att** motion D12, yrkande 2, avslås
18. **att** motion D12, yrkande 3, avslås
19. **att** motion D12, yrkande 4, anses besvarat
20. **att** landsmötet uttalar som sin mening att personvalet ska få starkare ställning, bland annat genom att spärrarna avskaffas. Också andra möjligheter bör övervägas, t ex att flera kryss ska kunna avges.
21. **att** motion D12, yrkande 5, avslås
22. **att** motion D13 avslås
23. **att** landsmötet uttalar som sin mening att rösträtt och valbarhet vid allmänna val också i fortsättningen enbart ska tillkomma de personer som senast på valdagen uppnått en ålder av minst 18 år.

Reservation 3

Martin Andreasson, Jonas Andersson, Paula Röttorp, Jan Ertsborn

Avseende motion D12 yrkande 3 anser vi att treårsregeln för i Sverige folkbokförda icke svenska medborgare vid kommunvalen tas bort. Idag har medborgare från Sverige, Norge och EU kommunal rösträtt så snart de blivit folkbokförda här, medan medborgare från övriga världen måste vänta tre år. Denna särbehandling saknar grund och sänder därmed signaler som hindrar utomeuropeiska medborgares integration i det svenska samhället.

Särskilt yttrande 1

Birgitta Ohlsson, Liberala kvinnor

Jag ansluter mig till reservanterna i reservation 1 avseende motion D12 yrkande 3

Övriga demokratifrågor

Motioner D14 – D24

D14 Allmänna val och landsomfattande folkomröstningar

Ulla Palmgren, Göteborg

På valdagen den 17 september 2006 fick jag möjligheten att vara röstmottagare. Detta var första gången för mig och det var både intressant och roligt att få delta. Mitt yrke som postkassörska, vilket omfattar vana vid noggrannhet i hantering med siffror och legitimering gjorde att arbetet i lokalen kändes bekvämt att utföra. Vid röstning är en utsedd till röstmottagare och en är utsedd till bisittare för extra kontroll. När jag var utsedd till röstmottagare upptäckte jag två ogiltiga legitimationer och de två personerna kunde därför inte rösta. När jag satt som bisittare till en annan utsedd röstmottagare inträffade detsamma för denne.

Något som verkade ha missats i informationen från Valmyndigheten till röstmottagarna var hantering och regler kring giltiga och ogiltiga legitimationer. Vi som hjälpte till under dagen i just denna vallokal bestod av en grupp på sju personer. Av vår grupp var det två stycken som visste hur att avgöra om en legitimation var giltig eller ej. T.ex. giltighetstid för pass, körkort och andra giltiga legitimations- och id-handlingar.

Att information var något bristfällig bland röstmottagarna i lokalen upptäcktes under dagen. Då utfördes en genomgång vilken inkluderade just giltighet kring legitimationshandlingar. Efter genomgången upptäcktes ytterligare ett mindre antal personer med ej giltiga legitimationshandlingar. Dessa personer återkom med vittnen vilka intygade personens identitet och personerna kunde därmed rösta.

I informationen som Valmyndigheten i Solna skickar ut till samtliga röstberättigade står det som första punkt att ta med legitimation. Många är nog inte medvetna om eller har det som högsta prioritet att kontrollera att sina pass eller andra id-handlingar är inom giltighetsdatum.

Yrkande:

1. att folkpartiet verkar för att Valmyndigheten i Solna tydliggör i regler för och information till samtliga berörda vid röstning i Sverige viktigheten av att legitimationen är giltig samt även information om vilka id-handlingar som räknas till kategorin giltiga legitimationshandlingar.

D15 Valdeltagandet

Folkpartiet liberalerna i Östergötland

Valdeltagandet vid allmänna val i Sverige har minskat sedan början av 1970-talet. Vid riksdagsvalet 1970 gick 88,3 % av de röstberättigade till valurnorna. Till 2002 års val hade andelen sjunkit till 80,1 % och utvecklingen i landstings- och kommunfullmäktigevalen visar samma utveckling fast med

ett något lägre valdeltagande än i riksdagsvalen. Det har naturligtvis inte varit någon jämn nedgång och vid vissa val har det faktiskt också varit glädjande uppgångar, t ex 1979 med en toppnotering på 90,7 %. Den neråtgående trenden är emellertid tydlig, trots en glädjande uppgång med någon procentenhet i det senaste valet.

Mot den bakgrunden är det intressant att konstatera att ingen myndighet har ålagts uppgiften att stimulera valdeltagandet, utan ansvaret verkar ligga främst på de politiska partierna, som får något tiotal miljoner för att i första hand stimulera invandrarnas röstning.

Om man lyfter blicken och tittar utanför Sveriges gränser är det inte ovanligt att Valmyndighetens motsvarigheter har till uppgift att uppmana väljarna att utnyttja sin rösträtt, samtidigt som man naturligtvis förbereder och genomför valet.

Från myndighetshåll skulle man kunna stimulera valdeltagandet på många olika sätt, t ex:

- Affischer och broschyrer
- Tv- och bioreklam
- Riktade insatser mot t ex förstagångsväljare och invandrare
- Studiecirklar

På längre sikt skulle man kunna tänka sig att låta skolornas läroplaner kraftigare understryka inte bara rätten att gå till valurnorna utan också hur viktigt det ur demokratisk synvinkel är att den rätten också utnyttjas.

Efter i stort sett varje allmänt val konstaterar man att valdeltagandet har gått ner, men sedan vidtar man från statens sida egentligen inga åtgärder för att vända utvecklingen. En aktiv och levande demokrati förutsätter, bland mycket annat, att väljarna i stor utsträckning utnyttjar sin rösträtt i allmänna och fria val. För att i möjligaste mån uppnå ett ökat valdeltagande uppmanar vi Landsmötet att anta motionen

Yrkande:

1. att Valmyndigheten ges som tilläggsuppgift att stimulera valdeltagandet vid allmänna val.

D16 Alla röster måste räknas!

Inger Hilmansson, Kalmar

Röstdeltagandet i valet 1998 var mycket lågt och socialdemokraterna tillsatte ett helt demokratiministerium för att förbättra demokratin. För socialdemokraterna tycktes det vara ett matematiskt problem, men problemet kräver nog en djupare analys. Vad har gjorts sedan dess för att öka medborgarens möjligheter att påverka?

Blankrösten, som innebär att den som vill protestera mot systemet har blivit ogiltiga. Det näst bästa i ett missnöjesval är kanske ett extremt parti åt något håll, för att straffa ”de etablerade”, och det är ju också ett val.

Jag tror att möjligheten till blankröstning speglar just det som väljaren vill förmedla, och jag tror att antalet blankröster i statistiken på ett bättre sätt kunde ge oss en siffra på missnöjet. De politiska partierna, inte heller Folkpartiet liberalerna, har lyckats förklara vilken skillnad en röst innebär. Inte heller har vi lyckats modernisera de demokratiska strukturerna, eller kommit den engagerade, men partilösa till mötes.

Väljaren gör en aktiv handling och röstar. Även med en blankröst. Medborgaren fullgör därmed sin demokratiska förpliktelse/ rättighet och det är de etablerade partiernas sak att fånga denna viljeyttring. Vi ska ha respekt för medborgare som vill ha valmöjligheter även i valbåset.

Yrkande:

1. att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att blankröstning blir giltigt vid allmänna val och att alla blankröster räknas i statistiken.

D17 Parlamentariska utredningar

Åke Wredén, Eksjö

Två utmärkande, och negativa, drag i Göran Perssons sätt att regera var att regeringen fick allt sämre förankring i riksdagen och att parlamentariska utredningar ersattes av enmansutredningar. Den antiparlamentariska tendensen när det gäller regeringens sammansättning har brutits genom regeringsskiftet. Däremot är det mer oklart om fyrtipartiregeringen kommer att överta Göran Perssons syn på utredningsväsendet eller vända utvecklingen även här.

Det kommer alltid att finnas frågor av många olika slag att utreda. Såväl parlamentariska utredningar som enmansutredningar och andra slags kommittéer kommer alltid att behövas. En del frågor handlar om politiska avvägningar och långsiktiga vägval. Ibland annars handlar en utredning om tekniska detaljer i genomförandet av det som redan är politiskt beslutat. Men när det gäller frågor av mycket stor politisk betydelse finns flera anmärkningsvärda exempel på hur Göran Perssons regering satte ensamma ämbetsmän som utredare, och förvisade personer från riksdagspartierna till referensgrupper som inte tilläts besluta om utredningsarbetets genomförande och inte heller tilläts besluta om betänkandena respektive avge reservationer.

Vid följderna kan bli visas av den bristfälliga beredningen av lagförslaget om regler för Försvarets Radioanstalts signalspaning. Den förra regeringen beredde detta både tekniskt och rättssäkerhetsmässigt komplicerade ärende genom en utredning utan parlamentarisk medverkan. Berörda delar av ämbetsmannavärlden gavs stora möjligheter att bevaka sina intressen. Men resultatet höll inte måttet när det lades fram för politiska beslut.

Ett annat exempel är äktenskapslagstiftningen. Där fattade riksdagen beslut om att begära en parlamentarisk utredning. Men 2005 tillsatte regeringen i alla fall – i direkt motsats till riksdagsbeslutet – en enmansutredning, där en ensam

ämbetsman fick uppdraget att lägga fram lagförslag i så omdebatterade och känsliga frågor som äktenskapsbalk, vigselrätt med mera. Riksdagsgrupperna fick endast nominera personer till en referensgrupp.

Men mest anmärkningsvärt är ändå att samma utredningsmetod införts i grundlagsfrågor – typiskt nog med den förre justitieministern Thomas Bodström som närmast ansvarig för att främja jurist- och ämbetsmannaväldet på den parlamentariska kulturens bekostnad. När riksdagen för några år sedan godkänt att det skulle finnas en mer eller mindre permanent beredning för tryckfrihetsfrågor visade det sig efter ett tag att denna beredning i praktiken bestod av enbart ämbetsmän och andra jurister eller intresseföreträdare. Riksdagsledamöter och andra partiföreträdare ställdes utanför själva utredningen, de tilläts inte vara ledamöter, men kallades då och då in som referensgrupp. När sedan beredningen fortsatte med att ifrågasätta själva grunderna för tryckfrihetens grundlagsskydd i Sverige höll Göran Persson regering fortfarande riksdagspartierna utanför. Ett antal jurister utarbetade tre alternativa lagförslag om att avskaffa Tryckfrihetsförordningen, och två av dessa förslag innebar mycket långtgående försvagningar av Sveriges skydd för tryck- och yttrandefrihet. Detta förslag lades – enligt vad verkar ha varit ”Bodströmmodellen” för beredning av grundlagsfrågor – fram av en hög jurist som ensamutredare och, kan det tilläggas, tidsandan i de högre och allt mer EU-påverkade ämbetsmannakretsarna.

För den nya regeringen är det naturligtvis en av maktens frestelser att helt eller delvis överta Göran Perssons och Thomas Bodströms metoder då det gäller utredningsväsendet. Men det kortsiktigt bekväma i att ställa oppositionen utanför och att på olika sätt begränsa antalet alternativ som övervägs straffar sig i längden genom att beslutsunderlaget blir sämre, men också genom att den parlamentariska kulturen undermineras. Det sistnämnda har i flera partiledningar – tyvärr gäller det även folkpartiet liberalerna – inte setts som någon stor sak. När politiken alltför mycket inriktas på taktiska utspel och på konsten att säga nej när detta är opportunt kan det vara enklast för det taktiska hantverket att partiet är ställt utanför utredningar. Då besväras man mindre av hänsyn till sakfrågornas sammanhang och till kompromisser som kan växa fram i utredningar där ledamöterna gemensamt möter verklighetens målkonflikter. Men när det är riksdagens betydelse och inflytande, och inte partisekreterarnas utspelsteknik, som sätts i centrum så är det en allvarlig och negativ utveckling att den parlamentariska utredningen ställs åt sidan av regeringsmakten.

Ju mer det parlamentariska skjuts åt sidan, ju större blir utrymmet för att mer och mer av den verkliga politiska makten glider över till ett ledande ämbetsmannaskikt, inom och utan kanslihuset.

Riksdagen – och riksdagens partigrupper – behöver på många sätt hävda sin ställning mot byråkratin och mot andra slag av ämbetsmannaväld där politisk beslutsmyndighet övertas av tjänstemän som aldrig behöver svara inför några väljare.

Till det viktigaste hör då att den regering som stöder sig på riksdagen också i huvudsak utgår ur riksdagen och företräder riksdagen mot byråkratin, inte byråkratin mot riksdagen. Att socialdemokraterna med åren fick fel perspektiv på detta bidrog i hög grad till deras nederlag. Förhoppningsvis innebär den nya regeringen en ny kurs även här. Men det gäller då att inte förbise vad som hände med utredningsväsendet under Göran Perssons år vid makten.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna skall verka för att utredningsväsendets betydelse återupprättas, genom fler parlamentariska utredningar och genom att missbruket av s k enmansutredningar upphör.

D18 Folkrörelsernas roll i det moderna samhället

Elver Jonsson, Alingsås, Runar Patriksson, Töcksfors, Lennart Rohdin, Gräddö

Folkrörelserna är intimt förknippade med den svenska demokratin. I få länder har idéburna folkrörelser spelat så stor roll för samhällsutvecklingen som i Sverige. Samtidigt finns många tecken på att förtroendet för det politiska systemet minskar – särskilt tydligt är detta bland många ungdomar och invandrare. Vi menar att folkrörelserna fortsatt har en avgörande roll att spela när det gäller att fånga upp människors engagemang för samhällsfrågor. Därför är det viktigt att det förs en konstruktiv diskussion om hur folkrörelserna kan förnyas och anpassas efter dagens moderna samhälle. Den utmaning vi idag står inför handlar om hur fler människor ska känna delaktighet och hur fler människor ska få mer att säga till om, eller rentav hur man kan bryta många människors utanförskap.

Kampen för politisk demokrati var långt före rösträttsrörelsens bildande väl förankrad i de svenska folkrörelserna. Inom väckelserörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen, som alla växte sig allt starkare i början av seklet utvecklades en demokratisk beslutsprocess, där unga människor skolades i praktisk demokrati. Oavsett social tillhörighet eller ekonomisk situation vägde varje röst lika mycket. För många människor gav folkrörelserna möjlighet till bildning som annars varit omöjlig för dem att erhålla.

Därefter har folkrörelserna drivit på samhällsutvecklingen i reformvänlig riktning. Arbetsmetoden kanske kan beskrivas som den konstruktiva protesten. Engagerade människor har inte bara pekat på brister i samhället, de har också visat vägar för att undanröja sociala orättvisor och åstadkomma förändringar. I modern tid har miljörörelsen, fredsrörelsen och solidaritetsrörelser spelat betydelsefulla roller som opinionsbildare.

Sverige och de andra nordiska länderna har genom sin starka folkrörelsetradition skapat en god anda för samhällsdebatt och medverkat till att det går att lösa även svåra konflikter genom samtal och diskussion. Med folkrörelser menar vi sådana rörelser som bär upp en idé och en önskan hos medlemmarna att på olika sätt förändra samhället. När man

i Sverige talar om ett ”organisationssamhälle” inkluderas därtill ett mycket stort antal ekonomiska intresseorganisationer, tillkomna för att på olika sätt främja medlemmarnas ekonomiska intressen. De ideella folkrörelsernas roll skiljer sig väsentligt från intresseorganisationernas och de senare faller utanför det vi behandlar i denna motion.

Under senare år har ibland framförts uppfattningen att traditionella folkrörelsernas betydelse minskat och att de skulle tappa mark bland den breda allmänheten. Det händer rentav att man inom de politiska partierna ser folkrörelsebegreppet som förlegat i ett allt snabbare mediepolitiskt tempo. Men det visar bara avsaknad av förståelse för vad delaktighet betyder för en verklig förankring för det demokratiska arbetet.

Medlemsantalet i politiska partier minskar och alltför få sägs engagera sig i politiskt arbete. Men det betyder inte att folk inte bryr sig om vad som sker. Det senaste stora exemplet på att det finns en folkrörelsementalitet i Sverige är de organisationer som växte upp i samband med folkomröstningen om EU. En ny samhällsfråga lyckades vinna 100 000-tals svenskars engagemang på både ja- och nej-sidan. Debatter, studiecirklar, diskussionsmöten etc förde ut debatten om svenskt EU-medlemskap till medborgarna. I denna svåra fråga som delade svenska folket bidrog folkrörelserna till att fler fick chansen att ta ställning utifrån ett mera nära perspektiv än det som presenterades av t ex riksdagen. Dagens och morgondagens folkrörelser är därmed kanske mer fråge- och tidsavgränsade till sin karaktär.

Barn, ungdomar och vuxna kan i föreningar lära sig samarbete på samma gång som var och en kan få utlopp för idealitet och initiativkraft. Här kan man i praktisk handling bryta trenden mot ett allt mer åldersfixerat samhälle. Genom att samlas i grupper och organisationer ges individen möjlighet att ta del av andras kunskap och erfarenheter, kanalisera sina åsikter och påverka beslut på olika håll i samhället. Det skapar en känsla av delaktighet och gemenskap. Det stärker den enskilda individens vilja att engagera sig, vilket är helt nödvändigt för demokratins överlevnad. Många ungdomar – inte minst i de alltför utanförskapsområdena – känner sig utanför i dagens samhälle, inte minst på grund av arbetslöshet.

Stat och kommun bör inta en positiv och generös attityd till ideellt föreningsliv. Folkrörelserna kan ha stor betydelse för att länka samhällsutvecklingen i önskvärda banor. Vill vi ha ett samhälle där medborgarna känner sig hemma och klyftorna blir mindre måste vi låta folkrörelserna leva. Stöd måste utformas på ett ändamålsenligt sätt. Finansiellt stöd ska ges i så lite styrande riktning som möjligt och aldrig ges på sådant sätt att det riskerar att fastna på central nivå. Stödet måste komma medlemmar och den lokala verksamheten till del.

En aspekt på det ökande avstånd många människor känner inför det partipolitiska arbetet är det allt starkare elit- och experttänkandet. Förankring och delaktighet är A och O för

både medlemmars och väljares tilltro till det demokratiska politiska systemet. Det behöver inte alls stå i motsats till effektiva arbetsformer gentemot media. Men, det kräver en genomtänkt och omsorgsfull strategi som ständigt prövas på nytt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar vad i motionen anförts om folkrörelsernas roll för demokratins utveckling.
2. **att** landsmötet uttalar vad i motionen anförts om folkrörelseformens roll i att bryta det växande utanförskapet hos olika samhällsgrupper.
3. **att** landsmötet uttalar vad i motionen anförts om stödet till ideella organisationer.
4. **att** landsmötet uttalar vad i motionen anförts om samhällets stöd till folkrörelsearbetet.
5. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att stärka folkrörelsearbetets arbetsformer i folkpartiets framtida inriktning.

D19 Förbättra för icke-parlamentariker

Johan Strandberg, Södertälje

Utskottsbetänkandena kunde bli bättre. En lösning vore att icke-parlamentariker tilläts.

För att öka politikintresset borde icke-parlamentariker få delta i partiledardebatterna.

Utlänningar kan göra nytta. Ett steg i rätt riktning vore att de tilläts som statsråd och riksdagsledamöter.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att fler icke-parlamentariker tilläts i riksdagsutskotten.
2. **att** landsmötet uttalar att icke-parlamentariker får delta i riksdagens partiledardebatter.
3. **att** landsmötet uttalar att utlänningar tilläts som statsråd och riksdagsledamöter.

D20 Inför yttrande- och meddelarfrihet hos icke offentliga vårdgivare

Sven Jägervall, Halmstad

Vårdskandaler sker både inom den offentliga vården, som inom den vård- och omsorg som drivs i andra driftformer. Anställda inom den offentliga vården har lagstadgad rätt till meddelar- och yttrandefrihet. Privat anställd vårdpersonal har ej motsvarande rätt att påtala för media, allmänhet, kommun/landsting brister i vård- och omsorg eller arbetsmiljö.

Det är klar otillfredsställande att brister i vård- och omsorg och arbetsmiljö skall omfattas av den tystnadsplikt som finns inom privat verksamhet. Vanvård kan aldrig anses vara en affärshemlighet.

Även anmälningar enligt Lex SARA skall enligt nuvarande regelverk inlämnas till verksamhetsansvarig och ej till

oberoende tillsynsmyndighet. D v s brister i vård- och omsorg kommer ej till, tillsynsmyndighetens eller till den kommun eller landsting/region på vars uppdrag vården bedrivs, kännedom.

Yrkande:

1. **att** yttrande- och meddelarfrihet införs inom icke offentlig vård- och omsorg.
2. **att** Lex SARA anmälningar inom icke offentligt vård- och omsorg skall insändas till tillsynsmyndighet.

D21 Respektera grundlagarna

Liberala ungdomsförbundet

För oss liberaler är det självklart att våra grundläggande fri- och rättigheter fastställs och garanteras i landets grundlagar. De ska alltid genomsyra, legitimera och begränsa den offentliga maktutövningen. Friheten att uttrycka sig och att få sin egendom fredad ska ges största möjliga utrymme. I det moderna samhället är det oundvikligt att de grundlagsskyddade fri- och rättigheter ibland måste vika för ett viktigt allmänt intresse. Effekterna, såväl begränsningen som nyttan, av en sådan inskränkning måste kunna motiveras tydligt och konkret.

Idag är det genom regeringsformen 11:14 möjligt för regeringen att utfärda en förordning som gäller trots att den strider mot högre författning såsom lag eller grundlag, så länge det inte är uppenbart. Den ordningen är inte bra i en parlamentarism. Det bör endast vara Riksdagen som genom lagstiftning och nålsögon ska ha möjlighet att tolka grundlagarna vid normgivningen. Det ska alltid vara möjligt att få ett besluts grundlagsenlighet prövat av en domstol. Den prövningen ska kunna ske i samtliga domstolar.

Yrkande:

1. **att** ändra lydelsen under rubriken ”Skydd”, stycke 10 i partiprogrammet till: Respekten för grundlagarna måste genomsyra all offentlig verksamhet. Uppenbarhetsrekvisitet för regeringens normgivning ska avskaffas. Alla domstolar ska kunna pröva om en författning är förenlig med grundlagarna.

D22 Krav på Sveriges kommuner

Charlotte Klötz, Nordanstig

Folkpartiet liberalerna har under en följd av år kampanjat under devisen: ”Att ställa krav är att bry sig”. Ofta har det handlat om att ställa krav på individen, för att vi bryr oss om hur det går för människor. Jag tycker att det är dags att vi också ställer krav på myndighetsutövningen i våra kommuner, för att visa att vi också där bryr oss om de ”klämda” i Sverige.

Som kommunpolitiker och ledamot av en socialnämnd under förra mandatperioden följde jag med stort intresse länsstyrelsens kritik mot olika kommuners rutiner vid omhändertagande av barn. Man påtalade brister i dokumentation,

undermåliga utredningar, dålig uppföljning av behandlingar, bristande samarbete med BUP, listan kan göras lång.

Resultatet av kritiken blev att tidningarna skrev, politikerna och tjänstemännen skämdes ett tag och sen hände egentligen ingenting.

Ska det vara så här? Nej, för att kommunerna ska rätta sig efter länsstyrelserna och Socialtjänstlagens krav behövs sanktionsmöjligheter! Jämför med de hot om viten som ställs vid brott mot arbetsmiljölagen.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalernas landsmöte ställer sig bakom kravet att införa sanktioner, såsom kännbara viten, mot de kommuner som brister i sina rutiner vid myndighetsutövning enligt Socialtjänstlagen.

D23 Ändrade regler för diarieföring av allmänna handlingar i form av e-post

Joa Silver, Västerås

Enligt svensk lag skall alla inkomna handlingar till en myndighet öppnas skyndsamt och registreras om de har betydelse för verksamheten. Detta är normalt inte ett problem med handlingar som kommer via post till myndighetsadressen eller e-post till myndighets officiella adress. Däremot är det ett problem när post och e-post skickas till en enskild tjänsteman. Skickas handlingar som brev till bostaden eller den privata e-postadressen så skall den diarieföras så snart som möjligt; vilket betyder att om tjänstemannen är bortrest på semester så kommer detta att ske när personen i fråga kommer hem och öppnar sin post.

Men, om post och e-post skickas till en tjänsteman på dennes arbetsplats eller till en personlig e-postadress tillhandahållen av arbetsgivaren så är det problem vid semestrar och tjänsteresor. Enligt regelverket så skall då någon annan ges fullmakt att öppna personligt adresserad post eller läsa e-posten. Om en anställd vid frånvaro inte medger att arbetsgivaren öppnar och läser personligt adresserad post till arbetsplatsen kan arbetsgivaren kräva att den anställda bryter sin semester och kommer till jobbet och öppnar sin post.

Här finns två problem, dels att man som förtroendevald i t. ex. kommun, landsting och fackförening kan få post som tillhör ens förtroendeuppdrag skickat till jobbadressen som inte är avsett för alla och envar (vem kan hindra folk att skicka post) dels att omfattningen av e-post kan vara stor. Om jag bara går till mig själv så kan jag få mellan 30-40 e-brev per dag varav mycket är spam (myndigheter får inte använda spamfilter utan måste öppna alla post). Vi är ca 120 personer på avdelningen vilket betyder att det kan vara upp till ca 4000 brev om dagen att granska om en enskild medarbetare skall granska alla medarbetares inkommande e-post under semestermånaderna; givet att det skickas lika mycket då som under året i övrigt. Myndigheten i fråga har ca 900 anställda! Det säger sig självt att det är orimligt och kanske omöjligt för en eller flera personer att ganska all

inkommande post till alla anställda som är lediga under semestertid.

Yrkande:

1. **att** verka för att lagstiftningen ändras så att personligt adresserad post och e-post till en tjänsteman inte behöver öppnas när tjänstemannen i fråga inte är i tjänst, utan detta kan vänta till vederbörande kommer åter.
2. **att** myndigheter skall hålla sig med en myndighets e-postlåda och att allmänheten själv har ett ansvar att adressera sin post till rätt adress om man har önskemål om snabb handläggning.

D24 Värna yttrandefriheten!

Bengt Held, Malmö, Rasmus Jonlund, Stockholm

Yttrandefriheten är viktig i en demokrati. Extra viktig är den för grupper som HBT-personer, svarta, judar och muslimer. Ser vi internationellt så är det många länder där intoleranta politiker försöker förbjuda parader, torgmöten, tidningsannonser etc med hänvisning till att det är "omoralisk verksamhet" och "kränkande för landet". I land efter land visar det sig att det ofta är konstitutionen och dess värn för yttrandefriheten som faktiskt garanterar rättigheter för alla när rasistiska och HBT-fientliga majoriteter i politiska församlingar vill förbjuda sådant de ogillar.

Sverige fick en lag om hets mot folkgrupp 1948. Orsaken var givetvis att man såg vilka konsekvenser som nazismens hets fått. Det finns alltså starka argument för lagen. Hatpropaganda slutar ofta med våld och ibland t o m folkmord.

Men hetslagar är också problematiska. För de skyddar grupper, inte individer. Om någon säger att du förtjänar att dö för att du är homosexuell, jude eller svart då kan du anmäla honom eller henne för hot, förtal, förolämpning etc. Det är viktigt att folk kan anmäla sådant.

Hetslagen däremot skyddar grupper och gäller då inte bara hot utan även "missaktning". Det räcker att några i gruppen blir kränkta medan andra i samma grupp kanske inte bryr sig utan tycker att den som hetsat är löjlig.

Vi vill förändra hetslagen på några punkter.

1. Fram till 1989 kunde bara folk som hetsade offentligt bli dömda. Den som sa något i privata föreningslokaler, kyrkor etc. kunde inte bli dömd för hets. Vi menar det vore klokt att återinföra den regeln. Det betyder att den ökände pastor Green i en kyrka ska kunna säga att "homosexualitet är en cancersvulst" och att en imam i en moské ska kunna säga att "judendomen är en cancersvulst". Om de däremot säger det på ett torgmöte ska de kunna bli åtalade.

2. Avskaffa fängelse som straff för hets. Yttrandefriheten är så viktig att det inte är acceptabelt att folk döms till fängelse för hets. Ska de bli dömda ska böter vara straffet.

3. Symboler som hakkorset och Hitlerhälsningar ska vara tillåtna vid privata möten. Om någon ska bli åtalad för att ha hakkors på sina kläder på stan är det bättre att använda åtalspunkten ”förargelseväckande beteende” än att kalla det hets.

4. Vissa länder förbjuder folk att förneka nazisternas förintelseläger. Vi är engagerade mot antisemitism och menar givetvis att det är vidrigt att förneka nazisternas illdåd i Tyskland på 1940-talet. Men okunskap kan inte vara kriminellt. Sverige har inte någon sådan lag idag och ska inte heller säga ja till det.

I Sverige är det nu så accepterat att vi ska ha fler och fler lagar som förbjuder sådana åsikter vi ogillar eller tycker är ”kränkande” att många idag blir något provocerade av om man ifrågasätter gränserna för förbuden. Men i en demokrati bekämpar vi främst obehagliga åsikter genom debatt, inte att kasta folk i fängelse.

Sverige och folkpartiet behöver en ordentlig debatt om yttrandefriheten. För det är viktigt att poängtera att det alltid är makthavare som beslutar om vilka begränsningar vi ska ha av yttrandefriheten. Om vi tillåter långtgående begränsningar av yttrandefriheten idag för vissa grupper vad är det som säger att det inte blir förbud för andra grupper om intoleranta partier hamnar i majoritet i ett lands parlament.

Det är inte trots utan tack vare yttrandefriheten som HBT-personer, judar och svarta har en hyfsat bra situation i många länder i Europa idag.

Yrkande:

1. **att** landsmötet säger ja till en utredning och en översyn av lagen om hets mot folkgrupp i syfte att bättre än idag värna yttrandefriheten.

PS-yttrande Övriga demokratifrågor, motion D14–D24

Motionerna

Ett antal motioner berör allmänna demokratifrågor om det politiska systemet eller andra konstitutionella frågor.

Motionerna D14 och D15 berör båda Valmyndighetens roll vid allmänna val och folkomröstningar. Motionen D14 behandlar frågan om information till allmänheten om vilka ID-handlingar som är giltiga. Motion D15 tar upp Valmyndighetens roll för att stimulera valdeltagandet. I motion **D16** föreslås att blankröster ska räknas som giltiga röster vid allmänna val.

Motion D17 behandlar utredningsväsendet och användandet av enmansutredningar. Motionären efterfrågar här att folkpartiet ska verka för en övergång från enmansutredningar till parlamentariska utredningar. **Motion D18** behandlar i breda drag folkrörelsernas roll i det moderna samhället och

motionärerna yrkar på stöd från samhället till folkrörelsernas arbete.

Motion D19 behandlar frågan om icke-parlamentarikers deltagande i riksdagsutskottens arbete samt utländska medborgares rätt att tjänstgöra som statsråd och riksdagsledamöter. **Motion D20** tar upp frågan om yttrande- och meddelarfrihet hos icke-offentliga vårdgivare.

Motion D21 tar upp frågan om att avskaffa uppenbarhetsrekvisitet i RF 11:14 samt att ge alla domstolar rätt att pröva författnings grundlagsenlighet. **Motion D22** föreslår införandet av sanktioner mot de kommuner som brister i sin myndighetsutövning enligt socialtjänstlagen **Motion D23** föreslår förändringar i kraven på myndighets hantering av allmänna handlingar. I motion **D24**, slutligen, föreslås en uppmjukning av förbudet mot hets mot folkgrupp.

Partistyrelsens yttrande

Motion D14 lyfter fram betydelsefulla frågor kring de organisatoriska utmaningar som ingår i Valmyndighetens arbetsuppgifter. Motionären har yrkat på att folkpartiet ska verka för att Valmyndigheten ska tydliggöra sina regler och information avseende ID-korts giltighet vid allmänna val. Partistyrelsen har stor förståelse för motionärens synpunkter i sakfrågan men måste dock notera att det redan ingår i Valmyndighetens uppdrag att informera medborgarna om hur valen går till. Mot denna bakgrund anser partistyrelsen det inte vara befogat med ett landsmötesbeslut avseende myndighetens informationsmaterial på den detaljnivå som motionären föreslår. **Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att motion D14 avslås.**

Motion D15 lyfter frågan om Valmyndighetens ansvar för att stimulera valdeltagandet vid allmänna val. Som noterats ovan har Valmyndigheten idag en betydelsefull uppgift i samband med val. Det är också ett krav för att uppnå en demokratisk legitimitet vid de allmänna valen att medborgarna delges information om vilka regler som gäller för deltagande i valet samt information om hur valet går till. Ett högt valdeltagande bidrar också till att stärka den demokratiska legitimiteten för de allmänna valen. Till skillnad från motionären anser dock partistyrelsen inte att Valmyndigheten bör åläggas uppgiften att stimulera valdeltagandet.

Folkpartiet liberalerna har under en lång tid drivit ståndpunkten att offentliga myndigheter inte ska ägna sig åt opinionsbildande verksamhet. Även om syftet med sådan verksamhet, som i detta fall, kan tyckas vara berömvärd riskerar det i längden att urholka engagemanget hos de olika aktörerna inom det civila samhället. Partistyrelsen anser inte att de politiska partierna tillsammans med andra aktörer inom det civila samhället genom delegation till Valmyndigheten kan frångå sig ansvaret för att driva opinion för deltagande i de allmänna valen. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D15 bör avslås.**

I **motion D16** föreslås att blankröster räknas som giltiga röster i allmänna val. Partistyrelsen delar inte denna åsikt. Att

räkna blankröster som giltiga skulle betyda att vissa mandat lämnas tomma och därmed att det parlamentariska systemet urgröps i samma mån. Motionären anser att den aktiva handling som en blankröst innebär också måste räknas, men med samma synsätt skulle man också kunna hävda att antalet mandat som fördelas skulle bero på valdeltagandet eftersom röstskolk också är en aktiv handling och för många ett fullt medvetet politiskt ställningstagande. Grunden för den representativa demokratin är att de allmänna valen används för att utse folkets valda företrädare. Att räkna blankröster som giltiga vore att frångå denna princip. Dagens valsysteem innebär att blankrösterna räknas som ogiltiga men att de särredovisas i valresultatet, så att den aktiva handling det innebär att avge en blankröst ändå blir synlig i valprotokollet. **Partistyrelsen anser att det saknas skäl att ändra på denna ordning och föreslår därför att motion 16 avslås.**

Motion D17 lyfter på ett förtjänstfullt sätt frågan om det svenska utredningsväsendet. Det är av central betydelse att regeringen genom utredningsväsendet kan få så goda underlag som möjligt för sina beslut. Folkpartiet har vid flera tillfällen också protesterat mot att riksdagsuttalanden till förmån för parlamentariska utredningar under den socialdemokratiska regeringsperioden förvandlades till enmansutredningar. Likaså har bl a Statskontoret pekat på att en alltför forcerad utredningstid försämrar utredningarnas kvalitet och användbarhet. Det är dock viktigt att notera att utredningsbehoven skiljer sig kraftigt från fråga till fråga. I vissa ärenden kan det handla om att regeringen behöver använda sig av sakkunnig expertis för att klargöra tekniska aspekter i ett lagstiftningsärende, där kan enmansutredningar vara både effektiva och befogade. Partistyrelsen delar dock motionärens mening vad gäller betydelsen av att de politiska partierna bereds möjlighet att delta i en brett förankrad process inom det offentliga utredningsväsendet. Däremot anser partistyrelsen att motionärens yrkande är alltför långtgående och att det är av stor vikt att regeringen medges visst handlingsutrymme avseende tillsättningen av utredningar. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D17 avslås**

Motion D18 behandlar en liberal hjärtefråga, nämligen folkbildningen och folkrörelsernas roll i samhället. I yrkande 1 föreslår motionärerna landsmötet ett uttalande om folkrörelsernas roll för demokratins utveckling. Partistyrelsen kan inte annat än att hålla med motionärerna om den centrala roll som folkrörelserna spelat för demokratins utveckling. Även vad gäller yrkande 2 instämmer partistyrelsen i motionärernas beskrivning av folkrörelsernas betydelse för att bryta det växande utanförskapet hos olika samhällsgrupper. Partistyrelsen vill i sammanhanget också peka på de konkreta förslag som folkpartiet presenterat för att stärka det civila samhället inte minst i utanförskapets områden. Partistyrelsen anser med det ovan anförda att yrkandena 1 och 2 är i sak tillgodosedda även om något formellt landsmötesuttalande inte görs, och föreslår att **motion D18 yrkande 1 och 2 anses besvarade.**

I yrkande 3 respektive 4 lyfter motionärerna fram betydelsen av samhälleligt stöd till ideella organisationer respektive folkrörelser. Partistyrelsen delar motionärernas syn vad gäller behovet av samhälleligt stöd till folkrörelser och ideella organisationer men är inte beredd att gå så långt som att fastslå generella principer för hur sådant stöd bör utformas och vilken omfattning det bör ha. Det är enligt partistyrelsens mening viktigt att visa respekt för att folkrörelserna är självständiga organisationer som vilar på människors frivilliga engagemang. Därav följer också att de motiv som kan finnas för att stötta folkrörelserna med offentliga medel måste prövas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D18, yrkande 3 och 4, anses besvarade.**

I yrkande 5 vill motionärerna ge partistyrelsen i uppdrag att stärka folkrörelsearbetets arbetsformer i folkpartiets framtida inriktning. Partistyrelsen vill understryka att folkpartiet liberalerna är en medlemsstyrd organisation som bärs upp av frivilligt arbete i folkrörelsens form. Partistyrelsen vill också peka på att flera initiativ tagits på senare år till att stärka det interna folkrörelsearbetet och enskildas möjlighet till att kunna påverka folkpartiets arbete. Den process som inleddes med folkpartiets förnyelsegrupp/utvecklingsgrupp är en sådan satsning. Också partirådet 2006 gav, med anledning av valanalysgruppens slutsatser, partistyrelsen i uppdrag att arbeta vidare med att förnya de interna arbetsformerna. Partistyrelsen anser alltså att det arbete som motionären förespråkar redan pågår, och anser alltså inte att något ytterligare landsmötesuppdrag är motiverat. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D18, yrkande 5, anses besvarat.**

Motion D19 består av tre yrkanden. I yrkande 1 föreslår motionären att landsmötet uttalar stöd för icke-parlamentarikers möjlighet att delta i riksdagsutskottens arbete. Partistyrelsen är av meningen att det är viktigt att skilja på den allmänna politiska debatten och det formella lagstiftningsarbetet i riksdagen. Vad gäller det senare måste medborgarna i allmänna val kunna utkräva ansvar av de politiska beslutsfattarna och av den anledningen bör endast parlamentariker delta i arbetet i riksdagen utskott. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D19, yrkande 1, avslås.**

I yrkande 2 föreslår motionären att icke-parlamentariker tillåts delta i riksdagens partiledardebatter. Partistyrelsen vill understryka betydelsen av att samhället erbjuder många arenor för politisk diskussion och meningsutbyte. Deltagande i debatter i riksdagen bör emellertid i kraft av riksdagens ställning som Sveriges lagstiftande församling vara förbehållet parlamentariker. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D19, yrkande 2, avslås.**

I yrkande 3 vill motionären öppna upp för att personer som inte är svenska medborgare ska vara valbara såsom riksdagsledamöter och statsråd. Partistyrelsen delar den mening som grundlagsutredningen som låg till grund för

1974 års regeringsform anført, nämligen att statsråd och riksdagsledamöter bör ha en stark koppling till riket och att kraven på medborgarskap är nödvändiga ur suveränitets-synpunkt. **Partistyrelsen föreslår mot denna bakgrund landsmötet att motion D19, yrkande 3, avslås.**

Motion D20 tar upp frågan om rätten till meddelarfrihet för personalen hos icke offentliga vårdgivare, en fråga som blir allt viktigare i och med att en ökande andel av den offentligt finansierade vården och omsorgen nu sker i privat regi. Motionären har i yrkande 1 föreslagit att meddelarfrihet införs inom icke offentlig vård och omsorg samt i yrkande 2 att "lex Sarah"-anmälningar inom icke offentlig vård och omsorg skall insändas till tillsynsmyndighet.

Partistyrelsen delar motionärens engagemang i sakfrågan. För att stärka medborgarnas förtroende för all offentligt finansierad vård och omsorg är det viktigt att slå vakt om den yttrandefrihet som ligger till grund för medborgarnas insyn i den offentligt finansierade verksamheten. Tryckfrihetsförordningen slår fast att alla har rätt att lämna synpunkter till massmedia. Denna meddelarfrihet gäller alla, oavsett om de är offentligt eller privat anställda. Den enskildes rätt till källskydd gäller också lika för alla. Däremot finns en skillnad mellan privat och offentlig verksamhet när det gäller efterforskningsskyddet, eftersom det enbart är för anställda i offentlig verksamhet som det är olagligt att försöka efterforska vem som lämnat en viss uppgift till massmedia.

Partistyrelsen anser att det inte vore oproblematiskt att fullt ut genomföra samma regler för offentlig och privat verksamhet (oavsett om den senare finansieras med offentliga medel eller ej). Frågan om en förstärkt meddelarfrihet i privat verksamhet har utretts flera gånger. En bidragande orsak till att tanken på helt enhetliga regler inte vunnit stöd är den konflikt som uppstår när man söker överföra den offentligrättsliga regleringen om offentlighet och sekretess till det privaträttsliga området med dess regelverk om lojalitetsplikt gentemot arbetsgivaren. Det vore också mycket komplicerat att försöka avgränsa en utökad meddelarfrihet till offentligt finansierade privata företag, eftersom privata företag definitionsmässigt är enskilda objekt vars kundkrets kan variera över tid. Det kan också vara svårt att avgöra när ett företag har en så hög andel av sina intäkter från det offentliga att det anses offentligt finansierat. Partistyrelsen är därför inte beredd att föreslå den förändring som motionären föreslår, men vill i sammanhanget peka på den upphandlande myndighetens (kommunens eller landstingets) ansvar att öka insynen genom att frågan regleras i avtal med entreprenörerna. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att landsmötet avslår motion D20, yrkande 1.**

Vad gäller "lex Sarah", som tas upp i motionens andra yrkande, vill partistyrelsen anföra följande. "Lex Sarah" är det vardagliga namnet på 14 kap. 2 § i socialtjänstlagen, som föreskriver att den som är verksam inom omsorger om äldre personer eller personer med funktionshinder är skyldig att genast anmäla vanvård eller liknande missförhållanden. Anmälningsskyldigheten gäller oavsett om det är offentligt

driven eller enskild verksamhet och gäller både yrkesmässigt verksamma och frivilligarbetare. När det gäller verksamhet i offentlig regi ska anmälan göras till socialnämnden (eller den nämnd som annars i kommunen ansvarar för verksamheten). När det gäller verksamhet i enskild regi ska anmälan göras till den som ansvarar för verksamheten. I båda fallen ska missförhållandet avhjälpas utan dröjsmål eller i annat fall anmälas till tillsynsmyndigheten, som är länsstyrelsen. Därutöver har socialnämnden i vissa fall tillsynsansvar för den löpande verksamheten (t.ex. på hem för vård eller boende). I enlighet med vad som framförs i yttrandet över motion C24 anser partistyrelsen att en utvärdering av "lex Sarah" bör komma till stånd för att stärka äldres trygghet. Med detta bör **motion D20 yrkande 2 anses besvarat.**

Motion D21 vill i partiprogrammet införa en lydelse med innebörden att uppenbarhetsrekvisitet i RF 11:14 skall avskaffas. Motionen yrkar vidare att alla domstolar ska ges rätt att pröva alla lagars och författningars grundlagsenlighet och att kravet på en författningsdomstol därmed stryks ur partiprogrammet.

Partistyrelsen vill inledningsvis understryka att respekten för grundlagarna måste genomsyra hela det politiska systemet och rättsväsendet. Samtidigt har Sverige internationellt sett svaga kontrollmöjligheter för att säkerställa att de lagar och andra författningar som införs står i samklang med grundlagarna. Av den orsaken har folkpartiet liberalerna länge förespråkat att en särskild författningsdomstol inrättas. Att däremot, som motionärerna förespråkar, låta varje enskild domstol pröva varje lags grundlagsenlighet skulle innebära en kraftig maktförskjutning från den politiska till den juridiska makten på ett sätt som inte vore önskvärt.

Regeringsformen fastslår i 11 kap. 14 § att en domstol eller annat offentligt organ, om den finner att en viss föreskrift står i strid med grundlag eller annan överordnad författning, inte får tillämpa denna författning. Det så kallade uppenbarhetsrekvisitetet säger att tillämpning av föreskrift som beslutats av riksdagen eller regeringen dock bara får underlåtas om föreskriften uppenbart strider mot överordnad författning (t ex grundlag). Partistyrelsen anser i likhet med motionären att det är otillfredsställande att regeringens normgivning därmed ges samma rang som de lagar som fastställs av det folkvalda parlamentet. Uppenbarhetsrekvisitetet för regeringens normgivning i form av t ex förordningar bör därför avskaffas. Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att **ändra lydelsen under rubriken "Skydd", stycke 10 i partiprogrammet till:** "Respekten för våra grundlagar måste upprätthållas. Grundlagsskyddet skall ökas genom att en författningsdomstol inrättas. Den skall kunna pröva om en lag är förenlig med grundlagen. Det så kallade uppenbarhetskravet för regeringens normgivning ska avskaffas." Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen även landsmötet att **motion D21 avslås.**

Motion D22 vill stärka möjligheten att utdela vite eller andra sanktioner mot kommun som inte levt upp till sina åligganden mot enskild genom att brista i rutinerna avseende myndighets-

utövning enligt socialtjänstlagen. Partistyrelsen kan konstatera att kommunerna sedan årsskiftet är skyldiga att redovisa alla för enskilda gynnande beslut som inte har verkställts till länsstyrelsen. Detta är ett viktigt steg i rätt riktning, men partistyrelsen delar motionärens syn på att detta inte är tillräckligt. Partistyrelsen är av åsikten att det är en liberal plikt att ställa krav på att kommunerna klarar av att leverera den sociala trygghet som medborgarna har lagstadgad rätt till. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D22 bifalls.**

Motion D23 föreslår ändrade regler avseende diarieföringen av allmän handling hos myndigheter. Yrkande 1 innebär att personligt adresserad post till tjänsteman som inkommer under tjänstemans frånvaro ska öppnas först när denne återkommer till arbetet. Partistyrelsen anser att den korrekta hanteringen av offentliga handlingar utgör en central aspekt av den svenska offentlighetsprincipen. En enskild medborgare har rätt att kräva effektiv service från myndigheter och partistyrelsen delar av denna anledning inte motionärens åsikt i sakfrågan. De men som kan uppkomma för den enskilde till följd av att ett ärende blir liggande hos myndighet utan åtgärd då en tjänsteman under en längre tid är ledig eller sjukfrånvarande står enligt partistyrelsens mening inte i proportion till det extra arbete som regleringen skapar för myndigheten. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D23, yrkande 1, avslås.** Yrkande 2 avser myndighets skyldighet att hålla sig med e-postlådor för myndigheten och att ansvaret för en korrekt adressering om man önskar snabb handläggning faller på medborgarna. Partistyrelsen väljer att inte ta ställning i fråga om enskilda myndigheters hantering av offentliga handlingar på den detaljnivå som motionären yrkar på då vi anser att detta är en angelägenhet för varje enskild myndighet att själv avgöra. Förvaltningslagens 4 och 5 §§ reglerar myndighets service-skyldighet gentemot enskild, och partistyrelsen ser ingen anledning att göra inskränkningar i den lagstadgade service-skyldigheten. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motion D23, yrkande 2, avslås.**

Motionärerna till **motion D24** understryker vikten av yttrandefriheten, inte minst för utsatta grupper, och kritiserar lagstiftningen om hets mot folkgrupp för att täcka vissa situationer som motionärerna menar borde vara tillåtna.

Det har länge varit en diskussion om inte brottet hets mot folkgrupp begränsar yttrandefriheten mer än acceptabelt från en liberal utgångspunkt. Samtidigt har bestämmelsen stor betydelse för att motverka hatpropaganda mot kollektivt definierade grupper. Inte minst erfarenheterna från andra världskriget eller från folkmordet i Rwanda visar med förödande klarhet att hatpropaganda ofta fungerar som den psykologiska förberedelsen för mord. Av denna orsak har folkpartiet tydligt försvarat lagbestämmelsen.

Partistyrelsen menar att lagen om hets mot folkgrupp fyller ett viktigt syfte genom att förbjuda hets mot folkgrupper (s k *hate speech*) och direkta uppmaningar till de egna anhängarna att begå våldsbrott riktade mot utsatta grupper.

Även om dessa handlingar i många fall skulle kunna dömas även under andra brottsrubriceringar, såsom anstiftan till brott, förberedelse till brott eller hot finns det ett behov av en särskild lagstiftning. Partistyrelsen anser även att Högsta Domstolens klarläggande i den så kallade Åke Green-domen (mål nr B 1050-05) av hur förbudet mot hets mot folkgrupp ska tolkas har minskat risken att förbudet leder till alltför långtgående begränsningar av yttrandefriheten. HD fann i målet att uttalanden som uppmanar till våld eller försöker att sprida hat mot en viss grupp (vilket typiskt sett riskerar att leda till våld mot gruppen) kan förbjudas men att det inte är proportionerligt med tanke på yttrandefriheten att generellt kriminalisera allmänt nedsättande omdömen.

Motionärerna har fyra konkreta punkter som kommenteras vart och ett nedan:

1. I vilket forum måste ett uttalande ha gjorts för att kunna utgöra hets mot folkgrupp? Motionärerna menar att inga yttranden i kyrkor och privata föreningslokaler borde omfattas av lagen. Partistyrelsen är av en annan uppfattning och anser att regelns nuvarande utformning, nämligen att uttalandet eller meddelandet måste spridas, är tillräckligt. Detta innebär att uttalandet eller meddelandet måste vara riktat till allmänheten eller i varje fall en viss krets av människor. Ett vardagligt yttrande till en eller ett par vänner är inte ett meddelande som sprids och därför inte straffbart. En kyrka är däremot en plats som allmänheten har tillträde till och en predikan just ett yttrande som riktar sig till en tämligen stor krets i form av en församling och alla som kommit för att lyssna. Åsikten att uttalanden i kyrkor skulle vara generellt undantagna från lagstiftningen delar därför inte partistyrelsen.

2. Motionärerna vill sänka straffet för hets mot folkgrupp till endast böter. Partistyrelsen ser inga särskilda skäl för att genomföra en sådan åtgärd. Hets mot folkgrupp kan utgöra ett allvarligt brott varför partistyrelsen inte ser några skäl att utesluta fängelse från straffskalan.

3. Motionärerna anser att bärandet av hakkors eller liknande symboler på privata möten ska vara tillåtna och att om bärandet av hakkors ska vara otillåtet (t ex i offentliga sammanhang) ska det åtalas som förargelseväckande beteende. Vad gäller frågan om offentliga och privata sammanhang anser partistyrelsen att samma bedömning avseende spridning (se under punkten 1 ovan) ska göras oavsett om hetsen består i bärande av en viss symbol eller ett yttrande. Partistyrelsen anser att grunden för att bärandet av någon politisk symbol någonsin skulle kunna utgöra ett brott är ifall bärandet av symbolen kan utgöra ett hot eller uppmaning till brott eller utgöra hets i lagens mening. Om bärandet av symbolen (sett i sitt sammanhang) inte utgör något av detta ska det inte vara straffbart att bära den. Det faktum att en politisk eller för den delen kulturell eller religiös symbol kan vara förargelseväckande för vissa personer är inte en grund för att göra det straffbart att bära den, lika lite som ett yttrande bör förbjudas bara för att det är förargelseväckande.

4. Motionärerna anser att det även framöver inte ska vara straffbart att förneka förintelsen. Partistyrelsen delar denna ståndpunkt. Tolkningar av historia är en vetenskaplig diskussion och absurda vanföreställningar som revisionismen ska bemötas med fakta, inte förbjudas.

Motionärerna anser att hetslagstiftningen bör ses över. Det finns alltid anledning att fortlöpande utvärdera lagstiftning, men partistyrelsen ser ingen anledning att särskilt framhålla hetslagstiftningen som något som måste omprövas. Tvärtom anser partistyrelsen att rättsutvecklingen på området väl tillgodoser både skyddsbehovet för utsatta grupper och yttrandefriheten. **Mot bakgrund av ovanstående föreslår partistyrelsen att motion D24 avslås.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion D14 avslås
2. att motion D15 avslås
3. att motion D16 avslås
4. att motion D17 avslås
5. att motion D18 anses besvarad
6. att motion D19 avslås
7. att motion D20, yrkande 1, avslås
8. att motion D20, yrkande 2, anses besvarad
9. att ändra lydelsen under rubriken ”Skydd”, stycke 10 i partiprogrammet till: ”Respekten för våra grundlagar måste upprätthållas. Grundlagsskyddet skall ökas genom att en författningsdomstol inrättas. Den skall kunna pröva om en lag är förenlig med grundlagen. Uppenbarhetsrekvisitet för regeringens normgivning ska avskaffas.”
10. att motion D21 avslås
11. att motion D22 bifalls
12. att motion D23 avslås
13. att motion D24 avslås

Brott och straff

Motioner D25 – D42

D25 Dagsbot istället för fast bötesbelopp

Ingemar Rahm, Norrköping

I dag har man fast bötesbelopp för t ex fortkörning. I t ex Norge och Finland får man dock betala efter sin inkomst. För en lågavlönad känns 2 000 kr men knappast för en miljonär. Dagsbotssystemet bör därför tillämpas i alla sammanhang.

Yrkande: (saknas)

D26 Ökat skydd mot systematisk brottslighet

Hanna Olehäll, Västra Frölunda

Utred all systematisk brottslighet mot enskild

Utsätts man för systematisk brottslighet, så borde man få hjälp av polisen. Så är det inte alltid idag, och så ser folkpartiets politik inte heller ut.

För att stärka rättigheterna för unga förövares offer, så beslutade förra landsmötet att alla brott ska utredas som huvudregel, oavsett förövarens ålder. Det är ett viktigt steg i rätt riktning. Men fortfarande kan systematisk brottslighet komma att undantas från en sådan utredning. Även offer som systematiskt förföljs av vuxna förövare lämnas ofta utan hjälp, eftersom brott som förolämpning, förtal och ofredande inte alltid utreds, även om det är systematiskt.

Systematisk brottslighet mot enskild bör alltid polisutredas, med tanke på det pågående lidandet för den som utsätts, oavsett förövarens ålder eller vilka brott det rör sig om. För att lösa detta rent praktiskt kan man införa en ny brottsdefinition som innefattar all systematisk brottslighet som inte når upp till grov fridskränkning (exempelvis fridskränkning).

Utvidga lagen om grov fridskränkning

För att systematisk brottslighet skulle tas på större allvar, då offret far illa men de enskilda brotten är lindriga i sig, så har det tidigare stiftats en lag om grov fridskränkning. Problemet är att all systematisk brottslighet inte räknas dit. Dels krävs det att förövaren är anhörig till offret. Dessutom ingår inte vissa typer av brott, såsom förtal och skadegörelse. Många kan därmed fara illa utan att brottet klassas som allvarligt.

Folkpartiets lösning på detta har varit att införa en ny brottsdefinition, stalking, för systematisk förföljelse som inte ingår i grov fridskränkning. Denna lösning är problematisk. Det kan vara befogat med två olika brottsdefinitioner för allvarlig resp. mindre allvarlig systematisk förföljelse. Men varför ska man göra skillnad på ett och samma brott utifrån vilken relation förövaren har till offret? För en förföljd kvinnas del innebär det att hon får ett sämre rättsskydd om hennes exmans kriminella kamrater utövar förföljelsen än om exmannen förföljer henne.

En bättre lösning vid systematisk brottslighet vore att utvidga lagen om grov fridskränkning till att innefatta all systematisk brottslighet mot enskild där offret far illa, oavsett förövarens relation till offret eller vilka brott som har begåtts. Det är det samlade allvaret i situationen som är det väsentliga.

Detta skulle kunna lösas mycket enkelt rent lagtekniskt, genom att nuvarande lydelse om grov fridskränkning (lag 1999:845):

”Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4 eller 6 kap. [brott mot liv och hälsa, frihet och frid eller sexualbrott] mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning...”

ersätts med:

”Den som begår brottsliga gärningar mot annan döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning...”

Yrkande:

1. att följande mening läggs till under punkt 28 i det rättspolitiska programmet "Ökad trygghet mot brott":
"Systematisk brottslighet mot enskild ska alltid polisutredas, oavsett förövarens ålder".
2. att landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för att lagen om grov fridskränkning utvidgas till att omfatta all systematisk brottslighet mot enskild då offret farit illa, oavsett förövarens relation till offret eller vilka brott som har begåtts.

D27 Skärpta förverkanderegler

Christer Sammens, Hudiksvall

Sverige torde internationellt sett ha den sämsta lagstiftningen då det gäller bekämpandet av organiserad brottslighet och framförallt då det gäller möjligheterna att åtkomma pengar och vinster som härrör därifrån. Exempelvis om en misstänkt narkotikalangare grips med ett antal påsar innehållande narkotika samt dessutom en större mängd pengar saknas idag möjligheter för staten att ta pengarna i beslag och förverka dessa. Det ska kunna bevisas att de pengar som tas i beslag just direkt är ersättning för försåld narkotika. Uppgiften är i praktiken omöjlig. Ett påstående från den misstänkte att han vunnit pengarna på poker, trav eller liknande gör att dessa måste lämnas igen. Dessutom har JO uttalat att polis och åklagare i dessa situationer inte får meddela att pengarna tagits i beslag så att utmätning kan ske av dessa. En narkotikalangare som således är skadeståndsskyldig och har skulder hos kronofogden för kanske andra brott får igen sina pengar utan att exempelvis ett brottsoffer kan få ersättning för andra brott och dessutom att dessa skulder finns registrerade hos KFM. Sverige torde vara helt unika med denna typ av lagstiftning och dessutom en lagstiftning och tillämpning som direkt skyddar den kriminella på bekostnad av brottsoffer och andra oskyldiga.

Yrkande: (saknas)

D28 Trafficking

Liberala ungdomsförbundet

För några år sedan chokades vi av Lukas Moodysons film "Lilja forever" om övergrepp på barn och unga flickor. Filmen väckte engagemang som på senare tid planat ut. Detta trots att den industrialiserade våldtäkten i form av barnpornografin idag omsätter svindlande tre miljarder dollar årligen. I Östeuropa och Asien frodas våldtäktsturismen när svenska män åker dit och våldtar unga flickor och pojkar, inte sällan förevigade på film eller med den medhavda kameran. Det gör fruktansvärt ont för oss att höra och läsa om, men det skapar ofattbart djupa sår i de drabbades kroppar och själar. Här om kan inte Sveriges liberala parti tillåtas blunda.

Yrkande:

1. att följande stycke förs in under rubriken "Världen" i partiprogrammet.
"Industrialiserade våldtäkter såsom sexturism, barnpornografi och trafficking strider mot allt vad människovärde heter. Rätten till den egna kroppen får inte bli en lyx för västvärldens privilegierade utan en rättighet för alla. Sverige får aldrig agera passivt eller neutralt inför dessa övergrepp."

D29 Europeisk sexköpslag

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Olov Lindquist, Södertälje, Fatima Svanå, Halmstad, Rasmus Jonlund, Stockholm, Karin Långström Vinge, Skara, Thérèse Tangen, Knivsta, Solveig Hellquist, Sundsvall, Philip Wendahl, Årsta, Lill Jansson, Lerum, Klara Spangenberg, Lidingö, Fred Saberi, Stockholm, Catrine Norrgård, Nässjö, Maria Johansson, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Anita Wejbrandt, Stockholm

I Sverige beräknas 25 000 män uppsöka prostituerade varje år. Prostitution är en form av kvinnoförtryck som ytterst handlar om tanken att kvinnans sexualitet kan köpas och ägas. Prostitution innebär en grov kränkning av allas rätt till den egna sexualiteten. Prostituerades vardag präglas många gånger av våld, missbruk av droger och social misär. En aktiv och uppsökande socialpolitik tillsammans med lagstiftning som kriminaliserar kunderna är några medel för att bekämpa prostitution.

1998 infördes den svenska sexköpslagen som gör det kriminellt att köpa sex. Denna lag diskuteras alltmer frekvent även i övriga Europa, exempelvis i Finland och Baltikum, även om samtidigt många andra länder går en motsatt väg och legaliserar prostitution. Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter röstade 2005 igenom ett betänkande om EU:s strategier mot människohandel i Europa. Det viktiga som slogs fast i betänkandet var "att medlemsstaterna måste erkänna att en legalisering av prostitution gör det enklare att köpa sex, också av dem som utsatts för människohandel".

Då en mycket klar majoritet av den svenska riksdagens partier står bakom sexköpslagen bör regeringen marknadsföra denna inom såväl enskilda länder i Europeiska unionen som inom själva unionen.

Yrkande:

1. att följande infogas i partiprogrammet:
"Att fp ska verka för att en lagstiftning motsvarande den svenska sexköpslagen införs inom den Europeiska unionen."

D30 Skydd för medborgarna mot utpressning och hot från maffialiknande grupper som Hells Angels, Bandidos och liknande

Paul Westerlund, Stockholm

Det är upprörande att läsa om restaurangfamiljen som utpressats i Göteborg. De valde att kontakta polisen. Detta val blev deras katastrofval. Hela deras liv har gått i spillo. Här måste samhället bevisa att det är starkare än de kriminella ligorna. Det skall hos medborgarna inte finnas ett uns tvivel om att kontakter de polisen, så skall de vara helt övertygade om att samhället sätter in 100 procent av sina resurser på att hjälpa dem, här får inte pengar någonsin vara eller bli ett hinder.

De pengar och resurser som behövs skall omgående sättas in. Budskapet från samhällets sida till sina medborgare skall vara glasklart. Kontakter du polisen så vet du att du kommer att vinna slaget, att du går skadefri ur situationen. Budskapet till de kriminella skall vara lika klart, att tänker ni utpressa eller hota någon kommer ni att förlora slaget mot samhället. Det kommer aldrig att löna sig att utpressa eller hota någon.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet skall arbeta för en kompromisslös satsning på att till 100 procent stödja de medborgare som utsätts för utpressning eller liknande hot från kriminella gäng. Det skall alltid vara riskfritt att anmäla om man utsätts för utpressning eller liknande brott. Medborgaren skall veta att han eller hon kommer att gå segrande ur en sådan situation. Samhällets stöd skall vara 100 procent.

D31 Avskaffa straffrabatten

Björn-Inge Lindblad, Trollhättan

Idag när någon begår ett brott kan de lika gärna begå ett par till då de inte döms för mer än ett. Om man döms för rån så döms man inte för t ex tillgrepp av fortskaffningsmedel, olaga vapeninnehav etc. Detta främjar att begå fler förseelser när man ändå håller på, samt att rättssamhället förlorar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för att lagen ändras så att en brottsling döms för samtliga åtalpunkter, alltså att man adderar samtliga straffsatser och på så sätt dömer brottslingen för de brott denne verkligen står skyldig till.

D32 Skärpt straff vid närvaro vid brottsplats

Björn-Inge Lindblad, Trollhättan

Lindomefallet med flera fall visar att det är viktigt att kunna avgöra vem som är skyldig vid ett begånget brott. Detta kan dock slå fel, alltså att inge döms trots att båda bevisligen varit där.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för att man ändrar lagen så att det räcker med att närvara på brottsplatsen, dock ej som offer, för att anses som skyldig. Om någon dödar någon och den andra inte aktivt försöker stoppa detta skall det vara lika med att båda är skyldiga och döms därefter.

D33 Förskott av skadestånd till brottsoffer

Anne-Marie Ekström, Borås

Brottsoffer är personer som har blivit kränkta kanske både till kropp och till själ. De bär med sig trauman och minnen som kan vara svåra att bli av med. Brottsoffer kan också vara företag. Som ett litet plåster på sårerna kan den som utsatts för ett brott tilldömas skadestånd. Men idag måste ett brottsoffer själv bevaka att han eller hon får ut ett eventuellt skadestånd som han eller hon blivit tilldömd. Många gånger har brottsoffret svårigheter att få ut skadeståndet på grund av att gärningsmannen inte frivilligt betalar ut skadeståndet. Ärendet hamnar då hos kronofogden och det kan dröja länge innan brottsoffret får ut sitt skadestånd om det över huvud taget betalas ut. I värsta fall kan ett brottsoffer till och med behöva gå andra vägar för att få kompensation, till exempel via hemförsäkringen. Det är viktigt att brottsoffret får ersättningen snarast möjligt. Den kan behövas för till exempel behandlingskostnader. Därför bör ett nytt system införas där staten förskotterar skadeståndet till brottsoffret och det sedan är staten som i sin tur får kräva gärningsmannen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sig positivt för att folkpartiet i framtiden framhåller att integration alltid är ömsesidig där alla har ett ansvar oavsett var man är född.

D34 Stärk barnens ställning som brottsoffer

Christer Sammens, Hudiksvall

Enligt lagen om särskild företrädare skall särskild företrädare utses för barn under en polisutredning om man kan misstänka att en vårdnadshavare begått brott mot barnet. Förutsättning för att lagen skall tillämpas är att "brott begåtts mot barnet". Då det gäller brott begångna mot barn gäller dock denna situation inte att barnet varit vittne till att en vårdnadshavare utsatts för allvarlig misshandel inför ögonen på barnet. Exempelvis att en fader misshandlar barnens moder med en träpåk. Vidare gäller det inte om en vårdnadshavare berövar den andre vårdnadshavaren livet. Exempelvis om en fader berövar en moder livet räknas inte moderns barn som brottsoffer. Däremot om fadern stjälar deras cyklar, tömmer deras sparbössor eller annan mera trivial brottslighet. Effekten av denna lagstiftning blir mycket märklig och ger ett mycket märkligt intryck då den ska tillämpas. Tveksamt om lagstiftningen uppfyller barnkonventionens krav som man numera kräver.

Yrkande: (saknas)

D35 Hur minskar vi brottsligheten bäst?*Liberala ungdomsförbundet*

Rättsprocessen syfte är dels att utreda för att nå klarhet om regelöverträdelser. Dels ska den också verka avhållande – själva brottsligheten ska i sig minska tack vare rättsväsendets och samhällets kriminalvårdande insatser.

Denna senare funktion måste prioriteras. När den fungerar leder den till uppenbara fördelar såväl samhällsekonomiskt som hos berörda personer. Fängelsestraffet har en mycket dålig återanpassande funktion och leder sällan till att frigivna avhåller sig från fortsatt brottslighet.

Yrkande:

- 1. att** följande nya stycke läggs till i partiprogrammet under rubriken ”Skydd”:
”Fängelsestraff ska vara en yttersta påföljd vid brott. Domstolarna ska ges större möjligheter att utdöma påföljder med syfte att den dömda frivilligt avhåller sig från fortsatt brottslighet.”

D36 Reformera frivården*Jan Jönsson, Skärholmen*

Att personer som dömts för brott får sitta i fängelse är relativt ovanligt i Sverige. Istället avtjänar de flesta sina straff i någon form av frivård, exempelvis skyddstillsyn, samhällstjänst eller kontraktsvård. Det har att göra med att fängelse är ett dåligt straff om syftet är att den dömda sedan ska hålla sig borta från brott i framtiden. Fängelsestraffet kan i många fall ha motsatt effekt, då man lätt hittar gelikar att samarbeta med efter fängelsetidens slut. Dessutom ger långvarigt frihetsberövande en hel del psykiskt negativa följder som gör att individen får svårt att leva i samhället på ett normalt sätt.

Frivården är bra på så sätt att den dömda hela tiden behåller kontakten med det vanliga samhället. Genom skyddstillsyn får den dömda kontakt med en engagerad samhällsmedborgare som kan visa på ett normalt sätt att leva. Genom samhällstjänsten får den dömda en chans att pröva ett arbete. Genom kontraktsvården får den dömda hjälp att bearbeta sitt missbruk och andra problem.

Ett problem idag är dock att respekten för frivård som påföljd för brott inte upprätthålls. På pappret finns tydliga krav på den dömda. Han eller hon ska träffa sin övervakare en gång i veckan. Samhällstjänsten måste skötas helt utan sena ankomster eller frånvaro. Tar den dömda inte sitt ansvar kan det bli ny rättegång och fängelse istället. Men i själva verket är tillämpningen av de stränga reglerna mycket slapp. Den dömda kan åka utomlands och undandra sig sin skyddstillsyn i upp till två månader innan en efterlysning utfärdas. När den dömda kommer hem igen fortsätter övervakningen som om inget hänt även om övervakningsperioden sträcks ut. Samhällstjänsten kan misskötas i mer än ett halvår innan något händer. En del dömda ungdomar som jag pratat med menar på att de har svårt att ta frivården på allvar när det aldrig får några konsekvenser om man bryter mot reglerna.

Ett grundproblem inom frivården är att konsekvenstrappan i dagens regelverk har alldeles för få steg. Det är först skriftlig varning och därefter fängelse. Det tar också lång tid innan det blir några konsekvenser. Det räcker nämligen med att den dömda börjar sköta sig en kort period igen för att de tidigare förseelserna ska betraktas som glömda. Så kan det hålla på ett bra tag, med perioder av misskötsamhet och skötsamhet. De dömda uppfattar därmed att det är de som helt kontrollerar sin egen påföljd, inte samhället.

För att upprätthålla respekten för frivården behövs ett tydligare regelverk. Det är inte min avsikt att föreslå ett färdigt konsekvenspaket, men en konsekvenstrappa bör i alla fall införas i flera steg, där konsekvenserna blir allt mer ingripande och kommer snabbt efter en förseelse. En varning bör förstås vara första steget, men den bör komma rätt fort efter första förseelsen. Vid nästa tillfälle kan man tänka sig en förlängning av strafflängden. Möjlighet till en kortare tids häktning eller fotboja vid upprepade förseelser bör kunna ingå. Efterlysning av den som undandrar sig sitt straff borde ske mycket tidigare än idag.

De allra flesta klienter inom frivården sköter dock sina åtaganden. Många som dömts för första gången är också motiverade att förändra sina liv, men en hel del av dem behöver hjälp för att bryta negativa levnadsmönster.

Tyvärr har frivården idag små möjligheter att erbjuda hjälp. Trots att det ofta framgår i domstolarnas personutredningar att den dömda har missbruksproblem är det sällan som vård inkluderas i domen. Det begränsar frivårdens möjligheter att erbjuda hjälp. Istället blir den dömda hänvisad till den vanliga öppenvården, men för många av frivårdens klienter är det en hög tröskel att ta sig över att själv söka hjälp exempelvis hos en beroendeklinik. Eftersom det ofta är ett krav från öppenvårdsinstitutioner att den hjälpsökande själv ska ta eget initiativ för att få hjälp, kan inte heller frivården hjälpa till med att förmedla kontakten. En del klienter saknar grunder för hur man sköter en hushållsekonomi och skulder är ofta ett stort problem. Trots att ekonomiska problem ofta kan vara en drivkraft för fortsatt kriminalitet finns ingen hjälp att få genom frivården. Resultatet blir att den dömdes motivation så småningom minskar och möjligheten till en livsförändring går förlorad. Tyvärr leder det fram till återfall i brottslighet, ibland redan under pågående övervakningsperiod.

Frivården måste därför ges bättre möjligheter att erbjuda stöd och hjälp inom sin egen organisation till sina egna klienter. På så sätt kan kanske fler dömda räddas till en bättre framtid.

Yrkande:

- 1. att** folkpartiets landsmöte uttalar att frivården ska reformeras. En tydligare konsekvenstrappa i flera steg ska införas för när den dömda inte följer regelverket. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste utökas.

D37 Utvisning av brottslingar*Liberala ungdomsförbundet*

Folkpartiet liberalerna anser idag att det är rimligt att skärpa straffen för invandrare som gör brott i Sverige. Detta ska göras genom längre återreseförbud samt en förenkling av utvisning av invandrare som gör grövre brott. I argumentationen i det sakpolitiska programmet om integration verkar det som om partiet vill göra detta i preventivt syfte för att i sin tur kunna få igenom en bättre arbetskraftsinvandring samt en humanare flyktingpolitik.

Liberala ungdomsförbundet ser detta som ett grovt misstag. Vi har som liberaler i alla tider hävdad individens rätt till en andra chans. Anledningen till att brottsligheten är stor bland invandrare är för att integrationspolitiken under en längre tid missköts och att utanförskapet har växt. För detta misslyckande ska inte invandrarna straffas.

Om vi stolt ska kalla oss liberaler så kan vi inte beskylla människor i utanförskap för att vår politik på flykting- och invandrarpolitiska områdena inte fullt gått igenom i den mån vi hoppats på. Det är en skam att vi för en politik där utvisning är ett medel för att få igenom en liberalare integrationspolitik och humanare flyktingpolitik.

Alla skall vara värda en andra chans – även i folkpartiets Sverige!

Yrkande:

1. **att** punkt 23 i sakpolitiska integrationsprogrammet ”Bryt utanförskapet!” stryks.

D38 Inför en särskild legitimation för poliser*Lennart Gabrielsson, Sollentuna*

Polisjobbet är ett av de mest utsatta jobben man kan ha. Poliser ställs på svåra prov och skall fatta beslut i svåra situationer direkt och utan betänketid. I Sverige har vi idag ca 16 000 poliser och de allra flesta gör ett mycket bra jobb. Samtidigt vet vi att en del poliser är mindre lämpliga eller till och med helt olämpliga för sitt jobb.

Idag finns det för få möjligheter att skilja en polisman från sin tjänst. Det behövs mycket grava övertramp om man skall få sparken. Det är ett stort beslut för myndigheten att ge en polis sparken. När en polis genom många olika fall av olämpligt uppträdande som leder till att allmänhetens förtroende liksom kollegornas inte längre finns måste det kunna gå att skilja polisen från sin uppgift som polis. Detta utan att personen för den skull måste få sparken från myndigheten.

Polisens organisationskultur är stark och svår att rucka. Många polisforskare anser att det finns en moralisk utförsbacke inbyggd i poliskulturen. Unga poliser kan bli deformerade av de dåliga kulturdragen; äldre poliser som tänker autonomt, anti-intellektuellt och tufft lär upp aspiranter till att bli mer självsvåldiga, fördomsfulla och brutala än de var när de kom.

Detta skadar inte bara poliserna själva utan även de människor de möter och inte minst poliskårens rykte.

En särskild polislegitimation kan vara ett sådant ytterligare inslag som jag uppmanar riksdagsgruppen att medverka till att få infört.

Polislegitimationen innebär att när poliserna är färdiga med sin utbildning skall svära en ed som går ut på att de lovar att hålla sig till polisens etiska regler. Bryter man mot yrkesetiken skall en särskild nämnd pröva om polisen har rätt och kan fortsätta att utöva sitt yrke. Ett liknande system har sjuksköterskor och läkare idag.

Detta skulle skapa en ökad trygghet för medborgarna men det skulle också vara positivt för alla de poliser som gör ett bra jobb.

Den enskilda medborgarens perspektiv måste vara grunden för de etiska reglerna. Annars finns risken att poliskåren inte blir trovärdig.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska verka för att det snarast införs en polislegitimation som ska kunna fråntas en polis om personen ifråga grovt misskött sitt arbete eller på annat sätt är olämplig som polis.

D39 Kompletterande påföljd för rattfylleri*Folkpartiet liberalerna i Halmstad*

Att dricka alkohol för att därefter sätta sig bakom en ratt och köra iväg, innebär att ta risker med andra människors liv. Att på detta sätt riskera andras välbefinnande måste ses av samhället som fullkomligt oacceptabelt. Det sker alltför många gånger per år att rattfyllerister lemlästar och dödar andra människor. Det krävs kraftfulla åtgärder för att sätta stopp för detta och vi anser att en metod är att begränsa rattfylleristens tillgång till fordon.

Det kan vara något abstrakt för vissa människor att föreställa sig att deras handlande kan påverka någon annan så drastiskt. För en del av dessa blir det mer konkret om de förstår att deras agerande kan få konsekvenser för deras materiella bekvämlighet. Detta är ingen slutgiltig lösning på problemet, dock tror vi att det kan få några människor att avstå från att sätta sig i bilen efter att ha druckit.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för att domstolar skall, vid sidan av befintliga påföljder, kunna döma ut förbud för rattfyllerister att äga motorfordon. Påföljden skall begränsas i tid av domstolen till mellan 2 år och, vid upprepade återfall och/eller dödsolyckor, 10 år. Fordon i den dömdas ägo tas i beslag då domen träder i kraft och eventuella kostnader uppkomna under förvaringen betalas av ägaren.

D40 Polisen ska kunna skjutsa hem unga på fel plats vid fel tidpunkt

Jan Jönsson, Skärholmen

En del föräldrar behöver mer hjälp än andra i sin föräldraroll. Har man en ungdom med extremt riskbeteende som är mycket svår att hålla reda på kan man till och med behöva polisiär hjälp för att hämta hem ungdomen.

Enligt dagens lagstiftning är det bara möjligt för polisen att omhänderta någon då denne misstänks för ett brott. Både socialtjänst och polis efterfrågar dock större möjligheter att omhänderta barn och ungdomar, efter vårdnadshavares samtycke, för transport hem när den unge befinner sig på fel plats vid fel tidpunkt.

I en del vårdplaner för unga personer med extremt beteende ingår överenskommelser om vilka tider den unge ska passa hemma och vilka platser som är tillåtna och inte. Tider och platser är satta så att den unge ska undvika att dras in i fler problem sent på nätterna. Under en provperiod i Skärholmen samarbetade närpolisen och socialtjänsten kring upprätthållandet av dessa planer. Samarbetet gick ut på att socialtjänsten och föräldrarna kom överens om regler för uppträdande och tider som skulle gälla och polisen såg till att hjälpa föräldrarna att plocka hem den unge i de fall han eller hon bröt mot reglerna. Alla parter var mycket nöjda med lösningen. Konkret handling är en mycket mer framgångsrik metod i arbetet med tonåringar än bara tillsägelser som uppfattas som tandlöst tjat. Efter en kort period fick dock försöket avbrytas eftersom polisen kom fram till att de saknade lagstöd för att omhänderta den unge, trots att föräldrarna givit sitt tillstånd till polisen.

Mitt förslag går inte ut på att införa något slags generellt utgångsförbud för unga människor. Det handlar inte heller om att polisen godtyckligt ska kunna omhänderta unga människor, utan det ska alltid ske i samförstånd med vårdnadshavarna.

Vad det handlar om är att rädda unga människor från att gå djupare ner i kriminalitet liksom att stödja föräldrarna i deras svåra situation. Det handlar också om att ge stöd till föräldrarna. En viktig del är också att bättre kunna skydda allmänheten från grovt kriminella ungdomar. Som det är idag måste polisen vänta med att ingripa tills den unge begått ett brott och då är ju skadan redan skedd.

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte uttalar att polisen ska ges utökade befogenheter att omhänderta barn och ungdomar på fel plats vid fel tidpunkt, efter samtycke från vårdnadshavarna.

D41 Förnya rättsväsendet

Johan Strandberg, Södertälje

Rättsväsendet går att förändra. Negativt är till exempel att icke-offentliga aktörer inte släpps fram. Entreprenad drift i England har fått både intagna och anställda att trivas.

Mer av tings- och länsrättsverksamhet kunde bedrivas av icke-offentliga aktörer. För att korta väntetiderna borde icke-offentligt drivna tings- och länsrätter, med juristdomare som till vardags opererar i det offentligt drivna rättsväsendet, beta av målköer så att i inget mål väntetiden blir längre än till exempel tre månader.

Genom större hänsyn till framlagda bevis kunde den enskildes skada av att ha fällt felaktigt minska. Ett brott som idag ger tio års fängelse borde ges sådan påföljd om till exempel två vittnen fanns med. Om till exempel ett vittne är främsta beviset, bör bara till exempel 80 procent av tio år kunna utdömas. Om den misstänkte faller på svaga grunder, som till exempel en målsägandes utsaga, bör bara till exempel 60 procent bli följden.

Ingen hovrätt borde döma till exempelvis livstids fängelse med röstsiffrorna 3-2 utan att målet tas upp på nytt. En lösning vore att en överhovrätt fick pröva om i en hovrätt ingen majoritet nåtts eller minst två ledamöter reserverat sig till förmån för eller i riktning mot åtalad eller tvistemålspart som förlorat med en rösts marginal. Även i Högsta domstolen kunde oenighet föranleda nytt avgörande. Tre domare borde få framtvunga ett plenum även om dom avkunnats med röstsiffrorna 5-0.

Anhållna kunde få det bättre. En fördel vore att de skriftligt informerades om sin rätt till advokat.

Den enskilda domarens ställning borde stärkas. En hovrättsledamot som i samband med överläggning till dom inte vet hur den ska döma borde, då minst till exempel två års fängelse kan bli följden, ges rätt att skjuta upp sitt avgörande en vecka, lyssna igenom bandet från huvudförhandlingen och kräva att förhör görs om.

Folkpartirepresentanternas lagöverträdelser kunde dessutom bortses från. Ingen blir i normalfallet en sämre politiker av att ha begått brott.

Kroppslig balans kan öka välbefinnandet. Därför borde i samband med rättspsykiatriska undersökningar muskelanalys och träningsråd erbjudas.

För att öka rättssäkerheten borde misstänkta lagöverträdare som nekar till brott och inte fyllt 15 år prövas av en domstol.

Problematiskt är att unga brottslingar inte skriftligt informeras om sin rätt till överprövning av ett åklagarbeslut. För att förenkla ett överklagande behövs advokathjälp.

Fängelserna kunde förbereda de intagna bättre. Ett steg i rätt riktning vore att återfallsförbrytare påtvingades fysövningar utan mycket av förflyttning eller hjälpmedel. Förbättrad förmåga till balans eller smidighet kan minska benägenheten att begå ett grovt brott.

Brottsutredningar som involverar minderåriga kan förbättras. En fördel vore att videoinspelade förhör kompletterades av förhör som ägde rum samtidigt som en huvudförhandling.

Monarkins företrädare har blivit för privilegierade. Ett brott mot kungligheter borde inte ses som allvarligare än brott mot icke kungliga.

Mer av incitament kunde förbättra läget. Bonusersättning borde ges tullen utifrån beslagsmängden, polisen då åtalade fällts och advokater då åtalade friats. För att minska brottsligheten kunde fängelser som haft låg återfallsfrekvens bland före detta intagna premieras.

Snabbutbildad b-polis kan innebära skillnad. Förorten finns skäl att snabbutbildade gör insatser vid sidan om ett annat jobb. En man och en kvinna borde till exempel en timme per vecka bli synliga och dela ut tillsägelser.

Tv, radio och musikspelare kan försoffa. Bättre är att intagna aktiverar sig.

Nedskärningen av antalet ledamöter har gått för långt. Att en huvudförhandling kan fortsätta efter att en domare fått förhinder borde, om en av parterna motsätter sig, inte tillåtas.

Det har blivit för lätt att gömma sig bakom majoriteten. För att råda bot på anonymiteten borde i samtliga frågor i ett mål varje domares förslag och motivering framgå av domslutet.

Många mål avgörs samma dag som huvudförhandlingen, vilket ökar risken för hafsverk. Rimligt vore att överläggningen efter en huvudförhandling ledde till bara en preliminär ståndpunkt och att ett avgörande nåddes mer än 96 timmar senare.

Information behöver spridas ut. Målsägande och åtalade borde efter att en dom offentliggjorts få höra ledamöternas överläggning.

Terrormisstänkta kan få det bättre. Ett steg i rätt riktning vore att de gavs kännedom om anklagelserna.

Företag som anlitas för brottsutredningar har blivit framgångsrika. Även polisen borde ta hjälp av icke-offentliga aktörer.

Lagrådets avdelningar kan bli ännu bättre. En förbättring vore att alla ledamöternas förslag och motivering framgick av yttrandena.

Försvagningen av juristdomarens ställning i tingsrätten har gått för långt. Så att ett mål med säkerhet kommer upp i en hovrätt kan nu vid överläggning till dom till och med en egen ståndpunkt tänkas överges. Situationen skulle förenklas om fällande domar en juristdomare motsatt sig genom att fria automatiskt fick prövningstillstånd.

Att vara part i ett svårlöst mål kan fresta på. Då i en tingsrätt ingen majoritet nåtts eller minst två domare reserverat sig till förmån för eller i riktning mot en förlorande tvistemålspart borde prövningstillstånd ges med automatik i en hovrätt.

Den utsatta situationen inom kollektivtrafiken skapar onödiga kriser. En lösning vore att skyddsglas ungefär som på Londons bussar distanserade föraren från passagerarna.

Ordningsmakten kan bli bättre. För att öka konkurrensen vore en fördel att mer av polisutbildningen drevs av icke-offentliga aktörer.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet uttalar att fler fängelser bör drivas på entreprenad.
- 2. att** landsmötet uttalar att beviskraven höjs.
- 3. att** landsmötet uttalar att en överhovrätt införs.
- 4. att** landsmötet uttalar att åtalade som fällts i en tingsrätt efter att en juristdomare friat automatiskt får prövnings-tillstånd i en hovrätt.
- 5. att** landsmötet uttalar att anhållna skriftligt informeras om sin rätt till en advokat.
- 6. att** landsmötet uttalar att videoinspelade förhör med minderåriga bör kompletteras av förhör som äger rum samtidigt som en huvudförhandling.
- 7. att** landsmötet uttalar att återfallsförbrytare kan dömas att i ett fängelse utföra fysövningar.
- 8. att** landsmötet uttalar att folktopirepresentanternas lagöverträdelser bortses från.
- 9. att** landsmötet uttalar att lagöverträdare som nekar till brott och inte fyllt 15 år överlämnas till socialtjänsten av en domstol.
- 10. att** landsmötet uttalar att tv, radio och musikspelare förbjuds i cellerna.
- 11. att** landsmötet uttalar att icke-offentliga aktörer får göra polisutredningar.
- 12. att** landsmötet uttalar att målsägande och åtalade efteråt får höra domstolens överläggning.
- 13. att** landsmötet uttalar att ett avgörande nås minst 96 timmar efter en huvudförhandling.
- 14. att** landsmötet uttalar att brottslingar som inte fyllt 15 år ges skriftlig information om sin rätt till överprövning av ett åklagarbeslut.
- 15. att** landsmötet uttalar att terrormisstänkta informeras om anklagelserna.
- 16. att** landsmötet uttalar att brottslingar som inte fyllt 15 år får rätt till advokat för att överklaga ett åklagarbeslut.
- 17. att** landsmötet uttalar att mer av polishögskolornas verksamhet bör drivas av icke-offentliga aktörer.
- 18. att** landsmötet uttalar att brott mot kungligheter inte ses som allvarligare än brott mot icke kungliga.

19. **att** landsmötet uttalar att icke-offentligt drivna tings- och länsrätter betar av målköer.
20. **att** landsmötet uttalar att justitieråd får överklaga Högsta domstolens domar till ett plenum.
21. **att** landsmötet uttalar att en hovrättsledamot som i samband med överläggning till dom inte vet hur den ska döma ges rätt att, då minst två års fängelse kan bli följden, skjuta upp sitt avgörande en vecka, lyssna igenom bandet från huvudförhandlingen och kräva att förhör görs om.
22. **att** landsmötet uttalar att i samband med rättspsykiatriska undersökningar muskelanalys och träningsråd erbjuds.
23. **att** landsmötet uttalar att bonuspengar börjar ges till tullen, polisen, advokater och fängelser.
24. **att** landsmötet uttalar att snabbutbildad b-polis delar ut tillsägelser i förorterna.
25. **att** landsmötet uttalar att en huvudförhandling som en domare fått förhinder för får skjutas upp av en av parterna.
26. **att** landsmötet uttalar att i ett måls samtliga frågor varje ledamots förslag och motivering framgår av domslutet.
27. **att** landsmötet uttalar att samtliga domarnas förslag och motivering bör framgå av en Lagrådsavdelnings yttrande.
28. **att** landsmötet uttalar att då i en tingsrätt ingen majoritet nåtts eller minst två domare reserverat sig i riktning mot en förlorande tvistemålspart ges prövningstillstånd med automatik i en hovrätt.
29. **att** landsmötet uttalar att skyddsglas inom kollektivtrafiken bör skilja förarna från passagerarna.

D42 Åtgärder mot s k nätmobbning

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Den mest vedervärdiga buggning som får förekomma fritt i Sverige sker på datanätet. Det förekommer t ex att unga tjejer luras göra sextext på nätet, text som går direkt till någon man som lagt ut det av rent okynne. På detta sätt blir unga tjejer helt ovetande "buggade" om sin sexuella mognad. Efter kända fakta söker minst 4 000 vuxna kontakt med minderåriga på olika ungdomssajter med syftet att skapa någon form av sexuell relation. Först när de lyckats komma i kontakt med tjejen och förgripit sig blir de fällda, även om de varit kända hos polisen i flera år. I Sverige saknas nämligen lagstiftning mot "förförelsedelen" på datanätet. Sådan lagstiftning finns i England och kan leda till fängelse.

Annonser som aldrig en svensk tidning kan tänkas publicera förekommer också friskt på datanätet. "Buggade" unga tjejer i halvnaket foto säljs från webbkameror till porrindustrin. Det leder till svåra identitetsproblem. De drabbade blir aldrig fria från bilderna. Det har t o m hänt att elever måste byta skola för att inte hamna i allvarliga kriser. Det finns exempel på flickor som inte orkat leva längre. Enligt DN 07 02 22 har antalet barn och unga (0 – 18 år) som använder Internet ökat från 17 till 28 procent på ett år. Uppgifterna är hämtade från "Individ och familjeomsorg 2006" från Socialstyrelsen. Som lärare tycker jag att det är mycket positivt att användandet av Internet ökar. Det stora problemet är dock att 23 procent av

flickorna och sju procent av pojkarna (12 – 16 år) råkat ut för att någon har pratat sex med dem utan att de velat själva. Två procent har sedan ensamma gått till ett möte. En procent av flickorna och 1,8 procent av pojkarna uppger att de erbjudit sex mot ersättning.

I London finns enligt uppgift cirka 400 poliser som förställer sig som barn på nätet med syftet att gripa förövarna. I Sverige hindrar lagen om elektronisk kommunikation polisen att söka mobbarna på ungdomssajterna. För att polisen ska kunna ta fram en IP-adress för att hitta var den misstänkte loggat in, krävs att det misstänkta brottet kan leda till fängelse. Det räcker inte med att en kränkning skett på en mötesplats. Sverige behöver snabbt en lagstiftning för att kunna skydda våra unga. Som lärare i skolan är vi måna om att hålla oss ajour med allt som händer för att kunna skydda våra elever. All vår kamp att hjälpa en ung tjej eller grabb att höja sitt självförtroende kan nu raseras över en helg.

Vi politiker har ett övergripande ansvar. Det gäller förutsättningar för det goda samhället byggt på en demokratisk grund. IT-utvecklingen innebär mycket stora möjligheter i undervisningen, i arbetslivet, för personer med funktionshinder, länder emellan osv. Likaväl som barn och ungdomar skyddas i samhället i övrigt, måste de skyddas på datanätet genom lagstiftning.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uppdrar åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att verka för en översyn av lagstiftningen om elektronisk kommunikation.
2. **att** en ny integritetsavvägning samtidigt ska göras.

PS-yttrande Brott och straff, motion D25–D42

Motionerna

På det kriminalpolitiska området finns en rad motioner som tar upp hela rättskedjan från det brottsförebyggande arbetet till polisfrågor, domstolsfrågor och kriminalvårdsfrågor. Även socialtjänstens roll berörs.

I motion D25 anför motionären att dagens fasta bötesbelopp för fortkörning inte står i relation till vederbörandes inkomst. Således blir verkan ojämn beroende på hur stor eller liten den bötfälldes inkomst är. Motionären vill att dagsbotsystemet istället ska användas.

I motion D26 föreslår motionären att lagen om grov fridskränkning bör utvidgas. I Brottbalkens kapitel 4 regleras fridskränkingsbrotten som två olika brott. Grov fridskränkning förutsätter idag att de brottsliga gärningarna har begåtts av en närstående, eller tidigare närstående person. Motionären anser att lagen bör utvidgas till att omfatta all systematisk brottslighet, oavsett förövarens relation till offret eller vilka brott som har begåtts.

Motionären yrkar även på att det i det rättspolitiska programmet ”Ökad trygghet mot brott” läggs till att polisutredning alltid ska ske, oavsett förövarens ålder, i fall av systematisk brottslighet mot enskild.

I **motion D27** anför motionären att dagens lagstiftning kring förverkande av pengar eller egendom som härrör från brottslig aktivitet är bristfällig. Då det inte finns något yrkande tolkar partistyrelsen andemeningen i motionen som att motionären anför att Folkpartiet skall verka för en förändring av denna lagstiftning så att det blir möjligt för polis och domstolsväsendet att använda sig av förverkande av pengar eller egendom som erhållits vid allvarlig brottslighet.

Motionerna D28 och D29 tar upp sexhandel. I motion D28 anför motionärerna att problematiken kring sexhandeln är något som Folkpartiet som liberalt parti inte får blunda för. Motionärerna yrkar därför att en text förs in i partiprogrammet. I motion D29 anføres att den svenska sexköpslagen skall exporteras till övriga EU. Motionärerna lyfter fram att det inom EU finns krafter som vill se en sexköpslag som gäller för hela unionen. Dessutom nämner motionärerna att det samtidigt finns många medlemsländer som går åt motsatt riktning och legaliserar prostitution. Motionärerna framhåller att i och med att sexköpslagen har ett brett parlamentariskt stöd i Sverige så föreligger det en anledning till export av lagstiftningen till övriga EU.

I **motion D30** anför motionären att utpressning som metod inte ska löna sig. Polisen ska inte spara på resurser när det handlar om bekämpandet av organiserad brottslighet. I **motion D31** anför motionären att den så kallade straffrabatten avskaffas så att en brottsling döms till en påföljd motsvarande det sammanlagda straffvärdet för samtliga brott som denna har begått. I **motion D32** anför motionären att det är problematiskt att avgöra vem som är gärningsmannen när flera personer har varit närvarande vid ett begånget brott. Motionären anser därför att alla närvarande personer skall anses skyldiga.

I **motion D33** anför motionären att ett nytt system bör införas där staten förskotterar skadeståndet till brottsoffret och det sedan är staten som i sin tur får kräva gärningsmannen. Dock tycks motionären ha yrkat i ett helt annat ärende. Motionen är således besvarad utifrån brödtexten.

I **motion D34** anför motionären följande: Enligt lagen om särskild företrädare skall särskild företrädare utses för barn under en polisutredning om man kan misstänka att en vårdnadshavare har begått brott mot barnet. Förutsättning för att lagen skall tillämpas är att ”brott begåtts mot barnet”. Då det gäller brott begångna mot barn gäller dock denna situation inte om barnet varit vittne till att en vårdnadshavare utsatts för allvarlig misshandel inför ögonen på barnet. Vidare gäller det inte om en vårdnadshavare berövar den andre vårdnadshavaren livet. Exempelvis om en fader berövar en moder livet räknas inte moderns barn som brottsoffer. Däremot om fadern stjälar deras cyklar, tömmer deras spar-

bössor eller annan mer trivial brottslighet. Effekten av denna lagstiftning blir mycket märklig och ger ett mycket märkligt intryck då den ska tillämpas. Motionären anför att det är tveksamt om lagstiftningen uppfyller barnkonventionens krav.

I **motion D35** anför motionärerna att fängelsestraff ska vara en yttersta påföljd vid brott. Domstolarna ska ges större möjligheter att utdöma påföljder med syfte att få de dömda att frivilligt i framtiden avstå från brott och att fängelsestraffet används i mindre utsträckning.

Motion D36 förespråkar en reformering av frivården och en tydligare konsekvenstrappa i flera steg när den dömda inte följer regelverket. Frivårdens möjligheter att erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnadsmönster måste också utökas, enligt motionären.

I **motion D37** föreslår motionärerna att punkt 23 i sakpolitiska integrationsprogrammet ”Bryt utanförskapet!” stryks. Denna punkt tar upp möjligheten för en domstol att utvisa utländska medborgare som begått grova brott.

I **motion D38** anför motionären att det likt läkarlegitimation skall införas en polislegitimation som kan fråntas en polis om personen i fråga grovt misskött sitt arbete eller på andra sätt är olämplig som polis. I **motion D39** anför motionären att det krävs kraftfulla åtgärder i bekämpandet av rattfylla, vidare anför motionären att en möjlig metod skulle vara att begränsa rattfylleristens tillgång till fordon.

Motion D40 förespråkar att polisen ska ges utökade befogenheter att, efter samtycke från vårdnadshavarna, omhänderta barn och ungdomar som befinner sig på fel plats vid fel tidpunkt. Motionären pekar på en försöksverksamhet där ungdomar som bröt mot vårdplaner genom att befinna sig på fel ställen vid fel tider skjutsades hem till sina föräldrar av polisen. Försöket fick dock avbrytas på grund av oklarheter om lagstödet.

I **motion D41** föreslås en lång rad förändringar gällande rättsväsendet. Genomgående i motionen är att brödtexten och samtliga yrkanden ligger på en väldigt hög detaljnivå och att många förslag innebär radikala förändringar av dagens rättssystem. Bland annat föreslås att privata domstolar ska tillåtas och att snabbutbildad så kallad b-polis ska bidra till allmän ordning genom att dela ut tillsägelser.

Slutligen föreslås i **motion D42** skärpta åtgärder mot så kallad nätmobbning och andra företeelser via nätet, såsom att vuxna söker kontakt med minderåriga i syfte att övertala dem till sexuella handlingar (så kallad grooming). I yrkande 1 föreslås att folkpartiets företrädare i partiledning, regering och riksdagsgrupp får i uppdrag att verka för en översyn av lagstiftningen, och i yrkande 2 föreslås att denna översyn också inkluderar en avvägning mot integritetsintresset. Yrkande 2 behandlas under avsnittet Rättssäkerhet och integritetsfrågor.

Partistyrelsens yttrande

Eftersom motionerna täcker många olika frågor väljer partistyrelsen att i huvudsak behandla förslagen i tur och ordning. **Motion D25** föreslår ökad användning av dagsböter, t ex för fortkörning. Partistyrelsen anser att penningböter respektive dagsböter används på ett väl avvägt sätt idag med beaktande främst av den praktiska hanteringen. Att införa dagsböter för fortkörning skulle medföra införskaffande och kontroll av inkomst- och förmögenhetsförhållanden, vilket skulle omöjliggöra att polismannen redan på platsen utfärdar ett bötesföreläggande. Detta är inte en rimlig hantering av dessa förseelser, som ju är mycket vanliga. Sannolikt skulle också detta leda till flera domstolsprövningar, vilket inte heller är önskvärt. **Motionen bör avslås.**

I **motion D26** föreslås stärkta insatser mot systematisk brottslighet. **Yrkande 1** måste avvisas av formella skäl, eftersom det endast är i partiprogrammet som tillägg och ändringar kan göras fortlöpande. I sakfrågan delar dock partistyrelsen i huvudsak motionärens åsikt. Landsmötet 2005 fastslog att huvudregeln ska vara att brott alltid ska utredas oavsett förövarens ålder. Motivet för detta är dels att förbättra insatserna för brottsoffren, dels att ge möjlighet till tidiga och adekvata ingripanden till hjälp för unga människor på väg in i brottslighet. Denna huvudregel omfattar också systematisk brottslighet mot enskild, vilket gör att yrkande 1 får anses tillgodosett. **Av detta skäl bör yrkande 1 avslås.**

Beträffande motionens **andra yrkande**, om utvidgning av lagen om grov fridskränkning, vill partistyrelsen göra gällande följande. Folkpartiet har i flera års tid varit pådrivande för att systematisk förföljelse, stalkning, ska kriminaliseras. Stalkning handlar just om de fall där en person systematiskt kränker offret, utan att behöva ha någon tidigare relation till personen. Regeringen tillsatte i vintras en utredning, som bland annat ska se över behovet av en särskild lag mot stalkning. **Med detta yrkar partistyrelsen att landsmötet ska anse yrkande 2 besvarat.**

Partistyrelsen har samma åsikt som motionären bakom **motion D27** om problemet med de begränsade möjligheterna till förverkande av pengar eller egendom vid allvarlig brottslighet. Detta har Folkpartiet också tagit upp, till exempel i en rapport gällande bekämpandet av den organiserade brottsligheten ("Så ska vi bekämpa den organiserade brottsligheten", augusti 2006). Huvudtanken innebär att det ska bli lättare och enklare att förverka pengar och egendom som härrör från en brottslig handling. Statliga utredningar har gjorts och frågorna bereds nu hos regeringen. Folkpartiet ska där vara pådrivande för att öka möjligheterna till förverkande. **Med detta anser partistyrelsen motionen besvarad.**

Frågan om sexhandel tas upp i **motionerna D28 och D29**. Att sexhandeln är ett allvarligt problem i världen och inte minst i Europa råder det ingen tvekan om. På detta område har också Folkpartiet varit mycket aktivt med en rad rapporter på senare år där vi konkret beskriver de åtgärder vi vill se genomförda. Således kan ingen sväva i oklarhet om att Folkpartiet fördömer

detta och starkt vänder sig mot alla former av sexuell exploatering av människor. **Förslaget i motion D28 skulle inte tillföra något i sak och partistyrelsen yrkar därför att landsmötet avslår motionen.**

Vad gäller en europeisk sexköpslag, som föreslås i **motion D29**, anser partistyrelsen följande. Idag är Sverige och Litauen de enda länderna inom EU som har en sexköpslag, och samtidigt finns det länder inom EU som har valt att gå åt andra hållet och legalisera sexhandeln. Att som motionärerna framhåller införa sexköpslagen på EU-nivå, skulle innebära att straffrätten på detta område görs överstatlig. Detta får mycket svåröverblickbara följder i och med att medlemsländernas juridiska system ser olika ut. Dessutom ska man komma ihåg att det föreligger en risk att effekten av att göra straffrätten på detta område överstatlig mycket väl kan bli att vi istället för att sprida vår sexköpslag till övriga EU faktiskt förlorar den. **Partistyrelsen anser att det inte finns skäl för folkpartiet att förespråka att ytterligare delar av den straffrättsliga kompetensen förs över till överstatlig nivå och yrkar därför att landsmötet avslår motionen.**

Vad gäller **motion D30** delar partistyrelsen andemeningen i motionen. Självklart ska man kunna lita på polisens hjälp och man har rätt att få adekvat stöd när man anmäler brott. Rättspolitikerna är också ett av folkpartiets prioriterade områden och folkpartiet har länge drivit kraven att öka antalet poliser, effektivisera polisverksamheten och stärka brottsoffskyddet. **Partistyrelsen anser motionen besvarad.**

Motion D31 förespråkar att påföljdssystemet förändras i grunden och att straffet för varje brott fastställs utan hänsyn till om personen samtidigt döms för ett annat brott (den s k "straffrabatten"). Partistyrelsen delar inte motionärens åsikt, bland annat eftersom den skulle leda till den effekten att den som döms för en rad förseelser som var för sig framstår som bagatellartade kan få ett högre straff än den som begår ett enda grovt brott. Detta skulle i hög grad vara stötande för rättskänslan. Däremot är det viktigt att domstolarna använder sig av hela straffskalan i större utsträckning än vad som görs idag. **Partistyrelsen yrkar att landsmötet avslår motionen.**

I **motion D32** föreslås att det är tillräckligt med att närvara på brottsplatsen (dock inte som offer) för att anses skyldig. Bland annat åberopar motionären det s k Lindomefallet, där det begicks ett mord. Ingen av de två personer, som bevisligen fanns på mordplatsen, kunde bindas till mordet. Därför friades båda. Som visas i bl a straffansvarsutredningens betänkande från 1996 har detta dock inte att göra med straffrättens ansvarslära som sådan, utan berodde på utredningen och åtalet i det enskilda fallet. I polismorden i Malexander blev det aldrig utrett vem av gärningsmännen som sköt de dödade skotten. Ändå fälldes gärningsmännen för mord. Partistyrelsen delar inte motionärens förslag. Blotta närvaron på en brottsplats kan rimligen inte kriminaliseras. Däremot kan man naturligtvis ifrågasätta om det ska finnas en i lag stadgad skyldighet att ingripa när brott begås – lag om civildurage.

Men detta är en helt annan fråga än den som motionären menar. **Motionen bör därför avslås.**

I **motion D33** anför motionären att ett nytt system bör införas där staten förskotterar skadeståndet till brottsoffret och det sedan är staten som i sin tur får kräva gärningsmannen. Folkpartiet anser att det är viktigt att brottsoffret får ersättningen snarast möjligt för att kunna använda den för t.ex. behandlingskostnader. Regeringen bör därför utreda ett nytt system, där staten vid utdömt skadestånd på grund av brott, förskotterar skadeståndet till brottsoffret och att det sedan ankommer på staten att kräva in beloppet av gärningsmannen. Denna fråga har folkpartiet drivit under en längre tid, vilket gör att någon ytterligare åtgärd från landsmötet inte är motiverad. **Motionen bör anses besvarad.**

Vad gäller **motion D34** vill partistyrelsen påminna om att folkpartiet redan i en riksdagsmotion från förra året har tagit ställning för att det behövs en straffrättslig reglering som innebär att barn som har bevittnat våld skall kunna anses som brottsoffer och därmed erhålla målsägandeställning. Eftersom motion D 34 saknar yrkande kan inte partistyrelsen ta ställning till denna, men i och med att motionärens förslag i brödtexten i stort överensstämmer med folkpartiets tidigare intagna ståndpunkt **yrkar partistyrelsen att landsmötet anser denna motion besvarad.**

I **motion D35** förespråkas en skrivning i partiprogrammet om att fängelsestraff ska vara en yttersta påföljd vid brott. Brottsbalken och all annan straffrättslig reglering är uppbyggd på en systematik, som innebär att straff anges i böter eller fängelse. Är det då fråga om fängelse har domstolen att ta ställning till om annan påföljd än fängelse såsom villkorlig dom eller skyddstillsyn är lämpligare i det enskilda fallet. Här kan domstolen gå långt i sin bedömning. Nu gällande regler om val av alternativ påföljd till fängelse fungerar tillfredsställande. Det av motionären föreslagna tillägget motsvarar egentligen vad som redan tillämpas och är därför inte erforderligt. **Partistyrelsen anser med detta motionen besvarad.**

Vad gäller frivården, som berörs i **motion D36**, delar partistyrelsen motionärens uppfattning om att frivården är en mycket viktig del av vår kriminalvårdspolitik och att behov av en reformering föreligger på så sätt att en tydligare konsekvenstrappa i flera steg ska införas och utnyttjas när den dömde inte följer gällande regelverk. Större resurser måste också tillföras frivården så att frivården i sin tur kan ge stöd och hjälp till sina klienter samt erbjuda vård för missbruk och behandling för att bryta negativa levnads-mönster. **Partistyrelsen föreslår att motionen bifalls.**

Motion D37 tar upp frågan om utvisning av utländska medborgare som begått grova brott. Motionärerna anför också att folkpartiets åsikt i frågan är olyckligt motiverad, eftersom den antogs i samband med ett integrationspolitiskt program och argumentationen därför byggde på integrationspolitiska resonemang. Partistyrelsen anser att yrkandet i denna motion är olyckligt formulerat, eftersom

sakpolitiska program som har antagits på landsmöte inte kan ändras i efterhand av efterkommande landsmöten. Istället kan man lägga förslag till nya landsmötesbeslut. I sak kan partistyrelsen anför att denna fråga visserligen lika gärna skulle kunna ha behandlats inom ramen för det rättspolitiska programmet istället för det integrationspolitiska, men att en sådan praktisk beredningsfråga rimligtvis inte är relevant för bedömningen av själva ståndpunkten. Partistyrelsen anser att det ställningstagande som förra landsmötet antog är väl avvägt och att det inte framkommit några argument som talar för en omprövning. **Partistyrelsen yrkar att landsmötet avslår motionen.**

I **motion D38** föreslås en polislegitimation för att hindra att olämpliga poliser stannat kvar i tjänst. Partistyrelsen anser att förslaget är intressant. Som huvudman för polisväsendet har staten ett ansvar för att säkerställa att olämpliga poliser skiljs från sin tjänst och förblir skild från polisarbete. En polislegitimation kan vara ett sätt. Samtidigt har förslaget vissa nackdelar, till exempel när det gäller kostnaderna för att bygga upp den administration som krävs. Partistyrelsen anser att idén bör utredas närmare och föreslår därför **landsmötet att motion D38 anses besvarad.**

Vad gäller **motion D39** anser partistyrelsen att rattfylleri i första hand måste bekämpas genom förebyggande åtgärder. Det handlar om ökad information och upplysning om den risk som alkoholen utgör ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det gäller också att hindra alkohol- och drogmissbrukare att överhuvudtaget använda bilen. Samhällets och polisens arbete mot rattfylleri måste utvecklas och polisens trafikkontroller öka. Läkare måste också i större utsträckning förmås att anmäla individer med alkoholmissbruk till länsstyrelsen. Bruket av alkohol i motorfordon bör stimuleras. Det av motionären föreslagna förbudet för rattfyllerister att äga motorfordon kommer dock inte att kunna förhindra rattfylleri. Man kan ju köra andras bilar. Ett sådant förbud skulle dessutom kunna innebära inskränkningar i en näringsverksamhet, exempelvis om det skulle vara fråga om en åkeriägare med många fordon som körs av anställda chaufförer. **Partistyrelsen yrkar därför att landsmötet avslår motionen.**

Motion D40 föreslår att polisen ska ges utökade befogenheter att, efter samtycke från vårdnadshavarna, omhänderta barn och ungdomar som befinner sig på fel plats vid fel tidpunkt. Partistyrelsen vill inledningsvis understryka det angelägna i motionens ämne. En av de viktigaste uppgifterna för att motverka framtida brottslighet är att samhällets goda krafter blir bättre på att tidigt reagera när ungdomar visar tecken på att slå in på en destruktiv bana. En röd tråd i folkpartiets rättspolitiska arbete är också ökad samverkan mellan socialtjänst och polis för att därmed hjälpa unga människor att tidigt bli sedda och få adekvat hjälp. Redan i det rättspolitiska program som antogs vid 2005 års landsmöte fastslogs också att folkpartiet anser att viss information inom socialtjänsten ska kunna vara tillgänglig för polisen om detta är nödvändigt för att förhindra brott.

De vårdplaner som fastställs enligt lagen om vård av unga (LVU) ska vara en färdplan tillbaka till en stabil tillvaro för den unga människa som hamnat i ett destruktivt beteende. Dessa vårdplaner utarbetas av socialtjänsten och fastställs genom beslut i förvaltningsdomstol. Vårdplanerna kan t ex innehålla målet att den unge ska komma till insikt om ett missbruk och aktivt medverka till att bryta detta missbruk, och de kan också innehålla skrivningar om att den unge ska ha en regelbunden tillvaro eller att den unge ska bryta sina kontakter med yrkeskriminella eller personer med på annat sätt destruktiv livsföring.

Partistyrelsen anser liksom motionären att det i särskilda fall kan vara berättigat att ge polisen befogenhet att skjutsa hem ungdomar som bryter mot fastställda vårdplaner genom att befinna sig på fel plats vid fel tidpunkt. Detta handlar alltså inte om något generellt utgångsförbud för unga, utan om individuellt riktade insatser till stöd för enskilda ungdomar som är föremål för åtgärder enligt LVU därför att de riskerar att förstöra sin tillvaro. Partistyrelsen anser dock att det är viktigt att precisera att denna åtgärd bara ska vara aktuell när socialtjänsten bedömer att det är lämpligt. Eftersom det är socialtjänsten som ansvarar för uppföljningen av vårdplanerna är det också naturligt att åtgärden i det enskilda fallet ska bygga på ett samarbete mellan socialtjänst och polis. **Partistyrelsen föreslår att landsmötet fattar ett beslut med denna innebörd och föreslår med detta att motion D40 bör anses besvarad.**

I **motion D41** föreslås en lång rad åtgärder som innebär fundamentala förändringar av rättssystemet, till exempel privata domstolar. Partistyrelsen anser att förslagen, som ofta dessutom har en mycket hög detaljrikedom, i huvudsak är oförenliga med grundläggande liberala värderingar om rättssäkerhet. Partistyrelsen avstår från att i detta sammanhang utveckla argumenten på varje enskild punkt utan yrkar att landsmötet **avslår motionen**.

Motion D42 tar upp ett angeläget problem. Den nya tekniken har skapat helt nya möjligheter till möten mellan människor. Detta är i huvudsak positivt för den enskildes personliga liv, men innebär också att nya former av brottslighet uppstår där människor utsätts för kränkningar. Det finns exempelvis all anledning att se allvarligt på den av allt att döma ökande förekomsten av olaga hot. Den skenbara anonymiteten på nätet leder för vissa människor till att man släpper på de psykiska spärrarna och utsätter andra för hot eller kränkningar som oftast hade varit otänkbara för samma människor att begå i den fysiska vardagen. Folkpartiet arbetar aktivt i riksdag och i regeringsarbetet för en översyn av lagstiftningen och att bland annat ett särskilt förbud mot så kallad grooming ska införas. Partistyrelsen anser därmed att syftet bakom yrkandet är tillgodosett och **föreslår med anledning av att detta att motion D42 yrkande 1 kan anses besvarat**.

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion D25 avslås**
2. **att motion D26, yrkande 1, avslås**

3. **att motion D26, yrkande 2, anses besvarat**
4. **att motion D27 anses besvarad**
5. **att motion D28 avslås**
6. **att motion D29 avslås**
7. **att motion D30 avslås**
8. **att motion D31 avslås**
9. **att motion D32 avslås**
10. **att motion D33 anses besvarad**
11. **att motion D34 anses besvarad**
12. **att motion D35 avslås**
13. **att motion D36 bifalls**
14. **att motion D37 avslås**
15. **att motion D38 anses besvarad**
16. **att motion D39 avslås**
17. **att landsmötet uttalar som sin mening att samverkan mellan polis och socialtjänst för att hjälpa ungdomar med ett destruktivt beteende måste förbättras och att ungdomar som bryter mot vårdplaner enligt LVU genom att befinna sig på fel plats vid fel tidpunkt därför ska kunna omhändertas av polis, om samtycke från socialtjänst och vårdnadshavare finns.**
18. **att motion D40 anses besvarad**
19. **att motion D41 avslås**
20. **att motion D42 yrkande 1 anses besvarat**

Särskilt yttrande 2

Frida Johansson-Metso, Liberala Ungdomsförbundet

Motion D37 tydliggör att människor skall behandlas lika inför lagen – dömas till samma straff för samma brott. Fp vill fortsätta göra skillnad på medborgarna och invånare. Det vänder sig liberala ungdomsförbundet mot.

Rättssäkerhet och integritetsfrågor

Motioner D43 – D59

D43 Frihetsmanifest

Tommy Rydfeldt, Kungsbacka

För ett liberalt parti borde den viktigaste frågan vara den enskildes frihet, integritet och valfrihet. Jag tycker inte att folkpartiet alltid levt upp till detta de senaste åren.

I samhället pågår de små stegens inskränkningar av den enskildes frihet. Var för sig kanske harmlösa men ihop ett allvarligt hot mot den personliga integriteten.

En hel del har att göra med den nya tekniken. Hur mycket av den skall vi tillåta inskränka på den enskildes frihet? Hur mycket skall myndigheter, arbetsgivare och andra människor veta om oss? Hur mycket av kontrollsamhälle vill vi ha?

Genom GPS kan arbetsgivare följa var den anställda befinner sig även om det inte är nödvändigt för arbetet. Mobiltelefonföretag vill säkert i framtiden sälja tjänsten att vi kan pejla in var andra personer finns. Givetvis kommer denna tjänst marknadsföras som något man behöver. Men hur känns det

för den kvinna som hamnat i ett förhållande där mannen har ett kontrollbehov att veta att han följer varje steg hon tar? Hon kommer knappast lättare ut detta förhållande. Måste alla veta vid varje tillfälle var vi befinner oss?

Myndigheter hittar också på nya saker. Skatteverket skall via ett spindelprogram söka på Internet för att samla uppgifter som kan leda till skatteutredningar. Vem tar ansvar för dessa uppgifter och hur hanteras dem. Var finns det samlade? Hur skyddas oskyldiga som man samlar uppgifter om?

För att jaga skattesmitare är det idag tillåtet i Sverige att utan förvarning, anledning och misstanke göra husrannsakan och granska kassasystem, bokföring, förhöra anställda om hur länge de varit anställda osv. Oftast kallas det operation krogspaning och olika myndigheter har rätt att göra sådana kontroller utan minsta misstanke.

Kommer det att vara en metod som blir tillåten i alla branscher? Kommer myndigheter i framtiden få möjligheter att på samma sätt utan anledning oanmälda besöka enskilda människor för att se om de har svarta pengar gömda hemma, svartspit, stöldgods eller annat man kan vara ute efter?

Hur mycket samkörningar av uppgifter skall tillåtas? Hur skall dessa lagras så att de inte sprids i onödan? Vem kontrollerar detta?

I andra länder reser man kravet på obligatoriska ID kort. Skall man i framtiden vara tvungen att bära ID kort med sig?

Någonstans måste samhället sätta ner foten och säga att hit men inte längre får vi gå. Bara för tekniken finns måste vi inte använda den om den inskränker på människors frihet. Vi måste också kunna säga att ändamålen inte helgar medel för att få fast varje skattesmitare eller bidragsfuskare. Personliga integriteten och friheten måste ibland gå före staten och myndigheters insamlande av uppgifter om oss.

Jag anser att det nu för folkpartiet är dags att utarbeta ett frihetsmanifest som inför valet 2010 blir folkpartiet svar på alla de frågor jag ställer i motionen och andra frågor som jag vet finns om hur långt kontrollsamhället får gå.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar uppdra åt partistyrelsen att utarbeta ett frihetsmanifest i enlighet med motionens intentioner

D44 Inför en integritetsskyddslag!

Folkpartiet liberalerna Stockholms län

Mer än på mycket länge har frågan om den enskildes integritet och rätt till privatliv hamnat i politikens centrum. Det är välkommet – för det finns ett skriande behov av en bred debatt om integritet. Den snabba tekniska utvecklingen gör att integritetspolitiken delvis handlar om helt nya frågor

jämfört med för bara fem-tio år sedan. Den grova brottsligheten både i Sverige och internationellt tar sig nya former och är inte heller sena att förfina sina arbetsmetoder.

Det är viktigt att debatten om integritetsfrågorna inte bara handlar om i vilka lägen det är befogat för staten att göra intrång i människors privatliv, t ex i samband med brottsbekämpning. Integritetsfrågorna handlar också om att slå vakt om enskildas privatliv i förhållande till privata aktörer, t.ex. företag som handlar med personuppgifter och säljer uppgifter om enskilda.

Vi anser att det finns alla skäl för folkpartiet att ta dessa frågor på större allvar. Debatterna om t ex FRAs signalspaning, hemlig avlyssning i spaningssyfte eller obligatorisk lagring av datatrafik talar sitt tydliga språk när det gäller behovet av en helhetsanalys.

Om en förändrad verklighet ibland gör det nödvändigt med lagändringar i mindre integritetsvänlig riktning, förväntar sig väljarna att ett liberalt parti åtminstone väger upp detta genom att i andra avseenden stärka den enskildes integritet.

Det är självklart att integritetsskyddet måste vägas mot andra centrala intressen. Behovet av att på ett effektivt sätt bekämpa grov brottslighet är ett sådant intresse, ett annat är informationsfriheten och offentlighetsprincipen. I varje enskild fråga behöver avvägningar göras. Det är ofrånkomligt att dessa avvägningar då och då leder fram till att integritetsskyddet i det enskilda fallet måste minskas för att andra, i sammanhanget ännu tyngre intressen ska få genomslag.

Problemet uppstår när integritetsskyddet på punkt efter punkt får stå tillbaka utan att det finns någon analys för vad detta sammantaget betyder för människors privatliv. I stället har debatten handlat om en isolerad behandling i tur och ordning av de enskilda förändringarna, som i och för sig är nog så viktiga att diskutera. Men när helhetssynen saknas, har redskapen också saknats för att föra en politisk diskussion om vi är nöjda med helheten eller vart vi i annat fall vill gå. Har individen ett tillräckligt skydd för sitt privatliv i dag? Var behöver skyddet stärkas? Detta är frågor som har saknats i den övergripande diskussionen.

Denna bild bekräftas av integritetsskyddskommitténs delbetänkande (SOU 2007:22), som i parlamentarisk enighet slår fast att skyddet för den personliga integriteten inte är tillfredsställande reglerat i lagstiftningen. Det finns också strukturella brister i lagstiftningsarbetet som gör att integritetsaspekterna inte uppmärksammas tillräckligt.

Nu måste utvecklingen vändas. Det statliga utredningsväsendet behöver ändra sina arbetsformer så att olika åtgärders effekter på integritetsskyddet får en grundlig analys. Myndighetsstrukturen kan behöva förändras.

Och framför allt: det behövs en ny integritetsskyddslag – en stark och samlad ramlagstiftning som slår fast den enskildes

rätt till sitt privatliv, och som klargör att bevisbördan faller på den som anser att andra intressen väger tyngre.

Det arbete som nu satts i gång i folkpartiet (bland annat genom arbetsgruppen för integritetsfrågor) måste leda fram till tydliga och konkreta förslag för att stärka individens rätt till sitt privatliv. Folkpartiet med sin stolta tradition av försvar för individens fri- och rättigheter har alla möjligheter att ta en framträdande roll i debatten.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett integritetspolitiskt program med förslag till ny integritetsskyddslag och andra konkreta förslag för att stärka den enskildes integritetsskydd, gentemot såväl statsmakten som andra enskilda.

D45 Garanti för rättssäkerheten och integritet

Göran Levin, Mölndal

Under tvåtusentalets första årtionde har övervakning och övervakningsteknologi stått högt på den politiska agendan. Den tekniska utvecklingen har möjliggjort att välkända övervakningstekniker har kunnat tillämpas i en skala som demokratiska samhällen aldrig tidigare sett motsvarighet till. Varje medborgare kan fotograferas flera gånger om dagen, avlyssning kan ske av all teletrafik, det är möjligt att söka igenom all korrespondens.

Att i stor skala kontrollera medborgare med sådana metoder är tidigare enbart känt från diktaturstater!

All ny teknik kan både brukas och missbrukas. När vi med argument som terror och organiserad brottslighet nu bygger ut våra spionsystem måste vi i motsvarande takt bygga ut garantierna för personlig integritet och rättsäkerhet. Detta är en viktig uppgift för ett parti med Folkpartiets idéhistoriska förpliktelser.

I Sverige i dag finns en myndighet som med självständighet och allmän trovärdighet kontrollerar utnyttjandet av modern teknik, Datainspektionen. Det är viktigt att en motsvarande självständig och fristående kontroll, övervakning och revision sprids till att omfatta alla de generella system som används för att spana mot och övervaka medborgare.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar uppdrar åt partistyrelsen att, i motionens anda, utveckla åtgärder för hur folkpartiet vill skydda medborgarna mot missbruk av de moderna övervakningstekniker som nu alltmer införs.

D46 Värna den personliga integriteten!

Staffan Werme, Örebro

Folkpartiet var under många år det parti som värnade individens integritet. Det fanns en misstro mot att staten alltid var och skulle vara god i förhållande till medborgarna.

Detta har under de senaste åren förändrats kraftigt. Folkpartiet är numera ett av de partier i Sveriges riksdag som tar minst hänsyn till personlig integritet i förhållande till de behov av olika tvångsmedel som polis och militära myndigheter anser sig behöva. Det märkliga är att två partier som inte tidigare varit speciellt tydliga i sitt värnande av personens integritetsbehov, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, numera är betydligt tydligare i sitt värnande av dessa grundläggande liberala värden än vad Folkpartiets riksdagsgrupp är.

Folkpartiet måste återgå till en traditionell liberal politik där individens rättigheter åter sätts i centrum. De omfattande förslagen från den nuvarande regeringen kring olika medel för att minska den personliga integriteten måste motarbetas. Förslaget om att ge de militära myndigheterna möjligheter att avlyssna all elektronisk trafik som går över Sverige är oacceptabelt. Den förändrade synen på att individer som inte ens är misstänkta för något brott regelmässigt kommer att kunna övervakas är en inskränkning som inte överensstämmer med en liberal samhällssyn.

Med de tekniska framsteg som kontinuerligt kommer, kan individens integritet inskränkas oupphörligt. Tron att samhället skulle säkras genom allt mer övervakning riskerar bli som grodan som läggs i kallt vatten och som långsamt kokas. Först när det är för sent, och sverigedemokrater eller andra krafter sitter på makten, inser vi att den frihet vi givit upp var mer värd än den eventuella säkerhet vi kanske vann.

För att i framtiden återta den liberala hållningen kring integritetsfrågor måste ett omfattande internt förändringsarbete ske. Partiet bör därför tillsätta en arbetsgrupp som ska utforma en liberal politik för framtiden. I gruppen måste representanter från flera olika samhällsaktörer ingå, till exempel advokater, journalister, präster, Amnesty eller liknande organisationer, förutom de partiinterna ledamöterna. Eftersom det finns olika åsikter kring dessa frågor inom partiet är det viktigt med en stor spridning även av dessa uppdrag. Ordföranden i gruppen bör inte vara bunden av tidigare ställningstaganden av partiet.

Yrkande:

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag

1. **att** landsmötet måtte besluta att ge partistyrelsen i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp kring integritetsfrågor i enlighet med motionens förslag.

D47 Kontrollen av tvångsmedel och spaningsmetoder

Åke Wredén, Eksjö

Lagstiftningen om tvångsmedel, och om hur rättssäkerheten skall upprätthållas när tvångsmedel används, har orsakat en rad politiska kontroverser de senaste åren. En av förklaringarna är att de hot som vårt demokratiska samhälle utsätts för har ändrat karaktär. Det direkta militära hotet från ett stort totalitärt grannland har minskat i hög grad. Nya

säkerhetspolitiska hot har tillkommit, och därför har säkerhetstjänst, signalspaning med mera åter fått stor betydelse, men under nya förutsättningar.

De radikalt förbättrade kommunikationerna och möjligheterna att för brottsliga ändamål flytta ekonomiska resurser över gränserna har också gett många slag av brottslighet nya möjligheter att operera. I många fall kan de operera ostört och ostraffat, då olika länders polis- och åklagarväsende inte har resurser och juridiska möjligheter att skydda de hederliga medborgarna.

Detta gäller inte bara brott som organiseras av våldsinriktade extremistorganisationer, det gäller även narkotikasmuggling, skattebedrägerier, svindlerier mot värdepappersmarknaden, och många andra former av ekonomisk brottslighet, liksom transporter av människor som utnyttjas i bordell- verksamhet.

Samtidigt som behovet av effektiva spaningsmetoder och tvångsmedel ökat, inom brottsbekämpningen men också av säkerhetspolitiska skäl, så har förtroendet för rättssystemets hantering av tvångsmedel undergrävt. Det krävs en mer genomtänkt ordning för hur olika spaningsmetoder och tvångsmedel skall få användas. Kraven på handläggningen, och på rättssäkerhetsgarantierna, borde bli starkare ju mer känsliga förhållanden som berörs av en spaningsmetod eller ett processuellt tvångsmedel.

I dag är till exempel regleringen onödigt hård av en sådan sak som kameraövervakning av offentliga platser. Med en sådan övervakningskamera ser man ingenting som man inte också kan se genom att en person finns på eller i närheten av den plats där kameran är monterad. Det sker inget intrång i människors bostäder, i andra slutna lokaler eller i deras skyddade korrespondens. Den nuvarande tillståndsgivningen borde kunna förenklas kraftigt och i de delar där den blir kvar göras till en rent kommunal fråga.

När det gäller de känsliga tvångsmedlen är det märkligt att procedurkraven är så svaga och så enhetliga när det gäller en av de allra mest ingripande formerna av intrång i människors privata utrymmen, nämligen husrannsakan. Detta tvångsmedel måste finnas om polisen skall ha någon chans mot brottsligheten. Det är också en sedan århundraden välbekant arbetsmetod för ordningsmakten. Men det är samtidigt ett faktum att husrannsakan kan innebära insyn i ytterst privata förhållanden som inte är av någon betydelse för det brott som utreds. Beslagtagande av människors arbetspapper, hårddiskar till datorer o.s.v. kan betyda en inblick i personligt känslig information, men också konflikter med sådana viktiga funktioner i ett fritt samhälle som meddelarfriheten till pressen, något som grundlagsskyddat i Sveriges av liberala värderingar präglade Tryckfrihetsförordning.

Det är en realitet att även mycket grov brottslighet kan ta skydd i lokaler som används av medier som har svenskt grundlagsskydd, liksom på advokatkontor, hos ideella organisationer, i religiösa sammanslutningar o s v. Men även

om detta slags konfliktsituationer är sällsynta är det tydligt att det saknas regler för hur särskilt känsliga situationer, med högre risk för kollision med exempelvis tryckfrihet eller religionsfrihet, skall hanteras.

När det gäller teleövervakning har det å andra sidan funnits mycket överdriven och obefogad kritik mot användningen av den lindrigaste formen som enbart innebär att uppgifter samlas in från telefonbolagen om mellan vilka telefonnummer eller ip-adresser som samtal ringts eller andra meddelanden skickats. Detta är en spaningsmetod av mycket stort värde, när det gäller många slags brottslighet. Den medför däremot inte att någon information om innehållet i teletrafiken avlyssnas eller arkiveras. Sådan teleövervakning är mildare och mer ofarlig för skyddet av personliga förhållanden än vad många husrannsakingar är.

Avlyssning med dolda mikrofoner i bostäder eller andra lokaler dit allmänheten inte har tillträde är däremot ett långtgående tvångsmedel, med en kumulativ verkan av både husrannsakan och telefonavlyssningens risker.

Signalspaning kan avse avlyssning med mycket varierande grad av intrång i telehemlighet. Det innebär också att det finns flera olika steg när det gäller de verkliga riskerna för konflikter med privatlivets helgd, meddelarfriheten och andra värden. Detta har inte på något bra sätt avspeglats i utredningsförslag och proposition och inte heller i kritiken mot de olika förslagen om lagreglering av FRAs signalspaning.

Det behövs ett annat angreppssätt på de här frågorna än att antingen fullständigt och i alla situationer förbjuda sådana metoder som buggning och signalspaning och att å andra sidan införa eller legalisera sådan verksamhet med efterhandskontrollen som främsta motvikt mot missbruksriskerna. Många tvångsmedel innebär påtagliga och ibland stora risker för felanvändning och för obehag för oskyldiga människor. Samtidigt kan vi inte bortse från att det i det moderna samhället har blivit möjligt att hålla på med så mycket mer av grova brott och hot mot demokratin och mot rikets säkerhet – och ändå hålla verksamheten och dess nyckelpersoner väl dolda. Regler som i största allmänhet försvårar eller kriminaliserar insamlande och förmedling av information om människor blir mycket lätt privilegier som utnyttjas av dem som håller på med fiffel och båg och annat som inte tål mediernas, väljarnas eller polisens insyn. Offentlighet, öppenhet och insyn måste – så som det är i dag i svensk grundlag – vara grundläggande i ett fritt samhälle, i kontrollen av både statlig makt och andra samhälls- och maktförhållanden.

Men detta kan inte ensamt lösa problemet med regleringen av sådan informationsinsamling som krävs för att skydda landet och demokratin mot fiender eller som behövs för att skydda de hederliga mot de kriminella.

Utvägen bör vara att i de verkligt känsliga fallen, där konflikt-riskerna mot andra värden är störst, använda den svenska

rättsordningens båda främsta traditionella motmedel mot överhetspersoners maktmissbruk, dels nämndemännen, dels dubbel sakbehandling i instanser som är oberoende av varandra. Detta blir då en komplettering till en annan viktig förbättring som delvis redan införts, nämligen allmänna ombud som utan att nödvändig sekretess bryts uppträder som part för att tillvara intressen för sådana som kan beröras av avlyssning, användande av information från signalspaning och annan underrättelseverksamhet, osv.

För husrannsakan och olika slag av avlyssning där inträng sker i innehållet i samtal eller meddelanden bör kriterier införas i lagstiftningen för när det finns anledning att anta att det är en högre konfliktrisk gentemot andra viktiga värden. Dessa kriterier skall sedan styra handläggningsordningen. Om tvångsmedlet riktas mot en bostad där det bor flera människor bör det exempelvis vara en större risk att ovidkommande personers privatliv berörs än om tvångsmedlet riktas mot en kontorslokal eller en verkstad den misstänkte arbetar i ett eget företag. Berörs exempelvis bokförlag, gudstjänstlokaler eller advokatkontor skall kraven vara ännu högre och reglerna för beslutsfattandet ännu striktare.

När det gäller en mer känslig tvångsmedelsanvändning skall åklagaren vara skyldig att anmäla att ärendet kräver avgörande av rätt med nämndemän, och om detta inte sker skall rättens ordförande själv vara skyldig att kalla in nämndemän för att avgöra ärendet.

Gäller det de mest ingripande metoderna, exempelvis dolda mikrofoner i en bostad eller en husrannsakan på en radiostation, skall det inte bara krävas avgörande av rätt med nämndemän utan dubbel sådan behandling så att godkännande kräver att två oberoende uppsättningar av juristdomare och nämndemän båda, och kanske rentav med kvalificerad majoritet, kommer till resultatet att lagens krav för användandet av tvångsmedlet är uppfyllda. Ännu en möjlighet är att en minoritet i den första prövningen skall kunna föra ärendet till behandling i dubbla instanser. Vid husrannsakan kan det praktiskt behöva gå till så att material som kan vara särskilt känsligt visserligen tas i beslag efter åklagarbeslut, men placeras i låst utrymme och inte får granskas och användas i förundersökningen, förrän detta godkänts av domstol med nämndemän.

Den viktiga skillnaden mot nuvarande regler är att i dag kan en enda ämbetsman, vid husrannsakan en åklagare och vid avlyssning en juristdomare, själv ge tillståndet. Detta gäller även om den mest ingripande telefonavlyssning skall få förekomma, och inte ens detta krävs i vissa situationer som har med signalspaning att göra. Det är klart att detta slags kontroll inte räcker för att upprätthålla förtroendet för användningen av metoder som innebär påtagliga risker för felanvändning och myndighetsmissbruk. Att en ensam ämbetsman, i det fördolda bakom starka sekretessregler, godkänner andra ämbetsmäns maktutövning utan något inslag av folklig kontroll är en ordning som nog passar bra ifall domarväldet skall göras till överordnad princip. Men som rättssäkerhetsgaranti borde det bara duga i relativt enkla fall.

En ordning med nämndemän i domstolar vid detta slags beslut kräver att en del nämndemän med längre erfarenhet och särskilda kvalifikationer utses, och att de ersätts ekonomiskt för att vara tillgängliga med kort varsel under stora delar av året. Det kan ibland vara tidskrävande, men det är en ordning som upprätthåller den svenska rättsstatens bästa traditioner.

Yrkande:

att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna skall verka för:

1. **att** kraven för användande av tvångsmedel och spaningsmetoder på ett bättre sätt graderas efter de risker som finns för verkliga kollisioner med privatlivets helgd, meddelarfrihet eller andra viktiga värden.
2. **att** regler införs om att särskilt känslig användning av husrannsakan, eller av material som tagits i beslag vid husrannsakan, skall få förekomma endast efter godkännande i former som anknyter till reglerna om godkännande av telefonavlyssning med mera.
3. **att** vid domstolars godkännande av tvångsmedelsanvändning eller liknande skall huvudregeln vara att beslut fattas av rätt med juristdomare och nämndemän.
4. **att** vid domstols godkännande av tvångsmedelsanvändning eller liknande skall det, i ärenden där det finns synnerligen viktiga motstående intressen att ta hänsyn till, krävas dubbel ärendebehandling, med godkännande av två från varandra oberoende instanser vilka båda består av juristdomare och nämndemän.
5. **att** regleringen av kameraövervakning på allmän plats förenklas och att det som blir kvar av tillståndsprövning blir en fråga för det kommunala självstyret.

D48 Rättssäkerhet i övervakningssamhället

Folkpartiet liberalerna i Norra Älvsborg

Bakgrund: Debatten kring övervakning är just nu högaktuell. Man önskar sig avlyssning av all trafik på kablar. Kameror registrerar allas rörelser. SÄPO skall informeras om ungdomsgång i bostadsområden. Buden är många kring hur vi skall skyddas mot internationell terrorism.

Så som varande ett liberalt parti måste vi också kunna se till och värna om den enskilda människan. Ett liberalt parti får inte medverka till att samtal, rörelser eller annan information, spelas in och lagras för den händelse att någon i framtiden skulle kunna komma att begå ett brott

Ett liberalt parti måste också arbeta för att terroristanklagade får veta anklagelsegrunderna och får möjlighet att besvara dem.

Yrkande:

Landsmötet skall uttala ett tydligt direktiv till partistyrelse, regeringsmedlemmar och riksdagsledamöter att, i alla sammanhang där frågor som kan innebära inträng i den personliga integriteten diskuteras, verka för:

1. **att** lagring av information rörande individers samtal eller rörelsemönster inte skall kunna ske utan brottsmisstanke.
2. **att** även terrorismanklagade ges möjlighet att bemöta det de anklagas för.
3. **att** omsorg om individens rättsäkerhet skall genomsyra alla beslut som tas rörande övervakning och brottsanklagelser.

D49 Stopp för generell övervakning

Johan Liljeqvist, Västerås, Roger Haddad, Västerås, Anne-Lie Lindström, Västerås, Ragnhild Källberg, Västerås

Vi håller på att bygga in oss i ett kontrollsamhälle där staten breder ut sin kontroll på individers bekostnad. Allt fler lagförslag läggs där staten får mer makt att generellt övervaka dess medborgare, detta är en olycklig utveckling då man samtidigt inte ger medborgarna tillräckligt skydd för felaktig övervakning.

För en liberal borde det vara naturligt så länge vi inte misstänkts för ett grövre brott har vi människor faktiskt rätt att ha vårt privatliv ifred. Detta utan att först behöva motivera det. De lagförslag som nu presenteras går stick i stäv mot detta och föreslår istället att det skall vara möjligt att godtyckligt lyssna på vanliga människor.

Många hävdar det samhällsnyttiga perspektivet i denna debatt, men vi måste även ha ett individperspektiv, annars skulle det vara befogat att sätta upp övervakningskameror i alla landets hem då de flesta brotten begås i hemmet. En viss övervakning måste ett samhälle ha men den måste föregås av misstanke om grövre brott och aldrig användas i förebyggande syfte.

Yrkande:

1. **att** i sista stycket under rubriken "Rättstrygghet och rättssäkerhet" lägga till meningen "Generell övervakning med hjälp av informationsteknik, som innebär att personer som inte misstänkts för ett grövre brott övervakas, får inte förekomma."

D50 Orwell 3.0

Morgan Hjalmarsson, Borås

Nu får det vara nog!

Övervakningssamhället blir allt starkare. Vi liberaler måste sätta stopp. Att misstänkta brottslinga av en viss kaliber ska övervakas kan man acceptera. Men att allmänheten ska ha Storbror tätt i hälarna är helt fel. Det senast exemplet är att Försvarets Radioanstalt (FRA) skall läsa all vår e-post och lyssna av våra samtal till utlandet. Nu vet vi att även datatrafik inom Sverige kan ta en omväg utanför landets gränser. Vilket innebär att även datatrafik inom landet gränser kommer att avlyssnas.

Att övervakningskameror kan få finnas inom byggnader och i dess omedelbara närhet kan man kanske stå ut med. Här ska

det finnas skyltar som "varnar" för övervakningskameror. Men att övervaka allmänna platser måste vara förkastligt. Här ska vi liberaler stå upp för den personliga integriteten. Det finns heller inga studier att den totala brottsligheten i en stad minskar tack vare övervakningskameror.

Nu hör vi även att bilindustrin ska montera i GPS-sändare i personbilar för att ha möjlighet att veta deras position. Att ta ut koordinaterna till en mobiltelefon är redan möjligt.

All denna övervakning har naturligtvis ett vällovligt syfte. Men minskar det verkligen brottsligheten och måste inte den personliga integriteten i vissa fall gå före. Om inte, vad blir då nästa steg? En kamera i ditt eget hem.

Yrkande:

- Att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att skydda den personliga integriteten genom
1. **att** inte tillåta allmän avlyssning av datatrafik.
 2. **att** inte tillåta övervakningskameror på allmän plats.

D51 Arbeta för JKs förslag rörande resningsförfarandet

Birgitta Berggren Hedin, Saltsjö-Boo

Justitiekanslern har i skriften "Felaktigt dömda" pekat på vissa brister i rättsäkerheten. Ett flertal fällande domar, som efter resning har ändrats till frikännande, har studerats. Antalet är oroväckande stort jämfört med tidigare. Då de felaktiga domarna ofta beror på brister i den ursprungliga utredningen, har JK föreslagit att tillvägagångssättet vid resningsansökningar ändras.

Åklagarväsendet har idag ett betydande inflytande på om en lagakraftvunnen dom ska beviljas resning eller ej. Åklagaren, som varit motpart i den ursprungliga rättegången, har sannolikt svårt att vid en resningsbedömning vara objektiv och i varje fall svårt att upplevas som objektiv. Åklagarens roll borde därför i resningssammanhang endast vara som motpart och inte som nu dubbel.

JKs förslag innebär att resningsbedömningarna förs bort från åklagarmyndigheten och i stället läggs på en fristående resningsmyndighet, som ska utreda och rekommendera om resningsansökan ska beviljas eller ej. Myndigheten ska också bedöma det rimliga i de önskemål om kompletterande utredningar, som den dömde eventuellt yrkar på. Mycket skulle därmed vara vunnet i objektivitet, inte minst i allmänhetens ögon. Domstol ska enligt förslaget som hittills sedan besluta i själva resningsärendet.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna arbetar för att JKs förslag genomförs så att den självständiga resningsmyndigheten inrättas.

D52 Ny myndighet för resning.*Folkpartiet liberalerna i Göteborg*

Sammanfattning: när människor blir felaktigt dömda i svenska domstolar, är det inte lämpligt att de dömande granskas av sig själva.

Justitiekanslern Göran Lambertz har under 2006 och 2007 upprepade gånger varit i fokus efter ett antal hätska angrepp mot honom vilka bottnar i att han förefaller valt omsorg om rättvisa framför hänsyn till juristernas kåranda. Detta är något av ett traditionsbrott i svenskt rättsväsen.

I ett idealt tillstånd talar poliserna alltid sanning, åklagare är aldrig vårdslösa och domarnas omdöme sviktar inte. Som resultat av att ett tiotal felaktiga domar rivits upp efter flera år, hävdar ett antal jurister, enskilt och i grupp – Christian Diesen, Madeleine Leijonhuvud, Inger Nyström, Sven-Erik Alhem, Thomas Bodström med flera – att det är oseriöst och felaktigt av justitiekanslern att tala om oskyldigt dömda i Sverige, eller om opålitliga poliser och slarviga utredningar. Medborgaren presenteras något som liknar uppfattningen att sådant inte förekommer. Menar man då att Högsta domstolen gjorde fel när den vid åtminstone dessa tillfällen beviljat resning och att hovrätterna gjorde fel när de frikände i en ny rättegång?

Utan att övertolka kritikernas inställning i sak, inställer sig frågan om det vid ett osäkert bevisläge är bättre att fälla än fria? Nej, så enkelt är det inte och det torde vara en allmän vetskap att västvärldens rättstradition i stort är grundad på inställningen ”hellre fria än fälla”

Kärnan i hela bråket mellan JK och hans belackare, till vilka förre justitieministern Bodström hör, är alltså undersökningen om ett stort antal justitiemord under bara femton års tid, närmare bestämt 11 fall. De dömda hade avtjänat delar av sina fängelsestraff från tre år och uppåt, innan de fick resning i målet, beviljades ny rättegång och frikändes. Men under åren 1950–1990 fanns bara två sådana motsvarande fall. Handlar det om en dramatiskt försämrad rättssäkerhet under senare år och bör detta belasta den socialdemokratiska regimen för perioden?

Tidigare justitieminister Thomas Bodström var sällsynt ointresserad av JK:s rapport om felaktigt dömda när den presenterades. Sedan blev han påfallande livaktig och gick till hårt angrepp mot JK, som beskylldes för allt möjligt från att undergräva förtroendet för rättsväsendet till att fara med osanning. Efterträdaren Ask (m) rekommenderades i stort också att sparka JK.

Den pågående debatten är samtidigt både tvivelaktig och möjliggörande och är därför mycket intressant, bortsett det faktum att vissa kompetenta jurister levererar argument som för tankarna till grinig oppositionspolitik.

JK Göran Lambertz har valt att diskutera rättvisa och menar att domare och åklagare, liksom sköterskor och poliser, har

ett personligt ansvar för vad de gör. Lyfts inte missgreppen fram till beskådande kan man inte vänta sig någon bättring.

Inte sällan är det massmedierna som hjälpt rättvisan på traven. Tre friande domar – varav två från livstid – hade nog aldrig blivit av utan Dick Sundevalls, Trond Sefastssons och Hannes Råstams oerhört intrikata belysning av ett antal rättsfall som redan långt tidigare borde ha blivit föremål för en ordentlig genomlysning.

Det är ovanligt att jurister på JK-nivå visar så folkbildande ambitioner som Lambertz gör. Eller en sådan förtrostan på vanliga svenskers förmåga att avväga rättvisans motstridiga värden. Det är vägledande och en sann kulturgärning i demokratins tjänst. Juridiken, tycks Göran Lambertz mena, är inte enbart en teknisk expertkunskap, det är en kodifierad tillämpning av vad vi tror på i det här landet.

Men när statens ämbetsman JK befinner sig i strid med fria debattörer och juridisk vetenskap, där JK står för rättssäkerhet och hans politiska och vetenskapliga kritiker är mot rättssäkerheten, så har det blivit något av uppochnedvända världen. Tvärtom hade varit mer normalt, men det är ytterligt glädjande att vi har orädda personer som JK på höga tjänstemannaposter i samhället, människor som bildar ett vaccin mot korruption och liknödhet.

När människor blir felaktigt dömda i svenska domstolar, är det direkt olämpligt att de dömande granskas av sig själva. Det blir en bättre och mer saklig genomgång med mer fristående aktörer och man kan få möjlighet till andra utredningsmöjligheter som inte görs av samma poliser som gjorde det när utredningen sattes igång. I länder som England, Wales och Norge har man positiva erfarenheter av en ny, granskande myndighet.

Belackarna diskuterar företeelsen i termer av ”övertro på myndigheter”, att förslaget kommer resultera i ett ytterligare förslag om ”högstahögsta” domstol etc, enligt Thomas Bodström. Men detta är inte vad saken handlar om.

I dag söker man resning hos Högsta domstolen som i sin tur vänder sig till Riksåklagaren. Det är just det att åklagare synar andra åklagares tidigare arbete som Justitiekanslern och många andra är kritiska mot, bland andra Advokatsamfundets generalsekreterare. Inrättandet av en separat myndighet som granskar åklagarna, är viktigare än spekulationer om hur många fler oskyldigt dömda som kommer att få upprättelse.

Yrkande:

1. att folkpartiets riksdagsgrupp ställer sig bakom JK Göran Lambertz förslag, tillskriver regeringen och föreslår att man lyfter bort frågan om resning från åklagarmyndigheten och lägger den hos en fristående myndighet.

D53 Om bidragsbrott*Ulf Keijer, Stockholm*

Upphetsningen kring det utbredda fusket om bidrag till enskilda medborgare, framför när det gäller försäkringskassan, men också t.ex. arbetsförmedlingen och CSN, har nu lett till att ett nytt särskilt brott – bidragsbrott – är på väg att tillföras vår lagstiftning. Motivet är att myndigheter, åklagare och domare konstaterat att brottsbalkens bedrägeriparagrafer inte biter på denna typ av icke normenligt beteende hos medborgarna. Uppsåt har varit svårt att bevisa. Man bör kunna straffa ändå. Riksdagen har åter med sedvanlig beställsamhet effektuerat myndighetssveriges önskemål.

I vanliga brottmål krävs uppsåt för att dömas för bedrägeri, så blir det nu inte när det gäller brott mot staten och dess organ. Nu räcker det att man gjort fel och borde ha vetat bättre för att dömas till böter eller fängelse. Hur kan det bli så, och är detta förenligt med en liberal samhällssyn?

Servicesamhället expanderar, politikerna möter väljare i val med jämna mellanrum, löften ställs ut, reformer genomförs. Men mekanismer för att säkerställa att reformerna slår rätt saknas i regel, eller är ofullständigt genomarbetade. Nya val, nya löften, nya reformer. Nya missbruk möjliggörs. Servicedemokratin befordrar på detta sätt en inneboende tendens till ökat missbruk av bidragsregelverket hos medborgarna i gemen. Det är illa nog. Men värre är att samma instans, riksdag och regering, som först har skapat rikliga tillfällen till felaktiga beteenden hos medborgarna sedan i nästa moment finner anledning att straffbelägga uppkomna avvikelser hos undersåtarna, t o m med uppmjukade beviskrav. (Kan det t ex accepteras att en medborgare får 10 000 kronor för att köpa en miljöbil, och sedan tankar bensin i stället för sprit? Måste inte ett sådant beteende i konsekvensens namn också straffbeläggas?)

Jag vill påstå att detta utgör en möjlig grogrund för djupgående misstro för folkstyret som sådant på längre sikt.

Det har gjorts gällande att det nya lagrummet om bidragsfusk bara är en motsvarighet till vad som gäller på skatteområdet där slarv inte är en ursäkt för felaktiga uppgifter. Men skattereglerna drabbar hela befolkningen, inte minst de välbeställda, de friska, och de företagsamma. När det gäller bidrag är det i huvudsak helt andra kategorier av medborgare som kommer ifråga med i genomsnitt betydligt mindre resurser. Ett bidragsbrott med låga beviskrav är i grunden omoralisk och i djupare mening odemokratiskt. Det är sprunget ur en politikens hjälplöshet över en okontrollerbar situation som den själv varit med att skapa, och därtill inte så lite opportunist.

Huvudfrågan i denna motion är gränserna för servicedemokratis möjligheter i ett utvecklat samhälle.

Det nu föreslagna brottet bidragsbrott tydliggör frågeställningen och utgör en möjlighet att diskutera möjliga åtgärder i ett givet fall. Nå, vad skall man göra? Bidragsbrottet

måste så snart som möjligt bort ur brottskatalogen, men samtidigt måste missbruk stävas så långt som möjligt.

Förhandskontrollen för att bidrag skall utgå måste öka väsentlig. Den löpande uppföljningen likaså. Det är en kostnad som servicedemokratin och centralt administrerad välfärd måste bära om den vägen fortsatt skall kunna vara farbar. Detta måste under alla omständigheter ske så länge behovsbaserade offentliga bidrag och förmåner förekommer stor omfattning. Felaktiga bidrag skall i princip inte betalas ut. Då behövs ingen lagstiftning å la bidragsbrott; bedrägeriparagraferna kommer att räcka långt i de allra flesta fall.

Om man inte vill stärka administrativa kvaliteten i bidragsutbetalningen är i stället privata och halvoffentliga försäkringssystem med premiebaserade förmåner det möjliga alternativet. Konkurrerande bidragssystem där man vill hålla nere premierna, medför att missbruk hålls schack. Bedrägerier kommer naturligtvis fortsatt att ske, men i klart mindre utsträckning. Beviskraven kan här hållas uppe. Försäkringsbedrägeri kommer man att komma åt med fram till nu gällande lagstiftning. Något särskilt bidragsbrott behövs då inte heller.

Till slut. Det kommer att finnas människor som faller utanför sådana system, av olika skäl. Det allmänna, genom staten, måste då ta ansvar. Ingen skall lämnas utan hjälp. Det är en självklarhet.

Yrkande:

1. **att** det nya brottet bidragsbrott mönstras ut ur brottskatalogen.
2. **att** ett långsiktigt program för förändring av försäkringssystemet tas fram av Folkpartiet liberalerna, som bl.a. skall beakta att ett behov av sanktioner av typen bidragsbrott överhuvudtaget inte blir aktuella.

D54 Bortom rimligt tvivel*Liberala ungdomsförbundet*

I en rättstat är det självklart att åklagaren bär bevisbördan för den brottslighet denne påstår att misstänkte personen har begått. Från olika håll i samhället höjs röster om att ändra beviskraven i brottmål, i vissa fall har till och med förslagits att bevisbördan ska falla på den misstänkte! Avkall på höga och motiverade rättssäkerhetskrav är att börja i fel ände för att förbättra effektiviteten i rättsväsendet. Istället bör insatserna riktas mot att försäkra att rätt person åtalas för brottet och att dennes skuld övertygande kan bevisas – bortom rimligt tvivel. Rättssäkerheten ska istället säkras genom att utnyttja den senaste teknologin och utökade utredningsresurser åt polis och åklagare. På detta sätt ökar möjligheterna tidigt utpeka rätt gärningsman, klara upp fler brott med färre misstag i rättsskipningen. Av denna anledning är det viktigt att vi liberaler tar ställning för något som egentligen är självklart – nämligen att den åtalade är oskyldig tills motsatsen är bevisad.

Yrkande:

- att** ändra lydelsen under rubriken skydd, stycke 2, i partiprogrammet:
”Människors oro och rädsla för att drabbas av brott måste tas på allvar. [...] Oskyldiga ska inte riskera straff. Rättssäkerheten skall upprätthållas genom mycket höga beviskrav och bevisbördan ska falla på åklagaren.”

D55 Domstolarna är till för alla

Liberala ungdomsförbundet

Det har sagts att domstolsprocesser är ett njutningsmedel som endast är överklassen förunnat. Visserligen är det en bra utveckling att medborgarna har fått ökade möjligheter att ta ansvar för sina liv. Dessa strävanden bör fortgå. En stor del av de rättigheter som vi liberaler vill lämna över från det allmänna till köksborden kräver emellertid att de kan försvaras eller erövrats av individer med normala inkomster. Ytterst ska detta göras vid domstolarna. Tyvärr är dagens domstolsprocesser ofta dyra. För många innebär risken för kostnadsansvar vid en förlorad rättstvist att de avhåller sig från att processa trots att anspråket är befogat.

Yrkande:

- att** ändra första meningen i nionde stycket under rubriken ”Skydd”, i partiprogrammet till: ”Av rättssäkerhetsskäl skall rätten att överklaga tingsrättsdomar till hovrätten finnas kvar. Tillgången till rättskipningen måste förbättras. Medborgarnas möjligheter att göra sina rättigheter gällande måste stärkas. Ett viktigt steg i den riktningen är att återinföra rättshjälpen så att alla får reell tillgång till domstolarna. Rätten till offentlig försvarare ska bibehållas.”

D56 Reformera domstolarna

Stefan Abramsson, Sölvesborg

Med anledning av extra påförda arbetsuppgifter såsom vid möten, handläggningar av administration, pappersexercis etcetera från statens byråkrater/myndigheter (överheten) och domstolsväsendets företeelser. Anledningen är att medborgarens rättigheter (undertecknad) i detta land åsidosätts mycket grovt pga ett enda syfte eller ändamål i rättsväsendets (domstolsinstitutioners diktatur med sossemakt) bedömning och det är till ett maktbeslut utan att ens ha penetrera dokument, handlingar och inlämnade inlagor som skall ligga till grund för ett kompetent domslut.

Exempel är att vid en s k förhandling eller möte med ordförande, sekreterare eller handläggare oavsett vilken det är i en domstolssal/-rum. Min erfarenhet vid ett flertal sådana här möten är att Den som då har makt (sittande person i podiet) inte är insatta i ärendet och har inte ens läst inlämnade handlingar, undertecknad vill understryka detta noga, d v s att De är Ej pålästa i inlämnade skrivna dokument eller inlagor och struntar samt nonchalera helt i vederbörandes åsikter, motiverade författade texter och att inte ta vara på den mänskliga rättigheten i ett sunt dömmande.

Härmed är motionens förslag på en hel reformering av domstolsväsendets ansvariga personer till en förändring, d v s Ej skall finnas med vid en omorganisation eller en omstrukturerad av rättsväsendets ”skyddade livstids anställda” pga slentrian i företeelses ärende. Reformeringen i domstolarna skall grundinställas på De mänskliga rättigheterna, d v s sunt förnuft i sanningens rätt och fel (justice), inte efter tyckande och tänkande i politiska åsikter och värderingar (sossemakt), att varje enskilt ärende/företeelse skall vara opartisk bedömt och att respektive ha erhållit den tid för faktisk hämtning, inläsningar av handlingar osv, osv. Likaså när det gäller innan dom tages och det är att en personlig förhandling eller ett personligt möte skall ha ägt rum med respektive företeelse, dvs inte genom en egen bedömning efter godtyckligt tänkande (rättsröta).

Yrkande:

- att** en minsta ersättning skall erhållas med skälig ersättning à timarvode 750 kr (inkl moms) och justeras upp med x %/år, d v s för denna företeelse ett arvode (bidrag för landets tjänst) till administration, pappersexercis etc som skäligen motsvarar nedlagd tid, punkt slut.

D57 Opolitiska nämndemän

Folkpartiet liberalerna i Eskilstuna

Nämndemännen fyller en viktig funktion i det svenska rättsväsendet. Det finns dock inte längre någon anledning att nämndemän ska tillsättas av politiska partier efter mandatfördelning i olika politiska församlingar. Partierna utgör en allt mindre och äldre del av befolkningen. Det finns också andra tunga förtroendeuppdrag – som gode män – som tillsätts utan politisk inblandning.

Rekryteringsbasen för nämndemän kan breddas genom att nämndemännen tillsätts opolitiskt. Det bör dock krävas att nämndemännen vid ansökan lämnar ett utdrag ur brottsregistret för att visa sin oförvitlighet.

Yrkande:

- att** uttala som sin mening att Folkpartiet liberalerna ska verka för att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier.

D58 Motion om rättssäkerheten

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

Folkpartiet har ju på senare år närmat sig det ”förbjudna”, att vilja ha bättre ordning och reda och fler poliser. För vår egen del avstår vi gärna från storstilade satsningar, buggning och liknande. Dock tror vi att de flesta ”vanliga” människor inte har så mycket emot en viss övervakning, om man därigenom kunde känna sig tryggare. Men det är väl det som är problemet. Vardagstryggheten blir allt sämre. Alla storstilade satsningar tar resurser och fokus från människors vardag. Fotbolls-gängbråk måste lösas före vanliga människors lägenhets-inbrott.

Vi vet ingen annan myndighet i Sverige som kan tillåta sig sådana underlåtenheter som polisen. Om t ex äldrevården missar att dokumentera i detalj hur en person vårdas, så kan man bli åtalad. Om en bensinstationsföreståndare missar att ha blindskrift på en produkt, kan han bli bötfälld. Men om polisen vägrar att ta upp anmälan om ett villainbrott, eller om polisen lägger ner en anmälan om bedrägeri om en person, där det finns namn, adress och telefon till förövaren. Då händer absolut ingenting. En nedlagd eller avskriven anmälan räknas som ett uppklat brott.

Sen kommer brottsforskarna och påstår att brottsligheten inte har ökat, utan minskat i själva verket!! Det vore ju bra om man fick in litet motvikt till den flummiga forskning, som nu är dominerande. Ja, genom felaktig statistik kan man få till mycket. Sen beror det på hur man mäter. Om man t ex jämför förra våren med den här, kanske det går att se en minskning. Men de flesta människor har ett längre perspektiv. Vi jämför med 20 – 30 år tillbaka, när man kunde ställa en oläst cykel på torget i en månad, och den stod kvar. ”Den gamla goda tiden” kan vi väl inte få tillbaka. Men nedrustningen av rättsväsendet har pågått länge.

Det är inte polisens fel. De har inte tillräckligt med personal. Ta tillbaka de civilanställda som fick sparken för några år sen! De kan sköta all administration som nu specialutbildade poliser ska göra. Det behövs fler poliser och fler anställda som sköter vardagsbrottsligheten, så att man vågar gå ut på kvällarna igen.

Och i nästa led är det likadant. Hela åklagarväsendet går på kryckor, domstolsverket, etc. Underfinansierat år efter år. Tala om rättsosäkerhet!! Om inte polisutredningen läggs ner, så begravs det mesta i för långa väntetider på rättegång.

Slutligen kriminalvården. Underfinansierad, och helt felaktigt uppbyggd. Här låser man in en person på, t ex fyra år. Ett gyllene tillfälle att omskola vederbörande. Hur tas möjligheterna tillvara? In med de bästa yrkesrådgivarna, utbildarna etc. En lyckad insats här är värd många miljoner. Dessutom finns stor kunskap inom psykologi och sociologi om hur man motiverar människor, och hur man lär sig agera och tänka i grupper. Dessa kunskaper används inte inom kriminalvården.

Man kan inte heller blunda för det faktum att alkohol och narkotika bidrar till den ökande brottsligheten. Kunskapen om dessa samband är väl inte så stora, när man nu hör att Stockholms stad vill ha öppet dygnet runt på krogarna. Vi tycker att man kan stänga krogarna vid kl.1 – 2 på natten. Vilka vanliga yrkesarbetande klarar av att vara på krog hela natten? Inte undra på att många blir utbrända, om man både ska hinna med krogliv och 9-5-jobb.

Om folkpartiet kunde göra en storsatsning inom rättsväsende och kriminalvård, så tror vi att vi har stor chans att komma tillbaka i nästa val. Det finns en stor uppgivenhet hos folk, en inställning som: ”Ja, ja, jag borde väl anmäla, men det händer ju ändå ingenting.” ”Bäst att undvika centrum, där finns ju

ändå aldrig någon polis..” Har någon åkt tunnelbana i London? Där känner man sig trygg, även nattetid. Poliser och vakter där man behöver dem.

Inom s-rörelsen har alltid funnits ett underifrånperspektiv på polisen som den stora fienden. ”Ja men vi ska väl inte lösa det här genom att ropa på fler poliser?” Som om det vore att önska sig en militärdiktatur. Men att önska sig lite bättre rättssäkerhet, större trygghet, genom fler poliser och fler anställda inom rättsväsendet, det är inte mera fel än att vilja ha mer personal i äldrevården, när nu de gamla blir fler. Personal med rätt kompetens för varje tillfälle!

Yrkande:

1. **att** folkpartiet, när det uppdaterar sitt rättspolitiska program, lägger större vikt vid forskningens betydelse för en effektiv och human kriminalpolitik. I handlingsprogrammet ska krävas forskning om hur stor kriminaliteten egentligen är och hur den har utvecklats, vilka bekämpningsmetoder som visat sig vara effektiva för att minska den och hur en effektiv kriminalvård ser ut så att dömda får den behandling de behöver för att inte fortsätta sin brottsliga verksamhet.

D59 Rättssäkerhetens pris

Jarl Strömbäck, Bonässund

Under det senaste året har en omfattande debatt förts i media med fokus på rättsäkerheten i vårt land. På ena sidan har vår justitiekansler och några likasinnade experter stått, på den andra en stor del av domarkåren.

Oavsett vilken uppfattning man har i olika särfall, så är vi nog alla överens om att en god rättsäkerhet är grundläggande för en väl fungerande demokrati. Ur den synpunkten sett får heller inte eventuella felaktigheter sopas under mattan, de bör bli föremål för en offentlig belysning i de fall de inte direkt skadar enskilda människor.

På område efter område skapas nu fora för att lyfta fram viktiga samhällsfrågor. Det började med Nobelprisen, men har nu spridit sig också till kulturområdet och till sportens områden.

Jag anser att frågor som handlar om rättsäkerheten är så viktiga att ett årligt ”Rättsäkerhetens pris” borde instiftas och utdelas förslagsvis årligen. Vårt parti har starka historiska rötter i värnandet om, och skapandet av den svenska rättsordningen. Vad vore då lämpligare än att också vårt parti blev en initiativtagare till ett ”Rättsäkerhetens pris”.

Yrkande:

1. **att** frågan om instiftandet av ett ”Rättsäkerhetens pris” utreds.
2. **att** priset görs årligt med vår liberala rörelse och dess närstående stiftelser/organisationer som huvudmän.

PS-yttrande Rättssäkerhet och integritetsfrågor, motion D43–D59 samt D42, yrkande 2

Motionerna

Ett antal motioner tar upp olika frågor kring den personliga integriteten. **Motion D43** yrkar att folkpartiet antar ett frihetsmanifest till skydd för den personliga integriteten. I **motion D44** yrkas att partistyrelsen får i uppdrag att utarbeta ett integritetspolitiskt program med förslag till ny integritetsskyddslag och andra konkreta förslag för att stärka den enskildes integritetsskydd, gentemot såväl statsmakten som andra enskilda. **Motion D45** föreslår ett uppdrag till partistyrelsen att utveckla åtgärder mot missbruk av moderna övervakningstekniker. I **motion D46** föreslås att partistyrelsen tillsätter en arbetsgrupp om integritetsfrågor. **Motion D47** efterlyser större eftertanke vad gäller risken för att tvångsmedel av olika slag krockar med privatlivets helgd, meddelarfrihet eller andra viktiga värden. I samma motion föreslås också olika förändringar vad gäller hur beslut om användande av tvångsmedel ska få ske. I **motion D48** yrkas att folkpartiets företrädare verkar för stärkta rättssäkerhetsgarantier vid t ex terroristbrott samt att information rörande individers rörelsemönster eller samtal inte ska kunna lagras utan brottsmisstanke. **Motion D49** går ut på att generell övervakning med hjälp av modern teknik inte får förekomma om den innebär att personer som inte misstänks för ett grövre brott övervakas. **Motion D50** vill förbjuda övervakningskameror på allmän plats och tar också, med anledning av debatten om FRAs signalspaning i kabelnätet, avstånd från avlyssning av datatrafik. I **motion D42, yrkande 2**, föreslås att den av motionären efterlysta översynen av lagstiftningen om elektronisk kommunikation (se förra motionsavsnittet) också inkluderar en avvägning mot integritetsintresset.

I **motion D51** tar motionären upp problematiken med att åklagarväsendet idag har ett betydande inflytande på om en lagakraftvunnen dom ska beviljas resning eller ej. Motionären yrkar att folkpartiet liberalerna arbetar för att JK:s förslag genomförs så att en självständig resningsmyndighet inrättas. Också **motion D52** tar upp samma fråga med ett snarlikt yrkande.

I **motion D53** anför motionären att det inte finns något behov av bidragsbrottslagen. Vidare menar motionären att den gällande bedrägerilagstiftningen täcker in de brott mot vårt välfärdsystem som den nya bidragsbrottslagstiftningen är ämnad till. Istället föreslår motionären en revision av gällande försäkringssystem så att ett nytt skapas som är utformat så att behov av sanktioner av typen bidragsbrottslagstiftning inte anses nödvändiga.

I **motion D54** anser motionären att förtydliganden krävs i partiprogrammet om att bevisbördan faller på åklagaren och att oskyldiga inte ska riskera straff. **Motion D55** förespråkar skrivningar i partiprogrammet om bl.a. rättshjälpen. I **motion D56** vill motionären reformera hela domstolsväsendet för att

bli av med personer som motionären beskriver som okunniga.

I **motion D57** anför motionären att det idag saknas fog för att nämndemän tillsätts politiskt. Detta på grund av att de politiska partierna enligt motionären idag representerar en mindre och äldre del av population än tidigare. Motionären yrkar på att folkpartiet liberalerna ska verka för att nämndemän inte ska tillsättas genom politiska partier. I **motion D58** anför motionären att den statistik som redovisar brottslighetens storlek är missvisande. Motionären yrkar på att folkpartiet, när det uppdaterar sitt rättspolitiska program, lägger större vikt vid forskningens betydelse för en effektiv och human kriminalpolitik. I handlingsprogrammet ska krävas forskning om hur stor kriminaliteten egentligen är och hur den har utvecklats, vilka bekämpningsmetoder som visat sig vara effektiva för att minska den och hur en effektiv kriminalvård ser ut så att dömda får den behandling de behöver för att inte fortsätta sin brottsliga verksamhet.

I **motion D59** anför motionären att utmärkelser och pris som exempelvis Nobelpriset utgör ett forum där olika viktiga samhällsfrågor lyfts fram. Detta är något motionären även vill se inom det rättspolitiska området. Dessutom vill motionären att ett ”rättssäkerhetspris” ska administreras av den liberala rörelsens stiftelser.

Partistyrelsens yttrande

Partistyrelsen tar först upp frågan om den personliga integriteten.

Integriteten är som syret. Risken är att det är för sent när man upptäcker att den är slut.

Hoten mot integriteten kommer att fortsätta förändrats i takt med samhällsutvecklingen. Integriteten kan hotas såväl av enskilda individer som av myndigheter. Det är staten som har huvudansvaret att skydda den enskildes integritet när den hotas – oavsett om hotet kommer ifrån någon annan individ, företag, organisation eller en myndighet. All lagstiftning som innebär tvång mot den enskilde måste balansera ändamål, behov och proportionalitet. Därigenom skall integritetsaspekten vägas in. Den omfattande tekniska utvecklingen har inneburit att allt mer information om enskilda individers liv registreras, analyseras och lagras. Såväl myndigheter, företag, organisationer och enskilda kan allt enklare systematiskt och med varierande syften kartlägga enskilda individer. Även om det inte har som syfte, kan en sådan kartläggning lätt kränka deras integritet. Denna utveckling har riksdag och regering försökt möta med ny lagstiftning och olika kontrollinstanser, men dessa har inte alltid gått i takt med en växande risk för kränkningar av den personliga integriteten.

Partistyrelsen menar att det är viktigt att uppmärksamma den samlade effekten av all lagstiftning ur ett integritetsperspektiv. På senare år har debatten framför allt handlat om effekterna för integriteten om myndigheter ges nya möjligheter att använda tvångsmedel för det behjärtansvärda syftet att

minska brottsligheten och öka tryggheten. Det har genomförts eller framförts lagförslag avseende bland annat utökad användning av DNA-register för den som dömts för brott, buggning, utökad möjlighet till telefonavlyssning, signalspaning, ökad möjlighet för tullen att öppna brevförändelser, skyldighet för operatörer att lagra viss trafikdata, möjlighet att tillämpa telefonavlyssning för att under speciella förutsättningar motverka viss särskilt allvarlig brottslighet. Även befintliga övervakningsmetoder har blivit vanligare så som t ex övervakningskameror på offentliga eller halvoffentliga platser för att företag eller andra vill minska risken för kriminalitet.

Samtliga dessa förändringar har varit väl motiverade var och en för sig. De har alla tillkommit för att skydda viktiga intressen, som rikets säkerhet, samhällets möjligheter att skydda sig mot omfattande organiserad brottslighet, trygga människors vardag eller för att förstärka skyddet för yttrandefriheten.

Partistyrelsen vill understryka vikten av eftertanke och analys eftersom tekniska möjligheter kan ge upphov till ny användning av befintliga register. Alla våra uppgifter som finns lagrade i inom våra offentliga trygghets- och välfärdssystem kan användas på olika sätt. T ex var syftet med PKU-registret aldrig att identifiera döda, men när registret fanns var det naturligt att många ville använda de insamlade uppgifterna för att identifiera döda barn efter Tsunamikatastrofen. På liknande sätt kan andra register eller insamlade uppgifter börja användas till andra ändamål än de som har lämnat uppgifterna har avsett. Inte minst i Sverige finns goda möjligheter att få information om andra människor från offentliga register med stöd av offentlighetsprincipen. Offentlighetsprincipen är ett viktigt verktyg för att granska makten, men en bedömning behöver göras av vad som är granskade av makten och vad som är ett granskande av individen, när det inte finns något allmänintresse. Uppgifter om elever i kommunala skolor omfattas av offentlighetsprincipen medan motsvarande uppgifter om barn i friskolor inte omfattas. Föreligger det något allmänintresse bör givetvis dessa uppgifter vara offentliga – men föreligger inget allmänintresse bör den enskildes integritet väga tyngre.

Integritetsaspekter handlar ibland om alla medborgare och vår vardag, såsom frågorna om lagring av teletrafik, biltullar som registrerar bilar som passerar på en allmän väg, kreditupplysningar på Internet eller FRAs möjlighet att spana i etern eller kabel. Ibland handlar de bara om riktade insatser som bara kommer i fråga vid misstanke om grov brottslighet såsom buggning. Inskränkningarna kan också variera från fullständig övervakning och utvisning pga terrorismmisstanke till en övervakningskamera i tunnelbanan. Ibland är det stat eller kommun som övervakar, ibland privata aktörer i form av bussföretag eller butiker. Dock handlar samtliga dessa frågor om individens rätt till ett privatliv, att inte behöva affischera sina privata ställningstaganden och handlingar, att slippa att obehöriga får kännedom om saker man aldrig valt att berätta för dem och att slippa oroa sig för

att information missbrukas, säljs till media eller används vid utpressning. Samtidigt måste integritetsintresset som sagt alltid vägas mot de andra intressen som finns i bilden. Bedömningen av integritetsaspekterna och proportionalitetsfrågorna är därför central.

Vi i folkpartiet måste ta till oss de påpekanden som kommit från den parlamentariska utredningen integritetsskyddskommittén tidigare i år där alla partier stod bakom den kritik som framfördes mot hur lagstiftaren har tagit ställning till integritetsaspekter och frånvaron av redovisade proportionalitetsbedömning när nya lagförslag lämnats. Genomgången visar att det på de flesta politikområden finns brister vad avser att säkerställa att den personliga integriteten värnas. Vidare framförde utredningen allvarliga betänkligheter gentemot effektiviteten av några av de skyddsnät som t ex parlamentarisk kontroll som införts för att mildra de negativa integritetseffekterna av vissa förslag.

Informationssamhällets snabba utveckling har så som på pekades inledningsvis lett till ökade möjligheter att söka, sammanställa och sprida information. Detta är i grunden något mycket positivt men leder också till ökade möjligheter att övervaka på ett nytt sätt. Bilder från fester, brottsplatser liksom upplysningstjänster direkt via SMS om vad din granne tjänar eller hemsidor dit folk rapporterar var kändisar befinner sig ställer integritetsfrågorna i ett delvis nytt ljus. Här finns en problematik mellan yttrandefrihet och integritet som vi ännu bara börjat förstå. Det är något av en paradox i integritetsdebatten att de åtgärder som mött på störst motstånd handlar om brottsbekämpning eller liknande ändamål, medan många andra åtgärder som blivit möjliga genom den tekniska utvecklingen och som kan användas av långt fler, utan insyn eller kontroll av användningen, förbigåtts med tystnad.

Samtidigt är många av dessa frågor egentligen inte nya, de inskräper bara betydelsen av de gamla och ökar bara riskerna med missbruk av befintlig information som är insamlad. Vi har sett exempel på information som läckt till obehöriga. Samma problem kvarstår men effekterna kan bli värre. När en känd person (vi har sett det med ministrar) är intagen på sjukhus finns det ett intresse från personalens sida att läsa journalen. Det kunde förr innebära att några extra i sjukhuspersonalen läste journalen och kanske berättade för ett par vänner. Idag riskerar det innebära att samma material finns postat på Internet inom ett par minuter och sprids till en uppsjö medier inom några dagar.

Det finns ingen "lösning" av integritetsfrågorna som varar för evigt. Nya avvägningar måste ständigt göras. Partiledningen tillsatte efter valet 2006 en särskild integritetsarbetsgrupp för att fördjupa diskussionen kring dessa frågor och utveckla partiets politik på detta område.

Helhetsbilden måste alltid väga in såväl risken för att information utnyttjas på sätt som det inte var tänkt, risken för att insamlandet i sig självt leder till en kränkning av integritetsbehovet såväl som syftet med informationslagringen. Det gäller såväl när det är myndigheter som söker nya

arbetsmetoder som när organisationer och privata företag vill ta ny teknik i anspråk.

Den slutsats som vi som liberaler bör dra är att integritetsaspekterna inte alltid har fått tillräcklig belysning och att även folkpartiet måste ta dessa frågor på ökat allvar.

Partistyrelsen delar åsikten hos motionärerna till motionerna **D43, D44, D45 och D46** att folkpartiet behöver ta fram konkreta förslag för att stärka integritetsskyddet och menar att ett program som fokuserar på integritetsfrågor bör tas fram senast till nästa landsmöte. Partistyrelsen vill med anledning av det konkreta yrkandet i motion D46 poängtera att en arbetsgrupp om integritetsfrågor redan tidigare på våren 2007 tillsattes av partiledningen. Partistyrelsen hoppas att arbetet med ett sådant program ska vara ett tillfälle för en bred diskussion i partiet om dessa framtidsfrågor och en diskussion på djupet i den arbetsgrupp som tar fram förslaget. Ett sådant program bör innehålla förslag till hur integritetsskyddet kan förstärkas i lagstiftningen samt ta ställning till om en särskild integritetsskyddslag bör införas. **Med detta yrkande föreslår partistyrelsen att motionerna D43, D44, D45 samt D46 anses besvarade.**

Motion D47 visar bland annat på behovet av proportionalitet mellan en integritetsinskränkning och det syfte som inskränkningen ska uppnå samt diskuterar vilka skyddsmekanismer som bör finnas för olika tvångsmedel eller övervakningsmetoder. Partistyrelsen anser att detta är viktiga punkter för ett integritetsprogram och föreslår att synpunkterna i motionen överlämnas till den grupp som får i uppdrag att ta fram ett integritetspolitiskt program. **Med detta får motion D47 anses besvarad.**

Motion D48:s första yrkande och motionerna D49 och D50 tar upp frågor om generella åtgärder som leder till registrering och lagring av information om individens rörelse, samtal mm utan att det finns en brottsmisstanke. Partistyrelsen delar uppfattningen att sådana generella åtgärder behöver granskas särskilt då de drabbar ett stort antal människor och att överskottsinformation som inte längre behövs bör raderas så fort som möjligt. Samtidigt är det inte möjligt att helt förbjuda registrering av människors rörelser eller kontakter i form av biljetter, inpasseringssystem i offentliga byggnader eller på privata arbetsplatser, tidsredovisning, teletrafik som behöver sparas av faktureringskäl, övervakningskameror för att förhindra skadegörelse eller andra brott som även registrerar oskyldiga som passerar. Partistyrelsen är exempelvis inte beredd att undantagslöst förbjuda övervakningskameror på allmän plats. **Med tanke på det ovan beskrivna förslaget om ett integritetspolitiskt program anser partistyrelsen att motion D48, yrkande 1, samt motionerna D49 och D50, yrkande 1, anses besvarade samt att motion D50, yrkande 2, avslås.**

Vad gäller de frågor om rättssäkerhetsgarantier som tas upp i **motion D48, yrkande 2 och 3**, delar partistyrelsen motionärernas ståndpunkt. Folkpartiet har också varit pådrivande för att olika former av rättssäkerhetsgarantier har

utretts i samband med att olika lagförslag om tvångsmedel har utarbetats. Likaså har folkpartiet, bland annat i riksdagen, markerat vikten av att insatserna mot grov brottslighet måste föras inom ramen för rättsstatens principer. Exempelvis är det grundläggande att personer inte hålls häktade orimligt lång tid innan deras fall prövas i domstol (den s.k. habeas corpus-principen). **Med detta anser partistyrelsen att även yrkande 2 i motion D48 är tillgodosett. Motion D48, yrkande 2–3, bör anses besvarade.**

Partistyrelsen övergår därefter till de övriga rätts-säkerhetspolitiska motionerna. **Motionerna D51 och D52** tar upp behovet av ett nytt resningsinstitut. Motionärerna argumenterar väl och beskriver problemet tydligt. Partistyrelsen anser i likhet med motionärerna att möjligheten till resning i särskilda fall för ökas, men det vore fel att i dagsläget låsa partiet vid en viss modell för hur detta ska genomföras. Det bör också övervägas andra lösningar som inte medför inrättandet av en särskild resningsmyndighet. **Partistyrelsen yrkar därför att landsmötet avslår motionerna.**

Bidragsfusk tas upp i **motion D53**. Ett av huvudskälen till bidragsbrottslagen är enligt partistyrelsen att våra välfärdssystem behöver ett effektivt skydd. Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har en omedelbar statsfinansiell betydelse. I förlängningen finns en risk att nuvarande ersättningsnivåer i välfärdssystemen inte längre kan upprätthållas, vilket riskerar att främst drabba dem som är mest beroende av ett välfungerande skyddsnät. En omfattande brottslighet som inte förhindras eller beivras på ett effektivt sätt, medför också att regelefterlevnaden riskerar att försvagas. Signalverkan av att inte effektivt skydda socialförsäkringarna är att det kan uppfattas som accepterat att missbruka systemen. Med bidragsbrottslagen visar vi att det inte är acceptabelt att missbruka och begå brott mot vårt samhälles välfärdssystem. Avsaknaden av en lag som denna har visat sig skicka signaler med motsatt verkan. **Partistyrelsen yrkar på att landsmötet avslår båda yrkandena i motion D53.**

Motion D54 pekar på att oskyldiga inte ska dömas och att det är åklagarens ansvar att bevisa den åtalades skuld. Partistyrelsen anser att denna grundläggande värdering för rättstaten är tillfredsställande täckt i partiprogrammet. **Således anser partistyrelsen inte att det finns någon anledning till förtydligande och yrkar att landsmötet avslår motionen.**

Motion D55 tar upp medborgarnas möjligheter att göra sina rättigheter gällande inför domstol och yrkar på att rättshjälpen tas upp i partiprogrammet. Partistyrelsen är helt enig med motionens inriktning och vill peka på att folkpartiet under lång tid har arbetat på att stärka rättshjälpen. Likaså har folkpartiet kritiserat att möjligheten att överklaga tingsrättsdomar inskränkts. **Partistyrelsen kan dock inte se att motionärens förslag skulle ändra något i sak och yrkar därför att motionen avslås.**

Vad motionären i **motion D56** yrkar på är enligt partistyrelsen inget som ett landsmöte kan besluta om. **Partistyrelsen yrkar att landsmötet avslår motionen.**

Frågan om nämndemän tas upp i **motion D57**. Partistyrelsen delar inte det motionären anför om opolitiska nämndemän. Partistyrelsen vill se att en frikvot införs med vilken man kan utnämna opolitiska nämndemän. Dock anser partistyrelsen att det fortfarande finns fog för att dessutom ha politiskt tillsatta nämndemän. Partistyrelsen ser således gärna en hybridvariant där både politiskt tillsatta och opolitiskt tillsatta nämndemän ingår. **Partistyrelsen yrkar att landsmötet avslår motionen.**

I **motion D58** begärs bland annat att forskningen ska uppmärksammas då folkpartiet utformar sin rättspolitik. Partistyrelsen anser att motionen ligger helt i linje med vad folkpartiet redan tycker, och vill också peka på att forskningsrön hela tiden väger tungt i utvecklandet av partiets politik för samhällsförändring. Att göra ett särskilt uttalande om forskningen just på detta område tillför inget nytt. **Partistyrelsen yrkar på att landsmötet avslår motionen.**

I **motion D59** yrkas att partiet inför ett nytt pris, rättsäkerhetens pris. Partistyrelsen har i och för sig förståelse för motionens idé men anser att det vore olyckligt om det går inflation i priser och utmärkelser som administreras på folkpartiets riksnivå. Rättsäkerhetsfrågor kan med fördel uppmärksammas på annat sätt än genom priser. Däremot finns givetvis inte något som hindrar att idén tas upp av något länsförbund eller annan instans. **Partistyrelsen yrkar på landsmötet avslår motionen.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett integritetspolitiskt program med konkreta förslag för att stärka den enskildes integritetsskydd gentemot såväl statsmakten som andra enskilda.
2. **att** motion D43 anses besvarad
3. **att** motion D44 anses besvarad
4. **att** motion D45 anses besvarad
5. **att** motion D46 anses besvarad
6. **att** motion D47 anses besvarad
7. **att** motion D48 anses besvarad
8. **att** motion D49 anses besvarad
9. **att** motion D50, yrkande 1, anses besvarat
10. **att** motion D50, yrkande 2, avslås
11. **att** motion D42, yrkande 2, anses besvarat
12. **att** motion D51 avslås
13. **att** motion D52 avslås
14. **att** motion D53 avslås
15. **att** motion D54 avslås
16. **att** motion D55 avslås
17. **att** motion D56 avslås
18. **att** motion D57 avslås
19. **att** motion D58 avslås
20. **att** motion D59 avslås

Reservation 4

Paula Röttorp, Carl B Hamilton

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion D57.

Det faktum att nämndemän idag tillsätts på politiska meriter leder till risk att de i vissa mål uppfattas som partiska. Dessutom strider politiska domare/nämndemän mot idealet om en separation mellan den dömande makten och den verkställande respektive lagstiftande makten.

Särskilt yttrande 3

Frida Johansson-Metso, Liberala Ungdomsförbundet

Liberala ungdomsförbundet instämmer i motion D50:s intention och uppmanar att landsmötet uttalar sitt motstånd mot regeringens kränkande FRA-förslag och förbereder ett arbete om översikt av politiska förslag rörande att inskränka individers integritet, ett s.k. ”integritetsstopp”.

Särskilt yttrande 4

Frida Johansson-Metso, Liberala Ungdomsförbundet

PS har rätt i sin argumentation kring motion D54. Partiprogrammet täcker frågan. Fp frångår ändå sin princip – exempelvis i det rättspolitiska sakprogrammet från 2005 – där bevisbördan är skiftad. Ännu en skrivelse gör kanske inte ledande politiker lydigare mot partiprogrammet, men PS bör tydligt fastslå Fp:s åsikt – den har uppenbarligen inte varit tydlig nog.

Mänskliga rättigheter

Motioner D60 – D63

D60 En diskriminerande diskrimineringslagstiftning

Hanna Olehall, Västra Frölunda

Den som trakasseras på sitt jobb på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder samt sexuell läggning, har ett särskilt skydd, enligt den arbetsrättsliga diskrimineringslagstiftningen. I dessa fall är arbetsgivaren skyldig att utreda påstådda trakasserier och vidta åtgärder för att trakasserier inte fortsätter. Görs inte det, så blir arbetsgivaren skadeståndsskyldig. Vid en process företräds den drabbade av en ombudsman, och slipper därmed själv stå för rättegångskostnaderna vid en eventuell förlust. Likadana regler vid diskriminering gäller i högskolan.

Det är bra att den som diskrimineras får detta skydd. Problemet är att den som utsätts för kränkande särbehandling på andra grunder inte har samma rättigheter. Kränks man på grund av sin personlighet eller sin vikt, så är det mycket svårare och mer riskabelt att få upprättelse. Diskrimineringslagstiftningen blir på detta vis diskriminerande i sig, när människor som tillhör en viss grupp tilldelas större rättigheter än andra.

Ett liberalt parti bör ha individen som utgångspunkt istället för gruppstillhörigheten, och tillerkänna varje individ samma

skydd, utifrån allvaret i situationen. Diskrimineringslagstiftningen i arbetsliv och högskola bör därför utvidgas till att omfatta all kränkande särbehandling, oavsett grund, utan att glömma bort de grupper som är sårbara.

I skadeståndslagen i skolan från år 2006 omnämns de grupper som anses särskilt utsatta för diskriminering. Samtidigt framhåller lagen uttryckligen att samma regler gäller vid annan kränkande behandling som inte faller under dessa diskrimineringsgrunder. På denna punkt bör skadeståndslagen i skolan utgöra ett föredöme för hur diskrimineringslagstiftningen bör utformas i arbetslivet och i högskolan.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för att den arbetsrättsliga diskrimineringslagstiftningen utvidgas, så att alla som kränks i arbetslivet får samma skydd, oavsett grunden till trakasserierna.
2. **att** folkpartiet ska verka för att diskrimineringslagstiftningen i högskolan utvidgas, så att alla som kränks i högskolan får samma skydd, oavsett grunden till trakasserierna.

D61 Ett samhälle med frihet och mångfald

Bengt Held, Malmö, Per Pettersson, Kista, Martin Andreasson, Solna, Rasmus Jonlund, Stockholm, Catrine Norrgård, Nässjö, Vladan Boskovic, Farsta, Markus Forslund, Bromma, Catrine Norrgård, Nässjö, Fredrik Westerlund, Stockholm, Bo Johansson, Sollentuna, Seved Monke, Stockholm, Johnny Foglander, Göteborg, Lisbeth Kågö, Solna

För liberaler är det centralt att respektera att folk är olika. Att alla har samma värde oavsett kön, sexuell läggning, könsidentitet, etnicitet, religion, funktionshinder, ålder och yrke. Vissa blir förälskade i personer av samma kön, andra i personer av motsatt kön, några är intresserade av personer av båda könen medan en del använder sig av andra identiteter än man eller kvinna. En del människor följer traditionella könsroller medan andra inte gör det. Oavsett vilket måste människors sätt att leva respekteras så länge det inte skadar någon annan.

Folkpartiet liberalerna har varit engagerat för flera viktiga reformer för homosexuella, bisexuella och transpersoner. Folkpartiet säkerställde att det blev majoritet i riksdagen för partnerskapsreformen 1994 trots att övriga borgerliga partier i dåvarande regeringen var emot reformen. Sedan har folkpartiet liberalerna fortsatt att arbeta för jämlika lagar när det gäller adoptioner och insemination samt också förbud mot hets mot folkgrupp med anspelning på sexuell läggning. Det här har gjort att folkpartiet har ett bra rykte bland HBT-personer. I en opinionsmätning bland HBT-väljare augusti 2006 fick folkpartiet 17 %. Som jämförelse kan vi säga att socialdemokraterna fick 19 %.

Tack vare regeringsställningen har Folkpartiet liberalerna också chansen att äntligen förverkliga ett antal viktiga frågor

för HBT-personer som partiet drivit sedan länge. Några exempel:

Folkpartiet är för en könsneutral äktenskapslag. Orsaken till det är att vi liberaler menar att all kärlek är lika mycket värd och både samkönade och olikkönade par ska kunna gifta sig. Äktenskapsutredningen har mars 2007 presenterat ett bra förslag. Den borgerliga regeringen måste nu lämna en proposition om en jämlik äktenskapslag.

Lagarna mot diskriminering och hets måste ge transpersoner ett lika bra skydd som homosexuella och bisexuella. Idag har transpersoner nästan inte något skydd av den typen av lagar. Därför är det bra att den borgerliga regeringen nu förbereder en lag mot diskriminering som ska ge i princip lika skydd för olika grupper och då även för transpersoner. Men transpersoner måste även få skydd av lagen om hets mot folkgrupp och brottsbalkens förbud mot olaga diskriminering. Grundlagsutredningen ska presentera sin rapport 2008. Det ger folkpartiet möjlighet att framföra partiets åsikt sedan många år om att Sverige bör införa ett förbud mot diskriminerande lagstiftning p.g.a. sexuell läggning och könsidentitet i regeringsformens andra kapitel, precis som det idag finns ett motsvarande förbud mot diskriminering p.g.a. kön och etnicitet.

Flyktingpolitiken är ett annat viktigt område. Socialdemokrater och moderater har tidigare tillsammans varit för en politik som utvisar förföljda HBT-personer till Iran med motiveringen att om de lever dolt där så blir de inte förföljda. Det är en policy vi liberaler inte kan acceptera. Det är ungefär som att säga till politiskt engagerade flyktingar att om de slutar vara oppositionella mot diktaturen så kan de återvända till sitt gamla hemland.

Sveriges borgerliga regering var först i världen 2006 med att i en regeringsförklaring berätta att det är viktigt att arbeta internationellt för HBT-personers rättigheter. En viktig åtgärd är att arbeta för en HBT-konvention i FN, en annan är en internationell HBT-konferens. Även efter att Sverige förhoppningsvis snart inför en jämlik äktenskapslag behöver vi också hantera det faktum att många andra länder har partnerskap för samkönade par. Därför bör folkpartiet arbeta för att Sverige driver frågan om en internationell partnerskapskonvention för att göra det enklare för par som flyttar från ett land till ett annat.

Sverige har nått långt inom HBT-politiken, men ännu återstår mycket att göra både när det gäller lagar och att bekämpa fördomar. Vi kan dock konstatera att mycket har förändrats de senaste åren när det gäller debatten om relationer, äktenskap och föräldraskap. Värderingar har förändrats. Människors respekt för olika livsstilar har blivit bättre, delvis tack vare liberal opinionsbildning. Globaliseringen och människors ökade rörlighet över gränserna gör det än viktigare att Sverige följer debatten i andra länder.

I dag debatteras olika frågor med koppling till HBT-personers situation där folkpartiet liberalerna ännu inte har tagit

ställning. Det är viktigt att folkpartiet liberalerna debatterar och avgör vad partiet menar är liberal politik när det gäller de nya reformerna. Vårt syfte med den här motionen är dels att starta en diskussion på landsmötet, men även att föreslå att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett nytt HBT-politiskt program. Det ger möjlighet till mer diskussion i partiet.

Här ger vi några exempel på frågor där partiet inte tagit ställning och där en diskussion behövs.

1. Socialstyrelsen har idag förbud för olika grupper att bli blodgivare. Vissa grupper får ge blod efter en viss karenstid medan andra är förbjudna resten av livet. Bland de senare grupperna är t.ex. män som har haft sex med män efter 1979. Det betyder att även bögar som lever i monogama relationer inte kan bli blodgivare. En man som bara haft sex med en annan man en gång för 20 år sedan och då hade skyddad sex får inte bli blodgivare resten av sin livstid. Samtidigt kan heterosexuella som har oskyddad sex med många partners utan problem bli blodgivare efter en viss tid. Om det är möjligt med en karensregel för heterosexuella med "riskbeteende" borde det vara möjligt med en liknande karensregel för homosexuella med "riskbeteende". Det viktigaste är givetvis rätten att få osmittat blod. Det är inte någon rättighet i sig att få ge blod men många homosexuella och bisexuella män menar att dagens regler är diskriminerande. Flera länder i Europa t.ex. Spanien och Italien har avskaffat totalförbudet för män som har sex med män att bli blodgivare. Folkpartiet bör verka för att socialstyrelsen bör avskaffa totalförbudet för män som har sex med män att bli blodgivare och att socialstyrelsen sedan kan avgöra vilka de exakta reglerna ska vara.

2. Transsexuella som ska få sin könstillhörighet korrigerad, eller som man ofta säger "byta kön", har idag flera problem. Dagens lag om könstillhörighet är föråldrad. Därför är det bra att den statliga könstillhörighetsutredningen presenterade flera reformer i sin rapport våren 2007. Folkpartiet bör säga ja till utredningens förslag om att tillåta transsexuella att spara könsceller (alltså sperma och ägg) för att efter operationen och det juridiska könsbytet kunna bli biologiska föräldrar genom donation. En annan viktig reform för transsexuella är att de ska kunna fritt byta till ett namn som är typiskt för "det motsatta könet" redan i början av "könsbytesprocessen".

3. I den mångfald som finns bland människor och i det sätt de väljer att forma sina liv är kärnfamiljen bara ett av flera alternativ för barns uppväxtmiljö. Idag kan ett bögpar och ett lesbiskt par tillsammans skaffa barn via insemination. Hittills har det bara varit de två biologiska föräldrarna som varit juridiska vårdnadshavare. Det kan ställa till praktiska problem eftersom medmamman och medpappan socialt och känslomässigt kan fungera som föräldrar men inte har några juridiska rättigheter som vårdnadshavare. Flera svenska statliga utredningar, senast utredningen om juridiskt föräldraskap vid inseminationer, har påtalat att det är viktigt att diskutera även möjligheten för barn att ha fler än två

vårdnadshavare men ännu har inte något hänt. Därför bör det bli en utredning om det bör vara möjligt att låta fler än två personer bli vårdnadshavare åt ett barn. Det avgörande ska givetvis vara att en domstol bedömer det vara till barnets bästa. I Kanada har domstolar i enskilda

fall redan sagt ja till att låta barn ha fler än två vårdnadshavare, och även isländsk lag ger möjlighet till detta.

4. Inseminationer och äggdonationer är idag möjligt för par om antingen sperma eller ägg är från någon av personerna i paret. Syftet är att det ska finnas en biologisk koppling till barnet. I debatten har det annars blivit mer fokus på det sociala föräldraskapet. Vi tillåter för övrigt adoptioner trots att det inte då är någon biologisk koppling. Därför bör det utredas om det är motiverat att ha kvar regeln om att antingen sperma eller ägg ska vara från någon i paret vid inseminationer och äggdonationer. Regeln drabbar båda lesbiska och olikkönade par, men konsekvenserna blir ofta värre för lesbiska, om en kvinna i ett samkönat par är steril så blir insemination och äggdonation omöjligt för henne medan det för en heterosexuell kvinna då vanligtvis är möjligt att bli förälder genom sperma från hennes man samt ett donerat ägg.

5. I flera länder, t.ex. USA, Storbritannien och Finland, är det tillåtet med s k surrogatmödraskap, d v s att en kvinna tar emot ett befruktat ägg och föder ett barn åt ett annat par. För många bögpar har det varit en möjlighet att bli föräldrar genom sperma från den ena mannen samt ett donerat ägg. Givetvis kan även heteropar där kvinnan är steril använda möjligheten till surrogatmödraskap. I Sverige har surrogatmödraskap hittills avvisats med motiveringen att det inte är etiskt att göra så. Trots det ser vi alltså att detta tillåts och fungerar i andra länder. Vi menar att det är dags att utreda en sådan reform.

Avslutningsvis menar vi att det är dags att folkpartiet tydligt tar avstånd från heteronormativitet. Heteronormen är den norm som utgår från att det normala och önskvärda är att vara ihop med en person av motsatt kön i en kärleksrelation och följa traditionella könsroller. Detta är förvisso det vanligaste, men inte det enda sättet att leva. Homosexuella, bisexuella och transpersoner bryter mot heteronormen. Det är en orsak till att HBT-personer blir diskriminerade och ibland trakasserade. Men även vissa heterosexuella kan bryta mot heteronormen om de inte har en konventionell relation eller om personen inte följer konservativa könsroller. Det är därför viktigt att säga att heteronormen även drabbar många heterosexuella negativt.

Vi vill säga att homofobi och heteronormativitet är två olika saker. En person som är heteronormativ måste alltså inte vara negativ till HBT-personer, utan oftast är orsaken till beteendet okunskap. Sverige har ännu problem med homofobi, men de flesta politiskt ansvariga är idag eniga om att det är viktigt att bekämpa det.

Heteronormativiteten finns också i den politiska debatten. Alldeles för ofta förekommer det också i t.ex. statliga

utredningar att samhällsfrågor diskuteras som om allmänheten bara består av heterosexuella. När det tas för givet att människor är heterosexuella tills motsatsen meddelas skapas hinder som gör att vissa individers erfarenheter stängs ute. Därigenom osynliggörs verkligheten för de människor som inte passar in i normen, vilket bidrar till fördomar och marginalisering men också sänker kvaliteten på det beslutsunderlag som ligger till grund för beslutsfattande. Det är viktigt att folkpartiet liberalerna tydligt markerar att partiet tar avstånd från heteronormativitet.

Eftersom vi har flera nya debatter inom områdena HBT, relationer och föräldraskap är det viktigt att folkpartiet liberalerna gör ett nytt HBT-politiskt program. Att folkpartiet i en borgerlig regering samverkar med de övriga partierna i alliansen gör det dessutom än viktigare att tydliggöra vad som är folkpartiet liberalernas egen position.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna tar avstånd från heteronormativitet och arbetar för lika rättigheter oavsett sexuell läggning och könsidentitet.
2. **att** landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten för barn att ha fler än två vårdnadshavare.
3. **att** landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten för par till insemination och äggdonation även om varken sperma eller ägg är från någon av de två personerna.
4. **att** landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten till surrogatmödraskap.
5. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett nytt HBT-politiskt program.

D62 Åtgärder mot negativ särbehandling av äldre

Barbro Westerholm, Stockholm

1900-talet var ett framgångsrikt sekel i många avseenden. Vi höjde t ex vår medellivslängd med 25 år, för män till 78 år och kvinnor 82 år. De flesta av de vunna åren är friska år. Visserligen finns i den yngre gruppens k.reparationsmedicinska behov. Höfter, knän, kranskärl och ögonlinser behöver bytas men får man dessa behov tillgodosedda så kan man leva ett gott liv i många år efter ingreppen. Det är först under de sista levnadsåren man får mer omfattande hälsoproblem av olika slag.

Tack vare dessa framgångar utgör äldre idag en större resurs i samhället än för 100 år sedan men den utnyttjas inte på grund av den negativa särbehandling äldre möter i dagens samhälle.

Arbetsliv och pensionering

När folkpensionen infördes 1913 med 67 år som pensionsålder var 5,1 procent av befolkningen 67 år eller äldre. Idag är siffran 12, 2 procent. Att man valde åldern 67 år berodde inte främst på att vi inte orkade arbeta längre utan därför att man ansåg att samhället hade råd att betala pension till fem procent av befolkningen. Någon automatisk höjning av pensionsåldern med tanke på en ökning av medellivslängden byggde man inte in i systemet.

Pensioneringen är för många välkommen, man får möjlighet att utöva fritidsintressen, umgås med vänner och bekanta och engagera sig i ideella organisationer. Men cirka en tredjedel av de nypensionerade skulle enligt några av de enkätundersökningar som gjorts i Sverige ha velat fortsätta i arbetslivet helt eller delvis. De saknar den struktur, den sociala ställning och det sociala sammanhang som arbetet ger. När arbetslivet inte längre finns kvar förändras också fritidens värde. Alla upplever inte att det är positivt att gå in i en livslång semester.

Även om arbetsgivarnas intresse för äldre arbetskraft tycks ha ökat något under senare år är det fortfarande svagt. Ericsson gav för några år sedan stora avgångsvederlag för att bli av med de flesta över 55. Det följdes senare av ett erbjudande om samma förmåner för att slippa medarbetare över 35.

Arbetets betydelse för hälsa och välbefinnande har belysts av världshälsoorganisationen (WHO). I början av 1980-talet lyfte WHO fram att känslan av att inte vara behövd var ett av de största hälsohoten och lyfte beskrev arbetslösa ungdomar och äldre som tvingades gå i pension mot sin vilja som de viktigaste riskgrupperna.

Kronologiska åldersgränser

Inom det allmänna pensionssystemet har vi rätt att gå i pension vid 61 års ålder och rätt att stanna kvar i arbetslivet tills vi blir 67 år. Inom statsförvaltningen används som regel 70 år som övre gräns för att sitta i styrelser och kommittéer av olika slag. Utredningen Äldrepolitik för framtiden (SOU 2003:91) – i dagligt tal kallad SENIOR 2005 – ansåg att kronologisk ålder inte säger mycket om hur en människa är eller fungerar – i varje fall inte sedan hon uppnått vuxen ålder.

Utredningen SENIOR 2005 konstaterade att många undersökningar och studier som genomförs av statliga myndigheter, kommuner och landsting har relativt lågt satta åldergränser. Arbetsmarknadsstatistiken saknar uppgifter om 65-åringar och äldre. I samhällsekonomiska analyser avförs människor efter 65 år ofta automatiskt från den "arbetsföra" eller "produktiva" delen av befolkningen.

Åldersgränsen i SCBs levnadsnivåundersökning (ULF) medför att det till stor del saknas kunskaper om välfärden bland de c:a 200 000 personer i befolkningen som är 85 år och äldre. Det är den grupp som kräver störst insatser från samhället.

Myter om åldrandet

I utredningen SENIOR 2005 återfinns ett avsnitt om myterna om åldrandet. Det finns både medvetna och omedvetna myter, vad de för med sig och vad äldre människor kan och bör göra. Sociologen Lars Tornstam vid Uppsala universitet ser myterna som uttryck för dolt förakt för svaghet i ett prestationsinriktat samhälle. Andra menar att myterna mer har sin grund i människors egen rädsla för åldrandet eller i okunskap och slentriantänkandet.

Professor Lars Andersson vid Linköpings universitet har tagit fram vilka synonymer våra mest använda ordböcker ger till ordet "att åldras". Några positiva ord fann han inte, bara negativa som: vissna, ha sett sina bästa dagar, överleva sig själv, tackla av, gubba till sig, bli senil, avtyna, bli gammal och komma upp i åren. Även i statens, landstingens och kommunernas publikationer används ordet "äldre" huvudsakligen i sammanhang som gäller behov av vård och omsorg, inte som en resurstillgång. Bilden av livet som en trappa med 50-åringen på krönet ger intrycket av att efter 50-årsdagen går det oupphörligt utför.

Forum 50+ har redovisat de vanligaste myterna, som utgör hinder för att nyanställning av äldre. De är:

- Äldre kan inte lära nytt (forskning visar att det inte finns någon åldersgräns när förmågan att lära nytt upphör. Inläringen har mer att göra med individen än åldern).
- Äldre klarar inte stress "att jobba mot deadline", klarar inte ojämna arbetsbelastning (Stress är inte direkt åldersrelaterat utan individuellt relaterat).
- Äldre är inte flexibla. (Valundersökningar av bl.a. Sören Holmberg visar att gruppen över 60 år byter politiskt parti i något högre utsträckning än andra grupper).
- Äldre är inte produktiva och effektiva (forskning visar att 50+ -gruppen utför manuellt arbete långsammare än yngre grupperna men är noggrannare. I kraft av sin erfarenhet gör de mindre fel och slutprodukten blir lika bra som andra åldersgruppers).
- Äldre är rädda för ny teknik (nuvarande äldre generation har inte fått samma möjlighet som yngre att träna på den nya tekniken från barnåldern, men rädsla för teknik är inte heller åldersrelaterat).

Utredningen SENIOR 2005 drog slutsatsen att det finns åldersbarriärer i Sverige, både när det gäller yngre och äldre. När det gäller äldre "tycks det finnas ett osynliggörande av åldrandet och äldre människor i det offentliga livet som utgör en negativ särbehandling genom att beskära den bild av verkligheten som behandlas i bland annat politik och massmedier och begränsa utvecklingen av tjänster och produkter för människor i högre åldrar".

Massmedierna

Den internationella journalistfederationen IFJ, där Svenska Journalistförbundet är medlem, har antagit en deklaration med principer som journalister bör beakta i sitt arbete. Här anges att journalisten ska göra sitt yttersta för att undvika diskriminering på grund av ras, kön, sexuell läggning, språk, religion, politisk eller annan åsikt samt nationell och social härkomst, men ålder nämns inte här. I medierna förekommer schablonbilder och osynliggöranden på grund av hög ålder. Bilder presenteras som avses representera en hel åldersgrupp utan hänsyn tagen till de individuella variationerna inom denna grupp. Ålder anges ofta när någon utsetts till ett toppjobb utan att åldern är relevant i sammanhanget.

Äldre människor är i princip osynliga i det offentliga rummet. Medieforskaren von Feilitzen har i en studie visat att personer

över 65 år endast utgjorde fyra procent av samtliga medverkande i TV trots att de utgör 17 procent av befolkningen.

Exempel på negativ särbehandling (diskriminering) av äldre

Det finns fallbeskrivningar som belyser hur äldre diskrimineras i det svenska samhället när det gäller tillgång till varor och tjänster. Det finns äldre som rapporterat ha fått vänta längre än yngre på en operation på grund av att de anses "ha tid att vänta". Också i försäkrings- och domstolsärenden finns exempel på längre väntetid för äldre. Äldre har nekats få köpa varor på avbetalning, t.ex. glasögon, därför att de "bara" har pension och inte lön från arbete. Det finns äldre som kan vittna om svårigheter att få låna pengar i bank trots att de haft säkerhet i hus samt att få köpa bostadsrätt för de pengar de skulle kunna få för sin villa.

Forskning har visat att regelbundna hälsoundersökningar med mammografi av kvinnor i åldern 40 – 75 möjliggör tidig upptäckt av bröstcancer och därmed minskad dödlighet i sjukdomen. Socialstyrelsen prioriterar mammografi för åldersgruppen 40 – 74 år men i c:a hälften av landstingen har man satt den övre gränsen till 69 år. Därmed utesluts kvinnor 70 år och äldre från undersökningen vilket är att betrakta som diskriminering.

Åldersgränsen för bilstöd och LSS är 65 år trots att många äldre med funktionshinder har behov av dessa insatser. Detta är också att se som negativ särbehandling av äldre.

Också inom äldreomsorgen förekommer diskriminering. Möjligheten att duscha regelbundet, komma ut i friska luften, själv få välja sin bostad, kunna stänga dörren om sitt eget rum, som många yngre tar för självklart, nekas många äldre i vårt land.

Internationellt perspektiv

Medan t ex förbud mot diskriminering på grund av kön, sexuell läggning och etniskt ursprung har en självklar plats i lagar och internationella överenskommelser så har ålder inte funnits med på samma sätt. Ålder nämns till exempel inte i FN:s stadga om de mänskliga rättigheterna från år 1948. Den europeiska konventionen angående skydd för mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna (Europa-konventionen) innehåller ett stadgande om diskriminering men listan på diskrimineringsgrunder är inte fullständig. Diskrimineringsgrunder som funktionshinder, ålder och sexuell läggning anges inte direkt.

Inom EU har diskriminering på grund av ålder aktualiserats under senare år. I den stadga om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen som antogs år 2000 ska diskriminering på grund av bland annat ålder vara förbjuden. Här anges dessutom att unionen erkänner och respekterar de äldres rätt att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

Genom Amsterdamfördraget år 1997 infördes en artikel i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) som ger rådet befogenhet att vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (artikel 13). Med stöd av denna artikel antog EU:s ministerråd i november 2000 ett direktiv om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet. Här ingår bland annat ålder. Direktivet är ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan införa regler som går längre än vad som anges i direktiven. Direktivet skulle vara genomfört i nationell rätt i december 2003, med undantag för ålder och funktionshinder för vilka uppskov kunde medges till december 2006. Sverige har begärt sådant uppskov och enligt uppgift från regeringskansliet kan Sverige ha en lag år 2008.

Erfarenheter från Irland, Australien, Belgien och Ontario (USA) visar att lagstiftning mot åldersdiskriminering både kan skapas och vara effektiv. Som exempel på vad man gjort i andra länder kan nämnas Frankrike där man lagstiftat om ett system där namn, etniskt ursprung, kön och ålder inte ska framgå av ansökningshandlingar. Sedan Finland fick en lagstiftning mot åldersdiskriminering visar data att diskriminering på grund av ålder är fyra gånger så vanlig som diskriminering på grund av kön. I USA får ålder inte användas som kriterium vid anställning. Där är det endast bedömning av kompetensen för uppdraget som är avgöranden.

En sammanhållen diskrimineringslagstiftning

Med anledning av EU-direktivet från år 2000 tillsattes i Sverige en utredning "Diskrimineringskommittén" som gav sitt slutbetänkande i februari 2006 (SOU 2006:22). Utredningen sändes på remiss våren 2006 med remisstid till 2006-09-29.

Utredningen föreslog en sammanhållen diskrimineringslagstiftning som innebär att samtliga lagar som reglerar förbud mot diskriminering ska sammanföras till en lag och att en gemensam ombudsmannamyndighet tillskapas. Det här är rationellt och torde gagna en enhetlig tolkning och tillämpning av lagstiftningen. Genom en sammanhållen diskrimineringslagstiftning underlättas dessutom bedömning av fall där flera diskrimineringsgrunder föreligger, t.ex. en äldre person med funktionshinder. Till skillnad från övriga diskrimineringsgrunder har utredningen inte tagit med sådant som inryms under begreppet varor, tjänster och bostäder för diskriminering på grund av ålder. Detta är en brist med tanke på de rapporter som finns om diskriminering av äldre vid till exempel avbetalningsköp, banklån, köp av bostadsrätt mm samt i vården. Här bör Sverige ta del av erfarenheterna från till exempel Irland där man vidgat perspektivet till att också omfatta varu- och tjänsteområdena.

Åtgärder som bör vidtas

En samlad diskrimineringslagstiftning behöver införas med ålder som en av flera diskrimineringsgrunder. SENIOR 2005:s förslag för att synliggöra och bekämpa negativ

särbehandling på grund av hög ålder bör genomföras. Det innebär att:

- det statliga språkbruket om åldrande och äldre människor måste ses över och förbättras så att staten föregår med gott exempel på hur grundlagens förbud mot diskriminering på grund av ålder ska tillämpas i det offentliga livet.
- översynen av det statliga språkbruket bör även omfatta förtydligande och utmönstringar av formuleringar i lagtexter som för negativa stereotyper om åldrandet och äldre människor vidare.
- i anslutning till arbetet med att se över det statliga språkbruket bör det anordnas seminarier eller liknande med företrädare för branschorgan, professionsföreträdare och företag som arbetar med massmedier eller reklam och som har egna riktlinjer där diskriminering på grund av ålder kan ingå.
- Statligt finansierad statistik bör inte innehålla några övre åldersgränser.

Kompetens och livserfarenhet och inte kronologisk ålder bör vara avgörande vid när man utser människor till olika uppdrag.

I regeringsförklaringen 2006 står det att den som vill ska uppmuntras att jobba vidare. Seniorernas kunskaper och erfarenheter är en resurs i arbetslivet och för hela samhället. Det är ett viktigt och normgivande ställningstagande. För att synliggöra värdet av äldres ideella insatser som till exempel anhörigvård – anhöriga uppskattas stå för 70 procent av äldreomsorgen – bör utredas hur dessa insatser kan redovisas i nationalräkenskaperna. Forskning behövs som underlag för att på bästa sätt kunna tillvarata de äldres kompetens och livserfarenhet. Studier bör till exempel genomföras av hur arbetsmiljö och familjesituation påverkar kvinnor och deras möjlighet att arbeta upp till pensionsåldern och därefter.

Forskning behövs för att belysa vad som händer med livskvaliteten i samband med pensioneringen. Forskning behövs också för att belysa äldre människors relation till barn och ungdomar, inte minst far- och morföräldrars relation till barnbarn och deras stöd till föräldrarna.

Yrkande:

Att landsmötet uttalar

1. **att** folkpartiet bör verka för en samlad lagstiftning mot diskriminering av äldre.
2. **att** folkpartiet bör verka för genomförande av utredningens SENIOR 2005 förslag om språkbruk om äldre.
3. **att** folkpartiet bör verka för avskaffande av övre åldersgränser i statligt finansierad statistik
4. **att** folkpartiet bör verka för det ska vara vederbörandes kompetens och livserfarenhet som är avgörande och inte den kronologiska åldern vid utnämningar till olika uppdrag.
5. **att** folkpartiet bör verka för en undersökning av hur värdet av ideella insatser som anhörigvård ska kunna redovisas i nationalräkenskaperna.

6. att folkpartiet bör verka för att forskning kan initieras om hur äldres kompetens och livserfarenhet bäst kan tas tillvara i arbetslivet.
7. att folkpartiet bör verka för att forskning kan initieras om livskvaliteten i samband med pensioneringen.
8. att folkpartiet bör verka för att forskning kan initieras om äldre människors relation till barn och ungdom.

D63 Förnyad kamp mot diskriminering och förtryck av minoriteter: Specialiserade domstolar för brott mot mänskliga rättigheter

Ana Maria Narti, Stockholm, Avni Dervishi, Västerås, Alexandra Birk, Huddinge

Pågående arbete

Redan tagna beslut om en sammanslutning av olika ombudsmäns verksamheter – DO, ombudsmannen för etniska diskriminering, Jämo, Jämställdhetsombudsmannen, HO, ombudsmannen mot sexuell diskriminering – utgör i dag grunden för ansträngningarna av att effektivisera kampen mot alla sorter av diskriminering. Just därför är det nödvändigt att tydligt belysa återstående svagheter i vårt system för bekämpning av sådan brottslighet.

En del av svagheterna har med lagstiftning och tillämpning av lagen att göra. Ett exempel är arbetet som syftar till att stoppa alla varianter av etniska trakasserier.

Etniska trakasserier utanför arbetsplatserna

Det gäller t ex frågan om åtgärder mot etniska trakasserier utövade utanför arbetsplatserna. Etniska trakasserier i arbetslivet faller lättast i lagens tillämpningsområde. Om däremot någon utomstående, en privat person utan anknytning till en viss arbetsplats eller en viss verksamhet – alltså inte en näringsidkare eller en tjänsteman från en myndighet eller organisation – uppträder kränkande gentemot någon eller några personer med utländsk bakgrund blir det svårt att finna stöd för en juridisk stämning i nuvarande antidiskrimineringslagar. En rättslig handling kan då sättas i gång enbart om målsägande själv gör en anmälan och om åklagarna bedömer anmälan berättigad att tas upp för rättslig prövning. Det är uppenbart att de pågående utredningarna och arbetet med en förbättrad lagstiftning bör uppmärksamma både de lagtexter som så att säga glömmar bort förolämpningar och trakasserier utövade av privata personer och de pratiska rutiner som åklagarna i dag tillämpar.

Människor med bakgrund i annan kultur än den svenska kan utsättas för systematiska etniska trakasserier utan att finna skydd i rättssystemet. Detta är allvarligt eftersom de etniska trakasserier utgör det första steget i handlingar avsedda att skrämja, kränka och peka ut främlingarna som lovliga mänskliga byten för främlingsfientlighetens propaganda.

En invandrare som har fått ett viktigt politiskt uppdrag eller har nått en toppställning i näringslivet blir lätt måltavla för en främlingsfientlighet som försöker undvika straff genom att dölja sig bakom en fasad av skenbart lindriga förolämpningar. Packat i synbart harmlösa formuleringar

kan hatet sprida sitt budskap utan att möta motstånd från rättssystemet. Upprepade trakasserier vållar lätt psykiska skador hos mottagarna. Det behövs inte särskilt grova förolämpningar eller direkta hot för att hos någon åstadkomma en känsla av utsatthet och skyddslöshet: det är själva upprepningen av nedsättande meddelanden (oftast framförda via telefon, e-mail eller vanligt brev) som med tiden fungerar som psykisk tortyr. Om en främmande person misshandlar fysisk en medmänniska ute på en gata, då begår denna person ett uppenbart brott och straffas för det. Varför ska psykisk misshandel lämnas utan juridisk påföljd?

Det krävs alltså en översyn och en skärpning av olika juridiska texter avsedda att stoppa alla former av etniska trakasserier – även trakasserier utövade av privata personer. Också en snabb utredning av juridisk praxis är nödvändigt i sammanhanget.

Specialiserade domstolar för bekämpning av brott mot de mänskliga rättigheterna

Alla former av diskriminering och av förtryck av minoriteter lagförs i Kanada inför specialiserade domstolar för bekämpning av brott mot de mänskliga rättigheterna. Denna modell är värd att helt ta över också i Sverige. I vårt land delas arbetet mot diskriminering mellan vanliga tingsrätter – där döms vissa restaurangägares vägran att släppa in människor i lokalerna eller fastighetsägares försök att stoppa folk med utländsk bakgrund som vill bli hyresgäster eller köpa en bostad. Diskrimineringsbrott från arbetslivet döms däremot inför arbetsdomstolarna. Det är mycket möjligt att denna egentliga ologiska delning av brotten förklarar varför lagarna hittills inte har haft en stor effekt av sanering i samhällslivet, varför vi fortfarande står inför stora problem vållade av uppenbar segregation i en annars stark demokrati.

De vanliga tingsrätterna har antagligen samlat lite kompetens när det gäller diskrimineringen, de tvingas handlägga väldigt varierade typer av brott. Utbildningar om etnisk diskriminering för jurister och nämndemän är sällan förekommande. När det gäller arbetsdomstolarna vet vi redan att de starka arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer som där har huvudrollen sällan intresserar sig för frågor om diskriminering: deras huvudintressen är bundna till dessa organisationers fält för självständiga förhandlingar och med beslut som tas i sådana förhandlingar – och diskriminering, etniskt förtryck och trakasserier faller självklart inte inne i dessa förhandlingars område.

Att bilda specialiserade domstolar som direkt verkar för att stoppa alla sorters brott mot de mänskliga rättigheterna kan ha oerhört positiva följder. Det är inte enbart den etniska antidiskrimineringen som på så sätt skulle bemötas med särskild utvecklad kompetens på en egen arena, här skulle många andra sorters av brott mot livet och integriteten få sin plats och sin högt specialiserade granskning – brott mot kvinnofriden, förtryck av kvinnor och barn, stora brott mot livet och integriteten begångna under krig och inbördeskrig.

Arbetet med bildande av specialiserade domstolar för bekämpning av brott mot de mänskliga rättigheterna är utan tvekan ett uppdrag värdigt alla liberalers höga ideal.

Yrkande:

1. **att** partiprogrammet bör i nyanserade och exakta formuleringar ta upp frågorna om antidiskriminering (se avsnitt "Rättstrygghet och rättssäkerhet" och "Mångfald och tolerans") genom att tydligt formulera "krav på effektiva åtgärder mot etniska trakasserier i antidiskrimineringslagarna".
2. **att** partiprogrammet bör i nyanserade och exakta formuleringar ta upp frågorna om antidiskriminering (se avsnitt "Rättstrygghet och rättssäkerhet" och "Mångfald och tolerans") genom att tydligt formulera "bildande av specialiserade domstolar för bekämpning av brott mot de mänskliga rättigheterna".

PS-yttrande Mänskliga rättigheter, motion D 60–D 63

Motionerna

I **motion D60** anför motionären att diskrimineringslagstiftningen i dag är diskriminerande eftersom den som drabbas av diskriminering som täcks av lagen får ett annat skydd än den som utsätts för annan kränkande behandling. Motionären yrkar dels att alla som kränks i arbetslivet får samma skydd oavsett grunden för trakasserier, dels att diskrimineringslagstiftningen i högskolan harmoniseras på motsvarande sätt.

Motion D61 tar upp ett antal frågor med koppling till likabehandling oavsett kön, sexuell läggning eller könsidentitet. Motionärerna föreslår att folkpartiet liberalerna tar avstånd från heteronormativitet och arbetar för lika rättigheter oavsett sexuell läggning och könsidentitet, att landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten för barn att ha fler än två vårdnadshavare, att landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten för par till insemination och äggdonation även om varken sperma eller ägg är från någon av de två personerna, att landsmötet säger ja till en utredning av möjligheten till surrogatmödraskap samt att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att utarbeta ett nytt HBT-politiskt program.

I **motion D62** tar motionären upp problematiken kring den negativa särbehandlingen som äldre möts av i vårt samhälle. Vidare yrkar motionären att landsmötet gör uttalanden till stöd för ett antal äldrepolitiska frågor: en samlad lagstiftning mot diskriminering av äldre, genomförande av förslaget från utredningen "Senior 2005" om språkbruk om äldre, avskaffande av övre åldersgränser i statligt finansierad statistik, att det ska vara vederbörandes kompetens och livserfarenhet som är avgörande och inte den kronologiska åldern vid utnämningar till olika uppdrag, en undersökning av hur värdet av ideella insatser som anhörigvård ska kunna redovisas i nationalräkenskaperna, att forskning kan initieras

om hur äldres kompetens och livserfarenhet bäst kan tas tillvara i arbetslivet, att forskning kan initieras om livskvaliteten i samband med pensioneringen samt att forskning kan initieras om äldre människors relation till barn och ungdom.

I **motion D63** anför motionären att det i dagens antidiskrimineringslagstiftning saknas åtgärder mot etniska trakasserier utövade utanför arbetsplatserna. Etniska trakasserier i arbetslivet faller lättast i lagens tillämpningsområde. Om däremot någon utomstående, en privat person utan anknytning till en viss arbetsplats eller en viss verksamhet – alltså inte en näringsidkare eller en tjänsteman från en myndighet eller organisation – uppträder kränkande gentemot någon eller några personer med utländsk bakgrund blir det svårt att finna stöd för en juridisk stämning i nuvarande antidiskrimineringslagar. Motionären anför ytterligare att det nu krävs en översyn och en skärpning av olika juridiska texter avsedda att stoppa alla former av etniska trakasserier – även trakasserier utövade av privata personer. Också en snabb utredning av juridisk praxis är nödvändig i sammanhanget. Här yrkar motionären på att landsmötet ska besluta om att i partiprogrammet tydligt formulera krav på effektiva åtgärder mot etniska trakasserier i antidiskrimineringslagarna. Vidare yrkar motionären att landsmötet beslutar om att folkpartiet ska verka för att specialiserade domstolar för bekämpning av brott mot de mänskliga rättigheterna upprättas.

Partistyrelsens yttrande

Motion D60 tar upp begreppen kränkande särbehandling i förhållande till diskriminering. Partistyrelsen vill inledningsvis betona att kränkningar av andra människor är oacceptabelt och att lagstiftningen måste ge alla individer ett tillräckligt skydd och tillräckliga möjligheter till upprättelse. Diskriminering och kränkande särbehandling är dock inte synonyma begrepp. Diskriminering kan ses som en särskild form av särbehandling där individen utsätts för någon form av kränkning på grund av att han eller hon av den diskriminerande blir förknippad med någon form av kollektiv grupp (kvinnor, invandrare, homosexuella etc). Folkpartiet har varit pådrivande för effektivt skydd mot diskriminering. I det liberalt ledda integrations- och jämställdhetsdepartementet pågår nu arbetet med ett förslag till ny diskrimineringslagstiftning. Eftersom ämnet som motionären tar upp berör komplicerade gränsdragningsproblem i lagen är det rimligt att landsmötet inte föregriper propositionsarbetet med att på förhand uttala sig i en enskild lagfråga. **Motionen bör avslås.**

Motion D61 tar upp frågor om lika rättigheter oavsett kön, sexuell läggning eller könsidentitet, ett ämne där folkpartiet liberalerna sedan lång tid varit pådrivande för reformer. Grunden för den liberala ideologin är varje människas rätt att forma sitt eget liv så länge andra människor inte skadas. Detta ställningstagande gäller också individens rätt själv välja sina relationer. Den liberala jämställdhetsideologin är också tydlig med individens rätt att inte behöva få sina livschanser begränsade av utifrån påtvingade könsroller. Det är i detta sammanhang rimligt att folkpartiet tydligt uttalar

att partiet tar avstånd från de normativa värderingar som leder till diskriminering inte bara av homo- och bisexuella samt transpersoner, utan också av andra heterosexuella som bryter mot konservativa könsroller. **Yrkande 1 bör således bifallas.**

I yrkande 2 föreslår motionärerna att folkpartiet utreder möjligheten för ett barn att ha fler än två vårdnadshavare. Partistyrelsen anser att en sådan juridisk modell skulle skapa fler problem än vad det skulle lösa, inte minst när det uppstår vårdnadstvister. **Partistyrelsen yrkar därför att landsmötet avslår yrkande 2.** Däremot anser partistyrelsen att **landsmötet bör bifalla yrkande 3** om att folkpartiet säger ja till en utredning om möjligheterna för par till insemination och äggdonation även om varken sperma eller ägg kommer från någon av de två personerna.

Surrogatmödraskap är samlingsnamnet på en lång rad situationer som har det gemensamt att en kvinna bär fram ett barn till födsel åt en annan person. En mycket grundläggande skiljelinje går mellan de situationer då ägget kommer från kvinnan som bär på fostret och de situationer då ägget kommer från en annan person. Exempelvis kan surrogatmödraskap handla om att en kvinna, som saknar fungerande livmoder men i övrigt är fertil, kan låta en annan kvinna bära hennes befruktade ägg och föda barnet åt henne. En annan situation är att ägget kommer från en äggdonator och att barnet sedan hamnar hos barnets biologiska far. Surrogatmödraskap är i dag inte tillåtet i Sverige men finns i ett antal andra västländer. Ofta tillåts bara surrogatföräldraskap i vissa situationer. Frågan är komplicerad och rymmer många etiska ställningstaganden. Partistyrelsen är idag inte beredd att förorda en utredning av surrogatmödraskap **Yrkande 4 bör sålunda avslås.**

Vad gäller **motion D61, yrkande 5**, om ett särskilt HBT-politiskt program, föreslår partistyrelsen att **yrkandet anses besvarat** med hänvisning till partistirelsens tidigare resonemang om en översyn om programstrukturen. Frågan är viktig, men partistyrelsen bör ha möjligheten att avgöra om politiken ska utvecklas i ett program eller i någon annan form.

Partistyrelsen tar därefter upp **motion D62** om äldrepolitik. Partistyrelsen instämmer i motionärens analys och anser liksom motionären att det är en viktig samhällsuppgift att förbättra bemötandet av äldre och riva de hinder som i dag utestänger många äldre från samhällslivet. Dock konstaterar partistyrelsen att folkpartiet redan i dag arbetar för en samlad lagstiftning mot diskriminering på grund av ålder. Vad gäller frågan om språkbruk instämmer partistyrelsen i att språkbruket i statliga sammanhang ger viktiga signaler om hur äldre bemöts, men anser inte att det är lämpligt att på ett landsmöte anta särskilda språkliga riktlinjer för t ex myndigheter. I stället bör frågan hanteras av respektive myndighet och av de statliga språkvårdsorganen. **Yrkande 1 bör bifallas och yrkande 2 avslås.**

Partistyrelsen anser att **yrkande 3** i samma motion tar upp ett angeläget ämne. Det är inte rimligt att i statlig statistik utesluta äldre utan sakliga skäl. Yrkandet är dock alltför långtgående eftersom varje statistisk serie bör utformas efter de objektiva förutsättningar som råder i det enskilda fallet. **Det bör därför avslås.** Vad gäller **yrkande 4** instämmer partistyrelsen i att förtjänst och skicklighet ska vara vägledande vid tillsättningar av offentliga uppdrag. I detta ingår den erfarenhet som personen har skaffat sig. Redan regeringsformen fastslår denna grundläggande princip, som också återfinns i lagen om offentlig anställning. Trots detta förekommer olika former av informell uteslutning på grund av ålder vid tillsättningar av offentliga uppdrag. Att detta förekommer är en av flera orsaker till att folkpartiet förespråkar en lag mot diskriminering på grund av ålder. **Det lagskydd som detta skulle leda till torde innebära att yrkande 4 med detta kan anses besvarat.**

Partistyrelsen är helt enig med motionären om anhörigvårdens centrala betydelse för äldres situation. De ideella insatser som närstående gör, ofta helt utan ersättning, kan aldrig ersättas med offentliga krafter. Dock är partistyrelsen tveksam till värdet av att försöka beräkna omfattningen av ideell anhörigvård av äldres omvårdnad av nationalräkenskaperna. Partistyrelsen anser det osannolikt att det ska kunna gå att hitta en tillräckligt hållfast och trovärdig beräkningsmodell. Det kan också ifrågasättas om just nationalräkenskaperna är det bästa forumet för den typen av undersökningar. **Yrkande 5 bör avslås.**

Vad slutligen gäller **yrkandena 6–8** vill partistyrelsen hålla med motionären om det stora behovet av forskning om äldres situation. Partistyrelsen har inget att invända mot de områden som motionären tar upp. Tvärtom har också folkpartiet i riksdagen agerat mycket aktivt för att öka satsningarna på äldreforskningen. Däremot är det mindre lämpligt att ett beslutsorgan som folkpartiets landsmöte tar ställning till enskilda forskningsfält på en sådan detaljnivå, med tanke på att ett sådant förfarande skulle innebära en ökad politisk styrning av forskningen om det fick generellt genomslag. **Med hänvisning till att partistyrelsen och motionären är eniga i sak anser partistyrelsen därför det tillräckligt att yrkandena 6–8 anses besvarade.**

Motion D63 förespråkar skärpt lagstiftning mot etniska trakasserier (**yrkande 1**) samt en specialdomstol mot brott mot de mänskliga rättigheterna (**yrkande 2**). Partistyrelsen anser att yrkande 1 är tillgodosett i och med att folkpartiet redan i dag arbetar för en skärpt diskrimineringslagstiftning just för att kunna tillgodose individens legitima behov av skydd. Huruvida enskilda personers trakasserier av andra enskilda ska räknas som diskriminering eller andra brott (t.ex. olaga hot eller förolämpning) får bedömas efter omständigheterna i det enskilda fallet. **Med detta får yrkande 1 anses besvarat.** Vad gäller yrkande 2 är partistyrelsen av motsatt uppfattning eftersom Sverige snarare behöver färre specialdomstolar i stället för fler. Genom att, som folkpartiet vill, lägga ner Arbetsdomstolen

kommer alla diskrimineringsmål att hanteras i allmän domstol. **Yrkande 2 bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion D60 avslås
2. att motion D61, yrkande 1, bifalls
3. att motion D61, yrkande 2, avslås
4. att motion D61, yrkande 3, bifalls
5. att motion D61, yrkande 4, avslås
6. att motion D61, yrkande 5, anses besvarat
7. att motion D62, yrkande 1, bifalls
8. att motion D62, yrkande 2, avslås
9. att motion D62, yrkande 3, avslås
10. att motion D62, yrkande 4, anses besvarat
11. att motion D62, yrkande 5, avslås
12. att motion D62, yrkande 6, anses besvarat
13. att motion D62, yrkande 7, anses besvarat
14. att motion D62, yrkande 8, anses besvarat
15. att motion D63, yrkande 1, anses besvarat
16. att motion D63, yrkande 2, avslås

Reservation 5

*Martin Andreasson, Paula Röttorp, Helene Odenjung,
Britt-Marie Lövgren, Barbro Westerholm*

Vi yrkar bifall till motion D61, yrkande 4.

Surrogatmödraskap är idag inte tillåtet i Sverige men finns i ett antal andra västländer. Ofta tillåts bara surrogatmödraskap i vissa situationer. Exempelvis finns det i flertalet länder starka begränsningar vad gäller ekonomisk ersättning. Frågan är komplicerad och rymmer många etiska ställningstaganden. Utan att folkpartiet ska binda sig för någon åsikt i sakfrågan anser vi att det är rimligast att frågan studeras närmare och utreds i lämpligt sammanhang. Principen om barnets bästa måste då vara vägledande.

Särskilt yttrande 5

Birgitta Ohlsson, Liberala Kvinnor, Frida Johansson-Metso, Liberala Ungdomsförbundet

Vi instämmer i reservanternas mening att motion D61 yrkande 4 bör bifallas.

Särskilt yttrande 6

Martin Andreasson, Frida Johansson-Metso, Liberala Ungdomsförbundet

I motion D61 yrkande 2, föreslås en utredning av frågan om ett barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare. Detta tillåts i speciella situationer i vissa västländer, även om man bör ha i minnet att vårdnadshavarbegreppet ser olika ut i olika länder. Sannolikt är det så att det i Sverige skulle vara större nackdelar än fördelar att införa möjlighet till fler än två vårdnadshavare, särskilt med tanke på att risken för vårdnadstvister då ökar. Dock ser vi gärna att erfarenheterna från andra länder studeras och utvärderas.

Religions- och livsåskådningsfrågor

Motioner D64 – D72

D64 Den sekulära staten – religionsfrihetens grund

Hans Lindblad, Gävle

Religionsfrihet och demokrati hänger nära samman och kampen för dem har drivits av liberaler världen runt. Sveriges historia visar hur ärvd kungamakt och statskyrka, båda införda av den despotiske Gustav Vasa, blev de viktigaste fundamenten för förtryckarstaten. Politik och religion skulle helt avgöras på central nivå, vanliga medborgare fick inte påverka hur nationen styrdes. Den religion de styrande valde att tvångsmässigt ålägga medborgarna förkunnade att överheten alltid hade rätt, och att den enskilde måste lyda staten/kyrkan, för att annars avrättas, fängslas eller på annat sätt straffas.

Luther förkunnade en hätsk antisemitism, han hävdade att mannen var Guds avbild medan kvinnan sedan Eva representerade synden och han hade som en central tankegång att medborgarna inte skulle opponera mot kungar och andra härskare. Statsreligionen kan beskrivas som att Gud och kungen närmast gick in i varandra och att det var förbjudet för vanligt folk att ha egna uppfattningar, kräva andlig frihet eller begära att bli delaktiga i politiskt beslutsfattande. Hjäxprocesserna visade att präster stod längre bort från humanitet och respekt för människovärdet än vad jurister och läkare tycktes göra.

Religionen och staten var sammanflätade, mot medborgarna. Jordelivet innebar enligt förkunnelsen ett tvång att lyda härskare och präster, det enda kyrkan sökte utlova var att den som lydde kung och präster skulle få en bättre tillvaro efter döden.

Liberalismen kan säga vara den totala motsatsen till detta. Den utgick från människorna, personlighetsprincipen om Geijer kallade det. Människorna är inte till för staten, utan staten för människorna. Varje individ måste ha rätten att bilda sina egna uppfattningar, rörande politik, religion och varje annat område. Alla måste vara lika inför lagen. Det Geijer med förebild i Tocquevilles beskrivning av Amerika kallade "associationerna" pekade fram mot folkrörelser och organisationer där likasinnade slöt sig samman. Fria kyrkor, politiska partier, fackföreningar, sociala och kulturella organisationer. Tanke-, yttrande- och föreningsfrihet är förutsättningar för demokrati, för det civila samhället, men i grunden också för all vetenskap och utbildning där fria tankar får brytas mot varandra.

1800-talet blev det århundrade när det konservativa överhetssamhället på allvar utmanades. Det är helt klart att kampen för religionsfrihet gick i spetsen. Striden kring konventikelplakat och människors rätt att bilda fria samfund

stod som hetast under 1840- och 1850-tal, och baptisterna blev pionjärsamfundet framför andra.

Rösträttsrörelsen kom senare, i slutet av 1880-talet, och ett liberalt parti i meningen folklig medlemsorganisation bildades inte förrän två år in på 1900-talet.

Frikyrkorna blev de första svenska folkrörelserna, nykterhetsrörelsen kom därefter, och tillsammans var dessa ända fram till mellankrigstiden större än fackföreningsrörelsen.

Det svenska statskyrkosystemet var betydligt hårdare än i grannländerna Norge, Danmark och Finland. Där tilläts mer av mångfald inom den statliga kyrkan, och det gjorde att "väckelsen" i dessa länder till skillnad mot i Sverige till stor del kunde äga rum inom kyrkans ram. Grundtvig visade tydligt att ska man ha en statskyrka, det vill säga ha de flesta medborgare som medlemmar, så förutsätter det denna kyrka tillåter starkt åtskilda tolkningar och uppfattningar kring religion. I Norge, med grundlagen från Eidsvold 1814 som Europas i särklass mest demokratiska och liberala författning, var konservatismen långt svagare än i Sverige, och det återspeglades också i att den norska statskyrkan var mindre auktoritär än den svenska.

Att de konservativa, med familjen Bernadotte som tongivande, var så starka motståndare till religionsfrihet hade nog mer politiska motiv än de flesta har klart för sig. Hade det varit så farligt för kyrkan om den tillåtit olika försoningsläror eller olika syn på dop av barn? Visst ligger det nära till hands att anta att invändningen till stor del var politisk. Om staten skulle överge det religiösa förmyndandet, skulle det då längden vara möjligt att behålla det politiska förmyndandet att bara en ringa del av befolkningen hade rösträtt. Religionen hade ju alltid varit maktens legitimation.

Det var inte så att alla präster stod upp för kyrkans konservatism. Det fanns, särskilt i Norrland, ganska många "läsarpräster", ofta ur bondemiljöer. (Men ändå inte jämförbart med folkskollärarna som under Fridtjuf Bergs ledning blev ett demokratiskt avantgarde, helt på tvärs mot den ideologi staten stod för.) Konventikelplakatet riktade sig mot allmänheten, en vanlig medborgare fick inte tänka själv kring religion, men präster var inte lika hårt styrda. Det fanns liberalt sinnade präster. Johan Henrik Thomander var professor och sedan biskop i Lund, men att en liberal, dessutom nära vän med Lars Hierta, skulle utses ärkebiskop vore otänkbart. Bernadottarna skulle omöjligen godta att kyrkan fick en ledare som öppet kritiserade maktmissbruk och bristen på folkligt inflytande.

Det gick att komma fram till personlighetsprincipen, religionsfrihet och demokrati på olika sätt. Man kunde utgå från upplysningstiden, vetenskap och otaliga exempel på hur koncentrerad makt korrumpas. Andra kunde motivera den religiöst. Tro är en fråga om relation mellan den enskilde och Gud, där varje enskild har samma värde och där ingen har rätt att förtrycka någon annan. Det viktiga är friheten och rättvisan. Religion kan frigöra människor, men varje gång

någon använder religion som medel att få makt över andra blir religion en negativ och ond kraft.

När jag talat med en del kyrkopolitiskt aktiva folkpartister i Svenska kyrkan om dess långa historia av intolerans, förföljande av frikyrkliga, motstånd mot fritt tänkande, negativa kvinnosyn etc har det hänt att de gått i försvar för kyrkan och sagt att det berodde på en annan "tidsanda". Det är en obehaglig attityd. Att de urskuldade de konservativa gör kanske mindre, men det obehagliga blir att med det synsättet så blir Thomander, C A Bergman, Nils Ignell, Pontus Wikner och andra liberala pionjärer i Svenska kyrkan osynliggjorda. En rimligare linje för liberaler i Svenska kyrkan vore väl att säga att man är stolt över vad företrädarna gjorde och att man gläds över att idag bara en liten klick mördmän står för de antidemokratiska attityderna som utmärkte de kungatillsatta högkyrkliga biskoparna. Liberalismen har stått för frihet och människovärden, och de liberaler som haft att utstå de hårdaste striderna bör hedras extra i stället för att man börjar urskulda deras fiender.

När man talar om kristen liberalism i Sverige är Fredrika Bremer ett av de oftast nämnda namnen. Men kan man tänka sig någon som stod längre från Svenska kyrkans motstånd mot frihet och degradering av kvinnor? Jag råkar äga den bok Fredrika fick i present av en av USA:s allra mest liberala teologer, Theodore Parker, när de träffades 1849 under hennes USA-resa, och att hon skulle ha särskilt mycket gemensamt med den dåvarande statskyrkan har varit svårt att förstå. Därför var det med glädje jag läste Agneta Pleijels uppsats i Fredrika och religionen i antologin "Fredrika – föregångare och förebild". Pleijel drar fram pietism och herrnhutiska influenser på Fredrika, och det stämmer mycket mer med hennes gärning och sätt att vara.

Religionsfrihet betyder att religion är en fråga för den enskilda människan. Var och en avgör själv om han eller hon går med i en religiös organisation. Nya och gamla samfund konkurrerar med varandra, och staten ska inte lägga sig i detta. Religionsfriheten förutsätter att staten är "sekulär", alltså inte förknippad med en viss religion.

Ytterst är det en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. För första gången i världshistorien finns dessa värden formellt erkända som grunden för hela det internationella samfundet, genom FN-stadgan om mänskliga rättigheter. Fortfarande finns många diktaturer, stater med politisk och religiös ofrihet, men det nya för vår tid är att de mänskliga rättigheterna är definierade i en stadga som går att åberopa och följa upp. Man kan kalla de mänskliga rättigheterna ett "etiskt minimum", alltså värden som måste respekteras överallt för att inte enskilda människor ska förtryckas. Dessa fri- och rättigheter kan inte från FN:s sida motiveras religiöst, eftersom det finns otaliga religioner. Just för mångfaldens skull måste också FN vara sekulärt.

I USA är religionsfriheten djupt rotad som en av grundvärdena redan i Thomas Jeffersons självständighetsförklaring 1776. I Frankrike är åtskillnaden mellan kyrka och stat sedan länge

starkt markerad. När Kemal Atatürk ville modernisera Turkiet var en av grunderna att stat och religion skiljdes åt.

En av långsiktiga skadorna av statskyrkosystemet (att det bidrog till att kompromettera religionen kan en del gilla och andra ogilla) var att så länge det ansågs vara statens uppgift att tala om för människor vad de skulle tycka i religiösa frågor så fanns det egentligen ingen gräns för hur långt staten fick ingripa i den enskildes liv. Att Jefferson och andra pionjärer bakom självständighetsförklaringen och konstitutionen så starkt betonade att stat och religion måste vara skilda åt innebar naturligtvis att också andra områden för individens frihet fredades. I Sverige kan man säga att de politiska och religiösa kollektivanslutningarna fredade varandra.

Konservativa partier i flera EU-länder menar att EU ska ha en religiös dimension och att kristendomen ska skrivas in i konstitutionen och därmed ges en särställning. Med det argumentet vill samma krafter också utesluta Turkiet från medlemskap. Det är en djupt tragiskt att USA just nu – för första gången i unionens historia – har en religiös fanatiker som president, eftersom hans ständiga återopande av Gud i sitt handlande gör att hans agerande antar drag av religionskrig.

Sverige hade fram till år 2000 ett statskyrkosystem, som innebar att staten tog religiös ställning för ett visst samfund. Propositionen om skiljandet av stat och kyrka, undertecknad av Marita Ulvskog, var ett starkt kulturkonservativt dokument, som mest uppehåller sig vid kyrkliga organisationsfrågor och inte alls tar utgångspunkt i den religionsfrihetstanke som

Statskyrkosystemet byggde på tanken att det var staten som bestämde över vad människor skulle tro. Den som försökte hävda en egen religiös uppfattning straffades med fängelse eller landsförvisning. Men om detta fanns inte ett ord i Ulvskogs proposition, som i stället gav en glättad av förljugen bild av kyrkans roll i historien. Hon beskrev det närmast som att det inte var något fel på statskyrkosystemet förrän Sverige genom efterkrigstidens invandring fick mer av ”värdepluralism”. Men snälla nån, är inte religionsfriheten principiell, hon företräder ju trots allt ett parti som sedan tillkomsten 1889 bekant sig till religiös frihet.

Religionsfrihetskampens pionjärer i Sverige nämns knappast i svenska skolor. Juristen Lars Wilhelm Henschen var den ihärdigaste och mest skarpsinnige religionsfrihetskämpen i Sverige, och trots sina stora insatser numera är okänd för de flesta är naturligtvis inget annat än en bekräftelse på att frågan om religionsfrihet varit besynnerligt nedtonad i Sverige. Det stora litterära religionsfrihetseposet i Sverige är naturligtvis Viktor Rydbergs ”Den siste atenaren”.

Visst har det funnits profana religionsfrihetsförespråkare, men bland liberaler är det i huvudsak personligt troende som drivit frågan, som Henschen och Rydberg. En framträdande baptist med starkt patos för religionsfrihet var Jakob Byström, frikyrkomannen som i denna och andra frågor stod Karl

Staaft nära. Kyrkohistorikern och baptisten professor Gunnar Westin var den folkpartist som betydde mest inför den nya religionsfrihetslagen 1951. Gunnar Helén var en av dem som från 50-talet tydligast drev frågan om statskyrkosystemets avskaffande, men huvudintrycket är att det är det främst är troende som drivit religionsfrihetsfrågor, under senare årtionden i folkpartiet i ex baptisten Bo Swedberg och Bertil Hansson med förankring i Svenska kyrkan. Det är vad man kunde vänta, för ju viktigare man tycker att religion är, desto angelägnare att den är fri.

Den som söker att beskriva liberalismens historia utan att ta upp religionsfrihetsfrågan och de gestalter som främst drivit den, förlorar så mycket av ursprung och sammanhang att totalbilden blir skev och egentligen obegriplig.

Nu har det gått över sju år sedan stat och kyrka skiljdes. Det borde äntligen vara dags för något Sverige aldrig fått, nämligen ett riksdagsbeslut som lag fast att staten, på samma sätt som USA och Frankrike, är sekulär och att religionen helt är en fråga för den enskilde.

Om riksdagen menar allvar med att stat och kyrka är skilda åt måste den särskilda lagen som Svenska kyrkan bör avskaffas. Den lagen är lika orimlig som om den funnits en särskild lag för TCO.

Grundlagsbestämmelser om statschefens religiösa tro måste bort. Ingen menar på allvar att svenska prinsessor och prinsar ska tro på arvsynd och annat som står augsburgska bekännelsen, men enligt successionsordningen är det förutsättningen för att vederbörande ska kunna bli statschef.

Riksdagen bör föregå med gott exempel och avskaffa gudstjänsten i samband med riksdagsöppnandet, för liksom hos medborgarna ska även riksdagsledamöters religionsutövning helt vara en enskild angelägenhet. (Riksdagens kristna grupp har sedan generationer frivillig väg och ekumenisk grund anordnat bibelstudier och andakter, men det är inget riksdagsförvaltningen och talmannen har att styra över.) Signalen genom att den svenska riksdagen fortsätter med gudstjänster även efter att statskyrkosystemet avskaffats är naturligtvis att riksdagen som institution likafullt anser sig spela en religiös roll. Att riksdagen, precis som kungahuset, lieras med en viss kyrka går inte att försvaras med ”tradition”, eftersom den traditionen var på tvärs mot både demokrati och mänskliga rättigheter.

När folkpartiet i Gävle för två år sedan delade ut sitt första Elsa-diplom till personer som gjort bra insatser på skolområdet lyssnade jag till skolavslutningen, som hölls i Hille kyrka. Efteråt gick jag fram till prästen och undrade om hon inte insåg att hon bröt mot både lag och etik när hon uttalat ”välsignelsen” inför barnen, alltså utövat en religiös akt i ett icke frivilligt sammanhang. Hon hävdade att kyrkan inte upplyst henne och andra präster om skollagens innebörd.

Kyrkoskatten är avskaffad sägs det, men staten har åtagit sig att räkna ut och driva in "kyrkoavgiften". Det är en orimlig uppgift för skattemyndigheten, eftersom denna för sin egen trovärdighets skull naturligtvis ska stå fri från alla ovidkommande intressen. Det måste vara en klar rågång mellan skatter och uppdragsverksamhet. Så är det inte i detta fall. I den förenklade självdeklaration får skattebetalaren myndighetens preliminära skattuträkning. Där ingår kommunal och statlig skatt, allmän pensionsavgift och "kyrkoavgift" till Svenska kyrkan. Allt detta summeras som "slutlig skatt", vilket alltså inte kan tydas på annat sätt än statsförvaltningen betraktar kyrkoavgiften som en "skatt". Kan det verkligen vara riksdagens mening?

Man kan ifrågasätta om staten överhuvud ska ta på sig uppgiften att driva in avgifter till frivilliga organisationer. Om en organisation inte sköta sina medlemsavgifter kan den upphandla tjänsten, och det finns ju olika bolag som mot betalning sköter sådant att föreningar. Ska staten vara inne på det området bör det i så fall vara ett statligt bolag, för det kan omöjligt vara en myndighetsuppgift.

Staten ger efter skilsmässan årliga anslag till Svenska kyrkan som bidrag till vidmakthållande av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Det konstiga är att alla kyrkor tillhörande Svenska kyrkan anses kulturhistoriskt värdefulla om det tillkommit till tidigare än på 1940-talet, medan alla andra byggnader bedöms från fall till fall och få skyddsklassas efter så kort tid. Den enskilda kyrkobyggnad som betytt mest för den religiösa utvecklingen i Sverige efter reformationen var rimligen George Scotts "Engelska kyrkan" i Stockholm, sedan i många år missionsförbundets främsta helgedom. Den är riven, och det ansågs tydligen inte ur statens synvinkel ha inneburit förlust av något väsentligt kulturhistoriskt värde.

Det är helt rätt att staten bidrar till byggnadsminnesvården, men då måste det ske på ett sätt som gör att byggnaders historiska värde bedöms på gemensamma grunder. Som det nu är blir det statliga stödet till äldre byggnader uppdelat på två skilda system, alltså utan att länsstyrelser eller riksantikvarieämbetet ges möjlighet att göra en samlad bedömning.

Att övergå till civiläktenskap vore ett sätt att markera att religionsfrihet nu gäller i Sverige. Då måste det vara en boskillnad mellan stat och religion, vilket gör att statlig ämbetsutövning inte kan bedrivas inte kan utövas av enskilda samfund. Helt enkelt en logisk följd av statskyrkosystemets avskaffande.

Äktenskap har ett antal civilrättsliga innebörder, angivna i lag och med domstolar som avgör eventuella tvister.

Religionsfrihet förutsätter en åtskillnad med religion och statlig ämbetsutövning. Äktenskap har civilrättsliga effekter och tvister avgörs i domstol, och det är också där äktenskap kan upplösas. Stat och kommun kan lägga ut verksamheter på entreprenad, men ämbetsutövning i meningen att för

enskilda medborgare utfärda civilrättsligt bindande dokument bör inte delegeras till enskilda organisationer.

Att utfärda dokument om äktenskap är alltså en del av svensk ämbetsutövning. Så länge prästerna var statstjänstemän var deras ämbetsutövning en del av statsförvaltningen. De svarade också för den statliga folkbokföringen, en uppgift som numera överförd till skattemyndigheten.

Många länder har obligatoriska civiläktenskap. Att medlemmar i olika kyrkor efter att ha fått sitt äktenskap registrerat sedan också vill ha en välsignelse i form av en särskild ceremoni är en sak som inte berör staten, lika lite som om en församling håller förbön för till exempel sjuka. Vadsamfund gör är deras egna beslut, men myndighetsutövning är något helt annat.

1885 väcktes en riksdagsmotion om civiläktenskap av E J Ekman, en av missionsförbundets grundare och samfundets förste missionsföreståndare. Han var riksdagsman innan det liberala samlingspartiet bildades, så riksdagen tillhörde han lantmannapartiet och var sedan vilde. Men det är ingen tvekan att han hade liberala värderingar, och han gick efter tiden i riksdagen med i frisinna landsföreningen. Ekman stod i klar kontrast till den konservative P P Waldenström, som 1904 manövrerade Ekman från ledarposten. Men ifråga om civiläktenskapet var de överens, varför Waldenströms jungfrutal i andra kammaren gällde bifall till Ekmans motion.

Waldenström medgav att han tidigare varit motståndare till borgerliga vigslar men att han ändrat åsikt när han fick klart för sig att aposteln Petrus hade ingått ett civilt äktenskap, inte ett kyrkligt. Utskottet hade en del resonemang om att i länder med civiläktenskap hade äktenskapets "helgd" blivit förringad. Waldenström menade att ett äktenskap blir vad parterna själva gör det till, "utan avseende på formen för dess ingående". Han trodde också "att en jämförelse mellan deras trohet, som leva i ett civilt äktenskap, och deras som förenats genom kyrklig vigsel, icke skulle utfalla till synnerlig ära för de sistnämnda."

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för att riksdagen tydligare än som hittills skett markerar religionsfriheten och slår fast att staten och dess förvaltning är sekulär.

D65 Den ofullbordade religionsfriheten

Annika Bergström, Gävle

Vid landsmötet 9 nov 2003 beslutade folkpartiet, tvärt emot partistyrelets yttrande, med 51 röster mot 45 bifall till en reservation där det uttalades "Genom framgångsrikt liberalt arbete är nu Svenska kyrkan skild från staten. En naturlig konsekvens av detta är att partiet inte längre deltar i kyrkovalen..."

Detta beslut har tolkats som ett förbud att använda folkpartiets namn i kyrkliga val.

Reservationen skrevs av bl a Cecilia Malmström, Carl B Hamilton och Karin Pilsäter.

Partistyrelsen hade i sitt yttrande över motioner i stat-kyrkafrågan uttalat: "Svenska kyrkans särställning skall avskaffas. Ingen särskild lag om Svenska kyrkan. Endast Lag om trossamfund, som skall gälla även Svenska kyrkan..."

Där står partiet fortfarande!!

Enligt gällande grundlag, successionsordningen 26 sept 1810 ... "att Konung alltid skall vara av den rena evangeliska läran", d v s statschefen i Sverige har inte religionsfrihet, han måste enl grundlag tillhöra Svenska kyrkan.

Det är nu hög tid att vidta de ytterligare åtgärder som erfordras för att få till stånd ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att vidta de ytterligare åtgärder som erfordras för att få till stånd ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten

D66 Gemensam strävan hos Folkpartiet liberalerna och FISK i det fortsatta arbetet för religionsfrihet

Ingemar Sahlén, Askim, Wolfgang Richter, Sollentuna, Bertil Hansson, Göteborg

I kampen för religionsfrihet har liberala krafter alltid gripit in på ett avgörande sätt. När vissa framsteg har gjorts efter kompromisser, som varit nödvändiga av realpolitiska skäl, har liberalerna inte slagit sig till ro. De konservativa krafterna i centern, högern och socialdemokraterna nöjde sig med 1951 års lagstiftning, som bl a innefattade det av liberalerna ställda kravet på frihet att utträda ur statskyrkan, medan folkpartisterna fortsatte att agera.

Vid flera riksdagar under 1950-talet väcktes folkpartimotioner, ständigt avvisade av majoriteten, om statskyrkosystemets avskaffande för förverkligande av religionsfrihet i en demokratisk stat med respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Vid landsmötet i Göteborg 1962 tog partiet ställning i denna riktning, vilket fick en konkret utformning i debattskriften KYRKA TRO FRIHET, utgiven 1968. Här fanns material för klara liberala ställningstaganden under många utredningar och debatter i stat-kyrkafrågan ända in i vår egen situation. Beslutet om nya relationer mellan staten och Svenska kyrkan från år 2000 blev dock en dålig kompromiss, delvis präglad av motståndet från konservativa krafter inom framför allt centern men också inom socialdemokratin, där Göran Persson in i det sista gjorde sin mening starkt gällande. De liberala principerna i Bertil Hanssons reservation i Stat-kyrkaberedningen 1994 ratades av majoriteten, och i kampen för en "ren" reform var det självklart för vårt parti att reservera sig i de olika beslutsomgångarna under 90-talet.

Den ofullgångna religionsfriheten

Detta är en ur liberal synvinkel en träffande beskrivning av läget efter 2000. Vårt partiprogram anger i kap "Frihet i gemenskap", sid 15, färdriktningen:

"Svenska kyrkans särställning skall avskaffas."

Tre ur principiell synvinkel viktiga missförhållanden bekräftar Svenska kyrkans särställning jämfört med de övriga trossamfundens i relation till staten nämligen att staten inte behandlar Svenska kyrkan som ett trossamfund bland andra trossamfund i

Lag om trossamfund;

2. att riksdagen stiftat en särskild lag om Svenska kyrkan (1998:1951), innebärande inblandning i interna kyrkliga frågor – motbjudande från religionsfrihetssynpunkt, förödmjukande för kyrkan. Det gäller bl.a. följande föreskrifter

a) 1§ om kyrkans lärogrund: "Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund"

b) 4§ om tvång för den enskilde kyrkomedlemmen att tillhöra den församling där han är bosatt – här är kyrkan bakbunden och tvingas be staten om lov om den pågående debatten leder till beslut i kyrkomötet om ändring;

c) 4 § om att "församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission;

d) 5§ att kyrkan skall indelas i stift, att varje stift skall ha en biskop och att "stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingslivet".

Den upprörande situationen råder alltså att en lagstiftande sekulär folkförsamling har utfärdat bestämmelser om en kyrkas inre förhållanden!

Enligt successionsordningen av år 1810 med ovillkorligt beslut om att statschefen måste vara medlem av Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan är således ännu inte skild från staten!

Folkpartiets landsmöte i Västerås 2003

Vid landsmötet med deltagande av 181 ombud bifölls med 51 röster mot 45 det förslag från bl a några reservanter i partistyrelsen som framhöll att:

"genom framgångsrikt liberalt arbete är Svenska kyrkan skild från staten. En naturlig konsekvens av detta är att partierna inte längre deltar i kyrkovalen. För alla de medborgare, som ser skiljandet kyrka-stat som en viktig liberal framgång, ter det sig märkligt att fortfarande se partier involverade i kyrkovalen. Folkpartiet liberalerna som parti ska i fortsättningen vara neutralt i kyrkovalen."

Genom beslutet underkändes ställningstagandet av partistyrelsens majoritet, som i sitt yttrande visat en inställning, som inte kunde tolkas annorlunda än att partiet också i fortsättningen skulle stödja de liberala krafterna i Svenska kyrkan. Beslutet tolkades som ett förbud att använda partinamnet i kyrkliga val. Nomineringsgruppen Folkpartister i svenska kyrkan, FISK, bildades därefter och fick

godkännande av partistyrelsen att vara ett nätverk inom partiet.

Landsmötesbeslutet byggde på falska förutsättningar när man godtog den felaktiga beskrivning som förslagsställarna gav med påståendet att ”nu är Svenska kyrkan skild från staten”. Förmodligen var det av okunnighet som man föll in i det missvisande talesätt, som blivit allt vanligare i det offentliga samtalet och som tydligt trängt in i centrala partikretsar.

Svenska kyrkan är ännu inte skild från staten. Partistyrelsen underströk i sitt yttrande kravet på att Lag om Svenska kyrkan skall upphävas och att Lag om trossamfund skall gälla även denna kyrka som ett av trossamfunden bland övriga sådana.

Landsmötesbeslutet fick negativa effekter i valarbetet inför kyrkovalet 2005. Rapporterna vid nätverkets senaste riksmöte, i Skövde våren 2006, vittnade om stora problem som på många håll omöjliggjorde en framgångsrik liberal valrörelse. Från tidigare känner vi till att intresset för de kyrkliga valen här och var inom partiorganisationen varit ganska svagt och att partiapparaten bistånd blivit därefter. Denna gång var det uppenbart att beslutet i Västerås med den vilsna debatten kring de rätt många motionerna i statkyrkafrågan lett till tveksamhet om hur parti och FISK ska förhålla sig till varandra.

Hösten 2009 blir det kyrkoval. Förberedelserna för de allmänna valen 2010 kommer redan under 2009 att fånga alltmer av människors intresse och engagemang. Alliansen innebär för vart och ett av de fyra partierna, särskilt de små, en risk för luddighet i den politiska profilen. Socialliberalismen förutsätter att vårt parti i synen på religionsfriheten radikalt skiljer sig från de tre andra. Vi har här en plikt mot våra ideal att hävda vårt budskap utan sidoblickar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte 2007 föreslås besluta att uppdraga åt partistyrelsen att inför kyrkovalet 2009 medverka till samsyn på alla nivåer i partiorganisationen om fortsatta liberala strävanden för religionsfriheten med det tydliga målet att eliminera Svenska kyrkans nuvarande särställning;
2. **att** dra upp principer och ge råd för partiets insatser på alla nivåer när det gäller konkret stöd i olika former som FISK, ett av partiets fyra nätverk, borde kunna räkna med från Folkpartiet liberalerna.

D67 Stöd till sekulära livssynsorganisationer

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Philip Wendahl, Årsta, Tina Acketoft, Arild

Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna av år 1948 innehåller i artikel 18 följande formulering: Envar har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt

utöva sin religion eller tro genom undervisning, andaktsövningar, gudstjänst och iakttagande av religiösa sedvänjor. Som religionsfrihet vanligen tolkas avser det även frihet att inte hysa en religiös övertygelse. Friheten i den avsedda artikeln innefattar alltså rätten att hysa och utöva en livssyn baserad på sekulära värderingar. När riksdagen fattade beslut om det i proposition 1998/99:124 framlagda förslaget till lag om stöd till trossamfund beaktades inte frågan om likabehandling av religiösa och sekulära trosuppfattningar. Detta kan sägas vara ett av de sista kvarvarande hindren för en fullt ut förverkligad religionsfrihet inklusive likaberättigande av livssynsuppfattningar i Sverige. Den svenska staten och dess myndigheter ska behandla sina medborgare och deras sammanslutningar lika. Saklig grund måste alltid finnas för en åtskillnad. Bland motiven i propositionen 1998/99:124 liksom i konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU5 finns ingen sakligt grundad anledning för att särbehandla sekulära livssynsorganisationer med avseende på de ändamål som berättigar till stöd.

Regeringen anför bl a: Trossamfund är generellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen, och denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på.

När Svenska kyrkan enligt 16 § lagen (1998:1593) om trossamfund får kostnadsfri avgiftshjälp bör staten av likställighetsskäl stödja de andra trossamfunden. Enligt regeringsformen är det en uppgift för det allmänna att främja bl.a. religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget samfundsliv (1998/99:124). Således görs här inget förbehåll för att enbart religiösa livssyner kan tillfredsställa de villkor som motiverar samhällets stöd. Svenska kyrkans skiljande från staten är central av liberala ideologiska skäl. Staten ska vara neutral inför medborgarnas val i fråga om religion och livssyn. När den nya lagen om trossamfund (1998:1593) beslutades och statskyrkan därmed avskaffades var det en stor seger för en liberal syn på religionsfrihet. Tyvärr innebar det också att en del kompromisser fick göras, vilket har gjort att religionsfriheten och statens neutralitet tyvärr inte alltid kunde genomföras fullt ut. Detta måste ändras.

Sverige står än i dag för en snedvriden syn på trossamfunds rättsliga reglering, där inte bara den tidigare statskyrkan ges en juridisk särställning utan också religiösa samfund ges fördelar framför icke-konfessionella rörelser på sätt som egentligen saknar en tydlig rättslig motivering. I flera länder, t.ex. i Norge sedan 1979 och även i viss mån Nederländerna, Tyskland och Belgien, har synen på samfund breddats till att omfatta även sekulära livssynsorganisationer som är jämförbara med trossamfund. Detta är en principiell syn som vinner alltmer terräng. I ett förslag från EUs framtidskonvent om ”Unionens demokratiska liv” finns i artikel 51, avdelning VI ”Kyrkans och konfessionslösa organisationers ställning” ett stycke som lyder: ”2. Europeiska unionen skall även respektera filosofiska och konfessionslösa organisationers ställning.” Denna syn borde även Sverige omfatta.

I lagen om stöd till trossamfund (1999:932) ges två möjligheter för ett registrerat trossamfund att få stöd av staten. Det kan endera ges i form av bidrag vilka fördelas mellan de olika trossamfunden genom Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, eller också genom att det enskilda samfundet får hjälp av skattemyndigheten att samla in sin medlemsavgift på samma villkor som Svenska kyrkan.

De motiv som finns i lagens förarbeten om varför samfunden ska berättigas till detta stöd talar om att samfunden kan stå för en samhällsnyttig verksamhet dels i form av en grundläggande själasörjande verksamhet, dels i form av att bidra till att forma samhällets etiska värdegrund. Inget av detta är begränsat till organisationer som företräder en religiös livssyn, utan kan givetvis utföras även av sekulära livssynsorganisationer. Som exempel sysslar exempelvis Humanisterna i Sverige med humanistiska barnvårdsområden som motsvarar kyrkans barndop, humanistiska konfirmationsläger för ungdomar för att utveckla deras syn på etik, moral och mänskliga rättigheter som motsvarar kyrkans konfirmationsläger, humanistiska bröllop som motsvarar kyrkans kyrkbröllop, humanistiska begravningar motsvarande kyrkans begravningar, utbildning och självvård för icke-religiösa som motsvarar de religiösa livsåskådnings-samfundens utbildning och självvård. Det skapas ett moment 22 av de olika lagarna. Humanitär verksamhet på sekulär grund som i och för sig ligger i lagens anda räknas inte som jämförbar med religiösa samfunds verksamhet därför att lagen skiljer mellan religiösa och sekulära organisationer, och enbart de religiösa samfunden berättigas till bidrag för sitt samhällsnyttiga arbete eftersom endast de lever upp till lagens definition. Vigselrätt kan till exempel medges till religiösa samfund på generell bas där samfundet ges rätt att själv förordna vigselrättare. Denna rätt kan, såvitt framgår av dagens lagstiftning, ej meddelas till sekulära livssynsorganisationer. Och att sekulära livssynsorganisationer inte kan medges generell vigselrätt talar emot att de kan fylla samma roll som religiösa samfund. Undersökningar av European Values Studies utförda 1999–2000 visar att Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder. Bara 4,8 % svarar ja på frågan om det är viktigt att föräldrarna lär barnen religion, färre än 4 % besöker regelbundet gudstjänster. Ungefär en fjärdedel av befolkningen menar att kyrkorna har bra svar på moraliska och andliga frågor. Det är därför uppenbart att den utomordentligt viktiga värdegrundsdebatten inte enbart är en angelägenhet för religiösa samfund. En klar majoritet av befolkningen söker sina svar i "moraliska och andliga frågor" på annat håll. Ett sekulärt alternativ har en målgrupp som är många gånger större än kyrkorna. Men tyvärr saknas medel och resurser för att bedriva ett sådant arbete, då det förbehålls de religiösa samfunden. Sedan Norge införde sin lagstiftning har Human-Etisk Forbund kunnat bedriva en långsiktig, stabil och uthållig verksamhet med sekulära alternativ till religiösa ceremonier, viktiga för att markera individens passage mellan olika faser i livsrytmen, samt en omfattande etisk debatt från en humanistisk värdegrund.

I Sverige bedrivs motsvarande verksamhet av Humanisterna. Organisationen är dock mycket mindre och når därför bara bråkdelen så många ungdomar i form av konfirmationsläger som helt bekostas av föräldrarna. Tillväxten i Norge kom sedan Human-Etisk Forbund givits samma villkor som de religiösa trossamfunden där. Det finns skäl att förmoda att så skulle kunna ske också i Sverige.

Såväl Human-Etisk Forbund som Humanisterna ingår i en världsomspännande krets av sekulära livssynsorganisationer på humanistiska grunder som samlats under paraplyorganisationen IHEU, International Humanist and Ethical Union.

Man kan diskutera i vilken form staten bör stödja och underlätta verksamheten i olika livssynsorganisationer, vare sig deras grund är religiös eller sekulär. Men den diskussionen bör inte hindra att sekulära och religiösa livssynsorganisationer behandlas likvärdigt. Därför bör riksdagen tydligt markera att de livssynsorganisationer som på sekulära grunder kan göra anspråk på att svara mot samma behov som trossamfunden, som utför samma samhällsnyttiga arbete och som är samma tillgång i värdegrundsdebatten också ska ges en likabehandling när det gäller vilka juridiska rättigheter organisationerna kan erhålla och möjligheten att erhålla statligt stöd för sina verksamheter, inklusive möjligheten att få hjälp med insamling av medlemsavgifter. En kontroll av de sekulära livssynsorganisationernas demokratiska värderingar och utförda arbete måste naturligtvis göras, på samma sätt som för trossamfunden. Men detta kan inte ge upphov till några principiella invändningar.

Yrkande:

Att följande infogas i partiprogrammet:

1. att fp ska verka för att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund ska behandlas lika av staten när det gäller juridisk ställning och rättigheter.
2. att fp ska verka för att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund ska behandlas lika av staten när det gäller möjligheterna att erhålla ekonomiskt stöd eller hjälp med uppbörden av medlemsavgifter.

D68 Otillbörlig påverkan av människors fria vilja

Barbro Westerholm, Stockholm, Liselott Hagberg,

Nyköping, Lars Tysklind, Strömstad

I alla tider har människor som anslutit sig till en tro, en ideologi eller en rörelse funnit att det har varit värt den tid, den kraft och den förmögenhet som man satsat på det man trott på och sett som gott. Samtidigt har det hänt att det i dessa rörelser funnits en ledare som gått för långt i utnyttjandet av medlemmarnas engagemang, hängivenhet och offervilja. Människor har utsatts för otillbörlig påverkan. Syftet är att den bearbetade individen okritiskt ska underkasta sig en lära, ett normsystem och en ledning som i sin tur kan leda till att man begår handlingar som man tidigare aldrig kunnat tänka sig att medverka till. Det som hänt i det s k Knutbyfallet är ett målande exempel på detta. Det handlar

om manipulering av den enskildes fria vilja, något som i ett liberalt samhälle är helt oacceptabelt.

I utredningen I God Tro, Samhället och nyandligheten (SOU 1998:113) förs en ingående diskussion om religionsfriheten och dess gränser utifrån ett juridiskt perspektiv. Diskussionen utmynnar i slutsatsen att lagskyddet för den enskilde är relativt väl utvecklat när det gäller sådant som bedrägeri, skola, testamente, sociallagstiftning och familjerätt. Men lagstiftningen ger ett otillräckligt skydd när det gäller det som utredningen kallar "otillbörlig påverkan". Manipulation av den enskildes fria vilja är ett annat sätt att uttrycka det. Begreppet "otillbörlig påverkan" borde enligt utredningen införas i lagstiftningen. Det skulle gagna såväl seriösa religionsutövare som den personliga integriteten. Som exempel på situationer där lagen skulle vara användbar är när en person mot sin vilja påverkas att ta avstånd från sin tro eller när en person genom manipulation i en rörelse tvingas göra sådant som skadar vederbörande själv eller andra människor.

I utredningen i God Tro föreslogs en utredning om en ny straffbestämmelse i BrB, med innebörden att otillbörlig påverkan skulle straffbeläggas. Någon sådan utredning har inte genomförts. I betänkande 2005/06: JuU 22 Straffrättsliga frågor avslogs våren 2006 två motioner om en ändring av brottsbalken i syfte att införa en straffbestämmelse om otillbörlig påverkan. (2005/06: Ju242 och 2005/06: So433 yrkande 4). I avslaget hänvisades till att flera remissinstanser som svarat på utredningen I God Tro avvisat ett sådant förslag. De hade anfört att införandet av en sådan bestämmelse skulle innebära svåra avvägningar mellan grundlagsfästa friheter och den föreslagna bestämmelsens skyddsändamål. Hänsyn till yttrandefriheten och andra intressen ansågs medföra att ett straffstadgande om tillbörlig påverkan skulle behöva avgränsas så snävt att det sällan eller aldrig kan tillämpas. Vidare anfördes att utredningen inte gav något underlag för att skyddet för den personliga integriteten kräver en ny bestämmelse i brottsbalken. Regeringen delade remissinstansernas bedömning och förklarade att den inte avsåg vidta några åtgärder med anledning av förslaget (prop. 2000/01:1 utg. Omr. 8 sid 31 f.).

Med detta lämnar man människor som farit illa av negativa effekter av ett manipulativt ledarskap – vare sig det utövats i en rörelse, i en fritidsverksamhet eller på arbetsplatsen – åt sitt öde. Det finns internationella erfarenheter av grov brottslighet som skett i namn av en nyandlig, manipulativ rörelse, t.ex. giftspridning i Tokyos tunnelbana. Massjälmord, som förekommit i flera länder, har i några fall inte skett genom att enskilda människor fattat beslut om att ta sina egna liv utan genom att någon annan bestämt att alla ska ställa upp på att ta sig av daga.

Enligt 2 kap. regeringsformen skyddas rätten att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. I kommentarerna till grundlagen framhålls att varje åskådning inte utan vidare kan göra anspråk på att av samhället betraktas som religion. Självklart är det så att det är tillåtet att tro på vad som helst. Det är även tillåtet att utöva tro genom olika typer av ritualer.

Men religionsfriheten måste förstås ha sina gränser. Även om den är en självklarhet i ett liberalt samhälle får den inte användas för att i religionens namn kränka andras demokratiska fri- och rättigheter. Man ska inte kunna bryta mot lagen med hänvisning till vad en religion eller en manipulativ ledare påbjuder. Det är därför det är viktigt att "otillbörlig påverkan" införs i lagstiftningen. Eftersom det rör sig om komplicerad lagstiftning bör den beredas av en särskild utredning så att de farhågor som framfördes i betänkande 2005/06 JuU 22 kan avvärgas.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att folkpartiet inom riksdag och regering verkar för att utreda en ändring i brottsbalken så att otillbörlig påverkan av människors fria vilja kan straffbeläggas.

D69 Stöd till personer som lämnat manipulativa rörelser

Barbro Westerholm, Stockholm, Liselott Hagberg, Nyköping, Lars Tysklind, Strömstad

Från psykiatrisk håll har framförts behov av psykiskt stöd och vård till människor som lämnat manipulativa rörelser eller manipulativt ledarskap. Bakom vårdbehoven ligger symtom som ensamhetskänsla och depression, existentiell tomhet och känsla av identitetsförlust. Ångest, särskilt panikångest, mardrömmar, självmordstankar och psykosomatiska problem är vanligt förekommande. Självordshandlingar och självmord förekommer. Det är således allvarliga tillstånd det handlar om.

Det manipulativa ledarskap som är den utlösande orsaken till hälsoproblemen återfinns i en del rörelser som står för ett religiöst innehåll samt i vissa politiska rörelser, motorcykelrörelser, kurser i marknadsföring och kurser i personlig utveckling. Kännetecknande för rörelserna är att de utövar ett auktoritärt ledarskap som inte får ifrågasättas eller kritiseras. Här lyckas ledare, genom sin manipulativa förmåga, skaffa sig en stark kontroll över medlemmarna och få dessa att omfatta rörelsens (ledarens) ideologi. Medlemmarna lär sig att utplåna sin egen identitet, bryta ner tidigare sociala kontakter och leva för rörelsens överordnade mål. Även om inträdet i rörelsen är frivilligt för vuxna (myndiga) personer innebär den hierarkiska uppbyggnaden med starka krav på lydnad att det i praktiken är svårt att lämna rörelsen. Människor utsätts för övertalning och bibringas uppfattningen att livet utanför rörelsens beskydd är farligt. Barn och ungdomar utgör en särskilt utsatt grupp. De har inte själva valt rörelsen och kan börja tvivla på läran. Svåra konflikter och psykiska reaktioner uppstår lätt om de försöker lämna rörelsen, särskilt om den ena eller båda föräldrarna stannar kvar i rörelsen.

Många människor som lämnar ett manipulativt ledarskap kan klara detta utan att få svåra psykiska besvär medan andra, som ovan nämnts, behöver få hjälp. Här har det visat sig att sedvanlig psykiatrisk behandling med samtal och medicinering inte är tillräcklig. I enstaka fall har hjälp kunnat

fås på frivillig väg av tidigare medlemmar från olika manipulativa rörelser. Andra har fått hjälp genom att på egen bekostnad resa till Wellsprings rehabiliteringscenter i USA, där spetskompetens finns om deras tillstånd.

För att tillgodose behov av det psykiatriska stöd en del avhoppare från manipulativt ledarskap har anser vi att någon psykiatrisk klinik i Sverige borde få ansvar för att bygga upp kompetens för att dels ge akut psykiatrisk vård som tillgodoser dessa patienters speciella behov, dels ge fortsatt rehabilitering enligt de erfarenheter som finns till exempel i USA. Den psykiatriska kliniken skulle således utöver vård av vanliga psykiatriska patienter ha en beredskap att ta emot den speciella grupp psykiskt störda patienter som insjuknat i anslutning till kontakt med en manipulativ rörelse. En sådan klinik skulle kunna utveckla metoder med hjälp av den erfarenhet som finns hos frivilliga organisationer och f d medlemmar från manipulativa rörelser i Sverige och utlandet och kunna bli ett stöd för andra psykiatriska kliniker i dessa frågor. En annan viktig uppgift för ett sådant vårdcentrum vore att bedriva forskning och utbildning med avsikt att förstärka kunskaperna hos vårdpersonalen i fråga om vård av människor som lämnar manipulativa rörelser och manipulativt ledarskap

Behovet av samlad obunden kunskap om effekterna av manipulativt ledarskap och tillhörighet i manipulativa rörelser är mycket större idag än för ett par årtionden sedan. Professor Jan-Otto Ottosson i Göteborg är den inom svensk psykiatri som i många år uppmärksammat denna fråga. Sektionen och Föreningen för Medicinsk Psykologi inom Svenska Läkaresällskapet har rekommenderat inrättandet av ett obundet kunskapscentrum i dessa frågor. Ett sådant forum måste vara akademiskt förankrat och tvärvetenskapligt, bl a juridisk, religionspsykologisk, teologisk kunskap måste finnas liksom specifik kunskap om manipulativa rörelser. Den psykiatriska kompetensen och den psykoterapeutiska kompetensen på individ-, familje- och gruppnivå måste vara väl företrädd. Ett sådant centrum skulle vara ett nationellt stöd och en nationell resurs till landstingen och utvecklingen av vårdprogram för de drabbade individerna.

Vi anser att staten och landstingen måste ta ett ansvar för att denna utsatta patientgrupp ska få den hjälp och det stöd den behöver. Ett sätt att lösa frågan på kunde vara att efter modell Rikskvinnocentrum i Uppsala inrätta ett nationellt centrum vid någon universitetsklinik. Rikskvinnocentrum, numera Nationellt kunskapscentrum för mäns våld mot kvinnor, inrättades 1994 som ett gemensamt åtagande av regeringen och landstinget i Uppsala län. Verksamheten visade sig vara utomordentligt värdefull genom att den bedrev patientverksamhet, gav stöd till våldsutsatta kvinnor och deras närstående, spred kunskap och bedrev utbildning och forskning inom området och var stöd för myndigheter och organisationer i frågor om mäns våld mot kvinnor. Efter utvärdering och utredning beslöt regeringen 3 augusti 2006 att omvandla Rikskvinnocentrum till ett Nationellt kunskapscentrum som är en del av Uppsala universitet, men ligger kvar vid Akademiska sjukhuset. En liknande lösning

anser vi skulle kunna komma till stånd för de människor som efter att ha lämnat manipulativa rörelser och manipulativt ledarskap behöver psykiatrisk och annan hjälp.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet arbetar för att ett rikscentrum inrättas med uppgift att samla och bygga upp kompetens för behandling och rehabilitering av patienter som fått psykiska problem efter att ha lämnat manipulativa rörelser.

D70 Utvidga religionsfriheten

Peter Lowe, Stockholm

I Sverige råder religionsfrihet. Låt den råda fullt ut. Givetvis ska svensk och europeisk lagstiftning alltid och i alla lägen gälla före religionstillhörighet, men utanför rättssystemet ska var och en kunna leva och agera i enlighet med sin tro. Exempelvis bör det bli tillåtet att i de svenska moskéerna ha böneutrop.

Sverige blir därmed det första landet i Europa och det första kristna landet i världen att fullt ut låta alla, från ateister till djupt troende, få sin tro och själavård tillgodosedd.

Detta gör oss till verkliga liberaler och kommer att ge stor publicitet i Sverige och världen över.

Yttrande:

1. **att** landsmötet uttalar sig för en utvidgad religionsfrihet och exempelvis tillåta böneutrop i svenska moskéer.

D71 Svenska kyrkans begravningsmonopol

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Philip Wendahl, Årsta, Tina Ackefors, Arild, Camilla Lindberg, Borlänge

Den 1 januari 2000 åtskildes Svenska kyrkan och staten. Denna relation som varat i 400 år kapades dock inte helt och fullt på alla punkter. Svenska kyrkan har på entreprenad uppdraget att begrava våra döda. Svenska kyrkan har inte monopol på själva begravningsceremonin eller gudstjänsten men däremot att tillhandahålla begravningsplats eller byggnad vid själva begravningen. En begravningsavgift tas ut av alla svenskar för detta ändamål, vilket framgår på deklarationsblanketten. Uppemot 40 000 kr samlas på detta sätt in via skatt under en svensk skattepliktig individs livstid. Samtidigt är begravningsgudstjänster i Svenska kyrkans regi vanligen enbart tillgängliga för själva kyrkans medlemmar. Detta system bör ändras och Svenska kyrkans monopolliknande situation avskaffas.

Yrkande:

Att följande infogas i partiprogrammet:

1. **att** fp ska verka för att Svenska kyrkans begravningsmonopol avskaffas.

D72 Ge människor som så vill möjlighet att på ett värdigt sätt avsluta sina liv

Per-Anders Karlgren, Gävle

Folkpartiet bör verka för assisterad dödshjälp för svårt sjuka som vill avsluta sina liv. Det är inte humant och civiliserat att hindra en lidande människa från att efter eget bestämmande få sluta sitt liv.

Men det finns också ett annat problem som behöver lösas. Även friska människor, här i meningen utan kroppsliga krämpor, kommer ibland efter noggrant övervägande fram till att de vill sluta sina liv. Det kan finnas många orsaker till att man finner att livet saknar värde och man därför vill dö. Vår instinkt och vår samhällsmoral säger oss att självmord ska till varje pris förhindras. Detta gör det svårt för dem som bestämt sig för att dö att hitta värdiga former för att avsluta livet. Alternativet blir för många att köra in i en bergvägg eller att kasta sig framför ett tåg. Att någon tar livet av sig genom att kasta sig framför tunnelbanan eller ett tåg är så vanligt att det är ett arbetsmiljöproblem för lokförare och tunnelbaneförare. Den som tvingas skära ner någon som hängt sig eller ta ut en massakrerad kropp ur en totaldemolerad bil går heller inte opåverkad ur upplevelsen. För dem som vill dö blir således inte bara kampen med livet och döden ett problem. Att hitta ett sätt att ta livet av sig som inte skadar en annan människa kan också bli ett problem.

Låt oss börja med att erkänna att varje människa har den grundläggande rätten att bestämma över sitt eget liv. Hon och endast hon har rätten bestämma över om hon vill leva eller dö. Den som bestämmer sig för att dö har också rätt att få göra det. Detta ska gälla alldeles oavsett vad omgivningen anser och känner. För att inte självmordet ska bli en onödig påfrestning på oskyldiga människor som lokförare, poliser, räddnings- och sjukvårdspersonal ska samhället erbjuda alternativ som gör det möjligt för den som så vill att i värdiga former avsluta sina liv.

Yrkande:

1. att folkpartiet ska verka för varje människas rätt att på eget initiativ och utan särskild motivering få avsluta sitt liv i värdiga former.
2. att samhället ska underlätta för den som vill ta livet av sig att göra det på ett sätt som inte skadar kränker eller skadar andra människor.

PS-yttrande Religions- och livsåskådningsfrågor, motion D64–D72

Motionerna

Motionerna D64 och D65 yrkar att folkpartiet verkar för ett tydligare skiljande av staten från trossamfundet i allmänhet och Svenska kyrkan i synnerhet. I motion D64 ges en utförlig beskrivning av olika områden där frågan är aktuell, från vigselrätten för trossamfund till Skatteverkets hjälp med uppbörd av medlemsavgift till samfund. Motion D65 nämner också att folkpartiets partinamn inte längre ska användas i

de interna valen i Svenska kyrkan samt successionsordningens krav på statschefens religionstillhörighet. I **motion D66** föreslås partistyrelsen få i uppdrag att medverka till samsyn om fortsatta strävanden för religionsfriheten med det tydliga målet att eliminera Svenska kyrkans nuvarande särställning. Motion D66 yrkande 2 behandlas på område O, Organisation och stadgar

Motion D67 begär att sekulära livssynsorganisationer och religiösa trossamfund behandlas lika av staten när det gäller juridisk ställning och rättigheter. I motionstexten nämns Humanisterna som en organisation som arbetar med livssynsfrågor ur ett sekulärt perspektiv och som i dag inte kan ges statligt stöd.

Motionerna D68 och D69 lyfter frågan om otillbörlig påverkan på människors fria vilja från manipulativa rörelser. Motion D68 behandlar möjligheten att i brottsbalken straffbelägga sådan otillbörlig påverkan och motion D69 föreslår inrättandet av ett rikscentrum till stöd för dem som lämnat manipulativa rörelser. **Motion D70** föreslår att partiet ska arbeta för att tillåta böneutrop från svenska moskéer.

I **motion D71** föreslås att det i partiprogrammet skrivs in att Svenska kyrkans monopolliknande ställning inom begravningsväsendet avskaffas. **Motion D72** föreslår att aktiv dödshjälp tillåts så att varje människa på eget initiativ och utan särskild motivering får hjälp från samhället med att avsluta sitt liv.

Partistyrelsens yttrande

I folkpartiet liberalernas gällande partiprogram fastslås att staten har ett ansvar för att säkra en fri religionsutövning, men att den inte skall ta ställning för en viss religion eller ett visst samfund. Vidare fastslås att politiken måste respektera den religiösa mångfalden i dagens Sverige samt att Svenska kyrkans särställning skall avskaffas.

När riksdagen 1995 fattade principbeslutet om att förändra relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ställde sig folkpartiet liberalerna bakom detta även om partiet menade att det bör införas en helt gemensam lagstiftning för alla trossamfund. De olika förhållanden som nu råder är resultatet av en kompromiss som har ingåtts i brett partipolitiskt samförstånd. Detta innebär inte att folkpartiet liberalerna har gett upp sin principiella inställning om en i alla avseenden tydlig åtskillnad mellan stat och trossamfund.

Partistyrelsen anser till exempel att det är av stor vikt att den särskilda lagen om Svenska kyrkan avskaffas och att det införs en enhetlig lag för alla trossamfund. På så sätt garanteras Svenska kyrkan samma frihet att själv utforma sin organisation och religiösa inriktning som är självklar för andra samfund. Folkpartiet driver också denna fråga aktivt i det parlamentariska arbetet. Likaså arbetar folkpartiet för att kungahusets medlemmar ska ha samma religionsfrihet som andra invånare. Successionsordningens särskilda religionsvillkor ska alltså avskaffas. Vad gäller folkpartiets roll i valen till Svenska kyrkan konstaterar partistyrelsen att 2003 års

landsmöte uttalade att partinamnet inte bör användas, något som inte heller skett sedan dess.

Partistyrelsen anser att folkpartiet redan i dag arbetar aktivt för att åstadkomma full självständighet och jämlika villkor för trossamfunden. Samtidigt välkomnar partistyrelsen naturligtvis alla initiativ från olika liberala krafter som kan bidra till detta. **Med detta anser partistyrelsen att syftet bakom motionerna D64, D65 och D66 yrkande 1 är tillgodosett, varför motionerna bör avslås.** Vad gäller vigselrätten, som nämns i texten till motion D64, hänvisar partistyrelsen till motion D75 som behandlas i nästa avsnitt.

Angående stödet till sekulära livssynsorganisationer vill partistyrelsen anföra följande. Statligt stöd till trossamfund lämnas förutom i form av avgiftshjälp till registrerade trossamfund genom statsbidrag. Syftet med det statliga stödet är, som framgår av 2 § i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund, att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Till detta kan läggas att denna verksamhet också i många fall fyller en viktig roll i det sociala arbetet. Partistyrelsen anser inte att det finns bärande skäl för att bredda detta statsstöd till att också omfatta verksamhet kring livssynsfrågor i allmänhet. Gränsdragningen skulle i så fall bli nästan omöjlig eftersom existentiella och andra livssynsrelaterade frågor behandlas i så gott som hela samhället, från filosofiska seminarier till skolans undervisning i livskunskap och dylikt. **Partistyrelsen anser därför att motion D67 bör avslås.**

Motionerna D68 och D69 tar upp ett viktigt problem. På samma sätt som olika typer av droger kan försätta människor i ofrihet förekommer det att religiösa eller sekulära sekter genom ett manipulativt beteende strävar efter att begränsa människors fria vilja. Detta önskar motionärerna åtgärda genom att i brottsbalken straffbelägga otillbörlig påverkan på människors fria vilja. Partistyrelsen är mycket tveksam till om detta fenomen är möjligt att avhjälpa genom lagstiftning enligt de linjer som motionärerna föreslår. Bevisföringen i domstol skulle bli mycket problematisk. För att den föreslagna lagstiftningen inte ska stå i strid med den grundlagsskyddade yttrande- och åsiktsfriheten skulle kraven på vad som skulle kunna anses som otillbörlig påverkan antingen behöva vara så högt ställda att knappast någon skulle kunna dömas för brottet, eller vara så uppmjukade att rättssäkerheten skulle äventyras. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D68 avslås.** Däremot instämmer partistyrelsen i att samhället måste erbjuda stöd till personer som behöver psykisk hjälp efter att ha lämnat manipulativa rörelser. Frågan berörs närmare i programförslaget "Psykiatrilöftet" som förelagts landsmötet. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen att motion D69 anses besvarad.**

Motion D70 tar upp muslimska församlingars rätt att ha böneutrop från svenska moskéer. Partistyrelsen vill med

anledning av detta understryka att det inte finns någon lag som specifikt förbjuder böneutrop från moskéer. De allmänna regler som finns i kommunernas lokala ordningsstadgar för att motverka störande ljud ska utgå från sakliga skäl, till exempel olägenheter för närboende osv., och ger inte utrymme för särbehandling på religiös grund. Det är samma typ av regler som används för att begränsa uteserveringars öppettider eller för att begränsa möjligheten för kyrkors klockringning på kvälls- eller nattetid i tätbebyggda områden. Partistyrelsen är av uppfattningen att ingen religion skall utsättas för diskriminerande lagstiftning eller behandling, dvs. samma regler ska gälla för alla trossamfund och alla ska bedömas enligt samma måttstock. Såvitt känt finns det i dag ingen muslimsk församling som eftersträvar böneutrop från den lokala moskén, men om frågan blir aktuell får den prövas på samma sätt som gäller för andra. Syftet med motionen torde därmed vara tillgodosett med den gällande lagstiftningen och partistyrelsen ser inget behov av ytterligare landsmötesbeslut. **Mot denna bakgrund föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D70 avslås.**

Begravningsverksamheten tas upp i **motion D71**. Enligt begravningslagen (1990:1144) är Svenska kyrkans territoriella församlingar huvudmän för begravningsverksamheten inom sina respektive områden. Dock får regeringen i särskilda fall besluta att en kommun i stället ska vara huvudman. I dagsläget gäller detta enbart två kommuner, Stockholm och Tranås. Dagens regelverk innebär alltså att de kommuner som så önskar har möjlighet att överta begravningsverksamheten, men att detta inte är ett obligatoriskt åtagande.

Den obligatoriska begravningsavgiften fastställs av respektive huvudman, dvs i Stockholm och Tranås av kommunen och i övriga landet av respektive församling i Svenska kyrkan. Om församlingen är huvudman ingår begravningsavgiften i kyrkoavgiften för medlemmar i Svenska kyrkan, medan begravningsavgiften för icke-medlemmar fastställs av Kammarkollegiet efter ansökan från församlingen. Avgiften är enbart avsedd att täcka begravningsverksamhetens kostnader.

Riksrevisionen har år 2006 granskat den statliga kontrollen och tillsynen av begravningsverksamheten (granskningsrapport RiR 2006:7). Granskningen visar att det finns betydande brister i det sätt på vilket kontrollen av den ekonomiska särredovisningen av begravningsverksamheten genomförs. Den samlade bedömningen i granskningen är att de dryga 20 procent av befolkningen som står utanför Svenska kyrkan inte kan vara säkra på att deras intressen tillvaratas. Riksdagen har i betänkande 2006/07:KU2 understrukit vikten av att den statliga kontrollen är av sådan kvalitet att den bidrar till att inge förtroende för begravningsverksamheten hos dem som inte är medlemmar av Svenska kyrkan samt klargjort att den förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som har vidtagits. Folkpartiet har ställt sig bakom detta riksdagsuttalande.

Partistyrelsen anser att det är angeläget att begravningsverksamheten är organiserad på ett sätt som respekterar den

religiösa mångfalden i dagens Sverige. En aspekt av denna mångfald är att många människor inte tillhör något trossamfund över huvud taget. Till skillnad från motionärerna anser dock inte partistyrelsen att dagens regelverk innebär något principiellt begravningsmonopol för Svenska kyrkan, eftersom varje kommun ges möjlighet att överta begravningsväsendet genom ansökan till regeringen.

Partistyrelsen anser att begravningsverksamheten också i fortsättningen bör vara ett frivilligt kommunalt åtagande och inte ett obligatoriskt. Frågan om begravningsverksamhetens organisation bör alltså avgöras inom varje kommun efter de lokala förutsättningarna. Av respekt för de människor som står utanför Svenska kyrkan arbetar dock folkpartiet liberalerna för en lösning som innebär att de särskilda begravningsplatserna för andra trosriktningar ges en annan huvudman än Svenska kyrkan. Avslutningsvis anser partistyrelsen också att den statliga tillsynen av begravningsavgiftens administration behöver stärkas. **Med det anförda föreslår partistyrelsen att motion D71 avslås.**

Motion D72 tar upp den mycket komplexa frågan om aktiv dödshjälp. Motionären yrkar att folkpartiet ska verka för att alla människor oavsett livssituation och motivering ska ha rätten att få sitt liv avslutat under värdiga former. Partistyrelsen delar inte motionärens mening och vill här ta tillfället i akt att utveckla sitt resonemang något. Frågan om aktiv dödshjälp ska tillåtas är en moraliskt och ideologiskt komplex fråga där liberaler ofta kommer till olika slutsatser. Partistyrelsen vill dock anförda ett antal argument mot det system som motionären föreslår.

Partistyrelsen anser att livets slutskede skall präglas av värdighet och respekt för människors självbestämmande och valfrihet. Enligt hälso- och sjukvårdslagen är det patienten som bestämmer vilken behandling som ska ges. Det innebär att om en patient är beslutskapabel, välinformerad och införstådd med konsekvenserna av olika behandlingsalternativ ska läkaren respektera patientens önskan om att livsuppehållande behandling inte inleds och att redan inledd behandling avslutas. Detta gäller även i situationer då patienten inte befinner sig i livets slutskede och där behandling medicinskt sett skulle kunna gagna patienten. I detta sammanhang vill partistyrelsen understryka att läkare alltid ska erbjuda adekvat palliativ behandling.

Ett beslut om att erbjuda någon aktiv dödshjälp är oåterkalleligt när det väl har verkställts. Partistyrelsen vill understryka att motionärens mening, att denna begäran ska ges utan särskild motivering, i princip omöjliggör för den behandlande läkaren att bedöma om det finns anledning till att tro att patienten vid ett senare tillfälle kommer att ångra sitt beslut.

Det signalvärde som stöd till aktiv dödshjälp sänder är också problematiskt att hantera. Personer som i slutet av livet exempelvis inte vill ligga anhöriga till last kan om möjligheten till dödshjälp finns känna sig pressade att begära aktiv dödshjälp för att underlätta för de anhöriga. Att belägga personer som lider av svåra sjukdomar eller befinner sig i

livets slutskede med dessa skuldkänslor vore mycket olyckligt.

Det är mot denna bakgrund som partistyrelsen inte anser att det är motiverat att förändra partiets nuvarande ståndpunkt. Aktiv dödshjälp bör även fortsättningsvis vara förbjudet. **Med anledning av det ovan anförda föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D72 avslås.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** landsmötet uttalar som sin mening att statens ansvar för att säkra en fri religionsutövning ska fortsätta och att de juridiska skillnader som i dag finns mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund ska avskaffas.
2. **att** motion D 62 avslås
3. **att** motion D 63 avslås
4. **att** motion D 64, yrkande 1, avslås
5. **att** motion D 65 avslås
6. **att** motion D67 avslås
7. **att** motion D68 anses besvarad
8. **att** motion D69 avslås
9. **att** motion D 70 avslås
10. **att** motion D71 avslås

Reservation 6

Barbro Westerholm, Karin Pilsäter, Nyamko Sabuni

Vi reserverar oss till förmån för motion D67

Särskilt yttrande 7

Birgitta Ohlsson, Liberala kvinnor

Jag instämmer med reservanterna i deras stöd för motion D67

Äktenskap och familjelagstiftning Motioner D73 – D77

D73 Cyniskt ordval om skilsmässor

Liberala ungdomsförbundet

I tredje stycket högerspalten s 14 i partiprogrammet står att läsa:

Skatter och bidrag får inte utformas så att människor förlorar ekonomiskt på att bilda familj eller vinner ekonomiskt på separation eller skilsmässa.

Denna skrivelse är problematisk av två anledningar. För det första ger det läsaren intrycket att skatte- eller bidragssystemet är mer förmånligt för ensamhushåll än i hushåll där det finns fler än en försörjare. Detta saknar närmast förankring i verkligheten. Statistik från SCB och SEB visar att det i totala summor innebär en ekonomisk vinst att leva i ett samboförhållande/äktenskap jämfört med att vara ensamstående (till följd av att kostnaden för många inköp halveras när två delar på kostnaden för TV-licens,

hemförsäkring, barnkläder och annat istället för att en har hela betalningsbördan). Att makar och sambor har försörjningsbörda för varandra kan tyckas anmärkningsvärt när deras inkomster beskattas individuellt men det vore knappast rimligt att en höginkomsttagares sambo skulle få socialbidrag.

För dem som väljer att bilda familj i betydelsen ”skaffa barn” har samhället idag redan ett antal riktade stöd. Barnbidraget utgår utan behovsprövning och flera andra reformer som vi finansierar solidariskt kommer barnfamiljerna till del (såsom maxtaxan på dagis, en generös föräldraförsäkring och rabatterade eller kostnadsfria läkarbesök för barn och ungdomar). Inget av dessa stöd tillkommer ensamstående utan barn.

För det andra kan lydelsen närmast uppfattas som ett tydligt ställningstagande för samboende och äktenskap och som ett fördömande av människors separationer. Det kan knappast tillhöra vanligheterna att människor skiljer sig för att genom skatter och bidrag få en bättre ekonomisk situation. Att vissa människor väljer att inte fullfölja sina underhållsskyldigheter mot barn från tidigare förhållanden är mycket problematiskt och det är viktigt att staten inte alltför lättvindigt kompenserar för föräldrar som faktiskt kan betala underhåll. Styckets första mening säger dock mer än så. Den moraliserar indirekt över människors skilsmässor vilket är mycket olyckligt.

Yrkande:

1. att 12:e stycket under rubriken ”Ekonomisk trygghet” i partiprogrammet stryks.

D74 Könsneutralt äktenskap – utan diskriminering

Ulf Schylt, Täby, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Barbro Westerholm, Stockholm, Mikael Ståldal, Stockholm

När utredningen om samkönade pars rätt att ingå äktenskap på lika villkor som olikkönade par avlämnade sitt betänkande under våren 2007 innebar det ett mycket viktigt steg framåt i kampen för att diskrimineringen av hbt-personer ska på familjeområdet slutligen ska kunna upphöra.

Men fortfarande kvarstår en principiellt viktig fråga om religiösa samfunds möjlighet att göra undantag för samkönade par och därmed, i mångas ögon, fortsätta att i praktiken diskriminera.

Samfund som utövar en myndighetsfunktion

Rätten för religiösa samfund att utföra juridiskt bindande vigslar är förhållandevis modern. Redan då möjligheten till borgerlig vigsel för allmänheten återinfördes 1908 diskuterades det om Sverige skulle följa många andra europeiska staters exempel och införa civiläktenskap där frågan om en åtföljande religiös ceremoni lämnades åt individen. Så blev dock inte fallet.

Med tiden och den ökade religionsfriheten begärde flera fristående samfund att få möjlighet att låta sina företrädare förrätta vigslar på motsvarande sätt som statskyrkans präster.

Så blev också fallet. Och när Svenska Kyrkan vid sekelskiftet skildes från staten kvarstår inte längre det samfundets koppling till det offentliga.

Därför har Sverige idag den något udda ordningen att privata samfund på delegation från det offentliga förrättar den klart övervägande delen av alla civilrättsligt bindande vigselceremonier. De offentligt utsedda borgerliga vigselförrättarna kommer inte i närheten av samma antal ceremonier.

Problematisering

Det har flera gånger framhållits att detta förhållande, att religiösa samfund utför myndighetsuppgifter på delegation från det offentliga, utgör ett problem från båda parter sida. När staten genomför förändringar, som exempelvis införandet av en könsneutral äktenskapslagstiftning innebär, så riskerar det att komma i konflikt de religiösa samfundens teologiska syn på äktenskapet.

Om dock staten väljer att låta denna teologiska frihet gå före individen, så riskerar man därmed att bevara och indirekt legitimera en särbehandling av människor som står i strid med svensk lag och liberalismens likabehandlingsprinciper.

Båda alternativen framstår som lika principiellt otänkbara från liberal utgångspunkt. Men konflikten är helt och hållet skapad av den historiska bakgrunden och det ovanliga förfarandet med delegation av myndighetsutövning till privata samfund. Upphavs det sambandet så försvinner konflikten.

Uppdraget att förrätta vigslar bör vara individuellt

Ges uppdraget att förrätta vigslar på individuell bas, är det fullt rimligt att kräva av samtliga vigselförrättare att de ska vara beredda att viga alla par som uppfyller de krav lagen ställer på ålder med mera. Deras uppdrag är inte kopplat till vare sig religion eller samhällsställning i övrigt.

Enskilda vigselförrättare kommer dock med denna ordning i framtiden på precis samma sätt som idag kunna vara präster, pastorer, imamer eller inneha andra religiösa funktioner.

Huruvida en vigselförrättare som samtidigt är religiös funktionär kan utföra själva ceremonin i samfundets lokaler och med den liturgi och så vidare som den religiösa traditionen bjuder, blir därmed en rent individuell fråga mellan dem som önskar ingå vigseln och samfundet.

För de allra flesta som önskar ingå äktenskap enligt denna ordning blir det alltså sannolikt ingen större ändring. De kan med sitt samfunds medgivande hålla ceremonin i den gudstjänstlokal som så önskas. När samfundet i fråga inte ger sitt medgivande, så tjänstgör förrättaren fortfarande fullt ut i sin juridiska kapacitet men träder ur sin religiösa funktion. Därmed görs ingen åtskillnad från juridisk utgångspunkt.

Alla vinner i längden

Det finns naturligtvis en risk att det inledningsvis uppstår en brist på vigselförrättare inom de samfund som starkast har tagit ställning mot samkönade äktenskap. Debatten kring denna fråga har dock visat att det även i flera av dessa samfund finns enskilda företrädare som är bereda att gå emot sitt samfund och skilja mellan teologi och juridik. Troligen är det ett synsätt som kommer att sprida sig när principen väl har vunnit insteg och därmed lösa problemet gradvis. En förenkling av systemet för att utse vigselförrättare bör genomföras samtidigt som övergången äger rum.

Formellt sett innebär förslaget att Sverige inför civiläktenskap, eftersom det skapar en principiell åtskillnad mellan den juridiska funktionen och samfundstillhörighet. I samband med det får det offentliga ta över registrering och förordnande av vigselförrättare från de samfund som idag har rätt att själva utse dessa. Det behöver dock inte ge upphov till vare sig betydande merkostnader eller ökad byråkrati om övergången hanteras på rätt sätt.

På det hela taget ger denna lösning stora fördelar framför folkpartiets ställningstagande idag, när det gäller att balansera mellan religionsfrihet och likabehandling av individer. Vi anser därför att folkpartiet bör ta ställning för att göra vigselförrättare till ett individuellt uppdrag och avskaffa vigselrättsdelegationen inom samfunden.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet i samband med införandet av en könsneutral äktenskapslagstiftning ska verka för att vigselförrättare ska utses till individuella uppdrag och vigselrättsdelegationen inom samfund ska avskaffas

D75 Svenska statens neutralitet

Paula Röttorp, Stockholm

Såsom boende i ett västerländskt samhälle tar vi för givet att staten inte ska ha någon åsikt om religion och vara neutral mellan olika religiösa uppfattningar eller frånvaron av detsamma. Sverige idag uppfyller dessa förväntningar relativt väl men på vissa områden finns gamla regler kvar och ibland kommer nya frågor upp som visar på behovet av att staten är neutral mellan olika religiösa samfund.

Så fort staten ger vissa samfund privilegier, rättigheter eller för den del skyldigheter som andra samfund eller föreningar saknar åsidosätts statens neutralitet. En rätt som ges till svenska kyrkan eller något annat allmänt erkänt samfund leder till att andra samfund (eller för den delen sekter) åsidosätts och diskrimineras. Lösningen är oftast inte att ge alla samma privilegier utan att inte ge några privilegier överhuvudtaget. Ett tydligt exempel är vigselrätten. I och med att vissa samfund eller religiösa sammanslutningar har getts vigselrätt så tar staten ställning för dessa och behandlar dem på ett annat sätt än andra föreningar eller religiösa samfund. Frågan har blivit så mycket mer mångfacetterad av

alla olika religioner och inriktningar inom dem som i dag finns representerade i Sverige.

Vigselrätten har blivit omdiskuterad i och med frågan om en könsneutral äktenskapsbalk. Vad händer med vigselrätten för de samfund som inte anser att en kristen eller annan religiös vigsel kan ske mellan två kvinnor eller två män oavsett om svensk lagstiftning anser att dessa kan vigas och omfattas av äktenskapsbalken? Det finns de som anser att vigselrätten ska gå förlorad för samfund som vägrar att viga samkönade par. Personligen vänder jag mig mot att det offentliga på det sättet skulle försöka påtvinga privata samfund en uppfattning om vad äktenskapet är och behandla olika religiösa samfund olika beroende på om de accepterar den uppfattningen. Staten har ett perspektiv på äktenskapet och där bör likabehandling råda mellan samkönade par och äktenskap mellan man och kvinna. Olika religioner har ett helt annat perspektiv och detta är ytterst en teologisk fråga som jag såsom icke-troende bör besluta om lika lite som staten bör göra det.

Lösningen på detta är att i juridisk mening bara ha borgerliga vigslar, som i exempelvis Frankrike. Detta kan vara en vigsel i traditionell mening eller en ren formalitet. Oavsett vilket är det upp till brudparet och deras övertygelse vilka religiösa eller andra ceremonier som de vill bekräfta sin juridiska vigsel med. Statens neutralitet tillgodoses genom att ingen religiös ceremoni ges större juridisk betydelse än någon annan.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet liberalerna tar ställning för att vigselrätten för olika privata och religiösa samfund avskaffas och att endast borgerliga vigslar eller registrering är juridiskt gällande.

D76 Giftpars skydd mot särkullsbarn vid maka/ makes dödsfall

Thomas Erlandsson, Johanneshov

I dagens Sverige har det blivit vanligt att äktenskap spricker och att nya äktenskap ingås i högre medelåldern. Barn kan då finnas hos både båda parterna från tidigare förhållanden och kallas då "Särkullsbarn". Särkullsbarnen har idag rätt att få ut sitt arv efter modern/fadern omedelbart vid ett dödsfall. Detta skapar oerhörda bekymmer för den partner som blir kvar i livet. Ett exempel är att om ett par bor i en hyresrätt och är med i en ombildning till bostadsrätt, kan den överlevande partnern bli tvingad att lämna sitt hem för att särkullsbarnen vill ha ut sin arvsrätt. Alternativet är att öka på redan höga lån för att lösa ut särkullsbarnen, vilket kan leda till att den överlevande partnern hamnar i en besvärlig ekonomisk situation.

Detsamma gäller om parterna sparar pengar för att kunna njuta på ålderns höst.

Yrkande:

1. **att** fp skall verka för att särkullsbarnens rätt skall likställas med barn inom äktenskapet och att den efterlevande maken/maken skall ha fri förfoganderätt

till deras gemensamma tillgångar. Särkullbarnen får då, i likhet med gemensamma barn, ut sitt arv efter båda makarna har avlidit.

D77 Särkullbarn

Åke Wedin, Halmstad

Särkullbarn skall inte få ut sin del av arv när dess förälder dör. Samma regel skall gälla för särkullbarn som för ett barn i äktenskap, nämligen att få ut arvet först efter båda makarnas död.

Dagens lagstiftning kan innebära stora ekonomiska svårigheter för efterlevande maka/make som kan bli tvungen att lämna villa/lägenhet för att ett särkullbarn skall få ut sitt arv.

Yrkande:

1. att för särkullbarnet skall gälla samma arvslagstiftning som för makars gemensamma barn.

PS-yttrande Äktenskap och familjelagstiftning, motion D73–D77

Motionerna

I **motion D73** menar motionärerna att den nuvarande formuleringen av stycke 12 under rubriken ”Ekonomi och trygghet” i partiprogrammet tar ställning för äktenskap och samboende och fördömer skilsmässor.

Motionerna D74 och D75 tar båda upp vigselfrågor. I motion D75 föreslås att obligatoriskt civiläktenskap införs, dvs att religiösa vigselakter inte ska erkännas juridiskt. Motion D74 föreslår i stället att vigselförrättare ska utses till individuella uppdrag och att vigselrättsdelegationen inom samfund ska avskaffas. Av motionstexten framgår att motionärerna vill förena detta individuella uppdrag med en vigselplikt för alla vigselförrättare oavsett om de representerar trossamfund eller det allmänna. Dock ska trossamfundens vigselförrättare kunna fullfölja denna vigselplikt genom en borgerlig vigselakt om en religiös vigselakt för ett visst par skulle krocka med samfundets trosuppfattning.

Motionerna D76 och D77 yrkar att särkullbarns arvsrätt efter sin förälders död skall likställas med gemensamma barns arvsrätt, vilket innebär att särkullbarnet inte får ut något arv förrän föräldrarnas nye make/maka avlidit.

Partistyrelsens yttrande

I **motion D73** yrkar motionärerna att den nuvarande formuleringen av stycke 12 under rubriken ”Ekonomi och trygghet” stryks ur partiprogrammet, då de menar att det tar ställning för äktenskap och samboende och fördömer skilsmässor. Partistyrelsen anser att motionärerna missuppfattat stycket. Det aktuella stycket lyder i sin helhet:

”Skatter och bidrag får inte utformas så att människor förlorar ekonomiskt på att bilda familj eller vinner ekonomiskt på separation eller skilsmässa. Underhållsansvaret för barn skall ligga hos båda föräldrarna även om de inte bor tillsammans. Endast om särlevande föräldrar gemensamt inte klarar barnets försörjning skall staten träda in med ett särskilt stöd.”

Det stycket avser är exempelvis att personer som redan är samboende inte ska tvingas avstå från att gifta sig eller att gifta personer ska tvingas till skilsmässa för att få den privata ekonomin att gå ihop. Partiprogrammet slår med andra ord fast att skatter och bidrag bör vara individuella och inte riktas till familjen såsom kollektiv. Ett exempel på en situation som åsyftas med stycket var fallet med de änkor som endast uppbar änkepension och som förlorade rätten till denna pension om de valde att gifta om sig med en ny partner. **Med anledning av ovanstående föreslår partistyrelsen landsmötet att motion D73 avslås.**

Partistyrelsen övergår nu till **motioner D74 och D75**, som tar upp vigselfrågor. I dag gäller att äktenskap kan ingås antingen genom borgerlig vigsel eller genom vigsel i ett trossamfund som fått vigselbehörighet. En borgerlig vigselceremoni kan förrättas av domare, vissa ambassadtjänstemän samt vigselförrättare som utsetts av länsstyrelsen (”borgerliga vigselförrättare”) och måste följa något av de vigselformulär som fastställts i förordningen (2006:214) med närmare föreskrifter om vigsel och registrering av partnerskap som förrättas av domare eller särskilt förordnad förrättare. Trossamfund kan genom ansökan till Kammarkollegiet få sina religiösa vigselakter juridiskt erkända och de trossamfund som beviljas vigselrätt anmäler sedan sina vigselförrättare till Kammarkollegiet. En specialregel i äktenskapsbalken gör att den som är präst i Svenska kyrkan automatiskt har vigselrätt för vigsel enligt Svenska kyrkans ordning.

Det ska understrykas att dagens system alltså betyder att trossamfundet bara har vigselrätt för sina religiösa vigselakter. En präst, pastor, imam eller rabbin har inte rätt att förrätta borgerlig vigsel bara för att han eller hon verkar i ett samfund som beviljats vigselrätt.

I **motion D75** förespråkas ett system med civiläktenskap, det vill säga att enbart borgerliga vigslar är juridiskt gällande. Argumenten för detta system är att dagens system dels innebär att statens religiösa neutralitet åsidosätts, dels leder till att vissa samfund särbehandlas framför andra eftersom det alltid kommer att finnas några religiösa sammanslutningar som inte har vigselrätt.

Till skillnad från motionären anser partistyrelsen att dagens system fungerar väl och bör behållas. Det finns flera skäl till detta. Om den religiösa vigselakten uppfyller alla formella krav (t ex att båda parterna är myndiga och ogifta, att de båda är närvarande och att de bekräftar i vittnens närvaro att de vill gifta sig med varandra) skulle det i de flestas ögon framstå som en otymplig och byråkratisk hantering att gifta sig en gång till för att få den juridiska bekräftelsen. Genom att rättsligt erkänna religiösa vigslar minimerar man dessutom

riskerna för att individer drabbas av rättsförluster genom att de t.ex. av okunskap lever i tron att den religiösa vigselakten har betydelse i det civila samhället. Det är inte heller helt oväsentligt att det skulle bli kostsamt, särskilt i glesbygd, att bygga upp en heltäckande organisation för civila vigslar.

Partistyrelsen håller med motionären om att vigselssystemet måste vara utformat på ett sätt som inte rubbar statens religiösa neutralitet, men anser att detta mycket väl är förenligt med att juridiskt erkänna religiösa vigselakter. Det är dock viktigt att alla trossamfund provas enligt enhetliga och objektiva kriterier. Svenska kyrkans särställning i vigselhänseende måste alltså avskaffas och vigselförrättarna i Svenska kyrkan bör anmälas till ansvarig myndighet på samma sätt som gäller för andra samfund. Av stor vikt är också att prövningen för vigselrätt inte tar några religiösa hänsyn utan grundar sig på sakliga skäl, t.ex. att samfundets vigselritualer uppfyller formkraven på en vigsel samt att samfundet visar att det ger sina vigselförrättare adekvat utbildning.

Motion D74 anser att vigselförrättare ska utses till individuella uppdrag. Partistyrelsen anser inte att motionen ger en rättvisande bild av dagens system. Som framgår ovan är redan dagens system för alla trossamfund utom Svenska kyrkan individuellt i den meningen att Kammarkollegiet individuellt förordnar varje enskild förrättare. Om en förrättare missköter sitt uppdrag provas det också individuellt om vigselrätten ska dras in för personen i fråga. Det är bara om det finns uppenbara missförhållanden i hela samfundets vigselhantering som det provas om vigselrätten ska upphävas för trossamfundet som helhet. Återstår frågan om Svenska kyrkans präster, som har en särställning. Partistyrelsen upprepar här sin tidigare redovisade åsikt att de juridiska skillnaderna mellan olika trossamfund ska avskaffas. Samma regler ska alltså gälla för Svenska kyrkans och övriga trossamfunds vigselförrättare.

I brödtexten till motion D74 föreslås också att alla vigselförrättare, oavsett om de utses genom ett trossamfund eller ej, ska ha skyldighet enligt lag att förrätta vigsel. En förrättare ska alltså inte ha rätt att neka något par vigsel. Eftersom detta skulle få långtgående följder väljer partistyrelsen att kommentera även detta förslag.

Partistyrelsen vill understryka att den religiösa vigselakten är en form av religionsutövning. Det enda som angår lagstiftaren är om denna liturgiska handling har tillräckliga likheter med en civil vigselakt för att kunna erkännas juridiskt. Att ålägga trossamfund en skyldighet att genomföra religiösa ceremonier skulle strida mot religionsfrihetens grundprinciper, utan varje person måste själv avgöra vilka religiösa handlingar man vill förrätta eller delta i. Det är därför enligt partistyrelsens mening uteslutet att villkora vigselrätt för trossamfund med någon form av obligatorium att tillhandahålla religiösa vigselakter till de personer som önskar bli vigda.

Partistyrelsen är väl medveten om att många trossamfund ställer upp vigselhinder som är främmande för den civila

lagstiftningen. Det är t.ex. i flera samfund vanligt förekommande att neka religiös vigsel av fränskilda. Också när det gäller religiös vigsel mellan personer av samma kön skiljer sig åsikterna radikalt. Lika viktigt som det är att den civila lagstiftningen är jämlik, så att t.ex. äktenskap mellan personer av samma kön tillåts i Sverige, är det att slå vakt om religionsfriheten och om samfundens rätt att själva avgöra vilka vigslar som de vill förrätta.

Motionärerna tänker sig att vigselplikten för trossamfundens företrädare skulle kunna hanteras genom att de vigslar som inte genomförs i religiös ordning i stället förrättas som borgerlig vigsel. Detta skulle dock vara att införa en helt ny princip i svensk rätt, där trossamfundens företrädare ges en unik särställning genom att de kan välja att förrätta vigsel enligt en religiös eller en civil ordning – en valfrihet som däremot skulle nekas andra förrättare. Partistyrelsen anser inte att det vore önskvärt med en sådan privilegierad ställning för trossamfundens företrädare. Partistyrelsen anser inte heller att detta skulle lösa avvägningen mot religionsfriheten eftersom det vore ytterst osannolikt att trossamfundens företrädare skulle gå med på att förrätta borgerliga äktenskapsceremonier, i synnerhet som det skulle gälla situationer då vigselceremonin som sådan skulle strida mot deras religiöst grundade äktenskapssyn. **Med det ovan anförda anser partistyrelsen att motion D74 och D75 bör avslås.**

Motionerna **D76** och **D77** vill förändra särkullbarns arvsrätt. Motivet är att särkullbarnets arvsrätt kan innebära stora ekonomiska svårigheter för den efterlevande, tydligast visat i praktiken genom att en villa eller bostadsrätt inte kan behållas utan måste säljas. Problemet är välkänt. Mot den efterlevandes intresse står särkullbarnets intresse av att verkligen få ut arvet efter sin förälder. Ett uppskjutet arv, som föreslås i motionerna, ger den efterlevande ett alltför stort utrymme att förfoga över kvarlåtenskapen, vilket kan leda till att särkullbarnets arv helt eller delvis äventyras. Det behöver göras en förnyad avvägning mellan de båda motstående intressena i syfte att skapa en mera ändamålsenlig lösning än dagens system. Det kan dock inte komma ifråga att tillmötesgå motionärerna genom att fullt ut likställa särkullbarnens arvsrätt med gemensamma barns arvsrätt. **Motionerna ska därför avslås.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion D73 avslås
2. att motion D74 avslås
3. att motion D75 avslås
4. att motion D76 avslås
5. att motion D77 avslås

Reservation 7

Paula Röttorp, Britt-Marie Lövgren

Vi reserverar oss mot partistyrrelsens beslut att avstyrka motion D75. Statens neutralitet är inte förenlig med att delegera myndighetsutövning till vissa religiösa samfund.

Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning

Motioner D78 – D82

D78 Differentiering av återbetalning av skulder till kronofogden

Mikael Trolin, Stockholm

Folkpartiet bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningsvillkoren för de av kronofogdens kunder (gäldenärer) som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa) till egen försörjning genom arbete. En restförd bör alltså få behålla en högre summa vid försörjning av eget arbete, än vid bidragsförsörjning (inklusive a-kassa). Detta skulle öka incitamentet att gå från bidragsförsörjning till egen försörjning.

Motivering:

- För att få jämlikhet i folkpartiet liberalernas socialpolitik behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga intuitioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.
- En allt större andel av de svenska medborgarna återfinns i kronofogdens register med restförda skulder. Detta leder till stora kostnader och problem för samhället, samt för de individer som dragit på sig skulderna och för de företag, institutioner och enskilda som inte får ut sin betalning.
- För de individer som ådragit på sig skulder uppkommer kännbara begränsningar, som att ej kunna skaffa sig ett boende, ta ett lån, handla på kredit eller skaffa telefonabonnemang. Till detta tillkommer att många arbetsgivare undersöker de arbetssökandes privatekonomiska omständigheter. Man menar att någon som dragit på sig skulder även kan vara olämplig att ha som anställd.
- Detta riskerar att förpassa en skuldbelagd individ till en destruktiv spiral med hopplöshet, förtvivlan och minskade möjligheter att komma tillbaka in i samhällsekonomin. Vilket i sin tur kan få social utslagning, missbruksproblem, ohälsa, kriminalitet och socialbidagsberoende till följd. Omständigheter som leder till stora ytterligare kostnader för samhället.
- Till detta ska läggas det mänskliga lidande som följer i form av söndrade familjer och utsatta barn, något inte kan mätas i pengar.
- Det är därför av största vikt att statsmakten agerar så att ekonomiska problem för individer hanteras på bästa och

kostnadseffektivaste sätt, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

- Eftersom "arbetslinjen" är den allt dominerande i alliansregeringens politik är det av största vikt att de åtgärder som utförs även syftar till att så många som möjligt erbjuds rimliga förutsättningar att arbeta. Det har kommit många vittnesmål om att människor som försökt betala tillbaka skulder känner "hopplöshet och blir uppgivna" när de märker att skulderna inte minskar, bland annat på grund av uppkomna räntor. Det är därför viktigt att arbete ger utslag i form av förbättrad ekonomi för den enskilde. Annars riskerar de ekonomiska påfrestningarna på enskilda och familjer att skapa krissituationer för hela familjer. För samhället är det alltid mer lönsamt att individer lever på egen försörjning.
- Resurser bör läggas på forskning om hur man gör "arbetslinjen" tillgänglig för så många som möjligt, samt att det görs kraftfulla insatser mot alla hinder. Diskriminering på grund av hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etnisitet eller religion ska förhindras i form av skärpt lagstiftning.
- Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etnisitet eller religion. Det är därför nödvändigt för en demokratisk stat att stötta den grupp av medborgare som ekonomiskt svagast och hjälpa dessa att få rimliga förutsättningar att arbeta och delta i samhället.
- Ett icke humanistiskt förhållningssätt från statsmaktens sida gentemot de ekonomiskt svagaste riskerar att öka utanförskapet, snarare än att minska det. Något som i slutänden alltid leder till ökade kostnader för samhället och staten. Folkpartiet liberalerna har historisk sett ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, fattiga, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar. Folkpartiet liberalerna bör därför visa stor ödmjukhet inför de ekonomiskt svagaste. Något som hela samhället vinner på i slutänden.

Fördjupande resonemang:

Under Swedbanks seminarium om "det ekonomiska tillståndet i Sverige" i mars 2007 talade den förre Volvochefen P G Gyllenhamar om behovet av tydliga spelregler för företagande och medarbetare i företag. Han talade där om "belöningar" och "uteblivna belöningar", när medarbetare presterar respektive misslyckas att prestera. P G Gyllenhamar, som under decennier varit en av våra mest framgångsrika företagsledare, nationellt så väl som internationellt, nämnde inte med ett enda ord "straff för utebliven prestation". Kanske är det så att den erfarna företagsledaren funnit att de flesta människor reagerar bättre på stimuli, än på rädsla för bestraffning. Enligt ett sådant resonemang borde det vara logiskt att konstruera ekonomiska system som uppmuntrar, snarare är bestraffar medborgarna.

Yrkande:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att Folkpartiet liberalerna bör verka för att det blir en ökad differentiering av återbetalningen för de av kronofogdens restförda (gäldenärer), som går från bidragsförsörjning (inklusive a-kassa), till försörjning av eget arbete. Den restförde bör alltså få behålla en större del av inkomsten som förbehållsbelopp. Detta är gällande regler för kronofogden, men bör ytterligare ökas och tydliggöras för att ge än större incitament att individen ska gå till egen försörjning.

D79 Kronofogdens praxis

Bo Nadelius, Trollhättan

Motion angående kronofogdens praxis att inte plocka bort en betalningsanmärkning förrän efter skulden är betald, är ett alltför långtgående straff och du blir inte godkänd som hyresgäst även om du har en fast inkomst. Du kan inte ta vissa arbeten som bank, postpersonal och väktare etc.

Yrkande:

Motionens intention är

1. **att** betalningsanmärkningen ska stå kvar i kronofogdens register 1 år efter fullgjord betalning och inte som nu i tre år. Detta ska gälla även människor med beviljad och avslutad skuldsanering.

D80 Förbehållsbelopp för sammanboende med skuldsatta

Mikael Trolin, Stockholm

Folkpartiet bör verka för att en person som är sammanboende, med en hos kronofogden restförd individ (gäldenär), ska ha rätt till ett förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller vård av sjukt barn. Detta skulle minska risken att den restförde drar med sig den som inte har en ekonomisk skuld in i ekonomisk kris.

Motivering:

- För att få jämlikhet i folkpartiet liberalernas socialpolitik behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.
- En allt större andel av de svenska medborgarna återfinns i kronofogdens register med restförda skulder. Detta leder till stora kostnader och problem för samhället. Både för de individer som dragit på sig skulderna och för de företag, institutioner och enskilda som inte får ut sin betalning. För de individer som ådragit på sig skulder uppkommer kännbara begränsningar, som att ej kunna skaffa sig ett boende, ta ett lån, handla på kredit

eller skaffa telefonabonnemang. Till detta tillkommer att många arbetsgivare undersöker de arbetssökandes privatekonomiska omständigheter. Man menar att någon som dragit på sig skulder även kan vara olämplig som anställd.

- Detta riskerar att förpassa en skuldbelagd individ till en destruktiv spiral med hopplöshet, förtvivlan och minskade möjligheter att komma tillbaka in i samhällsekonomin. Vilket i sin tur kan få social utslagning, missbruksproblem, ohälsa, kriminalitet och socialbidragsberoende till följd. Omständigheter som leder till stora ytterligare kostnader för samhället.
- Till detta ska läggas det mänskliga lidande som följer i form av söndrade familjer och utsatta barn, något inte kan mätas i pengar.
- Det är därför av största vikt att statsmakten agerar så att ekonomiska problem för individer hanteras på bästa och kostnadseffektivaste sätt, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.
- Reglerna för återbetalning av skulder för restförda hos kronofogden gör att den restförde har rätt till ett förbehållsbelopp, som något överstiger socialbidragsnormen. Reglerna gör även att den restförde har rätt till uppskov på sin återbetalningsplan hos kronofogden, alternativt rätt till socialbidrag, för kostnader som uppkommer i samband med sjukdom, behov av tandläkare eller vård av sjukt barn. När kronofogden räknar ut den restfördes betalningsutrymme, räknas den sammanboendes inkomst in i underlaget. Skulle den restförde få mindre inkomster på grund av sjukdagar, behov av sjuk- eller tandvård eller vård av ett sjukt barn, räknas betalningsutrymmet om, så att utrymme ges för detta. Detta gäller *inte* om den sammanboende har behov sjuk- eller tandvård eller vårdar ett sjukt barn. Vilket är mycket en märklig ordning med utgångspunkt i att dennes inkomster från början räknats in i den restfördes betalningsutrymme av kronofogden. Resultatet blir att familjen som enhet, om den icke restförde är i behov av sjuk- eller tandvård eller vårdar ett sjukt barn, kan få en disponibel inkomst som ligger långt under socialbidragsnormen. Detta är djupt orättvist och missgynnar starkt den icke restförde, som på så vis straffas för att den är sammanboende med en hos kronofogden restförd. Har den icke restförde dessutom egna skulder, skulder som inte tas hänsyn till i kronofogdens uträkning av de sammanboendes gemensamma betalningsutrymme, blir den ekonomiska situationen än värre. I ett sådant scenario riskerar den icke restförde att frestas att ge upp och låta sina egna skulder förfalla och själv hamna hos kronofogden, för att därigenom få åtnjuta samma rättigheter som den restförde i socialförsäkringen. Detta riskerar alltså att leda till att kronofogden, i sin strävan att få in pengar, skapar en ekonomisk kris för en hel familj och får två

restfödda i stället för en. Detta kan aldrig ha varit lagstiftarens mening.

- Eftersom "arbetslinjen" är den allt dominerande i alliansregeringens politik är det av största vikt att de åtgärder som utförs även syftar till att så många som möjligt erbjuds rimliga förutsättningar att arbeta. Det har kommit många vittnesmål om att människor som försökt betala tillbaka skulder känner "hopplöshet och blir uppgivna" när de märker att skulderna inte minskar på grund av bland annat uppkomna räntor. Det är därför viktigt att arbete ger utslag i form av förbättrad ekonomi för den enskilde. Annars riskerar de ekonomiska påfrestningarna på enskilda och familjer att skapa akuta krissituationer. För samhället är det alltid mer lönsamt att individer lever på egen försörjning.
- Resurser bör läggas på forskning om hur man gör "arbetslinjen" tillgänglig för så många som möjligt, samt att det görs kraftfulla insatser mot alla hinder. Diskriminering på grund av hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etniskitet eller religion ska förhindras i form av skärpt lagstiftning.
- Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, ekonomiska omständigheter, etniskitet eller religion. Det är därför nödvändigt för en demokratisk stat att stötta den grupp av medborgare som ekonomiskt svagast och hjälpa dessa att få rimliga förutsättningar att arbeta och delta i samhället.
- Ett icke humanistiskt förhållningssätt från statsmaktens sida gentemot de ekonomiskt svagaste riskerar att öka utanförskapet, snarare än att minska det. Något som i slutändan alltid leder till ökade kostnader för samhället och staten. Folkpartiet liberalerna har historisk sett ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, fattiga, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar. Folkpartiet liberalerna bör därför visa stor ödmjukhet inför de ekonomiskt svagaste. Något som hela samhället vinner på i slutändan.

Fördjupande resonemang:

Under Swedbanks seminarium om "det ekonomiska tillståndet i Sverige" i mars 2007 talade den förre Volvochefen P G Gyllenhammar om behovet av tydliga spelregler för företagande och medarbetare i företag. Han talade där om "belöningar" och "uteblivna belöningar", när medarbetare "presterar" respektive "misslyckas att prestera". P G Gyllenhammar, som under decennier varit en av våra mest framgångsrika företagsledare, nationellt så väl som internationellt, nämnde inte med ett enda ord "straff för utebliven prestation". Kanske är det så att den erfarna företagsledaren funnit att de flesta människor reagerar bättre på stimuli än på rädsla för bestraffning. Enligt ett sådant resonemang borde det vara logiskt att konstruera ekonomiskt system som uppmuntrar, snarare än bestraffar.

Yrkande:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att folkpartiet liberalerna bör verka för att en sammanboende person, med en hos kronofogden restförd individ, ska ha rätt till ett ekonomiskt förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller vård av sjukt barn.

D81 Skuldsanering för dömda som avtjänat straff

Kristina Nadelius, Trollhättan

En person som i samband med ett fängelsestraff även blir dömd till ett skadestånd över 100 000:- ser ofta ingen mening att försöka skaffa sig ett vitt jobb utan har svarta jobb som ofta leder till nya brott med ännu högre skulder.

Yrkande:

1. **att** de kriminella som efter avtjänat straff får chans till ett vitt jobb ska få hjälp av staten att bli skuldfria genom att: hälften av skatten till staten går till skulden till brottsoffernämnden som är en statlig angelägenhet så kan man inte få skuldsanering. Ovanstående ska inte börja gälla förrän personen har arbetat ett år staten kommer att få tillbaka pengarna genom att färre blir återfallsförbrytare och då inte belastar kriminalvården. Vilket är en större samhällsvinst.

D82 Kommunal juristjour för kostnadsfri rådgivning i hela landet

Britt-Marie Norelius, Sigtuna

I syfte att underlätta för kommuninvånarna att få juridisk rådgivning utan formaliakrav eller kostnader för invånarna bör kommunerna upprätta regelbundna juristjourtiden genom att upplåta lokal, t ex del av bibliotek eller ett kommunhusrum i rimlig omfattning, men företrädesvis på kvällstid för tillgänglighet, till jurister, som är villiga att ge sin tid gratis för detta ändamål. Tidpunkterna bör vara regelbundna och utannonserade i god tid för att maximera tillgängligheten. Ingen förbokning ska behövas.

Syftet är att den som inte vet vilken ände man ska börja för att få rätsida på en privat situation kan få juridiska råd. Detaljer utformas lokalt mellan kommunen och juristen/erna.

Så kallade juristjourer finns redan idag i t.ex. Simrishamn-Tomelilla-Sjöbo, där en juristfirma täcker alla tre orterna genom att sitta på biblioteket ett par timmar en kväll varje vecka. Även i Kista, Stockholm finns en sådan för 15 minuters rådgivning/sökande under 2 timmar en dag i veckan.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på sitt landsmöte 2007 uttalar att Sveriges samtliga kommuner bör upprätta en regelbunden juristjour för kommunens invånare i samverkan med jurister, som är villiga att infinna sig i en kommunal lokal på utannonserade tidpunkter för att ge kort, kostnadsfri privatjuridisk rådgivning.

PS-yttrande Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning, motion D78–D82

Motionerna

Motion D78 yrkar på en ökad differentiering av återbetalningsskyldigheten för sådana hos kronofogden restförda personer, som går från bidragsförsörjning till försörjning genom eget arbete. **Motion D79** yrkar att tiden för en betalningsanmärkning i kronofogdens register efter fullgjord betalning minskas från tre år till ett år. Detta skall också gälla efter avslutad skuldsanering. **Motion D80** yrkar att en person, som är sammanboende med en person som är restförd hos kronofogden, skall ha rätt till ett ekonomiskt förbehållsbelopp vid sjukdom, behov av tandläkare eller vård av sjukt barn.

Motion D81 yrkar att kriminella, som efter avtjänat straff, får chans till ett vitt jobb ska få hjälp av staten att bli skuldfri genom att hälften av inkomstskatten på lönen ska gå till att betala skulden till brottsoffernämnden.

Motion D82 yrkar att kommunerna bör upprätta en regelbunden juristjour för sina invånare i samverkan med jurister, som är villiga att infinna sig i en kommunal lokal på utannonserade tidpunkter för att ge kort, kostnadsfri privatjuridisk rådgivning.

Partistyrelsens yttrande

Motionerna tar upp viktiga problem där folkpartiet inte minst på senare år aktivt drivit på för systemförändringar till hjälp för enskilda. Ungefär 485 000 personer är registrerade hos kronofogden för skulder av varierande slag och belopp. Uppskattningsvis 100 000 av dessa kan beräknas inte kunna betala sina skulder. Ca 28 000 personer avbetalar löpande genom utmätning i lön utan att skulderna väsentligt nedbringas. Skuldsanering beviljas enbart ca 1 500 personer per år. De bekymmersamma förhållandena har uppmärksamats i riksdagen och nyligen har regeringen tillsatt en utredning för att föreslå åtgärder som underlättar för de värst utsatta personerna att kunna ta sig ur överskuldssättningen. Regeringen har dessutom aviserat en översyn av reglerna kring utmätning i lön m.m.

Motionerna tar upp några speciella fall. De förslag som framförs i **motionerna D78, D79 och D80** förtjänar att beaktas i det fortsatta arbetet. Emellertid kan dessa rimligen inte brytas ut ur hela den aktuella gruppen av överskuldssatta utan i stället måste mera övergripande och generella åtgärder vidtas. Folkpartiet arbetar för sådana åtgärder men partistyrelsen är i dag inte beredd att binda sig för enskilda förslag. **Med detta får motionerna D78, D79 och D80 anses besvarade.**

Vad gäller motion **D81** skulle motionärens förslag i praktiken innebära sänkt inkomstskatt för dömda brottslingar. Partistyrelsen har i och för sig förståelse för motionärens ambition att underlätta för dömda kriminella att göra rätt för

sig, men anser att motionens förslag skulle vara i hög grad stötande för rättskänslan. **Motion D81 bör därför avslås.**

Motion D82 yrkar att kommunerna bör upprätta en regelbunden juristjour för sina invånare i samverkan med jurister, som är villiga att infinna sig i en kommunal lokal på utannonserade tidpunkter för att ge kort, kostnadsfri privatjuridisk rådgivning. För några år sedan gjorde advokatsamfundet och kommunerna ett sådant försök med kostnadsfria rådgivningsinsatser över hela landet. Det visade sig tämligen snabbt att detta inte fyllde något större behov och verksamheten lades ner på de allra flesta orter. I stället för juristjourer bör folkpartiet verka för att göra den rådgivning som redan finns inom ramen för rättshjälpslagen mera attraktiv, huvudsakligen genom att kostnaderna för den enskilde begränsas. I den mån kommunerna själva bedömer att det finns behov av den verksamhet som motionären föreslår kan detta bäst avgöras lokalt. **Motionen bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion D78 anses besvarad
2. att motion D79 anses besvarad
3. att motion D80 anses besvarad
4. att motion D81 avslås
5. att motion D82 avslås

Statsskickets grunder

Motioner D83 – D84

D83 Fortfarande dags för republik!

Liberala ungdomsförbundet

Att vårt land fortfarande är konungariket Sverige innebär inga stora dagspolitiska konsekvenser och Folkpartiet har länge nöjt sig med att respektera Torekov-kompromissen. Att kompromissen ska respekteras är dock inget argument. I nya tider krävs nya beslut. Det är högst allvarligt att ett liberalt parti inte ser det principiella problemet med ett samhälle som baseras på infödda hierarkier. Det handlar inte om småaktiga diskussioner om kungens apanage utan om en stor diskussion om att samhället vi bygger ska vara klasslöst.

Det är också allvarligt att vårt samhälle idag uppfostrar en familj att acceptera en viss typ av liv. Detta liv innebär inte bara en nästintill total brist på privatliv och beslut redan tagna, det handlar också om kulturella normer som gör att kungafamiljen är fast i roller de aldrig valt, roller som idag kväver deras rätt till politiska uttalanden och fritt val av livsstil. Att kungahuset skulle kunna avgå om de ville är ett argument som helt bortser från hur cementerande fostran, den mediala pressen, den rika livsstilen och plikt-känslan faktiskt är. Kungahuset är idag ett socialt experiment, en framodlad PR-kupp, som vi ger vårt godkännande till eftersom vi tror att en stor del av svenska folket tycker om kungahuset.

Ett sådant socialt experiment hade vi inte godkänt i något annat fall. I själva verket skulle vi ha fördömt varje typ av förtryck av minoriteter, varje typ av samhällsbyggnad som inte baseras på kompetens och vi hade ifrågasatt om kungahuset är förenligt med den hyllade liberala avtalsfriheten.

Yrkande:

1. att följande mening förs in i partiprogrammet, sida 6, under stycke "Demokratin":
"Det enda möjliga statskick för Sverige är det republikanska."

D84 Ja – till republik

Magnus Simonsson, Stockholm, Birgitta Olsson, Stockholm

Republik är liberalt!

Yrkande:

1. att följande rubrik läggs till efter stycket med rubriken "Riksdag och regering": "Statsskick"
2. att följande ord utgör stycket under rubriken "Statsskick":
"Republik."

PS-yttrande Statsskickets grunder, motion D83-D84

Motionerna

Motionerna D83 och D84 behandlar båda frågan om monarkins avskaffande till förmån för republik. Motion D83 föreslår att formuleringen "Det enda möjliga statskick för Sverige är det republikanska" fogas till partiprogrammet medan motion D84 föreslår en mycket kortfattad text om republik.

Partistyrelsens yttrande

Liberalismen uppstod på 1700-talet i Europa bl.a. som en reaktion mot kungligt envælde. Den svenska liberalismen införde allmän och lika rösträtt i Sverige i strid med monarkin och högern. Liberalernas duster med inskränkta monarker var stundtals hård: särskilt uppmärksammas är Gustav Vs borggårdstal/borggårdskupp 1914 som resulterade i att den liberale statsministern Karl Staaff avgick i protest mot kungens antiparlamentariska agerande. Också efter det att parlamentarismen i realiteten har införts har kungamakten försökt att spela en politisk roll, exempelvis under den så kallade midsommarkrisen 1941 rörande tysk transitering på svensk järnväg.

Den nuvarande grundlagen slår fast att Sverige är en konstitutionell monarki enligt vilken statschefen enbart har ceremoniella och representativa uppgifter. Detta är resultatet av den så kallade Torekov-kompromissen 1970, som bland annat folkpartiet ställde sig bakom.

Partistyrelsen konstaterar att Torekov-kompromissen innebär att statschefen saknar makt. Monarkins ställning i det politiska systemet är således redan undanröjd Även i fall arvsmonarkin

rent principiellt kan ifrågasättas ser partistyrelsen ingen anledning att frånga Torekov-kompromissen som både fungerat väl och som har starkt folkligt stöd. Med anledning av ovanstående föreslår partistyrelsen att motionerna **D83 och D84 skall avslås**.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion D83 ska avslås
2. att motion D84 ska avslås

Reservation 8

Jonas Andersson, Martin Andreasson, Paula Röttorp

Vi reserverar oss till förmån för att landsmötet tar ställning för att arvsmonarkin ska avskaffas till förmån för ett statskick med demokratiskt utsedd statschef

Särskilt yttrande 8

Birgitta Ohlsson, Liberala Kvinnor

Jag instämmer i reservanternas ställningstagande avseende motionerna D83 samt D84

Särskilt yttrande 9

Frida Johansson-Metso, Liberala ungdomsförbundet

Liberala ungdomsförbundet har svårt att se det liberala i att yrke och positioner går i arv. Arvsmonarkin måste avskaffas, bifall motion D83

Område E, Ekonomi, skatter och företagande

Ekonomi allmänt Motioner E1 – E14 293

- E1 Borgerlighetens dödgrävare bland särintressena
- E2 Betala statsskulden – en anständighetsfråga
- E3 Öronmärkt medel från utförsäljning av statliga företag till infrastrukturinvesteringar
- E4 Dela ut de statliga företagen till svenska folket
- E5 Utförsäljning av statliga bolag/bolagsandelar
- E6 Ökad konkurrens på rättvisa villkor
- E7 Sverige lider av dålig konkurrens inom vissa sektorer
- E8 Offentligägda bolag
- E9 Utred om ökad konkurrens inom byggsektorn skulle gynna bostadskonsumenter
- E10 Rädda basindustrin!
- E11 Turistnäringen – Sveriges nya guldgruva efter den industriella stålåldern...
- E12 Modernisera den ekonomiska politiken
- E13 Stöld, alternativt rån, i storföretag
- E14 En ny offentlig associationsform

PS-yttrande Ekonomi allmänt, motion E1-E14 299

Fler i arbete Motioner E15 – E19 304

- E15 Förtidspensionärers rätt att arbeta
- E16 Ge fler möjlighet till rehabilitering
- E17 Åtgärder för att hjälpa samhällsgrupper långt från arbetsmarknaden att få arbete
- E18 Procentbidrag för ”nya” arbetsresor/boendekostnader
- E19 Premiera arbete

PS-yttrande Fler i arbete, motion E15-E19 306

Vissa pensionsfrågor Motioner E20 – E25 308

- E20 Avdragsrätt för privat pensionssparande
- E21 Avdragsrätt för pensionsförsäkringar
- E22 Behåll nuvarande avdragsrätt för privat pensionssparande
- E23 Höj garantipensionerna
- E24 Höjt grundbelopp för fattigpensionärerna
- E25 Åldersdiskriminering

PS-yttrande Vissa pensionsfrågor, motion E20-E25 310

Övriga skattefrågor Motioner E26 – E37 312

- E26 Lägre inkomstskatter
- E27 Hälften kvar!
- E28 Om enskildas bidrag till ideell verksamhet
- E29 Skatterättvisa till ideella organisationer
- E30 Avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer
- E31 Samverkan mellan ”Föreningssverige” och den offentliga sektorn
- E32 (Åter)inför individuellt kompetenssparande
- E33 Skatten vid uthyrning av privatbostad
- E34 Förenkla mera

E35 Socialavgiften skall vara en avgift och ingen skatt

E36 Senaste skattskrivnings- och folkbokföringsdatum den 31 december

E37 Konsekvenser av överenskommelse om fastighetsskatt

PS-yttrande Övriga skattefrågor, motion E26-E37 316

Arbetsmarknadsfrågor Motioner E38 – E49 320

- E38 Reformerad arbetsrätt mot utanförskap och mobbing på arbetsmarknaden
- E39 Arbetsmarknad
- E40 Framtid för facket
- E41 Förändra arbetsrättslagstiftningen
- E42 Fackens rätt till blockad är en fara för den enskildes frihet
- E43 Turordningsreglerna
- E44 Inga trakasserier mot småföretagare!
- E45 Ge arbetsgivare möjlighet att flytta på provanställningen vid behov av tid för utbildning
- E46 Större flexibilitet i ett globalt kunskapssamhälle
- E47 Sammansättningen av Arbetsdomstolen
- E48 Rätt till ledighet vid religiösa eller nationella helger för elever och arbetstagare
- E49 Ersätt religiösa helgdagar med ledighetskonton

PS-yttrande Arbetsmarknadsfrågor, motion E38-E49 samt E1 yrkande 1 330

Företagande Motioner E50 – E53 336

- E50 Minska regelkrånglet för jordbruket
- E51 Ersättning till en fattig småföretagare
- E52 Inför etableringskonton
- E53 Fler möjligheter att arbeta och försörja sig.

PS-yttrande Företagande, motion E50-E53 338

Konsumentfrågor Motioner E54 – E58 340

- E54 Enkel och tydlig varudeklaration ger konsumentmakt!
- E55 Näringsvärdesdeklarera mängden socker i alla livsmedel
- E56 Timavläsning och dubbelriktad kommunikation
- E57 Förbättra syn och de som har lässvårigheter.
- E58 Miniabonnemang

PS-yttrande Konsumentfrågor, motion E54-E58 341

Ekonomi allmänt

Motioner E1 – E14

E1 Borgerlighetens dödgrävare bland särintressena

Åke Wredén, Eksjö

Socialdemokraterna förlorade sin regeringsduglighet mycket till följd av att närsynta särintressen blockerade handling, ensidigt gynnade ett nejsägande från ytterkanten och gjorde den förra regeringen passiv i en rad samhällsfrågor där problemen är för år tilltog.

Detta är nu historia, men liksom annan historia kan man lära sig viktiga saker av den. En regering behöver inte ha socialdemokratisk färg för att få sin handlingsduglighet eller sina möjligheter till omval förstörda av närsynta särintressen, som kräver och blockerar utan hänsyn till regeringens förmåga att ta itu med de större, långsiktiga och allvarliga samhällsproblemen.

De värsta dödgrävarna för det borgerliga regeringsalternativet är inte något av de fyra regeringspartierna, inte heller något av oppositionspartierna, utan i stället lobbygrupper och andra organiserade särintressen som gör anspråk på att en borgerlig regering skall gynna dem ensidigt utan hänsyn till om detta är ekonomiskt och miljömässigt ansvarsfullt eller politiskt hållbart.

På flera områden verkar den nya regeringen – eller åtminstone statsminister, finansminister och några till – ha en klar insikt om risken att det borgerliga regeringsalternativet kan bli samhällsekoniskt och politiskt undergrävt om närsynta särintressen med egna, korta och kortsiktiga dagordningar får för stort inflytande. På andra områden som skattepolitiken är resultatet så här långt blandat.

Det är viktigt att folkpartiet liberalerna drar åt rätt håll då det gäller att se till regeringens långsiktiga och övergripande mål att förbättra arbetsmarknad, utbildning och samhällsekonomi och att stå fast kring demokratins och parlamentarismens värderingar, i såväl inrikes- som utrikespolitik. Det behövs då en hel del av mod och debattvilja för att stå emot en del av den kritik som kommer från socialistiskt håll. Men det behövs också en förmåga att hålla borgerlighetens egna dödgrävare i särintressena på behörigt avstånd. Några exempel på det senare är de här:

A. Arbetsrätten behöver en del reformer. Den skall inte missbrukas för att hindra de arbetslösa att sätta sin fot på arbetsmarknaden. Den behöver, helst genom kollektivavtal, göras flexibel i vissa delar där det behövs för att underlätta anpassningen till en hårdare konkurrens från andra länder. Men både kollektivavtal och arbetsrätt är också skydd mot att enskilda människor drabbas ensidigt och hårt av det övertag som ges till dem som har stora ekonomiska resurser. Detta har regeringen så här långt skött i stort sett bra. Inför nästa val kan väljarna, med denna linje, veta att regeringen står för en reformvilja men inte för övergång till ett ensidigt

chefssamhälle, där skenliberala slagord används för att maskera en ny och dramatisk obalans mellan parterna på arbetsmarknaden. Vi behöver också se upp med att EU-juridiken missbrukas för en allt längre gående statlig reglering av sådant som mer smidigt, och med mindre risker för att näringslivet binds för hårt, kan skötas genom kollektivavtal.

B. Ingen miljöpolitik kan bli framgångsrik annat än i detaljer om den inte innebär att det sätts pris på miljön. Detta gäller även klimatfrågorna. En snabb teknikutveckling, tillräckliga investeringar i renare energisystem och en mycket större sparsamhet med förbränning av fossila bränslen förutsätter att marknadsekonomin starka drivkrafter kan påskynda utvecklingen genom prismekanismerna. Det måste löna sig att investera i det som är rätt inför framtiden i stället för att passivt dröja kvar i miljöfarlig teknik.

De lobbyintressen som ensidigt motsätter sig nästan all skatteväxling från arbete till energi och nästan all nyanvändning av energibeskattnings tillhör borgerlighetens dödgrävare. Regeringen måste kunna få göra de svåra avvägningarna mellan energiskatter och andra medel, och mellan internationella och svenska åtgärder, utan att vara bunden av en ensidig hänsyn till bensinlobbyn och liknande påtryckningsgrupper. Annars kan det inträffa att den borgerliga regeringen inför 2010 framstår som förlamad i klimatpolitiken på samma sätt som socialdemokratin inför 2006 framstod som förlamad när det gällde arbetsmarknaden och krisen i sjukförsäkringen.

C. I skattepolitiken måste huvudlinjen vara att det skall löna sig att arbeta, och inte minst att arbeta med att driva företag och skapa arbetstillfällen för andra. Dessutom är det av oerhörd betydelse för den samhällsekonomiska effektiviteten att skattesystemet inte bygger på privilegieprincipen utan på frihandelsprincipen, d.v.s. på likabehandling av olika slags verksamhet, olika slags sparande och olika slags investeringar.

Regeringspolitiken har till att börja med haft tonvikten på att det skall löna sig att arbeta. Jobbavdraget hör till det mest uppenbart folkpartistiska som kunnat genomföras i svensk politik på mer än ett årtionde. Men samtidigt brottas regeringen med starka krav från olika intressen som mer och mer vill bryta sönder likabehandlingsprincipen i skattesystemet och ersätta dess neutralitet mellan olika yrken och tillgångar med en växande väv av förmåner, undantag och dolda subventioner. Vissa yrken får då lägre och andra högre skatt vid samma årsinkomst. Vissa ekonomiska tillgångar har löpande beskattning av avkastningen och andra ingen inkomstbeskattning alls av kapitalinkomst eller en mycket låg sådan. Den sistnämnda utvecklingen har starka anhängare i välorganiserade intressen som inte tänker längre än till den egna, helt kortsiktiga fördelen. Men om en sådan utveckling av skattepolitiken får fortgå kommer det att skada marknads-ekonomin, som är grunden för all liberal ekonomisk politik. Det kommer att snedvrida investeringar och kapitalmarknad. Det kommer att skapa gruppintressen som skulle tjäna

kortsiktigt på en stigande inflation och höjda räntor. Det kommer att bereda vägen för att den kritik som riktas mot skattepolitiken kommer att innehålla allt mer av krav på ännu värre populism, med ännu fler av undantag, trösklar, privilegier och straffskatter i stället för hållbara generella principer.

Vägen tillbaka till Gunnar Strängs ödeläggande skattesystem går via en borgerlig politik som förstör sammanhanget och principerna i skattepolitiken och på nytt gör denna till en härva av improvisationer, undantag och särregler som ger fritt fram för dem som har kraft nog att skrämja fram nya förmåner för sig själva och nya nackdelar för dem som är svagare – exempelvis för småföretagarna.

D. Att statsfinanserna skall vårdas och underskottspolitik förkastas är en lärdom som borde sitta djupt efter tidigare årtionden. Men regeringen måste då också hålla de lobbyister på avstånd som vill dela ut mångmiljardbelopp av statens tillgångar för röstköp, eller rentav med högerns baktanke att svaga statsfinanser är en väg till sänkta statsutgifter och systemskiten på det sociala området. Regeringens linje att använda intäkter från sålda statliga företag för att betala tillbaka på statsskulden förtjänar stöd. Förslag om att gratis dela ut aktierna i olika statliga företag till medborgarna bör avvisas som ekonomiskt oansvariga. Dessutom är det viktigt att hålla i minnet att talet om de stora överskotten i statsfinanserna brukar vara överdrivet. Fortfarande består en stor del av detta överskott av det tillfälliga plus i pensionssystemet som kommer att behöva tas i anspråk längre fram för att pensionssystemet skall vara finansiellt stabilt.

E. Den kommersiella alkohollobbyn är en av den borgerliga politikens dödgrävare. Liberal politik bygger i hög grad på människors förmåga till eget ansvar för arbete, företagande, studier och mycket annat. En ökande alkoholkonsumtion ger ekonomiska fördelar åt en obetydlig del av näringslivet men undergräver såväl det övriga näringslivet som den sociala tryggheten och statsfinanserna. Förmågan till arbete försämras genom sjuklighet, passivisering och beteenden som gör personer mer eller mindre omöjliga på arbetsplatser. Centrala välfärdssystem som sjukförsäkring, psykiatri, annan sjukvård och arbetsmarknadspolitik belastas hårt och det leder till att skattetrycket på arbete skärps genom alkoholföretagens framgångar i att öka drickandet. Föräldrars utslagning genom alkohol drabbar barnen och ökar skolans problem. De sociala klyftorna fördjupas och det leder till ett hårdare samhällsklimat som gör det mycket svårare att bemästra sådana frågor som segregerade stadsdelar och integration av nyinflyttade till landet.

En alkoholiserad befolkning passade kommunismens samhällssystem utmärkt, men för ett liberalt samhälle är en alkoholiserad befolkning ett hot mot många av de mekanismer som upprätthåller marknadsekonomi och frihet.

F. De kommersiella spelföretagens lobbyister är den borgerliga politikens dödgrävare av liknande skäl om än i mindre skala. I stället för åtgärder efter mönster från USA,

som hindrar de mest socialt ödeläggande formerna av hasardspel på Internet vill hasardlobbyn ha fritt fram för kommersiella spelbolag utan några nya begränsningar för Internetspelet. Detta kommer att öka antalet människor som blir ruinerade och leda till ökat bidragsberoende och andra sociala problem. Det är ett klockrent exempel på en förment ”borgerlig” lobbygrupp som i själva verket undergräver och försvårar en borgerlig politik i de stora frågorna. Folkpartiet hade en utmärkt företrädare i spelfrågor i riksdagsmannen Sven G Andersson i Örebro, som hade förstånd att se de här frågorna utifrån de följder spelandet fick på gräsrotsnivå. En sådan politik innebär skärpta restriktioner även för statens egna spelföretag.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet uttalar sitt stöd för regeringens linje att eftersträva begränsade men genomtänkta reformer av arbetsrätten
- 2. att** landsmötet uttalar sitt stöd för att regering och riksdag använder ekonomiska styrmedel i klimatpolitiken även då det gäller drivmedel
- 3. att** landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna så långt möjligt skall verka för den liberala inriktningen av skattepolitiken, där det är lönande att arbeta samtidigt som skattesystemet är neutralt mellan olika yrken, olika slags företag och olika slag av investeringar och ekonomiska tillgångar.
- 4. att** landsmötet uttalar sitt stöd för regeringens linje att intäkter vid försäljning av statliga företag skall användas för att avbetala på statsskulden och förbättra statsfinanserna inför kommande årtiondens påfrestningar.
- 5. att** landsmötet uttalar sitt stöd för att arbetsmarknad, marknadsekonomi, sjukvård och sjukförsäkring skyddas genom en restriktiv alkoholpolitik
- 6. att** landsmötet uttalar att restriktioner mot kommersiell spelverksamhet måste upprätthållas och skärpas av sociala skäl, särskilt vad gäller betalningar till Internet-spel, och att detta gäller även statligt ägda spelbolag.

E2 Betala statsskulden – en anständighetsfråga

Folkpartiet liberalerna i Lerum

Sverige började låna pengar i början av 70-talet och vår statsskuld är nu över 1, 2 biljoner kr. Den enda gång vi amorterat på våra lån var perioden 1998-2002 då vi betalade av 300 miljarder för att låna upp motsvarande belopp efterföljande år. Räntan är nu över 30 miljarder om året. Ränteläget varierar över tid och är idag relativt lågt men vi lever ständigt med risken att räntan går upp. Detta är dåligt ekonomisk hushållning och oanständigt då det är uppenbart att kommande generationer kommer att få betala föräldrarnas välfärdskonsumtion.

Föregående regeringar har i gammal god keyniansk anda argumenterat för upplåningen och menat att det är ok att gasa sig ur ekonomiska kriser med lånade pengar. Enligt teorin skall skulden betalas i bra tider, detta har Sverige emellertid

inte gjort. Därmed har vi skyfflat över skuldbördan till kommande generation. Det är detta som är oanständigt.

Det är uppenbart att vi skulle få väldigt mycket välfärd för våra skattepengar om statsskulden var betald. Därför bör vi amortera 100 miljarder om året de närmaste 10 åren. Detta bör göras med en särskild progressiv statsskuldsskatt som gäller alla. En särskild individuell beskattning för alla är pedagogiskt viktig då det ökar medborgarnas krismedvetenhet och förståelse för problemet. Det omöjliggör även att staten använder pengarna till annat. Det skulle även skapa en liberal välfärdsmodell som inte är beroende av upplåning i lågkonjunkturer.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet vill ha en årlig amortering på statsskulden med 100 miljarder SEK de närmaste tio åren.

E3 Öronmärk medel från utförsäljning av statliga företag till infrastrukturinvesteringar

Folkpartiet liberalerna i Dalarna

För närvarande pågår diskussioner och andra förberedelser för att sälja ut en del statliga företag. Formerna för detta är inte helt klara men i diskussionerna förekommer inlägg av typen: hur kommer detta medborgarna tillgodo.

Vi i Folkpartiet i Dalarna vill att om dessa företag säljs ut så skall delar av de pengar som flyter in komma medborgarna tillgodo genom att minst 25 % av de pengar som staten tjänar på detta avsätts för att förbättra infrastrukturen i glesbygd. Det finns flera vägar i Dalarna som behöver omedelbara åtgärder. I synnerhet Riksväg 71 genom Västerdalarna behöver rustas upp.

Yrkande:

1. **att** 25 % av de medel som flyter in då staten säljer ut statliga företag öronmärks för infrastrukturåtgärder i glesbygd.

E4 Dela ut de statliga företagen till svenska folket

Mathias Sundin, Norrköping

Sverige är ett av världens rikaste länder. Svenska folket är ett av de minst förmögna. En genomsnittlig svensk har en förmögenhet som bara är en sjättedel av en genomsnittlig italienare. Detta trots att den svenska ekonomin länge gått bättre än den italienska. Förmögenheter i Sverige är dessutom väldigt ojämnt fördelade. Den så kallade Ginikoefficienten sätter ett mått på hur ojämnt fördelade förmögenheterna är ett i land. 0 innebär totalt jämn fördelning och 1 betyder maximalt ojämn. Sverige har 0,89 i Ginikoefficient, USA 0,81. USA har alltså jämnare fördelade förmögenheter än Sverige. Den största anledningen till att det är så är att många svenskar helt saknar förmögenhet. 40 procent av svenskarna har ett nettokapital på mindre än 4000 kr. Det är långt ifrån

finansminister Anne Wibbles målsättning om att varje svensk borde ha en årslön på banken.

Men den svenska staten däremot är fruktansvärt rik. Staten är Sveriges största företagsägare och största ägare på Stockholmsbörsen. De statliga företagen är värda 675 miljarder kronor – eller 75 000 kr per person. En familj med två vuxna och två barn har alltså tillgångar i klass med just en årslön.

Regeringen har beslutat sig för att sälja en del statliga företag och använd pengarna från dessa försäljningar till att betala av på statsskulden. Det är säkert klokt, men den svenska statsskulden är redan under kontroll. Den står idag för cirka 50 procent av BNP och beräknas vara nere i 34 procent redan 2008. En väldigt liten andel. Vi kan alltså utan problem använda en del av pengarna från försäljningen av de statliga företagen och ge direkt till svenska folket. Det skulle betyda oerhört mycket för många fattiga familjer att äntligen få någon form av kapital. Att ha en liten reserv. Att slippa oron att diskmaskinen ska gå sönder och inga pengar finns för att laga den eller köpa en ny. Att ha en reserv av pengar på banken skulle innebära ett mycket bättre liv för många människor – och den svenska staten har råd att ge dem det. För det är ju trots allt svenskarnas pengar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet tillkännager sin åsikt att minst ett av de statliga företag som regeringen beslutat sälja ska delas ut till svenska folket i form av aktier eller pengar.

E5 Utförsäljning av statliga bolag/bolagsandelar

Folke Eriksson, Grödinge

Företag som förvaltar våra naturtillgångar främst då vattenkraft, skog och malm, bör bli kvar i statlig ägo. Dessa ger idag god avkastning och kan förväntas göra så under många år framåt. Att avyttra dessa betyder att man avskaffar möjligheten till kontroll och goda inkomstmöjligheter för framtida generationer.

Företag som svarar för vår samhälleliga service såsom televerksamhet, kommunikationer, post etc bör också finnas kvar i statlig ägo.

Utöver ovanstående finns bolag/bolagsandelar som utan tvekan kan säljas ut.

Yrkande:

Jag föreslår

1. **att** landsmötet beslutar enligt ovanstående riktlinjer.

E6 Ökad konkurrens på rättvisa villkor

Lennart Fremling, Stockholm

I ett liberalt samhälle är den fria konkurrensen grundläggande för att den enskilde ska kunna ha valfrihet. Jag är övertygad om att medborgarna, såväl i Sverige som i övriga EU, skulle

kunna få betydligt högre livskvalitet genom ökad konkurrens och modifierade konkurrensvillkor, som tar större hänsyn till externa effekter för samhället. Även på global nivå skulle livskvaliteten kunna höjas.

Vi liberaler, som inte representerar något visst gruppintresse, bör känna ett stort ansvar för att utarbeta förslag till avskaffade monopol och ändrade konkurrensvillkor inom en rad områden. Den grundläggande principen måste ju vara att den enskilde medborgaren själv ska få bestämma så länge hon/han inte skadar någon annan. Detta innebär att den enskilde beslutsfattaren själv ska känna av den samhälls-ekonomiska kostnaden av sitt beslut.

Det finns en rad olika områden som bör granskas. Bostadssektorn bör ses över och totalkostnaderna för boende i villa och lägenhet bör jämföras. Trafiksektorn behöver också granskas. Där måste samhällets kostnader för vägtrafik, järnväg, sjöfart, flyg studeras. Konkurrensen mellan åkerier i olika länder och kostnaderna för taxiföretag i glesbygd och i storstad måste uppmärksammas. Utvecklingen inom telesektorn måste följas noggrant. El-produktion och distribution måste fungera i en rättvis konkurrens.

Inom den ”mjuka” sektorn måste konkurrensen bli rättvisare mellan olika former och mellan olika ägarstrukturer. Detta gäller för skola, sjukvård, tandvård, barnomsorg och äldreboende.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att det bör utarbetas förslag till rättvisare villkor för den friare konkurrensen som vi behöver inom en rad områden i samhället.

E7 Sverige lider av dålig konkurrens inom vissa sektorer

Lennart Duell, Göteborg

Sverige har under lång tid präglats av dålig konkurrens inom många sektorer. Som invånare har vi vant oss vid detta och vi har inte lärt oss uppskatta fungerande konkurrens.

Nu står vi inför ett läge där staten skall sälja ut vissa företag. Det är väldigt bra. Bland annat skall staten sälja innehavet i Telia Sonera och det helägda SBAB (Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag).

Telia Sonera

Telia äger idag vårt fasta kopparnät. Tillgången till detta nät är av avgörande betydelse för att bibehålla och öka konkurrensen inom framför allt telefoni och bredband.

Utvecklingen inom it, bredband och telefoni är mycket snabb. Det är omöjligt att veta hur branschen ser ut i framtiden. Jag menar därför, att det fasta telenätet är ett mycket centralt s.k. naturligt monopol.

Det vore mycket olyckligt om en privat ägare skulle få kontroll över infrastrukturen inom telekommunikation.

Särskilt olyckligt är detta om ägaren till det fasta nätet också är operatör och skall konkurrera med andra.

Nätet skall i stället, menar jag, vara i neutrala händer och så långt möjligt öppet för alla operatörer. Då försäkras vi oss mot missbruk.

SBAB

Inom banksektorn råder också dålig konkurrens. Fyra storbanker dominerar. SBAB har haft en positiv betydelse för konkurrensen inom bolånemarknaden.

Jag menar att det vore olyckligt, om SBAB blir en del av de redan dominerande bankerna. Konsumenternas sökmönster är idag sådant, att de har svårt för att jämföra priser och produkter och svårt för att byta bank.

Om SBAB blir en självständig aktör eller del av en ny aktör skulle konkurrensen öka avsevärt.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet inom regeringen verkar för, att statens andel av Telia Sonera säljs på ett sådant sätt, att alla operatörer får lika tillgång till det fasta nätet. Det vill säga att ägande och drift av infrastrukturen avskiljs från Telia Sonera före försäljning.
2. **att** folkpartiet inom regeringen verkar för, att SBAB säljs på ett sådant sätt, att konkurrensen inom bolåne-marknaden och därmed inom hela banksektorn ökar.

E8 Offentligägda bolag

Stefan Abramsson, Sölvesborg

Med anledning av frileken i kommunens energi och vattenbolagets (sewab) monopolverksamhet, måste eller skall en opartisk granskning utföras för att komma till rätta med bedrägerierna, förströelserna, nöjesresorna, frikostigheternas nivåer och rannsaking av prissättningarna till slutkund. Undertecknad har gång på gång lämnat in frågor (33 st) för svar, men ej erhållit något svar till dags datum med anledning av skarpa erinrandena på lekbolagets företeelser. Till och med statens byråkrater/myndigheter och andra aktörer vägrar att svara på frågor. De vill bara ha betalt oavsett vad man tycker och tänker om kommunbolagets helheter. Juridiskt finns inget avtal mellan part, d v s mellan mig och bolaget, men avtal mellan kommun och bolag, det är bara en fysisk företeelse mellan mig och bolaget tills ett avtal är upprättat enligt insänd handling (fråga 30 o 31).

Juridiskt (sanning och rätt) skall man inte taga betalt för något som man inte har ett rätt avtal med part (både muntligt och skriftligt), men så göres det i alla fall med betalning utan att ens vilja svara på De ställda frågorna som gäller detta med företeelsens hantering. Monopolbolaget kan taga betalt för någon utförd tjänst eller vara (mtrl) oavsett om det finnes avtal eller Ej. Och då är det ju klart som ett tydligt förstoringsglas att undertecknad kan göra likadant med företeelsen av utnyttjande av energi/tid till framförda ställda frågor såsom extra påförda arbetsuppgifter vid möten,

handläggningar av administration, pappersexercis etcetera på statens (kommun) byråkrater/myndigheter (överheten) och inställd och ställd tingsrättsförhandling till domstolsväsendets företeelser, som inte var intresserad (ignorering/nonchalans) av min frågor och dylikt överhuvudtaget.

Anledningen är också att driva frågan om ekonomi för slutkund, att sträva efter agendans uppsatta visioner, att minska ner kontrollkörningarna (3 kontroller), att sluta att suga ut medborgarens ekonomi på storslagna marknadsföringar inkl fyrfärgsbladets kommuninformation (propaganda nr 1 -07) dvs inte genom en egen bedömning till skatteslöseri efter godtyckligt tänkande (eget beslut).

Yrkande:

1. **att** en minsta ersättning skall erhållas med skälig ersättning å timarvode 750 kr (inkl moms) och justeras upp med x %/år, dvs för denna företeelse till ett arvode (bidrag för landets tjänst) som motsvarar för slöseri till administration, pappersexercis etc som skäligen motsvarar nedlagd faktisk arbetstid, punkt slut.

E9 Utred om ökad konkurrens inom byggsektorn skulle gynna bostadskonsumenter

Folkpartiet liberalerna i Dalarna

I Skellefteå drev för 35 år sedan Algots en klädfabrik med 500 anställda, varven i Västsverige sysselsatte tusentals. I modern tid har Telecom och vitvaruindustrin flyttat delar av sin produktion utrikes. I en dynamisk värld sker en ständig strukturomvandling. Svenskar har gått från företag med låg produktivitet och lågt kunskapsinnehåll i produkterna till företag med hög produktivitet och högt kunskapsinnehåll i produkterna. Inom textilindustrin finns många framgångsrika företag som bara har design och huvudkontor i Sverige.

I teorin kan produktcykelteorin och teorin om kapitalismens kreativa förestörelse vara tillämpliga. Rehn/Meidnermodellen och den solidariska lönepolitiken skulle avsiktligt driva på strukturomvandlingen. Modellen har varit framgångsrik på industrisidan, även om den har resulterat i höga trösklar för nyanlända på arbetsmarknaden.

Både för vår del av världen och för nyligen industrialiserade länder har globaliseringen inneburit en välbefinningsökning. Konkurrensen ger oss bättre och billigare produkter.

När det gäller varuproduktion är regelverket starkt när det gäller att upprätthålla internationell konkurrens mellan företag. Få ifrågasätter detta. Likaledes när det gäller tjänsteproduktion inom länder.

Ett exempel där är att svensk allmännytta har uppmärksamats av EU genom en anmälan från Fastighetsägarnas Riksförbund. Där riktas kritik mot olikheter i konkurrensvillkor mellan upplåtare av hyresbostäder. När det gäller internationellt utbyte av tjänster är det betydligt mindre ambitiösa villkor. EUs tjänstedirektiv har successivt urvattnats av lobbyister utan konsumentperspektiv.

Vi måste sluta se nationalstaten som norm vid tjänsteproduktion. När det specifikt gäller byggmarknaden har utredning på utredning påpekat både produktivitet och konkurrensproblem. Alla pratar om problemen men ingen gör något kan man säga. Det tycks som strategin är att prata fram ökad konkurrens inom byggsektorn.

En ohelig allians mellan fack, företag och politik som för tankarna till korporativismen, förhindrar verklig konkurrens och konsumentförbättringar. Jag tolkar det som en fråga om makt. Tjänsteproducenter har större makt än sömmerskor.

Det märkliga är även att köparna, Allmännyttan, Privata fastighetsägare, Bostadsrättsföreningarnas organisationer, Villaägarna och ytterst Hyresgästföreningen, inte heller river upp himmel och jord i frågan.

Sverige bygger för lite bostäder. Stockholm anses vara den europeiska storstad som är sämst på att täcka efterfrågan på hyresbostäder, en hämsko är att hyran blir hög pga. byggkostnaderna. Jag vill citera OECDs senaste rapport om Sverige även om citatet är bredare än motionen pekar den på bostadsförsörjningsproblemen.

”OECD menar att det på hyresmarknaden finns anledning att genomföra vissa reformer särskilt vad gäller hyresättningssystemet. Exempelvis skulle en tydligare hyresdifferentiering inom det allmännyttiga bostadsbeståndet leda till en bättre fungerande hyresmarknad. Man pekar även på bostadsmarknadens betydelse för arbetskraftens rörlighet och vikten av en bostadsmarknad där utbudet i större utsträckning anpassas till efterfrågan. Möjligheterna att anpassa utbudet till efterfrågan begränsas av bristande konkurrens i byggsektorn och en oflexibel planprocess. Man ser positivt på planerade reformer av plan- och bygglagen och menar att reformer i sektorn skulle kunna leda till att nyproduktionen närmade sig nivåer i andra OECD-länder.”

En ökad konkurrens inom EU borde rimligen kunna leda till lägre boendekostnader

Yrkande:

1. **att** folkpartiet i Sverige och i EU verkar för gemensam byggstandard och ökad konkurrens.
2. **att** folkpartiet tar initiativ till en ny byggkostnadsutredning med europeisk bäring.

E10 Rädda basindustrin!

Mathias Sundin, Norrköping

Folkpartiet liberalerna är ett parti som är mycket medvetna om basindustrins betydelse för svensk ekonomi. I valrörelsen presenterade vi en rapport om riskerna för svensk basindustris sotsdöd om en rödgrön regering skulle få fortsatt förtroende. Till vår glädje fick den inte det, och nu vilar ansvaret tungt på folkpartiet och Alliansen att förbättra situationen för basindustrin.

Den svenska basindustrin består till stor del av elintensiv processindustri. De står tillsammans för 27 procent av Sveriges export och sysselsätter i dag 375 000 människor. Deras stora problem är kraftigt ökade energikostnader. De senaste tio åren har elpriset stigit med 65 procent för industrin. Runt om i Sverige kan vi se exempel på hur detta drabbar de människor som jobbar inom industrin. Massatillverkaren Rottneros i Utansjö flyttar utomlands, pappersföretaget Holmen investerade flera miljarder i Spanien istället för i Sverige och i Norrköping är gamla anrika Fiskeby bruk, som bildades 1637, nära att gå omkull, enbart på grund av energikostnaderna.

Vi får inte heller glömma hur elpriset drabbar hushållen. På tio år har elpriset för en villaägare med en årlig förbrukning på 20 000 kWh ökat med 84 procent.

Men miljöbovar ska väl betala? Ja, men svensk elproduktion är till 90 procent koldioxidfri. Kärnkraft och vattenkraft står för ungefär hälften vardera av produktionen.

Det finns två grundläggande problem som gör att elpriset är onödigt högt i Sverige. För liten produktion och en reglerad elmarknad.

Folkpartiet förespråkar redan en utbyggnad av kärnkraften, men vi måste göra mer än så. Vi måste bygga ut minst en av de fyra orörda älvarna och vi måste avreglera elmarknaden. Ökar utbudet av el kommer priset att sjunka. Elmarknaden sägs vara avreglerad, men är i högsta grad fortfarande reglerad. En verklig avreglering skulle leda till riktig konkurrens och därmed sjunkande priser.

Förutom rent ekonomiska argument finns också miljömässiga. Världen behöver mer koldioxidfrittillverkad el. Genom en utbyggnad av vattenkraften kan Sverige bidra med det.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna tar ställning för en ökad avreglering av elmarknaden.
2. **att** Folkpartiet liberalerna tar ställning för att minst en av de fyra orörda älvarna används för produktion av vattenkraft.

E11 Turistnäringen – Sveriges nya guldgruva efter den industriella stålåldern...

Michelle Winkel, Lödöse/Lilla Edet

I många av Sveriges så kallade basnäringar minskar sysselsättningen, men inom turism ökar den. Många tillverkningsföretag flyttar utomlands, därmed ökar arbetslösheten. Turismen måste konsumeras på plats, kan inte flytta utomlands, däremot kommer många gäster från utlandet hit och kanske kan det leda till att flera småföretag etableras på främst landsbygden. Antalet sysselsatta ökar ständigt inom turism och var för 2005 uppe i 138 000 kan jämföras med: Volvo AB med dotterbolag, Ericsson, Volvo Personvagnar, Skanska, AstraZeneca, Scania, TeliaSonera, Atlas Copco och H&M tillsammans.

I sammanhanget skall nämnas att detta är den enda näringsgren som stadskassan får in momsintäkter på. För 2005 var denna summa på utländsk turismkonsumtion uppe i 8,7 miljarder. Turistnäringens andel av BNP var under 2005 betydligt större än jordbruk, skogsbruk och fiske tillsammans.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet tar fram ett aktuellt program om turism.

E12 Modernisera den ekonomiska politiken

Johan Strandberg, Södertälje

För att öka omvandlingstrycket i den offentliga sektorn borde inkomstskatterna betalas av löntagarna personligen.

Rättvisan går dessutom att öka. Den särskilda inkomstskatten för utlandsboende pensionärer borde sänkas och 1937:or drabbas av samma löneskatt som -38:or

Expropriation minskar ofta möjligheterna att bedriva näringsverksamhet. För att befrämja den långsiktiga tillväxten behövs istället stärkt äganderätt.

Yrkande

1. **att** landsmötet uttalar att 1937:or och -38:or får samma löneskattesats
2. **att** landsmötet uttalar att den särskilda inkomstskatten för utlandsboende pensionärer sänks
3. **att** landsmötet uttalar att inkomstskatterna betalas in av löntagarna personligen
4. **att** landsmötet uttalar att möjligheten till expropriation tas bort.

E13 Stöld, alternativt rån, i storföretag

Bengt-Olof Nelson, Mölndal

Använd också skattevapnet mot näringslivets toppar för att lägga band på girigheten och skapa en sund ersättningsekonomi!

Brott på alla nivåer har blivit en vanlig och lönsam verksamhet i Sverige. Det beror på att svensk lagstiftning inte hänger med samhällsutvecklingen, utan godtar, att exempelvis företagsledare dränerar storföretag på dess tillgångar, för egen vinning, vilket för länge sedan borde ha kriminaliserats genom lag.

För att fortlöpande anpassa gränsen för kriminell handling kan lagstiftningen kombineras med en beskattning med upptill 100 % av ersättning över en viss nivå, samt tillföra ersättningen till en fond för utbyggnad av samhällsstrukturen, där den gör bättre nytta.

Näringslivet, storföretagen och aktieägarna behöver hjälp, genom lagstiftning, för att komma till rätta med alla oskäligen ersättningar som giriga och omdömeslösa styrelseledamöter och företagsledare tillför sig själva, och varandra genom en

otillbörlig samverkan. Det är inte klåfingrighet att täppa till en lucka i svensk lagstiftning.

När statsminister Göran Persson i början av 2000-talet fick förslag om åtgärd föredrog han att blunda, istället för att ta tag i problemet och göra något åt det. Företagsledare, som stjal från aktieägare, utgör dåliga och moralupplösande förebilder för svenska folket.

Det är en väl utvecklad myt och ett propagandanummer bland överbetalda styrelseledamöter och företagsledare, att Sverige skulle förlora, eller få svårt att skaffa duktiga företagsledare, om vi inte betalar lika höga löneersättningar som vår omvärld. Överbetalda toppfigurer kan som regel undvaras.

En stor majoritet av svenska folket skulle jubla om de onödiga ersättningarna till styrelser och ledare tillförs statskassan. De, som tror att etiska regler för arvoden är tillräckligt, har en orealistisk syn på mänskligt beteende. Vi behöver därför få skärpt lagstiftning på detta område.

Nu kan fp visa framfötterna, genom att tillsammans med Alliansen, lyfta fram frågan på nytt. Sverige kan bli ett föregångsland, i positiv mening, om en handlingskraftig regering bromsar upp perversa ersättningar till styrelser och direktörer.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar uppdra till partistyrelsen och riksdagsgruppen att driva fram en lagstiftning, som effektivt förhindrar styrelseledamöter och företagsledare att ekonomiskt dränera företagen, för egen vinning.

E14 En ny offentlig associationsform

Gunnar Andréén, Danderyd

”Där offentlig makt utövas, skall också insyn finnas.”

~ Denna välformulerade liberala tanke – hämtad från Yttrandefrihetsutredningen – måste alltid ges konkret bärning.

~ Folkpartiets linje ifråga om kommunala – och även statliga och landstingskommunala – bolag är välkänd: dessa bör avvecklas.

~ Det gäller i synnerlig grad verksamheter av kommersiell natur där enskilda producenter utan men för verksamhetens mål och kvalitet kan bedriva denna i icke-kommunal regi.

Ibland står dock fp-linjen i motsatsställning till behovet att hantera ekonomisk verksamhet som inte är myndighetsutövning. Det gäller bland annat de affärsverksamheter som brukar betecknas som naturliga monopol. Tag till exempel kollektivtrafik: det är svårt att tänka sig konkurrerande spår-företag inom tunnelbaneområdet.

~ Aktiebolag är oftast den associationsform som då står till buds.

~ Problemet är att denna inte är anpassad efter det demokratiska insyns- och granskningsbehovet. Därför behövs en associationsform som förenar den privaträttsliga aktie-

bolagslagens affärsmässiga effektivitet och klarhet med det demokratiförankrade insyns- och kontrollkravet.

Att nya associationsformer kan se dagens ljus är det nya samfundsbegreppet som blivit resultatet av Svenska kyrkans skiljande från staten ett exempel på. Också inom Europiska Unionen ser vi nu nya former av publika bolag.

~ För att förena ovanstående önskemål behövs en ny offentlig associationsform, förslagsvis benämnd Allmänföretag, AF.

~ Sådana företag skall utmärkas av att de förenar behovet av affärsmässighet i drifhänseende (aktiebolagslagen är en god förebild) med kravet på att medborgarinsyn och politisk kontroll (allmänna handlingars offentlighet och politiskt ansvarsutkrävande är grunden för demokratidelen).

~ AF-företag skall vara lika öppna som myndigheter för medborgarna.

~ Man kan tänka sig att alla riksdags-, landstings-, region- eller kommunfullmäktigeledamöter äger rätt att delta i AF-företagens årsstämmor, att deras styrelser är skyldiga att redovisa för fullmäktige men även inför intresserade medborgare vilka bevekelsegrunder som förelegat för styrelsebeslut.

~ Företagen skulle ha samma offentlighetskrav på sig som vanliga myndigheter, hemligstämplande av även affärs-handlingar skall kunna prövas av förvaltningsdomstol.

Yrkande:

1. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att utforma ett förslag om ny offentlig associationsform att föreläggas den liberala riksdagsgruppen.

PS-yttrande Ekonomi allmänt, motion E1-E14

Inledning

Utgångspunkten för den liberala ekonomiska politiken är att skapa bästa möjliga förutsättningar för Sverige att ha en uthållig ekonomisk tillväxt. Med en åldrande befolkning i en alltmer globaliserad värld är de ekonomiska utmaningarna stora. Fler måste arbeta och företagsklimatet bli attraktivare. Folkpartiet har nu möjlighet att som ett av partierna i regeringsställning få genomföra viktiga åtgärder som skapar jobb genom företagande. Det måste löna sig att arbeta, spara, utbilda sig och ta risker. Skattepolitik, näringspolitik, utbildnings- och forskningspolitik måste utformas så att dynamik, växande företagande och internationell konkurrenskraft främjas.

Motionerna

Motionären i **motion E1** är angelägen om att den borgerliga regeringen inte drabbas av samma problem som den socialdemokratiska regeringen, d.v.s. att olika särintressen får prägla regeringspolitiken. Det är särskilt vissa viktiga områden som utpekats. Miljöpolitiken kan inte bli framgångsrik utan att det sätts pris på miljön. Detta gäller även klimatfrågorna. Marknadsekonomin starka drivkrafter kan påskynda utvecklingen. Motionären är angelägen om att

regeringen har kraft att genomföra t.ex. skatteåtgärder som är nödvändiga från miljösynpunkt även om det finns starka särintressen som motsätter sig detta.

Motionären konstaterar att huvudlinjen i skattepolitiken måste vara att det skall löna sig att arbeta. Regeringen får inte ge efter för särintressen som vill bryta sönder symmetrin i skattesystemet. Tidigare erfarenheter visar på vikten av att statsfinanserna vårdas och att underskottspolitik förkastas. Motionären stöder regeringens linje att intäkter från försäljning av statliga företag ska användas till att amortera av statsskulden och hävdar att förslaget att dela ut aktierna i statliga bolag till medborgarna är oansvarigt.

Vidare tas alkoholpolitiken upp. Motionären varnar för alkohollobbyn och pekar på den undergrävande effekt som en ökad alkoholkonsumtion har på de centrala välfärdssystemen och ett hårdnande samhällsklimat.

Motionären yrkar i tredje att-satsen på att landsmötet tar ställning för en inriktning av skattepolitiken som innebär att det blir lönande att arbeta samt att skattesystemet är neutralt mellan t.ex. olika slags företag och investeringar. I fjärde att-satsen yrkas att landsmötet stöder att intäkter vid försäljning av statliga bolag används för att amortera på statsskulden. Motionens första yrkande behandlas under avsnittet Arbetsmarknadsfrågor, yrkande 2 behandlas på område H, Miljö och energi, yrkande 5 och 6 behandlas under avsnitt C, Sociala frågor.

Även motionärerna bakom **motion E2** vill använda intäkter från företagsförsäljning för att minska statsskulden. De framhåller att statsskulden är över 1,2 biljoner kronor och att någon egentlig amortering inte skett. Motionärerna vänder sig mot tanken att upplåning skulle kunna ske i dåliga tider och att amortering sker i goda tider. Skuldbördan har i verkligheten skyfflats över till kommande generationer. Detta är inte anständigt. Motionärerna vill ha en årlig amortering på 100 miljarder kronor per år de närmaste 10 åren.

Motionärerna i **motion E3** vill använda en del av de medel som kommer in från försäljning av statliga bolag till att förbättra infrastrukturen. De yrkar att minst 25 procent av de medel som kommer in används för infrastrukturåtgärder i glesbygd.

Motionären i **motion E4** vill å andra sidan dela ut de statliga företagen till folket. Motionären pekar på att staten är Sveriges största företagsägare och största ägare på Stockholmbörsen. Motionären anser att den svenska statsskulden är under kontroll. Den är idag ca 50 procent av BNP och väntas nästa år nå ner till 34 procent. En utdelning skulle stärka svenskarnas i internationell jämförelse låga egna förmögenhet. Motionären yrkar att minst ett av de statliga företag som regeringen avser sälja ska delas ut till svenska folket i form av aktier eller pengar.

Motion E5 vill sätta gränser för vilka statliga företag som ska säljas. Motionären anser att företag som förvaltar

naturtillgångar som vattenkraft, skog och malm bör bli kvar i statlig ägo. Motionären yrkar att sådana företag och sådana som svarar för samhällelig service som televerksamhet, kommunikationer och post bör bli kvar i statlig ägo.

Motion E6 tar upp konkurrensfrågor. Motionären tar upp de positiva effekter som konkurrensen har. Den grundläggande principen bör vara att den enskilde själv ska få bestämma så mycket som möjligt så länge andra inte skadas. Det innebär också att den enskilde ska känna av den samhällsekonomiska kostnaden av sitt beslut. Motionären tar upp ett antal områden som bör granskas från konkurrenssynpunkt, bostäder, trafik, tele, el-produktion och – distribution. Men det gäller också ”mjuka” områden som vård, skola och omsorg. Motionären yrkar att landsmötet uttalar att det bör utarbetas förslag till rättvisare villkor för konkurrensen inom en rad områden.

Även motionären i **motion E7** är angelägen om att konkurrensfrågor beaktas vid försäljning. Motionären nämner de fyra storbankernas dominans inom bostadssektorn och angelägenheten av att SBAB får en fortsatt roll med positiv inverkan på konkurrensen. I sitt första yrkande anger motionären att folkpartiet vid en försäljning av Telia Sonera bör verka för att alla operatörer får lika tillgång till det fasta nätet. Det kan ske genom att ägande och drift av infrastrukturen avskiljs före försäljning. För det andra yrkas att SBAB säljs på ett sådant sätt att konkurrensen inom bolånemarknaden ökar.

Motionären i **motion E8** framför kritik mot ett (ej angivet) kommunalt vatten- och energibolag. Motionären framhåller bolagets möjligheter till uppgiftskrav och prissättning. Någon ersättning till den enskilde för uppgiftslämnande ges ej. Motionären yrkar på sådan ersättning.

Motion E9 tar också upp konkurrensfrågor. Där framhålls särskilt den bristande konkurrensen inom byggsektorn. Motionen hänvisar bl.a. till att OECD i sin Sverigerapport uppmärksammat detta. Motionen uttrycker förvåning över att konsumentorganisationer av olika slag inte framhållit denna fråga kraftfullare.

Motionen yrkar att Sverige bl.a. ska arbeta för en gemensam byggstandard i EU och att folkpartiet tar initiativ till en ny byggkostnadsutredning.

Andra motionärer har åsikter om olika strukturfrågor. **Motion E10** framhåller å andra sidan basindustrins betydelse. Motionären erinrar om att folkpartiet i valrörelsen presenterade en rapport om basindustrin och där pekade på riskerna för basindustrin om det skulle bli en fortsatt rödgrön regering. Detta förpliktar. Det är särskilt den elintensiva industrins situation som är aktuell. Motionären erinrar om att svensk elproduktion till stor del är koldioxidfri genom den roll vattenkraft och kärnkraft spelar. Motionären vill bygga ut både vattenkraft och kärnkraft. I sin första att-sats yrkar motionären på en ökad avreglering av elmarknaden. Att-sats två som handlar om att ta ställning för utbyggnad av en av de orörda älvarna, behandlas under avsnitt H Miljö och energi.

Motion E11 pekar på att traditionella basnäringar minskar sysselsättningen medan turismens sysselsättning ökar. Turismnäringens andel av BNP var 2005 större än jordbruk, skogsbruk och fiske tillsammans. Motionären yrkar att folkpartiet ska ta fram ett aktuellt program om turism.

Motionären i **motion E12** vill modernisera den ekonomiska politiken. Motionären yrkar för det första att personer födda 1937 får samma löneskattesats som personer födda 1938. För det andra yrkas att den särskilda inkomstkatten för utlandsboende pensionärer sänks. Slutligen yrkas att landsmötet ska uttala att möjligheten till expropriation tas bort.

I **motion E13** tas frågan om ersättningarna i företag upp. Motionären vänder sig mot de ersättningar som betalas ut till ledning och styrelser i storföretag. Detta bör enligt motionären kunna regleras i lag. Motionären sätter ingen tilltro till att det skulle vara svårt att rekrytera företagsledare till svenska företag med en lägre ersättningsnivå. En betydande del av dessa ersättningar bör kunna gå till statskassan. Motionären yrkar att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen och riksdagsgruppen att driva fram en lagstiftning som förhindrar styrelseledamöter och företagsledare att ekonomiskt dränera företagen.

En annan strukturfråga är formen för de offentligägda bolagen. I **motion E14** argumenteras för en ny associationsform som bör användas för ägande av verksamheter som kan betraktas som naturliga monopol. Här exemplifieras med kollektivtrafik. Motionären anser att det behövs en associationsform som förenar den privaträttsliga aktiebolagslagens affärsmässiga effektivitet med det demokratiska insyns- och kontrollbehov. Motionären exemplifierar med Svenska kyrkans behov efter skiljandet från staten samt den pågående diskussionen inom EU. Dessa företag ska ha samma insynskrav på sig som myndigheterna, hemligstämplande av affärshandlingar ska kunna prövas av förvaltningsdomstol. Motionären yrkar att partistyrelsen får i uppdrag att formulera ett förslag om ny associationsform.

Partistyrelsens yttrande

Flera motioner tar upp den nya situation som folkpartiet befinner sig i efter valet och inträdet i regeringen. I **motion E1 yrkande 3** tas t.ex. frågan om ett neutralt skattesystem upp och där arbete premieras. Partistyrelsen är fullt medveten om den nya situationen. Läget präglas av två viktiga faktorer. För det första har folkpartiet nu möjlighet att få genomslag för sin politik, något som var mera avlägset i oppositionsställning. För det andra ingår folkpartiet i en koalitionsregering vilket medför att partiet kontinuerligt måste göra kompromisser om den praktiska politiken. Det är viktigt att i denna situation hålla en liberal kurs.

Folkpartiet har medverkat till regeringens förslag om arbetsavdrag, ett förslag som verkligen gör det mera lönsamt att arbeta, en gammal liberal slogan. Folkpartiet står fullkomligt bakom denna inriktning. Folkpartiet är inställt på att denna inriktning bibehålls samtidigt som det är viktigt

att strävan att göra det mer lönsamt att arbeta gäller hela inkomstskalan. Det handlar inte bara om att öka arbetsutbudet bland dem som inte arbetar heltid, det handlar också om att skatternas inriktning ska gynna studier, ökade ansträngningar och ett ökat ansvarstagande i arbetet. Det är därför ingen slump att t.ex. angelägenheten av "värnskattens", det högsta skalsteget i inkomstkatten, avskaffande framhålls i regeringens dokument.

Ett annat område där det behövs ytterligare insatser för att åstadkomma en ordentlig förbättring i benägenheten att anställa är beskattningen av företag och företagare. Här behövs ytterligare åtgärder om vi ska få se resultat.

Partistyrelsen är väl medveten om inriktningen i den stora skattereformen i början av 90-talet mot likabehandling av olika inkomster. Denna strävan finns kvar, men måste också allt mera ta hänsyn till det ökade inflytandet från den internationella utvecklingen. Internationaliseringen påverkar särskilt kapitalinkomsterna och därmed möjligheten att skattebelägga dessa.

Med hänsyn till dessa förutsättningar bör yrkande 3 i motion E1 anses besvarat.

Flera **motioner, E2, E3 och E4**, tar upp frågan om de medel som frigörs vid försäljning av statliga bolag. Folkpartiets linje är att de intäkter som detta ger i första hand ska användas till att amortera på statsskulden. Vi står bakom den överenskommelse som träffats inom Alliansen om försäljningar av statliga företag för 50 miljarder kronor årligen, som används till amortering av statsskulden. Detta ger en lägre offentlig utgift genom att statsskuldräntorna blir lägre. Detta har kritiserats. Inte minst har socialdemokratiska kritiker menat att bortfallet av utdelningar från dessa företag är större än den sänkning av utgiftsräntorna som en amortering ger. Denna kritik bortser från två förhållanden. För det första är utdelningarnas storlek för närvarande starkt beroende av den rådande konjunkturen och består till en del av engångsinleveranser. Det som är relevant är hur det ser ut sett över en längre tid. På lite längre sikt har det i stort sett rätt balans mellan utdelningar och ränteläge. Vårt beslut att sälja statliga företag är vidare värderingsmässigt grundat. Vi anser att staten inte ska både vara den som sätter reglerna för olika marknader och samtidigt konkurrerar på dessa marknader med egna företag. Det är viktigt att rågången mellan den som sätter regelverket och den som ska följa det hålls uppe.

Från olika håll framförs förslag om att intäkter från företagsförsäljningar eller utdelningar från dessa bolag ska användas till utgifter vid sidan av den ordinarie statsbudgetprövningen. Ett exempel är att den socialdemokratiska regeringen finansierade ett underskott i SJ genom att utnyttja överskott i andra statliga bolag vid sidan av riksdagens budgetbehandling.

Det kan självfallet ha ett pedagogiskt värde att en försäljningsintäkt på ett område används till kostnader på ett näraliggande,

exempelvis att en del av intäkten från en försäljning av Vin&Sprit används till informationsinsatser på alkoholområdet. Det förtjänar dock påpekas att en försäljning inte ger några ”nya” pengar. Enligt statens budgetregler får engångsinkomster inte användas till löpande utgifter. Det är bara en summa motsvarande den minskade ränteutgiften som kan användas till utgifter. Om medlen från företagsförsäljningar istället används till något annat ändamål kommer inte räntekostnaderna att bli lägre som de blir vid amortering.

Ett specialargument finns i de fall det anses vara ett särskilt värde att andra beslutsfattare än riksdag och regering får disponera allmänna medel. Folkpartiet har använt det argumentet i två fall. Det ena har gällt att hävda public service-bolagens självständighet i ett läge där licensintäkterna viker. Det andra har gällt forskningsfinansiering, där en uppbyggnad av nya forskningsfonder skulle stärka forskningens frihet. I folkpartiets valmanifest 2006 föreslogs att försäljningar utöver dem som Alliansen enats om skulle kunna användas till en uppbyggnad av fristående forskningsfonder. Partistyrelsen vidhåller den uppfattningen. **Motionerna E2 och E3 bör därmed anses besvarade.**

En annan tanke som framförs är att ägandet i ett eller flera av de statliga bolagen ska övergå i enskilda människors ägo, en folkkapitalism, se **motion E4**. Detta har den fördelen att det skulle ge det enskilda hushållet en större ekonomisk marginal än idag. Ett närmare studium av denna tanke visar dock på stora problem. Det gäller särskilt frågan om definition av mottagarkretsen. Hur ska den definieras? En tanke har varit att det skulle gälla svenska medborgare. Det reser omedelbart frågan varför man ska utesluta invandrare som kanske arbetat, bott och betalat skatt här i årtal men bibehållit sitt gamla medborgarskap. Varför ska de uteslutas? De praktiska problemen omkring definition och utdelande av andelar/aktier är stora. Utdelningstanken prövades faktiskt redan på 1980-talet i samband med förberedelsearbetet för avskaffandet av de gamla löntagarfonderna. Problemen omkring definitioner och den praktiska hanteringen var sådana att tanken övergavs. Dessutom behöver alla bolag en eller många ägare med större ägarandelar som kan ta långsiktigt ansvar för bolaget. De poster som därmed skulle kunna delas ut blir med nödvändighet mycket små per mottagare, oavsett hur dessa definieras. Det argumenteras att bolagen redan ägs av medborgarna, men då ska man komma ihåg att med samma synsätt är medborgarna också ”ägare” av statsskulden. Att använda statens egendom till att minska statens skuld är således neutralt förmögenhetsmässigt för staten såväl som medborgarna. Vi finner alltför stora hinder och nackdelar för att utdelning skulle vara en bra lösning. **Motion E4 bör därmed avslås.**

Det finns i motionerna också resonemang om vilka kriterier som ska ställas upp för försäljning. Vi vill erinra om att folkpartiet uttalat sig för en försäljning av den helt övervägande delen av bolagsbeståndet. Uttryckligt undantag har endast gjorts för Systembolaget AB.

Det innebär inte att många företag kan säljas omedelbart. I många fall krävs omstrukturering och kanske uppdelning av företag. Detta är en process där många hänsyn måste tas, hänsyn till eventuell påverkan på börskursen, på konkurrenssituationen, på konsumentnyttan etc. Regeringen har fått tillstånd av riksdagen att sälja Telia Sonera AB, Nordea AB, OMX AB, Vasakronan AB, Vin & Sprit AB samt SBAB. Detta begränsade antal uppvisar i sig en rad av hänsynstaganden som måste göras vid försäljningen. Vi vill vidare påpeka att det inte finns anledning göra den typ av begränsning som framgår av **motion E5**. I dagsläget finns visst statligt ägande av såväl gruvor, vattenkraftverk som t ex skog. Men detta är inte huvudregeln. Våra naturtillgångar finns i landet och regering och riksdag har full frihet att sätta de regler som är lämpliga för dessa företag oberoende av om de är i statlig, privat svensk eller utländsk ägo. **Motion E5 föreslås avslås.**

Det råder inget tvivel om att folkpartiet lägger stor vikt vid en fungerande konkurrens. Hänsynstagande till effekten på konkurrensen måste t.ex. göras vid försäljning av statliga företag. Folkpartiet har i motioner argumenterat för ökade resurser till konkurrensarbetet i förhållande till vad den tidigare socialdemokratiska regeringen velat göra. Det är därför glädjande att Konkurrensverket förstärkts genom den nya regeringens budget. Folkpartiet har också i många sammanhang tydligt drivit frågan om att avskaffa offentliga monopol inom ”mjuka” sektorer, som vård och omsorg. **Med hänvisning till detta bör motion E6 och motion E7 anses besvarade.**

Motion E8 föreslår en ersättning för uppgiftslämnande från småföretag samt diskuterar bland annat kommunala bolag, särskilt sådana med monopolställning. Partistyrelsen har en annan uppfattning än motionärens förslag om ersättning – nämligen att uppgiftslämnandet och annat regelkrångel ska minskas, så att småföretagare får mer tid att ägna sig åt sitt företagande, och har under många år motarbetat kommunala bolag som princip. Partistyrelsen tror att det i det långa loppet är bättre att bekämpa orsaken till problemen, än ge ersättning för att företagare ska stå ut med dem. **Motion E8 bör därför avslås.**

Även **motion E9** pekar brister i konkurrensen inte minst på byggsidan, och föreslår i sitt första yrkande att folkpartiet ska verka för en EU-gemensam byggstandard och i sitt andra yrkande att en utredning om byggkostnaderna genomförs med europeisk bäring. Folkpartiet verkar för att konkurrensfrågorna ska få en framskjuten position i den ekonomiska politiken och den OECD-rapport som omnämns kan att tillsammans med andra utredningar ligga till grund för kommande förslag om såväl skärpning av konkurrenslag som vassare redskap för konkurrensmyndigheten. Det är dock inte lämpligt att införa gemensamma EU-regler som motionären hävdar. Olika EU-länder har olika behov och skillnaderna i teknik m.m. är betydande. **Motion E9, yrkande 1 bör avslås och yrkande 2 bör anses besvarat.**

Strukturfrågor i näringslivet tas upp i **motionerna E10 och E11**. Motion E10 argumenterar för en avreglering av

elmarknaden, dock utan att närmare ange riktning. Alla marknader är reglerade i så måtto att det finns regler som styr. Elmarknaden kännetecknas efter "avregleringen" fortfarande av avsaknad av en väl fungerande konkurrens. För att nå detta krävs fortsatta omregleringar av elmarknaden och ägarstrukturen. Det gäller åtgärder som minskar den fördel nätägarna har av sin monopolsituation och skiljer produktion, nät- och distribution åt. Folkpartiet verkar, inom ramen för Alliansregeringens överenskommelser, för att fortsatta framsteg ska göras.

Motion E11 argumenterar för betydelsen av en nyare näringsgren som turismen medan E10 framhöll den fortsatta betydelsen av den traditionella basindustrin. Båda har rätt. Både basindustrin och nya näringar är viktiga för Sveriges utveckling. Däremot är det viktigt att regering och riksdag eller politiska partier inte försöker sig på att välja ut framtidsbranscher. Det politiska systemet bör istället se till att de allmänna reglerna för företagande är så gynnsamma att tillväxten blir god. Det är inte heller fel att regering och riksdag låter göra utredningar om enskilda branscher som klargör om det finns speciella hinder som kan avlägsnas eller fördelar som kan vinnas. Partistyrelsen vill dock inte låsa upp sitt kommande arbete med näringspolitik och företagarefrågor genom separata programuppdrag. **Motion E10s yrkande om avreglering av elmarknaden och motion E11 bör därmed anses besvarade.**

I **motion E12** tas frågan om löneskatten på personer födda 1937 eller tidigare upp. Alliansregeringen vill stimulera äldre att arbeta längre. Därför har från den 1 januari i år införts ett arbetsavdrag för personer 65 år eller äldre som är större än för övriga. Redan här ges således en extra stimulans till äldre att fortsätta sin yrkesverksamhet. Därutöver har för dem som omfattas av det nya pensionssystemet också genomförts en lättnad av lönebikostnaderna. För personer över 65 år födda efter 1937 betalades dels ålderspensionsavgift med 10,21 procent, dels särskild löneskatt med 16,16 procent. Från den 1 januari 2007 avskaffades den särskilda löneskatten för personer äldre än 65 år men födda före 1937. Ålderspensionsavgiften betalas därför att dessa personer omfattas av det nya pensionssystemet. Den avgiften bör således kvarstå eftersom de kan kvalificera sig till pension inom ramen för det nya systemet medan den särskilda löneskatten avskaffats. Riksdagen har därutöver på förslag i vårpropositionen beslutat att avskaffa den särskilda löneskatten även för personer födda 1937 eller tidigare. **Motion E12, yrkande 1 bör anses besvarat.**

I motionen uttalas också en vilja att den särskilda inkomstskatten ska avskaffas, i varje fall för pensionärer. Denna skatt gäller för alla som har inkomster från Sverige men som inte är obegränsat skattskyldiga i Sverige. Skatten som är en schablon utgår med 25 procent. En utlandsboende som normalt skattar i boendelandet får i allmänhet dra av för den till Sverige erlagda särskilda inkomstskatten. Det förekommer i normalfallet således inte en dubbelbeskattning. **Yrkande 2 bör därför avslås.**

Motion E12 förordar också att löntagarna själva ska betala in inkomstskatt. Tanken är god men inte lätt att genomföra. Det skulle kräva en omläggning av nuvarande rutiner som lätt skulle kunna leda till ökad byråkratisering. Däremot är det möjligt att på frivillig väg nå en betydande ökning av informationen. Folkpartiet som arbetsgivare redovisar inbetald arbetsgivaravgift förde anställda. En sådan successivt ökande informationsverksamhet torde på sikt ha effekt. **Motion E12, yrkande 3 bör avslås.**

Motionären vill utan vidare slopa möjligheterna till expropriation. Den som utsätts för expropriation kan många gånger uppleva detta som obehagligt. Men det är nödvändigt för samhällsutbyggnaden att ha de möjligheter som expropriationen ger. Självfallet måste denna ske inom de ramar som satts upp. Reglerna vid expropriation syftar till att ge den drabbade skälig ersättning. **Motion E12, yrkande 4 bör avslås.**

I **motion E13** tas frågan om ersättning till styrelse och företagsledning upp. Det kan vara lätt att känna upprördhet över den girighet som ibland kommer i dagen, men storleken av dessa ersättningar är inte en fråga för politikerna. Det är en fråga för företagets ägare, aktieinnehavarna. Det är de som har att avgöra vilken ersättningsnivå som är nödvändig för att rekrytera lämplig ledning till företaget. Det är ett misstag att tro att dessa ersättningar inkräktar på utrymmet för exempelvis angelägna välfärdsutgifter. Alternativanvändningen för medel som används för ledning och styrelse är att dessa skulle gått till annat inom bolaget eller delats ut till ägarna. Agerande som är i strid med lagstiftningen ska givetvis beivras och regelverken kring hur dessa beslut ska tas i de publika bolagen har skärpts. Såväl excesser som rena olagligheter har dessutom i hög grad visat sig bero på svag ägarstyrning. Samtidigt har den allmänna debatten och marknadens utveckling lett till att ägarna och styrelserna har blivit mera angelägna om att t.ex. bonussystem ska fylla vissa krav. Att styrelsens arvoden och eventuella bonussystem numera fastställs av bolagsstämman markerar ägarnas ansvar. Regeringen har som ägare ansvar för reglerna inom de statliga företagen. **Motionen bör avslås.**

Motion E14 argumenterar för en ny offentlig associationsform. Motionären menar att det behövs en associationsform som står mellan aktiebolaget och den offentliga myndigheten. Det gäller enligt motionären affärsverksamheter som kan betraktas som offentliga monopol. Kollektivtrafiken anföras som exempel. En ny bolagsform skulle förena aktiebolagets smidighet när det gäller affärsrätt i drifhänseende med de offentliga kraven på insyn. Dessa nya bolag skulle vara lika öppna för allmänheten som myndigheterna. Företagen skulle ha samma offentlighetskrav på sig som myndigheterna, hemligstämplande av affärshemligheter skulle kunna prövas i förvaltningsdomstol. Det är svårt att se vad denna nya företagsform skulle kunna tillföra. Det som är aktiebolagets fördelar, att snabbt och utan insyn kunna fatta beslut skulle allvarligt hämmas av kraven på öppenhet. Möjligheterna att t.ex. ompröva beslut genom överklaganden i förvaltningsdomstol medför att beslutsprocessen förefaller mycket lik den i en förvaltning. Folkpartiet föredrar i princip

att verksamhet utförs via förvaltningarna, det som skiljer offentlig från privat verksamhet är bl.a. de berättigade kraven på insyn. **Motionen bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion E1, yrkande 3, anses besvarad
2. att motion E1, yrkande 4 bifalls
3. att motion E2 anses besvarad
4. att motion E3 anses besvarad
5. att motion E4 avslås
6. att motion E5 avslås
7. att motion E6 anses besvarad
8. att motion E7 anses besvarad
9. att motion E8 avslås
10. att motion E9 anses besvarad
11. att motion E10, yrkande 1 avslås
12. att motion E11 anses besvarad
13. att motion E12, yrkande 1, anses besvarad
14. att motion E12, yrkande 2 avslås
15. att motion E12, yrkande 4 avslås
16. att motion E13 avslås
17. att motion E14 avslås

Särskilt yttrande 10

Paula Röttorp:

I andra stycket om motion E12 bör följande läggas till:
”Samtidigt används ibland expropriation och andra tvångsvisa begränsningar av äganderätten idag även för att gynna rent privata företag och syften som ligger långt från de klassiska skälen för expropriation. Ett skräckexempel är privata golfbanor.

Expropriation och andra tvångsmedel bör därför användas mer restriktivt än idag.”

Fler i arbete

Motioner E15 – E19

E15 Förtidspensionärs rätt att arbeta

Folkpartiet liberalerna i Halland

Vi tror att det finns många som idag är förtidspensionärer (uppbär sjukersättning eller garantiersättning), som skulle vilja eller försöka jobba men som inte vågar på grund av rädsla för att bli av med den magra inkomst de har. Genom det här förslaget kan folkpartiet verka för att förse förtidspensionärer med ett verktyg för att, utifrån sina egna förutsättningar, återvända till yrkeslivet.

Det är vår övertygelse att en del av dem som idag är förtidspensionärer har sjukdomar vilka gör att de mår olika dåligt vid olika tillfällen. Vi tror att många kan ha relativt långa perioder där de skulle kunna arbeta. Genom att ge dem en möjlighet att bygga upp sitt självförtroende och skapa kontakter in i yrkeslivet skulle dessa personer möjligen återigen, helt eller delvis, kunna återgå till yrkeslivet. Oavsett

vilket är det en vinst för samhället om det skulle visa sig att någon klarar av att jobba exempelvis 60 % istället för att vara förtidspensionär på heltid. Vi anser vinsten så stor att samhället kan kosta på sig att komplettera denna individens inkomst med en del av sjukpensionen upp till en rimlig andel av heltidslön.

Idag omfattas förtidspensionärer av komplicerade regler för vad de får och inte får göra för att inte mista sin rätt till pension. Dessa regler motverkar individernas möjlighet att återgå till arbete.

Yrkande:

1. att folkpartiet verkar för att förtidspensionärer med nedsatt arbetsförmåga bereds möjlighet att arbeta, i sin egen takt.

E16 Ge fler möjlighet till rehabilitering

Stefan Käll, Stockholm

Under de senaste åren har det ägt rum något som närmast kan liknas vid en klappjakt på personer som uppbär sjukpenning.

De som kunde återgå till arbete skulle utan större omsvep tvingas tillbaka till yrkeslivet och de som inte ansågs rehabiliteringsbara beviljades aktivitets- eller sjukersättning.

Jakten på de höga sjuktalen måste intensifieras, har vi hört många gånger de senaste åren. Ganska snart visade det sig att nästan exakt samma antal personer som framtogs sjukpenning beviljades aktivitets- eller sjukersättning. Även om det inte var fråga om samma personer så vet vi idag att ett stort antal personer som med rätt stöd och rätt till rehabilitering skulle kunnat återgå till arbetslivet, om än inte i lika snabb takt som man kanske hade önskat.

2003 infördes nya regler för ökad samordning av rehabiliteringsinsatser mellan försäkringskassan, landstingen, kommunerna och arbetsmarknadsmyndigheterna. Det bildades samordningsförbund inom i stort sett alla regioner. Staten tillsåg att extra medel kom försäkringskassan till del för att säkerställa myndighetens del av samverkan.

I nu gällande bestämmelser står angivet att 5 % av sjukpenningensanslaget får användas för försäkringskassans del av samordningen.

Alla de som många gånger tvingades acceptera försäkringskassans erbjudande om aktivitets- eller sjukersättning erbjöds aldrig någon reell rehabilitering eller arbetsprövning. De ansågs inte längre ha någon chans att ta ett steg på arbetsmarknaden vanligt förekommande yrke!

Nu ställs därmed de allra flesta som beviljats aktivitets- eller sjukersättning utanför den samordnade rehabiliteringen. Samordningsförbunden har inneburit en så stark koncentration på gruppen sjukskrivna att alla andra ställs utanför möjligheterna till rehabilitering.

Detta är ett stort svek mot stora grupper som anser sig ha mycket kvar att ge och som många gånger inget hellre skulle vilja än att försöka ta sig in på arbetsmarknaden igen. Men risktagandet är mycket högt. Med nu gällande bestämmelser är en person med hel aktivitets- eller sjukersättning automatiskt placerad utan SGI (d v s 0 kr i sjukpenninggrundande inkomst) – oavsett hur länge man arbetat eller hur många pensionspoäng man tjänat in under det tidigare yrkeslivet. Dessa personer har varit med och finansierat sin sjukförsäkring inkl. rehabilitering utan att någonsin kunna få någon nytta av den (bortsett från den ofta påtvingade sjukersättningen förstås).

De personer som drabbats av framför allt de senaste årens klappjakt och som enligt försäkringskassan inte hade någon chans att återgå till yrkeslivet är ofta personer med mycket svåra sjukdomstillstånd som kräver intensiv behandling – ofta på längre sikt än ett år. Här kan nämnas personer med sjukdomstillstånd som cancer- och tumörsjukdomar, slaganfall och stroke, neurologiska sjukdomstillstånd och även personer med psykiatrisk och psykosocialt betingade sjukdomar.

Några tillfrisknar, andra får vänja sig vid tanken på kanske läkemedelsbehandling livet ut, men relativt få kommer att bli så sjuka att de blir utslagna från alla framtida möjligheter till någon form av sysselsättning. Men i avsaknad av samordnade rehabiliteringsinsatser och med endast försäkringskassan som uttolkare av vad en accepterad grad av återhämtning är och vad en godtagbar prestation består i, kommer de flesta aldrig tillbaka. De har lurats in i en tvångströja som de inte kan ta sig ur.

Många av de som drabbats av denna ”tvångspensionering” går idag miste om såväl medicinsk och social som yrkesinriktad rehabilitering.

Yrkande:

Jag yrkar därför att folkpartiets landsmöte 2007 bestämmer

- 1. att** folkpartiet inom riksdag och regering aktivt verkar för att den legala grunden för samordningsförbunden förändras så att rehabiliteringsinsatser i lika hög grad erbjuds personer med aktivitets- eller sjukersättning som de som idag uppbär sjukpenning och att försäkringskassan skall erhålla möjlighet att finansiera sin andel av samordningen även ur anslaget för aktivitets- och sjukersättning.
- 2. att** en person med aktivitets- eller sjukersättning därmed skall kunna erhålla en rehabiliteringsplan och genomgå medicinsk, social eller yrkesinriktad rehabilitering för att därmed ges ökade färdigheter och att på sikt kunna avgöra om det finns förutsättningar för en återgång till någon form av sysselsättning.

E17 Åtgärder för att hjälpa samhällsgrupper långt från arbetsmarknaden att få arbete

Folkpartiet liberalerna i, Malmö, LIF i Skåne

Många invandrare, inte minst utomeuropeiskt födda invandrare, står idag långt ifrån den svenska arbetsmarknaden

och är istället fångade i ett ofrivilligt bidragsberoende. Samtidigt har många ungdomar trots ett gynnsamt ekonomiskt läge svårt att slå sig in på arbetsmarknaden. Detta är inte endast förödande för alla de individer som inte får möjlighet att förverkliga sig själva utan det är även ett enormt resurslöseri för samhället.

Vi önskar därför att man från folkpartiets och regeringens håll, i linje med insatserna om nystartsjobb, utvecklar arbetet med att uppmuntra och underlätta för arbetsgivare som anställer personer ur de samhällsgrupper som står längst från arbetsmarknaden. Kommuner och privata arbetsgivare bör även på olika sätt uppmuntras att erbjuda ungdomar praktikplatser eftersom detta i hög grad senare underlättar deras inträde på arbetsmarknaden.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna skall arbeta för att regeringen fortsätter och intensifierar arbetet med att uppmuntra och underlätta för arbetsgivare som anställer personer från de grupper som står längst från den svenska arbetsmarknaden, såsom invandrare och ungdomar.
- 2. att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna skall arbeta för att på olika sätt uppmuntra kommuner och privata arbetsgivare att erbjuda ungdomar praktikplatser.

E18 Procentbidrag för ”nya” arbetsresor/boendekostnader

Ragnhild Källberg, Västerås, Roger Haddad, Västerås, Anne-Lie Lindström, Västerås

Stora insatser görs och har gjorts av den nya borgerliga alliansregeringen i syfte att underlätta för företagare att nyanställa. Det har skapat många nya jobb. Ett problem som kvarstår är att jobben oftast inte skapas inom normalt pendlingsavstånd från den mest lämpade arbetslöse. När allt annat verkar bra kan kostnaden för arbetspendling – kanske veckopendling med dubbel boendekostnad – stjälpa hela nyanställningen.

Det är i och för sig en riktig tanke att en arbetslös även måste söka och ta jobb långt ifrån sin hemort. Men det kan inte vara rätt att den reella utkomsten av det nya jobbet blir lägre än den ersättning han/hon får som arbetslös.

Nuvarande skattesystem och reglerna kring detta är oftast utformade så att de först i efterhand ger kompensation för höga rese- och boendekostnader. Det ger inte den omedelbara hjälp som en arbetssökande, som lång tid levtt med små marginaler behöver.

En lösning värd att utvärdera och undersöka närmare är ett system där hjälp/bidrag utgår för skäligen rese- och uppehållskostnader över en viss procent av lönen. Ett sådant system har fördelen att det ger hjälp där den bäst behövs. En sådan kostnad om exempelvis 4 000 kr i månaden och en maxgräns om 20 procent skulle göra en lägre avlönad

berättigad till hjälp, medan en högvärlönad själv förväntas klara utgiften.

Bidraget bör vara tidsbegränsat till tre år med en tredjedels avtrappning per år.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att utreda huruvida ett ersättningssystem för extrakostnader i samband med att arbetslösa tar anställning på annan ort – enligt tankarna ovan – är möjligt att införa.

E19 Premiera arbete

Johan Strandberg, Södertälje

Rättvist vore att 67-åringar blev lika svåra att tvinga till avgång som till exempel 40-åringar.

För att minska utanförskapet borde mottagare av arbetslöshetsunderstöd, vilka till exempel två månader i följd gör inhopp i förvärvslivet, ges ett jobbtillägg. Den som till exempel två månader i följd fått både lön och försörjningsstöd kunde ges från det allmänna ett tillägg motsvarande senaste månadens halva lön men inte mer än till exempel 400 kronor. Försörjning på både lön och a-kassa de två senaste månaderna borde innebära ett tillägg som motsvarar senaste månadens halva lön men högst till exempel tio procent av ersättningen som ges då inget arbete utförs.

Ingen borde svälta. Därför vore ett steg i rätt riktning att de som avböjde jobb eller sysselsättningsåtgärd, istället för att gå miste om hela försörjningsstödet, gavs reducerat bidrag.

Arbetslöshetsförsäkringen kunde bättre premiera inhopp i förvärvslivet. Deltidssjukskrivna borde inte få sänkt ersättning för att ha gått upp i arbetstid och deltidsarbete ge mer än föräldraledighet. För att stimulera till regelbundna påhugg borde även månader då mindre än 80 timmars arbete utförts ge a-kassa.

För att befrämja förvärvsarbete vore en fördel att de som uppbär sjukersättning på heltid prickades av vid ett av Försäkringskassans kontor till exempel en gång per månad.

Förtidspensionärer borde vinna mer på låglönearbete. Därför kunde en person med vilande sjukersättning ges varje månad ett jobbtillägg som motsvarar till exempel tio procent av lönen men inte mer än till exempel 800 kronor. Lågvärlönade borde dessutom få utfyllnad upp till sjukersättningsnivån.

Förvärvsarbete som har sjukpenning eller sjukersättning på hel- eller deltid och redovisar för Försäkringskassan sin inkomst och antalet arbetade timmar borde inte därmed begå ett brott.

Yrkande

1. **att** landsmötet uttalar att 67-åringar inte från en arbetsplats tvingas till avgång lättare än 20- eller 60-åringar.
2. **att** landsmötet uttalar att försörjningsstödstagare får en av allmänna medel större bonus av inhopp i förvärvslivet än av deltagande i svenska för invandrare eller i en jobb- och utvecklingsgaranti.
3. **att** landsmötet uttalar att de som avböjer jobb eller arbetsmarknadsåtgärd istället för att gå miste om hela försörjningsstödet ges reducerat bidrag.
4. **att** landsmötet uttalar att de som uppbär både lön och arbetslöshetsunderstöd ges ett jobbtillägg.
5. **att** landsmötet uttalar att inhopp i förvärvslivet ger högre a-kassa än föräldraledighet.
6. **att** landsmötet uttalar att även månader då mindre än 80 timmars arbete utförts ger a-kassa.
7. **att** landsmötet uttalar att deltidssjukskrivna inte får sänkt a-kassa av att ha arbetat 80 timmar per månad.
8. **att** landsmötet uttalar att sjukersatta på heltid månatligen bör besöka ett av Försäkringskassans kontor för att undvika reducerad ersättning.
9. **att** landsmötet uttalar att förvärvsarbete som har sjukpenning eller sjukersättning på hel- eller deltid och redovisar för Försäkringskassan sin inkomst och antalet arbetade timmar inte därmed begår ett brott.
10. **att** landsmötet uttalar att förvärvsarbete med vilande sjukersättning ges ett jobbtillägg.

PS-uttrande Fler i arbete, motion E15-E19

Motionerna

Flera motioner behandlar frågan om möjligheter för personer som uppbär sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning (förtidspension) att arbeta. I **motion E15** hävdas att många förtidspensionärer har perioder när de skulle kunna arbeta. Motionären yrkar att det ska vara möjligt att kombinera förtidspension med lön av arbete.

Motionären bakom **motion E16** anser att det under de senaste åren ägt rum något som kan liknas vid en klappjakt på personer som uppbär sjukpenning. Många tvingades tillbaka till arbetet och de som inte ansågs rehabiliteringsbara fick sjuk- och aktivitetsersättning (förtidspension). Motionären anser att de förtidspensionerade i alltför hög utsträckning ställs utanför försök till rehabilitering. Den mellan försäkringskassa och arbetsmarknaden samordnade rehabiliteringen har inriktats på sjukskrivna, alla andra har ställts utanför. Motionären yrkar i första att-satsen att förtidspensionärer i lika hög grad ska få del av rehabiliteringsinsatser som sjukskrivna och att den finansiella samordningen även ska omfatta möjligheterna att använda anslaget för sjuk- och aktivitetsersättning. I den andra att-satsen yrkas att även förtidspensionärer ska kunna få en rehabiliteringsplan.

Motion E17 behandlar främst frågan om dem som står utanför arbetsmarknaden. I motionen yrkas att folket

ska fortsätta att arbeta för att uppmuntra och underlätta för arbetsgivare att anställa personer utanför arbetsmarknaden som invandrare och ungdomar. I andra att-satsen yrkas att folkpartiet ska uppmuntra arbetsgivare att ge ungdomar praktikplatser.

I **motion E18** påpekas att kostnaderna för att söka arbete på en annan ort kan vara betydande. Med nuvarande regler utgår ersättning först i efterhand. Motionärerna vill att ett system med hjälp eller bidrag till rese- och uppehållskostnader införs om t.ex. 4 000 kronor i månaden, uppgående till maximalt 20 procent av lönen. Bidraget bör utgå i tre år med en tredjedels avtrappning per år. Motionärerna yrkar att folkpartiet tillsätter en arbetsgrupp med uppgift att utreda ett sådant system.

Motionären i **motion E19** har en rad förslag som syftar till att premiera arbete. Motionären yrkar att det inte ska vara möjligt att avskeda 67-åringar som vill fortsätta arbeta. Motionären yrkar vidare att den som är arbetslös men gör ett inbrott på arbetsmarknaden borde få ett visst jobbtillägg. Motionären vill också ha gynnsammare villkor för den som har försörjningsstöd men arbetar tillfälligt. Vidare yrkas att den som avböjer jobb eller arbetsmarknadsåtgärd inte ska mista hela försörjningsstödet utan bara en del. Landsmötet bör uttala att inbrott i arbetslivet bör berättiga till högre arbetslöshetsersättning än föräldraledighet. Vidare bör även månader med färre än 80 timmar i arbete berättiga till a-kassa. Den som har sjukersättning på heltid bör månatligen besöka försäkringskassan för att undvika reducerad ersättning. Den som har sjukpenning och sjukersättning på hel- eller deltid bör undgå brottsanklagelse om vederbörande till försäkringskassan redovisar antal arbetade timmar och inkomst. Även förvärvsarbetande med vilande sjukersättning bör få arbetsavdrag.

Partistyrelsens yttrande

Flera motionärer behandlar frågan om möjligheterna att kombinera sjukpenning eller förtidspension och arbete. Det finns redan idag avsevärda möjligheter att kombinera arbete och ersättning för att ge människor möjlighet att successivt återgå till arbete.

Den som har sjuk- och aktivitetsersättning (förtidspension) kan pröva på att arbeta utan att förlora rätten till ersättning. Det är möjligt att under en provotid på 3 månader kombinera arbetsinkomst och ersättning. Därefter kan man fortsätta att arbeta utan att förlora sin ersättning. Den blir istället vilande. Man kan ha ersättningen vilande i två år. Rätten till ersättning påverkas inte av detta. Man kan ha hela eller delar av ersättningen vilande. På så sätt är det möjligt att under dessa två år kombinera arbete och ersättning. En del av det som motion E15 synes syfta till är således redan möjligt. Efter en sådan tid bör det vara möjligt att avgöra om pensionären kan återgå till arbete eller ej. I frågan om det är möjligt att ha en sådan ordning för längre tid och som således sträcker sig bortom ovan nämnda 2 år och 3 månader bör detta prövas av Försäkringskassan. Eftersom så många sjukskrivna under den socialdemokratiska regeringsperioden förts över till

förtidspension är det angeläget att olika möjligheter prövas att få människor tillbaka i arbete. Återflödet från förtidspension till arbete har varit mycket liten. Partistyrelsen är positiv till tanken att fortlöpande pröva möjligheterna att för längre perioder kombinera arbete och förtidspension utvidgas. En tillgänglig modell för att även utvidga möjligheten att arbeta men med lägre produktivitetskrav, lägre arbetstakt etc är att utvidga möjligheterna till anställning med lönebidrag. Möjligheterna för detta måste dock utredas.

Motion E15 bör därmed anses besvarad.

Den stora ökningen av antalet förtidspensioneringar gör det angeläget att få så många som möjligt att återvända till arbetslivet. Tanken i motion E16 att tillämpa den av folkpartiet länge förordade Finsammodellen, att använda sjukpenningmedel för sjukvård eller liknande för att förkorta sjukskrivningar, även för förtidspensioner är positiv. Den skulle innebära att del av anslaget för förtidspension skulle få användas för rehabiliteringsåtgärder. Mot bakgrund av det stora antalet förtidspensionärer bör så många åtgärder som möjligt prövas. Partistyrelsen anser att en mer omfattande finansiell samordning bör införas. **Motion E16, yrkande 1 och 2, bör därmed anses besvarade.**

Folkpartiets arbete med arbetsmarknadsfrågor är i hög grad inriktat på att underlätta integrationen för utanförstående vilket också visat sig i konkreta förslag i den senaste valrörelsen. Den nya regeringen har beslutat om en lång rad åtgärder som ska underlätta integrationen. Det framtida flyktingmottagandet utreds nu med inriktning mot att skapa effektivare insatser och incitament för snabbare inträde på arbetsmarknaden för nyanlända flyktingar. Vidare har regeringen lagt förslag om ett integrationspaket med åtgärder som underlättar för nyanlända invandrare att få jobb. Ett ungdomspaket har föreslagits med lägre arbetsgivaravgifter för unga och en jobbgaranti för ungdomar som varit arbetslösa längre än tre månader. En lärlingsutbildning kommer att införas. Folkpartiet har således inriktningen att underlätta för ungdomar och invandrare att komma in på arbetsmarknaden. Ytterligare insatser kommer att behövas och Folkpartiet kommer att fortsätta driva på för detta. **Motion E17, yrkande 1 och 2, bör därmed anses besvarade.**

Motion E18 anser att en schabloniserad ersättning för resekostnader vid arbete på annan ort bör utgå från arbetets början. Det finns idag möjlighet att få viss sådan ersättning i efterhand. Vissa möjligheter finns också till avdrag vid dubbel bosättning. Dessa möjligheter torde vara tillräckliga för att lätta de kostnader som kan uppstå vid flyttning på grund av nytt arbete. **Motion E18 föreslås avslås.**

I **motion E19** anförs att det borde vara lika svårt att avskeda 67-åringar som t.ex. 40-åringar. Den nuvarande höjda åldersgränsen vid 67 år, som utgör en höjning från tidigare 65 år, är tillkommen bl.a. som en följd av den ökade livslängden och det större antalet friska och arbetsföra äldre människor. Avgångsskyldigheten har nyligen höjts från 65 år till 67 år. Det finns anledning värdera effekterna av denna förändring innan ytterligare ändringar sker. Andelen äldre

som arbetar har ökat. Vidare bör EU-direktivet om åldersdiskriminering implementering tas med i övervägandena. **Yrkande 1 bör därmed avslås.**

Motionären vill att den som mottar försörjningsstöd och gör ett inhopps på arbetsmarknaden ska kunna få en bonus av allmänna medel. Det i år införda arbetsavdraget har detta syfte, det stimulerar arbete framför andra sätt att få inkomst. **Yrkande 2 bör därför avslås.**

Den som har försörjningsstöd och nekar att ta ett angivet arbete eller en erbjuden arbetsmarknadspolitisk åtgärd mister försörjningsstödet. Den nya regeringen där folkpartiet ingår har velat göra arbete lönsammare jämfört med olika stöd genom det s.k. jobbavdraget. Skälet för detta är inriktningen på arbetslinjen, det är alltid bättre med ett arbete eller åtgärd som leder till arbete än med försörjningsstöd. Det finns inte någon allmän rätt i Sverige att bli försörjd av andra, om man inte själv gör vad man kan för att uppnå egen försörjning. Därför är det fullt rimligt att ställa krav på aktivt agerande för att komma in på arbetsmarknaden oavsett om man är berättigad till a-kassa eller erhåller försörjningsstöd.

Vidare vill partistyrelsen framhålla att för människor som blivit långvarigt socialbidragsberoende är huvudproblemet givetvis inte att människor nekar delta i anvisat arbete eller åtgärd, utan att dessa hamnat helt utanför sådana möjligheter. Allteftersom har många kommuner inrättat olika former av arbetsmarknadsenheter som erbjuder möjligheter även för socialbidragsmottagare, men detta är långt ifrån så utbyggt som skulle behövas. Alliansregeringen förbereder förslag om inrättande av jobb- och utvecklingsgaranti som även ska inkludera personer som får försörjningsstöd av kommunen. **Yrkande 3 bör avslås.**

Motionären vill att den som under året uppbär både lön och arbetslöshetsersättning ska få ett jobbtillägg. Det under året införda jobbavdraget har en inriktning på låg- och medelinkomsttagare och torde därmed fylla det behov som motionären avser. Den som har arbetsinkomster under del av året får jobbavdrag som är relaterat till arbetsinkomsten. **Yrkande 4 bör avslås.**

Motionären vill att inhopps i förvärvslivet ska ge högre a-kassa än föräldraledighet. Det är svårt att förstå vad motionären menar, nivån på föräldrapenningen liksom nivån på a-kassan bestäms av tidigare arbetsinkomster. **Yrkande 5 bör avslås.**

Den nya regeringen har infört mera strikta regler för beviljande av a-kassa. Tyngdpunkt läggs vid att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en övergångsförsäkring. Inriktningen ska vara att så snabbt som möjligt komma i arbete igen. Som en följd härav har tydligare regler för a-kassan införts. En sådan är att det krävs minst 80 timmars arbete en månad för att kvalificera för ersättning. Detta vill motionären återföra till tidigare regler. Erfarenheten visar dock att de gamla a-kassereglerna inte lade tillräcklig vikt vid a-kasseersättningen som en tillfällig ersättning vid brist på arbete. Ett tydligt arbetsvillkor

krävs. Kravet på arbete i minst 80 timmar en given månad är motiverat, men det kan finnas anledning att noga följa effekterna och vid behov se över reglerna exempelvis för sjukfrånvaro. **Yrkande 6 bör avslås.**

Motionären vill att deltidssjukskrivna som går upp i arbetstid inte borde få sänkt a-kassa. A-kassan är en övergångsersättning medan man söker arbete. Det är svårt att se vad motionären avser. Den som har deltidsarbete får ett stöd genom jobbavdraget. **Yrkande 7 bör avslås.**

Vidare yrkas att den som har sjukersättning på heltid månatligen ska uppsöka Försäkringskassan för att undvika sänkt ersättning. Syftet är oklart. Ett sådant besök är inte nödvändigt för att behålla ersättningen och skulle bara öka byråkratin. **Yrkande 8 bör avslås.**

Motionären yrkar att landsmötet uttalar att den som har sjukpenning eller sjukersättning på hel- eller deltid men som arbetar delvis och ordentligt redovisar detta till Försäkringskassan inte ska anses begå brott. Den som har arbetsinkomst och samtidigt uppbär ersättning på ett sätt som inte är förenligt med villkoren för ersättningen måste bära konsekvenserna av sina handlingar. **Yrkande 9 bör avslås.**

Motionären vill att den som förvärvsarbetar och samtidigt har ett beslut om vilande sjukersättning ska få ett jobbtillägg. Jobbavdraget syftar till att stimulera arbete, ett särskilt jobbtillägg är därför inte motiverat. **Yrkande 10 bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion E15 anses besvarad
2. att motion E16 anses besvarad
3. att motion E17 anses besvarad
4. att motion E18 avslås
5. att motion E19 avslås

Vissa pensionsfrågor

Motioner E20 – E25

E20 Avdragsrätt för privat pensionssparande

Tobias Krantz, Jönköping, Cecilia Wigström, Göteborg, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Camilla Lindberg, Borlänge, Emma Löfdahl Landberg, Eksjö, Jens Sundström, Luleå, Stefan Björk, Habo, Solveig Hellquist, Sundsvall, Tina Acketoft, Arild, Barbro Westerholm, Stockholm, Jan Ertsborn, Falkenberg, Christer Winbäck, Skövde, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Hans Backman, Gävle, Agneta Berliner, Västerås

I en debattartikel i Dagens Nyheter 28 mars aviserade de fyra regeringspartiernas ledare att förmögenhetsskatten skulle tas bort redan i år. Det var ett välkommet besked. Förmögenhetsskatten har drivit åtskilliga hundratals miljarder kronor ur landet, pengar som istället hade kunnat användas

till produktiva investeringar i Sverige. Skatten har dessutom varit extremt godtycklig.

Problemet är att det angelägna slopandet av förmögenhetsskatten till viss del finansieras av en åtgärd som framstår som, milt uttryckt, svårsmält från liberal synpunkt. För att klara finansieringen ska avdragsrätten för privat pensionssparande kraftigt beskäras. Enligt de tidigare gällande reglerna hade flertalet pensionssparare rätt att göra ett skatteavdrag på cirka 20 000 kronor per år; maxbeloppet var på cirka 40 000 kronor. Med de nya bestämmelserna begränsas avdragsrätten till maximalt 12 000 kronor per år.

En stor del av den svenska befolkningen pensionssparar. Enligt Försäkringsförbundet gjorde 38 procent av inkomsttagarna mellan 20 och 64 år avdrag för pensionsparande år 2005. En större andel är kvinnor än män, 42 procent respektive 34 procent. 300 000 personer beräknas, enligt regeringens egna bedömningar, direkt beröras av förändringen.

Det finns skäl att vara kritisk till begränsningar av avdragsrätten för pensionssparande av flera skäl. För det första är privat sparande, ur ideologisk synvinkel, något som bör uppmuntras. Det är lovvärt och önskvärt att människor tar ett personligt ansvar också för sin framtida pension. Människor har idag i regel inte för stora utan för små buffertar för att klara situationer med lägre eller obefintliga förvärvsinkomster.

För det andra slår de mot tryggheten och styrkan i den samlade pension som medborgaren får ta del av när han eller hon pensioneras. Människor får framgent normalt från tre olika håll: 1) den allmänna pensionen ("det orange kuvertet") – inkomstpension och premiepension, 2) avtalsbaserade tjänstepensioner, 3) privat pensionssparande.

Både de avtalsbaserade tjänstepensionerna och det privata pensionssparandet kommer för många, inte minst yngre människor, att stå för en inte oväsentlig del av den totala pensionen. Att försämla möjligheterna att under sitt förvärvsaktiva liv spara till den egna pensionen kan därför leda till att pensionen blir inte obetydligt lägre än vad som annars hade varit fallet. Det är också viktigt att komma ihåg att för flera grupper, exempelvis företagare och inkomsttagare i branscher där det i stort sett saknas tjänstepensioner, är det privata pensionssparandet synnerligen viktigt.

För det tredje ter sig förändringen som synnerligen orättfärdig från ett generationsperspektiv. Under många år har äldre generationer haft goda möjligheter att ägna sig åt skattefritt pensionssparande. Nu när många människor födda under de senaste decennierna vill börja planera och ta ansvar för sin egen pension så dras tumskrubarna åt.

Dessa är också personer som helt omfattas av det nya allmänna pensionssystemet och för vilka det privata pensionssparandet är viktigt för det samlade pensionsutfallet. Att ha goda möjligheter för privat pensionssparande är en del

i det kontrakt över generationerna som är en viktig förutsättning för det nya pensionssystemets långsiktiga hållbarhet.

Folkpartiet måste därför med kraft arbeta för att den försämlade avdragsrätten för privat pensionssparande återställs snarast möjligt.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte tar ställning för att den försämlade avdragsrätten för privat pensionssparande ska återställas till de tidigare gällande villkoren snarast möjligt

E21 Avdragsrätt för pensionsförsäkringar

Nils Fransson, Växjö

I en skatteuppgörelse mellan allianspartierna har man nu äntligen kommit fram till att förmögenhetsbeskattningen skall slopas redan i år. Tyvärr innehåller samma skatteuppgörelse att nuvarande avdragsrätt för pensionsförsäkringar kraftigt begränsas. Det finns som jag ser det ingen som helst anledning att avskaffandet av förmögenhetsbeskattningen har något samband med avdragsrätten för avsättning till pensionsförsäkring. Inbetalning till pensionsförsäkring är ett mycket långsiktigt och viktigt sparande. Vårt nuvarande pensionssystem kan för många medborgare i framtiden innebära att man tvingas leva på en lägre ekonomisk nivå än vad man har tänkt sig. Därför är det viktigt att medborgare ges en möjlighet att kunna spara långsiktigt för sin framtida pension. För att detta skall kunna ske är det viktigt att de nuvarande reglerna för pensionssparande bibehålls och inte begränsas enligt den uppgörelse som skett med allianspartierna.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för att nuvarande avdragsrätt för pensionssparande bibehålls.

E22 Behåll nuvarande avdragsrätt för privat pensionssparande

Gunilla Almesåker, Linköping

Folkpartiet arbetar för jämställdhet och valfrihet. Då får inte det privata pensionssparandet ytterligare begränsas.

Kvinnor som har förstått att deras pensioner kommer att vara väldigt låga har börjat att pensionsspara. Om de nu fortsätter att spara över 1 000 kr i månaden kommer de att få betala skatten två gånger. Valet kommer därför att bli ett lägre pensionssparande.

Varför ska möjligheten att bestämma och förbättra sin pension begränsas ytterligare?

Yrkande:

1. **att** nuvarande avdragsrätt för privat pensionssparande bibehålls.

E23 Hög garantipensionerna*Folkpartiet liberalerna i Halland*

Garantipension ges till ålderspensionärer vid 65 års ålder. Enligt Försäkringskassans prognoser beräknas totala antalet ålderspensionärer med garantipension (helt eller delvis) uppgå till drygt 800 000 personer innevarande år. Länsvisa uppgifter saknas men en uppskattning ger vid handen att knappt 30 000 av dessa är bosatta i Halland.

Ungefär 40 % av de, som erhåller garantipension, uppbär också bostadstillägg till pensionärer.

Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning (förtidspensionärer) är inte berättigade till garantipension utan får en garantiersättning inom ramen för sjuk- och garantiersättning. Denna grupp beräknas uppgå till ca 350 000 personer, varav ca 10 000 kan beräknas bo i Halland.

Storleken på garantipensionen beror på när man är född och om man är gift eller inte. Uträkningarna är komplicerade och samband föreligger mellan garantibeloppens storlek och bostadstilläggen på så vis att högre pension innebär lägre bostadstillägg.

Garantipensionen för personer födda före 1937 uppgår till 7 325 kr för ensamstående och till 6 525 kr för den som är gift. Motsvarande siffror för personer födda 1938 eller senare är 7 153 kr respektive 6 380 kr.

För förtidspensionärerna torde ersättningsbeloppen vara i samma storleksordning.

Dessa personer – ibland kallade fattigpensionärer – lever uppenbarligen på en mycket låg levnadsstandard. Uppräkningen av garantipensionsbeloppen följer inte i tillräcklig omfattning höjningen av den allmänna levnadsstandarden och löneökningarna i samhället. Det finns därför mycket stor anledning att med hjälp av den nu pågående allmänna tillväxten i samhället och därmed ökande inkomster till staten särskilt tillse att såväl garantipensionsbeloppen som den sjuk- och garantiersättning, som förtidspensionärer erhåller, successivt höjes till betydligt rimligare nivåer under de närmaste åren. Denna höjning måste få en nettoeffekt så att inte bostadstilläggen neutraliserar höjningen. Detta måste vara en prioriterad uppgift för ett socialliberalt parti.

Yrkande

1. att Folkpartiet liberalerna ställer sig bakom vad som anförts ovan och lägger fast en politik för de kommande åren, som ger utrymme för en rimlig nettohöjning av levnadsstandarden för de ålderspensionärer och förtidspensionärer, som har lägst ersättningsbelopp idag.

E24 Højt grundbelopp för fattigpensionärerna*Åsa Nilser, Falun*

Folkpartiet är ett parti, som värnar de svaga i vårt samhälle. Därför känns det naturligt, att uppmana partiets företrädare att rikta sin uppmärksamhet mot en ekonomiskt svag grupp i vårt välfärdssamhälle.

Den grupp jag syftar på är våra fattigpensionärer och den gruppen består företrädesvis av kvinnor. Många av dem har under stor del av sitt liv tagit hand om sina och andras barn, ett mycket viktigt arbete – men hittills oavlönat. När barnen vuxit upp och lämnat hemmet kan det ha varit dags att ta hand om åldrande släktingar – också ofta oavlönat arbete. De här medborgarna är nu de vi kallar fattigpensionärer. De har gjort en stor och viktig insats för vår gemensamma välfärd, men vår tacksamhet till dem har aldrig visat sig ekonomiskt.

Som samhällsutvecklingen har varit och fortsättningsvis verkar bli, så är det här en grupp som minskar i antal, därför yrkar jag att landsmötet fattar följande beslut;

Yrkande:

1. att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att i alliansregeringen verka för att kraftigt höja garantipensionen för de ekonomiskt mest svaga pensionärerna

E25 Åldersdiskriminering*Folkpartiet liberalerna i Färgelanda*

Vi anser det helt oacceptabelt att pensionärer som har sitt arbetsliv bakom sig inte får del av den lägre skatt som alliansen beslutat om vad gäller inkomst av arbete.

Pensionärerna har sin pension baserad på arbetsinkomst och det synes cyniskt att undanhålla denna grupp skattesänkningen.

Yrkande:

1. att Folkpartiet liberalerna verkar för en ändring i detta avseende.

PS-yttrande Vissa pensionsfrågor, motion E20-E25**Motionerna**

Motionärerna i **motion E20** vänder sig mot regeringens beslut att rätten att dra av kostnaderna för avsättningar till privat pensionssparande kraftigt begränsas. Från en maximal avdragsmöjlighet på ca 40 000 kronor sänks nu möjligheten till maximalt 12 000 kronor. Beslutet berör ett betydande antal människor, ca 300 000 varav huvuddelen kvinnor. Motionärerna anför att privat sparande från ideologisk utgångspunkt inte bör hindras utan stimuleras. Människor har idag inte för stora utan snarare för små buffertar för att klara oförutsedda förändringar av sina inkomster. Förslaget

slår mot tryggheten och styrkan i den samlade pension som individen får vid pensioneringen. Det privata pensions-sparandet kommer inte minst för yngre människor att stå för en betydande del av deras pension. Den kommer nu att bli lägre än som planerats. Vidare drabbar förslaget exempelvis företagare och inkomsttagare i branscher där det i stort sett saknas tjänstepension. För dessa är det privata pensions-sparandet viktigt.

Förslaget ter sig också synnerligen orättfärdigt från ett generationsperspektiv. Äldre generationer har kunnat pensionsspara skattefritt. Men när de yngre vill börja ta ansvar för sin pension sätter förslagets åtstramande effekter in.

För det allmänna pensionssystemets hållbarhet är det viktigt att det kan kompletteras med privat sparande. Motionärerna yrkar att den försämrade avdragsrätten för privat pensions-sparande snarast möjligt ska återställas.

Även motionären i **motion E21** vänder sig mot förslaget. Där påpekas att det inte finns något samband mellan avskaffandet av förmögenhetsskatten och försämringen av avdragsrätten. Angelägenheten av att det nya pensionssystemet kan kompletteras med privat sparande påpekas. Motionären yrkar att folkpartiet ska verka för att avdragsrätten återställs. **Motion E22** pekar på konsekvenserna för jämställdhet och valfrihet och yrkar också på bibehållen avdragsrätt.

Motionärerna i **motion E23** vill se en höjning av den lägsta pensionsnivån, av garantipensionerna. Ungefär 800 000 personer uppbär garantipension. Härtill kommer att ca 350 000 personer har den lägsta nivån på förtidspensionerna, garantiersättningen. Dessa har enligt motionärernas uppfattning inte följt med i höjningen av den allmänna levnadsstandarden i samhället. Motionärerna anser det angeläget att nivån på garantipensioner och garantiersättning höjs till rimligare nivåer under de kommande åren.

Även motionären bakom **motion E24** vill höja garantipensionerna. Motionären pekar på att det oftast handlar om kvinnor som utfört ett oavlönat arbete genom att ta hand om sina och andras barn. När barnen vuxit upp har de tagit hand om äldre släktingar, även det ett oavlönat arbete. De har gjort en stor och viktig insats för den gemensamma välfärden men tacksamheten har inte visat sig ekonomiskt. Motionären yrkar på att folkpartiet ska verka för en kraftig höjning av garantipensionerna.

Motion E25 anför att det är oacceptabelt att pensionärer som har sitt arbetsliv bakom sig inte får del av den lägre skatt som alliansen beslutat om vad gäller inkomst av arbete och yrkar att folkpartiet ska verka för en ändring av detta.

Partistyrelsens yttrande

Partistyrelsen har noterat den kritik som i **motionerna E20, E21 och E22** riktas mot beslutet att delvis finansiera borttagandet av förmögenhetsskatten med försämrade möjligheter att yrka avdrag för pensionsinbetalningar. Det är riktigt som motionärerna i **motion E20** påvisar att Folkpartiet

tidigare har förespråkat en större avdragsrätt än som nu blir fallet. Samtidigt är det viktigt att understryka att de allra flesta som pensionssparar fortsatt kommer att kunna göra avdrag för sitt sparande. Folkpartiet kan dock inte vänta sig att få igenom alla sina förslag och idéer i en koalitionsregering. Detta är en sådan kompromiss.

Syftet med att begränsa avdragsrätten var att de grupper som direkt gynnas av att förmögenhetsskatten avskaffas ska bidra till finansieringen. De som gör större avdrag för pensions-ändamål kan hävdas vara en sådan grupp. Vi bedömer att avskaffandet av förmögenhetsskatten är så viktig för Sveriges ekonomi, företagande och tillväxt att det var motiverat att acceptera denna begränsning. Det kan vara angeläget att se över villkoren för egenföretagare, som saknar möjlighet till skattegynnat tjänstepensionssparande. **Motionerna E20, E21 och E22 bör därmed avslås.**

Motionärerna i **motion E23 och E24** vill höja de lägsta pensionerna, garantipensionerna. Det är dock inte riktigt att mottagarna av dessa pensioner inte skulle ha fått del av standardhöjningen. I och med det nya pensionssystemet räknas pensionerna upp inte bara med prisindex som tidigare utan också med en viss följsamhet till ekonomins utveckling. Man kan därför uppskatta att pensionerna i år ligger nästan 3½ procent högre än de skulle ha gjort om det gamla ATP-systemet fortfarande varit gällande. Det nya pensionssystemet är en helhet, och delar därav som garantipensionerna kan inte utan vidare ändras. En av de delar som kan ändras är det kommunala bostadstillägget vilket den nya regeringen förbättrat i viss utsträckning under våren. Ytterligare förbättringar väntas ske under mandatperioden.

Det är viktigt att den redan låga skillnaden i pensionsutfall mellan långvarigt arbete med låg lön och utan arbete inte ytterligare krymper.

Vi vet att pensionärerna numera är betydligt friskare och aktivare än tidigare generationer. Det är nu mera vanligt att personer fortsätter arbeta efter den ordinarie pensionsåldern. Vi välkomnar detta och regeringen ger därför pensionärer som arbetar ett särskilt gynnsamt jobbavdrag. **Bägge motionerna anses besvarade.**

Partistyrelsen delar inte författarnas till **motion E25** upprördhet. Ålderspensionärer som arbetar får inte samma "jobbavdrag" som övriga förvärvsarbetare – de får en dubbelt så stor skattereduktion. Syftet bakom detta är att ytterligare stimulera äldre att stanna kvar i yrkesaktivitet och på sätt eftersträvas en reellt höjd pensionsålder. (Den verkliga pensionsåldern ligger idag väsentligt lägre än den avsedda, trots att pensionärer i genomsnitt är både friskare och lever längre.)

Däremot omfattar skattereduktionen inte pensionsinkomster. Detta är ett utslag av "arbetslinjen", dvs. önskan att göra det mer lönsamt att arbeta. Pensionen baseras på den inkomst man tjänat in under den tid man arbetade – därvidlag skiljer sig inte pensioner från t.ex. arbetslöshetsersättning,

sjukpenning eller sjukersättning. Att utsträcka ”jobbavdraget” till att omfatta pensioner men inte andra liknande ersättningssystem vore inkonsekvent. Att låta ”jobbavdraget” omfatta alla ersättningar som baseras på tidigare arbetsinkomster skulle fullkomligt undergräva syftet med reformen. **Partistytelsen finner inget annat råd än att avstyrka motion E25.**

Partistytelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistytelsen yrkar:

1. att motion E20 avslås
2. att motion E21 avslås
3. att motion E22 avslås
4. att motion E23 anses besvarad
5. att motion E24 anses besvarad
6. att motion E25 avslås

Övriga skattefrågor

Motioner E26 – E37

E26 Lägre inkomstskatter

Niklas Frykman, Eskilstuna

Höga skatter är i sig en inskränkning av friheten. En liberal politik bör därför präglas av en ständig press nedåt på skattetrycket när de offentliga finanserna ger överskott. Stora delar av den svenska medelklassen betalar idag marginalskatter som ligger över 50 %. Om ekonomin ska gå ihop eller inte i slutet av månaden blir då beroende av olika offentliga bidragssystem.

Principerna om ’hälften kvar’ (dvs. att den högsta marginalskatten inte ska vara högre än 50 %) och plattare skatt är bra utgångspunkter för att forma en liberal skattepolitik. Men det räcker inte. Liberaler måste föra en politik som riktar sig till den breda medelklassen, ökar det klämda Sveriges ekonomiska svängrum samt synliggör skatternas omfattning för att skapa en press nedåt.

Idag vill folkpartiet först ta bort värnskatten. Detta gynnar främst höginkomsttagare i rika kommuner. Genom borttagandet av värnskatten uppnår vi ”hälften kvar” för direktörer i Täby, Danderyd och Lomma men inte för poliser, gymnasielärare och sjuksköterskor i Bengtsfors och Mellerud. Detta beror på att kommunalskatten på sina håll drivit iväg upp emot 35 %, främst i fattiga landsbygdskommuner.

Den verkliga straffskatten på utbildning är inte värnskatten utan den 20 %-iga statsskatten. Den slår till redan under medianinkomsten för män och drabbar alltså även medelinkomsttagare, bl.a. stora grupper av TCO-kollektivet. Istället för att ta bort värnskatten borde en liberal skattepolitik fokusera på att sänka den 20 %-iga statsskatten.

Vi bör därför skjuta avskaffandet av värnskatten (som iofs är principiellt riktigt) på framtiden och först fokusera på att sänka statsskatten. Till att börja med bör den sänkas till en nivå där ’hälften kvar’ uppfylls även för den som betalar

värnskatt – dvs 15 %. Detta är i linje med våra övergripande principer men mer riktat mot medelinkomsttagarna.

Något måste också göras åt kommunalskatten. Sverige har en unik konstruktion där tre oberoende nivåer av offentlig förvaltning har rätt att ta ut inkomstskatter. Jag är övertygad om att detta i sig leder till ett högre skattetryck. Den kombinerade kommunal- och landstingsskatten (hädanefter kallad kommunalskatt) är dessutom orättvis.

För det första kan man fråga sig vad poängen är med att ha olika skattetryck i olika kommuner i ett så litet och enhetligt land som Sverige. För det andra blir kommunalskatten i praktiken regressiv. Fattiga människor bor i fattiga kommuner där de begåvats med en högre kommunalskatt än rika människor som tenderar att bo i rika kommuner. De kommuner som har högst kommunalskatt är också typiska landsbygdskommuner.

Kommunalskatten borde därför ersättas med en statlig inkomstskatt på 30 % som i övrigt tas ut efter samma principer som den tidigare kommunalskatten. Endast innevånarna i nio kommuner skulle 2007 förlora på ett sådant skifte. Det skulle också ge oss en fräsch regionalpolitisk profil, eftersom inkomstskatterna på landsbygden skulle sänkas mest.

Slutligen bör källskattereformen avskaffas. Det svenska skattetryckets omfattning beror till viss del på att beskattningen sker dolt och anonymt. Många känner inte ens till hur högt det egentliga skattetrycket är. Att var och en själv betalar in sin skatt varje månad kommer att öka medvetenheten om skattetryckets storlek och öka det folkliga stödet för en liberal politik.

Yrkande:

1. att uttala att Folkpartiet liberalerna bör verka för att kommunernas och landstingens/regionernas beskattningsrätt upphör och att kommunalskatt och landstingsskatt ersätts med en statlig skatt på 30 %.
2. att uttala att Folkpartiet liberalerna bör skifta fokus i sin skattepolitik från avskaffande av värnskatten till sänkning av den statliga inkomstskatten för att uppnå ”hälften kvar”.
3. att uttala att Folkpartiet liberalerna bör verka för att källskattereformen avskaffas.

E27 Hälften kvar!

Inger Hilmansson, Kalmar

Folkpartiet liberalerna är positivt förknippade med den skattereform som ändå gjorde det mera lönsamt än tidigare att arbeta. En utav partiets brister är att vi inte håller i våra reformförslag, så att människor känner igen sig. Jag uppfattade att det förra landsmötet antog min motion om att vi skulle driva frågan om ”hälften kvar”. Nu har andra partier tagit denna fråga. Jag anser att vi ska fortsätta påminna om skatteuppgörelsen och vilken betydelse den haft. Om det ska löna sig att arbeta i Sverige måste vi sträva för att skattereformen verkligen reformeras i liberal riktning.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna håller fast vid skattereformen och utvecklar den ytterligare.
2. **att** ”hälften kvar” får förbli en liberal inriktning.

E28 Om enskildas bidrag till ideell verksamhet

Gunnar Andrén, Stocksund

Ibland uppstår principkonflikter, även inom skattesystemet. Viljan att stimulera enskilda bidrag till angelägen civil och ideell verksamhet åstadkommer en sådan när resultat blir att önskan står i en konflikt med den grundläggande principen i beskattningen att endast avdrag för intäkternas förvärvande är avdragsgilla.

Alliansregeringens fyra partier står i dag bakom det mångåriga fp-kravet att stimulera enskilda att ge bidrag till angelägen civil verksamhet av ideell karaktär. Att detta starka önskemål står i konflikt med den också angelägna symmetrin – och enkelheten – i skattesystemet går dock inte att bestrida, allra minst för den som skall handlägga dessa önskemål på lagstiftningsnivå.

Från liberal utgångspunkt är det angeläget att undanröja denna kollision.

De två motstående principer som måste hanteras är dessa:

1. Vid den individuella inkomstbeskattningen skall endast avdrag som är hänförliga till kostnader för intäkternas förvärvande vara avdragsgilla. Det medför att exempelvis avdragsrätt för avgift till facklig organisation inte bör accepteras – att göra sådan kostnad avdragsgill är att acceptera att medlemskap i facklig organisation är förutsättning för inkomsten. Med all rätt har därför denna avdragsrätt avskaffats.

Med avdragsrätt för försäkringar förhåller det sig annorlunda. Det handlar i grunden bara om förskjutningar i tiden av beskattningen av inkomst – dessutom är försäkringar en mycket liberal princip eftersom dess syfte är att sprida risker mellan olika individer och grupper.

Att Alliansregeringen – med stöd av partierna – minskat avdragsrätten för att på detta sätt finansiera borttagandet av förmögenhetsskatten är en tveksam ordning; möjligen kan argumentet att det i en internationaliserad ekonomisk värld vara svårt att i framtiden klara ut kontrollen av sådan förskjuten beskattning accepteras, men i så fall borde – från skattelagstiftningssynpunkt – all sådan förskjuten beskattning avskaffas.

2. Gåvor och bidrag till ideell verksamhet, exempelvis för humanistiska projekt i utvecklingsländer, är en mycket angelägen verksamhet. Som liberal är det lätt att stimulera sådan oegennyttig inriktning.

Men problemet är knytningen till själva avdragsrätten vid inkomstbeskattningen. Det är svårt intill omöjlighet att

logiskt argumentera för denna om man samtidigt värnar den förstnämnda principen om strikt avdragsrätt knuten till inkomstens förvärvande.

Vad vi ser är alltså två motstående och i praktiken kolliderande principer. Vad göra?

Som jag ser det finns det olika vägar ut ur detta dilemma för att kunna tillgodose båda syftena utan att rucka på någondera principen. Jag skulle vilja att folkpartiets partistyreelse inom ramen för ett reformerat skattesystem prövar några av dessa tankar, fler finns säkert.

A. Låt varje skattebetalare i sin självdeklaration styra 500 eller 1 000 kr i den statliga och kommunala beskattningen till något givet och godkänt ideellt ändamål.

B. Låt den skattebetalare som vill betala in 500 kr eller mer, maximerat till 1000 kr, till något specificerat ideellt ändamål och stimulera detta genom att knyta en sådan personlig gåva till att staten eller kommunen/landstinget/regionen bidrar med samma belopp inom ramen för sin biståndsverksamhet.

Yrkande:

1. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att söka hitta en lösning som möjliggör stimulans till att bidra till ideell verksamhet inom ramen för skattesystemet utan att principen om att endast med avdrag för inkomsternas förvärvande åsidosätts.

E29 Skatterättvisa till ideella organisationer

Lars Hult, Luleå

Idag har ideella organisationer såsom exempelvis Lionklubbar 30 % av det totala insamlade beloppet, som gräns för insatser, som räknas som arbete. (Lion klubb Gammelstad bär vid begravingar) Denna procentsats bör höjas till minst 50 % eller tas bort!! En höjning skulle innebära att de flesta ideella organisationer skulle slippa skatt.

Överskrids gränsen idag, får organisationen skatta ca 53 % på klubbens hela insamlade belopp! Dessa pengar finns ju inte eftersom de är utdelade till olika hjälpinsatser inom och utom riket. Exempelvis till Lions cancerforskningsfond vid Umeå universitet, tsunamikatastrofer, och jordbävningar, tält, Världens Barn, m m.

Jag lämnade en likalydande motion till landsmötet 2005. Partistyrelsen ställde sig positiv till motionen. Men i vår ideella verksamhet har vi inte märkt någon förändring än. Eftersom vi nu är i regeringsställning bör vi nu ta chansen att förändra detta.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet kraftfullt verkar för att denna orättvisa tas bort genom att påverka riksdagen att ändra eller ta bort skattesatsen!

E30 Avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer

Roland Utbult, Uddevalla

Professor Viktor Pestoff vid Mittuniversitetet menar att vårt skattefinansierade välfärdsystem kommer att ha kollapsat före år 2020. I ett sådant läge är det nu viktigt att betona den ideella sektorns betydelse. Det finns en väldig kraft i de ideella föreningarna och deras insatser kan vara räddningen för den svenska välfärden i framtiden.

Alltsedan jag på 70-talet hörde Per Ahlmark tala sig varm för skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer har jag ansett detta vara en viktig reform att genomföra. Jag har studerat den norska modellen och fört samtal med bl.a. tidigare justitieministern Odd Einar Dörum (Venstre).

Förslag:

1. Skatteavdrag för gåvor får göras av företag och privatpersoner till företag, stiftelse eller sammanslutning som har sitt säte i Sverige och som inte har vinst som syfte och som driver:

- a) omsorgs- och hälsofrämjande arbete för barn eller ungdom, för äldre, sjuka, funktionshindrade eller andra utsatta personer,
- b) barn- och ungdomsinriktat arbete inom musik, teater, litteratur, dans, idrott, friluftsliv etc.,
- c) religiös eller annan livsåskådningsinriktad verksamhet,
- d) verksamhet som skyddar mänskliga rättigheter,
- e) internationellt bistånd,
- f) katastrofhjälp och verksamhet som förebygger olyckor och skador, eller
- g) kulturskydd, miljöskydd, naturskydd eller djurskydd.

2. Skatteavdrag ges bara om gåvan utgör minst 500:- i det året då gåvan är given. Det ges maximalt avdrag för gåvor med totalt 6 000:- per år.

3. Företag, stiftelser och sammanslutningar som har getts administrativt förhandsbesked av skattekontoret att få ta emot avdragsgilla gåvor skall leverera uppgifter om varje givare. Uppgifterna gäller födelsenummer eller organisationsnummer, namn och adress samt gåvobelopp som kommit in under inkomståret.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna verkar för avdragsrätt för ideella ändamål enligt motionens intentioner.

E31 Samverkan mellan "Föreningssverige" och den offentliga sektorn

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Under namnet "Tredje sektorn", den civila ekonomin, sociala ekonomin eller enkelt den lokala ekonomin berörs ofta den del av "Föreningssverige" som spelar en mycket betydelsefull

roll för utveckling och nyföretagande. Denna sektor som har sin grund i filantropisk verksamhet, offentlig eller privat verksamhet betyder mycket som komplement till och förbättring av den offentliga sektorn. Det finns idag ingen ekonomisk värdering av ideellt arbete. De etablerade sektorerna har mycket att lära av att samverka med den ideella sektorn. Denna behöver mera stöd och mindre styrning. Som rapportör om Tredje sektorns roll i framtiden för Västra Götalandsregionens utveckling, fick jag ett stort antal exempel.

Västra Götalandsregionen har bl a uppmärksammat viktiga linjer inom samhällsvetenskapliga ämnen som statsvetenskap bl a genom Robert Putnams forskning om hur samverkan mellan människor utanför de reglerade institutionerna bildar en kultur som är gynnsam för tillväxt och utveckling.

Lagstiftning, organisation och juridiska former påverkar ofta negativt möjligheten för samverkan mellan offentlig sektor och den s k tredje sektorn. Samverkan hindras av tungrodd juridik och sekretess. Det finns också försäkringsmässiga och fackliga och rent ekonomiska hinder. T ex borde enskilda och företag ges möjligheten att sponsra ideell verksamhet med hjälp av skatteavdrag.

Stöd kan bedrivas genom olika modeller. Den sociala ekonomin bygger på att människor kan utveckla egna idéer och eget engagemang. Idrottsrörelsen bör till exempel själv besluta hur anslagen ska fördelas i stället för att det är en statlig angelägenhet. Det är särskilt viktigt att premiera de verksamheter inom tredje sektorn som stimulerar ungdomar till föreningsverksamhet.

I USA har man en s k "Non-profitmodell" i aktiebolagsform. Det handlar om en "corporation" som har ansökt om Non-profit status för att få skattereducering och andra förmåner. Konsekvenser av en sådan svensk modell bör undersökas.

Det är angeläget att påskynda beslut om skatteavdrag för gåvor/sponsring från enskilda och företagare till den ideella sektorn.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uppdrar åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att verka för att enskilda personer och företagare ges möjlighet till skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer.
2. **att** en utredning görs om möjlighet till Non-profitmodell i aktiebolagsform.
3. **att** juridiska och försäkringsmässiga hinder för samverkan mellan offentlig och ideell sektor undanröjs.

E32 (Åter)inför individuellt kompetenssparande

Tina Acketoft, Höganäs

Kompetensutveckling och det livslånga lärandet är en fråga som har strategisk betydelse för varje individ och för hela samhället. Frågan om ett s.k. "kompetenssparkonto" har diskuterats och utretts länge för att slutligen, emot riksdagens

vilja, hamna i den socialdemokratiska regeringens malpåse 2003.

Utbildning är och blir än mer en färskvara. Arbetslivet förändras ständigt och snabbt. De flesta av oss kommer att ha flera olika anställningsformer och arbetsgivare under arbetslivet. Gamla yrken är på tillbakagång eller omvandlas och nya yrken tillkommer. Länder som vill hävda sig i den internationella konkurrensen måste anpassa sina utbildningssystem till denna utveckling. "Det livslånga lärandet" är ett viktigt steg för att både utveckla sig själv som individ och samhället i stort. För att passa oss alla som individer och över tid behöver vi olika former av flexibla system som möjliggör vidare studier.

Tanken bakom det tidigare formulerade kompetenssparandet var ett individuellt och frivilligt system där den enskilda individen ges möjlighet att med vissa begränsningar göra skattemässigt avdragsgilla insättningar på kompetenssparkonto. En stimulans för arbetsgivare att göra inbetalningar på en anställds kompetenssparkonto skulle då motsvarande införas.

Yrkande:

1. att fp vidtar åtgärder för att ett system med individuellt kompetenssparande ska kunna införas, i enlighet med riksdagens tidigare intentioner.

E33 Skatten vid uthyrning av privatbostad

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

Om man hyr ut ett rum eller hela sin bostad är hyran skattepliktig inkomst. Skatten är 30 procent på intäkten minus vissa avdrag.

Detta är en fullständigt meningslös och skadlig skatt.

Meningslös därför att det är så få personer som deklarerar att de haft inkomst av uthyrning, så att statens skatteinkomster av detta uppgår till småsumor. Det är inte heller så att Skatteverkets personal går omkring och kollar vem som har hyrt ut.

Skadlig därför att många i övrigt lojala skattebetalare avstår från att hyra ut, därför att de tycker det blir meningslöst om man måste skicka nästan en tredjedel av inkomsten vidare i skatt. Om skatten avskaffades skulle det bli fler som kan tänka sig att hyra ut, och därmed bidra till att folk kan få tak över huvudet i en alltmer överhettad bostadsmarknad.

Yrkande:

1. att folkpartiet verkar för att skatten vid uthyrning av rum i privatbostad eller hel privatbostad avskaffas.

E34 Förenkla mera

Lennart Fremling, Stockholm

Alliansregeringen har effektivt gripit sig an problemet med att förenkla skattereglerna. Man tar bort fastighetsskatten och förmögenhetsskatten. Tidigare har arvskatten och gåvoskatten tagits bort. Kanske man skulle kunna förenkla genom att ta bort reklamskatten och presstödet.

En stor fördel med att förenkla skattesystemet är att man samtidigt kan minska myndigheternas byråkrati och diverse redovisningstvång för allmänheten. Man bör överväga att ta bort kravet på att göra en bouppteckning efter varje dödsfall. Man bör överväga att ta bort kravet på allmän fastighets-taxering. Diverse regler om redovisning bör kunna förenklas.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att en översyn bör göras angående ett antal myndighetsregler som bör kunna förenklas, särskilt i anslutning till att ett antal skatter förändras.

E35 Socialavgiften skall vara en avgift och ingen skatt

Anders Berglund, ort okänd

Socialavgifter tas ut på hela lönen/överskott av närings-verksamhet. Socialavgifter tas ut som arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Socialavgifter finansierar socialförsäkringssystemet, föräldraförsäkringssystemet och de allmänna pensionerna. Det finns tak i socialförsäkringssystemet och för de allmänna pensionerna. Det högsta av dessa tak är 8,07 inkomstbasbelopp, ca 370 000 kr i lön.

Allt som betalas in i socialavgifter över dessa tak är skatt. Jag vill få en tydligare koppling mellan det som betalas in i systemet och det som betalas ur systemet.

I arbetsgivaravgiftens historia kan man se att det tidigare har tagits ut arbetsgivaravgifter med olika andelar i olika inkomstskikt och också att det inte har tagits ut arbetsgivaravgifter över vissa inkomstnivåer.

Jag föreslår att socialavgifterna sänks vid inkomster som motsvaras av taken i de olika försäkringsmomenten. Det högsta av taken är vid 8,07 inkomstbasbelopp, och däröver skall ingen arbetsgivaravgift/egenavgift tas ut.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att socialavgifter skall sänkas i de inkomstskikt där inte socialavgifterna har sin motsvarighet i utbetalningar till socialförsäkrings-systemet och de allmänna pensionerna.

E36 Senaste skattskrivnings- och folkbokföringsdatum den 31 december

Gunnar Söderberg, Åre

Motionen går ut på att skattskrivningsdatum skall sammanfalla med kalenderår lika med 31/12 i stället för 1 november. Vi bokför kalenderår, skattar kalenderår. I min hemkommun anställs många i turistbranschen när hotell och liftar öppnar till jul då kommer ny personal som utnyttjar kommunala angelägenheter som vägar, vatten och avlopp, sophämtning utan att vara skriven i kommunen och de fast boende får stå för servicen.

I hopp om att landsmötet förstår innebörden i motionen.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för en ändring av det datum som meddelande om ändrad folkbokföring ska vara anmält från 1 november till 31 december, så att det sammanfaller med kalenderårets slut.

E37 Konsekvenser av överenskommelse om fastighetsskatt

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Allians för Sverige redovisade i juli 2006 en överenskommelse om hur en Alliansregering skulle sänka fastighetsskatten under 2007. Vidare redovisades förberedelser för ett fullständigt avskaffande av den statliga fastighetsskatten. De samtal som förts mellan Alliansparterna hade lett fram till en betydande samsyn om principer.

Diskussionen gällde såväl villor och fritidshus som flerbostadshus. Den särskilda schablonintäkt som belastar bostadsrättsföreningar tas bort. Huvudinriktningen är att ersätta den statliga fastighetsskatten med en låg kommunal avgift. Den kommunala fastighetsrelaterade avgiften ska utredas utifrån att vara frikopplad från fastigheternas marknadsvärden.

Statens budget för 2007 anger att dagens statliga fastighetsskatt avskaffas och ersätts med en låg kommunal fastighetsrelaterad avgift. Ambitionen är att detta ska ske 2008. I ett första steg fryses taxeringsvärdena för småhus och markvärdets betydelse för uttaget av fastighetsskatt och begränsas till 2 kr/kvm med ett tak på maximalt 5000 kr. Fastighetsskatten för flerbostadshus sänks från 0,5 till 0,4 procent från 2007 och från samma år slopas beskattningen av schablonintäkt för bostadsrättsföreningar.

När fastighetsskatten avskaffas kan ett problem uppstå, nämligen att det på sikt inte kommer att gå att få tillgång till information om marknadsbaserade taxeringsvärden. Samma gäller också andra egenskapsuppgifter om fastigheter och byggnader. Det är viktigt att undersöka om det utan fastighetsbeskattning kommer att vara möjligt att förse intressenter med marknadsbaserade schablonmässigt bestämda värden på fastigheter. Samma gäller egenskapsuppgifter för enskilda fastigheter och byggnader. Systemet med taxeringsvärden är

viktigt för att den svenska fastighetsmarknaden ska fungera vid överlåtelse och belåning. Banker, mäklare och värderingsföretag har redan tagit upp frågan.

Statskontoret kartlade i en rapport 1993:26 användningen av taxeringsvärden för fastigheter. Exempel på användningsområden är fastighetsvärdering, fastighetspris/statistik, fysisk planering, försäkringar, realisationsvinstskatt, inskrivningar, pantbrev, kreditupplysning, friköp av tomt-rättsmark, stämpelskatt mm.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uppdrar åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att verka för att en ny kartläggning av användningen av taxeringsvärden initieras.
1. **att** nyttan för fastighetsägare, kreditgivare, stat och kommun belyses.

PS-yttrande Övriga skattefrågor, motion E26-E37

Motionerna

Motion E26 påpekar att höga skatter minskar den personliga friheten och gör fler beroende av bidrag för att få ihop ekonomin. Därför bör en liberal skattepolitik sträva mot ett lågt skattetryck.

Att avskaffa värnskatten är principiellt riktigt, menar motionären, men än viktigare är att sänka den statliga inkomstskatten, som påverkar många fler. Detta vore fördelaktigt även ur fördelningssynpunkt. Motionen ställer den retoriska frågan vad poängen är med olika skattetryck i olika kommuner i ett så litet och enhetligt land som Sverige. Motionären menar att detta är orättvist och att kommunalskatten dessutom i praktiken är regressiv, eftersom fattiga människor bor i fattiga kommuner som oftare har högre kommunalskatt. Till sist framhåller motionen att källskattereformen leder till ökat skattetryck, eftersom beskattningen sker mer i det fördolda.

Sälunda yrkar motionen att folkpartiet liberalerna bör verka för att kommunalskatten ska ersättas med en enhetlig statlig inkomstskatt på 30 procent, att källskattereformen avskaffas och att partiet bör skifta fokus från avskaffande av värnskatten till sänkning av den statliga inkomstskatten för att sänka den maximala marginals-katten till 50 procent.

Även **motion E27** tar upp principen att ingen ska betala mer än 50 procent i marginals-katt, och yrkar att Folkpartiet håller fast vid skattereformen och att "hälften kvar" förblir en liberal inriktning.

Motion E12, yrkande 3, berör även den källskattereformen, och föreslår att landsmötet uttalar att inkomstskatterna betalas in av löntagarna personligen.

Motion E28 tar upp konflikten mellan principen att endast kostnader som är hänförliga till inkomstens förvärvande ska vara avdragsgilla, och det lovvärda målet att stimulera gåvor till ideell verksamhet genom att göra dem avdragsgilla. För att lösa upp motsättningen presenterar motionären tanken att skattebetalare i deklarationen ska få styra 500-1000 kronor till ett godkänt ideellt ändamål och att staten möjligen kan stimulera detta genom att bidra med samma belopp.

Motionen yrkar på att ge partistyrelsen i uppdrag att söka hitta en lösning som möjliggör stimulans till att bidra till ideell verksamhet inom ramen för skattesystemet utan att principen om att avdrag endast medges för kostnader som är hänförliga till inkomstens förvärvande åsidosätts.

I **motion E29** yrkar motionären på att Folkpartiet ska verka för att höja de gränsvärden som anger hur stor del av en ideell organisations intäkter som får utgöras av sådant som räknas som näringsverksamhet eller arbete.

Motion E30 föreslår att skatteavdrag ska medges upp till 6000 kronor per år till icke vinstdrivande företag och organisationer verksamma inom fält såsom omsorg och hälsa, barn och ungdom, religion och livsåskådning, mänskliga rättigheter, internationellt bistånd, katastrofhjälp samt kultur-, miljö-, natur- eller djurskydd. Motionären yrkar att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna verkar för avdragsrätt för ideella ändamål.

Även **motion E31** behandlar skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer men också så kallade "non profit"-aktiebolag. Motionen föreslår att folkpartiets landsmöte ska uppdra åt partiledning, ministrar och riksdagsledamöter att verka för att enskilda personer och företagare ges möjlighet till skatteavdrag för gåvor till ideella organisationer, att en utredning görs om möjlighet till Non-profitmodell i aktiebolagsform samt att juridiska och försäkringsmässiga hinder för samverkan mellan offentlig och ideell sektor undanröjs.

I **motion E32** framhålls att utbildning är en färskvara, och att ett livslångt lärande är nödvändigt för att utveckla både individen och samhället. Ett individuellt kompetenssparande, där individen ges möjlighet att med vissa begränsningar göra skattemässigt avdragsgilla insättningar, är ett flexibelt system som möjliggör studier även senare i livet. Motionären föreslår att även arbetsgivare ska ha motsvarande möjlighet att kompetensspara för anställdas räkning. Motionen yrkar på att folkpartiet vidtar åtgärder för att ett system med individuellt kompetenssparande ska kunna införas.

Motion E33 anför att skatten vid uthyrning av privatbostad är både meningslös och skadlig, eftersom det dels är svårt att kontrollera privatuthyrning, dels kan innebära att privatpersoner hellre låter bostaden stå tom än hyr ut den, vilket minskar utbudet av bostäder. Motionären yrkar att folkpartiet verkar för att skatten vid uthyrning av rum i privatbostad eller hel privatbostad avskaffas.

Alliansregeringen får beröm för att förenklat skattereglerna i **motion E34**. Nu när arvs-, gåvo-, förmögenhets- och fastighetsskatten är borta bör man överväga att gå vidare med att avskaffa reklamskatten och presstödet, menar motionären. Motionären vill även avskaffa kravet på bouppteckning vid dödsfall och allmän fastighetstaxering, samt förenkla redovisningsreglerna. Motionen yrkar på att landsmötet uttalar att en översyn bör göras angående myndighetsregler som bör kunna förenklas, särskilt i anslutning till att vissa skatter förändras.

Motion E35 argumenterar för rakare rör i socialförsäkrings-systemen, med vilket menas att inbetalningar till systemet ska ha en koppling till utbetalningar. Motionen yrkar att landsmötet uttalar att sociala avgifter inte ska tas ut i de inkomstskikt där de inte har någon motsvarighet i utbetalningar i socialförsäkringarna eller den allmänna pensionen.

Motion E36 pekar på att turistbranschen anställer säsongvis, vilket innebär att säsongsanställda systematiskt utnyttjar kommunal service utan att vara skrivna i kommunen. Genom att ändra skattskrivningsdatum från 1 november till 31 december skulle problemet åtgärdas, eftersom säsongen har börjat vid det laget. Motionen yrkar att folkpartiet verkar för en ändring av det datum meddelande om ändrad folkbokföring ska vara anmält från 1 november till 31 december, så att det sammanfaller med kalenderårets slut.

Motion E37 fruktar att det i och med fastighetsskattens avskaffande kommer bli omöjligt att få information om marknadsbaserade taxeringsvärden, vilket skulle innebära problem i frågor om värdering, överlåtelse, belåning, statistik, fysisk planering etc. Motionen yrkar på att folkpartiet verkar för att en ny kartläggning av användningen av taxeringsvärden initieras och att nyttan för fastighetsägare, kreditgivare, stat och kommun belyses.

Partistyrelsens yttrande

En välfärdsstat är beroende av en välfungerande samhälls-ekonomi och av ett adekvat skattesystem. I det kortare perspektivet kan dessa två hamna i motsatsställning till varandra, och frågor om skatter bli en avvägning mellan å ena sidan högkvalitativa och tillgängliga välfärdstjänster och å andra sidan ekonomiska incitament och tillväxt. På längre sikt råder emellertid ett ömsesidigt beroende mellan välfärdsstat, samhällsekonomi och skattesystem.

När det kommer till ekonomi är politikens uppgift bland annat att skapa så bra villkor som möjligt för tillväxt. Den uppgiften spänner över vida fält; skatter, arbetsmarknad, regleringar, utbildningspolitik etc. Särskilt viktigt är att politiken tar hänsyn till faktorer som marknaden inte naturligt kan beakta. Det kan gälla sådant som miljöhänsyn, arbetsvillkor m.m. Politikerna sätter de generella ramarna genom lagar, skatter och regleringar. Men det är företagets och de enskildas uppgift att inom dessa ramar arbeta så gott de kan. Det är med ett bra företags- och arbetsklimat som

tillväxten kan vara god utan att det uppstår negativa biverkningar.

Partistyrelsen ser ett stort värde i att ha ett enkelt, transparent, generellt och konsekvent skattesystem. Det innebär att det krävs mycket starka skäl för att speciella undantag från generella regler ska vara motiverade. Ett system med specialregler och undantag blir nämligen snabbt svåröverskådligt och leder till oönskade effekter och skatteplanering. Den generella metoden att utvärdera en skatt är att se till vilka skadeverkningar den har. Exempelvis leder hög skatt på arbete regelmässigt till färre arbetade timmar och lägre ekonomisk tillväxt. Andra skatter kan tvärtom tänkas ha positiva effekter, såsom lägre miljöfarliga utsläpp.

Partistyrelsen delar uppfattningen – som redogörs för i **motion E26** – att högre skatt minskar individens handlingsutrymme och att den allmänna medvetenheten om Sveriges höga skattetryck är lågt. Det är därför ett lovvärt syfte att dels sprida kunskap om skattesystemet och dess effekter på individ och samhälle, dels att söka vägar att via lägre skattetryck öka den personliga friheten. Att avskaffa källskattereformen – vilket föreslås i **motioner E26 och E12** – skulle dock innebära ett högt pris för individen att betala i form av tid och ansträngning att hantera byråkrati och regelkrångel. Det skulle snarare minska än öka den personliga friheten. Den pedagogiska poäng som eftersträvas uppnås lika väl – men utan krånglet – genom att låta skriva ut arbetsgivaravgifter på lönebesked och skatt på kvitton, som sker redan idag på vissa arbetsplatser och affärer.

Både **motion E26** och **E27** berör värnskatten och principen ”hälften kvar”. Medan motion E34b vill avskaffa värnskatten föreslår motion E24 att fokus ska skiftas från att avskaffa värnskatten till att sänka den statliga inkomstskatten. Partistyrelsen vill i detta sammanhang påpeka att en femprocentig sänkning av den statliga inkomstskatten skulle innebära en avsevärt större inkomstminskning för staten än ett avskaffande av värnskatten, ca 10 miljarder kronor mot 4 miljarder, medan båda leder till att målet ”hälften kvar” uppnås.

Värnskatten bryter mot principen ”hälften kvar” och minskar incitamenten för människor att utbilda och anstränga sig. Partistyrelsen ser det därför som angeläget att avskaffa värnskatten. Ett avskaffande skulle skicka en positiv signal till personer som står i valet och kvalet att utbilda sig eller arbeta.

En progressiv skatteskala krymper belöningen för att arbeta extra, utbilda sig, ta risker och starta företag. Därför menar partistyrelsen att det är önskvärt att reformera det svenska skattesystemet i en riktning som leder åt andra hållet, så att entreprenörskap, utbildning och arbete belönas. Det finns flera tekniker att använda i detta syfte; brytpunkten för statlig inkomstskatt kan höjas, skattesatsen för statlig inkomstskatt kan sänkas och värnskatten kan avskaffas. Eftersom det finansiella utrymmet är begränsat gäller det att plocka de lägst hängande äpplena först, det vill säga att skapa så mycket

incitament till tillväxt som möjligt för pengarna. En ”plattare” inkomstskatteskala är eftersträvarsvärt för att gynna den långsiktiga utvecklingskraften i en alltmer globaliserad värld. En sådan inriktning på inkomstskattepolitiken slogs också fast senast vid föregående landsmöte i det tillväxtpolitiska program som då antogs. Vidare ingår inkomstskattefrågor i direktiven till den av partistyrelsen tillsatta arbetsgruppen ”För en friare och växande medelklass” som ska lämna sitt slutprogram inför nästkommande landsmöte.

Partistyrelsen anser att **motion E26:s** förslag att avskaffa kommunalskatten och ersätta den med en enhetlig 30-procentig statlig skatt vore ett allvarligt ingrepp i det kommunala självstyret. Kommunernas beskattningsrätt är en hörnsten i nuvarande fördelning av ansvar och beslutsrätt mellan stat och kommun. Det kommunala självstyret bygger på att kommunerna själva beskattar sina invånare.

Ett avskaffande av kommunalskatten skulle innebära sämre incitament för kommuner att hushålla med resurser och driva en effektiv förvaltning, eftersom det inte skulle vara möjligt att sänka kommunalskatten. Det skulle också vara ett politiskt ingrepp, eftersom kommuner idag själva kan fatta politiska beslut om omfattning på service och tjänster och väga detta mot skattesats. Ur demokratisk synvinkel är det värdefullt låta sådana beslut fattas lokalt.

Med detta **avstyrks motion E26, yrkande 1 och 3 samt motion E12, yrkande 3. Motion E26, yrkande 2, och motion E17, yrkande 1 och 2 bör anses besvarade.**

Motionerna E28-31 resonerar kring ideella organisationer. Partistyrelsen instämmer i den analys som gör i motion E28; det finns en konflikt mellan principen att endast kostnader som är hänförliga till inkomstens förvärvande ska vara avdragsgilla och det lovvärda målet att stimulera gåvor till ideell verksamhet genom att göra dem avdragsgilla. Detta är enligt partistyrelsen en fundamental motsättning som inte kan resoneras bort.

Partistyrelsen delar motionärernas uppfattning att ideellt arbete är av stort värde för samhället och bör underlättas. Folkpartiet har tidigare tagit ställning för ett skatteavdrag för biståndsgåvor till utlandet. Folkpartiet driver i regeringen frågan om avdragsrätt för donationer till forskning

Man bör skilja mellan ett skatteavdrag för ideella donationer riktat till privatpersoner och skatteavdrag för företag. Företag kan förväntas dels ha större resurser, varför ett avdrag skulle få mer långtgående effekter, dels ha större möjligheter än privatpersoner att finna synergi i sina donationer, med vilket menas att donera på ett sätt som både medför skattesänkning och på annat sätt en fördel för företaget. Donationerna kan bli en del av den bredare marknadsföringen av företaget. Detta är inte nödvändigtvis något dåligt, men man bör vara medveten om vilka långtgående effekter det handlar om.

Ett system som tillåter avdrag för donationer till ideell verksamhet innebär i praktiken att individen själva i större

utsträckning får välja vilka verksamheter som stöds av just hans/hennes skattepengar. Makt överförs sålunda från det offentliga till det privata. Icke desto mindre kan staten i ett sådant system kompensera i efterhand för förlusten av resurser genom att i motsvarande lägre grad skattefinansiera de sektorer som tar emot privata donationer. På så sätt skulle allokeringen av presumtiva skattemedel i högre grad bli en angelägenhet för den privata sektorn och statens inflytande minska. På lång sikt och i stor skala rimmar således ett donationssystem illa med den svenska välfärdsmodellen som den ser ut idag.

På kort sikt och i liten skala – exempelvis med den begränsning på 6000 kronor per år som föreslås i motion E30 – utgör en avdragsrätt knappast ett allvarligt hot mot välfärdsmodellen, men är ändå ett avsteg från principen att det offentliga samlar in skatt och bestämmer över dess fördelning. Partistyrelsen anser att frågeställningarna om skattegynnande av donationer och gåvor till sådant som ideell verksamhet, kultur och internationellt bistånd bör fortsätta att analyseras och övervägas inom Folkpartiet för kommande nya ställningstaganden.

Motion E29 vill förändra den så kallade huvudsaklighetsbedömningen, vilken innebär att åtminstone 70-80% av en ideell organisations inkomster måste komma från verksamheter som har naturlig anknytning, så kallad hävd, för att undantas från beskattning. Om inkomsterna från verksamheter som inte har naturlig anknytning är större än 20-30% av de totala inkomsterna så beskattas hela förvärvskällan, således även de däri ingående normalt skattefria inkomsterna. Motionären vill höja denna gräns till 50%.

Motiveringen för huvudsaklighetsregeln är att ideella organisationer kan slå ut kommersiell verksamhet tack vare skattesubventionen, vilket är samhällsekonomiskt suboptimalt. Det förefaller som om skatteverket tillämpar huvudsaklighetsregeln på fall-till-fall-basis, eftersom det inte finns någon komplett lista på vilka verksamheter som har eller saknar ”hävd”, och att det rör sig om ett spann på 20-30% snarare än en exakt gräns. Detta är helt i sin ordning, eftersom det handlar om svåra gränsdragningar och avvägningar. En ideell organisations verksamhet som i en del av landet inte hotar några kommersiella verksamheter kan i en annan del verkar undanträngande. Sammanhang och detaljer är avgörande för bedömningen. Partistyrelsen är av uppfattningen att en höjning av gränsen i huvudsaklighetsbedömningen till 50 % skulle öka risken för undanträngning.

För inte så länge sedan infördes en form av icke vinstdrivande ägarbolag för allmännyttiga verksamheter inom t.ex. hälso- och sjukvård, av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. En stor del av motivet var de socialistiska partiernas allmänna misstänksamhet mot företagsamhet. Folkpartiet motsatte sig införandet av denna särskilda företagsform av det skälet att det inte finns något som hindrar ett vanligt aktiebolag från att verka utan att ha som mål att generera vinst om dess ägare så önskar. Partistyrelsen menar

att denna reform måste utvärderas innan det kan bli aktuellt att skapa ännu en form av icke vinstdrivande företag, så som föreslås i E31 yrkande 2.

Med detta avstyrks motionerna E28, E29, E30 och E31.

I likhet med **motion E32** vill partistyrelsen betona vikten av kompetensutveckling för att underlätta och stimulera ett längre yrkesliv. Folkpartiet vill att ett individuellt kompetenssparande införs. Kompetenssparandet kan utnyttjas för fortbildning eller omorientering i yrkeslivet och också i kombination med studiestöd. Kompetenssparande som inte används kan istället övergå till pensionsutbetalningar. I samband med införande av ett sådant system bör avdragsrätten för pensionssparande begränsas till försäkringar som kan tas ut från och med den lägsta åldern i det allmänna pensionssystemet, 61 år.

Med detta tillstyrks motion E32.

Partistyrelsen erkänner att förslaget i **motion E33** att avskaffa skatten vid uthyrning av privatbostad stöds av starka argument. Överskottet på hyresintäkterna beskattas idag som inkomst av kapital

Folkpartiet har under lång tid i riksdagen drivit förslag att intäkter från uthyrning av del av privatbostad ska vara skattefria. Syftet är att göra fler hyresrum tillgängliga, inte minst för studenter.

Däremot är det inte rimligt med skattefrihet av en hel privatbostad. Det skulle riskera att bostäder enbart köps in i syfte att hyra ut dem. **Motion E33 bör med detta anses besvarad.**

Partistyrelsen är positivt inställd till det regelförenklingsarbete som förordas i **motion E34**. Det är ett arbete som pågår kontinuerligt i såväl riksdags- som regeringskansli. Regeringen har fattat beslut om en handlingsplan våren 2007. Folkpartiet bör även i fortsättningen följa och driva dessa frågor. **Med detta bör motion E34 anses besvarad.**

Partistyrelsen anser att folkpartiet även i fortsättningen ska driva på för en bred översyn av socialförsäkringarna och även hålla på principen om försäkringsskydd vid sjukdom eller arbetslöshet snarare än allmänna bidrag. Socialförsäkringarna ska präglas av försäkringsmässighet; det ska finnas ett samband mellan avgifter och förmåner på så sätt att den inkomst man betalar premier på även är försäkrad till viss andel. Försäkringarna ska utfalla till dem som är berättigade – sjukpenning till sjuka, a-kassa till arbetslösa, sjukersättning/förtidspension till varaktigt arbetsoförmögna och så vidare.

Partistyrelsen ser ett värde i att dagens system har en kollektiv aspekt, där individer med låg risk att bli sjuka eller arbetslösa subventionerar högrisk-individens försäkringar, och där höginkomsttagare subventionerar låginkomsttagare. För att öka försäkringsmässigheten i systemet, samtidigt som systemet inkluderar så många som möjligt, bör taken på sikt

höjas i mån av finansiellt utrymme. Partistyrelsen förordar att på detta sätt inkludera höginkomsttagare snarare än att lyfta ut dem på det sätt som föreslås i motion E35. Partistyrelsen vill erinra om att Folkpartiet under lång tid har arbetat för en bred och stor översyn av socialförsäkringarna. **Med detta avstyrks motion E35.**

Frågan om säsongsarbetande invånare som är skrivna i andra kommuner rymmer en del komplexitet, menar partistyrelsen. Människor flyttar över landet på ett ojämnt och oförutsägbart sätt – verkligheten är inte fullt så stiliserad som antyds i **motion E36**. Olika branschers säsonger börjar och slutar vid olika tidpunkter på året, och folkbokföringsdatumet kan inte ta hänsyn till allt detta utan sätts med hänsyn till administrativa behov. Vidare anser partistyrelsen att ett flyttande av folkbokföringsdatumet från 1 november till sista december inte skulle lösa frågan om säsongsarbetandes utnyttjande av kommunal service, eftersom man kan uppehålla sig i en annan kommun än hemkommunen i upp till 6 månader per år utan att förlora rätten att vara skriven i sin hemkommun. Slutligen erinrar partistyrelsen om att frågan om olikheter mellan olika regioner hanteras i skatteutjämningsystemet, som syftar till att ge lika förutsättningar i olika delar av landet.

Med detta avstyrks motion E36.

I och med fastighetsskattens avskaffande uppstår osäkerhet om taxeringsförfarandets framtid. I **motion E37** anförts att taxeringsvärdena har fler användningsområden än att vara underlag för fastighetsskatt, och att en kartläggning över användningsområdena bör genomföras.

Taxeringsvärden används idag bland annat som underlag för statistikproduktion och värdering. Den senaste översynen av användningen gjordes 1993 av statskontoret (Användningen av taxeringsvärden för fastigheter. Statskontoret 1993:26). Partistyrelsen erfar att ett arbete pågår i regeringskansliet och berörda myndigheter som syftar till att åter se över taxeringsförfarandet. Partistyrelsen förutsätter att folkpartiet följer detta arbete. **Med det bör motion E37, yrkande 1 och 2, anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion E12, yrkande 3, avslås
2. **att** motion E26, yrkande 1 och 3, avslås
3. **att** motion E26, yrkande 2, anses besvarad
4. **att** motion E27 anses besvarad
5. **att** motion E28 avslås
6. **att** motion E29 avslås
7. **att** motion E30 avslås
8. **att** motion E31 avslås
9. **att** motion E32, bifalls
10. **att** motion E33 avslås
11. **att** motion E34 anses besvarad
12. **att** motion E35 avslås
13. **att** motion E36 avslås
14. **att** motion E37 anses besvarad

Arbetsmarknadsfrågor

Motioner E38 – E49

E38 Reformerad arbetsrätt mot utanförskap och mobbing på arbetsmarknaden

Carl B Hamilton, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Lennart Rohdin, Gräddö

Folkpartiet är emot mobbing i skolan. Skall vi då acceptera mobbing av småföretagare på arbetsmarknaden? Folkpartiet är starkt engagerat för integration och mot utanförskap. Skall vi då acceptera den utestängning från arbetsmarknaden som lagen om anställningsskydd medför?

Nej till mobbing, ja till proportionalitetskrav

Vintern 2007 har debatten om den svenska arbetsrätten åter blossat upp. Orsakerna är flera, bl a flera LO-förbunds blockad mot en salladsbar i Göteborg, flera LO-förbunds blockad mot tre småföretag i Smålandsstenar, som anser sig inte kunna sluta (kollektiv)avtal av religiösa skäl med församlingen utomstående, en förskola på Lidingö, samt den muntliga förhandlingen i Vaxholmsmålet inför EG-domstolen den 9 januari 2007.

Alliansregeringen linje i dessa fall är naturligtvis en kompromiss av de ingående partiernas hållningar.

Det kan inledningsvis vara lämpligt att kort redogöra för folkpartiet liberalernas ställningstaganden i de vintern 2007 aktualiserade delarna av arbetsrätten, dvs. partiets ställningstaganden i samband med det senaste fp-landsmötet i augusti 2005. Ett landsmötesbeslut var att "Avskaffa Lex Britannia", som är en av de två centrala knäckfrågorna i Vaxholmsfallet (punkt 40, s. 102 i landsmöteshandlingarna). Fp vill avskaffa Lex Britannia — som diskriminerar till förmån för innehavare av svenska kollektivavtal, dvs. svenska företag och fack, framför dito från bl. a. övriga EU-länder — genom ett beslut i riksdagen. Ett riksdagsbeslut med denna innebörd är bra och önskvärt, och ett riksdagsbeslut vore bättre än ett beslut med samma innebörd fattat av EG-domstolen i Vaxholmsmålet.

Ett annat landsmötesbeslut 2005 var att "Införa krav på proportionalitet vid stridsåtgärder" (pkt 39, s 102). Detta ställningstagande har sin betydelse för såväl blockaden av salladsbaren i Göteborg som blockaden av de tre företagen i Smålandsstenar. I motiv texten till beslutet om proportionalitetskrav skriver partistyrelsen (s 174) sålunda bl a: "att partistyrelsen delar i stort [den förberedande s.k. tillväxt] gruppens syn att det är problem när stridsåtgärder kostar för litet för egna organisationen men kan orsaka stor skada för motparten, eller tredje man. Idag finns inga spärrar mot oproportionella stridsåtgärder, till skillnad mot t ex Danmark och Tyskland. Företag, som t ex har bättre villkor för sina anställda än kollektivavtalet, bör normalt inte utan vidare motivering än frånvaro av kollektivavtal, direkt och utan prövning i Arbetsdomstolen, kunna försättas i blockad."... Vidare, och i samma sammanhang, skrev fp-partistyrelsen att "En grundtanke med systemet med kollektivavtal, som

folkpartiet försvarar, är fredsplikten. Denna oerhört centrala egenskap hos kollektivavtalet får dock inte förfuskas genom lättsinnigt användande av nålsticksbetonade sympatiåtgärder, som drar in utomstående i andras konflikter, t ex företagare som förutsatt sig vara skyddade av sitt kollektivavtals fredsplikt, samt tredje part.” Så långt aktuella fp-texter.

Förslag om ”stramare konfliktregler” framfördes redan 1998 av f. socialdemokratiska statssekreteraren Svante Öberg i utredningen Medling och lönebildning (SOU 1998:141). Sålunda skrev och föreslog Öberg bl a att ”En rimligare balans mellan parterna på arbetsmarknaden skulle underlätta för parterna att sluta avtal som främjar en god utveckling av den svenska ekonomin. Utredningen föreslår: Att rätten till sympatiåtgärder inte bör tas bort, men begränsas.

Att ett proportionalitetskrav bör införas för att begränsa möjligheten till stridsåtgärder som kostar litet för den egna organisationen, men orsakar stora kostnader för motparten och tredje man” (sammanfattningen). Till detta fogade Öberg förslag till ny lagtext: ... ”[Om] åtgärden kan förväntas leda till skada eller annan olägenhet som står i uppenbart missförhållande till åtgärdens omfattning, kan åtgärden förklaras olovlig.” En snarlik formulering gäller bl a sympatiåtgärder. Den som har att fälla avgörandet om proportionalitet är i Öbergs förslag Arbetsdomstolen (se bl a s 311-322 i SOU 1998:141).

Vi föreslår att Öbergs förslag om proportionalitetsregel genomförs. Eftersom fp vill avskaffa arbetsdomstolen får, när den förändringen genomförts, annan domstol ansvara för prövningen.

Bättre integration på arbetsmarknaden genom reformerad LAS

Svensk lagstiftning om arbetsrätt utgår från den traditionella 1800-talsmotsättningen mellan Kapital och Arbete, mellan arbetsgivare och fackföreningar. Här finns inte enskilda människor; här finns bilden av två motstående kollektiv, beväpnade med sina uppsättningar av hot och stridsåtgärder.

Javisst: många – kanske de flesta – arbetstagare behöver förr eller senare hjälp och stöd av facket i sin relation till arbetsgivaren. Facket är den organisatoriska lösning som genom strid stadfästes under 1900-talets första hälft. Idag finns dock, förutom den klassiska motsättningen mellan kollektiven arbetsgivare och fack, ytterligare minst två grupper av enskilda människor att ta hänsyn till i analys och politik: dels de som redan är anställda och har fast jobb (arbetsmarknadens ”insiders”), dels de som söker (mera permanenta) jobb och fast anställning (”outsiders”).

Gruppen fast anställda söker skydd mot konkurrens från nyttillkommande jobbsökande, bl. a genom lagar om skärpt anställningsskydd och ingripanden mot utländsk arbetskraft. Dessa insiders är bättre stöttade av facket, vars kärntrupp de utgör, än olika slags outsiders. Den senare gruppen förenas främst av sin negativa egenskap: svag anknytning till arbetsmarknaden.

Obekväm sanning 1

Idag är denna fördelningspolitiska konflikt mellan ”insiders” och ”outsiders” påtaglig, och viktig för ett mycket stort antal enskilda människor. Facket söker förmå de politiska partierna att öka skyddet för de sina, insiders, och undertrycker utan några synbara kval svagare organiserade människors, outsiders, intresse av lägre skydd och ökad öppenhet på arbetsmarknaden för nykomlingar. När såg någon en demonstration till förmån för lägre trösklar i arbetsliv och mindre strikt anställningsskydd för att underlätta för ungdomar, kvinnor och invandrare — som sitter fast i ”vikaretrasket” och på ständig jakt efter en fastare anställning — att etablera sig i arbetslivet?

Vem skall i t ex riksdagen företräda intresset hos nykomlingar och outsiders? Liberaler, naturligtvis.

Ett mål för folkpartiet med att reformera arbetsrätten bör vara att sänka trösklarna till arbetslivet för arbetssökande, samt att göra det lättare för små- och medelstora företag att anställa fler. Bland de arbetssökande är detta något som i första hand kommer att hjälpa kvinnor, ungdomar och invandrare. Men det är inget att sticka under stol med att den fördelningspolitiska konflikten mellan insiders och outsiders skapar ett politiskt dilemma för partier som likt fp vill ha goda relationer med t ex TCO, Saco och LO.

Låt oss fördjupa analysen av lagen om anställningsskydd och tillämpad på kvinnornas situation. Sverige tillhör de länder inom OECD som har ett relativt strikt anställningsskydd (”Employment Protection Legislation”, EPL). Hörnstenarna i det svenska anställningsskyddet är Lagen om Anställningsskydd (LAS) samt de kollektivavtal mellan fackförbund och arbetsgivare som de flesta arbetstagare omfattas av. Enligt LAS kan arbetsgivaren i princip bara säga upp arbetstagare vid arbetsbrist, och ska då följa en turordning där den sist anställda också blir den förste som sägs upp.

Ofta är det pedagogiskt att dela upp ett ekonomiskt-politiskt problem i tre aspekter, tillväxt, stabilitet och fördelning, så låt mig göra det även nu: Tillväxt och anställningsskydd. Ett strikt anställningsskydd innebär att de som redan har arbete ges en starkare förhandlingsposition på arbetsmarknaden jämfört med outsiders som inte har fast anställning. Det, i sin tur, höjer löneläget för dem med fast anställning, och minskar totala efterfrågan på arbetskraft och sysselsättningen. De flesta studier som gjorts av arbetsmarknaden tyder, om något, på att ett striktare anställningsskydd har ett pris i form av färre jobb, dvs. en långsiktigt lägre sysselsättning. Anställningsskyddets påverkan på resursanvändning och långsiktig tillväxt är dock ofta svår att fånga som en signifikant effekt med dagens empiriska ekonomisk-statistiska metoder. Det innebär dock inte att den negativa effekten kan uteslutas.

Stabilitet och anställningsskydd. Det finns inga tydliga belägg för att lagar om strikt anställningsskydd skulle öka arbetslösheten sett över en hel konjunkturcykel. Ett mindre strikt anställningsstöd innebär att fler arbetstagare riskerar

att förlora jobbet i lågkonjunkturer men också att fler får behålla jobbet i högkonjunkturer.

Fördelning och anställningsskydd. Lagar om anställningsskydd har både en teoretisk och empiriskt observerad fördelningspolitisk effekt till nackdel för outsiders, som kvinnor med halvdålig anknytning till arbetsmarknaden. I OECD:s Employment Outlook 2004 har OECD-sekretariatet sökt gå igenom alla kompetent gjorda studier av effekterna av lagar om strikt anställningsstöd i OECD-länderna. Ett resultat är att denna typ av lagstiftning minskar sysselsättningen och ökar arbetslösheten för i stort sett alla grupper utom för män mellan 25 och 55 år ("prime age"). I sin sammanfattning av anställningsskyddets effekter skriver organisationens sekretariat sålunda: "[Studier och analys] indikerar möjligheten av ett negativt samband mellan strikt anställningsstöd och sysselsättningsnivån för ungdomar och kvinnor i aktiv ålder" (prime age 25-55 år)... "Just för ungdomar och kvinnor i denna åldersgrupp är det mera sannolikt att det finns större etableringsproblem på arbetsmarknaden än för andra grupper, och att de därför drabbas mer än proportionellt av anställningsskyddets effekter på arbetsgivarnas vilja att anställa." (s 63).

Obekvämt sanning 2

OECD-studien går därefter djupare in i frågan om anställningsskyddets verkningar: "Flera studier indikerar att lagstiftning om strikt anställningsskydd tenderar att minska sysselsättningsgraden för både ungdomar och kvinnor. Ja, i själva verket finns det anledning att förmoda att ungdomar som nykomlingar på arbetsmarknaden, och kvinnor med periodvis mera oregelbunden närvaro på arbetsmarknaden, är de [två grupper] som, jämfört med andra grupper, primärt mest påverkas av det lägre antalet anställningar som orsakas av lagar om anställningsskydd, och som samtidigt är de personer som kan dra minst nytta av [anställningslagars effekt av] färre uppsägningar [i lågkonjunktur]. Konsekvensen blir att lagstiftning om anställningsskydd skadar deras sysselsättningsmöjligheter. Å andra sidan, de som redan befinner sig i arbetsmarknadens kärna, huvudsakligen män i sin mest aktiva ålder, är de som huvudsakligen gynnas av större stabilitet i anställningar [över konjunkturcykeln] åstadkommen av lagstiftning om anställningsskydd. ... Medan resultaten för ungdomar varierar i signifikans, framgår det [av forskningsrapporterna] att lagstiftning om anställningsskydd på ett signifikant sätt reducerar sysselsättningsmöjligheterna för kvinnor i åldersgruppen 25-55, antagligen därför att kvinnor mera än män rör sig mellan sysselsättning och icke-sysselsättning på arbetsmarknaden" (kursivering tillagd, s 81 och 85).

I Sverige liksom i andra länder ökar andelen temporära jobb på arbetsmarknaden. Som OECD konstaterar är strikt anställningsskydd tveeggat i detta sammanhang. Studierna, skriver OECD, "indikerar att striktare regler [om anställningsskydd] i permanenta anställningskontrakt kan öka frekvensen av temporära anställningar och minska omfattningen av temporära anställningskontrakt som omvandlas till permanenta kontrakt." (s. 87).

Reformer som ökar möjligheterna till temporära anställningar i kombination med fortsatt strikt anställningsskydd för dem med fasta jobb ökar sålunda arbetsmarknadens tudelning. Temporära jobb kan visserligen i vissa fall så småningom leda till fast anställning, men det är inte säkert. Många på arbetsmarknaden, inte minst kvinnor, är inlåsta i en situation där de går runt mellan olika temporära jobb och arbetslöshet. Detta, i sin tur, gör att denna grupp inte får någon riktig chans att bygga upp ett kunskaps- och erfarenhetskaptal som fasta jobb ofta medför, och de kan förlora det utbildningskapital som de hade med i bagaget när de började söka jobb.

Totalt sett har de tillfälliga anställningarna på arbetsmarknaden blivit fler de senaste tio åren. En strikt arbetsrätt, som den svenska, gynnar främst dem som arbetar kontinuerligt och samlar på sig många anställningsår hos samma arbetsgivare. LAS turordningsregler innebär, som bekant, att tillfälligt anställda är de som sägs upp först. Detta blir en nackdel för de kvinnor som saknar fast anställning, samt för dem som vill återvända till arbetslivet efter en längre föräldraledighet. Eftersom kvinnor gör fler och längre uppehåll i arbetslivet än män för att vara hemma med barn innebär lagen en de facto diskriminering av kvinnor. Regler som gynnar personer med flera år av fast anställning i ryggen gynnar män mer än kvinnor.

Slutsatser om LAS

Betydligt större uppmärksamhet bör ägnas åt företrädesreglernas och anställningsskyddets diskriminerande inverkan. Reglerna om företräde och anställningsskydd bör inte skäpas utan mildras. Trösklarna för att komma in på arbetsmarknaden bör sänkas genom att företrädesreglerna görs mindre diskriminerande för dem med svag anknytning till arbetsmarknaden.

I LAS görs idag undantag för två personer i företag med mindre än tio anställda. Vi föreslår att LAS-undantaget utvidgas till tio personer. Det kommer att leda till att varje anställningsbeslut — särskilt i små- och medelstora företag och mindre enheter i offentlig sektor — blir mindre riskfyllda, att därför fler anställningsbeslut kommer att tas och att fler människor anställs. En annan konsekvens blir att människor med invandrarbakgrund, kvinnor och ungdomar genom ett utvidgat undantag lättare kan komma in och få en fast fot på arbetsmarknaden.

Vårt förslag är sålunda att från LAS undantas tio personer från turordningsreglerna i alla företag.

Yrkanden:

1. **att** förslagen om proportionalitet i SOU 1999:141 genomförs med modifiering för en nedläggning av arbetsdomstolen.
2. **att** nuvarande undantag i LAS utvidgas till tio personer och utan undantag för storlek på företag.

E39 Arbetsmarknad

Liberala ungdomsförbundet

Liberala ungdomsförbundet värnar den svenska modellen. Staten ska inte vara en del av lönebildningen. Den bör förhandlas fram av arbetsmarknadens parter och kollektivavtal ska gälla. Kollektivavtalslösningar har förutsättningar att ge större fördelar än nackdelar för såväl arbetstagare som arbetsgivare. Avtalsfriheten är en grundläggande liberal princip och den friheten förutsätter att de avtalande parternas styrka är någorlunda jämförbar. När endast den ena parten lämnar ultimativa hot eller krav beror det ofta på att styrkebalansen är skev åt endera hållet. En liberal arbetsmarknadspolitik syftar till att skapa de bästa förutsättningarna för att både arbetsgivare och arbetstagare ska kunna sluta avtal mot jämlika parter.

Fackföreningarna har många gånger valt en aggressiv taktik under dagens mycket tillåtande regler. Vaxholmskonflikten visade mycket tydligt att den frihet som givits åt fack- och arbetsgivarorganisationer har missbrukats av fackföreningarna. Där övergick avtalsförhandlingarna till rasistiska trakasserier. Hotell- och restaurangfackets åtgärder mot lilla Wild 'n fresh i Göteborg är ytterligare ett exempel på där ensidiga hot står utan proportioner jämfört med det lilla företagets styrka. En sund kollektivavtalsmodell kräver att missbruket av konflikträtten måste upphöra. Istället vill vi införa ett krav på proportionalitet mellan stridsåtgärden och det syfte den ska uppnå. Stridsåtgärder som har orsakat stora kostnader för motparten och tredje man utan större kostnader för den egna organisationen har används för att framtvinga ensidigt förpliktande överenskommelser – tvärt emot den liberala avtalsfriheten.

Det är Liberala ungdomsförbundets åsikt att sansade krav i kollektivavtalen ger de bästa förutsättningarna för långvarig arbetsfred vilket är en förutsättning för en sund arbetsmarknad. Med avtalsfrihet och med proportionalitet vid stridsåtgärder får såväl svenska som europeiska företag bättre möjligheter att konkurrera på lika villkor. Samtidigt försvarar vi starkt arbetstagarnas rätt sluta sig samman och avtala med sina arbetsgivare utan att behöva slå från underläge.

Yrkande:

1. att följande skrivs in i Folkpartiet liberalernas partiprogram under rubriken "Jobben", fjärde stycket:
"En proportionalitetsprincip som säkerställer att en konflikts omfattning och syfte ska stå i proportion till dess konsekvenser för företagen och tredjeman ska instiftas."

E40 Framtid för facket

Johannes Hylander, Stockholm, Ulf Öfverberg, Stockholm, Ludvig Larsson, Uppsala

Rätten att engagera sig fackliga organisationer är för en liberal en självklarhet och Folkpartiet har genom åren haft flera samarbeten med fackliga organisationer. Det är därför

synd att företrädare för såväl Folkpartiet som andra borgerliga partier i den dagliga debatten ofta använder begreppet "facket" eller "den fackliga rörelsen" när de egentligen talar om LO och dess inflytande över den förda politiken. Skillnaden mellan LO och övriga centralorganisationer och deras medlemsförbund är stor och förtjänar att påpekas. Samtliga förbund inom SACO och TCO är partipolitiskt obundna medan LO och dess medlemsförbund bidrar med såväl finansiella som personella resurser till det Socialdemokratiska partiets valkampanjer.

Idag är ca 3,8 miljoner medborgare i Sverige medlem i något fackförbund varav drygt hälften tillhör LO-kollektivet. För att Folkpartiet inte skall riskera att stöta bort dessa är det viktigt att nyansera debatten kring det fackliga inflytandet. Utan att för den skull avstå från att kritisera LO:s stora inflytande över den förda politiken bör Folkpartiet i högre utsträckning visa att det är ett parti som tror på de fackliga organisationernas roll på arbetsmarknaden.

Men Folkpartiet måste också våga ta upp den dolda dagordningen inom fackföreningsrörelsen. Även om TCO är en opolitisk facklig centralorganisation är det alldeles för ofta det socialdemokratiska tänkandet och den socialdemokratiska dagordningen som dominerar förbundets planering och agerande. Det beror säkerligen inte alltid på en medveten planering, även om det också förekommer, utan är ett symptom på den symbios som ett för långt socialdemokratiskt maktinnehav har fört med sig i förhållande även till tjänstemannarörelsen. Det måste vara ett liberalt partis uppgift att bryta även den socialdemokratiska dominansen.

Gårdagens fackliga organisation visade i första hand sin kraft genom konflikter, men idag blir samarbetet och dialogen allt viktigare. Grunden för den moderna fackliga organisationen är emellertid alltså densamma, att värna medlemmens intressen. Det innefattar många olika saker t ex ett gemensamt inflytande på arbetsplatsen och möjligheter för den enskilde att påverka sin egen situation. Vi vet att både resultat och välbefinnande blir bättre om människor är med och påverkar än om de står utanför. Det gäller både i samhället i stort och på arbetsplatsen. De fackliga organisationerna är den naturliga arenan för detta.

För de allra flesta löntagare i Sverige är ett fackligt medlemskap det naturliga. De hundratusentals människor som idag lägger ned ett stort engagemang arbete som fackligt förtroendevalda på svenska arbetsplatser är värda vår beundran. Folkpartiet borde visa dem uppskattning och t ex i olika sammanhang stå upp för de kollektivavtal som i grunden utgör basen för den fackliga aktiviteten. Metoderna för fackligt arbete har också förändrats en del genom åren. Individuell kompetensutveckling, karriärcoachning och rådgivning har t ex tagit över mycket av de traditionella kollektiva lösningarna.

Men i dag finns det flera tecken på att svensk fackföreningsrörelse har problem. Tre händelser som var och en kan

symbolisera facket problem med en förändrad omvärld har de sista åren varit avgörande för bilden av facket och vidden av dess problem.

Först Vaxholm; vi minns alla det som borgerliga ledarsidor och nyliberala opinionsinstitut och tidskrifter gärna upprepar, ropen ”go home”. Men Vaxholm är egentligen ett alldeles för allvarligt problem för att användas i den politiska retoriken. Vaxholm visar på fackets oförmåga att hantera den tilltagande globaliseringen.

Den andra symbolen är salladsbaren Wild’n Fresh i Göteborg; den som ägaren valde att sälja som en följd av det oproportionerliga agerande som restaurangfacket genomförde. Den visar på fackets oförmåga att hantera de nya entreprenörerna.

Det är en självklarhet och följer spelreglerna för det svenska kollektivavtalssystemet, att restauranganställdas förbund vill teckna avtal med alla företag i branschen. Kollektivavtalsmodellen förutsätter att avtal tecknas och att de tecknas för så gott som alla företag i branschen. Det är inte heller förvånande att det är små företag som dominerar i den branschen; små företag som ofta drivs av entreprenörer som inget annat vill än att lägga ned själ och hjärta i sin verksamhet, anställa och expandera.

Arbetsgivarna har velat ha ett system som dagens, där arbetsgivarna i kollektivavtal förbinder sig att följa avtalet oavsett om de anställda är med i facket eller inte och oavsett om den enskilde anställda vill något annat. Ur ett historiskt perspektiv kan därmed knappast facket lastas för detta!

Men samtidigt är det stötande för liberaler att kollektivavtal ska omfatta personer som inte efterfrågar avtalet, som i Göteborg.

Det tredje exemplet är granskningsarvodena. LO:s mäktigaste förbund har skapat ett system som tvingat såväl organiserade som oorganiserade arbetare att erlägga 1,5 procent av lönen i granskningsarvode. Utöver detta har även en mätningssavgift ibland tillkommit som uppgått till 2 procent av lönesumman.

Byggnads påstår att mångmiljonbeloppen från dessa system går till att kontrollera att de som har ackords- eller resultatlön får rätt ersättning. Men inom branschen är det ingen hemlighet att facket tar ut ett överpris för en verksamhet som ingen egentligen efterfrågar. Syftet är i stället att finansiera den egna ombudsmannakåren och förbundets politiska aktiviteter.

Inte heller domarna i Strasbourg godtar Byggnads argument. Systemet saknar genomskinlighet, står det att läsa i domen. Det mesta tyder på att intäkterna går till att subventionera andra verksamheter.

Byggnads granskningsarvoden sätter fingret på problemet med de fackförbund och de fackliga centralorganisationer

som har ett intimt samarbete med socialdemokratin. Det intima samarbetet är både personellt och ideologiskt såväl som sakpolitiskt. Det kan ske öppet eller det kan ske dolt, men det finns där.

Den svenska korporativismen försvann i stor utsträckning i o m SAF:s beslut 1991 att dra sig ur flera Verkstyrelsen och generellt visa sitt ointresse för att delta i gemensamma projekt med staten och arbetsmarknadens parter. Det beslutet befastes sedan av den borgerliga regeringens beslut efter valet samma år, 1991, att samhällsrepresentationen i styrelserna för vissa statliga myndigheter, verk och bolag skulle upphöra. Dessa två händelser satte effektivt punkten för den officiella korporativismen som fram till dess varit en grundbult i den svenska modellen.

Men en inofficiell korporativism lever kvar. Den lever kvar genom ett tätt personellt och politiskt samarbete, och också i en del uppenbara fall ekonomiskt samarbete, mellan fack och socialdemokratin. Det är allvarligt och pekar på ett stort problem för en liberalism som vill vara ett fackligt alternativ till en av socialdemokratin i mångt och mycket styrd fackföreningsrörelse.

Det finns en viktig grundläggande utgångspunkt när vi diskuterar vilken typ av reglering vi ska ha av anställningsförhållanden: där det personliga avtalet tiger träder alltid någon överordnad rättsregel in. Även om det inte finns ett kollektivavtal eller en uttrycklig lag som säger vad som ska gälla, måste i sista hand en domstol kunna lösa en tvist mellan arbetsgivaren och den anställda. Det betyder att anställningsförhållandet alltid är kollektivt reglerat (statligt eller fackligt). Detta är den grundläggande utgångspunkten för all diskussion om vilket system av reglering vi ska ha: ska vi ha ett som regleras av parterna – facket och arbetsgivarna – eller ska vi ha ett som regleras i lag av politikerna och tolkas i domstol?

Vi tror att, precis som tidigare liberaler ansåg, att det finns överväldigande skäl som talar för kollektivavtalsmodellen.

Kollektivavtalen ger fred på arbetsmarknaden, skapar förutsägbarhet och tydliga spelregler. Efterlevnaden av reglerna blir effektiv eftersom arbetsmarknadens parter har ett gemensamt ansvar för efterlevnaden. Kollektivavtalen kan också enkelt branschanpassas vilket innebär en omfattande flexibilitet. Ansvariga fackföreningar, medverkar till en lönebildning som långsiktigt bidrar till tillväxt.

Kollektivavtalen och starka fackliga organisationer kan betraktas som kollektiva försäkringslösningar som kompenserar för frånvaron av privata försäkringslösningar.

Fackföreningar och kollektivavtal är spontant uppkomna institutioner på arbetsmarknaden och är en kollektiv lösning på kollektiva problem; problem som de allra, allra flesta på arbetsmarknaden delar i egenskaper av arbetstagare och arbetsgivare.

Sammantaget innebär detta ett system som är väldigt effektivt och ger oss konkurrensfördelar.

Svensk fackföreningsrörelse och parterna på den svenska arbetsmarknaden representerar en stor del av det som i forskningen kommit att kallas civilsamhället. Om samhället som helhet delas in i tre sfärer utgör staten och marknaden två och den tredje är då civilsamhället; en samhällelig sfär med sina egna grundläggande spelregler och relationer som inte låter sig inordnas eller förklaras helt och hållet i någon av de övriga två sfärernas logiker. Autonomt fack, autonoma parter; det civila samhället bredvid marknad och stat.

Den svenska modellen tidigare kan sägas ha representerat en stor kohandel; där facket fick ett stort inflytande och omfattande frihet att tillsammans med arbetsgivarna utforma spelreglerna för arbetsmarknaden i utbyte mot att facket levererade lugn på arbetsmarknaden, bidrog till rörlighet och tillväxt. En fackföreningsrörelse som köpte löntagarnas trygghet och säkerhet genom att säga ja till det moderna projektet och en tillväxtorienterad politik.

Men i och med globaliseringen hände något med det delar av det svenska facket.

- För det första har löneförhandlingarna förts ned till förbunds nivå; en jättelik decentralisering av systemet.
- För det andra det av oss tidigare nämnda beslutet av SAF att inte delta med i organiserat samarbete med facket.
- För det tredje har kollektivavtalens verkningsgrad minskat. Även om kollektivavtalen omfattar lika många arbetstagare som förut har deras innehåll förändrats på ett sätt som försvagat dem. Sedan 1992, då avtalen mellan Ledarna och Almega slöts, är tendensen tydlig: nivån där avtalen sluts skjuts hela tiden nedåt. Just nu dominerar sektorsnivån men arbetsgivarna vill egentligen ned på arbetsplatsnivå.
- För det fjärde, globaliseringen. Samarbetet inom EU och EMU har lett till begränsat utrymme för parterna att utan sidoblickar forma sin egen lönepolitik.

Och slutligen för det femte, individualiseringen. I en tjänste- och serviceekonomi är det inte lika lätt att bestämma löner. När en ökad del av lönen bestäms av individuella egenskaper och individernas produktivitet varierar alltmer blir det allt svårare att hitta hållbara principer för en gemensam kollektiv lönesättning. Vi får också allt fler entreprenörsbaserade företag och småföretag och de stora branschdominerande företagen som fanns under den svenska modellens gyllene tid är inte längre lika dominerande och vanliga. Företagsstrukturen förändras. Det påverkar givetvis också det fackliga uppdraget.

Vi behöver en omformulering av det fackliga uppdraget; hur ser ett modernt liberalt fackligt uppdrag ut? Det är en till synes enkel fråga, men utan enkla svar. Men låt oss försöka skissa på en möjlig väg att gå.

Det behövs en ny Saltsjöbadsanda; en anda som för svensk fackföreningsrörelse tillbaka till sextiotalet. Det decennium då facket fortfarande var tämligen opolitiserat, fränsett LO, och agerande ansvarsfullt inom sin egen sfär. Sedan kom det som Per Ahlmark, om än ur ett annat perspektiv, benämnt ”det galna kvartseket”, en period av stigande statlig intervention och initiativ från politiskt håll om ökad lagstiftning och statlig intervention i den tidigare autonoma partssfären.

Vi behöver ett fack som koncentrerar sig på sin dubbla uppgift: att företräda sina medlemmars intressen och att bidra till samhällsutvecklingen på ett ansvarsfullt sätt.

För att behålla regeringsmakten i nästa val krävs att Folkpartiet gör en än större nettovinst av väljare som tidigare har röstat på Socialdemokraterna än tidigare. En mycket stor andel av dessa väljare finns i den breda medelklass av medlemmar i fackförbunden som hittills har sett en regering som inte har gått dem till mötes i sin roll som fackföreningsmedlemmar.

Vi önskar därför att partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett program för hur folkpartiet skall utveckla politiken i relation till fackförbunden och dess medlemmar samt hur detta arbete kan bedrivas i samverkan med båda parter på arbetsmarknaden.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna verkar för att arbetsmarknadens parter även fortsättningsvis skall spela huvudrollerna vad gäller villkoren på den alltmer globaliserade arbetsmarknaden.
2. **att** landsmötet uppdrar till partistyrelsen att tillsätta en arbetsgrupp med mandat att under 2008 presentera en plan för hur och med vilka målsättningar ett liberalt fackligt uppdrag ska formuleras och föras ut utefter resonemangen i denna motion.

E41 Förändra arbetsrättslagstiftningen

Björn Molin, Haverdal

Så har det då hänt igen. En ung ambitiös småföretagare har tvingats ge upp sitt företag efter en facklig blockad. Salladsbaren Wild'n Fresh i Göteborg drevs av en ung kvinnlig företagare och hade två kvinnliga deltidsanställda. De anställda har haft samma villkor som andra anställda i branschen, och företaget har gått bra och haft många nöjda kunder.

Ägaren beskrev blockaden med orden: ”Facket har varit helt ointresserade av våra anställda och deras villkor. Blockaden i sig kunde jag klara men inte hoten från facket mot mitt företag och mot min familj” (GP 7/2 2007).

Salladsbaren i Göteborg är bara ett av många exempel från senare år på hur små företag, där företagare och anställda – ofta kvinnor och invandrare – varit ense om att avstå från kollektivavtal, till följd av fackliga åtgärder tvingats till

underkastelse: nedläggning, likvidation eller utförsäljning. Jag känner inte till något enda företag som överlevt en långvarig facklig blockad. I de fall där det aktuella fackets åtgärder inte räckt till har sympatiåtgärder från andra fackförbund satts in. Det har handlat om stoppade varuleveranser och uteblivna bank- och posttjänster – eller som i Göteborgsfallet indragen sophämtning.

Kollektivavtalssystemet har också i praktiken visat sig bli diskriminerande mot utländska företag verksamma i Sverige. Det gäller både större företag som det lettiska byggbolaget i Vaxholm, det tyska byggföretaget Thyssen och den amerikanska leksakskedjan Toys'R'Us men även små företag som t ex litauiska åkerier och polska småföretag som varit behjälpliga med stormröjning i Sydsverige.

Dessa företag har haft få eller inga medel att sätta emot de fackliga blockaderna. De har inte fått en begriplig information om det svenska regelsystemet och i en del fall känt sig trakasserade av de svenska myndigheterna, som t ex när polisen i samverkan med facket gjorde specialkontroller av litauiska lastbilar.

De åtgärder i form av främst blockad som vidtagits från fackligt håll mot huvudsakligen småföretag har varit helt lagliga. Även om det i några fall kan ifrågasättas om åtgärderna verkligen varit nödvändiga för att framtvinga kollektivavtal är det viktigt att betona, att de fackliga åtgärderna skett helt inom lagens ramar.

Också s k sympatiåtgärder riktade mot icke direkt inblandade företag (med gällande avtal och därmed fredsplikt) är tillåtna så länge det föreligger en konflikt vid det ursprungligen drabbade företaget. Ett utanförstående företag med gällande avtal kan alltså drabbas av sympatiblockad efter beslut från facket, ett förhållande som flitigt utnyttjats av bl a Elektrikerförbundet. Det säger sig självt att möjligheten till motåtgärder i sådana fall är obefintlig.

Om man vill förhindra framtida situationer liknande den vid salladsbaren i Göteborg är det således nödvändigt att ändra gällande lagstiftning. Utgångspunkten bör vara att grundläggande regler för arbetsmarknaden fastläggs av folkets valda representanter i riksdagen i form av lag och inte genom avtal mellan arbetsmarknadens parter. Riksdagen kan inte på ett visst område överlåta normgivningen till enskilda organisationer. Detta är också vad som gäller i de flesta rättsstater, där lag är överordnad avtal, och där kollektivavtal blir generellt gällande först när en s k allmängiltigförklaring gjorts.

Avtal på arbetsmarknaden bör som på andra områden ingås fritt mellan individer eller företag och inte vara bindande för andra än de avtalsslutande parterna. Det måste också stå parterna fritt att träffa avtal med olika villkor beroende på situationen. Ett avtal som ingåtts under tvång skall alltid vara ogiltigt och kunna upphävas av domstol.

Medbestämmandelagen (MBL) bör alltså ändras i syfte att göra kollektivavtalen till frivilliga uppgörelser mellan företag och/eller individer utan fjärrverkan. Därmed försvinner möjligheten att framtvinga avtal mot de inblandades vilja liksom rätten till sympatiåtgärder. Naturligtvis kommer man även efter en sådan ändring att via fackliga eller andra organisationer kunna träffa kollektiva avtal för flera företag eller en hel bransch och ha tillgång till stridsåtgärder. Innehållet i avtalen blir dock annorlunda genom att avtalen inte kan sätta lagreglerade arbetsmarknadsvillkor ur spel. Det kan gälla t ex minimilöner och arbetsskydd för de anställda.

En förändring av det här slaget kommer i längden att vara gynnsam för de anställda, som får ökade möjligheter att anpassa anställningsavtalen till individuella förutsättningar och önskemål. Fler nya företag kommer att startas och bidra till ökad sysselsättning, inte minst bland idag missgynnade grupper på arbetsmarknaden som t ex utomnordiska invandrare, och därmed medverka till att bryta utanförskapet i samhället.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte beslutar att partiet skall verka för en ändring av den arbetsrättsliga lagstiftningen i enlighet vad som anförs i motionen.

E42 Fackens rätt till blockad är en fara för den enskildes frihet

Lennart Duell, Göteborg

I dag råder en konstig ordning på arbetsmarknaden. Om du frivilligt och i bästa samförstånd kommer överens med någon om att arbeta hos denne, så kan ändå överenskommelsen slås sönder. När ni är igång med ert arbete och du har den lön och de villkor som ni kom överens om, så kan facket ändå sätta hela företaget i blockad.

Facket kan dessutom starta sympatiåtgärder för att ytterligare förstärka sina stridsåtgärder.

Facket har stor makt. Deras rätt till blockad är en udda företeelse i samhället. Man kan tala om en stat i staten. Genom beslut som fattas internt inom facket, kan enskilda människors överenskommelser slås sönder.

Fackens rättighet påminner mycket om myndighetsutövning. Men deras grunder för att sätta ett specifikt företag i blockad behöver inte redovisas. Fackets arbetssätt präglas inte heller av någon större öppenhet.

Vi har tyvärr ett debattklimat i Sverige som innebär, att det är känsligt att debattera den s.k. svenska modellen. Men gamla tiders metoder behöver inte vara de bästa i ett modernt samhälle. Fackets oinskränkta makt över enskilda människor har överlevt sig själv.

Jag tror faktiskt att en begränsning av blockadrätten kan vara bra även för fackföreningsrörelsen. Ibland behövs små puffar

från samhällets lagstiftare för att få bort otidsenliga förhållanden.

Nedanstående förslag är inte särskilt långtgående. Lagstiftarna måste göra något för att skydda enskilda individer som bara vill jobba och följa lagar och förordningar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för en ändrad lagstiftning så att företag, där ingen anställd är fackligt organiserad, inte kan bli utsatt för blockad eller andra sympatiåtgärder.

E43 Turordningsreglerna

Liberala ungdomsförbundet

Företagare i Sverige har det inte lätt. De tusentals sidorna med regler från Skatteverket, höga arbetsgivaravgifter, ibland rigida fackförbund och hårt anställningsskydd är bara några saker som bidrar till en stel och orörig arbetsmarknad. Flexibiliteten både för företagare och anställda måste öka. Möjligheten för en arbetsgivare att välja ut det lag som bäst kan driva företaget framåt är centralt för expansion. Att kunna behålla de som är bäst lämpade för jobben i olika faser av uppgång eller nedgång, utökning eller nedskärning – och även om de inte varit anställda längst – är en av de viktigaste motorerna både för enskilda företag och för tillväxten i stort. Ändå är denna möjlighet idag hårt begränsad genom turordningsreglerna i Lagen om anställningsskydd. Reglerna går att förhandla bort – men bara till en viss gräns, och bara om facket instämmer. Turordningsreglerna räddar egentligen ingen anställd från en fulspelande företagare. Men de begränsar många av dem som försöker driva sina företag framåt. Därför bör de avskaffas.

Yrkande:

1. **att** en ny mening förs in sist i första stycket under rubriken "Spelreglerna" i avsnittet "Ekonomi", med lydelsen: "Turordningsreglerna vid personalminskning är det enskilt största hindret för en flexibel arbetsmarknad och måste avskaffas."

E44 Inga trakasserier mot småföretagare!

Folkpartiet liberalerna Norrmalm

Undantag för småföretag upp till 10 anställda gällande fackets blockadmöjligheter.

Wild'n fresh salladsbar i Göteborg och fackets blockad av rörelsen visar på att lagstiftning om undantag för fackets blockadmöjligheter behövs. Små företag har oftast inte personalavdelningar och det är inte rimligt att ställa samma krav på dem som på större företag. Såsom kollektivavtalen är formade är de anpassade till stora företag och de är fruktansvärt pressande för ett litet företag. Att skriva på avtalet kräver juridisk expertis.

Undantag finns redan för denna storlek av småföretag, upp till 10 anställda, gällande turordningsreglerna. Det är, menar

vi, rimligt att sätta gränsen vid denna nivå även för krav på kollektivavtal och fackets efterföljande stridsåtgärd, blockad, som kan utlösas om frivillig överenskommelse inte görs.

Blockad har visat sig, brukats även om gällande villkor varit lika eller bättre än kollektivavtalet. Även om ingen fackligt ansluten personal funnits på företaget så har stridsåtgärden brukats av facket.

Vi menar att en stridsåtgärd ska vara proportionerlig mot den skada som det enskilda företaget åsamkas. Det kan inte vara rimligt att en småföretagare skall behöva lämna sin livsdröm och sitt affärsprojekt för att facket sätter in oproportionerliga tvångsåtgärder.

Vi menar att kollektivavtalet ska respekteras och finnas kvar som förut, men att formerna ändras något med en nedre ribba som en grund för stridsåtgärd. Den kan vara upp till 10 anställda. Det är i dag en väl fungerande modell i många avseenden utom just för de små arbetsgivarna, de små företagen. För hårda åtgärder riskerar att minska antalet småföretagare och det kan, bedömer vi, sannolikt leda till att jobben minskar och tillväxten sjunker. Antalet fackligt anslutna kan också påverkas om företaget upphör eller aldrig skapas.

Vi menar att det är mycket viktigt att människor törs lämna sina trygga anställningar och ge sig in i det okända och starta nya småföretag. Därigenom blir de arbetsgivare och då kan facket höra av sig. Blockaden kan gott vänta tills företaget växt tills sig, det hindrar ju inte att villkoren bör vara goda när det är dags att anställa. Men ribban kan höjas till 10 anställda. Det bör vara en bra balans mellan fack och småföretag, det vinner vi alla på.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för att småföretagare skall få bättre arbetsvillkor, och att stridsåtgärder i form av trakasserier i likhet med vad som inträffat det senaste året av en småföretagare i Göteborg måste stävjas. Vi vill samtidigt att tryggheten för de anställda på små arbetsplatser värnas. Därför måste även den sidan av småföretagarnas ansvar vägas in i folkpartiets arbete med att stötta småföretagare.

E45 Ge arbetsgivare möjlighet att flytta på provanställningen vid behov av tid för utbildning

Per-Åke Fredriksson, Gävle

Arbetsgivares behov av förlängd provanställning vs anställningstrygghet

Från flera arbetsgivare i Sverige har det framförts önskemål om att lagen om anställningsskydd (LAS) skall ändras så att tiden för provanställning förlängs från dagens sex månader till tolv. Skälet till detta är att man anser att det är en för stor risk att anställa och därför behöver man längre tid på sig för att avgöra huruvida en nyanställd är lämplig för jobbet eller inte. Från arbetstagarorganisationerna påpekas det dock att ett års provanställning är en lång tid av otrygghet för den

nyanställda som i princip kan arbeta hos sin arbetsgivare i 364 dagar utan klagomål och dagen därpå få sparken utan motivering.

För en del arbetsgivare finns problemet att de måste lägga ner lång tid på utbildning för den nyanställda innan denne kan sättas i produktion. Detta gör att den tid som är kvar för arbetsgivaren att avgöra huruvida en nyanställd fungerar i det dagliga arbetet i praktiken blir kortare än sex månader. Om det till exempel tar fyra månader att utbilda en nyanställd innan denne självständigt får arbeta i produktionen innebär det att arbetsgivaren har två månader på sig att göra en bedömning om den nyanställda klarar arbetet. Detta problem gör att många arbetsgivare drar sig för att anställa personer som saknar erfarenhet av aktuella arbetsuppgifter eftersom de då måste lägga ner tid på utbildning som i sin tur tar tid från provanställningen. Detta kan leda till att företag avstår från att växa eftersom man inte direkt kan hitta personer med rätt utbildning och erfarenhet.

Samtidigt är en generell förlängning av provanställningen till tolv månader en trubbig lösning på detta problem. Det skulle skapa otrygghet för många nyanställda, trots att den arbetsuppgift de förväntas göra inte kräver någon längre tids utbildning och det därmed är rimligt att arbetsgivaren inte har mer än sex månader på sig att bedöma den nyanställda.

Utbildning och sedan provanställning i sex månader

En lösning på problemet som finns mellan arbetsgivares behov av längre provanställningsperiod och trygghet för den nyanställda skulle vara att provanställningsperioden på sex månader börjar gälla först efter utbildningstiden. Till exempel om en nyanställd får en utbildning på två månader börjar denne sin provanställning först därefter. Detta innebär att arbetsgivaren inte har förlorat någon tid av provanställningen på grund av att den nyanställda behöver utbildas först innan denne kan sättas i ordinarie arbete. Samtidigt behöver den nyanställda inte få en längre tid av otrygg anställning än nödvändigt, vilket skulle vara fallet om man gjorde en generell förlängning av provanställningen till tolv månader.

Formerna för uppskjuten provanställning på grund av utbildning

Om arbetsgivaren avser att utnyttja möjligheten att skjuta på provanställningsperioden skall denne redan vid anställningsintervjun informera om detta till den arbetssökande, samt informera om hur länge utbildningstiden sträcker sig innan provanställningen tar vid. Detta skall också framgå av anställningsavtalet mellan arbetsgivaren och den nyanställda.

Utbildningstiden bör rimligen vara när den nyanställda genomgår de utbildningar som behövs för att lära sig utföra sin arbetsuppgift självständigt. Från den dagen då arbetsgivaren låter den nyanställda utföra självständigt arbete börjar provanställningen att gälla.

En arbetsgivare som anser sig behöva skjuta upp provanställningsperioden på grund av utbildning skall informera

de arbetstagarorganisationer som denne har kollektivavtal med i enlighet med lagen om medbestämmande i arbetslivet. Om berörda arbetstagarorganisationer anser att uppskjutandet är oskäligt eller att utbildningstiden är oskäligt lång kan de påkalla till förhandling. Om parterna inte blir överrens i förhandlingen bör frågan kunna få hänskjutas till arbetsdomstolen för ett avgörande, precis som i andra fall som berör anställningstryggheten. Om arbetsgivaren inte har informerat berörda arbetstagarorganisationer om att denne avser att skjuta på provanställningen gäller sex månaders provanställning som vanligt.

Stimulans att anställa även om det saknas rätt utbildad arbetskraft

Fördelen med att ge arbetsgivarna möjlighet att skjuta upp provanställningen på grund av utbildning är inte bara att arbetsgivaren får längre tid på sig att avgöra om en nyanställd klarar av att arbeta i den ordinarie arbetsproduktionen. Det ger också arbetsgivaren en möjlighet att våga anställa en person som saknar rätt utbildning för berörd arbetsuppgift. Det är inte alltid som arbetsmarknaden har den arbetskraft som efterfrågas och då är det viktigt att arbetsgivarna känner att de kan våga satsa på att själv utbilda dem de anställer. När en arbetsgivare vet att den kan ge en längre tids utbildning till en nyanställd utan att avstå tid från provanställning ger det stimulans att våga anställa personer som saknar efterfrågad kompetens. Detta är viktigt om vi skall få företag att växa även när rätt utbildad arbetskraft saknas på arbetsmarknaden.

Yrkande:

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag att landsmötet beslutar

1. **att** folkpartiet skall, i enlighet med motionens intentioner, verka för att lagen om anställningsskydd ändras så att en arbetsgivare kan skjuta upp den sex månader långa provanställningen under den tid en nyanställd genomgår den utbildning som behövs för att lära sig utföra sin arbetsuppgift självständigt. Folkpartiet måste således gå ifrån nuvarande linje att införa en generell förlängning av provanställningen till tolv månader.

E46 Större flexibilitet i ett globalt kunskapssamhälle

Folkpartiet liberalerna i Halland

Reglerna på vår arbetsmarknad lades fast under 1970-talet och byggde helt på vårt dåvarande industrisamhälle med framförallt mycket stora industriföretag med många anställda. På 2000-talet ser det annorlunda ut. Vi är inne i tjänstesamhället, som baseras på kunskap och som i många avseenden är globalt. Vi behöver därför förändra reglerna på arbetsmarknaden.

Den gamla Saltsjöbadsandan mellan våra fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationerna måste ges utrymme att återskapas. Viljan till detta tycks finnas hos alla berörda parter. Så mycket som möjligt av reglerna på

arbetsmarknaden bör i vår tid vara regler, som utformas av dessa kollektivavtalslutande organisationer. På så sätt kan de olika och mångskiftande förhållanden, som finns på olika områden, bäst bli tillgodosedda, till gagn för alla parter och för samhället.

Emellertid föreligger i gällande arbetsrätt, framför allt i turordningsreglerna, inlåsnings effekter, som förhindrar nutida lösningar. Vi behöver helt enkelt utrymme för en mera flexibel arbetsmarknad. Då behövs också att ersättningarna från arbetslöshetskassorna är generösa under den inledande perioden av arbetslöshet för att sedan trappas ned. Det behövs också en bättre samordning med sjukpenningen så att man inte försöker välja den ena ersättningen före den andra. Sjukpenning är för sjuka personer och arbetslöshetskassa för arbetslösa.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ställer sig bakom vad som anförts ovan och lägger fast en politik för de kommande åren, som skapar en större flexibilitet på vår arbetsmarknad.

E47 Sammansättningen av Arbetsdomstolen

Folkpartiet liberalerna i Nacka

För- och nackdelar med att det – utöver juristdomare – också ingår arbetstagar- och arbetsgivarrepresentanter som domare i Arbetsdomstolen har återkommande diskuterats. Som den främsta nackdelen har framhållits osäkerhet om dessa partsrepresentanters förmåga till opartiskhet. De är ju nominerade av fackens respektive arbetsgivarnas organisationer och många gånger också anställda där.

Tilltron till en domstol styrs inte bara av om domstolen i sitt arbete faktiskt agerar opartiskt utan också i betydande grad av hur allmänheten uppfattar att det förhåller sig.

En mindre ändring i nomineringsförfarandet skulle kunna medföra högre trovärdighet för domstolen. Efter norsk modell föreslås att arbetsmarknadens parter endast får nominera personer, som inte har ett pågående anställningsförhållande med någon av parterna. I de flesta fall kommer då tidigare anställda, som av olika skäl t.ex. pensionering lämnat sin anställning att nomineras. Många gånger sker så redan idag, men det är inte något formellt krav. Motsvarande krav på erfarenhet kombinerad med opartiskhet finns redan gällande av Medlingsinstitutet förordnade medlare.

Med en sådan justering säkerställs att den sakkunskap som partsrepresentanterna anses tillföra dömandet bevaras samtidigt som ett litet men betydelsefullt steg tas för att göra partsrepresentanter mer obundna.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna ska arbeta för att arbetsmarknadens partsrepresentanter i Arbetsdomstolen ges en mer obunden ställning genom att inte samtidigt kunna

inneha en anställning hos den nominerande organisationen.

E48 Rätt till ledighet vid religiösa eller nationella helger för elever och arbetstagare

Alexandra Birk, Huddinge

Eftersom vi lever i ett allt mer mångreligiöst och mångetniskt samhälle bör även almanackan med dess helgdagar, skollov och semesterstängt följa med i utveckling. Detta är ett svårt och komplicerat arbete och bör göras långsiktigt. Under tiden finns det bra lösningar att göra på kort sikt som även går att överföra från praxis från andra länder. Ett förslag är att dels ta bort vissa allmänna lov som höst- och sportlov och låta eleverna i skolan fritt förfoga över 5 -10 valfria dagar, som de kan ut när de passar dem och deras familjer. Redan idag är det många familjer som åker på semester mitt i termin när det inte är allmänna lov dagar. Om en eller ett par elev vill fira en religiös helgdag så är det inte rimligt hela klassen eller hela skolan ska behöva vara lediga. Detta ska gälla även för lärare. Detta kan naturligtvis anpassa från klass till klass eller skola till skola.

På arbetspaster ska arbetstagarna kunna välja om de vill jobba en helgdag och vara ledig en annan dag istället i de fall arbetet är förlagt både till helg och till vardag. Om ej bör det vara självklart att kunna vara ledig i samband med firandet av en helg som kanske inte finns i den svenska almanackan.

Naturligtvis skall även detta anpassas efter villkoren på respektive arbetsplats och hänsyn tas till ev svårigheter när det gäller produktion m m.

Även i samband med dödsfall kan man behöva vara ledig mer än en dag lagstiftade två dagarna.

Tänk att kunna arbeta en helg och fira mormors 80 års dag istället!

Yrkande:

Att mötet antar som sin mening:

1. **att** ge alla elever fem-tio valfria helgdagar per läsår att ta ut i samband med religiösa och nationella helger eller andra högtidsdagar.
2. **att** vuxna tillåts vara lediga från jobbet när de själva vill fira sina helgdagar utan att det ska påverka semesterdagarna!

E49 Ersätt religiösa helgdagar med ledighetskonton

Björn Brändewall, Kalmar

Påsk, pingst och jul – dessa är kristna/hedniska högtider då alla får ledigt, oavsett om man verkligen tror på Jesus och tomten. Detta är diskriminerande mot andra etniska grupper som hellre skulle ta ledigt vid hannukah, pesach eller ramadan osv.

Detta drabbar även de arbetsgivare som behöver ha igång sin verksamhet året runt. De får det svårt att hitta personal när alla anställda ska åka hem till familjen precis samtidigt.

De nationella helgdagar som är knutna till Sveriges kristna historia är mysiga för dem som vuxit upp med dem, och ännu mysigare för de som dessutom tror på gudomligheterna som hedras. Men till syvende og sidst så bör det vara den anställdes och arbetsgivarens ensak när man ska ta ut ledighet.

Helgdagarna med religiös anknytning bör formellt avskaffas och ersättas med motsvarande antal lediga dagar, som var och en får förfoga över själv.

Yrkande:

1. att det i partiprogrammet, under rubriken ”Mångfald och tolerans”, sjunde stycket, efter ”så länge de inte kränker andras lika rätt.”, läggs till följande mening: ”Nationella helgdagar som är knutna till religiösa högtider skall ersättas med individuella ledighetskonton.”

PS-yttrande Arbetsmarknadsfrågor, motion E38-E49 samt E1 yrkande 1

Motionerna

I **motion E1** hävdas att en del reformer behöver göras inom arbetsrätten. Arbetsrätten får inte missbrukas för att hindra arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Den behöver göras flexibel för att underlätta anpassningen till konkurrens från andra länder. Den anpassningen bör helst ske genom kollektivavtal. Kollektivavtal och arbetsrätt ska också vara ett skydd för enskilda människor. Hittills har regeringen skött avvägningen bra. Med denna linje kan väljarna inför nästa val veta att regeringen står för en reformvilja men inte för en övergång till ett ensidigt chefsamhälle. Motionären yrkar att landsmötet ska uttala sitt stöd för regeringens linje att eftersträva begränsade men genomtänkta reformer av arbetsrätten.

Motion E38 redovisar folkpartiets tidigare ställningstaganden vad gäller arbetsrätten. Det gäller beslut vid landsmötet 2005. Motionärerna påpekar att landsmötet beslutat att avskaffa den s.k. Lex Britannia. Detta innebär med hänvisning till de frågor som nu är aktuella i Vaxholmsfallet att folkpartiet uttalat sig mot en diskriminering till förmån för svenska kollektivavtal gentemot motsvarande från bl.a. övriga EU-länder. Ett beslut i riksdagen i enlighet med folkpartiets ställningstagande vore bättre än ett utslag i EG-domstolen i Vaxholmsfallet.

Vidare pekar motionärerna på ett annat landsmötesbeslut från 2005 om proportionalitet i stridsåtgärder på arbetsmarknaden. Partistyrelsen hade då uttalat att det är problem när stridsåtgärder kostar lite för den egna organisationen men orsakar stor skada för motparten eller tredje man. Partistyrelsen yttrade då: ”Företag, som t.ex. har bättre villkor för sina anställda än kollektivavtalet, bör

normalt inte utan vidare motivering än frånvaro av kollektivavtal, direkt och utan prövning i Arbetsdomstolen, kunna försättas i blockad.” Man påpekade också att fredplikten inte fick undergrävas genom nålsticksliknande sympatiåtgärder som drabbar företagare som trott sig vara skyddade av den framförhandlade fredsplikten.

Motionärerna pekar också på Svante Öbergs utredning (SOU 1998:141) om krav på proportionalitet i stridsåtgärder.

Motionärerna argumenterar för att förutom den gamla motsättningen mellan Kapital och Arbete nu också finns motsättningar mellan de etablerade på arbetsmarknaden – insiders – och de som försöker komma in på arbetsmarknaden – outsiders. De fackliga organisationerna företräder och försvarar insiders. Det finns inga självklara försvarare av de svagare outsiders. På frågan vem som i riksdagen ska företräda outsiders är motionärernas svar: ”Liberaler, naturligtvis.”

Ett mål för reformer av arbetsrätten bör således vara att sänka trösklarna till arbetslivet.

Motionärerna tar vidare upp frågan om fördelningseffekter av den typ av ett relativt strikt anställningsskydd som Sverige tillämpar, och refererar en OECD-rapport. OECD har visserligen enligt motionärerna inte funnit att man kan hävda att ett strikt anställningsskydd ökar arbetslösheten över en konjunkturcykel. Men reglerna medför fördelningsmässigt en större arbetslöshet bland dem som har svaga anknytning till arbetsmarknaden, ungdomar och kvinnor. Andelen temporära jobb ökar. Enligt OECD innebär striktare anställningsskydd att andelen temporära anställningar ökar. Regler som gynnar personer med flera år av fasta anställningar gynnar män mer än kvinnor. Större uppmärksamhet bör enligt motionärerna ägnas åt företrädesreglernas och anställningsskyddets diskriminerande inverkan. Motionärerna yrkar att de regler om ökad proportionalitet som föreslogs i Svante Öbergs utredning genomförs. De yrkar vidare att nuvarande undantag i LAS, lagen om anställningsskydd, utvidgas till att avse tio personer utan hänsynstagande till företagets storlek.

I **motion E39** framhävs också fackföreningarnas aggressiva taktik, exemplifierad av Vaxholmskonflikten och konflikten i Göteborg omkring restaurangen Wild'n Fresh. Motionärerna anser att den frihet som givits åt arbetsmarknadsorganisationerna missbrukas av fackföreningarna. En sund kollektivavtalsmodell kräver att missbruket av konflikträtten upphör. Stridsåtgärder har använts som strider mot den liberala avtalsfriheten. Det behövs både avtalsfrihet och proportionalitet vid stridsåtgärder. Motionärerna yrkar att det i partiprogrammet skrivs in att en proportionalitetsprincip instiftas som säkerställer att en konflikts omfattning och syfte ska stå i proportion till konsekvenserna för företagen och tredje man.

I **motion E40** diskuteras fackets framtid. Rätten att engagera sig i fackliga organisationer är en liberal självklarhet. Men folkpartiet måste enligt motionärerna våga ta upp den dolda

dagordningen inom fackföreningsrörelsen. Även inom TCO som är en opolitisk facklig centralorganisation dominerar det socialdemokratiska tänkandet anför motionärerna.

Gårdagens fack visade sin kraft genom konflikter men idag är enligt motionärerna samarbete och dialog viktigare. Motionärerna pekar på tre händelser under den senaste tiden som visar att facket har problem: Vaxholmskonflikten, Wild'n Fresh i Göteborg och Byggnads konflikt om de s.k. granskningsarvodena.

Det finns enligt motionärerna överväldigande skäl för kollektivavtalsmodellen. Den svenska modellen har präglats av att facket fick en betydande frihet att utforma spelreglerna mot att facket levererade lugn på arbetsmarknaden och en positiv attityd till modernisering och tillväxt. Men några faktorer har förändrats. Det har skett en stark decentralisering av avtalsrörelserna. För det andra har arbetsgivarnas organisationer dragit sig ur det korporativistiska samarbetet. För det tredje har kollektivavtalens verkkningsgrad minskat. För det fjärde har internationaliseringen bl.a. tydliggjort genom EU och EMU begränsat möjligheterna till en egen lönepolitik. Och för det femte, individualiseringen.

Det behövs en omformulering av det fackliga uppdraget. Det behövs ett fack som koncentrerar sig på sin dubbla uppgift, att företräda sina medlemmars intressen och bidra till samhällsutvecklingen.

Motionärerna pekar på att nödvändigheten av att folkpartiet kan vinna över flera socialdemokrater. Det behövs att folkpartiet utvecklar sin politik gentemot den fackliga rörelsen. Motionärerna yrkar att folkpartiet ska verka för att arbetsmarknadens parter även i fortsättningen ska spela huvudrollen vad gäller villkoren på arbetsmarknaden. Vidare yrkar de att en arbetsgrupp ska tillsättas med uppgift att presentera en plan för hur och med vilken målsättning ett liberalt fackligt uppdrag ska formuleras.

Motionären i **motion E41** är bekymrad över utvecklingen på arbetsmarknaden. Även här anförts salladsbaren i Göteborg som exempel på fackets överdrifter. Exempel på hur kollektivavtalssystemet använts diskriminerande mot företag från EU anför. Dessa har inga medel att tillgripa mot de fackliga åtgärderna. Motionären pekar på att av facket vidtagna åtgärder skett inom lagens ram. Motionären vill därför att kollektivavtal blir generellt giltiga först när en s.k. allmängiltigförklaring gjorts, d.v.s. avtalet har konfirmerats i lag. Avtal som ingåtts under tvång ska kunna upphävas av domstol.

Medbestämmandelagen bör ändras så att kollektivavtalen blir frivilliga överenskommelser som inte kan sätta lagreglerade arbetsmarknadsvillkor t.ex. vad gäller minimilön och arbetarskydd ur spel. En sådan förändring kommer att göra det möjligt att starta fler företag och öka sysselsättningen. Inte minst kommer det att gynna idag missgynnade grupper på arbetsmarknaden som utomnordiska invandrare. Motionären yrkar att folkpartiet ska verka för en ändring av

den arbetsrättsliga lagstiftningen i den riktning motionen anger.

I **motion E42** framhålls att facket har stor makt. Genom deras möjligheter att tillgripa stridsåtgärder kan facket genom interna beslut slå sönder enskilda människors frivilliga överenskommelser. Tyvärr gör debattklimatet i Sverige det känsligt att debattera dessa frågor. Motionären anser att en begränsning av blockadrätten kan vara bra även för fackföreningsrörelsen. Motionären yrkar att lagstiftningen ändras så att företag där ingen är fackligt organiserad inte kan utsättas för blockad eller sympatiåtgärder.

Motion E43 tar upp frågan om turordningsreglerna. Där pekas på de stora hinder för en företagare som vill driva sitt företag framåt som de tusentals sidorna med regler från Skatteverket, de höga arbetsgivaravgifterna, de ibland rigida fackförbunden och det hårda anställningsskyddet innebär. Att kunna behålla de som är mest lämpade både i hög- och lågkonjunktur kan vara avgörande för företagets framtid. Turordningsreglerna ger inte denna möjlighet. Motionärerna yrkar att landsmötet uttalar att turordningsreglerna är vid personalminskning det enskilt största hindret för en flexibel arbetsmarknad och bör avskaffas.

Motion E44 tar också upp de aktuella konflikterna på arbetsmarknaden. Motionen vill sätta en storleksgräns för vilka företag där man kan kräva kollektivavtal och för vilka som kan sättas i blockad. Man pekar på att det finns en gräns för företag med upp till 10 anställda för vilka gäller undantag för turordningsreglerna. Denna gräns bör också gälla i ovan angivna avseende.

I motionen uttrycks också oro över att stridsåtgärderna många gånger är oproportionerliga. Kollektivavtal ska respekteras men det behövs en undre ribba för stridsåtgärder. Den nämnda gränsen om företag med 10 anställda är lämplig.

I motionen yrkas på bättre regler för småföretag som bl.a. innebär att konfliktmöjligheterna begränsas. Samtidigt ska de anställdas trygghet värnas.

Motionären i **motion E45** vill att provanställningstiden förlängs. Det har krävts att provanställningstiden förlängs från sex till tolv månader. Motionären vill dock ha en annan ändring. Motionären framhåller att det ofta är nödvändigt att först utbilda en nyanställd för jobbet. När utbildningen är genomförd kanske det bara återstår en kortare tid för arbetsgivaren att bedöma den anställdes möjligheter att klara jobbet innan provanställningstiden med nuvarande regler är slut och ställning måste tas till avsked eller tillsvidareanställning. Det vore därför bättre om provanställningstiden började räknas först efter det att den för arbetet nödvändiga utbildningen genomförts. Då får arbetsgivaren en rimlig tid att bedöma den anställda.

Den anställda ska givetvis redan från början informeras om detta. Vidare ska de arbetstagarorganisationer som företaget

har kollektivavtal med informeras. Kan inte eventuella tvister i denna fråga lösas får Arbetsdomstolen fälla avgörande.

Motionären yrkar att LAS ändras så att en arbetsgivare kan skjuta upp den sex månader långa provanställningen under den tid den nyanställda genomför för arbetet nödvändig utbildning.

Även motionärerna bakom **motion E46** anser att reglerna på arbetsmarknaden så mycket som möjligt bör formas av arbetsmarknadsparterna. Den gamla Saltsjöbadsandan bör återskapas. Det finns dock ett antal läsningar, bl.a. i arbetsrätten, som behöver lösas upp. Motionärerna pekar förutom på arbetsrätten även på ersättningsarna i a-kassan och möjligheterna att välja mellan a-kassa och sjukpenning. De yrkar att folkpartiet under de kommande åren lägger fast en politik som skapar större flexibilitet på arbetsmarknaden.

Motionärerna i **motion E47** vänder sig mot Arbetsdomstolens sammansättning. En mindre ändring i nomineringsförfarandet skulle medföra högre trovärdighet för domstolen. Efter norsk modell borde arbetsmarknadens parter bara få nominera personer som inte har något pågående anställningsförhållande med någon av parterna. Det kommer sannolikt att innebära att personer som gått i pension nomineras. Motsvarande krav på opartiskhet kombinerad med erfarenhet finns redan idag vad gäller av Medlingsinstitutet förordande medlare. Motionärerna yrkar därför att arbetsmarknadens parts-representanter i Arbetsdomstolen inte samtidigt ska kunna ha en anställning hos den nominerande organisationen.

Motionärerna i **motion E48** och **E49** tar upp frågan om rätt till ledighet vid religiösa helgdagar. I båda motionerna framhålls att med ett mer mångreligiöst och mångetniskt samhälle behövs en större flexibilitet i frågan om helgdagar. De nationella helgdagar som idag finns är knutna till traditionella religiösa traditioner. Med förändringar i samhällets sammansättning blir detta mindre motiverat. Motion E48 yrkar att vuxna anställda själva ska välja vilka helgdagar de vill fira. Motion E49 vill att nationella helgdagar som är knutna till religiösa högtider ska ersättas med individuella ledighetskonton. Även motion B17 som dock behandlas på område B, Skola högskola och kultur, tar upp dessa frågor. Motionen behandlas i sin helhet inom skolavsnittet.

Partistyrelsens yttrande

De betydande förändringar som sker på arbetsmarknaden återspeglar sig i motionerna till landsmötet. Det är naturligt att dessa förändringar blir föremål för en diskussion eftersom detta berör så många människors vardagsliv. Vi befinner oss i en situation där både nya tendenser är tydliga, men där det samtidigt finns behov av den stabilitet som arbetsmarknads-regleringarna avsett åstadkomma. Detta är särskilt tydligt vad gäller de divergerande åsikterna om arbetsrätten i motionerna. Partistyrelsens uppfattning är att folkpartiet måste välja en väg som innebär ett betydande hänsynstagande

till det nya arbetslivets krav samtidigt som vi försöker värna människors behov av trygghet.

Folkpartiet har som framgår av **motion E38** vid tidigare landsmöte tagit ställning till flera av de frågor som nu tas upp i motionerna. Partistyrelsen konstaterade i sitt yttrande inför landsmötet 2005 att folkpartiet för 30 år sedan var med om att införa grunddragen i den nuvarande arbetsrätten tillsammans med socialdemokraterna. Om något har utvecklingen under de gångna två åren ytterligare visat på behovet av att vända på alla stenar för att finna åtgärder med effekt på det stora utanförskapet. Samtidigt är det viktigt att påpeka att grunden för löne- och villkorsbildning på den svenska arbetsmarknaden – kollektivavtalen – på det hela taget har gjort det möjligt att anpassa regelverk efter de olika förutsättningarna på olika arbetsmarknadsområden. Dock har inte minst har den rådande högkonjunkturen visat att de goda effekter på arbetsmarknaden som den fört med sig inte är tillräcklig för att på djupet göra något åt utanförskapet. Förra årets valrörelse har visat att frågan om trovärdigheten hos den regering som folkpartiet är en del av i hög grad kommer att avgöras av hur vi lyckas med sysselsättningen och minskningen av utanförskapet.

Partistyrelsens uppfattning är därmed att alla möjligheter måste prövas för att minska utanförskapet. Denna öppenhet måste förenas med kravet att inte i onödan försämrade säkerheten i jobbet. Vi anser att det är positivt så länge ”den svenska modellen” med tyngdpunkt på avtal mellan arbetsmarknadens parter kan behållas. Denna inriktning har utsatts för press, t.ex. genom det s.k. Vaxholmsfallet som omnämns bland annat i **motionerna E39, E40 och E41**, där frågan för närvarande ligger i EG-domstolen. Vi anser att det vore bättre att tvistefrågor om vilka regler som ska gälla mellan arbetsmarknadens parter kunde lösas genom förhandlingar mellan parterna än genom domstolsutslag. Det förefaller dock som om den svenska förhandlingsmodellen inte längre kan lösa ett antal tvistefrågor, särskilt inte sådana som hör samman med internationaliseringen och arbetskraftsrörlighet. Eftersom denna inte kommer att minska utan öka kommer dessa frågor att bli än mera aktuella. I och med att det varit svårigheter att lösa problemen avtalsvägen ser det ut som om viktiga tvistefrågor riskerar att behöva lösas i domstol. Detta kan beklagas, men vi kan samtidigt konstatera att det är den väg som återstår om parterna inte löser frågorna på egen hand.

Olika länders avtal kan komma i konflikt med varandra. Vad gäller frågan om den s.k. ”Lex Britannia” kan det ifrågasättas om diskriminering till förmån för svenska avtal framför motsvarande från bl. a. övriga EU-länder verkligen ska ske. Samtidigt är det viktigt att människor ska kunna känna trygghet och ha bra anställningsvillkor på den alltmer öppna arbetsmarknaden inom EU. Det är rimligt att svenska kollektivavtal ska gälla för dem som arbetar i Sverige. I takt med ökad globalisering och EU-rättens påverkan är det naturligt att arbetsmarknadens parter för diskussioner om eventuella behov av att modernisera arbetsrätten och dess tillämpning i Sverige. För ett liberalt parti som bejaktar

globalisering är det naturligt att diskutera dessa frågor kontinuerligt men för närvarande ser vi inget behov av en särskild arbetsgrupp i dessa frågor.

En annan fråga som flera av motionerna aktualiserar är frågan om proportionalitet i konfliktåtgärder. Denna fråga har blivit särskilt aktuell sedan det uppstått diskussion om fackföreningsrörelsens konfliktåtgärder i ett antal kända fall. Partistyrelsen menar att arbetsmarknadens parter måste ha rätt att tillgripa stridsåtgärder som en sista utväg. I sammanhanget är det viktigt att konstatera att arbetsmarknadens parter agerar på ett proportionellt och rimligt sätt för att de ska behålla förtroendet och få förståelse för de stridsåtgärder som vidtas. Blockader av den typ som genomfördes mot salladsbaren Wild'n Fresh i Göteborg som slutade med att ägaren till slut gav upp och sålde sin verksamhet riskerar att skada förtroendet för den svenska fackföreningsrörelsen. Det är nämligen problematiskt när stridsåtgärder som används kostar lite för den egna organisationen men åstadkommer stor skada för motparten eller tredje man. I Sverige saknas de spärrar mot oproportionerliga stridsåtgärder som finns i Tyskland och Danmark. Den debatt som föranletts av blockaden i Göteborg och som även förs inom fackföreningsrörelsen leder förhoppningsvis till en självsanering och överväganden om vilka stridsåtgärder som är proportionerliga. Företag som har bättre villkor för de anställda än kollektivavtalet bör normalt inte försättas i blockad med enda motiveringen att kollektivavtal saknas. **Motion E42 och E41 yrkande 1 bör avslås.**

Partistyrelsen delar den uppfattning som framförs i **motion E40** att folkpartiet även i fortsättningen ska verka för att arbetsmarknadens parter ska spela huvudrollen vad gäller villkoren på arbetsmarknaden. Men detta kräver också att parterna visar sig kunna lösa dessa frågor. Annars kommer besluten att fattas på annat håll, i högre grad inom rättsområdet. Det finns en skillnad mellan de nordiska länderna, inte minst Sverige, och flertalet kontinentala EU-länder där avtal är vanliga i Sverige medan många fler frågor löses via det juridiska systemet på kontinenten och är villkor fastställs genom lagstiftning istället för genom förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Kan inte avtalsmodellen lyckas som konfliktlösningsmetod kommer fler tvister att lösas i domstol. Motionärerna föreslår att Folkpartiet tar fram ett program som formulerar det framtida fackliga uppdraget. Partistyrelsen menar att detta vore fel, däremot välkomnar Partistyrelsen att sådant idéutvecklingsarbete sker i liberalt sinnade fackliga kretsar och noterar med gillande att ett liberalt fackligt nätverk bildats. **Motion E40 yrkande 1 bör bifallas medan yrkande 2 bör anses besvarat.**

I **motion E43** framförs att turordningsreglerna bör ändras. Partistyrelsens uppfattning är att tvåpersonersundantaget från LAS fyller en viktig funktion för att små- och medelstora företag ska kunna behålla nyckelpersoner vid uppsägningar och att detta undantag skall gälla även för företag med fler än tio anställda. För större företag har turordningsreglerna i LAS inte samma genomslag eftersom det finns möjlighet att

genom förhandlingar med facket få möjlighet att se till att se till företagets behov av att anställa nyckelpersoner. Frågan om undantaget för småföretag med upp till tio anställda även ska avse möjligheter till blockad som framförs i **motion E44** är dock av annat slag. Vi förordar som tidigare att företag som saknar kollektivavtal men som har bättre villkor för de anställda inte utan vidare kan sättas i blockad. Detta gäller oberoende av företagets storlek. För den enskilde anställda är det ju arbetsvillkoren, inte antalet arbetskamrater som är avgörande. **Motion E43 yrkande 1 bör avslås och motion E44 bör anses besvarad.**

Motionären bakom **motion E45** vill att folkpartiets tidigare krav att provanställningstiden förlängs från sex till 12 månader stryks. Motionären vill att provanställningstiden på sex månader börjar räknas först när den anställda genomgått en för arbetet nödvändig utbildning. Det blir då lättare för arbetsgivaren att bedöma den anställdes lämplighet för fortsatt anställning. Regeringen har nyligen lagt fram en proposition med innehållet att en ny tidsbegränsad anställningsform, allmän visstidsanställning, införs. En person kan anställas i sammanlagt 24 månader under en femårsperiod utan att personen blir fast anställd. Företräde till nästa fasta anställning får dock personen redan efter 11 månader, vilket är samma regler som idag.

Provanställningstiden förblir 6 månader.

Med detta har tillskapats en ny anställningsform som gör det möjligt för en arbetsgivare att pröva en ny person i arbetet. Man kan anta att 24 månader är en tillräckligt lång tid för att avgöra en persons lämplighet. Det finns då inte heller anledning att förändra provanställningstiden. Följderna av denna nya anställningsform bör avvaktas. **Motion E45, yrkande 1 bör avslås.**

Med de åsikter som här redovisas, bör det anses att **motion E1 yrkande 1** som förordar "begränsade men genomtänkta" reformer av arbetsmarknadslagstiftningen och **motion E46** som förordar större flexibilitet ska **anses besvarade**.

Motion E47 tar upp frågan om Arbetsdomstolens sammansättning. Folkpartiet vill i stället avskaffa Arbetsdomstolen till förmån för det reguljära rättssystemet, därmed blir frågan inaktuell. **Motionen bör därför avslås.**

Motionerna E48 och E49 tar upp frågan om de nationella helgdagarna. Med ett mera mångtekniskt och mångreligiöst samhälle blir de nationella helgdagarna mindre självklara. Motionärerna anser att det borde ges större möjlighet för den enskilde att fira de helgdagar som hör samman med den religion eller tradition den enskilde tillhör. Detta skulle t.ex. kunna ske genom ett helgdagskonto. Partistyrelsen delar uppfattningen att det kan behövas en större flexibilitet ifråga om firande av helgdagar. Det förekommer också numera avtal som medger sådan flexibilitet. Eftersom ledighet vid helger är en ren avtalsfråga avvisas förslagen. Enligt arbetstidslagen finns ingen rätt till ledighet på "röda" dagar, nationella helgdagar utan varje sådan avtalad ledighet kan

ses som en form av arbetstidsförkortning. Hur mycket sådan ledighet som utgår varierar kraftigt mellan avtalsområden, liksom vilken extra ersättning som utgår vid arbete på helgdagar. **Motionerna föreslås avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion E1, yrkande 1, anses besvarad
2. att motion E38 anses besvarad
3. att motion E39 anses besvarad
4. att motion E40, yrkande 1 bifalles
5. att motion E40, yrkande 2, anses besvarad
6. att motion E41 avslås
7. att motion E42 avslås
8. att motion E43 avslås
9. att motion E44 anses besvarad
10. att motion E45 avslås
11. att motion E46 anses besvarad
12. att motion E47 avslås
13. att motion E48, yrkande 2 avslås
14. att motion E49 avslås

Reservation 9

Carl B Hamilton, Jan Ertsborn, Paula Röttorp.

Folkpartiet är starkt engagerat för integration och mot utanförskap. Skall vi då acceptera den utestängning från arbetsmarknaden som dagens utformning av lagen om anställningsskydd (LAS) medför? Folkpartiet är emot mobbing i skolan. Skall vi då acceptera mobbing av småföretagare på arbetsmarknaden? För oss är svaret nej på dessa frågor. Vi vänder oss också mot att partistyrelsen backar från två av dagens fp-ståndpunkter beträffande arbetsrätten, nämligen krav på proportionalitet i konfliktåtgärder och att "Lex Britannia" bör avskaffas. Vi vill ha en arbetsgrupp inom fp som arbetar vidare med dessa frågor.

Bättre integration på arbetsmarknaden genom reformerad LAS.

Svensk lagstiftning om arbetsrätt utgår från den traditionella 1800-talsmotsättningen mellan Kapital och Arbete, mellan arbetsgivare och fackföreningar. Här finns inte enskilda människor; här finns bilden av två motstående kollektiv, beväpnade med sina uppsättningar av hot och stridsåtgärder. En annan aspekt av detta är den förlegade utgångspunkten att människor på arbetsmarknaden är utbytbara utan något värde i kraft av personlig utbildning och erfarenhet, och utan personlig betydelse för företaget. Denna 70-talssyn på personalen i t ex LAS som en uppsättning mänskliga robotar stämmer inte med verkligheten. Idag är det "vingarnas trygghet" snarare än LAS som stämmer med arbetande människors verklighet.

Javisst: många – kanske de flesta – arbetstagare behöver förr eller senare hjälp och stöd av facket i sin relation till arbetsgivaren. Facket är den organisatoriska lösning som genom strid stadfästes under 1900-talets första hälft. Idag finns dock, förutom den klassiska motsättningen mellan kollektiven arbetsgivare och fack, ytterligare minst två grupper av enskilda människor att ta hänsyn till: dels de som

redan är anställda och har fast jobb (arbetsmarknadens "insiders"), dels de som söker (mera permanenta) jobb och fast anställning ("outsiders").

Gruppen fast anställda söker skydd mot konkurrens från nytillkommande jobbsökande, bl. a genom lagar om skärpt anställningsskydd och ingripanden mot utländsk arbetskraft. Dessa insiders är bättre stöttade av facket, vars kärntrupp de utgör, än olika slags outsiders. Den senare gruppen förenas främst av sin negativa egenskap: svag anknytning till arbetsmarknaden.

Obekväm sanning 1.

Idag är denna fördelningspolitiska konflikt mellan "insiders" och "outsiders" påtaglig, och viktig för ett mycket stort antal enskilda människor. Facket söker förmå de politiska partierna att öka skyddet för de sina, insiders, och undertrycker utan några synbara kval svagare organiserade människors, outsiders, intresse av ökad öppenhet på arbetsmarknaden för nykomlingar. När såg någon en demonstration till förmån för lägre trösklar i arbetsliv och mindre strikt anställningsskydd för att underlätta för ungdomar, kvinnor och invandrare — som t ex sitter fast i "vikareträsket" och är på ständig jakt efter en fastare anställning — att etablera sig i arbetslivet? Vem skall i t ex riksdagen företräda intresset hos nykomlingar och outsiders? Liberaler, naturligtvis, enligt vår mening.

Hörnstenarna i det svenska anställningsskyddet är Lagen om Anställningsskydd (LAS) samt de kollektivavtal mellan fackförbund och arbetsgivare som de flesta arbetstagare omfattas av. Enligt LAS kan arbetsgivaren i princip bara säga upp arbetstagare vid arbetsbrist, och ska då följa en turordning där den sist anställde också blir den förste som sägs upp.

Lagar om anställningsskydd har både en teoretisk och empiriskt observerad fördelningspolitisk effekt till nackdel för outsiders. I OECD:s *Employment Outlook 2004* har OECD-sekretariatet sökt gå igenom alla kompetent gjorda studier av effekterna av lagar om strikt anställningsstöd i OECD-länderna. Ett resultat är att denna typ av lagstiftning minskar sysselsättningen och ökar arbetslösheten för i stort sett alla grupper utom för män mellan 25 och 55 år ("prime age"). I sin sammanfattning av anställningsskyddets effekter skriver organisationens sekretariat sålunda: "[Studier och analys] indikerar möjligheten av ett negativt samband mellan strikt anställningsstöd och sysselsättningsnivån för ungdomar och kvinnor i aktiv ålder" (prime age 25-55 år)... "Just för ungdomar och kvinnor i denna åldersgrupp är det mera sannolikt att det finns större etableringsproblem på arbetsmarknaden än för andra grupper, och att de därför drabbas mer än proportionellt av anställningsskyddets effekter på arbetsgivarnas vilja att anställa." (s 63).

Obekväm sanning 2.

OECD-studien går därefter djupare in i frågan om anställningsskyddets verkningar: "Flera studier indikerar att lagstiftning om strikt anställningsskydd tenderar att minska sysselsättningsgraden för både ungdomar och kvinnor. Ja, i själva verket finns det anledning att förmoda att ungdomar

som nykomlingar på arbetsmarknaden, och kvinnor med periodvis mera oregelbunden närvaro på arbetsmarknaden, är de [två grupper] som, jämfört med andra grupper, primärt mest påverkas av det lägre antalet anställningar som orsakas av lagar om anställningsskydd, och som samtidigt är de personer som kan dra minst nytta av [anställningslagars effekt av] färre uppsägningar [i lågkonjunktur]. Konsekvensen blir att lagstiftning om anställningsskydd skadar deras sysselsättningsmöjligheter. Å andra sidan, de som redan befinner sig i arbetsmarknadens kärna, huvudsakligen män i sin mest aktiva ålder, är de som huvudsakligen gynnas av större stabilitet i anställningar [över konjunkturcykeln] åstadkommen av lagstiftning om anställningsskydd. ... Medan resultaten för ungdomar varierar i signifikans, framgår det [av forskningsrapporterna] att lagstiftning om anställningsskydd på ett signifikant sätt reducerar sysselsättningsmöjligheterna för kvinnor i åldersgruppen 25-55, antagligen därför att kvinnor mera än män rör sig mellan sysselsättning och icke-sysselsättning på arbetsmarknaden" (kursivering tillagd, s 81 och 85).

I Sverige liksom i andra länder ökar andelen temporära jobb på arbetsmarknaden. Som OECD konstaterar är strikt anställningsskydd tveeggat i detta sammanhang. Studierna, skriver OECD, "indikerar att striktare regler [om anställningsskydd] i permanenta anställningskontrakt kan öka frekvensen av temporära anställningar och minska omfattningen av temporära anställningskontrakt som omvandlas till permanenta kontrakt." (s. 87).

Reformer som ökar möjligheterna till temporära anställningar i kombination med fortsatt strikt anställningsskydd för dem med fasta jobb ökar sålunda arbetsmarknadens tudelning. Temporära jobb kan visserligen i vissa fall så småningom leda till fast anställning, men det är inte säkert. Många på arbetsmarknaden, inte minst kvinnor, är inlåsta i en situation där de går runt mellan olika temporära jobb och arbetslöshet. Detta, i sin tur, gör att denna grupp inte får någon riktig chans att bygga upp ett kunskaps- och erfarenhetskaptal som fasta jobb ofta medför, och de kan förlora det utbildningskapital som de hade med i bagaget när de började söka jobb.

I LAS görs idag undantag för två personer i företag med mindre än tio anställda. Vi föreslår att LAS-undantaget utvidgas till tio personer. Det kommer att leda till att varje anställningsbeslut — särskilt i små- och medelstora företag och mindre enheter i offentlig sektor — blir mindre riskfyllda, att därför fler anställningsbeslut kommer att tas och att fler människor anställs. En annan konsekvens blir att människor med invandrarbakgrund, kvinnor och ungdomar genom ett utvidgat undantag lättare kan komma in och få en fast fot på arbetsmarknaden och att oorganiserade arbetstagare blir mindre beroende av fackets förhandlingar med arbetsgivaren om undantag från turordningsreglerna.

PS-majoriteten 2007 skriver att det är ett problem att trots rådande högkonjunktur det är svårt att bryta utanförskapet, regeringens överordnande mål: "Dock har inte minst den rådande högkonjunkturen visat att de goda effekter på

arbetsmarknaden som den fört med sig inte är tillräcklig för att på djupet göra något åt utanförskapet. ... [A]lla möjligheter måste provas för att minska utanförskapet." Därefter kommer PS-majoritetens kovändning: Detta "måste förenas med kravet att inte i onödan försämrare säkerheten i jobbet.", dvs. PS ställer sig på insiders sida i målkonflikten minskat utanförskap och uppbackning av dem som redan har jobb (ingen vill naturligtvis i "onödan" vidta någon obehaglig åtgärd).

Vårt förslag är att från LAS undantas tio personer från turordningsreglerna i alla företag.

Nej till mobbing, ja till proportionalitetskrav.

2007 har debatten om den svenska arbetsrätten åter blossat upp. Orsakerna är flera, bl a flera LO-förbunds blockad mot en salladsbar i Göteborg, flera LO-förbunds blockad mot tre småföretag i Smålandsstenar, som anser sig inte kunna sluta (kollektiv)avtal av religiösa skäl med församlingen utomstående, en förskola på Lidingö, samt Vaxholmsmålet i EG-domstolen.

Det är lämpligt att kort redogöra för folkpartiet liberalernas ställningstaganden vid senaste fp-landsmötet i augusti 2005.

Ett landsmötesbeslut var att "Avskaffa Lex Britannia", som är en central fråga i Vaxholmsfallet (punkt 40, s. 102 i 2005 års landsmöteshandlingar). Ett riksdagsbeslut med denna innebörd är bra och önskvärt, och ett riksdagsbeslut vore bättre än ett beslut med samma innebörd fattat av EG-domstolen i Vaxholmsmålet.

Ett annat landsmötesbeslut 2005 var att "Införa krav på proportionalitet vid stridsåtgärder" (pkt 39, s 102). Detta ställningstagande har sin betydelse för såväl blockaden av salladsbaren i Göteborg som blockaden av de tre företagen i Smålandsstenar. I motivtexten till beslutet om proportionalitetskrav skriver 2005-års partistyrelse (s 174) sålunda bl a: "att partistyrelsen delar i stort [synen] att det är ett problem när stridsåtgärder kostar för litet för egna organisationen men kan orsaka stor skada för motparten, eller tredje man. Idag finns inga spärar mot oproportionella stridsåtgärder, till skillnad mot t ex Danmark och Tyskland. Företag, som t ex har bättre villkor för sina anställda än kollektivavtalet, bör normalt inte utan vidare motivering än frånvaro av kollektivavtal, direkt och utan prövning i Arbetsdomstolen, kunna försättas i blockad." ... Vidare, och i samma sammanhang, skrev 2005 fp-partistyrelsen att "En grundtanke med systemet med kollektivavtal, som folkpartiet försvarar, är fredsplikten. Denna oerhört centrala egenskap hos kollektivavtalet får dock inte förfuskas genom lättsinnigt användande av nålsticksbetonade sympatiåtgärder, som drar in utomstående i andras konflikter, t ex företagare som förutsatt sig vara skyddade av sitt kollektivavtals fredsplikt, samt tredje part."

Förslag om "stramare konfliktregler" framfördes 1998 av f. socialdemokratiska statssekreteraren Svante Öberg i

utredningen *Medling och lönebildning* (SOU 1998:141). Sålunda skrev och föreslog Öberg bl a att ”En rimligare balans mellan parterna på arbetsmarknaden skulle underlätta för parterna att sluta avtal som främjar en god utveckling av den svenska ekonomin. Utredningen föreslår: Att rätten till sympatiåtgärder inte bör tas bort, men begränsas.

Att ett proportionalitetskrav bör införas för att begränsa möjligheten till stridsåtgärder som kostar litet för den egna organisationen, men orsakar stora kostnader för motparten och tredje man” (sammanfattningen). Till detta fogade Öberg förslag till ny lagtext: ... ”[Om] åtgärden kan förväntas leda till skada eller annan olägenhet som står i uppenbart missförhållande till åtgärdens omfattning, kan åtgärden förklaras olovlig.” En snarlik formulering gäller bl a sympatiåtgärder. Den som har att fälla avgörandet om proportionalitet är i Öbergs förslag Arbetsdomstolen (se bl a s 311-322 i SOU 1998:141).

Vi föreslår att Öbergs förslag om proportionalitetsregel genomförs. Eftersom fp vill avskaffa arbetsdomstolen får, när den förändringen genomförs, annan domstol ansvara för prövningen.

Till skillnad mot PS menar vi att det för närvarande finns ett stort behov av en särskild arbetsgrupp i dessa frågor vilket motiverar vårt avslutande yrkande.

Yrkanden:

- att** förslagen om proportionalitet i SOU 1999:141 genomförs med modifiering för en nedläggning av arbetsdomstolen.
- att** nuvarande undantag i LAS utvidgas till tio personer utan undantag för storlek på företag.
- att** nuvarande åsikt beträffande proportionalitet behålls, dvs. att ”partistyrelsen delar i stort [synen] att det är problem när stridsåtgärder kostar för litet för egna organisationen men kan orsaka stor skada för motparten, eller tredje man. Idag finns inga spärar mot opropor-tionella stridsåtgärder, till skillnad mot t ex Danmark och Tyskland. Företag, som t ex har bättre villkor för sina anställda än kollektivavtalet, bör normalt inte utan vidare motivering än frånvaro av kollektivavtal, direkt och utan prövning i Arbetsdomstolen, kunna försättas i blockad.” och att ”En grundtanke med systemet med kollektivavtal, som folkpartiet försvarar, är fredsplikten. Denna oerhört centrala egenskap hos kollektivavtalet får dock inte förfuskas genom lättsinnigt användande av nålsticksbetonade sympatiåtgärder, som drar in utomstående i andras konflikter, t ex företagare som förutsatt sig vara skyddade av sitt kollektivavtals fredsplikt, samt tredje part.”
- att** Lex Britannia avskaffas.
- att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att närmare utforma linjer för arbetsrätten vad avser dels kravet på proportionalitet i konfliktåtgärder, dels LAS förstärkning av invandrades och ungdomars utanförskap, dels småföretagens och egenföretagarnas ökade betydelse i svensk ekonomi, samt globaliseringen och EU-integrationen.

- att** motion E38 därmed anses besvarad
- att** motion E1 yrkande 1 anses besvarat
- att** motion E39 anses besvarad
- att** motion E40 yrkande 1 avslås
- att** motion E40 yrkande 2 anses besvarat
- att** motion E41 anses besvarad
- att** motion E42 anses besvarad
- att** motion E43 anses besvarad
- att** motion E44 anses besvarad
- att** motion E45 anses besvarad
- att** motion E46 anses besvarad
- att** motion E47 anses besvarad

Särskilt yttrande 11

Gulan Avci, Liberala invandrarförbundet

Jag instämmer med reservanterna i partistyrelsen om hur beslutet om arbetsrätt borde ha lytt.

Företagande

Motioner E50 – E53

E50 Minska regelkrånglet för jordbruket

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Det finns idag cirka 400 olika regelverk som riktar sig till Sveriges bönder. Till detta kommer mer än 800 krav som handlar om information som företagen måste kunna tillhandahålla. Enligt LRFs regionchef i Skaraborg omgärdas t ex en morot av 29 regelverk och 50 informationskrav. Vid en jordbruksdebatt i Skövde den 15 januari med ca 1 300 besökare och bl a tal av jordbruksministern, andades trots alla regler Sveriges bönder framtidstro. Standarden för livsmedelsproduktion hävdar sig mycket väl internationellt. Djuromsorgen är den bästa i världen. Landsbygdsturismen ses som en framtidsbransch.

De gröna näringarna – företag med basen i jord, skog, trädgård och landsbygdsmiljö tappar givetvis i tillväxt med krångliga regler och tung administration, myndighetsutövning mm. En nyligen presenterad LRF-undersökning visar, att mer än var tredje bonde skulle vilja utöka sin verksamhet om regelkrånglet minskade. 71 procent av de 475 svarande tycker att det är svårt och tidskrävande att hålla sig uppdaterad om lagar och regler för verksamheten. Lagarna är också otydliga och i flera fall motsägelsefulla. Enligt LRFs beräkningar kan den administrativa regelbördan minska med 40 procent eller mer. LRF menar också att de gröna näringarna med rätt förutsättningar kan skapa 35 000 nya jobb till år 2010.

LRF har tagit fram fem förslag för förbättring av de gröna näringarnas villkor:

- Utgå från den enskilda företagarens förutsättningar och uppmuntra entreprenörskap
- Utför myndighetstillsynen med respekt, se till att alla regler tolkas lika och rättssäkert i hela landet
- Se över sanktionssystemen
- Minska blankethysterin
- Gör krångliga regler enkla, och gör dem relevanta

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte ger partiledningen i uppdrag att snarast redovisa ett program för minskat regelkrångel för jordbruket.
2. **att** en strategi för folkpartiets agerande för ökad tillväxt inom den gröna sektorn utarbetas.

E51 Ersättning till en fattig småföretagare

Stefan Abramsson, Sölvesborg

Med anledning av extra påförda arbetsuppgifter såsom administration, pappersexercis osv från statens byråkrater/myndigheter (överheten) och institutioner. Småföretagarens dagliga rutin skall vara på kärnverksamheten som den primära arbetsuppgiften (lästen) och inte administration åt någon annan part (överheten) med gratis eller för en ideell verksamhet. Detta har blivit en kostsam situation för en småföretagares arbetstid och ekonomi med obetald resursslöseri på energi/tid till ansökningar, blanketter och inlagor/skrivelser etcetera. Behovet av data/skrivare har man men det är en kostnad för detta också samt till mtrl/brev och frimärke mm som inte kan debiteras på en beställare/uppdragsgivare (kund) utan detta är en ren och skär statlig företeelse på en redan (fattig) småföretagares kostnad.

I en småföretagares dagliga verklighet är den långt ifrån en sekundär verksamhet med en annan parts administration, företeelseexercis och pappersarbete. Nutidens part skall som i så fall till en början betala för inhämtning av dessa företeelser (uppgifter) av småföretagaren. Det finns inte resurser (gratis) till extra byråkrati, pappersexercis och administration för en småföretagares tid, ekonomi, likaså att beställare/uppdragsgivare (kunder) inte vill betala för denna pappersprodukt som inte syns i deras ögon.

Konkurrensen är mycket snedvriden och sker inte på lika villkor i det Svenska dagens samhälle. Småföretagaren måste eller skall ha ersättning eller betalt för skäligen nedlagd arbete/jobb som medför denna extra administration, pappersexercis och dylika kontorsföreteelser till part. Gällande för såsom institutioners, myndigheters och byråkraters påläggningsuppgifter (kontrollverksamhet) på en småföretagare.

Yrkande:

1. **att** en minsta ersättning skall erhållas med 5 timmar per vecka x timarvode 750 kr (inkl moms) och justeras upp med x %/ år, d v s för ett års arvode (bidrag för landets tjänst) på 195 000 kr till administration, pappersexercis som motsvarar 260 tim/år, punkt slut.

E52 Inför etableringskonton

Majed Safaee, Härnösand

För att Sverige ska klara av välfärden krävs det att nya företag bildas och växer för att skapa arbetstillfällen och skatteintäkter. Det betyder att det kommer att bli allt viktigare att allt fler vågar ta steget ut för att starta egna företag. Den

nya regeringens arbete med att minska reglerna och krånglet för småföretagare är en bra början men det gäller också att kunna dämpa de ekonomiska risker som det innebär att bli entreprenörer och egenföretagare.

Ett sätt att göra detta på är att öppna upp för etableringskonton, något som idag redan finns i Danmark. Med "etableringskonto" menas särskilda konton där inkomsttagare har möjlighet att skattefritt spara pengar som ska gå till att starta ett nytt företag. Förslaget om etableringskonton finns även med i Allians för Sveriges valmanifest men då bara riktat mot kvinnors företagande.

En annan grupp som säkerligen skulle ha stor användning för dessa etableringskonton är personer med utländskthärkomst. Det finns i dagsläget forskning som visar att den här gruppen har svårare att få t.ex. banklån på grund av diskriminering och andra gånger för att de saknar de rätta kontakterna. Säkerligen skulle listan kunna göras lång över grupper som skulle kunna utnyttja dessa etableringskonton, därför bör de också öppnas upp för alla.

Därför bör det vara möjligt för enskilda personer att skattefritt kunna spara upp till 500 000 kronor i så kallade etableringskonton. Dessa pengar ska kunna användas till att starta ett nytt företag eller som riskkapital. Även om många människor inte kommer att komma upp till den högsta nivån så ger detta möjligheten för vanliga människor utan några större inkomster att kunna spara ihop tillräckligt med pengar för att förverkliga sina livsdrömmar. Det bör också vara möjligt att använda pengarna som riskkapital genom att kanske hjälpa en släkting eller vän att uppnå en livsdröm och samtidigt stötta en affärsidé som man själv tror på.

Etableringskonton skapar också den trygghet som många behöver för att kunna ta klivet ut och bli egna företagare, då man i startstadiet inte riskerar hela sin ekonomi om affärsidén inte skulle fungera.

Yrkande:

1. **att** följande stycke införs i sakpolitiska tillväxtprogrammet under rubriken "Bryt utanförskapet":
"Folkpartiet ställer sig positiva till skapandet av så kallade etableringskonton, särskilda konton där inkomsttagare har möjlighet att skattefritt spara pengar som ska gå till att starta ett nytt företag, som är tillgängliga för hela befolkningen."

E53 Fler möjligheter att arbeta och försörja sig.

Angéla Ekman-Nätt, Umeå, Christer Bäckman, Gräsmyr, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Håkan Lindh, Skellefteå, Helen Gavelin, Vilhelmina, Britt-Marie Lövgren, Umeå

Alliansen gick till val på jobbfrågan. Värdet för varje individ och behovet för samhället att alla skall kunna försörja sig så långt det är möjligt efter ork och förmåga. Väljarna höll med oss, att jobba och vara självförsörjande var och är precis så viktigt för varje individ som vi alltid ansett.

Alliansen håller också våra småföretagare högt och ser och uppskattar deras betydelse för Sverige och vår tillväxt, inte minst på lands- och i glesbygd. Enligt SCB fanns det 2004 enbart i Västerbotten 22 468 företag utan någon anställd, av totalt 30 909 företag. Detta motsvarar nästan 73 %. Om man räknar med företag som hade som flest nio anställda blir procentsatsen närmare 94 %. Alla förstår att småföretagare är en viktig grupp för Sveriges ekonomi. Med bakgrund i detta är det mycket viktigt att alla möjligheter att underlätta för denna grupp också utreds. De som vill leva på sin företagsidé ska ha möjligheten att försöka.

Idag är möjligheten att kombinera företagande i mindre omfattning med en arbetslöshetsersättning nästintill omöjlig. Om du under en längre tid vid sidan av en anställning har haft F-skattsedel och därmed en näringslivsverksamhet vid sidan av ditt heltidsjobb, kan du få behålla denna och samtidigt uppbära arbetslöshetsersättning vid en arbetslöshet, då du tycks ha bevisat din förmåga att arbeta heltid i kombination med ett deltidsföretagande. Med andra ord har du i detta läge en möjlighet att arbeta upp din företagsidé för att kanske kunna leva på den.

Om du vid en ofrivillig arbetslöshet skulle vilja pröva din företagsidé är detta inte möjligt om du inte har haft någon F-skattsedel vid sidan om din anställning. Du får ej skaffa en F-skattsedel i förhoppningen att kunna arbeta så mycket som möjligt (istället för att vara arbetslös) och kombinera detta med en arbetslöshetsersättning om detta inte visar sig fungera.

Effekten av detta blir att många med en god idé förblir heltidsarbetslösa längre än vad de skulle behöva då osäkerheten att kunna försörja sig blir alltför stor. Att starta ett företag tar tid oberoende av om idén är bra eller dålig. Att testa om en idé kan vara bärande måste många gånger vara bättre än att vara ofrivilligt arbetslös.

Yrkande:

För att underlätta nyföretagande vid arbetslöshet föreslår vi därför landsmötet att besluta:

1. **att** folkpartiet verkar för att regeringen ska ge i uppdrag att utreda möjligheterna att kombinera nyföretagande med a-kassa och vilka ytterligare följdåtgärder som krävs gällande kontroll och uppföljning.
2. **att** folkpartiet verkar för att regeringen agerar för att underlätta för att ny- och småföretagare vid behov skall kunna pröva sin företagsidé i kombination med en arbetslöshetsersättning.

PS-yttrande Företagande, motion E50-E53

Motionerna

Motion E50 konstaterar att jordbruket omgärdas av omfattande regelverk som dels innebär krångel och därmed ökade kostnader för de så kallade gröna näringarna (jord, skog, trädgård och landsbygdsmiljö), dels är otydliga och motsägelsefulla. Motionären hänvisar till en studie av LRF,

enligt vilken mer än var tredje bonde skulle vilja utöka sin verksamhet om regelkrånglet minskade. LRF menar vidare att regelbördan skulle kunna minska med 40 procent och att 35 000 nya jobb skulle kunna skapas till år 2010. För att förbättra villkoren för de gröna näringarna betonar LRF entreprenörskap, rättssäkerhet, enkelhet i regelsystem, minskad "blanketthysteri" och en översyn av sanktions-systemen.

Motionären yrkar för det första att landsmötet ger partiledningen i uppdrag att redovisa ett program för minskat regelkrångel för jordbruket, och för det andra att en strategi för Folkpartiets agerande för ökad tillväxt inom den gröna sektorn utarbetas.

Även **motion E51** tar upp problemet med tidskrävande regelkrångel för företagare. Den tid som går åt till att fylla i blanketter skulle användas bättre till att utveckla företagets verksamhet, menar motionären. Eftersom staten tvingar företagaren till extra arbete är det rimligt att företagaren ersätts för detta, menar motionären.

Motionären yrkar på att en ersättning på 750 kr per timme ska utgå från staten till företagaren för nedlagt administrativt arbete.

Motion E52 pekar på entreprenörernas roll som skapare av nya företag och jobb. Det pågående arbetet med regelförenkling är bra, men även de ekonomiska risker som entreprenörer tar bör dämpas, menar motionären. I detta syfte vill motionären skapa ett "etableringskonto" med vilket menas en "möjlighet att skattefritt spara pengar som ska gå till att starta ett nytt företag". Motionären tror att detta särskilt skulle gynna personer som har svårt att få finansiering på grund av diskriminering.

De sparade pengarna ska även kunna användas till att investera i någon annans företag.

Motionären yrkar på att ett stycke med följande lydelse ska införas i tillväxtprogrammet under rubriken "Bryt utanförskapet".

"Folkpartiet ställer sig positiva till skapandet av så kallade etableringskonton, särskilda konton där inkomsttagare har möjlighet att skattefritt spara pengar som ska gå till att starta ett nytt företag, som är tillgängliga för hela befolkningen."

Det är svårt att kombinera företagande i mindre omfattning med arbetslöshetsersättning, noterar **motion E53**. Det går inte att skaffa F-skattsedel om man samtidigt går på A-kassa. Effekten av detta, argumenterar motionen, är att arbetslöshetstiden blir längre för den med en affärsidé, eftersom risken att starta ett företag blir större.

För att underlätta nyföretagande för arbetslösa yrkas för det första på att Folkpartiet verkar för att regeringen ska ge i uppdrag att utreda möjligheterna att kombinera nyföretagande med A-kassa och vilka ytterliga följdåtgärder som krävs

gällande kontroll och uppföljning, för det andra att Folkpartiet verkar för att regeringen agerar för att underlätta för att ny- och småföretagare vid behov ska kunna pröva sin företagsidé i kombination med en arbetslöshetsersättning.

Partistyrelsens yttrande

Goda förutsättningar för företagande och entreprenörskap är avgörande för Sveriges ekonomi och därmed en förutsättning för att klara välfärden idag och i framtiden. För att nya företag och jobb ska skapas måste den som tar risken att starta företag kunna förvänta sig en belöning om företaget går bra. Idag är belöningen generellt sett för liten jämfört med risken, vilket är en förklaring till varför Sverige har få företagare och lågt nyföretagande jämfört med huvuddelen av Europa.

Att identifiera enskilda branscher som vinnare eller förlorare och forma politiken därefter är dock varken klokt eller ett liberalt synsätt. Folkpartiet bör därför driva en politik som syftar till att generellt förbättra villkoren för företagande, utan att försöka gynna vissa utvalda branscher.

Flera motioner tar upp problemet med tids- och arbetskrävande regelkrångel för företagare. Partistyrelsen delar uppfattningen att företagare – oavsett vilken bransch de verkar i – bör ägna sin tid åt att utveckla företaget snarare än åt onödigt stort administrativt arbete.

Folkpartiets syn på regelkrångel delas av regeringen. I budgetpropositionen för 2007 aviserades således att de administrativa kostnaderna som följer av statligt regelverk skall minska med 25 procent under mandatperioden. Arbetet med detta pågår i regeringskansliet. En handlingsplan för regelförenklingsarbetet har presenterats. Konkreta förändringar såsom exempelvis att mindre företag endast ska behöva redovisa moms 4 gånger per år istället för som idag 12 gånger, sjuklöneansvar och ansvar för rehabiliteringsutredningar avskaffas (listan kan ev göras längre). Den förlängda momsinsbetalningsperioden kommer att minska de små företagens administrativa kostnader. Det är partistyrelsens uppfattning att folkpartiet bör följa och driva på detta arbete.

Partistyrelsen har i likhet med **motion E50** en positiv syn på de gröna näringarna respektive restaurangbranschen. För de gröna näringarna finns det – förutom de regler som gäller alla företagare – framför allt två källor till regelkrångel; miljöregler och olika subventionssystem. Partistyrelsen förordar en hård linje vad gäller miljölagstiftning. Om en adekvat miljölagstiftning med nödvändighet innebär en viss administrativ börda så är det accepterbart men regelverken ska ses över för att undvika onödigt krångel och rättsosäkerhet, detta är en prioriterad fråga i regelförenklingsarbetet. Desto mer skeptiskt är folkpartiet till komplicerade subventionssystem. Att ta bort sådana är ju att slå två flugor i en smäll – mindre regelkrångel och bättre fungerande marknader på en gång. Detta är främst ett långsiktigt arbete på EU-nivå. Det är viktigt att vara medveten om att skarpa krav inom t. ex. miljöområdet lätt leder till att ökad regelmängd. Det är en viktigt att nå en rimlig avvägning mellan miljökrav och

minskad regelbörda. **Med detta avstyrks yrkande 1 och 2 i motion E50.**

I **motion E51** yrkas på att staten ersätter företagare ekonomiskt för administrativt arbete. Även om partistyrelsen, som uttryckts ovan, delar synen att regelkrångel är ett stort problem för särskilt småföretagare, så finns flera problem med motionens förslag.

Partistyrelsen håller på principen att staten inte ska behöva betala folk för att de följer lagen. Vidare innebär förslaget att företagare får incitament att ägna sig *mer* åt administrativa sysslor, inte mindre. Inrapportering med underlag för ersättning och kontroll av att det inte sker missbruk av detta innebär dessutom mer regelkrångel och byråkrati. Även kommuners och myndigheters incitament att förenkla för företagare försvagas, eftersom ersättning för administrativt arbete skulle legitimera än mer regler och blanketter, samtidigt som företagarnas motstånd mot detta skulle försvagas. Till sist skulle det märkliga kunna ske, att ett företags enda intäkter vore ersättning för administrativt arbete.

Med detta avstyrks motion E51.

Det är statens och politikens roll att jämna vägen för företag och företagare genom att skapa klara, rättvisa och generella spelregler som inte snedvrider konkurrensen eller försämrar marknadens funktionssätt. Skadliga skatter och krångliga regler bör undvikas eller i förekommande fall avskaffas. Detta bör beaktas om man vill använda skattesystemet till att skapa incitament för företagsamhet – som **motion E52** föreslår med ett så kallat etableringskonto – eller sänka riskerna förknippat med företagande – som **motion E53** om att kombinera a-kassa med företagande. Den metod som tillgripits är att bevilja starta-eget-bidrag.

Partistyrelsen delar uppfattningen att det saknas riskkapital i tidiga faser. Förslaget med etableringskonto har dock en del svagheter.

Uttrycket "skattefritt sparande" är inte närmare definierat i motion E52. Om det innebär att sparandet får tas upp som avdrag, har det vissa konsekvenser; om det innebär att avkastningen på sparandet är skattefritt har det andra konsekvenser. I båda fallen innebär det emellertid att olika företag har olika villkor för finansiering.

Särskilda stimulanser i samband med nystart av företag skapar en risk för att livskraftiga företag slås ut i konkurrensen med nystartade och skattegynnade företag, vilket inte kan anses vara förenligt med kravet på generella och rättvisa regler för företagen. Det ger också incitament till formella nybildningar och andra former av missbruk. För att undvika missbruk krävs sannolikt omfattande och komplicerade regler, vilket enligt ovan bör motarbetas.

Vidare bär alla sorters skatteuppskov – vilket torde vara tekniken med ett etableringskonto – med sig risken att de av den ena eller andra anledningen aldrig blir betalade.

Redan idag finns kvittningsrätt, vilket innebär att en företagare kan dra av förlust i näringsverksamhet på sin tjänsteinkomst (upp till 100 000 kronor). Det fyller delvis samma syfte som ett etableringskonto. Vidare avser regeringen införa ett riskkapitalavdrag.

Partistyrelsens uppfattning är att sparande, investeringar och företagande bör uppmuntras, men att metoden med ”öronmärkta” sparpengar är krånglig och ineffektiv.

Med detta avstyrks motion E52 och motion E53.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion E50, avslås
2. **att** motion E51 avslås
3. **att** motion E52 avslås
4. **att** motion E53 avslås

Konsumentfrågor

Motioner E54 – E58

E54 Enkel och tydlig varudeklaration ger konsumentmakt!

Daniela Wikström, Skellefteå, Lennart Gustavsson, Skellefteå, Inger Andersson-Öberg, Skellefteå

Vad säger egentligen E följt av olika sifferkombinationer i en varudeklaration på ett livsmedel? Inte mycket. Samtidigt blir vi som konsumenter allt mer intresserade av vad vi sätter i oss. Om bestrålad och genmanipulerad mat är en nackdel eller fördel tar vi som motionärer inte ställning till. Däremot tycker vi det är viktigt, ja rent av en rättighet, för oss som konsumenter att på ett tydligt sätt få veta vad som ingår i våra livsmedel samt hur de behandlats. Det handlar alltså också om vilka konserveringssätt eller andra processer som livsmedlet eller de enskilda råvarorna genomgått.

För oss som liberaler är det viktigt att ge konsumenterna kunskap och upplysning kring vad maten innehåller, så att de kan ta ställning till om de vill köpa matvaran eller inte. Genom en bra, enkel och tydlig varudeklaration av mat når vi verklig konsumentmakt!

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för en enkel och tydlig varudeklaration av matvaror.

E55 Näringsvärdesdeklarera mängden socker i alla livsmedel

Mona-Lisa Rutgersson, Mölndal, Marcus Claesson, Mölndal

Västvärlden håller på att äta ihjäl sig på socker. Diabetes ökar och tandhälsan försämras. För att vända trenden krävs fler insatser än de som görs i dagsläget. Därför vore det klokt att underlätta för oss konsumenter att göra medvetna val över

vilka livsmedel vi köper och äter. Och ett givet ställe att börja på är näringsvärdesdeklarationerna på våra livsmedel.

Yrkande:

1. **att** vi ska arbeta för att EU ska tillåta enskilt EU-land att gå före och tillämpa högre krav på näringsvärdesdeklarationer.
2. **att** mängden socker ska framgå på näringsvärdesdeklarationer i Sverige.

E56 Timavläsning och dubbelriktad kommunikation

Anders Kjellström, Mölndal

För att få en effektivare elmarknad bör elpriset på elbörsen Nordpool förmedlas till slutkund. Beroende på tillgång och efterfrågan har elpriset på börsen senaste året pendlat mellan 20 och 70 öre per kwh. För att framför allt hushåll med elvärme skall kunna påverka sin elkostnad måste därför elmätare med timregistrering av förbrukningen göras. Även en dubbelriktad kommunikation mellan elleverantör och slutkund medför möjligheter till kostnadsreduktioner i alla led, vilket medför lägre elpriser till slutkund.

Yrkande:

1. **att** lagen om månadsavläsning av elförbrukningen ändras till timavläsning för elvärmada hushåll.

E57 Förbättra syn och de som har lässvårigheter.

Franco Landini

Motion angående att alla officiella blanketter, kontrakt samt varudeklaration etc.

Eftersom människor med syn handikapp samt lässvårigheter inte har möjlighet att tillgodogöra sig viktig information är vårt förslag att införa förbud emot att ha mindre stil än 2 mm på de gemena bokstäver. Detta gäller allt tryck som är upplysning till konsumenten/kunden.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för införande av förbud mot att ha mindre stil än 2 mm på de gemena bokstäverna på allt tryck som riktar sig till konsumenter/kunder.

E58 Miniabonnemang

Michal Swedberg, Stockholm

Jag vill införa miniabonnemang för telefoner, där man inte ringer så mycket per kvartal, där man tidigare fick 80:- till skänks i början på 1990-talet.

Yrkande: (saknas)

PS-yttrande Konsumentfrågor, motion E54-E58

Motionerna

Motionären i **motion E54** anser att nuvarande varudeklaration dels inte är tillräcklig, dels är svårförståelig. Samtidigt blir konsumenterna mer intresserade av vad de äter. Motionärerna tar inte ställning till om genmanipulerad mat är en nackdel eller ej. Däremot är de angelägna om att konsumenterna ska vara informerade om framställning och råvaror. Motionärerna yrkar på en enkel och tydlig varudeklaration av matvaror.

I **motion E55** uppmärksammas den höga sockerkonsumtionen i västvärlden. Det leder till att diabetes ökar och tandhälsan försämras. Konsumenterna bör göras medvetna om denna konsumtion. Motionärerna yrkar för det första på att folkpartiet ska arbeta för att varje EU-land ska kunna gå före och tillämpa högre krav på näringsvärdesdeklarationer och för det andra på att mängden socker ska framgå av näringsvärdesdeklarationer i Sverige.

Motionären i **motion E56** uppmärksammar frågan om avläsning av elförbrukning. Elpriset på elbörsen Nordpool bör förmedlas till slutkunderna. Det är angeläget att hushåll med eluppvärmning ska kunna påverka sin elkonsumtion. Motionären yrkar därför att den nuvarande månadsavläsningen ska ersättas med timavläsning för eluppvärmda hushåll.

Motionären **E57** tar upp frågan om svårigheten för synskadade att läsa officiella blanketter. I motionen yrkas att det ska råda förbud mot att ha mindre stil än 2 mm på de gemena bokstäverna på allt tryck som riktar sig till konsumenter.

Motionären bakom **motion E58** vill införa ett mini-abonnemang för telefoner. Ringer man inte så mycket per kvartal bör man få 80 kronor till skänks som i början av 1990-talet.

Partistyrelsens yttrande

Folkpartiet ser ett betydande värde i att den gemensamma marknaden kan utvecklas vidare. Detta innebär att handeln underlättas om enhetliga regler gäller inom EU för varor som handlas. För att en sådan anpassningsprocess ska fungera kan det innebära att ett enskilt lands alla synpunkter inte kan tillgodoses i alla avseenden. Man tvingas kompromissa. När det gäller varudeklaration av matvaror som tas upp i **motion E54** och deklaration av socker innehåll som tas upp i **motion E55** pågår för närvarande överläggningar mellan EU-länderna. Det är av stor vikt vad som kommer ut av dessa förhandlingar. Här finns goda möjligheter att uppnå viktiga mål ifråga om märkning av livsmedel. Dessa förhandlingar bör avvaktas. **Motionerna E54 och E55 bör härmed anses besvarade.**

Ifråga om mätning av elförbrukningen är det riktigt att en mera uppdaterad mätning gör det lättare att följa elförbrukningen. Man bör dock observera att detta främst gäller den med rörligt elpris. För dem med på något sätt bundet pris

är det inte angeläget på samma sätt. För närvarande genomförs en övergång till månadsavläsning. Det är lämpligt att först bedöma verkningarna av denna förändring innan några ytterligare steg tas. En månadsavläsning ger i sig betydligt bättre möjlighet att studera den egna elkonsumtionen över tiden. Folkpartiet kan dock tänka sig möjligheter till en frivillig timavläsning. **Därmed anses motion E56 besvarad.**

Vad gäller officiella blanketters läslighet ställer det sig mycket svårt att ange så detaljerade föreskrifter som motionären i **E57** tänker sig. Den av en enig riksdag år 2000 antagna handikapplanen uppdrar åt myndigheterna att inom sina respektive områden arbeta med tillgänglighetsfrågorna. Vissa sektorsmyndigheter har ett övergripande ansvar för detta. De regler som finns idag torde vara tillräckliga. **Motionen avstyrks.**

Författaren till **motion E58** tänker sig att landsmötet skulle kunna ge detaljerade föreskrifter om teletaxans storlek. Det är viktigt att observera att idag råder en väsentligt annorlunda situation på telemarknaden än i början av 1990-talet. Konsumenten har numera mycket stora möjligheter att välja ett abonnemang som passar den enskilde. Avregleringen av telemarknaden är en av de mest lyckade avregleringarna under 1990-talet. **Motionen avstyrks.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion E54, anses besvarad
2. att motion E55, yrkande 1 avslås
3. att motion E55, yrkande 2 anses besvarad
4. att motion E56 anses besvarad
5. att motion E57 avslås
6. att motion E58 avslås

Område F, Försvars- och utrikespolitik, EU samt biståndspolitik

Försvars- och utrikespolitik Motioner F1 – F12 342

- F1 Anslut Sverige till Nato
- F2 Förbud mot klusterbomber
- F3 Säg nej till våld som konfliktlösningssprincip
- F4 Ta avstånd från de neokonservativa strömningarna inom svensk liberalism
- F5 Sveriges ambassader ska bidra med demokrati
- F6 Burma
- F7 Försvara folkrätten i Västsahara!
- F8 Folkstyre och mänskliga rättigheter i Kina
- F9 Fred i Mellanöstern
- F10 Mellanöstern
- F11 Mer fokus på fredsfrågan
- F12 Granska Sveriges utrikeshandlande (ekonomisk och politisk handel samt bistånd)

PS-yttrande Försvars- och Utrikespolitik, motion F1- F12 349

Europeiska unionen Motioner F13 – F22 353

- F13 Folkomrösta om euron i samband med riksdagsvalet 2010
- F14 Fp ska verka aktivt för att vända Euro-opinionen
- F15 Anslut Sverige till Euroklubben
- F16 Fel med övergångsregler
- F17 Europaparlamentet
- F18 Slut på flyttcirkusen
- F19 Folkpartiet ska verka för ett demokratiskt styrt federalt Europa
- F20 Partiet skall ta beslut om fördraget om en "konstitution" för EU
- F21 Strategi för EUs Kreativitetsår 2009
- F22 Flagga även med EU-flaggan

PS-yttrande Europa, motion F13- F22 356

Bistånd Motioner F23 – F28 358

- F23 En ny erfarenhetsbaserad biståndspolitik
- F24 Bistånd
- F25 Villkora bistånd med jämställdhetsvillkor
- F26 Breddad tjänsteexport
- F27 Kommunal handlingsplan för fadder verksamhet i tredje världen
- F28 Satsa mer på livsmedel

PS-yttrande Bistånd, motion F23- F28 362

Försvars- och utrikespolitik Motioner F1 – F12

F1 Anslut Sverige till Nato

Paul Westerlund, Stockholm

Vi har ett globalt ansvar, antingen vi vill eller ej, allt som händer i världen i dag blir med nödvändighet vår angelägenhet. Vi bör då ansluta oss till den demokratiska gruppen i världen – Nato. FN är en samling av både demokratiska och halvdemokratiska och odemokratiska/diktatoriska stater. Käppar i processen hela tiden. De demokratiska staterna måste visa en gemensam front – därigenom vinner vi i styrka och respekt globalt.

De demokratiska staterna har också den ekonomiska och i vissa fall militära styrkan, som kan behövas för att markera mot antidemokratiska grupper och rena medeltidsorienterade grupper och sumeriskt styrda staterna. Dessa grupper/kulturer, som inte har nått den utveckling och insikt om mänskliga rättigheter som demokratierna har gjort, kan inte i vår värld tillåtas sätta agendan. Se Darfur, se Afghanistan, se Vitryssland, se arabvärlden etc.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar "Anslut Sverige till Nato. Öka vårt deltagande i fredsbevarande Nato-uppdrag i världen." Driv efter beslut i partiet frågan i Alliansen.

F2 Förbud mot klusterbomber

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Philip Wendahl, Årsta, Fred Saberi, Stockholm

Klusterbomber är tämligen vanliga i de aktuella krig av olika karaktär som pågått i världen de senaste tio åren. Nu senast under sommarens Libanonkrig användes dessa klusterbomber, och i Irak, Afghanistan och även på Balkan har de förekommit relativt frekvent i krigsföringen. Följderna av dessa klusterbomber har varit grymma och bidragit till stort mänskligt lidande.

Klusterbomb består av en bombkapsel som sprider substridsdelar över ett större geografiskt område. Därför drabbar de inte bara rent militära mål utan även civila riskerar att träffas. Stridsdelarna detonerar inte heller alltid direkt när de slår i marken utan övergår till karaktären av blindgångare som aktivt kan döda och lemlästa långt efteråt. Även Sverige har klusterbomber i form av bombkapsel 90 vilken släpps från Jas 39 Gripen.

Klusterbomberna är dock starkt ifrågasatta internationellt av såväl Förenta nationerna som Europeiska unionen och enskilda nationer. Tankar har väckts om ett internationellt förbud, och i februari 2006 blev Belgien första land i världen att totalförbjuda klusterbomber.

Yrkande:

1. **att** fp verkar för att införa såväl ett svenskt förbud mot klusterbomber.
2. **att** fp verkar för att klusterbomber ska förbjudas genom ett internationellt avtal.

F3 Säg nej till våld som konfliktlösningsprincip

Staffan Werme, Örebro

Folkpartiet har på många områden företagit ideologiska resor. Synen på våldsanvändning är en sådan resa. Från att ha varit ett parti där pacifism stod högt i kurs, är partiet numera ett av de partier som mest karaktäriseras av en tro på våld som konfliktlösningsprincip, även i internationella konflikter. Partiet vill in i NATO, även om den organisationens fredsuppdrag kan ifrågasättas. Höga partiföreträdare ville gå in med stridande trupp i Irak, även utan ett FN-uppdrag. Partiet ser allt mindre till de risker som de så kallade fredsframtvingande uppdragen innebär, även för det humanitära biståndet.

Denna utveckling måste vändas. Det finns ett enormt tryck från det militärindustriella komplexet, tydligast uttryckt i amerikansk politik, att bruka militära insatser för att värna vissa demokratiska fri- och rättigheter. Att samma militära insatser i flera fall innebär minskade demokratiska fri- och rättigheter för andra människor bekymrar mindre. Detta är ett allvarligt problem. Men det är än allvarligare att världens ledare så tydligt är villiga att prioritera våld och militära insatser före humanitära insatser.

Kriget i Irak har kostat tusentals miljarder kronor. Effekten har varit negativ. Insatserna i Afghanistan ifrågasätts av allt fler. Destabiliseringen av arabvärlden har i stor utsträckning skapats av en övertro på militära insatser.

Samtidigt dör miljoner i Afrika utan att världen lyfter på ögonen. Miljökatastrofer hotar tiotals miljoner fattiga, medan vi i den rika världen vill sänka bensinpriset. Rätten till skolgång, rättvisa rättegångar och god sjukvård förnekas alldeles för många.

Det kommer alltid att finnas länder som ser sin uppgift att vara världens militära insatsstyrka. Det kommer tyvärr alltid att finnas företag, länder och politiker som ser vapen som en framgång.

Men de länder som ställer upp på ökade humanitära insatser, katastrof- och sjukvård, uppbyggande av skolsystem och rättsväsende, tekniköverföring och så vidare spelar i en annan division. De resurser dessa humanitära åtgärder förfogar över är bråkdelar av de militära insatserna.

I Sverige diskuterar nu regeringen att kunna använda biståndsmedel till militära insatser. Något sådant kan aldrig accepteras.

I ett sådant läge kan även länder välja väg. Visst kan vi säga att vi också måste ta vårt ansvar i väpnade internationella

konflikter. Men vi kan också säga att vi tar vårt ansvar genom att enbart satsa på ickemilitär konfliktlösning, gärna genom förebyggande åtgärder. Den som kan lösa en konflikt innan den bryter ut, har gjort en större gärning än alla de militära insatserna som kastas in i efterskott. De kommer alltid för sent.

Yrkande:

1. **att** i partiprogrammet införa följande skrivning:
"Folkpartiet ser konfliktlösning utan våldsanvändning som den bästa konfliktlösningsprincipen. Militära insatser ska inte brukas annat än under FN mandat och inte förrän alla andra humanitära insatser visat sig verkningslösa."
2. **att** ge riksdagsgruppen i uppdrag att inte acceptera att biståndsmedel används till militära insatser, oavsett om de sker med FN-mandat.

F4 Ta avstånd från de neokonservativa strömningarna inom svensk liberalism

Per-Anders Karlgren, Gävle

Enskilda ledande folkpartister framträder som de mest utpräglade förespråkarna för neokonservativt tänkande i vårt land. Jag tänker på dem som trosvisst argumenterar för att marknadsekonomi och formell demokrati är frälsningsläror med sådan särställning, att den ger oss rätt att påtvinga dem all jordens folk med vapenmakt. Jag syftar på dem som framträtt med stöd för användningen av militärt våld i Irak och Afghanistan. De som inte tar tydligt avstånd från en fortsättning i Iran. De som faktiskt tycks tro att demokrati kan påtvingas ett folk med våld och som hävdar att det är rätt att försöka.

Om jag, när jag går ut genom grinden på väg till mitt arbete, en morgon skulle möta en stridsberedd soldat från ett främmande land, som säger till mig att han kommit till mitt land för att övertyga mig om att mitt sätt att leva mitt liv är fel. Att allt jag lärt genom livet om Gud och om familj och om ansvarstagande är galet och förkastligt. Att jag i stället ska leva så som presidenten i det land, som skickat soldaten, vill att jag ska leva. Då skulle jag dräpa denne inkräktare. Jag skulle döda honom utan tvekan och samvetsbetänkligheter och jag skulle förvänta mig beröm från mina vänner och alla människor i mitt land och från alla dem som hyllar ett frihetsideal.

Afghanistan är ett land som genom historien är hårt drabbat av främmande maktens härjningar. Där bor ett folk som vet vad förtryck är och som också vet att kämpa mot förtryckarna. Kampen har ofta varit lång och blodig. Offren omätliga. Lidandet oändligt. Två gånger ha man kastat ut engelsmännen. Ganska nyligen tvingades sovjetmakten bort från landet efter heroisk kamp och stort lidande.

Nu är Sverige bland de länder som än en gång med våld vill styra afghanernas liv. Nu står där svenska soldater med vapen i hand för att övertyga människor om att deras ärvda tro och livsstil är fel och att de måste överge sina värderingar för att

i stället ta till sig den moderna västerländska demokratin och marknadsliberalismen. Folkpartistiska politiker stödjer de svenska soldaternas närvaro i Afghanistan. Folkpartiet sitter i en regering som har ansvaret för deras fortsatta närvaro där. Folkpartister tycks inte ha några invändningar mot att svenska soldater övar skytte mot levande mål. Partiet har inte ens tagit tydligt avstånd från tanken på att skicka ner svenskt flyg för att bekvämt och på avstånd kunna bomba afghanerna till underkastelse, snarlikt det avskyvärda våld som Israel utövar i Palestina där israeliskt flyg terroriserar det palestinska folket och likviderar dess ledare eller när samma nation angriper civilbefolkningen i Libanon med splitterbomber. För mig är detta svenska agerande avskyvärt, gräsligt och oacceptabelt. Folkpartiet borde ta avstånd från hela aktionen och verka för att den svenska expeditionskåren kallas hem.

Det kommer en dag då människor där borta i det främmande landet har tröttnat på inkräktarna från Sverige. Då människor står upp för sin och landets frihet. Då de med beslutsamhet och övertygelse griper till vapen för bekämpa inkräktarna och befria landet. Då kommer det att vara svenska soldater som är målen. Då kommer svenska soldater att dödas för att Afghanistan ska återfå sin frihet. På vems sida ska vi då som frihetslängtan och frihetsförsvarende liberaler ställa oss? Måste det inte bli på afghanernas sida i kampen för oberoende och självbestämmande? Måste vi inte hylla dem som hjältar som dödar svenska soldater? Det hela låter barockt. Kanske rent av som landsförräderi. Men det är dit och till det avgörandet som de neokonservativa krafterna inom partiet för oss.

Kan vi i något sammanhang, politiskt eller moraliskt, klandra afghaner som väljer att köra ut främmande inkräktare med våld? Jag kan inte se det. Var det i så fall också fel att driva ut engelsmän och ryssar? Omvänt; kan vi försvara vårt agerande om det tvingar Afghanistans befolkning att med våld, lidande och uppoffringar döda svenska soldater för att erövra friheten? Visst kan vi demonisera enskilda individer och grupper i det fjärran främmande landet genom att tala om krigsherrar och terrorister, för att på så sätt skjuta upp ett ställningstagande. Men till slut kommer vi, svenskar och folkpartister, att stå inför frågan. Är det rätt det vi gör? Var det rätt det vi gjorde? Varför skickade vi svenska män och kvinnor för att dö i ett angrepp på ett främmande folks frihet?

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska ta avstånd från neokonservativt präglade åsikter med innebörden att västvärlden har rätt att med militärt våld påtvinga andra länders folk formell demokrati och marknadsliberalism.
2. **att** folkpartiet ska verka för att Sverige snarast möjligt drar tillbaka sina militära styrkor från Afghanistan.

F5 Sveriges ambassader ska bidra med demokrati

Liberala ungdomsförbundet

Mer än hälften av världens befolkning lever idag i länder där deras grundläggande mänskliga rättigheter förtrycks. Kubanska dissidenter fängslas, Zimbabwes opposition misshandlas, egyptiska bloggare fängslas, iranska studenter torteras och hundratusentals människor lever i koncentrationsläger i Nordkorea. Listan över brotten mot de mänskliga rättigheterna kan göras oändliga.

Undanfallenhet och neutralitet har under en lång tid varit honnörsord i svensk utrikespolitik. Men i kampen mellan demokrati och diktatur kan man inte vara neutral, den svenska staten bör leda arbetet för demokrati i världen.

Genom att öppna upp svenska ambassader för den demokratiska oppositionen i diktaturer kan Sverige ge oppositionen tillgång till information, Internet, böcker och tidningar som är förbjudna av diktaturen.

Yrkande:

1. **att** följande skrivs in i Folkpartiet liberalernas partiprogram, kapitel "Världen" under rubriken "Global gemenskap" efter tredje stycket: "Svenska ambassader ska vara öppna för den demokratiska oppositionen i diktaturer så att den kan tillgodogöra sig information via Internet, böcker och tidningar som annars är censurerade eller förbjudna."

F6 Burma

Nina Lundström, Sundbyberg

Burma är en av världens kvarvarande militärdiktaturer. Det politiska förtrycket är omfattande.

Det politiska förtrycket är omfattande. Daw Aung San Suu Kyi, ledare för det största oppositionspartiet National League for Democracy och mottagare av Nobels fredspris 1991, har tillbringat mer än tolv år i husarrest. I februari år 2006 erhöll hon Olof Palmes pris för sin kamp för demokratiska rättigheter. Det finns inga som helst tecken på att läget för vare sig Daw Aung San Suu Kyi eller mänskliga rättigheter förbättrats.

Att ge Burma visum och rätt att delta i ASEMs möten, Asia-Europe meeting, i Helsingfors år 2006 var inte acceptabelt med tanke på att inga som helst förbättringar har skett vad gäller mänskliga rättigheter i Burma.

Burmas medlemskap i ASEM kan leda till att Burma får undantag från rådande viseringsförbud utan att regimen vidtagit några som helst förbättringar vad gäller mänskliga rättigheter.

Respekten för mänskliga rättigheter får inte svikas till förmån för handelspolitiska intressen. Burma styrs sedan 40 år tillbaka av en militärjunta som regerar landet via dekret.

Efter år av militärdiktatur skedde en tillfällig politisk öppning under 1990, då fria och allmänna val hölls. Då resultatet visade att det största oppositionspartiet, National League for Democracy, vunnit valet ogiltigförklarades det av militärregimen.

Under en kort hävning av husarresten för oppositionsledaren i maj 2003 var hon och hennes konvoj på resa i norra Burma och attackerades. Omkring hundra personer saknas efter attacken, varav ett stort antal dödades eller fängslades utan rättslig prövning.

Det totala antalet politiska fångar är fler än 1 100 personer. De sitter fängslade i landet på politiska grunder. Våld sanktionerat av statsmakten, såsom tortyr, försvinnanden, politiska mord och avrättningar, förekommer. Särskilt drabbade är den politiska oppositionen, journalister och universitetslärare.

FNs särskilda sändebud försökte vid besök i Rangoon i mars 2004 att få regimen att förbehållslöst frige oppositionsledaren, utan framgång.

Den sydafrikanske mottagaren av Nobels fredspris Desmond M Tutu och Tjeckiens före detta president Václav Havel publicerade rapporten *Threat to the Peace: A call for the UN Security Council to act in Burma*, i vilken de uppmanar säkerhetsrådet att agera för ett frigivande av de politiska fångarna och oppositionsledaren.

Yttrande- och mediefrihet saknas helt i Burma. Den oberoende organisationen Reportrar utan gränser rankade år 2005 Burmas press- och mediefrihet som världens tredje mest restriktiva efter Nordkorea och Kuba.

Statligt sanktionerat våld mot kvinnor fortsätter att vara ett allvarligt problem. Förövarna straffas sällan.

I maj 2002 framlades en rapport om systematiska våldtäkter utförda av burmesiska arméförband. Rapporten *License to rape*, sammanställd av The Shan Human Rights Foundation & The Shan Women's Action Network, påvisar att 25 % av våldtäkterna har dödlig utgång.

Enligt en rapport från Human Rights Watch har den burmesiska armén högst andel barnsoldater i världen. Av den totala militära styrkan på ungefär 350 000 personer uppskattas ungefär 20 %, eller 70 000 personer, vara minderåriga.

I dag finns inga tecken på förändring.

Det enda rimliga är därför att Sverige driver på för en linje inom EU att inte utveckla relationerna till Burma eller utveckla legitimitetsskapande kontakter. Ge inte undantag från viseringsförbudet så att Burma kan delta i möten i Europa!

Är Sverige berett att försvara Nobelpristagaren och Olof Palme-pristagaren Daw Aung San Suu Kyi och hörsamma

hennes uppmaning att isolera Burmas militärdiktatur? Kommer den svenska regeringen att vara representerad möten mellan europeiska och asiatsiska ledare för rundabordsamtal med representation från Burma?

Demokrati är inget som kan tas för givet. Den måste erövrats och upprätthållas varje dag. Vi som verkar i demokratier har en plikt, att ge även dem som inte kan göra sina röster hörda en röst. Vi måste ta strid för rätten att driva opposition, att opinionsbilda för det fria ordet. Vi måste skydda de grundläggande rättigheterna i en demokrati, att folkvalda har en plikt mot folket som valt dem, en plikt som ska skyddas av samhället, av oss alla, och vår rättighet att verka.

Vi i demokratier måste göra vårt yttersta för att ge dem som lever i diktaturer och som kämpar för fred och frihet ett stöd. Därför måste Folkpartiet ta tydlig ställning för Aung San Suu Kyi och för att hon ska återfå sin frihet och sina demokratiska rättigheter. För att Burma en dag ska kunna få chans att bli en demokrati.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att Burma och Aung San Suu Kyi får hög prioritet i folkpartiets internationella arbete för frihet och demokrati.
- 2. att** landsmötet uttalar sitt stöd för Aung San Suu Kyi.

F7 Försvara folkrätten i Västsahara!

Jan Wahlin, Värnamo

Situationen i Västsahara har förvärrats under senare tid. I den kustnära del som illegalt ockuperas av Marocko utsätts den västsahariska befolkningen för ett omänskligt förtryck. Alla som vågar andas ett stöd för västsaharisk självständighet grips, misshandlas och fängslas på godtyckliga grunder. Ockupationsmakten tillåter ingen insyn och ingen pressbevakning från omvärlden.

I de självförvaltade lägren växer förtvivlan och misstron mot världssamfundet. Matransonerna skärs ner. Chansen att kunna återvända till ett fritt Västsahara ter sig alltmera avlägsen.

Den kungliga diktaturen Marocko belönas rikligt av USA och EU med Frankrike i spetsen. Mot löften om att begränsa flyktingströmmar och terrorism tillåts Marocko plundra Västsahara på dess fisk, fosfat och olja. Marocko tillåts bryta överenskommelserna om en folkomröstning som FN förhandlat fram. Marocko tillåts behandla Västsahara som sin egen bakgård bakom taggtråd och mineringar.

Nu försöker den marockanske kungen föra fram en ”ny lösning” i form av begränsat självstyre för dem som bor i Västsahara, varav merparten är statsunderstödda marockanska bosättare. Illavarslande är att den franske presidenten och den spanske premiärministern berömt det marockanska bedrägeriet. Den så kallade autonomin är inget alternativ.

Jag utgår från att den svenska regeringen fortsätter att stå upp för folkrätten, som när man röstade mot det olagliga fiskeavtalet mellan EU och Marocko. För mig är det därför naturligt att instämma i de krav som fördes fram vid Föreningen Västsaharas årsmöte i våras.

Yrkande:

Att landsmötet uttalar sig för att Folkpartiet liberalerna ska driva linjen:

1. **att** den svenska regeringen i EU verkar för att Spanien fullföljer den oavslutade avkoloniseringen av Väst-sahara.
2. **att** Sverige i FN:s säkerhetsråd verkar för att västsahariernas rätt till självbestämmande förverkligas genom den beslutade folkomröstningen om självständighet.
3. **att** Sverige ansluter sig till Afrikanska Unionens uppfattning och erkänner SADR, den Västsahariska Arabiska Demokratiska Republiken.

F8 Folkstyre och mänskliga rättigheter i Kina

Henrik Bergquist, Stockholm, Erik Jennische, Stockholm

Enpartistaten Kina begår de mest omfattande övergreppen mot de mänskliga rättigheterna i något enskilt land. Samtidigt har omvärldens kritik mot övergreppen mildrats avsevärt de senaste tio åren, till men för arbetet för en värdig framtid för Kinas folk. En skärpning i omvärldens hållning är nödvändig. Vid landsmötet 2005 framhöll partiordförande Lars Leijonborg: "Ingenting skulle mer gagna freden och friheten i världen än om kommunistregimen i Kina ersattes av ett demokratiskt styre."

I riksdagsmotion 2005/06:U286 lade Cecilia Wigström m fl fram ett brett folkpartistiskt förslag till framjande av folkstyret och de mänskliga rättigheterna i Kina.

I det aktuella arbetet för de mänskliga rättigheterna märks i dagsläget bland annat att många fortsatt vill häva EU:s vapenembargo mot Kina, trots att de omfattande MR-övergreppen fortgår och att de omständigheter som omedelbart föranledde embargots införande inte har förändrats. Inom FN har det nya rådet för mänskliga rättigheter, vars arbete bör vara vägledande för de internationella MR-ansträngningarna, ännu inte visat att det kan behandla läget för de mänskliga rättigheterna i Kina med större trovärdighet än den avskaffade MR-kommissionen. Bland annat har rådet trots upprätthållandet av ett dussintal särskilda bevakningsmandat för länder där MR-läget är särskilt bekymmersamt inte beslutat om sådant mandat för Kina. Omvärlden fortsätter att föra in utvecklingsbistånd till Kina i riklig omfattning, trots som Kinas eget utvecklingsbistånd till utlandet uppgår till minst flera hundra miljoner USD årligen. Samtidigt är omvärldens stöd till det inhemska demokrati- och MR-arbetet i Kina mindre omfattande än det skulle kunna vara.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att partiet inte skall medge att regeringen tillstyrker ett lyftande av EUs vapenembargo mot Kina, så länge Kina förblir en diktatur.
2. **att** landsmötet ger i uppdrag till partistyrelsen att verka för att regeringen tar omedelbart initiativ till att i FN:s råd för de mänskliga rättigheterna upprätta ett särskilt landbevakningsmandat för Kina.
3. **att** landsmötet ger i uppdrag till partistyrelsen att verka för att regeringen från och med 2008 anslår ett fördubblat utvecklingssamarbetesbelopp för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i Kina, samtidigt som den avbryter allt övrigt utvecklingssamarbete med Kina.

F9 Fred i Mellanöstern

Cecilia Wikström, Uppsala

Mellanösterns enda demokrati, Israel, hotas från flera håll. Iran utvecklar en kärnvapenförmåga och president Ahmadinejad säger sig vilja utplåna Israel från kartan. Syrien stödjer terrororganisationen Hizbollah och destabiliserar grannlandet Libanon. Islamistiska Hamas, som vägrar erkänna Israels existens, vann de senaste palestinska parlamentsvalen.

Folkpartiet har länge kämpat för en tvåstatslösning och demokratisk utveckling i Mellanöstern. Det europeiska samarbetet besitter idag en ekonomisk kraft som kan vara avgörande. Sverige bör intensifiera arbetet för en frihandelszon mellan EU och Mellanöstern som är villkorat på demokratiska institutioner och respekt för de mänskliga rättigheterna. Dessa villkor bör vara tydligare än i dagens associationsavtal. EU har med handelsavtal och regionalfonder bidragit till den positiva utvecklingen i Nordirland och Baskien. Handel och ekonomisk utveckling är en nyckel till fred i Mellanöstern.

Folkpartiet bör dessutom kräva att Sverige blir en kraftfull röst för det fria ordet i Mellanöstern. Det är djupt oroande att den egyptiska regimen dömer bloggare till långa fängelsestraff för att ha skämtat om islam, att Hamas censurerar skolböcker i de palestinska områdena och att regimkritiska journalister förföljs i Iran.

Tiden nu är mogen för Sverige att inrätta ett särskilt yttrandefrihetsbistånd för bloggare, författare och radio-kanaler som försvarar det fria ordet i demokratisk anda i Mellanöstern.. Det vore en genomgripande biståndsinsats för att öka demokratin genom att stötta den offentliga debatten i totalitära och slutna samhällen. Särskilt stöd bör då riktas till bloggare och cyber-dissidenter i odemokratiska samhällen. När staten stryper tidningar och etermedia, då är bloggen den enda form av fri åsiktsbildning som kan erbjuda o censurerad information och nyhetsbevakning i dessa länder.

Detta bistånd skulle också användas för att informera om hur bloggare kan skydda sin identitet och kringgå censen. Samtidigt borde Sverige agera kraftfullt inom EU och FN för

att utöva påtryckningar mot de stater som kränker yttrandefriheten genom att fängsla oliktänkande journalister och bloggare.

Böcker, essäer och tidskrifter spelar en avgörande roll för framväxten av demokratiska samhällen. Litteratur är en fristad för personlig reflektion, men förmedlar även kulturarv och gemensam historia, religion och berättelser. Totalitära regimer försöker därför kontrollera vad som publiceras om samhället, historieskrivningen, religionen och kulturen.

Man kan inte tvinga alla länder att bli demokratiska, men vi kan erbjuda en inblick i det tankegods på vilken demokratin vilar. Sverige borde stödja distribution av ideologisk litteratur som exempelvis John Stuart Mills Om friheten och George Orwells 1984 i repressiva samhällen.

För liberaler är det fria ordet centralt för varje människa och för all demokratiutveckling. Yttrandefrihet och tryckfrihet är grundlagsskyddade i vårt land. Många gånger tar vi dem för givna, utan att reflektera över att människor i andra länder varje dag kämpar en hopplös kamp för att få del av dessa rättigheter som är våra sedan lång tid.

Yrkande:

Att följande införs i partiprogrammet:

1. att fp verkar för att införa en frihandelszon mellan EU och demokratiskt sinnade stater i Mellanöstern.
2. att fp verkar för att inrätta ett yttrandefrihetsbistånd.

F10 Mellanöstern

Saga Rosén, Falköping

I det sakpolitiska programmet om globalisering behandlas knappt den rådande situationen i Mellanösternregionen. Folkpartiet och dess företrädare har länge öppet visat sitt stöd för att mellanösterns enda demokrati, Israel, rätt att existera och försvara sig mot såväl inre som yttre hot.

I dagsläget finner sig Mellanösterns enda demokrati Israel omgiven av hot från omvärlden. Irans president Ahmadinejad har uttryckt ett önskemål om ett utplånande av Israel som stat och samtidigt så förs det en opinion på hemmaplan, både i media och bland politiker, där man ej ser till Israels rättigheter som stat. Många politiker anser att Israel bestulit Palestina på rätten att bilda en egen stat, men så är inte fallet. Redan 1948 då staten Israel bildades fick Palestina chansen att bilda en egen stat men tackade nej. Folkpartiet måste gå i bräsch för att berätta sanningen.

Situationen i Israel och dess omnejd har länge varit problematisk och Liberala ungdomsförbundets förbundsstyrelse anser därför Folkpartiet bör ta steget att officiellt förespråka Israels rätt att försvara sig mot hot och landets rätt att existera. Folkpartiet bör även ta ställning till en tvåstatslösning.

Yrkande:

1. att följande text läggs till i folkpartiets sakpolitiska program om Globalisering med underrubriken "Gemensam säkerhet för en global värld":
"Folkpartiet liberalerna står upp för de demokratiska krafterna i Mellanöstern. Därmed stödjer folkpartiet en tvåstatslösning i Israel/Palestina samt värnar om Israels rätt att existera och försvara sig mot såväl inre som yttre hot."

F11 Mer fokus på fredsfrågan

Anita Brodén, Sollebrunn, Gullvy Jonnson, Storvreta, Sten Jonsson, Storvreta, Barbro Westerholm, Stockholm, Lena Gunnarsson, Alingsås

Under detta, och förhoppningsfullt flera kommande landsmöten, befinner sig Folkpartiet Liberalerna i regeringsställning. Det innebär ökad makt men också ökat ansvar.

Att vi alltmer lever i en global värld är något som liberaler ser med tillfredsställelse, då det är genom global samverkan vi förmår lösa många av de utmaningar vi tillsammans står inför, där miljö/klimathot samt fred/säkerhet särskilt kan nämnas.

Trots att det nu finns fler demokratier än någonsin tidigare samt ett ökat välstånd i många länder, vilket ger utsikter att uppnå FNs Milleniumsmål, finns det också mörka moln på himlen. Gamla konflikter fortskrider och nya uppstår, det klimatomfattiga hotet kan innebära en försvårad hungerkatastrof bland annat pga svår torka, med förmodade stora flyktingströmmar till följd.

Klimatförändringarna kommer förmodligen också att orsaka väpnade konflikter inte minst med tanke på behovet av tillgång till vatten. Och krig orsakar å andra sidan enorma miljökatastrofer där olika typer av stridsmedel samt olje-/gasutsläpp kan förgifta både människa, mark, luft och vatten. Som alltid är det de redan utsatta människorna som drabbas. Det är inte minst barnen som går miste om en trygg uppväxt och en framtid.

Det sker ständiga brott mot de Mänskliga rättigheterna (MR) samt de Internationella humanitära lagarna (IHL – "krigets lagar").

Folkpartiet liberalerna har i riksdagsmotioner och anföranden lyft fram MR-frågan, vilket varit mycket bra. Vi har däremot inte varit konsekventa utan undvikit att kritisera en del länder och ledare trots att de uppenbart brutit mot dessa internationella överenskommelser. Bilden av Folkpartiet liberalerna också under den senaste tiden dessutom handlat om ett parti som alltför snabbt förordat militära ingripande i konfliktlösning.

I ljuset av detta är det oerhört angeläget att Folkpartiet liberalerna intar en position i regeringen där vi på ett mycket skarpt och tydligt sätt för fram Mänskliga rättigheter och Internationell Humanitär Rätt. Där vi förordar ett lång-

siktigare sätt att skapa fred som handlar om demokrati och respekt, dialog och gemensamma lösningar.

Det finns starka skäl att inta en avvisande hållning då väpnad lösning på konflikter föreslås, speciellt om insatserna inte sanktionerats av världssamfundet. Det sägs vara ”lättare” att vinna ett krig än att bygga en fred- något som historien visar. Att isolera människor och vägra föra dialog brukar inte heller vara framgångsrikt- det är genom kommunikation man kan framföra sitt budskap, men också söka förstå bakomliggande orsaker.

God tillgång på vapen har också förmåga att förlänga och fördjupa konflikter. Det finns i vårt land brister vad gäller insyn i vapenförsäljning vilket innebär att antagna principer inte följs. Liberaler har i många andra sammanhang krävt god kontroll och transparens – något som bör gälla också vid vapenhandel.

Det finns en hel karta på fredsinitiativ där större ansträngningar och kraft borde läggas. Det kan handla om dialog, fredsörebrobyggande, fredsfrämjande, konfliktlösning – och medlingsinsatser. Först när allt detta är uttömt samt om världssamfundet godkänner, kan man acceptera fredsframtvigande insatser.

Vi står inför stora utmaningar för att nå en fredligare värld där fortsatt demokratisering, ökad handel, samverkan inom bland annat EU och WTO, samt kunskap om historiska och religiösa bakgrunder är några viktiga komponenter för framgång. Folkpartiet liberalerna har alla utsikter att med stor kraft ånyo lyfta fram dessa verktyg. Ett freds- och framtidsdokument skulle ge en god plattform för fortsatt arbete både nationellt och internationellt.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna konsekvent skall agera för att mänskliga rättigheter och internationella humanitära lagar efterlevs.
2. **att** Folkpartiet liberalerna så långt möjligt är skall verka för att dialog, medling, fredsörebrobyggande och fredsfrämjande åtgärder används för att lösa konflikter.
3. **att** Folkpartiet liberalerna skall kräva ökad insyn, för att säkerställa att export och import av vapen och vapenkomponenter från och till länder som är inblandade i väpnade konflikter inte sker.
4. **att** Folkpartiet liberalerna i framtida miljö/klimatarbete också skall väga in den miljöpåverkan som uppstår vid krig.
5. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till ”ett liberalt freds- och framtidsdokument”, som senare antas vid exempelvis ett partiråd.

F12 Granska Sveriges utrikeshandlande (ekonomisk och politisk handel samt bistånd)

Fred Saberi, Stockholm, Avni Dervishi, Västerås

Motiveringen till vår motion kommer från vår egen erfarenhet, men även från olika liberala källor i världen, så som Iranian Liberals in Harward University och MIT (USA) och andra ämnesexperter från Axford University i Storbritannien.

Alldeles för länge har den svenska utrikespolitiken följt två kontroversiella banor: den mänskliga idealismen och den ekonomiska realismen. Medan en del av de slösade medlen som kommer från våra skattebetalare, går till att lösa världens problem, har vi uppmuntrat till att göra ekonomiska utbyten med de värsta förbrytarna av mänskliga rättigheter och de som sponsrar terrorismen. De som stod bakom detta policyagerande tillhör en tid då de problem och bekymmer som fanns närvarande i U länderna nådde aldrig till ”folkhemmet”, då fattigdom och krig aldrig banade väg för en flyktingvåg, då terrorismen inte påverkade den globala ekonomin anmärkningsvärt, då världsfreden berodde endast på Öst-väst relationerna och de ekonomiska faktorerna som hade betydelse låg inom de rika länderna.

Den världen sedan länge är borta. Olika beräkningar gjorda efter den 11 september 2001, visar på att de direkta och indirekta kostnaderna för säkerheten, och den följsamma stagnationen för ökad fri rörelse för människor, varor och tjänster har lett till att världens ekonomiska tillväxt har minskat med 1 %. Brist på stabilitet och utebliven investerad kapital i produktionen av olja, nya utvecklade områden och en vidare utvecklad infrastruktur för energitransport från Centralasien till persiska viken, har bevarat ett pris på 20 \$ högre (per oljefat), än förväntat – bara för fem år sedan. Detta har lett till att världens BNP har minskat med ytterligare 1 %.

2 % av världens BNP är nästan en triljon \$ per år (24 triljoner svenska kronor) är tillräckligt för att betala för den summa som behövs för att lösa världens grundhunger, bekämpningen av sjukdomar och analfabetism i hela världen. 2 % av Sveriges BNP är sparad, och återinvesterad i vår ekonomi, och återanvänt till en hastighet av 5 % (som, om det skulle vara 5 %), som i sin tur skulle leda till att 1 miljon nya arbetstillfällen skapas där medianlönen skulle betalas ut per invånare i Sverige.

Fortfarande idag, istället för att sträva efter en finansiering av fred, vi tävlar för att öka marknadsutbyten med dess fiender (dvs fredens fiender). Ta till exempel Iran. Här har vi att göra med världens första erkända sponsor av statlig – terrorism, vilken är på väg att producera kärnvapen: ett faktum som kan få den 11 september attacken som rena rama barnleken. Vi är alla fokuserade på att öka handeln med Iran till ett värde av 1.6 \$ (11.2 miljarder kronor), istället för 8 miljarder \$ (56 miljarder SEK), eller 2 % av BNP som vi förlorar till förmån för oroligheter och mycket mindre stabilitet i världen. Om det skulle vara Sveriges befolkning som äger aktier i ett företag som betar sig så, då skulle de se

till att det blir företagsledningen som skulle bli arbetslösa och inte folket.

Många svenska företag säljer idag olika produkter till länder och regioner som är allt annat än demokratiska. Detta måste vi sätta stop för.

En rapport från FOI visar också på att Sverige är dåligt på att förebygga, agera och förhindra terrorverksamhet.

Förra årets val visade ett stort missnöje med den gångna regeringens policyn. Våra allianspartier har inte bara vunnit maktens möjligheter, utan även det ansvar som följer med som missgynnades av den gångna regeringen. Som förvaltare av folkets vilja, måste vi nu institutionalisera policyn som förstår sig på vårt nuvarande världsläge där handel med hycklare är inte bra ekonomi, vilka förstår att en strävan för utspridning av demokrati i olika delar av världen är till vår fördel, där idealism är realism.

Proposed Legislation

It shall be the foreign policy of Sweden to use trade to exert pressure on states that sponsor terrorism, and to promote democracy and human rights in relations with states that violate the Universal Declaration of Human Rights.

It shall also be the foreign policy of Sweden, to use her multilateral relations, to persuade other nations wherever possible, to use trade to press for the promotion of democracy and human rights, and against terrorism

Yrkande:

- att** man lägger som punkt 1 i partiprogrammet
”1. Alla utrikesrelationer som Sverige idag bedriver, ekonomisk handel, politiska relationer samt bistånd med/ till omvärlden ska grundas och granskas utifrån direkta och indirekta åtgärder som främjar demokrati och mänskliga rättigheter i mottagarlandet eller mottagarterritoriet samarbetsländer/territorier där brist på demokrati råder.
Sveriges utrikespolitik borde formas så att vi kan använda oss av handel för att utöva tryck på stater och andra diktaturstyrda territorier som sponsrar terrorism, och för att främja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter vid bilaterala förbindelser i samband med de som bryter mot den Universella Deklarationen om Mänskliga Rättigheter. En del av Sveriges utrikespolitik borde också vara att använda sig av de multilaterala relationerna, för att övertyga andra nationer/länder där det är möjligt, att använda sig av påtryckningar då man ska inleda/fortsätta med sina handelrelationer, i syfte att främja demokrati, mänskliga rättigheter och mot terrorism.”
- att** en ny punkt, punkt 4 läggs till under punkt 3, som skulle lyda
”För att säkerställa att de mål som beskrivs i punkt 1, 2, 3 i programmet Global Solidaritet/Partiprogrammet ska uppnås är det viktigt att påpeka att vår uppgift att vi i Sverige och andra EU länder ser till att vi utför en lista

som granskar alla de svenska/europeiska företag som indirekt/och direkt driver handel, ekonomiskt som politisk med regimer där diktatur och odemokratiska metoder används mot den egna befolkningen, sina minoriteter, eller i aggressionssyfte mot sina grannar.”

- att** man till punkt 3 som föreslagna av gruppen Global Solidaritet/Partiprogrammet, under den sista meningen inför följande:

”Bistånd och samarbete ska ges och bedrivas även med organisationer som agerar och verkar utanför diktaturlandets erkända gränser, vilka som huvudmål har en demokratisk utveckling av sitt gamla hemland.”

PS-yttrande Försvars- och Utrikespolitik, motion F1- F12

Motionerna

Motion F1 kräver att Sverige ansluts till Nato, eftersom vi har ett globalt ansvar och de demokratiska staterna måste visa en gemensam front.

Motion F2 kräver att Folkpartiet verkar för ett nationellt och ett internationellt förbud mot klusterbomber. Klusterbomber är starkt ifrågasatta av såväl FN som enskilda medlemsstater i både EU och Nato. Problematiskt är att dessa vapen inte skiljer på civila och militärer samt lämnar blindgångare.

Motion F3 argumenterar mot våld som konfliktlösningsprincip och pläderar för en återgång av Folkpartiet till ett läge där pacifism åter står högt i kurs. Mycket av den negativa utvecklingen i världen har enligt motionären skapats av en övertro på nyttan av militära insatser. Texten i motionens yrkande återger dock samma svåra avvägningar som skrivningarna i dagens partiprogram.

Motion F4 anser att neokonservativt tänkande har kommit att prägla enskilda folkpartisters agerande med avseende på internationella frågor och då särskilt i förhållande till Afghanistan. Motionen vill att Folkpartiet ska ta avstånd från neokonservativt präglade åsikter och att Sverige snarast möjligt drar tillbaka sina militära styrkor från Afghanistan.

Motion F5 konstaterar att mer än hälften av världens befolkning bor i diktaturer. Svenska ambassader skulle kunna vara ett andningshål ut mot världen för förtryckta i dessa länder genom att svenska ambassader öppnades upp, så att den demokratiska oppositionen fick tillgång till Internet, böcker och tidningar från den fria världen.

Motion F6 behandlar situationen i Burma. Burma styrs sedan 40 år tillbaka av en militärjunta som regerar landet via dekret. Den oberoende organisationen Reportrar utan gränser rankar dess press- och mediefrihet som den tredje mest restriktiva i världen efter Nordkorea och Kuba. Motionen yrkar på att Folkpartiet prioriterar Burma i sitt arbete för frihet och demokrati och att landsmötet uttalar sitt stöd för Aung San Suu Kyi.

Motion F7 beskriver den svåra situationen för Västsahara och vill att landsmötet agerar för dess självständighet. Landet är ockuperat av Marocko och dess befolkning antingen utsatt för ett omänskligt förtryck i ockuperat område eller fast under svåra förhållanden i självförvaldade läger.

Motion F8 beskriver det stötande i att Folkrepubliken Kina, som är det land som är regerande världsrekordhållare i dödsstraff, miljöförstöring, skogsskövling, förtryck av etniska minoriteter och allmän politisk repression alla kategorier fortfarande får svenskt utvecklingsbistånd. Varför ska just Folkrepubliken Kina av alla världens stater ges sådant bistånd? Motionen vill behålla EU:s vapenembargo mot Kina, upprätta ett landbevakningsmandat för de mänskliga rättigheterna i Kina och fördubbla det svenska anslaget för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i Kina samtidigt som utvecklingssamarbetet avbryts.

Både **Motion F9** och **Motion F10** handlar om Israel och värdet av demokrati också i Mellanöstern. Den första motionen vill inrätta "en frihandelszon mellan EU och demokratiskt sinnade stater i Mellanöstern" samt "ett yttrandefrihetsbistånd". Den andra att Folkpartiet skall stödja en tvåstatslösning för Israel och Palestina samt värna Israels rätt att existera och försvara sig mot såväl inre som yttre hot.

Motion F11 vill att Folkpartiet sätter mer fokus på fredsfrågan. Att Folkpartiet i riksdagsmotioner och anföranden lyft fram mänskliga rättigheter har varit bra, däremot så anser motionen att bilden av vårt parti kommit att bli en av "ett parti som alltför snabbt förordat militära ingripande i konfliktlösning".

Motion F12 vill att Sveriges alla utrikesrelationer "ska grundas och granskas utifrån direkta och indirekta åtgärder som främjar demokrati och mänskliga rättigheter i mottagarlandet" samt att "vi utför en lista som granskar alla de svenska/europeiska företag som indirekt och direkt driver handel, ekonomiskt som politiskt med regimer där diktatur och odemokratiska metoder används mot den egna befolkningen, sina minoriteter, eller i aggressionssyfte mot sina grannar."

Partistyrelsen yttrande

Folkpartiets partiprogram kräver att Sverige omgående söker medlemskap i Nato. **Motion F1, yrkande ett** kräver en anslutning av Sverige till Nato, att vi ökar vårt deltagande i Nato-operationer och att vi driver frågan i Alliansen. Folkpartiet har i riksdagen krävt en fördubbling av antalet svenska soldater i Nato-operationen ISAF i Afghanistan och deltagande med svenskt örlogsfartyg i Nato-operation Active Endeavour i Medelhavet. Vår ståndpunkt i denna fråga torde vara väl känd av de andra partierna i Alliansen.

Folkpartiet kräver att Sverige söker medlemskap i Nato. Nato är i praktiken den enda organisation, som FN:s säkerhetsråd kan vända sig till för att få fredsframtvängande insatser genomförda. Sverige deltar sedan en längre tid i av Nato ledda operationer med ett fredsframtvängande mandat enligt

FN-stadgans kapitel sju, så vi bör också vara medlemmar. Då skulle Sverige sitta med i Nato:s högsta beslutande organ – det nordatlantiska rådet – och kunna påverka utformningen av de operationer vi ska delta med svenska soldater i, istället för att i efterhand bli informerade tillsammans med övriga utomstående parter. **Med detta anser partistyrelsen att motion F1 anses besvarad.**

Motion F2 handlar om klusterbomber. Torsdagen den tionde maj i år ställde sig ett enigt utrikesutskott i Sveriges riksdag bakom Folkpartiets linje om ett internationellt förbud mot klustervapen. En diplomatkonferens kallad Osloprocessen utarbetar fram till slutet av 2008 en internationell konvention mest sannolikt med ett förbud mot alla klustervapen vars subtridsdelar inte är individuellt styrda mot punktmål. Därmed skulle en sådan konvention också förbjuda det av Sverige innehavda klustervapnet kallat bombkapsel 90 (BK 90). Folkpartiet har alltså varit framgångsrikt i sitt arbete i denna fråga och vi kommer fortsätta arbetet för att se till att förbudet blir verklighet. **PS föreslår därmed att motion F2 yrkandena 1 och 2 anses besvarade.**

Motion F3 pläderar för en pacifistisk politisk kursändring av Folkpartiet. Men den text som föreslås i motionens **yrkande 1** är mer nyanserad. Motionären yrkar på skrivningen:

"Folkpartiet ser konfliktlösning utan våldsanvändning som den bästa konfliktlösningssprincipen."

Partiprogrammet säger:

"Kontakter är i regel det effektivaste sättet att bekämpa diktaturer." och

"Bojkotter eller andra sanktioner bör bara förekomma i undantagsfall."

Motionären yrkar på skrivningen:

"Militära insatser ska inte brukas annat än under FN mandat och inte förrän alla andra humanitära insatser visat sig verkningslösa."

Partiprogrammet säger:

"FN bör ingripa i konflikter som hotar freden. Beslut om sådana aktioner skall fattas av säkerhetsrådet men kan verkställas av regionala organisationer som exempelvis Nato."

All våldsanvändning är och ska vara problematisk. Men om man som motionären inte utesluter varje militär våldsanvändning, så hamnar man ändå alltid i en avvägning. Vi kan ta den nu aktuella situationen i Darfur som exempel. Självklart är det svårt att säga när ett väpnat ingrepp är nödvändigt, men enligt PS hade det knappast varit oförsvarligt att använda våld för att stoppa folkmordet i Darfur. **Mot bakgrund av det anförda föreslår PS att motion F3 yrkande 1 avslås.**

Motion F3 yrkande 2 vill ge riksdagsgruppen i uppdrag att inte acceptera att biståndsmedel används till militära insatser, oavsett om de sker med FN-mandat. Landsmötet kan inte ge riksdagsgruppen uppdrag. Själva sakfrågan om vådan av att använda biståndsmedel till militära insatser, beaktar partistyrelsen i sitt svar på motion F23. **PS föreslår att motion F3 yrkande 2 avslås.**

Motion F4 yrkande 1 vill att Folkpartiet ska ta avstånd från omvärldens rätt att ”med militärt våld påtvinga andra länders folk formell demokrati och marknadsliberalism”. Motionens **yrkande två** ”att Sverige snarast möjligt drar tillbaka sina militära styrkor från Afghanistan”. Partistyrelsen föreslår att bägge avslås.

Den frågeställning som motionären ställer handlar ytterst om vi överhuvudtaget skall engagera oss i militära insatser, med de risker det innebär för våra soldater och civilbefolkningen. Sverige är inte i Afghanistan för USA:s skull, utan för att FN och den folkvalda regeringen i Kabul väddat om skydd och säkerhet för Afghanistans befolkning. Idag kan vi konstatera att mångdubbelt fler afghanska flickor får gå i skola än på mycket länge och en politisk opposition även med kvinnor får göra sig hörd. I bägge fallen så utsätts de för dödshot och utan en utländsk militär närvaro, så skulle situationen snabbt försämrast.

Det är en självklar del av svenska soldaters uppdrag och FN-mandatet, att om de beskjuts ha rätten att besvara elden. TV 4:s ”avslöjanden” i Kalla fakta fanns öppet publicerade på Försvarsmaktens hemsida redan från första stund. Om vi inte är beredda att ingripa mot dem som med våld hotar en fredlig utveckling kan vi inte stanna kvar.

Folkpartiet har även tagit ställning för att svenskt stridsflyg ska kunna sättas in. Norge, Danmark och Nederländerna har lämnat sådana bidrag. I ett land där avstånden är stora och infrastrukturen obefintlig är understöd från luften avgörande. Hittills har andra hjälpt oss, men även vi har naturligtvis ett ansvar att förr eller senare bidra.

Det är angeläget att den svenska truppen utökas. Sverige har t.ex. jämfört med Norge bara hälften så många soldater räknat per yta och befolkning. Det innebär mindre samverkan med lokalbefolkningen inom Sveriges geografiska ansvarsområde. Därmed påverkas säkerheten negativt både för afghanerna och för det svenska förbandet.

Om Sverige ska bidra aktivt med alla medel till att Afghanistan får en bättre framtid måste vår insats ha ett politiskt stöd på hemmaplan i Sverige och de redskap och förmågor som krävs på plats i Afghanistan. Under de över fem år som Sverige haft militär trupp på plats i Afghanistan, så har endast en liten del av det utlovade civila internationella biståndet för återuppbyggnad av Afghanistan levererats. Civila biståndsgivare kräver ett afghanskt långsiktigt ägarskap för att utbetala några pengar och utan biståndsmedel byggs det inte upp några demokratiskt fungerande och transparenta institutioner. Både civilt och militärt stöd måste komma koordinerat och rullas ut parallellt.

Av riksdagens partier är det bara vänsterpartiet som vill avbryta den svenska insatsen inom ISAF i Afghanistan.

Motion F5 vill att ”svenska ambassader ska vara öppna för den demokratiska oppositionen i diktaturer, så att den kan tillgodogöra sig information via Internet, böcker och tidningar

som annars är censurerade eller förbjudna.” Sverige ska ha korrekta förbindelser med alla världens regeringar, men vi ska inte vara populära hos all världens diktaturer. De som idag är i opposition till en diktatur ska förr eller senare leva i fria demokratiska stater. **Partistyrelsen föreslår att motionen bifalls**

Till **Motion F6** och dess katalog av förbrytelser kan partistyrelsen bara tillägga att Burmas regim säljer ut landets urskogar som timmer till kinesiska sågverk och förordar att **motionens bägge yrkanden** om att Folkpartiet prioriterar Burma i sitt arbete för frihet och demokrati respektive att landsmötet uttalar sitt stöd för Aung San Suu Kyi **bifalls**.

Motion F7 tar upp Västsahara som liberaler i decennier varit pådrivande för att Sverige skall agera för i enlighet med motionens yrkande 1 och 2. Bägge föreslås av partistyrelsen **bifallas**. Både den nuvarande och den föregående regeringen har i EU verkat för att Spanien fullföljer den oavslutade avkoloniseringen av Västsahara och i FN verkat för att en folkomröstning om självständighet för Västsahara genomförs. I just FN:s säkerhetsråd har Sverige bara tillfälle att påverka direkt ungefär var tjugonde år. Däremellan sker påverkan indirekt via den ländergrupp som Sverige tillhör. Motionärens yrkande 3 föreslår att Sverige ska ansluta sig till den Afrikanska Unionens uppfattning och erkänna SADR, den Västsahariska Arabiska Demokratiska Republiken. **PS föreslår att yrkandet avslås**. Detta för att Sverige bättre genom EU:s högsta beslutande organ ska kunna verka för frågan om ett erkännande av den Västsahariska Arabiska Demokratiska Republiken av alla EU:s medlemsländer.

Motion F8 yrkande 1, 2 och 3 föreslås av partistyrelsen **bifallas**. Det första rör att EU behåller ett vapenembargo mot Kina. Det andra att regeringen tar initiativ till att inom FN:s råd för de mänskliga rättigheterna upprätta ett särskilt landbevakningsmandat för Kina. Det tredje att regeringen från och med 2008 fördubblar det svenska anslaget för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i Kina samtidigt som utvecklingssamarbetet med Kina avbryts. 2008 kommer den kinesiska kommunistregimen att stå värd för de olympiska spelen. Motionens föreslagna politik kommer att behövas som stöd för att vi inte i ännu högre grad ska svika Kinas alla förtryckta under 2008.

Motion F9 yrkande 1 och 2 vill föra in detaljerade krav i partiprogrammet som partistyrelsen i sak kan stödja. Att fri rörlighet för varor, tjänster och idéer konkret stärker mellanfolkliga band och freden mellan världens länder är en självklarhet för en liberal. Frihandeln har sannolikt gjort mer för världsfreden än aldrig så välmenande deklarationer som stannat på pappret. Det är självfallet på precis samma sätt i Mellanöstern. En frihandelszon mellan EU och demokratiskt sinnade stater skulle också gagna freden. När det gäller förslaget om yttrandefrihetsbistånd i yrkande 2, kan partistyrelsen glädja motionären genom att tillmötesgå detta i förslaget till Kulturprogram som landsmötet ska behandla. Partistyrelsen föreslår att motion F9 yrkande 1 och 2 därmed anses besvarade.

Motion F10 yrkar på att följande text läggs till i Folkpartiets sakpolitiska program om Globalisering med underrubriken "Gemensam säkerhet för en global värld": "Folkpartiet liberalerna står upp för de demokratiska krafterna i Mellanöstern. Därmed stödjer Folkpartiet en tvästatslösning i Israel/Palestina samt värnar om Israels rätt att existera och försvara sig mot såväl inre som yttre hot." PS delar motionärens uppfattning i sak. Däremot kan texten inte som motionären föreslår inarbetas i Folkpartiets sakpolitiska program om Globalisering från 2005 eftersom detta program inte uppdateras av efterföljande landsmöten.

Israel är en demokratisk stat. Folkpartiet ska självfallet fortsätta värna Israels rätt att existera och försvara sig mot inre som yttre hot. När det gäller konflikten mellan Israel och de palestinska områdena drabbas regionens invånare av övergrepp och förödmjukelser i strid med folkrättsliga principer. Dessa principer, som inkluderar respekten för mänskliga rättigheter, bör till sitt innehåll ses som bindande och vägledande. Båda parter bör utan undantag följa folkrättens principer. **Partistyrelsen föreslår att motion F10 därmed ska anses besvarad.**

Motion F11 yrkande 1 och 2 handlar om att folkpartiet konsekvent ska agera att mänskliga rättigheter och internationella humanitära lagar efterlevs, samt att vi så långt möjligt ska verka för att dialog, medling, fredsfrämjande och fredsfrämjande åtgärder används för att lösa konflikter. För ett litet land är det precis som motionärerna i motion F11 framhåller viktigt att upprätthålla respekten för individuella mänskliga rättigheter och folkrätten. Rättsregler som i stor utsträckning kan ses som sprungna ur det västerländska sjuttonhundratalets upplysning. Självfallet skall folkpartiet konsekvent agera för att de efterlevs samt att dialog, medling, konfliktförebyggande och fredsfrämjande åtgärder används för att lösa konflikter.

Alla hävdvunna och institutionaliserade instrument för konfliktlösning måste självfallet vårdas och användas. Problemet är att de snarast utvecklats för gårdagens mellanstatliga konflikter och att dagens humanitära kriser oftast utspelar sig innanför de territoriella gränserna för en stat som är fullvärdig medlem av FN. En överdriven respekt för statssuveräniteten är i sådana fall ofta att ge en självutnämnd diktator fria händer att fortsätta sitt förtryck. Med insikt om detta, så har idén om Responsibility to Protect (R2P), en insikt om nödvändigheten av en skyldighet att också ytterst kunna humanitärt intervensera, vuxit fram. Hur många gånger har inte världen sagt Rwanda – aldrig mer och sedan Srebrenica – aldrig mer? **Partistyrelsen föreslår därmed att motion F11 yrkande 1 och 2 anses besvarade.**

Motion F11 yrkande 3 kräver "ökad insyn, för att säkerställa att export och import av vapen och vapenkomponenter från och till länder som är inblandade i väpnade konflikter inte sker." PS menar att ökad insyn inte torde räcka. Det är ett strängare regelverk för när handel med vapen skall vara tillåten som krävs. Det bästa sättet för Folkpartiet att skärpa den svenska vapenexporten torde vara att i alliansregeringen

kräva det som vårt partiprogram redan kräver, nämligen att vi bara skall sälja till demokratier, som dessutom respekterar mänskliga rättigheter. Det som brukar kallas för ett demokratikriterium för vapenexport.

De flesta parlamentariska västerländska demokratierna har en vida bättre insyn i sina försvarsmaterielbeställningar än vad som är brukligt hos oss. Försvarspolitik i Sverige förväntas förslå sina partigrupper att ta beslut närmast in blanco. Detta utan att själva vare sig veta till vilken försvarsnytta eller vad den ungefärliga slutliga kostnaden för varje enskilt anskaffningsbeslut kan tänkas bli. Som resultat av de små stegens tyranni växer mindre väl övervägda nationella projekt och program fram, som i sin tur ofta genererar ett behov av vapenexport till nästan vilket pris som helst. **PS föreslår att motion F11 yrkande 3 därmed anses besvarat.**

Motion F11 yrkande fyra kräver att "framtida miljö/klimatarbete också skall väga in den miljöpåverkan som uppstår vid krig." Ofta sker det omvända. En väpnad konflikt om resurser uppstår som resultat av förändrade miljömässiga förhållanden. Den lämpligaste hanteringen av en sådan situation anvisas av motionens två första yrkanden som redovisades ovan. **Mot bakgrund av det anförda föreslår PS bifall till motionens yrkande 4.**

Motion F11 yrkande fem kräver att landsmötet ger "partistyrelsen i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag till ett liberalt freds- och framtidsdokument, som senare antas vid exempelvis ett partiråd." Partistyrelsen föreslår **avslag**. Partiprogrammet innehåller i högsta grad freds- och framtidsinriktade krav. Ytterligare ett dokument skulle inte nödvändigt bidra till att fler krav också kom att genomföras.

Motion F12 pläderar i yrkande 1 och 2 dels för att svensk utrikespolitik borde formas så att handel kan användas för att utöva tryck på stater som sponsrar terrorism, dels för att företag som handlar med diktaturer ska listas och granskas. Partistyrelsen vill peka på den linje som slås fast i vårt nu gällande partiprogram "Kontakter är i regel det effektivaste sättet att bekämpa diktaturer. Utbyte av varor, tjänster, idéer och människor över gränserna ger impulser, föder nya tankar och skapar förtroenden." PS grundinställning är att handelsbojkotter ska användas med stor försiktighet eftersom frihandel och de kontakter det innebär ofta är effektivare för frihet och demokrati än isolering.

Handelspolitiken är numera överlämnad till EU-nivån. Och EU agerar i handelspolitiskt avseende gemensamt för alla dess medlemsländers räkning också mot stater som sponsrar terrorism. Yrkandet är dessutom på en synnerligen omfattande text att lägga allra först i partiprogrammet. När det gäller listning av företag exemplifierar motionen inte varför eller i vilket avseende som de ska listas och granskas. Om man antar att det är bekämpandet av gränsöverskridande brottslighet som är skälet för att dessa företag skall listas och granskas, så kan man också konstatera att ett av EU:s starkaste existensberättiganden just är samarbetet i EU:s

tredje pelare. Det är Europol och Eurojust, som möjliggör lagföringen av en gränsöverskridande brottslighet, som i stort sett är onåbar med enbart rent nationella rättsvårdande myndigheter finns det effektiva internationella verktyget. Motionärens yrkande 2 föreslår förändringar av det sakpolitiska programmet om Globalisering från 2005. Detta senare program uppdateras inte av efterföljande landsmöten.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår PS att motion F12 yrkande 1 och 2 avslås.

Motion F12:s yrkande 3 pläderar för att demokratibistånd även skall kunna ges till organisationer som verkar i exil. När partiprogrammet skriver att ”Demokrati bör vara det överordnade bland målen för utvecklingsbiståndet. Hjälpa att bygga upp demokratiska institutioner, effektiva och hederliga förvaltningar och ideella organisationer är viktiga inslag.” så fastslås att demokrati och dess utövande är det viktigaste för Folkpartiets biståndspolitik. Självfallet finns det då utrymme för organisationer i exil att även i framtiden precis som ANC under apartheidtiden kunna få svenskt demokratibistånd. Motionärens yrkande 3 föreslår förändringar av det sakpolitiska programmet om Globalisering från 2005. Detta senare program uppdateras inte av efterföljande landsmöten. **Partistyrelsen föreslår att yrkandet därmed anses besvarat.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F1 anses besvarad
2. **att** motion F2 anses besvarad
3. **att** motion F3 avslås
4. **att** motion F4 avslås
5. **att** motion F5 bifalls
6. **att** motion F6 bifalls
7. **att** motion F7, yrkande 1 och 2 bifalls
8. **att** motion F7, yrkande 3 avslås
9. **att** motion F8 bifalls
10. **att** motion F9 anses besvarad
11. **att** motion F10 anses besvarad.
12. **att** motion F11, yrkande 1 och 2 anses besvarade
13. **att** motion F11 yrkande 3 anses besvarat.
14. **att** motion F11 yrkande 4 bifalls
15. **att** motion F11 yrkande 5 avslås
16. **att** motion F12, yrkande 1 och 2 avslås.
17. **att** motion F12 yrkande 3 avslås

Europeiska unionen

Motioner F13 – F22

F13 Folkomrösta om euron i samband med riksdagsvalet 2010

Peter Lowe, Stockholm

Folkpartiet liberalerna är det mest EU-vänliga partiet i Sverige. Det ligger därför i vårt intresse och är vårt ansvar att aktivt driva europafrågorna både inrikespolitiskt och i unionen.

Att redan idag verka för att en folkomröstning om fullt medlemskap i EMU förläggs till samma dag som valet till riksdagen gör det möjligt för folkpartiet att i god tid före valrörelsen bilda opinion. Under själva valrörelsen blir vi då det tydligaste valet när det gäller Sveriges roll i det europeiska samarbetet. ”Din röst i världen blir starkast genom oss. Vi vill vara en spjutspets i EU och därför vara medlem fullt ut – även i eurosamarbetet”.

Folkpartiet ”äger” frågan om bytet av valuta och är det första partiet som aktivt tar ställning. Detta kan ge många nya väljare som börjar ifrågasätta vår krona vid en tidpunkt då merparten av våra grannar redan bytt eller är på väg att byta ut sin lokala valuta mot den gemensamma.

Det ger också folkpartiet en skjuts i den inrikespolitiska debatten genom att på detta sätt successivt föra in EU-frågorna i valrörelsen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sig för en folkomröstning om euron samma dag som valet till riksdagen 2010 äger rum.

F14 Fp ska verka aktivt för att vända Euro-opinionen

Brita Edholm, Höör

Efter folkomröstningen om EMU/euro 2003 har alla legat lågt och menat att frågan är ”död” och inte kan tas upp inom överskådlig tid. I dessa högkonjunkturers tider höjs också en och annan självgod röst som menar att Sverige klarar sig alldeles utmärkt utanför EMU-samarbetet. På kort sikt kan det ju tyckas så, men jag menar att det inte är bara en fråga om vad som gynnar oss i Sverige på kort sikt. För framtiden vore det en fördel både för Sverige och för Europa om vi går in i EMU. En fin vision är att vi så småningom får en gemensam valuta i hela Norden och Europa.

Det finns en ganska utbredd tråkig och nedlåtande negativ inställning i Sverige till Europa och EMU. Representativ för denna hållning är ett socialdemokratiskt uttalande som jag såg citeras i pressen: ”Sverige är ett framstående land som jag inte vill ska försvinna i den grå massan därnere”.

Den grå massan är alltså Europa. Har man den synen på Europa och de europeiska folken, då förstår jag att man inte vill ha ett samarbete.

Många har också uttryckt tveksamhet om det lönar sig för Sverige att skifta valuta till Euro. Det känns för mig också som en trist attityd att med långa komplicerade uträkningar försöka räkna ut vad som lönar sig.

Vi måste lyfta blicken över gärdesgården och bymentaliteten och se det stora, se visionerna. Jag vill inte att folkpartiet låter denna fråga vila, utan att vi blåser liv i glöden och börjar arbeta med aktivt opinionsarbete för att vända på den negativa inställningen till EMU och Euro, därför att ytterst är det fråga om att verkligen bli en helhjärtad deltagare i europasamarbetet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sig att Folkpartiet liberalerna ska verka aktivt för att aktualisera frågan om EMU-samarbetet och försöka vända den negativa opinionen som kom till uttryck i folkomröstningen. Målet ska vara att så snart som möjligt bereda vägen för Sveriges inträde i EMU.

F15 Anslut Sverige till Euroklubben

Paul Westerlund, Stockholm

Euroländerna har tillsammans skapat världens stabilaste och starkaste valuta. Vi tittar på? Att ansluta sig till Euroklubben är inte en rent ekonomisk fråga, utan i högre grad en politisk. Ansluter vi oss, bidrar vi till en ännu starkare europeisk union – politiskt och ekonomiskt. Vi är solidariska med våra EU-bröder och -sysstrar och bidrar då till en ytterligare förstärkning av den europeiska politiska viljan i världen och genom vår ekonomiska kraft till global stabilitet. Alla världens länder tjänar på denna stabilitet.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna tar detta beslut och sedan liksom med fördraget driver frågan i Alliansen.

F16 Fel med övergångsregler

Folkpartiet liberalerna i Södermanland

Folkpartiet krävde tillsammans med socialdemokraterna, vänsterpartiet och moderaterna vissa övergångsregler för nya EU-medborgare inför utökningen av EU med tio nya länder 2004. Detta upplevdes som ett svek av många liberaler och det fanns även ett stort motstånd mot beslutet inom partiet. Folkpartiets ställning som det främsta liberala partiet ifrågasattes.

Att i efterhand tydligt uttala att detta var ett felaktigt beslut borde därför vara en del av att återupprätta folkpartiet som det parti som tydligast värnar liberala värderingar.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiets beslut om övergångsregler 2004 var fel.

F17 Europaparlamentet

Anders Ekberg, Stockholm

Det heter Europaparlamentet.

Yrkande:

1. **att** konsekvent ändra till Europaparlamentet där det idag står EU-parlamentet.

F18 Slut på flyttcirkusen

Anders Ekberg, Stockholm

Frågan om Europaparlamentets tre säten är inom unionen en stor fråga. Europas första medborgarinitiativ har lyckats samla in en miljon namnunderskrifter för att få slut på flyttcirkusen och att Europaparlamentet endast skall ligga i Bryssel. Flyttcirkusen symboliserar allt som är dåligt med EU och hur man fattar beslut inom unionen. Det visar på ett förakt mot medborgarna, deras valda representanter och den europeiska demokratin.

Yrkande:

1. **att** tillfoga följande mening efter den tredje meningen i det fjärde stycket under rubriken Europa: "Ett första steg mot detta är att parlamentet självt får bestämma var det vill ha sitt säte."

F19 Folkpartiet ska verka för ett demokratiskt styrt federalt Europa

Per-Anders Karlgren, Gävle

Europatanken är stor. Men dess förespråkare kämpar i motvind. Orsaken är uppenbar. Människor som lever i Europa känner inta att de har någonting att säga till om. EU upplevs som ett projekt för eliten och för byråkratin. Hoppet hänger på att politiska ledare har kraft och mod att träda fram och tala för en demokratiskt styrd union. Folkpartiet borde vara ett parti som ger liv åt dessa drömmar. Folkpartiets ledare borde vara en av dem som ger röst åt kraven och formulerar en väg som leder till drömmarnas mål.

Men så är det inte. Folkpartiet talar inte om demokrati och delaktighet. Folkpartiets ledare talar inte om parlamentarism och öppen debatt. Folkpartiet talar för fortsatt maktutövning i slutna rum och om en förhandlingskultur som gynnar nationella särintressen. I det tomrum, som avsaknaden av en hos medborgarna förankrad demokratisk konstitution skapar, lämnas utrymme för en växande byråkrat, som utlämnar den magnifika tanken på ett enat demokratiskt styrt Europa till en smygande långsam kvävningssdöd. Så långt har det gått att folkpartiet liberalerna, arvtagarna till de liberala pionjärer som ledde Sverige in i demokratiska parlamentarismen, inte anser sig ha så mycket förtroende bland sina väljare, att man kan lova att demokratin i Europa ska införas på medborgarnas

villkor och med medborgarnas stöd i en demokratisk omröstning. Dagens liberaler förstår inte att den författning de erbjuder medborgarna förkastas, inte på grund av allmänt negativa stämningar mot EU, utan därför att den inte bejakar rättmätiga, fast grundande krav och förväntningar på demokrati och sant folkstyre.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska renovera sin europapolitik och våga tala om ett federalt Europa.
2. **att** folkpartiet ska verka för ett helt nytt europafördrag, där all makt utgår från en folkvald församling – Europaparlamentet – och där den verkställande makten utövas av en regering – kommissionen – som utses på gängse parlamentarisk sätt.
3. **att** beslutsbefogenheterna för unionen ska starkt begränsas till vad som nödvändigtvis måste beslutas på gemensam europeisk nivå.
4. **att** folkpartiet ska lova att varje förslag till ny författning, nytt unionsfördrag eller vilken annan term som används, ska underställas svenska folket i en folkomröstning.

F20 Partiet skall ta beslut om fördraget om en "konstitution" för EU

Paul Westerlund, Stockholm

Folkpartiet har ett stort EU-engagemang och ett stort globalt engagemang. Våra väljare, tror jag, stöder denna politik. Idag kan vi inte tala om bara vad som är bra för oss i Sverige, utan måste både ha ett EU-perspektiv, och ett globalt perspektiv på vad vi gör. Det blir bara bra när alla på jorden har det bra.

Ett steg i denna politik är att markera inför svenska folket och övriga EU-länder och resten av världen, att vi tycker att fördraget om en ny "konstitution" för EU-länderna är bra och att partiet tar en klar ställning och arbetar för ett godkännande av fördraget nu. Detta sänder en klar politisk viljeyttring till samtliga EU-medborgare och EU-politiker att liberalerna i Sverige är med på förnyelsen tillsammans med de 18 andra länderna som godkänt fördraget.

Yrkande:

1. **att** ta ett beslut i partiet att godkänna det nya fördraget och i Alliansen driva denna linje.

F21 Strategi för EUs Kreativitetsår 2009

Solveig Hellquist, Sundsvall

Den fria encyklopedin beskriver kreativitet på följande sätt: "Kreativitet är när man har förmågan att hitta på saker, använda sin fantasi och göra något med den. Det kan handla om uppfinningar, hantverk eller till och med undervisning. En kreativ person kan finna nya vägar när det behövs och ibland när det inte egentligen behövs. All kreativitet utgår från individen, men idéer kan bearbetas kollektivt som till exempel vid brainstorming.

Kreativitet betyder också att man kan bryta med det man brukar tänka och göra. Den kreative kan använda sin kreativitet till att se på världen från en annan synpunkt. Den kreative kan variera sitt sätt att lösa problem och att uttrycka sig. Några exempel på tekniker för att stimulera kreativitet är brainstorming, sex tänkarhattar och tvärtom-metoden.

Syftet med kreativa tekniker är att få idéer och kreativa idéer. När en idé är ny, nyttig och genomförbar kallas den kreativ. När en kreativ idé har förverkligats och nått en omvärld, vanligtvis genom att den kreativa idén blivit en produkt i form av en vara eller tjänst, och kommit ut på marknaden, kallas den innovation."

I globaliseringens tidevarv bör vi uppmuntra människors kreativa förmåga i form av nya tankar och idéer, nya varor och tjänster, nya lösningar på gamla problem.

EU har aviserat att år 2009 skall utlysas som Kreativitetsår. Samma år har Sverige ordförandeskapet i EU. Därför vore det önskvärt om folkpartister runt om i Sverige gick i bräsch och utarbetade en strategi för hur kreativiteten skall lyftas fram inom olika samhällsfunktioner och verksamheter detta Kreativitetsår. Inte minst inom skolans olika stadier skulle kreativitet kunna uppmuntras på olika sätt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att en arbetsgrupp tillsätts för att utarbeta en strategi för hur kreativitet kan lyftas fram under Sveriges ordförandeskap i EU under Kreativitetsåret 2009

F22 Flagga även med EU-flaggan

Kristina Bergman Alme, Göteborg, Cecilia Wigström, Göteborg

Sverige är en del av EU. Trots detta syns sällan Europeiska unionens flagga vid officiella byggnader i Sverige. I många andra länder som tillhör unionen är det en självklarhet att se minst tre flaggor; EUs, landets, stadens och kanske också regionens. I flera länder är 9 maj allmän flaggdag och det borde vara en självklarhet även i detta land.

En allmän flaggdag signalerar status och erkännande för att något är viktigt och berör oss alla. Trots detta saknas en så viktig dag som Europadagen 9 maj, medan kungligheters namnsdagar har status som allmän flaggdag.

Yrkande:

1. **att** de folkpartistiska ledamöterna i riksdagen verkar för att 9 maj görs till allmän flaggdag.
2. **att** de folkpartistiska ledamöterna i riksdagen verkar för att vid dessa tillfällen även den europeiska flaggan kan användas och inte bara den svenska..
3. **att** folkpartiet verkar opinionsbildande för att den europeiska flaggan ska användas mer.

PS-yttrande Europa, motion F13- F22

Motionerna

Motionerna **F13**, **F14** och **F15** tar upp frågan om Sveriges deltagande i eurosamarbetet. I motion **F13** vill motionären att folkpartiet i god tid före nästa riksdagsval bildar opinion kring euron och uttalar sig för en folkomröstning på valdagen 2010. I motion **F14** vill motionären att folkpartiet ska verka för att aktualisera frågan om EMU och försöka vända den negativa opinionen, i syfte att så snart som möjligt bereda vägen för Sveriges inträde i EMU. I motion **F15** lyfter motionären fram euroanslutning som ett sätt att bidra till en starkare europeisk union, och yrkar på att folkpartiet inom alliansen ska driva att Sverige ska införa euron.

Motion **F16** föreslår att landsmötet ska uttala att partistyrelsens beslut 2004 om att motionera om övergångsregler de nya EU-medborgarnas fria rörlighet var fel.

Motion **F17** vill att landsmötet ska besluta att ersätta ordet "EU-parlamentet" med "Europaparlamentet" i där det förekommer i partiprogrammet.

Motion **F18** kritiserar Europaparlamentets månatliga flytt mellan Bryssel och Strasbourg och föreslår att parlamentet själv ska få bestämma var det vill ha sitt säte.

Motion **F19** vill att folkpartiet ska våga tala om ett federalt Europa och föreslår ett nytt fördrag med ett folkvalt parlament och en regering, starkt begränsade befogenheter för EU och dessutom att varje förslag till nytt fördrag ska underställas svenska folket i en folkomröstning. Samtidigt kritiserar motionären folkpartiet för att inte tala om demokrati, parlamentarism och öppen debatt.

Motion **F20** vill att folkpartiet ska besluta om att godkänna EU:s nya konstitutionella fördrag och även driva den linjen inom alliansen.

Motion **F21** handlar om vikten av kreativa idéer, och föreslår att landsmötet tillsätter en arbetsgrupp kring hur kreativitet kan lyftas fram när EU:s kreativitetsår sammanfaller med Sveriges ordförandeskap i EU 2009.

Motion **F22** föreslår att Europadagen den 9 maj görs till allmän flaggdag, att folkpartiets riksdagsgrupp verkar för att EU-flaggan ska användas jämte den svenska, samt att folkpartiet bildar opinion för ökad användning av EU-flaggan.

Partistyrelsens yttrande

Folkpartiet har under lång tid drivit att Sverige ska ansluta sig till eurosamarbetet. Tillsammans med två av allianspartierna och delar av socialdemokraterna deltog vi i kampanjen inför den folkomröstning som hölls i september 2003. Tyvärr kunde vi konstatera att folkomröstningen resulterade i ett nej till svenskt deltagande i eurosamarbetet. Självklart förändrar det inte folkpartiets grundläggande inställning till samarbetet. Det är partistyrelsens mening att

Sverige på sikt ska delta i eurosamarbetet. För det talar ekonomiska och politiska skäl. Genom att valutariskerna försvinner minskar osäkerheten för svenska företag, och de kan konkurrera på lika villkor med andra europeiska företag såväl på den inre marknaden som gentemot resten av världen. Konsumenterna kan bli vinnare genom att konkurrensen skärps när det blir enklare att jämföra priser på varor och tjänster i hela Europa. Fler och fler länder ansluter sig nu till eurosamarbetet. Sedan januari 2007 har Slovenien som det första av de nya EU-länderna gått över till euron, och näst på tur står Cypern och Malta. Regeringens uttalade ambition är att Sverige ska tillhöra EU:s kärna, och då krävs att Sverige är med och utövar inflytande på alla områden där EU-länderna samarbetar, och här är EMU helt centralt. Som en av motionärerna konstaterar så skulle en euroanslutning innebära att vi bidrar till en ännu starkare europeisk union.

Folkpartiet bör alltså vara fortsatt positivt inställt till att införa euron i Sverige, men det är partistyrelsens uppfattning att frågan ska avgöras i en folkomröstning. Det är i dagsläget alltför tidigt att ta ställning till när en ny folkomröstning kan bli aktuell. **Motion F13 bör därmed anses besvarad.**

Det ska noteras att opinionen i Sverige förblivit negativ till att införa euron. I en SCB-mätning i november 2006 ansåg knappt 35 procent av befolkningen att Sverige ska införa den gemensamma valutan, medan drygt 51 procent svarade nej. Idag saknas alltså ett opinionsmässigt stöd för att ersätta kronan med euron, och tyvärr finns inget som talar för att opinionen håller på att förändras – trots att stödet för själva EU-medlemskapet ökat markant den senaste tiden. Inställningen till eurosamarbetet kan mycket väl komma att förändras med tiden. Det ekonomiska läget, en ny diskussion om euromedlemskap i Danmark samt om våra baltiska grannländer går över till euron kan säkert påverka stödet i Sverige. Men viktigast för att förändra opinionen på lång sikt är förstås att frågan hålls aktuell och att en diskussion förs här hemma. Partistyrelsen ger samtliga motionärer rätt i att har folkpartiet en viktig roll att spela i att bilda opinion, och här ingår att hålla frågan aktuell, söka stöd hos andra partier och driva frågan inom alliansen. Partistyrelsen föreslår att **motion F14 bifalls** och att **motion F15 därmed anses besvarad.**

Motion F16 tar upp folkpartiets förslag i samband med debatten om övergångsregler för medborgare från de nya EU-länderna. Först bör det klargöras att folkpartiet motionerade i riksdagen på egen hand, och inte som motionären skriver, tillsammans med andra partier. Folkpartiets förslag skilde sig betydligt från övrigas, och vi sade tydligt nej till s-regeringens förslag till övergångsregler och införande av arbetsmarknadsprövning för medborgare från de nya EU-länderna. När nästan samtliga medlemsländer, inklusive den socialdemokratiska regeringen i Sverige aviserade mångåriga övergångsregler för att begränsa den fria rörligheten för vissa EU-medborgare ville folkpartiet istället se en generell förändring av reglerna som gällde medborgare från samtliga medlemsländer.

Folkpartiet föreslog under 2003 och 2004 ändringar i EU:s regelverk som innebar att arbete, för att ge uppehållstillstånd i ett annat EU-land, skulle räcka till den egna försörjningen. Otydliga regler om att några få timmars deltidsarbete skulle öppna dörren till hela värdlandets välfärdssystem skulle därmed ersättas av denna nya grundprincip. Principen om självförsörjning gäller sedan tidigare den som flyttar som student eller pensionär, och genom att införa den även för arbetskraft skulle den fria rörligheten kunna behållas även på lång sikt och göra framtida övergångsregler helt onödiga – oavsett skillnader i välfärdssystem och ekonomisk nivå mellan medlemsländerna.

Frågan drevs aktivt både i riksdagen och i Europaparlamentet. Tyvärr fick folkpartiet inte gehör för förslaget, och motionerade därför om att införa ”en särskild regel under en övergångsperiod om åtta månader för arbetstagare från EU:s nya medlemsstater enligt anslutningsfördraget, där krav ställs på en sökande av uppehållstillstånd att hon eller han har ett arbete som räcker till den egna försörjningen”. Folkpartiets enda övergångsregel skulle alltså gälla till och med slutet av 2004, och under den tiden skulle EU-regelverket kunna förändras. Motionen innehöll även förslag om att avskaffa möjligheten att ”exportera” förmåner som bostads- och barnbidrag från ett medlemsland till ett annat. Folkpartiets motion avslogs dock i riksdagen, och riksdagsgruppen röstade emot s-regeringens förslag till övergångsregler. Resultatet blev därmed att Sverige som ett av tre ”gamla” EU-länder inte införde övergångsregler.

Nya EU-regler för den fria rörligheten har nyligen trätt i kraft, men fortfarande kvarstår många av de oklarheter som folkpartiet kritiserat. Folkpartiet motionerade därför på nytt om generella regelförändringar under 2006, och det är partistyrelsens uppfattning att regelverket bör förändras för att undvika diskriminerande övergångsregler och för att den fria rörligheten ska bevaras som en hörnsten i EU-samarbetet även på lång sikt. Därför föreslår partistyrelsen att **motion F16 bör därmed anses besvarad**.

I **motion F17** yrkar motionären på att ersätta ordet ”EU-parlamentet” med ”Europaparlamentet” i partiprogrammet. Eftersom Europaparlamentet är den korrekta benämningen delar partistyrelsen helt motionärens förslag och yrkar att **motion F17 bifalls**.

Motionären till **motion F18** föreslår att Europaparlamentet själv ska få bestämma var det vill ha sitt säte. Partistyrelsen delar motionärens uppfattning om att den månatliga ”flyttcirkusen” mellan Bryssel och Strasbourg verkligen skadar bilden av EU och skapar en stor ineffektivitet i parlamentets arbete. Som motionären nämner så samlade folkpartiets dåvarande Europaparlamentariker Cecilia Malmström in över en miljon namnunderskrifter genom webbkampanjen oneseat.eu som krävde att parlamentet helt ska lokaliseras till Bryssel. Kravet har lämnats över i form av ett medborgarinitiativ till EU-kommissionens ordförande Jose Manuel Barroso.

För att ändra Europaparlamentets säte krävs en ändring av fördraget, och därmed att samtliga 27 medlemsländer är överens. Idag förs ingen egentlig diskussion i frågan mellan medlemsländerna, och det är inte troligt att alla medlemsländer på kort sikt skulle kunna enas om att Europaparlamentet alltid ska sammanträda i Bryssel eller att parlamentet själv skulle få bestämma om sitt säte. Även om det i dagsläget inte heller finns tillräckligt stöd i parlamentet för en förändring är det en fullt rimlig hållning att det är parlamentet själv som ska fatta beslut om sitt säte. Detta är en angelägen fråga där folkpartiet bör fortsätta bilda opinion och som konsekvent bör drivas av Sverige i bilaterala kontakter med andra EU-länder och i ministerrådet. Partistyrelsen föreslår därför att **motion F18 bifalls**.

Motion F19 kritiserar folkpartiet för att inte tala om demokrati och parlamentarism i EU-debatten. Motionären vill också ha ett nytt, federalt fördrag med ett folkvalt parlament och en regering, starkt begränsade befogenheter för EU och dessutom att alla nya EU-fördrag ska avgöras i folkomröstning. Partistyrelsen delar motionärens syn på federalismen som grund för framtidens EU. I folkpartiets partiprogram står att ”Folkpartiet förordar ett federalt system inom EU. Det innebär folkpartiets i vision att den centrala makten begränsas till de gränsöverskridande frågorna, och att huvuddelen av alla politiska frågor ligger kvar hos medlemsländerna”. Programmet talar också om vikten av en europeisk författning och att ett tvåkammarparlament bestående av Europaparlamentet och ministerrådet ska fatta besluten. Därmed föreslår partistyrelsen att **motion F19, yrkande 1, 2 och 3 anses besvarade**.

Däremot håller inte partistyrelsen med motionärens påståenden om att folkpartiet är tyst i Europafrågan och talar för ”fortsatt maktutövning i slutna rum”. Tvärtom, folkpartiet driver såväl i riksdagen och Europaparlamentet som i regeringsställning på för ordentliga reformer av EU-samarbetet som innebär mer demokrati, öppenhet och effektivare beslutsformer. Folkpartiet har hela tiden stött arbetet med det nya konstitutionella fördraget, som bidrar till just det som motionären föreslår.

EU:s konstitutionella fördrag, som togs fram av det europeiska framtidskonventet och undertecknades av stats- och regeringscheferna 2004, kan karaktäriseras som en väl avvägd kompromiss. Fördraget går inte så långt som folkpartiet hade önskat på alla områden, men det bidrar till effektivare och mer demokratiskt beslutsfattande genom att Europaparlamentet får ökat medbestämmande och fler beslut kan fattas med kvalificerad majoritet i ministerrådet. Insynen och öppenheten i institutionernas arbete ökar, subsidiaritetsprincipen blir starkare och både riksdagen och kommuner, landsting och regioner får ökade möjligheter att påverka EU:s politik. Stadgan för medborgerliga rättigheter, som funnits sedan 2001, finns med som en del av fördraget och blir rättsligt bindande. Ett nytt fördrag är nödvändigt både för att utvidgningen av EU ska kunna fortsätta, och för att EU ska kunna agera med kraft i viktiga frågor som exempelvis brottsbekämpning.

Arton medlemsländer har ratificerat texten i sina parlament och Sverige har tillsammans med ytterligare en handfull länder, ofta kallade ”konstitutionens vänner”, sagt ja till att godkänna förslaget rakt av. Folkpartiet och EU-minister Cecilia Malmström har varit särskilt drivande i den processen. Samtidigt har två länder sagt nej till fördraget i folkomröstningar, och vissa länder är skeptiska av andra skäl. Efter de franska och holländska nejen för drygt två år sedan har det blivit tydligt att vissa förändringar av texten måste ske för att ett nytt fördrag ska kunna bli verklighet. Partistyrelsens uppfattning har varit att ändra så lite som möjligt, och inte alls i det viktiga institutionella kapitlet. Lika viktigt är det att värna stadgan om medborgerliga rättigheter, vilket stärker medborgarperspektivet. Partistyrelsen yrkar att **motion F20 anses besvarad**.

Varje medlemsland beslutar själv om hur ett nytt EU-fördrag ska ratificeras. Det är partistyrelsens uppfattning att frågan om det konstitutionella fördraget ska avgöras i riksdagen, och inte genom en folkomröstning i Sverige. Som det står i partiprogrammet bör folkomröstningar bara användas i frågor som innebär stora förändringar i demokratins spelregler eller de valda organens befogenheter. Frågan om medlemskap i EU eller att införa euron kan betraktas som sådana avgörande frågor, men innehållet i förslaget till EU-konstitution är inte av den karaktären. Förslaget medför ingen avgörande maktförskjutning från medlemsstaterna till EU, utan innebär istället en förenkling och demokratisering av samarbetet. Därför finns inga skäl att förordna en folkomröstning. Partistyrelsen yrkar att **motion F19 yrkande 4 avslås**.

Motion F21 föreslår att en arbetsgrupp tillsätts kring hur kreativitet kan lyftas fram när EU:s kreativitetsår sammanfaller med Sveriges ordförandeskap i EU 2009. Partistyrelsen delar motionärens syn att kreativitet spelar en avgörande roll och bör uppmuntras inom olika samhällsområden. Det är emellertid naturligt att kreativitet ingår som en integrerad del i olika politikområden, och därför anser partistyrelsen att den diskussionen bäst kan föras i alla de olika grupper och fora där folkpartiets politik arbetas fram. **Motion F21 bör därför avslås**.

I **motion F22** yrkar motionärerna på att Europadagen görs till allmän flaggdag, och att folkpartiets riksdagsgrupp verkar för att EU-flaggan ska användas jämte den svenska, samt att folkpartiet bildar opinion för ökad användning av EU-flaggan. Partistyrelsen delar helt motionärernas uppfattning.

Europadagen firas för att markera ”Schumanplanen”, som var upprinnelsen till dagens europeiska union. EU omfattar idag 27 medlemsstater och närmare en halv miljard människor är EU-medborgare. Samarbetet bygger på gemensamma värden om demokrati och pluralism och är det forum som i allra högsta grad bidragit till fred och demokratisering på den europeiska kontinenten. Idag är EU en politisk union som spelar en viktig roll på en mängd samhällsområden och fungerar som ett naturligt verktyg för att lösa gemensamma problem. Det är därför helt naturligt att högtidlighålla Europadagen för att fira samarbetet och de värden det bygger

på. I sammanhanget bör det också noteras att FN-dagen den 24 oktober sedan länge är allmän flaggdag. Att EU-flaggan används i betydligt större utsträckning – och inte bara på Europadagen – kan bidra till att skapa den förankring bland medborgarna som är helt nödvändigt för att öka förtroendet för samarbetet. I många europeiska länder pryder EU-flaggan skolor, kommunhus och andra offentliga byggnader, och en liknande utveckling i Sverige bör uppmuntras. Partistyrelsen yrkar därför att **motion F22 bifalls**.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F13 anses besvarad
2. **att** motion F14 bifalls
3. **att** motion F15 anses besvarad
4. **att** motion F16 anses besvarad
5. **att** motion F17 bifalls
6. **att** motion F18 bifalls
7. **att** motion F19 yrkande 1, 2 och 3 anses besvarade
8. **att** motion F19 yrkande 4 avslås
9. **att** motion F20 anses besvarad
10. **att** motion F21 avslås
11. **att** motion F22 bifalls

Bistånd

Motioner F23 – F28

F23 En ny erfarenhetsbaserad biståndspolitik

Carl B Hamilton, Stockholm, Hans Bergström, Stockholm, Gunnar Andrén, Stocksund, Paula Röttorp, Stockholm

Sveriges och andra länder bör reformera sin biståndspolitik på följande tre punkter.

1. Ett långsiktigt nollvision för biståndet bör införas.

Om 20-30 år bör inga länder längre ta emot reguljärt bistånd. Biståndets mål är att avskaffa sig självt. När biståndsverksamheten i Europa och Nordamerika startade för femtio år sedan var det ingen som avsåg att det skulle vara en evighetsmaskin för resursöverföringar till dåtidens u-länder i Asien, Afrika och Latinamerika. Men idag tänks sällan tanken att biståndets mål är att avskaffa sig självt.

De flesta håller antagligen med om detta mål – vid närmare eftertanke – men den mentala och praktisk-politiska inställningen har dessvärre blivit en annan. Mottagarländernas regeringar och ekonomier är inställda på, och anpassade till, eviga biståndsflyden. Sak samma gäller biståndsgivande länder och deras regeringar, biståndsmyndigheter, frivilligorganisationer, konsulter och näringsliv.

Före 2040 bör sålunda dagens reguljära svenska biståndsverksamhet – med undantag för katastrofbistånd – bli a för anpassning till klimatförändringen – vara avslutad. Dagens Sida bör vara nedlagt, och ersatt av en myndighet för kortsiktiga generösa humanitära insatser.

2. Mer kortsiktigt humanitärt bistånd

Efter ett halvt sekel kan vi konstatera att (långsiktigt tänkt) reguljärt bistånd ofta inte har medfört självbärande ekonomisk tillväxt i mottagarländerna. Uppgiften har visat sig långt svårare än att transferera pengar, tekniskt bistånd och projekt. Det är lättare att ge bort på ett effektivt sätt än att ta emot på ett effektivt sätt, d v s i många fall har biståndet medverkat till en ekonomisk, social och politisk tillväxning snarare än en självbärande utveckling. Det är svårt att utifrån och genom bistånd skapa de institutionella förutsättningarna som främjar en stat med fungerande rättssystem och äganderätt, demokrati och individuella fri- och rättigheter, näringsfrihet och fri utrikeshandel, etc. Att mer bistånd leder till mer demokrati är svårt att leda i bevis. Något rakt eller enkelt empiriskt samband mellan grad av bistånd och framgångsrik utveckling för ett land finns sålunda inte.

När offentligt bistånd i stor skala växte fram på 1960-talet, med folkpartiet som mest drivande kraft, byggde det på en idealistisk men samtidigt, som det visade sig, orealistisk syn på möjligheten att driva fram utveckling genom resurser utifrån.

Världen behöver en effektiv teknisk, personell och finansiell beredskap för katastrofer av olika slag, inklusive HIV/aidsepidemin och andra omfattande tropiska sjukdomar, klimatanpassning, och världens 30 miljoner flyktingar plus de miljoner som är flyktingar inom sina egna länder.

Den långsiktiga utvecklingen av ett land måste däremot oundvikligen vara dess eget verk. Tillgång till öppen världshandel, kontroll, insyn och genomskinlighet av de offentliga finanserna och administrationen underlättar både den demokratiska och ekonomiska utvecklingen.

Vi menar att fp som parti bör dra slutsatser av drygt 50 års erfarenheter av offentligt bistånd. Till exempel bör en större del av det bilaterala – d v s land-till-land – biståndet gå till stöd till människor som t ex tvingas bo i flyktingläger och är på flykt från naturkatastrofer, klimathotad tillvaro, krig och andra politiska katastrofer. Sverige bör växla över till mer av kortsiktigt generöst humanitärt bistånd och klimatbistånd. Problemen med tsunamibiståndet visar dock att även denna typ av insatser är svåra att genomföra på ett bra sätt, och att inte minst snabba insatser måste förberedas väl.

3. Biståndsmedel skall under en övergångsperiod kunna användas för att finansiera säkerhetsinsatser.

I skeden när ett land eller en region måste stabiliseras för att fred och normalt liv skall ha en chans att återuppträda och utvecklas skall svenskt bistånd kunna användas för att finansiera trupp- och polisinsatser. De kan komma genom personal från Sverige eller andra länder.

Idag har vi många exempel på när länder och regioner har kollapsat med för enskilda människor fruktansvärda konsekvenser. Inga, eller få, samhällsfunktioner fungerar längre. Ingen skyddar mot våld och övergrepp, och de finns i många former! Situationer när människor slumpmässigt

eller systematiskt mördas, drivs iväg i massflykt och terroriseras av beväpnade krigsherrar, och massvåldtäkter utförs som en del av krigsföringen. Normalt humanitärt arbete går inte längre att utföra: läkare, sjuksköterskor och andra hjälparbetare kan inte arbeta eller föra in förnödenheter, mediciner etc. i området. Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskusten, Kongo, Darfur, Somalia, Östtimor är några exempel från senare år.

Idag bidrar bl. a Sverige – via EU:s biståndsbudget – till Afrikanska Unionens (AU) insats med en otillräcklig styrka för att hindra folkmordet i Darfur. Denna användning är inget man i ortodoxa biståndskretsar talar högt om, men EU-länders biståndsmedel används alltså redan på det sätt vi vill se mer av. Önskemål om insatser för att stabilisera läget i Somalia står för dörren. Fler krav kommer alldeles säkert.

En invändning som ofta framförs är att biståndspengar till militära och polisiära insatser strider mot OECDs DAC-regler (Development Assistance Committee, DAC) för vad som skall få räknas som biståndsmedel.

Men då måste man fråga sig: Vad är viktigast, att OECDs regler av sina uppdragsgivare – bl a Sveriges regering – hålls evigt oförändrade, eller att människor i nöd och utsatthet skyddas, och kanske räddas till liv och lem? Vad kan vara viktigare än att medverka till att en stabilisering genomförs som kan bana väg för fred och ordning så att bl. a hjälparbetare kan arbeta och människor får leva? (Storleken idag på det svenska "DAC-definierade" biståndet överstiger för övrigt med bred marginal vårt internationella åtagande, varför det finns föga risk för att Sverige i internationell statistik skulle komma att underskrida FN:s 0,7-procentsmål.)

Det finns även andra invändningar, t ex att hjälparbetare inte skall kunna förväxlas med militär. Det är en mera seriös invändning. Hjälparbetare kan förlora i legitimitet hos civilbefolkningen och bli ett mål för grupper som föredrar kaos och krigshandlingar. Dock, och rimligen i allmänhet och efter en tid, är även detta problem hanterbart. Alternativet att inte ens försöka med hjälp av polis och militär förfaller oss långt värre för den drabbade befolkningen.

Den allvarigare invändningen är av annat slag: det är ofta lättare att besluta att gå in med militär, än att sedan dra sig ur. Samtidigt är det omöjligt att bara titta på när dödande och fördrivning i stor skala pågår inför våra ögon.

Trots möjliga invändningar har för oss svaret på frågan om biståndsmedel till insatser av polis och militär med tiden blivit alltmer självklart. Det kalla kriget är sedan länge slut. Öst och västs kapplöpning om vasaller i tredje världen med hjälp av löften om stöd till militär uppbyggnad har upphört.

Idag åligger det Sverige och andra länder att ute på det globala fältet tillämpa det av FN beslutade synsättet att vi – som del av världssamfundet – har skyldighet att hävda grundläggande mänskliga rättigheter och skydda utsatta människor i bl. a

folkmordsliknande situationer ("responsibility to protect"). Det kontroversiella är att detta även gäller om det innebär en inblandning i andra länders "inre angelägenheter".

Folkpartiets senaste landsmöte ställde sig bakom synsättet att vi har en skyldighet att skydda, och anslöt sig även till ett antal etablerade kriterier för sådana ingripanden för att skydda.

Vi menar att det då blir naturligt att svenska bistandsmedel även skall kunna användas i detta syfte. Utan instrument/resurser blir åtagandet att skydda lätt ett ganska tomt åtagande. Rent praktiskt gäller det att betvinga t ex krigsherrars våld mot civilbefolkningen och underlätta återgång till fred och mer normalt liv.

Denna motion vill vara en vädjan om att vi bryter upp från ortodoxi, förstelnade attityder och positioner i biståndspolitik, som fixeringen vid det DAC-definierade 1%-målet. En vädjan en förändrad liberal och svensk biståndspolitik, kort sagt!

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på grundval av femtio års problematiska erfarenheter av offentligt finansierat bistånd nu drar slutsatser för partiets framtida biståndspolitik.
2. **att** en 20-30 års-nollvision för reguljärt bistånd skrivs in som långsiktigt mål för Folkpartiet liberalernas biståndspolitik.
3. **att** biståndet växlas över till mera av humanitärt, livsuppehållande bistånd till människor i extrema, klimathotade och utsatta situationer.
4. **att** i skeden när en region måste stabiliseras för att fred och normalt liv skall få en chans att återupstå och utvecklas, bistandsmedel även skall kunna användas för att finansiera säkerhetsskapande insatser av militär trupp och polis.

F24 Bistånd

Liberala ungdomsförbundet

Varje dag dör över 40 000 barn av svält. Samtidigt smittas 1 800 barn av HIV.

Den verkligheten möter de allra flesta svenskar enbart genom kvällens aktuelltändning som man bekvämt kan trycka bort med fjärrkontrollen. Men liberaler har aldrig bytt kanal eller blundat. Tvärtom var vi först med att knyta näven och kräva ett generöst bistånd från den rika delen av världen. Nu är det dags att höja ambitionsnivån ytterligare.

Med en moderat bistandsminister, och ett miljöparti som mötte väljarna 2006 med löfte om 2 % i bistånd bör Folkpartiet liberalerna ta täten i kampen för ett högt och generöst bistånd. Folkpartiet har en stolt tradition av internationell solidaritet, och kamp för demokrati och mänskliga rättigheter som en global rättighet. Den glöden får varken svalna i ord eller i handling.

Yrkande:

1. **att** följande text fogas in under rubriken "Världen" i partiprogrammet:
"Sverige skall avsätta minst två procent av brutto-nationalinkomsten till bistånd."

F25 Villkora bistånd med jämställdhetsvillkor

Gunilla Almesåker, Linköping

I folkpartiets "Globala solidaritetsprogram" (taget 2005-08-18-21) anges i avsnittet Demokrati – Nyckeln till utveckling under punkterna 11 och 12 följande:

11. Ta vara på redan gjorda erfarenheter om kvinnornas viktiga roll som mottagare och förvaltare av bistandsmedel samt gör ytterligare könkonsekvensanalyser av svenskt bistånd där också på HBT- personers situation tas upp.

12. Sverige bör i internationella fora och i bilaterala bistands- och handelssamarbeten tydligt driva frågor som rör kvinnors politiska inflytande, rätt till lika utbildning, våld mot kvinnor, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till väl fungerade preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter.

I samma program under rubriken "Verka för ett öppet Europa" anges

63 . Kampen mot handel med kvinnor och barn kan inte vinnas, bara motverkas, i Sverige eller övriga EU. Den kan bara vinnas genom att levnadsbetingelserna i ursprungsländerna blir drägliga och rättsamhället där stabilt. Prioritera därför ekonomiskt, rättsligt och biståndssamarbete som förbättrar försörjningsmöjligheterna hemma för människor, särskilt kvinnor, i de länder som idag tjänar som ursprungsländer för människohandeln med kvinnor och barn.

Kvinnors status behöver stärkas i hela världen och det är bråttom. Varje dag ser vi på nyheter som visar hur svårt kvinnorna har det i utvecklingsländer och i krigsdrabbade länder.

Skrivningarna är för svaga med orden "driva frågor som rör kvinnors politiska inflytande." Prioritera därför ekonomiskt biståndssamarbete som förbättrar försörjningsmöjligheter hemma för människor, särskilt för kvinnor.

Yrkande:

1. **att** ett villkor införs för att bistånd ska erhållas från Sverige. Villkoret ska utgå från krav på jämställdhet. Jämställdhetskravet anpassas för respektive land som önskar erhålla bistånd från Sverige.
2. **att** formuleringen i punkt 12 ovan:
"Sverige bör i internationella fora och i bilaterala bistands- och handelssamarbeten tydligt driva frågor som rör kvinnors politiska inflytande, rätt till lika utbildning, våld mot kvinnor, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till väl fungerade preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter" ändras till: Sverige

bör i internationella fora och i bilaterala bistånds- och handelssamarbeten ställa som krav för bistånd, att frågor som rör kvinnors politiska inflytande, rätt till lika utbildning, våld mot kvinnor, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till väl fungerade preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter tas upp i statliga program i biståndslandet.

F26 Breddad tjänsteexport

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Tjänsteexporten från Sverige utvecklades starkt under 2005 och ökade med 11,1 procent. Denna ökning har fortsatt under år 2006. Exportrådet har jämfört 19 länders exportmarknadsandelar under åren 1996-2005. Av totalt 13 västeuropeiska länder, USA, Kanada, Japan, Kina, Sydkorea och Australien har Sverige förlorat allra flest marknadsandelar inom varuexporten. Totalt har Sverige tappat 13 procent av sin andel av de 19 ländernas totala export. Exporten inom tjänstebanscher har däremot gått väldigt bra, enligt Exportrådets rapport. Sveriges andel av tjänsteexporten i de 19 länderna har ökat med 25 procent de senaste tio åren.

I mer än 30 år har Lantmäteriet och Swedesurvey bistått en rad utvecklingsländer med expertis för att bygga upp väl fungerande fastighetssystem. Ett rättvist och tydligt system för ägande av mark har stor betydelse för ett lands ekonomiska utveckling. Under år 2005 genomfördes en översyn av arbetsfördelningen mellan Lantmäteriet och Swedesurvey AB för att utveckla och effektivisera tjänsteexporten. Under år 2006 har denna växt med hela 40 procent.

Sedan Sidas biståndsverksamhet startades på 1960-talet, har landfrågor och markäggande hört till de allra viktigaste frågorna. För att Sida ska ge bistånd krävs att myndigheterna i landet tar ett socialt och solidariskt ansvar och arbetar för att fördelningen av mark ska vara rättvis. Det handlar om att bygga upp en förvaltning som ansvarar för att medborgarna får information och kunskap om sina rättigheter. Folk måste få veta vem man vänder sig till i olika ärenden.

Det är viktigt att alltmer lyfta fram fastighetsfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning. Tjänsteexporten för biståndsverksamhet måste tydligt inriktas på "hjälp till självhjälp".

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte uppdrar till partistyrelse, ministrar och riksdagsledamöter att verka för att fastighetsfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning prioriteras högre inom den svenska tjänsteexporten.

F27 Kommunal handlingsplan för fadderverksamhet i tredje världen

Michael Bonde, Varberg

Bakgrund

Runt om i Sverige har våra kommuner idag vänorter som fungerar bra. Dessa vänorter har bl a sina rötter i den historiska fadderverksamhet som startades när krig och svårigheter fanns i våra grannländer. I Sverige finns i dag ett starkt engagemang bland våra invånare för att hjälpa människor i nöd runt om i vår värld. Vi engagerar oss som faddrar men också i föreningar så som Röda korset, Rädda barnen, Unicef mm.

I dag handlägger regering och riksdag utlandsbiståndet. Min tanke är att på frivillig grund även låta kommuner och regioner i vårt land få hjälpa till genom att bli fadderkommun.

Åtgärd

För att vi i Sverige skall kunna ge mer hjälp tycker under-tecknad, det vore behjärtansvärt om våra kommuner kan få en fadderby eller vänort där vi kan ge råd/ hjälpa med frågor som vägar, vatten o avloppsfrågor men också områden med samhällsplanering i stort, där vi i varje kommun har stor kunskap och kompetens. Denna fadder verksamhet skall även kunna inrymma kommunens skolor vad gäller skolarbete i olika projekt. Detta ger barn och vuxna ökad kunskap och förståelse för andras människors livssituation i olika delar av världen.

Även det lokala näringslivet kan ta en viktig del i denna fadderverksamhet. Sist tror under-tecknad att invånare i kommunen skulle vilja inom ramen för fadderverksamhet bli en bidragsfadder till barn och familjer.

Min övertygelse är att ju närmare man arbetar med beslut och praktiskt arbete med en fadderverksamhet som denna, tror jag att förståelsen och engagemang kommer att öka för att rädda och hjälpa människor i tredje världen.

Under-tecknad vill att folkpartiet skall undersöka om det är möjligt att ge Sveriges kommuner/regioner ett verktyg/ handlings plan av de berörda myndigheter som idag har ansvaret för dessa frågor. Ett verktyg som ger kommunerna riktlinjer hur man bör arbeta om man vill bli fadderkommun. I denna handlingsplan bör alla de möjligheter och problem som finns på vägen, finnas med. Verksamheten kan och bör finansieras av staten, kanske EU-bidrag kan bidra med projektmedel.

Yrkande:

1. att Folkpartiet liberalerna skall verka för en statlig utredning tillsätts om möjligheten för att kunna ge kommunerna en handlingsplan för att starta och genomföra en fadderverksamhet enligt ovan.
2. att ovanstående blir en del i folkpartiets partiprogram som handlar om utlandsbistånd.

F28 Satsa mer på livsmedel*Johan Strandberg, Södertälje*

För att förbättra för nödlidande kunde det internationella utvecklingssamarbetet i högre grad handla om livsuppehållande saker som till exempel livsmedel och mediciner.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Sveriges utvecklingssamarbete i högre grad bör handla om livsuppehållande saker.

PS-yttrande Bistånd, motion F23- F28**Motionerna**

Motion F23 kräver att Sverige som resultat av en långsiktig nollvision om 20 till 30 år har successivt fasat ut allt bistånd ”med undantag för katastrofbistånd – bl a för anpassning till klimatförändringen”. Sverige bör växla över till mer av kortsiktigt generöst humanitärt bistånd och klimatbistånd. Under en övergångsperiod skall biståndsmedel kunna användas för att finansiera militära och polisiära säkerhetsinsatser med trupp från Sverige eller annat land.

Motion F24 kräver att ”Sverige skall avsätta minst två procent av bruttonationalinkomsten till bistånd.” ”Med en moderat biståndsminister, och ett Miljöparti som mötte väljarna 2006 med löfte om 2% i bistånd bör Folkpartiet Liberalerna ta täten i kampen för ett högt och generöst bistånd”, skriver motionärerna.

Motion F25 vill att Sverige skall ställa som krav inte bara tydligt driva, ett antal jämställdhetsrelaterade frågor för att ett land ska få bistånd. Det ska krävas statliga program i biståndslandet för kvinnors politiska inflytande, rätt till utbildning, våld mot kvinnor, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till väl fungerande preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter.

Motion F26 vill att landsmötet uppdrar till partistyrelsen med flera att de verkar för att fastighetsfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpningen prioriteras högre inom den svenska tjänsteexporten.

Motion F27 vill att det i partiprogrammet skrivs in att Folkpartiet skall verka för en statlig utredning tillsätts om möjligheten för att kunna ge kommunerna en handlingsplan för att starta och genomföra fadderverksamhet.

Motion F28 vill att landsmötet uttalar att Sveriges utvecklingssamarbete i högre grad bör handla om livsuppehållande insatser som livsmedel och läkemedel.

Partistyrelsen yttrande

Motion F23 yrkande ett efterlyser att Folkpartiet nu drar slutsatser för partiets framtida biståndspolitik av femtio års problematiska erfarenheter. Yrkandet ett är mer ett argument än ett yrkande varför partistyrelsen föreslår **avslag**. **Yrkande två** kräver att en 20 till 30 årig nollvision för biståndet skrivs

in som långsiktig målsättning. Partistyrelsen föreslår **avslag**.

Mycket hade säkert nu i efterhand kunnat göras bättre under biståndspolitikens femtioåriga historia. Ytterst är det ändå uppfyllandet av millenniemålen som bör vara styrande för den framtida nivån och ambitionen att effektivisera det svenska biståndet. Att det slutgiltiga målet är att undanröja behoven i form av fattigdom och brist på politisk demokrati runtomkring i världen kan nog alla i Sverige enas om. Enprocentmålet är bara folkpartiets politik för att upprätthålla nivån i biståndet så länge som behoven existerar. En vision om en successiv nedtrappning av utvecklingsbiståndet kan bara vara kopplat till utrotandet av fattigdom och politisk ofrihet.

Biståndet har i alla fall inte varit en ”evighetsmaskin”. Länder som för femtio år sedan var bland världens fattigaste ger idag själva bistånd och åter andra tar inte längre emot bistånd till sin statliga verksamhet. Sydkorea och Indien har självfallet haft sina öden i egna händer och hade mest sannolikt varit i ungefär samma läge idag även utan att ha fått bistånd under en del av det senaste halvsekle. Men därmed kan inte sägas att biståndet till dessa stater, som med facit i hand kan konstateras ha utvecklats positivt, varit onödigt. Vi i Sverige har varit med och prioriterat områden som först efter hand kunnat förlita sig på inhemskt stöd. Till exempel har bistånd till kontroversiella men livräddande program kunnat benämnas som ”reproduktiv hälsa” för att inte möta för mycket initialt lokalt motstånd.

120 länder kom år 2005 i den så kallade Parisdeklarationen överens om effektivare bistånd och ökad givarsamordning. Bistånd till länder som haft regeringar med notoriskt dålig prognos har avvecklats. Det har ofta gått alltför långsamt och regeringarna i Kuba och Zimbabwe får inte längre svenskt bistånd.

Ambitionen att vårt utvecklingsbistånd skall vara en hjälp till självhjälp, som leder till att själva behovet av hjälp upphör är självklar. Partistyrelsen föreslår landsmötet besluta **att landsmötet uttalar som sin mening:**

”För en liberal är visionen en värld där enskilda stater inte längre behöver reguljärt utvecklingsbistånd.”

Motion F23, yrkande 3 efterlyser att biståndet växlas över till mera av humanitärt bistånd. Partistyrelsen föreslår **avslag**. Även om vi som motionärerna vill gav mer till människor som tvingas bo i flyktingläger eller är på flykt undan naturkatastrofer, så skulle vi ändå behöva konstatera att flyktingsituationen respektive graden av särskilt klimatrelaterade naturkatastrofers konsekvenser ofta är ett resultat av ren ekonomisk underutveckling. Att då genom hjälp till självhjälp bidra till att också ta sig an orsaken till det mänskliga lidandet verkar rationellt. I många utvecklingsländer, behövs bistånd som hjälp för att bygga upp alla de samhälliga institutioner som en fungerande marknadsekonomi och demokrati faktiskt kräver. Utan fungerande domstolar, ett bankväsende och effektiv konkurrenslagstiftning,

respekteras inte ingångna avtal och affärstransaktioner försåras och fördras.

När motionärerna konstaterar att det inte går att belägga något rakt empiriskt samband mellan grad av bistånd och framgångsrik utveckling, så måste vi samtidigt också konstatera att något samband mellan lägre bistånd och frihandel inte kan beläggas. För det är självklart frihandel som kommer att lyfta människor och länder ur fattigdom överallt i världen. Om utvecklingsländerna genom frihandel hade tillgång till hela världens marknader även för sina jordbruksprodukter och varor från den lätta industrin (t ex textilindustrin), så skulle det innebära en resursöverföring till den fattigare delen av världen som vida skulle överstiga all världens bistånd. Det skulle dessutom verksamt bidra till en lokal utveckling bort från de förtryckande och feodala strukturer som i många utvecklingsländer är de främsta hindren för framväxten av demokratiska beslutsformer och rättsstatliga institutioner. Strukturer som också ofta förvärrar humanitära katastrofer och påskyndar sådan miljöförstöring som leder till hotande klimatförändringar.

Skadeverkningarna av EU:s och USA:s handelshinder kan därför sannolikt inte överskattas. Varje tull och varje införselkvot kostar ett fortsatt lidande och minskat hopp om förbättring av egen kraft för världens allra fattigaste och tvingar in utvecklingsländernas entreprenörer i korruption för att överhuvudtaget få exportera.

Alliansregeringen lägger hösten 2007 fram en proposition om effektivisering av det svenska biståndet innebärande bland annat en fokusering till färre mottagarländer.

Motion F23 yrkande 4 vill att biståndsmedel under en övergångsperiod skall kunna användas för att finansiera säkerhetsskapande insatser med militär trupp och polis. Partistyrelsen föreslår **avslag**.

Internationella militära och polisiära säkerhetsinsatser är som motionärerna påpekar helt nödvändiga i stater som imploderat och återgått till förmoderna förhållanden. Villkor som innebär att krigsherrar och kriminella är helt oförhindrade att terrorisera den vanliga civilbefolkningen är naturligtvis i en globaliserad värld oacceptabla. Folkpartiet har ståndpunkten att omvärlden är skyldigt att humanitärt intervensera för att förhindra grova kränkningar av mänskliga rättigheter, även då det formellt sett skulle kunna tolkas som en kränkning av statssuveräniteten.

Tack vare att Folkpartiet vill avskaffa värnplikten och ansluta Sverige till Nato, så har vi som inget annat politiskt parti mentalt förberett oss för denna nya svåra verklighet. Den praktiska reformeringen av svensk militär förmåga har däremot fortfarande lång väg kvar att vandra. Det kan konstateras att försvarsanslaget alltjämt till nästan uteslutande del används för att beställa sådana invasionsförsvarssystem som vi alltid tillverkat själva. Nu behövs för internationella insatser till antalet soldater mycket mindre militära styrkor. Men dessa styrkor skall istället vara kvalitativt sett oerhört

mycket vassare. Vi lider fortfarande sjutton år efter murens fall brist på specifik och för internationella uppgifters lösande helt avgörande materiel. En ideologiskt radikal politik skulle i detta läge snarare se till att försvarsanslaget inriktades på dess nya uppgifter än att föreslå att försvarsområdet tillfördes biståndsmedel för sin verksamhet.

OECD:s biståndskommitté DAC fastställer principerna för vad som får räknas som bistånd. Det finns på marginalen insatser som utförs av militär personal, till exempel minröjning, som får finansieras med biståndsmedel. Folkpartiet anser att DAC:s principer bör vara vägledande för vad som definieras som bistånd.

När Folkpartiet bejaktar Försvarsmaktens strävan att bygga upp en egen reell global allsidig förmåga till internationella insatser, så är det inte tomta ord. Nordic Battle Group (NBG) är Försvarsmaktens enskilt största pågående projekt. NBG är som en EU Battle Group avsedd att vara den Europeiska Unionens yttersta säkerhetspolitiska instrument för att tidigt kunna ingripa militärt i en känslig situation.

Insatser med en EU BG:s skall som läget är idag finansieras av det land som råkar ha beredskap det halvår då en insats beslutas. Den i sammanhanget tämligen ovidkommande frågan om vem som skall betala för hela insatsen kan komma att påverka hur medlemsstater agerar i ministerrådet inför en insats. Självfallet så borde en insats föranledd av en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik också finansieras gemensamt och solidariskt av åtminstone de medlemsstater, som är med om att fatta beslutet om insatsen med en eller flera EU BG:s.

Den praktiska frågan om finansieringen av en militär insats skall givetvis inte tillåtas riskera att kompromettera hela EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Partistyrelsen föreslår landsmötet **uttala som sin mening att:** "Av EU gemensamt beslutade internationella säkerhetsoperationer bör finansieras över EU:s gemensamma budget."

Motion F24 vill att Folkpartiet höjer sin politiska ambition till minst två procent i bistånd. Partistyrelsen föreslår **avslag**.

En liberal kan inte vara nöjd förrän behovet av bistånd undanröjts. Det har bara skett då fattigdomen och den politiska ofriheten utrotats i hela världen. Folkpartiet driver i alliansregeringen en procentmålet och att en så stor del av biståndsbudgeten som möjligt skall gå till riktigt bistånd i utvecklingsländerna. Det senare är alls inte oviktigt.

Skuldavskrivningar och flyktingmottagning i hemländerna kan enligt internationella normer inräknas i biståndet. Att så sker också i Sverige har folkpartiet gått med på endast i enstaka undantagsfall. Och att Sverige har den högsta andelen fattigdomsbekämpning i sitt bistånd av alla EU-länder är i stor utsträckning Folkpartiets förtjänst.

I framtida statsbudgetar ska enligt Folkpartiets uppfattning inte några ytterligare skuldavskrivningar räknas av mot biståndet. Att nya demokratier som de i Kongo och Liberia inte ska behöva dras med sina föregående korrupta regimers skulder är rätt och viktigt. Men de ska inte heller behöva ta emot avskrivningar av diktaturers gångna prestigeprojekt som bistånd. Folket hade oftast ingen nytta av projekten då och har nu liten nytta av nominella avskrivningar, som ändå på grund av ”god redovisningssed” sedan länge tvunget skrivits ner.

Det är i den här kampen om att svenskt bistånd skall nå ut till världens behövande, som de avgörande skiljelinjerna och den praktiska politik som lindrar nöd står att finna. Folkpartiet behöver inte tävla med andra partier om att i ord kräva den mest långtgående framtida politiken. Folkpartiet kan i handling nu påverka den konkreta dagsaktuella biståndspolitik.

Motion F25 yrkande ett vill att ett villkor som utgår från jämställdhet och anpassat för respektive mottagarland av bistånd skall införas. **Yrkande två** exemplifierar med hur det i Folkpartiets partiprogram skrivs in som ett uttryckligt krav för bistånd att det i statliga program i Sveriges biståndsländer tas upp ett antal jämställdhetsrelaterade i huvudsak kvinno- och sexualpolitiska frågor. Partistyrelsen föreslår **avslag** av bägge yrkandena.

Motionären och nuvarande partiprogram räknar med identiskt samma formulering upp de sakfrågor som Sverige bör värna. Här om råder ingen åsiktsskillnad. Skillnaden är att partiprogrammet vill att Sverige bör ”tydligt driva” dessa sakfrågor medan motionären vill ”ställa som krav för bistånd” att dessa sakfrågor ”tas upp i statliga program i biståndsländet.”

Att ”kvinnors politiska inflytande, rätt till lika utbildning, våld mot kvinnor, sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till väl fungerande preventivmedel och rätten till fria och säkra aborter” av Sverige ”bör i internationella fora och i bilaterala bistånds- och handelssamarbeten” betonas som viktigt skiljer inte motionären från det nuvarande partiprogrammet. Skillnaden är just om det specifikt ska ”tas upp i statliga program i biståndsländet” som ett formellt krav för bistånd eller inte.

Skulle ett land som Nicaragua, som inte längre har fria aborter, då per automatik inte kunna vara ett svenskt biståndsländer? Eller skulle det räcka om den nicaraguanska regeringen tog upp frågan om fri abort på ett tillräckligt konstruktivt sätt i ett statligt program för att landet i just detta avseende skulle kunna passera kontrollstationen?

Folkpartiet och alliansregeringen vill koncentrera det svenska biståndet till färre länder. Folkpartiet vill att det ska ske till länder som i allt väsentligt delar våra demokratiska värderingar. De jämställdhetsrelaterade sakfrågorna ovan rymmer mycket väl inom ett krav om att mottagarlandet i allt väsentligt delar svenska demokratiska värderingar.

Även länder som är demokratiska kan ha en anseelig grad av analfabetism. Att en fråga tas upp i statliga program betyder därför olika saker för olika grupper i samma land. Och oftast är det nog de mest missgynnade grupperna, som i minst utsträckning nås av statliga program.

Den bästa garantin för att mottagarländernas regeringar skall tillgodose sina medborgares intressen också med avseende på jämställdhet är att de är demokratiska. Partistyrelsen föreslår landsmötet **uttala som sin mening** att:

”När Sverige koncentrerar biståndet till färre mottagarländer, så bör demokrati vara det främsta urvalskriteriet.”

Motion F26 beskriver väl hur en säkerställd äganderätt till mark är en grund för fattigdomsbekämpning. Motionen rekapitulerar också hur svenskt bistånd och svensk tjänsteexport inom detta område utvecklats sedan 1960-talet; så väl att den under år 2006 växt med hela 40 procent. Detta om något skulle kunna beskrivas som en svensk biståndspolitik ”success story”.

Motionens **yrkande** vill att Folkpartiets landsmöte uppdrar till partistyrelse, ministrar och riksdagsledamöter att verka för att fastighetsfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning prioriteras högre inom den svenska tjänsteexporten. Att fastighetsfrågorna redan prioriteras inom biståndet framgår av motionen. Även i statligt exportfrämjande genom Lantmäteriet och Swedesurvey AB finns insikt om värdet av fastighetsfrågornas betydelse för fattigdomsbekämpning. Partistyrelsen föreslår **avslag**.

Motion F27 beskriver hur vänortssamarbetet runtomkring i Sverige engagerar många av de goda krafter som utgör vårt civilsamhälle. **Yrkande ett** vill att Folkpartiet skall verka för att en statlig utredning tillsätts om möjligheten för att kunna ge kommunerna en handlingsplan för att starta och genomföra fadderverksamhet. **Yrkande två** att detta krav skrivs in i partiprogrammet. Partistyrelsen föreslår **avslag** av bägge yrkandena.

I en alltmer globaliserad värld finns snart sagt ingen ort i Sverige, som inte har personliga kontakter även med andra kontinenter än vår egen. Det kan vara genom någon som sökt sin tillflykt hit undan våld och förföljelse eller det kan vara ett helt vanligt faderskap för ett barn i ett avlägset land.

Erbjudandet att bli fadder ges av många olika ideella organisationer, som i varierande grad och med varierande inriktning bärs av sina idéer. Som ideella organisationer får de samhälligt stöd av skattemedel, men deras huvudsakliga resurser är frivilligt arbete och frivilligt skänkta pengar. Folkpartiets partiprogram kräver en avdragsrätt för gåvor till enskilda organisationer som ägnar sig åt bistånd och humanitär verksamhet. Inget framkommer i motionen som antyder att hanteringen av faddrar i Sverige till barn i utlandet skulle kunna skötas bättre eller mer effektivt av kommunerna.

En svensk kommun har många uppgifter. Uppgifter som är av helt avgörande betydelse för kommunens innevånares välfärd och framtida livschanser. Lika mycket kunskap och engagemang som krävs för att driva ett effektivt utlandsbistånd krävs också för att ansvarsfullt och långsiktigt sköta en svensk kommun. Men det är inte säkert att alla dessa kompetenser kan krävas av en svensk kommunalpolitiker.

Motion F28 yrkande ett pläderar för att Sveriges utvecklingssamarbete i högre grad bör vara av livsuppehållande karaktär. Partistyrelsen föreslår **avslag**. Att Folkpartiet vill koncentrera sitt bistånd till färre länder, länder som i allt väsentligt också går i demokratisk riktning hotar inte nivån på det nuvarande svenska humanitära biståndet.

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion F23 avslås
2. **att** landsmötet beslutar uttala som sin mening:
”För en liberal är det självklart att visionen ändå måste vara en värld där enskilda stater inte längre behöver reguljärt utvecklingsbistånd.”
3. **att** landsmötet beslutar uttala som sin mening att:
”Av EU gemensamt beslutade internationella säkerhetsoperationer bör finansieras över EU:s gemensamma budget.”
4. **att** motion F24 avslås
5. **att** motion F25 avslås
6. **att** landsmötet beslutar uttala som sin mening att:
”När Sverige koncentrerar biståndet till färre mottagarländer, så bör demokrati vara det främsta urvalskriteriet.”
7. **att** motion F26 avslås
8. **att** motion F27 avslås
9. **att** motion F28 avslås

Reservation 10

Carl B. Hamilton och Paula Röttorp.

Vi reserverar oss till förmån för vår biståndsmotion (**F23**) och yrkandena 1, 3 och 4 i densamma.

1. **att** motionen F23, yrkande 1, 3 och 4 bifalls.

Område G, Jämställdhet

Jämställdhet allmänt Motioner G1 – G10 366

G1	Lika lön för lika arbete	
G2	Jämställdhet i styrelser för offentligt ägda bolag och publika aktiebolag	
G3	Jämställd arbetsgivare	
G4	Könsdiskriminering på akademiska arenor	
G5	Jämställdhet och likvärdighet i skolan	
G6	Delning av pensionspoäng	
G7	Dags för mer jämställda pensioner	
G8	Tjänstepensioner ska ingå i det gemensamma boet	
G9	Förstärkt regelverket kring våra pensioner såväl allmänna som tjänstepensioner	
G10	Uppföljningen av Kvinnokonventionen	
PS-yttrande	Jämställdhet allmänt, G1-G10	371

Våld i nära relationer m.m. Motioner G11 – G19 374

G11	Mäns våld mot kvinnor i nära relationer	
G12	Förbättra situationen för utsatta kvinnor och barn	
G13	Skyddat boende för förföljda och hotade kvinnor	
G14	Kommunarrest vid grov kvinnofridskränkning	
G15	Självstärkande övningar och självförsvar	
G16	Stöd till mansjourns verksamheten	
PS-yttrande	Våld i nära relationer m.m., G11 – G16	376

Rätt till abort Motioner G17 – G19 378

G17	Rätt att välja medicinsk abort	
G18	Möjligheten till medicinsk abort	
G19	Abortlagen i Polen	
PS-yttrande	Rätt till abort, G17 – G19	379

Familjepolitik Motioner G20 – G27 381

G20	Stärk föräldrarollen	
G21	Föräldrautbildningen investering för framtiden	
G22	Särskilt stöd för unga mödrar	
G23	Möjlighet till Super-Nanny i varje kommun	
G24	Tredelad föräldraledighet	
G25	Liberalisera föräldraförsäkringen	
G26	Förenkla för föräldrar	
G27	Ökad valfrihet i barnomsorgen	
PS-yttrande	Familjepolitik, G20 – G27	385

Jämställdhet allmänt

Motioner G1 – G10

G1 Lika lön för lika arbete

Kjell Björkqvist, Göteborg, Birgitta Ling-Fransson, Göteborg

Lika lön för lika arbete låter så naturligt och enkelt att man egentligen undrar varför den frågan överhuvudtaget behöver ställas. Vi har pratat och diskuterat i många år om lika lön för lika arbete. Om jag utför ett arbete med samma kvalité och kunskaper som mina arbetskamrater ska jag ha samma lön som de oavsett om jag är kvinna eller man.

Varför har det hänt så lite under alla dessa år? Ett av de absolut mest grundläggande kraven för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män är att båda har samma lön för samma arbete. Det är en stor skam att vi fortfarande 2007 i Sverige, som säger sig var ett av de mest jämställda länderna i världen, inte lyckats uppnå detta mål.

Hur länge ska vi som ett liberalt parti kunna driva en aktiv och offensiv jämställdhetspolitik om vi inte alltid och med alla de medel vi har till förfogande driver frågan. Hur driver folkbpartiet frågan i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) där vi som arbetsgivare har möjlighet att kunna påverka? Vad gör folkbpartiet som arbetsgivare när vi sitter i olika statliga bolag och styrelser och ger riktlinjer till hur avtalsförhandlingarna skall skötas? Hur hanterar folkbpartiet i landsting, regioner och kommuner frågan när vi sitter på arbetsgivar sidan? Driver folkbpartiet kraftfullt och idogt frågan om lika lön för lika arbete som den absolut viktigaste avtalsfrågan? Det är många frågetecken som behöver rätas ut till utropstecken.

Handelsanställdas Förbund och Svensk Handel har i årets avtal gjort en del satsningar på kvinnor i låglönegrupperna inom handeln och kommit en bit på väg. Det ska de ha en eloge för. Men det behövs mycket mer av den varan för att vi under en någorlunda anständig tidsperiod kan utjämna de oskäligen löneskillnaderna. Om det fortsätter i den takten inom handeln kommer kvinnorna vara ikapp om cirka 14 år. Är det acceptabelt?

Varför är det mer värt att arbeta med att skruva ihop en komponent inom verkstadsindustrin än att vårda exempelvis gamla och sjuka? Hade det varit tvärtom så hade vårddyrkena varit mer betalda än verkstadsyrkena är idag. Vi kan inte med bibehållen aktning längre låta detta fortgå år efter år. Vi måste göra något nu och inte i morgon.

Folkbpartiet kan som en part på den offentliga arbetsgivar sidan göra en avgörande insats. Det kan ske genom att i kommande avtalsrörelser ha som en övergripande målsättning att höja lönerna mer i de kvinnodominerade än i de mansdominerade yrkena. Målsättningen ska sättas högt. Politik är att vilja.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att ta fram riktlinjer hur vi inom en femårsperiod i offentlig sektor ska kunna uppnå lika lön för lika arbete oavsett kön.
2. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att uppmana folkpartiets representanter i alla statliga bolag och verk, kommunförbund, region och landsting samt kommuner att följa dessa riktlinjer.

G2 Jämställdhet i styrelser för offentligt ägda bolag och publika aktiebolag

Ulla-Britt Hagström, Skövde

En svensk utredning om kvotering av kvinnor i bolagsstyrelser har gjorts utan att åtgärder vidtagits. I Norge har sedan 1 januari 2006 en könskvoteringslag trätt i kraft. Den kräver minst 40 procent av vardera könet i styrelser för alla offentligt ägda bolag samt alla privatägda publika aktiebolag. Detta har lett till att kvinnorepresentationen i styrelser för publika bolag fått en enorm genomslagskraft. Den 1 januari i år klarade 38 procent av de publika aktiebolagen lagstiftningskraven. Det finns också sanktioner i lagstiftningen. De bolag som inte lever upp till lagen den 1 januari år 2008 kommer att tvångsupplösas.

Andra europeiska länder som arbetar med att öka kvinnorepresentationen är Tyskland och Storbritannien, där regeringen slutit avtal med de största företagen om kvinnlig styrelserepresentation. I Schweiz väntas ett förslag om jämställdhet i bolagsstyrelser komma under år 2008. Spanien har en proposition på gång som skickades till parlamentet för knappt ett år sedan och som handlar om jämställdhet i statlig verksamhet.

Norges framgång beror bl a på den internationellt uppmärksammade Female Future, en ledarskapsutbildning för kvinnor som startats av näringslivets huvudorganisation redan år 2003. Hälften av de kvinnor som gått den fick erbjudande om styrelseuppdrag. Någon sådan motsvarighet finns inte i Sverige. Norge har också en öppen databas med uppgifter på kvinnor som passar för olika uppdrag och ledning i styrelser.

Yrkande:

Att folkpartiets landsmöte beslutar

1. **att** folkpartiet ska driva frågan om en könskvoteringslag för offentligt ägda bolag samt privatägda publika aktiebolag.

G3 Jämställd arbetsgivare

Kristina Bergman Alme, Göteborg, Eva-Lena Haag Göteborg, Nicke Grahn, Dorotea

Folkpartister är ju för jämställdhet, men hur många utnyttjar sin roll som arbetsgivare för att skapa ett mer jämställt samhälle?

Vi vill att kommuner, landsting och staten ska se föräldraskap som meriterande och att man ska uppmuntra både kvinnor och män till att vara aktiva föräldrar.

Föräldrar använder olika åtgärder, delat föräldraskap, deltidstjänst, uttag av semesterdagar, övertid och uttag av vård av barn för att livet som förälder och arbetstagare ska gå ihop. Frånvaron från arbetsplatsen missgynnas föräldrars möjligheter till avancemang och löneförhöjning. Kvinnor har generellt ett större uttag av föräldraförsäkringen, arbetar oftare deltid, samt använder fler dagar för vård av barn. Vi vill ge fäder möjligheter att ta ansvar i sina barns liv. Som liberaler anser vi det viktigt att föräldrar själva kan påverka hur de vill forma sin vardag, men anser det viktigt att skapa möjligheter för både män och kvinnor att vara aktiva föräldrar.

Hur man som arbetsgivare uppmuntrar till aktivt föräldraskap kan ske på olika sätt och presenterar här ett axplock av idéer. Är man frånvarande från arbetet en längre tid är det lätt att känna sig främmande. Därför anser vi att föräldralediga arbetstagare ska få erbjudande om att delta i planeringskonferenser, andra större sammankomster och fortbildning. Det skall naturligtvis vara upp till arbetstagaren att avgöra om man vill delta i detta eller ej. På många ställen har fackförbund, inbjudit sina medlemmar till information om föräldraskap och rollen som arbetstagare. Det är ett sätt att stimulera till ett aktivare föräldraskap bland fäder, som på så sätt uppmuntras till att ta del av föräldraledigheten. Väl tillbaka på arbetsplatsen underlättas det aktiva föräldraskapet ifall möten i möjligaste mån koncentreras till 09.00-15.00, samt att lunch till lunchmöten inte alltid väljs istället för rejäla heldagsmöten.

Som förälder tränas man i organisation, förhandlingar, fatta snabba beslut och att vara flexibel. Egenskaper som borde värdesättas och ses som viktiga meriter arbetslivet. I lönesättningssammanhang räknas föräldraledighet ofta som förlorad tid, arbetstagaren anses inte ha tillfört organisationen något under sin frånvaro. Se istället föräldraledigheten som meritvärde! Meriter som ett aktivt föräldraskap innebär, som vi nämnt ovan, är tillgångar både i rollen som arbetskamrat och i rollen som arbetsledare.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för att som arbetsgivare inom kommun, landsting och stat stödjer föräldralediga, underlättar för ett aktivt föräldraskap och ser ett aktivt föräldraskap som kompetenshöjande.

G4 Könsdiskriminering på akademiska arenor

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Högskoleverket gav år 2005 ut rapporten ”Dold könsdiskriminering på akademiska arenor – osynligt, synligt, subtilt”. Rapporten visar att trots att nordiska länder internationellt sett varit tidigt ute med jämställdhet, så består traditionellt ojämställda förhållanden mellan kvinnor och män vid universitet och högskolor. Vid olika processer

förekommer en systematisk negativ särbehandling på grund av kön – synligt eller osynligt. Kvinnor får också mindre hjälp från den akademiska närmiljön.

Över 40 procent av dem som doktorerar i EU-länderna är kvinnor. År 2000 var bara omkring 13 procent av professorerna bland EUs medlemsländer kvinnor. Idag gäller 14 procent enligt skriften Forskning & Framsteg. Sverige och Norge ligger inte högre vad gäller kvinnorepresentation. Sverige ligger bara på mitten av Eurolistan över andelen kvinnliga professorer. I topp ligger tidigare Sovjetrepubliken och Lettland. Polen och Estland ligger högt. Sverige ligger sämre till än Finland. Samma gäller i förhållande till Frankrike, Spanien och Portugal, fast jämställdhetsarbetet där haft en lägre profil.

Högskoleverket har också visat att av dem som doktorerat åren 1980 – 91 inom samtliga ämnesområden är männen i högre grad än kvinnorna professorer tolv år senare. Av 1991 års doktorskull var endast fyra procent av kvinnorna professorer år 2003. Bland männen handlade det om dubbelt så många.

Det är viktigt att förändra högskolemiljön för att kunna skapa jämställdhet. Högskoleverkets rekryteringsmål ska nu följas upp för tredje gången i ordningen för perioden 2005 – 2008. Det behövs kraftfulla åtgärder i samband med uppföljningen för att förstärka rekryteringsmålens möjlighet att åstadkomma en reell förändring.

I Högskoleverkets rapport "Forskarutbildning och karriär – betydelsen av kön och socialt ursprung (2006:2R)" bekräftas, att för den som doktorerat är sannolikheten för kvinnor att bli professorer hälften av männens. De senaste åren har i stort sett lika många kvinnor som män påbörjat en forskarutbildning. Läsåret 2005/2006 var 57 procent av nybörjarna i grundutbildningen vid universitet och högskolor kvinnor.

Folkpartiet har genom sin ministerpost för området stora möjligheter att ge direktiv för kraftfulla åtgärder för en jämn könsfördelning i professorskåren.

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte ger partiledningen i uppdrag att redovisa direktiv för kraftfulla åtgärder gällande uppföljningen av rekryteringsmål för kvinnliga professorer.

G5 Jämställdhet och likvärdighet i skolan

Anders Jansson, Strängnäs

Pojkars situation i den svenska skolan har inte prioriterats utan fokus har ensidigt legat på flickorna. Könsskillnaderna i skolresultat har nu blivit så stora i landet att skolans ansvar för jämställdhet och likvärdighet kan ifrågasättas. Förhållandet kan inte förklaras av faktorer såsom social bakgrund, geografiska eller etniska skillnader. Flickor har högre betyg i alla ämnen förutom idrott. Flickors resultat och vilja att utbilda sig vidare är en stor framgång för flickorna själva, skolan och för samhället. Men vi måste skapa en skola

som är jämställd och likvärdig, där även pojkar har förutsättningar att nå goda resultat utan att flickornas förutsättningar försämrats.

Några orsaker till pojkars sämre resultat i skolan:

Undervisningen i skolan har blivit mer kommunikativ vilket gynnar de verbalt och tidigt socialt kompetenta flickorna. Många pojkar är mindre sociala till sin läggning, och har svårare att inordna sig i den sociala process skolan utgör. Pojkar mognar senare än flickor. Detta krävs medveten pedagogik för att få med sig både flickorna och pojkarna från början.

I många skolor finns en antipluggkultur bland eleverna som särskilt inverkar på pojkar i de tidiga skolåren. Denna kultur är en del av hur pojkar uppfattar och i olika grad strävar efter popularitet och maskulinitet. Detta för med sig att de pojkar som är inställda på "stillsamt skolarbete" och som sätter skolans ideal högt, riskerar bli mobbade och ansedda som lågstatus bland pojkar och flickor. Skolan måste våga utmana en förlegad syn på manlighet och kvinnlighet.

En teori är att lärarna vid betygssättning medvetet eller omedvetet kompenserar det förtryck och den orättvisa som flickor sägs erfara av de "dominanta" pojkarna. För 20 år sedan visade en studie att pojkar pratade 2/3 av taltiden. En nyligen genomförd studie visar att pojkarnas taltid har krympt avsevärt, det är hög tid att lämna myten om de dominanta pojkarna i klassrummet.

Skillnaden mellan pojkar och flickor är mindre vid nationella proven än i slutbetyg enligt Skolverket. Av de elever som får sänkt betyg i förhållande till sitt resultat på nationella prov är drygt 60 % pojkar. Det motsatta förhållandet råder för flickor där cirka 60 % fick högre slutbetyg än vad de presterade på de nationella proven! Att det är differens mellan provresultat och slutbetyg behöver inte innebära att betyget är fel satt men, denna anmärkningsvärt stora variation bör analyseras av berörda myndigheter.

Bra satsningar har gjorts för att bli öka flickors intresse för t ex teknik och naturvetenskap, medan liknande satsningar inte har gjorts för att öka intresset hos pojkar i ämnen där de som kollektivt visa dåligt intresse.

Gör vi inget radikalt åt problemet så riskerar vi att än fler pojkar tappar intresset och vänder skolan ryggen. Dåliga skolresultat medför färre livschanser och begränsade möjligheter att växa och utvecklas senare i livet.

Yrkande:

Folkpartiet tar initiativet till

1. att utveckla pedagogiken så att den svenska skolan blir jämställd och likvärdig och ger pojkar och flickor, utgående från deras förutsättningar, samma möjligheter till goda kunskaper.
2. att berörda myndigheter utreder varför skillnaden mellan pojkar och flickor är mindre vid nationella proven

än i slutbetyg. Av de elever som får sänkt betyg i förhållande till sitt resultat på nationella prov är huvuddelen pojkar. Det motsatta förhållandet råder för flickor där huvuddelen fick högre slutbetyg.

3. **att** satsningar görs för att öka intresset hos pojkar i ämnen där de som kollektiv är svagpresterande.

G6 Delning av pensionspoäng

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Folkpartiet är mycket för jämställdhet mellan könen, men i ett fall saknar jag en viljeyttring från partiet och det är hur man enkelt ska kunna få till stånd delning av pensionspoäng. Dessutom skulle det kunna omfatta även sambo med barn.

I samband med att ”det orange kuvertet” för året kom i postlådan började jag fundera på hur man skall gå tillväga för att enkelt kunna dela pensionspoängen lika mellan makar. För att som exempel ta hur det är för mig och min man. Vi har tillsammans 10 barn mellan 3 – 21 år. Min man är läkare och jag barnmorska. Jag har tagit ut den mesta tiden av barnledigheten. Min blivande pension är alltså väldigt låg medan min mans är ganska hög. Vi skulle vilja dela lika, men det är ganska omfattande att göra detta idag.

Deklarationen ska vara inne bara några månader efter det att pensionsbrevet kommit och mina funderingar går ut på att man i samband med att den skrivs under skulle kunna kryssa i en ruta om båda samtycker till att dela inkomsterna även vid pensionsberäkning.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna verkar för att det enkelt ska kunna gå att dela pensionsberäkningsunderlag mellan makar och sambopar med barn, enligt de riktlinjer motionen anger.

G7 Dags för mer jämställda pensioner

Solveig Hellquist, Västernorrlands län

Det nya pensionssystemet ger möjligheter att varje år överföra premiepensionen mellan makar om detta begärs särskilt. Därigenom skall de kunna utjämna pensionerna mellan sig. Den med högre intjänad pension kan överföra intjänad premiepension till den med lägre intjänad pension. Denna möjlighet är okänd för många. Jämställdhetsskäl talar för att grundregeln för makar och sambor bör vara att deras totala årligen intjänade premiepension automatiskt delas lika mellan dem. Detta bör gälla även för makar och sambor som saknar gemensamma barn. De som inte vill tillämpa denna regel skall aktivt begära detta. Den exakta utformningen bör utredas närmare. Därvid bör också prövas en skärpning av reglerna om pensionsrättigheter vid skilsmässa.

Kvinnor tjänar generellt sett mindre än män vilket de facto påverkar pensionen. Tidigare pensionssystem var i vissa delar mer generöst mot kvinnor eftersom pensionen grundade sig på de 15 bästa åren. Kvinnorna hade därmed faktiska

möjligheter att tjäna in en dräglig pension efter att ha tagit hand om hem och barn under många år. I det nuvarande pensionssystemet är det raka rör mellan intjänade pensionsrättigheter och vad man får i pension. Idag har män därför betydligt högre pensioner än kvinnor. Så länge äktenskapet/samboförhållandet varar har båda makarna rätt till en likvärdig levnadsstandard även om de bidrar olika genom sina inkomster. Därför borde de intjänade pensionsrättigheterna följa samma princip. Mannens och kvinnans intjänade pensionsrättigheter bör läggas ihop och fördelas lika i samband med skilsmässa och bodelning. Det skulle innebära att den inkomstutjämning som sker inom äktenskapet/samboförhållandet även skulle utjämna pensionerna.

Denna motion har även behandlats i socialförsäkringsutskottet – betänkande 2006/2007:SfU 5. Av betänkandet framgår bl a följande: ”Utskottet anser att en ordning med en automatiskt delad pensionsrätt visserligen skulle innebära ett välkommet tillskott till kvinnors pension men menar att beslut om en eventuell delning måste tas av de berörda personerna, särskilt som garantipensionen om en sådan blir aktuell beräknas som om överföring aldrig hade skett. Mot bakgrund av vad nu anförts är utskottet inte berett att ställa sig bakom en ordning med automatisk delning av premiepensionsrätt.”

Utskottet konstaterar således att en automatisk delning skulle gynna kvinnorna men anser att beslut om en eventuell delning måste tas av berörda personer. Det innebär konkret att kvinnor återigen är beroende av männens välvilja och generositet. Därför är det en viktig markering att om man inte vill unna sin livspartner en likvärdig pension får denne markera detta genom att aktivt begära att någon delning icke skall ske.

Med dagens regler ingår privata pensionsförsäkringar i bodelningen. Det är idag fler kvinnor än män som sparar i individuella pensionsförsäkringar. Vid en bodelning måste alltså kvinnan avstå från hälften av sin inbetalda pensionsförsäkring. Hon kan däremot inte göra anspråk på makens högre pension. Om de politiska beslutsfattarna menar allvar med allt tal om jämställdhet – som även innefattar ekonomisk jämställdhet – är detta oacceptabelt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar verka för att den totala premiepensionen för makar och sambor ska fördelas lika mellan dem om de inte begär att denna regel inte ska tillämpas.
2. **att** landsmötet beslutar verka för att makars intjänade pensionsrättigheter delas lika i samband med bodelning.

G8 Tjänstepensioner ska ingå i det gemensamma boet

Gunilla Almesåker, Linköping

Vid skilsmässa ingår privata pensioner i bodelningen medan tjänstepensioner inte gör det. Tjänstepensionen är i princip en lön som betalas ut senare till den anställde. Det är naturligt att allt som lönen räcker till under ett äktenskap ingår i ett

bo, men så har det inte varit för det som finansieras av arbetsgivaren i form av framtida uttag.

Jag kan förstå att så har skett i de gamla förmånsbaserade systemen. Men från och med januari 2007 kommer arbetsmarknadens parter att avtala om helt premiebaserade system. Det borde i samband härmed vara möjligt att ändra på giftorätten, allt för att öka jämställdheten mellan man och kvinna.

Yrkande:

1. **att** lagstiftningen ändras så att tjänstepensioner ingår i det gemensamma boet för personer som ingår äktenskap eller partnerskap.

G9 Förstärk regelverket kring våra pensioner såväl allmänna som tjänstepensioner

Gunilla Almesåker, Linköping

I media kan vi läsa att pensionssystemen för närvarande är överfinansierade och politiker säger ”om vi inte har placerat pensionerna alldeles åt skogen har vi alla mycket goda pensioner att ta ut”.

Sanningen är långt därifrån. För den allmänna pensionen gäller att intjänandetiden ska beräknas på 40 år i stället som tidigare de 15 bästa åren. Alla måste inse att ett medelvärde under 40 år blir lägre än medelvärdet för de 15 bästa åren.

De flesta kvinnor med tjänstepension kommer att se att deras pensioner krymper då pensionssystemens avsättningar beror på inkomstbasbeloppets höjning varje år. De flesta kvinnor har tyvärr inte en löneutveckling som följer inkomstbasbeloppets utveckling år för år och det medför att det avsatta beloppet till pensionen blir lägre med stigande ålder.

Det får inte heller vara så att övergången från ett förmånsbaserat pensionssystem till ett premiebaserat system får till konsekvens att den enskilde förlorar stora delar av det intjänade värdet i det förmånsbaserade systemet vid övergången.

De premiebaserade pensionssystemen är oftast inte könsneutrala. Det borde de vara i ett land där vi arbetar för jämställdhet.

Kan man göra något åt detta? Jag kan inte svara på det. Däremot är det rimligt att man ser över pensionssystemen och lagstiftar så att inte grava orättvisor eller extrema negativa konsekvenser av pensionsvärdet kan uppstå i systemen var för sig eller genom att de kopplas till varandra.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger i uppdrag till riksdagens ledamöter att arbeta för en översyn och utvärdering av den senast genomförda pensionsreformen, dess konsekvenser och brister.
2. **att** fribrevsberäkningar från förmånsbaserade baseras på insatt kapital och kapitalets avkastning.
3. **att** ett regelverk för fribrevsberäkning tas fram.

4. **att** återbäring till försäkringstagarna (= företagare) vad gäller pensioner inte ska kunna ske. Pengarna ska finnas till för de blivande pensionärerna. Det kan uppstå år då underskott finns och då bör överskottet från tidigare år finnas kvar. Lagstifta om hur återbäring ska hanteras.
5. **att** ompröva användningen av inkomstbasbelopp i stället för prisbasbelopp.
6. **att** pensionssystem ska vara könsneutrala.

G10 Uppföljningen av Kvinnokonventionen

Ulla-Britt Hagström, Skövde

Arbetet med att ta fram en konvention för kvinnors rättigheter startade år 1974. Generalförsamlingen antog den 1979. I början av mars 1980 godkände Sverige som första land i världen FNs kvinnokonvention. I september 1981 trädde den i kraft. Konventionen består av 30 artiklar där de 16 första består av definitioner och rättigheter. Kvinnokonventionen erkänner att kvinnor i världen är diskriminerade. Ett land som skrivit under konventionen har skyldighet att ändra sin lagstiftning så att den inte strider mot innehållet. Den får heller inte leda till sämre villkor.

184 av FN:s medlemsländer har fastställt konventionen, dock inte USA och Somalia. Kvinnokonventionen har vid undertecknandet ett antal förbehåll och reservationer från olika länder. Dessa gäller särskilt reproduktion och arvsrätt. År 1998 föreslog FN att alla länder skulle utbilda sig och skriva rapporter. CEDAW-nätverket bildades då i Sverige och fokuserade på utnyttjande av kvinnor, utbildning, arbete och lön i sin rapport. Sveriges första skuggrapport trycktes 2001. FNs kvinnokommitté kritiserade efter denna rapport Sverige på fyra områden:

- segregerad arbetsmarknad
- kvinnors position i näringslivet
- funktionshindrade kvinnors utsatthet för våld
- invandrarkvinnors situation

Sveriges senaste rapporter lämnades in i september 2006. Vid granskningen utfärdades rekommendationer i stället för att ändra i konventionstexterna. Nästa rekommendation kommer att handla om diskriminering.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte ger partiledningen i uppdrag att snarast redovisa folkpartiets hållning och åtgärdsförslag inför de fyra områden som kritiserats för Sveriges del – segregerad arbetsmarknad, kvinnors position i näringslivet, funktionshindrade kvinnors utsatthet för våld och invandrarkvinnors situation.
2. **att** utarbeta en rapport med förslag och åtgärder mot diskriminering av kvinnor.

PS-yttrande Jämställdhet allmänt, G1-G10

Motionerna

I **motion G1** yrkar motionärerna på att PS ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur vi inom offentlig sektor ska kunna uppnå lika lön för lika arbete, oavsett kön. Motionärerna yrkar också på att PS ska ge i uppdrag åt alla Folkpartiets representanter i alla statliga bolag och verk, kommunförbund, regioner, landsting och kommuner att följa dessa riktlinjer.

I **motion G2** yrkar motionären på att Folkpartiet ska driva frågan om en könskvoteringslag i offentligt ägda bolag samt privatägda publika aktiebolag för att kvinnorepresentationen i styrelser för bolag ska öka.

I **motion G3** yrkar motionärerna på att Folkpartiet ska verka för att arbetsgivare stödjer föräldralediga, underlättar för ett aktivt föräldraskap och att man ser föräldraskapet som meriter i arbetslivet, att föräldraskapet ska vara kompetenshöjande.

Författaren till **motion G4** vill att man ökar insatserna för att förändra jämställdheten på högskolor och universitet. Motionären vill ge PS i uppdrag att redovisa direktiv för kraftfulla åtgärder gällande uppföljningen av rekryteringsmål för kvinnliga professorer för att uppnå en mer jämn könsfördelning i professorskåren.

Författaren till **motion G5** anser inte att det görs tillräckligt för pojkar i skolan: Trots att pojkar visar sämre resultat än flickor anser motionären att om pojkars situation inte prioriterats och om vi inte tar itu med dessa problem riskerar vi att allt fler pojkar kommer att tappa intresset och vända skolan ryggen. Motionären vill därför att Folkpartiet ska ta initiativet till att utveckla pedagogiken så att den svenska skolan blir jämställd och likvärdig och ger pojkar och flickor, utgående från deras förutsättningar, samma möjligheter till goda kunskaper. Motionären vill också att Folkpartiet tar initiativet till att berörda myndigheter ska utreda varför skillnaden mellan pojkar och flickor är mindre vid nationella prov än i slutbetyg och att man ska göra satsningar för att öka intresset hos pojkar i ämnen där de som kollektiv är svagpresterande.

Motionärerna i **motion G6** och **motion G7** vill att Folkpartiet ska verka för att premiepensionerna ska kunna fördelas mer lika mellan makar och sambor. Författaren till motion G6 vill förenkla möjligheterna för makar att välja huruvida de vill dela lika. Motionären i motion G7 vill att landsmötet ska verka för att den totala premiepensionen för makar och sambor ska fördelas lika automatiskt om man inte begär annat. Motionären vill också att makars intjänade pensionsrättigheter ska delas lika i samband med bodelning.

I **motion G8** yrkar motionären på att folkpartiet ska verka för att lagstiftningen ändras så att tjänstepensioner ingår i det gemensamma boet för personer som ingår äktenskap eller partnerskap. Vid skilsmässa ingår privata pensioner i bodelningen medan tjänstepensioner inte gör det. Tjänste-

pensionen är i princip en lön som betalas ut senare till den anställda och motionären menar att det är naturligt att allt som lönen räcker till under ett äktenskap ingår i ett bo. Men så har det inte varit för det som finansieras av arbetsgivaren i form av framtida uttag.

Arbetet med att ta fram en konvention för kvinnors rättigheter startade år 1974. Generalförsamlingen antog den 1979. I början av mars 1980 godkände Sverige som första land i världen FNs kvinnokonvention. I september 1981 trädde den i kraft. Konventionen består av 30 artiklar där de 16 första består av definitioner och rättigheter. År 1998 föreslog FN att alla länder skulle utbilda sig och skriva rapporter. CEDAW-nätverket bildades då i Sverige och fokuserade på utnyttjande av kvinnor, utbildning, arbete och lön i sin rapport. Sveriges första skuggrapport trycktes 2001. FN:s kvinnokommitté kritiserade efter denna rapport Sverige på fyra områden Sveriges senaste rapporter lämnades in i september 2006.

Författaren till **motion G9** vill förstärka regelverket kring våra pensioner såväl som tjänstepensioner genom en rad olika åtgärder; att fribrevsberäkningar från förmånsbaserade baseras på insatt kapital och kapitalets avkastning; att ett regelverk för fribrevsberäkning tas fram, att återbäring till försäkringstagarna (= företagare) vad gäller pensioner inte ska kunna ske, att ompröva användningen av inkomstbasbelopp i stället för prisbasbelopp, att pensionssystem ska vara könsneutrala. Motionären vill också att landsmötet ger i uppdrag till riksdagens ledamöter att arbeta för en översyn och utvärdering av den senast genomförda pensionsreformen, dess konsekvenser och brister.

I **motion G10** vill motionären att partiledningen ges i uppdrag att redovisa folkpartiets hållning och åtgärdsförslag inför de fyra områden som kritiserats för Sveriges del – segregerad arbetsmarknad, kvinnors position i näringslivet, funktionshindrade kvinnors utsatthet för våld och invandrarkvinnors situation samt att vi utarbetar en rapport med förslag och åtgärder mot diskriminering av kvinnor.

Med anledning av ovanstående motioner vill PS yttra följande:

När det gäller lika lön för lika arbete håller PS med motionärerna om att detta är en högst aktuell och viktig fråga. Principen om lika lön för lika och likvärdigt arbete är en viktig hörnsten i den svenska jämställdhetslagen och i EG-rätten. Faktum är att kvinnor alltså tjänar mindre än män. Löneskillnaderna är en konsekvens av att kvinnor ofta arbetar inom branscher där lönerna ligger lågt och att kvinnor i högre grad än män arbetar deltid. En del av löneskillnaderna kan dock inte förklaras av dessa faktorer utan beror mer sannolikt på lönediskriminering.

Folkpartiet anser att lönefrågan är en mycket viktig del av jämställdhetspolitiken. För att höja lönerna i sektorer där kvinnor dominerar är bland annat arbetet med att riva monopolen i den offentliga sektorn av avgörande betydelse. Kvinnors möjlighet att jobba heltid är också en viktig fråga. Stat, kommuner och landsting har en särskilt viktig roll att

spela när det gäller jämställdhetsarbetet och bör vara föredömen som arbetsgivare. Att skapa karriärvägar och fortbildningsmöjligheter även inom vård, omsorg och utbildning är ett exempel på hur jämställdheten och kvinnornas roll på arbetsmarknaden kan stärkas.

Regeringen prioriterar lönefrågan i rollen som statlig arbetsgivare. Myndigheternas arbete för en minskad löneskillnad är en viktig fråga i regeringens löpande dialog med myndighetscheferna. Detta gäller både de oförklarade löneskillnader som kvarstår efter att skillnader i arbetstid och arbetsuppgifter m m har beaktats och sådana löneskillnader som beror på att män i större utsträckning än kvinnor har ledande befattningar. Fram till 2010 skall de oförklarade löneskillnaderna i staten ha åtgärdats samtidigt som myndigheternas arbete för att få fler kvinnor i ledande befattningar intensifieras.

Partistyrelsen uppmanar förtroendevalda på alla nivåer att arbeta aktivt för att utveckla jämställdheten inom respektive ansvarsområden. Det gäller i rollen som arbetsgivare, men också inom sin verksamhet. Genom att aktivt arbeta med jämställdhetsintegrering kan offentliga tjänster kvalitetssäkras så att de utförs på ett sätt som gynnar både kvinnor och män på lika villkor.

I **motion G1, yrkande 1**, yrkar motionärerna på att folkpartiet ska ta fram riktlinjer hur vi inom en femårsperiod i offentlig sektor ska kunna uppnå lika lön för lika arbete oavsett kön. För att få bort osakliga löneskillnader har regeringen via konkreta mål i budgeten satt extra press på staten som arbetsgivare. Dessa mål innebär att samtliga osakliga löneskillnader ska vara avvecklade senast 2010. Detta arbete inkluderar även det faktum att det finns stora löneskillnader mellan kvinnor och män inom statliga arbeten. Detta beroende på att de flesta högre befattningar idag innehas av män. Arbetet med att förändra även detta har samtliga statliga myndigheter fått i uppdrag att snabba på via budgeten. Lika lön för lika arbete är centralt även på kommunal nivå. Det är därför viktigt att folkpartiet arbetar lokalt för en jämställd lönestruktur på samma sätt som sker på statlig nivå. **Partistyrelsen föreslår härmed att motion G1, yrkande 1, besvarat.**

I **motion G1, yrkande 2**, vill motionärerna ge partistyrelsen i uppdrag att uppmana folkpartiets representanter i alla statliga bolag och verk, kommunförbund, region och landsting samt kommuner att följa de riktlinjer man yrkat på i punkt 1. Partistyrelsen föreslår med anledning av svaret på punkt 1, och dels med hänvisning till Jämställdhetslagen, att denna punkt kan anses vara besvarad. Det finns bestämmelser i lagen om kartläggning, analys samt att en handlingsplan för jämställda löner ska upprättas och senast inom tre år vara genomförd. **PS föreslår härmed yrkande 2 vara besvarat.**

Motionären i **motion G2** yrkar på att folkpartiet ska driva frågan om en könskvoteringslag för offentligt ägda bolag samt privatägda publika aktiebolag.

Frågan om kvotering till börsbolagsstyrelser förblir aktuell så länge det råder en påtaglig obalans mellan kvinnor och män i dessa. PS anser att det är en följd av och bild över den ojämställdhet som råder inom ledningen i många bolag. Alltför få kvinnor har befattningar med eget resultatansvar och få kvinnor erbjuds de högsta positionerna.

I ett modernt samhälle där kvinnor i minst lika hög grad som män har den utbildning och kompetens som behövs till dessa befattningar är det inte acceptabelt att kvinnor stängs ute. Av allt att döma motverkas förändring av gamla traditioner och förlegade föreställningar om vem som kan ha dessa jobb. PS anser att politikens uppgift är att bryta dessa mönster och att hinder som försvårar för jämställdhet på arbetsmarknaden och inom dessa branscher försvinner. Det handlar om en politik för att främja entreprenörskap i syfte att det ska vara lika naturligt med kvinnor som män i rollen som företagare. Det handlar också om att i utbildningssystemet utgå från att kvinnor i lika hög grad som män utbildas för att ta sig an arbetsuppgifter inom ledningsstrukturerna. Till sist handlar det också om en familjepolitik som främjar ett större delat ansvar för hem och barn. Det är en förutsättning för kvinnors och mäns lika villkor i arbetslivet. Andra åtgärder som exempelvis avdragsrätt för hushållsnära tjänster kan ge fler män och kvinnor möjlighet till avlastning inom hushållet och kan spela en stor roll för hur de får arbetsliv och familjeliv att gå ihop. Alla dessa åtgärder behövs för att göra arbetslivet i allmänhet och näringslivet i synnerhet mer jämställt.

Kvotering förs fram som en snabb lösning på ojämställdheten i styrelserna, medan PS menar att andra politiska insatser spelar betydelsefull roll på ett bredare plan. Även om vår ståndpunkt är att kvotering inte bör införas ser vi andra åtgärder som exempelvis jämställdhetscertifiering som en möjlig metod att synliggöra näringslivets jämställdhetssträvanden och status. Detta konkretiseras ytterligare i rapporten "Mellan glastak och skurgolv – klämda kvinnor i det klämda Sverige".

För statens vidkommande finns en målsättning om jämn könsfördelning i styrelser och kommittéer. Detta mål ska ligga fast.

PS föreslår härmed att motion G2 avslås.

Avseende **motion G3** där motionären anser att det ska vara meriterande att ha varit föräldraledig håller PS med motionären. Vi förespråkar naturligtvis att arbetsgivare såsom kommuner, landsting och staten ska se föräldraskap som meriterande och att samtliga av dessa arbetsgivare uppmuntrar både kvinnor och män till att vara aktiva föräldrar. Partistyrelsen anser också att kommuner, landsting och staten som arbetsgivare ska göra sitt yttersta för att uppmuntra och stödja föräldrar så att man får kombinationen av arbetsliv och familjeliv att fungera.

Att man har kommit en bit på väg redan idag visar det faktum att anställda i kommun och landsting under ett antal månader via avtal får ekonomisk ersättning utöver föräldraförsäkringen

vid barnledighet. Diskussioner pågår om att förlänga den tiden ytterligare. Avtalet för de statligt anställda innebär även det ekonomiska incitament som gynnar jämställdheten. Partistyrelsen anser att denna typ av ekonomiska morötter är en bra väg för att göra uttaget av föräldraledighet mer jämställt. **Partistyrelsen föreslår härmed motion G3 vara besvarad.**

Avseende **motion G4** där motionären vill att man ökar insatserna för att förändra jämställdheten på högskolor och universitet. Detta är en viktig fråga för folkpartiet som inom regeringen arbetar aktivt för att analysera och komma tillrätta med dessa problem. Detta arbete är således påbörjat. **Partistyrelsen föreslår att motion G4 kan anses vara besvarad.**

Gällande **motion G5** och yrkandet att folkpartiet ska ta initiativet till att berörda myndigheter ska utreda varför skillnaden mellan pojkar och flickor är mindre vid nationella prov än i slutbetyg och att man ska göra satsningar för att öka intresset hos pojkar i ämnen där de som kollektiv är svagpresterande vill PS framhålla att detta är både en viktig utbildningspolitisk och jämställdhetspolitisk fråga. Folkpartiet arbetar aktivt med dessa frågor inom regeringen. **Partistyrelsen föreslår att motion G5 yrkande 1, 2 och 3 kan anses vara besvarade.**

Avseende **motionerna G6 och G7** vill motionärerna att premiepensionerna ska kunna delas mellan makar och sambor. Grundläggande i motionerna är att den totala premiepensionen ska kunna fördelas lika mellan makar. Dock yrkar **motion G6** på att man ska underlätta för dem som frivilligt vill dela lika medan **motion G7** yrkar på att delningen ska ske med automatik så länge man inte begär annat. I **motion G8** yrkar motionären på att tjänstepensioner ska ingå i det gemensamma boet för personer som ingår äktenskap eller partnerskap. Vid skilsmässa ingår idag privata pensioner i bodelningen medan tjänstepensioner inte gör det.

Pension är uppskjuten lön. Att lagstifta om att just pensionerna ska delas 50/50 automatiskt mellan makar är principiellt oförenligt med tanken på att varje individ även under äktenskapet tjänar sin egen lön och har det främsta ansvaret för sin försörjning och egendom. Om makar skiljer sig, kan det redan i dag ske jämkning vid bodelningen för att undvika uppenbart oskäligen effekter i det enskilda fallet. Motionären föreslår i **motion G6** att det i deklarationen, i samband med underskrift, ska kunna kryssa i en ruta om båda samtycker till att dela inkomsterna även vid pensionsberäkning. Dock är det viktigt att detta inte ska ske vare sig med automatik eller tvång utan att det ska finnas ett förenklat sätt för dem som vill dela på pensionspoängen att göra detta. Det nya pensionssystemet gör det möjligt redan idag att dela på pensionspoäng, men då måste man särskilt begära det. Partistyrelsen anser också att denna möjlighet inte bara ska gälla äkta makar utan även registrerade partners och sambos. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion G6 bifalls, att motion G7 yrkande 1 och 2 avslås och att G8 kan anses vara besvarad.**

PS har förståelse för att motionären i **motion G9** vill värna individernas pensionsskydd. Tyvärr bygger dock motionen på vissa missuppfattningar. Kvalifikationstiden i ATP-systemet var 30 år varav pensionsnivån bestämdes av de 15 bästa åren. I det nya systemet är det hela livsinkomsten som påverkar pensionen. Ofta utgår jämförelser mellan ATP-systemet och det nya pensionssystemet från att ATP-systemet var hållbart och skulle ha kunna leva vidare. Så var emellertid inte fallet. Ett av skälet till att folkpartiet så aktivt deltog i arbetet med det nya pensionssystemet var att vi ville försäkra oss om att ett reformerat pensionssystem skulle vara hållbart även vid kommande demografiska förändringar. Så har också blivit fallet. I själva verket studerar nu många länder som har pensionssystem som inte är långsiktigt hållbara med intresse de svenska erfarenheterna och det nya svenska pensionssystemet.

Den pension man tjänar in är beroende av inkomsten, mellan vissa gränser, under den yrkesverksamma tiden. För personer födda 1938-1953 sker en successiv övergång från ATP-systemet till det nya systemet. Det är således inte så att människor förlorar stora delar av sin intjänade pension.

I de privata pensionsförsäkringarna som är aktuariska tas hänsyn till att kvinnor har en längre återstående livslängd vid pensioneringen. Därmed blir den årliga pensionssumma de kan lyfta lägre än för männen. Detta gäller dock inte för det nya allmänna pensionssystemet. Det är könsneutralt.

Fribrevsberäkningar är inte aktuella eftersom det inte är möjligt att utträda ur ett obligatoriskt pensionssystem.

Möjligheter till en återbäring finns redan i systemet.

Det gamla ATP-systemet behöll sitt realvärde genom att beloppen från pensioneringen räknades upp med prisutvecklingen. Det nya systemet ger i detta avseende mera än ATP-systemet. De sker inte bara en uppräknings för att kompensera för inflationen utan därtill sker en ytterligare uppräknings som beror av de yrkesverksammas löneutveckling. Detta gäller också de kvarvarande delarna av ATP-systemet. Man har beräknat att dagens pensionärer därmed får en pensionssumma som är ca 3 procent högre än vad det gamla ATP-systemet skulle ha givit.

Mot bakgrund av det anförda yrkar partistyrelsen att motion G9 yrkande 1-6 avslås.

Motion G10 innehåller två yrkanden. Det första innebär att partiledningen ska få i uppdrag att snarast redovisa folkpartiets hållning och åtgärdsförslag inför de fyra områden som FNs kvinnokommitté har kritiserat för Sveriges del – segregerad arbetsmarknad, kvinnors position i näringslivet, funktionshindrade kvinnors utsatthet för våld och invandrarkvinnors situation. I det andra yrkandet föreslås att folkpartiet ska utarbeta en rapport med förslag och åtgärder mot diskriminering av kvinnor.

PS menar att vår medverkan i Alliansregeringen, och att vi dessutom innehar ministerposten och ansvaret för

Integrations- och jämställdhetsdepartementet, ökar förutsättningarna för en bättre jämställdhet och integration i samhället. Via regeringsarbetet kommer folkpartiet att redovisa hur vi ämnar förbättra situationen inom de områden som motionären tar upp. Arbetet med diskriminering av kvinnor är naturligtvis en del av arbetet som bedrivs på departementet. **PS föreslår att motion G10, yrkande 1 och 2, anses vara besvarade.**

Partistytrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistytrelsen yrkar:

1. **att** motion G1, yrkande 1, anses besvarat
2. **att** motion G1, yrkande 2, anses besvarat
3. **att** motion G2, yrkande 1, avslås
4. **att** motion G3 anses besvarad
5. **att** motion G4 anses besvarad
6. **att** motion G5 yrkande 1-3 anses besvarade
7. **att** motion G6 bifalls
8. **att** motion G7, yrkande 1 och 2, avslås
9. **att** motion G8 anses besvarad
10. **att** motion G9 yrkande avslås
11. **att** motion G10, yrkande 1 och 2, anses vara besvarad

Våld i nära relationer m.m.

Motioner G11 – G19

G11 Mäns våld mot kvinnor i nära relationer

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Över hela Europa går kampanjen: Stoppa mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor kostar samhället stora pengar och ett ofattbart lidande för kvinnor och barn. Allt sker i det tysta och kvinnorna är ofta kontrollerade och isolerade.

Kvinnor med utländsk bakgrund lever farligt i väntan på permanent uppehållstillstånd (två-årsregeln) Hedersrelaterat våld är ett begrepp som har fått ett innehåll genom Fadime Sahindal tragiska allt för tidiga bortgång.

Våldet innebär stora kostnader både för den enskilda kvinnan och för samhället. Utifrån beräkningar från Finland översatt till svenska förhållanden handlar det lågt räknat om 900 miljoner kr/år och då ingår endast samhälleliga offentligt redovisade kostnader. Enligt en studie från Umeå Universitet kostar 20 år misshandel 2,5 miljoner kronor: 85 % av kostnaden härrör från A-kassa och försäkringskassan, landstinget (inklusive barn- och ungdomspsykiatri) 115 000 och socialtjänsten 50 000. (Weinehall m fl 2006).

Mycket har gjorts för att förbättra kvinnornas situation. Via lagstiftning kvinnojourer, kommunala handlingsplaner mm sker förbättringar men mörkertalet är fortfarande stort. Fler måste engagera sig för att ta strid för kvinnors självklara rätt att leva sitt liv utan rädsla.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna startar en landsomfattande kampanj för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor.

G12 Förbättra situationen för utsatta kvinnor och barn

Liberala kvinnor

Våldet mot kvinnor och barn fortsätter. Ständigt rapporteras om olika former av övergrepp mot dessa grupper. Som exempel kan nämnas att i Jönköpings län anmäldes under tiden januari – september (2006) 56 fall av sexualbrott mot ungdomar under 15 år och 144 fall av våld mot barn. Det innebär ett övergrepp varje månad! När det gäller kvinno-misshandel anmäls 2 fall om dagen! Bilden i Jönköping överensstämmer troligtvis med den i andra delar av landet.

Alla har ett ansvar att anmäla brott. När det gäller brott mot barn kan det ofta vara extra tungt eftersom den misstänkte förövaren ofta är närstående till barnet. För att förbättra utredningssituationen för samtliga berörda föreslås ett Barnahus. Idén kommer ursprungligen från USA och bygger på att myndigheter och handläggare ska komma till ett gemensamt hus för att där göra en utredning i stället för att barnet ska behöva besöka olika instanser. Likaså är det viktigt att det för yngre män och kvinnor finns stödpersoner av samma kön som den utsatte.

De som genomför dessa svåra utredningar – åklagare, poliser m fl – bör erbjudas utbildning i jämställdhets- och genusfrågor samt få kunskap om barns utsatta situation vid familjekonflikter.

Ibland kan det vara komplicerat för en utsatt kvinna att anmäla ett övergrepp. Det gäller att göra det så enkelt som möjligt att anmäla. Ett sätt är att inrätta en speciell tjänst – en hot-line/en jourtelefon där drabbade kvinnor snabbt får hänvisningshjälp inom den kommun som kvinnan bor i.

Yrkande:

Centralstyrelsen för Liberala kvinnor föreslår landsmötet besluta:

1. **att** möjligheten att inrätta "Barnahus" i varje kommun utreds.
2. **att** jourtelefon med hänvisningshjälp för utsatta kvinnor skapas i varje kommun.
3. **att** berörd personal får utbildning i jämställdhets- och genusfrågor för att bättre kunna bemöta utsatta kvinnor och barn.

G13 Skyddat boende för förföljda och hotade kvinnor

Paul Westerlund, Stockholm

Det är en social- och rättskränkande behandling som kvinnor utsätts för i Sverige. Att bli hotade och förföljda av män på olika sätt. Att kvinnan ska behöva flytta till skyddat boende

på grund av brottsligt beteende från en annan människa är rättsvidrigt. Hur kan denna praxis ha uppstått? Är det inte brottslingen som skall åtgärdas? Varje individ i detta land skall alltid vara fri att bo där han eller hon vill, och kunna känna sig säker till liv och lem där. Det är samhällets skyldighet att upprätthålla denna mänskliga rättighet.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet skall arbeta för att den förföljande och hotande mannen skall vara den som samhället koncentrerar sina insatser på. Två linjer kan följas: Mannen skall åläggas att gå i någon form av terapi. Mannen skall vara den som åläggs att flytta, ev med fotboja, ev med skyldighet att anmäla sig varje dag på den lokala polisstationen eller andra skyldigheter. Kvinnan skall gå fri och säker.

G14 Kommunarrest vid grov kvinnofridskränkning

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Tobias Söderkvist Revenäs, Västerås, Fatima Svanå, Halmstad, Rasmus Jonlund, Stockholm, Karin Långström Vinge, Skara, Thérèse Tangen, Knivsta, Solveig Hellquist, Sundsvall, Philip Wendahl, Årsta, Markus Forslund, Bromma, Sven Jägervall, Halmstad, Lill Jansson, Lerum, Fred Saberi, Stockholm, Maria Johansson, Stockholm, Agneta Berliner, Västerås, Henrik Persson, Sundbyberg, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Anita Wejbrandt, Stockholm, Karl Axelsson, Uppsala

I TV4-dokumentären "Kvinnomord" ur serien "Sverige, Sverige, fosterland" som sändes precis inför riksdagsvalet 2006, framgår att uppemot 70-talet kvinnor mördats av sina makar, pojkvänner eller sambor sedan förra valet 2002. Varje år mördas i Sverige i genomsnitt 16 kvinnor av en man som de har eller har haft ett nära förhållande med. I 85 procent av fallen med dödligt våld mot kvinnor är brottsplatsen det gemensamma hemmet. Samhället visar gång på gång att vi inte ens klarar att skydda de allra mest utsatta kvinnorna.

Gärningsmän som upprepat bryter mot besöksförbud ska obligatoriskt förses med elektronisk fotboja. Även livvaktsskydd kan behövas i oerhört svåra fall där gärningsmannen är känd och kontinuerligt sprider terror. I riktigt grova fall av våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet kränkts ständigt borde kommunarrest kunna införas för misshandlande män. Mannen ska inte tillåtas att bosätta sig i samma område som kvinnan. Kvinnans trygghet och frihet från rädsla ska gå före förövarens frihet.

Yrkande:

1. **att** fp ska verka för att kommunarrest ska kunna införas i grova fall av kvinnofridskränkning.

G15 Självstärkande övningar och självförsvar

Liberala kvinnor

Ungefär 80 kvinnor i Sverige har mördats av sina män de senaste fyra åren. Många kvinnor blir de facto utsatta för våld i nära relationer. Antalet överfallsvåldtäkter utomhus har också ökat dramatiskt. Den s.k. Hagamannen satte skräck i många kvinnor i Umeå under flera år. De många överfallen på unga flickor i Västerås hösten 2006 likaså. Våld och övergrepp skapar otrygghet och ofrihet för kvinnor både i hemmet och ute i samhället.

Våldtäkter och övergrepp mot kvinnor handlar om bristande jämställdhet. Det handlar om ett synsätt där flickor/kvinnor är objekt. Det handlar också om makt. De respektlösa attityderna till unga flickor börjar tidigt i skolan. Kränkande tillmälen har blivit allt vanligare. Allt detta måste upphöra. Därför krävs både uppföljningsbara jämställdhetsplaner och ett kontinuerligt, tålmodigt och aktivt arbete för ömsesidig respekt och jämställdhet. Därför krävs att även föräldrar involveras i jämställdhetsarbetet. Enbart jämställdhets- och mobbningsplaner räcker emellertid inte.

Det krävs ett aktivt arbete för att komma till rätta med problemen.

Ett led i detta aktiva arbete utgör samtal och övningar för att stärka deras självförtroende och självkänsla. Det handlar om att lära unga kvinnor att våga sätta gränser för såväl verbala som fysiska trakasserier. Det handlar också om att stärka unga kvinnor genom att lära dem hur de kan avvärja angrepp genom undervisning av instruktörer med goda kunskaper i både självstärkande övningar, gränssättning, avvärjningsövningar och självförsvar. Det bör därför utredas hur flickor och kvinnor på bästa sätt ska få erbjudande om att inhämta kunskaper om och färdigheter i att värja sig när de hamnar i oönskade situationer – t.ex. när de riskerar att utsättas för våld, våldtäkt eller annan kränkande behandling – samt hur sådan utbildning lämpligen kan genomföras och finansieras.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar stödja förslaget om att utreda hur flickor och kvinnor på bästa sätt skall kunna erbjudas utbildning i självstärkande övningar och självförsvar.

G16 Stöd till mansjoursverksamheten

Anders Jansson, Strängnäs, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Kvinnors och mäns behov av samhällets stöd mäts med olika måttstockar av socialtjänsten. Det framgår av en studie vid Örebro universitet.

De manliga klienterna bedöms ha mindre behov av hjälp och i större utsträckning vara kapabla att klara upp sitt liv utan hjälp av socialtjänsten. Män som avviker från de för det egna könet förväntade tecknen på problem, bedöms ha allvarligare problem än kvinnliga klienter som bekräftar med den förväntade problembilden.

Generellt sett får kvinnor mer socialt stöd och offentliga hjälpinsatser än män när det gäller psykiskt välmående, mellanmännsliga relationer och familjeangelägenheter.

Män lever kortare liv, står för merparten av våldsutövningen mot varandra och mot kvinnor, skadar sig oftare, brukar mer droger, utnyttjar mer sällan den hjälp som finns att få inom sjukvården, män har en högre självmordsfrekvens än kvinnor. Många män lever relativt ensamma liv med ett underskott på verklig närhet, och många har svårt att visa och att uttrycka känslor. Män tyngs ofta av konkurrens- och prestationskänslor, och känner sig många gånger tvingade att låtsas att mår bra, att hålla masken.

Även män har behov av stöd när livet är besvärligt. Där kan mansjourer vara en viktig form för att knyta mellanmännsliga relationer män i män i mellan. Mansjourer är frivilligorganisationer som stödjer män i kris och kan på detta vis bl a minska våldet mot kvinnor, minska risken för självmord eller öka mäns psykiska välbefinnande. De mansjourer som finns i landet arbetar under mycket knappa ekonomiska förhållanden och finns tyvärr bara i ett fåtal kommuner.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet uttalar sitt stöd för mansjoursverksamheten i landet samt verkar för att landets samtliga kommuner inför mansjourer.

PS-yttrande Våld i nära relationer m.m, G11 – G16

Motionerna

I **motion G11** yrkar motionären på att folkpartiet ska starta en landsomfattande kampanj för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor. Mycket har gjorts för att förbättra kvinnornas situation men fler måste engagera sig för att ta strid för kvinnors självklara rätt att leva sitt liv utan rädsla. Motionären anser att en landsomfattande kampanj kan vara ett led i detta arbete.

Författaren till **motion G12** yrkar på att folkpartiet ska utreda möjligheterna att inrätta barnahus och att jourtelefon med hänvisningshjälp ska finnas i samtliga kommuner. Motionären vill också att all berörd personal får utbildning i jämställdhets- och genusfrågor för att bättre kunna bemöta utsatta kvinnor och barn.

I **motion G13** yrkar författaren på att den förföljande och hotande mannen är den som samhället bör koncentrera sina insatser på. Motionären menar att två linjer kan följas: Mannen skall åläggas att gå i någon form av terapi. Mannen skall vara den som åläggs att flytta, ev med fotboja, ev med skyldighet att anmäla sig varje dag på den lokala polisstationen eller andra skyldigheter. Kvinnan skall gå fri och säker och kunna bo var hon vill.

Författarna till **motion G14** yrkar på att det ska införas i partiprogrammet att folkpartiet ska verka för att kommunarrest ska införas i grova fall av kvinnofridskränkning. Varje år mördas i Sverige i genomsnitt 16 kvinnor av en man som de har eller har haft ett nära förhållande med. I 85 procent av fallen med dödligt våld mot kvinnor är brottsplatsen det gemensamma hemmet. Samhället visar gång på gång att vi inte ens klarar att skydda de allra mest utsatta kvinnorna. Gärningsmän som upprepat bryter mot besöksförbud ska obligatoriskt förses med elektronisk fotboja. I riktigt grova fall av våld mot kvinnor, så kallad grov kvinnofridskränkning, där besöksförbudet kränkts ständigt borde kommunarrest kunna införas för misshandlande män. Mannen ska inte tillåtas att bosätta sig i samma område som kvinnan. Kvinnans trygghet och frihet från rädsla ska gå före förövarens frihet.

Motion G15 tar upp behovet av självstärkande övningar och självförsvar hos tjejer och författarna yrkar på att landsmötet ska besluta om att stödja en utredning om hur flickor och kvinnor på bästa sätt ska kunna erbjudas utbildning i självstärkande övningar och självförsvar. Våldtäkter och övergrepp mot kvinnor handlar om bristande jämställdhet. Det handlar om ett synsätt där flickor/kvinnor är objekt. Det handlar också om makt. Det krävs ett aktivt arbete för att komma till rätta med problemen. Ett led i detta aktiva arbete utgör samtal och övningar för att stärka deras självförtroende och självkänsla. Det handlar om att lära unga kvinnor att våga sätta gränser för såväl verbala som fysiska trakasserier.

Författarna till **motion G16** vill att folkpartiet uttalar sitt stöd för mansjoursverksamheten runt om i landet samt verkar för att landets samtliga kommuner inför mansjourer. Generellt sett får kvinnor mer socialt stöd och offentliga hjälpinsatser än män när det gäller psykiskt välmående, mellanmännsliga relationer och familjeangelägenheter. Även män har behov av stöd när livet är besvärligt. Där kan mansjourer vara en viktig form för att knyta mellanmännsliga relationer män i män i mellan.

Med anledning av ovanstående motioner vill partistyrelsen yttra följande:

Mäns våld mot kvinnor förekommer inom alla samhällsgrupper – oavsett utbildning, inkomst eller etnisk bakgrund. Det pågår varje dag. Mäns våld mot kvinnor ses ofta som en ”kvinnofråga”. Folkpartiet ser det inte så. Vi menar att det först och främst är en fråga om mänskliga rättigheter. Rätten till liv, frihet och säkerhet är fastlagen i Europakonventionen och i vår grundlag. Det är en mänsklig rättighet som omfattar alla människor – såväl kvinnor som män. Idag lever många kvinnor under ständigt hot, återkommande misshandel och med sin rörelsefrihet inskränkt. Dessa kvinnors mänskliga rättigheter åsidosätts gång på gång. Våld mot kvinnor är även i allra högsta grad en fråga för hela samhället. Misshandel, hot och sexuella övergrepp utgör brottsliga handlingar som gärningsmannen ska åtalas för – oavsett om det sker mot kvinnor eller män, inom eller utom hemmets väggar. Kvinnan ska inte straffas, hon ska kunna leva och bo var hon vill, och kunna känna säkerhet. Så är det inte idag.

Gällande **motion G11** håller partistyrelsen med motionären om att mer måste göras för att ta strid för kvinnors självklara rätt till att leva sitt liv utan våld och hot. Att folkpartiet nu är en del av regeringen, och har ansvaret för det departement som ansvarar för dessa frågor, och också har det politiska ansvaret i många kommuner gör att vi kan åstadkomma politiska förändringar som gör skillnad. PS håller med motionären om att mer måste göras för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor och uppmanar givetvis också folkpartiets företrädare på kommunal, regional och landstingsnivå att engagera sig i frågan. Det är av yttersta vikt att samtliga av folkpartiets företrädare, tillsammans med jämställdhets- och integrationsministern och departementet, tydliggör folkpartiets intolerans mot kvinnovåld och arbetar för att realisera målet att alla kvinnor har rätt till ett liv i frihet, utan våld och hot.

I januari lade regeringen en proposition som förtydligare socialtjänstens ansvar för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Arbetet måste fortsätta. Mäns våld mot kvinnor är ett område som folkpartiet prioriterar fortsatt högt i regeringens arbete. Det är PS förhoppning att det är en prioriterad fråga även för företrädare i övriga delar av landet. Dock anser inte PS att det är en fråga för landsmötet att besluta att en landsomfattande kampanj angående detta ska genomföras. Däremot är inte PS emot förslaget om att genomföra kampanjer utan tvärtom vill PS uppmantra till att kampanjer på lokal och regional nivå genomförs. **Mot bakgrund av ovanstående föreslår PS motion G11 anses besvarad.**

PS ser liksom **motion G12** positivt på Barnahus. På ett Barnahus får barn som misstänks ha utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp en rättssäker utredning och samlad bedömning av sitt behov av skydd och stöd. Barnet sätts bokstavligen i centrum genom att polis, åklagare, socialtjänst, BUP och rättsmedicin samverkar i en barnvänlig miljö. En nationell försöksverksamhet med Barnahus pågår på sex orter i landet på regeringens uppdrag. En utvärdering av verksamheten är klar våren 2008. Intresset att starta fler Barnahus är stort på flera håll i landet. Det ställer sig folkpartiet positivt till. Många kommuner är dock för små för att kunna utgöra underlag för ett Barnahus. I de flesta fall är det därför fråga om en regional verksamhet, där flera kommuner samverkar med sjukvårdshuvudmannen och de nationella myndigheterna. **Partistyrelsen föreslår därmed motion G12, yrkande 1, vara besvarat.**

I **motion G12 yrkande 2** föreslås att en jourtelefon med hänvisningshjälp ska skapas i varje kommun. Den proposition som regeringen lade i januari förtydligar socialtjänstens ansvar att ge stöd till våldutsatta kvinnor och deras barn. PS delar motionärens uppfattning att en våldutsatt kvinna ska kunna få hjälp och skydd oavsett tid på dygnet. PS anser dock att de lokala förutsättningarna måste avgöra hur stödet till drabbade kvinnor och deras barn ska utformas. **Mot bakgrund av ovanstående föreslår PS att motion G12, yrkande 2, anses besvarat.**

Vad gäller **yrkande 3 i motion G12** så anser PS att utbildning av personal inom bland annat rättsväsendet, socialtjänsten och sjukvården är en nyckelfråga när det gäller bemötandet av kvinnor som utsatts för mäns våld mot kvinnor. Folkpartiet har inom regeringen varit pådrivande för att detta ska förverkligas och så kommer att ske under de närmaste åren. De utbildningar och kompetensutvecklingsprogram som genomförs ska syfta till att ytterligare professionalisera de funktioner som kommer i kontakt med utsatta kvinnor och i detta ingår också att se mäns våld mot kvinnor utifrån ett jämställdhetsperspektiv och exempelvis kunna identifiera hedersrelaterat förtryck och våld som kan komma att kräva särskilda insatser från myndigheternas sida. **Med hänvisning till förda resonemang föreslår PS att yrkande 3 i motion G12 avslås.**

I **motion G13** tar motionären upp vård av män som våldsverkare i nära relationer. Även i **motion G14** är fokus på mannen när det gäller våld i nära relationer och där yrkar motionärerna på att kommunarrest ska införas i grova fall av kvinnofridskränkning. Partistyrelsen håller med motionärerna om att i en situation där kvinnor och barn utsatts för våld av närstående män måste man även se till att männen som misshandlar får hjälp. Utan en förändring av dessa mäns brottsliga beteende hjälper det inte med insatser till hjälp för kvinnan – många män fortsätter misshandeln i ett nytt förhållande. Av samma skäl måste kriminalvården tillhandahålla påverkansprogram för de män som avtjänar fängelsestraff för kvinnofridsbrott. Arbetet med att hjälpa och behandla de män som misshandlar kvinnor måste också få ökat stöd. Vi vill även att kriminalvården och frivården skall kunna erbjuda behandlingsinsatser för de gärningsmän som är dömda för våldsbrott mot kvinnor. Det är därför oerhört viktigt att det utvecklas verkningsfulla metoder och fler bra program inklusive väl utvecklat arbete kring kvinnans säkerhet, som dömda män kan genomgå under tiden i anstalt och inom ramen för frivården.

Lagen om besöksförbud är i första hand tänkt att skydda kvinnan från att mannen aktivt söker kontakt med henne i hemmet, på arbetsplatsen eller annat område där hon brukar vara. Besöksförbud är idag tyvärr i realiteten en tämligen verkningslös åtgärd för att hindra fortsatta trakasserier. År 2003 utfärdades 3 741 besöksförbud. Samma år anmäldes 163 745 överträdelser av besöksförbud. 152 dömdes för brotten och av dessa fick 44 fängelse som påföljd. Det stora antalet överträdelser är mycket allvarligt och visar att de flesta män visar total brist på respekt för besöksförbudet. Med hjälp av s k utvidgat besöksförbud är tanken att hindra mannen från att vistas i närheten av kvinnan, utan att han söker aktiv kontakt med henne. Det kan t ex omfatta ett visst kvarter eller en viss fastighet. PS anser att dagens lagstiftning är otillräcklig. Enligt vår uppfattning är det rimligt att vidga det område som åklagaren har möjlighet att låta omfattas av besöksförbudet, så att kvinnan kan besöka butiker, promenera och röra sig på ett normalt sätt i det område där hon bor utan att riskera att springa ihop med den man som förföljer henne. Vi menar att det i ett första steg bör kunna bli så stort som en del av en kommun eller delar av flera kommuner om det

behövs, men självfallet bara under förutsättning att åtgärden står i proportion till det hot som finns och till den inskränkning det leder till för den som drabbas av åtgärden.

En sådan lagändring innebär en inskränkning, men en tillåten inskränkning, i den rörelsefrihet inom landet som finns inskriven i Regeringsformen. En sådan inskränkt rörlighet för personer som utgör ett hot mot andra fyller ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle, och de områden som omfattas av besöksförbudet får inte göras så stora att de blir större än vad som behövs för ändamålet att skydda kvinnan. Lagändringen är därmed förenlig med kraven i Regeringsformen. I avvägningen mellan att ta ställning för brottsoffers säkerhet och frihet och gärningsmännens rörelsefrihet kommer vi till slutsatsen att det inte är den sistnämnda som skall skyddas på kvinnans bekostnad. Kvinnan skall kunna lämna bostaden och leva ett så normalt liv som möjligt. Således bör vistelseförbudet i särskilt allvarliga fall kunna utsträckas till att omfatta en hel kommun, det vill säga att en omvänd kommunarrest införs. Med detta förtydligande föreslår partistyrelsen att **motion G13 anses besvarad** och **motion G14 bifalls**.

Gällande **motion G15** håller partistyrelsen med motionären om att det är angeläget att verka för att tjejer har ett starkt självförtroende och en stark självuppfattning. Ett flertal skolor runt om i landets kommuner bedriver redan verksamheter med målet att stärka flickors självförtroende och självuppfattning och vissa skolor erbjuder träning i självförsvar. Självförsvar för tjejer är en specifik form av träning som handlar om att först och främst lära sig säga ifrån och agera på ett så tydligt sätt att man kan undvika att bli utsatt för våld. Fokus är på tre delar: mental styrka, verbal styrka och fysiskt självförsvar. Partistyrelsen anser att det är positivt att ge tjejer, som så önskar, möjlighet att delta i denna form av verksamhet. Det är dock i första hand en fråga för kommunerna att se till att denna möjlighet finns. **PS föreslår härmed motionen G 15 vara besvarad.**

Motion G16 föreslår att folkpartiet ska uttala sitt stöd för mansjourer samt verka för att sådan verksamhet finns i alla landets kommuner. För att kunna bekämpa mäns våld mot kvinnor måste insatserna mot män som riskerar att ta till våld eller som slår öka. Det förebyggande arbetet med att få män att sluta misshandla har varit eftersatt och den programverksamhet som funnits att tillgå har oftast inte hållit tillräckligt hög kvalitet. Samtidigt som arbetet med att stödja utsatta kvinnor och barn fortgår måste de förebyggande insatserna, även de som riktas till männen, öka. Det är helt nödvändigt att så sker för att förebygga brott och för att förhindra det mänskliga lidande som följer i våldets spår.

Folkpartiet har inom ramen för regeringens arbete med att bekämpa mäns våld mot kvinnor bidragit till betydande satsningar på programverksamhet för män som slår. I det ligger också ökade krav på utvärdering för att på så sätt kunna utveckla verksamheten.

Säkerligen finns det fler kommuner i Sverige som skulle ha mycket att vinna på att inrätta mansjourer. Dock måste man också ta hänsyn till att vissa kommuner har andra lösningar som fungerar minst lika bra. Exempelvis samarbetsprojekt som t ex ”Frideborg” i Norrköping där frivården, socialförvaltningen, polisen, sjukvården, åklagarmyndigheten och kvinnojouren samverkar i ett relationsvåldprogram – omfattande både mannen och kvinnan. Det är alltså svårt att avgöra vilka lösningar som passar bäst i samtliga svenska kommuner. I detta arbete måste även hänsyn tas till att behoven skiljer sig mellan kommunerna. Detta innebär i sin tur att lösningarna behöver se olika ut. Sammanfattningsvis är allt arbete inom detta område oerhört betydelsefullt men vi måste låta kommunerna själva besluta om i vilken form arbetet ska bedrivas. **Partistyrelsen föreslår härmed motion G16 vara besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion G11 anses besvarad
2. att motion G12, yrkande 1 och 2, anses besvarade
3. att motion G12, yrkande 3, avslås
4. att motion G13 anses besvarad
5. att motion G14 bifalls
6. att motion G15 anses besvarad
7. att motion G16 anses besvarad

Rätt till abort

Motioner G17 – G19

G17 Rätt att välja medicinsk abort

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Fatima Svanå, Halmstad, Karin Långström Vinge, Skara, Thérèse Tangen, Knivsta, Philip Wendahl, Årsta, Markus Forslund, Bromma, Per Edman, Stockholm, Fred Saberi, Stockholm, Fredrik Westerlund, Stockholm, Maria Johansson, Stockholm, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Henrik Persson, Sundbyberg, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ångelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad

Rätten för kvinnor att kunna välja när, var och hur de vill sköta sin fertilitet och sexuella samt reproduktiva hälsa är grundläggande för kvinnors rättigheter. Denna rätt innefattar också att kunna genomföra sin abort och få det såväl medicinska som psykiska stöd hon själv upplever att hon behöver. Enligt svensk lag har abortsökande kvinnor rätt att välja mellan kirurgisk och medicinsk abort fram till den nionde graviditetsveckan. Detta är gränsen för när man kan göra en medicinsk abort. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om abort (SOSFF 2004:4) står att ”när kvinnan har bestämt sig för abort bör den utföras snarast möjligt”. Samtidigt växer abortköerna på sina håll i Sverige. Även när en kvinna väl tagit beslutet att genomföra en abort kan hon få vänta åtskilliga veckor, vilket gör att en medicinsk abort omöjliggörs på grund av att hon passerat den utsatta tiden. Detta är inte acceptabelt. Kvinnor måste garanteras tillgång till medicinsk abort. Barnmorskor bör därför ges möjlighet att sköta dessa medicinska aborter.

Yrkande:

1. att fp ställer sig bakom kvinnors rätt att fritt kunna välja medicinsk abort genom att barnmorskor tillåts att utföra dessa aborter.

G18 Möjligheten till medicinsk abort

Tina Acketoft, Höganäs

Socialstyrelsen har kartlagt abortvården i landet till och med graviditetsvecka 12. Sådana aborter kan ske antingen medicinskt fram till vecka nio (via läkemedelsbehandling) eller kirurgiskt. Studien visar att väntetider och behandlingsmetoder varierar starkt mellan såväl vårdenheter som landsting. Väntetider kan uppstå i olika delar av abortprocessen, till första läkarbesök, till utförd abort och till stödsamtal vilket resulterar i att det i delar av landet och under delar av året i princip är omöjligt att hinna med processen innan graviditetsvecka nio, vilket då omöjliggör medicinsk abort.

Med utgångspunkt från att abortverksamhet är akutvård borde medicinsk abort, där det är lämpligt och då kvinnan så önskar, kunna erbjudas av samtliga landsting och inte bara de 15 som i undersökningen sa sig göra det. Väntetider till abortvården beror troligtvis på en kombination av orsaker, till exempel organisation, styrning och mål, samt personaltillgång. Idag får medicinska aborter endast utföras av legitimerade läkare, trots att den svenska barnmorskeutbildningen sannolikt är en av världens bästa och mest kompletta utbildning.

Målsättningen måste vara att ingen kvinna genom överdrivna väntetider ska fråntas möjligheten till en medicinsk abort.

Yrkande:

1. att fp generellt verkar för kvinnors rätt till medicinsk abort.
2. att fp verkar för att socialstyrelsen ges i uppdrag att utreda barnmorskors kompetens för att tillhandahålla medicinsk abort.

G19 Abortlagen i Polen

Gudrun Wallman, Umeå

Polens nuvarande abortlag gäller från mars 1993. Nuvarande regering vill skärpa gällande lag ytterligare. Enligt förslaget skall abortlagen skrivas in i Polens grundlag. "Livet ska skyddas från och med befruktning till döden". Genom den skrivningen kommer aborter att kriminaliseras och betraktas som mord.

Enligt lagen från 1993 kan aborter genomföras i tre fall:

1. När moderns liv är hotat eller graviditeten kan orsaka svåra kroniska sjukdomar. Två förtroendeläkare måste intyga kvinnans tillstånd. Ingen av dessa läkare får genomföra ingreppet.

2. När prenatala undersökningar påvisar svåra fosterskador måste även här undersökningen intygats av två förtroendeläkare och ingen av dessa får genomföra ingreppet.
3. När graviditeten uppstår genom våldtäkt. Brottet måste intygas av åklagarmyndigheten.

Den gällande lagen missbrukas. Trots intyg och underskrifter från förtroendeläkarna eller åklagarmyndigheten ifrågasätts ofta abortgenomförande av sjukhusläkare. Sjukhusläkarna har rätt att vägra genomföra ingreppet och skicka kvinnan på en ytterligare utredning. Sjukhusläkarna är ofta kontrollerade av sjukhuspersonal och sjukhuspräster. Sjukhusläkare som genomför en abort mot prästernas beslut kan förlora sitt jobb och riskerar fängelsestraff. Kvinnor, som vill genomföra abort, utsätts ofta för prästernas påtryckningar och hot.

För att undvika den krångliga och förnedrande processen söker sig kvinnor till illegala aborter. De som har pengar reser utomlands. Fattiga kvinnor tvingas anlita oseriösa personer utan kompetens. Ofta slutar det tragiskt. Kvinnor förlorar hälsa och även livet.

Antalet nyfödda barn som lämnas på sjukhus eller på gator och torg ökar. Antalet förstföderskor i mycket låga åldrar (14-16 årsåldern) har också ökat.

Preventivmedel är inte tillgängliga för alla på grund av höga kostnader, dålig undervisning på skolor eller att man av religiösa skäl avstår från att använda sådana. Skolminister Roman Giertych vill förbjuda även den nuvarande otillräckliga sexualundervisningen.

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att folkpartiet i EU ska verka för kvinnors rätt till sin egen kropp.
2. att landsmötet beslutar att folkpartiet EU verka för att ändra lagar som diskriminerar kvinnors sexualitet.
3. att landsmötet beslutar att folkpartiet i EU påverka attityder vad gäller synen på sexualitet och sexuell undervisning i skolor.

PS-yttrande Rätt till abort, G17 – G19

Motionerna

I **motion G15 och G16** vill motionärerna att folkpartiet ska ställa sig bakom kvinnors rätt att fritt kunna välja medicinsk abort. **Motion G 16** föreslår också i ett andra yrkande att Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att utreda barnmorskors kompetens för att tillhandahålla medicinsk abort. Båda motioner har som mål att verka för att kvinnor får tillgång till medicinsk abort och att barnmorskor bör ges tillåtelse att utföra dessa. Rätten för kvinnor att kunna välja när, var och hur de vill sköta sin fertilitet och sexuella samt reproduktiva hälsa är grundläggande för kvinnors rättigheter. Denna rätt innefattar också att kunna genomföra abort. Enligt svensk lag har abortsökande kvinnor rätt att välja mellan kirurgisk och medicinsk abort fram till den nionde graviditetsveckan.

Men med anledning av att abortköerna växer på flera håll i Sverige kan kvinnan, när hon väl tagit beslutet att genomföra en abort, få vänta åtskilliga veckor, vilket gör att en medicinsk abort omöjliggörs på grund av att hon passerat den utsatta tiden. Detta är inte acceptabelt. Kvinnor måste garanteras tillgång till medicinsk abort.

Motion 19 tar upp abortlagen i Polen som redan idag är restriktiv när det gäller möjlighet till abort. Nuvarande regering vill skärpa gällande lag ytterligare. Enligt förslaget ska abortlagen skrivas in i Polens grundlag. "Livet ska skyddas från och med befruktning till döden". Genom den skrivningen kommer aborter att kriminaliseras och betraktas som mord. Den gällande lagen missbrukas. Trots intyg och underskrifter från förtroendeläkarna eller åklagarmyndigheten ifrågasätts ofta abortgenomförande av sjukhusläkare. Sjukhusläkarna har rätt att vägra genomföra ingreppet och skicka kvinnan på en ytterligare utredning. Sjukhusläkarna är ofta kontrollerade av sjukhuspersonal och sjukhuspräster. Sjukhusläkare som genomför en abort mot prästernas beslut kan förlora sitt jobb och riskerar fängelsestraff. Kvinnor, som vill genomföra abort, utsätts ofta för prästernas påtryckningar och hot.

För att undvika den krångliga och förnedrande processen söker sig kvinnor till illegala aborter. De som har pengar reser utomlands. Fattiga kvinnor tvingas anlita oseriösa personer utan kompetens. Ofta slutar det tragiskt. Motionären yrkar på att folkpartiet i EU ska verka för kvinnors rätt till sin egen kropp, att ändra lagar i EU-länder som diskriminerar kvinnors sexualitet och att påverka attityder inom EU vad gäller synen på sexualitet och sexuell undervisning i skolor.

Med anledning av ovanstående motioner vill partistyrelsen yttra följande:

Partistyrelsen håller med motionärerna om att rätten för kvinnor att kunna välja när, var och hur de vill sköta sin fertilitet och sexuella samt reproduktiva hälsa är grundläggande för kvinnors rättigheter. Det är angeläget att rätten till medicinsk abort bereds skyndsamt så att detta krav kan förverkligas snarast. **Partistyrelsen föreslår därmed att motion G17 och G18, yrkande 1, bifalls och att motion G18, yrkande 2, därmed avslås.**

Avseende **motion G19** så gäller naturligtvis samma argument kvinnor i Polen lika mycket som i Sverige: rätten för kvinnor att kunna välja när, var och hur de vill sköta sin fertilitet och sexuella samt reproduktiva hälsa är grundläggande för kvinnors rättigheter. Detta är en ståndpunkt som drivs i Sverige men även på europanivå och har gjorts under lång tid. Detta sker på olika sätt, bland annat genom att påverka politiken i Europaparlamentet, påverka de dokument som produceras i berörda utskott, lägga ändringsförslag på lagförslag, medverka i seminarier, utfrågningar, vara ledamot i arbetsgrupper med mera. Folkpartiets ledamöter, tillsammans med den liberala gruppen i Europaparlamentet, är de som alltid står upp för individens fri- och rättigheter i Europa och i världen.

Bland annat har folkpartiets ledamöter i Europaparlamentet varit med och röstat fram en rapport om sexuell och reproduktiv hälsa år 2002. Den uppmanar alla medlemsstater att förse sina medborgare med säkra och legala aborter och tar sitt avstamp i Kairodeklarationen som EU-länderna antog 1994. Folkpartiets europaparlamentariker har också röstat på ett flertal resolutioner i vilka man rekommenderar länder att införa aborträtt.

Ett av målen som EU satt upp för sitt jämställdhetsarbete är att utveckla en strategi för hur detta ska se ut. EU-kommissionen har utsett år 2007 till "Året för lika möjligheter för alla". De fyra huvudtema är: rättigheter, representation, erkännande, respekt och tolerans. I detta arbete är det naturligtvis primärt att kvinnor har den basala rätten att bestämma när de vill – eller inte vill – ha barn.

EU har mandat att arbeta för kvinnors jämställdhet och ska verka för icke-diskriminering. Att neka eller begränsa tillgången till abort, som i första hand berör kvinnor, är en form av könsdiskriminering. Rätten till abort handlar om rätten att bestämma över sin egen kropp och sexualitet. Det handlar också om folkhälsa. Möjligheten att kontrollera sin reproduktion påverkar kvinnors liv och möjligheter i allra högsta grad. EU bör definitivt verka för att kvinnor som av hälsoskäl behöver utföra en abort ska kunna göra det varhelst i unionen och det är något som folkpartiets ledamöter arbetar för.

Om inte medlemsländerna i EU lever upp till de gemensamma regler och lagar som finns kan åtgärder vidtas mot dessa. Däremot är det inte möjligt att gå in och peka på hur enskilda länder ska formulera enskilda lagar. Detta är förknippat med subsidiaritetsprincipen som innebär att beslut ska fattas på den nivån så besluten blir så effektiva som möjligt och så nära medborgarna som möjligt. Lika lite som vi vill att EU ska gå in och peka på hur andra EU-länder ska formulera enskilda lagar, lika lite vill vi att EU ska gå in och bestämma om hur till exempel vår svenska abortlag ska utformas. Det hindrar dock inte att vi i våra bilaterala kontakter verkar och argumenterar för fri abort i andra länder.

Partistyrelsen föreslår därmed att motion G19 anses besvarad.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion G17 bifalls**
2. **att motion G18, yrkande 1, bifalls**
3. **att motion G18, yrkande 2, avslås**
4. **att motion G19 anses besvarad**

Familjepolitik

Motioner G20 – G27

G20 Stärk föräldrarollen

Jan Jönsson, Skärholmen

Alla föräldrar vill sina barn det allra bästa och försöker efter bästa förmåga ge barnet allt det behöver. De flesta föräldrar klarar detta utmärkt.

I det samhället vi lever i idag är dock pressen på alla föräldrar stor. Det är svårt att parera mellan reklambudskapens framkallade behov och barnets verkliga behov. Föräldrar är mer stressade än någonsin, då man slits mellan barn och karriär. Utbudet av aktiviteter för barn och ungdomar är enormt, samtidigt som skolan kräver mycket i form av tid och arbetsinsats. Risken att barnen hamnar i problem ökar i takt med tillgången på alkohol, narkotika och spel. För en del föräldrar blir pressen allt för stor, särskilt om man har ett livligt barn som ständigt provocerar och utsätter sig för risker. Föräldrarna resignerar och känner sig maktlösa.

För en del invandrade föräldrar kan situationen kännas extra hopplös då man inte förstår hur man ska uppfostra barn i Sverige. Jag har haft många samtal med föräldrar som uttryckt sin förtvivlan över att det är omöjligt att uppfostra barn i det här landet. En del tror till och med att barnen bestämmer över föräldrarna och får göra som de vill i Sverige. Detta påstående grundar sig i princip alltid i ett missförstånd kring svensk lagstiftning. Ända sedan de kom till Sverige har de blivit påmind av svenska myndigheter om att det i Sverige är olagligt att slå barn. Istället ska problem och konflikter lösas i dialog med barnen. I samband med olika introduktionskurser under den första tiden har budskapet återkommande förstärkts. Detta är givetvis en helt korrekt prioritering av information till föräldrar som kommer från ett annat land med annan syn på uppfostran. Fysisk bestraffning av barn är totalt oacceptabelt och om det används kan det även leda till stora problem i relationen till svenska myndigheter.

Det svenska myndigheter tyvärr inte är lika tydliga med är att föräldrarna fortfarande har stora möjligheter att uppfostra sina barn och att de precis som alla andra föräldrar kan och också förväntas bestämma vilka regler som ska gälla för barnen. Jag har haft många föräldrar som förvånats över vilka regler jag själv växt upp med i min familj, med fasta läggstider, umgängesregler, styrda aktiviteter, tid för läxläsning, nivå på månadspeng etc. I princip alltid kommer vi fram till att vi har samma syn på vilka regler som borde gälla, men föräldrarna har trott att om barnet inte vill så är det barnets ord som gäller. När föräldrarna erbjuds nya verktyg och dessutom får tydligt besked om att de alltid har sista ordet, brukar det sedan fungera bättre både i skolan och på fritiden.

Många föräldrar erbjuds aldrig några nya verktyg. Istället känner de sig maktlösa. Resultatet blir antingen att barnen får göra som de vill, vara ute hur länge som helst på nätterna

och göra saker som föräldrarna egentligen inte alls tycker är bra och sedan dras de in i problem i tonåren. Eller så blir resultatet det motsatta, att man i ren frustration hemfaller till metoder som inte är tillåtna vilket gör att hela familjen mår dåligt.

De flesta föräldrar klarar sig utan särskilt stöd i sitt föräldraskap. Men många behöver bättre stöd för klara sin uppgift på ett bättre sätt. Vilket stöd som erbjuds föräldrar varierar dock mycket mellan olika kommuner. Allt för ofta upplever hjälpsökande föräldrar att de blir bemötta som "dåliga" föräldrar, men utan att tillföras någon kunskap hur de kan göra istället och blir därmed än mer maktlösa.

Folkpartiet har redan idag en del förslag som syftar till att ge mer stöd i föräldraskapet. Föräldragrupper för barn med beteendestörning liksom möjligheten att ta ut VAB-dagar när det inte fungerar för barnet i skolan, är två konkreta förslag som jag hoppas se genomförda. Dessa förslag är dock presenterade inom ramen för politiska områden som socialtjänst, skola eller åtgärder mot unga brottslingar. Det finns inget eget område för föräldraskapet som sådant, men jag tror att det skulle vara intressant att ta ett samlat grepp över vilka frågor som är viktiga för ett stärkt föräldraskap i vårt föränderliga och krävande samhälle. Då ska det förstås inte handla om att peka ut vilken sorts uppfostran som är den rätta, men däremot att ge föräldrar redskapen att vara de goda föräldrar alla vill vara.

Yrkande:

1. att folkpartiets landsmöte uttalar att föräldrarollen i vårt samhället behöver stärkas och stödet riktat till föräldrar behöver utvecklas.

G21 Föräldrautbildningen investering för framtiden

Solveig Hellquist, Sundsvall

Barn behöver vuxna förebilder. Barn behöver framförallt föräldrar som vågar vara föräldrar. Att vara förälder är kanske ett av de viktigaste och svåraste uppdragen i livet. Att vara förälder innebär många stunder av glädje och lycka. Att vara förälder innebär också bekymmer och oro, dåligt samvete, osäkerhet i föräldrarollen, osäkerhet vad gäller gränssättning och uppfostringsmetoder. I dagens stressiga tillvaro där föräldrar inte alltid har ett fungerande nätverk som avlastar, stöttar och ger råd finns behov av arenor där man kan samtala om föräldraskapets möjligheter och tillkortakommanden och om barns behov och verklighet i dagens samhälle.

I ständigt återkommande rapporter får vi veta att antalet anmälningar om barn som får illa har ökat kraftigt. Barn växer upp där föräldrarna har missbruksproblem, psykisk sjukdom, dålig ekonomi eller befinner sig i ett utanförskap. Alltför många barn lider av psykisk ohälsa vilket bl a framgår av BRIS rapport 2007. Ca 50 000 barn upplever varje år att föräldrarna separerar. Enligt Rädda Barnens undersökning innebär det en stor påfrestning för barnen. Av en annan

undersökning framgår att fler föräldrar än någonsin kontaktat Rädda Barnens föräldratelefon och föräldramail under 2006. Många samtal kommer från ensamstående mammor som är i stort behov av stöd. Den ekonomiska utsattheten är ofta stor i denna grupp. De uttrycker också ofta känslor av otillräcklighet, hög arbetsbelastning, otrygghet, tungt ansvar och ensamhet. Rädda barnen konstaterar att stödet till ensamma mammor är dåligt utvecklat i kommunerna. I FNs konvention om barnets rättigheter slås fast att staten är skyldig att ge föräldrar det stöd de behöver för att klara sin uppgift.

Folkpartiet har i rapporten ”Rusta upp barn- och ungdomsvården” bl a lyft fram behovet av ett Familjestöd dit föräldrar kan vända sig. Det stödet skulle med fördel kunna kompletteras med en föräldrautbildning som mera allmänt tar upp frågor som rör föräldraskap, föräldraansvar, normer och värderingar. Föräldrar är barnens första och viktigaste lärare. Annan expertis skall främst ses som komplement med stödjande funktioner. En satsning på föräldrar under barnens uppväxt torde innebära en samhällsekonomisk vinst. Ju fler som kan och orkar ta sitt föräldraansvar desto mindre blir kostnaderna för samhället i framtiden. Ett samhälle i förändring måste pröva nya vägar. Tidigt stöd till föräldrar är ur både ekonomiskt och mänsklig synvinkel en investering.

Yrkande:

1. **att** landsmötet verkar för att alla föräldrar erbjuds föräldrautbildning.
2. **att** landsmötet beslutar att särskilt uppmärksamma ensamstående föräldrars situation.

G22 Särskilt stöd för unga mödrar

Roland Utbult, Uddevalla

Det senaste halvåret har åtskilliga tidningar lyft fram både unga gravidas och unga föräldrars problematiska situation. En särskild grupp som ofta hamnar i utsatthet är de unga mödrar i åldern 15-18 år som efter graviditet valt att föda sina barn. Deras nya situation medför ofta studieavbrott eller arbetslöshet. Risken är stor att hamna i ”bidragsberoende”.

Liksom alla andra måste unga föräldrar ges möjlighet att skapa trygghet och hälsosamma villkor för sig själva och sina barn. Personer i Sverige som inte fyllt 18 år är normalt inte berättigade till socialbidrag. Föräldrarna är försörjningspliktiga upp till 18 år eller vid skolgång upp till max 21 år.

Enligt stiftelsen Kvinnoforums intervjustudie ”Unga mammors röster” som utfördes i Stockholms läns landsting 2003, med stöd av Socialstyrelsen, så känner sig unga mammor ofta ifrågasatta både för sitt val att fullfölja graviditeten och som nybliven tonårsmamma.

Den norska regeringen har under många år arbetat för att öka det ekonomiska stödet till nyblivna mödrar eller familjer. Nästan var fjärde kvinna beviljas det engångsstöd om ca 35 000 kr som kvinnor som inte har haft någon förvärvsinkomst före barnets födsel kan söka. Norge är ett föregångsland på

detta område och vi behöver lära av deras framgångsrika arbete.

Förslag till åtgärder för att förbättra unga mammors/ föräldrars situation:

Socialförsäkringssystemet bör ses över så att unga gravidas och unga föräldrars (15-18 år) behov tillgodoses. Detta för att ge dem förutsättningar att på samma villkor som andra skapa ett gott liv för sin familj.

- Kvinna, som inte varit i aktivt arbete före sitt barns födsel, eller har väldigt låg inkomst, ska kunna söka ett engångsstöd på ca 30 000:-. Detta skulle också underlätta många unga mödrars ekonomiska situation.
- Det är inte säkert att en sexton- eller sjuttonåring är medveten om det ekonomiska och praktiska stöd som hon har rätt att få som nybliven förälder. Vägledning och information efter behov ska ges, samt information om tillgängligt stöd.
- Arbetet mot negativa attityder gentemot unga som väljer att föda sina barn måste förbättras.
- Situationen för invandrande kvinnor upp till 18 år som föder barn bör ses över.

Yrkande:

- 1 **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna verkar för ett program för att stödja unga mödrar enligt motionens intentioner.

G23 Möjlighet till Super-Nanny i varje kommun

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Många av oss som är eller har varit förtroendevalda i socialnämnder runt om i landet ser ofta familjer som har det jobbigt i sin föräldraroll. Ofta pågår problemen länge innan familjen söker hjälp, ibland beroende på att steget är stort att be socialtjänsten om hjälp.

Vi har i folkpartiet alltid påtalat att ett tidigt stöd till familjen är det bästa ur alla perspektiv och vi har också, såsom många andra, kunnat följa de olika svenska, engelska och amerikanska tv-programmen med ”Nannys” som kommer hem till familjer för att hjälpa dem med att ta hand om familjen på rätt sätt. Vi har alla kunnat se vad dessa kan åstadkomma i familjer som har problem med gränssättning och struktur.

Genom den svenska versionen av programmet, Nannyjouren i TV3, har vi också kunnat förstå att det finns ett behov av detta bland familjer i hela Sverige.

Tanken med en kommunal Nanny är att det inte ska vara en så ”allvarlig” sak att vända sig till någon för att få hjälp med familjesituationen. Man ska inte behöva söka en psykolog eller andra experter. Det ska vara lätt att få besök av en Nanny och det ska inte kännas för allvarligt för den som ber om hjälp.

Mindre kommuner kanske inte kan anställa sin egen Nanny utan måste samarbeta över kommungränserna. Detta ska givetvis vara en acceptabel lösning.

Yrkande:

- 1 **att** i Folkpartiet liberalernas partiprogram kräva tillgång till en kommunal Super-Nanny i varje kommun och landsting i enlighet med ovan.

G24 Tredelad föräldraledighet

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Esbjörn Nyström, Göteborg, Olov Lindquist, Södertälje, Tobias Söderkvist Revenäs, Västerås, Fatima Svanå, Halmstad, Rasmus Jonlund, Stockholm, Karin Långström Vinge, Skara, Markus Forslund, Bromma, Britt-Marie Lövgren, Umeå, Lill Jansson, Lerum, Klara Spangenberg, Lidingö, Per Edman, Stockholm, Rose-Marie Wahlström, Järfälla, Fred Saberi, Stockholm, Fredrik Westerlund, Stockholm, Bengt Olsson, Linköping, Catrine Norrgård, Nässjö, Maria Johansson, Stockholm, Henrik Persson, Sundbyberg, Vivianne Gillman, Stockholm, Anita Lilja-Stenholm, Ängelsberg, Suzanne Åkerlund, Halmstad, Anita Wejbrandt, Stockholm

Det har nu gått 30 år sedan som de svenska männen, som första män i världen, fick rätt till betald föräldraledighet. I år 2007 är det dessutom tolv år sedan den folktopistiska idén om pappamånad infördes i Sverige. Innan pappamånaden infördes tog hälften av papporna inte ut en enda dag av föräldraförsäkringen. Pappamånaden har lett till att de allra flesta pappor i någon mån är hemma med sina barn, men utvecklingen går fortfarande sakta och 2004 togs fortfarande 83 procent av alla föräldrapenningsdagar ut av kvinnor. Det är nu därför dags för Sveriges liberaler att gå vidare för att öka pappornas deltagande i familjen, stärka barnens rätt till sina bägge föräldrar och förstärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Den ojämställda föräldraledigheten är ett problem som den politiska borgerligheten inte längre kan gömma i skenbart fria val eller familjens helighet.

Folkpartiet liberalerna har en lång och stolt tradition av att medvetet driva jämställdhetsfrågor som främjar möjligheten för bägge könen att kombinera familj och karriär. Reformen som införande av särbeskattningen 1971, utbyggnad av offentlig barnomsorg på 1970-talet och pappamånaden 1995 har liberal signatur. Redan 1975 föreslog folkpartiets ungdomsförbund (fpu) en lika delning av ersättningstiden i föräldraledigheten och samma år drevs frågan på fp:s landsmöte av blivande riksdagsledamoten Olle Wästberg. Målet bör självklart vara att män och kvinnor delar lika på föräldraförsäkringen och för att komma närmare det målet uppmanar vi folkpartiet inför partiets landsmöte i augusti att ta ställning för en tredelning av föräldraförsäkringen. 130 dagar per del varav två delar är öronmärkta till vardera föräldern och den tredje får hanteras fritt av föräldrarna och kunna föras över på en morfar, farmor eller annan barnet närstående person.

Tredelningsmodellen är inte ny i världen utan har fungerat framgångsrikt i vårt nordiska grannland Island. Den isländska

föräldraförsäkringen är uppdelad i tre delar med tre månader per del och uppbyggd genom successiv utbyggnad av öronmärkta pappamånader. 2001 kom den första pappamånaden, 2002 den andra och 2003 den tredje i en föräldraförsäkring på totalt nio månader.

Både pappamånaden i Sverige och den isländska modellen har visat ett tydligt faktum. Ju större rättigheter män har i familjen desto mer använder de dem. Antalet pappamånader tenderar dessutom att bli normerande för hur mycket föräldraledighet som män i genomsnitt tar ut.

Att ytterligare öronmärka föräldraledigheten behöver inte heller vara synonymt med att inskränka friheten. Det beror nämligen på vems valfrihet som är utgångspunkten. I dag är valfriheten i familjen ofta en illusion. De traditionella könsrollerna lever fortfarande kvar och utgör ett hinder mot varje människas rätt att bestämma över sitt eget liv. Könsrollerna och den maktstruktur som de skapar i hemmen måste brytas både genom privata och politiska åtgärder. För det andra om nu barn ses som en frihetsinskränkning är det väl rimligt att denna är någorlunda jämnt fördelad mellan föräldrarna.

Nuvarande fördelning av föräldraledigheten är inte heller rationell i ett samhälle med en väl etablerad tvåförsörjarmodell, där ingen ska behöva välja mellan familj eller förvärvsarbete. Den traditionella manliga huvudförsörjarnormen finns inte längre med ett manligt familjeöverhuvud utan familjen består av individer. Ju mer välfärdsstaten individualiserats genom åren desto mer har det gynnat jämställdheten. I en individualiserad liberal politik är det enskilda personer som är utgångspunkten, det kan aldrig vara något kollektiv såsom familjen.

Det finns en oerhörd liberal sprängkraft i att från statligt håll just betrakta föräldrar som individer. Så länge som kvinnor förutsätts ta huvudansvar för familj, hem och barn kommer vi aldrig att nå ett jämställt samhälle. Att kvinnor arbetar på marknaden utanför familjen och tjänar egna pengar och därmed i större grad blir oberoende av familjen är marknadsekonomin största feministiska förtjänst. Men arbetsmarknaden är långtifrån jämställd i dagens Sverige. Kvinnor tjänar i de flesta yrken mindre än män; i yrken som företagsekonom, personaltjänsteman, säljare, inköpare och mäklare är kvinnors löner till exempel under 80 procent av männens enligt Statistiska Centralbyrån och Medlingsinstitutet. Det är även en försvinnande liten andel av de svenska företagsledarna och styrelseledamöterna, inte minst i börsbolagen, som är kvinnor. Dessa skillnader, i lön och status, uppstår inte i ett vakuum. Det är enskilda individers agerande på de olika samhällsliga arenorna, starkt influerade av gammeldags könsroller i vårt manssamhälle, som styr detta.

Även för barnens bästa är det av yttersta vikt att under det första året få bygga upp nära kontakt med sina tillgängliga föräldrar. Artikel 18 i Förenta Nationernas barnkonvention stadgar dessutom att: "Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda

föräldrarna har gemensamt ansvar för barnens uppfostran och utveckling.” Men detta förutsätter också att föräldrar ska kunna förlita sig på en god barnomsorg med både kvalitet, små barngrupper, högre personaltäthet och fler pedagogiskt utbildade ansvariga. Dessutom i dessa skilsmässotider där brist på jämställdhet ofta är orsaken till att barnfamiljer splittras tidigt borde en mer jämställt fördelad föräldraledighet vara en av de främsta kuggarna för en hållbar familjepolitik.

Det är däremot inte rimligt att tillföra pappamånader genom bara en förlängd föräldraledighet. Den internationella forskningen visar nämligen att föräldraförsäkringen har olika effekter på kvinnornas inkomster beroende på hur länge de är föräldralediga. Till exempel visar nationalekonomen Christopher J. Ruhm i en studie genomförd på data från flera europeiska länder under perioden 1969-93 att kortare föräldraledigheter inte har någon effekt på kvinnors löner jämfört med mäns, medan längre har det. Det visar att en förlängning av föräldraförsäkringen riskerar att leda till en än sämre löne- och arbetsmarknad för kvinnor.

En annan slutsats som går att dra är att det som med stor sannolikhet gynnar jämställdheten mest är att bägge föräldrarna tar ut en lika stor andel av föräldraförsäkringen. Att fortsätta den strategi som regeringen har valt – att bygga ut med fler pappamånader – är behjärtansvärt men kommer inte att lösa några grundläggande maktproblem. Det innebär bara att mammorna kommer att fortsätta vara hemma under merparten av tiden och papporna kommer att fortsätta att exempelvis förlänga sin semester genom att ta ut föräldraledighet. Strategin måste vara en annan. Det måste vara en strategi som syftar till att kvinnor och män tar ett lika stort ansvar för barn och hem. Det finns andra idéer om hur pappornas uttag av föräldraförsäkringen skall höjas som högre tak i försäkringen och en pappapremie. Dessa förslag är intressanta och bygger på tanken att papporna behöver få ekonomisk stimulans för att vara hemma. Men de stämmer inte i verkligheten, det är i de familjer där man förlorar mest på att papporna är hemma som det är vanligast att mannen väljer att vara hemma. Målet är förstås att föräldrar delar helt på ansvaret för hem, barn och därmed föräldraledigheten och på vägen tills dess behövs denna reform.

Yrkande:

Att följande skrivs in i partiprogrammet:

1. **att** fp förespråkar den tredelade föräldraledigheten med en örönmärkt del till vardera förälder samt en som kan förfogas fritt.

G25 Liberalisera föräldraförsäkringen

Ragnar Arvidsson, Helsingborg

Under senare år har stora framsteg gjorts vad gäller att ge frihet åt oss medborgare att styra våra liv. Vi har fått ökad valfrihet inom skola, förskola, vård och omsorg. Här kan folkpartiet vara stolt över sina insatser.

Dock finns det område där liberaliseringen har drabbats av bakslag under senare år och rättigheter begränsats och det är

föräldrarnas rätt att fördela föräldraledigheten. Här härskar fortfarande överhetssamhället. Här gäller de styrandes rädsla att folk skall välja ”fel” om de får bestämma själva.

Överheten har inte varit nöjd med hur det gemena folket hanterar den frihet det har kvar. Därför har det under senare tid diskuterats ytterliggare ett kontrollmoment, det som kallas jämställdhetsbonus och som är en form av böter på olämpligt beteende.

Det borde vara en självklarhet att folkpartiet agerar för friheten på detta område. För föräldrarnas skull och för vår egen trovärdighet som frihetsparti.

Yrkande:

1. **att** kongressen antar principen att föräldrarna har full frihet att fördela föräldraförsäkringen enligt egen önskan.
2. **att** folkpartiet skall verka för att de s k pappamånaderna avskaffas.
3. **att** folkpartiet skall verka för att jämställdhetsbonus ej införs.

G26 Förenkla för föräldrar

Johan Strandberg, Södertälje

Föräldrarna kan få det bättre. Den som inte begått ett brott mot sina barn men mot sin vilja fått dessa placerade i eller adopterade av ett fosterhem borde med automatik ges umgängesrätt.

Föräldraförsäkringen kan förnyas. Ett steg i rätt riktning vore att till exempel 360 föräldradagar per barn fick överlåtas till en barnpassare.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att föräldradagar borde få överlåtas till en barnpassare.
2. **att** landsmötet uttalar att föräldrar som inte begått ett brott mot sitt barn men mot sin vilja fått detta placerat i eller adopterat av ett fosterhem med automatik ges umgängesrätt till barnet.

G27 Ökad valfrihet i barnomsorgen

Lennart Fremling, Stockholm

Den största orättvisan mellan olika former för barnomsorg är att samhället ställer upp och betalar mycket mer för de barn som använder dagis än för de som har andra former av omsorg. Dagismodellen passar bra för många ”normalfamiljer” i stora och medelstora städer, där föräldrarna har en heltidsanställning.

I många andra situationer hittar familjen själv andra former, men då får man inte motsvarande stöd från stat och kommun. I framtiden kan man vänta sig att yrkeslivet får ännu fler varierande former än idag. Fler kan arbeta åt fler än en arbetsgivare, fler har ovanliga arbetstider (t ex skiftjobb och

helgjobb), fler väljer att jobba på distans, fler väljer att minska sin arbetstid under några år då barnen är små.

I glesbygdsområden är det inte rimligt att alla barn ska köras långa sträckor för att samlas ihop till ett kommunalt dagis, när man med lite lokal kreativitet kan hitta bättre former.

Det är viktigt att samhället inte styr den enskilde till en viss barnomsorgsform genom att ge mer stöd till vissa former än till andra. Stödet bör knytas till barnet och ges i form av någon vårdnadspeng, som gör att föräldrarna får lika stort stöd oavsett vilken form man väljer. Föräldrarna måste få skapa de former, som från tid till annan passar bäst för den enskilda familjen.

Det är liberalt att skapa sådana system från samhällets sida att det uppstår en rättvis konkurrens mellan olika verksamhetsformer och så att föräldrar stimuleras till att söka konstruera sådana former som passar bäst i det enskilda fallet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att valfriheten bör ökas för den enskilda familjen i barnomsorgen, så att rättvisa konkurrensvillkor ges andra former än dagis, bättre lämpade för glesbygden och för ett framtida flexibelt yrkesliv.

PS-yttrande Familjepolitik, G20 – G27

Motionerna

Motion G20 vill att folkpartiets landsmöte uttalar att föräldrarollen i vårt samhälle behöver stärkas och att stödet riktat till föräldrar behöver utvecklas. **Motion G21** är inne på samma linje och vill att alla föräldrar ska erbjudas föräldrautbildning och att landsmötet beslutar att särskilt uppmärksamma ensamstående föräldrars situation. Även författaren till **motion G22** yrkar på förslag som ska förbättra unga mödrars situation. Här pekar motionären främst på gruppen unga mödrar i åldern 15-18 år. Deras situation medför ofta studieavbrott eller arbetslöshet.

Motion G23 föreslår att det i alla kommuner och landsting ska finnas tillgång till en "Super-Nanny" som kan ge stöd till familjer när det gäller gränssättning och struktur.

I **motion G24** yrkar motionärerna på en tredelad föräldraledighet. En tredjedel reserveras för mamman, en tredjedel för pappan och den sista tredjedelen får man göra som man vill med. Motionärerna menar att detta är väldigt centralt för att bryta de könsmonster som vi fortfarande lever i och som får till följd att kvinnor tjänar mindre än män och att färre kvinnor blir chefer.

Motion G25 yrkar på att föräldrarna ska ha full frihet att fördela föräldraförsäkringen enligt egen önskan, samt att folkpartiet ska verka för att de så kallade pappamånaderna avskaffas.

Författaren till **motion G26** vill att man ska förenkla för föräldrar genom att föräldradagar borde få överlätas till en barnpassare och att man beslutar att verka för att föräldrar som inte begått ett brott mot sitt barn men mot sin vilja fått detta placerat i eller adopterat av ett fosterhem med automatik ges umgängesrätt till barnet.

Motion G27 yrkar på att landsmötet uttalar att valfriheten bör ökas för den enskilda familjen i barnomsorgen, så att rättvisa konkurrensvillkor ges andra former än dagis, bättre lämpade för glesbygden och för ett framtida flexibelt yrkesliv.

Partistyrelsens yttrande

Vi utgår ifrån att alla föräldrar vill sina barn det allra bästa och efter bästa förmåga försöker ge barnet allt det behöver. Vårdnaden innebär en rätt och en skyldighet för föräldrarna att sörja för barnets personliga omvårdnad och angelägenheter i övrigt och att ge det uppfostran. De flesta föräldrar klarar detta utmärkt. Men många behöver lite extra stöd för att klara uppgiften som förälder på ett bättre sätt. De flesta föräldrar nås av stöd via MVC och BVC under graviditeten och småbarnstiden. För föräldrar med äldre barn, i synnerhet tonåringar, finns det mindre möjligheter till stöd i dag. På många håll saknas det helt.

PS anser att stöd bör erbjudas föräldrar, inte bara under spädbarnstiden utan under hela barnets uppväxt. På så sätt kan föräldrar få stärkt självförtroende och kontaktytor skapas föräldrar emellan. Barn behöver trygga föräldrar som bemöter dem med både värme och ramar. De lokala förutsättningarna måste avgöra hur föräldrastödet ska utformas. PS vill peka på familjecentraler som ett sätt att möta föräldrars behov stöd, genom ett öppet och integrerat arbetssätt. Liknande modeller behövs för föräldrar till äldre barn. PS menar också att det är angeläget att sprida goda exempel – att lyfta fram fungerande föräldrastöd som kan inspirera andra. Det är även viktigt att samverka med de många ideella organisationer som ger stöd till föräldrar och därigenom gör förebyggande insatser. **Partistyrelsen vill med hänvisning till ovan förda resonemang föreslå att bifalla motion G20, anse motion G21, yrkande 1, besvarat och bifalla motion G21, yrkande 2.**

Motion G22 är också inriktad på extra stöd till föräldrar och särskilt på stöd för att förbättra unga mödrars situation. Här pekar motionären främst på gruppen unga mödrar i åldern 15-18 år. Partistyrelsen anser det särskilt angeläget att uppmärksamma riktigt unga föräldrars behov av stöd i föräldrarollen. När det gäller finansiellt stöd så yrkar motionären på att de unga mödrar som inte hunnit ut i arbetslivet före sitt barns födsel ska kunna söka ett engångsstöd på 30 000 kr. Partistyrelsen förstår den goda intentionen med förslaget. Det finns dock en risk att ett sådant ekonomiskt stöd skulle förstärka problematiken med unga bortgifta flickor. **Partistyrelsen föreslår därför att motion G22 avslås.**

I **motion G23** yrkar motionären på att en ”Super-Nanny” ska finnas i varje kommun. Partistyrelsen argumenterar i detta avsnitt för att stödet till föräldrar behöver utvecklas. Det finns dock anledning att förhålla sig skeptisk en ”Super-Nanny”-modell, som en lösning för alla. Föräldrar och familjer är olika och kan behöva olika former av stöd. De lokala förutsättningarna måste avgöra hur föräldrastödet ska utformas. **Partistyrelsen föreslår att motion G23 kan anses vara besvarad med ovanstående.**

Folkpartiets mål med stödet till barnfamiljerna, där föräldraförsäkringen ingår, är att ge de minsta barnen tillgång till sina föräldrar, både mamman och pappan, samtidigt som föräldrarna ska ges frihet att själva välja hur de vill ordna sina liv. Att främja ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är också ett viktigt mål för detta politikområde.

Den sneda fördelningen i uttag av föräldradagar, är bekymmersam ur jämställdhetssynpunkt. Den förstärker de traditionella könsrollerna och motverkar kvinnors och mäns lika möjligheter på arbetsmarknaden. För att hantera denna målkonflikt har folkpartiet tidigare valt att öronmärka en begränsad del av föräldraförsäkringen åt respektive förälder.

Under den borgerliga regeringen i början på 1990-talet infördes på initiativ av socialminister Bengt Westerberg den första pappamånaden och mammamånaden. Den har under senare år kompletterats med ytterligare en pappa- och mammamånad. Sedan 1994 har pappornas uttag ökat från 9,2 procent till omkring 18 procent av föräldraförsäkringen.

För att ytterligare förstärka utvecklingen valde folkpartiet en ny väg för ett antal år sedan. Vi beslutade att även uppmuntra till ett jämnare uttag av föräldradagar genom jämställdhetsbonusen. Vi menar att ett tydligt ekonomiskt incitament för föräldrar att dela föräldraförsäkringen mer jämställt uppmuntrar familjer till mer jämställda val. Samtidigt låter vi varje familj själva fatta de slutgiltiga besluten. Det innebär också att vi visar respekt för föräldrarnas beslut om hur var och en får sitt livspussel att gå ihop samtidigt som jämställdhetssträvanden stimuleras.

I rapporten Mellan glastak och skurgolv – klämda kvinnor i det klämda Sverige, som behandlas på landsmötet, föreslås ytterligare åtgärder för underlätta för både kvinnor och män att få vardagen och ekonomin att gå ihop.

Bland motionerna om föräldraförsäkringen kan partistyrelsen hitta framför allt två linjer. Den första linjen förespråkar ökad kvotering genom en tredelad modell och den andra linjen handlar om att föräldrarna ska ha full frihet att fördela föräldraförsäkringen enligt egen önskan, pappamånaderna och jämställdhetsbonusen ska avskaffas.

Partistyrelsen anser att det är viktigt att öka pappornas andel av föräldraförsäkringsuttaget. För barnens, pappornas och jämställdhetens skull. Ett mer jämt fördelat uttag av föräldraförsäkringen stärker pappornas och barnens relation och dessutom kvinnornas ställning på arbetsmarknaden.

En del av vårt recept för att uppnå detta är jämställdhetsbonusen, något som vi nu har fått stöd för från de övriga partierna i Alliansregeringen. Förslaget innebär att varje månad som den ene föräldern tar ut föräldraledighet och som sedan följs av en månad av den andra föräldern ska ersättningen vara 10 procent högre än den ordinarie föräldraförsäkringsnivån. På så sätt ökar möjligheterna för den som har den högre inkomsten att vara hemma och bonusen uppmuntrar till ett mer jämt fördelat uttag.

Jämställdhetsbonusen kommer att införas under denna mandatperiod. Innan vi sett hur stor effekt som bonusen har, anser inte partistyrelsen att det är läge att ytterligare förändra folkpartiets politik när det gäller föräldraförsäkringen. Vi bör varken utöka kvoteringen genom en tredelad föräldraförsäkring eller i dagsläget avskaffa pappa- och mammamånaderna. Nu har vi äntligen möjlighet att genomföra den liberala familjepolitik som tidigare landsmöten har ställt sig bakom. Låt oss ge vår jämställdhetsbonus en chans att visa vad den går för. **Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår partistyrelsen att motion G24 och G25 yrkande 1-3 avslås.**

Motion G26 yrkande 1 föreslår att föräldradagar borde få överlåtas till en barnpassare. PS menar att det vore olyckligt. Föräldraförsäkringens syfte är att göra det ekonomiskt möjligt för föräldrar att tillbringa tid med sina barn när de är små. På så sätt underlättas barnets möjligheter att knyta an till sin mamma och pappa. Ur barnets perspektiv kan den omsorgen inte ersättas med barnpassning. **Partistyrelsen föreslår därför att motionen G26, yrkande 1, avslås.**

G26, yrkande 2, behandlar frågan om föräldrar som inte begått ett brott mot sitt barn men som mot sin vilja fått detta placerat i eller adopterat av ett fosterhem med automatik ska ges umgängesrätt till barnet. Partistyrelsen vill betona att den primära hänsynen alltid måste vara att se till barnets bästa. När det gäller vård av barn är det vård enligt lagen (1990:52) om vård av unga som tillämpas. Enligt lagen kan beslut om behövlig vård ges den unge utan samtycke av den eller dem som har vårdnaden om det på grund av brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas, 2 §. Vid vården har socialnämnden ett ansvar för att den unges behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt möjligt tillgodoses, 14 §.

En adoption däremot innebär att alla familjerättsliga rättigheter och skyldigheter mellan barnet och dess biologiska släkt klipps av och att adoptivbarnet i princip står i samma förhållande till adoptanten och dennes släkt som adoptantens biologiska barn, se 4 kap. 8 § föräldrabalken. Det är viktigt att i denna diskussion uppmärksamma att när det gäller adoption sker detta *aldrig* mot de biologiska föräldrarnas vilja. En adoption kan således inte genomföras med tvång. Adoptionen innebär att förmynderskapet, vårdnaden om barnet och skyldigheten att försörja det övergår till adoptanten. En adoption innebär alltså att barnet i rättsligt hänseende betraktas som adoptantens barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar. PS anser att lagstiftningen, som

tar sin utgångspunkt i att barnets bästa ska sättas i främsta rummet, är väl avvägd. **Partistyrelsen föreslår härmed att motion G26, yrkande 2, avslås.**

Motion G27 yrkar på att valfriheten bör ökas för den enskilde familjen i barnomsorgen, så att rättvisa konkurrensvillkor ges andra former än dagis, bättre lämpade för glesbygden och för ett framtida flexibelt yrkesliv. Partistyrelsen menar att en absolut förutsättning för att kunna kombinera arbete med barn är tillgång till välfungerande barnomsorg. Förskolan har även en viktig pedagogisk uppgift att fylla för barnen. För att underlätta för föräldrar som vill hitta sina egna lösningar arbetar regeringen för närvarande med det familjepaket som Allians för Sverige har enats om. I det ingår en barnomsorgspeng, som ska kunna användas flexibelt. För familjer som inte använder sig av barnomsorg, eller bara använder barnomsorg på deltid, t ex genom att en förälder går ner i arbetstid, ska kommunerna kunna välja att införa ett vårdnadsbidrag. **Därmed föreslår partistyrelsen att motion G27 ska anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion G20 bifalls
2. **att** motion G21, yrkande 1, anses besvarat
3. **att** motion G21, yrkande 2, bifalls
4. **att** motion G22 anses besvarad
5. **att** motion G23 anses besvarad
6. **att** motion G24 avslås
7. **att** motion G25 avslås
8. **att** motion G26 avslås
9. **att** motion G27 anses besvarad

Reservation 11

Britt-Marie Lövgren, Barbro Westerholm, Jonas Andersson, Karin Pilsäter

Vi reserverar oss till förmån för motion G24 om en tredelad föräldraledighet med en öronmärkt del till vardera förälder samt en som kan förfogas fritt.

Särskilt yttrande 12

Birgitta Ohlsson, Liberala Kvinnor, Frida Johansson Metso, Liberala ungdomsförbundet

Vi stödjer motion G24 om att folkpartiet bör stödja en tredelad föräldraledighet med en öronmärkt del till vardera förälder samt en som kan förfogas fritt.

Område H, Miljö och energi

Miljö allmänt Motioner H1 – H16	389	Djurskydd Motioner H37 – H43	418
H1 Komplettera folkpartiets natur- och miljöprogram		H37 Djur i samhällets tjänst	
H2 Bättre naturvårdspolitik		H38 Förbud mot gryttjakt	
H3 Byggande av lågenergihus		H39 Kastrering och märkning av katter – en viktig djurskyddsfråga	
H4 Ökat energieffektivt byggande		H40 Vargen och jakten på den	
H5 Liberal miljöpolitik		H41 Lantbruksdjurs rätt att vara utomhus	
H6 Rambestämmelser för markskydd inom EU		H42 Nationellt register över djurförbud	
H7 Miljöfrågor i allmänhet och Östersjöns algblooming i synnerhet		H43 Öppna inte upp för internationell jakt i fjällen	
H8 Momsavdrag för miljöbilar		PS-yttrande Djurskydd, motion H37 – H43	421
H9 Förbud mot utläggning av radioaktiv torvaska			
H10 Försiktighetsprincip kring strålning			
H11 Grön skatteväxling			
H12 Biologisk mångfald			
H13 Slå vakt om allemansrätten			
H14 Tysta områden			
H15 Övergivna båtar och vrak			
H16 Inrätta ett miljöpris i världsklass – eller ett ”Nobelpris” i miljö			
PS-yttrande Miljö allmänt, motion H1 – H16 samt E10 yrkande 2	394		
Klimat- och energipolitik Motioner H17 – H36	397		
H17 Arbetsgrupp om trafikens miljöpåverkan			
H18 Trafikens miljöansvar			
H19 Trafikbeskattningen			
H20 Folkpartiets klimatarbete			
H21 Klimatsäkring och energieffektivisering av transportsektorn			
H22 Utarbeta miljöpolicy			
H23 Fp har Sveriges bästa energipolitik – Dags att vässa den ytterligare			
H24 Förbättra energipolitiken			
H25 Ändrad syn på koldioxidutsläpp: från nationell till global nivå			
H26 Bättre klimatpolitik			
H27 Kampen mot klimatförändringen kräver en realistisk energipolitik			
H28 Folkpartiets engagemang i energi- och klimatfrågorna måste tydliggöras			
H29 Klimatmotion – förslag om en ”hållbarhetsfond”			
H30 Klimatkrisen			
H31 Klimatet och den långsiktiga energipolitiken			
H32 Utbildning och forskning – ny kärnkraft			
H33 Kraschprogram om fusionskraft			
H34 Reglerna om elcertifikat			
H35 Satsa offensivare på bränsleceller, el och väte!			
H36 Öknarna som planeträddare			
PS-yttrande Klimat- och energipolitik, motion H17 – H36 samt E1 yrkande 2	414		

Miljö allmänt

Motioner H1 – H16

H1 Komplettera folkpartiets natur- och miljöprogram

Sverker Thorén, Västervik, Nicke Grahn, Dorotea, Anita Brodén, Sollebrunn, Kristina Bergman Alme, Göteborg

Folkpartiet antog vid landsmötet i Göteborg 2001 "Natur- och miljöprogram för 2000-talet". Ett program som tar sin utgångspunkt i vår ideologi och som tar upp förvaltningen av vårt naturarv, jord- och skogsbruket, livsmedel och den gränsöverskridande miljöpolitiken. Programmet tar också upp energi politiken och verktyg för ett ekologiskt hållbart Sverige.

Programmet som föregicks av ett brett samråd och stort engagemang inför antagandet är till stora delar både bra och aktuellt. Vi anser däremot att programmet behöver kompletteras bl a inom klimatområdet, men också uppdateras. Det är viktigt att Folkpartiet liberalerna har ett aktuellt "natur-miljö-klimatprogram" för att med trovärdighet kunna driva politik och hävda att dessa frågor har stor aktualitet och vikt i vårt parti.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar ge partistyrelsen i uppdrag att utse en arbetsgrupp för att komplettera och uppdatera folkpartiets natur- och miljöprogram. Vi förutsätter att arbetet sker i nära samarbete med Gröna liberaler och folkpartiets klimatkommission.

H2 Bättre naturvårdspolitik

Staffan Werme, Örebro

Sveriges nuvarande regering saknar ett parti som aktivt arbetar med naturvårdsfrågorna. Miljöministerns partiledare har i princip offentligt uttalat att man hittills pratat för mycket om naturvård och det har gjort miljöarbetet lidande. Jägar-kåren är starkt representerad i alla de tre övriga partierna, vilket gjort att vissa naturvårdsaspekter, till exempel behovet av en livskraftig vargstam, försvagats. Näringsintressena, främst vad gäller skogsbruk men även jordbruk, riskerar ytterligare försvaga den svenska naturvården.

Ibland tror vi att vi i Sverige är bra på naturvård. Inget kunde vara felaktigare. Vår natur räddas mest av att vi är ett glest befolkat land. Men ser man till antalet hotade djurarter ligger vi i topp. Förra årets redovisning av hotade fågelarter redovisar Sverige som ett av de länder som ligger absolut högst i antalet hotade arter. Skälen är mest det storskaliga skogs- och jordbruket.

Naturvårdsfrågorna måste lyftas ur flera olika aspekter. Vi kan inte med rätta kräva att fattigare länder skyddar sin natur om inte vi skyddar vår. Framtidens välfärd kan hänga på den biologiska mångfald som hittills skapat grunden för tillväxten i världen. Vi vet inte hur enfaldig naturen kan bli innan basen

för både livsmedel och naturresurser skadas så allvarligt att den inte kan återställas.

Samtidigt har vi ett ansvar från kommande generationer att lämna en värld med större mångfald än den vi ärvde. Det ansvaret tar vi inte idag.

Yrkande:

1. **att** ge riksdagsgruppen i uppdrag att aktivt arbeta med naturvårdsfrågorna i regeringsarbetet, till exempel vad gäller skydd av hotade djurarter och behovet av en stark naturvårdsprofil inom skogs- och jordbruksområdet.
2. **att** ge partistyrelsen i uppdrag att komplettera miljöprogrammet med en utvidgad naturvårdsdel.

H3 Byggnad av lågenergihus

Lars Bolminger, Alingsås

Den globala uppvärmningen orsakad av för höga koldioxidutsläpp kräver att vi handlar effektivt och snabbt för att minska dessa utsläpp. Ofta genereras dessa utsläpp vid värmeproduktion för bostäder och andra byggnader, trots att betydande utbyggnader skett av effektiva och miljöeffektiva fjärrvärmenät.

Den bästa energibesparingen åstadkoms genom att man inte alls förbrukar energi och detta har visat sig möjligt vid byggande av s k Passivhus. Hus i princip utan extern värmeförsörjning speciellt för uppvärmning. Flera Passivhus har byggts i Sverige och några är under uppförande. Som exempel kan nämnas att på Norra Älvstranden i Göteborg byggs fn Hamnhuset, ett hus med beräknad energiförbrukning av 57 kWh/kvm/år för uppvärmning, varmvatten, fastighetsel och hushållsel. Enl SCB använde de svenska flerbostadshusen 163 kWh/kvm/år enbart till värme och varmvatten år 2005. Hamnhuset kommer att använda 17 % av detta. Exemplet visar att det finns möjligheter till betydande energibesparingar inom bostadssektorn.

Folkpartiet uppmanas att via lagstiftningsvägen eller via strängare krav i Boverkets BBR tvinga byggföretag och byggherrar att tillämpa den kunskap som finns i landet för att bygga energieffektivt. En nedtrappning av tillåten energiåtgång kan sättas till max 90 kWh/kvm/år från år 2010 för värme, varmvatten och fastighetsel för att sedan minskas med 12 kWh/kvm per 5-årsperiod fram till 2025, då förnyad prövning av lagstiftning för energianvändning i bostadssektorn omprövas. Detta är något tuffare krav än vad som anges i Bygga-Bo-Dialogens mål, men fullt realistiska. Vi skulle då acceptera en energiförbrukningsnivå på 54 kWh/kvm/år för det som byggs under 2025.

Denna metod kan jämföras med de krav som bilindustrin tvingas följa för att minska avgasutsläpp från fordon. (Industrin kommer att protestera, men det går att genomföra).

Vid folkpartiets bostadspolitiska konferens den 2 mars, informerades vi om att det måste byggas ca 500 000 bostäder

de närmaste 10 åren för att möta de volymer bostadssökande som ger sig ut på bostadsmarknaden. Anta att denna mängd byggs med de krav som specificerats ovan. Boverkets nuvarande energiförbrukningskrav är 110 kWh/kvm/år och med detta som bas kommer 500 000 bostäder (å 70 kvm) att förbruka 3,85 Terawatt timmar per år för uppvärmning, varmvatten och el.

Genomförs en minskad energiåtgång enligt förslaget ovan åtgår 2,52 Terawatt timmar per år, en minskning med 1,33 Terawatt timmar (34 %) Detta motsvarar produktionen för 730 vindkraftverk med den standard som Vattenfall har idag.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att driva fråga om tvingande energieffektivt byggande i enlighet med förslaget som framförts i motionen.

H4 Ökat energieffektivt byggande

Lars Tysklind, Strömstad, Anita Brodén, Sollebrunn, Lars Bolminger, Alingsås

I vårt gemensamma arbete med att få en långsiktigt hållbar energiförsörjning krävs både nationella och internationella insatser, där man inom varje sektor måste hitta lösningar på energieffektiviseringar och hållbara lösningar. Det finns en stor potential att bygga energieffektivt vilket inte minst "Passivhusen" påvisat. Genom god isolering och bra ventilation lyckas man få ner förbrukningen av värme, fastighetsel och varmvatten till 57 kWh/kvm/år.

Genom krav i lagstiftning och övriga regelverk kan utvecklingen drivas på.

Vi anser att folkpartiet exempelvis skall arbeta för att öka kraven i Boverkets byggregler (BBR) så att energiåtgången på hus som börjar byggas 2009/2010 skall få förbruka max 90 kWh/kvm/år (värme + fastighetsel.+ varmvatten). Efter utvärdering kan krav på förbrukning sannolikt minskas successivt. 90 kWh/kvm/år kan idag uppnås med bra väggar och fönster enligt dagens utförande kompletterat med värmeväxlare på ventilationssystemet.

Planering av ombyggnation av miljonbostäder ger vid handen att med ny teknik och kunskap kan en stor energieffektivitet fås. Utredningar har visat att Sverige skulle göra en stor energibesparing om enbart miljonprogrammets lägenheter renoverades energieffektivt.

Det handlar också mycket om kunskap. Vi anser att det inom varje byggprogram skall ingå utbildning i energieffektivt byggande då det krävs en stor kunskapsuppbyggnad. Investeringen är ca 4 % högre än investeringen för ett hus som uppfyller dagens krav. En liten extrainvestering som inom ett fåtal år ger återbäring både ekonomiskt som ekologiskt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet skall verka för att driva frågorna om energieffektivt byggande i enlighet med vad som framförts i motionen.

H5 Liberal miljöpolitik

Sverker Thorén, Västervik

Folkpartiet liberalerna har historiskt sett varit pådrivande och medverkat till utvecklingen av miljöpolitiken i Sverige. Partiet har kontinuerligt haft bra program och motioner i riksdagen och lokalt och regionalt engagerade enskilda och grupper av medlemmar som drivit och utvecklat liberal miljöpolitik.

Centralt har partiledning, partistyrelse och partistrateger valt att inte tydlig- och synliggöra vår natur- och miljöpolitik för väljarna. Det anser jag varit ett strategiskt misstag där vi dels svikit vårt folkpartistiska arv på området dels drivit väljare med liberal inställning till andra partier därför att de i vårt politiska utbud inte funnit miljöfrågorna tillräckligt framträdande.

Detta går att förändra. Jämför med den konsekventa fokusering och det utvecklingsarbete partiet lagt på skol-, rättstrygghets- och integrationsfrågorna och det genomslag detta arbete fått. Nu är det dags att lägga grunden för att Folkpartiet liberalerna återtar sin position, och av väljarna upplevs, som ett ledande, pådrivande och nyskapande parti också på miljöpolitikens område.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partiledning och partistyrelse omedelbart inleda ett utvecklingsarbete för att uppnå intentionerna i motionen.
2. **att** landsmötet uppdrar åt partiledningen att i det dagliga politiska arbetet prioritera att kontinuerligt lyfta fram och kommunicera folkpartiets natur- och miljöpolitiska förslag.

H6 Rambestämmelser för markskydd inom EU

Sten Jonsson, Uppsala

Det behövs ett legalt skydd på EU-nivå för marken – en värdefull naturresurs som hittills saknat tillräckligt legalt skydd. Direktiv om rambestämmelser för markskydd måste till för att ge förutsättningar för att långsiktigt vårda marken. Medlemsstaterna har nu i princip rätten att avgöra vilka åtgärder som behöver genomföras. EU-kommissionen måste få möjligheter och förpliktelser till uppföljning av åtgärder och bör ha en kontroll- och beslutsfunktion om staterna inte agerar.

Markproblem omfattar t ex erosion, förlust av organiskt material, saltanrikning, markkompaktering och jordskred. Verksamheter som kan vara potentiellt förorenande bör regleras. I vilken grad dessa kommer att omfatta jordbruk är oklart och kommer att skilja sig åt mellan länderna. Det kan

alltså bli svårt att få till stånd åtgärder som riktar sig mot föroreningar från jordbruket. Skydd för den biologiska mångfalden bör skrivas in som ett mål i marklagstiftningen.

En gemensam basnivå för riskvärdering måste fastställas. Medlemsländerna fastställer risktolerans och identifierar riskområden. Risken är överhängande att skillnaderna mellan medlemsländerna blir stora. Detta medför att markskador i en region kan ge upphov till problem i en helt annan region eller ett land, t ex erosion som ger förluster av markpartiklar som transporteras vidare med vatten och sedan sedimenteras långt bort.

Ett markskyddsdirektiv borde innehålla tydliga ramar för samverkansprocesser att röra sig inom, t ex givna minimikrav för miljöskydd. Eftersom marken i hög grad kommer att behövas för att klara t ex livsmedels- och energiförsörjning bör jordbruksmark i princip inte tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktursatsningar. Ekonomiska och sociala konsekvenser beaktas i regel medan omsorgen om marken borde komma i första rummet när det gäller åtgärdsprogram mot erosion och föroreningar m.m.

Yrkande:

1. **att** det införs ett gemensamt legalt skydd för marken inom EU.
2. **att** riskvärdering, fastställande av riskområden och beslut om åtgärder skall leda till förbättringar jämfört med idag.

H7 Miljöfrågor i allmänhet och Östersjöns algblooming i synnerhet

Agneta Isacson, Stockholm

1. Folkpartiet behöver stärka sin miljöprofil för att kunna locka fler väljare – inte minst unga väljare! (Som exempel kan nämnas Centerpartiets framgång i Stockholm som till del kan förklaras av c:s starka ställning inom miljöområdet.)

Vår hemsida måste t ex lyfta miljöområdet till en av fp:s absolut viktigaste fokusområden. Fp bör sträva efter att bli ett spjutspetsparti i miljöfrågor. Här är det viktigt att vi inte låter c få härbärgera ensamt!

2. Varje år synes Östersjön drabbas av algblooming. Besvikna och skrämda semesterfirare hörs ventilera sina åsikter i media. Effekterna kan bli katastrofala – t ex kan turismnäringen att drabbas hårt. Risken är också stor att utländska besökare skräms upp och att Östersjöområdet får allmänt dåligt rykte, inte minst internationellt. Fp måste ta algbloomingen på allvar genom att ligga framkant och agera på ett lämpligt, offensivt sätt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till att skapa ett parti med offensiv, distinkt miljöprofil
2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till att fokusera på problemen kring algbloomingen i Östersjön.

H8 Momsavdrag för miljöbilar

Folkpartiet liberalerna i Halmstad

Vi är övertygade om att det sätt vi lever på idag kommer att leda till stora problem för kommande generationer. Vårt klot klarar idag knappt av att försörja i-ländernas konsumtion och när utvecklingsländerna börjar komma ikapp och kräva samma bekvämligheter kommer situationen att bli ohållbar. Därför anser vi det vara vårt ansvar som politiker att, bland annat, stimulera industrin till att arbeta långsiktigt och hållbart.

Den här motionen handlar om att försöka hitta ett alternativ till eller att ta ett första steg mot ett alternativ till Ottomotorn. Vi vill att folkpartiet bidrar till att handlarna stimuleras att marknadsföra miljöbilar mer aktivt. Ett sätt att uppnå detta är att locka med konkret ekonomisk ersättning. Om handlarna i sin tur beställer fler miljövänliga fordon från industrin kan detta förhoppningsvis leda till att industrin utvecklar fler och effektivare miljöbilar.

Skattereduktionen leder förhoppningsvis även till lägre konsumentpris för miljöbilen, vilket skulle leda till att fler väljer en sådan. I och med detta skulle vi ha startat en positiv spiral. Subventionen måste bekostas på något sätt och vi skulle då gärna se att kostnaderna belastade icke miljöbilar, d v s bilar som drivs på fossilt bränsle och som saknar låg bränsleförbrukning.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet verkar för införande av momsavdrag för bilhandlare, baserat på antalet sålda miljöbilar. I samband med detta bör det bli enklare att importera just miljöbilar.

H9 Förbud mot utläggning av radioaktiv torvaska

Sten Jonsson, Uppsala

All joniserande strålning medför ärftliga förändringar i arvsmassan (Hermann Joseph Muller, 1926). Detta har under år miljonernas lopp varit grunden för evolutionen genom att gynnsamma mutationer slagit ut mindre väl anpassade, survival of the fittest (Charles Darwin, 1859).

Den naturligt förekommande joniserande strålningen härstammar från radioaktiva isotoper i marken och i berggrunden. Den bakgrundsstrålning som vi idag kan uppmäta emanerar till stor del också från kärnvapenprov, atombombsexplosioner och kärnkraftverkshaverier.

Statens strålskyddsinstitut, SSI, har till uppgift att övervaka att strålskyddsbestämmelserna efterlevs och att på nationell nivå planera och organisera beredskapen mot kärntechniska olyckor. SSI har satt upp riktvärden som inte bör överskridas. Man har noga undvikit att beteckna dessa värden som gränsvärden, eftersom det inte finns någon bestämd gräns under vilken det inte genereras genetisk påverkan.

Botande av genetiska skador kan ibland ske med hjälp av genteknik men stöter, särskilt beträffande människan, på etiska överväganden. Rashygien väcker fortfarande 60 år efter andra världskriget avsky hos de flesta människor.

När SSI angett sina riktvärden för högsta acceptabla strålningsnivå har man huvudsakligen utgått från vilka omedelbara somatiska skador som kan uppstå till följd av radioaktiv strålning. Utan att underskatta betydelsen härav är dock påverkan på genomet det på sikt tyngst vägande argumentet för att minimera strålnivåerna i naturen och i människans närhet.

Även om vi inte utgår från en "nollvision" så är ändå risken för okontrollerade genetiska effekter tillräckligt stor för att inte ge tillstånd till att förvara radioaktiv torvaska utanför särskilda, kontrollerbara deponier. Den ekonomiska vinsten av att lägga ut torvaska i naturen väger lätt om den ställs mot risken av framtida genetiska skador.

Det är förvisso svårt att exakt beräkna hur stor risken är i olika fall beroende på vilka radioaktiva nukleider som finns i de exploaterade torvmossarna. Variationen i såväl kvantitet som kvalitet växlar mellan olika geografiska områden. Ett radioaktivt ämne kan variera tusenfalt från en torvmosse till en annan och det finns mycket stora variationer inom samma mosse. Kunskapen om vad som sker med de radioaktiva ämnena vid förbränning är mycket begränsad. Troligtvis återfinns de till övervägande del i askan. Utsläppen är överraskande stora för cesium och torium.

Det är inte grundat på oro utan på kunskap om joniserade strålnings effekter som särskilda säkerhetsföreskrifter utfärdats. Bedömningar att "det rör sig om så små nivåer strålning att det är försumbart" eller att "det ligger under SSI:s riktvärde" tar inte hänsyn till att det inte finns en lägsta strålnivå, varunder genetiska skador inte uppkommer.

I den mån man inte känner exakt vilka följderna av strålningen blir, forskning pågår, måste man undantagslöst följa försiktighetsprincipen.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen verkar för att utläggning av radioaktiv torvaska utanför kontrollerbara deponier förbjuds.

H10 Försiktighetsprincip kring strålning

Daniela Wikström, Skellefteå, Lennart Gustavsson, Skellefteå

Allt fler människor i Sverige känner ökad oro och osäkerhet inför det framväxande sändarnätet och effekterna av en kontinuerlig exponering av strålning från basstationer i våra närmiljöer, d v s där vi bor, arbetar eller går i skola. Många människor vittnar dessvärre även om ohälsobesvär som de sätter i samband med strålning från trådlös kommunikation (GSM, 3G, Wimax, mm.)

EU har utfärdat rekommendationer vad gäller gränsvärden för icke joniserande strålning. De är anpassade för akuta, termiska effekter, och ger inget skydd mot effekter av långtidsexponering, d v s dygnet runt och under längre tid. Dessa gränsvärden kritiserar av forskare över hela världen, bl a i Salzburgresolutionen och nyligen i Benevento-resolutionen (se www.icems.eu). Där kräver ett stort antal internationella forskare lägre gränsvärden och tillämpning av försiktighetsprincipen, då allt fler studier visar på negativa effekter på människor, celler och djur vid nivåer långt under EUs (ICNIRP) och SSIs referens- och gränsvärden.

Ett flertal länder inom EU har efter bedömningar valt att inte acceptera de av SSI antagna ICNIRP- gränsvärdena som tillräckligt skydd för befolkningen. De har själva valt att anpassa och sänka dessa till nationella – men även regionala – nivåer. Detta som en logisk följd av tillämpningen av försiktighetsprincipen.

I flera av dessa länder pågår eller planeras kartläggningar där inte bara sändares placering framgår utan även summan av strålningen från samtliga radiofrekventa strålningskällor inom avgränsade områden. Dessa värden ställs sedan i relation till gällande gränsvärden.

Några exempel: I Italien har man valt 0,09 W/m² och 0,01 W/m² där befolkning utsätts för strålning i mer än fyra timmar. I Schweiz 0,04 W/m² och i Paris kommun 0,01 W/m². Parlamentet i Bryssel röstade nyligen enhälligt igenom det nya gränsvärdet på 0,024 W/m² (gäller summan av samtliga sammanlagda strålningskällor). Salzburgs Health Dep. rekommenderar idag 0,000 001 W/m² inomhus och 0,000 01 W/m² utomhus.

I Sverige är gränsvärdet 10 W/m².

Med tanke på människors oro, många vittnesmål om ohälsa och mot bakgrund av den ökande mängd vetenskapliga resultat som visar hälsorisker redan vid nuvarande exponeringsnivåer, anser vi att försiktighetsprincipen bör tillämpas tills vidare.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger folkpartiets riksdagsgrupp i uppdrag att verkar för, med hänvisning till försiktighetsprincipen, tillämpa 0,000 001 W/m² inomhus och 0,000 01 W/m² utomhus, som gränsvärden för skydd mot effekter av långvarig exponering från icke joniserande strålning i Sverige.
2. **att** landsmötet ger folkpartiets riksdagsgrupp i uppdrag att verkar för att uppdraga åt PTS att påbörja en kartläggning med mätning av elektromagnetisk strålning från basstationer och andra radiofrekventa strålningskällor i landet.

H11 Grön skatteväxling*Lennart Fremling, Stockholm*

I partiprogrammet som antogs vid landsmötet i Göteborg 1997 står det: "Genom en grön skatteväxling kan skatt på arbete i viss utsträckning ersättas med skatter på miljöförstörande verksamheter."

Det svenska samhället befinner sig i en omställningsperiod mellan ett "industrisamhälle" och något slags informations-samhälle eller kunskapssamhälle. I detta skede är det viktigt att skattesystemet anpassas till en flexiblare arbetsmarknad och stimulerar en ny miljövänligare livsstil än den nuvarande västerländska. Därför bör konkreta förslag till en grön skatteväxling läggas fram av folkpartiet.

Många talar om skatten på elkonsumtion som en grön skatt trots att själva konsumerandet av el inte belastar naturen. Viss elproduktion, särskilt vid normal koleldning, ger stora bidrag till växthuseffekten. Därför är det bra om vi minskar vår förbrukning. Beskattningen, eller krav på utsläppsrätter för koldioxid, bör i stället läggas på det som ger miljöbelastningen. Produktion av el genom metoder som ger miljöskada bör därför beskattas. Här behövs en grön skatteväxling.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta konkreta förslag till grön skatteväxling.

H12 Biologisk mångfald*Lennart Fremling, Stockholm*

Folkpartiet har sedan länge värnat kraftfullt om den biologiska mångfalden. Det är för oss en grundläggande princip att vår generation ska förvalta naturen så att befintliga djur- och växtarter kommer att kunna upplevas även av kommande generationer.

Det måste finnas kvar tillräckligt mycket av olika naturtyper för att olika arter ska finnas kvar med tillräcklig genetisk variation. Obebyggda stränder och stora skogar är av stor betydelse. Särskilt kritiskt är det för vargen och för flera fiskarter.

När det gäller varg finns det i Skandinavien (särskilt Dalarna och Värmland) så få exemplar att den genetiska variationen är hotad och fortplantning sker med stark inavel. För att få en långsiktigt hållbar vargstam måste man antingen tolerera ett stort antal djur eller få in vargar med nya gener. Den lämpligaste metoden är då att plantera in några stycken vargar från Finland eller Ryssland i Dalarna och några i Värmland. Då kan man samtidigt tillåta snabbare avskjutning (skydds jakt) av lika många djur.

När det gäller fisket är det ett tydligt systemfel i samhället där EU-beslut inte följer den vetenskapliga rådgivningen främst på grund av kortsiktigt intresse hos fiskare i olika länder. Här behövs nya internationella överenskommelser. Kanske skulle ett system med individuella överlåtbara

fiskekvoter kunna medverka till en återhämtning av fiskebestånden.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sitt stöd för en inplantering av några vargar från Finland/Ryssland samtidigt som samma antal befintliga vargar kan tillåtas skjutas.
2. **att** landsmötet uttalar sitt stöd för nya kraftfulla internationella fiskeöverenskommelser som ger hotade fiskbestånd möjlighet att återhämta sig.

H13 Slå vakt om allemansrätten*Gullvy och Sten Jonsson, Uppsala*

Enligt aktuella mätningar tycker 96 % av svenska folket att det är viktigt att bevara allemansrätten. För de flesta ger allemansrätten en frihetskänsla i att kunna ströva fritt i skog och mark, plocka bär och svamp och tälta i det fria. För några framstår allemansrätten som socialism och en inskränkning utan all like.

Allemansrätten har en lika lång hävd som den enskildes rätt att på olika sätt förfoga över sin egendom. I Sverige har balansen genom århundraden utvecklats med hänsynsregler som ingår i de flestas medvetande. Äganderätt finns av olika grader. Malmprospektering tillåts till och med i nationalparker och kemisk bekämpning tillåts i naturreservat. Nötplockning är förbehållen markägaren medan bär och svamp kan plockas av envar.

Fler naturreservat och skydd av gröna områden är inte detsamma som ökad allemansrätt. Skyddet har med bevarad biologisk mångfald att göra. Frihet att bosätta sig var man vill är en grundregel som ibland kolliderar med allmännyttan i områden som kan vara av nationell betydelse för bevarandet av natur.

När vi som svenskar kommer ut i Europa är det en obehaglig erfarenhet att naturen bara kan upplevas genom i förväg uppgjord överenskommelse med markägarna. I en alltmer globaliserad värld behöver vi liberalismens grundtes om att röra oss fritt under ansvar.

Yrkande:

1. **att** följande stycke om allemansrätt förs in i Folkpartiet liberalernas "Natur och Miljöprogram för 2000-talet": "Folkpartiet liberalerna värnar om allemansrätten och därmed om folkhälsa, välfärd i form av frihetskänsla och uråldrig tradition som förmedlar kunskap om en hållbar framtid."
2. **att** partistyrelsen skall verka för att Sverige bidrar till att allemansrätt införs inom EU.

H14 Tysta områden*Folkpartiet liberalerna i Nacka*

Tystnad är en av vår tids största bristvaror. Nya motorvägar, fler och fler bilar, motorbåtar och skotrar leder till att bullernivåerna runt oss ökar. Detta har blivit ett problem inte bara i de stora städerna utan även på mindre orter och ut på landet. Bullret färdas ofta långa sträckor, inte minst i våra skärgårdar, i fjällvärlden och i det öppna landskapet. Till och med i en hel del naturreservat kan det vara ganska bullrigt. Vi vet idag att bullret orsakar stress, sömnlöshet och allahanda fysiska symptom. Det är därför viktigt att det finns kvar platser där det går att fly undan larmet, platser där man endast hör naturens egna ljud, där man kan höra vinden susa i lövverket, bäckar porla och fåglar sjunga. Dessa platser blir färre och färre i vårt land. Det är därför både bråttom och angeläget att göra någonting innan de är helt borta.

Det första steget vore att alla Sveriges kommuner gör en kartläggning av vilka områden det finns där man kan vara ostörd av buller och oljud. Resultatet blir att man kan skydda dessa tysta miljöer i planläggningen av t.ex. nya trafikleder och utbyggnadsområden.

Yrkande:

1. **att** kommunerna åläggs att göra en kartläggning av "tysta" områden i den egna kommunen och att kontinuerligt uppdatera densamma.
2. **att** erforderliga medel tillställs kommunerna av statsmakten för att uppnå ovanstående.
3. **att** de "tysta" miljöerna skyddas i lagstiftningen.

H15 Övergivna båtar och vrak*Folkpartiet liberalerna i Nacka*

På många ställen längs den svenska kusten och särskilt i Stockholms skärgård är det ett stort och växande problem med skeppsvrak eller övergivna fartyg. Oavsett om ägaren är känd eller inte saknas juridiskt effektiva metoder att få bort vraken. Sådana, ofta mycket medfarna fartyg kan bli liggande långa tider till förfång för både människor och miljö.

Lagstiftningen inom detta område bör ses över så det klargörs vem som har rätt eller skyldighet att ta hand om övergivna fartyg. Polisen, Kustbevakningen, kronofogden, länsstyrelsen, kommunen, Sjöfartsverket och hamnkaptener kan alla bli inblandade utan att lagen tydligt anger deras ansvar. Bland annat är det oklart vem som ska betala för bortforsling och sanering.

I opposition agerade folkpartiet för en skärpt lagstiftning inom detta område. Under riksmötet 2004/05 uppmanade riksdagen den socialdemokratiska regeringen att lägga fram ett lagförslag. Trots detta har lagstiftningsfrågan bokstavligen strandat. Dags för folkpartiet och alliansregeringen att ta sig an och lösa en mycket angeläget miljöfråga längs våra kuster och större insjöar.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för en effektiviserad lagstiftning för att stävja det växande miljöproblemet med övergivna båtar och vrak i våra kustområden.

H16 Inrätta ett miljöpris i världsklass – eller ett "Nobelpris" i miljö*Avni Dervishi, Västerås*

Miljöhotet är allt mer omfattande. På den senaste tiden från flera olika håll (IPCC – FNs klimatpanel, Sternrapporten osv) har det rapporterats om att de pågående miljö- och klimatförändringarna kommer att påverka allt liv på jorden ännu mer i en negativ riktning.

Miljöförstörelsen är allt mer generaliserande oavsett världsdel. Stora klimatförändringar med förödande konsekvenser kommer att leda till att miljoner och miljoner människor ska tvingas flytta. Enligt alla experter som är involverade i ämnet (inklusive FNs klimatpanel) kommer detta att medföra även konflikter och krig mellan olika folkslag d.v.s. fred och stabilitet ska hotas pga. de negativa klimatförändringar som en direkt påverkan av människas miljöföroreningar.

I linje med det är det högst lämpligt att Folkpartiet liberalerna står för en vägledning då det gäller att förbättra möjligheterna för levnadsvillkoren för alla människor och för att lyfta upp miljön som en del av den svenska och världsliga identiteten då vi talar om fred och stabilitet. Ett ökat medvetande skulle kunna jämföras med den nyfikenhet och betydelse som Nobelpriset par idag. Folkpartiet med sin nuvarande regeringsställning skulle kunna påverka Alliansen att vi instiftar ett statligt miljöpris som snabbt skulle kunna få ett internationellt erkännande, i likhet med Nobelpriset.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet i sitt partiprogram inför en ny punkt där det tydligt framgår att Folkpartiet liberalerna tänker arbeta för att vi i Sverige ska instifta ett pris som ska delas ut varje år till den/dem som utför mycket positiva insatser som hjälper planeten med att handskas med de negativa miljöföroreningar som hotar livet för miljontals varelser i vår värld.

PS-yttrande Miljö allmänt, motion H1 – H16 samt E10 yrkande 2**Inledning**

Ett syfte med liberal politik är att skapa och utveckla samhällen där människan ges större möjlighet ta ansvar för hur hon genom sin gärning och sin livsstil kan bidra till en hållbar utveckling. Det ansvaret gäller hur en människa påverkar andra människor – enskilt såväl som i större sammanhang och det gäller inte minst uppgiften att skydda förutsättningarna för, och förvaltningen av, ett gott och miljömässigt hållbart liv på vår jord, i vår del av Europa och i vårt land även för kommande generationer.

Liberaler har en i grunden optimistisk syn på framtiden och en tilltro till varje generations förmåga att finna lösningar på sin tids problem. Vi står för en miljö- och klimatpolitik som är marknadsmässig, som tror på teknikens och samhällets möjligheter att lösa svåra problem, på individens ansvar, och som är icke-auktoritär och bygger på demokratiskt förankrade beslut. Angreppssättet måste vara förnufts- och kunskapsbaserat. Med satsning på forskning och ny teknik, starka och väl utformade ekonomiska styrmedel och internationella avtal är det möjligt att hejda miljöförstöring och bemästra klimathotet utan allvarliga konsekvenser för välfärd och levnadsbetingelser.

Miljö och klimatfrågorna har vuxit fram som ett av folkpartiets centrala politikområden. Så har det inte alltid varit, men en kombination av miljöengagerade liberaler – bl.a. i Gröna Liberaler – och fakta har placerat dessa frågor i fokus för vårt parti och svensk liberalism. Exempelvis, när Jan Björklund i juni 2007, som nyss nominerad till uppdraget som partiordförande, talade efter valberedningens ordförande tog han upp klimatfrågan som en av fyra punkter för framtiden.

Klimathotet är vår tids kanske allvarligaste miljöfråga. Folkpartiet har tillsatt en klimatgrupp som skall arbeta fram ett program att föreläggas landsmötet år 2009. Ett samråd inom folkpartiet i klimatfrågan planeras till hösten 2007 och dess resultat kommer bl.a. att ingå i beslutsunderlaget 2009.

Motionerna

Författarna till motion **H1** betonar vikten av att utveckla folkpartiets natur- och miljöprogram för 2000-talet. Motionärerna anser att partistyrelsen bör utse en arbetsgrupp som i nära samarbete med Gröna Liberaler och folkpartiets klimatkommission kompletterar och uppdaterar programmet.

Författaren till motion **H2** vill att landsmötet ger riksdagsgruppen i uppdrag att aktivt arbeta med naturvårdsfrågor i regeringsarbetet (yrkande 1) samt ge partistyrelsen i uppdrag att komplettera folkpartiets befintliga miljöprogram med en utvidgad naturvårdsdel. (yrkande 2)

Författaren till motion **H3** vill genom lagstiftning eller strängare krav få byggföretag och byggherrar att bygga mer energieffektivt.

Även motionen **H4** vill driva på utvecklingen av energieffektivt byggande. Motionärerna anser även att utbildning i energieffektivt byggande bör ingå i samtliga byggprogram.

Motionen **H5** vill att partistyrelsen omedelbart påbörjar ett utvecklingsarbete för att Folkpartiet åter ska bli ett ledande, pådrivande och nyskapande parti inom miljöpolitiken. (yrkande 1) Motionären vill även att landsmötet ger partiledningen i uppdrag att den i sitt dagliga politiska arbete prioriterar, lyfter fram och kommunicerar natur- och miljöpolitiska frågor. (yrkande 2)

Motion **H6** menar att det behövs ett legalt markskydd på EU-nivå (yrkande 1) och att riskvärdering, fastställande av riskområden och beslut om åtgärder skall leda till förbättringar jämfört med idag. (yrkande 2)

Motion **H7** vill att folkpartiet stärker sin miljöprofil för att attrahera fler unga väljare. Motionären vill därför att landsmötet gör följande uttalanden: att ”folkpartiet liberalerna är positivt till att skapa ett parti med offensiv, distinkt miljöprofil.” (yrkande 1) och ”folkpartiet liberalerna är positivt till att fokusera på problemen kring algbloomingen i Östersjön.” (yrkande 2)

Motion **H8** vill med ekonomiska subventioner stimulera miljöbilsmarknaden. Genom att införa ett momsavdrag för bilhandlarna, baserat på antal sålda miljöbilar, hoppas motionären att bilhandlarna mer aktivt skall verka för att fler miljöbilar säljs.

Motion **H9** vill att radioaktiv torvaska endast ska tillåtas att läggas i kontrollerbara deponier.

Motion **H10** vill att dagens gränsvärden för högsta tillåtna strålningsnivå av icke joniserad strålning i våra inomhus- och utomhusmiljöer sänks kraftigt. Då osäkerhet råder var gränsen går för vilken mängd strålning som är skadlig eller inte, menar motionären att försiktighetsprincipen bör tillämpas. Dagens nivåer bör därför sänkas till 0,000001 W/m² inomhus och 0,00001 W/m² utomhus. (yrkande 1) Motionären vill vidare att partistyrelsen ges i uppdrag att verka för att Post och Telestyrelsen gör en kartläggning av elektromagnetisk strålning från basstationer och andra radiofrekventa strålningskällor. (yrkande 2)

Motion **H11** vill att folkpartiet utarbetar konkreta förslag till grön skatteväxling.

Motion **H12** vill att landsmötet uttalar sig för inplantering av vargar som ett medel till att säkra den svenska vargstammens fortlevnad. (yrkande 1) Motionären vill även ha nya internationella fiskeriöverenskommelser och vill därför att landsmötet uttalar sitt stöd för: ”nya kraftfulla internationella fiskeöverenskommelser som ger hotade fickbestånd möjlighet att återhämta sig.” (yrkande 2)

Motion **H13** vill att följande text förs in i Folkpartiet liberalernas program ”Natur och Miljöprogram för 2000-talet”: Folkpartiet liberalerna värnar om allemansrätten och därmed om folkhälsa, välfärd i form av frihetskänsla och uråldrig tradition som förmedlar kunskap om en hållbar framtid.” (yrkande 1) Motionären vill även att partistyrelsen skall verka för att allemansrätt införs inom hela EU. (yrkande 2)

Motion **H14** menar att vi måste värna om de tysta områden som inte störs av buller och andra ljud. Motionären föreslår därför följande: att kommunerna åläggs att kartlägga de ”tysta” områden som idag finns i den egna kommunen (yrkande 1), att kommunerna får statliga medel för att genomföra en sådan kartläggning (yrkande 2), och att de

”tysta” miljöerna som finns skall skyddas av lagstiftning (yrkande 3).

I motion **H15** anser motionären att skeppsvrak och övergivna fartyg längs våra kuster är ett växande miljöproblem. Motionären anser även att lagstiftningen kring detta i många avseenden är otydlig därav Folkpartiet bör verka för att denna blir tydligare.

Motion **H16** vill införa en punkt i partiprogrammet om att Folkpartiet skall verka för att ett statligt pris instiftas och ges till den/dem som utför positiva insatser på miljöområdet.

Motion **E10 yrkande 2** föreslår att folkpartiet ska ta ställning för att minst en av de fyra orörda älvarna ska tas i anspråk för vattenkraftproduktion.

Partistyrelsen yttrande

Avseende **H1** tar PS miljöfrågorna på stort allvar. Klimatfrågan är vår tids största miljöfråga och därför har partistyrelsen tillsatt en arbetsgrupp som kommer att arbeta med den. Arbetsgruppen kommer även att till viss del behandla andra miljöfrågor. PS vill därför avvakta med att tillsätta ännu en grupp inom detta politikområde till dess att klimatgruppen redovisat sitt resultat.

Avseende **H2** om en bättre naturvårdspolitik **avstyrker PS yrkande 1** med motiveringen att det inte är PS uppgift att ge riksdagsgruppen liknande uppdrag. **Partistyrelsen avstyrker yrkande 2** avseende förslaget om en utvidgad naturvårdsdel eftersom denna redan finns i partiprogrammet.

Avseende **H3** och **H4** om byggande av lågenergihus anser PS att energieffektivt byggande bör stimuleras genom forskning och eventuella ekonomiska styrmedel, och inte genom tvång. Avseende utbildning i energieffektivt byggande så bör det inte vara landsmötets uppgift att detaljstyra skolans kursplan. Klimatgruppen kommer att bevaka frågan om energieffektivt byggande i övrigt, och **motionerna H3 och H4 bör därmed anses besvarade**.

Avseende **H5** om liberal miljöpolitik påpekar PS att Folkpartiet redan är drivande i miljöfrågorna, och instämmer att partiledningen och partistyrelsen aktivt bör arbeta med, synliggöra och kommunicera vår natur- och miljöpolitik. **Motion H5 bör därmed anses besvarad**.

Avseende **H6** om rambestämmelser för markskydd inom EU **avstyrker PS yrkandena 1 och 2 i motion H6** med motiveringen att den typ av risker som tas upp bör hanteras nationellt, regionalt och lokalt.

Avseende **H7** om miljöfrågor i allmänhet och Östersjöns algblooming i synnerhet **tillstyrker PS yrkandena 1 och 2 i motion H7**. PS instämmer i att Folkpartiet aktivt bör fortsätta arbetet med en offensiv och distinkt miljöprofil samt med att fokusera på miljöproblem, såsom algblooming, i Östersjön.

Avseende **H8** om momsavdrag på miljöbilar anser PS att miljöbilar inte bör simuleras via momsavdrag för bilhandlare. Metoden är alltför trubbig vad avser det egentliga målet att minska utsläpp och förbättra miljön. Istället bör ekonomiska styrmedel vad avser förbrukningen av fossila bränslen, regler om standards o dyl. vara att fördra som mer direkta, och därmed effektivare medel än en differentierad momsskattesats. **PS avstyrker därmed yrkandet i motion H8**.

Avseende **H9** om förbud mot torvaska så anser PS att detta är en uppgift för en myndighet som SSI, hälsovårdsnämnder, m fl. och inte för landsmötet. Frågan är utanför PS kompetensområde och PS bör nöja sig med att följa forskning och statens rekommendationer. **Därmed bör motionen anses besvarad**.

Avseende **H10 avstyrker PS yrkandena i 1 och 2** om försiktighetsprinciper vid strålning men vill erinra om att folkpartiet i riksdagen under många år har drivit frågan om en oberoende kommission som ska granska och jämföra de motstridiga forskningsrapporter rörande riskerna med icke-joniserande strålning från bland annat mobiltelefonisystemen. Ytterst är det en uppgift för SSI och SKI att bedöma bör inte vara föremål för detaljerade landsmötesbeslut. Generellt bör inte heller landsmötet utdela uppdrag till riksdagsgruppen, då sådana beslut inte är bindande.

Avseende **H11** om grön skatteväxling vill PS anföra att detta är ett begrepp som på senare tid främst associeras till det skatteväxlingsprogram som socialdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet arbetade med under föregående mandatperiod. Folkpartiet står inte bakom detta program.

Partistyrelsen vill framhålla att ekonomiska styrmedel är centrala delar av en liberal miljö- och klimatpolitik. Miljöavgifter, skatter och utsläppsrätter är exempel på ekonomiska styrmedel som ska användas. Samtidigt är det en bärande del av vår ekonomiska politik att sänka skatten på arbete och företagande. Sådana sänkningar kan endast delvis finansieras med andra skattehöjningar utan det samlade skattetrycket behöver minskas. Miljöskatter och utsläppsrätter är viktiga redskap, intäkterna kan förvisso delvis finansiera andra angelägna skattesänkningar men vi vill också påtala att syftet med de miljörelaterade skatterna är att skattebasen successivt ska minska. Något program för en skatteväxling där miljöskatter och skatt på arbete är direkt kopplade vill partistyrelsen således inte genomföra, med detta **bör motion H11 anses besvarad**.

Avseende **H12** om biologisk mångfald instämmer PS i betydelsen av att värna vargstammen men PS kan inte ta ställning till hur det konkret skall gå tillväga och **avstyrker därmed yrkande 1**. Avseende yrkande 2 anser PS att partiet redan verkar i motionens riktning. I partiprogrammet lyfts vikten av stramare överenskommelser om fiskekvoter fram samt behovet av nationella och internationella förbud. Med denna motivering bör **motionens andra yrkande anses besvarad**.

Avseende **H13** om allemansrätten finns denna redan med i Partiprogrammet – ”Allemansrätten är mycket viktig för att alla skall ha tillgång till naturen” – och PS anser att partiet redan i övrigt verkar för allemansrätten. Därmed **bör yrkande 1 anses besvarat. PS avstyrker yrkande 2** med motiveringen att detta är en fråga som varje enskilt land bör få besluta om.

Avseende motion **H14** om tysta områden instämmer PS om betydelsen av att verka för tysta miljöer och minskat buller. Detta tydliggörs även i vårt partiprogram: ”Buller drabbar många människor och ger dem en kraftigt försämrad livskvalitet. Genom omfattande bullersanering skall god ljudmiljö skapas för boende, arbete och fritid.” Med denna motivering **bör yrkandena 1 och 2 i motionen anses besvarade**. Ansvaret för tysta miljöer bör ligga på kommunal nivå och **PS avstyrker sista yrkandet**.

Avseende **H15** om övergivna båtar och vrak instämmer PS om vikten av att verka för en effektiviserad lagstiftning beträffande det miljöproblem som övergivna båtar och vrak utgör. **Därmed bifaller partistyrelsen motionen.**

Avseende **H16** om ett statligt miljöpris avslår PS yrkandet med motiveringen att partiet vill verka för bredare åtgärder som får fler att vilja engagera sig i miljöarbetet med en kraftfull miljöpolitik och förmånliga villkor för miljövänliga alternativ. I nuläget ser PS inte någon möjlighet att verka för inrättandet av ett miljöpris.

De fyra i dag outbyggda älvarna, Vindelälven, Pite älv, Kalix älv och Torne älv, har tillsammans en kraftpotential på 14 TWh per år. En ytterligare utbyggnad av vattenkraften riskerar dock att förstöra ovärderliga miljövärden för århundraden framöver och folks hem och kulturmark som används för djurhållning eller odling. Dessutom har de orörda älvarna en stor betydelse för turistnäringen. De fyra orörda älvarna och andra skyddade vattendrag bör enligt partistyrelsens uppfattning förbli orörda. **Motion E10 yrkande 2 avstyrks.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion H1 anses besvarat**
2. **att motion H2 anses besvarat**
3. **att motion H3 anses besvarad**
4. **att motion H4 anses besvarad**
5. **att motion H5 anses besvarat**
6. **att motion H6 avslås**
7. **att motion H7 bifalls**
8. **att motion H8 avslås**
9. **att motion H9 anses besvarad**
10. **att motion H10 avslås**
11. **att motion H11 anses besvarad**
12. **att motion H12 anses besvarad**
13. **att motion H13, yrkande 1 anses besvarat**
14. **att motion H13, yrkande 2 avslås**
15. **att motion H14 yrkande 1 anses besvarat**
16. **att motion H14 yrkande 2 anses besvarat**

17. **att motion H14 yrkande 3 avslås**
18. **att motion H15 bifalls**
19. **att motion H16 avslås**
20. **att motion E10 yrkande 2 avslås**

Klimat- och energipolitik

Motioner H17 – H36

H17 Arbetsgrupp om trafikens miljöpåverkan

Lennart Fremling, Stockholm

Vid landsmötet 2005 beslutades att partistyrelsen skulle utveckla partiets politik genom att utarbeta rapporter om transporters klimat- och miljöpåverkan. Ett lämpligt sätt att utföra detta skulle ha varit att tillsätta en arbetsgrupp som skulle utreda dessa frågor och presentera rapporter. Detta beslut har inte verkställts.

Visserligen har partiet presenterat en rapport i juni 2006 som handlar om bränsleanvändningen i vägtrafiken, men den behandlar ju bara en aspekt av vägtrafiken och ger ju inte alls det breda perspektiv som var avsikten.

Persontrafik och godstransporter med olika transportslag har stor miljöeffekt på vårt samhälle. Vägtrafik, järnvägstrafik, flygtrafik och sjöfart påverkar på många olika sätt en lång rad med miljöaspekter. Det finns starka, snarast växande, skäl till att politiska partier bör arbeta fram förslag inom trafikmiljöområdet. Klimatfrågorna lyfts fram som allt viktigare för kommande generationers livsvillkor.

Yrkande:

1. **att partistyrelsen ges i uppdrag att före den 1 december 2007 tillsätta en arbetsgrupp om transporternas miljöpåverkan, så att beslutet av landsmötet 2005 faktiskt fullföljs.**

H18 Trafikens miljöansvar

Lennart Fremling, Stockholm

Folkpartiet har i flera decennier verkat för att ekonomiska styrmedel ska användas för att motverka miljöskador. Utsläpp och andra miljöeffekter från transporter ska minskas genom ett effektivt användande av olika ekonomiska styrmedel och med hjälp av teknikutveckling. Hittills har miljöaspekter, trafikolyckor och trängselkostnader inte tillåtit slå igenom i prissättningen vare sig nationellt i Sverige eller internationellt.

För att skapa en effektivt fungerande marknad, där den enskilde kunden eller resenären fritt beslutar om val av transportmedel, ska principen för taxesättningen vara att man betalar den samhällsekonomiska marginalkostnaden. Trots att riksdagens trafikpolitiska beslut år 1963, 1979, 1988 och 1998 i stort sett har fastställt denna princip, har man inte tillräckligt dragit konsekvenserna av det. Man har i stället tillsatt ett antal utredningar, som har arbetat med trafik-

beskattning och andra trafikpolitiska frågor, så att man har lyckats skjuta upp ställningstaganden, som är angelägna för miljön, men är impopulära hos vissa starka intressenter.

När man ökade konsumentens valfrihet genom att släppa konkurrensen fri mellan långväga buss och tåg orkade man inte med att samtidigt införa en rimlig skattebelastning på de båda trafikslagen. Därför sker nu en orättvis konkurrens, som ger en onödigt stor miljöbelastning.

Även skillnaderna i miljöbelastningen för bilismen på landsbygden och storstaden måste beaktas. Det räcker således inte att använda bränslebeskattningen för att få ett effektivt trafiksystem. Den skulle slå orättvist hårt mot glesbygden, där bilismen inte alls ger upphov till så stora miljöskador. Vi måste ändra vårt tänkande till att se även särskilda miljöinriktade trafikskatter i storstadsområdena som en statlig angelägenhet.

Inom EU pågår ett arbete för en rättvis trafikbeskattning, som skulle leda till ett effektivt utnyttjande av de olika trafikslagen, bl.a. genom internalisering av externa kostnader. Detta bör kraftfullt understödjas, eftersom orimliga situationer uppstår, när konkurrensen sker på avsevärt olika villkor. Vi har sett problemen med utflaggningen inom sjöfarten. Åkerinäringen har nu likartade problem. Vi som vill öka friheten att konkurrera över nationsgränserna inom järnvägssektorn måste också vara medvetna om behovet av lika villkor för denna konkurrens.

För att minska trafikens klimatpåverkan bör man överväga att införa krav på utsläppsrätter av koldioxid inom lämpliga delar av trafikområdet.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att verka för införande av rättvist fördelade ekonomiska styrmedel inom trafiksektorn så att miljöbelastningen minskar.

H19 Trafikbeskattningen

Lennart Fremling, Stockholm

Trafikpolitiska beslut har fattats av riksdagen 1963, 1979, 1988 och 1998, alla med likartat principiellt innehåll. Den enskilde ska ha valfrihet och ska betala marginalkostnaden för sin transport beräknad enligt samhällsekonomiska principer. Det innebär att effekterna av miljöskador, trafikolyckor och trängsel ska belasta den enskildes beslut genom ett väl utformat skattesystem. Folkpartiet har redan, då besluten togs i riksdagen 1988 och 1998, beklagat att respektive regeringsförslag inte innehöll tillräckliga konkreta skatteförslag för att förverkliga de kloka principerna.

Skatteutredningar har gjorts och konkreta förslag kunde ha lämnats till riksdagen om regeringen hade haft tillräckligt politiskt mod. Tyvärr har tidigare regeringar gång på gång visat sin bristande handlingskraft genom att avstå från att lämna konkreta förslag. I stället tillsatte regeringen ytterligare en trafikbeskattningsutredning under våren 2001. Den fick

två hela år på sig och skulle ha avslutats den 1 april 2003. Därmed visade socialdemokraterna att man inte vågade ta någon debatt om detta inför valet 2002.

I utredningens direktiv ingår dessutom att statens intäkter ska vara oförändrade. Därmed visar man att intäkternas storlek är viktigare än att man får en transportpolitiskt riktig styreffekt genom beskattningen.

Regeringen förlängde utredningens tid till 31 december 2003. Till slut kom utredningens slutbetänkande (SOU 2004:63) den 27 maj 2004. Nu är det verkligen dags att regeringen använder det samlade underlaget och lägger konkreta förslag till riksdagen.

Om man håller på med den typen av utredningar tillräckligt länge så kan man sedan efter en rundlig remisstid överväga frågan i regeringskansliet så länge att det kan bli dags att tillsätta en parlamentarisk utredning för allmän översyn av transportpolitiken. Till slut händer inget konkret utan man får en ny formulering av ungefär samma principer ca 10 år efter förra beslutet. Men principerna genomförs inte i praktiken. Historien sedan 1963 har visat detta.

Resonemanget borde leda bl.a. till slutsatsen att en trängselskatt skulle införas för vägtrafiken i storstäderna. Grundlagen behöver ses över så att regionala/kommunala beslut kan fattas om trängselavgifter och parkeringsavgifter (riksdagsmotion 2005/06:K284).

I första hand måste regeringen lägga sådana förslag att järnvägen får ekonomisk fördel av att den är väsentligt mindre miljöbelastande och olycksskapande än vägtrafiken. Enklare regler för gränspassager och teknisk harmonisering inom Europa måste genomföras. De så kallade järnvägspaketen inom EU måste genomföras snabbare. Många intressenter bromsar tyvärr genomförandet.

För att få rimliga konkurrensvillkor mellan vägtrafik och järnväg bör vägtrafiken täcka sina olyckskostnader genom att trafikförsäkringen står för kostnaden för olyckor och sjukskrivningar orsakade av olyckor. På denna punkt arbetar regeringen redan med införande av nya regler.

Genom samarbete inom EU bör kilometerskatt införas så att åkerier i olika länder får konkurrera på lika villkor.

Flygsektorn har vuxit så mycket att den påverkar miljön påtagligt. Därför måste man studera flyget noggrannare och utreda hur en rimlig miljöbeskattning ska kunna införas så att det blir rättvist mot andra transportslag och konkurrensneutralt i internationella sammanhang. Om man skulle kunna införa krav på utsläppsrätter för koldioxid i ett flertal länder vore det bra under förutsättning att rätterna säljs från staten och inte delas ut gratis. Sverige bör agera genom EU.

Sjöfarten borde lätt kunna införa väsentligt renare motorer och renare bränslen. Här handlar det dock inte så mycket om klimatproblemen utan snarare försurning och övergödning.

Större delen av sjöfarten i svenska vatten är internationell. Därför krävs internationella överenskommelser. Sverige bör agera genom EU.

Jag anser att folkpartiet måste visa sin övertygelse om att ekonomiska styrmedel, i bästa fall harmoniserade inom EU, är effektiva för att skapa bättre miljö, bättre trafiksäkerhet och ett effektivt utnyttjande av storstadsområdenas begränsade infrastruktur.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att beskattningen inom hela transportsektorn bör revideras på ett sådant sätt att beskattningen kommer att aktivt medverka till att gällande transportpolitiska principer förverkligas.

H20 Folkpartiets klimatarbete

Lennart Fremling, Stockholm

Eftersom klimatproblemen till sin naturvetenskapliga karaktär är globala måste en utgångspunkt för allt klimatarbete vara frågan om hur åtgärden påverkar de globala utsläppen av växthusgaser.

Vi bör så långt möjligt utarbeta förslag till långsiktiga internationella överenskommelser eftersom Kyotoprotokollet tog sikte på utvecklingen från 1990 till 2010. Utsläppen under 2010 mäts därvid som genomsnittliga utsläpp under femårsperioden 2008-2012 för att visa den långsiktiga utvecklingen och eliminera kortsiktiga variationer mellan de enskilda åren. Sverige kan få en nyckelroll genom sitt ordförandeskap i EU 2009, men mycket arbete måste göras före det.

Vi bör utarbeta långsiktiga mål för utsläppen år 2020, 2030, 2040, 2050 och 2100. Dessa mål bör anges för hela världen, EU och för Sverige och bör utgå från naturens förutsättningar.

Vi bör utarbeta en utsläppsbudget som avser Sveriges alla klimatpåverkande utsläpp. I första hand bör arbetet koncentreras på koldioxid eftersom det är det totalt sett mest klimatpåverkande utsläppet. Men man bör också ta upp frågor som rör de övriga växthusgaser som utpekats av Kyotoprotokollet, nämligen metan, dikväveoxid, ofullständigt halogenerade fluorkarboner (HFC), perfluorkarboner och svavelhexafluorid.

Utsläppsbudgeten bör delas upp på olika sektorer, såsom trafiken, hushållen, industrin och den handlande sektorn, d v s den industri som krävs på utsläppsrätter.

Vi bör kraftfullt verka inom EU för att utsläppsrätterna ska säljas och inte delas ut gratis. Detta har vi drivit länge från Folkpartiets sida men den tidigare regeringen vacklade hit och dit i denna fråga.

Vi bör hålla oss till samhällets arbetsuppgifter, d v s att sätta upp regelsystemen. Dessa bör främst innehålla ekonomiska

styrmedel, för sådana ger störst frihet åt individen att fatta sina egna beslut. Inom klimatområdet är det främst aktuellt med koldioxidskatt eller utsläppsrätter. Den tidigare regeringen behandlade tyvärr den handlande sektorn separat från övriga utsläpp och fick därigenom inte en rimlig avvägning mellan de olika områdena. Den största risken var då att man delade ut utsläppsrätter alltför generöst och att man då skulle bli tvungen att införa orimligt hårda restriktioner på övriga sektorer.

Det finns också en risk för ineffektivitet när politiker går in och tar ställning i tekniska frågor som bättre avgörs inom näringslivet. Samhället bör ställa upp på att stödja grundläggande forskning och utveckling som kan komma till allmän nytta, men inte överta företagets utvecklingsarbete. Helt uppenbart är det att samhället inte bör gå in och finansiera enskilda investeringar, även om de är lönsamma ur klimatsynpunkt. Så har gjorts av den tidigare regeringen genom de så kallade klimp-pengarna, men där bör den enskilde själv stå för investeringen.

Samhället bör inte gynna viss teknik för det är så lätt att politiker faller för beskrivningar av viss utveckling utan att se alternativen. Det finns de som tror att etanol är lösningen på alla trafikproblem och därför inte vill sätta rättvisande skatter i förhållande till miljöeffekten.

Vi bör göra en översyn av beskattningen av el. I Sverige beskattar vi förbrukningen av el hos konsumenten, trots att själva förbrukningen inte orsakar någon miljöskada. Man har till och med ökat el-skatten och kallat detta för grön skatteväxling. I stället borde olika elproduktionsanläggningar beskattas efter hur miljöskadlig just deras produktion är.

Vi bör fortsätta att kraftfullt hävda behovet av biologisk mångfald. Ofta hävdar vi bevarandet av djur- och växtarter som en allmänt etisk fråga. Vår generation har inte rätt att utplåna andra arter för all framtid. Men när klimatet förändras inom ett visst område, kommer naturen att själv kunna anpassa sig, om det finns många arter. Väntade klimatförändringar är alltså ytterligare ett skäl att värna om biologisk mångfald.

Vi bör också i vårt klimatarbete sprida kunskap om problemen så att allmänheten förstår allvaret i situationen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att ovanstående synpunkter ska vara grundläggande för partiets klimatarbete.

H21 Klimatsäkring och energieffektivisering av transportsektorn

Claes Neuman, Partille

Konsekvenserna av den pågående globala uppvärmningen blir allt tydligare. Om vi inom 20 år kan få balans på koldioxidhalten i atmosfären kan vi undvika det mesta. En kraftig minskning av utvinningen av kol och olja till en tredjedel eller mindre är det som kan stoppa temperatur-

höjningen, om samtidigt andra växthusdrivande gaser hanteras. Förutom att byta till andra energikällor är det viktigt med energieffektiviseringar för att den förnyelsebara energin ska räcka och vi ska klara vårt välbefinnande.

Inom industri- och bostadssektorn har utvecklingen gått åt rätt håll, men inom transportsektorn går det åt fel håll. Oljeberoendet ökar med ökande lastbilstrafik, ökande flygtrafik och snabbare sjöfart. Biobränslen är ett steg i rätt riktning, men med t.ex. etanol nyttiggörs ibland bara en tiondel av energivärdet. Med biokraftvärme och elektrifiering av transporterna skulle vi kunna utföra samma transportarbete med mycket mindre energi och därigenom bli oberoende av oljan.

Järnvägen kan här lösa en stor del av problemen. Tekniken är utvecklad och klar. Den förbrukar en bråkdel av de andra transportslagens energi per tonkm och personkm och är snabb (<585km/h). Det är möjligt att minst fördubbla järnvägens transportkapacitet och sänka transportsektorns koldioxidutsläpp stort med kanske en tredjedel. Det skulle kräva investeringar på i storleksordningen 500 miljarder kr under säg 15 år och ge snabbjärnvägar mellan storstadsområdena, 4-spår och citytunnlar i storstadsområdena samt förstärkta godstrafikstråk, t.ex. genom norrlandskusten. På 15 år som en jämförelse lägger privatbilisterna mer än dubbelt så mycket pengar på sina bilar.

För de transporter som inte kan använda järnvägen borde man kunna gå över till t.ex. biobränslen med hybridteknik, batterieldrift och trådbussteknik eller liknande. Här behövs mer politisk styrning och forskningsinsatser, kanske i EU-samverkan för att det ska hända något fortare. Några ytterligare idéer:

För resor mellan bostad och arbete kan ändrade avdragsvillkor, där avstånd och tidsförhållanden avgör och inte det faktiska färdmedlet, se till att skattesystemet inte gör det mer gynnsamt i något fall att välja bil istället för kollektivtrafik.

Vid miljöprovningar av byggen av vägar, flygplatser m.m. bör krav kunna ställas på minskning av framtida koldioxidutsläpp i verksamheten.

Vid handel över gränserna kan det ge effekt att kräva energiredovisning för alla varor samt lägga på koldioxidavgifter för varor som inte kan redovisa sådana i tillräcklig utsträckning från det land där de tillverkats.

Yrkanden:

1. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att, utifrån ovanstående tankegångar, utarbeta förslag till handlingsprogram för energieffektivisering och klimatsäkring inom transportsektorn, där järnvägen gärna får spela en större roll med klart högre investeringsramar.

H22 Utarbeta miljöpolicy

Gustav Ullenhag, Uppsala

Det är beklagligt att inte fp har lyft fram de stora miljöproblemen och då i första hand de pågående klimatförändringarna tidigare. En miljöpolicy för partiet är central för att visa att vi tar klimathotet på allvar.

Flyget är det i särklass mest miljöskadliga transportmedlet. Det är oacceptabelt att en liter flygbränsle kostar ca 1/3 av vad en liter bensin kostar. Det kommer att ta årtal innan flyget inom EU är inkluderat i handeln med utsläppsrätter och därför bör vi så snart det är möjligt beskatta bränslet för inrikesflyget ordentligt. Vidare borde det vara lika självklart med varningstexter på miljöskadliga resor som det är med varningstexter på tobaksprodukter.

Koldioxidutsläppen medför en tilltagande växthuseffekt med stor risk för mycket allvarliga konsekvenser:

- Korallreven dör ut
- Regnskogarna går under
- Massutrotning av växt- och djurarter
- Befolkade landområden som översvämmas
- Minskad tillgång på dricksvatten och sötvatten för bevattning för en stor del av jordens befolkning
- Fler perioder med extremt väder

Ovanstående konsekvenser av den tilltagande växthuseffekten ökar risken för krig och undernäring. I värsta fall accelererar uppvärmningen av sig själv så småningom. Det finns tre anledningar till detta: Att isområden som idag reflekterar solens strålar tillbaka ut ur atmosfären minskar i omfattning, ökade utsläpp av den potenta växthusgasen metan från bl.a. den sibiriska tundran och ett stort nettotillskott av koldioxid från döende regnskog.

Yrkande:

1. **att** en miljöpolicy utarbetas som ska tillämpas för anställda och förtroendevalda inom fp. Policyn bör bl.a. innefatta: Flygresor bör företas i så liten utsträckning som möjligt såväl i tjänsten som privat. De flygresor som ändå företas bör kompenseras med inköp av utsläppsrätter för koldioxid eller motsvarande. Enskilda individer och lokala partiorganisationer bör inte teckna avtal med leverantörer som utvinner energi ur olja eller kol. Partikansliet ska också följa denna policy.
2. **att** fp verkar för att flygbränslet på inrikesflyget omgående beskattas så att en liter flygbränsle kostar minst lika mycket som en liter bensin.
3. **att** fp verkar för att varningstexter vid annonsering av flygresor omgående införs. I varningstexten ska framgå hur stora koldioxidutsläpp resenären ifråga bidrar med genom resan samt att resan är skadlig för jordens miljö.
4. **att** landsmötet slår fast att miljöfrågorna och i synnerhet de pågående klimatförändringarna kommer att vara en huvudfråga för fp inom överskådlig framtid.

H23 Fp har Sveriges bästa energipolitik – Dags att vässa den ytterligare

Håkan Lindh, Skellefteå, Anders Östlund, Skellefteå, Jens Nyman, Skellefteå, Inger Lundqvist, Skellefteå, Ulrika Öberg, Skellefteå, Ulla Brändal, Burträsk, Bitte Ekersund, Skellefteå, Lars Åhman, Skellefteå

Folkpartiet är det parti i Sverige som har den bästa, den mest genomtänkta och definitivt den mest realistiska energipolitiken. En politik som förstått att vårt lands välstånd – idag och i framtiden – bygger på att människor och företag har god tillgång till energi – till en rimlig kostnad. En politik som tar ansvar för att den energin – oavsett om det handlar om elektricitet, drivmedel eller värme – inte ytterligare förvärrar växthuseffekten.

Därför är det utmärkt att folkpartiet för några år sedan beslutade att bejaka forskning och utveckling av kärnkraften. Vi insåg tidigt att Sverige och världen måste minska koldioxidutsläppen och för att möta klimathotet. Inget vore mer förödande för den ambitionen än om världens länder snabbavvecklade kärnkraften och lämnade fältet fritt för mer kol, olja och gas.

Ett problem är dock att vår iver att framhålla kärnkraftens fördelar, ibland har tolkats som att folkpartiet är emot en utveckling av andra miljövänliga energikällor. I den förenklade, polariserade debatten uppfattas det lätt så, att den som är för kärnkraft är emot bioenergi och tvärt om. Denna felaktiga bild av folkpartiets energipolitik, bör vi anstränga oss att förändra.

Som liberaler är vi utvecklingsoptimister. Vi är övertygade om att forskning och utveckling av t ex sol, vind och bioenergi, kommer att göra även dessa energislag kostnadseffektiva och därmed konkurrenskraftiga. Ska vi lyckas fasa ut det fossila ur energisystemet – samtidigt som vi slår vakt om våra sista orörda älvar OCH bevarar jobb och välstånd i vårt land – förutsätter det en mångfald av energilösningar nyttjas.

Vi menar att folkpartiet bör förstärka offensiven när det gäller forskning och utveckling inom energiområdet och koppla det till klimathotet. En offensiv som både handlar om kärnkraft och andra alternativa energislag. Samtidig bör detta dubbla grepp tydligt finnas när vi kommunicerar vår energipolitik

Sveriges bästa energipolitik förtjänar både att genomföras och kommuniceras i sin helhet

Yrkande:

1. att folkpartiet vässar, breddar och kommunicerar sin energipolitik i enlighet med vad som anförs motionen.

H24 Förbättra energipolitiken

Johan Strandberg, Södertälje

Kärnkraften kan bli säkrare. Ett steg i rätt riktning vore fler oanmälda inspektioner.

För att fräscha upp anläggningarna borde inspektörer som finner fel som åtgärdas erhålla en bonus.

Yrkande:

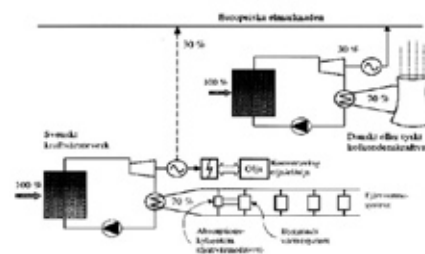
1. att landsmötet uttalar att fler oanmälda inspektioner vid kärnkraftverken behövs.
2. att landsmötet uttalar att inspektioner som leder till att fel åtgärdas genererar bonuspengar.

H25 Ändrad syn på koldioxidutsläpp: från nationell till global nivå

Peter Giesecke, Liberala studenter, Andrei Muntmark, Liberala studenter

En stor majoritet av forskarna anser att medeltemperaturökningen på jorden är kopplad till utsläpp av växthusgaser. Det största mänskliga bidraget av växthusgaser i atmosfären är CO₂. Växthusgasernas koncentration i atmosfären bör stabiliseras vid eller under 550 ppm CO₂e (koldioxidekvivalens) vilket motsvarar en kostnad på cirka 1 % av den globala BNP:n. Enligt bedömningar kommer alternativet av att inte agera leda till att den globala konsumtionen kommer att minska med minst 5 % under de två kommande seklerna. (Stern, 2006)

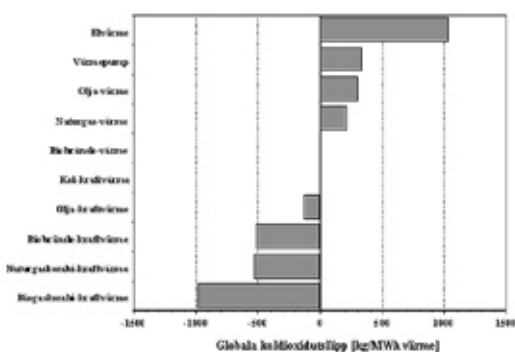
På den avreglerade elmarknaden inom EU är det de kraftverk med högsta produktionskostnad som producerar el på marginalen. En ökad eller minskad användning av el leder till att produktionen minskar i dessa kraftverk och inom EU är kolkraft de marginalproducerande kraftverken. 1 kWh el från ett kolkondenskraftverk ger således upphov till cirka 1 kg CO₂ utsläpp i atmosfären. Av EU:s totala elproduktion är ungefär hälften producerad från fossila bränslen, bland annat från kolkondenskraftverk med verkningsgrad på cirka 30-40% och där värmen kyles bort i kyltorn. (Franzén, 2005)

Figur 1. Svenska kraftvärmeverk och danska eller tyska kolkondenskraftverk på den europeiska marknaden. (Karlsson, 2001)

Till skillnad från kontinenten har de nordiska länderna ett ständigt fjärrvärmebehov och svensk fjärrvärmeproduktion bör vara ekonomisk och klimatvänlig. Hög energieffektivitet uppnås vid samtidig el- och fjärrvärmeproduktion i så kallade kraftvärmeverk. Energimässigt är svenska fjärrvärmebehovet betydligt mindre än elproduktionen inom EU. Inställningen bör vara att minska de globala utsläppen och inte fokusera på det som händer lokalt.

När svensk industri använder el till icke elspecifika processer¹, används tre delar kol för att producera en del el, som senare används för att återigen omvandlas till värme med verkningsförluster i alla steg. Detta resonemang kommer från att en minskad elkonsumtion leder till att de marginalproducerande kraftverken producerar mindre. Skillnaden vad gäller CO₂ utsläpp för olika uppvärmningsalternativ då kolkondens är marginell produktion framgår av figur 2. (Franzén, 2005) Att man i Sverige köper el (som bildar värme som biprodukt) för att sedan omvandla denna el till värme med förlust är fel. Vi kan köpa fjärrvärme där samtidig elproduktion sker, vilket sker i kraftvärmeverk. Som ses i figur 2 är biogaskombi-kraftvärme det bästa alternativet ur ett miljöperspektiv.

Figur 2. Nettoutsläpp av CO₂ för olika bränslen och tekniklösningar när kolkondens är marginell produktion i elsystemet (Karlssohn m fl., 2005)

Kolkraftvärme ger noll i nettoutsläpp jämfört med kolkondenskraftverk, de släpper ut samma mängd CO₂ med samma elproduktion (förstnämnde producerar också fjärrvärme). En annan intressant iakttagelse är att naturgaskombikraftverk ger ungefär lika stor nettominskning av CO₂ som biobränslekraftvärme. Detta beror på att mängden producerad el i förhållande till mängden producerad värme är högre för naturgaskombikraftvärme. (Franzén, 2005) Det vill säga att el producerat i kraftvärmeverket ersätter el producerat i kolkondenskraftverk på grund av ett lägre pris på den avreglerade elmarknaden inom EU. Det bör påpekas återigen att ekonomiskt försvarbart fjärrvärmebehov i Sverige är betydligt mindre än elproduktionen i EU. Folkpartiets inställning bör därför vara att minska de globala utsläppen av CO₂ genom att utnyttja svenska fjärrvärmebehovet till att ha energieffektiv el- och fjärrvärme-

produktion. Med hänsyn tagen till ekonomiska aspekter bör andel el producerat av den totala energiproduktionen vara hög. Samtidigt som Sverige bidrar till en minskad växthus-effekt får vi ökad elexport och högre sysselsättning.

Regionplane- och Trafikkontoret vid Stockholms läns landsting bad Linköpings universitet år 2005 att ta fram en datormodell över Stockholms fjärrvärmesystem. I resultatet som presenterades var en investering i gaskombikraftvärme mest lönsam om framtidens elpris på EU nivå gäller. Notera att detta kraftvärmeverk kan drivas både med natur- och biogas. Bara genom att utnyttja den stora kraftvärmepotentialen, med besparingspotential på 1,5 miljarder kronor per år, i Stockholms fjärrvärmesystem kan hela Sveriges åtagande enligt Kyotoprotokollet uppfyllas. (Karlssohn m fl., 2005) Denna möjlighet får vi inte gå miste om!

Yrkande:

1. att första meningen i femte stycket under rubriken Miljö i partiprogrammet ska följas av "Där det är ekonomiskt försvarbart bör Sveriges fjärrvärmepotential utnyttjas för samtidig el- och fjärrvärmeproduktion i syfte att minska de globala växthusgasutsläppen."
2. att fjärde meningen i femte stycket under underrubriken Miljöpolitikens medel i partiprogrammet lyder "Miljöproblemen måste ses i ett europeiskt perspektiv" ska ersättas med "Miljöproblemen måste ses ur ett globalt perspektiv där strävan är att minska de globala utsläppen."

H26 Bättre klimatpolitik

Staffan Werme, Örebro

Klimatfrågorna har hittills hanterats styvmoderligt av Folkpartiet. Det parti som tidigare gick i täten i många miljöfrågor har de senaste åren blivit omsprunget av i princip alla andra riksdagspartier. Partiledningen har år efter år förringat klimatfrågans betydelse. Det senaste året har till och med moderaterna haft en högre svansföring i klimatpolitiken än vad Folkpartiet haft. Det är mycket tragiskt. Istället för ett aktivt arbete kring klimatfrågorna har partiet valt det opportunistiska vägvalet även i denna fråga. Förenklat: Hellre slåss för rätten för de rika att köra många och stora bilar i Stockholm än ett arbete med miljöstyrande, marknadsekonomiskt acceptabla, avgifter på trafik och klimatpåverkan.

Folkpartiets klimat och miljöarbete måste uppvärderas. Det har inletts genom den grupp som nu startat. Men det räcker inte. Partiledningen måste på alla sätt uppmärksamma frågan. Det naturliga vore till exempel att Lars Leijonborgs globaliseringskommission hade klimatfrågan högt uppe på agendan. Klimatet kommer att påverka internationell handel och internationell rörlighet. Vår EU-parlamentariker borde på ett helt annat sätt än idag koncentrera sig på klimatfrågorna. Och så vidare.

Klimatfrågorna har hittills hanterats styvmoderligt av folkpartiet. Det parti som tidigare gick i täten i många

¹ Det vill säga processer som kan drivas med andra medel än el, så som t ex uppvärmning

miljöfrågor har de senaste åren blivit omsprunget av i princip alla andra riksdagspartier. Partiledningen har år efter år förringat klimatfrågans betydelse. Det senaste året har till och med moderaterna haft en högre svansföring i klimatpolitiken än vad folkpartiet haft. Det är mycket tragiskt. Istället för ett aktivt arbete kring klimatfrågorna har partiet valt det opportunistiska vägvalet även i denna fråga. Förenklat: Hellre slåss för rätten för de rika att köra många och stora bilar i Stockholm än ett arbete med miljöstyrande, marknadsekonomiskt acceptabla, avgifter på trafik och klimatpåverkan.

Folkpartiets klimat och miljöarbete måste uppvärderas. Det har inletts genom den grupp som nu startat. Men det räcker inte. Partiledningen måste på alla sätt uppmärksamma frågan. Det naturliga vore till exempel att Lars Leijonborgs globaliseringskommission hade klimatfrågan högt uppe på agendan. Klimatet kommer att påverka internationell handel och internationell rörlighet. Vår EU-parlamentariker borde på ett helt annat sätt än idag koncentrera sig på klimatfrågorna. Och så vidare.

Yrkande:

1. att ge partiledningen i uppdrag att intensifiera arbetet med klimatfrågan och inom sig utse en talesperson för klimatfrågor.

H27 Kampen mot klimatförändringen kräver en realistisk energipolitik

Hadar Cars, Stockholm

Klimatförändringen erkänns av allt flera som vår tids kanske största ödesfråga. Äntligen, kan de säga som länge krävt en minskad användning av olja och andra fossila bränslen. Till dem hör i hög grad Folkpartiet liberalerna. På förslag av energiminister Ingemar Eliasson skapades i början på åttiotalet en oljeersättningsfond med två miljarder i kassan – mycket pengar på den tiden. Fonden uppgift var att söka minska det svenska oljeberoendet genom stöd till utvecklingen av alternativa energikällor för uppvärmning och elgenerering. Några år senare tog Bengt Westerberg, då alltså i opposition, initiativet till en energiuppgörelse som bl a ledde till en rejäl satsning på utveckling av biobränslen.

Och i betänkandet från 1981 års energikommitté pekade fp:s företrädare på att ökande halter av koldioxid i atmosfären påverkar klimatförhållandena på jorden. ”Vi kan”, framhålls det i fp-reservationen, ”här stå inför ett av de allvarligaste och mest svårbemästrade miljöproblemen. God hushållning med energi bör därför vara ett övergripande mål. Skulle det visa sig att miljöproblemen med koldioxidutsläppen har underskattats måste vi på nytt pröva övergripande mål och medel för energipolitiken.” Innebörden av detta var att Sverige kunde behöva öppna för fortsatt och eventuellt ökad användning av kärnkraft.

Ur miljösynpunkt finns det anledning att också uppmärksamma Gunnar Heléns framgångsrika insatser för att bevara de sista orörda älvarna och Per Ahlmarks

varningsord och kamp mot oljeutsläpp i Östersjön. Sammantaget har fp orsak att se sig som ett sedan länge starkt engagerat och genomtänkt miljöparti.

På den grunden bör fp bygga vidare och utveckla sin syn på hur miljöhoten skall bemästras.

När fossila bränslen, d v s kol, olja och naturgas, förbränns lösgörs den koldioxid som är den huvudsakliga orsaken till växthuseffekten. Eftersom bortåt 90 % av världens totala energianvändning är baserad på fossila bränslen är det en gigantisk uppgift att ställa om energianvändningen på jorden. Uppgiften försvåras av att alternativen till fossilbränslena är dyra, att starka nationella och kommersiella intressen kan söka förhindra en omställning och att tiden vi har på oss för att göra den är kort. Men misslyckas vi blir konsekvenserna ödesdigra för människor, djur och växtlighet.

Medvetandet om konsekvenserna har vuxit språngartat – särskilt efter larmrapporterna från FNs energipanel. EU har tagit till sig uppgifterna, fattat viktiga beslut för att få ner unionens utsläpp av koldioxid och förklarat sig redo till ännu mer långtgående åtaganden om också andra, t ex USA, ställer upp. Idag framstår EU som världens mest betydelsefulla miljöorganisation.

El är ett sätt att överföra energi till användarna. Som sådan är den en oslagbar energiform – enkel och allsidig. I våra hem driver den kylskåp, dammsugare, diskmaskiner, spisar, tv-apparater, telefoner, datorer m m och ger oss ljus. Den får tåg och tunnelbanor att gå och är nödvändig för både näringsverksamhet och underhållning.

Massor har gjorts och görs för en bättre hushållning med el. Nya hushållsmaskiner drivs med en bråkdel av den el som behövdes förr och genom bättre processtyrning har mängder med el kunnat sparas inom näringslivet. Flertalet eluppvärmda hus har fått annan uppvärmning eller bättre värmeisolering. Trots dessa och andra liknade åtgärder fortsätter efterfrågan på el att öka både i Sverige och – i ännu snabbare takt – i världen som helhet.

För Sveriges del är problemet lösbart. Vi har ett hart när idealiskt system för att generera (tillverka) el. Av de 140 TWh el som 2006 genererades i Sverige svarade kärnkraften för 65 och vattenkraften för 61 TWh. Av de övriga 14 kom huvuddelen från s k mottryck, en form av kraftgenerering som är möjlig genom att vi i Sverige värmer husen i våra städer med fjärrvärme. Vindkraften gav 1 TWh.

Vår export och import av el balanserar ganska väl över åren. Så t ex exporterade vi 2005 sju TWh el och förra året importerade vi nästan lika mycket. Importen från Finland och Norge är huvudsakligen basera på vatten- och kärnkraft och den från Danmark på kol.

Eftersom svensk fjärrvärme använder allt mera biobränslen och i motsvarande grad allt mindre kol och olja för uppvärmning förorsakar vår elförsörjning mycket små utsläpp

av koldioxid. Genom att ”skala upp” kärnkraftverken – öka produktionen av kärnkraftel – kan vi ännu många år framöver täcka en stigande efterfrågan på el utan att öka utsläppen av koldioxid.

I Sverige bidrar inte minst transportsektorn, dvs våra bilar och bussar, genom sina utsläpp till växthuseffekten. Här har vi ett stort sparbeting. Detta trots att bilar i dag kan köras mycket längre på en liter bensin än tidigare bilar av samma storlek.

Globalt är situationen en helt annan än den svenska. Totalt förbrukas 40 % av de fossila bränslena för att generera el och (endast) 20 % till transporter.

I en värld där miljarder fattiga människor i Asien, Latinamerika och, förhoppningsvis, snart även i Afrika fått möjligheter att häva sig upp ur fattigdomen talar allt för att efterfrågan på el kommer att öka och det t o m ganska kraftigt. Den stora frågan är därför hur världen skall få den el den så väl behöver samtidigt som utsläppen av koldioxid måste minska radikalt.

Som liberaler har vi all anledning att bejaka krav på en effektivare hushållning med all energi. Vi bör också genom fortsatta subventioner uppmuntra utvecklingen av vindkraft och solkraft. De sk alternativen kommer att behövas och med stigande energipriser kan de en dag komma att bära sina egna kostnader. Men under lång tid framöver förblir de tillskott av el som vind och sol kan ge av marginell betydelse.

Nya sätt att till låga kostnader generera stora mängder el som varken hotar vår miljö eller vår säkerhet kan bli verklighet inom 50-60 år. Förhoppningarna om detta knyts främst till fusionskraften och solkraften. Utvecklingen av dessa energikällor kräver mycket pengar och tid. Och tiden som krävs kan inte nämnvärt förkortas med hjälp av mera pengar.

Men det är därför naivt – på gränsen till brottsligt – att stillatigande acceptera tanken att den enorma omvandling av energisystemet som världen måste undergå under de närmaste decennierna kan klaras utan en snabb och massiv utbyggnad av kärnkraften. På gränsen till brottsligt, skriver jag, därför att det är många som på orealistiska, önskebetonade premisser söker vifta bort propåer om utbyggd kärnkraft. De bidrar på så sätt till att omistlig tid går förlorad.

Att begära en snabb utbyggnad i världen av modern kärnkraft är inte att älska kärnkraft. Problemen med förvaringen av det giftiga avfallet är inte olösbara men ännu finns ingen helt tillfredsställande lösning. Brottsliga stater och individer kan också söka använda kunskaper om kärnenergi och utsmugglat material från kärnkraftverk för att tillverka kärnvapen. Att söka förhindra alla former av kärnvapenspridning måste vara en central uppgift för alla demokratier.

Vi kan alla önska att världen skulle se annorlunda ut och att vi hade tillgång till fler och bättre alternativ för att lösa klimatfrågan. Men som liberaler kan vi inte grunda vår

politik på önskedrömmar och inte undandra oss skyldigheten att agera på grundval av den kunskap och de alternativ som faktiskt finns.

Yrkande:

Med stöd av ovanstående hemställer jag att landsmötet måtte besluta uppdra åt partistyrelsen:

1. **att** beakta innehållet i motionen.
2. **att** arbeta för att Sverige globalt och inom EU verkar för en omfattande utbyggnad av modern kärnkraft.
3. **att** klargöra att Folkpartiet liberalerna gärna ser att intresserade företag påbörjar arbetet med den projektering och de tillstånd som krävs för att bygga nya kärnkraftverk i Sverige.
4. **att** i alla relevanta fora verka för att internationella och nationella avtal och bestämmelser för säker kärnkraft uppfylls och utvecklas och att allt som kan göras också görs för att förhindra spridning av teknologi och materiel för tillverkning av kärnvapen.

H28 Folkpartiets engagemang i energi- och klimatfrågorna måste tydliggöras

Folkpartiet liberalerna i Örebro

Under valrörelsen 2006 betonades de frågor som är av vikt på medellång sikt såsom arbete, utbildning och rättssäkerhet. De långsiktigt viktigaste frågorna, nämligen energi, klimat och globalisering fick en mer tillbakadragen roll. Andra aktörer vill nu ta ledningen i dessa frågor.

Socialdemokraternas tilltänkta nya ledare sa omedelbart efter sin nominering till posten att dessa frågor måste prioriteras. USAs president lyfter fram energi- och klimatfrågorna.

Alla är överens om att en god energitillgång är av vikt för samhällets fortbestånd och utveckling. Tillgången på nu vanliga energikällor såsom olja och kol är ändlig. Inget sätt att skapa energi är utan komplikationer. Mycket talar för att vårt sätt att nyttja energi påverkar klimatet i ogynnsam riktning. Även om det finns en viss osäkerhet om detta kan möjligheten inte negligeras. Stora satsningar måste göras på energibesparande åtgärder liksom framställning av ny energi under säkra former.

Alliansens stöd i väljarkåren har sjunkit. Inte minst gäller det Folkpartiet. Partiet har fått uppmärksamhet för sin skol- och utbildningspolitik. Det är inte nog. Partiet måste uppmärksammas såsom ledande på ytterligare områden som engagerar gemene man. Dit hör ”plånboksfrågorna”. Att välja eller förändra sättet att värma sin villa liksom att köpa en ny bil tillhör de största investeringarna under en persons levnad. Därför är energifrågan också en ”plånboksfråga”. Medborgarna måste kunna få kloka råd. De måste veta att regering och riksdag för en politik som inte skapar snabba förändringar i kostnaderna för energin. Den satsning individen gör måste upplevas som trygg. Folkpartiet har i dagens läge sannolikt inte bättre idéer på energi- och klimatområdena än någon annan. Partiet kan emellertid forma en grund för utvecklingen

genom att skapa en plattform för diskussioner såväl bland allmänhet som bland media, specialister och politiker.

Yrkande:

1. att folkpartiet ska verka för att regeringen årligen låter ger ut en rapport – ”vitbok” – där man beskriver hur förbrukningen av energi under det gångna året har förändrats fördelat på olika energislag. Hur framställningen av energi har förändrats. Hur utsläppen i naturen har förändrats. Hur klimatet har ändrats, vilka satsningar som har gjorts på forskning i dessa frågor samt vilka politiska respektive administrativa åtgärder som vidtagits. Rapporten ska också innehålla en prognos för förändringar i framtiden.

H29 Klimatmotion – förslag om en ”hållbarhetsfond”

Folkpartiet liberalerna Höör

Vad människor tänker idag:

Människor har stor oro för vad växthuseffekten innebär för jordens klimat och miljö. Oron har sin källa i sedan många år upprepade larm om ozonhål, väderextremer, skogskövlingar, nedsmältning av glaciärer, temperaturökning på jorden etc. Oron har inte blivit mindre av vad som nu sägs i den aktuella FN-rapporten eller i Al Gore dokumentären om miljön (”En obehaglig sanning”) där vi själva och vår livsstil pekas ut som orsak till den annalkande katastrofen. Gör vi inget kommer det hela att accelerera och snart är det för sent. Ändrade havsnivåer och klimatzoner kommer att påverka stora delar av jordens befolkning. Hungersnöd, folkomflyttningar, krig etc. kan bli följden. FN:s nye generalsekreterare Ban Ki Moon menar att världsorganisationen måste ge högre prioritet åt klimatförändringarna, ett hot han jämför med krig. Frågan vi ställer oss är naturligt nog: vad kan vi själva göra och vad behöver det samhälle vi tillhör satsa på? – nu när extraordinära insatser behövs.

Bilden av folkpartiets klimat- och miljöpolitik:

Folkpartiet har ett ambitiöst energi- och miljöprogram där viktiga komponenter finns som kan styra utvecklingen åt rätt håll. Ändå uppfattas partiet som inte trovärdigt eller kompetent i miljöfrågorna och det är en brist. Mest känt är partiets positiva inställning till kärnkraft vilket sannolikt också delas av en stor del av svenska folket, trots de brister i anläggningarnas säkerhet som uppdagats den senaste tiden. Mindre känt är t ex att folkpartiet ligger bakom den av regeringen tillsatta kommissionen för hållbar utveckling speciellt som man inte heller fick någon plats i kommissionen. Inte heller känner man till partiets engagemang för Östersjöns räddning. Nätverket ”Gröna liberaler” håller miljöfrågorna aktuella för intresserade inom partiet men syns inte utåt mot allmänheten.

Partiet har gjort olika uttalanden (Motion till riksdagen 2005/06 ”En liberal miljöpolitik för hållbar utveckling”) som talar om enskilda människans ansvar och om global samverkan, om grunden i partiets miljöpolitik som är naturhänsyn, utvecklingsoptimism och internationalism, om

ett första miljömål att minska utsläppen av växthusgaser etc. På folkpartiets hemsida med rubrik ”Vår tids viktigaste miljöfråga KLIMAT” sägs också vad folkpartiet vill: tillåt ny kärnkraft, avveckla kolkraften, producera fjärrvärme utan fossila bränslen, energieffektivisera offentliga byggnader, främja bränslesnåla fordon och gör järnvägen mer attraktiv, men intet sägs om hur detta skall ske.

Politiskt utrymme:

Motionärens uppfattning är att detta är en för svag ansats i denna fråga, som nu upplevs som den allvarligaste utmaningen mänskligheten har stått inför. Klart är att det inte kan lösas utan samverkan internationellt dvs. det måste kraftfullt ageras inom EU, FN och andra globalt övergripande organisationer, nätverk etc. men samtidigt går det inte att bara stå och vänta på detta och någon måste visa vägen. Forskning och ny teknik samtidigt med en ändrad livsstil är den enda möjliga vägen. Relativt sett är det genomorganiserade svenska samhället väl rustat för detta vilket måste utnyttjas för det globalas bästa.

Den enskilda människan känner ett ansvar men vet inte hur hon kan visa detta. Det finns miljö- och klimatfonder som människor kan stödja direkt eller indirekt men dessa ligger i händerna på specialiserade intressegrupper vilket kan ge en viss osäkerhet i vad man engagerar sig för. Det är dessutom stora resurser som behövs varför det också måste till olika mer samlade grepp för att leda över pengar till ändamålet.

Politiskt finns ett vakuum. De ideologiska låsningarna och tillväxtfientligheten i miljöpartiets program stöter bort många och detsamma gäller också för vad vänsterpartiet kan erbjuda. Egentligen är det bara folkpartiet i stöd av sin satsning på skola, kunskap, forskning, och teknik, som bäst borde kunna ge en framtidstro för miljön och stå för den naturhänsyn, utvecklingsoptimism och internationalism som man sagt skall vara grunden.

Det är nu människor nått den oro som gör att de aktivt söker efter positiva krafter i samhället för en annan utveckling. Ett parti idag utan ett konkret och känt miljöprogram och utan aktiva insatser för dess genomförande är ett dött parti.

Vilket är det politiska uppdraget?

Folkpartiet måste öppna en möjlighet för människor att kunna vara med och stödja att få fram olika lösningar som minskar utsläppen av växthusgaser. Detta gäller främst hur vi producerar och hushållar med energi samt hur vi driver fram och utnyttjar våra fordon. Vi överkonsumerar inom många områden (el-prylar, leksaker, godis etc.) vilket speglar ett välstånd men föder samtidigt ett svårhanterligt avfallsberg. Det Sverige importerar från Kina och Indien per år t.ex. motsvarar ett utsläpp av 4,7 miljoner ton koldioxid från fabrikena där vilket är 10 % av Sveriges totala koldioxidutsläpp enligt Världsnaturfondens beräkningar. WWF kräver också att det som sagts i regeringsförklaringen om strategiskt energisamarbete med Kina och Indien blir verklighet och att 250 miljoner omedelbart avsätts för globalt miljöarbete.

Om hörnet har länge sagts att det finns alternativa hållbara energitekniker (storskalig vågkraft, industriellt kopierat fotosyntes, effektiva billiga solceller, bränsleceller, nästa generations vindkraft, etc). En hela samhällets kraftsamling (resurser och tempo) behövs för att föra detta till verklighet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet i alliansen skall arbeta för att öppna en statlig fond till vilken människor/organisationer/företag skall kunna ge pengar med förvisningen om att dessa används i olika framtidsytande program för att hantera växthusproblemet. Forskning skall vara ledordet men även olika teknikutvecklingar inom miljö- och klimatområdet bör kunna få stöd med t ex startkapital där så behövs. Detta skulle kunna kopplas till "hållbarhetskommisionen". Stimulera givandet genom att låta den summa man ger upp till visst belopp undandras från att vara inkomstskattegrundande.
2. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet skall vara mer aktivt med på fältet inom miljö- och klimatfrågor genom att tillsätta en egen kommission/arbetsgrupp med uppgift att arbeta fram skarpa förslag på åtgärder, utnyttja media i annonsering, symposier, insamlingsaktiviteter etc. och genom att satsa mer kraftfullt på nätverket "Gröna liberaler".

H30 Klimatkrisen

Karl-Erik Andersson, Västerås

Den annalkande klimatkrisen till följd av växthusgaser som skapas genom förbränning av fossila bränslen är en av vår tids största utmaningar. Detta är alla överens om och bevisen är nu allt fler. Polarisarna smälter, glaciärer håller på att försvinna och medeltemperaturen stiger med stora negativa konsekvenser som följd. I vissa delar av världen kan det medföra enorma vattenbrister som kan komma att leda fram till fruktansvärda hungerkatastrofer och sjukdomsepidemier. Detta kommer att ske i delar av världen där redan den politiska stabiliteten är hotad eller karakteriserad av krig och inbördesstrider. Man kan beskriva ett nästan oändligt antal hemska scenarier om situationen i vår omvärld till följd av klimatförändringar.

Det finns dock hopp

Men det är inte hopplöst för vi kan ändra på våra beteenden och produktionsmetoder så att krisen undviks. På det globala planet är det främst nu EU som agerar klarast med en strategi för att styra bort från problemen. EU kan genom sin stora marknad och befolkning även påverka och influera den övriga världen och inte minst skall vi (EU) påverka USA, Indien och Kina. EU är således den institution som på allvar kan vända utvecklingen genom att styra över energiproduktion mot energislag som producerar mindre växthusgaser. Detta är tydligt genom senaste EU-toppmötets beslut.

Enligt min personliga mening kan vi driva på ännu mer för en ännu större andel kärnkraft och solenergi (hit kan man också räkna vatten och vindenergi) och därigenom nå ännu längre när det gäller att minska koldioxidutsläppen. Det

handlar om att minska vår användning av fossil energi ännu mer än vi tänkt oss för bara några år sedan och det handlar om att spara energi och öka energieffektivitet.

Biobränslen får inte bli en återvandsgränd

Skälen för en politik enligt ovan accentueras av att klimatförsämringarna antagligen leder till ökad vattenbrist i de traditionellt högproducerande jordbruksområdena strax utanför vändkretsarna. Kontinenter i norr som t.ex. Europa får det varmare och mer nederbörd än tidigare varför förutsättningarna för odling av livsmedel ökar där. Att i ett sådant läge använda åkerarealerna för biobränsleproduktion känns fel när världen söder över kommer att hungra. Mao jordbruksmarken måste användas för livsmedelsproduktion i Europa.

Vi måste börja tänka radikalt annorlunda. De vattenfattiga staterna måste kanske använda kärnenergi och solenergi för att framställa vatten ur havsvatten. De solrika områden som t ex Sahara utgör kanske med framgång kan användas för solenergidriven elproduktion som tom skulle kunna exporteras till Europa. I Europa och vårt eget land måste vi uppehålla en sådan flexibilitet i markanvändningen att biobränsle inte omöjliggör livsmedelsproduktion. Vid användning av biobränslen skall studier göras som klargör om det aktuella bränslet i samtliga produktionsled leder till ett totalt minskat koldioxidutsläpp

Elektricitet baserat på kärnenergi och solenergi

Elektricitet baserat på kärnenergi och solenergi kan bli lösningen. Med elektricitet kan vi framställa vätgas ur vatten som kan användas som bränsle för bilar och flygplan. Logik och fakta talar för sådana lösningar. Därför skall vi partiprogram och uttala oss för att öka användningen av dessa energislag enär de radikalt minskar koldioxidutsläppen.

Kommuner och regioners ageranden

Regionalt och lokalt måste man också agera positivt och utnyttja de möjligheter som situationen nu skapar. Möjligheterna ligger i affärsutveckling av produkter och tjänster som kan komma ut på hela världsmarknaden. Samverkan mellan högskolevärlden, näringsliv, kommun och landsting/län är att skapa förutsättningar för affärsutveckling av t ex kärnenergi, solenergi, energiomvandling, överföring, nanoteknik m m.

Näringslivsråd i kommuner och regioner bör ha på sin agenda att utnyttja klimatfrågan till en positiv tillväxtpotential. Samtidigt som man skapar bättre miljö går det att också öka tillväxt och jobb.

Sambandet lokal nivå/region och EU

EU kommer genom sitt beslut på senaste toppmötet att satsa betydande belopp i forskning och utveckling kring energi och klimatfrågorna. Det gäller då för den regionala och kommunala nivån att trycka på och söka medel och eller uppmuntra näringslivet att ta hem europeiska projekt. Våra kommunala och regionala representanter i Bryssel och EU bör involveras i fokuseringsprojekt för projektlobbying. Målet bör vara att plocka hem mest möjliga av utvecklingsmedel. Sambanden

mellan den kommunala nivån och EU kommer att betyda mer och är en absolut kritisk framgångsfaktor för kommuner och regioner.

Sammanfattning av slutsatser

- EU-samarbetet bär på lösningen av klimatproblematiken i världen
- Kärnkraft och solenergi bör få spela en större roll i världens energiförsörjning
- Biobränslen skall användas när de totalt minskar utsläppen och det är inte alla biobränslen som gör det
- Biobränslen kan tränga ut livsmedelsproduktion
- Klimatkrisen skapar också möjligheter för utveckling av tillväxt och jobb
- Kommuner och regioner bör samarbeta inom EU och med EU-institutionerna kring utvecklande av förutsättningar för hållbar tillväxt och aktiviteter som bidrar till lösandet av klimatkrisen. Målet bör också vara att plocka hem mesta möjliga utvecklingsstöd från EU samt att optimalt samverka mellan kommuner och regioner i hela Europa.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet anser att EU och Sverige bör främja en ökad användning av kärnkraft och solenergi. I solenergi inkluderas även vattenkraft och vindkraft. Vår ambition bör sträcka sig längre än den ambition som finns i EUs program. Naturgasanvändning och andra fossila bränslen måste ytterligare minskas och mer än vad nuvarande EU-planer stipulerar.
2. **att** landsmötet uttalar att biobränslen inte får tränga ut livsmedelsproduktion som kan vara till användning för fattiga människor i utvecklingsländer. Markanvändningen i vårt eget land måste behålla flexibilitet för eventuellt ökad livsmedelsproduktion.
3. **att** landsmötet uttalar att användningen av biobränslen skall ske på ett sådant sätt att koldioxidutsläppen minskas totalt. (Om motsatsen existerar i något fall skall det inte användas)
4. **att** landsmötet uttalar att man skall aktivt verka för att kommuner och regioner aktiverar sig i tvärnationellt samarbete och med EU-institutionerna kring klimat och miljöfrågorna

H31 Klimatet och den långsiktiga elenergilpolitiken

Gunnar Andrén, Danderyd

Hur skall Sverige, i en starkt globaliserad värld där förutsättningarna för både arbetskraft och andra produktionsfaktorer varierar så enormt med olika länders traditioner och kulturer, klara att ge vårt land det fortsatta konkurrensförsteg som en framsynt energipolitik innebär i en värld där klimatfrågan kräver minskad förbränning av kolbaserade råvaror?

Under överskådlig tid finns fem möjligheter att påverka elförbrukning och elproduktion:

1. Att spara och effektivisera

2. Att nyttja vattenkraft
3. Att nyttja vindkraft
4. Att nyttja kärnkraft
5. Att nyttja kolbaserade råvaror

Det viktigaste är självklart att spara och effektivisera. Här bör mycket mer kunna göras, inte minst genom att konsumenterna ställer krav på tillverkarna av produkter och därmed produkternas elkonsument, liksom att envar tar ett personligt ansvar för att söka minska förbrukningen. Statsmakten bör kunna premiera goda energilösningar via avgifter (slöseri) och skatteförmåner (sparande).

Men totalt sett måste vi räkna med att efterfrågan på elektricitet, den överlägset effektivaste och minst energiförbrukande distributionsformen av kraft, ökar, i Sverige och andra länder.

Låt oss se på elförbrukningen i Sverige de senaste två åren (TWh):

	2006	2005
Förbrukning i Sverige	145,6	147,2
(temperaturkorrigerad)	146,9	148,4
Import	5,8	
Export		7,4
Elproduktion i Sverige	139,8	154,6
varav från		
kärnkraftsverk	64,7	69,5
vindkraftsverk	0,99	0,93
vattenkraftsverk	61,2	72,3
övrig värmekraftproduktion	12,9	11,9

Vilka slutsatser bör vi dra av dessa siffror?

1. Det är oerhört viktigt att effektivisera vattenkraftproduktionen och om möjligt göra den mindre väder/regnberoende.
2. Säkerheten i kärnkraftverken är central för att inte minst våra stora basindustrier skall kunna lita på eltillförseln.
3. Satsningen på fortsatt utbyggnad av övrig kraftvärmeproduktion är av stor ekonomisk betydelse.
4. Vindkraftens betydelse för elbalansen i landet kommer att för överskådlig tid vara av underordnad betydelse och bör i stället vägas mot de ingrepp i naturen och miljön som storskalig vindkraft åstadkommer.

Det är här omöjligt att gå förbi kärnkraftens framtid. 1970-talets intensiva kärnkraftsdebatt handlade inledningsvis främst om vårt ansvar för framtiden för de radioaktiva slutprodukter som kärnkraft ostridigt både kemiskt och fysiskt lämnar efter sig. Ingen ansvarig person – och ingen annan heller – äger rätten att bortse från dessa problem.

Inom ramen för uppdraget till SKB, Svensk kärnbränsleförsörjning, att utveckla det svenska omhändertagandet av radioaktiva avfallsprodukter, bör om möjligt – helst tillsammans med motsvarande expert- och vetenskapsstudier i andra länder, kanske under allt fastare internationell ledning av Wien-baserade IAEA, International Atomic Energy Agency – ännu mer forskning och utveckling satsas på denna

del av energipolitiken, dess mest moraliskt förpliktande delen: Vi äger icke rätten att lämna efter oss ett samhälle där problem vi själva genererat inte ägnats all den omsorg som krävs av vår tids generation för att lösa problemet. 1980-talets kärnkraftsdebatt handlade däremot mer om säkerheten i reaktorerna. 1980 års folkomröstning den 23 mars var ett uttryck för detta: Tre avvecklingslinjer varav en med snävare tidsperspektiv på grund av reaktordriftens påstådda farlighet. (Jag anser att varje reaktor som inte uppfyller rimliga säkerhetskrav bör stängas inte i morgon utan i dag. Ingen reaktor skall få användas som inte är säker från radioaktivitetsaspekten.)

Men sedan de svenska reaktorerna beställdes på 1960-talet och färdigställdes under 1970-talet har kunskaperna ökat enormt och material- och processteknikkunskanden likaså. Vem kör väl omkring med 1960-talets bilmodeller mer än av nostalgiska skäl? I grunden borde alla svenska kärnkraftsreaktorer rivas och nya byggas, med absolut bästa moderna teknik. Detta är av ekonomiska skäl knappast möjligt men rimligt är att bygga nytt för att ersätta reaktorer som redan tagits ur drift eller behöver göras det. I stället för Barsebäck I och II bör därför nya reaktorer byggas i Forsmark, Simpevarp eller Ringhals.

Folkpartiets landsmöte bör uttala sig för denna energi- och klimatpolitik.

Den skulle dessutom ligga i linje med Finlands framsynta politik att bygga ny kärnkraft, finansierad av framtida vinster inom skogsindustrin, bland annat i förhoppning om att konkurrera ut svenska företag. Det bör inte få ske – för industrins konkurrenskrafts skull lika väl som för miljöns och klimatets bör nya svenska kärnkraftsreaktorer byggas och finansieras av de stora framtida elanvändarna.

Också för detta bör folkpartiets landsmöte uttala sig.

Det räcker inte med att börja planeringen 2010, av politiska skäl. Utvecklingen i vår omvärld fortsätter oavsett vilka politiska lösningar vi själva ålägger oss.

Också detta bör folkpartiets uttala sig om: alla omoderna och farliga reaktorer skall tas ur drift och ersättas av nya och säkrare – och målet bör vara att ha nya kärnkraftsreaktorer i drift så snart som möjligt efter det att Finlands nästa reaktor står klar.

Folkpartiets landsmöte bör uttala sig för att två nya kärnkraftsreaktorer bör av miljö-, klimat- och konkurrensskäl tas i bruk under mandatperioden 2010-14 och bekostas av de framtida förbrukarnas ekonomiska överskott.

Yrkande:

1. att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att på sätt som partistyrelsen finner lämpligast verka för den inriktning av klimat- och energipolitiken som föreslås i motionen

H32 Utbildning och forskning – ny kärnkraft

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

Tankeförbudslagen har åstadkommit stor skada. Mycket få begåvade tekniker har valt att utbilda sig i en nedläggningshotad bransch. Kärnkraft i alla former kräver stor noggrannhet och kunskap.

GP den 4 augusti 2006 skriver:

”När kärnkraftverken byggdes härskade en stark framtidstro. Det var lätt att rekrytera kvalificerad personal, och det fanns enorma resurser. Hos Statens Vattenfallsverk genomlystes varje teknisk lösning. Leverantörer, stora som små, hade tekniska staber med kärnkraftskompetens, en viktig konkurrensfördel i dåtidens framtidsindustri. Statens kärnkraftsinspektion (SKI) och (SSI) Statens strålskyddsinstitut, förlitade sig på säkerhetsgranskningen hos kraftbolag och leverantörer. Driftpersonalen kunde rekryteras utan krav på djupare teknisk insikt, specialistkunskap fanns ju att tillgå i de centrala staberna. I dag är situationen helt annorlunda. Kraftbolagen har avvecklat kärnkraftsstaberna, Studsvik har upphört med forskning, och ASEA Atom fick sin sista beställning av kärnkraftverk 1976. Tusentals kvalificerade kärnkraftstekniker i hundratals företag har slutat, utan att ersättas.” ... ”Varken inom bil-, flyg-, dator- eller kärnkraftsindustrin utvecklas komplicerade tekniska system till världsklass, genom att reparera, modernisera eller upgradera gamla årsmodeller.” ... ”Kärnkraftverken byggdes med bästa kända beprövade teknik, det vill säga inga barnsjukdomar.” ... ”Det var viktigare att kunna stänga av än att köra, och avkastningskraven var låga, allt för att inte säkerheten skulle hamna på undantag. Den avreglerade elmarknaden med vinstmaximering, inkräktar på säkerheten.”

Det kommer att ta minst 15 år innan den kärnkraftskunskap samhället förlorat kan vara uppbyggd igen. Vid den tidpunkten kan helt nya former av kärnkraft vara aktuella jämfört med idag. Två exempel:

I Cadarache i Frankrike byggs för närvarande ITER världens första fusionsreaktor. Fusion – samma energikälla som solen – skulle i sin förlängning kunna innebära att mänsklighetens energiproblem löses.

Snabba reaktorer och transmutation möjliggör att vi återanvänder det uran och det högaktiva avfall som vi nu producerat i dagens kärnkraftverk och bränner det en gång till. Vi skulle då kunna få ”gratis” energi i många hundra år samtidigt som både mängden avfall som vi måste ta hand om och den tid vi måste förvara det minskar 30 – 100 gånger.

Energiområdet generellt får ca 3 % av de statliga anslagen medan dess andel av t ex BNP torde motsvara 10 %. De medel som satsas på energiforskning motsvarar sannolikt ungefär 0,25 % av omsättningen. Nästan inget samhällsområde har så låg andel forskning. Trots detta anses Sverige som världsledande – det visar på hur oändligt lite som görs i övriga världen för att lösa detta ödesproblem för mänskligheten. Energiforskning är dessutom mycket lönsam.

Yrkande:

1. att ett nytt stycke i motionens anda införs under avsnittet energi med följande lydelse:
”Staten skall utreda hur kärnkraftsutbildningen vid våra universitet och högskolor kan ökas. Staten skall utreda frågan om en kvalificerad kärnkraftsforskning om fusion och transmutation/snabba reaktorer. Staten skall utreda hur ett intensivare deltagande från Sverige i internationella kärnenergiprojekt kan komma till stånd.”

H33 Kraschprogram om fusionskraft

Michal Swedberg, Stockholm

Jag vill införa kraschprogram för att kunna utveckla fusionskraften (vätekraft) med Bo Lenert på Tekniska högskolan. Fusionskraften (vätekraften) har ringa radioaktiv strålning och går att ladda med tungt vatten (deuterium och tritium), vilket är en sammanslagning (fusion) av väte och helium där det frigörs energi. Alltså att tända solen till en energikälla med fusionskraften är bättre än vanlig kärnkraft (fissionskraft) i fortsättningen.

Yrkande: (saknas)

H34 Reglerna om elcertifikat

Lennart Fremling, Stockholm

Det har beslutats att reglerna om elcertifikat ska finnas kvar under lång tid framöver. Även småskalig vattenkraft ska fortsätta att vara berättigad till certifikat trots viss tveksamhet om detta. Det blir alltså mer lönsamt att bygga ut elproduktion, även inom skyddsvärda områden. Den enskilde ägaren av mark och fallrättigheter blir därför mer angelägen att bygga ut kraftverk i små vattendrag. Även vid domstolsprövning om tillstånd påverkas bedömningen av att det blir lönsammare att göra ingrepp i naturskyddade områden.

Det torde inte ha varit lagstiftarens avsikt att göra det mer lönsamt att göra ingrepp i naturskyddade områden. Vi bör värna om den biologiska mångfalden. Därför bör man införa ett undantag för de skyddade vattendragen så att småskalig vattenkraft inte blir berättigad till elcertifikat.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att småskalig vattenkraft i skyddade vattendrag inte ska vara berättigad till elcertifikat.

H35 Satsa offensivare på bränsleceller, el och väte!

Bertil Andersson, Östersund, Per Olov Olsson, Gällö, Kerstin Weimer, Svea

Kunskapen om den globala uppvärmningen och det reella hotet om klimatförändringar kräver att Sverige och EU tar ett ökat ansvar för teknikomställning till koldioxidsnåla energisystem, med extra krafttag inom transportsektorerna.

Utsläppen av växthusgaser är i Sverige storleksordningen 70 000 000 000 (70 miljarder) kg koldioxidekvivalenter per år. Motsvarande siffra för EU är 4 000 000 000 000 (fyra tusen miljarder) kg per år. Halterna av växthusgaser i atmosfären har ökat med 35 procent sedan mitten av 1800-talet, från 280 till 380 miljarddelar (ppm). Under tidigare 650 000 år varierade halterna mellan 180 och 300 ppm.

EUs mål är att till år 2050 stoppa jordens uppvärmning vid maximalt två grader Celsius och stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå lägre än 550 ppm.

Bränslecell-, el- och vätesystem är utomordentligt viktiga och lovande energitekniker för att möjliggöra och ekonomiskt underlätta att nå EU:s mål, och helst med marginal. Offensiva satsningar är även viktiga för att öka enskildas tilltröden till koldioxidfria energimarknader.

Motionärerna vill därför att folkpartiet kraftfullt ska verka för offensiva och långsiktiga satsningar på forskning, utveckling, demonstration, kommersialisering, utbyggnad och integrering av bränslecell-, el- och vätesystem. Satsningarna bör konkretiseras i dels en sammanhållande svensk plan, och dels en motsvarande plan på EU-nivå. Jämför liknande planer i andra länder. En europeisk infrastruktur för tankning av väte bör planeras och byggas längs i första hand vägar, och successivt även vid hamnar, flygplatser och längs vissa oelektrifierade järnvägar och andra transportleder.

Satsningarna har förutom miljö- och energipolitiska motiv även fördelar och relevans inom ett flertal andra politikområden: skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar (robustare energisystem), it, elektronisk kommunikation och post (robustare kommunikationssystem), landsbygds politik (långsiktigt prisvärda transporter, infrastrukturutbyggnad för tankanläggningar i gles- och landsbygd, m m), internationellt utvecklingssamarbete (solel-, väte- och vattenproduktion i ekonomiskt fattiga men solrika länder och kanske högsäpnd likström Afrika-Europa?), forsknings-, transport-, närings-, konsumentpolitik, med mera.

Satsningar på bränslecell-, el- och vätesystem är ur ekonomiskt hänseende extra viktiga för oss i glesa delar av EU:s yttre områden. Att nå fram till lågt beskattade prisvärda transportsystem, att minska transportkostnadernas grus i samhällsmaskinerier, är mycket angeläget för många enskilda och företag i våra trakter. Det är också viktigt för enskildas och företags möjligheter att effektivt kunna dra nytta av pågående globalisering och effektivt bidra till att göra EU till världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi.

Nedan följer mera om fördelar med bränslecell-, el- och vätesystem, om pågående teknisk och institutionell utveckling, samt spridda upplysningar och åsikter. Därefter exempel på strävanden inom folkpartiet i linje med motionen, samt avslutningsvis motionens sju yrkanden.

Bränsleceller genererar el, värme och vatten helt utan utsläpp av koldioxid. Det gäller direkt vätedrivna bränsleceller. Det finns bränsleceller som kan omvandla väte till el, andra som kan omvandla el till väte, och ytterligare andra som kan verka i båda riktningarna, så kallade reversibla bränsleceller. Bränsleceller finns i såväl små som jättestora effektstorlekar och för såväl mobila som stationära tillämpningar. Teknikområdet är under kraftig teknisk utveckling. Under 2006 byggdes mer än 7 000 nya bränslecellsystem i världen.

Elsystem har oftast höga verkningsgrader, och elnäten är väl utbyggda. Elektricitet skapad av vindkraft-, solkraft-, vattenkraft-, kärnkraftverk etc. är ur klimathänseende mycket miljövänlig. Inom transportsektorn utvecklas eldrift-, batteri- och elhybridtekniker allt snabbare.

Vätesystem kompletterar elsystem som hand i handske ur såväl klimathänseende som ur tekniskt och långsiktigt ekonomiskt hänseende.

Väte är ett bränsle (en energibärare) som när det används i bränsleceller, eller för delen även i traditionella förbränningsmotorer (fordon), värmepannor, gasturbiner (kraftvärmeverk) etc., har den stora fördelen att inga koldioxidutsläpp sker. Nästan inga andra bränslen på marknaden har den fördelen; förutom då den andra favoriten, elektricitet. Etanol, DME, RME, biogas, naturgas, metanol, bensin, diesel, kol – you name it – alla släpper ut koldioxid när de används. (Visst hopp står dock till koldioxidinfångning).

Ytterligare en stor fördel är att väte, med hjälp av bränsleceller, tekniskt kompletterar brister i elsystem på ett effektivt sätt, och genom elsystemens höga verkningsgrader, därför har stor potential att kraftfullt bidra även till energieffektivisering i många energisystem. Bränsleceller och elmotorer är väsentligt energieffektivare än förbränningsmotorer.

Andelen elsystem, såväl mobila som stationära, kan successivt öka på bekostnad av ineffektiva förbränningsmotorer, vissa värmepannor, med mera. Det är särskilt betydelsefullt inom transportsektorer. Men möjligheterna ökar även att i mån av efterfrågan lönsamt bygga mer elproduktion från koldioxidfria vindkraft-, vågkraft-, solkraftverk, samt bättre optimera de europeiska stationära elnäten och elproduktionssystemen ur tekniskt och ekonomiskt hänseende.

Väte och bränsleceller kompletterar effektivt den viktiga systembrist hos elsystem som innebär att elektrisk energi är svår att lagra i större mängder. Med hjälp av bränsleceller kan elektrisk energi omvandlas till kemisk energi bunden i väte, och omvänt kan väte omvandlas till elektrisk energi.

Väte kan med smärre förluster även bindas till fasta och flytande ämnen för att ytterligare underlätta lagring och distribution. Väte kan distribueras vid sidan om och komplettera elnäten på liknande sätt som diesel, bensin, etanol, metanol etc. (för den delen även i nämnda bränslen). Viktiga framsteg görs inom produktion, lagring och distribution; i det mellersta fallet inte minst inom nanoteknik.

Viktigt att ytterligare accelerera forskning, utveckling, demonstration, kommersialisering, utbyggnad och systemintegrering inom lagrings- och distributionsteknikområden.

Väte kan även produceras på andra sätt än i bränsleceller, exempelvis genom elektrolys, och reformering av natur- och biogas (i framtiden kanske med koldioxidinfångning i större anläggningar). Forskning pågår om väteproducerande bakterier, fotosyntesliknande väteproduktion, m m, bland annat vid flera svenska lärosäten. Det är viktigt att ytterligare accelerera forskningsinsatserna även inom produktionsområdet.

Vid utbyggnad av fint förgrenad europeisk infrastruktur för tankanläggningar för väte, kan energin till produktionsanläggningarna distribueras såväl elektriskt via redan byggda elnät, som kemiskt (med energin bunden i ämnen på fordon eller i gasledningar) via redan byggda vägar, järnvägar, sjöleder och gasledningar; i sistnämnda fallet kan viss nybyggnad i vissa fall kanske motiveras.

En hanteringsmässig nackdel med väte i fri form är brännbarheten och explosiviteten. Forskning och beprövad erfarenhet har dock visat att det ofta är ett klart hanterbart problem, inte alls större än liknande problem hos de flesta andra förekommande bränslena på energimarknader. Molekylärt väte (H_2) är 14 gånger lättare än luft och sprids vid olyckor snabbt bort från riskexponerande brännbara ämnen. Så är inte fallet med bensin, flygfotogen, etanol m.m. Det gäller även vid skadade tankar och antändning av delar av bränslet. Risker för skador på grund värmestrålning och rökgasutveckling vid olyckor är därför normalt lägre; och brandförloppen blir ofta korta.

En samhällsekonomiskt viktig fördel är att väte är universums överlägset vanligaste grundämne, och att det på jorden finns bundet i en mycket stor mängd ämnen; allra mest i haven. Eftersom energibärarna el och väte finns i enorma mängder är förutsättningarna goda att utveckla successivt allt mer prisvärda system kring dessa energibärare. Investeringar i forskning, utveckling, demonstration, kommersialisering och infrastrukturutbyggnader blir förvisso betydande under många år, men kostnaderna bör efter en tid successivt falla, och fortsätta falla, under mycket lång tid. Detta skiljer el- och vätesystem från i synnerhet fossilbaserade energisystem där kostnader börjat öka igen när bränslena börjat sina.

Många fordonstillverkare har bränslecelldrivna testflottor i drift för utvärdering och vidareutveckling; likaså vätedriva bilar med förbränningsmotorer. I Norge typgodkändes den första vätedrivna bilen (med förbränningsmotor) i mars 2007. Världens största fordonstillverkare General Motors (GM) lär våren 2007 ska inleda storskaliga tester av bränslecellfordon i USA, Europa och Asien; totalt med cirka 100 fordon per region.

För att nå EUs mål att till år 2050 stoppa jordens uppvärmning vid två grader Celsius görs i Sternrapporten bedömningen att det behövs en dubbling av offentligt finansierad teknisk

forskning och utveckling inom relevanta energiområden, samt 2-5 gånger ökade resurser för demonstration, kommersialisering och spridning (deployment incentives). Ämnesområden inom bränslecell-, el- och väteteknik bör prioriteras högt!

En viktig faktor för kommersialisering- och teknikspridningstakten bör vara graden av offentliga och privata resursinsatser för utbyggnader av tankstationer för väte. Tankstationer kan som berörts drivas av såväl el som vara noder i rörledningsstrukturer eller distributionskedjor liknande bensin och diesel. Ju fler tankstationer som byggs, desto mer attraktivt blir det för fordonsindustrin att investera i bränslecellfordon, och för enskilda att köpa dem; och desto snabbare bör utvecklingen kunna gå. Lämpliga organisatoriska och finansiella former för utbyggnader bör utredas såväl på europainivå som på nationella och regionala nivåer. Privat-publik organisation bör övervägas, likaså extra offentliga åtaganden i gles- och landsbygder.

GM bedömer att marknadsintroduktion av bränslecellfordon väntas ske successivt under 2010-2015. Den näst största fordonstillverkaren, Toyota, tror på marknads lansering 2015; samma år som den tredje största, Ford. Världens femte största tillverkare, Daimler Chrysler, siktar på tidigare lansering, 2012. Världens sjunde största, Honda, ännu tidigare, 2010. Siffrorna enligt *Fuel Cell Today 2006 Worldwide Survey*, från januari 2007. En tidig planering och utbyggnad av infrastruktur för tankning av väte bör bidra till både snabbare introduktion och snabbare spridning än vad som annars blir fallet.

Totalt finns i världen cirka 160 tankställen för väte. Många stater har betydlig offensivare inställning än Sverige med långtskridna planer, inte minst i våra grannländer Norge, Danmark och Island.

I Danmark planeras för utbyggnad av cirka 14 tankstationer 2008-2009 (varav hälften drivna av el från vindkraftverk). Olje- och energidepartementet och Samferdselsdepartementet i Norge presenterade i augusti 2005 *Strategien for satsning på hydrogen som energibærer innenfor transport og stasjonare energiforsyning*. Samtidig bildades *Det norske hydrogenrådet*. I november 2006 presenterade rådet *Norsk storsatsning på hydrogen: Handlingsplan for perioden 2007-2010*.

Som en del i norska satsningar, och med extra intresse för oss i Jämtland, etableras under 2007 ett forsknings- och demonstrationscentrum för väte i Trondheim, Hydrogen Technology REsearch Centre. Där väntas bland annat forskning och utveckling kring reformering av naturgas i koldioxidavskiljande anläggningar för produktion av vätgas.

Kanada, USA, Indien, Japan och Island är andra exempel på länder med relativt långtgående planer, utbyggnader och etablerade institutioner. Jämför ex v institutionen *Hydrogen & Fuel Cells Canada*. Eller US Department of Energy och

US Department of Transportations *The 2006 Hydrogen Posture Plan: An Integrated Research, Development and Demonstration Plan*, från december 2006. 2005 presenterade Indiens regering en liknande plan. EU, G8-länderna, Kina, Indien, Brasilien, Norge, Island m.fl. länder samarbetar inom *International Partnership for the Hydrogen Economy*. Dit bör även Sverige ansluta sig!

EU:s viktigaste organ för vätgas- och bränslecellaktiviteter är *European Hydrogen and Fuel Cell Technology Platform* (HFP). Under 2007 etableras ytterligare ett viktigt organ, ett privat-publikt europeiskt partnerskap *Joint Technology Initiative (JTI) on Fuel Cells and Hydrogen*, med EU-kommissionen som en av parterna.

2006 bildades ett publik-privat partnerskap *Vätgas Sverige*. Partnerskapet drivs som en ideell förening med uppdraget att verka för att introduktionen av vätgas som energibärare ska underlättas och påskyndas i Sverige genom samverkan mellan näringsliv, universitet, kommuner, regioner, nationella myndigheter och föreningar. Partnerskapet har etablerat kansli i Göteborg och har sina rötter i främst organisationen Samverkan för vätgasintroduktion i Västra Götaland (SamVäte).

2006 bildades även *Scandinavian Hydrogen Highway Partnership*. Organisationen syftar till att göra Skandinavien till en av de första regionerna i Europa där vätgas finns kommersiellt tillgängligt och används som fordonsbränsle i ett nätverk av tankstationer.

Folkpartiet, staten, kommuner, landsting, regioner, näringsliv, EU och andra bör aktivt stödja Vätgas Sverige och Scandinavian Hydrogen Highway Partnership. För mer information om intressenter och historik kan nämnas och rekommenderas Hanna Jönsson, *Vätgasens historia i Sverige: Aktörer och aktiviteter inom vätgas- och bränslecellområdet mellan 1960 och 2005* (Chalmers tekniska högskola, 2006).

Satsningar på bränslecell-, el- och vätesystem ligger väl i linje med strävanden inom folkpartiet. Några exempel nedan. Därefter motionens yrkanden.

Folkpartiets rapport "Med miljön i tankarna: Strategi för teknikomställning av bränsleanvändningen på vägarna" (2006-06-02): "Sverige bör delta i internationellt arbete med utveckling av alternativa energibärare, t.ex. vätgas. Sverige bör bland annat ansöka om att ingå i IPHE (International [Partnership] for [the] Hydrogen Economy). 15 länder är redan anslutna och utforskar framtida möjligheter för vätgas. [---]

Staten bör tillsammans med forskningsfinansiärer och IVA ta fram en forskningsstrategi vad gäller behovsmotiverad forskning för miljövänliga transporter. Denna strategi ska också innehålla den långsiktiga satsningen mot transporter baserade på kolfria energibärare så som el och vätgas. Strategin ska baseras på vad Sveriges roll kan vara i ett internationellt sammanhang. [---]

88 procent av bussflottan består av traditionella dieslbussar [---]. Ett intressant alternativ skulle kunna vara vätgasteknik. Om samtliga bussar ersattes med vätgasbussar, av den typ som provats i Stockholm, skulle det krävas cirka 92 miljoner normalkubikmeter (Nm³) vätgas. För att producera denna vätgas skulle det behövas cirka 550-640 GWh el. [...] Bränslekostnaderna för dessa bussar ligger på cirka 7-9 kr/km att jämföras med dieselpriiset på ca 5 kr/km (beräknat på dieselpriis på 8,18 kr/liter). [...] Sverige borde ha som mål att inga nya fordon baserade på fossil teknik inköps till den svenska kollektivtrafikflottan efter 2010. Vi anser att det bör finnas statliga resurser för att kunna stödja kollektivtrafikhuvudmännen att delta i olika typer av pilotprojekt när det gäller utveckling av nya bränslen och fordon.”

”Motion till riksdagen 2005/06: MJ46 Nationell klimatpolitik i global samverkan”: ”Vätgasteknologi har många fördelar ur miljösynpunkt. Framför allt ger användning av vätgas som energibärare inga eller mycket låga utsläpp av miljöstörande gaser. Samtidigt är det en teknik som befinner sig i ett tidigt stadium av sin utveckling. Här är internationellt samarbete viktigt och Sverige skulle kunna bidra till den internationella forskningen och dessutom aktivt ta del av utvecklingen i andra länder. Folkpartiet anser att Sverige bör vara medlem i International Partnership for the Hydrogen Economy.”

”Dags för Grön el: Energiprogram antaget av Folkpartiet liberalernas landsmöte 18-21 augusti 2005”: ”Vi vet att genom stimulans av den tekniska utvecklingen och snabbare spridning av ny teknik kan många av utsläppsproblem[en] lösas. Vi måste våga satsa på ny forskning och ta kostnaden initialt för att åstadkomma en hållbar utveckling. Exempelvis bör Sverige satsa på forskning kring solceller och användning av vätgas som energibärare. [...] Att använda el är i sig inte något miljöfarligt eller icke önskvärt. Tvärtom kan en ökad andel leda till vinster för miljön.” (s. 12).

Folkpartiets ”Natur- och miljöprogram för 2000-talet”: ”Genom ökad och mer konsekvent användning av ekonomiska styrmedel och stöd till forskning och utveckling måste teknikutveckling och teknikspridning stimuleras. [...] Den tekniska utvecklingen av utsläppsfria bilar bör stimuleras.”.

”Frigör Europas potential! Politiska prioriteringar för ELDR-gruppen i Europaparlamentet 2004-2009”: ”För det sjunde vill vi göra Europa världsledande på miljöområdet. [...] Europa måste ta ställning för renare och säkrare energiformer och gå över till att använda förnyelsebara energikällor.”.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna kraftfullt ska verka för offensiva och långsiktiga satsningar på forskning, utveckling, demonstration, kommersialisering, spridning och integrering av bränslecell-, el- och vätesystem. Syftena är i första hand att nå EUs mål att till år 2050 stoppa jordens uppvärmning vid två grader Celsius relativt förindustriell tid, samt att öka enskildas tillträden till koldioxidfria energimarknader.

2. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att EU i samverkan med privat industri snarast planerar och realiserar en offensiv utbyggnad av en sammanhållen fint förgrenad europeisk infrastruktur för tankning av väte i vägtrafikfordon.
3. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att åtgärder enligt yrkande ett blir en viktig del i EUs fortsatta arbete med att vidareutveckla en gemensam europeisk miljö- och energipolitik.
4. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att satsningarna enligt yrkande ett konkretiseras i en sammanhållande svensk plan, förslagsvis sanktionerad av riksdagen; en plan som bland annat kan ligga till grund för, och underlätta, långsiktiga offentliga och privata satsningar på en mångfald åtgärder i linje med yrkandet. Jämför liknande planer i andra länder.
5. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna ska verka för att satsningarna enligt yrkande ett konkretiseras i en sammanhållande europeisk plan, enligt likartat sätt och med likartade syften som i yrkande tre. Planen bör förslagsvis sanktioneras av Europaparlamentet, komplettera, samt gärna innehålla ännu offensivare och mer långtgående åtgärder än redan planerade inom European Hydrogen and Fuel Cell Technology Platform och det privat-publika europeiska partnerskapet Joint Technology Initiative (JTI) on Fuel Cells and Hydrogen.
6. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta folkpartiets förslag till viktigt innehåll i en svensk plan i enlighet med yrkande fyra.
7. **att** partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta folkpartiets förslag till viktigt innehåll i en europeisk plan i enlighet med yrkande fem; samverka då förslagsvis med ELDR.

H36 Öknarna som planeträddare

Folkpartiet liberalerna i Göteborg

Folkpartiet har för att möta framtidens utmaningar tillsatt tre kommittéer för att arbeta med olika viktiga problemområden. Bland dessa finns en klimatkommission. Denna skall arbeta med ett antal klimatpåverkande frågor som kan påverkas direkt på nationell nivå.

Klimatfrågorna är i högsta grad aktuella. Det är omtvistat om den pågående temperaturökningen på jorden har sin grund i naturliga temperaturvariationer eller om den beror på mänsklig verksamhet. Det kan naturligtvis också röra sig om en kombination. Mänsklig verksamhet som leder till framförallt koldioxidutsläpp bidrar i vart fall i påtaglig grad till förändringarna. Det kan vara så att det för att motverka stora klimatförändringar inte längre räcker med små förändringar i den livsstil som åtnjuts i den industrialiserade världen. Det kan krävas att den livsstilen förändras radikalt eller att problemen kan mötas med en snabb och kraftfull teknikutveckling. Troligen fordras för resultat både att livsstilen förändras och att teknikutvecklingen tar fart. Åtgärder som syftar till ändrad livsstil och teknikutveckling behövs därför.

Det finns anledning att också höja blicken något från de nationellt anknutna frågor som klimatkommissionens

direktiv anvisar. Ett enormt problem som skulle kunna bli en planeträddare är de stora ökenområdena på jorden. För detta krävs emellertid djärva visioner.

Öknarna är ett problem. Det växer nästan ingenting i öknen, vilket innebär att områdena varken bidrar till livsmedelsförsörjning, syreproduktion eller energiproduktion. Öknarna breder dessutom ständigt ut sig. Det sägs ibland att öknarna inte breder ut sig utan istället flyttar sig. Ingen har dock kunnat peka på något område som varit öken och som senare börjat blomma pga. att öknen flyttat därifrån. I huvudsak torde förhållandet vara det att öknarna breder ut sig.

Om man tänker sig att öknarna skulle kunna odlas upp skulle mycket vara vunnet. Det rör sig om enorma områden. Den största öknen, Sahara, täcker ensamt en yta stor som hela USA. Med en uppodling av öknarna skulle följa mycket positivt. Livsmedelsförsörjningen skulle underlättas betydligt, inte minst med tanke på att två stora öknar, Sahara och Kalahari, finns i Afrika, i närheten av de områden i världen där fattigdomen är som störst och där människorna lider störst brist på livsmedel. En uppodling skulle dessutom leda till betydande syretillskott i luften, vilket motverkar effekterna av koldioxid. Gröna växter drar också till sig fukt ur luften och bidrar till molnbildning och regn, vilket i sin tur genererar grönska. Vatten är en bristvara, inte minst i ökenområdena. En god cirkel skulle kunna skapas.

En del av ökenområdena skulle också kunna beläggas med solceller och generera både värme och el. Med satsning på teknikutveckling torde möjligheter att med hanterbara förluster distribuera och lagra värme och el kunna förverkligas, på ett sätt som medför att i vart fall omkringliggande områden och länder skulle kunna försörjas. Den industrialiserade världen har uppnått välstånd genom att exploatera sina egna naturresurser och bruka fossila bränslen. Ett skäl till att mindre utvecklade länder ofta är skeptiska till krav på att bevara regnskog och andra naturresurser, är att man anser att kraven kommer just när det är "deras tur" att utvecklas. Inte minst Rio-konferensen gav av bl a detta skäl ett magert resultat. Om utvecklingen kan drivas fram genom energi från öknarna skulle möjligheterna till en hållbar hushållning med naturresurser öka drastiskt.

Frågan är om den ovan skisserade utvecklingen är möjlig.

Det finns betydande problem att övervinna för att om möjligt nå dit – eller i vart fall en bit.

Det anförs ibland att området runt ekvatorn är naturlig öken. Öknarna i Afrika och Amerika är lokaliserade på ungefär samma breddgrader. I Sahara finns dock ett antal gölar där det lever både fisk (mal) och krokodiler. I öknarna finns oftast också oaser som öar av grönska. Många arkeologer tror att det i en forntid vuxit träd och funnits sjöar där Afrikas öknar idag finns. Detta skulle i så fall ge vid handen att klimatet runt ekvatorn kan vara en nödvändig förutsättning för ökenuppkomst, men inte en tillräcklig. För detta talar också att det finns stora områden på just dessa breddgrader som

inte är öken. Det framstår som troligt att skogar genom århundradenas lopp kan ha skövats och därmed berett vägen för uppkomsten av öken.

Att det går att odla upp öken har visats i Israel. Man har där funnit att öken innehåller alla de mineraler och andra ämnen som krävs för att odling skall kunna ske. Vad som saknas är vatten. I Israel, som lider av vattenbrist, har utvecklats högteknologiska bevattningslösningar som innebär att just så mycket vatten som behövs används – inte en droppe för mycket eller för litet. Det är även med tillgång till vatten frågan om ett enträget och tålmodigt arbete. Plantering måste göras om och om igen, ända till dess att ett rotsystem som kan binda sanden har utvecklats. När så skett omvandlas sanden långsamt till bördig mull och grundvattenbildning uppkommer. Det handlar emellertid om ett arbete på mycket lång sikt. Utan kontinuerlig tillsyn tar öknen snart över igen. En stor del av Negevöknen är emellertid idag grön. Det råder ingen tvekan om att israelerna kommer att lyckas, om de får chansen och lämnas ifred av sina fiender. Israel är ett mycket bra exempel på vad hårt arbete, obändig envishet, ideologisk övertygelse och omsorg om ett land kan åstadkomma.

Ett problem är att många av ökenstaterna i Afrika är diktaturer eller styrs av instabila regimer. Även sådana regimer skulle emellertid kunna lockas med i ett gigantiskt globalt ökenprojekt, som kan förväntas dra uppmärksamhet och investeringar till det egna landet. Det är dessutom fråga om ett projekt som skapar naturtillgångar och exportmöjligheter för framtiden. Ett sådant projekt genererar också ett stort antal arbetstillfällen. Man kan tänka sig att man startar upp projektet i ett antal länder samtidigt, på litet olika sätt och med olika inriktning. På det sättet skulle man efterhand kunna hitta och förfinas de mest effektiva metoderna. Om experter från Israel kan engageras skulle det också kunna leda till en tätare handel och ett samarbete i norra Afrika och mellanöstern, som kan bidra till goda relationer och materiell utveckling. Trots att Israel är utsatt för allehanda diskriminering av världssamfundet, har landet aldrig tvekat att dela med sig av sina tekniska landvinningar. Dessutom kan ett sådant projekt också gynna en demokratisk utveckling i de länder som saknar demokrati men som ändå medverkar.

Ett ökenprojekt skulle framförallt röra Afrika. Detta är positivt på det sättet att just Afrika är en kontinent som, på nästan alla sätt, fortlöpande halkar alltmer efter i jämförelse med alla andra världsdelar. Ett sådant här projekt, som kan förväntas medföra bl.a. ekonomisk utveckling, sysselsättning, handel och kontakter, skulle ge Afrika en möjlighet att komma ikapp, både välståndsmässigt och statsskicksmässigt genom demokratisering.

Det står klart att ett projekt av den storleksordning som ovan skissats skulle kräva internationellt engagemang, omfattande planering, nära samarbete och mycket pengar. Många länder måste medverka. Möjligen bör ett särskilt internationellt organ upprättas för ändamålet. Det kan också vara så att projektet kan byggas upp inom ramen för FN-samarbetet, vilket skulle ge den organisationen en meningsfull uppgift

och en möjlighet att putsa upp sitt skamfilade anseende i världen.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna skall verka för ett ökenprojekt i enlighet med vad som beskrivs i motionen.
2. **att** motionen jämte partistyrelsens yttrande över densamma och landsmötesbeslutet överlämnas till folkpartiets riksdagsgrupp.

PS-yttrande Klimat- och energipolitik, motion H17 – H36 samt E1 yrkande 2

Motionerna

I motion **H17** tar motionären upp transportsystemets stora miljöpåverkan och lyfter fram vikten av att utveckla partiets politik inom detta område. Motionären anser att partistyrelsen ska ges i uppdrag att före den 1 december 2007 tillsätta en arbetsgrupp för detta ändamål.

Motion E1 yrkande 2 berör ekonomiska styrmedel som medel i klimatpolitiken och vill att landsmötet uttalar att ekonomiska styrmedel ska användas även då det gäller drivmedel.

I motion **H18** lyfter motionären upp trafikens miljöpåverkan och anser att partistyrelsen skall ges i uppdrag att verka för införande av rättvist fördelade ekonomiska styrmedel inom trafiksektorn så att miljöbelastningen minskar.

Författaren till motion **H19** menar att Folkpartiet bör ta fram konkreta ekonomiska styrmedel i form av trafikskatter. Motionären vill att landsmötet uttalar att beskattningen inom hela transportsektorn bör revideras på ett sådant sätt att beskattningen kommer att aktivt medverka till att gällande transportpolitiska principer förverkligas.

Motion **H20** tar ett helhetsgrepp över Folkpartiets klimatarbete och menar att det globala perspektivet måste vara en utgångspunkt för allt klimatarbete. Folkpartiet bör verka för långsiktiga internationella klimatöverenskommelser och utsläppsmål. Partiet bör även utarbeta en utsläppsbudget och kraftfullt verka för att utsläppsrätterna säljs och inte delas ut gratis. Partiet bör hålla sig till att sätta upp regelsystem, såsom ekonomiska styrmedel, och inte ta ställning i tekniska frågor. Därtill bör partiet fortsätta hävda behovet av biologisk mångfald, göra en översyn av elbeskattningen samt sprida kunskap om klimatproblemen till allmänheten.

I motion **H21** lyfter motionären upp ett antal konkreta åtgärder som partiet bör arbeta för exempelvis: en ökad användning av biobränslen, ökade satsningar på järnvägen, ändrade avdragsvillkor för resande, ökade krav vid miljöprovningar samt koldioxidavgifter och energiredovisning för vissa varor. Motionären anser att partistyrelsen bör ges i uppdrag att utifrån dessa tankegångar utarbeta förslag till

handlingsprogram för energieffektivisering och klimatsäkring inom transportsektorn.

Motion **H22** anser att det är beklagligt att partiet inte tidigare lyft fram de stora miljöproblemen och klimatförändringarna. Motionären yrkar: att Fp verkar för att flygbränslet på inrikesflyget omgående beskattas så att en liter flygbränsle kostar minst lika mycket som en liter bensin (yrkande 2), att Fp verkar för att varningstexter vid annonsering av flygresor omgående införs. I varningstexten ska framgå hur stora koldioxidutsläpp resenären ifråga bidrar med genom resan samt att resan är skadlig för jordens miljö (yrkande 3), att landsmötet slår fast att miljöfrågorna och i synnerhet de pågående klimatförändringarna kommer att vara en huvudfråga för Fp inom överskådlig framtid (yrkande 4).

Författaren till motion **H23** menar att Folkpartiet har Sveriges bästa energipolitik, men att partiet ibland har verkat vara emot en utveckling av andra miljövänliga energikällor än kärnkraft. Folkpartiets energipolitik bör därför vässas, breddas och kommuniceras i sin helhet.

Författaren till motion **H24** vill ha fler oanmälda inspektioner vid landets kärnkraftverk (yrkande 1), och att de inspektioner som leder till att fel åtgärdas belönas med bonus (yrkande 2).

Författaren till motion **H25** föreslår: att första meningen i femte stycket under rubriken Miljö i partiprogrammet ska följas av ”Där det är ekonomiskt försvarbart bör Sveriges fjärrvärmepotential utnyttjas för samtidig el- och fjärrvärmeproduktion i syfte att minska de globala växthusgasutsläppen.” (yrkande 1), att fjärde meningen i femte stycket under underrubriken Miljöpolitikens medel i partiprogrammet lyder ”Miljöproblemen måste ses i ett alleuropeiskt perspektiv” ska ersättas med ”Miljöproblemen måste ses ur ett globalt perspektiv där strävan är att minska de globala utsläppen.” (yrkande 2)

I motion **H26** vill motionären uppdra åt partiledningen i uppdrag att intensifiera arbetet med klimatfrågan samt inom sig utse en talesperson för klimatfrågor.

Motionären för **H27** menar att Folkpartiets historia som ett starkt engagerat och genomtänkt miljöparti bör vidareutvecklas. Exempelvis måste vi arbeta med att ställa om energianvändningen på jorden, få till bättre hushållning med el, prioritera transportsektorns klimatapåverkan samt det globala klimatarbetet. Landsmötet bör uppdra åt partistyrelsen att beakta dessa frågor (yrkande 1) samt arbeta för att Sverige globalt och inom EU verkar för en omfattande utbyggnad av modern kärnkraft (yrkande 2). Motionären vill även att Folkpartiet klargör att vi vill se intresserade företag påbörja arbetet med den projektering och de tillstånd som krävs för att bygga nya kärnkraftverk i Sverige (yrkande 3). Motionären anser även att vi ska verka för att internationella och nationella avtal och bestämmelser för säker kärnkraft uppfylls och utvecklas (yrkande 4).

Motionärerna i **H28** vill att Folkpartiet ska verka för att regeringen årligen ger ut en rapport – ”vitbok” – över hur förbrukningen av energi förändrats.

I motion **H29** föreslås att landsmötet beslutar att Folkpartiet skall arbeta för att öppna en statlig fond till vilken människor/organisationer/företag skall kunna ge pengar med förvisningen om att dessa används i olika framtidsyftande program för att hantera växthusproblemet (yrkande 1). Vara mer aktivt på fältet och tillsätta en egen kommission/arbetsgrupp samt mer kraftfullt på nätverket ”Gröna Liberaler” (yrkande 2).

Motion **H30** tar upp klimatkrisen och menar att Folkpartiet måste agera inom ramen för EU-samarbetet. Motionären vill att landsmötet uttalar: ”att folkpartiet anser att EU och Sverige bör främja en ökad användning av kärnkraft och solenergi. I solenergi inkluderas även vattenkraft och vindkraft. Vår ambition bör sträcka sig längre än den ambition som finns i EU:s program. Naturgasanvändning och andra fossila bränslen måste ytterligare minskas och mer än vad nuvarande EU-planer stipulerar” (yrkande 1), ”Att landsmötet uttalar att biobränslen inte får tränga ut livsmedelsproduktion som kan vara till användning för fattiga människor i utvecklingsländer. Markanvändningen i vårt eget land måste behålla flexibilitet för eventuellt ökad livsmedelsproduktion” (yrkande 2) ”Att landsmötet uttalar att användningen av biobränslen skall ske på ett sådant sätt att koldioxidutsläppen minskas totalt. (Om motsatsen existerar i något fall skall det inte användas)” (yrkande 3), ”Att landsmötet uttalar att man skall aktivt verka för att kommuner och regioner aktiverar sig i tvärnationellt samarbete och med EU-institutionerna kring klimat och miljöfrågorna” (yrkande 4).

I motion **H31** tar motionären upp klimatet och den långsiktiga elenergipolitiken och visar på att det är omöjligt att förbigå kärnkraftens framtid. Sverige måste ligga i linje med Finlands framsynta politik i att bygga kärnkraft, annars riskerar Sveriges konkurrenskraft skadas.

Motionären i **H32** menar att energiområdet får för begränsade resurser och anser att staten skall utreda hur ett intensivare deltagande från Sverige i internationella kärnenergiprojekt kan komma till stånd.

Motion **H33** saknar yrkande men vill införa en snabbutbildning, ett ”kraschprogram”, om fusionskraft på KTH i Stockholm.

I motion **H34** anser motionären att landsmötet bör uttala sig om att småskalig vattenkraft i skyddade vattendrag inte ska vara berättigad till el-certifikat.

Motion **H35** föreslår en offensivare satsning på bränsleceller, el och väte. Motionären vill: att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna kraftfullt ska verka för offensiva och långsiktiga satsningar på forskning, utveckling, demonstration, kommersialisering, spridning och integrering av bränslecell-, el- och vätesystem. (yrkande 1), att landsmötet

uttalar att folkpartiet liberalerna ska verka för att EU i samverkan med privat industri snarast planerar och realiserar en offensiv utbyggnad av en sammanhållen fint förgrenad europeisk infrastruktur för tankning av väte i vägtrafikfordon (yrkande 2), att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna ska verka för att åtgärder enligt yrkande ett blir en viktig del i EU:s fortsatta arbete med att vidareutveckla en gemensam europeisk miljö- och energipolitik. (yrkande 3), att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna ska verka för att satsningarna enligt yrkande ett konkretiseras i en sammanhållande svensk plan (yrkande 4), att landsmötet uttalar att folkpartiet liberalerna ska verka för att satsningarna enligt yrkande ett konkretiseras i en sammanhållande europeisk plan (yrkande 5), att partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta folkpartiets förslag till viktigt innehåll i en svensk plan i enlighet med yrkande fyra (yrkande 6), att partistyrelsen ges i uppdrag att utarbeta folkpartiets förslag till viktigt innehåll i en europeisk plan i enlighet med yrkande fem; samverka då förslagsvis med ELDR. (yrkande 7),

Motion **H36** vill att Folkpartiet skall verka för ökenprojekt (yrkande 1) och att motionen jämte partistyrelsens yttrande över densamma och Landsmötesbeslutet överlämnas till Folkpartiets riksdagsgrupp (yrkande 2).

Partistyrelsen yttrande

Avseende motionerna **H17 – H21, samt E1 yrkande 2** anser PS följande. Folkpartiet har nyligen tillsatt en klimatgrupp som dels lämnat en delrapport i maj 2007, dels avser bl. a att anordna seminarier och samråd hösten 2007, dels skall lämna en slutrapport till landsmötet 2009. (Till gruppen finns även knuten en självständig referensgrupp.) Tillsättningen av gruppen fyller landsmötesuppdraget, som motionären hänvisar till. Gruppen har till uppgift att beskriva de utmaningar som klimathotet innebär samt att utifrån liberala och vetenskapliga utgångspunkter föreslå konkreta åtgärder. Gruppen – erfar partistyrelsen – överväger att särskilt ta upp transportsektorns klimatpåverkan och även – om än indirekt – dess miljöaspekter. Partistyrelsen har inhämtat att gruppen överväger att ge ett särskilt uppdrag rörande transportsektorns miljö- och skatteproblem på nationell och europeisk nivå.

Folkpartiet har – som motionären till **H18** är väl underkunnig om och själv på ett förtjänstfullt medverkat till – under lång tid förespråkade ekonomiska styrmedel i klimat och miljöpolitiken, bl. a miljöavgifter, miljöskatter och handel med utsläppsrätter. Denna linje kommer fp även fortsättningsvis att driva i bl. a partiets transport- och miljöpolitik. För att få de önskade miljöeffekterna krävs att dessa styrmedel används inom ramen för ett koordinerat europeiskt samarbete och ett EU-koordinerat styrsystem.

Utformningen av beskattningen av transportsektorn – bl. a kilometerskatt för tunga fordon – är förvisso ett viktigt ekonomiskt styrmedel. PS anser också att fp bör verka för ett gemensamt regelverk inom EU som möjliggör en större samordning av beskattningen inom transportsektorn i Europa. Med detta menar partistyrelsen att **motionerna H17 – H21 samt E1 yrkande 2 bör anses besvarade i positiv anda.**

Avseende **H22** om miljöpolicy anser PS att flygbränsle bör beskattas med hänsyn tagen bl a till dess negativa klimat- och miljöeffekter, samt konkurrenssituationen. Med det senare avses att avgifter och skatter, som leder till skattedriven lokaliseringskonkurrens mellan olika europeiska länder, lätt blir kontraproduktiv. Flygresandets miljökonsekvenser bör motverkas i första hand genom krav på utsläppsrätter som av bolagen får köpas på en marknad och vars kostnad belastar konsumenterna/resenärerna. Som nämnts tidigare har fp år 2006 tillsatt en klimatgrupp med syftet att förnya och utarbeta en liberal klimatpolitik. Därmed bör **motion H22 anses besvarad.**

Avseende **H23** om att vässa energipolitiken anser PS att grundläggande hållning till motionens önskemål redovisas ovan och får i långa stycken anses överensstämma med motionens anda. Att bygga ut och vidareutveckla kärnkraften – som är folkpartiets linje – utesluter naturligtvis inte en utveckling av andra kolsnåla energislag. PS vill dock understryka kravet på kostnadseffektivitet – dvs. inget slöseri – när det gäller olika tekniker för energiförsörjning. Som påpekas i motion H27, att som del av lösningen av världens energi- och klimatproblem förespråka en snabb utbyggnad av modern kärnkraft är inte detsamma som att vara helt okritisk. **Motion H23 bör därmed anses besvarad.**

Avseende **H24** om energipolitik anser PS att frågor av det slag som motionären lyfter fram inte bör avgöras av PS eller landsmötet. De hör hemma hos de ansvariga myndigheterna, dvs. SSI och SKI och möjligen i sista hand regeringen. **PS avstyrker därför yrkande 1 i H24.** Bonusersättningar, syftande att uppfylla kraven i ett redan existerande, tvingande regelverk, skulle rimligen motverka sitt angivna syfte och sända fel signaler. **Även yrkande 2 i H24 avstyrks.**

Avseende **H25** om koldioxidutsläpp ansluter sig PS till förslaget om en textförändring utgående från yrkande 2 i motion H25 men med förändringen att texten istället bör lyda: ”Klimat- och miljöproblemen måste ses i ett globalt perspektiv. Strävan skall vara att minska växthuseffekten, bl. a genom att minska de globala utsläppen av växthusgaser.” **Motion H25 yrkande 2 bör med detta anses besvarat. Partistyrelsen avstyrker förslaget till textförändring i yrkande 1.** Det som är ekonomiskt försvarbart bör i allmänhet genomföras och behöver därför inte särskilt nämnas i partiprogrammet.

Avseende **H26** om bättre klimatpolitik så har Folkpartiet uppgraderat och intensifierat sitt arbete på en klimatpolitik framför allt baserad på vetenskapliga rapporter. Detta har bl. a skett genom att tillsätta en särskild klimatgrupp. Vår forskningsminister har lyft fram klimat- och energifrågorna i regeringens forskningspolitik. Partistyrelsen menar därför att partiet arbetar på det sätt som yrkandet i motion H26 förespråkar och i denna positiva anda bör **motion H26 anses besvarad.**

Avseende **H27** om kärnkraft delar partistyrelsen i långa stycken motionens ståndpunkt som varande både

oproblematiska och värdefulla att beakta. Partistyrelsen instämmer i bedömningen att en lösning av de globala klimatproblemen – växthuseffekten i kombination med en i högsta grad önskvärd snabb förbättring av levnadsvillkoren för människorna i Asien, Afrika och Latinamerika – med idag kända tekniker icke kan lösas med mindre än att en omfattande utbyggnad av kärnkraften sker. Alternativet – bl. a. att dessa länder skulle tillfredsställa sitt växande energibehov med fossilt bränsle – vore förödande och ödesdigert för koldioxidhalten i atmosfären, temperaturen och klimatet på jorden.

Samtidigt som även partistyrelsen bejakar och instämmer i nödvändigheten av utbyggd kärnkraft i Europa och övriga världen, vill partistyrelsen understryka dels, precis som motionären, betydelsen av att inte minst EU och Sverige arbetar för att världens länder – särskilt de länder som idag har kärnvapen – följer upp att det s.k. icke-spridningsavtales principer och regelverk efterlevs och politiskt prioriteras högre än idag, dels betydelsen av fortsatt arbete med frågan om det giftiga avfallet.

Partistyrelsen vill understryka motionärens bedömning att ”Idag framstår EU som världens mest betydelsefulla miljöorganisation”. PS vill komplettera med att det idag är omöjligt för politiska partier i Europa att på ett trovärdigt sätt kunna ge ett signifikant bidrag till att lösa jordens klimatproblem utan den aktiva och ledande globala roll som EU och EU-samarbetet har tagit på sig, och där Sverige varit pådrivande.

PS ser, liksom motionären förutom ovannämnda utbyggnad globalt, gärna att intresserade företag, som uppfyller alla villkor, får tillstånd att bygga ut kärnkraften i Sverige och i länder som exporterar el till Sverige, framför allt Finland. Svensk basindustri kan vara en intressent som ägare eller finansiär. Den kommersiella aspekten är dock inte för PS eller landsmötet att ta ställning till. I denna positiva anda **föreslår PS att motion H27 yrkanden bör anses besvarade.**

Avseende **H28** om vitbok instämmer PS i behovet av en sådan information (”vitbok”) som motion H28 yrkar på. Dock hävdar partistyrelsen – efter konsultation – att detta slags information redan finns bl. a genom Energimyndigheten, Naturvårdsverket och SCB:s försorg. **Motion H28 avstyrks.**

Avseende **H29** om en hållbarhetsfond så har PS förståelse för flera av de tankar som förs fram i motionen. PS avstyrker dock yrkande 1, dvs. förslaget att staten skulle ta på sig rollen som initiativtagare till en fond för ett rättsligt sett privat syfte, även om detta syfte är det behjärtansvärda att hejda växthuseffekten (yrkande 1). Yrkande 2 anser PS uppfyllt redan genom den av partistyrelsen nyligen tillsatta klimatgruppen. **Motion H28, yrkande 1 avslås, och yrkande 2 bör anses besvarat.**

Avseende **H30** och **H31** om klimatkrisen och den långsiktiga elenergiolitiken så har

Partistyrelsen erfarit att de viktiga och högst relevanta frågor som motionärerna till H30 och H31 tar upp även behandlas av folkpartiets klimatgrupp, antingen i rapporter som redan lämnats till partistyrelsen, eller sådana som kommer att redovisas senare under mandatperioden. Partistyrelsen vill avvakta resultatet av det arbetet och kommer att återkomma i samband med ställningstagande till planerad klimatrappport vid landsmötet 2009. I denna positiva anda bör **motionerna H30 och H31:s samtliga yrkanden anses besvarade.**

Avseende **H32** om utbildning och forskning – ny kärnkraft samt **H33** om ett ”kraschprogram” avseende forskning om fusionskraft, menar partistyrelsen att den pessimistiska anda som finns i motion H32 inte är fullt berättigat. Förvisso har forskning om ny kärnteknik under lång tid legat nere i Sverige men kompetensen byggs nu åter upp. Utbildning av kärnkraftsingenjörer har dock fortskridit i den omfattning som kunnat förväntas med tanke på behovet. Förslaget i motion H33 är väl detaljerat som inte utpekar ett forskningsområde utan också vilken teknisk högskola där det ska bedrivas och även vilken namngiven forskare som ska utses. Den typen av beslut som motionärerna förespråkar går visserligen i rakt motsatt riktning mot den tidigare hårt reglerade linjen, men utgör ändå en form av politisk styrning som partistyrelsen menar inte är önskvärd. Forskningsprogram ska inte tilldelas medel för att de är politiskt intressanta utan på grundval av akademisk kompetens och likaledes ska försörjningen av tekniskt utbildad person styras av efterfrågan på arbetsmarknaden och inte politiska önskemål. **Motion H32 yrkande 1 och 2 samt motion H33 avstyrks därför.**

Avseende **yrkande 3 i motion H32** erfar partistyrelsen att utbildningsdepartementets liberala ledning redan har uppmärksammat frågan om en vitaliserad och internationellt integrerad kärnenergiforsknings ställning i Sverige. Någon särskild utredning krävs inte. I avvaktan på effekterna av det forskningspolitiska regimskiftet **avstyrks härmed motion H32 yrkande 3.**

Avseende **H34** om reglerna för el-certifikat menar partistyrelsen att införandet av systemet med el-certifikat, som höjer avkastningen på en investering i bl. a vattenkraft, inte skall få påverka tillståndsbedömningen vad avser det som är (fortsatt) skyddsvärt. Avgörande är inte dock skalan på anläggningen (liten/stor) utan skyddsvärdet på omgivningen (dvs. ”skyddade vattendrag”). Frågan är för närvarande uppe i Högsta domstolen och beroende på domen där kan ändringar i regelverket komma att behöva göras. **Motionen H34 yrkande bör därmed anses besvarat.**

Avseende **H35** om att satsa offensivare på bränsleceller, el och väte så svarar partistyrelsen följande: Motionärens text, till vilka yrkandena delvis är kopplade, är tekniskspecifik och anvisande till sin natur, men varken partistyrelsen eller landsmötet är lämpliga fora för beslut av den karaktär som yrkandena har. Partistyrelsen vill likväl göra några bemärkelser. Liberalismen, och folkpartiet, är teknik- och forskningspositiv till sin karaktär och erfarenhet. Bl. a av detta skäl menar PS att inriktningen av forskares, innovatörers

och entreprenörers arbete inte vinner på politisk styrning (”pekpinnar”). Här finns även ett empiriskt fotat skattebetalningsintresse som avskräcker PS från offentligfinansierade pekpinnar och dito storskaliga ”satsningar”. Gärna mer av forskares, innovatörers och entreprenörers arbete, men endast i rena undantagsfall bör politiska partier engagera sig i hur eller på vilka projekt som Sveriges eller EU:s FoU-arbete bör inriktas och finansieras. Varken PS eller landsmötet har sålunda – enligt PS – kompetens att ta ställning, exempelvis, till frågan om en ”europeisk infrastruktur för tankning av väte i vägtrafikfordon”. Det är möjligt att detta är en god idé – men inte för PS eller landsmötet att besluta om!

Motionen tar i flera yrkanden upp den europeiska dimensionen i energipolitiken. PS är positivt inställd till en ökad EU-samordning i energipolitiken – särskilt vad avser försörjningstrygghet, FoU och teknikutveckling, säkerhets- och terrorismbekämpningsfrågor, – och PS är positiv till ett allmänt sett fördjupat samarbete när det gäller gemensam energipolitik i EU. Särskilt anser PS det viktigt med ett fördjupat samarbete och gemensamma EU-ståndpunkter i EU:s externa energipolitik. **Med detta bör yrkandena i motion H35 anses besvarade.**

I motion **H36** pekar författaren på ett mycket allvarligt klimatproblem och ger också flera förslag till möjliga lösningar. Motionärerna vill att folkpartiet ska verka för att ett storskaligt uppodlingsförsök av någon öken i Afrika kommer till stånd. Partistyrelsen vill dock invända mot en del problembeskrivningen i motionen. De stora öknarna som idag globalt breder ut sig framför allt kring kräftans och stenbockens vändkretsar på norra respektive södra halvklotet, har uppkommit till följd av naturliga klimatförhållanden genom övergång från ett fuktigare till ett gradvis allt torrare globalt klimat efter den senaste istiden. Omfattande arkeologiska lämningar i regionen visar hur uppkomsten av öknar i tidigare bördiga områden påverkade människans utbredning och sannolikt bidrog till de första stadsbildningarna i Nildalen och kring Eufrat och Tigris för ca. 8000 år sedan. Detta var en naturlig process i samband med inlandsisens avsmältning som inte har sin grund i någon ”störning” av klimatets funktion, av mänskliga eller andra orsaker.

I ett lokalt perspektiv kan däremot ökenutbredningen naturligtvis mycket väl påverkas starkt av mänsklig aktivitet. Kalhuggning av skog med efterföljande jorderosion och förstörelse av landskapets naturliga förutsättningar att binda fuktighet kan, i områden som har de rätta geologiska och klimatologiska förutsättningarna, bidra till accelererad ökenutbredning. På motsvarande sätt kan öknen också lokalt motarbetas, på det sätt som motionärerna exemplifierar. Men partistyrelsen vill i det sammanhanget varna för alltför storskaliga visioner. En av jordens största pågående naturkatastrofer är uttorkningen av Aralsjön till följd av försöken att använda vatten från floderna Amur Darja och Sur Darja till just storskalig uppodling av ett landskap som annars var alltför kargt för jordbruksproduktion. Försök att i större skala uppodla t.ex. Saharaöknen kommer också att medföra

kraftigt ändrade förutsättningar på andra håll. Exakt vilka är närmast omöjliga att med säkerhet förutse.

Det ska i sammanhanget också påpekas att även om öknar har en för människan låg synbar "avkastning", är deras roll i det globala klimatsystemet inte fullt kartlagd. Många forskare menar att utbredning av öknar bidrar till en sänkning av den globala temperaturen genom ökad reflektion av den inkommande värmen från solstrålningen. På lång sikt är dock det mest avgörande för klimatets förutsättningar till återhämtning, att utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser bringas under kontroll och minskas till långsiktigt hållbara nivåer. I Partistyrelsens dokument "Vision för 2014" uppmärksammas problemet med att "öknarna breder ut sig" och som ett led i detta tillsattes klimatkommissionen. PS anser att klimatkommissionen får arbeta vidare med denna fråga. Folkpartiet bör därför inte driva några storskaliga ökenprojekt innan denna närmare analys är gjord. **Motion H36 bör därför avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion E1 yrkande 2 anses besvarat
2. **att** motion H17 anses besvarad
3. **att** motion H18 anses besvarad
4. **att** motion H19 anses besvarad
5. **att** motion H20 anses besvarad
6. **att** motion H21 anses besvarad
7. **att** motion H22 anses besvarad
8. **att** motion H23 anses besvarat
9. **att** motion H24 avslås
10. **att** motion H25, yrkande 1 avslås
11. **att** motion H25, yrkande 2 anses besvarat
12. **att** fjärde meningen i femte stycket under underrubriken Miljöpolitikens medel i partiprogrammet bör lyda:
"Klimat- och miljöproblemen måste ses i ett globalt perspektiv. Strävan skall vara att minska växthuseffekten, bl. a genom att minska de globala utsläppen av växthusgaser."
13. **att** motion H26 anses besvarad
14. **att** motion H27 anses besvarad
15. **att** motion H28 avslås
16. **att** motion H29, yrkande 1 avslås
17. **att** motion H29, yrkande 2 anses besvarat
18. **att** motion H30 anses besvarad
19. **att** motion H31 anses besvarat
20. **att** motion H32 avslås
21. **att** motion H33, avslås
22. **att** motion H34 anses besvarad
23. **att** motion H35 anses besvarad
24. **att** motion H36 avslås

Djurskydd

Motioner H37 – H43

H37 Djur i samhällets tjänst

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling, Solveig Hellquist, Sundsvall

Människan har haft domesticerade djur och så kallade sällskapsdjur vid sin sida i många tusen år. Detta har ofta bidragit till en ökad livskvalitet för både människor och djur. Forskningen tyder även på att nyttjandet av djur i samhällets tjänst varit såväl samhällsekonomiskt som mänskligt lyckat.

Effekterna kan ha psykologisk, fysiologisk, ekonomisk och social karaktär. Ledarhundar för blindas, polishundar, tullhundar och hästar inom militären har kunnat kompletteras med framgångsrika projekt med sällskapsdjur inom kriminalvården, äldreomsorgen och grundskolan. Detta arbete utvecklas successivt världen över. I Frankrike och Österrike används sällskapsdjur i undervisning för att få barn att träna sin förmåga att känna empati, överbrygga klyftor mellan grupper och träna ansvar. Den amerikanska kriminalvården nyttjar hundar för att återanpassa interner och bygga upp förtroende och ansvar. Det svenska kvinno-fängelset Hinseberg har byggt upp ett häststall som de kvinnliga internerna sköter. Inom psykiatrin och åldringsvården fungerar ofta hundar och katter som del av terapi och välmående. En viktig del av rehabilitering av funktionshindrade har länge varit handikappridning. På fält efter fält sker samarbete mellan djur och människa i samhällets tjänst. Detta arbete bör dock kunna intensifieras och utvecklas än mer i Sverige.

Yrkande:

1. **att** följande mening läggs till i stycket om djurskydd på sidan 23: "Sällskapsdjurens positiva effekter på människan och hur de kan nyttjas än mer i samhällets tjänst inom vården, äldreomsorgen, skolan och kriminalvården bör uppmärksammas."

H38 Förbud mot grytjakt

Birgitta Ohlsson, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Philip Wendahl, Årsta

Grundläggande för svensk djurskyddslagstiftning är att djur skall behandlas väl och få sina arttypiska behov och beteenden väl tillgodosedda. Detta stadgas tydligt i svenska djurskyddslagens portalparagrafer: "att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande" (2 §) och "att djuren ska kunna leva ett arttypiskt beteende" (4 §). I dag ingår inte vilda djur som jagas i Sverige i djurskyddslagen. Därför har de ej rätten till grundläggande skydd. I Norge däremot omfattar även djurskyddslagen de vilda djuren. Men alla djur som jagas i Sverige kan inte kategoriseras som vilda djur. Vissa djur rör sig i gränslandet. De jagas, men är inte fria och vilda djur; se även min motion om godsjakten med fåglar.

Grytjakt är en grym företeelse som går ut på att jakthundar skall lära sig att driva ut räv ur gryt eller markera var grävlingar gömmer sig. Hundar tränas på levande grävlingar. Det finns heller inga lagar för hur djuren ska behandlas. Trots att de inte är vilda, utan befinner sig i fångenskap, omfattas de inte av djurskyddslagen. I över hundra år har Svenska Kennelklubben genom sin avdelning Svenska Grythundsklubben bedrivit detta djurplågeri. Fram till 1937 höll man även rävar, vilket upphörde av djurskyddshänsyn.

Svenska Veterinärförbundet har fördömt denna grymma fritidssysselsättning och de ställer sig principiellt emot en verksamhet där två djur hetsas mot varandra och anser att denna verksamhet inte är förenlig med djurskyddslagen. Stundom skadas även deltagande hundar. Även Jordbruksverket har uttryckt sig negativt. Delar av jägarkåren ställer sig också negativa till grytjakten. Denna form av djurplågeri bör förbjudas.

Yrkande:

1. att följande mening läggs till i stycket om djurskydd på sidan 23: "Grytjakt bör förbjudas."

H39 Kastrering och märkning av katter – en viktig djurskyddsfråga

Solveig Hellquist, Sundsvall, Hans Backman, Gävle, Birgitta Ohlsson, Stockholm, Camilla Lindberg, Borlänge, Lars Tysklind, Strömstad, Jan Ertsborn, Falkenberg, Liselott Hagberg, Nyköping, Maria Lundqvist-Brömster, Nordmaling

Sverige anses ha en långtgående djurskyddslagstiftning. Djurskyddet intresserar och engagerar många människor. Av lagstiftningen framgår att djur ska behandlas väl och skyddas mot lidande. Att behandla djur väl är en viktig etisk fråga. Missförhållanden i form av vanvård av djur uppdagas ofta genom anmälningar från allmänheten. Inte minst för våra husdjur är det viktigt att människor tar ansvar och ger djuren den omsorg de behöver. Frågan är dock om djurskyddslagstiftningen är tillräcklig och om den även omfattar katter.

Problemet med hemlösa katter blir värre för varje dag som går. Detta är uppenbart om man tittar på alla webbsidor om katter eller läser lokaltidningar där katter är upphittade, försvunna eller söker nya hem. Kattklubbar, kattpensionat, miljökontor, poliser, veterinärer och diverse djurvänner kan alla intyga problemet.

Många känner till och talar om problemet med alla sommarkatter som hänsynslöst lämnas åt sitt öde när hösten kommer. Dessvärre är problemet större än så. Katter lämnas nämligen åt sitt öde alla årstider.

Ett annat problem är katter som visserligen har ett hem men ändå tillåts springa ute utan uppsikt och utan att vara kastrerade. Många i samhället irriteras över "kattplågan". Katterna i sin tur far mycket illa på grund av bristande tillsyn och omvårdnad.

Det är därför hög tid att stärka skyddet för katterna och i lag understryka ägaransvaret. Annars kommer kattproblemet inom en snar framtid att bli ohanterligt och kräva extraordinära åtgärder, t ex avskjutning av katter. Det finns också en risk för sjukdomsspridning om antalet katter blir okontrollerat stort. Ökade problem för allergiker som får objudna kattgäster till sina bostäder kan heller inte överskattas.

Enligt den fristående ideella organisationen Manimalis fanns år 2004 ca 1,6 miljoner katter i Sverige. Då är de hemlösa katterna inte inräknade. Enligt Djurskyddsmyndigheten finns det 1,2 miljoner katter. Ingen vet alltså exakt hur många katter som finns i landet. Det som står klart är dock att kattstammen måste minskas. Man räknar med att ett okastrerat kattpar kan få två kullar med i genomsnitt 2,8 överlevande kattungar. Dessa får i sin tur två kullar med lika många överlevande kattungar som i sin tur får 2,8 överlevande kattungar osv. Det innebär att ett enda okastrerat kattpar på sikt kan föda miljontals oönskade katter. De ca 100 ideella katthemmen kan naturligtvis bara ta om en bråkdel av de hemlösa katterna. Snart har Sverige samma situation som andra varmare länder och som många förfasar sig över. Skillnaden är att katter i Sverige ska klara de kalla vintrarna.

De flesta av oss har någon gång sett övergivna, förskräckta och förvildade katter kura under buskar och på altaner. Många har också sett och hört talas om katter som råkar ut för katthatare och sjuka kattplågarer. I många bostadsområden har förvildade katter blivit ett så stort problem att de fångas in i fällor och avlivas. Några få katter har turen på sin sida och kan hamna hos någon djurvän eller på ett djurhem. Alla eldsjälar som jobbar (ideellt) i det tysta och med knappa resurser med att ta hand om hemlösa katter vet att de aldrig räcker till. Det finns enligt uppgift ett hundratal katthem i landet. Hur många katter de än tar in och placerar ut i hem så står ändå en lika lång kö av katter "utanför dörren" till katthemmet. Så länge kattägarna inte tar hand om sin katt och tar ansvaret för den kan inte kattproblemet lösas med enbart praktiskt omhändertagande och omplaceringar. Självklart är det ett nödvändigt och mycket bra arbete som katthemmen och kattföreningarna gör, men man kommer tyvärr aldrig att hinna ikapp om ingen förändring sker i vår inställning till katten.

Trots att katten varit människans vän i tusentals år och tjänstgjort som skicklig råttjägare har katten fått ett mycket lågt värde. Många katter kan man få helt gratis. De har alltså inget värde i pengar. De kan skänkas bort till vem som helst och i vilket syfte som helst. Vissa kattägare tycker därför inte att det är värt att lägga ner pengar på vare sig veterinärvård, vaccinerings, id-märkning eller mat. Katten får föröka sig okontrollerat eftersom en kastrering är betydligt dyrare än själva katten. Därför kommer många ovälkomna kattungar till världen, som inte sällan avlivas med primitiva metoder eller släpps vind för våg – förvildas, kanske svälter eller fryser ihjäl och ställer till irritation i bostadsområdena. Så länge katten inte har något värde kommer antalet hemlösa och vanvårdade hela tiden att öka och ställa till förtret i våra

bostadsområden. Det är dags att kattägare får skyldighet att märka och kastrera sina katter.

Om vi menar allvar med vårt djurskydd ska det heller inte vara möjligt att kunna lämna sin katt vid sommarstugan eller vid vägkanten utan att denna ansvarslöshet får konsekvenser för ägaren.

I lagen om tillsyn över hundar och katter finns reglerat vilket ansvar djurägarna har vid hållandet av dessa djurslag. Av 1 § framgår att ”hundar och katter skall hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter”. Lagen bör stärkas så att samma krav ställs på kattägare som på hundägare när det gäller ansvar och tillsyn. I dag gör man skillnad mellan hundar och katter på grund av att det i djurskyddslagen skrivs att djur ska ges möjligheter att bete sig naturligt. För en katt kan det inte anses naturligt att alltid hållas inomhus. De rättsfall som finns ger inte stöd för en hårdare hållning mot kattägare. Det är dags att ändra på synen att katter ska få springa fritt och föröka sig och därmed riskera att fara illa och därtill ställa till olägenheter för andra. Det ska ställas särskilda krav på tillsyn av kattägare i tätbebyggda bostadsområden. Det bör också enligt djurskyddslagen (3 § första stycket och 36 § första stycket) vara brottsligt att överge en katt eller annat djur och ska kunna betraktas som djurplågeri.

Idag betraktar vi det som självklart att id-märka och registrera hundar och ingen skulle fundera på att släppa ut sin hund ”vind för våg”. På 1920 talet i Sverige var dock problemet med hemlösa hundar stort och 1923 infördes lagen om hundskatt och ett ägarregister infördes vilket fick en positiv konsekvens att statusen på hundar förbättrades.

När en hund, häst eller ko som har sprungit bort eller som vanvårdas kan ägaren snabbt identifieras och återgå till sin ägare alternativt straffas för vanvården enligt den lagstiftning som vi har. De hemlösa katterna och de icke id-märkta katterna har dock inget skydd överhuvudtaget och kattägare kan vind för våg släppa ut katten när det inte längre passar, utan att riskera några konsekvenser. Detta trots att det är förbjudet enligt Djurskyddslagstiftningen. Genom obligatorisk id-märkning och registrering underlättas polisens arbete och resurser sparas in när ägaren snabbt kan identifieras. Genom obligatorisk id-märkning och registrering kan både djurskyddslagen samt lagen om tillsyn av hundar och katter efterlevas.

Slutsatsen är att fastän problematiken kring katter varit känd i decennier far fortfarande och alltför katter illa och ställer till bekymmer och irritation i bostadsområdena. Det kraftigt ökande kattbeståndet kräver därför omedelbara åtgärder

Sverige har för övrigt skrivit under Europakonventionen om skyddandet av husdjur.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutas ställa sig bakom förslaget om ägares skyldighet att registrera, märka och kastrera katter.
2. **att** landsmötet beslutar verka för kattägares ansvar för tillsyn av sina djur.
3. **att** landsmötet beslutar att det ska betraktas som brott och i vissa fall djurplågeri att överge sina djur.
4. **att** landsmötet ska verka för att den Europakonvention om skyddandet av husdjur som Sverige skrivit under också skall efterlevas.

H40 Vargen och jakten på den

Finn Cromberger, Frösön

Jag motionerar att man i vargtäta områden skall få bedriva licensjakt på varg. Ett hett och omdebatterat ämne som folkpartiet måste ta ställning till.

De människor som lever i dessa områden har fått sin livskvalitet sänkt, det finns det massor av belegg för. Ytterst få är de som vill ha varg inpå knuten. Det räcker med att prata med folk, intervju mammor till små barn, bärplockare och vanligt folk som gilla att vara i skog och mark. Till och med kommunala folkomröstningar i vargfrågan har anordnats med jordskredssegrar för dem som vill tillåta jakt på varg.

Men tätortsbor, särskilt de som finns i våra största centra, vill väldigt ofta bevara och utveckla rasen i Sverige. Därtill kommer en hel del administratörer inom departement, ämbetsverk och inom forskningen som allesammans är duktiga på att framföra sina åsikter och som tyvärr tror sig ha åsiktsföreträde före allmänheten.

Otvetydigt är det så att den svenska vargen inte finns sedan någon gång på 1960-talet då den sista försvann. Vår nuvarande vargstam är invandrad österifrån från den stora population på över 100 000 vargar som finns i Ryssland. Vargen som ras är alltså inte utrotningshotad.

De medborgare som är berörda, de som bor i vargtrakter vill inte ha dem. För att på något sätt få acceptans hos dessa bör jakt tillåtas. De tidigare hårda bestämmelserna om nolltolerans har luckrats upp då man numer får försvara tamdjur mot varg, (vilket jag motionerat om tidigare, en liten seger!).

En varg dödar/äter ca 12 älgar om året. Antal råddjur och andra småvilt vet jag inte men säkert är det en hel del. Nu går en TV serie om mat och miljö, där man konstaterar att miljöbästa sättet att få tillgång till mat och att skatta naturen, alltså jakt, helst så nära som möjligt.

Yrkande:

1. **att** man skall få bedriva jakt på varg i Sverige. Från början som licensjakt.

H41 Lantbruksdjurs rätt att vara utomhus*Birgitta Ohlsson, Stockholm, Philip Wendahl, Årsta*

Ända sedan vår svenska världsberömda, numera avlidna, författarinna Astrid Lindgren drev på genomförandet av djurskyddslagen från 1988 har den haft brister. Visst har vi världens strängaste djurskyddslag på papperet, men den tillämpas sämre i praktiken. Lantbrukets djur far ofta illa i vår industriella hantering i form av uppfödning och slakt. Många djur lever hela sitt liv instängda i en ohälsosam miljö utan möjlighet att bete sig naturligt. Visionen av djur som fick ströva fritt utomhus har inte blivit genomförd. Framför allt strider djurhanteringen inom det svenska lantbruket ofta mot den svenska djurskyddslagens portalparagrafer ”att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande” (2 §) och ”att djuren ska kunna leva ett arttypiskt beteende” (4 §). Nedanstående reformer bör därför införas för att djuren på allvar ska få rätten att vistas utomhus i enlighet med svenska djurskyddslagen på respektive djurområde.

Dagens grisar kommer oftast inte utomhus förrän de förs till slakt. Bullriga stora lokaler utan fönster är många grisars vardag. Uppfödningen strider dessutom mot den svenska djurskyddslagen. Grisarna måste på allvar få en lagstiftad rätt att vistas utomhus. Enligt svenska djurskyddslagstiftningen ska kor släppas ut på bete under sommaren. Dock finns möjlighet till dispens. Detta gör att omkring 5 % av Sveriges kor aldrig kommer ut. Även inomhus har kor ofta lite utrymme. Tjurar och kalvar under sex månader omfattas inte av rätten att vistas utomhus. Inga fler dispenser ska delas ut för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete. Även tjurar och kalvar ska omfattas av denna rätt. Kor ska inte heller tvingas vara uppbundna utan vi bör gå över till lösdrift. Djurskyddslagen måste gälla både i teori och praktik.

Yrkande:

1. **att** följande mening läggs till i stycket om djurskydd på sidan 23: ”Grisar, tjurar och kalvar ska få en lagstiftad rätt att vistas utomhus. Inga fler dispenser ska tillåtas att delas ut för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete.”

H42 Nationellt register över djurförbud*Birgitta Ohlsson, Stockholm, Solveig Hellquist, Sundsvall, Philip Wendahl, Årsta*

Djurplågere i Sverige kommer alltför lätt undan i den svenska byråkratin. Det är med nuvarande slapphänta kontrollmekanismer fullt möjligt att sätta djurplågere i system utan att någonsin bli bestraffad. Kriminella djurägare med djurförbud skaffar sig kontinuerligt nya djur genom att flytta till annan ort eller låta annan familjemedlem stå som ägare till djuren. Dagens långa handläggningstider för att få ett eventuellt djurförbud till stånd och det faktum att det är ytterst svårt för en myndighet att få information om personer med djurförbud när de ska dela ut tillstånd för djurverksamheter visar på det akuta behovet av en lagändring. Ett centralt register över svenska djurplågere med djurförbud bör utarbetas, vilket skulle underlätta arbetet för berörda myndig-

heter och bespara många djur onödigt lidande på grund av stelbent byråkrati. Vi kan inte ha ett system som sanktionerar djurplågere bara för att myndigheter inte samarbetar.

Yrkande:

1. **att** följande mening läggs till i stycket om djurskydd på sidan 23: ”Att ett nationellt centralt register över individer som har djurförbud bör införas.”

H43 Öppna inte upp för internationell jakt i fjällen*Finn Cromberger, Frösön*

EU lär ha åsikter om vår jakt, vilket i sig är olustigt och något som bör motarbetas.

Vi har själva klarat av det sedan ”Hedenhös” och kan säkert klara det även i framtiden.

Jag är emot att andra nationaliteter får jaga och träna sina hundar från dag ett i fjällvärlden. Den första tiden bör vara förbehållen nationens invånare. Sedan bör även invånarna i fjällkommunerna få behålla möjligheten till nuvarande årskortsbestämmelser. Länsstyrelserna i norr måste ha rätten att fatta beslut efter lokala förutsättningar och inte slaviskt följa tveksamma EU regler.

Det är ingen ”tjänst” att jaga som EU tycks mena utan ett uttagande av det överskott som naturen producerat under ett år.

Dessutom skall inte internationella gäster få jag på egen hand utan bara under överinseende av guide/värd.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för ökad möjlighet för länsstyrelserna att begränsa jakträtten efter lokala förutsättningar.

PS-yttrande Djurskydd, motion H37 – H43**Motionerna**

Motionären i **H37** yrkar på att följande mening skrivs in i partiprogrammet under avsnittet djurskydd: ”Sällskapsdjurens positiva effekter på människan och hur de kan nyttjas än mer i samhällets tjänst inom vården, äldreomsorgen, skolan och kriminalvården bör uppmärksammas.”

Motionären till motion **H38** anser att grytjakt inte är förenlig med den svenska djurskyddslagstiftningen eftersom denna jaktform, enligt motionären, medför stort lidande för såväl bytesdjur som jakthund. Motionären vill därför att grytjakt skall förbjuda.

För att komma till rätta med olika kattproblem såsom vanskädd och stora vildkattsbestånd vill motionärerna i **H39** att alla kattägare skall vara skyldiga att registrera, märka och kastrera sina djur. (yrkande 1); att alla kattägare skall vara skyldiga att ha tillsyn över sina djur (yrkande 2); att det ska

betraktas som brott och i vissa fall djurplågeri att överge sina djur (yrkande 3) och att landsmötet verkar för att europakonventionen om skyddandet av husdjur efterlevs (yrkande 4).

Författaren till motion **H40** vill att licensjakt på varg skall tillåtas.

Författaren till motion **H41** är kritisk till djurhållningen i Sverige och vill att följande mening skrivs in i parti-programmet: "Grisar, tjuvar och kalvar ska få en lagstiftad rätt att vistas utomhus. Inga fler dispenser ska tillåtas att delas ut för att lantbrukare ska slippa släppa ut kor på bete."

Bristande samarbetsförmåga myndigheter emellan och långa handläggningstider för att få till stånd att djurförbud utfärdas skapar onödigt lidande för många djur, menar författarna till motion **H42**. För att komma tillrätta med de skevheter som finns i dagens system vill motionärerna att ett centralt register över individer som har djurförbud skapas.

Författaren till **H43** vill begränsa andra länders medborgare att jaga i fjällen. Motionären vill att landsmötet uttalar att "folkpartiet ska verka för ökad möjlighet för länsstyrelserna att begränsa jakträtten efter lokala förutsättningar".

Partistyrelsens yttranden

Partistyrelsen föreslår att en modifierad text införs enligt följande och tillmötesgår därmed i sak om än inte i form motion **H37**: "Sällskapsdjurens positiva effekter på människan och den roll de kan spela inom vården, äldreomsorgen, skolan och kriminalvården bör uppmärksammas mer än idag." **Motion H37 bör därmed anses besvarad.**

Avseende motion **H38** ställer sig folkpartiet bakom principen om att allt onödigt lidande för djur skall minimeras. Ett samhälle som inte värnar djurens välbefinnande riskerar att bli ett samhälle där också utsatta människor värde förtrampas. Grytjakt kan dock vara acceptabel i enskilda fall, exempelvis kan jakt med grythund behövas vid eftersök av skadeskjutna eller trafikskadade djur. Att förbjuda all form av grytjakt är därför inte önskvärt och därmed avslås motionen. **Partistyrelsen menar att motion H38 bör avslås.**

Avseende motion **H39** menar partistyrelsen att en obligatorisk märkning av katter är svårt att genomföra och efterleva, och samma sak menar partistyrelsen gäller kastrering och registrering. **Partistyrelsen föreslår därför att landsmötet avslår yrkande 1 i motion H39.** Djurens rätt till god behandling finns inskrivet i vårt parti-program. Att värna djurens väl är en moralisk skyldighet för oss människor, inte minst på grund av att vi, till skillnad från djuren, har förmåga att göra etiska överväganden. Folkpartiet verkar redan idag för att djurskyddslagen skall bli bättre, att lagen om djurplågeri skall skärpas och att Länsstyrelsen och andra tillsynsmyndigheter skall få ökade resurser för att kontrollera att de bestämmelser som finns efterföljs. Partistyrelsen tycker inte att det skall vara brottsligt och straffbart att överge sina katter, även om ett sådant agerande både är omoraliskt och

oförsvarbart. Partistyrelsen **föreslår därför att yrkande 2 och 3 i motion H39 avslås.**

Partistyrelsen vill understryka att det är självklart att alla EU-direktiv efterföljs. Folkpartiet verkar för att de tillsynsmyndigheter som ansvarar för att djurskyddet efterföljs ska få ökade resurser. **Partistyrelsen anser därmed att yrkande 4 i motion H39 bör anses som besvarad.**

Partistyrelsen avslår **motion H40** eftersom partistyrelsen anser att en modern rovdjurspolitik bygger på att vi lär oss samexistera med rovdjuren, och då även med vargen. Självklart ska vi arbeta för att förebygga och minimera angrepp av varg på tamdjur, dels av respekt för den förlust, det merarbete och de kostnader som det orsakar tamdjursägarna och jägarkåren, dels för att öka acceptansen för rovdjuren. Redan idag kan dispens ges för jakt på varg därtill ger den ändringen av § 28, som införts från och med i år djurägare en utökad laglig rätt att skydda sina tamdjur från anfallande rovdjur även utanför inhägnat område. En livskraftig vargstam är viktig för att bevara den biologiska mångfalden, men också för turismens skull. Partistyrelsen delar inte motionärens åsikt att vargen inte riskerar att vara ett utrotningshotat djur utan tvärtom anser PS att vargen tillhör en av Sveriges mest hotade djurarter. Partistyrelsen anser därför att licensjakt inte bör införas i dagsläget, men PS håller öppet för att tillåta jakt på varg om vargstammen skulle växa sig alltför stark. **Partistyrelsen föreslår att motion H40 avslås.**

En god djurhållning är grunden till ett välfungerande jordbrukssamhälle. Partistyrelsen anser dock tillskillnad från motionären att dagens lagstiftning är tillräcklig och **föreslår landsmötet att avslå motion H41.**

Partistyrelsen delar motionärernas åsikt att dagens system inte är tillfylles. Ett register över de personer som har fått djurförbud skulle – rätt utformat – kunna fungera som ett hjälpmedel för att förhindra fortsatt djurplågeri. **Partistyrelsen föreslår därför landsmötet att motion H42 bifalls.**

Avseende **H43** anser PS inte att det önskvärt att införa lokalt beslutad särbehandling av utländska medborgare. Som motionären påpekar finns på detta område också gemensamma regelverk inom EU. **Motionen bör därför avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion H37 anses besvarad**
2. **att följande mening läggs till i stycket om Djurskydd i parti-programmet:**
"Sällskapsdjurens positiva effekter på människan och den roll de kan spela inom vården, äldreomsorgen, skolan och kriminalvården bör uppmärksammas mer än idag."
3. **att motion H38 avslås**
4. **att motion H39, yrkande 1 avslås**
5. **att motion H39, yrkande 2 avslås**

6. att motion H39, yrkande 3 avslås
7. att motion H39, yrkande 4 anses besvarat
8. att motion H40 avslås
9. att motion H41 avslås
10. att motion H42 bifalls
11. att motion H43 avslås

Område I, Integration, migration och asylfrågor

Integrationspolitik allmänt Motioner I1 – I11	424
I1 Integration	
I2 Integration är ömsesidig	
I3 Avskaffa ordet ”integration” i partiets språkbruk och ersätt det med ordet ”jämlighet”	
I4 Avskaffa integrationsdepartementet	
I5 Avskaffa språktest och ersätt det med ett test om mänskliga rättigheter	
I6 Nej – till språkkrav	
I7 Öppna yrkeslivet för akademiker från andra länder! Internetkurser i skrivspråk för yrkeslivet	
I8 Integration i arbetslivet	
I9 Integration och stark egen makt	
I10 Höjd introduktionsersättning för kommunerna	
I11 Förbättra integrationen	
PS-yttrande Integrationspolitik allmänt, motion I1 – I11	431
Minoritetspolitiken Motioner I12 – I14	433
I12 Folkpartiet behöver en ny språkpolitik	
I13 Samernas rättigheter	
I14 Satsning på samiska språk	
PS-yttrande Minoritetspolitik, motion I 12–I 14	435
Asyl- och migrationspolitik Motioner I15 – I26	436
I15 Fri invandring	
I16 Fri invandring – på riktigt!	
I17 Inför fri arbetskraftsinvandring	
I18 Inför asylvisering	
I19 Kortare handläggningstid för asylsökande	
I20 Nationellt omhändertagande av asylsökande flyktingbarn	
I21 Förbättra för flyktingar	
I22 Hjälp till de personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige, men som inte får ut något pass	
I23 Klarare regler och praxis för personer med dubbelt medborgarskap	
I24 Försörjningskrav vid anhöriginvandring	
I25 Underlätta för personer bosatta i Sverige att få besök av sina släktingar.	
I26 Skärpt lag mot flyktingspionage	
PS-yttrande Asyl- och migrationspolitik, motion I15–I 26 samt I1 yrkande 1	443

Integrationspolitik allmänt Motioner I1 – I11

I1 Integration

Nina Lundström, Sundbyberg

Den svenska så kallade integrationspolitiken har under lång tid uppvisat mängder av misslyckanden och brister. Både i sak och vad gäller begrepp. Integration ger intryck av en ensidig anpassning från en part gentemot någon annan. En del av grundproblemet handlar om bristen på arbetskraftsinvandring. Majoritetsbefolkningen har därmed fått en bild av andra grupper och enskilda individer utifrån en flyktingstatus. Folk som har tvingats fly från någonting. Inte individer som har sökt sig till Sverige på grund av sitt yrkeskunnande och andra meriter.

Om Sverige hade en väl utformad arbetskraftsinvandring skulle både hudfärg och namn bli en underordnad faktor att reagera på. Ordet invandrare är kollektivistiskt liksom begreppet integration. Bilder skapas av begreppet ”flykting” kopplat till etnicitet. Detta är personer från vissa länder som flytt från något. Inte kommit till Sverige av egen fri vilja i grunden. Detta synsätt har betydelse för hur grupper bemöts. En mix av arbetskraftsinvandring och flyktingströmmar skulle inte göra det lika enkelt att placera människor i fack. Det ska inte spela roll vad man heter och vilken hudfärg man har och det bästa sättet att påvisa detta är att visa på att individer har olika grundvalar för att ha kommit till Sverige. En del vill stanna för gott och tar ansvar för sig och de sina. Andra söker tillfällig hemvist på grund av faktorer de inte kan rå på. Som land har vi både vilja och skyldighet att hjälpa. Men även för att fastställa principer för vilka som kan stanna och på vilken grund.

Språkkrav för medborgarskap har väckt debatt. Likaså krav på egen försörjning. Jag menar att ifrågasättandet är en del av det synsätt som finns på flyktingar som begrepp. Det svenska samhället har avstått från att särskilja vad som krävs för att ha rätt att arbetskraftsinvandra kontra komma till Sverige som flykting. Länder såsom Kanada och Australien har kvoter för både arbetskraftsinvandring samt flyktingmottagning. Kanada har utöver språkkrav för medborgarskap även ett test för allmän kunskap om samhället, valsysteem och landets historia. Universella villkor med särregler för t ex vissa anhöriga. Frågan är om inte den svenska integrationspolitiken så fullständigt misslyckats just på grund av att formella möjligheter till arbetskraftsinvandrings saknats? Det är en enorm kraft i de människor som kommer till Sverige men självfallet påverkar skälen till varför man kommit just hit, kontra systemens utformning, vilka livschanser man får. Det är betydligt mycket lättare att ange villkor för egen försörjning för den som kommer att bli fri vilja och söker arbete än den som vi har en plikt och vilja att hjälpa på grund av skyddsskäl. Det är en skillnad att frivilligt söka sig till ett land och under goda förutsättningar söka utmaningar kontra att under traumatiska förhållanden söka sig till ett land för att söka skydd. Det är lätt att alla nykomlingar drabbas av en omhändertagande mentalitet och klassificeras som hjälpsökande när vi inte har

ett annat formellt system som välkomnar de som söker sig hit av arbetsmarknadsskäl eller för att de av andra skäl vill bo i Sverige. Den viktigaste förändring som måste till är att vi öppnar upp Sverige för arbetskraftsinvandring men samtidigt utformar villkor för medborgarskap som omfattar både språk och andra kunskaper utifrån den Kanadensiska modellen för medborgarskaps prov. Det ska inte utifrån hudfärg och namn vara möjligt att ha förutfattade meningar om medborgare i Sverige. Idag har begreppen invandring, integration och flyktingar blivit delar av samma helhet. Det är till nackdel för alla berörda. Integrationsbegreppet är dessutom ensidigt som på intet sätt tydliggör de universella kraven som borde framgå av begreppet. Vad är integration? Det borde räcka med att de som väljer att bosätta sig här följer lagar och regler, har försörjning, betalar sina skatter och om medborgarskap är aktuellt även uppfyller övriga plikter.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att arbetskraftsinvandring införs i kombination med tester för medborgarskap utifrån den kanadensiska modellen.
2. **att** begreppet integration ersätts med universella begrepp.

12 Integration är ömsesidig

Anne-Marie Ekström, Borås

Folkpartiet har länge varit det parti som tagit täten i integrationsdebatten. I regeringsställning har också folkpartiets integrationsminister Nyamko Sabuni redan lyckats föreslå en del konkreta åtgärder. Men de mer genomgripande förändringarna tar tid. Många lever idag i utanförskap utan arbete och långt från delaktighet i det svenska samhället. Folkpartiet har även vågat diskutera att det finns problem. För den som inte känner sig delaktig i samhället finns alltid en risk att hamna i kriminalitet eller få andra problem. Folkpartiet ska fortsätta att vara ledande när det gäller att komma till rätta med integrationen och driva frågorna. Men ibland blir retoriken fel. Ansvar läggs ofta på invandrarna att dessa själva ska ta tag i sin situation och välja om de vill vara delaktiga i samhället. Även om man själv försöker förändra sin tillvaro hjälper inte det alla gånger. De som är utanför måste också bli insläppta. Vi har alla ett ansvar, oavsett var vi är födda, att se till att alla ska känna sig välkomna och behövda i landet. Integrationen ska inte bara gå i en riktning. Då är det fråga om assimilation. Integration ska vara ömsesidig.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sig positivt för att Folkpartiet liberalerna i framtiden framhåller att integration alltid är ömsesidig, där alla har ett ansvar, oavsett var man är född.

13 Avskaffa ordet "integration" i partiets språkbruk och ersätt det med ordet "jämlighet"

Mikael Trolin, Stockholm

För att få till en förändring i språkbruk samt förhållningssätt i Folkpartiet liberalernas "integrationspolitik" behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av till exempel språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

Ordet "integration" håller i allmänt språkbruk på att bli en stigmatiserande benämning. Det samma gäller för ordet "invandrare". Ordet integration definierar en grupp eller minoritet av människor som ska integreras gentemot den stora majoriteten. De människor som omfattas av de integrationspolitiska åtgärdsprogrammen blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar.

Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etnicitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en del av sina medborgare och att döma ut dessas sätt att leva i förhållande till majoriteten. Det strider dessutom mot de mänskliga rättigheterna, att individen förnekas rätten att själv välja livsinriktning inom ramen för de nationella lagarna, så som det är beskrivet i europakonventionen.

Det är därför tid att frånga benämningen "integration" då denna kan anses vara förlegad och härröra från en tid då majoritetssamhället ansågs inneha tolkningsföreträde och problemformuleringsprivilegier angående vad som är normgivande och därigenom "rätt" avseende kultur och val av livsinriktning.

Betydelsen av språkbruket kan inte nog erkännas med tanke på den process som pågått i bland annat USA sedan 1960-talet. Efter slaveriets avskaffande har majoritetssamhället benämning av de förra afrikanska slaverna successivt förändrats från negro (neger) till black (svart) till afro-American (afro-amerikan) till African-American (afrikansk-amerikan). Drivande i den processen har inte varit det vita majoritetssamhället utan den svarta minoriteten, genom sina organisationer och företrädare.

Den väsentliga poängen med detta är att de förfördelades, de ur underordningen, egna verklighetsbeskrivning och perspektiv har fått vara dominerande. Vi i Sverige ligger cirka 30 år efter denna utveckling som nu även blivit den dominerande i England. Under ett besök i London med Stockholms stads integrations- och arbetsberedning fick vi se hur språkbruket förändrat myndigheternas arbetsmetoder i grunden. I Londons kommunadministration är det inte längre minoriteten som ska "integreras" och anpassas till

normen utan man talar enbart om jämlikhet (equality). För detta har man inrättat en speciell myndighet vilken har att tillse att jämlikhet inför lagen med lika rättigheter och skyldigheter gäller för kommuninvånarna.

Eftersom det etniska utanförskapet i det underordnade samhället aldrig kan brytas med förslag som enbart härrör från representanter ur det överordnade och normgivande, är det viktigt att man med språkbruket försöker åstadkomma största möjliga jämlikhet och rättvisa. Detta bör erkännas och på ett klart och tydligt sätt uttryckas i majoritetssamhällets språkbruk.

Yrkande:

1. **att** mötet antar som sin mening att ordet "integration" stigmatiserar den grupp som utpekade som behövande av detta. Ordet "integration" bör härnäst ersättas av ordet "jämlikhet" med utgångspunkt i definitionen om de mänskliga rättigheterna så som de är beskrivna enligt Europakonventionen.

14 Avskaffa integrationsdepartementet

Mikael Trolin, Stockholm

Folkpartiet bör hemställa till regeringen att avskaffa integrationsdepartementet i statsförvaltningen och istället ersätta det med en konstitutionsdomstol.

För att få mer jämlikhet i Folkpartiet liberalernas integrationspolitik behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av till exempel språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.

Ett integrationsdepartement institutionaliserar föreställningen om "vi" (de etniskt svenska) och "dom" (invandrarna) och att "dom" är underlägsna "oss" i så mån att "dom" behöver ett speciellt departement i statsförvaltningen för att fungera som "oss", vilka utgör samhällsnormen.

Ordet "integration" håller i allmänt språkbruk på att bli en stigmatiserande benämning. Ordet integration definierar en grupp eller minoritet av människor som ska integreras gentemot majoriteten. De människor som omfattas av de integrationspolitiska åtgärdsprogrammen, ofta framställda av ett integrationsdepartement, blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar.

Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etnicitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en del av sina medborgare och att döma ut dessas sätt att leva i förhållande till majoriteten. Det strider dessutom mot de mänskliga rättigheterna, att

individen förnekas rätten att själv välja livsriktning inom ramen för de nationella lagarna, med dess rättigheter och skyldigheter, så som det är beskrivet i europakonventionen.

Folkpartiet alltså bör hemställa till regeringen att avskaffa integrationsdepartementet i statsförvaltningen och istället ersätta det med en konstitutionsdomstol. Detta eftersom integrationsdepartementet kan anses vara förlegat och härröra från en tid då majoritetssamhället ansågs inneha tolkningsföreträde och problemformuleringsprivilegier angående vad som är normgivande och därigenom "rätt" avseende kultur. Integrationsdepartementet bör ersättas av en konstitutionsdomstol med tydligt fokus på regeringsformen. Konstitutionsdomstolen kan då tillse att de lagar mot diskriminering som redan finns, rättigheter och skyldigheter, efterlevs på ett bättre sätt.

Fördjupande resonemang:

Betydelsen av språkbruket och de till följd av detta skapade och benämnda institutionerna kan inte nog erkännas med tanke på den process med medborgarrätt (civil right-movement) som pågått i bland annat USA sedan 1960-talet. Efter slaveriets avskaffande har majoritetssamhället benämning av de förra afrikanska slaverna successivt förändrats från negro (neger) till black (svart) till afro-American (afro-amerikan) till African-American (afrikansk-amerikan). Drivande i den processen har inte varit det vita majoritetssamhället utan den svarta minoriteten, genom sina organisationer och företrädare.

Den väsentliga poängen med detta är att de förfördelades, de ur underordningen, egna verklighetsbeskrivning och perspektiv har fått vara dominerande. Ett integrationsdepartement kan sägas ha sitt ursprung i den koloniala världsuppfattningen som hade en geocentrisk och värderelativ syn på civilisationen. Detta har inte minst kommit till uttryck i den dikt av Royard Kipling som mer än något annat symboliserar kolonialismen: "White mans burden" (den vita mannen börda). Det som avses i dikten är "den vita mannens" uppgift att föra "civilisationen" och den kristna religionen till de "ociviliserade" och icke kristna folken utanför Europa.

Vi i Sverige ligger cirka 30-40 år efter den Nordamerikanska utvecklingen inom medborgarrätten, som även blivit den dominerande i England. Under ett besök i London med Stockholms stads integrations och arbetsmarknadsberedning fick vi se hur språkbruket förändrat myndigheternas arbetsmetoder i grunden. I Londons kommunadministration är det inte längre minoriteten som ska "integreras" och anpassas till normen, utan man talar enbart om jämlikhet (equality). För detta har man inrättat en speciell myndighet vilken har att tillse att jämlikhet inför lagen, med lika rättigheter och skyldigheter, gäller för kommuninvånarna.

Eftersom det etniska utanförskapet i det underordnade samhället aldrig kan brytas med förslag som enbart härrör från representanter ur det överordnade och normgivande, är det viktigt att man med språkbruk och de till följd av detta skapade och benämnda institutioner, försöker åstadkomma

största möjliga jämlikhet och rättvisa. Detta bör erkännas och på ett klart och tydligt sätt uttryckas i majoritetssamhällets språkbruk och skapade och benämnda institutioner.

Med utgångspunkt på de främlingsfientliga strömningar som sveper fram över i Europa i länder som Danmark, Holland, Belgien och Frankrike är det oerhört viktigt att Sverige värnar sin tradition att hålla på mänskliga rättigheter. Ett språkbruk och förhållningssätt som pekat ut och stöter bort människor riskerar att öka utanförskapet snarare än att minska det. Folkpartiet liberalerna har historisk sätt ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar. Folkpartiet liberalerna har därför ett socialliberalt idéarbete att värna om och bör därför visa stor försiktighet och ta till sig och vara mottagliga för den berättelse som kommer från de som är långs ner i samhället.

Yrkande:

1. att landsmötet antar som sin mening att existensen av ett integrationsdepartement stigmatiserar den grupp av medborgarna som utpekade som behövande av detta. Integrationsdepartementet bör ersättas av en konstitutionsdomstol med tydligt fokus på regeringsformen. Konstitutionsdomstolen kan då tillse att de lagar mot diskriminering som redan finns, med dess rättigheter och skyldigheter, efterlevs på ett bättre sätt.

15 Avskaffa språktest och ersätt det med ett test om mänskliga rättigheter

Mikael Trolin, Stockholm

Folkpartiet bör avskaffa "obligatoriskt språktest för att få medborgarskap" i partiets program och istället ersätta det med ett test om mänskliga rättigheter.

- För att få jämlikhet i folkpartiet liberalernas "integrationspolitik" behövs ett mera medvetet förhållande till samhällelig överordning och underordning. Till underordningen räknas medborgare vilka genom avsaknad av t.ex. språk, relevant utbildning, sociala eller ekonomiska förutsättningar, tillgång till massmedier eller kulturell kännedom har sämre tillgång till arbete och samhälleliga institutioner. En anledning till detta kan vara även etnisk diskriminering.
- Språk är oerhört viktigt men håller på att bli ett tillhygge i debatten som används till att stigmatisera invandrarna i Sverige. Det insinueras, genom språkdebatten, att dessa är ointresserade av att delta i samhället och bara vill utnyttja samhällets sociala trygghetssystem. Med tanke på att otaliga invandrare söker hundratals arbeten utan att ens få komma till anställningsintervju, är ett sådant synsätt både diskriminerande och stigmatiserande.
- Det har även framkommit i ett antal utredningar och forskningsprojekt att diskriminering förekommer på så

gott som samtliga samhällsarenor. Många högutbildade immigranter tvingas dessutom att ta arbeten som ligger långt under deras utbildnings- och kompetensnivå. Man brukar säga att Stockholm har världens högst utbildade taxichaufförer.

- Resurser bör istället läggas på en bättre svenskundervisning som är tillgänglig för alla, samt att det görs kraftfulla insatser mot diskriminering i form av skärpt lagstiftning.
- Att insinuera att viljan att lära sig det svenska språket sammanfaller med bristande vilja att arbeta eller ta del av det svenska samhället och dess lagar och regler, bottnar i främlingsrädsla. De människor som antas (invandrarna) ha behov av ett "språktest" för att få medborgarskap blir därför utpekade och därigenom måltavla för det överordnade (normgivande samhällets) fördomar. "Språktestet" förbättrar varken välviljan och förståelsen från det etablerade samhället och är inte ett incitament att delta för de som står utanför.
- Det är en liberal sanning att alla människor har lika värde, rättigheter och skyldigheter oavsett hudfärg, kön, sexuell läggning, etniskitet eller religion. Det är därför ovärdigt en demokratisk stat att peka ut en grupp av medborgare som ovilliga att arbeta eller delta i samhället.
- Med utgångspunkt på de främlingsfientliga strömningar som sveper fram över i Europa i länder som Danmark, Holland, Belgien och Frankrike är det oerhört viktigt att Sverige värnar sin tradition att hålla på mänskliga rättigheter. Ett språkbruk och förhållningssätt som pekar ut och stöter bort människor riskerar att öka utanförskapet snarare än att minska det. Folkpartiet liberalerna har historisk sätt ofta stått på de svagas sida, vare sig det har gällt kvinnor, äldre, sexuella minoriteter, bistånd till fattiga länder eller flyktingar.
- Folkpartiet liberalerna bör därför visa stor ödmjukhet och försiktighet och ta till sig av den kritik om "främlingsrädsla" som riktats mot vissa av partiets förslag. Inte minst avseende retoriken och det språkbruk som har kommit att kopplas samman med "språktestet". Även om avsikterna med "språktestet" inte varit att öka på främlingsrädsla och utanförskap, kan effekten ändå ha blivit detta. Att i ett medborgartest i stället lägga tyngdpunkten på mänskliga rättigheter ger ökat fokus på detta, även internationellt och är väl i linje med Folkpartiet liberalernas historiska idéarbete.

Fördjupande resonemang:

Harvardprofessorn Joseph Nye hävdar att U.S.A. under Bush-administrationen har förlorat mycket av sin "mjuka makt" och därmed möjlighet att påverka världen. En "mjuk makt" med stark global dragningskraft bestående av allt från "Hollywood till Harvard och Gates Foundation". Detta till förmån för den "hårda makten", bestående av stridsflygplan,

kryssningsmissiler och hangarfartyg. Nye menar att obalansen allvarligt skadat världens starkaste supermakt.

På samma har folkpartiet förlorat sin "mjuka makt" genom att ständigt betona krav som uppfattas som hårda, som till exempel "språktestet". Liksom USA, tvingad av den inhemska opinionen, har inlett en dialog med Iran och Syrien och därigenom visar upp en "mjukare" linje, bör folkpartiet liberalerna göra samma självvranssakande resa.

Historien återupprepar sig. En främlingsrätt attityd hos ett etablerat riksdagsparti lönar sig inte. Det gällde moderaterna efter SVT:s reportage från valstugorna i Uppdrag granskning 2002. Och det gällde valresultatet för Folkpartiet liberalerna 2006.

Opinionen har tydligt visat (Folkpartiet liberalerna har 6-4 procents stöd) att det svenska folket inte vill ha ett etablerat riksdagsparti med något som kan uppfattas som främlingsrädsla som ledstjärna. Folkpartiet goda varumärke och dess plats i Sveriges riksdag, är beroenden av att den politiska pendeln svänger tillbaka tyngdpunkten till partiets social-liberala traditioner och idéarv.

Yrkande:

1. **att** landsmötet antar som sin mening att "språktest för att få medborgarskap" stigmatiserar den grupp som utpekas som behövande av detta. "språktestet" bör ersättas av ett test med fokus på de mänskliga rättigheterna, så som de är beskrivna i Europakonventionen.

16 Nej – till språkkrav

Magnus Simonsson, Stockholm

Förslaget att invandrare måste ha acceptabla kunskaper i svenska språket för att få svenskt medborgarskap cementerar en föråldrad uppfattning om svenskhet. Språkkrav rimmar mycket dåligt med idén om Sverige som ett mångkulturellt samhälle. Tron att alla som kommer till Sverige kan förmås att bli som vi är naiv och leder fel. Länder har alltid varit i förändring genom både in- och utvandring. Språk och kulturer förändras när människor världen över väljer var och hur de vill leva och bo. Ett Sverige med öppna gränser kan inte vara ett Sverige där alla talar perfekt, eller ens begriplig, svenska. Medborgarskap och de rättigheter det medför ska beviljas på formella och objektiva kriterier. Exempelvis rösträtten i riksdagsvalet får inte bli beroende av om en person klarar ett svenskt test. Ett sådant system är inte förenligt med en liberal demokratisyn. Det hjälper knappast integrationen av de nya svenskarna att införa ett krav på kunskaper i svenska språket. Vad blir nästa steg? Krav på kunskap om svensk kultur och svenskt samhällsliv?

Yrkande:

1. **att** följande läggs till som den tredje meningen i det tredje stycket under rubriken "Mångfald och tolerans" i partiprogrammet: "Däremot ska inget krav på kunskaper i svenska språket ställas på den som vill bli svensk medborgare."

17 Öppna yrkeslivet för akademiker från andra länder! Internetkurser i skrivspråk för yrkeslivet

Ana Maria Narti, Stockholm

Regeringen lovar i vårpropositionen 46 miljoner för utbildningar som öppnar yrkeslivet för utländska akademiker: en droppe i havet, Fredrik Reinfeldt, Tobias Billström och Nyamko Sabuni!

Socialdemokratiska regeringar hade under de senaste åren delat ut 30 miljoner till samma uppgifter utan att förbättra akademikernas position. Dessutom har vissa nödvändiga studier försvunnit under den första hösten med borgerlig regering när sparivern drabbade specialkurserna för läkare och sjuksköterskor. Men det verkliga gapet mellan regeringens vackra ord om integration och vardagens diskriminering kommer fram om man kastar en blick på mycket välkända siffror.

Integrationsverkets rapporter räknade med 30 000 utländska akademiker som antingen var arbetslösa eller arbetade långt under deras kvalifikationer, så som felsysselsatta. Massan av akademiker som står utanför egna yrken är stor. Nyanlända flyktingar kan vänta sig kanske ett bättre mottagande nu, men den svåraste ekvation utbildningssystemet tvingas lösa är en effektiv yrkesrehabilitering av dem som länge har levt utanför sitt yrke.

Att yrkesmässigt rehabilitera så stora grupper är inte möjligt utan lättillgängliga masskurser med direkt anknytning till olika yrken, vilket innebär helt andra satsningar än regeringens ynliga 16 miljoner – om man räknar utan de 30 som socialdemokraterna med föga uppmuntrande resultat tidigare satsade. Detta kräver ett helt nytt system med språk- och yrkesutbildningar för utländska akademiker. Erfarenheten visar att de flesta invandrare som har börjat sina svenska liv under de senaste årtiondena inte har fått lära sig att någorlunda korrekt skriva på sitt nya vardagsspråk. Särskilda träningsprogram med betoning på skrivspråk och yrkesspråk bör alltså utformas. Och kurser och träningsprogram ska vara tillgängliga för väldigt många om vi ska se någon riktigt förbättring. Högskole- och universitetskurser kan aldrig täcka hela detta fält av skriande behov på intensiv utbildning.

De senaste åren har ett nätverk bildats mellan sex universitet och högskolor – från Stockholm, Lund, Göteborg, Linköping, Malmö och Borås – och lanseringen av ett projekt som avser utveckla helt nya Internetkurser. Under 2006 utformades kurser som nu är på gång. Verksamheten kan utvecklas men då får inte de nya kurserna bli fragmentariska inslag i utbildningsväsendet med begränsad verkan. Bara ett envist och kontinuerligt systematiskt arbete kan ge kurserna den utveckling som krävs för att öppna yrkeslivet för tusentals utländska akademiker. Och lösningen ligger i en ny samverkan mellan producenter av kurser – från universitet och högskolor – och distributörer från centra för flexibelt lärande, datortek och andra sorters lärocentra.

Behoven har redan identifierats. Att täcka dessa behov innebär att nya regler snabbt formuleras angående akademiskerna tillträde till kurserna på lärocentra eller datorstek i hela landet. Det krävs enkla och tydliga finansieringsformer på alla nivåer. Det krävs också ordnade former av samarbete mellan producenterna av kurser på olika universitet och högskolor och nya distributörer av kurser över hela landet. Det är också nödvändigt att utbildningsdepartementet och Högskoleverket arbetar fram prov som garanterar kursernas kvalitet och intygar att de som har följt kurserna har tillgodosett sig önskvärda kvalifikationer. Först då kan den borgerliga regeringen trovärdigt tala om effektiv integration av utländska akademiker i yrkeslivet.

Yrkande:

- 1. att** partiprogrammet bör innehålla nya punkter angående utvecklingen av föreningslivet (se avsnitt "Den växande människan" underrubrik "Livslångt lärande") och preciseringar som tydliggör:
 - en helt ny planering av vuxenstudier som kan öppna yrkeslivet för massan av arbetslösa eller felysselsatta akademiker;
 - bredd produktion av Internetkurser i skrivspråket för olika yrkesområden;
 - regler och intyg angående tillträdet till och resultat av nya nätkurser för utländska akademiker
 - nya regler som underlättar ett rikt samspel mellan producenter och distributörer av kurser för utländska akademiker så att dessa kurser sprids över hela landet och blir tillgängliga för den stora massan av felysselsatta eller arbetslösa utländska akademiker.

18 Integration i arbetslivet

Ana Manojlovic, Malmö

Under de sista tio åren har Sverige haft många projekt för att integrera nykomna invandrare i det svenska samhället. Många projekt har kostat Sverige stora summor pengar, och idag har vi trots detta fler arbetslösa invandrare än någonsin.

Folk som har kommit till Sverige under 1990-talet lever fortfarande på socialbidrag och läser svenska på grundnivå. (Om de nu hade tur och klarade av sfi-utbildningen). Faktum är att en stor del av folket som har kommit har inte grundskoleutbildning från sitt land, men det finns också många som har utbildning men har svårt att validera sina kunskaper.

Idag läser folk sfi-undervisning i upp till 2 år. Om man läser ett språk under så lång tid borde man kunna den på universitetsnivå. Att förbereda sina språkkunskaper till en arbetsplats kräver inte mer än 6 månaders lärande.

Dessutom fastnar folk i olika yrkesinriktade utbildningar med praktik. Folk hittar oftast själv praktikplatser och väldigt sällan har de möjlighet till en anställning i den firman när praktiktiden är över.

Detta leder till konsekvensen att folk hellre lever på bidrag än ber om jobb vid ständigt nya firmor. Dessutom folk mår inte bra.

Idag har vi också nystartjobb. Tanken med dessa projekt är bra, men i hur stor andel kommer just invandrare att få jobb tack vare dessa projekt?

Bara det att folk har brytning när man pratar svenska leder till ett nekande av arbetsgivaren.

Arbetsgivare har inte heller behov för att anställa fler invandrare, de får på gratis arbetskraft genom praktikanställningar. En sådan tillgång till så många praktikanter tjänar bara arbetsgivarna på. De har ju inte några skyldigheter mot den personen efter avslutad praktik.

Då får de nytt folk etc.

Yrkande:

- 1. att** regeringen skall skapa möjligheter så att folk som bör lära sig svenska förbereds för arbetslivet i snabbare takt eftersom om man skall arbeta behöver man inte ha så stort vokabulär.
- 2. att** regeringen ska se till att de företag som tar emot praktikanter skall kunna erbjuda ett jobb till personen efter avslutad praktik.

19 Integration och stark egen makt

Ana Maria Narti, Stockholm, Avni Dervishi, Västerås, Mohammad Noori, Nacka

Lokal demokrati – hur?

Forskningen om migration och invandring och om s k utsatta områden visar tydligt att en stor del av befolkningen som bor i sådana områden befinner sig i långa perioder av rörlighet och flyttar mellan olika boenden innan den rotar sig i mera bestående bosättning. (Se framför allt Roger Anderssons studier.) Att grunda arbetet med lokal demokrati på en planering som tar sin utgång i antagandet att befolkningen är stabil är orealistiskt. Forskningen har också visat att tidigare satsningar i storstadssatsningen och ytterstadssatsningen misslyckades bland annat därför planering och genomförande var geografiskt inriktade och följde den traditionella svenska hierarkiska ordningen: departement och kommun skrev avtal för att sedan låta lokalt ansvariga kalla befolkningen till samverkan. Människorna som bor i utanförskapets områden skulle komma in med sin delaktighet när all planering och alla program redan var beslutade och alla pengar redan delade.

En annan svårighet på området har vuxit fram ur decennier med bidrag för de s k invandrarföreningarna. Kriterier för bidragsutdelning har varit dimmiga och i första hand siktat på föreningar med många medlemmar. Ett rent aritmetiskt sätt att definiera den lokala demokratin har dominerat, fast många av de större organisationer regelbundet får bidrag trots att de inte är särskilt aktiva och saknar konkreta mål i verksamheten. Om sådana skenbart etablerade organisationer slåss för att ta över den lokala demokratin kan hela satsningen fastna i oändliga och mycket infekterade konflikter ett

faktum som den sorgliga historien med paraplyorganisationen Centrum mot rasism tydligt illustrerade.

Därför bör vi reformera hela systemet för stöd till olika organisationer och samtidigt öppna vägen för selektiva satsningar; så skapas större utrymme för organisationer och arbetsgrupper som redan i praktiken har bevisat att de kan erbjuda värdefulla tjänster till det svenska samhället. Sådana grupper är redan kända men tillhör inte de vanligaste kategorierna av invandrarorganisationer utan är starkt profilerade. IFS, Terrafem, Arabiska demokratiska kvinnoförbundet, Somaliska hälsoteamet, Stiftelsen Kunskapsforum har i dag en historia av ansträngningar som vill bryta utanförskapet och bör få erkännande för detta. Den bästa metoden för befrielse från bidragsberoende består på längre sikt i utvecklingen av avtal som ger de nya arbetsgrupperna möjlighet att sälja sina tjänster till den offentliga sektorn och till det privata näringslivet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Egen makt inom arbetsmarknaden

Den borgerliga politiken har redan mellan 1991-1994 bidragit till att vitalisera vissa områden i det svenska arbetslivet. Genom att skapa tydliga regler och en klar finansiering av t ex fria skolor och entreprenader inom vården förnyade man skolan och vården. Det nya i dessa mycket välgörande förändringar i arbetslivet bestod i en överföring av kapital från den offentliga sektorn till entreprenörer och i fastställande av lagar och regler som ger legitimitet till arbetsformer placerade mitt emellan offentlig och privat verksamhet – alltså inom den sociala ekonomin. Samma modell kan förnya på djupet arbetet inom arbetsmarknaden. Det är alltså inte enbart offentliga arbetsförmedlingar eller privata bemanningsföretag som kan bidra till en intensifiering och berikning av verksamhet som skapar nya jobb. Entreprenad kan öppna vägen in i det betalda arbetet för grupper som inte själva kan skaffa sig kapital men som styrs av stark motivation att radikalt förbättra sin vardag. Eldsjälarna lever allt jämt i utanförskapets områden men de tvingas oftast arbeta gratis medan många representanter för den offentliga sektor får lön för att ”ta hand om” människor som egentligen mycket väl själva kan finna lösningar för sina problem.

Aktivitetscentra drivna på entreprenad kan med tiden spela samma roll i arbetslivet som friskolorna har spelat och spelar i skollivet och husläkarna i vården. Också grupper av arbetslösa som lägger fram lovande affärsidéer och spännande förslag för nya verksamheter borde få rätt att experimentera, försöka driva aktivitetscentra. Detta skulle vara viktigt också som en vitalisering av demokratin inom arbetslivet. I dag är de långvarigt arbetslösa den enda gruppen i samhället som inte på något sätt själv kan påverka sin situation: dessa människor betraktas alltid som objekt för åtgärder och anförtros aldrig ansvar för den egna framtiden och möjlighet att själva ta initiativ och handla för att komma ut ur arbetslösheten. Långvarigt arbetslösa befinner sig faktiskt i en svagare position än till och med interna på våra fängelser, eftersom de människor som tjänar sina straff inom kriminalvården har tillgång till egna förtroenderåd där de får

försvara sina intressen. Egen makt för de arbetslösa kräver att dessa personer får praktiska redskap att hantera maktlösheten och skaffar sig makt över sin vardag.

Den jobb- och utvecklingsgaranti som den borgerliga regeringen nu lanserar som ny arbetsmarknadsåtgärd kan vitalisera arbetslivet och befria de arbetslösa från passivitet och isolering men bara om själva utformningen av regler och arbetssätt ger deltagarna valfrihet och inflytande över den egna vägen in i arbete. Folkpartiet bör kräva att den nya regeringen garanterar de arbetslösas rätt att själva välja studier eller praktik och att regeringen helt utestänger från arbetsmarknadspolitikens område beslut och rutiner som leder till mekaniskt hänvisning till förnedrande tvångsarbete.

EUs sociala fonder (ESF-medel) kan öppna vägen till egen makt

Syftet med EU:s sociala fonder (ESF-medel) är ”Empowerment”, makt till de maktlösa. Medlen ska öppna nya möjligheter för grupper som annars har svårt att förbättra sin situation. Bland dessa grupper räknas småföretag med svag ekonomi, långvarigt arbetslösa, ungdomar och kvinnor som inte har fått fotfäste i arbetslivet, handikappade. En viktig målgrupp är invandrarna som i hela unionen intensivt utnyttjar de sociala fondernas finansiering för att få inträde i arbetslivet.

Sveriges första period med projekt finansierade med medel från EUs sociala fonder startade 1995 och avslutades 1999. Enbart en procent av de beviljade projekten var initierade och ledda av invandrarnas arbetsgrupper. De största stödbeloppen gick till den offentliga sektorn – arbetsförmedlingar och kommuner – och till traditionella starka svenska organisationer (ABF, TBV, Röda Korset och andra). Detta motverkade syftet med själva denna sociala verksamhet. EUs pengar är inte avsedda att förstärka den svenska offentliga sektorn, som räknas bland de starkaste i världen, och inte heller att ge mer till väletablerade organisationer med stora resurser.

Den andra perioden med stöd från EUs sociala fonder skulle börja år 2000 men blev kraftigt försenad på grund av oklarheter och ständiga omorganisationer i och mellan svenska myndigheter. Under en 18-månaders lång väntetid förlorade en del aktiva grupper och små företag många möjligheter att agera – eftersom både finansiering och regelverk saknades. När arbetet äntligen startade visade det sig att ännu färre invandrargrupper än tidigare hade fått utveckla egna projekt. Invandrargrupperna engagerade i verksamheten riskerade att sänka sin andel under 1 procent av alla beviljade projekt.

I november 2002, när några få invandrargrupper och några få småföretag trots allt hade kommit en bit på vägen med arbete finansierat med medel från EUs sociala fonder (s k Mål 3-projekt och Equalprojekt), stoppades plötsligt utbetalningarna av medel från europeiska sociala fonden! (EUs medel administreras i Sverige av AMS kassatjänster.) Godkända verksamheter under utveckling sedan månader

förlamades. Löner för genomförda arbetsmoment och hyror för arbetslokaler kunde inte betalas. Kommuner, arbetsförmedlingar och rika svenska organisationer hade chanser att rädda sina startade verksamheter genom att hämta medel från annat håll: de som hotades att gå under var invandrarnas arbetsgrupper och de små företag som hade litat på de svenska myndigheternas planering och lyssnat på lockropen om delaktighet. Först i slutet av december rättade regeringen detta misstag och utbetalningarna genomfördes. Men de ekonomiskt svaga små företagen och invandrarnas arbetsgrupper hade tvingats antingen att arbeta utan att ta betalt eller överväga att lägga ner verksamheten – några veckors totala brist på likvida medel är avgörande just för dessa grupper.

Hanteringen av arbetet med medel från EUs sociala fonder under de senaste socialdemokratiska regeringarna bör ge upphov till en total förändring av verksamheten. Det var och är fel att i så stor utsträckning använda ESF-medel för verksamhet inom den offentliga sektorn och starka traditionella organisationer. Det var och är fel att låta långa perioder löpa utan någon aktivitet på grund av ständiga omorganisationer i och mellan svenska myndigheter. Det var och är fel att lämna små företag och små fristående arbetsgrupper helt utan likvida medel när regeringen försökte göra ordning i den egna ekonomin.

Den allvarligaste kritiken bär riktas mot de svaga satsningarna på grupper som behöver förstärka sin position i samhället. Under hela perioden som har följt landets inträde i EU har olika socialdemokratiska regeringar inte tagit hänsyn till den viktigaste principen i EUs sociala politik: makt åt de maktlösa "Empowerment". Respekten för denna princip kan inte återställas om utdelningen av ESF-medel inte garanteras nå direkt de grupper som behöver ekonomiskt stöd när de försöker ta makten över sin vardag.

Yrkande:

1. att partiprogrammet bör innehålla nya punkter angående utvecklingen av föreningslivet (se avsnitt "Frihet i gemenskap") och preciseringar som tydliggör:
 1. en reformering av stödet till organisationer och arbetsgrupper som verkar för lokal demokrati;
 2. arbetslösas rätt till eget initiativ och egen handling;
 3. aktivitetscentra drivna på entreprenad av de arbetslösa själva;
 4. en ny hantering av medel från EUs sociala fonder som skapar verkligt fungerande "Empowerment" i mångfaldens samhälle.

I10 Höjd introduktionsersättning för kommunerna

Olov Lindqvist, Södertälje

Att fly till ett annat land är nog som de flesta förstår rätt så krävande. Som flykting är det dock inte bara en jobbig process under tiden fram till ett eventuellt beslut om att få stanna, utan många har det svårt även efter det att de fått politisk asyl.

Lagen om eget boende, den så kallade EBO-lagstiftningen infördes 1994 för att stimulera boende utanför Migrationsverkets anläggningsboende. Dessförinnan ordnade endast mellan 5 och 10 procent av de asylsökande bostad på egen hand. Samtidigt som EBO-systemet successivt har byggts ut har Migrationsverket genomfört omfattande nedskärningar vad gäller antalet mottagningsplatser på förläggningarna.

EBO-lagstiftningen är dock i grunden en liberal princip. Det är givetvis så att det är en rättighet för alla i Sverige att få bosätta sig var man vill. Problemet är bara att i nuläget sätter detta ett oerhört stort tryck på ett fåtal kommuner. Förutom att flyktingarna bor väldigt trångbodda, så ställer det även högre krav än normalt på dessa kommuners skolor och annan service.

Det som därmed inte är särskilt liberalt eller i varje fall inte av mig upplevs som särskilt rättvist, är att den låga introduktionsersättningen gör att kommunernas kostnader för den service som ges till de nya medborgarna vida överstiger den ersättning som ges av staten. Därför måste introduktionsersättningen höjas så att kommunernas kostnader täcks. Detta skulle också få till följd att kommunernas benägenhet att ta emot flyktingar skulle öka.

Yrkande:

1. att folkpartiet i nuvarande regeringsställning arbetar för att flyktingarnas introduktionsersättning höjs så att de kommunala kostnaderna täcks.

I11 Förbättra integrationen

Johan Strandberg, Södertälje

Kommunerna som hyser de utsatta bostadsområden som utvecklats bäst sysselsättningsmässigt borde av staten premieras. En sådan lösning kunde innebära mer av incitament att omvandla till exempelvis ägarlägenheter och kommersiella lokaler.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att kommuner som innehåller de utsatta områden som utvecklats bäst sysselsättningsmässigt bör premieras.

PS-yttrande Integrationspolitik allmänt, motion I1 – I11

Motionerna

Begreppet integration tas upp i **motion I1**, **yrkande 2**, där det föreslås att ordet bör ersättas med universella begrepp, samt i **motion I2** som föreslår att landsmötet uttalar att integration alltid är ömsesidig och att alla har ett ansvar oavsett var man är född. Också **motion I3** berör frågan och yrkar att begreppet integration i partiets språkbruk bör ersättas med "jämlighet" för att undvika stigmatiserande effekter. **Motion I1 yrkande 1** behandlas senare under avsnittet "Asyl och migrationspolitik".

Motion I4 föreslår att integrationsdepartementet avskaffas och att de uppgifter som handlar om att säkerställa likabehandling och motverka diskriminering bättre kan hanteras av en konstitutionsdomstol.

Folkpartiets krav om språkkunskaper för medborgarskap berörs i **motion I5**, som yrkar att kravet på språkkunskaper slopas och ersätts med krav på godkända kunskaper om mänskliga rättigheter. Också i **motion I6** berörs samma fråga, och motionären begär att kravet på svenskkunskaper slopas.

I **motion I7** föreslås nya texter i partiprogrammet med olika förslag för att underlätta på arbetsmarknaden för utlandsfödda akademiker. Bland annat föreslås ny utformning av vuxenstudier, Internetkurser samt en mångfald vad gäller utförare av dessa kurser. Också **motion I8**, **yrkande 1**, tar upp utlandsföddas inträde på arbetsmarknaden och föreslår att personer som ska lära sig svenska bör komma fortare ut i arbetslivet. I **yrkande 2** föreslås att de företag som tar emot praktikanter också ska kunna erbjuda jobb till personen efter avslutad praktik.

I **motion I19** föreslås bl a en reformering av stödet till organisationer som verkar för att bryta utanförskapet, aktivitetscentra som drivs på entreprenad av de arbetslösa själva samt reformering av hanteringen av medlen från EUs sociala fonder.

Motion I10 begär att introduktionsersättningen för flyktingar höjs så att kommunernas kostnader täcks. I **motion I11** föreslås att staten bör ekonomiskt premiera de kommuner där sysselsättningsutvecklingen i utanförskapsområden varit bäst.

Partistyrelsens yttrande

Folkpartiet liberalernas integrationspolitik handlar om kampen mot utanförskapet. Det skiljer liberalerna från många andra som fortfarande sätter likhetstecken mellan integrations- och invandarpolitik. Detta perspektiv har vi lämnat bakom oss. Det är utanförskapet, inte invandrarskapet, som definierar den liberala integrationspolitikens arbetsområde. Det betyder att integrationspolitik omfattar både mycket mer och mycket mindre än traditionell invandarpolitik. Utanförskapet drabbar många personer som har utländsk bakgrund men långt ifrån alla. Den stora majoriteten av de två miljoner svenskar som har invandrat eller flytt hit, eller som är barn till invandrare och flyktingar, är välfungerande och hårt arbetande – de behöver knappast någon särskild integrationspolitik. Samtidigt finns det många personer som inte har invandrarrotter och lever i utslagning och utanförskap. Integrationspolitik inkluderar också dem eftersom integration handlar om alla människor som står utanför, som saknar makt, resurser och möjligheter att bli delaktiga i samhällslivet. Därför är den liberala integrationspolitiken i huvudsak en generell politik för lika rättigheter och lika möjligheter, som riktar sig mot alla som lever i utanförskap oavsett födelseort, hudfärg, religion eller kultur.

Den misslyckade integrationspolitik som fördes under den socialdemokratiska regeringsperioden ledde till förödande konsekvenser för samhället, inte minst för de allra mest utsatta. Betydande öar av utanförskap återfinns idag i nästan alla stora och medelstora svenska städer. Även i många mindre städer är miljöer präglade av utanförskap inte helt ovanliga. Det kan uppskattas att kring 10 procent av Sveriges stadsbefolkning lever i sådana miljöer idag, något som också beskrivs i de rapporter om "utanförskapets karta" som folkpartiet presenterat under senare år.

En av de viktigaste uppgifterna för folkpartiet i regeringsarbetet är därför ett perspektivskifte som bryter med den segregering integrationspolitiken som hittills förts och öppnar vägen för en inkluderande utvecklingspolitik, baserad på egenmakt istället för omhändertagande och arbete istället för bidrag. Utanförskapet kan inte brytas utifrån. Det är bara inifrån, när de berörda själva tar saken i egna händer, som någonting positivt kan hända. Och utan arbete finns det ingen väg ut ur utanförskapet.

I regeringen har folkpartiet bland annat ansvar för integrations- och jämställdhetsdepartementet. Med ministerposten och ansvaret för departementets arbete och har folkpartiet goda förutsättningar att driva liberala utgångspunkter i dessa frågor.

Utöver arbetet i regeringen har partistyrelsen också tillsatt en arbetsgrupp, under ledning av integrations- och jämställdhetsministern, med uppgift att utveckla partiets integrationspolitik. Ska vi lyckas med integrationspolitiken behöver vi en vision längre än en mandatperiod. Arbetet i arbetsgruppen utgår ifrån att vi måste hitta vägar att gå från ett samhälle genomsyrat av socialdemokratiska värderingar i riktning mot socialliberalism. Arbetsgruppen kommer att verka fram till landsmötet 2009, men partistyrelsen avser att redan i höst låta en första delrapport gå ut för samråd inom folkpartiet.

Ett antal av de frågor som berörs i motionerna kommer också att vara aktuella för arbetsgruppen i dess fortsatta arbete. Av detta skäl kommer vissa yrkanden i motionerna att behandlas förhållandevis överskådligt.

Begreppet integration berörs i flera motioner. Partistyrelsen är enig med motionärerna om att ordet ofta har missbrukats. Att helt avskaffa ordet är dock inte meningsfullt. Som framhålls i regeringsförklaringen ska invandrade personer respekteras som individer och inte betraktas som ett homogent kollektiv. Utöver den första tiden i Sverige behövs det ingen särpolitik för invandrare, utan en politik som frigör människors inneboende kraft och bryter det utanförskap som har fått fotfäste i Sverige. Detta förutsätter också ömsesidighet eftersom t.ex. arbetet mot diskriminering måste bygga på att alla är beredda att synliggöra och kritiskt granska invanda attityder. **Mot bakgrund av detta anser partistyrelsen att motion I1, yrkande 2, samt motion I3 bör avslås och att motion I2 bör anses besvarad.**

Vad gäller **motion I4** vill partistyrelsen betona att folkpartiet redan i dag arbetar för en konstitutionsdomstol. Även efter att en sådan införts är det dock regering och riksdag som ansvarar för att utforma lagstiftning. Integrations- och jämställdhetsdepartementet ansvarar för en lång rad frågor vars gemensamma nämnare är att stärka demokratin och öka människors makt över sina egna liv. Att integrationsfrågorna nämns i departementets namn kan inte i sig anses stigmatiserande. **Partistyrelsen föreslår att motion I4 avslås.**

Motionerna I5 och I6 kräver att landsmötet ska gå ifrån tidigare ställningstagande för ett språkkrav för svenskt medborgarskap. Samma krav har avvisats vid föregående landsmöten, och partistyrelsen ser ingen anledning att ändra uppfattning i frågan. Partistyrelsen håller fast vid åsikten att språket är en av nycklarna till lyckad integration. Folkpartiet liberalernas krav på rimliga kunskaper i svenska är något som främjar det mångkulturella samhället. Med kravet om svenskkunskaper för medborgarskap ges budskapet att medborgarskapet är betydelsefullt för såväl dem som fått det från födseln som för dem som förvärvat det senare. Kravet på svenskkunskaper är en del i den helhet som är folkpartiets politik för att förbättra integrationen och måste alltså ses tillsammans med andra åtgärder, till exempel reformer för att förbättra svenskundervisningen så att alla invandrare ges chans till en bra utbildning i svenska. I sammanhanget kan också nämnas att den ovan nämnda integrationsarbetsgruppen bland annat kommer att arbeta vidare med frågan om medborgarskapets innehåll. **Mot bakgrund av ovanstående anser partistyrelsen att motionerna I5 och I6 bör avslås.**

Motionerna I7 och I8 samt I9 tar upp utlandsföddas situation på arbetsmarknaden samt insatserna för att bryta utanförskapet. Partistyrelsen anser att motionärerna uppmärksammar viktiga frågor och vill också peka på att folkpartiets politik innehåller en lång rad åtgärder för att människors kompetens från andra länder ska tas tillvara samt vända den negativa utvecklingen i många utanförskapsområden. Med anledning av att partistyrelsen redan har tillsatt en arbetsgrupp för att utveckla partiets integrationspolitik bör inte gruppens arbete föregripas, utan de konkreta förslagen i motionerna bör hanteras i den fortsatta processen i arbetsgruppen. **Partistyrelsen föreslår därför att motionerna I7 och I8 samt I9 bör anses besvarade.**

Motion I10 och I11 handlar båda om statens ansvar gentemot de kommuner som tar emot flyktingar. Folkpartiet liberalerna anser att vi behöver ett förbättrat mottagningssystem som utgår från den asylsökandes vilja och förmåga. Främst handlar det om att förkorta tiden som de asylsökande befinner sig i mottagningssystemet. Vår förhoppning är att den nya instans- och processordningen ska leda till en effektivare prövning av asylärenden och där asylprocessen har ett tydligt slut. Vi anser även att det bör bli tillåtet att börja arbeta för alla asylsökande vars ärende bedöms kräva en grundligare utredning. Vägen mot utanförskap börjar för många redan under tiden som asylsökande. Därför bör alla hinder för asylsökande att söka

arbete tas bort. Detta ska också gälla personer som inte kan avvisas på grund av verkställighetshinder.

Regeringen har i samband med årets vårbudget lagt förslag som stärker ersättningen till kommuner som tar emot flyktingar och som innebär satsningar för att dessa lättare ska kunna komma i arbete och genomgå svenskundervisning med godkänt resultat. Regeringen har vidare tillsatt en utredare med uppgift att finna former som ytterligare stimulerar såväl kommuner som flyktingar till att dessa tidigare ska komma i arbete eller praktik samt genomgå svenskundervisning med bättre resultat än vad som nu ofta är fallet.

Mot bakgrund av ovanstående anser partistyrelsen att motionerna I10 och I11 bör anses besvarade.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion I1, yrkande 2, avslås
2. att motion I2 anses besvarad
3. att motion I3 avslås
4. att motion I4 avslås
5. att motion I5 avslås
6. att motion I6 avslås
7. att motion I7 anses besvarad
8. att motion I8 anses besvarad
9. att motion I9 anses besvarad
10. att motion I10 anses besvarad
11. att motion I11 anses besvarad

Minoritetspolitiken

Motioner I12 – I14

I12 Folkpartiet behöver en ny språkpolitik

Nina Lundström, Sundbyberg

Liberaler har genom tiderna gjort viktiga insatser i världen för både yttrandefrihet, tolerans, bildning och minoriteters rättigheter. Det är inte utan anledning som många kan identifiera sig med begreppet "världsmedborgare". Språket har en central betydelse för samhällsutvecklingen och är en fråga om bland annat bildning, kultur och arv. Många länder har flerspråkiga regioner och ibland flera officiella språk. Liberaler har ofta försvarat den språkliga och kulturella mångfalden samt tagit strid för minoriteters rättigheter.

Språkfrågan behandlas ensidigt i den politiska debatten i Sverige idag. I viljan att värna det svenska språket tycks andra språk bli ett hot. Liberaler har en viktig uppgift i att bejaka mångfald, bildning och kunskaper. Så är inte alltid fallet idag. Ensidigheten i den språkpolitiska debatten riskerar skapa en språkpolitik som lider av skörbjugg. Sverige har aldrig varit enspråkigt ur ett historiskt perspektiv. Enskilda utspel ger intryck av att vi som parti strävar dit nu.

Förslag såsom att förbjuda andra språk än svenska i klassrummen måste ses i ett historiskt sammanhang. Är det inte dags att ta lärdom av den svenska språkpolitiska historien och lära av misstagen? I Tornedalen i Norrbotten var

undervisningsspråket i skolan med få undantag finska fram till 1880-talet. Läromedel var författade på finska. År 1888 infördes statsbidrag för inrättande av statsskolor och då infördes kravet på att undervisning skulle ske på svenska. Finska och meänkieli fick inte förekomma. Barnen förbjöds att tala annat än svenska under skoltid och föräldrarna uppmanades att tala svenska till sina barn. Tornedalens bibliotek fick inte förmedla litteratur på finska före 1957 trots att stora delar av befolkningen talade finska. Stora delar av befolkningen inte minst i Norrbotten har historiskt nekats rätten till sitt modersmål. Modersmålet har präglats så negativt av majoritetssamhället att människors enskilda liv påverkats under decennier med känslan av skuld och skam vilket påverkat enskilda människors möjligheter att använda annat språk än svenskan.

Det är inte framåtsyftande att i den politiska debatten ställa det svenska språket mot andra språk. I globaliseringens tidevarv borde kulturkompetens och språkfärdigheter upphöjas till något som fler borde sträva efter. Dessutom finns det redan idag stöd för att vissa språk har särställning i Sverige. Svenska språket värnas inte genom att förbjuda andra språk. Staten ska styra vad elever ska lära sig genom kunskapsmålen. Svenska språkets ställning som Sveriges huvudspråk ska värnas genom lagstiftning, men med hänsyn till fattade beslut om minoritetspolitiken. Det enda landet i världen som anger svenska språket i grundlagen är Finland. Svenska språket är ett samhällsbärande språk vilket borde tydliggöras genom stöd i lagstiftning.

Sverige har erkänt fem nationella minoriteter och har ingått ett folkrättsligt åtagande att stödja de nationella minoritetsspråken och ge individer större möjlighet att bevara och utveckla dem enligt beslut i riksdagen. Nationella minoriteter är inte "invandrare" utan har en särställning sett till deras långvariga historiska förankring i Sverige. Idag finns förvaltningsområden i Norrbotten vilket ger rätt att använda finska, samiska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter. Om Sveriges minoritetsspråk trängs undan, utarmas också vårt land. Varje gång ett språk upphör att användas är det också en dörr som stängs till den kultur och de minnen som är förknippade med detta språk.

Finska har talats under århundraden i Sverige. Samiska, meänkieli, jiddisch och romani chib har sin egen historia. Redan på senmedeltiden fanns en stor finsk befolkning i Stockholm. På 1500-talet användes finska som kyrko- och predikospråk. Officiella förrättningar såsom rättegångar, mantalsförrättningar, bouppteckningar, föredragning av offentliga kungörelser och offentliga skrivelser översattes till finska. Alla sockenstämmoprotokoll skulle tolkas till finska för de närvarande på stämman. Från början av 1700-talet trycktes översättningar av författningstexter och kansli-kollegiet i Stockholm fick anställa finska translatorer. Gustav Vasa och hans söner rekryterade finsk arbetskraft till gruvorna i Bergsslagen. Båt – och timmermän rekryterades av flottan för svenska örlogsflottans reorganisation till Karlskrona i Bleking på 1680-talet. Inflyttningen av skogs – och svedjefinnar uppmuntrades av den svenska kronan.

Inflyttningen skedde till Sörmland, Dalarna, Värmland, Västra Götaland, Östergötland, Västmanland, Gästrikland, Hälsingland, Dalarna och mellersta Norrland. Under så sent som 1960-talet uppmuntrades många från Finland att flytta till Sverige för att arbeta i industrier och sjukvård. De historiska bosättningsmönstren finns över hela Sverige. Endast 5 % av den finstalande minoriteten i Sverige idag återfinns i Norrbotten.

Sverige har ingått ett folkrättsligt åtagande genom beslut i riksdagen i december 1999 att stödja de nationella minoritetsspråken och ge individer större möjlighet att bevara och utveckla dem. Det finns all anledning att lyssna på Europarådets kritik av hur Sverige tillämpat konventionerna.

Svenska språket står inte i motsatsförhållande till andra språk. Liberaler har en viktig uppgift i att ge moteld mot den språkpolitiska skörbjuggen. Språkpolitiken är alldeles för viktig för hela Sveriges, och alla dess invånares, framtid. Lär av historien. Det handlar inte om att välja mellan svenska och minoritetsspråken eller andra språk, det handlar om att välja "både och".

Sveriges roll i ett globalt samhälle stärks och utvecklas om landets invånare och medborgare har god utbildning, får utveckla sin kreativitet, kulturkompetens och språkfärdigheter. Framtidens entreprenörer och nobelpristagare kan förhoppningsvis ha sin hemvist i Sverige. Goda och breda språkkunskaper är en viktig del i detta. Men ytterst handlar språkfrågan även om allas lika rättigheter. Språkfrågan borde inte handla om "antingen eller" utan om "både och". För att nå "både och" krävs en språkpolitik som också tar sitt avstamp i sådan vision. Det är dags för Folkpartiet liberalerna att utforma en ny språkpolitik!

Yrkande:

1. att uppdra åt partistyrelsen att till nästa landsmöte ta fram ett språkpolitiskt program utifrån motionens intentioner.

113 Samernas rättigheter

Lennart Fremling, Stockholm

FN-organet ILO bevakar ursprungsbefolkningarnas arbets- och levnadsvillkor. ILO-konvention nr 169 innehåller bestämmelser som ska säkra ursprungsbefolkningarnas rätt till mark som de innehaft eller använt under lång tid. Konventionen trädde ikraft 1991 och har undertecknats av 14 länder, däribland Norge och Danmark.

I Sverige har frågan hittills utretts. Utredaren drar slutsatsen att samernas rätt till renbetesmark måste stärkas för att Sverige ska kunna underteckna konventionen. Det finns risk att markägare och kommunala företrädare i renskötselområdet kommer att göra motstånd mot att samerna skulle få en förstärkt rätt till marken.

För ett liberalt parti är det emellertid naturligt att ta ställning för ursprungsbefolkningarnas rättigheter och att förespråka

att även Sverige antar konventionen. Det måste då bli en statlig uppgift att garantera rättigheterna för de individer, som ingår i minoritetsgruppen, om lokala majoritetsbeslut riskerar att motverka minoritetens rättigheter. De renskötande samerna i Sverige uppskattas idag vara färre än 2 500 personer.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Sverige bör underteckna ILO-konvention 169 och i samband därmed göra en särskild genomgång av renbetesmarkerna, småviltjakten och övriga jakt- och fiskerättigheter.

I14 Satsning på samiska språk

Liselott Hagberg, Nyköping

I folkpartiets partiprogram står följande om vår urbefolkning samerna, ”Samerna har en unik ställning som urbefolkning. Deras kultur och språk skall stödjas. Rennäringen skall kunna verka under goda villkor. Samerna skall ha ett stort inflytande i frågor som rör deras rennäring, jakt och fiske.”

År 1999 fattade riksdagen beslut om att ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Detta beslut innebar ett erkännande av Sveriges nationella minoriteter och deras språk samt att minoritetsspråken skulle ges stöd för att hållas levande. De fem nationella minoriteterna är, samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar.

Idag finns det dessvärre en alltför stor andel av vår urbefolkning som inte kan tala sitt eget modersmål. Enligt uppgifter handlar det om så många en tredjedel av den samiska befolkningen. Många av dem som föddes under 60- och 70-talet fick inte lära sig sina föräldrars modersmål. De lärde sig istället majoritetsspråket svenska. En stor grupp samer har fått uppleva en skoltid där det saknades möjlighet att tala samiska, trots att samiska var det enda språket de kunde när de började skolan.

Idag är situationen svår för många barn med samisk bakgrund. Enligt lagen har de rätt till modersmålsundervisning men alltför ofta möts de av besked som säger att det saknas utbildade lärare.

För att Sverige skall kunna leva upp till målen i den Europeiska stadgan till skydd för landsdels och minoritetsspråk krävs satsningar när det gäller de samiska språken. Folkpartiet bör därför – i linje med tidigare beslut – förtydliga de goda ambitionerna i partiprogrammet som säger att språket skall stödjas. En förutsättning för språkens överlevnad är bl.a. att komma till rätta med bristen på lärare med rätt utbildning samt att se till att det finns läromedel på samiska. Det räcker inte att stödja ett språk det krävs konkreta insatser.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet skall verka för en satsning på kvalificerad utbildning i samiska på lärarhögskolor.
2. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet skall verka för att det finns god tillgång till läromedel på samiska.

PS-yttrande Minoritetspolitik, motion I 12–I 14

Motionerna

Motion I12 föreslår att partistyrelsen till nästa landsmöte tar fram ett språkpolitiskt program. Motionären påpekar att Sverige aldrig varit enspråkigt och att en språkpolitik behöver ta upp både svenskans och de fem nationella minoritetsspråkens ställning liksom behovet av goda och breda språkkunskaper för internationella kontakter.

Motion I13 föreslår att landsmötet tar ställning för att Sverige bör underteckna ILO-konvention 169 och i samband med detta gör en särskild genomgång av renbetesmarkerna, småviltjakten och övriga jakt- och fiskerättigheter. Också **motion I14** tar upp samefrågor och föreslår i **yrkande 1** en satsning på kvalificerad utbildning i samiska på lärarhögskolor samt i **yrkande 2** förbättrad tillgång till läromedel på samiska.

Partistyrelsens yttrande

Angående **motion I12** är partistyrelsen enig med motionären om behovet av en genomtänkt språkpolitik i Sverige. Goda kunskaper i svenska är en förutsättning för att den enskilde ska kunna fungera i det svenska samhället. Att fastslå detta innebär inte att det svenska språket skulle vara finare eller mer värt än andra språk, utan är ett rent konstaterande av att det svenska språket är vårt gemensamma kommunikationsredskap i Sverige. Därför är svenskämnet centralt i skolan och därför är kunskaper i svenska en av nycklarna till en lyckad integration.

Partistyrelsen vill samtidigt poängtera att folkpartiet också är pådrivande för att t ex de fem minoritetsspråken får goda möjligheter att överleva och utvecklas. Den språkliga mångfalden har, som motionären påpekar, alltid kännetecknat Sverige och är en omistlig del av det svenska samhället också inför framtiden. För många invandrare är det också viktigt att de får möjlighet att behålla sitt språk och sin kultur samtidigt som de lär sig svenska så att de kan fungera tillfredsställande i samhället.

Kunskaper i svenska och i andra språk ställs ibland mot varandra. Så ska det inte behöva vara. Det går att stärka såväl minoritetsspråkens ställning som att förbättra svenska språkets ställning inom t ex skolan genom tvåspråkig pedagogik. Folkpartiet förespråkar att möjligheterna att bedriva undervisning på de nationella minoritetsspråken utökas så länge det inte innebär försämrade undervisning i

svenska. Alla de fem nationella minoritetsspråken ska ha samma villkor för modersmålsundervisning.

Några andra konkreta åtgärder som folkpartiet redan i dag verkar för är att svenska språkets ställning ska tydliggöras i lag samt att de fem nationella minoritetsspråken ges skydd i grundlagen. Den liberala reformpolitiken på skolans område innebär också att det lönar sig bättre för elever att lära sig främmande språk.

Partistyrelsen delar alltså många av motionärens ståndpunkter, men däremot anser partistyrelsen inte att landsmötet ska binda sig för att det fortsatta arbetet ska bedrivas i programform. **Av denna orsak föreslår partistyrelsen att det konkreta yrkandet om ett språkpolitiskt program avslås.**

Motionerna I13 och I14 tar upp samepolitiska frågor om läromedel och utbildning i samiska samt om godkännande av ILO-konventionen om ursprungsbefolkningar. Vad gäller undervisning och läromedel vill partistyrelsen instämma i att det måste finnas större möjligheter till undervisning i minoritetsspråk inklusive samiska för att dessa språk ska kunna leva vidare. Folkpartiet arbetar också aktivt för detta i bl a riksdagen. **Med detta får motion I13 anses besvarad.**

När det gäller ILO-konvention 169 vill partistyrelsen påminna om att folkpartiets landsmöte redan 1999 tog ställning för att Sverige bör ratificera denna konvention. På senare år har också ett antal statliga utredningar studerat de olika frågor som blir aktuella vid en ratifikation. Bland annat har gränsdragningskommissionen för renskötselområdet (SOU 2006:14) gjort en heltäckande genomgång för att undanröja de geografiska oklarheterna om vilka områden som i konventionens mening traditionellt innehåller respektive nyttjas av samerna. Folkpartiets ståndpunkt är att de åtgärder som behövs för att hantera de principiella och praktiska frågorna som uppstår vid en svensk ratificering mycket väl kan fullföljas även efter att själva ratificeringen är gjord. ILO-konvention nr 169 bör därför ratificeras inom en snar framtid. **Det som motionären efterfrågar är alltså redan folkpartiets politik, varför motionen får anses tillgodosedd och bör anses besvarad.**

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion I12 avslås
2. **att** motion I13 anses besvarad
3. **att** motion I14 anses besvarad

Asyl- och migrationspolitik

Motioner I15 – I26

I15 Fri invandring

Henrik Bergquist, Stockholm, Folkpartiet liberalerna i Kista, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Människan är fri

Människan är fri. Denna moraliska övertygelse har sedan upplysningen vunnit ett djupgående gehör i hur många samhällen har valt att stadga sina grunder, och i omfattande delar av den internationella rätten. Yttrandefriheten, föreningsfriheten, näringsfriheten och tryckfriheten är några uttryck. I fråga om människans rörlighet har friheterna att röra sig inom sitt eget land, att lämna detsamma och att utom sitt lands gränser söka skydd alla blivit allmängiltiga inslag i folkrätten.

Invandring skapar välbefinnande

Ur praktisk synvinkel har människors förflyttningar över samhällsgränser i alla tider haft en gynnsam inverkan på människornas egna och på hela samhällens utveckling. Sveriges erfarenheter är ett gott belägg. Från medeltiden och framåt har vårt land historiskt dragit oerhört stor – vissa skulle mena avgörande – ekonomisk nytta av invandringen. Från mitten på 1800-talet till det första världskriget lämnade omkring en femtedel av Sveriges befolkning armod och dåliga levnadsförutsättningar i hopp om bättre liv i USA, Kanada, Australien och andra länder. Flertalet fann det välbefinnandet, till Sveriges och de mottagande ländernas förtjänst. Idag finns många liknande exempel. Den omfattande invandringen till USA från exempelvis Mexiko försörjer den världsledande amerikanska ekonomin med arbetskraft, erbjuder de enskilda invandrarna utveckling, och försörjer OECD-medlemmen Mexiko med sin största källa till utlandsinkomster, i form av överföringar utvandrarna skickar tillbaka till Mexiko.

Svensken är gammal

Under de närmaste årtiondena förändras åldersstrukturen radikalt i välfärdsländerna i Väst och i Japan. Allt fler äldre kommer att behöva omsorg och allt färre yngre i arbetsför ålder kommer att kunna sörja för de äldre. Inom OECD räknar man med fördubblade utgifter för vård och omsorg fram till 2050 och att antalet pensionärer fördubblas i förhållande till antalet förvärvsarbetande.

SCB uppskattar att Sveriges befolkning 2050 kommer att ha ökat till 10,5 miljoner, varav antalet personer äldre än 65 år utgör 2,5 miljoner (ca 23 %) jämfört med idag 1,5 miljoner (ca 17 %). Gruppen yngre ålderspensionärer ökar med 45 procent medan gruppen 80 år och äldre, som beräknas uppgå till närmare en miljon år 2050, växer med hela 87 procent. För Sverige gäller att vi framöver kommer att behöva fler arbetande invånare än vår nuvarande befolkningsutveckling medger, enkom för att kunna möta nuvarande förväntningar på gemensamma nyttigheter.

Sverige är ljummet

Globaliseringen kommer att fortskrida och världen upplever en snabb ekonomiskt tillväxt. Men tillväxten är ojämnt fördelad. Arbetskraftsbristen kommer att bli ett stort problem, främst i Europa och Fjärran Östern, och möjligheterna till utveckling beror på hur man lyckas i konkurrensen om att attrahera arbetskraft från länder med överskott av yngre.

För Sveriges del finns problem i denna konkurrens. Många menar att Sverige sannolikt är mindre intressant för invandring jämfört med centralare delar av Europa, vilket också visas av uteblivandet av den "sociala turism" den förra regeringen varnade för från de nya EU-länderna i östra Europa för tre år sedan. Därifrån söker man sig hellre till Storbritannien och Irland eller något annat land där något av världsspråken talas och där man räknar med att få bättre utbyte av sin kompetens.

Folkpartiet är framtidsorienterat

Dessa moraliska och praktiska överväganden till trots kvarstår begränsningar i människors fria rörlighet. För Sveriges, EUs och folkrättens del avser begränsningarna främst hinder mot att inresa i annat land än sitt eget, av andra skäl än skyddsbehov. En fullgod förenlighet med en övertygelse om människan som fri, liksom en riktig förståelse av de förhållanden som gynnar ett samhälles ekonomiska och sociala utveckling, förutsätter en avveckling av dessa begränsningar.

Den moraliska tyngden innebär att fri invandring oundvikligen kommer att bli internationell verklighet på sikt. När så har skett kommer det att vara svårt för våra efterkommande att föreställa sig, att det fanns en tid då människor inte fick röra sig fritt över samhällsgränser. Redan idag har många av oss svårt att föreställa oss, att det ännu för mindre än hundra år sedan fanns inskränkningar i rätten för svenskar att lämna sitt land, och att det inte långt dessförinnan ännu kunde krävas tillstånd att resa inom landet.

Folkpartiet har utifrån sin liberala övertygelse om människans frihet länge varit det parti som arbetat mest enhetligt för mer invandring. Vårt parti är därför väl skickat att förklara och driva fri invandring som politisk linje.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att partiet anammar fri invandring som sin politik.
2. **att** landsmötet beslutar om ändring i partiprogrammet enligt följande;
 - ersätt rubriken "Flyktingar" i avsnittet "Världen" med rubriken "Invandring"
 - för in följande mening först under rubriken, som eget stycke; "Människan är fri. I alla tider har människors rörelser över samhällsgränser haft en gynnsam inverkan på människorna själva såväl som på de berörda samhällenas utveckling. Sveriges erfarenheter är ett tydligt belegg. Utöver det moraliskt riktiga att arbeta för att häva de hinder som kvarstår mot människans fria rörlighet i världen gäller för Sverige i dag att vår befolkningsutveckling förutsätter att vi aktivt arbetar

för arbetskraftsinvandring för att kunna upprätthålla vårt välstånd. Folkpartiet liberalerna förordar fri invandring."

I16 Fri invandring – på riktigt!

Mathias Sundin, Norrköping

Palmerna vajar och solnedgången är beryktat vacker i Ceuta, en liten spansk stad i norra Afrika vid Gibraltarsundet. Atmosfären störs dock av ett tre meter högt, dubbelt taggtrådsstängsel som patrulleras av beväpnad militär och polis. Utanför stängslet bor tillfälligt tusentals människor som på nätterna försöker ta sig förbi och igenom stängslet för att komma in i Spanien, och därmed EU. Varje år dör och skadas hundratals av dem vid denna gränspostering. Enligt organisationen United dog 7 000 människor mellan 1993 och 2006 när de försökte ta sig in i EU. Tidningen The Economist menar att cirka 2000 människor drunknar varje år i Medelhavet på deras resa från Afrika till Europa. På samma sätt ser det ut runt om i världen. Människor dör vid rika länders gränser. I folkpartiets partiprogram står det att "fri rörlighet för individen skall vara en mänsklig rättighet". Det är en underbar vision – som det är dags att vi börjar förverkliga.

Enligt vetenskapliga beräkningar skulle världsekonomin dubblas om in- och utvandring släpptes fri i världen. Ett enormt ekonomisk välstånd skulle skapas som skulle komma hela världen till nytta. Men ska vi komma dit måste vi börja någonstans. Om de rika länderna ökade sin arbetsstyrka med bara tre procent, eller 14 miljoner människor från fattiga länder, mellan 2001 och 2025 skulle det leda till en välståndsökning på 356 miljarder dollar – per år. Varav 162 miljarder skulle tillfalla de nya invandrarna, 143 miljarder till dem som är kvar i de fattiga länderna och 139 miljarder till oss övriga i de rika länderna. Denna lilla ökning skulle vi mycket väl kunna uppnå på kortare tid med utökade och omfångsrika gästarbetarprogram.

Förutom de moraliska och ekonomiska argumenten för fri invandring kan ytterligare ett tillföras om nödvändigheten just för vårt land. Vi vet att vår befolkning åldras och att detta sätter en kraftig press på våra välfärdssystem, inte minst inom äldreomsorgen. Ska vi klara att hålla standarden uppe och förhoppningsvis öka den behövs det fler yngre människor som arbetar. Den svenska befolkningen räcker helt enkelt inte till.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna tar ställning för att Sverige och EU senast år 2020 ska ha infört fri invandring.
2. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att ge den arbetsgrupp som jobbar med invandrings- och integrationsfrågor till landsmötet 2009 i uppdrag att utarbeta ett förslag om ett mycket omfångsrikt gästarbetarprogram för Sverige och EU.

117 Inför fri arbetskraftsinvandring

Mikael Ståldal, Kista

I höstas presenterade Kommittén för arbetskraftsinvandring (KAKI) sitt slutbetänkande SOU 2006:87.

Betänkandes huvudlinje, som företräds av socialdemokraterna och vänsterpartiet föreslår en friare arbetskraftsinvandring för icke EU-medborgare än idag, men vill att den så kallade arbetsmarknadsprövningen ska vara kvar. Det innebär att när någon icke EU-medborgare söker jobb i Sverige så räcker det inte med att en svensk arbetsgivare vill anställa, en myndighet måste också konstatera att det inte finns någon svensk arbetslös som kan ta jobbet ifråga.

Mot detta står en reservation av moderaterna, centerpartiet, kristdemokraterna och miljöpartiet som helt vill avskaffa denna arbetsmarknadsprövning.

Folkpartiets representant Mauricio Rojas skrev en helt egen reservation som förespråkade en något mildare form av arbetsmarknadsprövning. I samband med att kommittén släppte sitt slutbetänkande skrev han också en artikel på DN Debatt där han förklarade att han hade försökt uppnå ett samförstånd kring en kompromiss. Det misslyckades, men han la ändå sitt kompromissförslag som en egen reservation.

Jag blev riktigt oroad av att Rojas i debattartikeln skrev om att en strid i denna fråga kan ge Sverigedemokraterna vatten på sin kvarn. Tycker han verkligen att vi ska undvika att ta strid med sossarna för en liberal politik av hänsyn till Sverigedemokraterna? Det är helt förkastligt att låta Sverigedemokraternas existens påverka oss att föra en mindre liberal politik som diskriminerar utlänningar. Då låter vi ju Sverigedemokraterna vinna.

Mycket tyder på att Sverige, liksom många andra europeiska länder, inom en snar framtid kommer att behöva en omfattande arbetskraftsinvandring p.g.a. en åldrande befolkning. Och ju liberalare regler vi har desto fler lär komma hit. En fri arbetskraftsinvandring vore alltså bra för Sverige.

Fri arbetskraftsinvandring är också bra för arbetskraftsinvandrarerna, de får en möjlighet som de annars inte skulle ha.

En del tror att arbetskraftsinvandring skulle vara negativt för de flyktingar och andra invandrare som redan finns i Sverige, eftersom arbetslösheten i dessa grupper är stor och om fler kommer hit så ökar konkurrensen om de få jobben. Det är dock ett väldigt kortsiktigt resonemang som inte håller. För det första så skulle arbetskraftsinvandring bidra till att minska den diskrimineringen på arbetsmarknaden som idag drabbar folk med utländsk bakgrund, eftersom fler arbetsgivare då får chansen att upptäcka att utlänningar jobbar lika bra som svenskar. För det andra så är antalet jobb inte statiskt, om det kommer hit fler människor så efterfrågar de varor och tjänster, och då skapas det nya jobb. Förutsatt

att regeringen för en politik på andra områden som bidrar till att nya jobb skapas, vilket den nya alliansregeringen nu gör.

Men det viktigaste skälet för att införa fri arbetskraftsinvandring är ideologiskt. Dagens regler innebär en diskriminering av människor som inte är födda i Sverige eller annat EU-land (EU:s regelverk hindrar oss från att diskriminera andra EU-medborgare). Även Rojas förslag innebär diskriminering. Det enda liberala är att tillåta människor från hela världen att konkurrera om jobben i Sverige på lika villkor med svenskar och övriga EU-medborgare.

Sen slutbetänkandet och Rojas debattartikel är det oklart vad folkpartiet egentligen tycker i frågan. Det är därför läge för landsmötet att sätta ner foten i denna fråga. Jag förespråkar att folkpartiet tar avstånd från Rojas reservation i KAKI-utredningen och istället ansluter sig till den liberala m+c+kd+mp-reservationen.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att folkpartiet ställer sig bakom m+c+kd+mp-reservationen i KAKI-utredningens slutbetänkande.

118 Inför asylvisering

Per-Åke Fredriksson, Gävle

Bristen på möjligheterna till legal inresa för asylsökande

Ett problem med asylopolitiken i Sverige idag är inte reglerna om uppehållstillstånd. Snarare är det att det inte finns något legalt sätt att resa in i Sverige om man avser att utnyttja sin mänskliga rättighet att få ansöka om asyl. Lite tillspetsat kan man säga att Sverige har en dubbel bokföring. Å ena sidan är asyllagstiftningen anpassad efter FNs flyktingkonvention, å andra sidan hindras dem som vill utnyttja sina rättigheter enligt nämnda konvention genom att möjligheten till legal inresa är stängd. Man kan inte gå in på en svensk ambassad och säga att man ansöker om svensk visering i syftet att ansöka om asyl. Det blir avslag omedelbart. Istället får man uppge att syftet med resan är turism, affärer, arbete, besök eller utbildning. Problemet med detta är att man i sådant fall ljuger och om ambassadpersonalen befarar att resans egentliga syfte är att ansöka om asyl blir det avslag. Detta gör att människor som kommer från länder där det kan antas att många vill ansöka om asyl får svårt att bli beviljade en visering till Sverige. Detta eftersom man inte med trovärdighet kan förklara vad syftet med resan egentligen är. Sverige är inte unikt på något sätt. Denna dubbla bokföring gäller för alla länder inom EU. Det är detta som har lett till att en lukrativ marknad för människosmugglare har kunnat växa fram. När man inte själv kan ta sig legalt in i Sverige eller i övriga EU vänder man sig till kriminella som mot hög betalning (oftast 10 till 20 gånger priset av en legal resa) ordnar en illegal resa som i bästa fall tar en till det tänkta målet.

Den som vill utnyttja sin mänskliga rättighet att ansöka om asyl får således antingen försöka lura personalen på ambassaderna/konsulaten eller om det inte går vända sig till kriminella och ta de risker det innebär.

Visering för asylsökande

Det är ett etiskt och moraliskt dilemma för Sverige att å ena sidan säga sig vilja ha en generös asyllagstiftning och samtidigt hindra asylsökande från att utnyttja denna lagstiftning genom att neka dem visering. Därför föreslår jag att det skall gå att få visering till Sverige i syfte att ansöka om asyl. Detta skulle inte bara innebära att Sverige blir av med sin dubbla bokföring och vi skulle inte hellre bidra till den kriminella verksamhet som människosmuggling innebär. Således skulle asylsökande som vill ta sig till Sverige inte behöva utsätta sig för onödiga risker genom att anlita kriminella. Med andra ord skulle vi göra en stor insats för de mänskliga rättigheterna och samtidigt undergräva kriminell verksamhet.

Hur kan man undvika ogrundade ansökningar?

Viseringar för asylsökande har tidigare diskuterats på EU-nivå, men idén har förkastats. De problem man trodde sig se var att EU skulle översköljas med asylsökande, både seriösa och oseriösa. Det kanske är sant men ingen vet innan man har provat. Visst finns det en risk att personer som saknar asylskäl skulle kunna missbruka möjligheten att resa till Sverige med en asylvisering (missbruk av asylrätten förekommer redan idag). För att motverka detta problem kan till exempel den som ansöker om en asylvisering vara tvungen att uppge sina asylskäl på ambassaden/konsulatet. Om berörd personal bedömer att den som ansöker om visering uppenbart saknar asylskäl (till exempel att man uppger fattigdom som asylskäl) kan viseringsansökan avslås. Uppger den som ansöker sådana skäl som möjligen kan vara skäl för asyl skall ansökan beviljas. Den definitiva prövningen av asylskälen görs i Sverige när den asylsökanden har rest in.

Man skall också beakta att genom att viseringsansökan klargörs den asylsökandes identitet för svenska myndigheter redan innan den asylsökande befinner sig i Sverige. Därmed slipper man problemet med id-löshet som är ett stort problem i dagens asylsystem och som bidrar till långa handläggningstider och avvisnings- och utvisningsbeslut som inte går att verkställa.

Ytterligare ett sätt att motverka ogrundade viseringsansökningar är att låta den som beviljas asylvisering få lämna en depositionsavgift motsvarande kostnaden för en eventuell återresa från Sverige. Poängen med detta är att tydliggöra för den som ansöker om asylvisering att en beviljad visering inte innebär att man har fått asyl i Sverige, men däremot att man får sin asylansökan prövad i landet. Skulle man få asyl får man tillbaka sin depositionsavgift och får man avslag går avgiften till att betala hemresan. Det finns säkert de som tycker att detta förfarande är inhumant och att asylvisering blir en fråga om samhällsklass. I sådant fall skall man beakta att asylsökande idag betalar människosmugglare 10 till 20 gånger priset för en legal resa. Mot bakgrund av detta är

utgiften för en dispositionsavgift låg. Man skall också komma ihåg att enligt gällande lagstiftning skall en asylsökande som fått avvisnings- eller utvisningsbeslut betala sin hemresa själv om denne har pengar till detta.

Yrkande:

1. att folkpartiet skall, i enlighet med motionens intentioner, verka för att asylsökande får legala inrese-möjligheter till Sverige genom att låta syftet att ansöka om asyl vara en grund för beviljande av visering.

I19 Kortare handläggningstid för asylsökande

Folkpartiet liberalerna i Halland

Det är påfrestande för den enskilde att vänta på besked samtidigt som det är dyrt för samhället. Det ska inte löna sig att kasta sina id-handlingar för att ha större chans att få asyl. Samtidigt måste vara person behandlas individuellt. Det kan ju finnas enstaka undantag när det finns en skälig förklaring att den asylsökande saknar id-handlingar.

Yrkande:

1. att fp verkar för att handläggningstiden för asylsökande ska vara max 3 månader per instans.
2. att identiteten kan styrkas.

I20 Nationellt omhändertagande av asylsökande flyktingbarn

Folkpartiet liberalerna i Eksjö

Ett antal ensamma, asylsökande, minderåriga barn kommer till vårt land och placeras genom Migrationsverkets försorg i tillfälliga förläggningar i väntan på kommunplacering. Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de, som vistas där, får det stöd och den hjälp, som de behöver. Omsorgen om barn och ungdomar finns där särskilt poängterad och preciserad. Dessa bestämmelser gäller i lika hög grad för asylsökande minderåriga barn.

Migrationsverket har, trots återkommande uppmaningar till landets kommuner att solidariskt ta emot asylsökande barn, stora svårigheter att få dessa utplacerade. Utlovade ersättningar har tydligen varit helt otillräckliga.

Antalet asylsökande barn är nu ca 800, vilket motsvarar ungefär ett barn per 11 000 invånare. Barnen är i varierande ålder, kommer från ett stort antal länder med olika språk, religion och etnisk tillhörighet samt har varierande grad av traumatiska upplevelser. Detta ställer stora krav på kompetens och resurser, något som saknas framför allt i mindre och medelstora kommuner.

Att vara liberal är att bry sig och bistå människor som är i nöd! Vi kan inte stillatigande åse en situation där ensamstående, asylsökande och minderåriga barn och ungdomar tvingas leva kvar på förläggningar under ovan beskrivna förhållanden. Vi menar att det är en nationell angelägenhet

att tillsätta de resurser som behövs för omsorg, utbildning och integration av dessa barn och ungdomar.

Yrkande:

1. **att** gällande lagstiftning ändras, så att statlig myndighet åläggs ta ett heltäckande nationellt ansvar för ensamstående asylsökande barn och ungdomar, samt att tillräckliga resurser avsätts nationellt för att dessa ungdomar ska kunna erbjudas den omsorg, vård, utbildning och integration som krävs för att de ska utvecklas till goda och harmoniska samhällsmedborgare.

121 Förbättra för flyktingar

Johan Strandberg, Södertälje

Att avvisa asylsökande innebär liten solidaritet med olyckligt lottade.

För att motverka arbetskraftsbrist borde samtliga utlänningar ges arbetstillstånd.

Visumtvånget har skapat problem. En förbättring vore att det togs bort.

Situationen för asylsökande i 7-16-årsåldern kan förbättras. En fördel vore att de omfattades av skolplikten.

Flyktingvänligheten kan öka. Då i ett asylmål ingen majoritet har nåtts borde uppehållstillstånd med automatik beviljas. De som i en migrationsdomstol får avslag på en asylansökan med en rösts marginal borde med automatik få prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen.

Yrkande

1. **att** landsmötet uttalar att i normalfallet ingen, som inte begått eller misstänks begå brott, avvisas.
2. **att** landsmötet uttalar att samtliga utlänningar ges arbetstillstånd.
3. **att** landsmötet uttalar att asylsökande i 7-16-årsåldern bör omfattas av skolplikten.
4. **att** landsmötet uttalar att av en migrationsdomstol uppehållstillstånd beviljas med automatik då i fråga om asyl ingen majoritet nåtts.
5. **att** landsmötet uttalar att en asylansökan som i en migrationsdomstol avslås med en rösts marginal med automatik ges prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen.
6. **att** landsmötet uttalar att visumtvånget för utlänningar tas bort.

122 Hjälp till de personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige, men som inte får ut något pass

Gunilla Almesåker, Linköping

Det är känt att ett antal personer har beviljats uppehållstillstånd i Sverige, men de har blivit ”fångar” i sitt nya hemland, då de inte kan få ut något pass.

Dessa personer får inte ut sina papper från sitt förra hemland som de flytt från, då de måste besöka sitt hemland för att få sina papper. Det kan vara omöjligt för dem att besöka sitt tidigare hemland. Det är ju inte troligt att de vill åka hem till det land de flytt från för att hämta sina papper.

Yrkande:

1. **att** en neutral instans exempelvis den svenska ambassaden eller svenskt konsulat får agera budbärare för att få över de dokument som behövs från den passökandes hemland.

123 Klarare regler och praxis för personer med dubbelt medborgarskap

Alexandra Birk, Huddinge

Med tanke på den senaste tidens händelser och diskussioner i samband med fallet med den turkisk/svenska flickan *Tugba*, evakueringen från Libanon, fängslade svenska medborgare i Somalia och andra aktuella händelser anser vi att det är dags att se över reglerna när det gäller personer med dubbelt eller mångfaldiga medborgarskap och deras rättigheter och skyldigheter. T ex

- När räknas man som svensk och när räknas man som utländsk medborgare?
- När räknas man BARA som svensk och när tar det utländska medborgarskapet över?

Vi har ju sedan möjligheten att ha dubbla medborgarskap sett en enorm ökning av ansökningar om svenskt medborgarskap från personer, som tidigare inte ville bli av med sitt ursprungliga medborgarskap av olika orsaker, som identitetskänsla eller rätten att äga fast egendom i ursprungslandet m m.

Det finns de som tidigare ansökt om svenskt medborgarskap som inte kunnat avsäga sitt ursprungliga då landet i fråga ej erkänner avsägandet eller de vars medborgarskap alltid ligger i dvala tills man en dag vistats längre än 4 mån. i landet och då får man det automatiskt tillbaka. Det finns länder där man kan ansöka om medborgarskap för att ens föräldrar eller far/morföräldrar en gång föddes där. Det finns skyldigheter som värnplikten som påverkar och det finns rättigheter som rösträtt som påverkar mm. I vissa länder kan man inte rösta om man inte finns på plats trots medborgarskap och i andra länder gäller andra regler.

Men när är Sverige skyldigt att hjälpa svenska medborgare som råkar illa ut i utlandet?

Bara om man är turist eller även om man är stadigvarande bosatt utomlands och inte ens är folkbokförd i Sverige längre? Och om en person har flera medborgarskap vilket land ska då hjälpa personen i fråga? Detta blev faktum under tsunamin då svenska medborgare med dubbelt medborgarskap vände sig till sitt andra land för snabbare hjälp i vissa fall.

Om en person med dubbelt medborgarskap råkar ut för problem i sitt andra hemland är det då det landet som ska hjälpa personen i fråga i första hand eller ska man gå efter hemvist dvs. det land där personen i fråga är bosatt och har

sina inkomster och försäkringar? Det finns även personer, som både är medborgare i ett EU-land och ett land utanför EU som utnyttjar sitt EU-medborgarskap för att arbeta och bo i Sverige, men saknar sociala försäkringar i EU-landet då de aldrig vare sig bott eller arbetat i de länderna. Det är något vi måste diskutera och ta ställning till nu för NÄR det händer då är det oftast bara kaos i bestämmelserna.

Yrkande:

1. **att** mötet antar som sin mening att regler och praxis ses över när det gäller personer med dubbelt eller mångfaldiga medborgarskap och deras rättigheter och skyldigheter.
2. **att** myndigheterna får klara besked för att handlägga ärenden angående personer med dubbelt medborgarskap.
3. **att** partistyrelsen får i uppdrag att besvara följande frågor:
 - *NÄR räknas man som **svensk** och när räknas man som **utländsk medborgare**?*
 - *NÄR räknas man **BARA** som svensk och när tar det utländska medborgarskapet över?*
 - *NÄR är Sverige skyldig att hjälpa svenska medborgare som råkar illa ut i utlandet?*

124 Försörjningskrav vid anhöriginvandring

Alexandra Birk, Huddinge

Med hänvisning till motion till riksdagen 2004/05:fp143KH av Bo Könberg m fl om *Ett Sverige öppet för arbetskrafts- och anhöriginvandring*. Punkt 12. En utökad anhöriginvandring med försörjningsansvar.

Under 2006 beviljades 26 668 personer UAT som anhöriga till någon som är bosatt i Sverige. Endast 3 799 av dem var anhöriga till personer som beviljats UAT p g a flykting-, skydds-, behovande eller humanitära grunder.

I ett flertal andra länder i Europa har krav på försörjning av anhöriga funnits sedan lång tid tillbaka, nu senast i Danmark har man infört liknande men betydlig hårdare restriktioner. Jag ser det som rimligt att även Sverige antar vissa regler eftersom det finns många orsaker till att man ser över möjligheterna att ta hit anhöriga utan några som helst krav som det är idag.

Jag har arbetat med flykting- och invandrarfrågor i många år och har gång på gång påpekat för både Invandrarverket och sedermera Migrationsverket att en sådan lag vore bra av många olika skäl. De har inte visat något intresse av att ändra reglerna av någon outtalad anledning.

Idag har man möjlighet att ansöka om UAT för anhörig utan någon som helst redovisning av HUR man tänkt försörja sig och sin partner när denne kommer till Sverige. Visserligen finns det en fråga i det gröna formuläret om framtidsplaner med ingen konsekvensbeskrivning eller krav på att man har någon inkomst.

Är den person som är bosatt i Sverige beroende av socialbidrag går man bara till sin socialsekreterare och meddelar denne att nu är vi en till som ska få sin försörjning via kommunen. Det finns t o m de som frågar *"Var söker man hustrubidrag?"*

Många har ingen egen lägenhet med förstahandskontrakt utan kan i bästa fall ha ett andrahandskontrakt eller vara inneboende. När då den nya familjemedlemmen kommer ställer man krav på att kommunen ska fixa ett boende, särskilt om det är barn på väg.

Naturligtvis kan man inte ställa samma krav på en person, som fått UAT som flykting och har sin familj kvar i hemlandet och de därefter ansöker om att komma hit till Sverige, men när en person, som kommit hit som flykting efter ett antal år i Sverige däremot vill ta hit en person, som man inte sammanbott med innan man kom hit skall samma regler för försörjning gälla.

Det finns familjer, som bott i Sverige både i två och tre generationer och fortfarande gifter sig med en person från hemlandet. Det är i och för sig inget fel i detta, men om man själv är socialbidragsberoende ska man då ha rätt att ta hit en person till som blir bidragsberoende? Denne kanske hade både arbete och försörjning i hemlandet? Ska man inte ta något som helst ansvar för sin egen försörjning innan man bildar familj?

Och hur kommer reglerna att se ut angående sådana fall när jobb- och utvecklingsgarantin ersätter socialbidragen?

Det finns flera andra aspekter på problemet också. Det skulle även vara lättare för de kvinnor som idag blir utsatta för påtryckningar från släkten att ta hit någon från hemlandet genom att gifta sig med honom. Detta gäller framförallt fränskilda eller äldre ogifta kvinnor. Om *de* inte kan försörja en partner kan *de* ju heller inte ta hit dem och kan därför inte tvingas till detta. Ibland är mannen ifråga tom 5-10 år yngre och det händer sedan att efter att ha fått PUT så stannar de inte längre i äktenskapet utan söker skilsmässa och hämtar en ny kvinna från hemlandet. Detta är givetvis ingen regel men händer alltför ofta för att man inte ska vara uppmärksam på fenomenet.

Vad vi även sett är unga män som på liknande sätt utnyttjat äldre svenska kvinnor som man träffat på olika turistorter.

Det är idag utomordentligt svårt att ta hit t ex sina äldre föräldrar om det gått lång tid sedan man flyttat till Sverige. Det hjälper inte ens om man bedyrar att man vill och kan försörja dem här istället för att behöva oroa sig för *dem* i hemlandet. Med en ny lag om försörjning skulle det underlätta för dem som vill ta hit sina gamla. Det är det som gäller inom EU, kan du visa att du kan försörja dig i landet får du stanna.

Jag vill på detta vis förebygga att man utnyttjar personer som bor i Sverige genom att gifta sig eller vara sambor utan att det är ett seriöst förhållande.

På senare tid har ju även förts en diskussion hur man ska undvika att män som misshandlar sina fruar/sambor inte ska kunna ta hit nya och nya fruar efter varandra. Genom att kräva försörjning av dessa kanske man även kan stävja denna ovana lite.

Det är inte bara män, som misshandlar sina fruar som tar hit flera fruar, det finns de som redan tagit hit både tre och fyra stycken och sedan fått ett stort antal barn som *de* sedan inte kan betala underhållsstöd för utan har 100 000-tals kronor i skuld till FK.

Skulle detta kunna undvikas genom restriktioner? Skulle det bli färre barn som växer upp i splittrade familjer?

Kommunernas utgifter för socialbidrag bara ökar, det är omöjligt att förutse vilka utgifter man kommer att ha under påföljande budgetår eftersom det hela tiden dyker upp oförutsedda ärenden.

Det ska inte vara självklart att alla är berättigade till socialbidrag – alltid! Jobb- och utvecklingsgarantin ska utformas så att dessa fall av bidragsberoende ska förhindras!

Yrkande:

1. **att** mötet antar som sin mening att personer, som vill ta hit en maka/make/sambo/partner ska dels ha ordnat boende och egen försörjning och även kunna försörja sin anhörig under den första tiden i Sverige, c:a 1-2 år eller tills denne avslutat SFI undervisningen.
2. **att** reglerna för anhöriginvandring anpassas till dem, som gäller för EU-medborgare.

125 Underlätta för personer bosatta i Sverige att få besök av sina släktingar.

Alexandra Birk, Huddinge

Med hänvisning till Motion till riksdagen 2004/05:fp143 KH av Bo Könberg m fl (fp) *"Ett Sverige öppet för arbetskrafts- och anhöriginvandring"*

Punkt 13 Besöksviseringar

"Den restriktiva svenska besöksviseringspraxisen omöjliggör för människor att träffa sina nära och kära. Människor som lever i Sverige med permanent uppehållstillstånd och kanske rent av svenskt medborgarskap har rätt att kunna få besök av sina närmaste anhöriga i sitt nya hemland. Att få besök av nära och kära får inte vara en ynnest som svenska utlänningsmyndigheter beviljar bara när det inte finns något skäl som talar emot. I dag tvingas många nya svenskar uppleva hur Migrationsverket regelmässigt avslår ansökningar om besöksvisum för anhöriga från vissa länder bara därför att man inte kan utesluta att någon skulle vilja stanna kvar i Sverige efter inresa. Det är oacceptabelt att människor inte kan få besök av sina anhöriga i sitt nya hemland. Tio år efter järnridåns fall i Europa har murarna kring Sverige höjts. Det finns anledning att tro att den förda viseringspolitiken är rent kontraproduktiv. Om den normala viseringspolitiken

för släktbesök gjordes enklare, snabbare och generösare, skulle många anhöriga, inte minst åldriga föräldrar, inte se sig tvingade att söka uppehållstillstånd i Sverige. De skulle istället regelbundet kunna besöka sina anhöriga i deras nya hemland.

Stockholm den 30 september 2004

Bo Könberg (fp)"

Vi vill ytterligare lägga till;

Många undrar varför man inte kan skriva på en försäkran om att personen i fråga INTE kommer att stanna för få tillstånd? Det borde ju inte vara så svårt.

När man t.ex. reser in i USA (och en del andra länder) så får man ett frågeformulär där man ska deklarera att man inte är medlem i ett nazistiskt parti eller terroristorganisation.

Det kan verka löjeväckande att ställa sådana frågor för vem skulle erkänna det då får man ju inte komma in i landet. Men förklaringen är enkel. Har man deklarerat att man INTE är medlem och det sedan uppdagas att man är det, så straffas man betydligt hårdare för man har ju uppenbarligen försökt undan hålla fakta.

Detta kan man ju då överföra till frågeställningen i motionen. Om en anhörig i Sverige försäkrar på heder och samvete att dennes släkting INTE kommer att stanna i Sverige så kan man utfärda ett straff alternativt sanktioner om det då inte skulle uppfyllas.

Många tragedier utspelas när man inte kan få ta emot sina släktingar. Kvinnor som vill ha hjälp och stöd av sina mödrar i samband med barnafödsel eller familjer som drabbats av dödsfall mm saknar sina närmaste i dessa fall.

Yrkande:

1. **att** mötet antar som sin mening att den restriktiva besöksviseringspraxisen ska ses över och att människor, som vill besöka sina släktingar i Sverige lika självklart borde beviljas visum som om de bor i ett land som fodrar visum som om de bor i ett land som inte fodrar visum genom att släktingarna i Sverige står som garant för alla kostnader i samband med besöket och som skrivs på i samband med ansökan om visum.
2. **att** en garanti för försörjning och försäkringar skrivs på i samband med ansökan om visum.

126 Skärpt lag mot flyktingspionage

Martin Andreasson, Solna

Flyktingspionage är samlingsnamnet på främmande makts underrättelseverksamhet på svensk mark riktad mot flyktingar som sökt en fristad i vårt land undan förföljelse. Det är ett faktum att flera olika länder bedriver flyktingspionage i vårt land, men en tandlös lagstiftning gör verksamheten svår att angripa effektivt.

Säkerhetspolisen har vid flera tillfällen avvisat personer ur riket för att de, inte sällan i skydd av sin diplomatiska immunitet, har varit involverade i flyktingspionage. Ett annat tillvägagångssätt som enligt Säkerhetspolisen praktiserats av

flera olika länder har varit att placera personer i Sverige som asylsökande. Dessa personer har sedan rapporterat till sina hemländers säkerhets- och underrättelsetjänster om regimkritiker i Sverige.

Flyktingspionaget uppmärksammas i Säkerhetspolisens rapport "Spionärenden i öppna källor 2004" (rapport 2005:2), där det konstateras att verksamheten är "ett exempel på underrättelseinhämtning i syfte att utöva politisk kontroll". Denna politiska kontroll är särskilt allvarlig eftersom den kan drabba enskilda individer både i Sverige och i andra länder. Flyktingen i Sverige får inte bara sin personliga integritet kränkt genom kartläggningen av den egna tillvaron, utan blir också mer sårbar för ursprungslandets regim vid eventuella besök. Spionaget ökar också risken för att flyktingens familj, släkt, vänner, politiska vänner eller trosfränder i hemlandet ska utsättas för förföljelse.

Spionageverksamheten är en kränkning av människors politiska rättigheter. Den är ett direkt hot mot politisk verksamhet och fri åsiktsbildning också i vårt land. Detta visades inte minst i samband med det iranska presidentvalet i juni 2005, då flera svenska massmedier rapporterade om att iranier bosatta i Sverige inte vågade uttala öppen kritik mot den iranska regimen på grund av risken för att bli uppmärksammade av flyktingspioner.

Det är svårt att bedöma om flyktingspionaget i Sverige har ökat eller inte. Det har förekommit under lång tid och är alltså inte att betrakta som ett nytt fenomen. En mycket uppmärksammande händelse från senare år är dock avslöjandet i december 2003 av uppgifter från den störtade irakiska regimens säkerhetstjänst Mukhbarat med innebörden att sex svenskar – däribland en tjänsteman vid Migrationsverket – under lång tid ska ha stått i tjänst hos Saddam Husseins underrättelseväsen. Spionageverksamheten uppges ha riktats mot tusentals svenskar med assyrisk anknytning, och enligt uppgifterna hade de sex personerna systematiskt kartlagt svenska invandrarföreningar som sysslat med allt från kultur till idrott.

Någon infiltration av svenska myndigheter i syfte att bedriva flyktingspionage finns enligt Säkerhetspolisen inte säkert dokumenterad, men det kan inte uteslutas att så har skett.

Juridiskt utgör flyktingspionage en form av olovlig underrättelseverksamhet. I brottsbalkens 19 kap. 10 § anges att den ska dömas som "med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i riket hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter om annans personliga förhållande eller till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig". Straffskalan för brottet är böter eller fängelse i högst ett år, eller vid grovt brott fängelse i mellan sex månader och fyra år.

Bestämmelsen om olovlig underrättelseverksamhet har kritiserats för att vara svår att tillämpa på den särskilda form av spionage som flyktingspionaget utgår. Ett exempel är kravet på att underrättelseinhämtningen måste ske "hemligen

eller med användande av svikliga medel". Därmed går inte bestämmelsen att tillämpa på den underrättelseverksamhet som bedrivs relativt öppet, även om den får förödande följder för de personer som kartläggs av främmande makt. Det är inte heller rimligt att den allvarliga form av brottslighet som detta handlar om har en straffskala som börjar med böter.

Beskrivningen av vad som omfattas av kriminaliseringen är oförändrad från den gamla strafflagen, som ersattes av brottsbalken 1965. Texten är inte anpassad till dagens spioneriverksamhet och ger över huvud taget ett mycket ålderdomligt intryck. Som exempel på vad som menas med "hemligen" anges i lagtextens förarbeten att verksamheten ska ha bedrivits "under iakttagande av särskilda försiktighetsmått såsom att underrättelser överbringats nattetid på avtalad mötesplats eller genom telefonsamtal från telefonkiosk eller i brev med chifferskrift eller med anlitande av särskilda täckadresser". "Det låter lite Ture Sventon för mig", är det talande omdömet av chefsåklagare Tomas Lindstrand, som själv handlagt ärenden om misstänkt flyktingspionage och som förordat en anpassning av lagen till dagens verklighet (Göteborgs-Posten 7 november 2003).

Jag menar att det är nödvändigt att skärpa lagstiftningen mot flyktingspionage. Om Sverige ska vara en fristad för politiska flyktingar måste vi också göra vad som står i vår makt för att hindra andra stater från att använda vårt land som spelplats för fortsatt förföljelse och övervakning av flyktingar. Den föräldrade bestämmelsen om olovlig underrättelseverksamhet måste omarbetas för att bli effektiv i dagens verklighet, och straffsatserna för den allvarliga form av brottslighet som flyktingspionage utgör måste skärpas.

Yrkande:

1. att landsmötet tar ställning för en skärpt lagstiftning och skärpta straffsatser för flyktingspionage.

PS-yttrande Asyl- och migrationspolitik, motion I15-I 26 samt I1 yrkande 1

Motionerna

Allmän invandringspolitik eller frågor om arbetskraftsinvandring tas upp i flera motioner. I **motion I1, yrkande 1**, föreslås att folkpartiet tar ställning för arbetskraftsinvandring enligt den kanadensiska modellen, som inkluderar tester för medborgarskap. I **motion I15** föreslås i **yrkande 1** att folkpartiet tar ställning för fri invandring och i **yrkande 2** nya texter i partiprogrammet i linje med detta. Också **motion I16** tar upp fri invandring och föreslår i **yrkande 1** att partiet tar ställning för att Sverige och EU senast 2020 ska ha infört fri invandring. I **yrkande 2** föreslås att partistyrelsen till landsmötet 2009 tar fram ett förslag om gästarbetarprogram för Sverige och EU. **Motion I17** föreslår en liberaliserad arbetskraftsinvandring i enlighet med vad representanterna för moderaterna, centerpartiet, kristdemokraterna och miljöpartiet reserverade sig för i kommittén för arbetskraftsinvandring (SOU 2006:87).

Ett antal motioner tar upp asyl- och flyktingpolitiska frågor. I **motion I18** föreslås ökade möjligheter för asylsökande att komma lagligt till Sverige genom att syftet att ansöka om asyl ska vara en legal grund för beviljande av visering. **Motion I19** begär att folkpartiet verkar för att handläggningstiden för asylärenden är högst 3 månader per instans. I **motion I20** föreslås en ändring av lagstiftningen för ensamkommande flyktingbarn så att ansvaret för att ta hand om dessa barn överförs från kommunerna till staten. **Motion I21** innehåller sex olika förslag som sammantaget innebär i princip fri invandring för icke brottsbelastade samt avskaffande av visumreglerna.

Allmänna frågor om visering, anhöriginvandring m.m. tas upp i vissa motioner. **Motion I22** föreslår att det ska bli lättare för personer som fått uppehållstillstånd i Sverige att skaffa nytt pass genom att Sveriges ambassader och andra beskickningar utomlands ska bistå dem med att få över ID-handlingar och andra dokument som behövs från hemlandet. **Motion I23** begär en översyn av reglerna om dubbelt medborgarskap bl a för att klargöra Sveriges ansvar för att hjälpa personer med dubbelt medborgarskap som råkar illa ut i sitt andra hemland. **Motion I24** föreslår förändrade regler för anhöriginvandring så att personer som vill ta hit en maka, make, sambo eller partner måste ha ordnat boende och försörjning för personen under den första tiden i Sverige. I **motion I25** föreslås en mindre restriktiv praxis för beviljande av besöksvisering. Slutligen begärs i **motion I26** att lagstiftningen mot så kallat flyktingspionage, det vill säga andra regimers olovliga underrättelseverksamhet riktad mot flyktingar i Sverige, ska skärpas.

Partistyrelsens yttrande

Inledningsvis behandlar partistyrelsen frågan om fri invandring alternativt fri arbetskraftsinvandring, medan flykting- och asylpolitiken behandlas längre fram i detta yttrande.

In- och utvandring har i århundraden format Sverige. En rad invandrargrupper satte tidigt sin prägel på Sverige: vallonier, judar, italienare, greker, finländare, balter osv. Utan dem hade Sverige varit ett sämre, fattigare land. Under 1800- och början av 1900-talet bytte flyttströmmen riktning – en fjärdedel av Sveriges befolkning utvandrade, de flesta till USA. Utan dem hade USA varit ett sämre land. De som utvandrade till USA var både sådana som vi idag skulle kalla flyktingar och sådana som i dagens debatt ofta kallas ekonomiska flyktingar. Människorna flydde undan religiös och politisk förföljelse, från fattigdom och svält, för att söka en draglig tillvaro och möjligheten att försörja sig i ett annat land.

Ekonomiska skäl eller rådande konjunkturläge ska aldrig styra flyktingpolitiken, men däremot har Sveriges behov av arbetskraft betydelse för om vi ska öppna Sverige för arbetskraftsinvandring. Men inte heller arbetskraftsinvandring handlar bara om ekonomi – den handlar också om möjligheten för människor att bygga sig en ny framtid i Sverige. Vi liberaler vill se en värld där människor kan resa och flytta fritt mellan olika länder. Det är en vision som kan tyckas

avlägsen men vars förverkligande måste påbörjas – i första hand inom EU.

Vårt land behöver också öppnas för arbetskraftsinvandring från länder utanför EU. Undersökning efter undersökning visar att vi går mot en växande arbetskraftsbrist. Den kommer inte att kunna täckas med inhemsk arbetskraft ens om vi blir mycket bättre på att få in dem som nu hamnat i utanförskap på arbetsmarknaden. Flera landsting genomför rekryteringskampanjer utomlands för att få läkare och sköterskor. Småföretag annonserar månad efter månad efter specialistkompetens men ingen i Sverige söker. Verkligheten i Sverige idag är att arbetslöshet och arbetskraftsbrist existerar sida vid sida.

Argumenten för arbetskraftsinvandring är inte bara ekonomiska. Folkpartiet liberalernas förslag ger den som vill, men som inte har flyktingskäl, chansen att söka sig en ny framtid i Sverige. Sverige som land behöver de nya influenser som arbetskraftsinvandrare kan bidra med. Historiskt sett har invandring nästan alltid varit mycket positivt för ett land. Sannolikt kan arbetskraftsinvandring även underlätta integrationen av de invandrare som redan finns i Sverige. Den som har en anställning som väntar i Sverige ska i normala fall ges uppehållstillstånd. Ansökan ska avslås bara om det är uppenbart att det finns kvalificerade sökande till just det arbetet som redan bor i Sverige. Den som är i Sverige på turistvisum och får ett arbete under tiden ska inte, som reglerna är idag, behöva åka tillbaka till hemlandet för att ansöka om uppehållstillstånd.

I framtiden bör det finnas flera olika sätt att få arbetstillstånd för heltidsarbete i Sverige. Den som erbjuds ett heltidsarbete ska som huvudregel också få uppehållstillstånd. Det ska vara möjligt att rekrytera arbetskraft i ett annat land, men det ska också vara möjligt för den som befinner sig i Sverige att söka arbete. Dessutom ska entreprenörer som vill driva verksamhet i Sverige få möjlighet att etablera sig här.

Folkpartiet är alltså pådrivande för att reglerna för arbetskraftsinvandring liberaliseras kraftigt. Detta kräver åtgärder både på svensk och på europeisk nivå. På landsmötet 2005 tog folkpartiet t ex ställning för ett EU-system för arbetskraftsinvandring i stil med USAs ”green card”-system. Sverige ska välkomna att människor söker sig till vårt land för att bygga en ny framtid här.

Helt fri invandring tillåts i dag enbart från länderna i Norden och bygger på att dessa länder också tillåter fri invandring från Sverige samt att alla berörda länder har långtgående överenskommelser vad gäller social trygghet. För ett liberalt parti är visionen om fri rörlighet naturlig, men under överskådlig tid är det inte realistiskt att denna vision ska kunna förverkligas på global nivå. **Med det ovan anförda föreslår partistyrelsen att motionerna I1 yrkande 1, I15, I16, yrkande 1, och I17 anses besvarade samt att motion I16, yrkande 2 avslås.**

När det gäller frågan om visering i ursprungsland för att kunna söka asyl i Sverige, som berörs i **motion I18**, anser partistyrelsen att motionären har viktiga poänger. Ett av de stora problemen i dagens asylpolitik är att det blir allt svårare för asylsökande att på legal väg ta sig till EU och därmed även till Sverige för att ansöka om asyl. För folkpartiet är och förblir "Fästning Europa" något oacceptabelt. Det är med oro som vi kunnat följa de senaste årens skärpning av asylpolitiken i EU:s länder. Motionärens förslag om asylvisering, d v s att avsikten att få sitt asylärende prövat i Sverige ska vara legal grund för att få visum till Sverige beviljat, är värt att beakta som en tänkbar åtgärd för att förbättra möjligheterna för asylsökande att slippa vara hänvisade till lögner eller människosmugglare för att ta sig till Europa. Frågan är dock komplex och bör studeras närmare, bland annat ur ett EU-perspektiv. **Partistyrelsen föreslår att motion I18 därmed anses besvarad**

Motion I19 tar upp handläggningstiderna i asylärenden. Folkpartiet har sedan länge drivit uppfattningen att handläggningstiderna ska minskas. Främst av humanitära skäl, då det är mycket svårt för människor att gå och vänta länge i osäkerhet, men också av statsfinansiella skäl, då det kostar onödigt mycket att ha människor väntande i sysslolöshet. Varje ärende måste dock prövas individuellt för att rättssäkerheten ska kunna garanteras. Med den nya instans- och processordning som införts kommer förhoppningsvis väntetiderna att kunna kortas. Folkpartiet verkar också i regeringen för att tillräckliga medel tillförs migrationsväsendet. **Med detta föreslår partistyrelsen att motion I19 anses besvarad.**

Motion I20 tar upp situationen för ensamkommande flyktingbarn. Sedan en tid tillbaka har ansvaret för ensamkommande flyktingbarn, dvs personer under 18 år som söker asyl i Sverige utan att ha sin vårdnadshavare med sig, överförts från Migrationsverket till kommunerna. Migrationsverket har till uppgift att sluta avtal med ett tillräckligt antal kommuner för att ge dessa barn placering i familjehem o dyl. Avsikten med reformen har varit att underlätta för barnens integration i samhället genom att kommunernas socialtjänst, som ansvarar för t ex familjehemsplaceringar, så tidigt som möjligt ska få hand om dessa barn. Dock har reformen i sitt inledningsskede kantats av problem eftersom alltför få kommuner har tecknat avtal med Migrationsverket, så att barnen i stället fått vänta på tillfälliga boenden alldeles för länge. Regeringen har i sin vårbudget lagt förslag som förbättrar den ekonomiska ersättningen till kommuner som tar emot ensamkommande flyktingbarn och har också höjt åldersgränsen så att kommunerna får denna ersättning till dess att den unge fyllt 21 år. Partistyrelsen hoppas att denna åtgärd ska vara tillräcklig för att få systemet att fungera bättre, men är beredd att i annat fall föreslå ytterligare åtgärder. **Med detta får motion I20 anses besvarad.**

Vad gäller **motion I21** berörs flera sakfrågor i resonemangen ovan kring migration och asylpolitik. Partistyrelsen vill påpeka att det redan i dag finns en skyldighet att ordna med undervisning åt asylsökande barn. När det gäller visumfrågor

vill partistyrelsen framhålla att visumkrav ställs på människor från alldeles för många länder för inresa till EU-området. Det finns en betydande risk att visumkrav riktas mot länder, för att undvika att människor därifrån ska kunna ställa välgrundade krav på asyl. Detta är inte acceptabelt. Sverige bör därför inom EU verka för att antalet länder för vilka krav på visum gäller ska minskas kraftigt. Visumregler får inte användas för att förhindra människor med välgrundade skäl för asyl. **Med detta får motion I21 yrkandena 1, 2, 4, 5 och 6 avslås och yrkande 3 anses besvarat.**

Motion I22 tar upp problemen för de utländska medborgare som har fått uppehållstillstånd i Sverige men inte vågar resa till sitt hemland och därför har svårt att skaffa nytt pass, eftersom de inte från svensk mark kan få tillgång till de myndighetshandlingar som behövs. Partistyrelsen anser att motionären pekar på ett faktiskt problem, men är inte beredd att i nuläget förorda att svenska ambassader ges en uppgift i sammanhanget. Förutom de ekonomiska aspekterna finns också risk för problem om svenska ambassader skulle ta på sig en sådan formell roll för utländska medborgares räkning i förhållande till myndigheterna i det land där de faktiskt är medborgare. **Partistyrelsen föreslår att motion I22 avslås.**

Motion I23 handlar om vad som gäller för den som är svensk medborgare men också är medborgare i annat land, d v s innehar dubbla medborgarskap. Sedan den 1 juli 2001 tillåter svensk lag dubbelt medborgarskap. Sverige har ansvar gentemot den som innehar svenskt medborgarskap, när denne vistas i annat land i världen. Detta gäller givetvis också personer som har dubbelt medborgarskap. Som inte minst fallet med Dawit Isaac visar är det dock inte problemfritt att ha dubbelt medborgarskap eftersom man löper risk att i det andra hemlandet enbart behandlas om medborgare i detta land och inte också i Sverige. Det är i sak givetvis helt oacceptabelt att andra länder betraktar det som en intern angelägenhet när svenska medborgare med dubbelt medborgarskap utsätts för övergrepp i sitt andra hemland. Sådana situationer måste hanteras med diplomatiska medel och Sveriges linje måste då ovillkorligen vara att värna den svenske medborgarens intressen. Det är också viktigt att relevant information med gällande regler angående dubbelt medborgarskap ges till de personer som blir svenska medborgare, så att dessa är väl införstådda med vilka situationer som kan uppstå. **Med detta anser partistyrelsen att någon ytterligare åtgärd från landsmötets sida inte är motiverad och att motion I23 avslås.**

Motion I24 handlar om försörjningskrav vid anhöriginvandring. Motionären yrkar på att personer som vill ta hit en maka/make/sambo/partner dels ska ha ordnat boende och egen försörjning, dels ska kunna försörja sin anhörige under den första tiden i Sverige, c:a 1-2 år eller tills denne avslutat SFI-undervisningen. Författaren vill också att reglerna för anhöriginvandring anpassas till dem som gäller för EU-medborgare.

Den som har uppehållstillstånd i Sverige har också rätt till uppehållstillstånd för make/maka eller för minderåriga barn.

Motionärens förslag har tidigare varit uppe för diskussion men partistyrelsen håller fast vid standpunkten att det inte vore lämpligt att villkora uppehållstillstånd för make/maka eller för minderåriga barn, med försörjningsplikt. Det är av stor vikt att kärnfamiljen ska kunna ansluta.

Men för att människor ska kunna ta hit anhöriga som inte ingår i den krets som får uppehållstillstånd idag, dvs de som inte definieras som kärnfamilj, anser partistyrelsen att ett i tid och omfattning begränsat försörjningsansvar ska införas. Sjukvård och skola bör vara undantaget från försörjningsansvaret. Vidare bör försörjningsansvar gälla för arbetskraftsinvandrare som vill ta med sina anhöriga. Tiden för försörjningsansvaret ska uppgå till fem år.

Att återinföra ett försörjningsansvar i Sverige innebär att man måste ta ställning till på vilket sätt detta ansvar kan utkrävas. Vidare är det viktigt att undersöka hur det ska prövas och vilka eventuella sanktioner som ska finnas kopplade till det fall en anknytningsperson inte uppfyller sitt försörjningsansvar. Den normala utgångspunkten är att lita på människor som säger sig vilja uppfylla ett åtagande i någon form, varför vi ska förutsätta att berörda personer tänker uppfylla sina åtaganden. Därför måste vi lämna största möjlighet för människor att själva avgöra sin möjlighet att ensam eller tillsammans med andra ta det aktuella försörjningsansvaret. Den formella förhandsprövningen av ett försörjningskrav bör således hållas så minimal som möjligt. Regresskrav torde kunna vara en rimlig sanktion gentemot den anknytningsperson som med avsikt frånträder sitt åtagande om försörjningsansvar. **Partistyrelsen anser med det ovan anförda att motion I24 bör avslås.**

Författaren till **motion I25** vill underlätta för personer bosatta i Sverige att få besök av sina släktingar. Motionären menar att den restriktiva besöksviseringspraxisen bör ses över. Människor, som vill besöka sina släktingar i Sverige, lika självklart borde beviljas visum som om de bor i ett land som fordrar visum som om de bor i ett land som inte fordrar visum genom att släktingarna i Sverige står som garant för alla kostnader i samband med besöket och som skrivs på i samband med ansökan om visum.

Det är idag svårt för många anhöriga att söka och erhålla visum för att kunna göra besök i Sverige. Det är inte humant att på detta sätt göra det omöjligt att besöka sina anhöriga. Det finns inte så få fall, där en anhörig valt att stanna kvar och söka uppehållstillstånd i Sverige efter ankomsten av det skälet, att det är så svårt att ett nytt tillstånd kanske kan dröja väldigt länge eller helt utebli. Ett system som gör det enklare att söka visum för anhörigbesök är angeläget. **Mot bakgrund av ovanstående bör motion I25 anses besvarad.**

I **motion I26** yrkar motionären på att landsmötet tar ställning för en skärpt lagstiftning och skärpta straffsatser för flyktingspionage. Motionären menar att det behövs skydd för flyktingar från ett visst ursprungsland mot vilka det bedrivs spionage mot på plats i Sverige. Inte sällan sker det under diplomatisk täckmantel. Partistyrelsen håller med motionären

om att den som har sökt och erhållit asyl i Sverige naturligtvis måste kunna känna sig trygg här i landet gentemot företrädare för regimen i sitt forna hemland. Som motionären framhåller har fall av flyktingspionage upptäckts flera gånger och frågan har också uppmärksamats av säkerhetspolisen. Partistyrelsen anser att frågan är viktig och bör studeras noggrannare för att se om till exempel lagen om olovlig under rättelseverksamhet behöver moderniseras. Folkpartiet bör verka för att en sådan översyn görs. **Med det anförda föreslår partistyrelsen att motion I26 bifalls.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion I1 yrkande 1 anses besvarat
2. **att** motion I15 anses besvarad
3. **att** motion I16, yrkande 1, anses besvarat
4. **att** motion I16, yrkande 2, avslås
5. **att** motion I17 anses besvarad
6. **att** motion I18 anses besvarad
7. **att** motion I19 anses besvarad
8. **att** motion I20 anses besvarad
9. **att** motion I21, yrkande 1, avslås
10. **att** motion I21, yrkande 2, avslås
11. **att** motion I21, yrkande 3, anses besvarat
12. **att** motion I21, yrkande 4, avslås
13. **att** motion I21, yrkande 5, avslås
14. **att** motion I21, yrkande 6, avslås
15. **att** motion I22 avslås
16. **att** motion I23 avslås
17. **att** motion I24 avslås
18. **att** motion I25 anses besvarad
19. **att** motion I26 bifalls

Område K, Regional-, trafik- och bostadspolitik m.m.

Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén

Motioner K1 – K6 448

- K1 Stoppa storregionerna!
- K2 Ansvarskommittén, framtida hantering av regionfrågan
- K3 Framtidens regioner
- K4 Regionfrågan
- K5 Förverkliga Ansvarskommitténs förslag snabbt
- K6 Finansieringsprincipen

PS-yttrande Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén, motion K1-K6 samt C8 yrkande 1, 5 och 14 453

Regionalt stöd Motioner K7 – K10 455

- K7 Befria glesbygden från statlig inkomstskatt och studielån
- K8 Vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet
- K9 Bevara transportsstödet
- K10 Sveriges regionala befolkningsomflyttningsproblem

PS-yttrande Regionalt stöd, motion K7-K10 456

Regionala trafiksatsningar Motioner K11 – K21 458

- K11 Bygg Götalandsbanan – nu!
- K12 Helhetsperspektiv i järnvägsplaner
- K13 Satsa på järnvägen – för miljön och tillväxten
- K14 Gör verklighet av visionen att bygga en bro över Kvarken
- K15 En fast förbindelse i norra Öresund
- K16 Europabanan, delen Norrbotniabanan
- K17 Höghastighetståg – 350 km/h
- K18 Snabbhetens lov i trafikpolitiken
- K19 Infrastruktur för tillväxt i hela Sverige
- K20 Lyft fram ökad kollektivtrafik och höjd vägstandard, alternativa finansieringar, som viktiga delar i folkpartiets miljöprogram
- K21 Trafik för människor och tillväxt

PS-yttrande Regionala trafiksatsningar, motion K11-K21 463

Övriga trafikpolitiska frågor Motioner K22 – K33 465

- K22 Avskaffa bilprovningen
- K23 Bättre samhällsstruktur – kombinera bilköp med krav på tillgång till egen p-plats!
- K24 Ersätt fordonsskatten med något höjd drivmedelsskatt
- K25 Lagändring i trafiklagen och ändring i körkortskungörelsen
- K26 Se över lagar och regler kring bilkörning och mobiltelefoner
- K27 Snabba på utbyggnaden av vägräcken
- K28 Forskningsatsning på spårbilsutveckling

K29 Förnyelse av körkort

K30 Eget ansvar, även i trafiken

K31 Återinför skatteavdrag för samåkning

K32 Skoterkörning

K33 Stoppa den olagliga mopedåkningen!

PS-yttrande Övriga trafikpolitiska frågor, motion K22-K33 469

Flygtrafik och relaterade frågor

Motioner K34 – K36 471

- K34 Liberalare flygplatskontroll
- K35 Slopade dyra och integritetskränkande kontrollerna på inrikesflyget
- K36 Stärkt passagerarskydd

PS-yttrande Flygtrafik och relaterade frågor, motion K34-K36 472

Bostadspolitik Motioner K37 – K44 472

- K37 En större friggebod
- K38 Mindre godtycke i bygglovsärenden
- K39 Bosparande
- K40 Marknadshyror och social housing – delar av samma system
- K41 Bristande besittningsrätt vid ombyggnader
- K42 Förnyelse av miljonprogramområden - från förvaring till tillväxt
- K43 Hyresförhandlingslagen
- K44 Markrofferi bör vara olagligt

PS-yttrande Bostadspolitik, K37-K44 478

Strandskydd Motioner K45 – K47 480

- K45 Mjuka upp strandskyddet
- H46 Motion om stärkt strandskydd av ekonomiska skäl
- K47 Strandskydd

PS-yttrande Strandskydd, motion K45-K47 481

IT-politik Motioner K48 – K50 482

- K48 Bredband till alla svenska hushåll och företag
- K49 Skapa framförhållning för de frågor vi möter på vägen mot e-samhället
- K50 Öppna standarder, format och program

PS-yttrande IT-politik, motion K48-K50 484

Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén

Motioner K1 – K6

K1 Stoppa storregionerna!

Tobias Krantz, Jönköping, Håkan Andersson, Värnamo, Camilla Lindberg, Borlänge, Björn Molin, Haverdal, Alf Sundström, Arjeplog, Jens Sundström, Luleå, Lennart Rohdin, Gräddö, Nils-Erik Davelid, Huskvarna, Lena Kagart Andersson, Duved, Jan Ertsborn, Falkenberg, Inger Thapper, Jönköping, Helena Bargholtz, Lidingö, Dagny Bergvall-Persson, Stockaryd, Stefan Björk, Habo, Cecilia Wikström, Uppsala, Yvonne Bergmark Bröske, Gällivare

Under flera år har regionfrågan diskuterats intensivt i folkpartiet. Att skapa regioner med direktvalda regionala församlingar har varit en populär tanke. Och för strävan att öka demokratin, en tilltänkt reforms primära syfte, finns det anledning att känna stor respekt.

I februari i år presenterade den så kallade Ansvarskommittén (SOU 2007:10) sitt betänkande. Enligt Ansvarskommittén ska de nuvarande länen och landstingen ersättas av sex till nio storregioner. Sveriges administrativa karta stöps om i grunden.

Därmed finns ett konkret förslag att ta ställning till. Den teoretiska debatten är över. Nu är det skarpt läge. Då måste också de kritiska frågorna ställas. Vad vinner Sverige på en storregionreform? Hur gynnar det alliansen och folkpartiet att driva igenom en drastisk förändring av den regionala indelningen?

Nu som tidigare under regiondebatten står demokratiargumentet i fokus. Att flytta uppgifter från tjänstemän på länsstyrelsen och andra statliga myndigheter till direktvalda regionpolitiker kan i förstone synas som en vinst för demokratin. Men vid närmare eftertanke är det inte så enkelt. Det beror på vilka uppgifter som de nya regionala organen ska ha.

Om regionerna exempelvis fick ta över ansvaret för den högre utbildningen och infrastrukturen, till detta självfallet kopplat uppgiften att också stå för finansieringen av verksamheten, skulle regionerna ges makt över sakfrågor som de tidigare inte har haft möjlighet att utöva inflytande över. En sådan förändring har emellertid ett pris: vidgade regionala klyftor.

De skillnader som finns i skattekraft mellan olika delar av landet, och som riskerar att accentueras under de kommande åren, slår direkt igenom på kvaliteten i den högre utbildningen och infrastrukturen. Välbärgade delar av landet får avsevärt bättre universitet, högskolor och vägar än mindre välbärgade landsändar. Att genomföra förändringar som leder till ökade regionala skillnader har varit, och är enligt vår bedömning alltför, politiskt omöjligt i Sverige.

Ansvarskommittén, liksom i huvudsak tidigare utredningar, har insett detta. Därför föreslår inte Ansvarskommittén att några sakpolitiska områden med vidhängande ansvar för finansiering ska flyttas från nationell nivå till regionerna. Det regionerna, enligt förslaget, ska ägna sig åt förutom sjukvård är icke-tvingande regional planering och fördelning av vissa mindre statsanslag.

”Problemet” är att när Ansvarskommittén, i likhet med sina föregångare, försöker parera kritiken om risken för ökade regionala skillnader ointetgörs också den möjliga demokrativinsten med förslaget. För om regionerna inte ska stå för finansieringen och ingen behöver bry sig om den planering som de ägnar sig åt: på vilket innebär storregionerna i så fall en vinst för demokratin? Det blir byråkratin som växer, inte demokratin.

Ansvarskommittén säger sig också med sina förslag vilja främja den regionala utvecklingen. Resonemanget bygger på en stor övertro till politisk ingenjörskonst. Om det skapas jobb, tillväxt och välfärd i vårt land avgörs av helt andra faktorer än om Sverige inför storregioner i praktiken omdöpta landsting med mer vidsträckta geografiska områden. Utveckling kan inte planeras fram av politiker.

Det som krävs för en god uthållig ekonomisk tillväxt är lägre skatter och enklare regler för företagen, ett modernt och kunskapsinriktat utbildningssystem och en politik som gör det mer lönsamt att arbeta, för att ta några exempel. Ytterligare en ny politisk institution till dem som redan idag agerar på den regionala arenan tillför inte det arbetet något av värde. Snarare kan det bli så att i de nya storregionerna blir svårare för företagare och entreprenörer att sköta sina myndighetskontakter.

Ansvarskommitténs kriterier för hur den nya regionala indelningen ska se ut ter sig dessutom märkliga. Kommittén synes lägga stor vikt vid sjukvårdens geografiska struktur. Var regionsjukhusen är placerade tillmäts i kommitténs resonemang stor betydelse för hur regionerna ska formuleras. Men är det en alldeles självklar indelningsgrund? Om regionerna, som kommittén tror, ska kunna spela en roll i de regionala utvecklingsfrågorna: är då inte exempelvis näringslivets struktur minst lika viktig? Och vad tog medborgarperspektivet vägen? Om en ny regionindelning ska fungera går det inte att bortse från människors egen uppfattning om identitet och geografisk tillhörighet.

Ansvarskommittén har bråttom, mycket bråttom. Redan om två år ska, enligt kommitténs förslag, riksdagen fatta beslut om en helt ny regional indelning. Det ger mycket litet utrymme för demokratisk förankring av den genomgripande förändring av Sveriges administrativa struktur som kommitténs förslag innebär. Det är inte acceptabelt.

Kommittén har också så bråttom att den föreslår en konstitutionellt ytterst tveksam manöver för att de nya regionerna ska kunna träda i kraft 1 januari 2011. I regeringsformen uttalas att det i Sverige finns primärkommuner och

landstingskommuner. Om regionkommuner, vilket är Ansvarskommitténs formella förslag till beteckning på de nya regionala organen, ska inrättas i vårt land måste således grundlagen ändras. Det kräver två riksdagsbeslut med val emellan.

För att Ansvarskommittén ska få ihop sin mycket sammanpressade tidsplan krävs att kommittén tänjer på väsentliga konstitutionella principer. Enligt kommittén ska riksdagen före valet 2010 första gången fatta beslut om att ändra grundlagen föra in begreppet regionkommuner istället för landstingskommuner. Det andra beslutet ska fattas efter det att den nya riksdagen har tillträtt, under hösten 2010.

Men Ansvarskommitténs upplägg innebär att väljarna i valet 2010 inte vet till församling de lägger sin röst när de röstar i landstings- eller regionvalet. Det är ju nämligen fullt möjligt, och en av tankarna med att riksdagen måste fatta dubbla beslut när grundlagen ska ändras, att en ny riksdag skulle kunna komma fram till ett annat beslut än den tidigare riksdagen och att någon förändring inte ska genomföras.

Det kan knappast anses vara tillfredsställande att medborgarna när de ska rösta inte har säker information om till vilken församling de lägger sin röst. Slutsatsen kan inte bli någon annan än att en storregionreform, av konstitutionella skäl, i alla händelser inte kan träda ikraft från 1 januari 2011, som Ansvarskommittén önskar.

En eventuell process med att avskaffa de svenska länen och dela in landet i mellan sex och nio regioner kommer att skapa starka slitningar och upprörda känslor på många håll. De reaktioner som hittills har mött de kartskitser som har presenterats kommer sannolikt att te sig som en västanfläkt jämfört med den storm av protester som kommer att uppstå om en konkret process med att dra nya regiongränser sätts igång. Är det verkligen ett lämpligt politiskt bagage för folkpartiet, och alliansen i sin helhet, att ha med sig in i valrörelsen 2010? Är folkpartiet och övriga allianspartier beredda att sätta regeringsmakten på spel för en storregionreform?

Sammanfattningsvis finns det, enligt vår bedömning, starka skäl att avvisa Ansvarskommitténs förslag i regionfrågan. Det kan inte ligga till grund för en kommande proposition från alliansregeringen. Demokrati- och effektivitetsargumenten håller inte för en närmare granskning, en entydig strategi med medborgarperspektivet i centrum för hur den nya regionala indelningen ska formas saknas, den planerade rekordsnabba processen utesluter i praktiken seriöst folkligt inflytande och förutsätter att rimliga konstitutionella tillvägagångssätt åsidosätts.

Att avvisa Ansvarskommitténs förslag om storregioner innebär inte att inga reformer inom den statliga förvaltningen behöver göras. Det går i vissa delar att bygga vidare på det arbete som Ansvarskommittén har genomfört. För det första: Precis som tidigare utredningar pekar kommittén på att den statliga regionala indelningen spretar åt olika håll, vilket

skapar ineffektivitet och bristande samordning. Det gäller exempelvis det faktum att olika centrala myndigheter (som Banverket och Vägverket) har sinsemellan olika indelningar på regional nivå. Regeringen bör ta initiativ till att dessa administrativa indelningar i större utsträckning samordnas.

För det andra: Den finns strukturproblem i svensk sjukvård. Kommittén pekar på flera av de svårigheter som dagens svenska sjukvård brottas med. Hur sjukvården ska organiseras måste genomlysas rejält. Det bör ske i en separat utredning som jobbar förutsättningslöst. Det har knappast Ansvarskommittén gjort. Regeringen bör därför tillsätta en sjukvårdsutredning med uppgift att också utreda andra alternativ för sjukvårdens organisering och finansiering än att detta ska handhas inom ramen för storregioner.

För det tredje: Regeringen bör sända en tydlig signal till landets kommuner att det naturligtvis är fritt fram för dem som så önskar att ansöka om länsbyte och att ansökningar som bygger på ett starkt lokalt stöd ska behandlas välvilligt till skillnad från vad som ofta har varit fallet under socialdemokratiska regeringar. Det finns inget skäl att hårdnackat slå vakt om en länsindelning med sin grund i 1600-talet. Lika absurt vore det naturligtvis att göra samma sak på nytt och ånyo diktera den regionala indelningen uppifrån.

Yrkanden:

1. **att** folkpartiet tar ställning mot Ansvarskommitténs förslag till storregionreform.
2. **att** folkpartiet tar ställning för vad i motionen anförts om den regionala indelningen för centrala statliga myndigheter.
3. **att** folkpartiet tar ställning för vad i motionen anförts om behovet av en ny förutsättningslös sjukvårdsutredning.
4. **att** folkpartiet tar ställning för vad i motionen anförts om flexibla normer och praxis för kommuner som önskar byta län.

K2 Ansvarskommittén, framtida hantering av regionfrågan

Sven-Anders Norland, Kungsbacka

På debattsidan i vår tidning NU nr 11 15 mars 2007 skriver Tobias Krantz och Jens Sundström en artikel, som med en bild på reklambroschyren "Knäck inte Halland" pekar på några viktiga problem i regionindelningsfrågan:

- 1) Ökar demokratin?
- 2) Blir den regionala planeringen bättre?
- 3) Blir sjukvården effektivare och billigare?
- 4) Minskar avståndet mellan politiker och väljare?
- 5) Varför måste varje region ha ett eget storuniversitet?

I Halland infördes fr o m 2007 att vårdcentralerna blir ekonomiskt självstyrande och fritt tillgängliga var man än bor i länet samt frihet att söka vård i grannlänen på Hallands bekostnad. Drivande var bl.a. Folkpartiets ordförande i Länets sjukvård Bengt Eliasson.

Sjukvården generellt i t.ex. Västra Götaland kan inte skryta med god ekonomi – ett tydligt exempel på ”Stort avstånd – Dålig ekonomi”. Särskilt dåligt fungerar ekonomin och tillgängligheten för Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg med ett ackumulerat underskott de senaste sju åren på 1,3 miljarder kronor (GP 17/3-07) som årsvis föreslagits att avskrivas!

Halland har god och nära kontakt med universiteten i Göteborg och Lund och behöver inget eget.

Med andra ord: Small is beautiful!

Ett undantag kan dock vara just Halland, som anses vara för litet. Halland skulle ha råd och kraft att dela med sig och bli större genom t.ex. inbjudan av Ljungby och Värnamo kommuner till region Halland. Hylte kommun flyttades över till Halland för ett antal år sedan utan att något i det större länet sedan försämrats.

Yrkande:

- 1. att** landsmötet föreslår förändrade regler för Ansvarskommitténs 3 nya förhandlare att sammanslagningar av nuvarande län till större, färre regioner endast får ske om ekonomiska och kvalitativa fördelar kan bevisas inom de ovan nämnda 5 områdena!

K3 Framtidens regioner

Folkpartiet liberalerna i Örebro, Folkpartiet liberalerna i Stockholms län, Liselott Hagberg, Nyköping, Lennart Nilsson

Sveriges nuvarande regionala indelning härrör från 1600-talets behov av att organisera den framväxande stormakten.. År 1634 reformerades statsförvaltningen av Axel Oxenstierna och länsstyrelserna inrättades. Redan då gjordes avsteg från landskapens områden och län skapades som inte följde landskapens historiska gränser. Länsgränserna har under århundraden förändrats och den sista stora förändringen skedde när Skåne län och Länsstyrelsen i Västra Götalands län skapades 1999. Samtidigt upphörde landstingen i dessa områden och ersattes av region Skåne och Västra Götalands-regionen. Dessa är tydliga exempel på att staten i dessa fall bejakat starka, funktionella regioner med tydlig demokratisk förankring.

Att Sveriges geografiska indelning behöver ses över visas tydligt av att de statliga myndigheterna mycket sällan följer länens indelning utan har byggt upp sin egen organisation utifrån sina egna behov. Myndigheternas organisation följer inte varandra vilket försvårar kontakten dem emellan och gentemot den lokala och regionala nivån. Signifikant är dock att de statliga myndigheternas geografiska indelning ofta ansvarar för betydligt större område än dagens län och landsting.

* * *

Europas framtid ligger i starka, funktionella och dynamiska regioner. Även nationalstaten Sverige behöver regioner som kan ta upp konkurrensen om internationella investeringar och bli intressanta områden för företag och människor att verka i.

Sverige behöver funktionella regioner som bygger på människors rörelsemönster. Människor arbetar, bor och roar sig oberoende av länsgränserna. Vår uppfattning är att politiken behöver svara upp mot den utvecklingen.

Förutsättningen för funktionella regioner är att de får ett brett mandat kring de frågor där regionnivån har sina naturliga fördelar: Regional utveckling och planering, tillväxtfrågor, överblicken generellt i regionen, kollektivtrafik, trafik och transporter i övrigt, regionala miljöfrågor, vissa kulturfrågor samt sjukvård och sjukförsäkring. Den administrativa regionen ska ersätta landstingen och försäkringskassan och uppgifter från länsstyrelsens enligt ansvarskommitténs förslag och den demokratiska förankringen ska öka med ett direktvalt regionparlament.

Staten bör pröva förutsättningarna för en decentralisering av andra statliga uppgifter och till dem knutna medel. Detta kan gälla, exempelvis, inom trafik- och transportområdet. Den regionala organisationens uppgifter skall, utöver av staten beslutade obligatoriska uppgifter, bestämmas genom överenskommer mellan regionen och kommunerna i regionen.

En förutsättning är också att regioner och kommuner kan möta staten som reell samverkans- och förhandlingspart vid större förändringar, utan hot om dekret. Detta behöver garanteras i lagstiftningen.

Finansieringsprincipen måste respekteras fullt ut. Regioner skall inte kunna åläggas nya obligatoriska uppgifter utan att staten samtidigt skapar finansiellt utrymme

Om framtidens regioner skall vara funktionella och förankrade bland människorna måste beslut om regionernas storlek vara förankrade på den lokala och regionala nivån. Vi vill inte att någon del av landet tvingas in i nya storregioner. Men vi vill heller inte att någon del av landet, där viljan till samverkan finns, ska hindras att skapa stora regioner. Hur stor en region skall vara måste bestämmas av de regionala företrädarna.

* * *

I Sverige pågår det en regionförstoring. Den pågår över hela landet men är särskilt stark i storstadsregionerna.. Utmaningen ligger i att skapa förutsättningar för en väl fungerande helhet, samtidigt som de regioner som integreras med storstadsregionerna kan dra nytta av fördelarna med regionförstoringen. De regioner som skapas genom regionförstoring blir geografiskt omfattande regioner, men de ger Sverige bättre förutsättningar att konkurrera med länder med många stora och täta regioner.

Redan i dag pendlar många människor över länsgränserna från sin bostadsort för att arbeta, studera, handla eller roa sig. Denna utveckling skall politiken främja och undanröja alla administrativa gränser som hämmar medborgarnas rörelsemönster.

Länen kring Mälardalen binds alltmer samman genom att medborgarna har en allt större möjlighet att snabbt transportera sig över länsgränserna. Det är fullt möjligt för en familj att bo i Enköping, mannen arbetar i Strängnäs, kvinnan i Örebro och barnen studerar på universiteten i Stockholm och Uppsala.

Starka behov finns för en regional organisation som möjliggör gemensamma beslut i gemensamma frågor för hela Mälardalen. Mälardalen behöver en organisation som har legitimitet att hålla ihop det inre arbetet och samtidigt företräda regionen utåt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna bejaktar starka, funktionella och dynamiska regioner.
2. **att** landsmötet uttalar att regionbildningarna ska ske utifrån funktionella samband.
3. **att** landsmötet uttalar att en förutsättning för skapandet av nya och större regioner är att dessa är politiskt förankrade på den lokala och regionala nivån.
4. **att** landsmötet uttalar att en lagstiftning behövs för att säkerställa att staten genomför reella förhandlingar med kommunala och regionala företrädare innan beslut tas som innebär större förändringar också inom det regionala ansvarsområdet.
5. **att** landsmötet uttalar att finansieringsprincipen skall gälla fullt ut och lagregleras.

K4 Regionfrågan

Esse Petersson, Värnamo, Stig-Arne Tengmer, Taberg, Inga-Maj Filipsson, Jönköping, Margareta Sigblad, Gnosjö, Inger Gustafsson, Jönköping, Karl-Magnus Svensson, Bor

Äntligen kan rationellt och effektivt fungerande landstingsregioner med direktval och beskattningsrätt skapas i hela Sverige och inte enbart i Skåne och Västra Götaland. Detta under förutsättning att det nu finns politiskt mod att i den dagsaktuella verkligheten inse vad en progressiv framtidsutveckling kräver av den offentliga samhällsorganisationen.

De nuvarande länen var naturligtvis ett radikalt organisationsförslag när de genomfördes på 1600-talet, men nu har den länsindelningen överlevt sig själv många gånger om. De senaste 44 årens olika offentliga utredande visar på att det finns insikt om behovet av förändrad länsorganisation, men det har hittills saknats politisk kraft att gå från ord till handling. Denna oförmåga har resulterat i att de många olika statliga myndigheterna, som tidigare följde länsindelningen, har av effektivitets- och rationaliseringskrav varit tvungna att skapa var och en sin egen regionindelning som uppvisar

en djungel av gränsdragningar för dessa olika och större geografiska områden.

Folkpartiets länspolitiska handlingsprogram för Jönköpings län för mandatperioden 2006-2010, som antogs av fp:s länsförbundsårsmöte 2006-04-01 kräver i regionfrågan följande:

- Vårt län står inför nya och stora förändringar och kommer i framtiden att ingå i en större region, förslagsvis Östra Götaland som främst består av de tre smålandslänen och Östergötland. De nya landstingsregionerna skall främst svara för olika verksamheter som berör vård, tillväxt och kommunikationer.

- Samtidigt som en regionförstoring genomförs är det viktigt att de nuvarande primärkommunerna kan bestå i varierande storlek och själva klarar sina samhällsuppgifter i medborgarnas närmiljö.

- De nya landstingsregionerna skall styras genom ett av medborgarna direktvalt fullmäktige med beskattningsrätt som har beslutskraft och medborgarlegitimitet att driva och avgöra viktiga hälso- och sjukvårdsfrågor samt regionala utvecklingsfrågor. Detta nya medborgarorgan ersätter nuvarande direktvalda landsting och indirekt valda regionförbund samt respektive regions del av statliga försäkringskassan och viss annan statlig länsverksamhet som arbetar med regionala utvecklingsfrågor.

Detta var ett utomordentligt framsynt ställningstagande av folkpartiets länsförbundsårsmöte i Jönköpings län 2006, vilket helt sammanfaller med Ansvarskommitténs politiskt eniga och framtidsinriktade utredningsförslag som nu framlagts.

Resonemangen om små regioner som det egna nuvarande länet, Småland eller Halland blir då av mindre intresse eftersom dessa områden i nuläget saknar de grundläggande förutsättningarna för bildande av handlingskraftiga landstingsregioner. En viktig förutsättning är bl a att det finns tillgång till regionsjukhus/universitetssjukhus inom respektive region och behov av fler sådana finns inte utan det gäller att fullt utnyttja de som redan finns.

Skapandet av Östra Götalands landstingsregion för Småland och Östergötland med cirka 1,2 miljoner invånare är av största intresse. Inom detta regionområde finns ett väl fungerande universitetssjukhus med läkarutbildning i Linköping och viss decentraliserad läkarutbildning till både Jönköping och Kalmar. Universitet i Linköping och Växjö samt stora framgångsrika högskolor i Jönköping och Kalmar. Folkpartiets landstingsgrupper i Jönköping, Kalmar och Östergötland har motionerat i respektive landsting om att en gemensam utredning skall genomföras med inriktning på denna regionbildning. Dessa tre landsting samverkar redan inom en gemensam regionsjukvårdsnämnd. Kronobergs län som är en del av Småland erbjuds att delta, liksom det kan bli

aktuellt med vissa andra områden i gränslandet till denna nya region.

Östra Götalands landstingsregion blir unik med sin flerkärniga utvecklingspotential fördelad över hela regionen som t ex Linköping/Norrköping, Jönköping/Huskvarna, Växjö och Kalmar. Detta garanterar att olika aktiviteter och förvaltningar främst i offentlig regi sprids över hela regionen och blir goda tillväxtmotorer i den gemensamma samhällsutvecklingen. Jönköping är storstaden i Småland och centrum för Östra Götaland räknat i nordsydlig riktning. Den gamla socialdemokratiska regeringen beslutade 2006-06-29 att Jönköping skall vara kansliort för EUs nya tillväxtregion "Småland och öarna".

Med folkpartiets stolta traditioner i arbetet för länsdemokrati är det nu viktigt att fortsätta i utveckling av framtidens landstingsregioner som bygger på direktval och beskattningsrätt. Då gäller det att ta initiativ i regeringen och samverka över blockgränserna i arbetet att förverkliga rationella och effektivt fungerande landstingsregioner inför landstingsvalet 2010. Viktigt är att regeringen skyndsamt tillsätta de tre processledarna som Ansvarskommittén föreslår för norra, mellersta och södra Sverige. Dessa personer blir viktiga samtalspartners i både uppgifts- och indelningsfrågor samt betydelsefulla problemlösare i skapandet av de nya landstingsregionerna.

Yrkande:

1. **att** landsmötet i princip tillstyrker Ansvarskommitténs förslag om skapande av landstingsregioner i Sverige,
2. **att** landsmötet i princip tillstyrker Ansvarskommitténs förslag till tidsplan för genomförande av regionreformen.
3. **att** folkpartiet tar initiativ i regeringen för att påskynda tillsättandet av de tre processledarna för norra, mellersta och södra Sverige som skall leda arbetet med att skapa rationella och effektivt fungerande regioner för tillväxt och utveckling samt hälso- och sjukvård.

K5 Förverkliga Ansvarskommitténs förslag snabbt

Olov Lindquist, Södertälje

Den s k Ansvarskommitténs uppdrag har bestått i att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför.

Folkpartiet har all anledning att stödja det som kommittén har kommit fram till. Vår representant i kommittén har gjort ett oerhört bra och värdefullt arbete. Att äntligen få en bra tingens ordning även på den regionala nivån är ett egenvärde i sig. Men ingenting är så bra så att det inte kan göras bättre.

Detta gäller t ex länsstyrelsernas fortsatta funktion. Allt för ofta har landshövdingarna utropat sig som länens företrädare, trots att länsstyrelserna är statens förlängda arm i länen. Att

avskaffa länsstyrelserna och därmed landshövdingarna är ett måste för att det på allvar ska uppfattas att det i framtiden är regionkommunens företrädare som också är dess rättmätiga företrädare.

Jag anser också att skolhälsovården måste garanteras att finnas på ett bättre sätt än nu. Det finns undersökningar som tyder på att kommuner som inte har en bra skolhälsovård tenderar att ha en större belastning på landstingens psykiatri än kommuner som har en bra skolhälsovård. Om landstingen eller de framtida regionkommunerna fick ansvaret för skolhälsovården så kunde samordningsvinster göras och ingången till övrig hälso- och sjukvård kunde ske på ett mer smidigt sätt

Tidtabellen för när de nya regionkommunerna skall vara införda är väldigt tight. För att lyckas med denna måste troligtvis regering och riksdag i vissa fall peka med hela handen för att inlemma vissa kommuner tillsammans med andra i aktuella regionkommuner. Det bör naturligtvis vara så att omorganisationen till stor del görs på frivillig bas, men det kan inte uteslutas att vissa tvångsåtgärder måste till för att tidtabellen skall kunna hållas.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna på sitt landsmöte uttalar att Ansvarskommittén gjort ett bra jobb och att kommitténs förslag bör förverkligas i samband med valet 2010.
2. **att** i samband med ovanstående uttalande också uttala att länsstyrelserna och landshövdingarna borde avskaffas och att skolhälsovården i framtiden borde tas om hand av de framtida regionkommunerna.

K6 Finansieringsprincipen

Morgan Hjalmarsson, Borås

Vi i kommunerna var mycket kritiska till den förra regeringen över att många reformer som beslutades inte finansierades. Man överlät det helt eller delvis till kommunerna. Det måste vara en självklarhet att de som beslutar om en åtgärd eller reform själva står för kostnaderna från första dag och i framtiden.

Nu finns det tendenser att den nya borgerliga regeringen tar efter den förra regeringens fasoner. Det måste vi liberaler sätta stopp för.

Finansieringsprincipen måste gälla!

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att finansieringsprincipen ska gälla.

PS-yttrande Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén, motion K1-K6 samt C8 yrkande 1, 5 och 14

Motionerna

Motion K1 är starkt kritisk mot ansvarskommittén. En utveckling där regionala politiker skulle få ansvaret för den högre utbildningen och infrastrukturen, till detta kopplat att också svara för finansieringen, skulle leda till att det demokratiska inflytandet ökar men till priset av ökade regionala klyftor. Därför har inte heller Ansvarskommittén föreslagit detta, utan stannat vid att föreslå att regionerna förutom sjukvård ska få ansvaret för icke-tvingande regional planering och fördelning av vissa mindre statsanslag.

Motionärerna menar att kommittén alltför mycket tror på politisk ingenjörskonst. Det som krävs för god uthållig ekonomisk tillväxt är lägre skatter och enklare regler för företagen, ett modernt utbildningssystem och att det lönar sig mera att arbeta. Ansvarskommitténs förslag riskerar att snarare enbart leda till en ny politisk institution. Motionärerna ifrågasätter kommitténs utgångspunkt att lägga stor vikt vid sjukvårdens struktur. De anser att näringslivets struktur är minst lika viktig.

Motionärerna vänder sig också mot kommitténs brådska. De anser att detta leder till en konstitutionellt tveksam utveckling. De nya regionerna innebär en konstitutionell förändring som kräver två beslut med mellanliggande riksdagsval. Det första beslutet måste fattas före 2010. Men väljarna vet inte i valet 2010 vilken politisk regional församling de röstar på. Riksdagen kan ju efter valet 2010 komma fram till ett annat beslut än det som fattades före 2010.

En regional omstrukturering kan inte ske på det sätt Ansvarskommittén tänkt sig. Den kan enligt motionärerna inte ligga till grund för en proposition från alliansregeringen. Demokrati- och effektivitetsargumenten håller inte för en närmare granskning, det finns ingen klar strategi med medborgarperspektivet i centrum och den rekordsnabba processen utesluter folkligt inflytande och är konstitutionellt tveksam.

Det går dock att bygga vidare på kommitténs förslag. Den statliga regionala indelningen kan reformeras. Det bör vidare göras en separat utredning om strukturfrågorna i sjukvården. Till skillnad från under den socialdemokratiska regeringen bör det vara lättare med länsbyten. Motionärerna yrkar därmed på att folkpartiet tar ställning mot Ansvarskommitténs förslag till storregionreform, att partiet tar ställning för vad motionen säger om den statliga regionala indelningen, att partiet tar ställning för en förutsättningslös sjukvårdsutredning och slutligen att partiet tar ställning för en lättnad vad gäller länsbyten.

Motion K2 ställer upp fem kriterier för regionindelningsförändringar: att demokratin ökar, att den regionala planeringen blir bättre, att sjukvården blir bättre och

effektivare, att avståndet mellan politiker och väljare minskar och att man kan ifrågasätta att varje region måste ha ett eget storuniversitet. Motionären pekar särskilt på de goda förutsättningar Halland har att klara sig på egen hand, möjligen med en inbjudan till Ljungby och Värnamo kommuner att ingå i region Halland.

Motionären yrkar att sammanslagningar till större regioner bara får ske om ekonomiska och kvalitativa fördelar inom de fem nämnda områdena kan påvisas.

Motion K3 anser att Sveriges regionala indelning behöver förändras. Europas framtid ligger i starka, funktionella och dynamiska regioner. Det gäller även Sverige. Förutsättningen för att få funktionella regioner är att de får ett brett mandat inom t.ex. utveckling och planering, tillväxtfrågor, kollektivtrafik, miljöfrågor, vissa kulturfrågor samt sjukvård och sjukförsäkring. Regionerna ska ersätta landsting och försäkringskassa och överta uppgifter från länsstyrelserna och den demokratiska förankringen ska ske genom ett direktvalt regionparlament.

Förändringar ska ske genom förhandlingar och finansieringsprincipen ska respekteras.

Motionärerna yrkar att landsmötet uttalar att partiet bejakar starka, funktionella och dynamiska regioner, att regionbildningen ska ske utifrån funktionella samband, att förutsättningen för större regioner är att de är politiskt förankrade på den regionala och lokala nivån, att förändringar ska föregås av reella förhandlingar och att finansieringsprincipen ska gälla fullt ut och lagregleras.

Motion K4 har en positiv inställning till Ansvarskommittén. Motionärerna pekar på ett länspolitiskt handlingsprogram för Jönköpings län som antogs i april 2006 och som sammanfaller med Ansvarskommittén. Däri ingår en regionindelning och en definition av regionernas uppgifter som väl stämmer med kommitténs. Detsamma gäller kravet på bibehållna kommuner och nya regioner som ska styras av ett direktvalt regionparlament och där uppgifterna är handhavande av hälso- och sjukvårdsfrågor. Försäkringskassans frågor ska ingå samt vissa statliga regionala utvecklingsfrågor. Motionärerna bejakar att det i varje region ska finnas ett regionsjukhus/universitetssjukhus.

Motionärerna tillstyrker således kommitténs förslag och även så tidsplanen samt vill att folkpartiet ska i regeringen påskynda tillsättandet av de tre processledare som kommittén tänker sig.

Motion K5 är positiv till Ansvarskommitténs förslag och vill genomföra det i samband med valet 2010. Motionären vill vidare avskaffa länsstyrelserna och landshövdingarna samt föra över skolhälsovården till de nya regionkommunerna.

Motion K6 är å kommunernas vägnar mycket kritisk mot den förra regeringens sätt att besluta om reformer men utan

att dessa finansierades. Motionären tycker sig nu se liknande tendenser hos den nya regeringen. Därför bör enligt motionens yrkande landsmötet uttala att finansieringsprincipen ska gälla.

Motion C8, yrkandena 1, 5 och 14 berör också en del ansvarsfördelningsfrågor och förslår bl.a. att den kommunala beskattningsrätten slopas, att ingen kommun mot sin vilja ska behöva uppgå i en storregion samt överflyttning av finansieringen av en rad kommunala eller landstingskommunala verksamheter till staten.

Partistyrelsens yttrande

Ansvarskommittén har utfört ett omfattande arbete med att skissera en framtida regional indelning av Sverige. Kommittén föreslår bl. a. att Sverige delas in i 6-9 direktvalda regionkommuner, vilka förutom landstingens nuvarande uppgifter även får ansvar över ett antal regionala utvecklings- och infrastrukturfrågor som idag åvilar staten. Vidare föreslås en översyn av de statliga myndigheternas regionala struktur så att de så långt som möjligt överensstämmer med regionkommunernas. Ansvarskommitténs förslag har lett till både positiva och negativa motioner.

Folkpartiet har i olika sammanhang uttalat sig för en regional demokrati, d.v.s. att det ska finnas en regional struktur som styrs av regionala och lokala politiker som utsetts i direkta val. Senast detta har skett är genom den skiss till 6-10 vårdregioner som folkpartiets partiråd redovisade 2004. Dessa vårdregioner skulle präglas av Finsamtänkandet, d.v.s. en integrering mellan sjukförsäkring och sjukvård.

Folkpartiets representant i Ansvarskommittén har fullföljt vår principiella linje med regional demokrati och utvecklat de delar som rör de föreslagna regionkommunernas kompetensområden.

Partistyrelsen instämmer i de grundläggande resonemang som Ansvarskommittén för och delar i huvudsak de slutsatser och förslag som presenterats.

Sverige bör indelas i ett antal regionkommuner vars geografiska gränser fastställs efter frivilliga överenskommelser mellan de regionala och lokala företrädarna. Regionbildningarna ska växa fram underifrån utifrån de funktionella regioner som finns i människors vardag. En större flexibilitet än vad som anges i kommitténs förslag bör dock råda när det gäller kriterierna för de framtida regionernas maximala respektive minsta invånarantal.

Regionkommunernas ansvar och uppgifter bör i huvudsak omfatta de områden som Ansvarskommittén föreslår.

Vidare ser partistyrelsen stora fördelar med att statens regionala myndighetsstruktur samordnas med regionkommunerna, även om det inte fullt ut låter sig göra i alla delar. Det finns klara vinster, både ur ett nationellt och regionalt perspektiv, om staten organiserar sin verksamhet så att man kan uppträda mer samlat ute i landet. De nuvarande

”stuprören” som lett till en regional röra med olikformade regioner främjar varken tillväxt, effektivt resursutnyttjande eller en positiv regional utveckling.

För att underlätta de regionbildningar som nu diskuteras runt om i landet bör Folkpartiet verka för att processledare skyndsamt tillsätts i enlighet med Ansvarskommitténs förslag. Detta för att de regionbildningar som har lokal förankring ska vara möjliga att förverkliga utan onödigt dröjsmål. Vidare bör folkpartiet verka för att de framgångsrika regionförsök som nu pågår i Skåne och Västra Götaland permanentas.

Mot bakgrund av vad som ovan redovisats föreslås att **motionerna K1 yrkande 1 till 3 och K2 avslås, att motion K3 ska bifallas samt motion K4 och K5 yrkande 1 anses besvarade.**

Motion K1 yrkande 4 föreslår att landsmötet ska uttala sitt stöd för motionens skrivning om ”flexibla normer och praxis för kommuner som önskar byta län”. Att det ska bli lättare för en enskild kommun att, om invånarna så önskar, byta länstillhörighet är något som folkpartiet i flera fall har uttryckt sig positivt till. **Yrkandet bör med detta anses besvarat.**

I fråga om **motion K6** stöder vi till fullo kravet att finansieringsprincipen ska tillämpas. Motion K6 ska anses besvarad. Motion K5:s förslag att avskaffa länsstyrelserna, landshövdingarna och föra över skolhälsovården till regionkommunerna delas inte av partistyrelsen. **Motion K5 yrkande 2 bör avslås.** De yrkanden från motion C8 som behandlas under detta område, är enligt partistyrelsen bedömning ännu mer långtgående och dessutom har flera av förslagen inte varit föremål för någon utredning och medför högst osäkra konsekvenser. Med anledning av detta menar partistyrelsen att **motion C8 yrkande 1, 5 och 14 bör avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion K1 yrkande 1 avslås
2. att motion K1 yrkande 2 avslås
3. att motion K1 yrkande 3 avslås
4. att motion K1 yrkande 4 anses besvarat
5. att motion K2 avslås
6. att motion K3 bifalls
7. att motion K4 anses besvarad
8. att motion K5, yrkande 1 anses besvarad
9. att motion K5, yrkande 2 avslås
10. att motion K6 anses besvarad
11. att motion C8 yrkande 1 avslås
12. att motion C8 yrkande 5 avslås
13. att motion C8 yrkande 14 avslås

Regionalt stöd

Motioner K7 – K10

K7 Befria glesbygden från statlig inkomstskattskatt och studielån

Finn Cromberger, Frösön

Då partiet arbetade fram programmet ”Bo där Du vill” diskuterades eventuell befrielse från statlig inkomstskatt. Det kom tyvärr aldrig med trots att kostnaden totalt sett skulle bli under två miljarder kronor. Däremot lyckades man få enighet om snabbare avskrivning av studielånen.

Tycker det är dags för att pröva med statlig skattebefrielse i de värst utsatta delarna av vårt land exempelvis Norrlands inlands småorter och glesbygder.

Vi bör även förfina idéerna om snabbare studielånsavskrivning. Snabbare ju längre ut i bygderna man arbetar och bosätter sig.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet arbetar för att reducera och helt ta bort den statliga inkomstskatten ju längre bort du bor och arbetar från ”de heta” regionerna. Samma sak gäller studielånen. Detta skall bakas in i partiets regionalpolitiska program.

K8 Vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet

Finn Cromberger, Frösön

Vid ett flertal landsmöten har frågan om vattenkraftsåterbäring varit uppe till debatt och varje gång har frågan fallit. Motiveringen har oftast varit att staten av hävd genom skatter fördelat ut medel inom de områden som bestämts. Att ta ut en särskild skatt/avgift på en speciell produktionskälla och att fördela dessa medel är rent skattetekniskt artfrämmande i svensk politik. Denna stelbenta gammalmodiga uppfattning delar Fp med moderaterna och socialdemokraterna. Än så länge!

Det är säkert ett gångbart resonemang då man sitter miltals ifrån de för all framtid förstörda älvsträckorna. Tack och lov så har Folkpartiet varit den kraftigaste opinionsbildaren för att rädda de sista fyra älvarna. Det i sej måste betyda att det finns folkpartister som sett hur vattenkraftsutbyggnaden förfular landskapet.

Regionalt i alla de ca 45 kommuner (6 i Norrbottens län, 6 Västerbottens län, 5 i Västernorrlands län, 7 i Jämtlands län, 5 i Gävleborgs län, 12 i Dalarnas län och 3 i Värmlands län) som har vattenkraftsverk inom sina gränser föreligger det en nästan total enighet över partigränserna att dessa regioner har rätt till årlig ersättning för den förfullning och förstörelse som skett. Tanken är att medlen skall tillföras berörda regioner, alltså inte bara de kommuner som har vattenkraftverk inom sina gränser.

Frågan har idag ett så stort symbolvärde att det vore oklokt av folkpartiet att vidhålla sin tidigare argumentation även vid detta landsmöte. Man brukar säga att hela partiet måste gå i takt och då håller det inte när politikerna på riksnivå går i otakt med fotfolket ute i kommunerna.

Många av oss folkpartister dessa kommuner har svårt att hävda partilinjén. Symbolvärdet i frågan är för stort. Frågan berör drygt 700 000 invånare varav många faktiskt röstar på folkpartiet. Frågan har blivit oerhört viktig för dessa kommuners invånare som ofta, alltför ofta, fått höra att de är bidragstagare och att medlen kommer från södra Sverige, när det i själva verket förhåller sig tvärtom. Självkänslan har med åren blivit tilltufsad. Sanningen är ju den att utan dessa bygders vattenkraftstillgångar samt skogs- och malm-tillgångarna så hade Sverige förmodligen varit ett bra mycket fattigare land.

Föreningen Sveriges vattenkraftskommuner (www.fsv.nu) bildades 1999 och är en sammanslutning av ca 45 kommuner med vattenkraftsresurser inom sina gränser. Här finns mycket information att hämta. Ett bärande argument är att ”vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet” Utifrån denna grund råder enighet över alla partigränser om att vattenkraftsregionerna har rätt till återbäring.

Vattenkraftsutbyggnaden är unik i sina intrång jämfört med andra intrång i naturen. Miljöskadorna är eviga. Kraftverksjobben har i stort sett försvunnit. Medborgarna har hindrats i att utveckla ett antal näringsgrenar som turism, skogsbruk och fiske. Turismen är världens snabbast växande näringsgren och har försvårats av de stora fula ingreppen. Därför bör bygderna få återbäring för att kompensera de fula inträngen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att partiet ställer sig positivt till att man i riksdagen låter utreda frågan om vattenkraftsregionernas önskemål om ekonomisk kompensation för de intrång och skador som vattenkraftsutbyggnaderna gjort.

K9 Bevara transportsstödet

Finn Cromberger, Frösön

För att göra Sverige ”rundare” har riksdagen beslutat att subventionera långa transportavstånd oftast från Norrland och söderut. Sverige har upplevts mer rättvist och företagandet har kunnat blomstra på långt avlägsna platser.

EUs ”krångelverk” påstås försvåra eller till och med förhindra transportsstödet.

Jag sätter inte stor tilltro till det påståendet utan motionerar att folkpartiet i Sverige agerar för att bevara och utveckla stödet så att rättvisa geografiska förhållanden råder i hela landet.

På en karta ser man att det är ca 200 mil från söder till norr. Det motsvarar avståndet från Tyskland ner i södra Italien.

Yrkande:

1. **att** fp arbetar för ett rättvist transportsystem som syftar till att göra Sverige ”rundare”.

K10 Sveriges regionala befolkningsomflyttningsproblem

Finn Cromberger, Frösön

Folkpartiet liberalerna står för bl.a. frihet, solidaritet och rättvisa. Frihet att bo var man vill, solidaritet med dem som valt att bo lite glesare och en rättvis fördelning av landets resurser till alla delar av landet. Självklara liberala ståndpunkter som det också gäller att leva upp till.

All tillgänglig befolkningsstatistik säger entydigt att vi idag har en mycket stor befolkningsomflyttning i landet, från landsbygd och småortssverige till en handfull större kommuner där stockholmsregionen tar emot flest. Andra växande regioner är Göteborg, Malmö och Umeå.

I stort sett hela det övriga Sverige tappar invånare.

Vid en genomgång av folkpartiets partimotioner de senaste åren finns det nog inte en enda motion som tar upp detta problem, mer än att man eventuellt nämner det i förbigående i någon undangömd bisats.

Då regionalfrågorna diskuteras vid landsmötena brukar debatten vara planlagd till sent på kvällen/natten. Vidare deltar ytterst sällan någon ledande partiföreträdare. När fick vi senast se någon av våra partiledare djupt och ärligt engagerad i dessa frågor?

Inför varje val antas en hel del program, varav de viktigaste har partiledningens och partistyrelsens välsignelse. Har ett regionalpolitiskt program någonsin haft en sådan status i Folkpartiet? Ett embryo fanns en gång under namnet BO där DU vill. Upphovsmannen var den välkände och uppskattade riksdagsmannen Runar Patriksson från Töcksfors i Värmland. Programmet blev antaget av Partirådet. Men vad hände sedan med det?

Folkpartiet är även efter katastrofvalet 2006 mer ett kommunparti än riksdagsparti och bör agera därefter. Självklart skall vi inte tappa våra internationella och nationella frågor, utan vi skall komplettera dem med regionalpolitiska frågor med bäring mot de enskilda individerna runt om i Sverige. De måste också få känna att folkpartiet bryr sig om dem och deras bygd och inte tillåter ett kapitalistiskt marknadstänkande in absurdum. Inom regionalpolitiken skall Bertil Ohlins myntade ord ”ramhushållning” vara gångbart och självklart.

Idag är vi ett regeringsparti och kan sätta dagordningen.

Självklart skall människor få flytta när de vill och vart de vill, det är en liberal ståndpunkt. Lika självklart skall det vara att samhället skall tillåta människor att stanna kvar.

Idag är det så att hundratusentals människor av studieskäl och arbetsmarknadsskäl har tvingats att flytta in mot dessa stora centra. Våldigt många av dem vill av olika skäl tillbaka. Oftast anför man den högre livskvaliteten. Bättre uppväxtmiljö för barnen är ett annat skäl.

Jag tror inte att vi får ett bättre Sverige om befolkningskoncentrationen blir allt tätare utan tror att landet och dess invånare mår bättre om hela landet ges samma gynnsamma villkor som storstadsregionerna. Det gäller att skapa mycket gynnsamma betingelser för företagandet och boendet även utanför storstadsregionerna.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets partistyrelse och/eller landsmötet beslutar att regionalpolitik är ett av partiet, prioriterat politikområde.
2. **att** folkpartiet tar fram ett program för landsbygds- och småortssverige som antas av partistyrelse eller nästa landsmöte (innan nästa val).
3. **att** riksdagsgruppen och våra regeringsföreträdare får uppdraget att utarbeta en riksdagsproposition som behandlar folkpartiet och övriga regeringspartiers regionalpolitik.

PS-yttrande Regionalt stöd, motion K7-K10

Motionerna

Motion K7 yrkar på att folkpartiet ska verka för att sänka och avskaffa den statliga inkomstskatten i glesbygdsområden som präglas av ekonomisk stagnation. Vidare yrkas på att studielånen för de bosatta i dessa regioner ska skrivas av.

I motion K8 förfäktas att vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet. Motionären yrkar på att folkpartiet verkar för en utredning av vattenkraftkommunernas önskemål om ekonomisk kompensation för vattenkraftverkens miljöpåverkan.

Motion K9 yrkar på att folkpartiet verkar för ett rättvist transportsystem, med avseende på transportstöd.

Motion K10 anser att de regionala frågorna får alldeles för lite intresse i folkpartiet. Programmet ”Bo var du vill” har inte följts upp. De regionala befolkningsomflyttningarna uppmärksammas inte tillräckligt. Regionalpolitik bör vara ett prioriterat område.

Partistyrelsens yttrande

En liberal ekonomisk politik bör bland annat syfta till att öka människors möjligheter att fritt kunna välja arbete och bostadsort, och att tillvarata hela Sveriges tillväxtpotentialer. De viktigaste förutsättningarna för en levande landsbygd är goda kommunikationer och livskraftigt småföretagande. På landsbygden finns många småföretag som kompletterar och förädlar varor från jord- och skogsbruksföretagen, men också

ett stort antal andra företag, inte minst underleverantörer, inom en mängd olika branscher. Folkpartiets politik fokuserar på reformer som gör det enklare och mer attraktivt att starta, driva och äga företag.

För att säkra en positiv landsbygdsutveckling behövs fungerande service och kommunikationer. Vagnätet måste hålla en rimlig standard i hela landet med allt vad det innebär för vägunderhåll, tjälsäkring och bärighetsförstärkning.

Naturen och landskapet är en bas för mycket av landsbygdens speciella värden. Det brukade landskapet ger miljöer för många av våra sällsynta växter och djur. Det är viktigt att tillvarata lokalt engagemang i miljövärden både vad gäller frivilligorganisationer och enskilda personer.

Som tidigare påpekats ser Partistyrelsen ett stort värde i att ha ett enkelt, transparent, generellt och konsekvent skattesystem. Det innebär att det krävs mycket starka skäl för att speciella undantag från generella regler ska vara motiverade. Ett system med specialregler och undantag blir nämligen snabbt svåröverskådligt och leder till oönskade effekter och skatteplanering.

Att som **motion K7** föreslår avskaffa statlig inkomstskatt och avskriva studielån i vissa delar av landet skulle allvarligt snedvrida konkurrensen på marknaden och ge upphov till svårförutsedda flyttströmmar av personer med studielån som de önskar få avskrivna. Ett avskaffande skulle vara ett fundamentalt avsteg från principen om ett generellt och konsekvent skattesystem som främjar tillväxt och företagande och inte uppmuntrar till skatteplanering.

Alla delar av Sverige bör ha en rimlig standard vad gäller infrastruktur. Det är en förutsättning för självgenererande tillväxt. Skatteutjämningsystemet syftar till att ge lika förutsättningar i olika delar av landet. Skulle man därutöver välja andra metoder, såsom föreslås i motion K6, torde det påverka skatteutjämnningen för dessa regioner.

Att kompensera för miljöpåverkan, som framförs i **motion K8**, är inte en orimlig ståndpunkt. Men en sådan kompensation bör inte permanentas, eftersom regionens vidare utveckling då kommer att bygga på utformningen av ett bidragssystem snarare än regionens verkliga resurser och möjligheter till tillväxt. Vidare uppstår gränsdragningsproblem mot andra näringar med naturpåverkan, såsom skogs- och gruvindustri. I förlängningen kan alla regioner kräva kompensation för allt som har miljöpåverkan. Stockholm skulle exempelvis kunna kräva kompensation för miljöpåverkan från flygplan och flygplatser.

Partistyrelsens inställning i denna fråga är att nu gällande principer för statens budgethantering även fortsättningsvis bör gälla. Det innebär att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt

kommunalt utjämningsystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget leder till en svårgenomtränglig statlig budgethantering.

Med hänsyn till att det lokala näringslivet och invånarna kan ha vissa nackdelar av exempelvis ett vattenkraftverk med tillhörande uppdämda områden har emellertid kompensations-tanken förts fram i samband med regelverket om bygde- och fiskeavgifter.

Vid verksamhet som innebär drift av vattenkraftverk, vattenreglering eller ytvattentäkt m.m. finns det regler att tillståndsinnehavaren ska betala en särskild bygdeavgift till länsstyrelsen. Bestämmelserna finns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Bygdemedel ska bl.a. användas till "investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna". Bidrag eller lån får dock inte lämnas om det medför att det blir nödvändigt att även i fortsättningen bevilja medel för ändamålet, eller att staten eller berörda kommuner kan förorsakas inte avsedda kostnader. Hänsyn ska vidare tas till statligt bidrag som lämnas i annan ordning. Det är länsstyrelsen som fattar beslut om lån eller bidrag efter samråd med berörda kommuner.

I den enkätundersökning av bygdemedlen som genomfördes av Regeringskansliet för ett par år sedan undersöktes utnyttjandet av medlen (Näringsdepartementet PM 2004-02-06). Länsstyrelserna i Kronobergs, Stockholms, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har i enkätsvaren uppgivit att de förvaltar bygdemedel och har lämnat stöd till företag under åren 2001–2003. Störst belopp uppgavs från Norrbottens län, nämligen 100 miljoner kronor i stöd från bygdemedlen (110 beslut uppgavs som "företagsstöd"). Enligt promemorian varierade praxis för de närmare villkoren kring bygdemedlens utnyttjande. Exempelvis förekom olika grad av generositet med avseende på stödnivåerna; i vissa fall kunde 100 % finansiering utgå.

Det kan tilläggas att i samband med EG:s pågående översyn av de statliga stöden inför nästa programperiod ses även reglerna om försumbart stöd över.

Partistyrelsen delar **motion K9:s** analys av transportstödet effekter på näringslivet. Utan denna subvention skulle sannolikt viss industriell aktivitet bli uppenbart olönsam och riskera nedläggning. EU-kommissionens riktlinjer för så kallat driftstöd – vilket transportstöd är den del av – säger att det i regel är förbjudet, men att vissa särskilda former av driftstöd accepteras i områden med låg befolkningstäthet och i de regioner som har den lägsta befolkningstätheten. (Riktlinjer för statligt regionalstöd för 2007-2013, 2006/C 54/08). Detta undantag är tillämpligt på delar av Sverige. Så vitt partistyrelsen erfar utgör EU:s regler för statsstöd sålunda inte något hot mot transportstödet som sådant. Regeringen har under våren sänt in Sveriges nya regler för transportstöd till EU-kommissionen för godkännande, vilka även inkluderar s.k. intransportstöd. Svar har ännu ej kommit. Folkpartiet arbetar kontinuerligt för bättre villkor för

företagare och entreprenörer. Det arbetet syftar till att höja tillväxten för hela Sverige.

Motion K10:s förslag att utarbeta ett program för landsbygden och de mindre orterna samt att regionalpolitik bör vara ett prioriterat område behöver övervägas ytterligare under mandatperioden i ljuset av det arbete med olika program som pågår. Motionens yrkande 3 att utarbeta en regionalpolitisk proposition som behandlar även andra partiers politik avslås.

Med detta föreslås **motion K7, motion K8 och motion K9 avslås**. Vad gäller **motion K10** bör yrkande 1 och 2 enligt partistyrelsen anses besvarade, medan yrkande 3 avstyrks.

Partistyrrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion K7 avslås
2. att motion K8 avslås
3. att motion K9 avslås
4. att motion K10, yrkande 1, anses besvarad
5. att motion K10, yrkande 2, anses besvarad
6. att motion K10, yrkande 3 avslås

Regionala trafiksatsningar

Motioner K11 – K21

K11 Bygg Götalandsbanan – nu!

Morgan Hjalmarsson, Borås

Ett av de viktigaste infrastrukturprojekten på över hundra år är en järnvägsförbindelse mellan Göteborg och Stockholm trafikerad med snabbtåg. Banan är tänkt att förbinda några av Sveriges största städer: Göteborg, Borås, Jönköping, Linköping Norrköping och Stockholm. Banan kommer även att passera Landvetter och Skavsta flygplatser.

Att tåg är det mest miljövänliga transportmedlet är vi alla medvetna om. Genom en snabbtågförbindelse mellan Göteborg och Stockholm kan man komma från centrum till centrum på 2 timmar. Det miljöovänliga flyget kommer på denna sträcka få en värdig konkurrent och antal flygresenärer kommer att minska drastiskt.

Att idag åka tåg mellan t ex Borås och Linköping tar 3 tim och 10 min. Med Götalandsbanan kommer man fram på 1 tim och 13 min. Mellan Borås och Göteborg blir restiden 30 min jämfört med nu 1 tim och med bil 45 min. Vi kan se här att även biltrafiken kommer att kunna minskas avsevärt.

Götalandsbanan är en mycket viktig infrastrukturensatsning men har sina största förtjänster genom att kraftigt minska koldioxidutsläpp både från tåg och från bilar. De signaler som kommer från regeringen om att skjuta på detta angelägna projekt är mycket oroväckande.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till att Götalandsbanan prioriteras i Banverkets planering så att den kan byggas omgående.

K12 Helhetsperspektiv i järnvägsplaner

Karin Poulsen, Lerum

Under de senaste åren har Banverket utrett utbyggnad av Västra Stambanan mellan Göteborg och Alingsås. Ett förslag ligger, om än finansiering saknas i nuvarande plan, med utbyggnad till 4-spår i befintlig sträckning längs delsträckan Lerum-Floda. Detta låser den fortsatta utbyggnaden genom Alingsås och Partille kommuner. Genom att bara behandla en del av sträckan förbises möjliga alternativ för hela sträckan Göteborg-Alingsås som också borde utredas i sin helhet för att finna det bästa alternativet.

Yrkande:

1. att partistyrelsen mot bakgrund av folkpartiets miljöprogram ges i uppdrag att förmå Banverket utreda helhetsperspektivet av järnvägsutbyggnaden Göteborg-Alingsås innan byggnad av deletapper påbörjas.

K13 Satsa på järnvägen – för miljön och tillväxten

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Att möta det s k klimathotet, är den enskilt största politiska utmaning vi står inför. Något som kommer att kräva en lång rad åtgärder. Som liberaler ser vi lösningen i offensiva miljö- och tillväxtingsatsningar i stället för defensivt tal om begränsningar och antiglobal livsstil.

En sådan offensiv satsning som främjar både miljö och tillväxt är infrastrukturinvesteringar i järnvägsnätet. Att föra över mer av gods- och persontransporter till järnväg skulle väsentligt minska de klimatpåverkande utsläppen från transportsektorn i vårt land. Att erbjuda människor och företag en kombination av snabbare och billigare transporter skulle ge den regionala och därmed den nationella tillväxten en rejäl skjuts framåt.

Som exempel kan nämnas att Norrbottinabanan skulle minska företagets transportkostnader med mer än 30 %, samtidigt som man via regionförstoring kan skapa flera arbetsmarknadsregioner med mer än 500 000 invånare. Något som forskningen visat har en avgörande betydelse för en regions tillväxt.

Tyvärr har politiker och opinionsbildare en tendens att visa sig från sin allra sämsta sida, då stora nationella infrastrukturinvesteringar kommer på tal. Det brukar mer handla om att tala illa om – och aktivt motarbeta – andras projekt, än att lyfta fram fördelarna för landet med samtliga projekt. Egennytta och dragkampen om statliga miljarderna skymmer sikten.

Vi är övertygade om att Sverige behöver såväl Norrbottinabanan, som Väst kustbanan, Citytunnlar bygga bort geting-

midjan i Stockholm, m.m. För alla dessa projekt finns goda argument ur både miljö- och tillväxtsynpunkt. Vi är övertygade om att Alliansregeringen har bättre förutsättningar än den gamla regeringen att hitta finansieringslösningar i ett läge med allt starkare statsfinanser och en större öppenhet för privat medfinansiering.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att en utbyggnad av Sveriges järnvägsnät är av största betydelse ur såväl miljö- som tillväxtbetydelse.
2. **att** folkpartiet verkar för att arbetet med att utreda, finansiera och fatta beslut om de aktuella stora nationella järnvägsprojekten intensifieras.

K14 Gör verklighet av visionen att bygga en bro över Kvarken

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

De undermåliga förbindelserna över Bottenviken är något av en akilleshäla för utvecklingen i norra Sverige. Genom en fast väg förbindelse mellan Sverige och Finland ritas kartan om och närheten till Ryssland ökar i ett slag. Fördelarna är otaliga och av en rad skilda slag.

Med broar förändras världen och en bro mellan Sverige och Finland skulle innebära ett genombrott för handel och transporter från öst till väst (och omvänt). De goda erfarenheterna från bron mellan Sverige och Danmark pekar på de positiva följd effekter som en fast förbindelse genererar.

De senaste kostnadsberäkningarna visar att en brolösning skulle kosta runt 2,2 miljarder euro. Detta är ett stort belopp för regionen, men delat på de tre parterna EU, Sverige och Finland blir investeringen möjlig. Detta gäller inte minst eftersom företrädare för EU i många olika sammanhang förklarat att gränsöverskridande infrastrukturprojekt är något som måste prioriteras.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet verkar för en utredning med uppgift att klarlägga förutsättningarna för ett broprojekt över Kvarken.

K15 En fast förbindelse i norra Öresund

Folkpartiet liberalerna i Skåne

Goda förbindelser med omvärlden är centralt för ett litet, exportberoende land som Sverige. I takt med ökad rörlighet bland människor och gods behöver infrastrukturens kapacitet förstärkas. Viktiga transportleder som knyter samman Sverige och övriga Europa går över Öresund, där merparten av trafiken går mellan Malmö och Köpenhamn samt mellan Helsingborg och Helsingör. Det ökande resandet och volymen på godstransporter innebär exempelvis att tågtrafiken mellan Malmö och Köpenhamn bedöms ha nått sitt kapacitetstak

inom cirka 15 år. Då har citytunneln öppnat och Fehmer Bältförbindelsen kan vara i drift.

Trafikens sårbarhet är hög eftersom alternativa tågvägar saknas söder om Malmö. En fast förbindelse i norra Öresund, i form av en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör, skulle avlasta bron samtidigt som tillgängligheten och säkerheten skulle öka. En sådan HH-tunnel skulle innebära ett främjande av mer miljöanpassade transportsystem och stärka den spårburna kollektivtrafikens konkurrenskraft.

En HH-tunnel är även en av förutsättningarna för höghastighetståg mellan Stockholm och Hamburg, den så kallade Europabanan.

Underlag för beslut om vilka transportslag som skulle trafikera HH-tunneln bör tas fram i en förutsättningslös utredning. Förbindelsen måste ses som ett europeiskt projekt och finansiering bör ske i samarbete med Europeiska Unionen.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ställer sig positiv till en fast förbindelse under Öresund i form av en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör.

K16 Europabanan, delen Norrbottenbanan

Erik Lundström, Sikfors

I dag leder som bekant en väg från Helsingfors genom Sverige ner till Lissabon, Europavägen E4 kallad. Den byggdes för att möjliggöra effektiva transporter av både människor och gods. Men i framtiden kommer inte denna trafiklänk att motsvara alla de krav som vi människor och industrin ställer. E4:an har också blivit en faktor i den globala miljöförstörelsen.

En avsevärt bättre lösning, inte bara ur miljösynpunkt utan också samhällsekonomiskt, är transporter med järnväg. Problemet är att norra stambanan inte erbjuder den kapacitet på vare sig hastighet eller tonnage som dagens och framtidens industriella utveckling kräver. Vårt land är med i den globala konkurrensen inom alla områden och har redan i dag men framförallt i en nära framtid behov av ett stark och snabbt infrastrukturnät. I dag har vi inte detta nät fullt utbyggt.

Att tveka om att bygga färdigt Europabanan, som ska förbinda Barentsregionen via Sverige med kontinental Europa, är ingen politik för framtiden. Vi verkar vara i samma läge som i början på 1900-talet när intressenter i Norrbotten önskade bygga norra stambanan och då bemöttes av krafter i "Mälardalen" envist hävdande att banan inte skulle bli lönsam. Banan byggdes och i dag vet vi alla bättre. En Europalänk bestående av en miljövänlig järnväg, utan en irrationell lucka den lättbyggda sträckan Umeå-Haparanda, är nödvändig inte bara för övre Norrlands utan för hela Sveriges utveckling. Miljöargumentet går inte längre att tillbakavisa.

Norrbotniabanan från Umeå till Haparanda fyller många viktiga funktioner:

1. En ökad transportkapacitet och en minskad transportkostnad, som är ett måste för vår industri i en hårdnande internationell konkurrens.
2. En framtida resurs för samarbetet mellan Barentsregionen, Sverige och övriga Europa.
3. En satsning för den framtida utvinningen av råvaror inom Nordkalotten och Barentsregionen.
4. Ett bidrag till EUs mål om ett transeuropeiskt järnvägsnät.
5. Ännu ett steg i utbyggnaden av ett mer miljövänligt transportsystem.

Folkpartiet har ofta fört en i huvudsak storstadsvänlig politik utan att till synes inse att stora befolkningscentra behöver en vital landsbygd landet runt. Lika väl som att regionerna inte klarar sig utan helheten, skapar starka delar en kraftfullare helhet. Nu måste folkpartiet se över sin politiska inriktning om vi ska vara ett parti för hela landet i fortsättningen!

Yrkande:

1. **att** landsmötet uppdrar åt Folkpartiet liberalerna att starkt verka för en utbyggnad av Norrbotniabanan med byggstart år 2010.

K17 Höghastighetståg – 350 km/h

Lennart Fremling, Stockholm

Järnvägen är ett miljövänligt och trafiksäkert transportmedel som främst bör användas, där stora trafikströmmar av gods eller personer går. För att göra järnvägen till ett verkligt bra alternativ för många människor och stora mängder gods måste det finnas bra infrastruktur, som klarar både höga hastigheter och stora axellaster.

Förutom våra vanliga tåg brukar vi tala om snabbtåg som går 200 km/h och höghastighetståg som går 350 km/h. I Europa skapas nu ett omfattande nät av höghastighetståg. För att Sverige ska bli ett intressant land för industrietableringar måste vi ha bra infrastruktur och hänga med i denna utveckling, som vi bör skynda på av flera skäl. Dessutom måste vi skynda på EUs arbete med harmonisering och avskaffande av diverse monopol och onödiga nationella regleringar, för att kunna ta vara på järnvägens samhälls-ekonomiska möjligheter.

Järnvägen är särskilt lämplig där det går stora trafikströmmar. Därför är det viktigt med goda tågförbindelser Stockholm-Jönköping-Helsingborg-Köpenhamn och Oslo-Göteborg-Köpenhamn, kompletterat med sträckan Göteborg-Jönköping. Det är en viktig uppgift för regeringen att få fram finansiering till ett rejält projekt med höghastighetståg. Kanske det behövs

50 – 100 miljarder kronor. Vi bör prioritera en ordentlig utredning om detta.

För att stimulera industrietableringar behöver de största orterna i södra Sverige upp till Stockholm också ha förbindelse med höghastighetståg över hela Europa. Om detta genomförs kommer det att gagna utvecklingen i övriga delar av Sverige. Detta blir särskilt angeläget när en bro byggs mellan Själland och Tyskland (Rödby – Puttgarden).

Om nya spår byggs för höghastighetståg kommer befintliga spår att frigöras för det ökande behovet av godstransporter. Kombiterminaler bör då prioriteras. Alliansen har i sin energiöverenskommelse angivit att man vill underlätta för industrin att använda sig av miljövänliga transporter. Det kan handla om utbyggnad av järnvägsnätet och om att underlätta möjligheterna för nationella och internationella kombitransporter i syfte att minska belastningen på vägarna.

Utvecklingen inom järnvägssektorn i Japan och Frankrike, men numera också i andra länder såsom Tyskland och Spanien, visar att det är fullt möjligt att skapa en kraftfull utveckling med snabba tågförbindelser, som kan bli mycket tillförlitligare och miljövänligare än flyg och vägtransporter samt i många fall även bättre än sjöfart.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att det bör göras att en ordentlig teknisk, ekonomisk och finansiell utredning om att knyta Sverige och då i första hand Stockholm, Oslo, Göteborg och Jönköping till det europeiska nätet för höghastighetståg.

K18 Snabbhetens lov i trafikpolitiken

Maria Wallhager, Stockholm, Lennart Gabrielsson, Sollentuna

Långsamhetens lov är svår att sjunga i svensk trafikpolitik. Här gäller det snarast långsamhetens förbannelse. I Stockholm-Mälarenregionen har vi känt av det med t.ex. ringleden runt Stockholms innersta, som ännu 40 år efter Essingeleden bara kommit halvvägs, och inte minst med järnvägen genom City, där inte mycket hänt sedan sammanbindningsbanans och Centralstationens 1870-tal. Jämte Citybanan som ska fördubbla tågkapaciteten över det hårt ansträngda Saltsjö-Mälarsnittet, är på vägsidan Förbifart Stockholm den enskilt viktigaste infrastrukturinvesteringen i vår region under överskådlig tid. Även den har dragits i långbänk.

Till stor del handlar den långsamma gången från tanke till handling och färdiga vägar och spår förstås om pengar, som alltid är en begränsad resurs. Men ett ibland lika stort hinder är flitigt använda och dåligt samordnade planerings-, överklagande- och granskningsprocesser.

Det är orimligt att svenskarna, Mälardalsborna och stockholmarna ska behöva vänta över tio år innan vägar och

spår som beslutats är färdiga att använda. I exemplet Förbifart Stockholm finns det efter årtionden av utredningar sannolikt inget som vi inte redan vet. Överläggningar och överprövningar när det gäller Förbifarten och andra strategiska, väl genomarbetade projekt måste kunna minimeras med ett juridiskt snabbspår. De olika tillståndprocesserna måste samordnas i tid för att inte sinka varandra.

Den danska anläggningslagen med specialregler för stora investeringar kan vara en förebild. Eventuellt aktualiseras i detta och andra sammanhang en förnyad översyn görs av PBL, då den nyss gjorda inte helt täcker in framtida förändringsbehov. Vi behöver juridiska snabbspår för att inte förlora konkurrensfördelar gentemot Europa.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna bör verka för en särskild lag för att ge väl kända trafikprojekt av strategisk vikt så som Förbifart Stockholm juridisk snabbbehandling.
2. **att** landsmötet uttalar att behovet av en förnyad översyn av plan- och bygglagstiftningen PBL undersöks.

K19 Infrastruktur för tillväxt i hela Sverige

Lisbeth Lindberg, Oskarshamn

Idag ser vi hur de stora infrastruktursatsningarna går till storstadsregionerna. Det blir så när man via olika nyckeltal räknar ut var en investering gör störst nytta för flest människor. Detta leder också till att ett stort behov, som ger nya satsningar också leder till att behovet ökar vilket leder till nya satsningar. Denna automatik måste brytas, så att även andra delar av Sverige får del av större satsningar som leder till en ökad tillväxt i berörd region. Om andra regioner växer mer minskar anhopningen av företag och människor till storstadsregionerna och vi får en jämnare tillväxt över landet.

Hur Banverket och Vägverket räknar ut var satsningar är mest lönsamt, kan styras politiskt. Jag vill att Folkpartiet liberalerna arbetar för ett system där en viss del av satsningarna ska gå till regioner utanför storstäderna där man kan se en tillväxtpotential, givet att infrastrukturen förbättrades.

I Kalmar län har det skett en glädjande kinesisk satsning. Företaget Fanerdun håller på att bygga upp ett utställningscenter för 1 000 företag, bostäder till företagarna från Kina och hotell till tillresande köpare. Centret ska vara försäljningsplats för norra Europa och Östersjöområdet. Detta kommer att påverka hela sydöstra Sverige. Varor i 29 000 containrar årligen ska landas för vidare transport till Kalmar i Oskarshamn och andra hamnar på Smålandskusten. Besökare måste kunna ta sig till Kalmar med flyg, tåg och bil. Detta kräver att staten medverkar med investeringar i järnvägar för miljövänliga resor och varutransporter och på vägarna för transport med bil och lastbil, i första hand E22 och järnväg/väg Oskarshamn-Nässjö-Jönköping och vidare mot Göteborg.

Skulle slutförvaret för använt kärnbränsle, vilket är ett nationellt ansvar, hamna i Oskarshamns kommun, aktualiseras tanken på en kustjärnväg för att underlätta transporterna av bergmassor och bentonitlera, samt underlätta miljövänlig pendling till denna nya arbetsplats.

Jag har här tagit exempel från Oskarshamnstrakten och Kalmar län för att jag bor här, men jag är säker på att andra regioner kan visa upp liknande behov.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna arbetar i motionens anda
2. **att** det arbetas fram nya riktlinjer för Banverket och Vägverket så att en större del av de statliga investeringarna går till tillväxtbefrämjande investeringar utanför storstadsregionerna

K20 Lyft fram ökad kollektivtrafik och höjd vägstandard, alternativa finansieringar, som viktiga delar i folkpartiets miljöprogram

Nina Larsson, Karlstad, Runar Patriksson, Töcksfors, Gösta Frödin, Arvika

FN:s klimatrappport fastställer med till visshet gränsande sannolikhet att de utsläpp av växthusgaser som orsakas av mänsklig aktivitet kommer att höja Jordens medeltemperatur med flera grader. Detta kommer att medföra drastiska konsekvenser för livet på jorden. Här i Sverige förväntas förutom en temperaturhöjning också betydligt mer nederbörd och fler stormar med risk för bland annat översvämningar och stormfällningar. Vi har redan sett tendenser till detta, som troligen kan kopplas till den begynnande växthuseffekten.

En väsentlig utsläppskälla av växthusgaser är biltrafiken, varför ett viktigt inslag i ett program för hållbar utveckling, måste vara att minska koldioxidutsläppen från biltrafiken. En ökad satsning på kollektivtrafik innebär att bilåkandet minskar till förmån för fler resor med tåg och buss. I båda fallen innebär detta kraftigt minskade koldioxidutsläpp per personkilometer. Allra kraftigast blir utsläppsminskningen vid resor med tåg.

En stor mängd person- och godstransporter måste ändå ske med bil, och då gäller det att även minska utsläppen från dessa transporter så mycket som möjligt. Ett sätt är att höja vägstandarden, alltså att göra vägarna rakare, bredare, mindre backiga och gärna med 3 körfält och wire-räcke. Detta leder till en jämnare trafikrytm och därmed väsentligt mindre utsläpp. Dessutom blir trafiken på detta sätt säkrare, vilket har andra stora mänskliga och ekonomiska fördelar. Alternativa finansieringar via OPS (offentligt och privat kapital i samverkan) förordar vi bl.a. för byggande av infrastruktur.

Folkpartiet bör alltså i sina budgetförslag lägga in ökade resurser till utbyggnad av kollektivtrafiken och standardhöjning av det svenska vägnätet och därvid trycka på kravet på minskade koldioxidutsläpp från den svenska vägtrafiken. En stor del av kollektivtrafiken beslutas och finansieras

regionalt, varför målsättningen måste vara att denna inriktning skall genomsyra hela Folkpartiet. I Folkpartiets miljöprogram bör dessa åtgärder lyftas fram som viktiga inslag i vårt program för minskade koldioxidutsläppen.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet lyfter fram ökad kollektivtrafik och höjd vägstandard som viktiga delar i ett program för att minska koldioxidutsläppen.
2. **att** folkpartiet i sina budgetförslag i enlighet med ovanstående ökar resurserna till utbyggnad av kollektivtrafiken och till att höja vägstandarden i hela Sverige, bl a via OPS, (Offentligt och Privat kapital i Samverkan).

K21 Trafik för människor och tillväxt

Folkpartiet liberalerna i Stockholms län

Ett välfungerande transportsystem är på många sätt ett samhälles fysiska blodomlopp – den struktur som bygger upp och håller samman komplexa mänskliga företeelser och förlopp. En liberal trafikpolitik måste givetvis sätta individerna i fokus, med deras behov av rörelsefrihet och efterfrågan på enkla vägar mellan hemmet, arbetet och fritidsaktiviteterna. Samtidigt ska en liberal trafikpolitik ge förutsättningar för handel, företagande och ett dynamiskt näringsliv. Den ska främja ett hållbart transportsystem där vi inte överlastar ekosystem eller förstör vår jords klimat. Allt detta ur såväl ett lokalt och regionalt som ett europeiskt och internationellt perspektiv.

Ett bra trafiksystem ska inte märkas. Det ska fungera i tysthet och inte behöva vara en dominerande fråga på den politiska dagordningen. Det ska underlätta människors möjligheter till en god livsmiljö och att göra goda miljöval.

Så har inte på länge varit fallet i Stockholm-Mälarenregionen. Just därför har trafiken varit en av de största politiska frågorna i decennier. För många av våra invånare var det en avgörande del i förra årets val: Kommer pendeltåget i dag? Får jag ståplats på Mälartåget mellan Västerås och Stockholm igen? Ska jag på vägen mellan Södermanland och Uppsala tvingas krypa fram bland lastbilarna på Essingeleden rakt genom Stockholms innersta? Hur påverkas våra barn av att leva i en sådan stadsmiljö? Och hur blir det med trängselskatten?

Stockholm-Mälarenregionens största trafikknutar ligger just i vår huvudstads innersta. Sedan sammanbindningsbanan och Centralstationens 1870-tal har ingen egentlig ny spårkapacitet tillkommit över Saltsjö/Mälarsnittet. Sedan Essingeledens 1960-tal har vägkapaciteten varit i princip oförändrad, med en fullbordad ringled fortfarande avlägsen. Denna kapacitetsbrist påverkar framför allt på spårsidan stora delar av landet då störningar snabbt fortplantas.

Att Stockholm-Mälarenregionen under en följd av år haft lägre statliga infrastrukturinvesteringar än andelen av befolkning, produktion eller trafikarbete skulle motivera. På senare år har väginvesteringarna hämtats upp något men baninvesteringarna har varit fortsatt låga under 1990- och 2000-talen.

Väldigt lite läggs på drift och underhåll, särskilt med tanke på hur strategiskt viktiga och hårt belastade dessa relativt korta spårsträckor är.

Under samma period har bara Stockholms län ökat med 273 000 invånare, motsvarande Malmö stads nuvarande folkmängd (275 000). Med 20 procent av landets befolkning och bara 16 procent av det privata bilresandet har länet 47 procent av reslängden på spår (och cirka 70 procent av det totala antalet spårresor – många korta med tunnelbana och pendeltåg). Drygt hälften av den stora pendlingen i och till länet sker till regioncentrum (omfattande Stockholms, Solna och Sundbybergs städer).

Av statliga infrastrukturmedel får Stockholms län 800 kronor mindre per invånare och år än snittet för riket (2 100 mot 2 900 kr/inv och år). Baninvesteringarna skiljer ut sig markant mot övriga riket, 360 respektive 1 010 kr/inv och år.

Invånarna betalar markant mer till den egna kollektivtrafiken än andra län med över 2 000 kr/inv och år. Statens bidrag till kollektivtrafik ligger på ca 15 procent mot 30 respektive 50 procent i de två andra storstadslänen. Av totala årliga trafikmedel kommer 41 procent i Stockholms län från staten mot 61 procent för riket.

Därtill kommer nu trängselskatten, som av den nya regeringen in-tecknades till vägar och framför allt den viktiga Förbifart Stockholm, som behövs som en ny nord-sydlig pulsåder och för att avlasta den överansträngda Essingeleden.

Citybanan är ett typexempel. Stockholms läns landsting bidrar med 3,1 miljarder och Stockholms stad med 900 miljoner kronor av den ursprungliga befintliga finansieringen om 11 miljarder kronor. När banan/tunneln nu fördyras är det nödvändigt att bördan bärs av flera. Håven har gått hos andra landsting och kommuner i Mälardalen och Östergötland, men denna den nationellt viktigaste spårinvesteringen under överskådlig tid kräver också en större statlig finansiering för att kunna genomföras.

Det kan heller inte vara rimligt att en ny princip etableras i Stockholm-Mälarenregionen, och bara här, att regionen själv ska betala en så anse-nlig del av storregionalt och nationellt angelägna infrastruktursatsningar.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att utgångspunkten för statliga infrastrukturinvesteringar ska vara behoven för tillväxt och människors rörelsefrihet inte minst avseende arbetspendling.
2. **att** landsmötet uttalar att staten ska ta det absoluta huvudansvaret för nationellt och storregionalt angelägna infrastruktursatsningar.
3. **att** landsmötet uttalar att regional delfinansiering ska ske efter reella förhandlingar på frivillig väg.
4. **att** landsmötet uttalar att bekräfta besluten från tidigare landsmöten, om att ekonomiska styrmedel som trängselskatt/miljöavgifter ska beslutas på närmast

berörda nivå, samt om tillväxtorienterade infrastrukturinvesteringar.

PS-yttrande Regionala trafiksatsningar, motion K11-K21

Motionerna

I motion **K11** lyfter motionären fram vikten av Götalandsbanan och är oroad över signalerna från regeringen om att skjuta på projektet. Motionären anser att landsmötet bör uttala ”att folkpartiet liberalerna är positivt till att Götalandsbanan prioriteras i Banverkets planering så att den kan byggas omgående”.

I motion **K12** påpekar motionären att Banverket i sina utredningar av och förslag på utbyggnaderna av Västra stambanan förbiser andra alternativ för hela sträckan Göteborg-Alingsås. Motionären anser därför att partistyrelsen mot bakgrund av Folkpartiets miljöprogram ges i uppdrag att förmå Banverket utreda helhetsperspektivet av järnvägsutbyggnaden Göteborg-Alingsås innan byggnad av deletapper påbörjas.

Motion **K13** lyfter fram järnvägens fördelar ur både ett miljö- och tillväxtmässigt perspektiv, och menar att satsningar på enskilda projekt är viktiga prioriteringar för regioner såväl som hela landet. Motionären vill att Landsmötet uttalar ”att en utbyggnad av Sveriges järnvägsnät är av största betydelse ur såväl ett miljö som ett tillväxtbetydelse” (yrkande 1) samt att Folkpartiet verkar för att arbetet med att utreda, finansiera och fatta beslut om de aktuella stora nationella järnvägsprojekten intensifieras (yrkande 2).

Motion **K14** lyfter fram de undermåliga förbindelserna över Bottenviken och menar att en bro mellan Sverige och Finland skulle innebära ett genombrott för handel och transporter från öst till väst, och omvänt. Motionären vill därför att landsmötet beslutar att folkpartiet verkar för en utredning med uppgift att klarlägga förutsättningarna för ett broprojekt över Kvarken.

Motion **K15** poängterar vikten av goda förbindelser mellan omvärlden och Sverige. Motionären menar att en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör vore en både tillväxtfrämjande, miljövänlig och kapacitetshöjande lösning. Motionären vill att landsmötet ställer sig positivt till en fast förbindelse under Öresund i form av en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör.

Motion **K16** tar upp fördelarna och möjligheterna med Norrbottenbanan. Motionären vill att landsmötet uppdrar åt Folkpartiet Liberalerna att starkt verka för en utbyggnad av Norrbottenbanan med byggstart år 2010.

I motion **K17** lyfter motionären fram höghastighetståg som ett viktigt verktyg för att kunna ta vara på järnvägens samhällsekonomiska möjligheter och konkurrenskraft.

Motionären vill att landsmötet uttalar ”att det bör göras att en ordentlig teknisk, ekonomisk och finansiell utredning om att knyta Sverige och då i första hand Stockholm, Oslo, Göteborg och Jönköping till det europeiska nätet för höghastighetståg”.

Motion **K18** lyfter fram den långsamma process som idag utmärker infrastrukturplaneringen och påpekar att det inte finns utrymme för dessa långa väntetider i exempelvis Stockholmsregionen. Motionärerna önskar att landsmötet uttalar: att folkpartiet liberalerna bör verka för en särskild lag för att ge väl kända trafikprojekt av strategisk vikt så som Förbifart Stockholm juridisk snabbbehandling (yrkande 1), att behovet av en förnyad översyn av plan- och bygglagstiftningen PBL undersöks (yrkande 2).

Motion **K19** betonar vikten av att prioritera infrastruktur-satsningar även på landsbygden, både vad gäller väg och järnväg. Folkpartiet bör arbeta för ett system där en viss del av satsningarna ska gå till regioner utanför storstäderna där man kan se en tillväxtpotential, givet att infrastrukturen förbättrades. Motionären vill att Folkpartiet Liberalerna arbetar i motionens anda (yrkande 1) samt att det arbetas fram nya riktlinjer för Banverket och Vägverket så att en större del av de statliga investeringarna går till tillväxtbefrämjande investeringar utanför storstadsregionerna (yrkande 2).

Författarna till motion **K20** betonar vikten av att Folkpartiet i sitt miljöprogram lyfter fram trafikåtgärder som minskar koldioxidutsläppen. Motionären vill att Folkpartiet lyfter fram ökad kollektivtrafik och höjd vägstandard som viktiga delar i ett program för att minska koldioxidutsläppen (yrkande 1) samt att Folkpartiet i sina budgetförslag i enlighet med ovanstående ökar resurserna till utbyggnad av kollektivtrafiken och till att höja vägstandarden i hela Sverige, bl.a. via OPS, (Offentligt och Privat kapital i Samverkan) (yrkande 2).

I motion **K21** tar motionärerna upp vikten av ett välfungerande transportsystem och menar att detta varit en stor brist i under lång tid i Stockholm-Mälarenregionen. Motionärerna vill att landsmötet uttalar att ”utgångspunkten för statliga infrastrukturinvesteringar ska vara behoven för tillväxt och människors rörelsefrihet inte minst avseende arbetspendling; (yrkande 1), ”staten ska ta det absoluta huvudansvaret för nationellt och storregionalt angelägna infrastruktursatsningar” (yrkande 2), ”regional delfinansiering ska ske efter reella förhandlingar på frivillig väg” (yrkande 3) ”bekräfta besluten från tidigare landsmöten, om att ekonomiska styrmedel som trängselskatt/miljöavgifter ska beslutas på närmast berörda nivå, samt om tillväxtorienterade infrastrukturinvesteringar” (yrkande 4).

Partistyrelsens yttrande

Infrastrukturen svarar för viktiga kommunikationer som knyter ihop företag med varandra och med de marknader där de verkar. Både underhåll och utbyggnad av den svenska infrastrukturen är eftersatt sedan många år tillbaka. Kommunikationer har stor betydelse för tillväxtpotentialerna inom en region. Försörjning av råvaror, transport av produkter

liksom möjligheten för anställda att pendla mellan bostad och arbete påverkar både hur attraktiv en region är för företag att lokalisera sig och för befintliga företag att dra nytta av förutsättningarna för expansion. När det är svårt att rekrytera nyckelpersonal för att pendlingsmöjligheterna eller transportekonomin är för dålig så hjälper det inte om marknaden gör en expansion möjlig – den uteblir i alla fall.

Den svenska transportstrukturen bygger på en kombination av transporter på väg, järnväg, till sjöss och i luften. Trafiknätet måste utformas så att det blir både trafikekonomiskt och miljömässigt effektivt att kombinera transportslagen.

Folkpartiet har med anledning av att investeringarna i väg- och järnvägsnätet länge varit eftersatta, förordat en högre planeringsram. Särskilt i våra storstadsregioner är flaskhalsarna i infrastrukturen så stora att de allvarligt hämmar tillväxtförutsättningarna.

Folkpartiet ansåg vid beslut om planeringsramar 2005 – 2015 att totalramen för investeringar i vägar borde ha ökats med 6 miljarder, och har tidigare föreslagit vissa öknings av underhållsanslaget.

För att ytterligare öka möjligheterna att göra angelägna satsningar inom infrastrukturen, bör möjligheter att använda s.k. PPP-lösningar, Public-Private Partnership, eller på svenska OPS, Offentlig Privat Samverkan, öka. OPS lösningar ser partistyrelsen som ett viktigt komplement till traditionella investeringslösningar. Dessa behöver inte innebära ökade vägavgifter utan kan handla om att staten ”hyr” anläggningar, eller en kombination av ett flertal samverkanslösningar. OPS är ett sätt att lösa de akuta brister landet har både i drift och nyinvesteringar. PS anser att det därför är viktigt att i fortsättningen utreda olika möjligheter till alternativa finansieringsmöjligheter inom transportsektorn.

Avseende motionerna **K11**, **K12** samt **K13** instämmer PS med motionärerna om att järnvägen är ett energieffektivt och trafiksäkert transportmedel och ser stora framtidsmöjligheter för järnvägstransportsystemet. Folkpartiet tror på ökade resurser till järnvägstransportsystemet men anser att det är viktigt att nyinvesteringarna sker inom områden och på projekt som har stor samhällsekonomisk nytta och bidrar till tillväxt. I nuläget pågår diskussioner kring landets långsiktiga infrastrukturinvesteringar och PS anser därför inte att landsmötet kan ta ställning i enskilda objekt. Med denna motivering bör **motionerna K11, K12, K13 anses besvarade**.

Avseende **K14** instämmer PS med motionären om att detta projekt säkerligen kan ha betydelse för regionen, samt Sverige i övrigt. Dock finns det i nuläget ett stort antal infrastrukturobjekt som bör prioriteras i landet, även mellan Sverige och Finland. Landsmötet bör inte gå in och prioritera särskilda objekt. Därmed anses **motion K14 besvarad**.

Partistyrelsen anser att förslaget om en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör som tas upp i **motion K15** kan

vara aktuell i framtiden. Dock finns det i nuläget ett stort antal infrastrukturobjekt som bör prioriteras i landet. Landsmötet bör dock inte gå in och prioritera enskilda objekt. Därmed anses **motion K15 besvarad**.

När det gäller motion **K16** anser PS att mycket talar för att delar av Norrbotniabanan saknar samhällsekonomisk grund. Haparandalänken som är del av banan inriktad på godstrafik har dock vissa tydliga samhällsekonomiska och företagsökonomiska vinster. Däremot tyder mycket på att den andra delen av banan bör utredas ytterligare. Med denna motivering bör **motionen anses besvarad**.

Avseende motion **K17** om höghastighetståg är PS positiv till höghastighetståg som binder samman Skandinavien med övriga Europa. I nuläget pågår diskussioner kring landets långsiktiga infrastrukturinvesteringar och PS anser därför inte att landsmötet bör ta ställning till enskilda objekt. Med denna motivering bör **motion K17 anses besvarad**.

Avseende motion **K18** överensstämmer PS i att processerna som omger transportplaneringen bör ses över samt att vi bör beakta de behov som finns avseende infrastrukturinvesteringar. Avseende yrkande 1 ser PS positivt på en översyn av processerna. Beträffande yrkande 2 hänvisar PS till det redan påbörjade utredningsarbetet på regeringskansliet avseende effektivare instansordning samt förtydligande av vissa bestämmelser kring PBL. Därmed bör **motionen anses besvarad**.

Vad gäller motion **K19** anser PS att inför alla investeringar i vårt transportsystem skall samhällsekonomiska kalkyler göras, där tillväxtbefrämjande åtgärder, trafiksäkerhet mm arbetas in i beslutsunderlaget. Satsningar på landsbygden kan främja storstadsregioner och vice versa. Därmed bör **motion K19 yrkande 1 anses besvarat medan yrkande 2 avstyrks**.

Avseende motion **K20** instämmer PS med motionären om att det är viktigt att främja kollektivtrafiken. Dock måste vi vara medvetna om landsbygdens och storstädernas skilda förhållanden och förutsättningar. Kollektivtrafiken bör förbättras inom många delar av landet, dock bör prioriteringarna vara regionala. Avseende vägstandarden är det viktiga att en höjd kvalitet prioriteras, både för miljön och för trafiksäkerheten. Även här finns stora regionala skillnader och prioriteringarna bör därför ske regionalt och lokalt. **Med denna motivering bör K20 yrkande 1 anses besvarat**. Avseende yrkande 2 så instämmer PS med motionären om vikten av att se över alternativa finansieringslösningar, exempelvis s.k. OPS-lösningar där privata företag och offentlig sektor samverkar kring olika lösningar. **Med denna motivering bör även yrkande 2 anses besvarat**.

Partistyrelsen instämmer i princip med de fyra ansatserna i motion **K21**. Transporterna är inte ett självändamål i sig utan finns för att tillgodose behov utanför själva transportområdet, såväl för arbetsmarknaden, näringslivet som enskilda medborgare. Förutom behovet av ett mer kundorienterat

system för olika grupper av medborgare behöver vi bli bättre på att se utanför transportsystemet och öka förståelsen för exempelvis de krav som näringslivet och hushållen har. Avseende yrkande 1 anser PS att det är viktigt att nyinvesteringarna sker inom områden och på projekt som har stor samhällsekonomisk nytta och är tillväxtbefrämjande. Avseende yrkande 2 om finansiering har staten i dagsläget och kommer även fortsättningsvis att ha huvudansvaret för nationella och regionala infrastruktursatsningar. Avseende yrkande 3 om regional delfinansiering anser PS att regional delfinansiering kan ske efter reella förhandlingar på frivillig väg.

Frågan om införande av lokala eller regionala trängselskatter/miljöavgifter är, som tidigare landsmöten också har konstaterat, något mer komplicerad. Partistyrelsen instämmer i grunden med yrkande 4 att ekonomiska styrmedel i trafiken bör beslutas på närmast möjliga nivå. Men då den juridiska "infrastrukturen" för ett lokalt beslut saknas, stod det klart redan innan Stockholmsförsöket var avslutat att oavsett om en fortsättning skulle bli aktuell eller inte så var frågan avhängig en nationell lösning. Folkpartiet eftersträvar fortfarande på längre sikt att bereda vägen för lokala beslut om trängselskatter/miljöavgifter liksom att öppna förutsättningarna för nya finansieringslösningar. Dock behövde frågan om fortsatta trängselavgifter i Stockholm lösas omedelbart efter valet. Att så skedde förutsatte en kompromissvilja från alla parter. Med anledning av det sagda bör enligt partistyrelsens mening **motion K21, yrkande 1 – 4 anses besvarade**.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K11 anses besvarad
2. **att** motion K12 anses besvarad
3. **att** motion K13 anses besvarad
4. **att** motion K14 anses besvarad
5. **att** motion K15 anses besvarad
6. **att** motion K16 anses besvarad
7. **att** motion K17 anses besvarad
8. **att** motion K18 anses besvarad
9. **att** motion K19, yrkande 1 anses besvarat
10. **att** motion K19, yrkande 2 avslås
11. **att** motion K20 anses besvarad
12. **att** motion K21 anses besvarad

Övriga trafikpolitiska frågor

Motioner K22 – K33

K22 Avskaffa bilprovningen

Eva Linnér, Malmö

Svensk bilprovning har spelat ut sin roll av flera skäl. Dagens bilpark är överlag i bättre skick än den på 1960-talet då bilprovningen startades. I det internationaliserade samhälle vi har idag har vi även betydligt fler utländska fordon på våra vägar. De resurser som frigörs om bilprovningen avvecklas bör istället överföras till trafikpolisen som dels kan utföra

flygande inspektioner av bilarnas skick och trafikduglighet, dels ha fler nykterhetskontroller på vägarna. Det är dessutom så att bara förekomsten av fler trafikpoliser har en dämpande effekt, vilket minskar antalet olyckor.

Resurser måste också överföras till bättre gränskontroller av utländska fordon. Det har visat sig att många utländska, framför allt långtradare, är i dåligt skick och heller inte utrustade för vinterväglag. Nykterhetskontrollen av utländska chaufförer bör även skärpas.

Det finns vidare miljöskäl att avveckla bilprovningen då man i glesbygd tvingas köra flera mil fram och tillbaka för att besiktiga sin bil, något som ökar på utsläppen av miljögifter. Befintliga verkstäder skulle lätt kunna klara av den här kontrollen i samband med service av fordonet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet ska verka för en avveckling av svensk bilprovning och att resurserna istället överförs till trafikpolis och förbättrade gränskontroller av utländska fordon.

K23 Bättre samhällsstruktur – kombinera bilköp med krav på tillgång till egen p-plats!

Bengt-Olof Nelson, Mölndal

Efter andra världskriget var önskedrömmen i alla familjer att kunna köpa en egen bil, vilket öppnade möjligheter till ökad rörlighet och berikande utflykter. De flesta funderade inte på var och hur bilen skulle förvaras, när den inte används, ty på de flesta platser var bebyggelsen gles, eller tätbebyggelsen begränsad.

Efter femtio år hade majoriteten av befolkningen tillgång till bil, men många hade inte tillgång till parkeringsplats för bilen, och många tog för givet att det var ett samhällsansvar att tillhandahålla gratis parkeringsplatser.

Det stora bilantalet har skapat både trängsel- och miljöproblem i tätorterna. Staten och kommunerna har inte lyckats konstruera en långsiktigt fungerande lösning på strukturproblemen genom att de inte entydigt uttalat, att bilägarna skall bära det hela och fulla kostnadsansvaret för all parkering.

Istället pågår en diskussion om att skapa bilfria tätortsområden utan tillgång till parkeringsplatser för att tvinga befolkningen/resenärerna att åka kollektivt. Det är en enkel lösning och kan fungera bra på vissa platser, men lösningen har en baksida, som man inte gärna talar om.

Boende centralt samt företag, med behov av biltransporter, kan i många fall bli isolerade i centrala tätorter, och kommer på sikt att söka sig till ytterområden, med tillgång till parkeringsplatser. Risken är stor att cityområdena på nytt blir slumområden, vilket många orter redan upplevt en gång.

De geografiska förutsättningarna i Sverige gör, att valfriheten att antingen åka bil, eller kollektivt, bör prioriteras vid alla

samhällsplanering, samtidigt som alla bilisterna skall bära det fulla kostnadsansvaret för parkeringsplatserna, både hemma, vid alla arbetsplatser och andra besöksplatser.

Det innebär, att kostnaden för personbilsåkandet kommer att öka, vilket har en gynnsam effekt på miljön genom att det stimulerar till ökat kollektivåkande, inte minst bland ungdomar, som ofta utgör en större trafiksäkerhetsrisk i bilar, än mera mogna trafikanter. Ett ytterligare styrmedel för än mer kollektivåkande kan med fördel vara, att genom lagstiftning föreskriva, att bilköpare för att få bilen registrerad måste kunna redovisa parkeringsplats vid bostaden, och om den ska användas vid arbetsresor, också vid arbetsplatsen.

En koppling mellan bilägarande och obligatorisk parkeringsplats skulle leda till att antalet slarviga bilister, som inte bör disponera bil, skulle minska avsevärt, vilket förbättrar trafiksäkerheten.

Om vi skall få en god samhällsstruktur i Sverige, med valfrihet vid resandet, måste den låga kompetensnivån hos samhällsplanerarna höjas, och arkitektutbildningen fördjupas med bättre parkerings- och trafikknunskaper.

Plan- och bygglagen, jämte annan lagstiftning måste också revideras och kompletteras.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för att samhällsplaneringen i Sverige, kraftfullt, ska inriktas på valfrihet vid resor enligt motionsförslaget, samt
2. **att** uppdra åt riksdagsgruppen att driva fram de lagändringar, som behövs för att förslaget skall kunna förverkligas.

K24 Ersätt fordonsskatten med något höjd drivmedelsskatt

Marcus Claesson, Mölndal

Att äga ett fordon ger frihet, som inte bör bestraffas med fordonsskatt. Det är ju att köra fordonet, som medför kostnader för samhället och påverkan på miljön.

Genom att avskaffa systemet med fordonsskatt vinner vi också andra fördelar. Skattemärket kan istället omvandlas till ett märke för godkänd besiktning som besiktningsmannen klistrar på direkt. Då har vi i ett nafs fått bort en del onödig administration med utskick av märken. Dessutom slipper polisen stoppa bilister som har glömt att klistra på det nya märket.

Som lön på laven gynnar vi företag och arbetstagare inom transportsektorn. Fordonsskatten på lastbilar och tankbilar är en dryg avgift när fordon står stilla, oavsett anledning. Då är det bättre att kostnaderna läggs på drivmedel istället eftersom varje körning borde resultera i en intäkt för företaget att täcka den ökade kostnaden med. Dessutom blir det billigare att ha fordon stående i reserv körklara i händelse av haveri.

Yrkande:

1. **att** fordonsskatten ersätts med något höjd drivmedelsskatt för att kompensera intäktsbortfallet.

K25 Lagändring i trafiklagen och ändring i körkortskungörelsen

Folkpartiet liberalerna i Halland

Under förra seklet ökade medellivslängden med ca 25 år. Resultatet är att antalet äldre i samhället fortsätter att öka, att ett ökat antal äldre är fordonsägare och fordonsförare. Samtidigt har trafikintensiteten ökat och ställer mycket höga krav på trafikanterna oavsett trafikslag.

Eftersom vi blivit äldre har vi flera friska år bakom oss samtidigt som vi måste inse att vissa funktioner såsom hörsel, syn, reaktionstid mm har förändrats med åren. Som ett resultat av åldrandet parat med trafiktätheten visar statistiken att mer än 25 % av trafikoffren är över 65 år. De äldres trafikerfarenhet räcker med andra ord inte till. Antalet omkomna i trafiken drabbar till 60 % de äldre av deras befolkningsandel – de äldre i detta sammanhang är 65+.

Alltför ofta ser man fordonsförare av alla åldrar att telefonera under framförandet av sitt fordon. I våra grannländer är detta förfaringsätt helt förbjudet. Ofta sker oförklarliga singelolyckor såväl dagtid som under mörker med fordon – med såväl personbilar som lastbilar. Hur många av dessa singelolyckor som inträffar till följd av handhavandet av mobiltrafik går näppeligen att bevisa.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet ska verka för följande ändring i trafiklagen: ”Förbud mot användande av mobiltelefon under färd med körkortspliktigt fordon. Med undantag av att det även fortsättningsvis skall vara tillåtet att tala i telefon med en s k handsfreeanläggning i bilen.”
2. **att** folkpartiet ska verka för följande ändring i körkortskungörelsen: ”Vid tioårsförnyelsen av körkort efter fyllda 80 år skall krävas läkarintyg i likhet med kraven som nu gäller för förstagsprövningen för körkortsinnehav.”

K26 Se över lagar och regler kring bilkörning och mobiltelefoner

Anne-Marie Ekström, Borås, Anita Brodén, Sollebrunn

Det har blivit allt vanligare att tala i mobiltelefon i samband med bilkörning. Detta är både positivt och negativt. Positivt i den meningen att för många människor kan en bilresa användas mer produktivt och man är alltid nåbar. Negativt i den meningen att körförmågan försämras vilket framkommit i mer än 80 olika studier.

Det finns uppskattningar att ett antal personer dödas i trafikolyckor per år till följd av samtal i mobiltelefon. Men statistik saknas. I samband med utredning av olyckor bör

också eventuell användning av mobil finnas med som en parameter.

Inom vissa länder i Europa finns det lagar som begränsar användning av mobiltelefon. De flesta har valt att sätta gränsen vid handhållen telefon.

Ett totalförbud för användning av mobiltelefon vid bilkörning i Sverige kan vara ett drastiskt steg medan ett påbud att alltid använda handsfree kan vara mer acceptabelt även om detta inte är tillräckligt. Lagarna och reglerna som gäller för att använda mobiltelefon i samband med bilkörning bör i vilket fall ses över för att göra trafiken säkrare.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uttalar sig positivt för att lagar och regler i samband med bilkörning och telefoni ses över.

K27 Snabba på utbyggnaden av vägräcken

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

Vägräcken minskar bevisligen många liv och förhindrar många olyckor i trafiken. På senare tid har det hänt olyckor som tydligt visar på att den nuvarande utbyggnadstakten inte är tillräcklig med tanke på trafikökningen. Inte minst när det gäller de tunga transporterna.

Jag har själv varit med om en trafikolycka, och vet vilket stort lidande man går igenom. Det känns som om det är få saker som är viktigare. Det man kan läsa om i tidningsnotiser, där man skriver om lindrigt skadade, är oftast något annat än det. Även skador som kanske inte är livshotande skador kan ge upphov till ett livslångt lidande. Det förs statistik, men händer ingenting konkret.

Det är först när det händer en allvarlig olycka. Olyckor med dödlig utgång som den i Uppsala, där utgången blev förödande. Där satte man in statens haverikommission och vägverkets utredare för att göra en ordentlig utredning. Det finns 115 mil väg med hastigheten 90 km/tim som är nio meter och som trafikeras med mer än 40 000 fordon per dygn. Alltså den kategori väg som den olycksdrabbade sträckan i Uppsala. Samtidigt finns det 290 mil väg som är mötesseparerande, antingen som motorväg eller genom vajerräcken.

Vajerräcken sätts upp enligt vägverkets planering och prioritering, men det är helt klart att det inte sker i tillräckligt snabb takt. Det måste ökas. Det handlar om investeringar på längre sikt och det ger betydande samhällsekonomiska vinster och minskar lidandet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att behovet av en snabbare utbyggnad av vajerräcken eller andra separationer mellan mötande trafik är stor och bör prioriteras högre i trafiksäkerhetsarbetet.

K28 Forskningssatsning på spårbilsutveckling

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

Det är 100 år sedan vi hade ett riktigt skifte i våra landtransporter. Då övergick vi från häst till bil och buss. Nu är det dags för ett nytt skifte av många olika skäl:

- Hastigheten är låg i storstäderna (30 km/h för bil och 15 km/h för buss)
- Växthuseffekten och avgasernas skadeverkningar, buller
- Olyckorna – 4/500 döda per år
- Energikonsumtionen – 20 % av vår totala energikonsumtion – mest olja
- Platskravet – 30/40 % av stadens yta går till vägtrafiken på ett eller annat sätt
- Förarbehovet – ökade krav för körkort och hög förarkostnad i busstrafik – 50 % av tot
- Kostnaden för vägtrafiken – ungefär 20 % av BNP

De nu förhärskande förslagen i trafikpolitiken är att köra fordonen på etanol, bygga ut den spårbundna trafiken och att införa biltullar. Dessa förslag är inte tillräckligt bra för att möta problemen ovan.

Om man automatiserar kollektivtrafiken så att förarkostnaden blir lägre, kan fordonen göras mindre. Då kan man öka turtätheten och även minska trafiknätets maskstorlek. Det finns idag ca 150 st. helt automatiska transportsystem i världen. De transporterar dagligen fyra miljoner passagerare. Det närmaste, med lite större fordon, är Köpenhamns tunnelbana. Ett mycket intressant bygge med småfordon för fyra personer, äger för närvarande rum i Uppsala. I Hofors pågår också ett byggprojekt med automatiserade småfordon. Statens institut för kommunikationsanalys har studerat och angivit några av samhällets önskemål på nya former av kollektivtrafik. Trots en massiv satsning på kollektivtrafik under de gångna 40 åren har kollektivtrafiken som den nu bedrivs ständigt förlorat mot biltrafiken.

Sådana här automatstyrda småfordon har chansen att lösa problemen ovan bättre än de flesta andra förslag.

- Hastigheten kan grovt fördubblas
- Växthuseffekt och avgasskador elimineras – ljudnivån blir försumbar
- Olycksfrekvensen borde kunna minska med två tiopotenser
- Energikonsumtionen borde minska ca 80 %
- Gatuutrymmet lämnas fritt
- Alla kan åka – även handikappade och barn.

Vi befinner oss bland världens ledande nationer inom detta område som olika svenska företag verkat i sen 1970. För att befästa den positionen och starta en ny lönsam industrigren i Sverige istället för de vi nu förlorar behövs forskning.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet skriver in i handlingsprogrammet att ”Staten ska avsätta 600 MSEK under tre år för forskning runt spårbilar”.

K29 Förnyelse av körkort

Olov Lindquist, Södertälje

I november 1978 tog jag mitt körkort. Alla som har gjort likadant vet att den dagen är en glädjens dag. Fr o m denna dag har jag därmed, precis som alla andra, också fått körkortet ”för alltid”, förutom att jag rent teoretiskt kan förlora det om jag är grovt ovarsam, t ex ifall jag skulle köra onykter.

Men bortsett från ovanstående typer av förseelser finns ingen tidsbegränsning för hur länge jag fått mitt körkort. Det körkort man innehar gäller i tio år och när den perioden gått ut har man i nuläget rätt till att få ett nytt, utan att någon form av prövning görs om lämpligheten för detta. Det innebär att det i nuläget inte finns några juridiska grunder som gör att någon kan hindra mig från att köra, oavsett om jag kan anses vara lämplig eller inte.

I olycksstatistiken så är det framförallt unga, men även äldre som dominerar. Även om de äldre oftast kör försiktigare, så blir uppfattningsförmågan sämre med åren och därmed också reaktionsförmågan.

Ett sätt att förhindra att olämpliga personer (och det behöver ju i sanningens namn inte enbart vara äldre) fortsätter att köra bil är att koppla förnyelsen av körkort till ett förnyat praktiskt körkortstest. Detta skulle innebära att antalet trafikfarliga personer skulle minska avsevärt.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet liberalerna verkar för att körkortstest införs i samband med förnyelsen av körkortet.

K30 Eget ansvar, även i trafiken

Inger Hilmansson, Kalmar

Trafiken tättnar och ställer stora krav på både vägar och förare. Underhållet och upprustning av vägnätet har varit eftersatt under många år och uppfyller ej de krav som trafikintensiteten kan kräva. För att uppnå nollvisionen, riskerar vi därför en trend i landet som innebär att breda vägar med bra flöde i onödan byggs om med försvårad framkomlighet för både pendlare och yrkestrafik.

Detta görs samtidigt som fordonens prestanda utvecklas med möjlighet till snabbare framfart. Dessa motstående hinder och möjligheter ökar stressen hos bilisten, som frestas att ”dra på” när tillfälle ges.

När nollvisionen skall uppfyllas har Vägverket valt att fokusera på hastigheten, men väldigt lite fokus har ägnats förarens beteende i trafiken. Många av dagens bilförare fick

dessutom sitt körkort för många år sedan, och privatbilisten räknas som färdiglärld för livet efter sitt första körkort.

Däremot besiktigas bilen varje år!

I tidningsnotisen ”inga livshotande skador” döljs ofta ett livslångt handikapp, som drabbar långt fler än de skadade. Saknaden efter ett människoliv kan inte heller mätas i statistik eller i ekonomiska balansräkningar.

Därför är det nu dags att arbeta mera offensivt och förebyggande och fokusera på fordonsförarens beteende och hälsotillstånd.

Folkpartiet liberalerna bör arbeta för att en obligatorisk berättande körning vid en bilskola och en hälsokontroll skall komplettera det nya foto som idag är den viktigaste uppdateringen vid förnyelse av körkort. Denna möjlighet, som inte är en tentamen, tror jag, ger en ökad medvetenhet om den personliga betydelsen för trafiksäkerheten. Kanske kollar jag in nya trafikmärken när jag vet att en trafikklärare skall åka med. Kanske ser jag till att ha glasögon som passar även för bilkörning, om jag påminns om att det är viktigt.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för obligatorisk berättande körning vid trafikskola införs i samband med förnyelse av körkort.
2. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att en hälsokontroll med uttalat syfte att justera t ex glasögon och medicinering genomförs före förnyelse av körkortet.

K31 Återinför skatteavdrag för samåkning

Ingemar Rahm, Norrköping

För flera decennier sedan fick man 50 öre/milen för varje passagerare. Ersättningen borde återinföras men med betydligt högre belopp, t ex 3 kr/mil.

Yrkande:

1. **att** samåkning vid arbetsresor gynnas genom skatteavdrag om 3 kronor per mil och passagerare.

K32 Skoterkörning

Finn Cromberger, Frösön

Ett växande nöje i Sveriges snöiga trakter som både kan vara på gott och ont. Den bör på något sätt regleras vilket till stor del är på gång i många skoterklubbars regi ofta i samarbete med kommuner. Finansieringen är ofta med hjälp av EU-stöd.

Folkpartiet kan driva på i denna fråga så att även fjällkedjan, som oftast har staten som ägare också får ordentliga skoterleder som bör vara separerade från skidlederna.

Staten bör känna ett ansvar på samma sätt som man gör för småbåtstrafiken runt våra kuster och de största insjöarna.

Folkpartiet som vill synas även i glesbygden i norr kan ta poänger här.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet arbetar för att den snötäckta delen av landet får ett sammanhängande system av välpreparerade skoterleder och att staten bidrar med sin del av kostnaden.

K33 Stoppa den olagliga mopedåkningen!

Jan Jönsson, Stockholm

Sedan några år tillbaka är olaglig mopedåkning med trimmade mopeder en stor plåga i förorter som Skärholmen och Tensta. I mopedtåg bestående av fem till sex mopeder i rad far de fram på gångvägar och utanför lekparkar i mycket höga hastigheter. Barnfamiljer upplever stor otrygghet, liksom äldre och andra människor som har svårt att hinna undan när mopedisterna kommer farandes. De unga förarna utsätter sig dessutom för stora risker då de sällan har hjälm och ofta åker tre personer på samma fordon.

Att ungdomar framför sina mopeder på ett riktigt sätt är i första hand ett föräldraansvar. Tyvärr är det dock inte alla föräldrar som tar detta ansvar. Polisen har små möjligheter att ingripa, dels eftersom det finns ett utslag i domstol som säger att polisen inte får jaga unga mopedister då de kan bli stressade och skada sig, dels eftersom den enda påföljd som kan dömas ut är böter i små summor. Prick i körkortsregistret skrämmer inte. Redan samma dag som de blivit stoppade av polisen är de ute och kör igen.

Mopedfrågan kan tyckas liten, men är ett växande problem som enligt många trygghetsundersökningar uppfattas som stort av allmänheten i många orter. I en del av Stockholms förorter har mopedåkningen blivit en symbol för laglöshet och samhällets maktlöshet. Därför är det viktigt att förändra lagstiftningen för att kunna komma tillrätta med problematiken.

Det effektivaste sättet att få bukt med problemen är förmodligen att helt enkelt ta bort mopederna från ägarna. Polisen bör därför ges möjlighet att beslagta mopeder och fordon som framförs på olaglig väg eller på olagligt sätt, t.ex. om de är trimmade eller framförs utan hjälm. Istället för böter bör påföljden kunna bli att fordonet tas i förvar för resten av mopedsäsongen. I samverkan med fastighetsägarna kan illegala mopeder som står parkerade i garage och förråd identifieras och beslagtas.

Yrkande:

1. **att** folkpartiets landsmöte uttalar att polisen ska ges utökade möjligheter att beslagta mopeder och andra fordon som används på olagligt sätt. Påföljden för olaglig mopedkörning bör kunna bli att mopeden hålls kvar i förvar för en tid.

PS-yttrande Övriga trafikpolitiska frågor, motion K22-K33

Motionerna

Motion **K22** menar att landsmötet bör uttala ”att folkpartiet ska verka för en avveckling av svensk bilprovning och att resurserna istället överförs till trafikpolis och förbättrade gränskontroller av utländska fordon”.

Motion **K23** menar att det krävs en bättre samhällsstruktur kring möjligheterna att kombinera bilköp med krav på tillgång till egen p-plats. Motionären vill att folkpartiet verkar för att samhällsplaneringen i Sverige, kraftfullt, ska inriktas på valfrihet vid resor enligt motionsförslaget, samt att partiet ger uppdrag åt riksdagsgruppen i att driva fram de lagändringar, som behövs för att förslaget skall kunna förverkligas.

Motion **K24** vill att fordonsskatten skall ersättas med något höjd drivmedelsskatt.

Motion **K25** tar upp en lagändring i trafiklagen och ändring i körkortskungörelsen. Förändringen i trafiklagen inbegriper ett förbud mot användande av mobiltelefon under färd med körkortspliktigt fordon. Med undantag av att det även fortsättningsvis skall vara tillåtet att tala i telefon med en s.k.handsfreeanläggning i bilen (yrkande 1). Ändringen i körkortskungörelsen inbegriper att vid tioårsförnyelsen av körkort efter fyllda 80 år skall det krävas läkarintyg i likhet med kraven som nu gäller för förstagångsprövningen för körkortsinnehav (yrkande 2).

Motion **K26** vill att folkpartiets landsmöte uttalar sig positivt för att lagar och regler i samband med bilkörning och telefoni ses över.

Motion **K27** lyfter upp vikten av snabbare utbyggnader av vägräckan och vill att landsmötet uttalar att ”behovet av en snabbare utbyggnad av vajerräckan eller andra separationer mellan mötande trafik är stor och bör prioriteras högre i trafiksäkerhetsarbetet”.

Motion **K28** tar upp vikten av forskning på spårbilsutvecklingen och vill att folkpartiet skriver in i handlingsprogrammet att ”Staten ska avsätta 600 MSEK under tre år för forskning runt spårbilar”.

Motionären i motion **K29** lyfter fram det faktum att det är unga och de äldre som dominerar olycksstatistiken. Ett sätt att förhindra att olämpliga personer fortsätter att köra bil är att koppla förnyelsen av körkort till ett förnyat praktiskt körkortstest. Motionären vill därför att folkpartiet liberalerna verkar för att körkortstest införs i samband med förnyelsen av körkortet.

Författaren till **motion K30** vill att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för obligatorisk berättande körning vid trafikskola införs i samband med förnyelse av

körkort. (yrkande 1) samt att landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att verka för att en hälsokontroll med uttalat syfte att justera t.ex. glasögon och medicinering genomförs före förnyelse av körkortet (yrkande 2).

Motion **K31** vill återinföra skatteavdrag för samåkning om 3 kronor per mil och passagerare.

Motionären i motion **K32** tar upp den ökande skoteråkningen och menar att folkpartiet bör driva denna fråga så att även fjällkedjan får ordentliga skoterleder separerade från skidlederna. Staten bör känna ett ansvar på samma sätt som man gör för småbåtstrafiken runt våra kuster och de största insjöarna. Motionären vill att Folkpartiet arbetar för att den snötäckta delen av landet får ett sammanhängande system av välpreparerade skoterleder och att staten bidrar med sin del av kostnaden.

I motion **K33** tar motionären upp de växande problemen med olaglig mopedåkning och vill att folkpartiets landsmöte uttalar att polisen ska ges utökade möjligheter att beslagta mopeder och andra fordon som används på olagligt sätt. Påföljden för olaglig mopedkörning bör kunna bli att mopeden hålls kvar i förvar för en tid.

Partistyrelsens yttranden

Avseende motion **K22** instämmer PS med yrkandet om att den roll som svensk bilprovning har bör ses över. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det motiverat att kontrollbesiktning fortsatt sker, men det behöver inte drivas av ett statligt ägt monopol. PS anser att Folkpartiet bör verka för en avveckling av dagens monopol så att även privata verkstäder ska kunna auktoriseras för uppdraget. Med denna motivering **föreslår partistyrelsen att motion K22 avslås.**

Angående motion **K23** avstyrker PS yrkandet med motiveringen att parkeringssituationen varierar mycket beroende på var i landet man bor. En sådan generell regel som föreslås skulle leda till större nackdelar än fördelar. Det är viktigt att kommunerna i sin detaljplanläggning beaktar behoven av parkeringsytor. **Motionen bör därför enligt partistyrelsens uppfattning avslås.**

Partistyrelsen är positiv till en översyn av hur skatter kan tas ut i biltrafiken, som tas upp i motion **K24**. Det är dock viktigt att det samlade skattetrycket inte ökar. Partistyrelsen anser att en övergång till mer rörlig och miljörelaterad beskattning kan vara ett led i arbetet med att minska koldioxidutsläppen och förutsätter att det konkreta förslaget i motionen kan beaktas tillsammans med andra möjligheter i det fortsatta arbetet. Med denna motivering **bör motion K24 anses besvarad.**

Avseende motionerna **K25** och **K26** avstyrker partistyrelsen **yrkande 1 i motion K25** samt **motion K26**. Detta med motiveringen att Vägverket i studier påvisat att vid samtal i mobiltelefon kan det vara samtalet i sig som är problemet, inte huruvida apparaten är handhållen eller inte. PS anser även i övrigt att frågan om förbud mot aktiviteter i bilen är komplex, och det är svårt att detaljreglera allt som inte får utföras under

färd. Partistyrelsen **avstyrker även yrkande 2 i motion K25** med motiveringen att en del kan behöva läkarintyg långt tidigare än den föreslagna åldersgränsen och att det är svårt att bara se en fysisk ålder som en absolut gräns.

Motion **K27** gäller trafiksäkerheten. Det är tydligt att alltför många skadas och dödas i trafiken och att det är långt kvar till att vi når nollvisionen. Partistyrelsen anser att det därför krävs krafttag inom trafiksäkerhetsarbetet och instämmer med motion K27 om att partiet inom relevanta ställen ser positivt på utbyggnaden av vägräckan. **Därmed bör motionen anses besvarad.**

Partistyrelsen **avstyrker motion K28** med motiveringen att eventuella forskningsmedel för detta ändamål fördelas i konkurrens inom exempelvis olika branschprogram. Det pågår redan forskning inom spårbilsområdet, både i Sverige och Europa, och partistyrelsen anser att det finns anledning att se vad det befintliga arbetet ger för resultat.

Partistyrelsen **avstyrker motionerna K29 och K30** med motiveringen att det redan pågår en utredning i regeringen kring EU:s körkortsdirektiv vilken vi bör invänta. Folkpartiet driver även kompletterande frågor såsom trafikmedicinska centra samt utbildning till läkare för att vi ska kunna hantera olämpliga förare på ett lämpligt sätt.

Motion **K31** om att återinföra skatteavdrag för samåkning är enligt partistyrelsens uppfattning visserligen beaktansvärd till sitt syfte men anledningen till att det tidigare skatteavdraget slopades var de stora problem det medförde för skattesystemet och behov av omfattande kontroll- och redovisningssystem vars kostnader vida översteg både samhälls- och miljönyttan. I dagsläget förefaller också en utbyggnad av kollektivtrafik vara ett för miljön och klimatet mer långsiktigt alternativ än att införa ett skatteavdrag för samåkning. Det bör påpekas att genom samåkning kan samtliga inblandade minska sina kostnader för bl.a. bränsle och parkering som vida överstiger det föreslagna skatteavdraget. **Motionen bör därför avslås.**

När det gäller **motion K32** avstyrker partistyrelsen **yrkandet** med motiveringen att detta är ett beslut för regionala företrädare såsom länsstyrelser och kommuner. Kommunerna har ansvar för uppläggning och drift medan länsstyrelserna har ett övergripande ansvar. Ifråga om eventuella ökade finansiella statliga medel kommer dessa att ingå i övervägandena av användningen av övriga statliga anslag.

Avseende motion **K33** ser PS positivt på att utreda möjligheten med ett tillfälligt förverkande, men denna fråga bör tas med i det vidare arbetet med trafiksäkerhet. **Därmed bör motionen anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion K22 avslås**
2. **att motion K23 avslås**
3. **att motion K24 anses besvarad**

4. att motion K25 avslås
5. att motion K26 avslås
6. att motion K27 anses besvarad
7. att motion K28 avslås
8. att motion K29 avslås
9. att motion K30 avslås
10. att motion K31 avslås
11. att motion K32 avslås
12. att motion K33 anses besvarad

Flygtrafik och relaterade frågor

Motioner K34 – K36

K34 Liberalare flygplatskontroll

Lars Åhman, Skellefteå, Åsa Gustafsson, Burträsk

Den 6 november 2006 infördes nya regler om vätskor i handbagaget vid flygresor. Syftet med de nya bestämmelserna är att förhindra terrorattentat. Att det syftet skulle uppfyllas med de nya reglerna är vi dock mycket skeptiska till.

Däremot skapar reglerna om max 100 ml vätska per behållare i en en-liters återförslutningsbar plastpåse stor irritation bland resenärer. Reglerna drabbar enskilda resenärer som vill ha med sig en vattenflaska eller större tandkrämstubb genom säkerhetskontrollen. Byråkratiseringen ökar, och den fria rörelsen över gränserna försvåras. Reglerna bidrar dessutom till att dra ett löjets skimmer över Europeiska unionens arbete.

Yrkande:

Med anledning av ovan yrkar vi att landsmötet ger folkpartiets EU-parlamentariker i uppdrag att verka för

1. att upphäva dagens strikta begränsningar som gäller vätskor som får föras genom säkerhetskontrollen på flygplatser.

K35 Slopa de dyra och integritetskränkande kontrollerna på inrikesflyget

Per-Anders Karlgren, Gävle

Flyget var en gång på väg att bli ett vardagligt lättillgängligt kommunikationsmedel. Duktiga verksamhetsutvecklare drev utvecklingen så långt att det blev lika lätt och naturligt att flyga svenskt inrikesflyg som att ta bussen till jobbet.

Sedan hände något. Amerikansk utrikespolitik, Israelisk ockupationspolitik på västbanken och sociala och religiösa motsättningar på Nordirland bland annat drev fram spektakulära terroråd med flyg och flygpassagerare som offer. Kraftfulla motåtgärder, som innebar starka integritetskränkningar och stora frihetsförluster för flygpassagerarna, ansågs nödvändiga. Besluten drevs igenom av stormakter, som inte såg eller inte ville se att den egna politiken spelade en avgörande roll som utlösande faktor.

Rädsla är en mäktig drivkraft. När opinionsbildare spelar på rädslan och drevet går har politiker mycket lite att sätta emot. Även om förnuftet säger oss att risken för ett terroråd i Sverige generellt sett är mycket liten, vågar tydligen inte ens liberaler opponera sig mot de det meningslösa slöseri, som kontrollen av passagerarna på våra flygplatser innebär.

Kontrollen är obehaglig, integritetskränkande, dyr och meningslös. I andra sammanhang talar vi om välfärden och vad vi får för våra pengar. Här tvingar vi människor att betala för att få sitt bagage genomsökt, att kasta nagelsaxar och att visa upp skönhets- och hygienprodukter i små plastpåsar. Köerna till incheckning växer och priset för flygresan stiger. Flyget fungerar inte längre som det smidiga och billiga verktyg för kontakt och socialt umgänge som det skulle kunna vara. Välfärdsförlusten är påtaglig och detta är politikens och politikernas fel. Vi betalar för att feiga politiker vill skydda ryggen. Någon annan nytta finns inte med systemet.

Somliga flyger på någon annans bekostnad. De betalar ingenting. Det gäller bl.a. opinionsbildare som riksdagsmän och journalister. Kanske är det just därför vi ser så lite kritik av ett orimligt och byråkratiskt kontrollsystem som negativt påverkar livskvalitén i det svenska samhället.

Yrkande:

1. att folkpartiet ska verka för säkerhetskontrollernas avskaffande på svenskt inrikesflyg.

K36 Stärkt passagerarskydd

Jens Sundström, Luleå

Flygbranschen har under ett decennium befunnit sig i stark omdaning. Monopol har ersatts med en knivskarp konkurrens och nya flygbolag har etablerat sig runt om i Sverige med såväl inrikes som utrikelinjer.

Detta har för såväl näringsliv som privatpersoner varit en fantastisk utveckling där priserna rasat och utbudet ökat. Men i kölvattnet av denna förändring har vi också en mörkare bild. Flygets utsatthet för terror angrepp har rest krav på säkerhetslösningar där merkostnaderna inte i alla lägen kan anses stå i proportion till riskbilden. Flygpassagerare har drabbats av konkurser både bland researrangörer och bland flygbolag. Trängseln i Sveriges och Europas luftrum har ökat och luftfartsverket har totalt misslyckats med att upprätthålla en godtagbar service kring navet i Svenskt flyg, Arlanda.

En ganska ny EU-lagstiftning har gjort försök att öka passagerarnas skydd och skärpa rätten till ersättning vid flygförseningar och inställda flyg. Denna lagstiftning har dock visat sig ganska verkningslös i Sverige eftersom den absoluta majoriteten av förseningar och inställda flyg orsakas av brister i Luftfartsverkets verksamhet som ligger utanför flygbolagens kontroll och ansvar. Ska staten kunna försvara sin rätt att ställa höga krav på det kommersiella flyget är det rimligt att staten också ställer samma krav på Luftfartsverket när det gäller ersättningsansvar.

I Sverige har vi infört ett ekonomiskt skydd vid konkurser hos researrangörer av paketresor men inte för passagerare som väljer att sätta ihop sin resa själv och bara köper flygbiljett. Detta innebär en orimlig situation där ersättningen för en resa som inte blir av efter en flygbolagskonkurs och de merkostnader det kan medföra ska avgöras av om man valt att boka boende själv eller köpt det tillsammans med flygbiljetten på en resebyrå.

Yrkande:

1. **att** det ekonomiska skyddet som idag finns vid konkurser för paketresearrangörer (den s.k. resegarantin) utökas för att även omfatta resor där endast flygbiljett ingår.
2. **att** Luftfartsverkets ekonomiska ersättningsansvar för brister i leveranser av tjänster mot flygbolag och passagerare skärps

PS-yttrande Flygtrafik och relaterade frågor, motion K34-K36

Motionerna

I motion **K34** och **K35** är motionärerna skeptiska till de nya regler som år 2006 införts om vätskor i handbagaget vid flygresor. Motion K32 vill att landsmötet ger folkpartiets EU-parlamentariker i uppdrag att verka för att upphäva dagens strikta begränsningar som gäller vätskor som får föras genom säkerhetskontrollen på flygplatser. Motion K33 vill slopa de dyra och integritetskränkande kontrollerna på inrikesflyget. Motionären vill därför att folkpartiet verka för säkerhetskontrollernas avskaffande på svenskt inrikesflyg.

I motion **K36** menar motionären att den positiva utvecklingen inom flygbranschen med ökat utbud och sänkta priser har en baksida i form av konkurser och sämre service. I Sverige har vi infört ett ekonomiskt skydd vid konkurser hos researrangörer av paketresor men inte för passagerare som väljer att sätta ihop sin resa själv och bara köper flygbiljett. Motionären vill att det ekonomiska skyddet som idag finns vid konkurser för paketresearrangörer (den s.k. resegarantin) utökas för att även omfatta resor där endast flygbiljett ingår (yrkande 1) samt att Luftfartsverkets ekonomiska ersättningsansvar för brister i leveranser av tjänster mot flygbolag och passagerare skärps (yrkande 2).

Partistyrelsens yttranden

Vad avser motionerna **K34** och **K35** avstyrker partistyrelsen **respektive yrkande**. Partistyrelsen kan i och för sig instämma i att dagens säkerhetssystem vid flygning ökar de administrativa och kostnadsmässiga kraven och leder till visst individuellt krångel med packning, längre köer etc. Samtidigt är säkerhet och trygghet avgörande för att rörligheten skall fungera. Partistyrelsen förutsätter att internationella överenskommelser och EU regler utvärderas framöver från effektivitetssynpunkt.

Beträffande motion **K36** instämmer PS i att det är viktigt att stärka det ibland begränsade konsumentskyddet. Detta är

dock en fråga där förbättringar främst bör försöka nås i samarbete med övriga EU-länder. Vad gäller Luftfartsverket vill partistyrelsen erinra om den relativt nyligen genomförda uppdelningen i en beställardel, Luftfartsstyrelsen, och en utförardel, Luftfartsverket. Det är ännu för tidigt att utvärdera effekterna av detta. **Motionen bör därmed anses besvarad.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion K34 avslås
2. **att** motion K35 avslås
3. **att** motion K36 anses besvarad

Bostadspolitik Motioner K37 – K44

K37 En större friggebod

Leiph Berggren Hässelby

Plan- och bygglagen är skriven på ett sådant sätt att den enskilde individen i mångt och mycket är utlämnad till de lokala byggnadsnämndernas godtycke.

Ett sätt att återlämna makten över tillvaron, från den politiska sfären till det civila samhället, är att stipulera att om de, vars intresse en lag ska skydda, är eniga i ett beslut så ska inga politiker kunna ändra på det beslutet.

För byggärenden kan det uttryckas så, att om samtliga sakägare godkänner bygget, och alla skydds- och miljöföreskrifter är uppfyllda, så ska ett bygglovsärende med automatik godkännas.

Om konsensus inte kan nås bland sakägarna, så gäller ”den gamla” plan- och bygglagen som vanligt.

(Notera att termen sakägare är en juridisk definition på dem som kan tänkas vara berörda av ett ärende. Vid mindre ärenden, en garagetillbyggnad t ex så är de närmaste grannarna sakägare. Vid större anläggningar, ett vindkraftverk t ex, så är alla inom någon kilometers radie sakägare. Vilka som vid olika tillfällen är sakägare, har fastslagits genom rättspraxis.)

Den signal som denna lagändring skickar i dagens reglerade Sverige är närmast revolutionerande: Om det civila samhället (medborgarna/individerna), är överens, så ska inga politiker få komma och förstöra det!

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att folkpartiet bör verka för att plan- och bygglagen, och eventuellt andra berörda lagar, ändras så att om samtliga sakägare godkänner bygget, och alla skydds- och miljöföreskrifter är uppfyllda, så ska ett bygglovsärende med automatik godkännas.

K38 Mindre godtycke i bygglovsärenden*Leiph Berggren, Hässelby*

Plan- och bygglagen är skriven på ett sådant sätt att den enskilde individen i mångt och mycket är utlämnad till de lokala byggnadsnämndernas godtycke. Många svepande formuleringar i dess lagtext gör att förutsägbarheten är starkt begränsad.

Formuleringar i samma anda som ”Byggnader skall ha en yttre form och färg som är estetiskt tilltalande” är flitigt förekommande. (Man kan fråga sig vems estetiska sinne som ska vara normerande.) Ur rättssäkerhetssynvinkel är det djupt otillfredsställande att lagen i sig inte är förutsägbar, utan att enskilda politiker och tjänstemän ska charmas för en positiv behandling.

Nu är detta inte något olösligt dilemma. Redan i dagens plan- och bygglag finns formuleringar som visar på en framkomlig, rättssäker väg. Ett exempel är 5 kap. 17 §:

”[De lokala bestämmelserna] och skälen till dem skall redovisas i en särskild handling. Handlingen skall utformas så att det tydligt framgår hur bestämmelserna reglerar.”

Så bör en lag skrivas. Om en lokal myndighet vill reglera, så måste de i skrift både skriva ut kraven, och motiven. Plan- och bygglagen bör skrivas om så att det mycket stora utrymme för godtycke som idag finns, tas bort!

Yrkande:

Folkpartiet bör verka för

1. **att** plan- och bygglagen bör skrivas om så att det mycket stora utrymme för godtycke som idag finns, tas bort.
2. **att** i den mån som lokala byggnadsnämnder (eller motsvarande funktion) ska tillåtas reglera byggnaders och anläggningars utseende, så måste dessa bestämmelser och skälen till dem skall redovisas i en särskild handling.

K39 Bosparande*Tommy Rydfeldt, Kungsbacka*

I Sverige så får den som sparar sitt boende inget stöd. Istället har olika stöd på bostadsmarkanden varit inriktat på att ge fastighetsbolag och byggherrar olika subventioner, inte den enskilde. Nu har alliansregeringen avskaffat dessa stöd och subventioner vilket är bra.

En mycket stor majoritet vill äga sin bostad. Trots detta finns inget stöd eller subvention för de som långsiktigt vill spara till en bostad. Istället så beskattas ränta på sparandet.

Det känns inte speciellt logiskt när man får ränteavdrag/skatteavdrag för inköp av konsumtionsvaror på kredit och kontokortsräntor. Jag anser att Sverige behöver ett bosparande som har stöd av staten. En modell för detta bör tas fram. Jag låser mig inte vid metod men här är några tankar som jag tycker är intressanta och som jag anser skall utredas.

För det första skall bosparande vara räntefritt. Räntan/avkastningen på bosparandet beskattas inte utan läggs till kapitalet.

För det andra så ges varje person möjlighet att dra av ett halvt basbelopp av sitt bosparande i sin deklaration.

Sparandet är under spartiden spärrat. När man tar ut beloppet måste det gå till inköp av en bostad. Väljer man att ta ut beloppet utan att köpa bostad återförs beskattningen och man får av det kapital man tar ut betala skatt på räntan/avkastningen och även återbetala den skattevinst man gjort på avdraget i deklarationen.

Idag är det inget problem för banker och andra som skulle hantera ett bosparande att för varje år räkna ut en skuld som efterskänks när man köper en bostad eller förfaller till betalning om man tar ut beloppet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar sig för införande av ett bosparande i Sverige.
2. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att arbeta fram ett förslag till bosparande.

K40 Marknadshyror och social housing – delar av samma system*Nina Lundström, Sundbyberg*

Det finns en rad myter kring hur hyresbostadsmarkanden fungerar eller borde fungera. En myt som återkommer med jämna mellanrum är hyllandet av marknadshyror som modell för framtidens hyressättning. ”Marknadshyror” som uttryck för höjden av individernas frihet innebär dock sällan en definition av vad begreppet marknadshyror egentligen innebär. Det råder ofta begreppsförvirring. Vissa talar om en prissättningsmodell för vad det ska kosta att bo i hyresrätt. De har en poäng. Då avser diskussionen en avgränsad del av de regler som styr rättsliga instrument för den som är hyresgäst d v s vem bestämmer hyror och på vilket sätt. Detta ska inte sammanblandas med dem som egentligen vill ha ett systemskifte- en ”marknadshyresmodell”. Förespråkare för marknadshyror som system för hyresbostäder vill ha avtalsfrihet som gör att hyresvärden avgör vad som är en rimlig hyra. Detta är något helt annat än att diskutera hur man kan justera och fastställa hyror utifrån dagens system.

Myter kring marknadshyror

Det är lätt att förvilla när man använder ord som inte är definierade. Idag har hyresgäster ett skydd i lagstiftning genom det besittningsskydd som finns. Detta innebär att man oftast som hyresgäst har ett kontrakt som löper tills vidare. Man får som hyresgäst då finna sig i att hyran omförhandlas under tid. Av parterna på hyresmarknaden. De som bor i kommunalt ägda bostäder får sina hyror sätta i en förhandling mellan hyresgästernas organisation kontra fastighetsägaren. De privata hyresvärdarna får finna sig i nivån genom att den sk allmännyttans hyror är ett tak. Denna takregel finns det all anledning att ifrågasätta och förändra. Alla hyror borde

ingå i underlaget för hyressättning i den svenska modellen. Men; de som förespråka marknadshyror som hyresmodell är egentligen ute efter ett helt annat system.

Om man blickar ut och ser hur dessa så kallade fria hyresmarknader fungerar ser man en fri marknad där hyresvärdar sätter hyror. Man kan välja att hyra under olika tidsperioder till ett visst pris. Där finns inga förhandlingar om hyror utan avtalsmodellerna styrs av andra regelverk. Besittningsskyddet är ofta tidsbegränsat. Men observera följande; det finns inga fria marknadshyresmodeller utan att det dessutom finns en reglerad hyresmarknad som kallas "social housing". I ett och samma land. Denna reglerade "social housing" har som kännetecken både finansiellt stöd för produktion av bostäder men även stöd på individnivå genom t ex bostadsbidrag. Hyresnivåer för dessa bostäder regleras genom politiska beslut. Inkomstnivåer måste definieras för att köer ska kunna sorteras för en hyresbostad i denna modell. Myten kring marknadshyror som en fri hyresmodell som skapar de bostäder som marknaden behöver är en myt. Marknadshyror som system innebär också aktivt ställningstagande för "social housing".

"Social housing" är offentligt finansierade bostäder för mindre bemedlade grupper i samhället där politiska beslut bestämmer graden av finansiering. Politiker fattar dessutom beslut om vilka som ska få komma ifråga för att få stå i kön till hyresrätterna och vilka som beviljas en bostad i detta system. Viktigt att uppmärksamma i tider när svenska riksdagen redan fattat beslut om att subventioner i form av räntebidrag och investeringsbidrag ska tas bort.

Värna den svenska modellen – men genomför reformer

Det finns ingen anledning att vara okritisk till dagens hyressättningssystem i Sverige. Tvärtom. Den måste ifrågasättas. Men det gäller att precisera sin kritik som gör att vi inte slänger ut "barnet med badvattnet". Fördelarna med den svenska modellen är att Sveriges riksdag inte ska sätta hyror. Syftet med den svenska modellen är att vi ska slippa ha offentligt ägda bostäder som ett kategoriboende för ekonomiskt utsatta hushåll. I de kommunalt ägda bostäder som vi har idag kan vem som helst stå i kö. Hyran anges ej i lag lika lite som vilka inkomster som gäller för att köa till dessa hyresbostäder.

När den svenska hyresmodellen utvecklades efter krigsårens statliga hyresreglering ville man ha parter på marknaden som förhandlade parter där arbetsmarkandens funktionssätt var ledmärke. Det skulle råda en maktbalans mellan hyresvärdar och hyresgäster. Lagstiftaren överlät förhandlingen till parterna istället för att detaljstyra genom lagstiftning vilka villkor som skulle gälla. Detta är grundprincipen för den svenska allmännyttan samt svenska hyreslagstiftning. Denna lagstiftning medger kollektiva hyresförhandlingar. Vilket ger den enskilda hyresgästen möjlighet att med gemensamma krafter påverka villkoren. Men över tid har denna grundtanke förfelats med ad-hoc lagstiftning som ruckat på grundprincipen om hur hyror sätts samt vilken makt en enskild hyresgästorganisation har visavi en enskild hyresgäst.

Bristerna i dagens system

Den brist som finns i dagens system vad gäller hyresgästens rättigheter är att lagstiftaren pekar ut vem som får förhandla åt hyresgästens. Detta är möjligt att ändra till hyresgästens fördel. Det stora misslyckandet i att jämföra arbetsmarkanden kontra hyresmarknaden består i att det inte finns samma pluralism/mångfald för den som är hyresgäst. Det borde vara självklart för en hyresgäst att kunna välja vem som får förhandla åt en precis som man väljer att vara med i fackförbund. En annan stor brist är att dagens system inte ger den enskilda hyresgästen möjligheter att påverka kvaliteter i boendet fullt ut. Det är dessutom skäligt att de faktorer som påverkar boendets värde på ägarmarknaden också påverkar hyresmarknaden och då företrädesvis faktorer såsom läge och kvalitet.

Värna besittningsskyddet!

Det brister som finns i dagens system kan åtgärdas genom lagstiftning. Maktbalansen mellan hyresvärdar kontra hyresgäster är viktig oavsett om fastigheter är offentligt ägda eller privatägda. Det måste vara möjligt att bygga hyresrätter utan offentlig finansiering. Det förutsätter att hyresintäkter täcker kostnaderna samt avkastningskrav.

Den viktiga ledstjärnan i svensk hyreslagstiftning är bland annat besittningsskyddet, d v s rätten för en hyresgäst att bo kvar över tid. En annan är rätten att förhandla kollektivt. Detta måste kommande förändringar ta hänsyn till. Det är annars möjligt för en hyresvärd att "prisa ut" enskilda hyresgäster. Principen "omöjliga villkor" kan då leda till att hyresgäster oavsett längden på sina hyreskontrakt prisas ut från hyresmarknaden. Idag gäller redan villkoret att obetalda hyror ger hyresvärden rätt att vraka hyresgäst. Indexreglerade hyreskontrakt kan bli en fälla i detta avseende. Besittningsskyddet kan bli omöjligt att hävda om ogenomtänkta modeller för andra typer av hyresavtal utformas. Målet för svensk bostadspolitik inom hyresrättens område måste ha som ledstjärna att värna besittningsskyddet. Parterna på bostadsmarknaden måste ta sitt ansvar för att nya kontraktsmodeller utvecklas till nytta för den enskilda hyresgästen. Likväl som fastighetsskatten inte ska tvinga folk från hus och hem ska inte ändrad lagstiftning tvinga folk från sina hyreskontrakt genom nya oskäligen villkor.

Reformer behövs!

Det är helt uppenbart att hyreslagstiftningen måste utvecklas och förändras. Det är möjligt utan att åsidosätta viktiga grundprinciper om besittningsskydd, rätten till kollektiva förhandlingar kontra enskild avtalsfrihet. Det är utomordentligt viktigt att den svenska bostadsmarknaden får en lagstiftning som medger ägarlägenheter med det förutsätter också att hyreslagstiftningen följer med i detta utvecklingsarbete. Hyresrätten måste få utvecklas så att hyresgästen i framtiden är vem som helst oavsett inkomst. Det vore mycket olyckligt för arbetsmarkanden om hyresrätten blev en produkt för ekonomiskt mindre bemedlade så kallad "social housing". Hyresrätten ska vara till för alla och möjliggöra för folk att flytta där jobben finns. Hyresrätten har ett berättigande för en fungerande bostadsmarknad. Villkoren måste dock

följa med i utveckling. Den stora utmaningen ligger i att utveckla individuella rättigheter kontra att möjliggöra kollektiva rättigheter. Lagstiftningen måste möjliggöra både och, utan att ta bort skyddet som finns idag. Rätten enligt hyresförhandlingslagen måste finnas kvar. Det unika med det den svenska modellen är viktigt att värna för att slippa en utveckling med andra länder som ledstjärna. Vi vinner inte segregationskampen genom att införa "social housing" med subventioner från staten, hyrestak genom lagstiftning samt regler för kösystem till offentligt finansierade hyresrätter. Denna verklighet råder i länder med marknadshyror.

Finansiella förutsättningar

De finansiella förutsättningarna för de olika upplåtelseformerna ser inte lika ut. Hyresrätten gynnas inte av dagens system. Detta gäller både möjligheten för skattemässiga effekter samt för möjligheten att avsätta reserver för underhåll. Statliga krediter borde vara en möjlig väg att utveckla möjligheterna för bostadsbyggandet liksom längre tidsintervall för att lösa upp periodiseringsfonder som syftar till att "samla i ladorna" för kommande underhåll. Den svenska bostadsmarknaden saknar lagstiftning och skatteregler anpassad för en "non-profit" bostadssektor vilket borde utredas. Möjligen är det här det brister då aktiebolagslagstiftningen är okänslig för just bostadsmarknadens specifika utmaningar och möjligheter.

En annan stor utmaning är att ge rimliga villkor för boendet oavsett generationsgränser. Dagens unga har en betydligt mer komplicerad tillvaro än tidigare generationer. Efter decennier av offentliga subventioner som stöttat unga familjer i hög grad innebär dagens system att konsumenten måste bära kostnaderna i betydligt högre grad. Förhoppningen är dock att de subventioner som kapitaliserats i produktionen nu i slutändan ger pressade produktionspriser med rimlig boendekostnad som följd i kombination med lägre baskatter. Tyvärr är den svenska byggsektorn mycket konjunkturkänslig vilket innebär att kostnadsläget i dagsläget fördyrar produktionen och ger flaskhalseffekter med minskat byggande som följd. Även detta är en stor utmaning för svensk byggindustri och regeringen. Ett svenskt bosparsystem borde utredas.

Boendekostnader har varit fokuserade på fastighetsskatten vilket är förståeligt. Det har varit rimligt med tanke på den utveckling fastighetsskatten lett till över tid. Förmögenhetsskatten är en annan viktig och betydande del i höga boendekostnaderna i de regioner där fastighetens förmögenhetsvärde utvecklats starkt. Det är dock viktigt att påtala att bostadssektorn generellt sett är en kassako. Från att ha varit subventionerad med upp emot 30 – 40 miljarder så sent som i början på 1990 talet, bidrar bostadssektorn med lika mycket idag till statsfinanserna. Det är viktigt att påtala då nya finansieringsmodeller tas fram. De investeringsbidrag och räntesubventioner som avskaffats ska räknas in i finansieringen av avskaffad fastighetsskatt.

Det är oomtvistligt att Sverige behöver ett nytt finansierings-system som över tid är likvärdigt oavsett generation men

även likvärdigt sett till upplåtelseformerna. Hyresrätten behövs på den svenska bostadsmarknaden. Vi behöver reformerad lagstiftning som tar sitt avstamp i en balans mellan hyresgäster och hyresvärdar. På så sätt kan vi slippa införa kategoriboenden för fattiga medborgare som leder till nya segregationsproblem med bostäder riktade till ekonomiskt mindre bemedlade. Däremot kan kategoriboenden såsom särskilda boenden ha en helt annan typ av finansiering.

Marknadshyror är som systemskifte ingen lösning. Däremot måste prissättningen utvecklas. Marknadshyror innebär förutom en helt fri del av hyresmarknaden även en statlig reglering där subventioner måste införas för "social housing" för denna del av marknaden. Dagens allmännytta kommer då att tvingas ta hela det sociala ansvaret för alla utsatta medborgare vilket innebär en ökad segregation. Subventions-systemets hitintills varande fördelar har nyttjats av alla oavsett vem som är ägare. Den privata sektorn blir då vinnare i dubbel bemärkelse vid en fullständig avreglering av hyresmarknaden.

Hyressättningssystemet måste reformeras men utifrån läget i befintlig bostadsstock kontra förutsättningar i nyproduktion samt med ökat hyresgästfokus som ledstjärna.

Vårt parti som har som ledstjärna att kombinera marknads-ekonomi med socialt ansvar är utomordentligt lämpat för att ta ledartröjan för att rädda hyresrätten.

I folkpartiets partiprogram finns en formulering som alltid tolkas till att omfatta kommunala bostadsföretag: "Stat och kommun skall inte ägna sig åt näringsverksamhet eftersom den innebär att skattebetalarna tvingas ta affärsmässiga risker. Dessutom är det olämpligt att politiker både fastställer regler för konkurrerande företag och själva är konkurren-ter."

Partiprogrammets utformning tolkas som ett ställningstagande emot kommunalt ägda hyresrätter. Detta är beklagligt och måste ändras. Det finns inget skäl till att skapa en bild av att folkpartiet i kommuner ser det som självändamål att sälja ut alla kommunala hyresrätter. Ombildning till bostadsrätt syftar till att ge boende en möjlighet. Det är inte ett ideologiskt tvång. Det måste vara upp till varje kommun att bestämma hur stor andel som är rimlig vad gäller att äga kommunala hyresrätter.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att införande av ett marknads-hyressystem inte är förenligt med den svenska hyres-sättningsmodellen.
2. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att utveckla och bevaka folkpartiets politiska ställningstaganden av-seende hyresrätten, utifrån motionens intentioner.
3. **att** partiprogrammet kompletteras med följande mening: "Kommunerna avgör omfattningen av kommunalt ägda hyresrätter utifrån de lokala förutsättningarna."

K41 Bristande besittningsrätt vid ombyggnader*Folkpartiet liberalerna i Lidingö*

Folkpartiet har en i stora drag god bostadspolitik, som om den genomförs kommer att både öka valfriheten och minska bostadsbristen i storstäderna. På en punkt saknas dock en åsikt: hyresgästernas besittningsrätt vid ombyggnader.

Åtskilliga hundra svenskar tvingas varje år att lämna sina hem eftersom de inte har råd att bo kvar. Det sker när framförallt flerfamiljshus från 1940-talet, men även från 1930- och 50-talen, får sina vatten- och avloppsstammar utbytta. Det här borde vara en mindre renovering utan större följder, men dagens bruksvärdessystem lockar många hyresvärdar att samtidigt byta ut i första hand köken. Då kan lägenheterna räknas som ”nybyggda” och hyrorna sätts därefter. Redan 2001 konstaterade Boverket att bostadsrättsföreningarna bara moderniserade hälften så mycket som hyresvärdarna, eftersom de förra såg till det långsiktiga bästa för medlemmarna, alltså de boende. Utredningen visade skillnader inte minst vad gäller köken och domstolarna ger nästan alltid hyresvärden rätt att höja hyran kraftigt när köken renoveras.

Ett aktuellt exempel på Lidingö gäller ett 40-talshus. En lägenhet på 77 m² hade före ombyggnaden en månadshyra på 5 200 kr. Den ska höjas med 40 procent och blir då 7 300 kr. Flera av de pensionärer, som idag bor i huset, känner sig nu tvungna att flytta. Hovrätten har givit hyresvärden rätt att höja hyran. Tidningen Metro skrev i mars i år att 10 000 lägenheter får sådana här renoveringar per år – bara i Storstockholm.

Vi är fullt medvetna om att här står två intressen mot varandra: husägarens och de boendes. Lagen talar om ”objektivt hyresgästintresse”, men vi har svårt att tro att landets hyresgäster föredrar högre hyror och köksskåp i plywood och pressad masonit i stället för måttliga hyreshöjningar och platsbyggda skåp i rejält trä. Dessutom står inte två lika starka parter mot varandra i de här tvisterna. För den ena sidan handlar det om deras hem. Vad blir följden av den här praxisen?

- 1) Hyresgäster som bott länge i husen har inte råd att bo kvar. De har i årtal betalat sina hyror och trott att de därmed betalat för att få renoverat. Besittningsskyddet gäller inte för dem.
- 2) Att byta stammar är kanske nödvändigt, men det är ett nationalekonomiskt slöseri att byta ut fullt fungerande köksutrustning med mera bara för att få ”nybyggnadsstandard”. Ett annat hyressättningssystem skulle stimulera värdarna att använda billiga renoveringsmetoder på samma sätt som bostadsrättsföreningarna oftast gör idag.
- 3) En del hyresvärdar skrämmar sina hyresgäster med de enorma hyreshöjningar, som domstolarna tillåter. Resultatet blir inte sällan att hyresgästerna känner sig tvingade att köpa husen. Inte minst i Storstockholm är den här typen av hot vanligt – och uppmuntrat av lagstiftaren och domstolar.
- 4) När miljonprogrammet ska stambytas kommer landets alla byggnadsarbetare inte räcka till. Allt annat byggarbete

kommer att påverkas av personalbrist och högre kostnader – i onödan.

Det är avarter i dagens system med bruksvärdeshyror som har skapat problemet. Både 1997 och 2002 har lagen ändrats men hyresnämnderna och hovrätterna fortsätter att så gott som uteslutande döma till hyresvärdarnas fördel. Politikerna har varit med om att skapa problemen genom en krånglig bostadspolitik och därför har politikerna ett ansvar att lösa problemen. Och det går! Landets bostadsrättsföreningar lyckas oftast renovera utan så höga kostnader! Flera förslag till lösningar har presenterats, till exempel att göra det möjligt för fastighetsägarna att spara i underhållsfonder knutna till fastigheterna och att inte ge rätt till så här stora hyreshöjningar vid ett tillfälle efter renoveringar.

Yrkande:

1. att landsmötet uppdrar åt folkpartister i riksdag, SABO och på andra platser att arbeta för att avskaffa det felaktiga systemet där onödiga renoveringar i hyreshus stimuleras genom att de ger ”nybyggnadshyror”.

K42 Förnyelse av miljonprogramområden - från förvaring till tillväxt*Juri Lutz, Kungälv*

Många av de bostadsområden som byggdes med industriell teknik på 1960-talet inom ramen för det s k miljonprogrammet, är nerslitna och i starkt behov av upprustning. Flera av dem dras också med sociala problem, hög arbetslöshet, kriminalitet och bristfällig kommersiell och offentlig service. Områden har fått karaktären av förvaringsområde för ”mindre önskvärda grupper av medborgare”. Med fysiska förändringar har man på sina håll kortsiktigt förbättrat boendemiljön, men få försök har gjorts att förnya miljonprogramområdena på ett varaktigt och genomgripande sätt. Detta problem är i stort lika i hela Europa. Idag förstärks behovet av lösningar i ljuset av förändringar i ekonomi och folkomflyttningar.

Utvecklingen i de större städernas bidrar inte till att minska problemen. Snarast förstärks utanförskapt som de boende i marginaliserade områden kan uppleva till följd av växande skillnader mellan deras miljö och levnadsvillkoren i bättre situerade områden. Skillnaderna blir iögonfallande när stadsmiljön anpassas till mindre gruppers och planerarnas krav på lyxbetonat byggande i stadskärnorna och på andra attraktiva platser. Inte minst inom näringslivet finns det oro för en utveckling där segregationen som ett resultat av ovanstående ses som ett allvarligt hot mot tillväxten. Händelserna i Frankrike med social oro och miljömässig förstörelse har fått många att se en utveckling där Sverige inte kan undantas av liknande händelser i framtiden. Gängbråk med skottlossning på våra gator, utpressning av näringsidkare, bilbomber, bränder av skolor och andra offentliga lokaler och provocerat våld är redan idag vanligt förekommande i storstadskommuner. Tendensen är ökad social oro med ökad kriminalitet och otrygghet är inte bara en nationell angelägenhet.

Samtidigt kan man konstatera att det är i stor utsträckning i miljonprogramområden som den framtida tillväxten kan ske. Det är här den stora potentialen finns. Särskilt nu när alla andra resurser i princip är utnyttjade till 100 % och övriga samhället går för fullt! Det är också här köpkraften växer mest bland de stora ungdomskullarna. Det gäller att ta vara på den utvecklingen! Det finns i dag verktyg och erfarenheter som kan ta tag i de problem som finns men det krävs en politisk kraft som tar sig an frågan och agerar stödjande på såväl den kommunala, regionala som nationella nivån. Folkpartiet är den politiska kraft som borde driva denna fråga som sin egen! Det finns stolta traditioner inom partiet som måste väckas till liv! Debatten om språkkrav för invandrare har i viss mån dolt partiets i grunden positiva hållning till invandring och mångfald.

Det socialdemokratiska partiets har trots långt regeringsinnehav inte haft förmågan eller vilja att åstadkomma en reell förändring. Detta trots att frågan bekämpning av segregation och utanförskap av alla har setts som kanske som den viktigaste utmaning som samhället står inför. Näringslivet klassar segregationen som det största hotet mot tillväxten.

Efter det senaste valet har ingen "ägare" anmält sitt intresse. Politiken har tyvärr som vanligt fokuserat på enstaka frågor utan att ägna större uppmärksamhet åt sambanden mellan dessa eller att se helheten inom det aktuella problemområdet. Folkpartiet är tyvärr inget undantag. Kanske pressas man av de övriga partierna att hålla sig till enstaka hjärtefrågor som profilfrågor. Betydelsen av dessa kan dock ifrågasättas om nästa val skall bli framgångsrik. Undertecknad är övertygad om att partiet behöver en större fråga att profilera sig på. En fråga som inte ifrågasätts av de andra partierna inom alliansen och som kan bli partiets "egen".

Yrkande:

1. **att** partiet tar till sig frågan som en helhet där vissa hjärtefrågor som skolan, arbetsmarknaden, boendet, kriminaliteten m fl ingår. Frigör den enskildes initiativkraft istället för att "cementera" bidragsberoende. Diskriminering i alla former och i alla delar av samhället måste bekämpas.
2. **att** Miljonprogramområden inte skall ses som förvaringsplatser för "problemmedborgare" med osäker framtid utan som tillväxtområden med vilande potential som kan aktiveras.
3. **att** partiet driver dessa frågor på europeisk, nationell, regional och lokal nivå. Ett starkt Europa baserat på demokrati, dialog och icke-diskriminering både mot de egna och andra medborgare är nödvändigt i dagens värld. Detta kan Sverige bidra med genom att börja på hemmaplan. På lokal nivå kan bostads- och fastighetsbolag aktivt motverka segregationen med en långsiktig och socialt, ekonomisk och ekologisk medveten omdaning av nerslitna områden. Förändringsarbetet måste ske i samverkan med och genom delaktighet av de boende för att en framgångsrik social utveckling skall komma till stånd. Genom ekologiskt förändringsarbete kan man, i samband med renoveringsarbeten mer än halvera

energiåtgången enligt de senaste rönen. Dessa förändringar kan motivera investeringar inom de utsatta områden vilket skulle kunna bidra till ökad framtidsstro, tillväxt och en stärkt ekonomisk utveckling.

K43 Hyresförhandlingslagen

Folkpartiet liberalerna i Nynäshamn

I Hyresförhandlingslag (SFS nr:1978:304) stadgas i 1 §: *Förhandling om hyresförhållanden i fråga om bostadslägenheter får enligt denna lag föras mellan å ena sidan hyresvärd eller hyresvärd och organisation av fastighetsägare, i vilken hyresvärden är medlem, och å andra sidan organisation av hyresgäster. Förhandling förs på grundval av förhandlingsordning, som kommer till stånd genom avtal mellan de förhandlande parterna eller genom beslut av hyresnämnd.*

I praktiken betyder organisation av hyresgäster Hyresgästföreningen

I samma lag stadgas i 20 §: *Genom en förhandlingsöverenskommelse får bestämmas att i hyran för samtliga lägenheter som omfattas av förhandlingsordningen skall ingå ett visst belopp som utgör ersättning till hyresgästorganisationen för dess förhandlingsarbete. Av förhandlingsöverenskommelsen skall det framgå hur stor del av hyran som utgör ersättning av detta slag. Beloppet får inte överstiga vad som kan anses skäligt med hänsyn till hyran i övrigt, förhandlingskostnadernas storlek och övriga omständigheter.*

Varje hyresgäst hos det kommunala bostadsbolaget i Nynäshamn, Nynäshamnsbostäder AB, betalar 120 kr/år. Bostadsbolaget har drygt 2500 lägenheter, vilket medför att Hyresgästföreningen totalt får cirka 300 000 kr/år i förhandlingsersättning. Förhandlingsersättning utgår oavsett om hyresgästen är medlem eller ej i Hyresgästföreningen. Av Nynäshamnsbostäders hyresgäster är endast cirka 30 % medlemmar i Hyresgästföreningen.

I Hyresförhandlingslagen stadgas att beloppet inte får överstiga vad som kan anses skäligt med tanke på bland annat förhandlingskostnadernas storlek. Att förhandlingsersättningen inte överstiger vad som kan anses skäligt kan ifrågasättas. Detta bland annat med anledning av att Hyresgästföreningen före valet hade ett flertal helsidesannonser i DN och andra tidningar. Annonserna "varnade" hyresgästerna för det elände som skulle drabba hyresgästerna om den borgerliga alliansen vann valet. Av detta kan man dra slutsatsen att en stor del av förhandlingsersättningen används för politisk propaganda. En propaganda som flertalet av hyresgästerna ogillar.

Yrkande:

Med anledning av ovanstående föreslår vi att Folkpartiet liberalerna skall verka för:

1. **att** hyresförhandlingslagen ändras på så sätt att andra organisationer av hyresgäster än Hyresgästföreningen ges möjlighet att förhandla om hyra.
2. **att** bestämmelse om förhandlingsersättning slopas i Hyresförhandlingslagen.

K44 Markrofferi bör vara olagligt

Leiph Berggren, Hässelby

Fastighetsbildningslagen, framför allt kapitel 5, bör skrivas om så att en fastighetsägare inte kan tilltvinga sig en annan fastighetsägars mark mot dennes vilja.

Bakgrund: Fastighetsbildningslagen ersatte i början av 1970-talet de 1800-talslagar som låg till grund för de omfattande omregleringarna av skogs- och jordbruksfastigheter. Från historieböckerna känner vi dessa regleringar som ”storskifte” och ”laga skifte”. De gamla lagarna präglades starkt av att ”överheten” visste bättre än de enskilda markägarna hur marken skulle disponeras. (Som kuriosa kan nämnas att de minsta markägarna – då – inte ens hade rösträtt då de samlade markägarna skulle besluta om omregleringen.)

Fastighetsbildningslagen är i huvudsak tillkommen i inledningen av 1970-talet, en tid som även det präglades av en tro på detaljerad samhällsplanering, och där den enskilde markägarens rätt vägde lätt gentemot en antagen samhällsnytta, t ex genom förmodade stordriftsfördelar.

Detta ledde till en lagtext, som ger en fastighetsägare [Alfa] rätt att överta delar av en annan fastighet [ägd av Beta], om fastighetsägare Alfa kan göra troligt att det ekonomiska utbytet blir större än när Beta nyttjar fastigheten. Detta även om Beta motsätter sig denna omreglering. Den ersättning som Beta erhåller fastställs av Lantmäteriverket.

Notera att detta inte handlar om expropriering – vilket regleras i en annan lag – utan om att en enskild fastighetsägare kan genomdriva en tvångsförsäljning av delar av annans mark.

I dag vet vi mer än vad de som skrev denna lagtext på 70-talet visste: Enskilt ägande och frivilliga avtal leder till ett rikt och hållbart samhälle. Påtvingade planer och svagt skydd för äganderätt leder till ett fattigare samhälle.

Därför bör Fastighetsbildningslagen, framför allt kapitel 5, skrivas om så att en fastighetsägare inte kan tilltvinga sig en annan fastighetsägars mark mot dennes vilja.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet bör verka för att fastighetsbildningslagen, framför allt kapitel 5, skrivs om så att en fastighetsägare inte kan tilltvinga sig en annan fastighetsägars mark mot dennes vilja.

PS-yttrande Bostadspolitik, K37-K44

Motionerna

Motion K37 och **K38** menar att plan- och bygglagen utlämnar individen till de lokala byggnadsnämndernas godtycke, och yrkar på att folkpartiet verkar för att den ändras så att ett bygglovsärende beviljas med automatik om alla sakägare godkänner ett bygge.

Motion K39 yrkar att landsmötet tar ställning för och uppdrar åt partistyrelsen att arbeta fram ett förslag om bospårande, med vilket menas skattesubventionerat spårande avsett att användas för bostadsinköp.

Motion K40 drar upp riktlinjer för folkpartiets bostadspolitik. Motionen berör inställningen till marknadshyror, hyresrätter och finansieringssystem.

Motionären anför att folkpartiet, som har som ledstjärna att kombinera marknadsekonomi med socialt ansvar, är utomordentligt lämpat för att ta ledartröjan för att rädda hyresrätten. Sverige behöver ett nytt finansieringssystem som över tid är likvärdigt oavsett generation men även likvärdigt sett till upplåtelseformerna. Hyresrätten behövs på den svenska bostadsmarknaden. Det behövs en reformerad lagstiftning som tar sitt avstamp i en balans mellan hyresgäster och hyresvärdar. På så sätt kan vi slippa införa kategoriboenden för fattiga medborgare som leder till nya segregationsproblem med bostäder riktade till ekonomiskt mindre bemedlade – så kallad ”social housing”. Däremot kan kategoriboenden såsom särskilda boenden ha en helt annan typ av finansiering.

Marknadshyror är som systemskifte ingen lösning. Däremot måste prissättningen utvecklas. Marknadshyror innebär förutom en helt fri del av hyresmarknaden även en statlig reglering där subventioner måste införas för ”social housing” för denna del av marknaden. Dagens allmännytta kommer då att tvingas ta hela det sociala ansvaret för alla utsatta medborgare vilket innebär en ökad segregation. Subventionssystemets hitintills varande fördelar har nyttjats av alla oavsett vem som är ägare. Den privata sektorn blir då vinnare i dubbel bemärkelse vid en fullständig avreglering av hyresmarknaden. Besittningsskyddet – det vill säga rätten att bo kvar i hyresrätt – sätts ur spel.

Hyressättningssystemet måste reformeras utifrån läget i befintlig bostadsstock kontra förutsättningar i nyproduktion samt med ökat hyresgästfokus som ledstjärna.

I Folkpartiets partiprogram finns en formulering som alltid tolkas till att omfatta kommunala bostadsföretag :

”Stat och kommun skall inte ägna sig åt näringsverksamhet eftersom den innebär att skattebetalarna tvingas ta affärsmässiga risker. Dessutom är det olämpligt att politiker både fastställer regler för konkurrerande företag och själva är konkurrenter.”

Partiprogrammets utformning tolkas som ett ställningstagande emot kommunalt ägda hyresrätter. Detta är beklagligt och måste ändras. Det finns inget skäl till att skapa en bild av att Folkpartiet i kommuner ser det som självändamål att sälja ut alla kommunala hyresrätter. Ombildning till bostadsrätt syftar till att ge boende en möjlighet. Det är inte ett ideologiskt tvång. Det måste vara upp till varje kommun att bestämma hur stor andel som är rimlig vad gäller att äga kommunala hyresrätter.

Motionen yrkar för det första att landsmötet uttalar att införande av ett marknadshyressystem inte är förenligt med den svenska hyressättningsmodellen, för det andra att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att utveckla och bevaka Folkpartiets politiska ställningstaganden avseende hyresrätten utifrån motionens intentioner och för det tredje att partiprogrammet kompletteras med följande mening: "Kommunerna avgör omfattningen av kommunalt ägda hyresrätter utifrån de lokala förutsättningarna."

Motion K41 menar att hyresgäster har bristande besittningsskydd vid ombyggnader, och yrkar på att folkpartiet verkar för att avskaffa det system där "onödiga renoveringar" stimuleras genom att ges "nybyggnadshyror".

Motion K42 tar upp problemet med nerslitna så kallade miljonprogramsområden. Motionären yrkar att folkpartiet tar till sig frågan i sin helhet och verkar för att frigöra den enskildes initiativkraft och bekämpar diskriminering.

Motion K43 yrkar att folkpartiet verkar för att hyresförhandlingslagen ändras så att andra organisationer av hyresgäster än Hyresgästföreningen ges möjlighet att förhandla om hyra, och att bestämmelsen om förhandlingsersättning slopas.

Motion K44 tar upp fastighetsbildningslagen, och yrkar att folkpartiet verkar för att denna ska ändras så att en fastighetsägare inte ska kunna tilltvinga sig en annan fastighetsägars mark mot dennes vilja.

Partistyrelsens yttrande

Ett ordnat boende är en förutsättning för både ett drägligt liv och ekonomisk utveckling. Rörlighet på bostadsmarknaden är viktigt eftersom folk måste kunna flytta dit där det finns jobb. Bostadspolitikerna bör se till både individens trygghet och behovet av flexibilitet. I fråga om finansiering är utgångspunkten att de olika boendeformerna på lång sikt bör bära sina egna kostnader i så hög utsträckning som möjligt.

En flexiblare hyressättning skapar en större mångfald i utbudet, med större sannolikhet att nya hyresgäster ska hitta något som överensstämmer med deras egna önskemål. Ingen ifrågasätter att en bostadsrätt är billigare i en förort än i ett centralt stadsläge. Att steg tas i den riktningen även när det gäller hyresrätter kan knappast anses orimligt, även om det naturligtvis måste ske i sådana steg att hyresgästerna har goda förutsättningar att anpassa sig till dem. Det finns också anledning att observera att den press uppåt på hyrorna i

attraktiva lägen detta innebär motverkas av andra förslag som folkpartiet lagt, till exempel åtgärderna för att öka det totala utbudet av bostäder samt att pressa produktionskostnaderna. Det är angeläget att den samlade politiken motverkar segregation.

Partistyrelsen håller inte med **motion K38** om att individen är utlämnad till lokala byggnadsnämnders godtycke. Plan- och bygglagen är, trots vissa brister, en tydlig ram man har att hålla sig inom.

Folkpartiets politik har varit att man så långt som möjligt ska bygglovsbefria mindre åtgärder som rimligen bara berör direkta sakägare, om dessa inte har några invändningar. I motioner har det kallats "fler friggebodsregler" och resonemanget gäller naturligtvis också färg och form om inte det kan motiveras med mer strikta regler av t.ex. kulturhistoriska skäl.

Alliansregeringen har redan föreslagit för riksdagsbeslut vissa förenklningar som t.ex. rätt att bygga större friggebodar och altaner utan bygglov. Den innehåller även ändringar vad gäller färg och form inom detaljplanlagt område om inte områdets karaktär väsentligen förändras.

När det gäller **K37** kan man inte förenkla ett bygglovsärende så att det bara gäller sakägare. PBL är en avvägningsslag där byggnadsnämnden också har att väga in allmänna intressen.

Med detta föreslås **motion K37 och K38 avslås**.

Partistyrelsen instämmer i princip i de riktlinjer för bostadspolitikerna som dras upp i **motion K40**, med förtydligandet att folkpartiet står bakom statliga kreditgarantier, snarare än statliga krediter.

Hyressättningssystemet måste reformeras men det ska ske med bibehållet besittningsskydd och rätten att förhandla hyror kollektivt och enskilt. Det är viktigt att enskilda kan styra sin hyra genom både positiva och negativa val (alltså tillval och "frånval").

Diskussionen om hur längden på periodiseringsfonder kan anpassas till intervallet på fastighetsunderhåll är viktig att gå vidare med, inte minst för att undvika framtida underhållsberg som vi ser idag.

Angående kommunala bostadsbolag så har folkpartiet i argumentationen kring borttagandet av den så kallade "stopplagen" framfört att det ska vara upp till kommunerna att själva avgöra om och i vilken omfattning man ska ha ett kommunalt bostadsbolag. Det går inte att tolka partiprogrammet som att de kommunala bostadsbolagen ska avskaffas generellt, vilket också slagits fast av tidigare landsmöten. För en del kommuner är det viktigt att ha ett kommunalt bolag, men det är en fråga som måste få avgöras utifrån lokala förutsättningar.

Motioner K40 och K39 tar upp tanken om ett nytt svenskt bosparsystem. Folkpartiet har argumenterat för att stöden skall flyttas från produktionen till enskilda. Alliansregeringen avvecklar nu samtliga produktionsstöd och då är det logiskt att inleda en diskussion om hur den enskilde individen kan stärkas. Frågan om ett bosparsystem kan höra hemma i detta sammanhang. Samtidigt ser partistyrelsen en risk för att det kan finnas krångel- och effektivitetsproblem med ”öronmärkta” besparingar. Idén om ett specifikt bosparsystem hör också hemma i en äldre mera reglerad kreditmarknad. Med dagens kreditmarknad är också behovet av ett specifikt bosparsystem svagt.

Med detta bör **motion K39 anses besvarad. Motion K40 yrkande 1 bör anses besvarat medan yrkande 2 och 3 bifalls.**

Vad gäller **motion K41** så är partistyrelsens utgångspunkt att det är fastighetsägaren som avgör om, när och hur han/hon vill modernisera sin fastighet. Det är nämligen svårt att objektivt avgöra vad som är ”onödiga renoveringar”. Partistyrelsen instämmer i att hyressättningssystemet påverkar beslutet. En reformering av hyressättningssystemet bör ta upp denna problemställning så att byggnadstekniska faktorer styr omfattningen av renoveringen och inte hyressättningssystemet i sig.

Med detta bör **motion K41 anses besvarad.**

Partistyrelsen delar den syn på socialt utsatta områden som beskrivs i **motion K42**. Bekämpning av segregation och utanförskap är en av de viktigaste politiska utmaningarna idag. Dessa områden har stor en potential som idag inte utnyttjas, till nackdel för hela landet. Detta är också utgångspunkten för Folkpartiets integrationsprogram, som antogs av förra landsmötet och som i en lång rad konkreta förslag söker omsätta synsättet i praktiska politiska förslag.

Med detta bör **motion K42 yrkande 1 och 2 anses besvarad.**

Partistyrelsen instämmer till stora delar med motion K42:s tredje yrkande, men vill förtydliga att det ekologiska förändringsarbete som nämns är något som bör ske i samklang med sociala och ekonomiska överväganden och dessutom i hela samhället, inte bara i utanförskapsområden.

Med detta bör **motion K42, yrkande 3, anses besvarad.**

I fråga om hyresgästorganisationer och förhandlings-ersättningar är folkpartiets linje att försvara rätten till kollektiva förhandlingar men att Hyresgästföreningens särställning ska tas bort i lagstiftningen. Den enskilde skall själv få välja vem som förhandlar för hans/hennes räkning. Hyresgästen skall då också själv bestämma över till vem förhandlingsavgiften skall betalas. Vidare bör förbudet mot flera samtidiga förhandlingsordningar avskaffas. Med detta bör **motion K43 anses besvarad.**

Partistyrelsen konstaterar beträffande **motion K44** att tvister mellan fastighetsägare är en realitet, och att det behövs lagar som reglerar dessa tvister. Det är det så kallade ”båtnadsvillkoret” som är vägledande i den sorts tvister motionen berör. I princip menar partistyrelsen att det är i sin ordning att ha riktlinjer i lagstiftningen som väger in den övergripande samhällsnyttan.

De principer som står mot varandra i lagstiftningen om bland annat fastighetsbildning och expropriation är å ena sidan individens rättssäkerhet och egendomsskydd, och å den andra sidan det samhälleliga värdet av ett rationellt skogs- och lantbruk och övrig markanvändning. Partistyrelsen erfar att fastighetsbildningslagen har varit oförändrad en längre tid, och är därför inte främmande för en översyn som även inkluderar nivån på de ersättningar som utgår. Det ligger en utredning om expropriationslagen, och partistyrelsen avvaktar dess färdigställande. Att helt och hållet avskaffa statens möjligheter till expropriation vore dock oklokt, menar partistyrelsen, med tanke på samhällsnyttan.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion K37 avslås**
2. **att motion K38, yrkande 1 anses besvarat**
3. **att motion K39 anses besvarad**
4. **att motion K40, yrkande 1, anses besvarat**
5. **att motion K40, yrkande 2 bifalls**
6. **att motion K40, yrkande 3 bifalls**
7. **att motion K41 anses besvarad**
8. **att motion K42, yrkande 1 och 2, bifalls**
9. **att motion K42, yrkande 3, anses besvarad**
10. **att motion K43 anses besvarad**
11. **att motion K44 avslås**

Strandskydd

Motioner K45 – K47

K45 Mjuka upp strandskyddet

Finn Cromberger, Frösön

Nuvarande strandskyddsbestämmelser är bra och fyller väl sin funktion i våra populära skärgårdar och runt omkring befolkningstäta regioner. Däremot är det malplacerat i den rena glesbygden och runt många tätorter i stort sett över hela Sverige.

Det är ett stort kvalitetsmått i boendet om man har närhet till vatten. Många människor skulle flytta ut och bosätta sig i sådana trakter om de fick förvärva en strandtomt. Det skulle vara till gagn för bygden och för landet som helhet om vi återigen kunde få en utspridd befolkning.

Få kan gilla den befolkningskoncentration som varit under förra seklet. Folkpartiet står ju för begreppet Bo där DU vill och det har vi inte levt upp till då vi ständigt premierar storstadsboende framför boende i landets glesare delar.

Ett sätt att ändra på detta är att luckra upp strandskyddsbestämmelserna så att man kan få sätta bo närmare vatten. Självklart är inte tanken att man skall omöjliggöra för det rörliga friluftslivet att nå vattnet utan det är en mer modest ändring som bör komma till stånd. Det ”idiotstopp” som idag nästan råder bör hävas samtidigt som man uppdrar åt länsstyrelsen eller helst det kommande regionala beslutsorganet att fatta beslut i ärenden som rör strandskyddet.

Yrkande:

Jag motionerar

1. att folkpartiet arbetar för en uppluckring av nuvarande strandskyddsbestämmelser i den anda som anges i motionen.

H46 Motion om stärkt strandskydd av ekonomiska skäl

Gullvy Jonsson, Uppsala

Ökad nederbörd och glaciäravsmältning är ett par faktorer som genom översvämningar ökat trycket på ständerna. Växthuseffekten kommer därigenom indirekt det rörliga friluftsliv till hjälp, som utnyttjar Sveriges många stränder.

Bestämmelserna om strandskydd infördes ursprungligen för att trygga allmänhetens tillgång till stränderna. Syftet har därefter utvidgats till att också gälla att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Att stränderna har skyddats sedan relativt lång tid tillbaka har medfört att de i dag i stor utsträckning är tillgängliga för allmänheten.

Strandnära bebyggelse både vid insjöar och vattendrag liksom vid våra havskuster hotas årligen av högvattensituationer som medför svåra skador på bebyggelsen. Trots kunskapen om att klimatförhållandena ändrats bygger fortfarande många på utsatta stränder. För att förhindra ekonomiska förluster i miljardklassen krävs att strandskyddsbestämmelserna skärps med hänsyn till de förluster som samhället tillfogas.

Yrkande:

1. att partistytelsen ges i uppdrag att verka för ett skärpt strandskydd.

K47 Strandskydd

Morgan Hjalmarsson, Borås

Vi har tre politiska nivåer i Sverige. Stat, landsting (region) och kommun. Vi liberaler strävar efter att besluten ska tas så nära den enskilda människan som möjligt. Det har vi inte minst påpekat under de EU-debatter som varit.

Det är därför anmärkningsvärt att staten, genom länsstyrelsen, bestämmer hur nära en sjö eller ett vattendrag en kommun kan planlägga byggnation.

Det är naturligtvis kommunen som har kompetensen om hur en exploatering kan genomföras. Kommunen vet vilka

stränder som ska skyddas och vilka ständer man kan bebygga. Medborgarnas intresse av att få tillgänglighet till sjöar och vattendrag tas bäst tillvara av kommunen.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att kommunerna ska ta över ansvaret för strandskyddet för våra sjöar och vattendrag.

PS-yttrande Strandskydd, motion K45-K47

Motionerna

Motionerna K45, K46 och K47 tar upp frågan om hur det svenska strandskyddet bör vara utformat.

Motionerna K43 och K44 förordar att kommunerna skall ges större möjlighet att själva bestämma hur strandskyddsreglerna skall tillämpas i respektive berörd kommun. Motion K43 pläderar istället för en restriktivare hållning gällande dagens strandskyddsregler.

I Motion K45 anser motionären att dagens strandskyddsregler kan vara hämmande för små kommuner i glesbygden som brottas med låga befolkningstal. Skapandet av strandnära boende skulle, enligt motionärerna, kunna stoppa den negativa befolkningsutvecklingen.

Motion K46 yrkar att strandskyddsreglerna bör skärpas för att främja det rörliga friluftslivet, skydda hotade djur- och växtarter och att undvika kostnader i samband med översvämningar.

Motion K47 anför att beslut ska tas på en så lokal nivå som möjligt, och att kommunen därför bör ta beslut om exploateringsfrågor såsom strandskydd.

Partistytelsens yttrande

Bestämmelserna om strandskydd inkluderas fr.o.m. den 1 januari 1999 i miljöbalken (1998:808). Innan dess fanns naturskyddsreglerna i naturvårdslagen. Fram till 1994 gällde strandskyddet enbart i förhållande till friluftslivets intressen. Efter 1994 kom strandskyddsbestämmelserna även att inbegripa stränderna på grund av deras stora betydelse för den biologiska mångfalden.

Strandskyddet är en viktig del av naturvårdspolitiken. Strandskyddsbestämmelserna viktigaste uppgift är att skydda och bevara viktiga miljövärden samt att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och för att goda livsvillkor på land och i vatten skall kunna bibehållas. Strandskyddet medför ett generellt byggnads- och anläggningsförbud. Länsstyrelsen har dock möjlighet att utfärda dispenser från de generella reglerna i enlighet med miljöbalken och kan då avgöra i vilken utsträckning mark får tas i bruk. Då länsstyrelsen skall avgöra ett dispensärende skall den ta hänsyn till områdets betydelse nu och i framtiden, områdets nuvarande användning samt till hur stor omfattning ärendet gäller. Om ett område anses ha betydelse ur naturvårdssynpunkt eller friluftssynpunkt bör dispens inte

medges. Dispens skall heller inte ges om de biologiska värdena påverkas på ett sätt som inte är förenligt med ambitionen att skydda viktiga naturvärden. Enligt bestämmelserna bör dispens inte heller ges om det enbart finns några få strandområden i närheten som är tillgängliga för allmänheten. Även kommunerna kan besluta om dispens från strandskydd, men måste först få ett förordnande av länsstyrelsen.

Landsmötet 2003 slog fast att det generella strandskyddet behöver få en mer flexibel tillämpning för att kunna beakta de lokala förutsättningarna. Strandskyddet behöver tillämpas olika strikt i glesbygdsområden och redan högexploaterade områden. Detta skulle kunna ske i en process mellan aktuell kommun och länsstyrelsen.

Partistytelsen anser att strandskyddet har varit och är mycket viktigt för att bibehålla den fria allmänna tillgängligheten till våra stränder längs våra kuster, sjöar och vattendrag. Det är därför viktigt att strandskyddet är en skyddsbestämmelse i miljöbalken. Värdet och respekten för strandskyddet måste upprätthållas, men då krävs att man på ett planmässigt sätt kan göra skyddet lokalt anpassat utifrån lokala förutsättningar inom miljöbalkens ram. Annars är risken överhängande att strandskyddet som sådant ifrågasätts och det vore mycket olyckligt.

En del av problematiken är det stora trycket på dispenser inom områden med stort exploateringsstryck, t.ex. i attraktiva skärgårds- och kustområden. Här krävs naturligtvis fortsatt hög restriktivitet. En annan del av problemställningen är den vilja från många kommuner att locka med attraktivt sjönära boende. I det sistnämnda fallet rör det sig inte sällan om glesbygdskommuner med problem med utflyttning som vill utnyttja sin, vad man upplever, "oändliga" resurs i form av strandnära lägen.

I båda fallen är lösningen att man skall kunna anpassa strandskyddet lokalt bättre än i dag. Det är då viktigt att få en bred lokal förankring för att få full acceptans och respekt för gällande strandskydd. Den kommunala översiktsplanprocessen är ett utmärkt redskap och borde kunna utnyttjas också för detta ändamål. Den stora fördelen är bl.a. det demokratiska samrådsförfarande som finns inbyggt i denna process.

Kravet på den kommun som vill ha lokalt anpassat strandskydd är att en noggrann inventering genomförs, som visar vilka områden som är mer värdefulla från både biologisk synpunkt och tillgänglighetssynpunkt och vilka som är mindre värdefulla. Resultatet blir då, med största sannolikhet, ett förslag där strandskyddet inom vissa områden utvidgas och inom andra områden krymper. Höga naturvärden måste bevaras och privatisering av själva strandremsan förhindras.

Riksintresset upprätthålls genom att det är länsstyrelsen, d.v.s. staten, som slutligen godkänner det lokalt anpassade strandskyddet. Utifrån detta kan man sedan planera övrig markanvändning, t.ex. bebyggelseutveckling. Nödvändiga

dispenser kommer att bli färre och respekten för strandskyddet bättre genom att gällande strandskydd är förankrat lokalt.

Denna modell för ett lokalt anpassat strandskydd inom ramen för Miljöbalken har utifrån tidigare landsmötes beslut förordats av Folkpartiets riksdagsgrupp. Partistytelsen anser att detta fortsatt bör vara folkpartiets hållning ifråga om strandskyddet.

Med detta bör enligt partistytelsens mening **motion K45 och motion K46 anses besvarade. Motion K47 föreslås avslås.**

Partistytelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistytelsen yrkar:

1. att motion K45 anses besvarad
2. att motion K46 anses besvarad
3. att motion K47 avslås

IT-politik

Motioner K48 – K50

K48 Bredband till alla svenska hushåll och företag

Kerstin Weimer, Sveg

Bredbandsutbyggnaden har hittills inte fungerat fullt ut i glesbygden. De offentliga subventionerna har inte kunnat stödja utbyggnaderna tillräckligt i hela landet. Elektroniska kommunikationsnät i form av bredband är en del av den infrastruktur som, vid sidan av bland annat elektricitet, vägar, vattenledningar, järnvägar, flygplatser, post- och paketdistribution, utgör grunden för boende, företagsamhet och utveckling i en bygd.

Enligt Post- och telestyrelsen saknar fortfarande cirka 136 000 hushåll och företag bredband. Det behövs därför statliga åtgärder för att inte ytterligare cementera digitala klyftor utan i stället skapa förutsättningar för bra infrastruktur och tillväxt i hela landet.

För att inom en snar framtid realisera full tillgänglighet till bredband i hela landet bör även konkurrensen mellan nätägaren Telia Sonera och övriga nätoperatörer ses över.

Yrkande:

1. att landsmötet uttalar att Folkpartiet liberalerna är positivt till att bredband snarast möjligt kan göras tillgängligt för alla svenska hushåll och företag.

K49 Skapa framförhållning för de frågor vi möter på vägen mot e-samhället

Per-Anders Karlgren, Gävle

Det är inte bara klimatförändringar och globalisering som påverkar vår framtid. Rakt framför oss ligger e-samhället. Men det pratar vi inte mycket om. Man kunde ha förväntat sig att ansvarsutredningen skulle fånga in det perspektivet,

men det gjorde utredningen inte. När vi klarat av bataljen om den regionala indelningen behöver vi därför diskutera viktigare framtidsfrågor.

E-samhället är det uttryck jag i brist på bättre benämningar, använder för att beskriva effekterna av att datoriseringen på allvar når offentlig förvaltning. När detta sker finns möjligheter att driva effektiviseringen inom förvaltningen med samma kraft och med samma goda resultat som redan skett inom industri och privat tjänsteverksamhet. Möjligheten finns inom räckhåll, men både den nuvarande och den tidigare regeringen uppträder rätt tafligt. De verkar helt enkelt inte som om politiker förstår sig på att leda och utveckla en resurssnål, effektivt arbetande förvaltning som tillgodoser medborgarnas krav och förväntningar. Den myndighet, Verket för förvaltningsutveckling (Verva), som är satt att leda utvecklingen, har inte resurserna och uppfattar nog inte heller sig ha fått mandatet att driva frågan med kraft. Mycket tid och pengar rinner bort i onödan inom statlig och kommunal förvaltning, medan insikten att stora förändringar krävs och stora besparingar ska levereras, långsamt mognar.

Att politiker tvekar är möjligen förståeligt. Här döljer sig svåra frågor om den framtida arbetsmarknaden och här kommer att uppstå behov av att omkonstruera de regelsystem som skyddar samhället och den personliga integriteten. Men sannolikt beror dagens tvekan mer på okunnighet än på insikt och rädsla för de svårigheter och problem som måste hanteras i framtiden.

För den som dagligen arbetar med dessa frågor är det lätt att se, att en produktivitetförbättring inom offentlig förvaltning i stil med den som inom industri och privat tjänsteproduktion skapat tillväxt och välfärd utöver alla förväntningar, kommer att leda till ett drastiskt minskat behov av arbetskraft inom förvaltningen. Detta syns redan inom försäkringskassan, som vågat se sanningen och nu minskar antalet anställda. På andra håll mörkar verksledningarna i hopp om att de stora pensionsavgångarna, när fyrtiotalisterna går hem, automatiskt ska lösa problemen, med den växande övertaligheten. Frågan är om detta är lösningen. Det är vi vart fall inte bra för moralen och för vitaliteten i verksamheten.

Hur som helst. De många tjänstemän i offentlig verksamhet, som pensioneras de kommande åren, kommer inte att behöva ersättas. Produktivitetförbättringar inom ramen för det vi kallar e-förvaltning kommer att drastiskt minska behovet av personal. Det lysande exemplet på framgång är självdeklarationen via Internet eller telefon. Skatteverket visar här hur enkelt och smidigt och resurssnålt offentlig verksamhet kan bedrivas om vi verkligen vill. Andra goda exempel är tullen som på ett lysande sätt omorienterat sin syn på verksamheten och dess roll i samhället och på så sätt med mindre resurser levererar kraftigt ökad samhällsnytta.

Jag har här nämnt de hittills mest lyckade och omtalade exemplen. Möjligheterna att gå vidare på denna väg är outtömliga. Men det förutsätter politisk vilja och stort mod. Vilket hittills som sagt har saknats.

Vägen till framgång stavas samverkan över organisations- och verksamhetsgränser. Den talar om gemensamt utnyttjande av samhällets samlade informationsresurser. I it-termer talar vi om SOA, gemensamma begrepp och standardisering. Våldigt likt de krafter som medverkade till att en gång lyfta fram svensk verkstadsindustri till en tätposition i världen.

Politiken behöver i denna utveckling inte bara var pådrivande. Politikern som lagstiftare måste också medverka med förnyelse av regelsystemet. Nuvarande lagar till skydd för rikets säkerhet och personlig integritet är hinder för utvecklingen. Ingen påstår att vi ska avskaffa skyddet för dessa väsentliga värden. Men helt uppenbart måste de lagtekniska lösningarna ses över och vårt sätt att utforma skyddet omkonstrueras. Detta kommer att ta tid. Mycket längre tid än vad som krävs för att fixa it-systemen. Därför måste politiker nu på allvar engagera sig och delta i diskussionen för att lära sig, ta till sig kunskapen och så småningom ta ställning och fatta beslut.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet förbereder sig på den kommande diskussionen.
2. **att** folkpartiet ska driva på utvecklingen mot en e-förvaltning.
3. **att** folkpartiet ska vara det parti som tidigt identifierar svårigheter och problem och också är det parti som kan anvisa konstruktiva lösningar på de problem vi kommer att möta under resans väg.

K50 Öppna standarder, format och program

Cesar da Silva, Tullinge

Folkpartiet bör ta beslut på landsmötet om ett uttalat stöd för öppna format, öppna standarder och öppna program. Detta för att förhindra inlåsningsseffekten av företagen till det stora och mer monopol liknande företag som skapar egna låsta och i vissa fall patenterade format.

Med öppen i detta avseende menas att en organisation står bakom standarden, formatet och att den tekniska beskrivningen av denna standard är fritt tillgängligt för vem som helst. Likaså gäller det för ett program, fast då är det själva programkoden (källkoden) som skall vara fritt tillgängligt. Hur sedan själva dokumentet skapas spelar ingen större roll så länge den stödjer att sparas i dessa format.

Folkpartiet bör arbeta för ett införande av dessa standarder inom de olika myndigheter och att företag som har elektroniskt informationsutbyte med de olika myndigheterna, kommunerna, landsting och andra offentliga organisationer så som polisen bör ske med hjälp av dokument med öppna format.

Detta för att öka informationens tillgänglighet, till exempel för personer med handikapp eller med andra datorsystem skall kunna tillgodose sig informationen.

För arkivering och framtida databehandling/bearbetning är det också av stor vikt att informationen sparas på ett välkänt och dokumenterat format. Dokument som skrivs med öppna format kommer att kunna läsas av folk om mer än 100 år. Detta kommer inte att vara fallet med de slutna formaten.

Andra länder och EU håller på att utreda denna möjlighet. Bland annat så har Staten i Massachusetts och vissa delstater i Tyskland krävt att alla kontorsprogram skall följa Open-document standarden, Norges regering accepterar inte längre slutna format...

Även det Danska parlamentet och även Belgien har beslutat sig för att använda öppna standarder i sina IT-lösningar och för mjukvara senast 2008. Inom Stockholm stad pekar mycket på att man kan spara många miljoner på att använda OpenOffice.

Yrkande:

Därför föreslås folkpartiet verka för:

1. **att** i första hand öppna format skall användas i kommunikation mellan myndigheter.
2. **att** myndigheter vid upphandling av mjukvara kräver att den stödjer öppet format.
3. **att** arkivering av dokument skall baseras på öppna standarder.

PS-yttrande IT-politik, motion K48-K50

Motionerna

Motion K48 framhåller att bredband är en viktig del av den infrastruktur som är en förutsättning för utveckling och tillväxt. Det är därför ett problem att utbyggnaden av bredband ännu inte nått delar av glesbygden. Motionären efterfrågar större statliga insatser på området samtidigt som konkurrensaspekten beaktas, och yrkar att landsmötet uttalar att folkpartiet är positivt till att bredband snarast möjligt kan göras tillgängligt för alla svenska hushåll och företag.

Den offentliga förvaltningen kan effektiviseras avsevärt med hjälp av informationsteknologi, menar författaren till **motion K49**. Motionen yrkar på att folkpartiet förbereder sig på diskussion om detta, att folkpartiet driver på utvecklingen mot en e-förvaltning och att folkpartiet tidigt föreslår konstruktiva lösningar på kommande problem.

Motion K50 diskuterar öppna och slutna standarder inom mjukvara. Slutna standarder, menar motionären, ger upphov till inlåsningseffekter och monopolproblem. För att undvika sådana problem bör man uppmuntra öppna standarder, med vilket menas den tekniska beskrivningen av mjukvaran är tillgänglig för alla. Motionären påpekar att delstaten Massachusetts, Danmark, Norge och Belgien antagit strategier som går ut på att uppmuntra öppna standarder.

Motionen yrkar att folkpartiet ska verka för att öppna standarder används i myndighetskommunikation, att

myndigheter kräver öppna format vid upphandling och att arkivering av dokument ska ske med öppna standarder.

Partistyrelsens yttrande

Välfungerande och väl utbyggda nätverk för kommunikation är en central förutsättning för både individens möjlighet att välja hur han/hon vill leva sitt liv och för ekonomisk tillväxt. Utbyggnaden av bredbandsnätet har gått fort, och Sverige är i stort ett uppkopplat land. Tillgång till bredband krymper avstånden mellan människor och medför stora möjligheter för både tätorter och glesbygd. Staten har sålunda ett ansvar att överse utvecklingen av infrastrukturen.

Partistyrelsen delar den uppfattning som framförs i motion K45, och ser positivt på den vidare utbyggnaden av bredbandsnätet. Icke desto mindre finns det faror med att staten engagerar sig i tekniskspecifika frågor. Med dagens snabba teknikutveckling är det svårt att förutse vad som kommer att vara den effektivaste och klokaste lösningen i framtiden. Den bedömningen görs bäst av branschen själv. Ett starkt statligt engagemang som främjar en viss teknisk standard riskerar att snedvrider konkurrensen på marknaden och låsa fast utvecklingen på ett ogynnsamt sätt.

Det nationella intresset av en tillgänglig infrastruktur väger emellertid tungt, och partistyrelsen ser positivt på statlig intervention på marknaden så länge staten bara går in i de delar av marknaden där det helt säkert är olönsamt för privata aktörer.

Med detta bör **motion K48 anses besvarad**.

Partistyrelsen delar synen på teknik som källa till utveckling och tillväxt som beskrivs i motion K46. Det är sannolikt att inte bara industri och näringsliv utan även offentlig förvaltning kan effektiviseras med hjälp av informationsteknologi längs de vägar som motionen beskriver. Partistyrelsen vill emellertid samtidigt betona vikten rikets säkerhet och personlig integritet, och att dessa värden inte med nödvändighet måste stå i konflikt med den offentliga förvaltningens effektivitet. Folkpartiet bör absolut förbereda sig på kommande diskussioner, vara drivande i frågan om effektiv förvaltning och löpande presentera lösningar på problem.

Med detta föreslås **motion K49 bifallas**.

Information är i vissa avseenden en nätverksbransch, eftersom mjukvara och standarder sätter gränser för hur information kan spridas och överföras. Partistyrelsen delar motion K50:s motvilja mot monopoliserande marknadssituationer, men vill inte uttala sig kategoriskt om olika standarder, med hänvisning till diskussionen om teknikneutralitet. Det kan argumenteras att öppna standarder löser somliga problem, men skapar andra, i och med att olika parter skaffar sig olika IT-plattformar. Partistyrelsen förutsätter att folkpartiet följer det arbete som pågår i regeringskansliet.

Med detta föreslås **motion K50 avslås**.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut*Partistyrelsen yrkar:*

1. att motion K48 anses besvarad
2. att motion K49 bifalls
3. att motion K50 avslås

Område O, Organisation och stadgar

Organisation allmänt Motioner O1 – O17

486

- O1 Central hantering av medlemsavgifter
- O2 Vänd på pyramiden
- O3 Medlemsskapsformer och medlemskort
- O4 Sänk medlemsavgiften!
- O5 Benämning på företrädare
- O6 Ny partisång
- O7 Folkpartiet liberalerna bör göra en ny valanalys
- O8 Riktiga personval redan nu
- O9 Nya metoder för rekrytering av nya medlemmar och väljare till folkpartiet
- O10 Vinn tid och röster på att göra rätt saker på rätt sätt!
- O11 Miljöledningssystem inom folkpartiets organisationer
- O12 Ett levande intranät
- O13 En reformerad hemsida
- O14 Utbildningsprogram för medlemmar och förtroendevalda
- O15 Vårda varumärket väl!
- O16 Satsa på kampanjer
- O17 Sverige behöver ett kvalitetsmärkt parti för hederligt folk!

PS-yttrande Organisation allmänt, motion O1–O17 samt
H20 yrkande 1, D66 yrkande 2 och D8 yrkande 2 493

Landsmöte och interndemokrati Motioner O18–O22 497

- O18 Folkpartiets landsmöte – unik demokratiform i behov av förnyelse
- O19 Rättvisare nomineringar
- O20 Respektera representativ demokrati
- O21 Förbättra landsmötet
- O22 Inför policy om max 12 år i följd på samma post

PS-yttrande Landsmöte och interndemokrati,
O18 – O22 499

Stadgar Motioner O23 – O34

501

- O23 Delat ledarskap
- O24 Medlemsstyrt – inte toppstyrt
- O25 Skyll på partistyrelsen!
- O26 Skicka också ut valberedningens förslag i god tid i förväg inför årsmöten
- O27 Viktigt val
- O28 Likställ folkpartiets organisationer
- O29 Översyn av normalstadgar och organisation
- O30 Förtydligande av normalstadgar för länsförbund
- O31 Stärk medlemmarnas inflytande i folkpartiet
- O32 Stoppa toppstyrningen!
- O33 Enbart elektronisk motionsinlämning till landsmöten – för bättre interndemokrati
- O34 Dechargeutskottets uppdrag

PS-yttrande Stadgar, motion O23 – O34,
samt D8 yrkande 3 505

Organisation allmänt Motioner O1 – O17

O1 Central hantering av medlemsavgifter

Folkpartiet liberalerna i Nacka

På senare år har Folkpartiets medlemsregister blivit bättre och mer modernt. Detta är något vi ser mycket positivt på. Fortfarande saknas dock en del viktiga bitar.

Varje lokalförening och länsförbund lägger idag ned ett omfattande arbete för att hantera medlemsavgifter. All denna tid skulle kunna nyttiggöras i utåtriktad verksamhet och medlemsvård. Många andra organisationer har central hantering av medlemsavgifter, och det är vår mening att även Folkpartiet bör övergå till en sådan ordning. Idag föreligger en rad problem:

- Kvalitetsproblem – Lokalavdelningarna har olika rutiner för huruvida medlemmar som inte betalt medlemsavgiften ska strykas ur registret eller ej. Detta innebär att definitionen av medlemskapet inte är tydlig och enhetlig.
- Krånglig och ineffektiv administration. Lokalföreningarna förfogar inte över kontaktregistret, och får därför upprätta ett dubbelregister för att ha ordning på medlemsavgifterna.
- Det är svårt att bli medlem i folkpartiet – med central hantering kan vi också erbjuda t ex e-faktura, betalnummer och betal-sms, och att bli medlem direkt via nätet.

• Det är dyrt för lokalföreningarna att hantera – både i tid och i pengar. Det kostar betydligt mer att administrera uppbörden än den del av medlemsavgiften som nu tillfaller kommunföreningen.

• Det är olyckligt att för vissa medlemmar blir den årliga personliga kontakten med en lokal folkpartiföreträdare en påminnelse om att betala medlemsavgift. De ofta känsliga men viktiga samtalen med medlemmar som inte varit aktiva under en tid ska inte behöva belastas med avgiftsfrågor.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att verka för att riksorganisationen snarast övertar huvudansvaret för inkassering av medlemsavgifter.
2. **att** landsmötet beslutar att medlemsavgift för nya medlemmar under inträdesåret endast ska erläggas till riksorganisationen.

O2 Vänd på pyramiden

Folkpartiet liberalerna i Färgelanda

Trots att det var valår 2006 minskade antalet medlemmar i folkpartiet. Dessutom gav valet till resultat att partiets, till numerären, svaga kader av kommunpolitiker decimerades ytterligare. Ett område där folkpartiet inte innehar den

kvantitet politiker den förtjänar är inom kommunpolitiken. Andelen kommunstyrelseordförande är besvärande låg.

Skälen till detta tillstånd är säkert flera men ett huvudproblem som vi måste ta på djupaste allvar är svårighet att nyrekrytera samhällsintresserade personer att ta steget in i politiken.

En viktig detalj, om än perifer och som till förstone kan synes ringa, är medlemsavgiftens storlek. Som det är idag hos lejonparten av kommunföreningarna går merparten av medlemsavgiften till riksorganisationen, en ytterst ringa del till länsförbundet och det som eventuellt blir kvar stannar i lokalavdelningen.

Vi anser att det nu är tid att pröva en ny ”modell”. Exempelvis anser vi att av en ”uttaxerad” hundralapp i medlemsavgift skall i en framtid en tia gå till riksorganisationen, en femkrona till länsförbundet och resterande till lokalavdelningen. Idag råder det motsatta förhållandet, d v s pyramiden är vänd upp och ned, lägsta andelen stannar lokalt i de flesta fall.

Då det i förslagsläget kan vara svårt att överblicka konsekvenserna av ett sådant ”radikalt förslag” anser vi att partistylelsen tar upp en förutsättningslös diskussion i ärendet. Detta i syfte att på ett bättre sätt ge våra avdelningar ute i landet möjlighet att få mer resurser över till det viktiga kommunalpolitiska arbetet.

Ambitionen med denna idé är att starta arbetet med att upparbeta ett starkt folkparti. Den interna utredningen i anslutning till datainfråget gav vid handen att partiet uppfattades som toppstyrt och det är en stämpel vi snabbt skall tvätta bort.

Yrkande:

1. att ge partistylelsen i uppdrag att förutsättningslöst arbeta fram ett underlag över hur medlemsavgifterna skall hanteras framgent. Både till form och storlek.

03 Medlemsskapsformer och medlemskort

Gunnar Andrén, Stocksund

Antalet medlemmar i de flesta partier faller. Orsakerna är många men i huvudsak finns tre skäl:

1. Många medborgare – trots att troligen fler än någonsin är politiskt kunniga och intresserade än någonsin tidigare – uppfattar situationen som så att ett medlemskap kräver att man omfattar alla eller nästan alla ståndpunkter ett parti förfäktar. Vi som är aktiva partimedlemmar vet att verkligheten är mycket annorlunda – för det första är få medlemmar intresserade av alla frågor och för det andra handlar ett partimedlemskap främst om att verka inom en politisk sfär där den ideologiska övertygelsen – hos liberaler socialliberalism – är det som förenar och som också är så idémässigt både givande, utmanande och förnyande.

2. Politikens mötesformer är, från riksdagsutskott till den lokala partiföreningen, oftast stelbent och styrd av en agenda

som gör det politiska arbetet formellt och ofta ganska oinspirerade för alla de som mer vill diskutera och pröva argumentens bärkraft än fatta beslut i paragrafens form. Att hitta nya mötes- och diskussionsformer, som går att förena med det också nödvändiga stadge- och dagordningsbundna, är en stor utmaning för varje politisk rörelse som har ideologin som grund och har ambitionen att vara mer än en intresse- eller enpartirörelse.

3. Det politiska arbetet tar för mycket tid – och man vill begränsa sin egen insats till det som särskilt berör en eller som uppfattas som särskilt intressant.

Ser vi till medlemsutvecklingen i vårt eget parti ser den ut så här från 1960 enligt folkpartiets egna verksamhetsberättelser:

1960 12 31	89 528	
1961 12 31	88 845	(- 683)
1962 12 31	85 136	(- 3 709)
1963 12 31	89 813	(+ 4 677)
1964 12 31	88 542	(- 1 271)
1965 12 31	87 368	(- 1 174)
1966 12 31	86 232	(- 1 136)
1967 12 31	85 087	(- 1 145)
1968 12 31	85 356	(+ 449)
1969 12 31	80 564	(- 4 792)
1970 12 31	77 132	(- 3 432)
1971 12 31	75 673	(- 1 459)
1972 12 31	70 439	(- 5 234)
1973 12 31	69 241	(- 1 198)
1974 12 31	62 795	(- 6 446)
1975 12 31	59 405	(- 3 390)
1976 12 31	59 474	(+ 69)
1977 12 31	57 174	(- 2 300)
1978 12 31	55 717	(- 1 457)
1979 12 31	54 320	(- 1 397)
1980 12 31	50 553	(- 3 767)
1981 12 31	47 556	(- 2 997)
1982 12 31	45 293	(- 2 263)
1983 12 31	43 665	(- 1 628)
1984 12 31	42 446	(- 1 219)
1985 12 31	45 225	(+ 2 779)
1986 12 31	44 613	(- 612)
1987 12 31	45 776	(+ 1 163)
1988 12 31	46 490	(+ 714)
1989 12 31	43 185	(- 3 305)
1990 12 31	40 416	(- 2 769)
1991 12 31	37 869	(- 2 547)
1992 12 31	34 404	(- 3 465)
1993 12 31	31 113	(- 3 291)
1994 12 31	28 854	(- 2 259)
1995 12 31	26 201	(- 2 653)
1996 12 31	24 387	(- 1 814)
1997 12 31	23 785	(- 602)
1998 12 31	22 932	(- 853)
1999 12 31	21 781	(- 1 151)
2000 12 31	20 665	(- 1 116)
2002 12 31	20 928	(- 262)
2003 12 31	20 382	(- 584)

2004 12 31	20 495	(- 113)
2005 12 31	21 238	(+ 743)
2006 12 31	20 686	(- 552)

Vi kan konstatera att av folkpartiets väljare är 3-5 procent också aktiva i bemärkelsen att de betalar medlemsavgift. För övriga partier varierar siffrorna men utvecklingen är likartad.

Det betyder dock inte, vilket ibland görs gällande till och med av vissa vetenskapsmän, att partierna riskerar att gå under till följd av brist på medlemmar. Det sammanhållandet momentet, den politiska ideologin, är långt starkare än så..

Likväl är utvecklingen bekymmersam. På dryga 20-talet år har antalet medlemmar i folkpartiet halverats, i andra partier är det långt värre, i några något bättre. Men problemen är desamma och delvis gemensamma.

Den slutsats som måste dras av denna analys, om den är riktig, är att medlemskapet – åtminstone i ett liberalt idéparti – bör ha flera dimensioner.

Det betyder inte att det nuvarande medlemskapet, med dess krav på att man skall betala något för att få tillgång både till information och inflytande på beslut om både program och personer, är obsolet.

Men det måste kompletteras med en form av sympatisörskap, kanske en sympatisörregistrering, som ger inflytande på olika delar av vad ett parti sysslar med: kanske på programarbete, information om möten, deltagande i konferenser och nätdiskussioner utan att man behöver framträda namn om det anses svårörenligt med andra samhälleliga åtaganden, kanske vill rent av någon stödja ett parti pekuniärt utan att vara medlem, man kan tänka sig att andra vill vara med i provval av olika slag inför val.

Jag vill med detta säga att det liberala partiets sympatisörpolitik behöver kompletteras utöver vad dagens fp-stadgar ger möjlighet till. Folkpartiet behöver en form av sympatisörregistrering där både kraven på vederbörande är mindre än för den betalande medlemmen men där också rättigheterna är mer begränsade än den vanlige medlemmens.

Formerna för sympatisörskapet – som kan variera starkt – bör närmare utredas. Kan man företräda folkpartiet i olika folkvalda församlingar utan att man är vanlig medlem? Eller vill man bara bli informerad i enskilda frågor?

Varje form av sympatisörregistrering skall vara frivillig och bygga på respekt för den enskildes integritet. Liksom medlemskapet är en privatsak får det aldrig komma till offentlighetens kännedom om att vederböranden är sympatisör, detta med mindre icke en person givit sitt tillstånd till att partisympatiskap föreligger.

En rad organisationer har i dag medlemskort – det får man till exempel som medlem i Röda korset, Kulturen i Lund eller

GIF Sundsvall, ja, till och med i Rydboholms SK. Folkpartiet har ingen sådan medlemssamhörighetssymbol.

Det borde folkpartiet ha. Medlemskort är numera billiga att tillverka och distribuera och utgör en påminnelse om banden mellan organisationen och individen även om något rent pekuniärt intresse föreligger.

Folkpartiet bör återinföra medlemskortet som symbol för medlemskapet och kanske rent av även på sympatisörplanet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att ta initiativ till de förslag som motionen aktualiserar beträffande medlemskapsformer och införande av ett medlemskort.

O4 Sänk medlemsavgiften!

Johan Strandberg, Södertälje

För att ytterligare öka antalet medlemmar borde den årliga avgiften sänkas.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att för partiet centralt räcker fem kronor per medlem.

O5 Benämning på företrädare

Folkpartiet liberalerna i Västmanland, Birgitta Ohlsson, Stockholm

Språket är en stor del av vår kultur och påverkar de värderingar som finns. Därför är det viktigt att fundera på vilka ord som används. Orden kan i sig vara värdeladdade och förmedla normer. Folkpartiet liberalerna har valt att ha vissa personer som företrädare inom olika politiska områden. Dessa företrädare får en benämning. Nu används benämningen talesman. Denna benämning kan ifrågasättas huruvida den är könsneutral och byts ibland ut till taleskvinna vilket tydligt visar på de rådande könsnormerna. Att istället använda benämningen talesperson för företrädarna är könsneutralt och förmedlar därmed könsneutrala värderingar. Vi föreslår därför att Folkpartiet liberalerna använder benämningen talesperson för sina företrädare.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna använder benämningen talesperson i de fall företrädare utses inom ett politiskt område.

O6 Ny partisång

Mia Franzén, Rönninge

För tredje landsmötet i rad vill jag hävda att det är dags att vi får en ny partisång som är trallvänlig, lätt text som alla kan hänga med i och som inkluderar i en lätt melodi. Vi har Folkpartimarschen sedan tidigare, men texten är svår och få kan den.

Att sjunga och skratta tillsammans skapar en kreativ och tillåtande anda, något som inte alltid präglar miljön i politiken.

Visst vore det tufft om just folkpartiet vågar anta en ny partisång på sitt landsmöte, det bryter mot mönstret och är annorlunda. Tillsammans med alla viktiga och mer allvarliga politikområden där en verklig socialliberal upprustning behövs, blir ett beslut om en glad/framtidsoptimistisk ny partisång ett spännande inslag? Tyvärr kan ej noter komma med i motionsmallen, men jag har sjungit den förut så melodi finns.

Yrkande:

1. att följande sång antas som en av folkpartiets partisånger:

”Om Du är social
och dessutom liberal
börja le för du har funnit ditt parti (två ggr, för att se
om någon börjar le...)”

Du kan skratta å va glad
för det finns fler som du och jag
med visheten och värmen inuti.

refr.

Folkpartiet (alt.liberaler) blåklint å en sång
Folkpartiet med buller å med bång
Folkpartiet går framåt nästa val
om vi enar social och liberal!”

O7 Folkpartiet liberalerna bör göra en ny valanalys

Paul Westerlund, Stockholm

Varför frågar då en vän av ordning. För att jag har gett den redan gjorda IG. Den ledande ”klanen” inom partiet har utrett sitt misslyckande! Vem bör utreda vad? Bör diskuteras. Hela utredningen ”gömmar sig” bakom dataintranget och att partiet sitter i regeringen.

Partiet har förlorat 300 000 röster av de tidigare 700 000! Detta kallade jag, vid ett möte med ett 70-tal personer i klubbrummet hos partiet i Stockholm med tre närvarande riksdagsmän, för en politisk konkurs.

Något svar? Nej, tystnadens kultur råder – tig ihjäl.

Överhuvudtaget finns inga människor med i utredningen – siffror, tabeller, årtal, ursäkter m m. Det är väl ändå människor som har drivit valkampanjen? VAR ÄR DE? Vem är ansvarig? Vem gjorde vad? Vem underlät att göra vad? Etc. Alla utredarna var eniga...

Yrkande:

1. att landsmötet beslutar att göra en ny utredning. Chansen, att då vid nästa val vinna tillbaka de 300 000 väljarna, som ändå har en viss känsla för liberalerna

ökar med 400 procent. Tyngdpunkterna bör fokusera på våra företrädare. Skapar de förtroende? Vilken pedagogik används? Har de social kompetens? Vilka blev kryssade och varför? I vilka kommuner ökade väljarna och varför? Vad gjorde företrädarna där? Vad innehöll de fyra olika valanalysformulären som skickades ut? 20 procent svarade, vad stod i svaren?

O8 Riktiga personval redan nu

Leiph Berggren, Hässelby

Saxat från folkpartiets webbplats: ”Låt väljarnas kryss helt avgöra vilka personer som blir invalda. Partierna kan fortfarande rangordna kandidaterna som rekommendation, men det blir kryssen som blir helt avgörande.”

Inget sporrar en kandidat så mycket som en chans till att få en plats i ett parlament. Om vi ger samtliga 27+ kandidater på en lista en trovärdig möjlighet att genom hårt kampanjarbete få en plats, så får vi en otroligt mycket starkare valorganisation, än om det bara blir någon/några högst upp på listan. Metoden för detta är naturligtvis riktiga personval.

Vallagen ger att det är listans rangordning som bestämmer vilka som får en plats i parlamentet. Det finns visserligen en teoretisk chans att genom personvalskryss slå ut en högre rankad kandidat. Men alla aktiva vet att det är närmast omöjligt att nå över den spärr på fem procent som vallagen stipulerar (åtta i riksdagsval). Därför är det också väldigt få som satsar (på riktigt) på en personvalskampanj.

Det behöver inte vara så, folkpartiet kan gå före:

Jag föreslår att samtliga kandidater på vallistorna skriver på ett ”Hederskontrakt” baserat på nedanstående. Jag föreslår vidare att inga kandidater anmäls till valmyndigheten, som inte ansluter sig till hederskontraktet.

- Antalet personvalskryss avgör den interna rangordningen, även om antalet kryss understiger vallagens spärr. ”Personvalsförlorande” kandidat avsäger sig sin plats.
- Dock: Om en högre listad kandidat genom personvalskryss kvalificerar sig för en annan plats än den som listan gav, så får listans högst placerade namn formellt ta den första platsen. Men genom intern arbetsfördelning så ska personvalets rangordning upprätthållas.

Det är ett hederskontrakt, det finns inga legala metoder för att tvinga bort en politiker som är vald enligt vallagen. Men jag tillhör den skara av mänskligheten som anser att även politiker bör vara hederliga och hålla ord.

Yrkande:

1. att styrelsen ges i uppdrag att införa ett fp-internt personvalssystem, identiskt med eller liknande det som skissas i motionen, att tillämpas vid valet 2010 och därefter intill dess att en lag om ett ”spärrlöst” personvalssystem utfärdats.

09 Nya metoder för rekrytering av nya medlemmar och väljare till folkpartiet

Anders Berggren, Ludvika

Valresultatet var dåligt, opinionssiffrorna är låga, medlemsantalet är lågt och nyrekryteringen av framförallt yngre är dålig. Det går inte att skylla allt på partiledningen. Vi är alla delaktiga. Är det politiken det är fel på? Vi tror på den och många andra säger att de sympatiserar med Folkpartiets politik. Varför blir de inte medlemmar och varför röstar de inte på oss? Vi får nog skylla oss själva. Politik är inte tillräckligt attraktivt i konkurrens med andra aktiviteter.

Om det skall bli en ändring måste vi bli mer aktiva och sluta att gå i redan upptrampade spår. Vi behöver lära av andra som är bra på att skapa kontakter, väcka intresse och engagera människor i olika sammanhang. Ett sätt är att lära av företag som ägnar sig åt matchmaking. Det finns företag som ägnar sig åt att skapa kontakter för att få människor att träffas av olika anledningar. Bland annat för att skapa affärer, hitta någon att dela sin hobby med, hitta en partner etc. En metod som sprider sig fort är ”Speed-dating”. Den kan användas med olika syften.

”Political speed dating”

Söker man på begreppet ”political speed dating” i Google får man ca 10000 svar. Metoden används flitigt i Storbritannien för att engagera i första hand unga väljare. Se följande exempel:

Story from BBC NEWS: Published: 2005/06/27.

Political speed-dating is being introduced by a council in a bid to get youngsters talking about local issues. The event, which has been organised by Oldham Council in Greater Manchester, follows the principles of speed-dating. But instead of meeting a potential date, participants will spend three minutes with each councillor. Paul Makin, interim executive director of children's services, said the event would "break down barriers". He added: "By establishing links and awareness of the political process the aim is to evoke a real interest in local government." "Young people often feel that they are not part of the political process and this kind of event aims to include them and listen to their views and opinions."

I korthet skulle det kunna fungera enligt följande: Man arrangerar möten mellan politiker (Folkpartister) med olika inriktning och allmänhet. De som deltar får några minuter med var och en av politikerna. Vid varje individuellt möte får politikern redogöra kortfattat för sin inriktning, max tre minuter och den deltagande får ställa några frågor. När alla deltagare mött samtliga politiker har deltagarna under ett antal korta men intensiva möten fått en bild av folkpartiet. Arrangemanget följs upp med telefonmöten för att locka deltagarna till ordinarie folkpartimöten.

Yrkande:

1. att folkpartiet aktivt tar initiativ för att söka nya vägar för att rekrytera nya medlemmar och lära av dem som är föregångare. Studera hur man gör i bland annat Storbritannien och olika matchmaking metoder och då i

första hand ”Political Speed-dating”. Det är hög tid att börja nu.

010 Vinn tid och röster på att göra rätt saker på rätt sätt!

Folkpartiet liberalerna i norra Älvsborg

Vill vi få fler nöjda medborgare, bättre ordning och reda, och dessutom ökad trivsel hos medlemmar och personal?

Ett enkelt och effektivt system för kvalitetssäkring är vad vi behöver!

Alla vet att fel och strul kostar tid och pengar. Om vi inte vet våra roller och inte känner till partiets interna riktlinjer och mål blir vår organisation ineffektiv.

Kraven från väljare och omvärlden ökar hela tiden och det är svårt att få tiden att räcka till för allt som måste göras. Det är här min idé kommer in i bilden.

Vi tar fram ett system för kvalitetssäkring som är skraddarsytt för våra behov.

Det kanske låter teoretiskt och tråkigt, men det bör bli en både nyttig och rolig process för hela partiet. Att ta fram allt från enkla riktlinjer och rutiner till mål och strategier innebär ett ökat engagemang och förståelse för partiet inre arbete. Det finns ju alltid saker som kan bli bättre.

5 skäl att ha ett system för kvalitetssäkring:

- Tydlig ansvarsfördelning och klara spelregler
- Bättre ordning och reda
- Alla gör rätt saker på rätt sätt
- Vi blir bra på ständiga förbättringar
- Fler nöjda och trogna väljare

Yrkande:

1. att landsmötet uppdrar åt partistyrelsen att utreda möjligheten att inför ett lämpligt kvalitetssäkringssystem för sina samtliga organisationer.

011 Miljöledningssystem inom folkpartiets organisationer

Folkpartiets länsförbund i norra Älvsborg

Sedan 1999 har Sverige miljömål, delmål och åtgärdsstrategier som syftar till att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Ansvar för att uppfylla målen har fördelats på alla delar av samhället. Företag, myndigheter och andra organisationer inom olika samhällssektorer ska ta ansvar för miljöfrågor inom sina verksamhetsområden.

Vad kan då Folkpartiet liberalerna göra för att bidra till att målen nås?

Samtliga folkpartiorganisationer på alla nivåer bör självklart ha ett miljöledningssystem som styr oss i vårt interna miljöarbete till förbättringar inom bl a följande;

- Miljöanpassade inköp
- Minskad kemikalieanvändning
- Minskad energiförbrukning
- Minskad förbrukning av fossila drivmedel
- Förbättrad avfallshantering

Miljöledningssystemet kan med fördel göras enkelt och eventuellt anpassas för våra olika organisationer. Miljödiplomering eller miljöcertifiering kan vara ett bra sätt att visa omgivningen att man har ett väl fungerande miljöledningssystem.

Yrkande:

1. **att** Folkpartiet liberalerna inför ett miljöledningssystem för sina samtliga organisationer.
2. **att** miljöledningssystemet skall vara möjligt att diplomera eller certifiera.

O12 Ett levande intranät

Anne-Lie Lindström, Västerås, Roger Haddad, Västerås, Ragnhild Källberg, Västerås

Internet är för många människor det naturliga förstahandsalternativet i valet mellan olika redskap att inhämta information och att kommunicera. Statliga myndigheter, organisationer och små och stora företag utnyttjar mediet till att sprida information, stärka varumärken och kommunicera med kunder och användare. Kommunikation via dator kommer att inom en snar framtid vara den viktigaste vägen att nå ut med budskap och information. Många lokalavdelningar har en begränsad ekonomi och en lättfunnen hemsida kan vara ett sätt att för en billig peng nå ut med information till många och kanske även rekrytera nya medlemmar.

Idag har Folkpartiet en hemsida, www.folkpartiet.se, och ett intranät, NUBBS, som är helt fristående från varandra. Hemsidan är grafiskt tilltalande, men tar avstamp i den i och för sig viktiga rikspolitiken och inte hos gräsrotterna i de lokala föreningarna. Den upplevs av många som svår att navigera, och har man hittat någon intressant information är det ibland svårt att återfinna samma information. En hemsida behöver heller inte följa strukturen på organisationen som står bakom den. Exempelvis är jag ju inte särskilt intresserad av hur Arla-koncernen är uppbyggd då jag besöker Arlas hemsida. Jag vill framhålla LUFs hemsida som ett exempel på en lättnavigerad hemsida.

NUBBS är ett fristående liberalt intranät som ägs av tidningen NU. På NUBBS kan man gratis skaffa sig en e-postadress som slutar på @liberal.se, medan man i andra partier har e-postadresser som slutar på @moderat.se eller @kristdemokraterna.se. Alla folkpartister är liberaler, men alla liberaler är inte folkpartister. Andra partier och organisationer har dessutom direktinloggning för de egna medlemmarna på det egna intranätet från hemsidans startsida, exempelvis på www.kristdemokraterna.se, eller www.ifmetall.se. För folkpartister är vägen till NUBBS via hemsidan krånglig, för att inte säga näst intill omöjlig.

Yrkande:

1. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppgift att tillsätta en arbetsgrupp som har som uppdrag att se över och förändra utformningen av hemsidan www.folkpartiet.se i syfte att öka användarvänligheten, särskilt med avseende på att lyfta fram lokalavdelningarna och deras verksamhet samt att se till att ett folkpartistiskt intranät kopplas till hemsidan med inloggning via startsidan.
2. **att** landsmötet ger partistyrelsen i uppdrag att se till att förtroendevalda folkpartister samt andra företrädare för partiet, så som anställda, kan erhålla en mailadress som slutar på @folkpartiet.se och att @liberal.se blir kvar som mailadress för alla medlemmar samt personer som kallar sig liberaler.

O13 En reformerad hemsida

Anita Afzelius-Alm, Skara

Till stor del skapar vi själva bilden och intrycket av vårt parti. Det är därför viktigt att vi bemödar oss om att göra denna bild attraktiv och spännande.

Tyvärr uppfattas inte folkpartiets hemsida som så inspirerande och engagerande som den borde vara. Möjligen är mallarna alltför begränsande och kraven på konformitet gör intrycket lite smått och stelt.

Vi vill föreslå en modernisering av partiets hemsida där utrymme ges inte bara för information utan självklart också med plats för debatt. En hemsida där de dagsaktuella frågorna lyfts fram för att kunna diskuteras och debatteras.

Man bör också fundera på om man skall utveckla hemsidan till en portal med möjlighet till inloggning och plats för "Mina sidor". Möjligheter till utveckling är stora.

Mycket viktigt är att sidan är attraktiv. Den måste vara estetiskt tilltalande! Vi är övertygade om att det härvidlag går att åstadkomma betydande förbättringar.

Politiken formas i samspelet med väljare. En vital dialog är essentiell för utveckling. Låt bilden av oss bli en bild av öppenhet och utveckling – inte inlåsning och stagnation!

Yrkande:

1. **att** initiativ tas för att modernisera folkpartiets hemsida.

O14 Utbildningsprogram för medlemmar och förtroendevalda

Rakel Lundgren, Arbrå

Inför nästa allmänna val 2010 behöver folkpartiets medlemmar och förtroendevalda stärka sina kunskaper i flera olika ämnesområden – Liberal ideologi, ledarskap, kampanj- och föreningskunskap, retorik, marknadsföring och övrig organisationsutveckling. Närmare valet 2010

behövs också en genomgång och träning i sakfrågor som då bedöms som viktiga.

För ovanstående arbete behövs lättillgängliga och pedagogiska utbildningsmaterial, låtta att ta till sig och använda.

Folkbildningen är fortfarande mycket gångbar när det gäller utbildning och studier. Vårt eget studieförbund, Studieförbundet Vuxenskolan, är en lämplig samarbetspartner för studier på alla nivåer.

Yrkande:

1. **att** folkpartiet tar fram ett studieprogram, enligt ovan, omfattande alla nivåer i organisationen.
2. **att** folkpartiet tar fram lättillgängliga och pedagogiska studiematerial för ovanstående program.

O15 Vårda varumärket väl!

Elver Jonsson, Alingsås, Eva Mattsson Hill, Sollebrunn, Jörgen Bergstrand, Alingsås, Pelle Skoglund, Alingsås

Alla politiska rörelser och partier är i hög grad beroende av en fungerande basverksamhet. När den delen sviktar fungerar man inte optimalt och när det "blåser emot" i opinionen så kan det bli allvarliga bakslag i förtroendet och i förekommande fall i de allmänna valen.

När det blåser politisk medvind kan organisatoriska försummelser vara mindre betydande. Men när det blåser politisk motvind betyder det oerhört mycket om det finns en god basverksamhet i form av ideologisk kunskap och genomtänkta program. Detta gäller självfallet i rikspolitiken men inte minst på det lokala planet.

Politiskt basarbete är något av en "färskvara" och måste därför ständigt förnyas, förstärkas och utvecklas. Sådana brister är tydliga på många håll. Den omprövning som socialdemokraterna nu gör efter statsminister Perssons avgång visar att man är i behov av både en nyorientering och en ny ledarstil.

Självfallet är det politikens innehåll som är avgörande i långa loppet men budskapets "paketering" är inte oväsentlig. Till detta kommer att partimedlemmar och förtroendevalda behöver trimmas rent ideologiskt. För Folkpartiet med sin frisinna och liberala bakgrund är det inte mindre viktigt. Liberala partier är ofta organisatoriskt svaga. Det finns i medlemsgrupperna så "liberala medlemmar" att det inte ens tycker sig behöva betala medlemsavgiften!

Börja nu

Redan nu är det hög tid att forma mandatperiodens politik så att vi är rustade inför valet 2010. I vår kommun gjorde vi ett rekordval 2002. Från drygt 8% till drygt 18% i kommunalvalet. Vi drog nytta av den rikspolitiska medvinden. Det innebar att vi kände oro inför 2006 års val då vi rikspolitiskt hade "politisk motvind". Men också denna gång överraskade vi lokala prognoser genom att än en gång komma över 18 % i

kommunalvalet och därmed behålla våra i förra valet mer än fördubblade mandat.

Nyckeln till denna framgång torde vara både den lokala ledarpositionen förenad med ett gott lagarbete. Vi använde oss också av en ny metod att engagera medborgarna. Det anordnades över perioden av ett antal studiecirkel bland icke partimedlemmar. Personer som var allmänt samhällsintresserade och låg det liberala idéerna nära. Ur denna grupp kom det nära nog ett tiotal som fick förtroendemannaroll i form av uppdrag i fullmäktige och i olika nämnder och kommunala styrelser.

Vår erfarenhet är att politikens innehåll, umgänget med medborgarna – i och utanför partiet – är starkt avgörande om politiska val blir framgångsrika. Självfallet måste den grundläggande praktiska politiken vara både tilltalande och bärkraftig. Men det behövs en breddning i den centrala ledningen i Folkpartiet. Där partistyreelse, riksdagsgrupp och kommunala företrädare samt resurspersoner tas i anspråk. Det gäller att stämma av framtidsvisionerna med en titt i backspegeln. Partisekreterarens intervju svar i radio P1 häromdagen om en breddning är en god och förpliktande signal. Men en sådan nydaning måste starta nu!

Stolt historia

Folkpartiet lever med fördelen att historiskt sett stolt kunna notera att sociala, kulturella och ekonomiska reformer har varit vägvinnande. Allt ifrån 1800-talets folkskolareform över framdrivande av allmän rösträtt, folkpensionen och inte minst Bertil Ohlins engagemang för "det glömda Sverige". Det som visade sig vara ett styrkebälte att man kunde förena frisinnad folkrörelsetradition med kulturpolitiska och miljöengagerade storstadsbor till ett fruktbarande arbete. Det hade ett underifrån folkligt perspektiv. Det arvet behöver aktivt föras vidare!

Det torde vara skäl att reflektera över styrkan i dessa två tvinnade politiska trådar som blivit en stark fortlöpande kedja där idogt vardagsarbete varit det som gett resultat. Det finns en tendens i vår tid med politiska utspel, mediala kontroverser och rentav att eftersträva kosmetiska lösningar i form av namnbyte etc. Istället behövs en offensiv medlemsrekrytering följd av en politisk skolning som ger en bred bas då politiken skall formas.

Därför krävs en uthållig genomtänkt strategi som förnyar och förbättrar politiken och som kan ge resultat inför valet 2010 då partiets diskussioner och överläggningar inte blir en intern historia i den politiska toppen utan når ut i hela landet.

För detta krävs det ett nytänkande som samtidigt har sina rötter i de historiska framgångar som finns anledning att ta till vara. Kort sagt: ett modernt parti väl förankrat i sin positiva politiska historia. Och med en klok förvaltning av vårt folkrörelsearv.

Yrkande:

1. **att** fp-organisationen, våra medlemmar och förtroendevalda, engageras i en bred medlemsrekrytering.
2. **att** folkpartiet gör en bred satsning på ideologisk skolning som stärker kunskapen och gör våra företrädare frimodiga i arbetet att bedriva politisk opinion.
3. **att** vårda partinamnet väl så att vi uppfattas som ett verkligt "folkparti".
4. **att** partiledningen beaktar behovet av att forma ett samhälle som inspirerats av vår historiska kunskap och vårt liberala och frisinna arv.

O16 Satsa på kampanjer

Johan Strandberg, Södertälje

Ett problem är att kampanjaktiviteter ofta blir en kostnad snarare än en intäkt. En lösning vore att folkpartiet centralt finansierade en kampanjaktivitet per månad och kommun samt måltidsersättning åt deltagarna. Genom en sådan modell kunde en grupp liberaler till exempel dela ut flygblad, därefter besöka ett kafé och avslutningsvis skicka in kvittona.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att folkpartiet centralt mellan valrörelserna finansierar en kampanjaktivitet per kommun söndag till torsdag september till april samt måltidsersättning åt deltagarna

O17 Sverige behöver ett kvalitetsmärkt parti för hederligt folk!

Bengt-Olof Nelson, Mölndal

Inför landsmötet finns det goda skäl att blicka framåt och dra lärdom av de politiska snedstegen från valrörelsen 2006, samt absolut inte skydda några brottslingar inom partiet, vilket tyvärr inte varit ovanligt i fp.

Partikansliet får inte heller, enligt känt mönster hos de stora tidningarna censurera motioner, debattinläggen m m, utan medverka till en öppen och ärlig debatt. Det är bästa sättet att motverka tendenser till våldshandlingar.

Förr arbetade alla politiker ideellt för att påverka samhällsutvecklingen. Idealiteten var en pådrivande faktor för att alla skulle få det bättre, genom arbete och rättvis välståndsfördelning, även om vägvalet varierade.

Idag har politikeruppdraget, genom den socialistiska, fackligt-ekonomiska arvodessmittan, blivit födkrok, eller eftertraktad extrainkomst för många, även folkpartister. Samtidigt har kompetensen på utsedda politiker sjunkit, och engagemanget är ofta bristfälligt.

Grunden till detta missförhållande är att facket tagit ut för stora avgifter av sina tvångsanslutna medlemmar. Därigenom har socialisterna fått tillgång till för stora resurser och kunnat slarva med pengar och betala ersättningar utan egentliga motprestationer.

Arvodessjukan har sedan spridit sig över hela det politiska fältet. Och de övriga partierna har okritiskt lockats in i det osunda arvodessystemet, där allmänna skattemedel försvinner i onödan. Alltför stora fullmäktigeförsamlingar fyller ingen vettig uppgift och de borde med fördel kunna halveras.

Många politiker har kommit i beroendeställning av arvoden, men förnekar, liksom knarkaren, detta. De förstärker ofta det välmotiverade misstroende mot politiker, som vi dagligen hör talas om.

Det naturliga borde vara, att respektive politiskt parti självt ersätter sina representanter, i den mån detta är motiverat, men då måste partierna visa ekonomisk kreativitet för att överleva. Den förmågan bör folkpartiet nu visa upp genom att bilda en stiftelse för hederligt folk, och den vägen samla in pengar för kvalitetsmärkt politisk verksamhet. Följd av en storstädnings, med ideella förtecken, både bland politiker och i regelsystemet. Det kan leda fram till färre, men bättre politiska partier i Sverige.

För ett liberalt parti, där det centrala målet är, att leva för att tjäna sina medmänniskor – och inte sko sig själv – bör det gå lätt att locka kunniga politiker, som visar vägen för en bättre moral. Folkpartiet skulle snabbt få väljarnas förtroende och bli ett stort, minst tvåsiffrigt, mittenparti i Sverige.

Yrkande:

1. **att**, efter stadgeändring, bilda en ekonomisk stiftelse för hederligt folk med uppgift att aktivt samla in pengar från personer och företag, vilka önskar få tillgång till ett kvalitetsmärkt och ekonomiskt oberoende politiskt parti i Sverige.

PS-yttrande Organisation allmänt, motion O1 – O17 samt H20 yrkande 1, D66 yrkande 2 och D8 yrkande 2

Motion O1 framhåller att folkpartiets medlemsregister under senare år genomgått en välkommen modernisering. Samtidigt anser motionären att lokalföreningarnas hantering av medlemsavgifter innebär en rad problem som har främst med kvalitet och effektivitet att göra. Motionären yrkar därför dels att medlemsavgifter ska hanteras centralt, dels att medlemsavgift under inträdesåret endast betalas till riksorganisationen. De argument som motionären anför som stöd för sin motion, framför allt effektivitets- och kvalitetsvinster i bred bemärkelse, är väl underbyggda. Partistyrelsen noterar att diskussionen om medlemsregistrering och inkassering av medlemsavgifter vid upprepade tillfällen tagits upp. Det kan återigen konstateras att inga tekniska hinder föreligger för de åtgärder motionen vill ha till stånd. Däremot är partistyrelsens uppfattning att det generella intresset från länsförbundens sida är svagt. Därmed skulle också de vinsterna med central registrering och inkassering försvinna. Det bör noteras att det är landsmötet som beslutar om hur stor avgiften per medlem från länsförbundet till

riksorganisationen ska vara. Sedan lång tid tillbaka har den satts till 90 kronor per medlem. På motsvarande sätt beslutar en lokalförening om avgiftens storlek och länsförbundet beslutar hur stor del av denna som ska gå till länsförbundet. **Partistyrelsen föreslår därför att motion O1 yrkande 1 och 2 ska avslås.**

Motion O2 påtalar folkpartiets sviktande medlemsantal och dess konsekvenser för partiets inflytande i olika valda församlingar. Motionären anser att en orsak till den bristande medlemstillströmningen är medlemsavgiftens storlek samt hur medlemsavgiften fördelas mellan partiets olika organisatoriska nivåer. Enligt motionären bör en omfördelning till lokalföreningarnas förmån övervägas och yrkar därför att partistyrelsen utarbetar ett underlag till vilka konsekvenser en sådan omfördelning skulle få. Partistyrelsen vill påpeka att avgift till riksorganisationen från länsförbunden beslutas av landsmötet. Avgiften på lokal nivå och hur stor del av denna som ska betalas till länsförbund bestäms där. Huruvida lokalförening ska få en större andel av inkasserade medlemsavgifter är alltså en fråga som ska lösas i samråd mellan respektive länsförbund och deras lokalföreningar. **Partistyrelsen föreslår att motionen ska avslås.**

Motion O3 diskuterar också problemet med den bristande anslutningen av nya medlemmar. Motionären framhåller tre skäl; den presumtive medlemmen uppfattar att ett medlemskap innebär att han eller hon måste inta samma ståndpunkt som partiet i alla politiska frågor, våra mötesformer uppfattas som formella och stelbenta och man kanske bara är beredd att "offra" en begränsad mängd tid åt sitt politiska intresse. Som en lösning på detta problem ser motionären att ett slags sympatisörsregistrering införs som komplement till det traditionella medlemskapet. Detta skulle innebära mindre ställda krav på arbetsinsatser men också begränsade rättigheter jämfört med den fullvärdige medlemmen. Medlemskortets viktiga funktion som sammanhållande symbol framhålls vidare i motionen. Motionären yrkar att partistyrelsen ges i uppdrag att utforma förslag i enlighet med vad som föreslås i motionen. Partistyrelsen menar att registrering av sympatisörer redan är möjligt i det kontaktregister som finns idag. Denna typ av registrering sker nu exempelvis när det gäller medlemmar i olika centrala och lokala nätverk. Lokalföreningar, länsförbund och riksorganisation har alltså möjlighet att i mån av behov registrera sympatisörer som så vill på det sätt som motionären påtalar i sin motion. Medlemskort har prövats vid ett antal tillfällen. Intresset har varit blandat. Partistyrelsen anser att eftersom den enskilde vanligen är ansluten till en lokalförening ska man på lokal nivå besluta om medlemskort till de egna medlemmarna. Riksorganisationen borde kunna bistå med standardutförande och original för medlemskortet men frågan om utfärdande överlämnas till den lokala eller regionala nivån. **Partistyrelsen föreslår att motionen därmed anses besvarad.**

Motion O4 behandlar även den medlemsavgiften. Motionären anser att en lägre medlemsavgift skulle öka antalet medlemmar och yrkar därför att avgiften sänks till fem

kronor per medlem. Partistyrelsen är av den övertygelsen att sambandet mellan medlemsavgiftens storlek och benägenheten att bli medlem i folkpartiet inte är så enkelt. För väldigt många av våra medlemmar torde det istället vara så att de en gång anslutit sig till partiet på grund av ideologisk övertygelse och/eller starkt engagemang i någon särskild politisk fråga. Den nivå på medlemsavgiften, 5 kronor, som motionären föreslår är inte heller realistisk. Många av partiets aktiviteter är kostsamma och detta gäller naturligtvis inte minst våra kampanjinsatser. I detta hänseende är medlemsavgifterna en av flera viktiga inkomstkällor. **Partistyrelsen föreslår att motionen avslås.**

Motion O5 betonar vikten av att den språkliga beteckningen på våra företrädare ska vara könsneutral. Motionären yrkar därför att benämningen talesman byts ut mot benämningen talesperson. Partistyrelsen anser att motionärens genusperspektiv på hur vi betecknar företrädare är ytterst värdefulla. Att i en benämning per automatik bygga in könsnormativa förväntningar är självfallet olyckligt. Däremot ställer sig partistyrelsen tveksam till om motionärens tolkning av ändelsen man i benämningen talesman. En ändelse som ju för övrigt också finns i andra benämningar t. ex ombudsman. Partistyrelsen uppfattar snarare man som en könsneutral förkortning av ordet människa. **Partistyrelsen föreslår att motionen därmed ska anses besvarad.**

Motion O6 hävdar att en partisång skulle innebära ett nytt och framtidsoptimistiskt inslag för partiet. Motionären yrkar därför att en i motionen angiven text antas som en av folkpartiets partisånger. Partistyrelsen håller med motionären om att det dagliga politiska arbetet inte alltid är av det lustfyllda slaget. Därför är det viktigt att vi också befrämjar trivsel och sammanhållning med socialt inriktade aktiviteter. Förslaget om partisång är i förstone sympatiskt och trevligt. Samtidigt anser partistyrelsen att det kanske är något förlegat och otidsenligt. Officiella och centralt bestämda partisånger tillhör enligt partistyrelsens mening en förgången tid. **Partistyrelsen föreslår att motionen avslås.**

Motion O7 anser att den genomförda valanalysen inte på ett tillräckligt genomgripande och nyanserat sätt beskriver orsakerna till valresultatet 2006. Motionären yrkar därför att en ny utredning genomförs. I motsats till motionären anser partistyrelsen att den valanalys som presenterades i december 2006 på ett föredömligt sätt analyserar och diskuterar folkpartiets insatser under valrörelsen och det därpå följande valresultatet. En förutsättning för det goda resultatet är med all säkerhet valanalysgruppens breda sammansättning. I nio punkter sammanfattar gruppen orsakerna till folkpartiets valresultat. Man anser sig finna dessa i både politiska och organisatoriska faktorer samt inte minst den s.k. datainträngsaffären. Gruppen har varit angelägen om att föra fram positiva erfarenheter vilket inte förhindrat att de även påtalat de misstag och felbedömningar som gjorts. Valanalysgruppens rapport avslutas med fyra målformuleringar samt tolv förslag på hur dessa mål ska uppnås. Det är i hur vi som parti, förtroendevalda och enskilda medlemmar förhåller oss till dessa mål och metoder som den

stora utmaningen inför valet 2010 ligger. **Partistyrelsen föreslår att motionen avslås.**

Motion O8 anför att vallagens gräns på 5 procent är ett hinder för reella personval. I avsikt att främja personvalsystemet bör folkpartiets kandidater skriva på ett "hederskontrakt". Kortfattat skulle detta innebära att antalet personvalkryss avgör den interna rangordningen oavsett vallagens bestämmelser. Motionären yrkar att ett internt personvalssystem införs inför valåret 2010 i enlighet med motionens förslag. Folkpartiet delar motionärens intention och arbetar för slopande av personvalsspärren. Men att internt i folkpartiet ställa krav på att person som valts till ett förtroendeuppdrag ska tvingas avsäga sig riskerar att göra våld på den representativa demokratin. **Partistyrelsen föreslår att motion O8 anses besvarad.**

I likhet med föregående motion, föreslås i **motion D8 yrkande 2** att partistyrelsen "skall utfärda en vägledande princip för nomineringarna med innebörden att personvalets resultat också skall vara vägledande i nomineringsarbetet efter valen". Det är partistyrelsens uppfattning att personvalet bör vara utslagsgivande så långt möjligt, men några möjligheter att utfärda tvingande regler om detta finns inte. Med detta bör **motion D8 yrkande 2 anses besvarad.**

Motion O9 betonar problemet med den bristande medlemsrekryteringen till partiet och framhåller att nytänkande och en högre aktivitetsnivå i denna fråga är av nöden. Motionären yrkar att nya vägar att rekrytera medlemmar utreds och att man då speciellt analyserar s. k. "Political speed-dating". Partistyrelsen instämmer i motionärens farhågor för svårigheterna med nyrekrytering till partiet. Ett antal insatser och kampanjer har genom åren initierats från riksorganisationen i syfte att attrahera nya medlemmar med blandat resultat och detta arbete måste naturligtvis fortsätta och utvecklas. Vad partistyrelsen däremot kan konstatera är att positiv medlemsutveckling finns på de orter där folkpartiets representanter för en tydlig politik och månar om en öppen och kontinuerlig dialog med sina väljare. Av detta kan man möjligen dra slutsatsen att det är just detta, öppenhet och dialog, som är nyckeln både till framgång i val och positiv medlemsutveckling. Motionärens förslag om att studera olika matchmaking metoder finner partistyrelsen intressant samtidigt som den finner det tveksamt att just "Political Speed-dating" är den rätta vägen. I hopp om att finna snabba och effektiva lösningar på ett komplicerat problem kan finnas en risk att djup och bredd glöms bort i arbetet. Partistyrelsen vill däremot betona att man ställer sig positiv till att nya metoder provas på alla nivåer i partiet med eller utan centrala direktiv. Det finns ju inget som hindrar att motionären i form av ett pilotprojekt testat metoden i sin lokalförening eller sitt länsförbund för att efter utvärdering presentera resultatet i resten av folkpartilandet. **Partistyrelsen anser att motionen med detta ska anses besvarad.**

Motion O10 framhåller nöjda medborgare, ordning och reda samt ökad trivsel för medlemmar och personal som

övergripande mål för partiets verksamhet. För att uppnå detta krävs, enligt motionären, effektivitet i arbetet och tydlig rollfördelning. I syfte att uppnå detta yrkar motionären att det uppdras åt partistyrelsen att utreda möjligheten att införa ett kvalitetssäkringssystem. Partistyrelsen instämmer med motionären vad avser vikten av ordning och reda i partiet. Tydlig rollfördelning och ett medvetet och genomtänkt politisk arbete är naturligtvis fundamentalt för att uppnå framgång. Riksorganisationen har i ett antal frågor skapat policydokument som ska tjäna som riktlinjer när det gäller partiet och dess personal. Dessa policydokument behandlar partiets lönepolitik, jämställdhet på arbetsplatsen, arbetsmiljöpolicy etc. Självfallet finns det inget som hindrar att representanter på regional och lokal nivå använder sig av dessa dokument för att skapa egen policy. I det nya förslag till partistadgar som nu föreligger finns ett förslag om att partistyrelsen för partiet som helhet ska fastställa de etiska regler som ska gälla för förtroendevalda, kandidater och anställda. Detta kan också ses som ett led i att kvalitetssäkra partiets arbete. I detta sammanhang är det också angeläget att påpeka vikten av att utvärderingar görs efter varje genomförd aktivitet som ett led att säkra kvalitén inför framtida aktiviteter. **Partistyrelsen föreslår att motion O10 med detta anses besvarad.**

Motion O11 framhåller vikten av miljöhänsyn i folkpartiets dagliga verksamhet. Motionären hänvisar till att det sedan länge finns nationella mål och strategier i detta avseende. Därför yrkar motionären att ett miljöledningssystem införs samt att detta kan diplomeras eller certifieras. **Motion H20 yrkande 1** föreslår att partistyrelsen ska ta fram en miljöpolicy där bland annat flygresor ska minimeras och de flygresor som ändå företas bör kompenseras med inköp av utsläppsrätter för koldioxid eller motsvarande. Vidare anför i motionen att enskilda individer och lokala partiorganisationer bör inte teckna avtal med el-leverantörer som utviner energi ur olja eller kol.

Partistyrelsen instämmer med motionärerna vad gäller vikten av att medveten miljöhänsyn tas i folkpartiets interna arbete. Samtidigt har partiet i sitt interna arbete och med begränsade ekonomiska resurser att ständigt kraftigt prioritera mellan arbetsuppgifterna. Att arbeta fram ett miljöledningssystem skulle vara en mycket omfattande arbetsuppgift i både tid och pengar och partistyrelsens uppfattning är att det under nuvarande omständigheter inte finns utrymme för detta. Däremot är det partistyrelsens uppfattning att det är av största vikt att frågan hålls levande och att partiet på alla nivåer arbetar med att medvetandegöra personal och medlemmar om vikten av miljöhänsyn i vår dagliga verksamhet. I folkpartiets verksamhet är det många – förtroendevalda såväl som tjänstemän – som reser i tjänsten. Eftersom avstånden ofta är långa finns det många gånger inga praktiska möjligheter att undvika flygresor. När det gäller att kompensera för detta samt att utvärdera partikansliets energikonsumtion ur miljösynpunkt kan partistyrelsen göra den analysen i samband med kommande budgetarbete för riksorganisationen, men vill inte förbinda sig till några förslag som skulle kunna reducera de redan ansträngda resurserna ytterligare. Landsmötet kan

inte fatta några bindande beslut på denna punkt för länsförbund och lokalavdelningar. **Partistyrelsen föreslår att motion O11 yrkande 1 och 2 samt motion H20 yrkande 1 anses besvarade.**

Motion O12 betonar vikten av internet som informationskälla i det moderna samhället. Analogt med detta framhåvs att folkpartiets hemsida måste vara lättillgänglig inte minst vad avser möjligheten att för den intresserade snabbt kunna finna vägen till den egna lokalavdelningens hemsida. Andra partiets förtroendevalda har, enligt motionären, möjlighet att ha partibeteckningen i sin e-postadress. Dessutom ofta också direktinloggning för medlemmar från hemsidan till det egna intranätet. Motionären yrkar att en arbetsgrupp tillsätts för att öka hemsidans användarvänlighet samt att intranät kopplas till hemsidan med direktinloggning från startsidan. Vidare att förtroendevalda, anställda och andra företrädare för folkpartiet ges möjlighet att erhålla en e-postadress som innehåller partinamnet. Partistyrelsen instämmer med motionären att en portallösning för vår externa webb och vårt intranät är eftersträfvansvärt. Samtidigt är det viktigt att ha i minnet att våra ekonomiska resurser är begränsade och en lösning av nämnda slag för de 1500 personer som vårt intranät omfattar och för våra 1200 webbredaktörer skulle bli mycket kostsamt. De senaste åren har vid ett flertal tillfällen offerter tillsammans med förslag på lösningar inhämtats från olika leverantörer men på grund av ekonomiska faktorer främst gällande licenskostnader har vi inte haft möjlighet att genomföra förslagen. Motionären efterlyser inloggningsmöjlighet från förstasidan. Detta åtgärdades efter kommunala riksmötet 2007. Partistyrelsen vill också påpeka att vi sedan hösten 2006 inrättat ett ”webbråd”. I detta deltar personer från olika nivåer i partiet. Det finns också webbansvariga i varje län och dessa ska hjälpa och ge råd till användares intressen. **Partistyrelsen föreslår att motion O12 yrkande 1 och 2 därmed anses besvarade.**

Motion O13 diskuterar också folkpartiets hemsida. Motionären menar att hemsidan måste göras mera attraktiv och föreslår exempelvis att sidan öppnas för debatt och ”Mina sidor”. Vikten av att hemsidan är estetiskt attraktiv betonas också. Motionären yrkar att folkpartiets hemsida ska moderniseras. Partistyrelsen vill påpeka att folkpartiets hemsida ständigt utvecklas och moderniseras. Efter kommunala riksmötet 2007 har sidan fått en grafisk ansiktslyftning som efter de reaktioner som inkommit mottagits mycket positivt. De ekonomiska ramar som vi har tillåter emellertid modernisering i förhållandevis begränsad omfattning. Detta innebär bland annat att moduler för debatter och chat dessvärre inte kunnat läggas in på hemsidan. Partistyrelsen vill däremot betona att möjlighet till debatt ges på diskussionsforum på NUBBS. Till detta kan också intresserad allmänhet ansluta sig. **Partistyrelsen föreslår att motion O13 anses besvarad.**

Motion O14 betonar den interna utbildningens viktiga roll för valframgång 2010. Inte minst gäller detta, enligt motionären, ideologisk skolning, ledarskapsutveckling kampanj- och föreningskunskap etc. Vidare betonas vikten av

ett nära samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan i dessa frågor. Motionären yrkar att ett studieprogram och därtill hörande studiematerial tas fram som omfattar alla nivåer i partiet. Partistyrelsen instämmer på det stora hela i motionärens synpunkter vad gäller vikten av utbildningsinsatser för medlemmar och förtroendevalda. Stora insatser har också gjorts genom åren inte minst avseende utbildningar inom olika områden inför valrörelser. I detta sammanhang kan nämnas utbildningspaket för nya kandidater, kurser för kvinnliga förtroendevalda, kurser i mediateknik och retorik och så vidare. På central nivå har det naturligtvis också satsats stora resurser på insatser riktade mot kandidater till riksdagen. Här kan nämnas mediaträning, retorik, personlig kampanjplanering etc. Det är också viktigt att betona att centralt initierade utbildningar i de flesta länsförbund kompletteras med regionalt eller lokalt arrangerade utbildningar av mycket hög standard. Inför denna mandatperiod planerar folkpartiets riksorganisation bland annat ett nytt utbildningsmaterial med ideologisk inriktning samt en aktualiserad ”Politik i praktiken”. Dessutom ett antal återkommande regionala konferenser. Liksom tidigare kommer omfattande utbildningsprogram inför valet till europaparlamentet 2009 och självfallet valet 2010 att tas fram. Partistyrelsen vill i detta sammanhang betona vikten av ett samarbete mellan partiets olika nivåer ute i landet. Centralt initierade insatser bör och måste kompletteras med regionala och lokala sådana och då är det viktigt att vi lär av varandra. **Partistyrelsen föreslår att motion O14 yrkande 1 och 2 anses besvarade.**

Motion O15 betonar det lokala ledarskapet och lagarbetets viktiga roll för framgång i val. Likaså en ständig dialog med människor både i och utanför partiet exempelvis i form av studiecirklar. En medveten strategi inför valet 2010 som präglas av förnyelse och en dagspolitik förankrad i den liberala politiska historien efterlyses. Motionären yrkar att en bred medlemsrekrytering initieras, satsning på ideologisk skolning genomförs, att varumärket ”Folkpartiet” vårdas samt att partiledningen vid utformandet av politiska ställningstaganden beaktar vår historia och det frisinnade och liberala arvet. Partistyrelsen instämmer med motionären i att den politik folkpartiet för idag ska ha sin förankring i vår tradition och historia och att varumärket folkpartiet ska vårdas. Partiets ambition har varit och är att i alla sammanhang ha detta för ögonen. Detta gäller både i skapandet av vår politik och i framtagandet av partiets symboler och material av olika slag. Likaledes att medlemmarnas ideologiska skolning är av stor vikt. En ny studiecirkel i liberal ideologi är under utarbetande och förväntas vara klar senast årsskiftet 2007/08. En ny version av ”Politik i praktiken” är också under utarbetande. Vidare har partistyrelsen samma åsikt som motionären att vår strategi inför valet 2010 ska präglas av förnyelse och vara väl förankrad bland medlemmarna. Mycket av det interna arbetet i partiet som ska göras under mandatperioden kommer att ha just detta som slutmål. **Partistyrelsen föreslår att motion O15 yrkandena 1,2,3 och 4 ska anses besvarade.**

Motion O16 diskuterar vikten av kampanjaktiviteter men menar samtidigt att kostnader i samband med detta är ett problem. Motionären yrkar att folkpartiet centralt sändag till måndag under perioden september till april finansierar en kampanjaktivitet per kommun samt att måltidsersättning ska utgå till deltagarna. Partistyrelsen noterar med tillfredsställelse att motionären framhåller vikten av det kampanjinriktade politiska arbetet. Värdet av att med dialogen som verktyg vinna stöd hos väljarna för vår politik kan inte underskattas. Motionären konstaterar samtidigt att kampanjaktiviteter kostar både pengar och energi hos de inblandade. Ambitionen hos folkpartiets riksorganisation är att till ett så överkomligt pris som möjligt underlätta folkpartilandsdelens arbete i detta avseende. Partistyrelsen inser att det trots dessa ansträngningar kan vara svårt för lokalföreningar att finansiera ekonomiskt mera omfattande kampanjinsatser. Den lösning som motionären förespråkar, centralt finansierade kampanjer där måltidsersättning inkluderas, ser emellertid inte partistyrelsen som en framkomlig väg. I de fall lokalföreningen av ekonomiska skäl inte anser sig kunna genomföra kampanjinsatser bör ett nära samarbete med länsförbund och riksorganisation avseende mindre ekonomiskt påfrestande kampanjmetoder vara en bättre lösning. **Partistyrelsen föreslår att motionen avslås.**

Motion O17 identifierar arvoden för politiska uppdrag som ett problem för det politiska arbetets trovärdighet. Öppenhet och ärlighet efterlyses och i den mån arvoden ska utgå bör detta icke finansieras via skattemedel. Motionären yrkar att en stiftelse för hederligt folk inrättas och att dess uppgift ska vara att initiera insamlingar till ett ”kvalitetsmärkt och ekonomiskt oberoende parti i Sverige”. Partistyrelsen instämmer med motionären vad gäller vikten av hederlighet i politiken. Däremot anser partistyrelsen att motionären förenklar problemställningen grovt när han hävdar att arvoden baserade på skattemedel skulle vara både onödiga och destruktiva för den enskilde förtroendevaldes moral. Liksom alla andra måste självfallet även förtroendevalda betala sina räkningar och då ibland med hjälp av arvoden. Det är svårt att se att den enskildes moral skulle påverkas i den ena eller andra riktningen beroende på från vilken källa dessa arvoden kommer. Det kvalitetsmärkta och oberoende parti som motionären efterlyser finns redan. Folkpartiet, dess medlemmar och förtroendevalda arbetar för ett bättre samhälle för alla. Det ideala samhället finns inte vilket innebär att det även i folkpartiet kan uppstå problem av mer eller mindre allvarlig karaktär. Men då har vi de verktyg som behövs för att lösa dessa problem. **Partistyrelsen föreslår att motionen avslås.**

Motion D66, yrkande 2, vill att partistyrelsen ska dra upp principer och ge råd för partiets stöd till Folkpartister i Svenska kyrkan, FISK, ett av partiets fyra nätverk. Partistyrelsen har under en lång rad år bedrivit ett aktivt utvecklingsarbete antingen i egen regi eller genom särskilda utvecklingsgrupper. Ett viktigt moment för att förnya folkpartiets arbetssätt och organisation har varit tillkomsten och utvecklingen av olika nätverk. Det stöd som partistyrelsen kan lämna till nätverken är ytterst beroende av de ekonomiska

resurserna, som alltid är knappa. Partistyrelsen har därför haft den ambitionen att inför varje budgetår förhöra sig om behovet hos såväl sidoorganisationer som nätverk och alltid eftersträva en tilldelning som premierar utveckling och förnyelse och inte ställa upp några fasta principer som låser organisationerna till bestämda anslag eller vissa typer av service. Partistyrelsen menar att detta på det hela taget är ett mer effektivt resursutnyttjande. **Motion D66 yrkande 2 bör därmed avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. att motion O1 avslås
2. att motion O2 avslås
3. att motion O3 anses besvarad
4. att motion O4 avslås
5. att motion O5 anses besvarad
6. att motion O6 avslås
7. att motion O7 avslås
8. att motion O8 anses besvarad
9. att motion D8 yrkande 2 anses besvarat
10. att motion O9 anses besvarad
11. att motion O10 anses besvarad
12. att motion O11 anses besvarad
13. att motion H20 yrkande 1 anses besvarad
14. att motion O12 anses besvarad
15. att motion O13 anses besvarad
16. att motion O14 anses besvarad
17. att motion O15 anses besvarad
18. att motion O16 avslås
19. att motion O17 avslås
20. att motion D66 yrkande 2 avslås

Landsmöte och interndemokrati

Motioner O18 – O22

O18 Folkpartiets landsmöte – unik demokratiform i behov av förnyelse

Hanna Olehäll, Västra Frölunda

Politikens grundproblem: människors bristande delaktighet

Många människor idag upplever en distans mellan politiker och allmänheten. Detta riskerar att urholka förtroendet för det demokratiska systemet.

Ett sätt att öka inflytandet bland dem som vill engagera sig politiskt, är att ge enskilda partimedlemmar reella möjligheter att påverka sitt partis politik. På denna punkt är Folkpartiet unikt. Alla folkpartimedlemmar har rätt att motionera till och yttra sig på landsmötet; en rättighet som saknar motsvarighet i något annat riksdagsparti. Samtidigt finns det saker som behöver förbättras även i den bästa av alla tänkbara världar.

Vikten av informativa PS-yttranden

I PS-yttrandena inför landsmötet, så föreslår partistyrelsen hur landsmötet ska ta ställning till varje yrkande. Detta

innebär ett inflytande, som rimligen borde åtföljas av ett ansvar. Om partistyrelsen har synpunkter på hur ombuden ska rösta, så bör partistyrelsen redogöra för sina ståndpunkter. Det förutsätter att varje yrkande omnämns, och att partistyrelsen motiverar sitt ställningstagande till samtliga yrkandens innehåll – i synnerhet de yrkanden som inte bifalls. Under förra landsmötet sköttes detta på ett närmast minutiöst sätt inom området rättspolitik, och borde kunna genomföras inom samtliga ämnesområden.

Konsekventa synpunkter i PS-yttranden ger uttryck för att partistyrelsen tar motionärernas idéer på allvar. Att underlåta kommentarer ger intryck av att partistyrelsen försöker undvika en debatt. Kan vi inte ha en uppriktig intern diskussion, hur ska vi då kunna stå för vår politik inför andra?

Förlängd talartid för motionärer som inte är ombud

Det är positivt att Folkpartiet som enda riksdagsparti ger enskilda medlemmar yttranderätt på landsmötet, även om medlemmarna inte är ombud. Tyvärr är det inte frågan om ett deltagande på lika villkor. Ett ombud har betydligt längre talartid än övriga medlemmar. Det är svårt att se det demokratiska i att den som har en högre ställning får större möjlighet att plädера för sin åsikt, än den som inte hunnit skaffa sig en position.

Det kan finnas fog för att förkorta talartiden för dem som inte är ombud, så att landsmötesdebatterna inte blir alltför utdragna. Men alla motionärer bör få samma talartid som ombuden inom de förhandlingspass där ens egna motioner behandlas. Då blir det upp till varje medlem att engagera sig i någon fråga om man vill komma ordentligt till tals.

Vikten av en fungerande intern demokrati

En landsmötesmotion kan vara början till ett politiskt engagemang. Hur man bemöts på landsmötet kan vara avgörande för samhörighetskänslan med partiet och engagemanget för att företräda partiets åsikter utåt.

Med en väl fungerande intern demokrati skulle vi lättare både kunna locka nya medlemmar och öka engagemanget hos de medlemmar vi redan har. Dessutom skulle vi förhoppningsvis vinna ett högre anseende bland väljarna, och bidra till att öka det politiska systemets legitimitet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att landsmötesmotionärer ska få partistyrelsens kommentar till innehållet i varje motionsyrkande, som inte bifalls i PS-yttrandena.
2. **att** landsmötet uttalar att motionärer ska få samma talartid som ombuden, inom de förhandlingspass där ens egna motionsyrkanden behandlas.

O19 Rättvisare nomineringar

Dan Möllengård, Trollhättan

Efter sett hur vårt länsförbund konstant åsidosätter vår lokalavdelning vilket två generationer gruppleddare innan mig vittnat om så behövs ändring.

I principexempel så har vårt länsförbund en modell som kan jämföras med om fp-Sverige hade vilja haft Marit Paulsen ner till EU-parlamentet. Men Polen, Grekland, Tyskland hade vilja ha den gamle kandidaten och i och med de har större röst inflytande så bestämmer de vem som skall representera Sverige.

Demokratin kommer från väljarna, väljarna får lokala företrädare. Dessa i sin tur borde få vara suveräna i vem och vilka de nominerar till listor och länsförbund. Respektera varje lokalavdelnings val av representanter, sedan vilken plats de får är mindre viktig, än principen att de lokala avdelningarna skall slippa se sig omsprungna av andra lokala representanter som inte har förtroende av lokalavdelningen eller framför allt av väljarna. Så är inte fallet idag.

Det är en demokratisk dränering som konserverar gamla strukturer och gamla mönster, som vi har idag på våra håll. Kompetens blir inget annat än de som suttit längst eftersom de konsekvent föreslår varandra. Ibland kommer några alibin poppandes upp men de gör ingen skillnad. Men det är inte säkert att Fp får med den principen de bästa utan de mest uthålliga.

Olle Schmidt, Eva-Lotta Nilsson har i en undersökning påvisat att vi har väldigt olika nomineringsförfarande inom fp-Sverige. Ett rättfärdigt system som följer principen att demokrati skall komma underifrån är av yttersta vikt att införa för ett liberalt levande parti. Viljan tryter tyvärr över att göra något åt detta problem. För det skulle förändra makt förhållandena och det blir svårt att inneha livstidsuppdrag.

Yrkande:

Föreslår därför

1. **att** man ser över ovanstående påstående och utreder om man kan ha ett enhetligt rättvisst nomineringssystem.

O20 Respektera representativ demokrati

Elver Jonsson Alingsås

I Sverige har vi en lång och stark tradition av demokrati. Den drevs fram av liberala krafter för 100-talet år sen. Signifikant är att denna, ofta väl utvecklade, demokrati byggde på utsedda kvinnor och män som hade att föra organisationers och grupper talan. Av praktiska skäl har detta varit den näst intill enda möjligheten.

Det finns en tanke att om alla kommer till tals vid till exempel kongresser och landsmöten så skulle det bli en större rättvisa och en bättre demokrati. Ett sådant synsätt kan möjligen vara tillämpligt om en partikongress pågår i många veckor. För

folkpartiets del har praktiska och ekonomiska skäl begränsat våra möten till några enstaka dagar.

Att låta till exempel alla medlemmar ha rätt att delta i landsmötesdebatter kan synas generöst men leder i regel till det motsatta. Personer på landsmötesorten har större möjligheter att använda sig av denna möjlighet än personer långt ifrån. Detta gäller även de som "har råd" att delta i en partikongress. Därtill kommer att de som inte haft förtroendet att av sitt länsförbund väljas till ombud kan "slinka in bakvägen". Folkpartiet borde ha en ordning där endast befullmäktigade ombud inklusive partistyrelse och revisorer (valberedning) har säte och stämma i landsmötet.

Yrkande

1. **att** enbart valda ombud jämte partistyrelse och revisorer (valberedning) äger rätt att delta i landsmötets överläggningar och beslut.

O21 Förbättra landsmötet

Johan Strandberg, Södertälje

För att minska partiledningens makt borde landsmötet genomföras varje år. Partiledningen, partisekreteraren och våra talespersoner kan bli bättre. En fördel vore att de utsågs av landsmötet.

Medlemmarna kan informeras mer. En början vore att opinionsundersökningarna som beställs presenterades. Öppenhet och ärlighet varar ofta länge. För att förbättra insynen borde partiledningens och partistyrrelsens möten öppnas för medlemmar och journalister.

För att skapa ett bra beslutsunderlag kunde 2009 års landsmöte innehålla en allmänpolitisk debatt. Genom att vid 2010 års landsmöte partiledningens förslag till affischer och valbudskap debatteras, kan ombudsinflytandet öka.

Yrkande:

1. **att** landsmötet uttalar att landsmötet genomförs varje år.
2. **att** landsmötet uttalar att partiledningen, partisekreteraren och våra talespersoner utses av landsmötet.
3. **att** landsmötet uttalar att opinionsundersökningar som beställs av folkpartiet centralt görs kända för medlemmarna.
4. **att** landsmötet uttalar att partiledningens och partistyrrelsens möten öppnas för medlemmar och journalister.
5. **att** landsmötet uttalar att 2009 års landsmöte innehåller en allmänpolitisk debatt.
6. **att** landsmötet uttalar att vid 2010 års landsmöte debatteras affischer och valbudskap.

O22 Inför policy om max 12 år i följd på samma post

Marcus Claesson, Mölndal

Inför en policy om max 12 år i följd på samma förtroendepost. Med en tidsgräns blir det nödvändigt att planera och ta vara på tiden, för att lyckas få gehör och genomföra sina idéer.

Efter 12 år är det lagom att lämna över till en ny förmåga, som har samlat på sig fräscha intryck och kan komma med nya förslag eller driva äldre förslag på ett annat sätt med större framgång.

Jämför med presidenten i USA. Oavsett vad hon/han har lyckats åstadkomma, så är maxtiden satt till 8 år. Det innebär att presidenten måste arbeta effektivt för att hinna genomföra sina förslag.

En maxtid kan bidra till naturlig rotation och samtidigt öka intresset och engagemanget för politik. Det är viktigt att nya förmågor med andra erfarenheter ges chansen. När samhället förändras i snabb takt, måste det politiska systemet hänga med.

Yrkande

1. **att** en policy om max 12 år i följd på samma förtroendepost införs.

PS-yttrande Landsmöte och interndemokrati, O18 – O22

Motion O18 framhäver folkpartiets unika position i betydelsen att alla medlemmar har rätt att motionera till och yttra sig på landsmötet. Samtidigt är det, enligt motionären, önskvärt att systemet i vissa fall förbättras i syfte att öka interndemokratin och därmed det politiska engagemanget hos den enskilde. Motionären yrkar att landsmötesmotionär delges partistyrrelsens kommentarer till yrkanden i de fall dessa inte bifalls samt att motionärer ska få samma talartid som ombud. Partistyrelsen vill påpeka att partistyrrelsens yttrande i förhållande till motioner till landsmötet finns utlagda på nätet i god tid före landsmötet. Detta har alla tillgång till. Landsmötets handlingar trycks och kan köpas från riksorganisationen. Att däremot sända yttrande till varje enskild motionär finner partistyrelsen både kostsamt och mindre effektivt. Talartidens längd beslutas av landsmötet. Ofta har landsmötet ansett det är rimligt att ombud har något längre talartid eftersom de representerar ett större antal medlemmar medan den enskilde motionären inte representerar någon annan än sig själv. **Partistyrelsen föreslår att motion O18 yrkande 1 och 2 avslås.**

Motion O19 anför att olika nomineringssystem kan verka hämmande och konserverande och resultera i "demokratisk dränering". Motionären yrkar att nomineringssystemens effekter utreds samt om det är möjligt att införa ett enhetligt sådant. Partistyrelsen påpekar att vilket nomineringssystem som ska användas beslutas på lokal och regional nivå. Således

är detta en fråga som landsmötet formellt inte kan behandla.

Partistyrelsen föreslår att motion O19 avslås.

Motion O20 anför att alla medlemmars rätt att yttra sig på landsmötet inte är ett reellt uttryck för demokrati. Snarare bör, enligt motionären, även landsmötet spegla vår representativa demokratiska traditioner. Motionären yrkar att bara valda ombud, partistyrelse och revisorer ska ha rätt att delta i överläggningar och beslut på folkpartiets landsmöten. Partistyrelsen har stor respekt för de åsikter och argument motionären framför i sin motion. En renodlat representativ ordning som grund för landsmötets överläggningar och arbete skulle förmodligen i vissa stycken innebära ett större mått av effektivitet i både tid och pengar. Samtidigt är yttranderätten för samtliga medlemmar på landsmötet en lång tradition i vårt parti och därmed har denna rättighet ett stort demokratiskt symbolvärde. Dessutom ger det en faktisk möjlighet för den enskilde medlemmen att argumentera för en sakfråga som han eller hon inte på annat sätt lyckats vinna gehör för. Det kan också vara på sin plats att påpeka att medlemmen har endast yttranderätt. Stadgarna tillåter inte deltagande i beslut och omröstningar. **Partistyrelsen föreslår att motion O20 avslås.**

Motion O21 betonar att det politiska arbetet måste kännetecknas av öppenhet och ärlighet. Motionären yrkar att landsmöte arrangeras årligen, att partiledning, partisekreterare och talespersoner utses av landsmötet, att av folkpartiet beställda opinionsundersökningar delges medlemmar, att partiledningens och partistyrelsens möten är öppna för medlemmar och journalister, att landsmötet 2009 innehåller en allmänpolitisk debatt samt att affischer och valbudskap ska debatteras på landsmötet 2010. Partistyrelsen instämmer med motionären i det att partiets arbete ska kännetecknas av öppenhet och ärlighet. Däremot finner partistyrelsen det svårt att i detta syfte genomföra landsmöte varje år. Det skulle innebära en ekonomisk belastning som enligt partistyrelsens bedömning inte skulle motsvaras av utfallet. Enligt det nya stadgeförslaget ska partirådet fatta beslut i frågor som hänskjutits dit av partistyrelsen eller landsmötet. Rådet har en bred sammansättning med bland annat 61 ledamöter utsedda direkt av länsförbunden. Detta är en garant för att de beslut som fattas är väl förankrade. Detta är en ordning i enlighet med god tradition i den representativa demokratins anda. Folkpartiet beställer ibland opinionsundersökningar av olika slag. Inte minst gäller detta under valår. Inte sällan diskuteras resultatet av dessa undersökningar i partiet. Partistyrelsen hävdar dock att vissa undersökningar som genomförs har sådan betydelse i samband med strategiska överväganden att de endast bör diskuteras i en begränsad krets. Motionärens förslag om att medlemmar och media skulle närvara vid partiledningens och partistyrelsens sammanträden finner partistyrelsen både ur demokratisk och rent praktisk synpunkt ogenomförbart och felaktigt. Partistyrelsen påpekar att landsmötet enligt partiets stadgar alltid innehåller en allmänpolitisk debatt. Eftersom inget landsmöte ska hållas 2010 faller motionärens önskan om debatt av affischer och valbudskap. Partistyrelsen föreslår att **motion O21 yrkandena avslås.**

Motion O22 föreslår att det införs en policy som begränsar tiden för förtroendeuppdrag till maximalt 12 år på samma post. Motionären menar att den ökade rotation som skulle uppnås skulle öka engagemang och intresse för politiska förtroendeuppdrag samt öppna för mer förnyelse. Partistyrelsen delar inte helt den bedömningen. Inledningsvis ska dock sägas att det inte är fullt klart om motionären avser förtroendeuppdrag inom folkpartiet, politiska uppdrag i beslutande församlingar eller möjligen båda. Något olika resonemang kan appliceras på de olika fallen

När det gäller interna förtroendeuppdrag, till exempel i styrelser för folkpartiets föreningar och länsförbund, är partistyrelsens utgångspunkt att det visst är önskvärt med en viss rotation på många poster. Men det är samtidigt svårt att med den utgångspunkten låsa sig för en regel som sätter 12 år som gräns. Huvuddelen av de internt förtroendevalda har inte uppdrag under så lång tid, men de som har det har ofta en orsak till det. Många länsförbund har till exempel som praxis att länets riksdagsledamot är länsförbundsordförande därför att det är önskvärt med den formen av "personsamordning". Därmed skulle regeln leda till att man antingen får byta riksdagsledamot lika ofta eller bryta mot praxis när 12 års regeln är uppnådd. Det förefaller opraktiskt och talar mot förslaget.

Den andra delen av frågan gäller dem som nomineras till valda förtroendeposter i folkpartiet, i kommuner, landsting och riksdagen. 12 år innebär tre mandatperioder. Ur det perspektivet är det en förhållandevis ort tid – det kan många gånger vara svårt att nå något resultat, precis som motionären skriver, men av helt andra skäl än det verkar som motionären tagit med i beräkningen. Hade 12-årsregeln gällt uppdrag som riksdagsledamot hade folkpartiet efter valet 2006 inte haft en enda riksdagsledamot som haft erfarenhet av tidigare borgerliga regeringar eller att utgöra en del av riksdagsmajoriteten. Det hade betytt en allvarlig erfarenhetsmässig försvagning av riksdagsgruppens – och därmed hela folkpartiets – politiska handlingskraft i riksdag och regering. Även här ställer sig partistyrelsen alltså avvisande till att genomföra denna inskränkning i den fria nomineringsrätten för partiets medlemmar. **Motion O22 bör därför enligt partistyrelsens mening avslås.**

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att motion O18 avslås**
2. **att motion O19 avslås**
3. **att motion O20 avslås**
4. **att motion O21 avslås**
5. **att motion O22 avslås**

Stadgar

Motioner O23 – O34

O23 Delat ledarskap

Lill Jansson, Gråbo

Två partiledare är bättre än en. Varför? Jo i grunden för att två personer har en vidare kompetens än en, och personliga egenskaper som kan komplettera varandra. Men också för att förankringen internt i folkpartiet blir bredare och därmed kan dialogen med folktoppartister ute i landet öka.

Född på 60-talet lärde jag mig att arbeta i grupp i skolan, både i grundskola och på universitet. Därefter har jag fortsatt att dela ledarskapet i min yrkeskarriär. Fördelarna är flera och ska inte underskattas:

- personfixeringen minskar och vi kan fokusera på ledarskapet i sig
- beslutsunderlaget blir större när snabba beslut ska fattas
- dialogen med folktoppartister ute i landet blir bättre eftersom två personer har en bredare förankring än en
- en modernare framtoning, yngre människor är vana vid att dela ansvaret
- en mänskligare arbetsbörda för partiledningen, vilket ökar underlaget

Yrkande:

1. **att** folkpartiet, nästa gång vi väljer ny partiledare, istället för en partiledare väljer två partiledare.

O24 Medlemsstyrt – inte toppstyrt

Inger Hilmansson, Kalmar

Jag yrkar avslag på förslaget att partistyrelsens ledamöter med automatik blir ombud på landsmötet. Utvärderingar som gjorts har visat ett toppstyrt parti, och vi bör nu arbeta för att bli ett mera medlemsstyrt parti. Partistyrelsens ledamöter bör inte ges utökad makt utan i stället arbeta för att en konstruktiv diskussion uppstår kring förslagen. Partistyrelsen bör bättre lyssna av medlemmarna och på så vis lägga sina yttranden så att de får hög legitimitet på landsmötet.

Yrkande:

1. **att** landsmötet avslår förslaget att partistyrelsens ledamöter med automatik blir ombud med rösträtt på landsmötet.

O25 Skyll på partistyrelsen!

Liberala ungdomsförbundet

Partistyrelsen har föreslagit en förändring i stadgarna som innebär att PS återigen ska ha rätt att rösta under landsmötet, dock med undantag från valändan. Liberala ungdomsförbundet anser detta högst olyckligt. Främst för att det är landsmötets ombud som ska avgöra folkpartiets politiska inriktning. Partistyrelsen är partiets högsta organ mellan partiets kongress, men under kongressen än det länsförbundens representanter som tillsammans beslutar om partiets

utveckling. Det är välkommet att partistyrelsen aktivt deltar i debatten under landsmötet och påverka de beslut som tas med goda argument och för all del, den icke förnekbara tyngden som en PS-ledamots ord har. I övrigt bör PS inte ges mer inflytande över partiets politik än PS idag redan har.

Då PS skall representera landsmötets mening finner vi det olyckligt om PS dels ska ha mer inflytande än tidigare, trots att vi strävar efter en platt organisation, dels att en partistyrelseledamot då mycket väl skulle kunna säga, inför en obekväm debatt: Skyll inte på mig – jag röstade nej.” Nej, PS ska representera hela landsmötet och lyda under landsmötet.

Yrkande:

1. **att** i andra meningen i punkt E ta bort sista delen av meningen ”samt partistyrelsen.” Dessutom bör i konsekvensens namn mening tre försvinna. Den nya lydelsen för mening två blir ”Rösträtt vid landsmötet tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare.”

O26 Skicka också ut valberedningens förslag i god tid i förväg inför årsmöten

Marcus Claesson, Mölndal

Det är inte bra att viktiga handlingar ligger på bordet när man kommer, eller ännu värre – att förslag till beslut presenteras muntligt för första gången precis innan röstning sker.

Därför borde vi se till att så långt det är möjligt ge varandra de bästa förutsättningar att fatta kloka och väl genomtänkta beslut. Att ha tillgång till alla handlingar är ett sådant sätt. Givetvis kan det i mycket speciella situationer vara så att handlingarna inte är fullständiga, men det ska bara inträffa i yttersta undantagsfall. Det får inte bli slentrian.

För övrigt tycker jag att det nya förslaget till partistadgar är bra.

Yrkande:

1. **att** normalstadgarna för länsförbund och lokalföreningar kompletteras så att också valberedningens förslag ska vara utskickat i god tid i förväg inför årsmöte.
2. **att** valberedningens förslag ska skickas ut senast en vecka i förväg.

O27 Viktigt val

Inger Hilmansson, Kalmar

EU är en del av vår vardag och bör arbetas in naturligt i många politikområden.

Avslag på att partirådet ska vara ensamt ombud vid EU frågor och därtill hörande val till europaparlamentet. Det är bra att EU-representantskapet avskaffa men EU är en viktig del av vårt partiarbete och därför bör vi värna demokratin i samband med val till europaparlamentet.

Landsmötesombuden bör därför, liksom vid andra centrala personval, vara de som ges rösträtt att utse kandidater till Europaparlamentet, även om man inte sammankallar ett landsmöte.

Yrkande:

1. **att** partistyrelsens förslag till stadgeändring avslås i den del som rör att partirådet ensamt skall vara ombud vid val i EU-frågor. Landsmötesombuden bör vara ombud vid alla centrala val mellan landsmöten.

O28 Likställ folkpartiets organisationer

Roger Haddad, Västerås, Anne-Lie Lindström, Västerås, Ragnhild Källberg, Västerås

Folkpartiet behöver se över sin organisationsstruktur och renodla sin verksamhet för att skapa en effektiv och slagkraftig politisk medlemsorganisation. Partiets arbete med att stärka medlemsvärden och demokratin bör fortsätta. Ett första steg i detta bör vara att se över den ständiga representationen som Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbunden har.

Detta bidrar enligt oss till en splittrad intern organisation som segregerar mer än integrerar partiets olika intresseområden. Att ha eget förbund för Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet bidrar till att våra åsikter och ställningstaganden kan uppfattas som otydliga och förvirrande för omvärlden. Dessutom skapar dessa förbund en överlappning och enligt oss så behöver organisationen renodlas för att istället stärka legitimiteten för dessa nuvarande förbunds frågor som man särskilt bevakar. Det måste ligga i hela folkpartiets intresse att bedriva politik sett utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Vi ska inte ha ett invandrarförbund där medlemmar med invandrabakgrund arbetar med integrationsfrågor och ett liberalt kvinnoförbund med kvinnliga medlemmar som fokuserar på jämställdhetsfrågorna representerade partiets högsta beslutande organ.

Partiets politik skulle stärkas om de aktiva i dessa förbund istället engagerade sig i dels befintliga forum, dels i nyinrättade nätverk för olika politikområden. Målet måste egentligen vara att de befintliga nätverken anammar dessa båda perspektiv eftersom de egentligen inte kan likställas med miljöpolitik eller skolpolitik. Inom alla politikområden finns det ett behov av att partiet tar på sig de glasögon som krävs för att säkerställa att både jämställdhets- och mångfaldsperspektivet beaktas i vårt arbete med att formulera den liberala politiken.

Representationen som dessa förbund i dagsläget har i partiets högst beslutande organ ger dem en särställning som vi anser är obefogad. Vi måste kunna välja ledamöter till dessa organ som har fokus både på jämställdhet och mångfald utan att gå omvägen via samverkande organisationer. Om något organ så önskar finns alltid möjligheten att tillfälligt adjungera företrädare från samtliga nätverk eller samverkande organisationer.

Yrkande:

1. **att** i partistyrelsens förslag till stadgar, §6A, stryka ”samt vardera två ombud utsedda av de med Folkpartiet liberalerna samverkande organisationerna Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet”
2. **att** i partistyrelsens förslag till stadgar, §7, stryka ”Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet”.
3. **att** i partistyrelsens förslag till stadgar, §8, stryka ”Liberala kvinnor och Liberala Invandrarförbundet”.

O29 Översyn av normalstadgar och organisation

Joa Silver, Västerås

I folkpartiets normalstadgar har den första portalparagrafen för både länsförbund och lokalavdelning ett ändamål som delvis helt överrensstämmer. Dessutom sägs inget om hur listor till landstingen skall tas fram. I praktiken är det nog inte så att en lokalavdelning och ett länsförbund har samma verksamhet och uppdrag. Var i organisationen är en medlem i folkpartiet medlem? Den frågan är inte helt enkel att besvara om man enbart läser stadgarna. Har länsförbundet medlemmar är en annan frågeställning. Nej, svarar några, ja – lokalavdelningarna – säger andra.

Ansvarsutredningens betänkande ställer också frågor för länsförbundens framtida organisation, uppdrag och geografisk omfattning om/när det kommer att blidas regionkommuner. Skall länsförbunden vara kvar och en ny nivå inrättas eller skall länsförbunden bli ”regionförbund” och hur skall i så fall närheten till lokalavdelningarna upprätthållas?

Yrkande:

1. **att** landsmötet tillsätter en arbetsgrupp med uppdrag att dels tänka över länsförbundens roll i en situation med regionbildning dels se över normalstadgarna så att de på ett adekvat sätt svarar på de frågor som kan ställas om länsförbundens roll och ansvar i ett Sverige där länen slagits samman till regioner.

O30 Förtydligande av normalstadgar för länsförbund

Lola Björkqvist, Linköping, Carina Johansson, Mjölby

Landstingsgruppen i Östergötland har under åtskilliga år inte levt upp till det liberala idealet som kännetecknas av öppenhet, genomsynlighet och möjlighet till granskning. Utvecklingen i gruppen har gått mot att bli än mer sluten. Man har bl. a. fördelat landstingsposter sig emellan, beroende på hur följsam man är mot vissa inom gruppen. Till och med mobbing har förekommit.

En majoritet i landstingsgruppen har misstolkat Folkpartiets intentioner och hävdat att man har stöd i kommunallagen och i Folkpartiets normalstadgar för länsförbund för sitt agerande. Det handlar om en felaktig och godtycklig tolkning av bl a §4 och 10 i nämnda normalstadgar. Lagarna föreskriver bara att det formella beslutet tas i kommunfullmäktige respektive

i landstingsfullmäktige, inte att makt och inflytande skall centraliseras till några få.

Trots att riksorganisationens företrädare och länsförbundets ordförande påpekade detta efter senaste valet, framhåller några ur gruppen fortfarande att just de har den rätta tolkningen, och att deras form av representativ demokrati skall vara just den som måste tillämpas.

Nej, öppenhet, genomskinlighet och möjlighet till granskning blir det om många fler får delta i beslut kring de viktiga angelägenheter som rör folkpartimedlemmar i länsförbunden. Dit hör även att få nominera till de viktiga landstingsposterna.

Folkpartiets landstingsgrupp i Östergötland fick senast schavottera i media 2006 i samband med nomineringarna till de olika landstingsposterna. Bland annat var det gruppens ledare som misstolkade stadgarna och önskade få styra på egen hand med minsta möjliga insyn. En majoritet i gruppen vägrade därmed att följa nomineringsmötets demokratiska beslut. Folkpartimedlemmarna i länet som kallades för "utomstående", skulle inte lägga sig i vad de "representativt valda" landstingsledamöterna efter valet tog sig före.

För att inte behöva uppleva något liknande i framtiden måste de som skall verka i folkpartiet få utbildning i länsförbundets regi. Först och främst måste man få ta del av vilka de djupaste intentionerna i folkpartiet är och även innebörden av folkpartiets stadgar.

Yrkande:

- 1. att** förtydliga § 4 Centrala organ, i Stadgar för länsförbund med följande markerade tillägg:
"Länsförbundets centrala organ är förbundsmötet, förbundsstyrelsen och förbundsstyrelsens arbetsutskott. Dessutom bildar folkpartiet liberalernas landstingsledamöter för varje landstingsområde en särskild landstingsgrupp med av gruppen bestämda organ. *Länsförbundet bereder och ett nomineringsmöte föreslår ledamöter till de länsuppdrag som sedan formellt tas till beslut på landstingsfullmäktige.*"
- 2. att** förtydliga § 10 Nominering, i Stadgar för länsförbund med följande markerade tillägg:
"Inför nominering till ordinarie riksdagsval och landstingsval bör provval genomföras. Förbundsmötet skall fastställa regler och tidsplan för nomineringsarbetet inför riksdagsval. Beslut om kandidater vid riksdagsval fattas av förbundsmötet för alla medlemmar i de lokala föreningarna i landstingsvalkretsen. Inför varje mandatperiod *och efter allmänt val* beslutar förbundsmötet om nomineringar till *poster inom landstinget* och övriga offentliga uppdrag på länsnivå. *Beslut på nomineringsmöte förs därefter till formellt beslut i landstingsfullmäktige.*"

O31 Stärk medlemmarnas inflytande i folkpartiet

Folkpartiet liberalerna i Kalmar

Partistylelsen har i ett dokument utskickat till folkpartilandet föreslagit en rad förändringar i folkpartiets stadgar. Ett flertal av dessa förändringar innebär en förskjutning av maktbalansen inom partiet. Denna förskjutning är inte oväntat till partistylelsens fördel. Bland förslagen finns att partistylelsen ges rösträtt vid landsmöten (§ 6 E partistylelsens förslag) samt att partirådet (eller landsmöte) avgör kandidatlista inför val till Europaparlamentet (§ 10 partistylelsens förslag).

Vid landsmöten avgörs Folkpartiets grundläggande politik. Att ge partistylelsen rösträtt innebär att de 174 utsedda ombudens inflytande minskar, till förmån för partistylelsen. Partistylelsen består av 21 ledamöter plus partiledare, 1:e vice ordförande, 2:e vice ordförande samt partisekreteraren. Detta skulle innebära att partistylelsen självt stod för 12,5 % av de röstberättigade vid landsmötet. Då omröstningar i viktiga frågor ofta är jämna kan dessa procent bli avgörande vid många omröstningar.

Eftersom partistylelsen idag svarar på motioner skulle detta ytterligare inflytande innebära en alltför stark position jämförelsevis med de valda ombuden. Tilläggas kan också att partistylelsen inte är geografiskt representativ och att bifalla rösträtt för dessa alltså innebär ännu en maktförskjutning.

Partistylelsen ska inte heller besluta om etiska riktlinjer för Folkpartiet liberalernas kandidater (§ 3 partistylelsens förslag). Eftersom denna fråga berör så många folkpartister bör landsmötesombuden fatta beslut i denna fråga. Dessutom visade händelserna i valrörelsen att etik inte är folkpartiledningens starkaste gren, varför denna fråga bäst hanteras av valda ombud från hela riket.

Slutligen bör kandidatlistan inför val till Europaparlamentet alltid tas av landsmötesombuden. Partirådet är en alltför snäv krets. Kandidatlistan behöver dock inte nödvändigtvis tas vid ett landsmöte, utan istället kan man välja att endast kalla valda landsmötesombud för ett sådant beslut.

Yrkande:

- 1. att** § 3 partistylelsens förslag till partistadgar ("Organisation"), sista stycket, får lydelsen:
"Landsmötet beslutar om etiska riktlinjer, vilka skall följas av folkpartiet liberalernas kandidater, förtroendevalda och anställda. Dessa riktlinjer är intagna som bilaga till partistadgarna."
- 2. att** § 6 partistylelsens förslag till partistadgar ("Landsmötet"). Sektion E andra stycket, första meningen, får lydelsen:
"Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare."
- 3. att** § 8 partistylelsens förslag till partistadgar ("Partistylelsen"). Följande punkt stryks:
"besluta om etiska riktlinjer för kandidater, förtroendevalda och anställda."

4. **att § 10 partistyrelsens förslag till partistagdar** ("Val till Europaparlamentet"). Sista meningen får lydelsen:
"Beslut om kandidatlista inför val till Europaparlamentet skall fattas av samma ombud som representerat länsförbunden vid senaste landsmötet."

O32 Stoppa toppstyrningen!

Staffan Werme, Örebro

På årets landsmöte ska nya stadgar antas. En del i dessa stadgar säger i princip att det är partistyrelsen som ska skriva lokalavdelningarnas stadgar. Detta är orimligt ur flera aspekter.

Som folkpartist är du medlem i en lokalavdelning. Du är inte medlem i riksorganisationen annat än indirekt. Det är i lokalavdelningen du engagerar dig. Det är till lokalavdelningen du årligen motionerar och deltar i årsmötena för att bestämma lokalavdelningens politiska inriktning och administrativa arbete.

Därför är det naturligt att lokalavdelningarna själva bestämmer sina stadgar. Gärna utifrån den mall normalstadgarna utgör. Gärna med rätt för länsförbund och riksorganisation att överpröva vissa förändringar i vissa paragrafer som i sig kan innebära stora förändringar för partiorganisationen om de skulle genomföras. Men aldrig med rätten för riksorganisationen att skriva stadgarna för de lokalavdelningarna där medlemmarna finns.

Man kan också fråga sig vad som skulle hända om någon medlem motionerar till en lokalavdelnings årsmöte med en begäran om en stadgeändring och årsmötet beslutar enligt denna. Innebär det automatisk uteslutning av hela lokalavdelningen, eller av den medlem som motionerat?

För mig blir detta ytterligare ett bevis på den totala förändring folkpartiet genomgått de senaste åren. Från ett folkrörelseparti till ett eliternas parti. Från ett breddparti till ett toppstyrt parti. Den utvecklingen måste vändas. Vi behöver inte allt färre och allt passivare medlemmar. Vi behöver många fler och väldigt aktiva medlemmar. Inte minst för att ge oss som sitter på höga poster välbehövlig kritik.

Yrkande:

- att bibehålla de tidigare stadgarna** vad gäller rätten för lokalavdelningarna att själva skriva sina stadgar utifrån normalstadgemallen, med överprövningsrätt av länsförbund och i sista fall riksorganisationen.

O33 Enbart elektronisk motionsinlämning till landsmöten – för bättre interndemokrati

Ulf Schyldt, Täby, Lena Hallerby, Lidingö

I ungefär tio år har det varit möjligt att lämna in motioner till folkpartiets landsmöte i elektronisk form, via e-post och numera också via särskilda formulär på folkpartiets hemsida. Det har stora fördelar för hanteringen av motioner att inte

texten måste skrivas om flera gånger utan tid och energi i bearbetningen kan läggas på andra saker som ökar kvalitén i dialogen mellan medlemmar och partistyrelse och därmed förbättrar den interna demokratin.

Sedan möjligheten att skicka in motioner elektroniskt infördes har antalet datorer i samhället växt enormt mycket. Den som inte själv har tillgång till dator i hemmet har det istället via bibliotek, internetcaféer och på många andra ställen. Hittills har det varit mer eller mindre självklart att man ska kunna skicka in en motion via brev, men vi menar att det är dags att ifrågasätta om det verkligen är rimligt idag.

Det skulle finnas flera fördelar med en helt elektronisk hantering. Medlemmar och folkpartiföreningar skulle kunna ta del av inskickade motioner tidigare och få mer tid till medlemsdiskussioner i de principiellt viktiga frågorna inför varje landsmöte. Många av de beslut som landsmötet fattar är i form av ställningstaganden som inte skrivs in i parti-programmet eller något annat program. De återfinns idag bara i landsmötesprotokollen men skulle, med en förenklad hantering, kunna finnas i en databas med alla folkpartiets viktigare politiska ställningstaganden.

Det skulle också vara enklare att följa den interndemokratiska processen från förslag till beslut, om fler steg på vägen kunde vara publika och åtkomliga för alla istället för att bara finnas i de tryckta landsmöteshandlingarna som i efterhand ofta inte är tillgängliga.

Vi anser därför att folkpartiet från och med landsmötet 2009 enbart ska ta emot motioner som kommer i elektronisk form. Formerna för mottagning av inskickade motioner, bekräftande av flera undertecknare och annan hantering ska fram till dess utvecklas ytterligare i den riktning som vi beskriver ovan. Det krävs också en väsentlig höjning av säkerheten och rutiner för mottagande av motioner med en tydlig kvittens på att motionen skickats in.

Denna fråga är av en viss principiell vikt eftersom den handlar om formerna för medlemsinflytandets utövande i partiet och därför kan det vara bra att markera förändringen i stadgarna så att inga tveksamheter råder om en så grundläggande sak som motionsrätten. Därför föreslår vi att orden "i elektronisk form" inskjuts i första meningen, andra stycket i paragraf H i partistyrelsens stadgeförslag.

Betydelsen av "elektronisk" kan naturligtvis tolkas olika – men vi menar att det syftar på möjligheten att skicka dokument via e-post eller via webbaserade formulär. I framtiden kommer det säkert att utvecklas nya former – men det täcks då in av formuleringen.

Yrkande:

- att landsmötet beslutar att skjuta in orden** "i elektronisk form" i första meningen, andra stycket paragraf H i partistyrelsens förslag till stadgar, så att meningen i sin helhet lyder:

”Motion skall i elektronisk form vara partistyrelsen tillhanda senast vid den tidpunkt som partistyrelsen meddelar minst åtta månader före landsmötet.”

O34 Dechargeutskottets uppdrag

Anders Bjurström, Nyköping

Decharge betyder enligt Svenska Akademiens ordlista ”ansvarsfrihet för förvaltning”. Partistyrelsen har det yttersta ansvaret för partiets förvaltning och att besluten från landsmötena genomförs. Dechargeutskottet väljs av ombuden på landsmötet för att tillse att förvaltningen av partiet mellan landsmötena sker på för medlemmarna i partiet ett ändamålsenligt och korrekt sätt.

Utskottet granskar partiets olika verksamheter för att skapa sig en god bild av hur partiet fungerar. I arbetet ingår också att för medlemmarnas räkning följa upp att tagna beslut har verkställts. Det är utskottets uppgift att i sitt betänkande framföra kritik och påvisa på missförhållanden när så är motiverat, men dechargeutskottet ger också förslag på förbättringar eller ändringar som kan leda till en bättre förvaltning. I de nuvarande stadgarna som inte föreslås ändrade på denna punkt inför landsmötet nämns endast att granskning av partistyrelsen åligger dechargeutskottet. Men för att få en rättvis bild av partiets verksamhet måste även andra organs förvaltning granskas. Vi tycker att ordalydelsen i det lagda förslaget är otydlig gällande dechargeutskottets uppdrag och önskar med vårt yrkande förtydliga den viktiga roll som utskottet har i sin granskning av partiets förvaltning.

Yrkande:

1. **att** landsmötet beslutar att paragraf 6, punkt I, sista stycket i stadgarna får följande lydelse: ”Granskning av partistyrelsens och övriga partiorgans verksamhet och ansvar sedan föregående landsmöte åligger dechargeutskottet. Dechargeutskottet lägger fram ett yttrande till grund för landsmötets behandling av riksorganisationens förvaltnings och verksamhetsberättelse. Granskningen avser inte partiets politik, som behandlas i landsmötets allmänpolitiska debatt, eller ekonomi, som granskas av revisorerna.”

PS-yttrande Stadgar, motion O23 – O34, samt D8 yrkande 3

Motion O23 menar att ett dubbelt ledarskap skulle innebära positiva konsekvenser för folkpartiet, t ex mindre personfixering, bättre beslutsunderlag, modernare framtoning etc. Motionären yrkar att det vid nästa val av partiledare väljs två stycken. Partistyrelsen anser att argumenten för ett dubbelt ledarskap är ett intressant tankeexperiment. Samtidigt är det viktigt att påpeka att de fördelar motionären framhåller till stor del uppnås med den ledarstruktur som folkpartiet har idag. Partiledaren omges av en förste och andre vice ordförande, en partisekreterare samt partiledningen. Denna

grupp har i sin tur partistyrelsen som samarbetspartner. Det kan väl också konstateras att de exempel som idag finns på dubbelt ledarskap i den politiska sfären knappast indikerar att detta skulle vara någon garant för bredare förankring och dialog. **Partistyrelsen föreslår att motion O23 avslås.**

Motion O24 anser att gjorda utredningar beskriver folkpartiet som ett toppstyrt parti och att vi nu därför måste bli mera medlemsinriktade. Motionären yrkar att förslaget om att partistyrelsens ledamöter får rösträtt på landsmötet avslås. Partistyrelsen väljs av landsmötet. Det innebär att varje enskild ledamot i partistyrelsen ges ett förtroende att förvalta landsmötets beslut. Partistyrelsen anser därför det som naturligt att partistyrelsens ledamöter även har förtroendet att omfattas av det förtroende det innebär att som fullvärdigt ombud på landsmötet vara med och utveckla folkpartiets politik. **Partistyrelsen föreslår att motion O24 avslås.**

Motion O25 betonar att partistyrelsens funktion är att ”representera hela landsmötet och lyda under landsmötet”. Att den deltar aktivt i landsmötets debatter möter inget hinder. Däremot bör partistyrelsens inflytande inte utökas genom att dess rösträtt återinförs. Det är landsmötets valda ombud som ska avgöra politikens inriktning. Motionären yrkar att texten i partistyrelsens förslag till nya stadgar under punkt E andra meningen får lydelsen ”Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller för ombud tjänstgörande ersättare”. Partistyrelsen anser att partistyrelsen valda ledamöter bör inneha förtroendet att även finnas med i utformandet av partiets politik och således delta som fullvärdiga ombud i landsmötets överläggningar. **Partistyrelsen föreslår att motion O25 ska avslås.**

Motion O26 betonar vikten av att handlingar ges i god tid till ledamöter i olika församlingar. Motionären yrkar att normalstadgar ändras så att det framgår att även valberedningens handlingar ska sändas ut i god tid samt att dess förslag ska skickas ut senast en vecka i förväg. Stadgar för länsförbund och lokalföreningar beslutas av partistyrelsen och är därmed ingen fråga för landsmötet. **Partistyrelsen föreslår att motion O26 ska avslås.**

Motion O27 framhäver vikten av partiets arbete i EU-frågor och i synnerhet valet till europaparlamentet och att bred demokratisk förankring därför är viktig även i detta sammanhang. Motionären yrkar att förslaget på att partirådet ensamt ska vara ombud vid val i EU-frågor avslås och att landsmötesombuden bör vara ombud vid alla centrala val mellan landsmöten. Motionärens yrkande innebär i praktiken att extra landsmöte skulle inkallas vilket av praktiska och inte minst ekonomiska skäl är ogenomförbart. Partistyrelsen vill också påpeka att enligt stadgeförslag så ska kandidatlista inför val till Europaparlamentet beslutas av landsmötet eller partirådet. Det innebär i praktiken att de år som val sammanfaller med landsmötesår är det landsmötet som fattar beslut om partiets kandidatlista. Det bör även noteras att i jämförelse med det gamla EU-representantskapet har partirådet en bredare representation i och med att

länsförbundens ombud utökats från 51 till 61 ombud. **Partistyrelsen föreslår att motion O27 ska avslås.**

Motion O28 betonar vikten av en effektiv och slagkraftig medlemsorganisation. Detta uppnås, enligt motionären, genom att stärka medlemsvärden och den interna demokratin. Motionärerna anser vidare de samverkande organisationerna Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet i denna mening snarare skapar otydlighet och förvirring inför omvärlden. Folkpartiets verksamhet ska renodlas och de frågor dessa organisationer arbetar med ska istället genomsyra partiet i hela dess arbete och i alla politiska ställningstaganden. Deras särställning när det gäller representation i partiets högst beslutande organ är inte befogad. Motionären yrkar att partistyrrelsens förslag till nya stadgar förändras; i § 6A stryks ”samt vardera två ombud utsedda av de med folkpartiet samverkande organisationerna Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet”, i § 7 stryks ”Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet” och i § 8 stryks ”Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet”. Partistyrelsen instämmer med motionären såtillvida att genusperspektiv och mångfaldsperspektiv alltid ska genomsyra folkpartiets arbete och politik. Liberala kvinnor och Liberala invandrarförbundet kan ses som en garant för att denna ståndpunkt hålls levande. Dessutom kan rent allmänt konstateras att vi behöver alla liberala krafter i det politiska arbetet och att de nämnda samverkande organisationerna inte sällan fungerar som ett slags sluss in i partiarbetet. Numera konstateras ofta att människor tenderar att engagera sig i få eller kanske bara en politisk fråga. De liberaler som vill arbeta med genus- och mångfaldsfrågor har i dessa samverkande organisationer en given bas och samtidigt en garanti för att frågorna får genomslag. **Partistyrelsen föreslår att motion O28 ska avslås.**

Motion O29 anser att normalstadgar för länsförbund och lokalförening inbjuder till missförstånd gällande länsförbundens roll. Ansvarsutredningens betänkande kan, enligt motionären, komma att innebära konsekvenser för länsförbunden. Motionären yrkar att en utredning tillsätts som dels ser över länsförbundens roll vid en framtida eventuell regionbildning, dels utreder hur normalstadgar ska anpassas till en sådan förändring. Partistyrelsen följer med intresse utvecklingen i de två försöksregioner som finns idag, Skåne och Västra Götaland. I Skåne har man valt att arbeta fullt ut utifrån ett regionperspektiv medan man i Västra Götaland utvecklat ett regionsamarbete där samtidigt länsförbunden finns kvar. Det bör noteras att hur man väljer att organisera sig är en regional och lokal fråga vilket också stipuleras i folkpartiets stadgar. Partistyrelsen anser att eventuella statliga indelningsreformer inte får någon tvingande inverkan på länsförbundens struktur. **Partistyrelsen anser att motion O29 därmed ska anses besvarad.**

Motion O30 framhäver vikten av öppenhet när det gäller nomineringar i allmänhet och nomineringar till landstingsuppdrag i synnerhet. Motionären yrkar att § 4 i normalstadgar för länsförbund ändras med följande tillägg som avslut på

paragrafen; *”Länsförbundet bereder och ett nomineringsmöte föreslår ledamöter till de länsuppdrag som sedan formellt tas till beslut på landstingsfullmäktige.”* Vidare att § 10 får följande lydelse; *”Inför nominering till ordinarie riksdagsval och landstingsval bör provval genomföras. Förbundsmötet skall fastställa regler och tidsplan för nomineringsarbetet inför riksdagsval. Beslut om kandidater vid riksdagsval fattas av förbundsmötet för alla medlemmar i de lokala föreningarna i landstingsvalkretsen. Inför varje mandatperiod och efter allmänt val beslutar förbundsmötet om nomineringar till poster inom landstinget och övriga offentliga uppdrag på länsnivå. Beslut på nomineringsmöte förs därefter till formellt beslut i landstingsfullmäktige.”*

Normalstadgar för länsförbund beslutas av partistyrelsen och är därmed ingen fråga för landsmötet. Partistyrelsen vill dock med tanke på den olyckliga situationen säga något om sakförhållandet. Det är naturligtvis alltid en olycka när det uppstår en konflikt av det här slaget, och det leder gärna till infekterade personmotsättningar. Samtidigt är det formella förhållandet mellan partiorganisationen och partigrupperna i de olika folkvalda församlingarna ett svårt kapitel. I formell mening kan beslut som fattas av en privat organisation (som ett parti är) aldrig vara helt bindande för de representanter i en beslutande församling som har fått sitt mandat i ett allmänt val. Det vore i en strikt tolkning grundlagsvidrigt. Det är av samma skäl yrkanden till landsmötet om att ”ge folkpartiets riksdagsgrupp i uppdrag att...” inte kan bifallas. Men ändå måste en samverkan förekomma – och i regel löper det också smärtfritt. De beslut som fattas av partiorganisationen är främst moraliskt bindande för partiets representanter i beslutsfattande församlingar. Den enda metoden att utkräva ansvar om det moraliska ansvaret brister, är ytterst att inte nominera denne till nästa val. Öppenhet är alltid eftersträvarsvärt. Men fördelningen av en del indirekta förtroendevalda poster är också sådana att de görs upp genom förhandlingar i en majoritetskonstellation som inte är – och inte gärna kan vara – underställda hela organisationens tyckande. De flesta löser det problemet genom att ge uppdraget till en utsedd förhandlingsgrupp, vars mandat kommer från det länsförbund eller den lokalavdelning som utser dem. Men normalstadgarna har inte och bör inte ha så detaljerade instruktioner. **Partistyrelsen anser att motion O30 yrkande 1 och 2 ska avslås.**

Även **motion D8 yrkande 3** berör nomineringsförfarandet. Där föreslås att det ska finnas riktlinjer för medelstilldelning mellan personvalskandidater samt att reglerna ”kommuniceras med intresserade kandidater som utgångspunkt för en kandidatur”. Partistyrelsen har inför varje val sedan 1995 antagit riktlinjer som berör de frågor motionären tar upp. Men att dessa regler i princip ska fungera som ett villkor för en kandidatur skulle kräva ett helt annat förfarande. Personvalskandidater arbetar under så skilda förutsättningar, efter lokala, regionala och individuella förutsättningar, att partistyrelsen inte tror att tvingande regler som beslutas centralt skulle vara en lämplig lösning. De nuvarande riktlinjerna ses över och beslutas på nytt inför varje valrörelse. Det bör enligt partistyrelsen även fortsättningsvis vara en

lämplig ordning. **Motion D8 yrkande 3 bör därmed anses besvarad.**

Motion O31 menar att partistyrelsens förslag till nya stadgar innebär förändring i maktförhållandena till förmån för partistyrelsen självt. Det gäller rösträtten på landsmöte samt att partistyrelsen skulle besluta om etiska riktlinjer för partiets kandidater. Motionären vänder sig också mot förslaget att partirådet skulle fatta beslut om folkpartiets kandidatlista inför EU-val. Motionären yrkar att partistyrelsens förslag till partistadgar förändras på fyra punkter; § 3, sista stycket ska lyda *"Landsmötet beslutar om etiska riktlinjer, vilka skall följas av folkpartiet liberalernas kandidater, förtroendevalda och anställda. Dessa riktlinjer är intagna som bilaga till partistadgarna."* § 6, sektion E, andra stycket, första meningen ska lyda *"Rösträtt vid landsmöte tillkommer ombud eller ombud för tjänstgörande ersättare."* I § 8 stryks *"besluta om etiska riktlinjer för kandidater, förtroendevalda och anställda."* § 10, sista meningen ska lyda *"Beslut om kandidatlista inför val till Europaparlamentet skall fattas av samma ombud som representerat länsförbunden vid senaste landsmötet."* Partistyrelsen anser att motionärens ambition att via justeringar i det förslag till nya stadgar som föreligger är missriktat. När det gäller förslaget att partistyrelsen ska fastställa etiska riktlinjer är självfallet inte tanken att detta ska ske i slutna rum. Inte heller innebär förslaget några hinder för framtida landsmötesdiskussioner i frågan. Eftersom frågan om etiska riktlinjer är både omfattande och detaljerad är det snarare troligt att beslut måste föregås av omfattande diskussioner i både partilandet och partiets olika centrala organ. Partistyrelsens rösträtt på landsmötet i frågor som inte rör val är en förtroendefråga. Det är en orimlig tanke att det organ som fått förtroendet att på landsmötets uppdrag genomföra folkpartiets politik inte skulle ha förtroendet att vara med och påverka och utforma densamma. Jämfört med tidigare stadgar vill partistyrelsen hävda att den krets som fastställer kandidatlista i samband med val till Europaparlamentet kraftigt utvidgats. Jämfört med tidigare EU-representantskapet är det nu det större partirådet eller landsmötet som fattar beslut i frågan. **Partistyrelsen föreslår att motion O31 ska avslås**

Motion O32 anser att partistyrelsens förslag till stadgeförändringar i princip innebär att partistyrelsen kan skriva en lokalförenings stadgar. Motionären yrkar att lydelsen i tidigare stadgar bibehålls så att lokalförening har rätten att själv skriva stadgar och med överprövningsrätt av länsförbund och i sista instans riksorganisationen. Partistyrelsen vill mena att motionären missförstått det förslag till stadgar som föreligger. I nu gällande stadgar § 3 skrivs; "Ändringar eller tillägg till stadgarna för länsförbund kan dock göras med partistyrelsens godkännande. Ändring eller tillägg till stadgarna för en lokal förening kan göras med godkännande av styrelsen för det länsförbund den tillhör." I det nya stadgeförslaget skrivs; "Stadgeändringar, tillägg eller andra avvikelser från normalstadgarna för ett länsförbund skall för att äga giltighet ha fått medgivande av partistyrelsen. Stadgeändringar, tillägg eller andra avvikelser

från normalstadgarna för en lokal förening skall för att äga giltighet ha fått medgivande av styrelsen för det länsförbund föreningen tillhör." Bortsett från att stadgeförslaget gör det nödvändiga förtydligandet att normalstadgarna alltid gäller i de fall då avvikelser från dessa inte godkänts i sedvanlig ordning finns det inga skillnader annat än språkliga i det nya förslaget jämfört med nu gällande stadgar. Partistyrelsen vill snarare hävda att partistyrelsens inflytande i förslaget beskurits genom att det i § 3 föreslås följande skrivning; "Inför beslut om ändringar av normalstadgarna skall partistyrelsen inhämta länsförbundens synpunkter." Detta är en formulering som inte finns med i nuvarande stadgar. **Partistyrelsen föreslår att motion O32 ska avslås.**

Motion O33 föreslår att det från och med landsmötet 2009 endast ska vara möjligt att inlämna motioner i elektronisk form. Motionären ser flera fördelar med en sådan förändring och betonar särskilt den interndemokratiska processen. Motionären yrkar att partistyrelsen förslag till stadgeförändring, § H, första meningen, andra stycket får lydelsen "Motion skall i elektronisk form vara partistyrelsen tillhanda senast vid den tidpunkt som partistyrelsen meddelar minst åtta månader före landsmötet." Motionärens förslag innebär i praktiken att det skulle bli omöjligt att lämna in motion till landsmötet i pappersform. Partistyrelsen kan se en rad problem med en sådan bestämmelse. För vissa åldersgrupper kan internet som kommunikationsmedel kännas främmande. Fortfarande är det också så att det inte går att utgå ifrån att alla har tillgång till internet. I detta hänseende skulle motionärens förslag kunna innebära att vissa kan få sin möjlighet att delta i den interna demokratiska processen begränsad. Partistyrelsen anser emellertid att fördelarna med de förslag som skisseras i motionen uppväger nackdelarna. Men detta förutsätter att i de fall medlem av något skäl inte har möjlighet att använda internet ska det finnas en person på lokal och/eller regional nivå med ansvar för att vara dessa medlemmar behjälpliga. Däremot är det tveksamt om detta kan sägas vara en fråga för landsmötet. Både enligt nu gällande stadgar och det förslag till nya stadgar som föreligger är det partistyrelsen som beslutar när och därmed också rimligen i vilken form, motioner ska lämnas in. Frågan får i andra former hanteras av partistyrelsen. **Partistyrelsen föreslår att motionen därmed anses besvarad.**

Motion O34 definierar dechargeutskottets uppdrag som att "...tillse att förvaltningen av partiet mellan landsmöten sker på för medlemmarna i partiet ett ändamålsenligt och korrekt sätt." Motionären anser att för att kunna fullfölja uppdrag är det inte tillräckligt att enbart granska partistyrelsens verksamhet vilket idag är det enda som framgår av stadgarna. Motionären yrkar att § 6, punkt l i stadgarna får lydelsen; "Granskning av partistyrelsens och övriga partiorgans verksamhet och ansvar sedan föregående landsmöte åligger dechargeutskottet. Dechargeutskottet lägger fram ett yttrande till grund för landsmötets behandling av riksorganisationens förvaltnings och verksamhetsberättelse. Granskningen avser inte partiets politik, som behandlas i landsmötets allmänpolitiska debatt, eller ekonomi, som granskas av revisorerna. Partistyrelsen instämmer i motionens påpekande att

stadgarna avseende dechargeutskottets uppdrag är otydligt. Men motionstexten ”övriga partiorgans verksamhet” är också otydligt. Vilka är dessa övriga partiorgan? En tolkning kan vara att i beteckningen partistyrelsens verksamhet ingår de verksamheter som dechargeutskottet utan närmare beskrivning i motionstexten avser. I sådant fall skulle motionens avsikt och mening redan vara tillgodosedd. Partistyrelsen menar det är bra att diskussionen kommit upp men att den för tydlighetens skull bör diskuteras vidare.
Partistyrelsen anser att motion O34 anses besvarad.

Partistyrelsens förslag till landsmötesbeslut

Partistyrelsen yrkar:

1. **att** motion O22 avslås
2. **att** motion O24 avslås
3. **att** motion O25 avslås
4. **att** motion O26 avslås
5. **att** motion O27 avslås
6. **att** motion O28 avslås
7. **att** motion O29 anses besvarad
8. **att** motion O30 avslås
9. **att** motion D8 yrkande 3 anses besvarat
10. **att** motion O31 avslås
11. **att** motion O32 avslås
12. **att** motion O33 anses besvarad
13. **att** motion O34 anses besvarad

Reservation 12

Paula Röttorp, Karin Pilsäter och Jonas Andersson:

Vi reserverar oss till förmån för vår reservation till stadgeförslaget dvs. bifall till motion O25

Särskilt yttrande 13

Anna Neuman (LS) och Majed Safaee (LUF):

Vi beklagar att motion O25 ej tillstyrks av partistyrelsen.

Sammanställning över väckta riksdags- motioner 2005 - 2007

2005/06

Partimotioner

1. Motion 2005/06:Fi9 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:100 2006 års ekonomiska vårproposition
2. Motion 2005/06:A259 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En jämställd arbetsmarknad
3. Motion 2005/06:So432 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Sjukvård för hälsa och utveckling
4. Motion 2005/06:Sf383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Egenmakt, arbete och jämlikhet – liberal integrationspolitik
5. Motion 2005/06:Fi241 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Sverige kan
6. Motion 2005/06:A369 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Arbete för tillväxt och välfärd
7. Motion 2005/06:Kr381 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Liberal kulturpolitik
8. Motion 2005/06:Sf364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Liberal flykting- och migrationspolitik
9. Motion 2005/06:MJ531 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En politik som tar klimatfrågan på allvar
10. Motion 2005/06:MJ394 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En liberal miljöpolitik för hållbar utveckling
11. Motion 2005/06:U336 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En förändrad politik för global utveckling
12. Motion 2005/06:U338 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Liberal Europapolitik
13. Motion 2005/06:Ub344 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En liberal politik för grundskolan
14. Motion 2005/06:Ub343 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En liberal politik för gymnasieskolan
15. Motion 2005/06:So640 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En äldreomsorg som alla kan lita på
16. Motion 2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Sexuellt likaberättigande
17. Motion 2005/06:Ju533 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Bekämpande av ungdomsbrottsligheten
18. Motion 2005/06:Ju514 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Svensk polis i medborgarnas tjänst
19. Motion 2005/06:Ju383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Sexhandeln med kvinnor och barn
20. Motion 2005/06:Fi317 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Skattepolitik för arbete, företagande och tillväxt
21. Motion 2005/06:Bo298 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En liberal bostadspolitik
22. Motion 2005/06:fp1265 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Folkpartiets krisprogram för att förebygga upplöpp i Sverige
23. Motion 2005/06:fp106 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) En effektiv svensk polis i medborgarnas tjänst

24. Motion 2005/06:fp021 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) Sexhandeln med kvinnor och barn - en skamfläck för Europa

Kommittémotioner

1. Motion 2005/06:Sf19 av Linnéa Darell m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:77 Genomförande av EG-direktiven om unionsmedborgares rörlighet inom EU och om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning
2. Motion 2005/06:So43 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:110 Uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken
3. Motion 2005/06:L22 av Martin Andreasson m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:105 Trygga konsumenter som handlar hållbart – Konsumentpolitikens mål och inriktning
4. Motion 2005/06:L17 av Martin Andreasson m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:107 Tänk om! – En handlingsplan för hållbar konsumtion för hushållen
5. Motion 2005/06:MJ1 av Sverker Thorén m.fl. (fp) med anledning av skr. 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön
6. Motion 2005/06:Bo11 av Nina Lundström m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:80 Reformerad hyressättning
7. Motion 2005/06:U11 av Allan Widman m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:203 Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo
8. Motion 2005/06:Sk19 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:130 Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt inom byggsektorn
9. Motion 2005/06:K32 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:201 Morgondagens nyheter – nya villkor för driftsstödet till dagstidningar
10. Motion 2005/06:MJ59 av Marie Wahlgren m.fl. (fp) med anledning av framst. 2005/06:RRS25 Riksrevisionens styrelses framställning angående den statliga kemikalietillsynen
11. Motion 2005/06:Fi14 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:100 2006 års ekonomiska vårproposition
12. Motion 2005/06:Fi17 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn
13. Motion 2005/06:fp1356 av Eva Flyborg m.fl. (fp) med anledning av framst. 2005/06:RRS24 kvaliteten i elöverföringen
14. Motion 2005/06:Fö5 av Allan Widman m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:132 Renovering och modifiering av artillerisystemet Haubits 77B
15. Motion 2005/06:Sk27 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:190 Skatt på flygresor
16. Motion 2005/06:MJ54 av Anita Brodén m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:181 Miljöklassning av alternativa motorbränslen m.m.

17. Motion 2005/06:L27 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:186 Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet
18. Motion 2005/06:MJ46 av Lennart Fremling m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:172 Nationell klimatpolitik i global samverkan
19. Motion 2005/06:A7 av Tina Acketoft m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:155 Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken
20. Motion 2005/06:K28 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen
21. Motion 2005/06:N27 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:154 Förnybar el med gröna certifikat
22. Motion 2005/06:MJ40 av Sverker Thorén m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:171 Vissa fiskeripolitiska frågor
23. Motion 2005/06:N22 av Eva Flyborg m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:127 Energiforskning m.m.
24. Motion 2005/06:T33 av Erling Bager m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:160 Moderna transporter
25. Motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp)
med anledning av framst. 2005/06:RRS21
Riksrevisionens styrelses framställning angående statens insatser för att säkerställa en god kommunal beredskap för oljekatastrofer
26. Motion 2005/06:So38 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:115 Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre
27. Motion 2005/06:Ju40 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:165 Ingripanden mot unga lagöverträdare
28. Motion 2005/06:N25 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:143 Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk
29. Motion 2005/06:Sf32 av Linnéa Darell m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:142 Höjt inkomsttak vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och höjd lägstanivå för hel föräldrapenning
30. Motion 2005/06:MJ32 av Sverker Thorén m.fl. (fp)
med anledning av redog. 2005/06:RRS23 Regeringens styrning av Naturvårdsverket
31. Motion 2005/06:Bo19 av Lars Tysklind m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:145 Nationellt program för energieffektivisering och energismart byggande
32. Motion 2005/06:MJ28 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:88 Ekologisk produktion och konsumtion – Mål och inriktning till 2010
33. Motion 2005/06:MJ26 av Lennart Fremling m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:183 Finansieringen av kärnavfallens slutförvaring
34. Motion 2005/06:Kr40 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:192 Lära, växa, förändra – Regeringens folkbildningsproposition
35. Motion 2005/06:K26 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:173 Översyn av personuppgiftslagen
36. Motion 2005/06:Sk15 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:167 Skattelättnad för bilar i vissa miljöklasser
37. Motion 2005/06:Sk13 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:169 Effektivare skattekontroll m.m.
38. Motion 2005/06:Kr33 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:112 Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012
39. Motion 2005/06:MJ21 av Anita Brodén m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:128 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.
40. Motion 2005/06:So32 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:139 Nationell IT-strategi för vård och omsorg
41. Motion 2005/06:Ju38 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:166 Barn som bevittnat våld
42. Motion 2005/06:fp1311 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av framst. 2005/06:RRS19 Statliga bolags årsredovisningar
43. Motion 2005/06:L13 av Mia Franzén m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:117 Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.
44. Motion 2005/06:Kr18 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:147 Lag om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher
45. Motion 2005/06:K19 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:95 En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006–2009
46. Motion 2005/06:Ju30 av Karin Granbom m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:123 En modernare kriminalvårdslag
47. Motion 2005/06:Ju25 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:111 Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning
48. Motion 2005/06:Kr15 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
med anledning av framst. 2005/06:RRS15
Riksrevisionens styrelses framställning angående statsbidrag till ungdomsorganisationer
49. Motion 2005/06:N17 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av redog. 2005/06:RRS18
Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens stöd till regional projektverksamhet
50. Motion 2005/06:Ub9 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
med anledning av redog. 2005/06:RRS17
Riksrevisionens styrelses redogörelse angående statens insatser för lärarkompetens
51. Motion 2005/06:K15 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:86 Ett ökat samiskt inflytande
52. Motion 2005/06:MJ15 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:87 Den övergripande

- strategiska inriktningen av kommande landsbygdsprogrammet
53. Motion 2005/06:So25 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:73 Nationell samordning av rikssjukvården
54. Motion 2005/06:Sf22 av Linnéa Darell m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:72 Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening
55. Motion 2005/06:MJ14 av Lennart Fremling m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:76 Kärnsäkerhet och strålskydd
56. Motion 2005/06:Bo9 av Lars Tysklind m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:78 Allmänna vattentjänster
57. Motion 2005/06:Ju19 av Johan Pehrson m.fl. (fp) med anledning av framst. 2005/06:RRS16 Riksrevisionens styrelses framställning angående Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna
58. Motion 2005/06:MJ526 av Marie Wahlgren m.fl. (fp) Utgiftsområde 20 och 23
59. Motion 2005/06:T559 av Erling Bager m.fl. (fp) Trafik och infrastruktur
60. Motion 2005/06:So631 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) Utgiftsområde 9
61. Motion 2005/06:So556 av Marita Aronson m.fl. (fp) Barnperspektiv
62. Motion 2005/06:So469 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) Socialtjänst för egenmakt
63. Motion 2005/06:So431 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) Liberala reformer för kvinnors hälsa
64. Motion 2005/06:So23 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:70 Ändringar i läkemedelslagstiftningen m.m.
65. Motion 2005/06:So21 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:64 Genetisk integritet m.m.
66. Motion 2005/06:U4 av Cecilia Wigström m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:57 En svensk Asienpolitik
67. Motion 2005/06:N383 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) Landsbygds- och glesbygds politik för tillväxt
68. Motion 2005/06:K9 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) med anledning av framst. 2005/06:RS3 Riksdagen i en ny tid
69. Motion 2005/06:U3 av Cecilia Wigström m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:67 Ett fortsatt svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia
70. Motion 2005/06:So17 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:60 Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar
71. Motion 2005/06:Sf384 av Bo Könberg m.fl. (fp) Åtgärder mot sjukfrånvaro
72. Motion 2005/06:Sf370 av Bo Könberg m.fl. (fp) Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar
73. Motion 2005/06:Sk5 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:65 Ny vägtrafikskattelag, m.m.
74. Motion 2005/06:Sf410 av Bo Könberg m.fl. (fp) Socialförsäkringarna
75. Motion 2005/06:Ju14 av Torkild Strandberg m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:53 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2004
76. Motion 2005/06:So12 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:50 Strategi för ett samordnat arbete mot antibiotikaresistens och vårdrelaterade sjukdomar
77. Motion 2005/06:L3 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:28 Elektroniskt ansökningsförfarande i inskrivningsärenden, m.m.
78. Motion 2005/06:K3 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) med anledning av prop. 2005/06:55 Stärkt revision och ansvarsprövning i kommuner och landsting
79. Motion 2005/06:Kr376 av Lennart Kollmats m.fl. (fp) Liberal ungdomspolitik
80. Motion 2005/06:Kr375 av Lennart Kollmats m.fl. (fp) En liberal idrottspolitik
81. Motion 2005/06:Ub427 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) Villkoren för studenter
82. Motion 2005/06:Ub345 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) Läraryrket
83. Motion 2005/06:Ub255 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) En liberal politik för förskolan och barnomsorgen
84. Motion 2005/06:T380 av Runar Patriksson m.fl. (fp) Trafiksäkerhet
85. Motion 2005/06:So638 av Erik Ullenhag m.fl. (fp) Funktionshinder
86. Motion 2005/06:MJ519 av Anita Brodén m.fl. (fp) En liberal jordbruks-, skogs- och fiskepolitik
87. Motion 2005/06:A364 av Bo Könberg m.fl. (fp) Äldre i arbetslivet
88. Motion 2005/06:Ju508 av Johan Pehrson m.fl. (fp) Liberala satsningar på rättsväsendet
89. Motion 2005/06:Ju480 av Johan Pehrson m.fl. (fp) Terrorism och organiserad brottslighet
90. Motion 2005/06:Ub315 av Tina Acketoft m.fl. (fp) Jämställdhet i utbildningssystemet
91. Motion 2005/06:Ub481 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) Budget för utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning
92. Motion 2005/06:Ub383 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) En liberal politik för vuxenutbildningen
93. Motion 2005/06:K451 av Tobias Krantz m.fl. (fp) En självständig och effektiv statsförvaltning i medborgarnas tjänst
94. Motion 2005/06:MJ395 av Marie Wahlgren m.fl. (fp) Livsmedelspolitik på konsumenternas villkor
95. Motion 2005/06:U322 av Allan Widman m.fl. (fp) Den svenska alliansfriheten
96. Motion 2005/06:U286 av Cecilia Wigström m.fl. (fp) Kina
97. Motion 2005/06:U285 av Cecilia Wigström m.fl. (fp) Fred och frihet i Mellanöstern
98. Motion 2005/06:MJ13 av Anita Brodén m.fl. (fp) med anledning av skr. 2005/06:47 Småskalig livsmedelsförädling

99. Motion 2005/06:K450 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
Fördjupat folkstyre
100. Motion 2005/06:K427 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse
101. Motion 2005/06:Sk372 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
Stärkande av tullens brottsbekämpning
102. Motion 2005/06:Sf385 av Bo Könberg m.fl. (fp)
Familjepolitiken
103. Motion 2005/06:Sf360 av Bo Könberg m.fl. (fp)
Anslagsfrågor inom utgiftsområdena 10–12
104. Motion 2005/06:N437 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
En ny näringspolitik i globaliseringens tid
105. Motion 2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
Energipolitik för tillväxt och välfärd
106. Motion 2005/06:K249 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)
Nationella minoriteter
107. Motion 2005/06:K240 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
Stärkt inflytande för riksdagen i EU-frågor
108. Motion 2005/06:Fi281 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
109. Motion 2005/06:L370 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
Skuldfällan
110. Motion 2005/06:L348 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
En modern immaterialrätt
111. Motion 2005/06:L276 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
Äktenskapets ekonomiska rättsverkningar
112. Motion 2005/06:So470 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
Liberala reformer för bättre hälsa
113. Motion 2005/06:U268 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)
Mänskliga rättigheter på Kuba
114. Motion 2005/06:U251 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)
En ny säkerhetspolitik
115. Motion 2005/06:U214 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)
Mänskliga rättigheter i Vitryssland
116. Motion 2005/06:U209 av Cecilia Wigström m.fl. (fp)
Mänskliga rättigheter
117. Motion 2005/06:U2 av Allan Widman m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:34 Utökat svenskt deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan i Afghanistan
118. Motion 2005/06:Ub4 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:38 Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever
119. Motion 2005/06:T7 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:16 Skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel
120. Motion 2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp)
IT
121. Motion 2005/06:So673 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
Säker läkemedelsinformation
122. Motion 2005/06:So521 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
En liberal tandvårdsreform
123. Motion 2005/06:So2 av Erik Ullenhag m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:30 Nationella alkohol- och narkotikahandlingsplaner
124. Motion 2005/06:Sf8 av Bo Könberg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:46 Mottagande av ensamkommande barn
125. Motion 2005/06:Sf5 av Bo Könberg m.fl. (fp) med
anledning av skr. 2005/06:18 Migration och asylpolitik
126. Motion 2005/06:Sf4 av Bo Könberg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:6 Flyktingskap och förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning
127. Motion 2005/06:Sf15 av Bo Könberg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:20 Delat barnbidrag vid växelvis boende, m.m.
128. Motion 2005/06:N6 av Eva Flyborg m.fl. (fp) med
anledning av prop. 2005/06:27 Leveranssäkra elnät
129. Motion 2005/06:N319 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
Statliga bolag
130. Motion 2005/06:N238 av Nyamko Sabuni m.fl. (fp)
Frihandel
131. Motion 2005/06:N14 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av framst. 2005/06:RRS6
Riksrevisionens styrelses framställning angående bolagiseringen av Statens järnvägar
132. Motion 2005/06:N12 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:32 Stöd för
konvertering av oljeuppvärmningssystem i bostadshus
133. Motion 2005/06:MJ8 av Anita Brodén m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:41 Följdändringar i vissa lagar med anledning av en ny skogsmyndighet
134. Motion 2005/06:MJ5 av Anita Brodén m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2004/05:177 Etisk prövning av djurförsök m.m.
135. Motion 2005/06:L373 av Mia Franzén m.fl. (fp)
Skadestånd och försäkringar
136. Motion 2005/06:L372 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
Fastigheter
137. Motion 2005/06:L340 av Mia Franzén m.fl. (fp)
Barnets rätt och förälders skyldighet
138. Motion 2005/06:L339 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
Skuldsatta barn
139. Motion 2005/06:L290 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
Konsumentpolitik
140. Motion 2005/06:K430 av Tobias Krantz m.fl. (fp)
Liberala spelregler för demokratin
141. Motion 2005/06:Kr8 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:2 Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik
142. Motion 2005/06:Kr378 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
En ansvarsfull politik för spel och lotterier
143. Motion 2005/06:Ju9 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:10 En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden
144. Motion 2005/06:Ju543 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Förändringar i straff- och processrätten
145. Motion 2005/06:Ju529 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Nystart för kriminalvården
146. Motion 2005/06:Ju382 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Åtgärder mot drog- och rattfylleri
147. Motion 2005/06:Ju381 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Liberal fokus på brottsoffer

148. Motion 2005/06:Ju380 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Nolltolerans mot våld mot kvinnor
149. Motion 2005/06:Ju376 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
Domstolarna och åklagarväsendet
150. Motion 2005/06:Ju332 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
Bekämpning av narkotikabrottslighet och
alkoholmissbruk
151. Motion 2005/06:Ju3 av Johan Pehrson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:11 Maskeringsförbud
152. Motion 2005/06:Fi272 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
Riksbanken och penningpolitik
153. Motion 2005/06:Fi1 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:7 Vissa
kommunalekonomiska frågor
154. Motion 2005/06:Bo6 av Lars Tysklind m.fl. (fp) med
anledning av prop. 2005/06:5 Lantmäteriverksamheten
155. Motion 2005/06:Bo256 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Boendemiljö
156. Motion 2005/06:Bo255 av Lars Tysklind m.fl. (fp)
Samhällsplanering för ökad valfrihet
157. Motion 2005/06:Bo214 av Nina Lundström m.fl. (fp)
Bostadskonsumenter och egenmakt

Enskilda motioner

1. Motion 2005/06:N243 av Anita Brodén och Runar
Patriksson (fp)
En positiv utveckling för Dalsland och Värmland
2. Motion 2005/06:Kr6 av Nina Lundström och Heli Berg
(fp) med anledning av prop. 2005/06:2
Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik
3. Motion 2005/06:So47 av Gunnar Nordmark (fp)
med anledning av prop. 2005/06:195 Elektroniska
kommunikationstjänster m.m. inom psykiatrisk
tvångsvård
4. Motion 2005/06:U8 av Christer Nylander m.fl. (fp) med
anledning av skr. 2005/06:90 Nordiskt samarbete 2005
5. Motion 2005/06:T28 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
med anledning av prop. 2005/06:160 Moderna
transporter för framtiden
6. Motion 2005/06:T25 av Johan Pehrson (fp) med
anledning av prop. 2005/06:160 Moderna transporter
7. Motion 2005/06:T22 av Tobias Krantz (fp) med anledning
av prop. 2005/06:160 Moderna transporter
8. Motion 2005/06:Kr34 av Nina Lundström (fp) med
anledning av prop. 2005/06:112 Viktigare än någonsin!
Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012
9. Motion 2005/06:Kr26 av Ana Maria Narti (fp)
med anledning av prop. 2005/06:147 Lag om
tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher
10. Motion 2005/06:MJ476 av Birgitta Ohlsson (fp)
Jakt på rovdjur
11. Motion 2005/06:MJ349 av Lars Tysklind m.fl. (fp)
Västkustens fiske och skärgård
12. Motion 2005/06:T412 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Skånsk infrastruktur
13. Motion 2005/06:T392 av Hans Backman (fp)
E 4:an mellan Enånger och Hudiksvall som fyrfilig väg
14. Motion 2005/06:T391 av Yvonne Ångström (fp)
Tvärbanan Storuman–Hällnäs
15. Motion 2005/06:T334 av Christer Winbäck m.fl. (fp)
Trafik i Västsverige
16. Motion 2005/06:So472 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Vård av narkotikaoffer
17. Motion 2005/06:So468 av Martin Andreasson och
Birgitta Ohlsson (fp)
Hivpositivas situation
18. Motion 2005/06:K4 av Carl B Hamilton (fp)
med anledning av framst. 2005/06:RS3 Riksdagen i en
ny tid
19. Motion 2005/06:N305 av Gunnar Andrén m.fl. (fp)
Södertälje som centrum för forskningstillväxt och
industriell utveckling
20. Motion 2005/06:Sf253 av Yvonne Ångström (fp)
Synskadade
21. Motion 2005/06:N443 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
Stockholm – stad och region i världen
22. Motion 2005/06:N304 av Anna Grönlund Krantz m.fl.
(fp) Nystart för Norrland
23. Motion 2005/06:Kr202 av Cecilia Wigström (fp)
Göteborg som europeisk kulturhuvudstad
24. Motion 2005/06:T335 av Anita Brodén och Anne-Marie
Ekström (fp)
Mobiltelefonsamtal vid bilkörning
25. Motion 2005/06:A231 av Christer Winbäck (fp)
Vuxenmobbing
26. Motion 2005/06:A208 av Gunnar Nordmark (fp)
Slopande av den övre gränsen för pensionsålder
27. Motion 2005/06:A255 av Karin Pilsäter (fp)
Avskaffande av obligatorisk mammaledighet
28. Motion 2005/06:A250 av Yvonne Ångström (fp)
Stöd till personligt biträde för funktionshindrade
29. Motion 2005/06:A247 av Anne-Marie Ekström m.fl. (fp)
Mångfaldens Västsverige
30. Motion 2005/06:A229 av Hans Backman (fp)
Permanent lönebidragsanställningar
31. Motion 2005/06:A215 av Ana Maria Narti (fp)
En granskning av arbete finansierat med stöd från
europeiska sociala fonder
32. Motion 2005/06:A201 av Jan Ertsborn (fp)
Höjd ersättning till personligt biträde för synskadade
33. Motion 2005/06:Ub351 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Nationell strategi för läsning
34. Motion 2005/06:Ub235 av Hans Backman (fp)
Universitetsstatus till högskolan i Gävle
35. Motion 2005/06:T508 av Johan Pehrson (fp)
Pendlingsmöjligheter mellan Örebro och Stockholm
36. Motion 2005/06:T507 av Johan Pehrson (fp)
E 18 mellan Örebro och Karlskoga
37. Motion 2005/06:T498 av Karin Pilsäter och Mia Franzén
(fp) Södertörn
38. Motion 2005/06:T452 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
Körkort
39. Motion 2005/06:T426 av Gunnar Andrén och Erling
Bager (fp) Konkurrenskraften inom sjöfartsnäringen
40. Motion 2005/06:T413 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Järnvägstunnel i Åkarp
41. Motion 2005/06:T403 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Nolltaxa på Öresundsbron

42. Motion 2005/06:T339 av Lars Tysklind m.fl. (fp)
Järnvägsoperatörernas behov av
infrastruktursatsningar
43. Motion 2005/06:T325 av Heli Berg (fp)
Första-hjälpen-utrustning i motorfordon
44. Motion 2005/06:T324 av Heli Berg (fp)
Statlig väghållning till landets TEN-hamnar
45. Motion 2005/06:T323 av Hans Backman (fp)
Påbörja utbyggnaden av E 4 Enånger–Hudiksvall
46. Motion 2005/06:T317 av Torkild Strandberg (fp)
Tunnel mellan Helsingborg och Helsingör
47. Motion 2005/06:T294 av Gunnar Andrén (fp)
Samordnad hamnpolitik i huvudstadsregionen
48. Motion 2005/06:T293 av Helena Bargholtz (fp)
Gemensamt porto i Norden
49. Motion 2005/06:T279 av Gunnar Andrén (fp)
Kommunikationerna i Roslagen
50. Motion 2005/06:T270 av Sverker Thorén (fp) och Agne
Hansson (c) Infrastruktur för tillväxt i Kalmar län
51. Motion 2005/06:T263 av Lennart Fremling (fp)
Myndighetsstrukturen inom transportområdet
52. Motion 2005/06:T251 av Erik Ullenhag och Cecilia
Wikström (fp)
Pendlingsmöjligheter mellan Uppsala och Stockholm
53. Motion 2005/06:T244 av Cecilia Wikström (fp)
Parkeringstillstånd för personer med osynliga
funktionshinder
54. Motion 2005/06:T242 av Cecilia Wikström (fp)
Skolklasser på studiebesök i Stockholm
55. Motion 2005/06:T221 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Tågtrafik i hela landet
56. Motion 2005/06:T214 av Anne-Marie Ekström m.fl. (fp)
Utbyggnad av riksväg 40 till motorväg
57. Motion 2005/06:T213 av Anne-Marie Ekström (fp)
Fortsatt utbyggnad av riksväg 27
58. Motion 2005/06:L259 av Allan Widman m.fl. (fp)
Tjänstepensioner som giftorättsgods
59. Motion 2005/06:Kr313 av Hans Backman (fp)
Nationellt projektcenter i Hofors för hantering av spam
och datavirus
60. Motion 2005/06:Kr341 av Erling Bager och Anita
Brodén (fp) Ökade resurser till trossamfunden
61. Motion 2005/06:Kr317 av Tina Acketoft m.fl. (fp)
Skapa ett keramiskt centrum i Kullabygden
62. Motion 2005/06:Kr289 av Cecilia Wikström (fp)
Säkerhetskostnader för synagogor
63. Motion 2005/06:Kr279 av Solveig Hellquist och Gabriel
Romanus (fp) Poker på nätet
64. Motion 2005/06:Kr257 av Solveig Hellquist (fp)
Våld och stereotypa könsroller
65. Motion 2005/06:Kr251 av Gunnar Andrén och Anna
Grönlund Krantz (fp) Kirunasvenskarnas okända öde
66. Motion 2005/06:Kr250 av Erik Ullenhag (fp)
Kamp mot antisemitism och islamofobi
67. Motion 2005/06:Kr239 av Anita Brodén m.fl. (fp)
Textade tv-program
68. Motion 2005/06:Kr229 av Yvonne Ångström (fp)
Lycksele skogsmuseum
69. Motion 2005/06:Kr209 av Eva Flyborg (fp)
Kanal 1
70. Motion 2005/06:Ju496 av Nina Lundström (fp)
Stärkande av brottsoffrens ställning
71. Motion 2005/06:Ju445 av Torkild Strandberg (fp)
Nationella identitetskort
72. Motion 2005/06:Ju403 av Heli Berg (fp)
Skyldighet att bevisa äganderätt av egendom
73. Motion 2005/06:Bo244 av Lars Tysklind m.fl. (fp)
Bostadspolitik i Västsverige
74. Motion 2005/06:Bo213 av Solveig Hellquist (fp)
Länsstyrelsens tidredovisning
75. Motion 2005/06:Bo209 av Gunnar Nordmark (fp)
Ändring av lagen om allmännyttiga bostäder
76. Motion 2005/06:Ub314 av Helena Bargholtz (fp)
Gotland – centrum för högre utbildning och forskning
77. Motion 2005/06:Ub313 av Heli Berg (fp)
Högre utbildning på minoritetsspråk
78. Motion 2005/06:Ub312 av Nyamko Sabuni m.fl. (fp)
Konfessionella skolor
79. Motion 2005/06:Ub271 av Axel Darvik (fp)
Ett utvecklat rymdprogram
80. Motion 2005/06:Ub264 av Liselott Hagberg och Marita
Aronson (fp) Barn och ungdomar med diagnosen
Aspergers syndrom
81. Motion 2005/06:Ub254 av Liselott Hagberg (fp)
Yrkehögskola i Södermanland
82. Motion 2005/06:Ub248 av Christer Winbäck (fp)
Utbildning av funktionshindrade
83. Motion 2005/06:Ub247 av Tobias Krantz (fp)
Narkotikaupplysning i skolan
84. Motion 2005/06:Ub239 av Axel Darvik (fp)
Internationell yrkehögskola i Angered
85. Motion 2005/06:Ub236 av Tobias Krantz (fp)
En sammanhållen forskningsbudget
86. Motion 2005/06:Ub224 av Anne-Marie Ekström (fp)
Invandrarakademin vid Högskolan i Borås
87. Motion 2005/06:Ub223 av Lennart Fremling (fp)
Ett Nobelpris i miljö
88. Motion 2005/06:Ub220 av Eva Flyborg och Helena
Bargholtz (fp) Kvinnoperspektiv inom vården
89. Motion 2005/06:Ub219 av Helena Bargholtz och Solveig
Hellquist (fp) Statliga lärartjänster
90. Motion 2005/06:Ub218 av Anne-Marie Ekström (fp)
Högskolan i Borås som professionsuniversitet
91. Motion 2005/06:Ub213 av Hans Backman (fp)
Statligt ansvar för distansutbildningens kostnader
92. Motion 2005/06:Ub349 av Christer Nylander och Marie
Wahlgren (fp) Handlingsplan för bättre arbetsmiljö i
förskola och skola
93. Motion 2005/06:Ub348 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Lunds universitets historiska museum
94. Motion 2005/06:Ub361 av Allan Widman och Marie
Wahlgren (fp) Universitetsstatus för Malmö högskola
95. Motion 2005/06:Ub360 av Marie Wahlgren och Christer
Nylander (fp) Livsmedelsforskning
96. Motion 2005/06:Ub350 av Christer Nylander m.fl. (fp)
100-årsminnet av Nils Holgerssons underbara resa
genom Sverige

97. Motion 2005/06:So564 av Johan Pehrson (fp)
Riskbedömningar inom allmänpsykiatri
98. Motion 2005/06:Ub400 av Marie Wahlgren (fp)
Professionsutbildningar
99. Motion 2005/06:Ub379 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Smärta
100. Motion 2005/06:U242 av Erling Bager och Runar Patriksson (fp) Svenska kyrkan i Sankt Petersburg
101. Motion 2005/06:U241 av Runar Patriksson m.fl. (fp)
Nordiskt samarbete i en ny tid
102. Motion 2005/06:U227 av Erik Ullenhag (fp)
En sammanhållen politik för det kurdiska folket
103. Motion 2005/06:Sf267 av Solveig Hellquist (fp)
Asylsökande barns rättigheter
104. Motion 2005/06:N384 av Tina Acketoft och Marie Wahlgren (fp) Ferieföretagare
105. Motion 2005/06:MJ482 av Birgitta Ohlsson (fp)
Kycklingindustrin
106. Motion 2005/06:MJ372 av Solveig Hellquist m.fl. (fp)
Kastrering och märkning av katter
107. Motion 2005/06:U314 av Birgitta Ohlsson (fp)
Det europeiska au pair-avtalet
108. Motion 2005/06:Ub362 av Marie Wahlgren (fp)
Öresundsforskning
109. Motion 2005/06:So547 av Mia Franzén (fp)
Psykisk ohälsa och självmord
110. Motion 2005/06:So546 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Nationell samling kring reumatiska sjukdomar
111. Motion 2005/06:So353 av Tina Acketoft och Ulf Nilsson (fp) Homosexuella i vården
112. Motion 2005/06:MJ215 av Anne-Marie Ekström m.fl. (fp) Striktare regler för innehav av orm
113. Motion 2005/06:K418 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Republik
114. Motion 2005/06:K410 av Birgitta Ohlsson (fp)
Stöd till sekulära livssynsorganisationer
115. Motion 2005/06:K318 av Gunnar Nordmark (fp)
Meddelarfrihet i kommunala bolag
116. Motion 2005/06:K301 av Hans Backman (fp)
Kommunfullmäktigeuppdraget vid flytt till annan ort för studier
117. Motion 2005/06:K294 av Gunnar Nordmark och Sverker Thorén (fp)
Allmän motionsrätt under hela riksdagsåret
118. Motion 2005/06:K286 av Hans Backman (fp)
Förändring av text på valsedlar
119. Motion 2005/06:K285 av Solveig Hellquist (fp)
Rösträtt för utländska medborgare bosatta i Sverige
120. Motion 2005/06:K276 av Nina Lundström m.fl. (fp)
Rekryteringen av ledamöternas politiska sekreterare
121. Motion 2005/06:K272 av Mia Franzén (fp)
Översyn av författningssamlingen
122. Motion 2005/06:K265 av Solveig Hellquist (fp)
Sekreter mellan arbetsförmedlingen och socialtjänsten
123. Motion 2005/06:K261 av Sverker Thorén (fp)
Offentliga dokument i öppna dataformat
124. Motion 2005/06:K258 av Allan Widman (fp)
Cyklar i riksdagen
125. Motion 2005/06:Bo228 av Jan Ertsborn (fp)
Barns tillgångar och familjens rätt till bostadsbidrag och socialbidrag
126. Motion 2005/06:So318 av Solveig Hellquist (fp)
Vräkta barnfamiljer
127. Motion 2005/06:Sf291 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Vård och sjukförsäkring i Skåne
128. Motion 2005/06:Sf241 av Nina Lundström och Martin Andreasson (fp) Sjukpenning vid Schönheitsoperationer
129. Motion 2005/06:N333 av Martin Andreasson (fp)
Standardisering för tillväxt och konsumentmakt
130. Motion 2005/06:N324 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Integrationen över Öresund
131. Motion 2005/06:N306 av Mia Franzén (fp)
Näringslivstillväxt, entreprenören, företagandet och de kreativa affärsidéerna
132. Motion 2005/06:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
Göteborgsregionen
133. Motion 2005/06:N246 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
Statliga verks lokalisering
134. Motion 2005/06:N245 av Runar Patriksson (fp)
Jobb och utbildning i Värmland
135. Motion 2005/06:N244 av Tobias Krantz (fp)
Kvinnors företagande
136. Motion 2005/06:K233 av Eva Flyborg (fp)
Teckentolkning av riksdagens frågestund
137. Motion 2005/06:K232 av Eva Flyborg och Lennart Kollmats (fp) Avskaffande av allmänna motionstiden
138. Motion 2005/06:K231 av Cecilia Wikström (fp)
EU-flaggan och FN-flaggan i riksdagens plenisal
139. Motion 2005/06:K224 av Lennart Kollmats (fp)
Piratkort
140. Motion 2005/06:K201 av Johan Pehrson (fp)
En säker riksdag
141. Motion 2005/06:L307 av Solveig Hellquist (fp)
Skuldsättning
142. Motion 2005/06:L295 av Yvonne Ångström och Lennart Fremling (fp) Förmånsrättslagstiftningen
143. Motion 2005/06:L289 av Solveig Hellquist m.fl. (fp)
Delad premiepension
144. Motion 2005/06:Ub465 av Christer Nylander (fp)
Kårobligatoriet
145. Motion 2005/06:So423 av Marita Aronson m.fl. (fp)
Vården i Västra Götaland
146. Motion 2005/06:So408 av Solveig Hellquist (fp)
Barnfattigdom
147. Motion 2005/06:So406 av Nyamko Sabuni m.fl. (fp)
Könsstämpning
148. Motion 2005/06:So230 av Marita Aronson (fp)
Arvsfondsmedels användning i äldreforskningen
149. Motion 2005/06:So349 av Christer Winbäck (fp)
Mat som läkemedel
150. Motion 2005/06:So348 av Christer Winbäck (fp)
Våra äldre
151. Motion 2005/06:So347 av Christer Winbäck (fp)
Tandvårdsförsäkring
152. Motion 2005/06:So336 av Helena Bargholtz (fp)
Lesbiska kvinnors hälsa

153. Motion 2005/06:U335 av Birgitta Ohlsson (fp)
Rätt till abort i världen
154. Motion 2005/06:U334 av Erling Bager och Karin Pilsäter (fp)
Assyriernas, syrianernas och kaldeernas sak
155. Motion 2005/06:U295 av Anita Brodén m.fl. (fp)
Rättvisemärkta produkter
156. Motion 2005/06:U254 av Erling Bager och Karin Pilsäter (fp) Männsliga rättigheter i Iran
157. Motion 2005/06:U240 av Johan Pehrson (fp)
Biståndet till Vietnam
158. Motion 2005/06:U210 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
Nordiska Rådet
159. Motion 2005/06:U203 av Ana Maria Narti (fp)
Det civila samhället i nutidens demokrati
160. Motion 2005/06:Ub404 av Johan Pehrson (fp)
Retorik i skolan
161. Motion 2005/06:Ub399 av Allan Widman (fp)
Kommunala friskolor
162. Motion 2005/06:Ub370 av Solveig Hellquist (fp)
Skogsmaskinförarutbildningen i Västernorrland
163. Motion 2005/06:Ub369 av Martin Andreasson (fp)
Omnämmande av kristen etik och västerländsk humanism i skolans läroplaner
164. Motion 2005/06:Ub364 av Marie Wahlgren och Christer Nylander (fp) EU:s forskningspolitik
165. Motion 2005/06:Ub363 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Lektorer i gymnasieskolan
166. Motion 2005/06:Ub296 av Axel Darvik m.fl. (fp)
Utbildning och forskning i väst
167. Motion 2005/06:Ub281 av Erik Ullenhag (fp)
FN-forskning med placering vid Uppsala universitet
168. Motion 2005/06:Ub274 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Entreprenörskap på schemat
169. Motion 2005/06:Ub273 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Förskolor
170. Motion 2005/06:Ub258 av Eva Flyborg (fp)
Hörselskadade elevers skolsituation
171. Motion 2005/06:Ub253 av Solveig Hellquist (fp)
Förstärkt skolhälsovård
172. Motion 2005/06:Ub252 av Sverker Thorén (fp)
Ny forskarskola i Kalmar
173. Motion 2005/06:Ub237 av Tobias Krantz (fp)
Inrättande av yrkes- eller fackhögskola i Jönköpings län
174. Motion 2005/06:Ub227 av Tobias Krantz (fp)
Konstfacks animationsutbildning i Eksjö
175. Motion 2005/06:Ub225 av Anita Brodén och Marita Aronson (fp) Utvidgande av begreppet arbetslivspoäng
176. Motion 2005/06:Ub211 av Tobias Krantz (fp)
Europeiska unionens forskningspolitik
177. Motion 2005/06:T421 av Martin Andreasson och Nina Lundström (fp) Huvudstaleden
178. Motion 2005/06:T420 av Martin Andreasson (fp)
Säkerhetskrav för husvagnar och husbilar
179. Motion 2005/06:T419 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
Trafiksituationen i Stockholm
180. Motion 2005/06:T402 av Ulf Nilsson och Marie Wahlgren (fp) Ystads väg- och järnvägskapacitet
181. Motion 2005/06:T401 av Ulf Nilsson och Marie Wahlgren (fp)
Kommunikationerna med Sturups flygplats
182. Motion 2005/06:T400 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Snabb utbyggnad av E 22
183. Motion 2005/06:T367 av Heli Berg (fp)
Parkeringstillstånd för funktionshindrade
184. Motion 2005/06:T364 av Yvonne Ångström (fp)
Stöd till Kvarkentrafiken
185. Motion 2005/06:T347 av Lars Tysklind och Gunnar Andrén (fp) Övergångsregler för militära sjöbefäl att tjänstgöra i den svenska handelsflottan
186. Motion 2005/06:T326 av Heli Berg (fp)
Infrastrukturen i Blekinge
187. Motion 2005/06:T318 av Allan Widman (fp)
Flygplats på Saltholm
188. Motion 2005/06:T292 av Tobias Krantz (fp)
Färjeförbindelsen Gränna–Visingsö
189. Motion 2005/06:T281 av Tobias Krantz (fp)
Jönköpings flygplats
190. Motion 2005/06:T273 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Biltrafik i glesbygd
191. Motion 2005/06:T264 av Lennart Fremling (fp)
Banor för höghastighetståg
192. Motion 2005/06:T262 av Lennart Fremling (fp)
Trafikupphandling genom rikstrafiken
193. Motion 2005/06:T256 av Hans Backman (fp)
Konkurrensutsättning av SJ på tågsträckan mellan Gävle och Uppsala/Stockholm
194. Motion 2005/06:T255 av Yvonne Ångström (fp)
TEN-status för Europaväg 12
195. Motion 2005/06:T241 av Lennart Fremling (fp)
Förbud mot tomgångskörning
196. Motion 2005/06:T233 av Helena Bargholtz (fp)
Gotlands färjetrafik
197. Motion 2005/06:T232 av Liselott Hagberg och Axel Darvik (fp) Regelverket för vattenskotrar
198. Motion 2005/06:T229 av Jan Ertsborn och Lennart Kollmats (fp)
Bilfri cykelturistled utmed Hallandskusten
199. Motion 2005/06:T222 av Lennart Kollmats och Jan Ertsborn (fp) Västkustbanan
200. Motion 2005/06:T220 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Rikstrafiken som huvudman för upphandlingen av Norrlandstrafiken
201. Motion 2005/06:T219 av Hans Backman (fp)
Bilens betydelse för Sverige
202. Motion 2005/06:T211 av Jan Ertsborn (fp)
Bortforslande av övergivna fordon utmed motorvägarna
203. Motion 2005/06:So577 av Solveig Hellquist (fp)
Läkemedelsgenomgångar
204. Motion 2005/06:So576 av Martin Andreasson (fp)
Tillåt mat och dryck i rökrum
205. Motion 2005/06:So575 av Martin Andreasson (fp)
Assisterad befruktning vid privata kliniker
206. Motion 2005/06:So574 av Birgitta Ohlsson (fp)
Insemination för ensamstående

207. Motion 2005/06:So573 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Djur i samhällets tjänst
208. Motion 2005/06:So512 av Johan Pehrson (fp)
Tobaksbruket
209. Motion 2005/06:So511 av Johan Pehrson (fp)
Kriminella elever i skolan
210. Motion 2005/06:So377 av Anne-Marie Ekström och Anita Brodén (fp) Narkotikaklassning av nya droger
211. Motion 2005/06:So376 av Gunnar Nordmark (fp)
Villkor för anhöriga till demenssjuka
212. Motion 2005/06:So374 av Solveig Hellquist (fp)
Psyiskt störda missbrukare
213. Motion 2005/06:So366 av Solveig Hellquist (fp)
Dietister i skola och äldreomsorg
214. Motion 2005/06:So363 av Solveig Hellquist (fp)
Hemlöshet
215. Motion 2005/06:So335 av Kerstin Heinemann (fp)
Handikaphistoriskt Center
216. Motion 2005/06:So334 av Gabriel Romanus (fp)
Spelpolitik
217. Motion 2005/06:So333 av Karin Granbom (fp)
Förenklat förfarande vid akut insulinbehov
218. Motion 2005/06:So312 av Cecilia Wikström (fp)
Äldre brottsoffer
219. Motion 2005/06:So307 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Snusfri miljö för barn och ungdom
220. Motion 2005/06:So300 av Torkild Strandberg (fp)
Kontroll av alkoholtillstånd
221. Motion 2005/06:So299 av Sverker Thorén (fp)
Farlighetsbedömning i allmänpsykiatrisk vård
222. Motion 2005/06:So291 av Christer Winbäck (fp)
Anorexivård
223. Motion 2005/06:So282 av Christer Winbäck (fp)
Minoritetsspråkvård för äldre
224. Motion 2005/06:So273 av Cecilia Wikström (fp)
Skolverket som sektorsmyndighet
225. Motion 2005/06:So272 av Cecilia Wikström (fp)
Medicinsk utredning av äldre med inkontinensproblem
226. Motion 2005/06:So271 av Mia Franzén (fp)
Anhörigstöd och lagstiftning
227. Motion 2005/06:So269 av Marita Aronson (fp)
Lag om tvångsvård för gravida missbrukare
228. Motion 2005/06:So260 av Axel Darvik (fp)
Aktiv dödshjälp
229. Motion 2005/06:So259 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Privata vårdkliniker
230. Motion 2005/06:So258 av Marita Aronson (fp)
Nationellt kunskapscentrum för barn med alkohol- och narkotikarelaterade fosterskador
231. Motion 2005/06:So257 av Cecilia Wikström (fp)
Apotekets bristande handikappanpassning
232. Motion 2005/06:So256 av Cecilia Wikström (fp)
Läkemedelsgenomgångar i äldreården
233. Motion 2005/06:So255 av Cecilia Wikström (fp)
Behovet av stöd för äldre sörjande
234. Motion 2005/06:So251 av Anita Brodén (fp)
Amalgamets påverkan på människan och miljön
235. Motion 2005/06:So250 av Anita Brodén och Runar Patriksson (fp) Alkoholinnsatser för ungdomarna
236. Motion 2005/06:So247 av Mia Franzén (fp)
Psykiatrireformen
237. Motion 2005/06:So246 av Cecilia Wikström (fp)
Särbehandling av kvinnor i svensk sjukvård
238. Motion 2005/06:So245 av Liselott Hagberg och Lars Tysklind (fp)
Stöd till personer som lämnat manipulativa rörelser
239. Motion 2005/06:So244 av Cecilia Wikström (fp)
Legitimering för dietister
240. Motion 2005/06:So243 av Cecilia Wikström (fp)
Evidensbaserad äldreomsorg
241. Motion 2005/06:So242 av Cecilia Wikström (fp)
Stöd till människor med hörselnedsättning
242. Motion 2005/06:So241 av Cecilia Wikström (fp)
Omhändertagandet av avlidna
243. Motion 2005/06:So231 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Försäljning av folköl
244. Motion 2005/06:So229 av Hans Backman (fp)
Ungdomars feriejobb och familjens socialbidrag
245. Motion 2005/06:So228 av Jan Ertsborn (fp)
Personliga ombud
246. Motion 2005/06:So226 av Lennart Kollmats (fp)
Tinnitus
247. Motion 2005/06:So221 av Anita Brodén (fp)
Stöd till självmordsbenägna personer och deras anhöriga
248. Motion 2005/06:So220 av Jan Ertsborn (fp)
Sommargästers hemtjänst
249. Motion 2005/06:Sk484 av Johan Pehrson (fp)
Örebro som försökslän för hushållsnära tjänster
250. Motion 2005/06:Sk475 av Martin Andreasson (fp)
Beskattning av bostadsrättsföreningar som är värdar för lokal samhällsservice
251. Motion 2005/06:Sk459 av Sverker Thorén (fp)
Offentliga sektorn
252. Motion 2005/06:Sk446 av Johan Pehrson (fp)
Tullen i Örebro
253. Motion 2005/06:Sk435 av Nina Lundström och Lars Tysklind (fp) Om uppskov med kapitalvinst vid avyttring av permanentbostad
254. Motion 2005/06:Sk408 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
En enhetlig momssats
255. Motion 2005/06:Sk402 av Ulf Nilsson (fp)
Dubbelbeskattningen av bostadsrätter
256. Motion 2005/06:Sk370 av Yvonne Ångström (fp)
Lönebeskedens utformning
257. Motion 2005/06:Sk342 av Heli Berg (fp)
Stimulans av svensk biodling
258. Motion 2005/06:Sk340 av Torkild Strandberg (fp)
Fastighetsskatt på tomträtt
259. Motion 2005/06:Sk320 av Cecilia Wikström (fp)
Lunchsubventioner
260. Motion 2005/06:Sk319 av Eva Flyborg (fp)
Folkbokföringen
261. Motion 2005/06:Sk310 av Runar Patriksson (fp)
Drivmedelsskatter
262. Motion 2005/06:Sk309 av Tobias Krantz och Johan Pehrson (fp) Andrahandsuthyrning av del av bostad

263. Motion 2005/06:Sk307 av Jan Ertsborn (fp)
Avdragsrätt för fordon i näringsverksamhet
264. Motion 2005/06:Sk301 av Christer Winbäck (fp)
Avskaffande av reklamskatten
265. Motion 2005/06:Sk300 av Linnéa Darell m.fl. (fp)
Moms för second hand-butiker
266. Motion 2005/06:Sk294 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Analys av effekterna av kilometerskatt och höjd dieselskatt
267. Motion 2005/06:Sk293 av Solveig Hellquist (fp)
Föreningars moms och energieffektivisering
268. Motion 2005/06:Sk292 av Runar Patriksson (fp)
Trafikskatt
269. Motion 2005/06:Sk291 av Runar Patriksson (fp)
Ett nordiskt skattekontor
270. Motion 2005/06:Sk285 av Christer Winbäck (fp)
E-handelskonkurrens
271. Motion 2005/06:Sk280 av Hans Backman (fp)
Öppen redovisning av hela lönesumman
272. Motion 2005/06:Sk273 av Christer Winbäck (fp)
Beskattning av miljöfrämjande åtgärder
273. Motion 2005/06:Sk272 av Christer Winbäck (fp)
Skatt på spelvinster
274. Motion 2005/06:Sk268 av Jan Ertsborn (fp)
Sänkt alkoholskatt på öl
275. Motion 2005/06:Sk253 av Tobias Krantz (fp)
Jönköpings län som försöksregion för lägre skatt på hushållsnära tjänster
276. Motion 2005/06:Sk252 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Skatteharmonisering mellan Finland och Sverige vad gäller finsk röd olja
277. Motion 2005/06:Sk251 av Hans Backman (fp)
Försöksverksamhet med sänkt skatt på hushållsnära tjänster i Gävleborgs län
278. Motion 2005/06:Sk246 av Lennart Kollmats (fp)
Kulturkort
279. Motion 2005/06:Sk241 av Anne-Marie Ekström och Anita Brodén (fp)
Förmånsvärdet för alkohol på bilar
280. Motion 2005/06:Sk230 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Beskattning av ideella organisationer
281. Motion 2005/06:Sk220 av Hans Backman (fp)
Sänkt bensinskatt
282. Motion 2005/06:Sf422 av Birgitta Ohlsson (fp)
Föräldraledighet
283. Motion 2005/06:Sf365 av Karin Pilsäter (fp)
VAB-dagarna
284. Motion 2005/06:Sf353 av Birgitta Ohlsson (fp)
Utomnordisk arbetskraftsinvandring
285. Motion 2005/06:Sf294 av Martin Andreasson (fp)
Karensdagar i sjukförsäkringen för anställda med flera arbetsgivare
286. Motion 2005/06:Sf269 av Karin Pilsäter och Anna Grönlund Krantz (fp)
Barnvakter till sjuka barn
287. Motion 2005/06:Sf254 av Hans Backman (fp)
Arbetsgivaravgiften för den först anställda i ett företag
288. Motion 2005/06:Sf250 av Helena Bargholtz m.fl. (fp)
Lesbiska och bisexuella invandrarkvinnor
289. Motion 2005/06:Sf249 av Heli Berg (fp)
Ersättning vid vidareutbildning av ledarhund
290. Motion 2005/06:Sf248 av Heli Berg (fp)
Antalet steg i sjukersättningen
291. Motion 2005/06:Sf246 av Allan Widman (fp)
Långtidssjukskrivna i arbete
292. Motion 2005/06:Sf236 av Ana Maria Narti (fp)
Integration och stark egen makt
293. Motion 2005/06:Sf235 av Mia Franzén (fp)
Kvinnor, ekorrhjulet och psykisk hälsa
294. Motion 2005/06:Sf232 av Axel Darvik (fp)
Semesterarbetstillstånd för gästande ungdomar
295. Motion 2005/06:Sf231 av Ana Maria Narti (fp)
Arbetstillstånd och uppehållstillstånd till alla asylsökande som arbetar
296. Motion 2005/06:Sf227 av Hans Backman (fp)
Tillfälligt regelverk för arbetskraftsinvandring
297. Motion 2005/06:Sf222 av Anne-Marie Ekström (fp)
Åldersbestämning av asylsökande barn
298. Motion 2005/06:Sf221 av Anne-Marie Ekström (fp)
Omhändertagna barn i asylsökande familjer
299. Motion 2005/06:Sf216 av Jan Ertsborn och Linnéa Darell (fp)
Arbetsrehabilitering av psykiskt långtidssjuka
300. Motion 2005/06:Sf213 av Ana Maria Narti (fp)
Effektiv rehabilitering
301. Motion 2005/06:Sf201 av Tobias Krantz och Anna Grönlund Krantz (fp)
Föräldraförsäkringen
302. Motion 2005/06:N355 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
Minerallagen
303. Motion 2005/06:N325 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Växtkraft i Öresundsregionen
304. Motion 2005/06:N242 av Tobias Krantz (fp)
Fritt företagande i Jönköpings län
305. Motion 2005/06:N237 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Basindustrins energiförsörjning
306. Motion 2005/06:N234 av Torkild Strandberg (fp)
Miljövänlig elproduktion i Danmark
307. Motion 2005/06:N233 av Torkild Strandberg (fp)
Kärnkraftverket i Barsebäck
308. Motion 2005/06:N228 av Lennart Fremling (fp)
Tankeförbudslagen
309. Motion 2005/06:N227 av Axel Darvik (fp)
Ett europeiskt elenergicentrum
310. Motion 2005/06:N226 av Gunnar Nordmark (fp)
Översyn av minerallagen
311. Motion 2005/06:N219 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Översyn av turistpolitiken
312. Motion 2005/06:N218 av Anna Grönlund Krantz (fp)
En levande fjällvärld
313. Motion 2005/06:N217 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Regler för småföretag
314. Motion 2005/06:N216 av Axel Darvik m.fl. (fp)
Världsutställning i Göteborg
315. Motion 2005/06:MI521 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Märkning av importpäl
316. Motion 2005/06:MI500 av Erling Bager m.fl. (fp)
Biogas och naturgas för fordon

317. Motion 2005/06:MJ483 av Birgitta Ohlsson (fp)
Burhøns
318. Motion 2005/06:MJ481 av Birgitta Ohlsson och Anne-Marie Ekström (fp) Taggtråden i naturen
319. Motion 2005/06:MJ480 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Sällskapsdjurens status
320. Motion 2005/06:MJ479 av Birgitta Ohlsson (fp)
Lantbruksdjurs rätt att vara utomhus
321. Motion 2005/06:MJ478 av Birgitta Ohlsson (fp)
Förbud mot grytjakt
322. Motion 2005/06:MJ477 av Birgitta Ohlsson (fp)
Djurvänliga djurparker
323. Motion 2005/06:MJ474 av Birgitta Ohlsson (fp)
Förbud mot pälsdjursindustrin
324. Motion 2005/06:MJ468 av Birgitta Ohlsson (fp)
Djurvänliga cirkusar
325. Motion 2005/06:MJ467 av Birgitta Ohlsson och Anne-Marie Ekström (fp) Nöjesjakt
326. Motion 2005/06:MJ466 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Smuggling av hundar
327. Motion 2005/06:MJ463 av Christer Winbäck (fp)
Jordbruket i Skaraborg
328. Motion 2005/06:MJ387 av Martin Andreasson (fp)
Religiös slakt
329. Motion 2005/06:MJ295 av Erling Bager (fp)
Fiskeriverkets fartyg Argus
330. Motion 2005/06:MJ350 av Anita Brodén m.fl. (fp)
Miljö och landsbygd, jord och skog, i ett västsvenskt perspektiv
331. Motion 2005/06:MJ292 av Lars Tysklind och Cecilia Wigström (fp) Skagerraks miljö
332. Motion 2005/06:MJ291 av Heli Berg m.fl. (fp)
Kastrering av smågrisar
333. Motion 2005/06:MJ281 av Jan Ertsborn (fp)
Decentralisering av strandskyddet
334. Motion 2005/06:MJ272 av Lars Tysklind och Solveig Hellquist (fp) Fisket längs Norrlandskusten
335. Motion 2005/06:MJ265 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Den svenska och norska lagstiftningen gällande fjällvärlden
336. Motion 2005/06:MJ264 av Anna Grönlund Krantz (fp)
Höjning av skrotningspremien
337. Motion 2005/06:MJ262 av Erling Bager (fp)
Individuella kvoter för fångst av sill, skarpsill och makrill
338. Motion 2005/06:MJ261 av Karin Granbom (fp)
Förvaring och import av ormar och giftiga djur
339. Motion 2005/06:MJ252 av Solveig Hellquist (fp)
Flexibla strandskyddsbestämmelser
340. Motion 2005/06:MJ251 av Runar Patriksson (fp)
Vargen i Sverige
341. Motion 2005/06:MJ250 av Runar Patriksson (fp)
Beslutsnivån för strandskyddet
342. Motion 2005/06:MJ249 av Runar Patriksson (fp)
Bly i jaktammunition
343. Motion 2005/06:MJ236 av Sverker Thorén (fp)
Södra Östersjön som pilotprojekt
344. Motion 2005/06:MJ234 av Christer Winbäck (fp)
Märkning av saltinnehåll i livsmedel
345. Motion 2005/06:MJ230 av Lennart Fremling (fp)
Fäboddar
346. Motion 2005/06:MJ220 av Hans Backman (fp)
Konkurrens från Jordbruksverket
347. Motion 2005/06:MJ219 av Cecilia Wikström och Erik Ullenhag (fp) Det kustnära fisket
348. Motion 2005/06:MJ218 av Anna Grönlund Krantz m.fl. (fp) Beslut om strandskyddet
349. Motion 2005/06:MJ217 av Solveig Hellquist m.fl. (fp)
Förbud mot tidelag
350. Motion 2005/06:MJ216 av Marita Aronson (fp)
Avståndsmärkning på livsmedel
351. Motion 2005/06:MJ214 av Lars Tysklind (fp)
Försök med ändrat kvotsystem inom fisket
352. Motion 2005/06:L374 av Birgitta Ohlsson (fp)
Transnationella företag
353. Motion 2005/06:L353 av Solveig Hellquist m.fl. (fp)
Lika pensionskostnad för män och kvinnor
354. Motion 2005/06:L299 av Karin Pilsäter och Erik Ullenhag (fp) Enhetlig försäkrans om föräldraskapet
355. Motion 2005/06:L279 av Solveig Hellquist (fp)
Förmånsrättslagen och glesbygdens överlevnad
356. Motion 2005/06:L278 av Gunnar Nordmark (fp)
Export av läkemedel till u-länder
357. Motion 2005/06:L277 av Heli Berg (fp)
Skuldsanering
358. Motion 2005/06:L266 av Allan Widman och Tina Acketoft (fp)
Aktiekapital i tjänsteproducerande företag
359. Motion 2005/06:L254 av Erik Ullenhag (fp)
Namnlagen
360. Motion 2005/06:L228 av Runar Patriksson (fp)
Fördelning av Allmänna arvsfondens medel
361. Motion 2005/06:L223 av Christer Winbäck (fp)
Alternativ till kassettersättning
362. Motion 2005/06:L222 av Christer Winbäck (fp)
Kostnadsredovisning vid marknadsföring av tv-kanaler
363. Motion 2005/06:L213 av Anita Brodén (fp)
Automatisk försäkringsutbetalning till efterlevande
364. Motion 2005/06:L212 av Lennart Kollmats (fp)
Sjöfylleri
365. Motion 2005/06:L208 av Hans Backman (fp)
Förmånsrättslagen
366. Motion 2005/06:L207 av Ana Maria Narti (fp)
En skyndsam översyn av sambolagen
367. Motion 2005/06:K468 av Karin Pilsäter (fp)
6 juni som vardag
368. Motion 2005/06:K419 av Birgitta Ohlsson (fp)
Bekämpande av antisemitism
369. Motion 2005/06:K416 av Birgitta Ohlsson (fp)
FN- och EU-flagga i plenisalen
370. Motion 2005/06:K415 av Birgitta Ohlsson (fp)
Vegetarisk mat i offentliga inrättningar
371. Motion 2005/06:K376 av Martin Andreasson (fp)
Svenskt konsulat i Diyarbakir
372. Motion 2005/06:K365 av Torkild Strandberg m.fl. (fp)
Minoritetsskydd vid återremiss
373. Motion 2005/06:K329 av Christer Nylander och Marie Wahlgren (fp) Skåne som en enda valkrets

374. Motion 2005/06:K317 av Helena Bargholtz och Runar Patriksson (fp) Unionsupplösningen
375. Motion 2005/06:K305 av Hans Backman (fp) Individens rätt att inte vara med i en förening
376. Motion 2005/06:K297 av Allan Widman och Tina Acketoft (fp) Kommittéförordningen
377. Motion 2005/06:K282 av Helena Bargholtz (fp) EU-flaggan i riksdagens plenisal
378. Motion 2005/06:K281 av Cecilia Wigström och Karin Granbom (fp) Europadagen som allmän flaggdag
379. Motion 2005/06:K275 av Allan Widman och Tina Acketoft (fp) Riksdagsledamöternas inkomstgaranti
380. Motion 2005/06:K273 av Anna Grönlund Krantz och Anne-Marie Ekström (fp) Utskottsindelningen
381. Motion 2005/06:K248 av Gunnar Andrén (fp) Valsedeln
382. Motion 2005/06:K239 av Solveig Hellquist (fp) Riksdagens kvinnorum
383. Motion 2005/06:K234 av Mia Franzén (fp) Sekretess m.m.
384. Motion 2005/06:Kr7 av Ana Maria Narti (fp) med anledning av prop. 2005/06:2 Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik
385. Motion 2005/06:Kr340 av Johan Pehrson (fp) Opera på Skäret
386. Motion 2005/06:Kr298 av Marie Wahlgren m.fl. (fp) Digital-tv
387. Motion 2005/06:Kr277 av Yvonne Ångström (fp) Umeå som kulturhuvudstad år 2014
388. Motion 2005/06:Kr275 av Gunnar Nordmark (fp) Bevarande av gamla radio- och tv-arkiv
389. Motion 2005/06:Kr274 av Erling Bager (fp) Göteborgsoperan, Göteborgs Konserthus och Stadsteatern
390. Motion 2005/06:Kr253 av Cecilia Wikström (fp) Antisemitism
391. Motion 2005/06:Kr246 av Erling Bager (fp) De kommunala museernas statsgaranti
392. Motion 2005/06:Kr242 av Eva Flyborg och Axel Darvik (fp) Emigranternas hus i Göteborg
393. Motion 2005/06:Kr238 av Axel Darvik (fp) Museer för matematik
394. Motion 2005/06:Kr236 av Linnéa Darell (fp) Flygvapenmuseum i Linköping
395. Motion 2005/06:Kr231 av Ana Maria Narti (fp) Informationskampanj om kommunismens brott mot mänskligheten
396. Motion 2005/06:Kr227 av Torkild Strandberg (fp) Ansvar för fotografin
397. Motion 2005/06:Kr222 av Tobias Krantz (fp) Folkbildningen
398. Motion 2005/06:Kr217 av Eva Flyborg (fp) Ostindiefararen Götheborg
399. Motion 2005/06:Kr215 av Eva Flyborg m.fl. (fp) Bidrag till politiska ungdomsorganisationer
400. Motion 2005/06:Kr214 av Anita Brodén och Gunnar Nordmark (fp) Folkbildningens betydelse
401. Motion 2005/06:Kr213 av Helena Bargholtz (fp) Den kyrkoantikvariska ersättningen från 2009
402. Motion 2005/06:Ju549 av Liselott Hagberg (fp) Tingsrättsorganisationen i Södermanland
403. Motion 2005/06:Ju531 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp) Straff för sexköpare
404. Motion 2005/06:Ju501 av Birgitta Ohlsson och Christer Winbäck (fp) Straff för smygfilmning
405. Motion 2005/06:Ju5 av Martin Andreasson och Karin Pilsäter (fp) med anledning av prop. 2005/06:11 Maskeringsförbud
406. Motion 2005/06:Ju414 av Martin Andreasson (fp) Håkte vid Solna tingsrätt
407. Motion 2005/06:Ju413 av Martin Andreasson (fp) Flyktingspionage
408. Motion 2005/06:Ju401 av Ulf Nilsson (fp) Dagsböter för fortkörning
409. Motion 2005/06:Ju379 av Anna Grönlund Krantz och Torkild Strandberg (fp) Brott mot företag
410. Motion 2005/06:Ju377 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) Rättsväsendet i Västsverige
411. Motion 2005/06:Ju362 av Solveig Hellquist (fp) Barnkompetens i mål som rör barn
412. Motion 2005/06:Ju336 av Cecilia Wigström m.fl. (fp) Nollvision i arbetet mot kvinnovåld
413. Motion 2005/06:Ju334 av Tina Acketoft (fp) Sexköpslagen
414. Motion 2005/06:Ju331 av Heli Berg (fp) Förtroendevaldas möjlighet att följa polisarbetet
415. Motion 2005/06:Ju313 av Cecilia Wikström (fp) Rekrytering av aspiranter till landets polishögskolor
416. Motion 2005/06:Ju312 av Tobias Krantz (fp) Effekterna av nedläggningar av polisstationer
417. Motion 2005/06:Ju297 av Solveig Hellquist (fp) Pornografin på fängelser och rättspsykiatriska kliniker
418. Motion 2005/06:Ju292 av Torkild Strandberg (fp) Alkotest i samband med omhändertagande av berusad
419. Motion 2005/06:Ju288 av Christer Winbäck (fp) Fråntagande av bilnycklar vid misstänkt alkoholpåverkan
420. Motion 2005/06:Ju285 av Hans Backman (fp) Straff för brott mot vapenbestämmelser
421. Motion 2005/06:Ju284 av Hans Backman (fp) Medlingsverksamhet som en del av polisens och socialtjänstens verksamhet i hela Sverige
422. Motion 2005/06:Ju268 av Tobias Krantz (fp) Göta hovrätt
423. Motion 2005/06:Ju267 av Tobias Krantz (fp) Brott riktade mot företag i Jönköpings län
424. Motion 2005/06:Ju266 av Solveig Hellquist (fp) Brottsoffers situation vid placering av förövare
425. Motion 2005/06:Ju265 av Hans Backman (fp) Tingsställe i Bollnäs
426. Motion 2005/06:Ju262 av Cecilia Wikström (fp) Lagtekniska hinder mot rutinmässiga alkoholutandningsprov
427. Motion 2005/06:Ju261 av Liselott Hagberg m.fl. (fp) Sjöpolisverksamhet
428. Motion 2005/06:Ju260 av Cecilia Wikström (fp) Etiska riktlinjer för polisen

429. Motion 2005/06:Ju259 av Cecilia Wikström (fp)
Specialiståklagare för familjerelaterade brott
430. Motion 2005/06:Ju254 av Helena Bargholtz (fp)
Tillsättningen av högre domare
431. Motion 2005/06:Ju243 av Lennart Kollmats (fp)
Trafikövervakning
432. Motion 2005/06:Ju242 av Lars Tysklind och Liselott Hagberg (fp) Otillbörlig påverkan
433. Motion 2005/06:Ju241 av Hans Backman (fp)
Personalpool för polisen
434. Motion 2005/06:Ju240 av Hans Backman (fp)
En ny polisutbildning i Gävleborgs län
435. Motion 2005/06:Ju239 av Lennart Kollmats (fp)
Alkotest
436. Motion 2005/06:Ju238 av Tobias Krantz (fp)
Brott begångna av så kallade djurrättsaktivister
437. Motion 2005/06:Ju234 av Anne-Marie Ekström (fp)
Polishögskola i Borås
438. Motion 2005/06:Fö232 av Martin Andreasson (fp)
Själavården i försvaret
439. Motion 2005/06:Fö224 av Hans Backman (fp)
Förebyggande av skador vid översvämningar
440. Motion 2005/06:Fi295 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
Lagen om offentlig upphandling
441. Motion 2005/06:Fi271 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
Lagen om offentlig upphandling
442. Motion 2005/06:Fi259 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)
Budgetlagen
443. Motion 2005/06:Fi236 av Martin Andreasson m.fl. (fp)
Trängselskatten
444. Motion 2005/06:Fi235 av Marie Wahlgren (fp)
Högskolans rätt att äga sina lokaler
445. Motion 2005/06:Fi218 av Torkild Strandberg (fp)
Antalet myndigheter
446. Motion 2005/06:Fi215 av Tina Acketoft (fp)
Utmaningsrätt för entreprenörer
447. Motion 2005/06:Fi211 av Gunnar Andrén och Eva Flyborg (fp) Statistiska centralbyrån
448. Motion 2005/06:Fi210 av Runar Patriksson (fp)
Katastroffond i statsbudgeten
449. Motion 2005/06:Fi207 av Christer Winbäck (fp)
Risken för rån
450. Motion 2005/06:Fi206 av Tobias Krantz (fp)
Generationsanalys vid politiska beslut
451. Motion 2005/06:Fi203 av Hans Backman (fp)
Upphandling av offentlig verksamhet
452. Motion 2005/06:Bo246 av Lennart Fremling (fp)
Elöverkänslighet
453. Motion 2005/06:Bo201 av Eva Flyborg (fp)
Slottsskogen i Göteborg som nationalstadspark
454. Motion 2005/06:A335 av Karin Pilsäter (fp)
Handlingsplan för jämställda löner
455. Motion 2005/06:A223 av Eva Flyborg och Runar Patriksson (fp) Ledighet vid frivilligutbildning
456. Motion 2005/06:A214 av Ana Maria Narti (fp)
Etniska trakasserier
457. Motion 2005/06:So410 av Johan Pehrson (fp)
Tolkservice till döva och hörselskadade i Örebro län

458. Motion 2005/06:So409 av Solveig Hellquist (fp)
Prioriteringsutredning avseende socialtjänst och LSS-verksamhet
459. Motion 2005/06:So407 av Solveig Hellquist och Lars Tysklind (fp) Reformerad tandvårdsförsäkring
460. Motion 2005/06:So502 av Allan Widman m.fl. (fp)
Motprestation
461. Motion 2005/06:So463 av Martin Andreasson (fp)
Makten över fortplantningen
462. Motion 2005/06:So462 av Cecilia Wikström (fp)
Läkemedelsnära livsmedel
463. Motion 2005/06:So461 av Martin Andreasson (fp)
Reglerna om blodgivning för män som haft sex med män
464. Motion 2005/06:So457 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
Läkemedelsförmåner
465. Motion 2005/06:So451 av Johan Pehrson (fp)
Tidigare diagnoser av adhd
466. Motion 2005/06:So447 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Barn som skickas utomlands
467. Motion 2005/06:So446 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Svenska socialarbetare i Köpenhamn
468. Motion 2005/06:fp650 av Anne-Marie Ekström (fp)
Snabbare narkotikaklassning av nya droger

Flerpartimotioner

1. Motion 2005/06:L6 av Inger René m.fl. (m, fp, kd, c)
med anledning av prop. 2005/06:98 Förstärkt skydd för franchisetagare
2. Motion 2005/06:T29 av Lennart Fremling m.fl. (fp, kd, c)
med anledning av prop. 2005/06:160 Moderna transporter
3. Motion 2005/06:MJ34 av Sverker Thorén m.fl. (fp, m, kd, c) med anledning av skr. 2005/06:126 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling
4. Motion 2005/06:N16 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, c, kd)
med anledning av skr. 2005/06:49 Regeringens redogörelse för regelförbättringsarbetet
5. Motion 2005/06:L1 av Jan Ertsborn m.fl. (fp, m, kd, c)
med anledning av prop. 2004/05:178 Aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning
6. Motion 2005/06:Fö225 av Allan Widman m.fl. (fp, kd, c)
Repetitionsutbildning inom Försvarmakten

2006/07

Enskilda motioner

1. Motion 2006/07:So465 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp) Insemination för ensamstående
2. Motion 2006/07:A330 av Birgitta Ohlsson (fp)
Undantag i LAS för svenska biståndsorganisationer
3. Motion 2006/07:K340 av Hans Backman (fp)
Kommunfullmäktigeuppdraget vid flytt till annan ort för studier
4. Motion 2006/07:Ub274 av Agneta Berliner (fp)
Förskolegrupper
5. Motion 2006/07:Ub259 av Christer Nylander och Anita Brodén (fp) Smärta

6. Motion 2006/07:Ub216 av Barbro Westerholm (fp)
Oredlighet i forskningen
7. Motion 2006/07:Ub214 av Agneta Berliner (fp)
Fritidshem
8. Motion 2006/07:T208 av Lars Tysklind (fp)
Bohusbanans framtid
9. Motion 2006/07:T201 av Barbro Westerholm (fp)
Rättsmedicinsk undersökning vid dödsolyckor i trafiken
10. Motion 2006/07:So397 av Ulf Nilsson (fp)
Vård av narkotikaoffer
11. Motion 2006/07:So312 av Johan Pehrson (fp)
Dopningsbrott
12. Motion 2006/07:So311 av Maria Lundqvist-Brömster och Barbro Westerholm (fp)
Våld och övergrepp mot äldre
13. Motion 2006/07:So293 av Anita Brodén (fp)
Institutionsplacerade
14. Motion 2006/07:So292 av Anita Brodén (fp)
Amalgamets påverkan på miljö och människa
15. Motion 2006/07:So291 av Nina Larsson (fp)
Sveriges psykiatriska centrum
16. Motion 2006/07:So290 av Barbro Westerholm (fp)
Äldres säkerhet
17. Motion 2006/07:So289 av Barbro Westerholm (fp)
Prioriteringar inom omsorgen
18. Motion 2006/07:Sk296 av Torkild Strandberg (fp)
Fastighetsskatt på tomträtt
19. Motion 2006/07:Sk293 av Eva Flyborg (fp)
Folkbokföringen
20. Motion 2006/07:Sk284 av Allan Widman (fp)
Generell moms
21. Motion 2006/07:Sk270 av Karin Pilsäter (fp)
Förenklat företagande
22. Motion 2006/07:Sk249 av Jan Ertsborn (fp)
Tolkars ersättning
23. Motion 2006/07:Sk209 av Anita Brodén och Agneta Berliner (fp) Förmånsvärdet på bilar med alkoholås
24. Motion 2006/07:N294 av Anita Brodén och Nina Larsson (fp)
Utvecklingen för Dalsland och Värmland
25. Motion 2006/07:N269 av Gunnar Andrén och Karin Pilsäter (fp)
Södertälje som centrum för forskningstillväxt och industriell utveckling
26. Motion 2006/07:N202 av Tobias Krantz (fp)
Ny start för Norrbotten
27. Motion 2006/07:MJ355 av Birgitta Ohlsson (fp)
Märkning av importpäls
28. Motion 2006/07:MJ292 av Fredrik Malm (fp)
Religiös slakt
29. Motion 2006/07:MJ290 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) Det kustnära fisket
30. Motion 2006/07:MJ289 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) Kommunernas roll i avfallshanteringen
31. Motion 2006/07:MJ288 av Christer Winbäck (fp)
Jordbruket i Skaraborg
32. Motion 2006/07:K357 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
En minnesdag för Raoul Wallenberg
33. Motion 2006/07:K354 av Birgitta Ohlsson (fp)
Personvalet
34. Motion 2006/07:K353 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp) Svenska kyrkans begravningsmonopol
35. Motion 2006/07:K352 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Republik
36. Motion 2006/07:K339 av Hans Backman (fp)
Förändring av text på valsedlar
37. Motion 2006/07:K326 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp)
Stöd till sekulära livssynsorganisationer
38. Motion 2006/07:K325 av Birgitta Ohlsson (fp)
Vegetarisk mat i offentliga inrättningar
39. Motion 2006/07:K318 av Tobias Krantz (fp)
Kommunala ”konstitutionsutskott”
40. Motion 2006/07:K303 av Birgitta Ohlsson (fp)
FN- och EU-flaggor i plenisalen
41. Motion 2006/07:K241 av Karin Granbom (fp)
Tjänstledighet för riksdagsledamöter för studier
42. Motion 2006/07:K219 av Carl B Hamilton (fp)
Europafrågornas demokratiska förankring i riksdagen
43. Motion 2006/07:Kr290 av Ulf Nilsson och Maria Lundqvist-Brömster (fp) Svensk dialektordbok
44. Motion 2006/07:Kr244 av Anita Brodén (fp)
Folkrörelsernas och folkbildningens betydelse
45. Motion 2006/07:Kr228 av Cecilia Wigström i Göteborg (fp) Göteborg som europeisk kulturhuvudstad
46. Motion 2006/07:Ju351 av Cecilia Wigström i Göteborg m.fl. (fp)
Västsvensk nollvision i arbetet mot kvinnovåld
47. Motion 2006/07:Ju327 av Torkild Strandberg och Ulf Nilsson (fp)
Alkoholkontroller i landets färjeläger
48. Motion 2006/07:Ju212 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) Lagtekniska hinder för rutinmässiga alkoholutandningsprov
49. Motion 2006/07:Ju211 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) Etiska riktlinjer för polisen
50. Motion 2006/07:Ju210 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp) Specialiståklagare för familjerelaterade brott
51. Motion 2006/07:Fi261 av Hans Backman (fp)
Upphandling
52. Motion 2006/07:Fi201 av Eva Flyborg m.fl. (fp)
Statistik och forskning med genusperspektiv
53. Motion 2006/07:A279 av Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) Arbete i andra skandinaviska länder
54. Motion 2006/07:Sf8 av Jan Ertsborn (fp)
Vissa regler om ränta i samband med återkrav
55. Motion 2006/07:U305 av Cecilia Wikström i Uppsala m. fl. (fp) Folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer och pontiska greker
56. Motion 2006/07:U294 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Homo-, bi- och transpersoners rättigheter
57. Motion 2006/07:U272 av Fredrik Malm (fp)
Kurdernas rättigheter
58. Motion 2006/07:U261 av Anita Brodén (fp)
Kvaliteten i biståndet
59. Motion 2006/07:U252 av Birgitta Ohlsson (fp)
Det europeiska au pair-avtalet

60. Motion 2006/07:U251 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Integrationen över Öresund
61. Motion 2006/07:U244 av Anita Brodén (fp)
Bistånd och demokratiseringsprocesser
62. Motion 2006/07:U241 av Fredrik Malm (fp)
En politik för frihet och demokrati i Iran
63. Motion 2006/07:U240 av Fredrik Malm (fp)
Sveriges ambassad i Bagdad
64. Motion 2006/07:U233 av Eva Flyborg (fp)
Internationellt arbete för att motverka våld mot kvinnor
65. Motion 2006/07:U214 av Barbro Westerholm (fp)
Tillgång till hivläkemedel
66. Motion 2006/07:Ub418 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Jämställdhetsplaner i förskolan
67. Motion 2006/07:Ub415 av Birgitta Ohlsson (fp)
Rätt till nattdagis i skollagen
68. Motion 2006/07:Ub371 av Solveig Hellquist (fp)
Forskning inom innovationsvetenskap
69. Motion 2006/07:Ub318 av Allan Widman (fp)
Pedagogiskt ansvar inom förskolan
70. Motion 2006/07:Ub302 av Allan Widman (fp)
Universitetsstatus för Malmö högskola
71. Motion 2006/07:Ub301 av Christer Nylander (fp)
EU:s forskningspolitik
72. Motion 2006/07:Ub300 av Tobias Krantz (fp)
Inrättande av yrkeshögskola i Jönköpings län
73. Motion 2006/07:Ub297 av Tobias Krantz (fp)
Narkotikaupplysning
74. Motion 2006/07:Ub296 av Camilla Lindberg (fp)
Inrättande av ett psykiatricenter i Säter
75. Motion 2006/07:Ub295 av Camilla Lindberg (fp)
Granskning av läromedel
76. Motion 2006/07:Ub294 av Hans Backman (fp)
Universitetsstatus till Högskolan i Gävle
77. Motion 2006/07:Ub293 av Hans Backman (fp)
Distansutbildningens kostnader
78. Motion 2006/07:Ub287 av Johan Pehrson (fp)
Läkarutbildning till Örebro universitet
79. Motion 2006/07:Ub286 av Johan Pehrson (fp)
Retorik i skolan
80. Motion 2006/07:Ub260 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp)
Litterär kanon
81. Motion 2006/07:Ub258 av Karin Pilsäter (fp)
Villkoren för jobb och företagande på Södertörn
82. Motion 2006/07:Ub234 av Barbro Westerholm (fp)
Forskning vid enskilda högskolor
83. Motion 2006/07:Ub215 av Agneta Berliner (fp)
Förskollärare
84. Motion 2006/07:T419 av Ulf Nilsson (fp)
Skånska järnvägars kapacitet
85. Motion 2006/07:T418 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Utbyggnad av E 22
86. Motion 2006/07:T405 av Hans Backman (fp)
Enskilda vägar
87. Motion 2006/07:T404 av Maria Lundqvist-Brömster (fp)
Väg 363 i Västerbotten
88. Motion 2006/07:T386 av Johan Pehrson (fp)
Pendlingsmöjligheter mellan Örebro och Stockholm
89. Motion 2006/07:T361 av Torkild Strandberg och Ulf Nilsson (fp)
Tunnel i Helsingborg
90. Motion 2006/07:T360 av Tobias Krantz (fp)
Ombyggnad av riksväg 26/47
91. Motion 2006/07:T355 av Christer Winbäck m.fl. (fp)
Trafik i Västsverige
92. Motion 2006/07:T343 av Ulf Nilsson (fp)
Kommunikationer i södra Skåne
93. Motion 2006/07:T342 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Avgifter på Öresundsbron
94. Motion 2006/07:T341 av Tobias Krantz (fp)
Utbyggnad av riksväg 40 till motorväg
95. Motion 2006/07:T340 av Ulf Nilsson och Allan Widman (fp)
Kommunikationer till Sturup
96. Motion 2006/07:T339 av Tobias Krantz (fp)
Färjetrafiken till Visingsö
97. Motion 2006/07:T336 av Anita Brodén (fp)
Mobiltelefoni och bilkörning
98. Motion 2006/07:T335 av Camilla Lindberg (fp)
Monopolet inom järnvägssektorn
99. Motion 2006/07:T325 av Jan Ertsborn (fp)
Besiktning av svenskregistrerade fordon i andra EU-länder
100. Motion 2006/07:T324 av Jan Ertsborn (fp)
Västkustbanan genom Halland
101. Motion 2006/07:T323 av Jan Ertsborn (fp)
Övergivna fordon utmed motorvägarna
102. Motion 2006/07:T322 av Johan Pehrson (fp)
Upprustning av E 18 mellan Örebro och Karlskoga
103. Motion 2006/07:T321 av Jan Ertsborn (fp)
Cykelturistled utmed Hallandskusten
104. Motion 2006/07:T320 av Cecilia Wikström i Uppsala m.fl. (fp)
Kommunikationer i Mälardalen
105. Motion 2006/07:T316 av Gunnar Andrén (fp)
Kommunikationerna i Roslagen
106. Motion 2006/07:T315 av Gunnar Andrén (fp)
Huvudstaleden
107. Motion 2006/07:T301 av Barbro Westerholm (fp)
Åtgärder mot buller för en bättre hälsa
108. Motion 2006/07:T298 av Hans Backman (fp)
E 4 Enånger–Hudiksvall som fyrfilig motorväg
109. Motion 2006/07:T291 av Hans Backman och Cecilia Wikström i Uppsala (fp)
Tågsträckan mellan Gävle och Uppsala/Stockholm
110. Motion 2006/07:T268 av Lars Tysklind (fp)
Fast förbindelse över Gullmarsn
111. Motion 2006/07:T262 av Agneta Berliner (fp)
Södertäljeslussen och Mälarhamnar
112. Motion 2006/07:T230 av Barbro Westerholm (fp)
Trafikmedicinska centrum och enheter
113. Motion 2006/07:T213 av Lars Tysklind (fp)
Utbyggnaden av väg E 6 i Bohuslän
114. Motion 2006/07:T211 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp)
Pendlingsmöjligheter mellan Uppsala och Stockholm
115. Motion 2006/07:T210 av Liselott Hagberg (fp)
Vattenskotrar
116. Motion 2006/07:So471 av Birgitta Ohlsson (fp)
Utländska kvinnors rätt till fri abort i Sverige

117. Motion 2006/07:So470 av Birgitta Ohlsson (fp)
Uppvärderande av service- och signalhundar
118. Motion 2006/07:So472 av Birgitta Ohlsson (fp)
Rätt att välja medicinsk abort
119. Motion 2006/07:So459 av Anita Brodén och Christer Winbäck (fp) Alkoholinsatser för ungdomarnas skull
120. Motion 2006/07:So451 av Hans Backman och Agneta Berliner (fp) Feriejobbslön och socialbidrag
121. Motion 2006/07:So450 av Solveig Hellquist (fp)
Lag om tvångsvård för gravida missbrukare
122. Motion 2006/07:So372 av Eva Flyborg (fp)
Kvinnoperspektiv i vården
123. Motion 2006/07:So364 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (fp) Djur i samhällets tjänst
124. Motion 2006/07:So363 av Christer Nylander och Torkild Strandberg (fp)
Generell språkscreening av treåringar
125. Motion 2006/07:So356 av Camilla Lindberg (fp)
Rättshjälp för funktionshindrade
126. Motion 2006/07:So355 av Solveig Hellquist (fp)
Service- och signalhundar
127. Motion 2006/07:So354 av Solveig Hellquist (fp)
Barnombud vid landets länsstyrelser
128. Motion 2006/07:So346 av Johan Pehrson (fp)
Tobakslagen
129. Motion 2006/07:So345 av Jan Ertsborn (fp)
Hemkommunens ansvar för sommargästers hemtjänst
130. Motion 2006/07:So325 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)
Stöd till personer som lämnat manipulativa rörelser
131. Motion 2006/07:So324 av Christer Winbäck (fp)
Tandvårdsförsäkring
132. Motion 2006/07:So323 av Christer Winbäck (fp)
Anorexivård
133. Motion 2006/07:So322 av Christer Winbäck (fp)
Personlig assistans för funktionshindrade
134. Motion 2006/07:So246 av Barbro Westerholm (fp)
Komplettering av folkhälsomålen
135. Motion 2006/07:So235 av Barbro Westerholm (fp)
Översyn av ”kvacksalverilagen”
136. Motion 2006/07:So226 av Anita Brodén och Agneta Berliner (fp)
Ökade möjligheter att bekämpa spridning av narkotika
137. Motion 2006/07:So225 av Barbro Westerholm (fp)
Normer för sörjandestöd
138. Motion 2006/07:So224 av Barbro Westerholm (fp)
Läkemedelsnära förbrukningsartiklar
139. Motion 2006/07:So219 av Barbro Westerholm (fp)
Allmänna arvsfonden och behov av stöd till äldre forskning
140. Motion 2006/07:So218 av Barbro Westerholm (fp)
Utbildning av signalhundar
141. Motion 2006/07:So215 av Barbro Westerholm (fp)
Nollvision i läkemedelssäkerhetsarbetet
142. Motion 2006/07:So201 av Barbro Westerholm (fp)
Åtgärder mot negativ särbehandling av äldre
143. Motion 2006/07:Sk281 av Hans Backman (fp)
Sänkt bensinskatt
144. Motion 2006/07:Sk275 av Tobias Krantz och Camilla Lindberg (fp) Andrahandsuthyrning av del av bostad
145. Motion 2006/07:Sk274 av Jan Ertsborn (fp)
Ändrade regler för avslutning av pensionskonto i förtid
146. Motion 2006/07:Sk273 av Johan Pehrson (fp)
Tullen i Örebro
147. Motion 2006/07:Sk271 av Karin Pilsäter (fp)
S.k. servicecheckar
148. Motion 2006/07:Sk269 av Karin Pilsäter (fp)
Fördelning av risker och vinster för företagare
149. Motion 2006/07:Sk268 av Karin Pilsäter (fp)
Fåmansbolagsreglerna
150. Motion 2006/07:Sk267 av Karin Pilsäter (fp)
Skatterabatt för FoU i småföretag
151. Motion 2006/07:Sf233 av Karin Pilsäter (fp)
Företagarnas socialförsäkringsskydd
152. Motion 2006/07:Sf303 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp) Ensamstående pappor
153. Motion 2006/07:Sf301 av Birgitta Ohlsson (fp)
Individualiserad föräldraförsäkring
154. Motion 2006/07:Sf253 av Birgitta Ohlsson (fp)
Utomnordisk arbetskraftsinvandring
155. Motion 2006/07:Sf252 av Torkild Strandberg och Allan Widman (fp) Utvisning på grund av brott
156. Motion 2006/07:Sf249 av Ulf Nilsson och Torkild Strandberg (fp) Flexibla regler för deltidssjukskrivna
157. Motion 2006/07:Sf244 av Jan Ertsborn (fp)
Arbetsrehabilitering av psykiskt långtidssjuka enligt Fontänhusmodellen
158. Motion 2006/07:Sf234 av Karin Pilsäter (fp)
Underlättande av företagande och föräldraledighet
159. Motion 2006/07:Sf232 av Mauricio Rojas (fp)
En reformerad asylmottagning
160. Motion 2006/07:N336 av Solveig Hellquist (fp)
Organisation av strukturfondsverksamheten 2007–2013
161. Motion 2006/07:N292 av Eva Flyborg (fp)
Lokalisering av statliga verk
162. Motion 2006/07:N285 av Christer Nylander m.fl. (fp)
Öresundsregionen
163. Motion 2006/07:N271 av Cecilia Wigström i Göteborg (fp) Omlokalisering av statliga verk till Göteborg
164. Motion 2006/07:N238 av Nina Larsson (fp)
Energi för tillväxt
165. Motion 2006/07:N203 av Anita Brodén och Agneta Berliner (fp) Rättvisemärkta produkter
166. Motion 2006/07:MJ398 av Birgitta Ohlsson (fp)
Ett nationellt djurförbudsregister
167. Motion 2006/07:MJ395 av Birgitta Ohlsson (fp)
Utbildande av herdehundar
168. Motion 2006/07:MJ381 av Hans Backman (fp)
Kommunalt avfallsmonopol
169. Motion 2006/07:MJ357 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (fp)
Sällskapsdjurens status
170. Motion 2006/07:MJ356 av Birgitta Ohlsson (fp)
Taggråd i naturen
171. Motion 2006/07:MJ354 av Birgitta Ohlsson (fp)
Lantbruksdjurs rätt att vara utomhus

172. Motion 2006/07:MJ337 av Anita Brodén m.fl. (fp)
Miljö och landsbygd, jord och skog, i ett västsvenskt perspektiv
173. Motion 2006/07:MJ329 av Solveig Hellquist m.fl. (fp)
Kastrering och märkning av katter
174. Motion 2006/07:MJ328 av Birgitta Ohlsson (fp)
Kycklingindustrin
175. Motion 2006/07:MJ327 av Birgitta Ohlsson (fp)
Jakt på rovdjur
176. Motion 2006/07:MJ326 av Birgitta Ohlsson (fp)
Förbud mot pälsdjursindustrin
177. Motion 2006/07:MJ325 av Birgitta Ohlsson (fp)
Förbud mot gryttjakt
178. Motion 2006/07:MJ324 av Birgitta Ohlsson (fp)
Nöjesjakt
179. Motion 2006/07:MJ323 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (fp) Kastrering av smågrisar
180. Motion 2006/07:MJ322 av Birgitta Ohlsson (fp)
Djurparker
181. Motion 2006/07:MJ321 av Birgitta Ohlsson (fp)
Burhöns
182. Motion 2006/07:MJ320 av Birgitta Ohlsson (fp)
Djurvänlig cirkus
183. Motion 2006/07:MJ314 av Camilla Lindberg (fp)
Upphävande av förbudet för bly i ammunition
184. Motion 2006/07:MJ313 av Hans Backman (fp)
Konkurrenssituationen inom veterinärvården
185. Motion 2006/07:MJ303 av Jan Ertsborn (fp)
Decentralisering av strandskyddet
186. Motion 2006/07:MJ302 av Johan Pehrson (fp)
Fler pantningsställen för bättre miljö
187. Motion 2006/07:MJ291 av Christer Winbäck (fp)
Märkning av saltinnehåll i livsmedel
188. Motion 2006/07:MJ268 av Lars Tysklind m.fl. (fp)
Västkustens fiske
189. Motion 2006/07:MJ249 av Lars Tysklind (fp)
Lokalt anpassat strandskydd
190. Motion 2006/07:MJ248 av Lars Tysklind (fp)
Skagerrak
191. Motion 2006/07:MJ239 av Liselott Hagberg (fp)
Rennäringens villkor
192. Motion 2006/07:MJ222 av Karin Granbom och Jan Ertsborn (fp)
Förvaring och import av ormar och giftiga djur
193. Motion 2006/07:K328 av Cecilia Wigström i Göteborg och Karin Granbom (fp)
Europadagen som allmän flaggdag
194. Motion 2006/07:K317 av Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) Officiell medalj
195. Motion 2006/07:K302 av Allan Widman och Ulf Nilsson (fp) Kommittéförordningen
196. Motion 2006/07:K300 av Hans Backman (fp)
Europadagen och dagen för allmänna val till Europaparlamentet som allmänna flaggdagar
197. Motion 2006/07:K277 av Fredrik Malm m.fl. (fp)
Bekämpande av antisemitism
198. Motion 2006/07:K276 av Gunnar Andrén (fp)
Distribution av valsedlar
199. Motion 2006/07:K275 av Christer Winbäck (fp)
Svenska e-postadresser till departement
200. Motion 2006/07:K218 av Carl B Hamilton (fp)
EU-flagga i plenisen
201. Motion 2006/07:K217 av Eva Flyborg (fp)
Teckentolkning av riksdagens frågestund
202. Motion 2006/07:K216 av Eva Flyborg (fp)
Avskaffande av allmänna motionstiden
203. Motion 2006/07:Kr314 av Hans Backman (fp)
Internationella idrottsevenemang till Sverige
204. Motion 2006/07:Kr313 av Maria Lundqvist-Brömster (fp) Nationellt centrum för dokumentärfotografi vid Västerbottens museum i Umeå
- Nationellt centrum för dokumentärfotografi vid Västerbottens museum i Umeå. Motion till riksdagen
205. Motion 2006/07:Kr312 av Maria Lundqvist-Brömster (fp) Umeå som kulturhuvudstad 2014
206. Motion 2006/07:Kr301 av Anita Brodén och Karin Granbom (fp) Textning av tv-program
207. Motion 2006/07:Kr291 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Dag Hammarskjölds Backåkra
208. Motion 2006/07:Kr289 av Johan Pehrson och Torkild Strandberg (fp) Illegalt spel på gatorna
209. Motion 2006/07:Kr282 av Eva Flyborg (fp)
Emigranternas hus i Göteborg
210. Motion 2006/07:Kr281 av Eva Flyborg och Fredrik Malm (fp) Bidrag till politiska ungdomsorganisationer
211. Motion 2006/07:Kr275 av Christer Nylander och Torkild Strandberg (fp) Internationell boksatsning
212. Motion 2006/07:Kr274 av Hans Backman (fp)
Idrott och demokrati
213. Motion 2006/07:Kr267 av Johan Pehrson (fp)
Opera på skäret i Ljusnarsberg
214. Motion 2006/07:Kr261 av Karin Pilsäter (fp)
Likställande av religiösa och icke-religiösa livsåskådningsförbund
215. Motion 2006/07:Kr260 av Gunnar Andrén m.fl. (fp)
Marknadsföring av Sverige och Nobelprisen
216. Motion 2006/07:Kr259 av Gunnar Andrén (fp)
Internationella arenaarrangemang i Sverige
217. Motion 2006/07:Kr258 av Gunnar Andrén och Tobias Krantz (fp) Kirunasvenskarna
218. Motion 2006/07:Kr257 av Liselott Hagberg (fp)
Radiosändningar i Södermanland
219. Motion 2006/07:Kr203 av Eva Flyborg (fp)
SVT till Göteborg
220. Motion 2006/07:Ju393 av Birgitta Ohlsson (fp)
Kommunarrest för kvinnofridskränkare
221. Motion 2006/07:Ju389 av Birgitta Ohlsson (fp)
Europeisk sexköpslag
222. Motion 2006/07:Ju388 av Birgitta Ohlsson (fp)
Tillsättande av haverikommission vid kvinnomord
223. Motion 2006/07:Ju376 av Birgitta Ohlsson (fp)
Hårdare straff för sexköpare
224. Motion 2006/07:Ju375 av Birgitta Ohlsson (fp)
Utbilda kvinnofridshundar
225. Motion 2006/07:Ju374 av Birgitta Ohlsson (fp)
Lagförande av krigsförbrytare

226. Motion 2006/07:Ju371 av Agneta Berliner (fp)
Barnutredare och barnahus
227. Motion 2006/07:Ju366 av Hans Backman (fp)
Tingsställe i Bollnäs
228. Motion 2006/07:Ju365 av Hans Backman (fp)
Etablering av en ny polisutbildning i Gävleborg
229. Motion 2006/07:Ju357 av Johan Pehrson (fp)
En starkare rättshjälp
230. Motion 2006/07:Ju356 av Johan Pehrson (fp)
Neuropsykiatriska funktionshinder
231. Motion 2006/07:Ju355 av Liselott Hagberg och Agneta Berliner (fp) Sjöpolis
232. Motion 2006/07:Ju339 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Smuggling av hundar
233. Motion 2006/07:Ju328 av Torkild Strandberg (fp)
Stöld av livräddningsutrustning
234. Motion 2006/07:Ju326 av Torkild Strandberg (fp)
Polisutbildning i Landskrona
235. Motion 2006/07:Ju325 av Torkild Strandberg (fp)
Nationella identitetskort
236. Motion 2006/07:Ju324 av Torkild Strandberg och Ulf Nilsson (fp) Omhändertagande av berusade personer
237. Motion 2006/07:Ju311 av Torkild Strandberg (fp)
Kampen mot narkotika
238. Motion 2006/07:Ju310 av Torkild Strandberg (fp)
Brott mot företag
239. Motion 2006/07:Ju302 av Tobias Krantz (fp)
Brott begångna av s.k. djurrättsaktivister
240. Motion 2006/07:Ju301 av Tobias Krantz (fp)
Effekterna av nedläggningar av polisstationer
241. Motion 2006/07:Ju300 av Tobias Krantz (fp)
Göta hovrätt
242. Motion 2006/07:Ju296 av Hans Backman (fp)
Brott mot vapenbestämmelserna
243. Motion 2006/07:Ju277 av Johan Pehrson (fp)
En ny domstolsbyggnad i Örebro
244. Motion 2006/07:Ju272 av Liselott Hagberg m.fl. (fp)
Otillbörlig påverkan av människors fria vilja
245. Motion 2006/07:Ju271 av Cecilia Wikström i Uppsala (fp)
Rekrytering av aspiranter till landets polishögskolor
246. Motion 2006/07:Ju261 av Johan Pehrson (fp)
Inrättande av ett barnahus i Örebro
247. Motion 2006/07:Ju234 av Nina Larsson (fp)
Polisutbildning vid Karlstad universitet
248. Motion 2006/07:Ju233 av Barbro Westerholm (fp)
Narkotikapåverkade bilförare
249. Motion 2006/07:Fö233 av Birgitta Ohlsson (fp)
Klusterbomber
250. Motion 2006/07:Fi222 av Hans Backman (fp)
Utmaningsrätt
251. Motion 2006/07:Fi206 av Barbro Westerholm (fp)
Spelberoende
252. Motion 2006/07:C353 av Hans Backman (fp)
Statliga kreditgarantier för byggkostnader
253. Motion 2006/07:C317 av Birgitta Ohlsson (fp)
Transnationella företag
254. Motion 2006/07:C316 av Christer Winbäck (fp)
Enskilda elmätare i hyreshus
255. Motion 2006/07:C280 av Solveig Hellquist (fp)
Delad premiepension
256. Motion 2006/07:C278 av Jan Ertsborn (fp)
Barns tillgångar och familjens rätt till bostadsbidrag och socialbidrag
257. Motion 2006/07:C230 av Anita Brodén (fp)
Efterlevandes försäkringsutbetalningar
258. Motion 2006/07:C210 av Eva Flyborg (fp)
Slottsskogen i Göteborg som nationalstadspark
259. Motion 2006/07:A286 av Birgitta Ohlsson och Barbro Westerholm (fp)
Lesbiska och bisexuella invandrarkvinnor
260. Motion 2006/07:A277 av Solveig Hellquist (fp)
Självstärkande övningar och självförsvar
261. Motion 2006/07:A248 av Christer Winbäck (fp)
Vuxenmobbing
262. Motion 2006/07:A201 av Eva Flyborg (fp)
Ledighet vid frivilligutbildning
263. Motion 2006/07:294 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp)
Homo-, bi- och transpersoners rättigheter
264. Motion 2006/07:240 av Fredrik Malm (fp)
Sveriges ambassad i Bagdad
265. Motion 2006/07:305 av Cecilia Wikström i Uppsala m.fl. (fp) Folkmordet på armenier, assyrier/syrianer/kaldéer och pontiska greker
266. Motion 2006/07:233 av Eva Flyborg (fp)
Internationellt arbete för att motverka våld mot kvinnor
267. Motion 2006/07:214 av Barbro Westerholm (fp)
Tillgång till hiv-läkemedel
268. Motion 2006/07:272 av Fredrik Malm (fp)
Kurdernas rättigheter
269. Motion 2006/07:261 av Anita Brodén (fp)
Kvaliteten i biståndet
270. Motion 2006/07:252 av Birgitta Ohlsson (fp)
Det europeiska au-pair-avtalet
271. Motion 2006/07:251 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)
Integrationen över Öresund
272. Motion 2006/07:241 av Fredrik Malm (fp)
En politik för frihet och demokrati i Iran
273. Motion 2006/07:244 av Anita Brodén (fp)
Bistånd och demokratiseringsprocesser

Under 2006/07 har inga parti- eller kommittémotioner väckts och inga folkpartister har undertecknat flerpartinotioner.

Motionslista

Folkpartiet liberalernas landsmöte 2007

Område A, Liberalism	93	A22 Upprepade omröstningar om partinamnet	110
		<i>Gunnar Andrén</i>	
Ideologi och allmänpolitik Motioner, A1 – A12	93	A23 Vi ska ha samma namn inåt som utåt	111
A1 Ny frihetlig linje	93	<i>Björn Brändewall</i>	
<i>Henrik Bergquist</i>		PS-yttrande Partinamnet,	
A2 Nytt partiprogram	94	motion A13 – A23 samt A3 yrkande 3-4	111
<i>Staffan Werme</i>			
A3 En fördjupad ideologisk diskussion			
samt namnändring	94		
<i>Anita Brodén, Sten Jonsson m fl</i>			
A4 Partiets anseende m m	95		
<i>Åke Wredén</i>			
A5 Folkpartiet skall leva vidare som Sveriges			
viktigaste liberala parti	96		
<i>Claes Lerén</i>			
A6 Rak ideologisk kurs i tvära politiska			
svängningar	97		
<i>Gunnar Andrén</i>			
A7 De förtroendevaldas arbetsgivaransvar	101		
<i>Shirley Gerhardsson</i>			
A8 Det civila samhället i nutidens demokrati	101		
<i>Ana Maria Narti, Alexandra Birk</i>			
A9 Låt folkpartiet lokalt bestämma	103		
<i>Johan Strandberg</i>			
A10 Fördjupat samarbete med en valallians	103		
<i>Mathias Sundin, Erik Svansbo</i>			
A11 Slå ihop Folkpartiet liberalerna och			
Centerpartiet till CenterLiberalerna	103		
<i>Peter Lowe</i>			
A12 Liberala programmet	103		
<i>Åke Wiman</i>			
PS-yttrande Ideologi och allmänpolitik, motion A1-A12	103		
Partinamnet Motioner, A13-A23	108		
A13 Byt ut namnet folkpartiet	108		
<i>Folkpartiet liberalerna i Halmstad</i>			
A14 Liberalerna	108		
<i>Folkpartiets länsförbund i Södermanland</i>			
A15 Originalet	108		
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>			
A16 Skrota namnet folkpartiet	108		
<i>Folkpartiet liberalerna Östermalm, Mark Klamberg</i>			
A17 Partiet byter namn till ”Liberalerna”	109		
<i>Folkpartiet i Malmö</i>			
A18 Byt till socialliberalerna	109		
<i>Johan Strandberg</i>			
A19 Byt partinamn till ”Socialliberala partiet”	109		
<i>Marcus Claesson</i>			
A20 Nytt namn	109		
<i>Ulla Palmgren</i>			
A21 Byt inte namn till liberalerna,			
utan behåll nuvarande namnkombination	109		
<i>Finn Cromberger</i>			
		Område B Skola, högskola och kultur	114
		Skol- och utbildningsfrågor allmänt	
		Motioner B1 – B34	115
		B1 Barn i behov av särskilt stöd har	
		också rätt till valfrihet	115
		<i>Jan Jönsson</i>	
		B2 Differentierad skolpeng för likabehandling	
		av barn i behov av särskilt stöd	115
		<i>Lennart Svensson</i>	
		B3 Svenskundervisningen	115
		<i>Birgitta Carlstedt, Roger Haddad</i>	
		B4 Ökad satsning på matematik	
		och svenska i grundskolan	116
		<i>Åke Wedin</i>	
		B5 Hemspråk som grund för	
		andraspråksinläring	116
		<i>Tove af Geijerstam, Anita Brodén m fl</i>	
		B6 Genomför successiv övergång till allmän	
		skolstart vid 6 års ålder!	116
		<i>Folkpartiet liberalerna i Sigtuna</i>	
		B7 Språk- och ämnesintegrerad undervisning	117
		<i>Camilla Eriksson</i>	
		B8 Stödundervisning utöver ordinarie lektionstid	118
		<i>Christina Fossum</i>	
		B9 Återupprätta skolplikten!	118
		<i>Jan Jönsson</i>	
		B10 Godkänd behörighet för rektorer och	
		gymnasiechefer	119
		<i>Folkpartiet liberalerna i Halland</i>	
		B11 Lovdagskonto i skolan	119
		<i>Britt-Marie Norelius</i>	
		B12 Hjälp unga individer med privatekonomin!	119
		<i>Vensan Vukovic</i>	
		B13 Prao i grundskolan	120
		<i>Åke Wedin</i>	
		B14 Använda svensk skolpeng i andra länder	120
		<i>Ingegerd Andréasson</i>	
		B15 Öka valfriheten	120
		<i>Johan Strandberg</i>	
		B16 Förbjud religiösa friskolor	121
		<i>Erika Nagy</i>	
		B17 Religionsfrihet	121
		<i>Saga Rosén</i>	

B18	Krav på tillgängliga friskolor	121	B41	Instans för utredning av oredlighet i forskningen	138
	<i>Maria Johansson m fl</i>			<i>Barbro Westerholm</i>	
B19	Grundskolans nationella ämnesprovsbetyg i årskurs 9 i jämförelse med slutbetygen	122	B42	Studentinflytandet	139
	<i>Åke Wedin</i>			<i>Peter Giesecke m fl</i>	
B20	Inför en målrelaterad betygsskala med 101 steg	122	PS-yttrande Forskning och högre utbildning, motion B35 – B42 samt B15 yrkande 9	139	
	<i>Marcus Claesson</i>				
B21	Komvux från 18 år	123	Kultur, media och idrottspolitik		
	<i>Roger Haddad m fl</i>		Motioner, B43 – B61	140	
B22	Förstatligande av gymnasieskolan	123	B43	Bilda verkligen fria kulturfonder!	140
	<i>Folkpartiet i Malmö</i>			<i>Ana Maria Narti, Avni Dervishi</i>	
B23	Förstatliga och decentralisera skolan	123	B44	Anställningsförhållanden för anställda inom kultursektorn	141
	<i>Lars Åhman</i>			<i>Bengt Wahlgren</i>	
B24	Skolan – ett nationellt ansvar	124	B45	Avgiftsfritt på biblioteket	142
	<i>Agneta Berliner, Karin Granbom m fl</i>			<i>Lars Åhman, Helmi Berggård m fl</i>	
B25	En moderniserad och förstärkt skolhälsovård	124	B46	Fria entréer till de statliga museerna	142
	<i>Solveig Hellquist m fl</i>			<i>Bengt Wahlgren</i>	
B26	Dagens alla svenska skolor behöver kurator och psykologhjälp	125	B47	Ja – till gratis inträde till statens museer	142
	<i>Ove Källström</i>			<i>Magnus Simonsson</i>	
B27	Effektiva och humana metoder mot mobbning	125	B48	Pensionsfrågan inom scenkonstområdet	142
	<i>Hanna Olehäll</i>			<i>Bengt Wahlgren</i>	
B28	Barnomsorg för föräldrar med annorlunda arbetstider	126	B49	Klotterplank	143
	<i>Folkpartiet liberalerna i Nacka</i>			<i>Michal Swedberg</i>	
B29	Fritids, Nattis, Kvällis, Dagis	126	B50	Genomförande av ett ”arkitekturtestamente”	143
	<i>Mia Franzén</i>			<i>Michael Bonde</i>	
B30	Rätt till nattdagis	127	B51	SVARs släktforsarsal i Ramsele.	143
	<i>Birgitta Ohlsson, Esbjörn Nyström m fl</i>			<i>Åke Wedin</i>	
B31	Rätt till nattbarnomsorg i landets alla kommuner	127	B52	Liberalare copyright och patent	144
	<i>Ann-Cathrin Larsson</i>			<i>Lars Åhman, Håkan Lindh m fl</i>	
B32	Rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid	127	B53	Alfred Nobel: Framtidsmuseum, finansiering och internationell flygplats	144
	<i>Tina Acketoft</i>			<i>Gunnar Andrén</i>	
B33	Försvara den liberala valfrihetsrevolutionen (förskola)	128	B54	En ny koppling mellan media och regeringsmakten, främst tv och radio, bör göras	145
	<i>Sven Jägervall</i>			<i>Paul Westerlund</i>	
B34	Säkerhet på Internet	128	B55	Finansiera radio och tv ”i allmänhetens tjänst” via den statliga skatten till dess att tjänsten blir valfri	145
	<i>Solveig Hellquist</i>			<i>Marcus Claesson</i>	
PS-yttrande Skol- och utbildningsfrågor allmänt, motion B1 – B44 och E48 yrkande 1		129	B56	EU-information från Bryssel i SVT på egen kanal	146
				<i>Paul Westerlund</i>	
Forskning och högre utbildning			B57	Kostnadsfri tillgång till vissa program i andra EU-länders public service-tv	146
Motioner B35 – B42	134			<i>Björn Jansson, Solveig Jansson</i>	
B35	Utbildningen måste riva klassgränser!	134	B58	Public service-kanaler från England/BBC, Tyskland/ARD, ZDF samt de franska	146
	<i>Peter Giesecke m fl</i>			<i>Parlementaire, TV5</i>	
B36	Fri forskning	135		<i>Paul Westerlund</i>	
	<i>Ana Maria Narti, Yvonne Rosenthal</i>		B59	Ett samhälle utan idrott?	146
B37	Uppvärdera humaniora	137		<i>Mathias Lindow</i>	
	<i>Cecilia Wikström</i>		B60	Friskvård och folkhälsa – motion om motion	147
B38	Mer och bättre klinisk medicinsk forskning i Sverige	137		<i>Madeleine Sjöstedt, Johan Storåkers m fl</i>	
	<i>Margareta Blombäck</i>		B61	Nya krafttag mot huliganismen krävs	149
B39	Bättre villkor för doktorander	138		<i>Hans Backman, Cecilia Wigström</i>	
	<i>Anna Neuman m fl</i>		PS-yttrande Kultur-, media- och idrottspolitik, motion B43 – B61	150	
B40	Minska det statliga ägandet av svenska lärosäten!	138			
	<i>Peter Giesecke m fl</i>				

Område C, Sociala frågor 153**Hälso- och sjukvård allmänt Motioner C1 – C20 154**

C1 Dags att ta ett samlat ansvar för medborgarnas vård och omsorg	154
<i>Håkan Lindh, Anders Östlund m fl</i>	
C2 Uppmuntra kommunerna och landstingen att bilda gemensamma nämnder för äldre och psykiskt sjuka	155
<i>Olov Lindquist</i>	
C3 Våga vara patient! Våga arbeta inom vården!	155
<i>Bengt Eliasson, Mia Franzén</i>	
C4 Översyn av kvacksalverilagen	156
<i>Barbro Westerholm, Liselott Hagberg m fl</i>	
C5 Försvara valfrihetsrevolutionen (äldreomsorg)	156
<i>Sven Jägersvall</i>	
C6 Försvara valfrihetsrevolutionen (sjukvård)	156
<i>Sven Jägersvall</i>	
C7 Nollvision i läkemedelssäkerhetsarbetet	157
<i>Barbro Westerholm</i>	
C8 Gör vården och omsorgen tryggare	158
<i>Johan Strandberg</i>	
C9 Gör husläkarens återkomst till folkpartiets profilfråga	159
<i>Göran Nilsson</i>	
C10 Vårdgaranti för barn	159
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
C11 Biobanker som upprättas av privata aktörer	159
<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
C12 Kvalitetsmätningar i vården!	160
<i>Jarl Strömbäck</i>	
C13 Sätt betyg på ambulanssjukvården!	160
<i>Anders Berggren</i>	
C14 Gå vidare med tandvårdsreformen!	161
<i>Lars Åhman, Ulla Brändal m fl</i>	
C15 Rätt använd kompetens inom sjukvården	161
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
C16 Slarviga läkare	161
<i>Bengt-Olof Nelson</i>	
C17 Reformera läkarutbildningen	161
<i>Folkpartiet liberalerna i Dalarna</i>	
C18 Utveckling av kompetensområdet Avancerad specialistsjuksköterska	162
<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
C19 Prostatacanceropererade mäns rätt till högkostnadsskydd för potenshöjande medel	163
<i>Thomas Erlandsson</i>	
C20 Sjukskrivning för skönhetsoperation	163
<i>Jan-Erik Brohede</i>	
PS-yttrande Hälso- och sjukvård, allmänt, motion C1 – C20	163

Äldreomsorg Motioner C21 – C29 168

C21 Dags för en stor välfärdsreform för de äldre!	168
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
C22 Prioriteringar inom omsorgen	168
<i>Barbro Westerholm m fl</i>	
C23 Demenssjuksköterskor i kommuner och landsting	169
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	

C24 Våld och övergrepp mot äldre	169
<i>Barbro Westerholm, Maria Lundqvist-Brömster</i>	
C25 Tid för omtanke om våra äldre	171
<i>Mia Franzén</i>	
C26 Mobila läkare för äldre i närsjukvården	171
<i>Maria Lundqvist-Brömster m fl</i>	
C27 Valfrihet till äldreomsorg över kommungränser	172
<i>Ulla-Britt Hagström, Sewon Ekberg</i>	
C28 Valfrihet och kvalitet – ledord i liberal äldreomsorg	172
<i>Folkpartiet liberalerna i Stockholms stad</i>	
C29 Anhöriga som vårdar svårt sjuka i det egna hemmet	173
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
PS-yttrande Äldreomsorg, motion C21-C29	174

Psykiatrisk vård Motioner C30 – C35 175

C30 Vård för psykiskt sjuka	175
<i>Therese Traneborn</i>	
C31 Vård via webben!	176
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
C32 Lagen om slutet psykiatrisk tvångsvård	176
<i>Anita Boström</i>	
C33 En mänsklig psykvård	177
<i>Ana Maria Narti</i>	
C34 Dags för nollvision för självmord i partiprogrammet!	178
<i>Mia Franzén</i>	
C35 Rent hemma och rent i själen – Att införa en ”hälsocheck”	178
<i>Charlotta Schenholm, Mark Klamberg,</i>	
PS-yttrande Psykiatrisk vård, motion C30-C35 samt C8 yrkande 4, 6, 7, 8 och 13	179

Socialtjänstfrågor Motioner C36 – C43 180

C36 En formell, kommunal social översiktsplan som komplement till den lagstadgade fysiska översiktsplanen	180
<i>Britt-Marie Norelius</i>	
C37 Utvärdera de förebyggande välfärdssatsningarna – ett första steg i en ny socialliberal välfärdsmodell	181
<i>Mathias Forsell</i>	
C38 Satsa på barn – och ungdomsvården	182
<i>Maria Lundqvist-Brömster, Tobias Krantz m fl</i>	
C39 Hemlösa behöver trygghet först	184
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
C40 De hemlösa – en del av ”det gömda Sverige”	185
<i>Stefan Björk, Tobias Krantz</i>	
C41 ”Alfredboende” – otraditionell boendelösning för de hemlösa	186
<i>Roland Utbult</i>	
C42 Överföring av socialbidragskostnaderna till staten	186
<i>Olov Lindquist, Södertälje</i>	
C43 Aidentifiera biståndsansökningar	186
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
PS-yttrande Socialtjänstfrågor, motion C36-C43	187

Assisterad befruktning för ensamstående	
Motioner C44 – C45	189
C44 Assisterad befruktning för ensamstående	189
<i>Martin Andreasson, Barbro Westerholm</i>	
C45 Insemination för ensamstående	190
<i>Birgitta Ohlsson, Tobias Söderkvist Revenäs m fl</i>	
PS-yttrande Assisterad befruktning för ensamstående, motion C44-C45	190
Funktionshinder Motioner C46 – C50	190
C46 Satsa på funktionshindrade	190
<i>Maria Lundqvist-Brömster m fl</i>	
C47 Handikappolitiken en naturlig del av alla politikområden	191
<i>Maria Johansson, Barbro Westerholm</i>	
C48 LSS och den verkliga tillgängligheten	191
<i>Tord Wallgren m fl</i>	
C49 LASS-ersättning	192
<i>Morgan Hjalmarsson</i>	
C50 Kräv utdrag ur brottsregistret för anställda i handikappomsorgen	192
<i>Folkpartiet liberalerna i Södermanland</i>	
PS-yttrande Funktionshinder, motion C46-C50	193
Folkhälsa och relaterade frågor	
Motioner C51 – C56	194
C51 Komplettering av folkhälsomålen	194
<i>Barbro Westerholm, Solveig Hellquist m fl</i>	
C52 Förbättra folkhälsan – inför sockeravgift	195
<i>Marcus Claesson</i>	
C53 Hälsa – en ekonomisk framgångsfaktor	195
<i>Marianne Åhman</i>	
C54 Hörselskador ett folkhälsoproblem	195
<i>Anne-Marie Ekström</i>	
C55 Vår skyldighet att förhindra att ungdomar drabbas av hörselskador	196
<i>Hadar Cars</i>	
C56 Åtgärder mot buller för en bättre hälsa	197
<i>Barbro Westerholm m fl</i>	
PS-yttrande Folkhälsa och relaterade frågor, motion C51-C53	199
Alkohol, tobak och narkotika	
Motioner C57 – C69	200
C57 Om den restriktiva och socialt ansvarsfulla alkoholpolitiken	200
<i>Anders Castberger m fl</i>	
C58 Solidarisk alkoholpolitik	201
<i>Gabriel Romanus, Staffan Werme m fl</i>	
C59 Slopas dubbelgreppet inom alkoholpolitiken!	203
<i>Jan Wahlin</i>	
C60 Sänk införselkvoterna och höj minimiskatterna på alkohol inom EU	203
<i>Anders A Aronsson</i>	
C61 Angående licensierad alkoholförsäljning	204
<i>Lennart Jonsson</i>	
C62 Drogtester	205
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
C63 Narkotikapåverkade bilförare	205
<i>Barbro Westerholm m fld</i>	

C64 Drog- och alkoholförebyggande arbete bland ungdomar – föräldrautbildning	205
<i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>	
C65 En liberalare alkoholpolitik	206
<i>Folkpartiet liberalerna i Malmö</i>	
C66 Lag om tvångsvård för gravida missbrukare	206
<i>Solveig Hellquist</i>	
C67 Samarbete och samlokalisering-missbruksvård	207
<i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>	
C68 Förbud för införsel av tobak i Sverige	208
<i>Anita Boström</i>	
C69 Avbryt all sprututbytesverksamhet	208
<i>Olov Lindquist</i>	
PS-yttrande Alkohol, tobak och narkotika, motion C57-C69 samt C8 yrkande 9 och E1 yrkande 5	208
Spelfrågor Motioner C70 – C75	211
C70 Avskaffa spelmonopolet	211
<i>Mathias Lindow</i>	
C71 Ny liberal spelpolitik räddar en ohållbar spelmarknad	212
<i>Camilla Lindberg, Solveig Hellquist m fl</i>	
C72 Sverige behöver en ny spelpolitik	213
<i>Folkpartiet liberalerna i Dalarna</i>	
C73 Spelmissbruk i Socialtjänstlagen	213
<i>Ragnhild Källberg, Anne-Lie Lindström</i>	
C74 Samhällets ansvar för spelpolitiken och dess följder	213
<i>Linnéa Darell</i>	
C75 Offensiv mot spelberoende	214
<i>Lars Åhman, Håkan Lindh m fl</i>	
PS-yttrande Spelfrågor, motion C70-C75 samt E1 yrkande 6	215

Område D, Demokrati, Lag och rätt 217

Demokratin och valsystemet Motioner D1–D13	218
D1 Rättvisare kommunalt valsystem	218
<i>Lars Johansson</i>	
D2 Ändra reglerna för valkretsindelning vid kommunalval!	218
<i>Folkpartiet liberalerna i Sigtuna</i>	
D3 Utjämningsmandat i kommunalval	219
<i>Gunnar Andrén</i>	
D4 Reformera vallagen (1997:157)	219
<i>Mattias Lönnqvist</i>	
D5 Medborgarinitiativ enligt närdemokratimodellen i kommuner och landsting	220
<i>Gunnar Andrén</i>	
D6 Bilda regeringar även på den kommunala nivån	222
<i>Olov Lindquist</i>	
D7 Samlad utredning med fokus på folkstyre och medborgarskydd	223
<i>Terry Carlbom</i>	
D8 Personvalet	223
<i>Jarl Strömbäck</i>	

D9	Avskaffa spärrarna i personvalet	224	D32	Skärpt straff vid närvaro vid brottsplats	240
	<i>Birgitta Ohlsson, Fred Saberi m fl</i>			<i>Björn-Inge Lindblad</i>	
D10	Onödiga spärrar bör tas bort	224	D33	Förskott av skadestånd till brottsoffer	240
	<i>Liberala ungdomsförbundet</i>			<i>Anne-Marie Ekström</i>	
D11	Tre års mandatperioder	225	D34	Stärk barnens ställning som brottsoffer	240
	<i>Michal Swedberg</i>			<i>Christer Sammens</i>	
D12	Korta mandatperioderna	225	D35	Hur minskar vi brottsligheten bäst?	241
	<i>Johan Strandberg</i>			<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
D13	Rösträtten och valbarheten ska följa det kalenderår som 18-årsdagen uppnås i stället för födelsedatum	225	D36	Reformera frivården	241
	<i>Gunilla Almesåker</i>			<i>Jan Jönsson</i>	
PS-yttrande Demokratin och valsystemet, motion D1–D13		226	D37	Utvisning av brottslingar	242
				<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
Övriga demokratifrågor Motioner D14 – D24	229		D38	Inför en särskild legitimation för poliser	242
D14	Allmänna val och landsomfattande folkomröstningar	229		<i>Lennart Gabrielsson</i>	
	<i>Ulla Palmgren</i>		D39	Kompletterande påföljd för rattfylleri	242
D15	Valdeltagandet	229		<i>Folkpartiet liberalerna i Halmstad</i>	
	<i>Folkpartiet liberalerna i Östergötland</i>		D40	Polisen ska kunna skjutsa hem unga på fel plats vid fel tidpunkt	243
D16	Alla röster måste räknas!	229		<i>Jan Jönsson</i>	
	<i>Inger Hilmansson</i>		D41	Förnya rättsväsendet	243
D17	Parlamentariska utredningar	230		<i>Johan Strandberg</i>	
	<i>Åke Wredén, Eksjö</i>		D42	Åtgärder mot s k nätmobbning	245
D18	Folkrörelsernas roll i det moderna samhället	231		<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
	<i>Elver Jonsson m fl</i>		PS-yttrande Brott och straff, motion D25–D42	245	
D19	Förbättra för icke-parlamentariker	232			
	<i>Johan Strandberg</i>		Rättssäkerhet och integritetsfrågor		
D20	Inför yttrande- och meddelarfrihet hos icke offentliga vårdgivare	232	Motioner D43 – D59	249	
	<i>Sven Jägervall</i>		D43	Frihetsmanifest	249
D21	Respektera grundlagarna	232		<i>Tommy Rydfeldt</i>	
	<i>Liberala ungdomsförbundet</i>		D44	Inför en integritetsskyddslag!	250
D22	Krav på Sveriges kommuner	232		<i>Folkpartiet liberalerna i Stockholms län</i>	
	<i>Charlotte Klötz</i>		D45	Garanti för rättssäkerheten och integritet	251
D23	Ändrade regler för diarieföring av allmänna handlingar i form av e-post	233		<i>Göran Levin</i>	
	<i>Joa Silver</i>		D46	Värna den personliga integriteten!	251
D24	Värna yttrandefriheten!	233		<i>Staffan Werme</i>	
	<i>Bengt Held, Rasmus Jonlund</i>		D47	Kontrollen av tvångsmedel och spaningsmetoder	251
PS-yttrande Övriga demokratifrågor, motion D14–D24	234			<i>Åke Wredén</i>	
			D48	Rättssäkerhet i övervakningssamhället	253
Brott och straff Motioner D25 – D42	238			<i>Folkpartiet liberalerna i Norra Älvsborg</i>	
D25	Dagsbot istället för fast bötesbelopp	238	D49	Stopp för generell övervakning	254
	<i>Ingemar Rahm</i>			<i>Johan Liljeqvist, Roger Haddad m fl</i>	
D26	Ökat skydd mot systematisk brottslighet	238	D50	Orwell 3.0	254
	<i>Hanna Olehäll</i>			<i>Morgan Hjalmarsson</i>	
D27	Skärpta förverkanderegler	239	D51	Arbeta för JKs förslag rörande resningsförfarandet	254
	<i>Christer Sammens</i>			<i>Birgitta Berggren Hedin</i>	
D28	Trafficking	239	D52	Ny myndighet för resning.	255
	<i>Liberala ungdomsförbundet</i>			<i>Folkpartiet liberalerna i Göteborg</i>	
D29	Europeisk sexköpslag	239	D53	Om bidragsbrott	256
	<i>Birgitta Ohlsson, Olov Lindquis m fl</i>			<i>Ulf Keijer</i>	
D30	Skydd för medborgarna mot utpressning och hot från maffialiknande grupper som Hells Angels, Bandidos och liknande	240	D54	Bortom rimligt tvivel	256
	<i>Paul Westerlund</i>			<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
D31	Avskaffa straffrabatten	240	D55	Domstolarna är till för alla	257
	<i>Björn-Inge Lindblad</i>			<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
			D56	Reformera domstolarna	257
				<i>Stefan Abramsson</i>	
			D57	Opolitiska nämndemän	257
				<i>Folkpartiet liberalerna i Eskilstuna</i>	

D58 Motion om rättssäkerheten	257	D77 Särkullsbarn	285
<i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>		<i>Åke Wedin</i>	
D59 Rättssäkerhetens pris	258	PS-yttrande Äktenskap och familjelagstiftning,	
<i>Jarl Strömbäck</i>		motion D73–D77	285
PS-yttrande Rättssäkerhet och integritetsfrågor,			
motion D43–D59 samt D42, yrkande 2	259		
Mänskliga rättigheter Motioner D60 – D63	262	Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning	
D60 En diskriminerande		Motioner D78 – D82	287
diskrimineringslagstiftning	262	D78 Differentiering av återbetalning av	
<i>Hanna Olehäll</i>		skulder till kronofogden	287
D61 Ett samhälle med frihet och mångfald	263	<i>Mikael Trolin</i>	
<i>Bengt Held, Per Pettersson m fl</i>		D79 Kronofogdens praxis	288
D62 Åtgärder mot negativ särbehandling av äldre	265	<i>Bo Nadelius</i>	
<i>Barbro Westerholm</i>		D80 Förbehållsbelopp för sammanboende	
D63 Förnyad kamp mot diskriminering och förtryck		med skuldsatta	288
av minoriteter: Specialiserade domstolar för brott		<i>Mikael Trolin</i>	
mot mänskliga rättigheter	268	D81 Skuldsanering för dömda som avtjänat straff	289
<i>Ana Maria Narti m fl</i>		<i>Kristina Nadelius</i>	
PS-yttrande Mänskliga rättigheter, motion D 60–D 63	269	D82 Kommunal juristjour för kostnadsfri	
		rådgivning i hela landet	289
		<i>Britt-Marie Norelius</i>	
		PS-yttrande Skuldsanering och privatekonomisk rådgivning,	
		motion D78–D 82	290
Religions- och livsåskådningsfrågor			
Motioner D64 – D72	271	Statsskickets grunder Motioner D83 – D84	290
D64 Den sekulära staten – religionsfrihetens grund	271	D83 Fortfarande dags för republik!	290
<i>Hans Lindblad</i>		<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
D65 Den ofullbordade religionsfriheten	274	D84 Ja – till republik	291
<i>Annika Bergström</i>		<i>Magnus Simonsson, Birgitta Olsson</i>	
D66 Gemensam strävan hos Folkpartiet liberalerna		PS-yttrande Statsskickets grunder, motion D83-D84	291
och FISK i det fortsatta arbetet för religionsfrihet	275		
<i>Ingemar Sahlén m fl</i>			
D67 Stöd till sekulära livssynsorganisationer	276		
<i>Birgitta Ohlsson m fl</i>			
D68 Otillbörlig påverkan av människors fria vilja	277		
<i>Barbro Westerholm m fl</i>			
D69 Stöd till personer som lämnat			
manipulativa rörelser	278		
<i>Barbro Westerholm m fl</i>			
D70 Utvidga religionsfriheten	279		
<i>Peter Lowe</i>			
D71 Svenska kyrkans begravningsmonopol	279		
<i>Birgitta Ohlsson, Philip Wendahl m fl</i>			
D72 Ge människor som så vill möjlighet att på ett			
värdigt sätt avsluta sina liv	280		
<i>Per-Anders Karlgren</i>			
PS-yttrande Religions- och livsåskådningsfrågor,			
motion D64–D72	280		
Äktenskap och familjelagstiftning			
Motioner D73 – D77	282	Område E, Ekonomi, skatter	
D73 Cyniskt ordval om skilsmässor	282	och företagande	292
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>			
D74 Könsneutralt äktenskap – utan diskriminering	283	Ekonomi allmänt Motioner E1 – E14	293
<i>Ulf Schyldt, Birgitta Ohlsson m fl</i>		E1 Borgerlighetens dödgrävare bland	
D75 Svenska statens neutralitet	284	särintressena	293
<i>Paula Röttorp</i>		<i>Åke Wredén</i>	
D76 Giftpars skydd mot särkullsbarn vid		E2 Betala statsskulden – en anständighetsfråga	294
maka/makes dödsfall	284	<i>Folkpartiet liberalerna i Lerum</i>	
<i>Thomas Erlandsson</i>		E3 Öronmärkt medel från utförsäljning av	
		statliga företag till infrastrukturinvesteringar	295
		<i>Folkpartiet liberalerna i Dalarna</i>	
		E4 Dela ut de statliga företagen till svenska folket	295
		<i>Mathias Sundin</i>	
		E5 Utförsäljning av statliga bolag/bolagsandelar	295
		<i>Folke Eriksson</i>	
		E6 Ökad konkurrens på rättvisa villkor	295
		<i>Lennart Fremling</i>	
		E7 Sverige lider av dålig konkurrens inom	
		vissa sektorer	296
		<i>Lennart Duell</i>	
		E8 Offentligägda bolag	296
		<i>Stefan Abramsson</i>	
		E9 Utred om ökad konkurrens inom	
		byggsektorn skulle gynna bostadskonsumenter	297
		<i>Folkpartiet liberalerna i Dalarna</i>	
		E10 Rädda basindustrin!	297
		<i>Mathias Sundin</i>	

E11	Turistnäringen – Sveriges nya guldgruva efter den industriella stålåldern...	298	E33	Skatten vid uthyrning av privatbostad	315
	<i>Michelle Winkel</i>			<i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>	
E12	Modernisera den ekonomiska politiken	298	E34	Förenkla mera	315
	<i>Johan Strandberg</i>			<i>Lennart Fremling</i>	
E13	Stöld, alternativt rån, i storföretag	298	E35	Socialavgiften skall vara en avgift och ingen skatt	315
	<i>Bengt-Olof Nelson</i>			<i>Anders Berglund</i>	
E14	En ny offentlig associationsform	299	E36	Senaste skattskrivnings- och folkbokföringsdatum den 31 december	316
	<i>Gunnar Andrén</i>			<i>Gunnar Söderberg</i>	
PS-yttrande Ekonomi allmänt, motion E1-E14	299		E37	Konsekvenser av överenskommelse om fastighetsskatt	316
				<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
Fler i arbete Motioner E15 – E19	304		PS-yttrande Övriga skattefrågor, motion E26-E37	316	
E15	Förtidspensionärers rätt att arbeta	304			
	<i>Folkpartiet liberalerna i Halland</i>		Arbetsmarknadsfrågor Motioner E38 – E49	320	
E16	Ge fler möjlighet till rehabilitering	304	E38	Reformerad arbetsrätt mot utanförskap och mobbing på arbetsmarknaden	320
	<i>Stefan Käll</i>			<i>Carl B Hamilton m fl</i>	
E17	Åtgärder för att hjälpa samhällsgrupper långt från arbetsmarknaden att få arbete	305	E39	Arbetsmarknad	323
	<i>Folkpartiet liberalerna i, Malmö, LIF i Skåne</i>			<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
E18	Procentbidrag för ”nya” arbetsresor/boendekostnader	305	E40	Framtid för facket	323
	<i>Ragnhild Källberg m fl</i>			<i>Johannes Hylander m fl</i>	
E19	Premiera arbete	306	E41	Förändra arbetsrättslagstiftningen	325
	<i>Johan Strandberg</i>			<i>Björn Molin, Haverdal</i>	
PS-yttrande Fler i arbete, motion E15-E19	306		E42	Fackens rätt till blockad är en fara för den enskildes frihet	326
				<i>Lennart Duell</i>	
Vissa pensionsfrågor Motioner E20 – E25	308		E43	Turordningsreglerna	327
E20	Avdragsrätt för privat pensionssparande	308		<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
	<i>Tobias Krantz, Cecilia Wigström m fl</i>		E44	Inga trakasserier mot småföretagare!	327
E21	Avdragsrätt för pensionsförsäkringar	309		<i>Folkpartiet liberalerna Norrmalm</i>	
	<i>Nils Fransson</i>		E45	Ge arbetsgivare möjlighet att flytta på provanställningen vid behov av tid för utbildning	327
E22	Behåll nuvarande avdragsrätt för privat pensionssparande	309		<i>Per-Åke Fredriksson</i>	
	<i>Gunilla Almesåker</i>		E46	Större flexibilitet i ett globalt kunskapssamhälle	328
E23	Höj garantipensionerna	310		<i>Folkpartiet liberalerna i Halland</i>	
	<i>Folkpartiet liberalerna i Halland</i>		E47	Sammansättningen av Arbetsdomstolen	329
E24	Höjt grundbelopp för fattigpensionärerna	310		<i>Folkpartiet liberalerna i Nacka</i>	
	<i>Åsa Nilser</i>		E48	Rätt till ledighet vid religiösa eller nationella helger för elever och arbetstagare	329
E25	Åldersdiskriminering	310		<i>Alexandra Birk</i>	
	<i>Folkpartiet liberalerna i Färgelanda</i>		E49	Ersätt religiösa helgdagar med ledighetskonton	329
PS-yttrande Vissa pensionsfrågor, motion E20-E25	310			<i>Björn Brändewall</i>	
Övriga skattefrågor Motioner E26 – E37	312		PS-yttrande Arbetsmarknadsfrågor, motion E38-E49 samt E1 yrkande 1	330	
E26	Lägre inkomstskatter	312			
	<i>Niklas Frykman</i>		Företagande Motioner E50 – E53	336	
E27	Hälften kvar!	312	E50	Minska regelkrånglet för jordbruket	336
	<i>Inger Hilmansson</i>			<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
E28	Om enskildas bidrag till ideell verksamhet	313	E51	Ersättning till en fattig småföretagare	337
	<i>Gunnar Andrén</i>			<i>Stefan Abramsson</i>	
E29	Skatterättvisa till ideella organisationer	313	E52	Inför etableringskonton	337
	<i>Lars Hult</i>			<i>Majed Safaee</i>	
E30	Avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer	314	E53	Fler möjligheter att arbeta och försörja sig.	337
	<i>Roland Utbult</i>			<i>Angéla Ekman-Nätt, Christer Bäckman m fl</i>	
E31	Samverkan mellan ”Föreningssverige” och den offentliga sektorn	314	PS-yttrande Företagande, motion E50-E53	338	
	<i>Ulla-Britt Hagström</i>				
E32	(Åter)inför individuellt kompetenssparande	314			
	<i>Tina Acketoft</i>				

Konsumentfrågor Motioner E54 – E58	340
E54 Enkel och tydlig varudeklaration ger konsumentmakt!	340
<i>Daniela Wikström m fl</i>	
E55 Näringsvärdesdeklarera mängden socker i alla livsmedel	340
<i>Mona-Lisa Rutgersson, Marcus Claesson</i>	
E56 Timavläsning och dubbelriktad kommunikation	340
<i>Anders Kjellström</i>	
E57 Förbättra syn och de som har lässvårigheter.	340
<i>Franco Landini</i>	
E58 Miniabonnemang	340
<i>Michal Swedberg</i>	
PS-yttrande Konsumentfrågor, motion E54-E58	341

Område F, Försvars- och utrikespolitik, EU samt biståndspolitik 342

Försvars- och utrikespolitik Motioner F1 – F12	342
F1 Anslut Sverige till Nato	342
<i>Paul Westerlund</i>	
F2 Förbud mot klusterbomber	342
<i>Birgitta Ohlsson, Solveig Hellquist m fl</i>	
F3 Säg nej till våld som konfliktlösningsprincip	343
<i>Staffan Werme</i>	
F4 Ta avstånd från de neokonservativa strömningarna inom svensk liberalism	343
<i>Per-Anders Karlgren</i>	
F5 Sveriges ambassader ska bidra med demokrati	344
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
F6 Burma	344
<i>Nina Lundström</i>	
F7 Försvara folkrätten i Västsahara!	345
<i>Jan Wahlin</i>	
F8 Folkstyre och mänskliga rättigheter i Kina	346
<i>Henrik Bergquist, Stockholm, Erik Jennische, Stockholm</i>	
F9 Fred i Mellanöstern	346
<i>Cecilia Wikström</i>	
F10 Mellanöstern	347
<i>Saga Rosén</i>	
F11 Mer fokus på fredsfrågan	347
<i>Anita Brodén, Gullvy Jonnson m fl</i>	
F12 Granska Sveriges utrikeshandlande (ekonomisk och politisk handel samt bistånd)	348
<i>Fred Saberi, Avni Dervishi</i>	
PS-yttrande Försvars- och Utrikespolitik, motion F1- F12	349

Europeiska unionen Motioner F13 – F22	353
F13 Folkomrösta om euron i samband med riksdagsvalet 2010	353
<i>Peter Lowe</i>	
F14 Fp ska verka aktivt för att vända Euro-opinionen	353
<i>Brita Edholm</i>	
F15 Anslut Sverige till Euroklubben	354
<i>Paul Westerlund</i>	

F16 Fel med övergångsregler	354
<i>Folkpartiet liberalerna i Södermanland</i>	
F17 Europaparlamentet	354
<i>Anders Ekberg</i>	
F18 Slut på flyttcirkusen	354
<i>Anders Ekberg</i>	
F19 Folkpartiet ska verka för ett demokratiskt styrt federalt Europa	354
<i>Per-Anders Karlgren</i>	
F20 Partiet skall ta beslut om fördraget om en ”konstitution” för EU	355
<i>Paul Westerlund</i>	
F21 Strategi för EUs Kreativitetsår 2009	355
<i>Solveig Hellquist</i>	
F22 Flagga även med EU-flaggan	355
<i>Kristina Bergman Alme, Cecilia Wigström</i>	
PS-yttrande Europa, motion F13- F22	356

Bistånd Motioner F23 – F28 358

F23 En ny erfarenhetsbaserad biståndspolitik	358
<i>Carl B Hamilton, Hans Bergström m fl</i>	
F24 Bistånd	360
<i>Liberala ungdomsförbundet</i>	
F25 Villkora bistånd med jämställdhetsvillkor	360
<i>Gunilla Almesåker</i>	
F26 Breddad tjänsteexport	361
<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
F27 Kommunal handlingsplan för fadderverksamhet i tredje världen	361
<i>Michael Bonde</i>	
F28 Satsa mer på livsmedel	362
<i>Johan Strandberg</i>	
PS-yttrande Bistånd, motion F23- F28	362

Område G, Jämställdhet 366

Jämställdhet allmänt Motioner G1 – G10 366

G1 Lika lön för lika arbete	366
<i>Kjell Björkqvist, Birgitta Ling-Fransson</i>	
G2 Jämställdhet i styrelser för offentligt ägda bolag och publika aktiebolag	367
<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
G3 Jämställd arbetsgivare	367
<i>Kristina Bergman m fl</i>	
G4 Könssdiskriminering på akademiska arenor	367
<i>Ulla-Britt Hagström</i>	
G5 Jämställdhet och likvärdighet i skolan	368
<i>Anders Jansson</i>	
G6 Delning av pensionspoäng	369
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>	
G7 Dags för mer jämställda pensioner	369
<i>Solveig Hellquist, Västernorrlands län</i>	
G8 Tjänstepensioner ska ingå i det gemensamma boet	369
<i>Gunilla Almesåker</i>	
G9 Förstärk regelverket kring våra pensioner såväl allmänna som tjänstepensioner	370
<i>Gunilla Almesåker</i>	

G10 Uppföljningen av Kvinnokonventionen	370	H3 Byggande av lågenergihus	389
<i>Ulla-Britt Hagström</i>		<i>Lars Bolminger</i>	
PS-yttrande Jämställdhet allmänt, G1-G10	371	H4 Ökat energieffektivt byggande	390
		<i>Lars Tysklind m fl</i>	
Våld i nära relationer m.m. Motioner G11 – G19	374	H5 Liberal miljöpolitik	390
G11 Mäns våld mot kvinnor i nära relationer	374	<i>Sverker Thorén</i>	
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>		H6 Rambestämmelser för markskydd inom EU	390
G12 Förbättra situationen för utsatta kvinnor och barn	374	<i>Sten Jonsson</i>	
<i>Liberala kvinnor</i>		H7 Miljöfrågor i allmänhet och Östersjöns algblooming i synnerhet	391
G13 Skyddat boende för förföljda och hotade kvinnor	374	<i>Agneta Isacsson</i>	
<i>Paul Westerlund</i>		H8 Momsavdrag för miljöbilar	391
G14 Kommunarrest vid grov kvinnofridskränkning	375	<i>Folkpartiet liberalerna i Halmstad</i>	
<i>Birgitta Ohlsson, Tobias Söderkvist Revenäs m fl</i>		H9 Förbud mot utläggning av radioaktiv torvaska	391
G15 Självstärkande övningar och självförsvar	375	<i>Sten Jonsson</i>	
<i>Liberala kvinnor</i>		H10 Försiktighetsprincip kring strålning	392
G16 Stöd till mansjourns verksamheten	375	<i>Daniela Wikström, Lennart Gustavsson</i>	
<i>Anders Jansson, Birgitta Ohlsson</i>		H11 Grön skatteväxling	393
PS-yttrande Våld i nära relationer m.m, G11 – G16	376	<i>Lennart Fremling</i>	
		H12 Biologisk mångfald	393
Rätt till abort Motioner G17 – G19	378	<i>Lennart Fremling</i>	
G17 Rätt att välja medicinsk abort	378	H13 Slå vakt om allemansrätten	393
<i>Birgitta Ohlsson, Fatima Svanå m fl</i>		<i>Gullvy och Sten Jonsson</i>	
G18 Möjligheten till medicinsk abort	379	H14 Tysta områden	394
<i>Tina Acketoft</i>		<i>Folkpartiet liberalerna i Nacka</i>	
G19 Abortlagen i Polen	379	H15 Övergivna båtar och vrak	394
<i>Gudrun Wallman</i>		<i>Folkpartiet liberalerna i Nacka</i>	
PS-yttrande Rätt till abort, G17 – G19	379	H16 Inrätta ett miljöpris i världsklass – eller ett "Nobelpris" i miljö	394
		<i>Avni Dervishi</i>	
Familjepolitik Motioner G20 – G27	381	PS-yttrande Miljö allmänt, motion H1 – H16 samt E10 yrkande 2	394
G20 Stärk föräldrarollen	381		
<i>Jan Jönsson,</i>		Klimat- och energipolitik Motioner H17 – H36	397
G21 Föräldrautbildningen investering för framtiden	381	H17 Arbetsgrupp om trafikens miljöpåverkan	397
<i>Solveig Hellquist</i>		<i>Lennart Fremling</i>	
G22 Särskilt stöd för unga mödrar	382	H18 Trafikens miljöansvar	397
<i>Roland Utbult</i>		<i>Lennart Fremling</i>	
G23 Möjlighet till Super-Nanny i varje kommun	382	H19 Trafikbeskattningen	398
<i>Folkpartiet liberalerna i Västerbotten</i>		<i>Lennart Fremling</i>	
G24 Tredelad föräldraledighet	383	H20 Folkpartiets klimatarbete	399
<i>Birgitta Ohlsson, Esbjörn Nyström m fl</i>		<i>Lennart Fremling</i>	
G25 Liberalisera föräldraförsäkringen	384	H21 Klimatsäkring och energieffektivisering av transportsektorn	399
<i>Ragnar Arvidsson</i>		<i>Claes Neuman</i>	
G26 Förenkla för föräldrar	384	H22 Utarbeta miljöpolicy	400
<i>Johan Strandberg</i>		<i>Gustav Ullenhag</i>	
G27 Ökad valfrihet i barnomsorgen	384	H23 Fp har Sveriges bästa energipolitik – Dags att vässa den ytterligare	401
<i>Lennart Fremling</i>		<i>Håkan Lindh, Anders Östlund m fl</i>	
PS-yttrande Familjepolitik, G20 – G27	385	H24 Förbättra energipolitiken	401
		<i>Johan Strandberg</i>	
Område H, Miljö och energi	388	H25 Ändrad syn på koldioxidutsläpp: från nationell till global nivå	401
Miljö allmänt Motioner H1 – H16	389	<i>Peter Giesecke, Andrei Muntmark</i>	
H1 Komplettera folkpartiets natur- och miljöprogram	389	H26 Bättre klimatpolitik	402
<i>Sverker Thorén, Nicke Grahn m fl</i>		<i>Staffan Werme</i>	
H2 Bättre naturvårdspolitik	389	H27 Kampen mot klimatförändringen kräver en realistisk energipolitik	403
<i>Staffan Werme</i>		<i>Hadar Cars</i>	

H28 Folkpartiets engagemang i energi- och klimatfrågorna måste tydliggöras	404	I6 Nej – till språkkrav	428
<i>Folkpartiet liberalerna i Örebro</i>		<i>Magnus Simonsson</i>	
H29 Klimatmotion – förslag om en ”hållbarhetsfond”	405	I7 Öppna yrkeslivet för akademiker från andra länder! Internetkurser i skrivspråk för yrkeslivet	428
<i>Folkpartiet liberalerna Höör</i>		<i>Ana Maria Narti</i>	
H30 Klimatkrisen	406	I8 Integration i arbetslivet	429
<i>Karl-Erik Andersson</i>		<i>Ana Manojlovic</i>	
H31 Klimatet och den långsiktiga elenergiolitiken	407	I9 Integration och stark egen makt	429
<i>Gunnar Andrén</i>		<i>Ana Maria Narti m fl</i>	
H32 Utbildning och forskning – ny kärnkraft	408	I10 Höjd introduktionsersättning för kommunerna	431
<i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>		<i>Olov Lindquist</i>	
H33 Kraschprogram om fusionskraft	409	I11 Förbättra integrationen	431
<i>Michal Swedberg</i>		<i>Johan Strandberg</i>	
H34 Reglerna om elcertifikat	409	PS-yttrande Integrationspolitik allmänt, motion I1 – I11	431
<i>Lennart Fremling</i>			
H35 Satsa offensivare på bränsleceller, el och väte!	409	Minoritetspolitiken Motioner I12 – I14	433
<i>Bertil Andersson m fl</i>		I12 Folkpartiet behöver en ny språkpolitik	433
H36 Öknarna som planeträddare	412	<i>Nina Lundström</i>	
<i>Folkpartiet liberalerna i Göteborg</i>		I13 Samernas rättigheter	434
PS-yttrande Klimat- och energipolitik, motion H17 – H36 samt E1 yrkande 2	414	<i>Lennart Fremling</i>	
		I14 Satsning på samiska språk	435
		<i>Liselott Hagberg</i>	
		PS-yttrande Minoritetspolitik, motion I 12–I 14	435
Djurskydd Motioner H37 – H43	418	Asyl- och migrationspolitik Motioner I15 – I26	436
H37 Djur i samhällets tjänst	418	I15 Fri invandring	436
<i>Birgitta Ohlsson m fl</i>		<i>Henrik Bergquist, Folkpartiet liberalerna i Kista m fl</i>	
H38 Förbud mot grytjakt	418	I16 Fri invandring – på riktigt!	437
<i>Birgitta Ohlsson m fl</i>		<i>Mathias Sundin</i>	
H39 Kastring och märkning av katter – en viktig djurskyddsfråga	419	I17 Inför fri arbetskraftsinvandring	438
<i>Solveig Hellquist, Hans Backman m fl</i>		<i>Mikael Ståldal</i>	
H40 Vargen och jakten på den	420	I18 Inför asylvisering	438
<i>Finn Cromberger</i>		<i>Per-Åke Fredriksson</i>	
H41 Lantbruksdjurs rätt att vara utomhus	421	I19 Kortare handläggningstid för asylsökande	439
<i>Birgitta Ohlsson, Philip Wendahl</i>		<i>Folkpartiet liberalerna i Halland</i>	
H42 Nationellt register över djurförbud	421	I20 Nationellt omhändertagande av asylsökande flyktingbarn	439
<i>Birgitta Ohlsson m fl</i>		<i>Folkpartiet liberalerna i Eksjö</i>	
H43 Öppna inte upp för internationell jakt i fjällen	421	I21 Förbättra för flyktingar	440
<i>Finn Cromberger</i>		<i>Johan Strandberg</i>	
PS-yttrande Djurskydd, motion H37 – H43	421	I22 Hjälp till de personer som har fått uppehållstillstånd i Sverige, men som inte får ut något pass	440
		<i>Gunilla Almesåker</i>	
		I23 Klarare regler och praxis för personer med dubbelt medborgarskap	440
		<i>Alexandra Birk, Huddinge</i>	
Område I, Integration, migration och asylfrågor	424	I24 Försörjningskrav vid anhörginvandring	441
		<i>Alexandra Birk</i>	
Integrationspolitik allmänt Motioner I1 – I11	424	I25 Underlätta för personer bosatta i Sverige att få besök av sina släktingar.	442
I1 Integration	424	<i>Alexandra Birk</i>	
<i>Nina Lundström</i>		I26 Skärpt lag mot flyktingspionage	442
I2 Integration är ömsesidig	425	<i>Martin Andreasson</i>	
<i>Anne-Marie Ekström</i>		PS-yttrande Asyl- och migrationspolitik, motion I15–I 26 samt I1 yrkande 1	443
I3 Avskaffa ordet ”integration” i partiets språkbruk och ersätt det med ordet ”jämlighet”	425		
<i>Mikael Trolin</i>			
I4 Avskaffa integrationsdepartementet	426		
<i>Mikael Trolin</i>			
I5 Avskaffa språktest och ersätt det med ett test om mänskliga rättigheter	427		
<i>Mikael Trolin</i>			

Område K, Regional-, trafik- och bostadspolitik m.m. 447

Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén

Motioner K1 – K6 448

K1 Stoppa storregionerna! 448

Tobias Krantz, Håkan Andersson m fl

K2 Ansvarskommittén, framtida hantering av regionfrågan 449

Sven-Anders Norland, Kungsbacka

K3 Framtidens regioner 450

Folkpartiet liberalerna i Örebro m fl

K4 Regionfrågan 451

Esse Petersson, Stig-Arne Tengmer m fl

K5 Förverkliga Ansvarskommitténs förslag snabbt 452

Olov Lindquist

K6 Finansieringsprincipen 452

Morgan Hjalmarsson

PS-yttrande Regionindelningsfrågor och ansvarskommittén, motion K1-K6 samt C8 yrkande 1, 5 och 14 453

Regionalt stöd Motioner K7 – K10 455

K7 Befria glesbygden från statlig inkomstskatt och studielån 455

Finn Cromberger

K8 Vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet 455

Finn Cromberger

K9 Bevara transportsstödet 455

Finn Cromberger

K10 Sveriges regionala befolkningsomflytningsproblem 456

Finn Cromberger

PS-yttrande Regionalt stöd, motion K7-K10 456

Regionala trafiksatsningar Motioner K11 – K21 458

K11 Bygg Götalandsbanan – nu! 458

Morgan Hjalmarsson

K12 Helhetsperspektiv i järnvägsplaner 458

Karin Poulsen

K13 Satsa på järnvägen – för miljön och tillväxten 458

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

K14 Gör verklighet av visionen att bygga en bro över Kvarken 459

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

K15 En fast förbindelse i norra Öresund 459

Folkpartiet liberalerna i Skåne

K16 Europabanan, delen Norrbotniabanan 459

Erik Lundström, Sikfors

K17 Högastighetståg – 350 km/h 460

Lennart Fremling

K18 Snabbhetens lov i trafikpolitiken 460

Maria Wallhager, Lennart Gabrielsson

K19 Infrastruktur för tillväxt i hela Sverige 461

Lisbeth Lindberg

K20 Lyft fram ökad kollektivtrafik och höjd vägstandard, alternativa finansieringar, som viktiga delar i folkpartiets miljöprogram 461

Nina Larsson m fl

K21 Trafik för människor och tillväxt 462

Folkpartiet liberalerna i Stockholms län

PS-yttrande Regionala trafiksatsningar, motion K11-K21 463

Övriga trafikpolitiska frågor

Motioner K22 – K33 465

K22 Avskaffa bilprovningen 465

Eva Linnér

K23 Bättre samhällsstruktur – kombinera bilköp med krav på tillgång till egen p-plats! 465

Bengt-Olof Nelson

K24 Ersätt fordonsskatten med något höjd drivmedelsskatt 466

Marcus Claesson

K25 Lagändring i trafiklagen och ändring i körkortskungörelsen 466

Folkpartiet liberalerna i Halland

K26 Se över lagar och regler kring bilkörning och mobiltelefoner 466

Anne-Marie Ekström, Anita Brodén

K27 Snabba på utbyggnaden av vägräcken 467

Folkpartiet liberalerna i Västerbotten

K28 Forskningsatsning på spårbilsutveckling 467

Folkpartiet liberalerna i Lidingö

K29 Förnyelse av körkort 468

Olov Lindquist

K30 Eget ansvar, även i trafiken 468

Inger Hilmansson

K31 Återinför skatteavdrag för samåkning 468

Ingemar Rahm

K32 Skoterkörning 468

Finn Cromberger

K33 Stoppa den olagliga mopedåkningen! 469

Jan Jönsson

PS-yttrande Övriga trafikpolitiska frågor, motion K22-K33 469

Flygtrafik och relaterade frågor

Motioner K34 – K36 471

K34 Liberalare flygplatskontroll 471

Lars Åhman, Åsa Gustafsson

K35 Slop de dyra och integritetskränkande kontrollerna på inrikesflyget 471

Per-Anders Karlgren

K36 Stärkt passagerarskydd 471

Jens Sundström

PS-yttrande Flygtrafik och relaterade frågor, motion K34-K36 472

Bostadspolitik Motioner K37 – K44 472

K37 En större friggebod 472

Leiph Berggren

K38 Mindre godtycke i bygglovsärenden 473

Leiph Berggren

K39 Bosparande <i>Tommy Rydfeldt</i>	473	O9 Nya metoder för rekrytering av nya medlemmar och väljare till folkpartiet <i>Anders Berggren</i>	490
K40 Marknadshyror och social housing – delar av samma system <i>Nina Lundström</i>	473	O10 Vinn tid och röster på att göra rätt saker på rätt sätt! <i>Folkpartiet liberalerna i norra Älvsborg</i>	490
K41 Bristande besittningsrätt vid ombyggnader <i>Folkpartiet liberalerna i Lidingö</i>	476	O11 Miljöledningssystem inom folkpartiets organisationer <i>Folkpartiets länsförbund i norra Älvsborg</i>	490
K42 Förnyelse av miljonprogramområden - från förvaring till tillväxt <i>Juri Lutz</i>	476	O12 Ett levande intranät <i>Anne-Lie Lindström m fl</i>	491
K43 Hyresförhandlingslagen <i>Folkpartiet liberalerna i Nynäshamn</i>	477	O13 En reformerad hemsida <i>Anita Afzelius-Alm</i>	491
K44 Markrofferi bör vara olagligt <i>Leiph Berggren</i>	478	O14 Utbildningsprogram för medlemmar och förtroendevalda <i>Rakel Lundgren</i>	491
PS-yttrande Bostadspolitik, K37-K44	478	O15 Vårda varumärket väl! <i>Elver Jonsson, Eva Mattsson Hill m fl</i>	492
Strandskydd Motioner K45 – K47	480	O16 Satsa på kampanjer <i>Johan Strandberg</i>	493
K45 Mjuka upp strandskyddet <i>Finn Cromberger</i>	480	O17 Sverige behöver ett kvalitetsmärkt parti för hederligt folk! <i>Bengt-Olof Nelson</i>	493
H46 Motion om stärkt strandskydd av ekonomiska skäl <i>Gullvy Jonsson</i>	481	PS-yttrande Organisation allmänt, motion O1 – O17 samt H20 yrkande 1, D66 yrkande 2 och D8 yrkande 2	493
K47 Strandskydd <i>Morgan Hjalmarsson</i>	481		
PS-yttrande Strandskydd, motion K45-K47	481		
IT-politik Motioner K48 – K50	482	Landsmöte och interndemokrati	
K48 Bredband till alla svenska hushåll och företag <i>Kerstin Weimer</i>	482	Motioner O18 – O22	497
K49 Skapa framförhållning för de frågor vi möter på vägen mot e-samhället <i>Per-Anders Karlgren</i>	482	O18 Folkpartiets landsmöte – unik demokratiform i behov av förnyelse <i>Hanna Olehäll</i>	497
K50 Öppna standarder, format och program <i>Cesar da Silva</i>	483	O19 Rättvisare nomineringar <i>Dan Möllengård</i>	498
PS-yttrande IT-politik, motion K48-K50	484	O20 Respektera representativ demokrati <i>Elver Jonsson</i>	498
		O21 Förbättra landsmötet <i>Johan Strandberg</i>	499
		O22 Inför policy om max 12 år i följd på samma post <i>Marcus Claesson</i>	499
Område O, Organisation och stadgar	486	PS-yttrande Landsmöte och interndemokrati, O18 – O22	499
Organisation allmänt Motioner O1 – O17	486	Stadgar Motioner O23 – O34	501
O1 Central hantering av medlemsavgifter <i>Folkpartiet liberalerna i Nacka</i>	486	O23 Delat ledarskap <i>Lill Jansson</i>	501
O2 Vänd på pyramiden <i>Folkpartiet liberalerna i Färgelanda</i>	486	O24 Medlemsstyrt – inte toppstyrt <i>Inger Hilmansson, Kalmar</i>	501
O3 Medlemsskapsformer och medlemskort <i>Gunnar Andrén</i>	487	O25 Skyll på partistyrelsen! <i>Liberala ungdomsförbundet</i>	501
O4 Sänk medlemsavgiften! <i>Johan Strandberg</i>	488	O26 Skicka också ut valberedningens förslag i god tid i förväg inför årsmöten <i>Marcus Claesson</i>	501
O5 Benämning på företrädare <i>Folkpartiet liberalerna i Västmanland, Birgitta Ohlsson</i>	488	O27 Viktigt val <i>Inger Hilmansson</i>	501
O6 Ny partisång <i>Mia Franzén</i>	488	O28 Likställ folkpartiets organisationer <i>Roger Haddad m fl</i>	502
O7 Folkpartiet liberalerna bör göra en ny valanalys <i>Paul Westerlund</i>	489	O29 Översyn av normalstadgar och organisation <i>Joa Silver</i>	502
O8 Riktiga personval redan nu <i>Leiph Berggren</i>	489		

O30 Förtydligande av normalstadgar för länsförbund	502
<i>Lola Björkqvist, Carina Johansson</i>	
O31 Stärk medlemmarnas inflytande i folkpartiet	503
<i>Folkpartiet liberalerna i Kalmar</i>	
O32 Stoppa toppstyrningen!	504
<i>Staffan Werme</i>	
O33 Enbart elektronisk motionsinlämning till landsmöten – för bättre interndemokrati	504
<i>Ulf Schylt, Lena Hallerby</i>	
O34 Dechargeutskottets uppdrag	505
<i>Anders Bjurström</i>	
PS-yttrande Stadgar, motion O23 – O34, samt D8 yrkande 3	505

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar

Anteckningar